Carl Olof Rosenius

Den store husandaktsboka

Betraktninger for hver dag i året

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Olof Rosenius: *Den store husandaktsboka* (Betraktninger for hver dag i året).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Forord til første utgave 1
Januar 2
Februar 56
Mars 106
April 161
Mai 216
Juni 273
Juli 327
August 383
September 441
Oktober 496
November 552
Desember 606
Om Carl Olof Rosenius 663
Ordforklaringer 664

Forord til første utgave

Etter hvert som det åndelige livet har vokst fram i landet vårt, og velsignelsen ved en felles andaktsstund i familien er blitt kjent, har det også meldt seg et behov for skrifter som egner seg til husandakt. Vi har derfor allerede en ganske stor samling slike bøker, oversatt fra fremmede språk. En kunne da tro at dette behovet var dekket, særlig når ikke så få av disse andaktsbøkene for hver dag i året er skrevet av vår lærefar Luther.

Blant de mange sjeler som i de siste tiårene har fått sitt åndelige behov tilfredsstilt gjennom C. O. Rosenius' skrifter, har det likevel vokst fram et levende ønske om å få en slik oppbyggelsesbok til husandakt, med utdrag fra tidsskriftet *Pietisten*.

Det dype blikket inn i evangeliets hemmelighet, og det alvoret, den allsidigheten og den grundigheten Rosenius behandlet kristendommens hovedsannheter med, talte sterkt for å oppfylle et slikt ønske, som er kommet fra mange kanter av landet.

Styret i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen har nå søkt å virkeliggjøre det. Det har gitt forfatteren av Rosenius' levnetsbeskrivelse i oppdrag å gjøre et *slikt* utdrag av skriftene hans, og det blir med dette tilbudt den kristne allmenheten.

Arbeidet har likevel ikke vært så lett å utføre. Den egentlige vanskeligheten har vært at betraktningene skulle hentes fra lengre, sammenhengende avhandlinger, enda de måtte ha et begrenset omfang og så langt det var mulig danne en helhet for seg.

Nettopp den utførligheten og grundigheten Rosenius skrev med, ble her en vanskelighet. For å få en avsluttet betraktning over et bestemt emne innenfor den trange rammen av to sider, har en derfor iblant måttet gå forbi ett og annet punkt, en sjelden gang til og med hele sider.

Slik gikk også Pasig og Schinmeier fram da de laget utdrag av Luthers skrifter til husandakt – det kan enhver lett forvisse seg om som har lest noe mer av Luther på originalspråket. For å gi formen en bedre avrunding har også ett og annet av innledningsordene til betraktningene måttet endres.

Måtte nå Herren Gud, hvis sak dette arbeidet vil tjene, gi sin nåde til det, sitt navn til lov og menigheten til velsignelse!

Stockholm i november 1873.

Januar

1. januar

«Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid» (Hebr 13,8).

Slik utbryter apostelen i siste kapittel av Hebreerbrevet. Det er jo en stor trøst i alle tidens skifter og omveltninger at *Kristus* ennå lever og er den samme i går og i dag, ja, til evig tid! Da skal alt kunne hjelpes og bli godt!

Hva skulle vel være en mer trøsterik og kjær betraktning ved et årsskifte for kristne – de som har *Kristus som alt i alle*? Hva skulle passe bedre som deres løsen og feltrop enn dette: *Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid!*

Dere som kjenner Kristus og en gang har merket at Herren er god – dere som har erfart, smakt og sett hvor god Herren er, hvor rik han er på nåde og barmhjertighet, hvor trofast og hvor mektig til å hjelpe i alle ting: Husk at han er nøyaktig den samme ennå i dag og til alle tider, i dag som i går, i år som i det året som gikk, og slik til evig tid.

Han kan umulig forandre seg. Han er «Evig Far», han er helt uforanderlig og den samme gjennom alle tiders skifter.

Det er bare her nede, i oss selv – i våre følelser, tanker og fornemmelser – at det skjer skifter og forandringer. Midt i alt dette er Kristus helt uforandret og den samme.

Har han en gang forlatt oss syndene helt ufortjent og gjort oss rettferdige da vi var helt ugudelige, av bare nåde og for sin egen fortjenestes skyld, da gjør han det samme alle dager. Har han en gang trøstet oss da vi ikke var verdt å bli trøstet, men heller hadde fortjent straff og å bli støtt bort, vil han trøste oss like ufortjent også i dag.

Vi kan minnes at han en gang fridde oss ut av nød, synd og fristelser da vi selv ikke hadde den minste kraft til å komme løs. Da vet vi at han både vil og kan gjøre det samme igjen når tiden er inne.

Kanskje kan vi fortelle: Den og den gangen var jeg helt fortapt, forvirret og på avveier, et bortkommet får; men han, den gode hyrde, oppsøkte meg og hentet meg hjem, rørte meg igjen med sitt ord og førte meg tilbake.

Se, da vet vi at han vil gjøre det samme alltid, også i tiden som kommer. For han er alltid den samme: *Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid.* Han har sikkert ikke vist oss sin siste velgjerning ennå! *Han elsket oss først. Og*

som han hadde elsket sine egne som var i verden (fritt, ufortjent og inderlig), *slik elsket han dem til det siste*.

En slik trøst har vi ikke bare fra vår egen korte og begrensede erfaring. Nei, helt fra verdens skapelse og gjennom alle århundrer går den samme erfaringen av vår Herre Jesu Kristi nåde og kraft. *Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid!*

Når vi ser hvordan han før tok imot syndere og tilgav de groveste misgjerninger, vet vi at han gjør det samme med oss nå.

En gang sa han til en beryktet synderinne som gråt ved føttene hans: «Dine synder er deg forlatt … Gå bort i fred!» Saulus, som var «en spotter og forfølger og voldsmann», ble den mest benådede apostel. David falt i de blodigste misgjerninger etter å ha fått den aller største nåde, men fikk likevel igjen tilsagn om nåde og tilgivelse.

Da vet vi at vår Herre Kristi nåde ikke har noen ende, og at han ennå vil tilgi alt for alle som søker ham.

Ja, vi ser at han aldri ble lei av disiplenes svakheter, men stadig refset og rettet dem uten noen gang å forkaste dem. Da vet vi at han heller aldri blir lei av oss.

Vi ser også hvor villig han var til å høre bønn, selv når den var så kort at den bare besto i å røre ved klærne hans. Da vet vi at han også hører de korteste bønner i dag.

For ved alt dette skal vi huske at Kristus ennå i dag er nøyaktig den samme: *Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid!*

Dette er en ubeskrivelig stor trøst og en fast borg når tidene skifter – ja, når det stormer og mørkner. Da kan en kristen ennå synge med glede: «Å sitte i hans skygge er min lyst! Du, Herre, er min styrke, min klippe, min borg og min frelser, min Gud og min trøst. Du er den samme, og dine år får ingen ende.»

Å Jesus, i ditt dyre navn vi går et nytt år inn,
du er vårt ly og håp i dag som i den tid som svinn.
Dine år forandres ikke, du er alltid den du var,
ditt rike du fra evighet på jorden grunnlagt har.

Så la din nåde i den nye tiden også bli ny,
la mørket for din sannhets lys som nattens skygger fly!
Og siden det er evig liv å kjenne deg i tro,
så lær oss det, og led oss du på stien trygg og god.

2. januar

> «Og jeg så at han som satt på tronen hadde en bokrull i sin høyre hånd. Det var skrevet både inne i den og utenpå, og den var forseglet med sju segl» (Åp 5,1).

Trøsten i disse ordene er så overmåte veldig og herlig at om vi bare fikk øynene opp for den og kunne holde den for virkelig sannhet i en våken tro, ville vi nok kaste alle våre bekymringer fra oss én gang for alle.

Da ville vi si: Nå vil jeg ikke bekymre meg mer. Nå får Gud gjøre med meg akkurat som han vil; ja, nå får alle onde ånder og onde mennesker gjerne gjøre med meg det de kan – jeg frykter ingenting.

La oss se litt nærmere på disse bibelordene. Johannes ser en bok i den høyre hånden til ham som sitter på tronen. Og hva inneholder denne boken? Den inneholder, som den første røsten fra den åpnede himmelen sa, *det som skal skje etter dette* (Åp 4,1).

Legg nå merke til hva synet betyr. Boken inneholder «det som skal skje etter dette» – det som skal skje med hele verden, og særlig med Guds folk på jorden.

Når en slik bok hviler i den høyre hånden til ham som sitter på tronen, betyr det ikke bare at Gud kjenner helt nøyaktig alt som skal hende oss, slik det som står skrevet i en bok, alltid ligger åpent for øynene.

Boken er nettopp i hans høyre hånd, den hånden som virker. Det betyr for det første at den store, allmektige Gud leder og styrer alle ting. For det andre betyr det at han har så nøye omsorg for det som skal hende oss, at han har det skrevet opp i en bok. Vi vet jo at det å føre bok over det som blir gjort, vitner om den nøyeste omsorg.

Men er det ikke nettopp det som skal skje framover, som er gjenstand for alle våre bekymringer? Hjertene våre er gjerne fulle av uro og tanker om hva som skal hende oss.

Også den som er så lykkelig at han ikke fortæres av den verdens sorg som virker død, men er blitt en troende kristen, har likevel fått en ny verden av bekymringer for mange viktigere ting.

Snart er det vår egen sjel, våre synder, fristelser og kamper, og faren for fall og frafall; snart er det sjelene til våre nærmeste og til andre mennesker, og hvordan det skal gå med dem. Snart er det kirkens framtid, eller hva som skal skje i samfunnet; snart er det en mengde småting, som likevel ofte uroer oss på det bitreste.

Kristne har jo *kjærlighetens* omsorg for at alt skal gå godt, og de ser klarere hvor viktig mye er av det som andre regner for ingenting. Dessuten er de alltid skyteskive for alle djevelens brennende piler. Denne urolige fienden prøver med fristelser, anfektelser og alle slags falske innskytelser å forstyrre vår fred, så Guds barn ofte ikke har ro verken dag eller natt.

Hva skal de da sette sin lit til? Hvor skal jeg legge mitt trette hode? Å, om det ble meg gitt å se hva som ligger i dette!

Alt som kan møte oss, er skrevet i en bok, og den hviler i den høyre hånden til ham som sitter på tronen. Dette så også David, og til trøst for sitt hjerte sang han: *I din bok ble de alle oppskrevet, de dagene som ble fastsatt da ikke én av dem var kommet*.

Vi har ennå en trofast Far i himmelen, og han tar seg av alt som angår oss, med så kjærlig omsorg at han har det skrevet opp i en bok som han selv holder i sin høyre hånd. Å, om vi kunne tro og se en slik godhet og omsorg fra Gud mot oss! Tror du ikke at våre arme hjerter da skulle få en salig ro og hvile, og en dyp fred og trøst for alle dager som kommer?

Men nå kommer hedningen i vårt bryst – vårt vantro, mørke hjerte og vår fornuft – og sier: Ja, de store verdensbegivenhetene og det som skal hende hele kirken, har Gud nok skrevet i sin bok, men ikke det som angår så små enkeltvesener som meg.

Ja, det ser nok ut til å være for mye, og for vår forstand er det helt ubegripelig å si at han også har skrevet i sin bok alt som skal hende deg og meg.

Men hva skal vi gjøre når den samme store Herre som sitter på tronen, selv sier at han strekker til ikke bare for hvert enkelt *menneske* og dets minste anliggender, men til og med for hver *fugl* på jorden (Matt 10,29–31)? Hva skal vi gjøre med en slik Herre?

På den ene siden sier vår fornuft: Det er helt urimelig og umulig. På den andre siden står til og med hele den synlige skapningen full av utallige vitner mot oss og sier med tusen røster: Se hva Gud har gjort! Se hvilke storverk, og se hvilke småting! Og når han en gang har gjort alle disse småtingene, har han vel like lett for å se dem og ta vare på dem.

Å, om vi kunne våkne av vårt ynkelige vantromørke! Vi går midt i den uendelige rikdommen av vitner om Guds makt og herlighet, og likevel ser vi ingenting.

Det er Herren selv som sier: «Selges ikke to spurver for en skilling? Men uten deres Far faller ikke én av dem til jorden. … Dere er mer verd enn mange spurver. … Endog hårene dere har på hodet, er talt alle sammen.»

Alt jo hviler i *min Faders* hender,
skulle jeg som barn da engstes så?
Selv er han meg nær i alle dager,
gir hver tid den nåde den skal få.
Hver dags bekymring vil han bære,
han som heter både *Kraft* og *Råd*.

3. januar

«For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne» (Joh 3,16).

Se her Guds evige nådevalg! Gud er den eneste vise, rettferdige og barmhjertige, Skaperen og Far over alt som heter far i himmelen og på jorden.

I sin evige allvitenhet så han på forhånd hvordan mennesket, hans bilde og den edle og frie skapningen, med hele sin slekt skulle falle bort fra det gode, som det kunne ha holdt seg i ved egen lydighet og rettferdighet. Han så hvordan mennesket skulle miste Guds bilde og styrte seg i evig død og fordømmelse, fylt av den gamle slangens gift og solgt under synden.

Da besluttet han – før han slapp denne betydningsfulle slekten ut av sin skapende hånd – selv å sørge for dens frelse. Han ville gi den en mellommann som i sin person skulle ha både menneskeheten og guddommen sammenføyd i en uoppløselig forening. *I ham har han utvalgt oss* før verdens grunnvoll ble lagt.

Av den guddommelige rettferdighetens lov kunne ikke én bokstav eller tøddel ettergis. Like umulig kunne den falne slekten oppfylle loven. Den kunne ikke gi det den ikke lenger hadde igjen, nemlig sann rettferdighet og hellighet.

Nå måtte enten Guds hensikt med å skape mennesket bli til intet, så hans hjertebarn, hans bilde og barn, gikk evig fortapt – eller Gud måtte selv finne råd til menneskets frelse.

Da forbarmet han seg over oss i sin egen frie kjærlighet, «etter sin frie viljes råd, til pris for sin nådes herlighet». Til vår frelse bestemte han sin egen elskede Sønn, det evige og selvstendige Ordet.

Av samme barmhjertighet og kjærlighet tok Sønnen villig på seg å bli menneskenes bror og frelsens høvding. Han ville selv *bli menneske*, og i sin menneskenatur skulle han vinne tilbake det som var tapt, ved å oppfylle loven og lide døden. Slik skulle han sette oss inn i det gode igjen og på ny reise opp Guds bilde i oss ved seg selv.

Så *har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne*. Han ble «Menneskesønnen» for å frelse det som var fortapt. Likesom *én manns* overtredelse ble til fordømmelse for alle mennesker, slik skulle også *én manns* rettferdige gjerning bli til livsens rettferdiggjørelse for alle mennesker. Likesom alle dør i Adam, slik skulle også alle bli gjort levende i Kristus.

Dette var Guds *eget frie nådevalg*. Og det hadde ingen annen grunn enn Guds egen frie, uavhengige kjærlighet, slik Kristus sier: Så *har Gud elsket verden*.

Hvor vi enn leter, kan vi ikke finne noen annen grunn enn denne: *Han elsket, derfor elsket han*. Lenger kommer vi ikke. *Han har utvalgt oss i Kristus etter sin frie viljes råd.* Ingen ba ham om det, ingen fortjente det; det var hans egen frie vilje.

Her er en gullgruve! Vår salighet, vår utvelgelse i Kristus, er Guds eget frie vedtak og hans egen gjerning. Skriften sier: Gud gjør alt for sin egen skyld. Han som alle ting er til for, og som alle ting er ved, har funnet det godt å bestemme at den falne menneskeslekten skulle være hans barn ved Kristus. Han har tatt oss til barn hos seg selv ved Jesus Kristus, etter sin frie viljes råd, til pris for sin nådes herlighet.

Hva skal vi si til det? Når det behager Gud å gjøre noe, hvem kan da hindre ham? Hvem kan stå mot hans vilje? Derfor heter det *nådevalg, utvelgelse*.

Du synes det er altfor mye at du skulle være Guds barn; du er helt uverdig til det. Men hva vil du gjøre? Det er Guds egen frie vilje. Hva vil du si mot det Guds vilje har besluttet?

Den ene gangen bestemmer han seg for å skape verdener, mange som sand. Den andre gangen bestemmer han seg for å skape seg barn på jorden, og når de har falt for fiendens fristelser, å reise dem opp igjen ved en frelser. Han bestemmer seg for å gjøre dem til barn igjen ved en dyr gjenløsning, hvor fordervet og uverdige de enn er.

Hva skal vi si til det? Alt er Guds frie vilje. Han gjør alt for sin egen skyld.

Dette er nådevalgets veldige trøst. Her må jeg jo se at Guds nåde og kjærlighet er fri og uavhengig av oss.

Paulus taler om utvelgelsen i Rom 9 og tar tvillingene Jakob og Esau som eksempel: «Og da de ennå ikke var født, og ennå ikke hadde gjort verken godt eller ondt – for at Guds råd etter hans utvelgelse skulle stå fast, ikke på grunn av gjerninger, men ved ham som kaller – da ble det sagt til henne: *Den eldste skal tjene den yngste*.»

Slik er det også her. Før vi var skapt, før verdens grunnvoll ble lagt, da vi verken hadde gjort godt eller ondt, utvalgte Gud oss i Kristus til barn og arvinger av den evige salighet.

I denne utvelgelsen ligger sannelig det veldigste tordenslag fra himmelen over all gjerningsfortjeneste for Gud! Ved det tordenslaget burde vi da endelig våkne av vår evige innbilning om at Guds nåde skal avhenge av oss, vår fromhet og våre gjerninger!

For han har utvalgt oss i Kristus *før verdens grunnvoll ble lagt*. Da kommer vi litt for sent med våre fortjenester! Å, en evig nåde!

Før verdens grunnvoll ble lagt i skapelsen engang,
har Gud oss tatt til barn i Kristus Jesus.
Og jeg, som har gått motløs og nedtrykt dagen lang
og trellet under trelldomsåket tunge,
jeg har nå likevel fått fatt i litt av Gudes nåd';
å, Herre Gud allmektig, *det hele er av nåd*'!
Så vil jeg bare rose meg av nåden.

4. januar

> «Alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn … De er … født … av Gud» (Joh 1,12–13).

Når Skriften forklarer hva Guds barn er på denne måten, burde alle troendes hjerter vide seg ut av glede og undring – og den som frekt og selvisk griper etter det høye navnet, burde stanse forskrekket og vike tilbake!

Guds barn i Skriftens mening er *født av Gud*. De er underverk av Guds nåde, nye, åndelige skapninger på jorden, som viser at de har «del i guddommelig natur». Og dette er det den sanne, levende troen fører med seg.

Når vi blir Guds barn og blir frelst bare av nåde ved troen, er det så nåderikt og trøsterikt at vi burde gråte av glede over det. Men skulle vi ikke da forstå og legge merke til at det her menes en *slik* tro som gjør at vi blir født av Gud? Eller skulle kanskje også en selvlaget innbilt tro, som aldri fører til noen fødsel av Gud, likevel gjøre oss salige?

Hvem som helst kan gjerne ta til seg den vakre tittelen Guds barn. Mange som mangler de tydeligste kjennetegnene på den nye fødselen, smigrer seg også med håpet om å være en sann kristen.

Far ikke vill! Gud lar seg ikke spotte! Til slutt skal det ikke spørres om hvor mye forstand vi har hatt i hodet eller hvor mange ord vi har hatt i munnen, men om det var sannhet i vår kristendom, om vi var født av Gud.

Å, det ville jo være forferdelig å ha narret seg fram gjennom livet med en trøst en har tatt selv, i stedet for en tro som Gud har virket – å ha bedratt seg selv og andre med en løs tanketro, som ikke hadde kraft til å ydmyke, føde på ny og hellige hjertet!

En slik tro består bare i kunnskap og ord og i noen religiøse øvelser – litt bønn, lesning og tale. Alt dette var selvlaget, for å vinne de kristnes tillit eller noe lignende.

Snart er spillet over, og snart kommer den store og hellige, han som vi har hyklet for, med det alvorlige budskapet: *Det er gjort! Gjør regnskap!* Og da, når vi møter dødens alvorlige ansikt og skal stilles avkledd og blottet for den Helliges øyne – hvor forferdelig, om vi har hyklet hele tiden!

Nettopp fordi nåden er så stor og barnekåret i himmelen så herlig, er det også så farlig om det ikke er sannhet i vår kristendom. Legg derfor godt merke til apostelens ord i teksten vår.

Han sa først: *Alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn*. Hva det vil si å «ta imot» ham, forklarte han ved å legge til: *de som tror på hans navn*.

Men se hvordan han forklarer seg videre. Han legger til at de som var Guds barn ved troen, også *var født av Gud.* Dette må vi prege dypt inn i sinnet.

Den som skal kunne «se Guds rike» og leve evig med Gud som Guds barn, må være *født av Gud*. Før syndefallet bodde det et guddommelig liv i mennesket, og det var nettopp det som utgjorde Guds bilde i det. Det var særlig tapet av dette livet Gud siktet til da han sa: *Den dagen* du eter av det, skal du *visselig dø*.

Dette guddommelige livet må nå gjenopprettes i oss ved en ny fødsel av Ånden, så vi igjen blir lik Guds bilde – selv om bildet ikke blir fullkomment før vi også blir fri fra kjødet, som klær oss og hindrer oss.

Kristus sa uttrykkelig: *Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike*. Guds rike blir gitt oss av bare nåde – det punktet står evig fast.

Men du er helt ute av stand til å nyte det. Du kan umulig leve livet med Gud og livet i himmelen om du ikke er født av Gud og har fått del i guddommelig natur.

Den sanne Gud er en *hellig* Gud; et vanhellig vesen fortæres og pines i hans nærhet. Det må til en natur som er i slekt med Gud, *et nytt menneske, skapt etter Gud*, før det kan bli salighet i Guds samfunn. «Kjødets attrå er jo fiendskap mot Gud.» Den trives ikke med ham en eneste dag, langt mindre en hel evighet.

Derfor sier Kristus: «Undre deg ikke over at jeg sa til deg: Dere må bli født på ny! … Det som er født av kjødet, er kjød … Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike.»

Og her sier Johannes: «De er ikke født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud.» Peter sier: «Dere er gjenfødt, ikke av forgjengelig, men av uforgjengelig sæd, ved Guds ord, som lever og blir.» Og Paulus sier: «For det som betyr noe, er verken å være omskåret eller uomskåret, men å være en ny skapning.»

Hvem skulle du tro på i dette store livsspørsmålet, om ikke på Herren selv? Kristus er jo kjærligheten og mildheten selv. Kristus og hans apostler må vi jo høre på.

Og når Kristus og hans apostler som med én munn vitner at Gud har fastsatt en slik vei for menneskenes barn – at de må fødes på ny og få del i guddommelig natur om de skal komme inn i himmelriket – hvordan kan du da leve videre mot evigheten uten å vite noe slikt om deg selv?

Mange her bekjenner Jesus
med sin munn hver dag som går,
trives godt blant Jesu venner,
og til ordet gjerne går;

men det ene, eneste mangler:
Troens liv i Jesus mangler –
og den sjel som dette mangler,
ingen trøst ved dommen får.

5. januar

«Ånden selv vitner sammen med vår ånd at vi er Guds barn» (Rom 8,16).

Hvilket stort og herlig forhold: *å være Guds barn og vite at en er det*, og ha en barnlig ånd som er fortrolig med Gud! Slik taler apostelen her, slik taler hele Skriften, og slik taler alle frigjorte kristnes saligste erfaring. «Ånden selv vitner sammen med vår ånd at vi er Guds barn.»

Hvordan står det til med dette viktige punktet blant oss?

Du som leser dette, er også du så lykkelig at du har Guds Ånds vitnesbyrd sammen med din ånd om at du er Guds barn? Du er kanskje en kristen, du elsker Ordet, og livet ditt er uklanderlig – men hvordan står det til med dette? Hvordan står det til med hjertet? Kjenner du din Gud – kjenner du ham fortrolig, slik det kommer til uttrykk i ordene *Abba, Far!*?

Dette er hovedsaken! Merk deg det og hør! Dette er den store hovedsaken i alt kristenliv: at hjertet er fortrolig med Gud ved Kristus, at du har samfunn med ham og står i et vennlig fellesskap med ham.

Å, dette er selve hjertet og livet i all kristendom! Dette er paradislivet som mennesket mistet ved fallet, og som nå er gitt tilbake: en fortrolig, barnlig ånd som omgås sin Gud og taler med ham slik barnet taler med sin far.

Nå – har også du denne fortrolige barnlige ånden? Slipp ikke det spørsmålet før det er grundig avgjort.

Denne fortrolige barnlige ånden er nettopp hjertepunktet i hele det åndelige livet, det som alt godt strømmer ut fra. Uten den er alt død og kulde, avmakt og trelldom. Og hva skal alt det åndelige være til, om du ikke kommer til denne troens fred med Gud, denne fortrolige omgangen med ham? Kristus har uttrykkelig sagt at ingen andre gode ting tjener til frelse om vi ikke er kommet i fellesskap med ham og har lært ham å kjenne.

Dette fortrolige forholdet til Frelseren er også det som utgjør hele kraften i all kristendom, både til å gjøre og til å lide. Det er kilden til alt sant hellig liv, alt liv som er Gud til behag.

Hvor svak, trellaktig, ulysten, tung og maktesløs er ikke kristendommen hos dem som ikke eier denne troens visshet og dette kjennskapet til Gud! De kan ha mange gode hensikter, beslutninger og forsetter, men det blir ingenting av det. De er stadig treller under verden og sine yndlingssynder, og de blir ennå holdt fanget av djevelen, så de må gjøre hans vilje. De har ingen ånd i seg.

Også der en virkelig tro er vokst fram, men ennå er svak – der en hungrer og tørster, men ennå ikke er blitt mettet – eller der troen hos en eldre kristen har mistet sin evangeliske frimodighet, så kristendommen er blitt tyngre og mer lovisk: Der råder alltid avmakt og trelldom under synden, og mennesket blir svakt, tregt og livløst i alt.

Bekjennelsen stilner, bønnen blir tung og kraftløs, hjertet kaldt og tomt. Hjertet har ingen skatt, ingen fylde, ingen venn som kan veie opp mot andre venner, og så tørster det snart igjen etter synd og forfengelighet.

Hvor mye mer skjer ikke alt dette der sjelen slett ikke er kommet til troen, men ennå er helt fanget under trelldommens åk!

Omvendt, når sjelen er kommet til en glad forvissning om at den er benådet hos Gud, og står i fortrolig vennskap med Frelseren – hvilket liv, hvilken lyst og kraft, hvilken glad lovprisning og bekjennelse, hvilket frimodig oppbrudd fra verden og urettferdighet!

Det var dette Kristus mente da han sa: *Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg. … Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt.* Og Johannes sier: *Dette er den seier som har seiret over verden: vår tro.* Og profeten sier: *Glede i Herren er deres styrke.*

Hvor viktig og nødvendig er det derfor ikke å eie en full visshet om nåden og å stå i et inderlig trosfellesskap med Frelseren – også for å ha kraft til helliggjørelse, til bekjennelse og til å gå ut fra verden, og til tålmodighet og styrke i lidelser!

Ja, hvor nødvendig er det ikke å ta vare på denne virkelige barnlige tilliten som sin aller dyreste skatt, som sitt øye eller sitt hjerte! Apostelen kaller den *barnekårets Ånd som gjør at vi roper: Abba, Far!*

Skulle vi da ikke stanse og spørre oss selv, hver for seg, som for Guds ansikt: Har også jeg denne fortrolige barnlige ånden? Har jeg vitnesbyrd om at jeg er Guds barn?

Jesus kjøpte meg til barn,
døpte meg til barn hos seg,
fødte meg til barn på ny –
og for verden døde jeg.

Faller jeg og synder, så
er han den han var ennå;
er jeg barn, så har jeg da
barneretten alltid, ja.

Så er alt blitt godt og vel
mellom Herren og min sjel.
Jeg er hans, og han er min,
han har tatt meg opp til sin.

6. januar

> «Men synden gjorde det, for at den skulle vise seg som synd, ved at den benyttet det som er godt, til å føre død over meg. Ved budet skulle synden bli overmåte syndig» (Rom 7,13).

Den sanne omvendelsen – lovens rette og gjennomgripende verk i synderens hjerte – er så nødvendig at uten den er all åndelig streben forgjeves. All tro og all gudsfrykt, ja, Kristus og hans fortjeneste, er da til ingen nytte for den sjelen.

Den som bare kjenner sine gjerningssynder – synder i tanker, ord og gjerninger – og bare ser på *dem*, arbeider og strider med *dem*, men ikke ved lovens krav til hjertet synker ned i naturens urene dynd og kommer i nød der, gjør bare en halvveis hyklerbot. Han omvender seg nok, men bare fra et friere verdslig vesen til sin egen rettferdighet, og blir en fariseer.

Ja, også den som kjenner naturens ondskap, hjertets fordervelse og urenhet, men bare flykter til våkenhet, bønn, kamp, selvfornektelse og gudsfrykt, blir bare en fariseer. Det skjer når han ikke fortviler over alt dette, men håper og håper på seier og har øyet, trøsten og forventningen sin festet på den.

Kommer han ikke til Kristus – til nåde, trøst og salighet i Kristus alene – mens det ennå står så ille til, mens han ennå ikke har vunnet den seieren han sikter mot, men ligger nede i sin elendighet og usselhet, blir han aldri en rett kristen.

Da blir han enten en bedratt gjerningshelgen som har fått trøst i sin bot og gudsfrykt, eller en utslitt trell som gir opp det hele, faller tilbake til sin sorgløshet eller blir liggende i fortvilelse og fortapelse.

Vi taler ikke nå om dem som med vilje kan holde fast på visse yndlingssynder, men om dem som virkelig prøver å gå inn gjennom den trange porten, men ikke kan. Feilen hos alle disse er at de aldri lar seg si – eller at det ikke blir sagt dem rett – *hva den rette omvendelsen er, hva som er lovens rette verk, dens egentlige formål og mening*.

Å, om de ville gi akt på Herrens ord! Hør da! Skriften sier uttrykkelig: «Alt det loven sier, det taler den til dem som er under loven, *for at hver munn skal lukkes og hele verden bli skyldig for Gud.*» «Men loven kom til for at *fallet skulle bli stort*. Men der synden ble stor, ble nåden enda større!»

Denne naturlige virkningen må loven nødvendigvis ha i ditt hjerte om omvendelsen skal bli sann. Det er ikke ved krav og bud du skal bli fromere og helligere. Nei, det skal du bli ved en annen, han som døper med Ånd og ild. Men ved loven skal du bli «skyldig», syndig, «overmåte syndig». Ikke noe annet hjelper hvis du noen gang rett skal lære å ta imot Kristus, så han kan tenne et nytt liv i hjertet ditt.

«Bare hvis det var gitt en lov som hadde kraft til å gjøre levende, kom rettferdigheten virkelig av loven», og da var Kristus død uten grunn.

Loven gjør nok sitt rette verk når den bare kommer inn i *hjertet*. Går den *bare* løst over overflaten, kan du bli svært from – nemlig i gjerninger og innbilning – og bli en fariseer, som sagt. Slik var også Paulus «før budet kom», før lovens åndelige krav trengte inn på hjertet hans.

Slik er også mange religiøse i våre dager. De driver loven som om en virkelig kunne bli fromere og bedre ved den, bare en tar fatt mer alvorlig. Og de krever at en ikke skal miste motet, men holde ut i kamp, bønn og håp.

Den rette omvendelsen går dypere. Den river opp hjertets ondskap og gjør meg ikke bedre og bedre, men syndig, «overmåte syndig ved budet». Da kommer jeg til skamme med alt jeg tar meg fore, jeg misliker virkelig meg selv og min omvendelse, og så får jeg ingen trøst i meg selv.

Legg merke til at da Kristus begynte sin lærergjerning, var hans første oppgave å forklare lovens åndelige krav så høyt at intet menneske skulle kunne oppfylle det (se Matt 5,21–48).

Og da en mann trodde han hadde oppfylt det loven krevde, var ikke Kristus fornøyd. Han skyndte seg straks å gi ham et bud som skulle bli for tungt for ham: «Vil du være fullkommen, da gå og selg det du eier, og gi det til de fattige.» Han hjalp ikke mannen til trøst i hans egen fromhet.

Når noen sier at han vil omvende seg og bli from og hellig, kan en derfor svare: Ja, om du bare først ble en synder og en ugudelig! Det vil si: Kunne du først komme ned i din usselhet og lære å kjenne hvilken fortapt skapning du er, fordervet og ugudelig til bunns, da kunne du siden virkelig tro på ham «som rettferdiggjør den ugudelige». Og siden kunne du bli from og hellig.

Heller skal du ligge
ned i støvet, tigge
nåde i Jesu blod,
enn at du som verdig,
hellig, sterk, rettferdig
eier trøst og mot.

Heller syndetynget,
under dommen slynget,
fallen og uren.
Tolleren og skjøgen
kan nok Jesus søke
før fariseeren.

Milde Gud, bevare
meg fra denne fare:
selvrettferdighet.
Men i *Kristus* gi meg
trøst og *kraft*, bli for meg
all min salighet.

7. januar

«… med hjertet renset fra en ond samvittighet» (Hebr 10,22).

Hva vil det si å få *hjertet renset* på denne måten? Hvordan skjer det? Grunnordet betyr egentlig at hjertet blir *bestenket*, og i forbildet (2 Mos 12) skjedde det slik at en isopkvast ble dyppet i blodet av det slaktede lammet, og så ble dørkarmen strøket med den – både den øverste dørbjelken og begge dørstolpene.

Isopkvasten som våre hjerter skal bestrykes med, er *evangeliet*. Det er virkelig dyppet i Guds Lams blod, og når det blir forkynt, stenker det hellige dråper til alle kanter.

Evangeliet taler jo først og sist om en frelse ved Kristi blod. Evangeliet sier: *Lammet, som ble slaktet og med sitt blod kjøpte oss til Gud*, er verdig til å få ære og pris. Evangeliet sier: *I ham har vi forløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse*. Evangeliet sier: *Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd.* Evangeliet sier: *Om*

deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø. Ved slike vitnesbyrd blir hjertet vårt bestenket med Kristi blod og renset fra en ond samvittighet.

Legg merke til dette: renset fra en ond samvittighet! Vi må bli bestenket med Kristi blod slik at vi får en helt god samvittighet. Alle våre synder må bli helt tatt bort fra samvittigheten ved en sikker tillit og en hjertelig fortrøstning til at de er tilgitt. Da kan vi, helt renset og forsonet med Gud, tale med ham igjen som med en god og kjærlig Far.

Dette er Guds barns herlige frihet: Ingen synd blir tilregnet dem, og loven dømmer dem ikke. De er ikke under loven, men under nåden, og derfor har de fred med Gud, som om de aldri hadde hatt noen synd, men var helt rettferdige og hellige.

Men det er også denne troen alene som setter oss fri fra syndens herredømme. Å, når jeg som en fattig synder får den store, sikre trøsten at Gud ikke lenger tilregner meg misgjerning, men har sagt til meg: Vær frimodig, sønn! Dine synder er deg forlatt! – å, hvordan springer jeg da ikke løs av trelldommens bånd! Jeg triumferer og jubler, priser Guds nåde og forbanner min synd, og nå ønsker jeg meg ikke noe høyere i hele verden enn å få tjene Herren alle mine levedager.

Men til dette kreves en *slik* bestenkning, en *slik* tro *at du får fred i samvittigheten for dine synder*. Det finnes dem som vet, hører, synger og leser om den store forløsningen som er skjedd i Kristus Jesus, men likevel alltid bærer syndene sine på samvittigheten og engstelig tenker ut veier til å bli forsonet. Den som gjør det, håner dermed Kristi blod, som om det ikke hadde makt til å bære bort synder.

Apostelen sier (Hebr 10,1–2) at *blod av okser og bukker ikke kan bære bort synder* det viste seg ved at de stadig hadde en ond samvittighet ved de levittiske ofrene og derfor stadig ofret på ny. «Ellers hadde de jo sluttet med å ofre. For de som ofret, ville da ikke lenger ha synder på samvittigheten etter at de én gang var blitt renset.»

Legg merke til de ordene! Når også vi går med en ond samvittighet, gir vi det samme vitnesbyrdet om Kristi dyre blod. Da sier også vi dermed at Kristi blod ikke kunne bære bort synder. Ellers skulle vi jo ha fred med Gud og være kvitt syndene våre, siden vi én gang er gjort rene.

Stans her et øyeblikk. Hva tror du? Har Kristi blod virkelig båret bort, forsonet og utslettet alle dine synder? Har Kristi blod utrettet noe mer enn blod av okser og bukker? Eller vil også du si om Kristi blod at det ikke kunne bære bort synder?

Paulus gjør denne forskjellen mellom blodet i de levittiske ofrene og Kristi blod: Først sier han at de ikke kunne bære bort synder; så legger han til om Kristus: «Men Jesus har båret fram ett eneste offer for synder … Og deres synder og deres lovovertredelser vil jeg ikke lenger minnes. Men der det er forlatelse for syndene, trenges ikke lenger noe offer for synd.»

Og så følger: «Brødre, vi har altså i Jesu blod frimodighet til å gå inn i helligdommen … Så la oss da tre fram med sannferdig hjerte i troens fulle visshet (full trøst), med hjertet renset fra en ond samvittighet.»

Apostelen vil at det en gang for alle skal være avgjort at Kristi blod virkelig har båret bort syndene, og at vi nå er fri.

Våkn da opp, kjære sjel, og tenk over hva du gjør når du stadig ser på deg selv og akter Kristi blod for ingenting, som om det ikke kunne bære bort synder! Dine synder kan nok være forferdelige, store og mange. Men så store og mange kan de aldri være at ikke Guds Sønns blod gjelder tusen ganger mer.

Be Gud om troen, og la evangeliet bestenke hjertet ditt med Kristi blod så lenge at du blir helt fri fra en ond samvittighet. Hold på til du helt mister deg selv i verdien av Kristi blod og med glede kan trosse alle dine synder, ja, død, djevel og helvete, og ikke vet noe annet enn Kristus, Kristus, død og oppstanden *for oss*, *for oss*!

Nå er min trelldom slutt,
Jesus er min!
Nå får jeg hvile ut.
Jesus er min!

Jeg lenge ei forsto
å akte Jesu blod,
skjønt han gjorde saken god;
nå er han min!

8. januar

> «Født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnekår» (Gal 4,4–5).

Å, du evige Guds kjærlighet, som har elsket verden så høyt! Hør her *hvorfor* Guds Sønn ble menneske, hva som var selve det store *ærendet* og *formålet* med at han kom til verden: «Født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven.» Å, du svarte vantromørke, som aldri lar oss få beholde dette!

Se, når noen virkelig tror at Gud har gitt oss sin Sønn til å oppfylle loven for oss, undrer jeg meg ikke over at de elsker en slik Gud og Frelser. Jeg undrer meg ikke over at de blir brennende i ånden av en høyere, himmelsk glede, fred og kjærlighet. Jeg undrer meg heller ikke over at de blir fylt av nidkjærhet mot alt annet som vil gjøre krav på å gjøre oss rettferdige og hellige.

Da Gud ville frelse de falne menneskene og fri dem fra lovens dommer, hvordan skulle det gå til? Det måtte skje på en slik måte at den guddommelige rettferdigheten ikke led skade i én eneste bokstav eller tøddel. Og det skjedde, sier apostelen, ved *at Guds egen Sønn ble sendt og født under loven*. Han som var lovens Herre, ga seg til å være lovens tjener og oppfylle den for oss. Å, du makeløse Guds kjærlighet!

Hele Skriften vitner at vi bare blir rettferdige ved at *Kristus* oppfylte loven, ved *Kristi* rettferdighet. Tror du nå dette, blir det bare ett spørsmål igjen for at du skal være trygg: «Er jeg viss på at Kristus virkelig har oppfylt loven til den evige Faders tilfredshet?» Og da kan du være trygg.

Kristus har holdt loven helt fullkomment. Han elsket Gud av hele sitt hjerte, av hele sin sjel, av all sin kraft og av all sin forstand; det var hans mat å gjøre Faderens vilje.

Like fullkomment har han også elsket sin neste som seg selv – ja, så høyt at han glemte seg selv, ga sitt liv i døden, ble regnet blant overtredere, bar manges synd og ba for overtredere. Han ble lydig til døden – ja, døden på korset.

At han ble født under loven, betydde nemlig også at han skulle ta på seg lovens dom og forbannelse over synderne. Som det står skrevet: «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss.» Og: «Da nå barna har del i kjøtt og blod, fikk også han på samme vis del i det, for at han ved døden skulle gjøre til intet den som hadde dødens velde, det er djevelen, *og fri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sin livstid.*»

Slik har han gjort alt for oss. Lovet og høyt priset være hans navn!

Han var også den eneste som *kunne* gjøre det. «Vi var altfor svake i rustningen til dette verket», som Luther sier; «vi er slått av salen.» Han alene kunne utføre dette verket.

Måtte nå bare enhver se til at han også gir Kristus æren for dette verket, det vil si: at han tenker over og erkjenner at denne Herren har ordnet alt vel. Det er så sørgelig at ingen ord kan beklage det nok: Djevelen forvirrer sinnet vårt så vi lever som om vi ikke visste om noen egentlig nytte av alt det Kristus har gjort.

Vi leser, synger og taler om at Gud har gitt oss sin egen Sønn til vår bror, til den som oppfyller loven for oss, og til vårt offerlam. Likevel går alle våre tanker og all vår åndelige streben ut på at vi selv skal være ulastelige lovoppfyllere, om vi skal behage Gud og være riktig sikre på hans nåde og vennskap.

Vi priser bare Mellommannen med mange store og vakre ord, men så tar vi selv fatt på arbeidet med å forsone oss med Gud. Mange har i hele sin levetid ennå aldri hatt noen egentlig hjelp og nytte av Kristus.

La oss da en gang stanse og tenke over hva Skriften sier om den *nytte* og *hjelp* vi skulle ha av denne store gaven, da Gud ga oss sin Sønn, født under loven. Apostelen sier: *For at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnekår.*

Har du aldri sett eller hørt disse ordene? Skulle vi ikke en gang prise den guddommelige kjærligheten og la det vår store lovoppfyller har gjort, være sant og være nok? Apostelen sier her at han ikke gjorde det for sin egen skyld, men for å kjøpe dem fri som var under loven.

Vi ber hver den som vil være kristen, om en gang å tenke alvorlig over det som er Skriftens sum og kjerne: at Kristus er lovens endemål – Kristus er lovens endemål, til rettferdighet for hver den som tror.

Det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet – det, det, det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse.

Våg deg frimodig fram,
tro at Jesus gjorde alt for deg!
Alt det som loven ikke kan,
alt i deg som den klager an,
dette tok Jesus på seg.

Våg deg frimodig fram,
tro at Jesus gjorde alt for deg.
Å, hvilken fryd og kraft har den

som har fått alt i Frelseren!
Salig og hellig er han.

9. januar

> «For det er ingen forskjell, alle har syndet og mangler Guds herlighet» (Rom 3,22–23).

Men hvordan skal en egentlig forstå disse ordene? Det virker jo urimelig at det her ikke skulle være noen *forskjell*. Vi ser jo med egne øyne at forskjellen tvert imot er svært stor: Det ene mennesket lever fritt i all synd, mens det andre fører et våkent liv hver dag. – Svar: Legg godt merke til hva det her er tale om.

Det tales jo bare om *rettferdighet* for Gud. Ordet for «herlighet» betyr også ære og ros: Det er spørsmål om vi har noe å rose oss av for Gud når det gjelder å vinne *saligheten*. Det er bare i det spørsmålet at all forskjell på mer eller mindre synd faller bort.

Gjelder det derimot det som avhenger av våre gjerninger, nemlig ulike *grader* av salighet eller fordømmelse, da sier Skriften uttrykkelig at det skal bli forskjell. Da tales det om «tåleligere» og mindre tålelig, og på den andre siden om at stjerne skiller seg fra stjerne i glans.

Men så snart det er spørsmål om rettferdighet og å ha noe å rose seg av for Gud, slik som her, da er det straks «ingen forskjell». For da strekker ingen menneskers gjerninger til; da er vi alle så langt fra rettferdigheten at all forskjell forsvinner.

Se her en lignelse: Når vi taler om ujevnhetene på jorden, må vi alltid si at det er stor avstand mellom toppene på de høye fjellene og bunnen av dalene.

Men så snart vi taler om jordens avstand fra solen, regner vi ikke lenger med disse ujevnhetene. Da sier vi ikke: Fra solen til fjelltoppene er det så og så langt, og fra solen til dalbunnen så og så langt. Nei, vi sier: Avstanden er så uhyre stor at disse ujevnhetene på jorden ikke betyr noe – «det er ingen forskjell».

Her nede, for menneskers øyne, er det altså riktignok stor ulikhet i synd og fromhet. Men når den beste er så uendelig langt fra rettferdigheten, blir det ingen forskjell for Herren når det gjelder å være verdig til himmelen.

Tenk deg et fengsel der en flokk dødsdømte fanger holdes innesperret – banditter, mordere og ransmenn alle sammen. Om de skulle begynne å krangle om hvem av dem som var mest verdig til en æresplass hos kongen, ville vi si: Dere er alle sammen bare verdt retterstedet; her er det ingen forskjell.

Akkurat slik er det når vi taler om hvem av oss som har fortrinn i rettferdighet for Gud. Vi er alle sammen store forbrytere som bryter Guds høyeste bud hver dag. De mest alvorlige og helliggjorte kristne må jo hver dag be om tilgivelse og kjenne at de bare har fortjent Guds vrede, om han skulle dømme dem etter sin lov.

Det finnes nok dem som synes de er langt bedre. De innbiller seg at de ved nådemidlene, ved mye bønn, tro, våkenhet og alvor er kommet så langt at de ikke kan sammenlignes med andre skrøpelige kristne, men er en særskilt hellig slekt, også i seg selv.

Men disse er alltid bedratt av forføreren. For var de edrue og våkne, ville de jo kjenne det samme som den hellige David kjente da han ba: «Gå ikke i rette med meg, *din tjener*! For *ingen som lever,* er rettferdig for ditt åsyn.»

Og taler vi om de uomvendte menneskene, er selv deres beste gjerninger bare synd og hykleri, fordi hjertene deres ikke står rett med Herren i tro og kjærlighet.

Hvor stor forskjellen mellom dem ellers kan være, står de begge under den samme Guds dom – enten de er moralske, edle og hederlige samfunnsborgere som samvittighetsfullt passer sine ytre plikter, ja, til og med har nidkjærhet for Gud, men uten den rette forstand, og søker å grunnlegge sin egen rettferdighet, eller de er frekke spottere som lever fritt i alle tenkelige synder og laster.

Og de trenger begge den samme nåden; den står også like mye til rådighet for dem begge og blir gitt dem like fritt når de søker den ved Kristi føtter. Slik har en gammel Guds mann sunget:

Høyeste dyd og ærbarhet
som har gruet for å falle,
og den verste gudløshet
som har rast i synder alle,
må, om frelsen skal de vinne,
samme nåde hos Jesus finne.

Den som mer enn tjue år
under Moses måtte trelle
og med dype hjertesår
bitre bedringstårer felle,
må i vantro se og lide:
Røvern frelses ved hans side.

Den som mange bøker leste,
mye prøvde, mye skrev;
en som her, ved pælen festet,
dømt fra liv og ære ble:
må de, like usle, både
følges ad og be om nåde.

Den som her i verk og ord
har seg mot Guds barn forsyndet,
og den som til Herrens hjord
alltid har med hjelp seg skyndet,
begge må for Herren ligge
og om samme nåde tigge.

10. januar

> «Hva samfunn har en troende med en vantro? … Gå derfor ut fra dem og skill dere fra dem, sier Herren» (2 Kor 6,15.17).

Har Kristus av særlig barmhjertighet utvalgt deg fra verden og kalt deg til å være hans disippel og venn, til å leve med ham dette salige, hellige, inderlige

livet i fellesskap med ham? Å, så følg ham da med alvor, oppriktighet og troskap. Verken han selv, din sjels brudgom, eller ditt eget beste tillater deg dette dobbelte vesenet som deler seg mellom Gud og verden, mellom Kristus og Belial.

Gjør derfor ditt valg! Du kan umulig dele deg. Atskilt er atskilt, Kristus er Kristus, og verden er verden. Guds vennskap er *én* ting og verdens vennskap en annen; de kan aldri forenes. Derfor: Gjør ditt valg.

Kanskje det er for tungt å følge Jesus og miste verdens vennskap. Da skal du slett ikke bry deg med det, men holde deg til verden. Det er mye lettere og behageligere (for kjødet), og du vinner like mye ved det som om du ville dele deg mellom dem – ja, mye mer. For i det siste tilfellet mister du begge deler: Du får verken nyte verden ordentlig eller Guds vennskap i tiden, og heller ikke himmelens glede i evigheten.

Men *hvordan*, eller i *hva*, skal vi skille oss fra de vantro? Svar: Jeg går ut fra at du er født på ny og dermed allerede er skilt fra dem i hjerte og sinnelag. Du har andre tanker enn de i åndelige ting og en annen lyst i hjertet. Du elsker det de forakter, og du forakter og hater det de elsker.

Da gjenstår det at du også skiller deg fra dem i alt som springer ut av dette indre, og som i sin tur virker tilbake på det. Altså skal du skille deg fra deres syndige vesen i *ord* og *gjerninger*, og til slutt fra alt som gir anledning eller fristelse til synd, enten det er fornøyelser, selskaper eller hva det måtte være.

Du må altså skille deg fra de vantro i tale, oppførsel og handlemåte, og i de selskaper og fornøyelser du selv velger.

Når du for eksempel ser og hører andre ubetenksomt gi seg til å se på, høre og tale om bare forfengelige ting, da bør du, som er *Kristi disippel* og *tempel for Den Hellige Ånd*, gjøre noe særskilt: La ditt hjerte være en lukket hage, bare åpen for din sjels kjæreste.

Gjør som Job, og «slutt en pakt med dine øyne», så de ikke ser etter forfengelighet. Delta ikke med tungen i forfengelig og smålig prat, men tal heller om Herrens dommer og velgjerninger når det lar seg gjøre, eller tal i stillhet med din Gud.

Andre som også vil være kristne, tråkker fritt og åpent på Guds bud, misbruker hans store og hellige navn eller vanhelliger hans sabbat. Da må du gjøre noe særskilt her, nemlig frykte og elske din Gud slik at du ikke vil gjøre noe mot hans bud.

Vi taler her om å gå ut fra verden, og derfor nevner vi ikke de syndene som også hederlige verdslige mennesker regner for synd, som ulydighet, vrede, hat, ukyskhet, uærlighet og lignende.

Men når det gjelder det som også disse regner for uskyldig og forsvarer, så la dette være din regel: Døm aldri om en handling er syndig eller uskyldig etter mengdens skikk og mening, men etter *Guds ord* og *Kristi* og *de helliges eksempel*.

Et selskap eller en fornøyelse kan i seg selv se aldri så harmløst og uskyldig ut. Men er det i *strid med Åndens sinn*, ser du *at din Herre Kristus ikke ville være med deg i det*, at du ikke kan be ham med og ikke kan gjøre det i hans navn, eller kjenner du at ditt indre menneske taper mer enn det vinner på det, så flykt fra det.

Her gjelder apostelens ord: «Ta ikke del i mørkets ufruktbare gjerninger, men refs dem heller!»

Når det her var tale om selskaper, forstår enhver at meningen ikke er at du skal gå bort fra dem som ditt jordiske kall binder deg til. Der gjelder det bare å flykte fra deres *synder*. Spørsmålet gjelder den omgangen det står til deg selv å *velge*. Da må du «gå ut» fra dem som er mot din Herre.

Men, vil kanskje noen tenke, er ikke dette menneskehat? Skal en ikke *elske alle* mennesker? Jo, men elske på den *måten* din Herre elsket. Han elsket riktignok *alle*, og elsket dem *slik* at han ga sitt liv for dem. Men han ble *aldri fortrolig med sin Fars og sitt rikes fiender*.

Gjør du også slik: Elsk, ofre deg og gjør godt mot alle. Men tro ikke at det er din plikt å være fortrolig eller på like fot med din Herres fiender – en fortrolighet og likestilling som har som vilkår at du skal *kalle det gode ondt og det onde godt*.

Tenk om Kristi disipler iblant hadde gått ut til sin Herres fiender, de skriftlærde og fariseerne, og pleiet fortrolig vennskap med dem – hadde det vært troskap? Judas gjorde det, og – han endte med å forråde sin Herre i deres hender.

Men du mener kanskje at de ikke kan regnes som Kristi fiender når de for eksempel er gode, hyggelige mennesker. Så prøv dette: Tåler ikke selskapet ditt at du taler godt om din Herre, så vit hvor du er – nemlig hos hans fiender!

I det selskapet må du enten bekjenne ditt disippelsinn med hele ditt vesen og dermed såre selskapet, eller fornekte og såre din Herre og din samvittighet med unnvikende tvetydigheter og forstillelse. Dette må den tenke over som frivillig går inn og varmer seg ved bålet hos Kristi fiender.

Når den smålige verden er fornøyd med grus,
og synd og forfengelighet er all dens fryd og rus,
da slutter jeg meg til de seirende hærer
som drar under Jesu banner mot ære.

Den korsmerkte drakten med spottnavn jeg tar,
om ingen i slekten det navnet ellers bar,
og følger med glede de kjempende hærer
som drar under korsets banner mot ære.

11. januar

«Elsker du meg?» (Joh 21,16).

Det er Herren selv som taler her – han som skal dømme på den ytterste dag, han som du ber til i bønnen. Å, vi ville jo krype på våre knær helt til Jerusalem, om det gjaldt, for å få høre ham selv si hva han spør etter aller først.

Nå spør han aller først etter din kjærlighet. Vent litt med svaret ditt til du har forstått godt hva han mener.

Legg merke til dette: Hans første spørsmål er *Elsker du* meg? – ikke: Tjener du meg? Lyder du meg? Bekjenner du meg? Men: *Elsker* du?

For det andre sier han ikke: Elsker du *mitt*, men: *meg*. Han sier ikke: Elsker du mine krefter og gaver? Men: Elsker du *meg* – *meg* som selv er en gave til deg, *meg* som selv, i min person, er hele din trøst og salighet?

Når det gjelder det første, kunne du jo være sikker på at du elsker Jesus når du tjener og lyder ham. For Jesus sier selv: «Den som har mine bud og holder fast på dem, han er den som elsker meg … Den som ikke elsker meg, holder ikke fast på mine ord.» Og Johannes sier: «Dette er kjærligheten til Gud at vi holder fast på hans bud.»

Men vent! Du tolker det for raskt. Vi skal snart få se at det ikke er sikkert *at du elsker* Jesus selv om du på en viss måte *tjener* og lyder ham, eller *gjør* de gjerningene han befaler deg. Nei, å «holde fast på hans bud» er ennå noe mer.

Vi skal med Kristi egne ord vise at en kan være en fremragende tjener for Kristus, ha stor åndelig opplysning, en stor rikdom på de helligste gjerninger og stor nidkjærhet for Kristi sak – og likevel ikke elske ham rett.

I brevet til «engelen for menigheten» i Efesus sier nemlig Herren uttrykkelig at denne læreren ikke bare hadde vanlig kristen opplysning, men også et skarpt, prøvende blikk: «Du har prøvd dem som kaller seg selv apostler, og ikke er det, og du har funnet at de er løgnere.»

Videre sier han uttrykkelig at denne læreren ikke var blant dem som bare har kunnskap, opplysning og ord. Han hadde også kraft og nidkjærhet til hellig virksomhet. Ja, han arbeidet så trofast for *Herren Kristi navn* at han måtte lide for det, og under det hadde han «tålmodighet».

For det tredje sier Herren at denne læreren ikke bare var opplyst og virksom med forkynnelse generelt, men at han også holdt god kirketukt i menigheten sin og sto mot falske lærere.

Legg nå alt dette sammen, så ser du et vakkert bilde av en sjelden tjener for Kristus. Og likevel – likevel hadde han *forlatt sin første kjærlighet*. Bare på grunn av dette var hele hans tilstand slik at om det ikke ble en forandring, skulle Herren snart komme og flytte lysestaken bort fra sitt sted.

Av dette kan du forstå at det er noe mer å *holde fast på hans bud* enn å gjøre visse gjerninger etter hans bud. Og selv om du var en like fremragende tjener for Kristus som denne, har Herren likevel enda et spørsmål til deg: *Elsker du meg*?

Så til det andre: Du må gi akt på ordet *meg* – «Elsker du *meg*, ikke *mitt*». Det er nettopp her den ekte *brudekjærligheten* skiller seg fra *skjøgekjærligheten*.

Mange har en viss kjærlighet til Jesus, men bare for de herlige tingene han virker i dem og i andre. De er aldri blitt frelst av ham som fortapte syndere og blitt grepet av *hans kjærlighet alene*, eller av *det han er i sin person*. Nei, som sagt elsker de ham for de vakre gavenes skyld. Dette er «skjøgekjærligheten».

Vi taler ikke om så grove folk som Judas Iskariot, som fulgte Jesus for pengepungens skyld, eller trollmannen Simon, som av det samme urene begjæret ville kjøpe seg Den Hellige Ånds gave.

Nei, vi taler om det ubegripelig fine og hemmelighetsfulle bedraget i vår *natur, som vil gjøre seg selv til gud*. Det ble grunnlagt ved den gamle slangens forførende ord: *Dere vil bli slik som Gud til å kjenne godt og ondt*. Helt siden da har vi også, ved siden av de sanselige lystene, hatt en like adamittisk *selvhellighetsnatur* i oss. Den flykter mennesket til når det merker hvor avskyelig synden er.

Og når det så, som denne Simon, merker at det i Jesu navn blir gitt krefter som ellers ikke finnes, og at alle visdommens og kunnskapens skatter, all kraft til dyd og hellige gjerninger, er skjult i ham, da kaster det seg over dem.

Slik blir en Jesu disippel, elsker og følger ham, tilber og påkaller ham – men alt med øyet på disse kreftene og gavene, og ikke for det *han har gjort og er i sin person*.

Dette, altså det han er og har gjort i sin person, kan en nok erkjenne med forstanden og prise med munnen. Men *hjertet* ser på gavene; hele sjelens blikk er festet bare ved dem, ikke ved *den korsfestede*.

Å, om vi for Herrens skyld og for våre sjelers frelse ville bli så oppriktige at vi ga akt på hva *hjertet* er rettet mot – om det er nåden selv, forsoningens nåde, renselsen i Kristi blod! Det hjelper ikke at hodet og tungen er kristne. Tenk heller etter hva som er *ditt hjertes* første og siste!

Å, min sjel, har det deg smertet
at en synder du nå er?
Har det gått deg dypt til hjertet
at deg Jesus holder kjær?

Er du ulykkelig uten ham?
Har du fått en skatt i ham?
Vil du leve, dø for ham?
Er *han alene* ditt begjær?

12. januar

> «Derfor døde jo Kristus og ble levende igjen, for at han skulle være Herre over både levende og døde» (Rom 14,9).

Dette salige forholdet, at de troende alltid hører Herren til, enten de lever eller dør, er frukten av hele Kristi frelsesverk: hans død, hans oppstandelse og hans evige liv som vår yppersteprest og konge.

Det var selve formålet med hele hans forsoning at han skulle kjøpe oss tilbake fra syndens, dødens og djevelens makt. Han skulle vinne seg rett til å benåde oss, frelse oss og eie oss som sine undersåtter i tid og evighet.

Ja, han skulle, som det heter her, «være Herre over oss», ikke bare mens vi lever på jorden, men også etter vår død, i det evige livet. Det er meningen med ordene: «Derfor døde jo Kristus og ble levende igjen, for at han skulle være Herre over både levende og døde.»

Her er det en tydelig sammenheng: Kristus er både *død* og *levende* igjen, og både *levende og døde* skal være under hans herredømme.

Nå vet vi nok at både hans død og hans oppstandelse var nødvendige for at noen sjel skulle bli frelst. Og den som er frelst og benådet, hører siden Herren til, først i livet på jorden og så etter sin død – alt på grunn av det samme forsoningsverket, Kristi død og oppstandelse. Dette er riktignok hovedsaken.

Men med måten han uttrykker seg på, har apostelen også vist oss den veien som først hodet og så lemmene skulle gå. Kristus skulle først leve på jorden, så dø, og deretter stå opp og leve evig. Den samme veien skal også vi gå, og på hvert trinn høre Herren til: først i jordelivet, så i vår død og til sist i det evige livet.

Når apostelen her sier at Kristus har vunnet seg rett til å «være Herre» eller «hersker» over oss, har han dermed forklart hvorfor de troende aldri mer skal «leve for seg selv». I hele sitt liv og levnet skal de se på seg selv som hans eiendom og hans tjenere.

Han er vår rette Herre, han som har kjøpt oss fri og eier oss. Derfor skal også han styre over oss, og det ikke bare i dette livet, men også i vår død og i all evighet.

Slik har vi jo tidlig lært å forstå og si fram hele vår trosbekjennelse om Kristus: «Jeg tror at Jesus Kristus, sann Gud og sant menneske, *er min Herre*, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt og vunnet meg fra alle synder, fra døden og fra djevelens vold, *for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham* i evig rettferdighet, uskyld og salighet, *likesom han er oppstanden fra døden, lever og regjerer i evighet*.»

Dette er nettopp meningen med teksten vår, og det er summen av hele Guds evangelium.

På dette bygger vår hellige forpliktelse og alle troendes inderlige trang: i alle ting å se etter hva som er til behag for Herren og til ære for hans navn – kort sagt, å leve for ham.

Slik sier også apostelen: *Han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem*.

Når Kristus er død i alles sted, må også alle de han er død for, ikke lenger se på seg selv som skilt fra ham, uavhengige og selvstendige. De må alltid se på seg selv som lemmer i ham, som hans eiendom og undersåtter med plikt til å tjene ham. *Han døde for alle*. Måtte Gud åpne alles sinn for dette!

Er det sant at Guds Sønn er blitt menneske for vår skyld og har ofret sitt liv for oss med sterkt skrik og tårer, for at vi skal leve ved ham, ha en evig nåde for hans skyld til tross for alle våre synder og til slutt arve det evige livs salighet – hvordan skulle vi da ikke ofre hele vårt liv for ham, for hans ære, hans tjeneste og hans behag, i alt vi gjør eller lar være å gjøre!

Intet menneske har rett til å leve her på jorden uten å leve for ham som har kjøpt oss tilbake fra den evige død og fordømmelse.

Det er sørgelig nok at de troende, som virkelig vier seg til Herren med hele sin ånd, likevel ikke kan leve mer fullkomment til hans tjeneste og ære. Men tenk hvor mye mer forferdelig det er *ikke engang å ville vie sitt liv til hans ære*, men helt fritt og med vilje leve for seg selv! Det er jo et helt usalig liv.

Om det har Luther sagt de sterke ordene: «Fordømt til nederste helvete er det levnet som et menneske lever for seg selv.»

Og det er åpenbart for alles øyne hvordan verdens barn lever et slikt fordømt liv. De bryr seg ikke det minste om Herrens ære og behag, men følger bare sitt eget behag i hele sitt levnet, i tanker, ord og gjerninger. De «fornekter den Herre som kjøpte dem», selv om de bekjenner ham med munnen.

Og annerledes kan det ikke være med dem som er åndelig døde. At et menneske virkelig lever for Herren, er et underverk av hans nåde alene i den nye fødselen.

De som motstår den nåden som kaller dem til omvendelse, må da bli værende under den falne naturens makt og leve bare for seg selv og for egen regning. Og de som lever for egen regning, skal også dø for egen regning; de må selv hjelpe seg i døden og dommen. Bare de som «lever i Herren», skal også «dø i Herren».

Hvilken fryd å høre Jesus til
og bare gå dit han meg vil,
å være hans, hans frelste brud,
og *ved ham* kjær og skjønn for Gud.

Den lykken, Jesus, er nå min,
for *jeg er din* – ja, *evig din*.
Du kjøpte meg slik som jeg er,
og holder meg nå evig kjær.

13. januar

> «For å vise sin rettferdighet, fordi han i sin langmodighet hadde båret over med de syndene som før var gjort» (Rom 3,25).

Ordrett etter grunnteksten lyder det: «Til bevis på sin rettferdighet, ved at han lot de syndene passere som før var gjort under Guds tålmodighet.» Hva som her menes med *Guds rettferdighet*, forklarer apostelen straks i verset etter: «Til bevis på sin rettferdighet i den tiden som nå er, *at han er rettferdig og rettferdiggjør den som er av troen på Jesus*» (etter grunnteksten).

At han er rettferdig samtidig som han rettferdiggjør dem som tror – *det* er den rettferdigheten hos Gud som skulle bevises ved at han stilte fram sin Sønn som en blodbestenkt nådestol. Guds rettferdighet er altså her hans *rettferdighet som dommer* – med andre ord: hans *rettferd*.

Men det var på to *bestemte områder* at Guds rettferdighet ble forklart og bevist ved Kristi forsoningsdød. Det første (v. 25) var Guds overbærenhet i den gamle pakts tid, eller som apostelen sier: at han «lot de syndene passere som før var gjort under Guds tålmodighet». Det andre (v. 26) var at han også fullt ut benåder og «rettferdiggjør» de syndere som tror på Kristus.

Med det første synes apostelen å ville si dette: I tider som er forbi, har Gud latt syndene bli stående uten full og lovmessig straff. For hadde Gud straks vist hele sin straffende rettferdighet og handlet med menneskene slik de fortjente, ville han ha utryddet dem fra jorden. Da ville han ikke bare ha ødelagt alle hedningefolkene, men også gjort ende på Israel – og dermed ville også den nådeplanen for hele menneskeheten som lå i hans handlemåte med Israel, ha blitt til intet.

Gjennom hele tiden før Sønnen ble sendt, kunne det se ut som om Gud hadde glemt å straffe menneskene for syndene deres, og hele verden hvilte i skyggen av hans «tålmodighet».

Men da Kristus var kommet, skulle denne overbærenhetens tid ta slutt. Da skulle det bli åpenbart hva den hadde bygd på – da den guddommelige rettferdighet krevde syndenes fulle straff i den enbårne Sønns blodige død på korset.

Om det andre sier apostelen: «Til bevis på sin rettferdighet i den tiden som nå er, *at han selv skal være rettferdig og rettferdiggjøre den som er av troen på Jesus*.»

Her er det tale om mer enn bare overbærenhet; her er det tale om den fulle nåden: at han *rettferdiggjør* den som er av troen på Jesus.

Hvordan det kan være guddommelig rettferdighet eller rettferd rett og slett å *rettferdiggjøre syndere*, det skulle Kristi harde og blodige død vise.

Å, for hjertefryd det er i disse ordene!

Apostelen sier at Herren Gud har stilt fram sin Sønn som en nådestol i hans eget blod, for at han skulle vise sin rettferd nettopp i at han rettferdiggjør de troende. Han har gitt en lovmessig soning, slik at han på én gang kan være «selv rettferdig og rettferdiggjøre den» som tror.

Hadde han ikke sørget for en fullkommen og lovmessig oppreisning for alle våre synder, kunne han ikke ha rettferdiggjort syndere og likevel selv vært fullkomment rettferdig; for rettferdigheten krevde at syndere skulle straffes, ikke rettferdiggjøres.

Men nå, når en lovmessig soning er skjedd, kan han på én gang være «selv rettferdig og rettferdiggjøre den som er av troen på Jesus». «Juble, dere himler! Fryd deg, du jord!» Nå går benådningen av syndere sammen med selve den guddommelige rettferd.

Og var det ikke slik, kunne jeg ikke holde ut i troen på Guds nåde; jeg ville alltid synes at Gud måtte bli trett av mine endeløse synder.

Men nå har den store Herren Gud ordnet det slik at selve rettferden krever at vi blir benådet. For det ville ikke være rettferdig å kreve inn den samme gjelden to ganger. Er våre synder gjort opp med Kristi blod, skal de ikke kreves inn av oss – så sant Gud er rettferdig og ikke forkaster den løsepengen han selv har fastsatt for våre synder.

I Kristi forsoning er altså Guds rettferd stilt fram i et strålende lys – nettopp når han benåder og rettferdiggjør syndere. «Ingen har noensinne sett Gud. Den enbårne Sønn, som er i Faderens favn, han har forklart ham.» I ham har Guds største egenskaper, hans uendelige barmhjertighet og hans fullkomne rettferdighet, strålt fram.

Han ga rettferdigheten alt den kunne kreve, så nå kan rettferden like mye som barmhjertigheten forsikre hver troende synder om nåde og salighet. Nå skal vi forstå at Gud ikke bare er så nådig, men også så *trofast* og *rettferdig* at han tilgir syndene.

I stedet for å nøye seg med en liten del av kravet sitt, tatt fra de siste eiendelene til en som var blottet for alt, har rettferden nå vendt seg til den rike Borgen og fått full oppreisning. Kunne vi fatte hvor stor han er som har gitt denne oppreisningen, måtte vi si at den guddommelige rettferd er blitt herliggjort i høyeste grad i hans død.

Fryd dere, jord og himler, nå:
Gud og vi er tilfreds begge to.

14. januar

«Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand» (Luk 10,27).

Dette er det ypperste og største budet. Og hva kan være rimeligere enn at vi elsker Gud slik? Er det ikke sant og rett at hvert pulsslag, hver tanke, hver kraft, hele vårt sinn og vår tankeevne – kropp, sjel og liv – skulle tilhøre ham og hvert øyeblikk være viet til ham?

Ikke én stund av livet vårt burde gå uten at vi så på ham med en lengtende og elskende sjel, spurte etter hans vilje og hans velbehag og ga akt på hvert vink fra ham. Noe mindre sømmer seg virkelig ikke for skapninger som er skapt i Guds bilde.

Og det er dette som ligger i ordene: «Elsk Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand.»

At du skal elske Gud *av hele ditt hjerte*, betyr nettopp at du skal elske ham *oppriktig* og uten hykleri – *virkelig elske* ham, slik at han blir det fremste for deg, det som stiller alt annet i skyggen, og som alt annet siden blir knyttet til.

For vi vet at mennesket er skapt slik at det aldri kan elske to ting like høyt på samme tid. Det ene vil alltid være det fremste, slik Jesus forklarte i Matt 6,24.

Herren Gud vil være nettopp dette *fremste* for hjertet – det du tenker mest på, lengter inderligst etter og henger ved, det som gleder deg mest. Det er meningen med ordene: «Elsk Gud av hele ditt *hjerte*.»

De ordene som følger, utdyper bare det første eller viser hva som alltid følger med det. Når det legges til: *av hele din sjel*, betyr det at når du elsker Gud av hele ditt hjerte, ofrer du også *hele ditt liv* for ham. Du akter din egen velferd, ære og nytelse – ja, selve livet – ringe for hans skyld.

For ordet «sjel» betegner i Skriftens eget språk vanligvis det legemlige *livet* og alt som foregår i våre ytre sanser.

Vil så kjærligheten til jordiske ting og til noe eget dra deg, eller frykten for lidelser drive deg bort fra Herren, lar du straks alt fare og sier: «Om jeg så mister hva det skal være, eller hva som enn rammer meg – når jeg bare har deg, Herre, spør jeg ikke etter himmel og jord.»

Videre heter det: *av all din kraft*. Det betyr at alle dine evner hver stund er opptatt med Gud, med å tilbe og tjene ham. Tankene dine er alltid hos ham, og fantasien og følelsene dine har alltid Gud som sitt emne og mål. Øynene dine ser og ørene dine lytter bare etter det som hører Gud til, tungen din vil stadig tale om ham, og hendene dine vil gjøre noe for å tjene ham.

Til sist heter det: «Elsk Gud av *all din forstand*», egentlig: av all din «ettertanke». Å *elske av all sin ettertanke* er kjærlighetens omsorg for å finne den beste måten å glede og tjene den elskede på i hver situasjon. Med andre ord er det å *gi akt på hva den elskede liker og har behag i*, slik at det som behager ham, alltid er det riktigste, beste og kjæreste for den som elsker.

Legg merke til hva det innebærer å elske Gud av all sin forstand! Det er ikke å kjenne noen annen rettesnor for hva som er godt, rett eller kjært, enn *Guds behag*. Om Gud bare vil noe, tillater det eller sender det, er det straks kjært og dyrebart for meg – selv om det i seg selv er aldri så bittert – bare fordi den kjære Gud vil det.

Og endelig betyr det at dette skal være din egen lyst. For å *elske av all sin forstand* er nettopp det motsatte av å gjøre noe bare fordi en er befalt eller tvunget.

Koster det deg altså noe, synes du det er tungt når du skal gjøre eller lide noe for Guds skyld, slik at du må stride mot en indre motvilje, da *elsker* du ikke Gud *av all din forstand*. Du skal elske Gud slik at alt han noen gang tillater eller sender deg, alltid er kjært og dyrebart for deg for hans behags skyld – selv om det i seg selv var det bitreste.

Det kan være at det kjæreste du hadde på jorden, blir tatt fra deg, at hele din jordiske lykke blir ødelagt, eller at ditt gode navn og rykte blir lagt helt i grus.

Se, alt dette er bittert i seg selv, men bare for *din Guds velbehags* skyld skal det være deg kjært og godt, ene og alene fordi han vil det. Dette ligger i ordene *elsk Gud av all din forstand*. For hvordan kan en elske Gud av all sin forstand og likevel ikke elske det som behager Gud, men føle motvilje mot et bud han har gitt, eller en lidelse han sender?

Om du bare elsker Gud *av hele ditt hjerte – av hele din sjel – av all din forstand*, skal jo alt som er hans velbehag, være deg kjært og like godt, enten det er søtt eller bittert, bare han vil det.

Ha ingen andre guder enn meg,
slik sier han som livet ga deg.

Frykt meg, elsk meg over alt,
sett din lit til meg, som jeg har befalt.
Så byr Gud.

15. januar

> «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud» (2 Kor 5,21).

Å, for et veldig ord! For det står virkelig ikke «syndoffer», men *synd* – «gjort til *synd*». Det betyr at han var så overdekket av hele verdens mengde av synd at han ikke kunne kalles annet enn synd.

Biskop Hersleb sier om dette skriftordet: «Han ble gjort til selve synden, så Gud ikke så ham som noe annet enn bare synd. Gud gjorde ham så å si til en syndeklump, en eneste klump av synd … for at all Guds straff, all vrede, all helvetes grusomhet og all Satans rett over oss for syndens skyld skulle støte sammen i ham som i et midtpunkt, fordi alle synder var samlet i ham og liksom hadde sitt kvarter, sitt rom og sin plass der.»

Eller som Luther sier: «Da den barmhjertige Far kastet alle våre synder på ham, sa han: Du skal være det alle mennesker har vært og er, fra tidens begynnelse til dens ende. Du skal være den synderen som tok eplet i paradiset; du skal være David, som drev hor og mord; du skal være Paulus, som forfulgte, spottet og øvde all slags vold, og så videre. Kort sagt: Du skal være det alle mennesker er, som om du alene hadde gjort alle menneskers synder. Tenk derfor nå på hvordan du skal betale og gjøre fyllest for dem.»

Da Mellommannen slik bar verdens synder, kom også hele *lovens forbannelse* over ham, det vil si all den vrede, unåde og pine fra Gud som all verdens synd har fortjent. Denne kampen begynte i hagen og var så hard at den presset den uhørte blodsvetten ut av den sterke Helten under bønn og tårer, som av en svak og avmektig synder.

Guds lov om tilregnelse er ingen spøk, men det aller største alvor. Da Gud først hadde kastet synden på ham, kunne han ikke engang klage for Gud over at han var uskyldig. Han måtte stå for Faderen som en stor synder og smake hele lovens forbannelse.

Denne forbannelsen ble fullbyrdet i døden på korset, som rommet hele lovens forbannelse. Her tok nå til sist også *døden* sitt oppgjør med livet.

Døden er en allmektig herre over hele verden; for han overvinner konger og fyrster og alle mennesker. Nå kastet han seg over Kristus med all sin makt og ville også overvinne og sluke ham – og det så ut til å lykkes, da Herren oppga ånden med sterkt rop og tårer.

Men fordi det evige livet var i ham, snudde dette livet kampen: Selv da han lot døden overvinne og drepe seg, var det livet som overvant og drepte døden.

Ved denne uskyldige døden Kristus led for verdens synder, ble hele den store seieren vunnet, og slangens hode ble knust. *Loven* hadde tatt ut alt den hadde å kreve av menneskeslekten; *synden* var fullkomment straffet og sonet; *døden* var overvunnet av livet; *djevelen* hadde dermed mistet sitt bytte. «Anklageren var kastet ned» og «dømt», og ved paktens blod ble fangene sluppet ut av brønnen.

For nå var evig benådning, liv og frihet og rettferdighet vunnet for alle, og engler og salige skarer sang om seieren: «Æren og lovprisningen og prisen og styrken tilhører vår Gud og Lammet!»

Dette var den herlige seieren som det står skrevet om: «Døden er oppslukt til seier. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og syndens kraft er loven. Men Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!»

Ved Kristi herlige seier er nå hele verden like sant og virkelig forløst i Kristus som den er falt og fortapt i Adam. Den får like ufortjent det evige livet ved Kristus som den har arvet synden og døden fra Adam.

Arven fra Adam ser og kjenner vi hver stund i oss selv og i verden; men arven i Kristus ser og kjenner vi ikke – den må bare forkynnes ved evangeliet og tros av oss. Men Herren Gud ser Kristus og hans fortjeneste.

Derfor: Så sant du ser verden senket ned i synder, så sant ser Gud alle mennesker fullkomment forsonet, rettferdiggjort og helliggjort i Kristus – ja, like vakre som da han i begynnelsen så alt han hadde gjort, og *se, det var overmåte godt*. Var ikke verden gjenopprettet slik for Guds øyne, da hadde ikke Kristus fullført sin forsoningsgjerning.

Og nå er det altså ikke annet igjen for vår salighet enn evangeliets bud: «Hyll Sønnen!» «Vend tilbake, frafalne barn!» «Kom og la oss gå i rette med hverandre! Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø.» «Den som tørster, han får komme! Og den som vil, han får ta livets vann for intet!» «Den som tror og blir døpt, skal bli frelst; men den som ikke tror, skal bli fordømt.»

Alt er nå ferdig! Se, Gud har gitt ut
ikke sølv eller gull til å løse oss med;
Sønnen, den enbårne, ble selv vår løsning
da han som vår bror betalte vår gjeld.

Kom da, du arme, kom straks, kom i dag,
kom, så uverdig og syndig du er!
Aldri blir du noe bedre i grunnen
før du er kommet til Frelseren kjær.

16. januar

> «For jeg ville ikke vite av noe blant dere, uten Jesus Kristus, og ham korsfestet» (1 Kor 2,2).

Du spør: Har Den hellige skrift gitt noe kjennetegn på Kristi rike, noe som skiller den «sanne Guds nåde», den eneste rette åndelighet, fra alle falske veier? Gud så jo alle de ulike meningene som skulle komme om hvordan kristendommen – dens hovedsak og hemmelighet – rett skal forstås. Var det da tenkelig at han ikke skulle ha gitt et slikt tegn?

Gud være lovet, det finnes virkelig, og det er satt fram klart og håndgripelig. De som allerede er kommet til sannheten og har øyne å se med, finner det overalt i Skriften.

De ser nemlig at det er én eneste ting alt avhenger av. De ser at dette er kjennetegnet, hemmeligheten og hovedsaken i all sann kristendom: at *Kristus*, *Kristus* er blitt *alt* i *alt* for hjertet, så en med sannhet kan si med Paulus: «Det som var en vinning for meg, det har jeg for Kristi skyld aktet som tap, fordi kunnskapen om Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. *Det liv jeg* nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn. Jeg *ville ikke vite av noe uten Jesus Kristus, og ham korsfestet*.»

De ser det slått fast en gang for alle: *Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet; for livet er i Guds Sønn*. Slik ser de troende det overalt i Skriften, og det som skal sies her, er derfor ikke noe nytt for dem.

Likevel skal det for mange være en hjertens lyst å se ikke bare hva som er kristendommens hemmelighet og kjennetegn, men også at Herrens Ånd har talt om nettopp dette som et kjennemerke – til alvorlig selvprøvelse og rettledning for alle som ellers vil se det.

I Åpenbaringens fjortende kapittel leser vi om *den nye sangen* som skaren med seglet sang for Lammet på Sions berg, der Lammet sto midt iblant dem. Der står det uttrykkelig: «*Og ingen kunne lære sangen uten de hundre og førtifire tusen*, de som er kjøpt fra jorden.» Her ser hver og en at Herrens Ånd nettopp har villet gjøre denne sangen til kjennetegnet på Sions folk!

Men hva var innholdet i denne sangen, og hva var det ingen kunne lære uten de som hadde fått seglet? Johannes sier: De synger for Lammet: «*Du ble slaktet og med ditt blod kjøpte oss til Gud*.» De sang om Lammets fortjeneste og vår gjenløsning i dets blod!

Ja, kanskje noen vil si: Hvem kan ikke synge om det? Og hvem vet ikke at det er det største i himmelen og på jorden?

Men tenk etter hva Den hellige skrift mener når *den* sier at de *synger* dette og *bare dette*, og at *ingen kunne lære sangen uten de som hadde fått seglet!* Det er ikke tale om bare å vite det, eller bare å bekjenne eller synge det med munnen.

Skriften lærer ikke hykleri, og den som ikke med vilje vil bedra seg selv, må gi akt på hva *Skriften mener*.

La oss da tenke over hva det innebærer at de i denne kjennetegnende sangen sang bare om *Lammets fortjeneste* og ikke om alle slags velgjerninger fra Gud. Det er sikkert at denne salige skaren på Sions berg framfor noen annen kjenner og bekjenner *alle* Guds herlige gjerninger – både i skapelsen og i hans forsyn, og framfor alt Åndens dyre gaver og prisverdige verk i menneskers hjerter.

Hva kan det da bety at de i denne sangen bare synger til ære for Lammet og dets forsoningsverk: *Du ble slaktet og med ditt blod kjøpte oss til Gud*?

Ja, hva betyr det annet enn nettopp det samme som Paulus mente da han sa at han ikke ville vite av noe annet enn *Jesus Kristus, og ham korsfestet*? Det betyr at *dette* alene er hjertets trøst, glede, skatt og ros; at Lammets forsoningsoffer er det eneste hjertets tro holder seg til, det eneste den hungrer og tørster etter, håper på og finner hvile i.

Og er det ikke nettopp dette hele Skriften framholder som kjennetegnet på den rette tro og åndelighet?

Vi skal ikke ha vår trøst i noe som finnes hos oss selv – ikke engang i selve Åndens verk, ikke engang i vår *tro*, og enda mindre i noen av troens frukter, som kjærlighet og gudsfrykt – men bare i offeret av *Kristi legeme*. Som han selv sier: *Mitt kjød er i sannhet mat, og mitt blod er i sannhet drikke*.

Se, derfor er dette kjennetegnet på de sanne kristne: at *Lammet, som ble slaktet*, er deres eneste trøst. Ingenting i hjertet deres står på linje med det.

Alt de gjør, og alt de erfarer av Åndens verk – så godt og herlig det er i seg selv – kan likevel aldri tilfredsstille dem. Det kan bare *Lammet, som ble slaktet og med sitt blod kjøpte oss til Gud*.

Hvor er du? Hvor er du? Å, har du forstått
at *livet er bare i Sønnen*?
Og har du så, arm og elendig, gått
og gitt deg til ham bare på nåde
og funnet forløsning i blodet?

17. januar

> «Eller vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død?» (Rom 6,3).

Apostelen vil si: Tenk da tilbake på hva det var som gjorde dere til *kristne*. Dere er jo *døpt til Kristus*.

Vet dere ikke hva denne dåpen betyr? Den betyr ikke bare at dere er vasket og renset ved syndenes forlatelse, men også at det syndige kjødet dermed er dømt fra livet og overgitt til døden. Det skal druknes helt, så det livet dere har igjen på jorden, skal være *en stadig døding av synden*. Slik var pakten med Kristus: «Vi ble døpt *til hans død*.»

Men dette må ikke bare være ord og tanker; det må være sannhet og virkelighet. Måtte hver den som vil være en kristen, tenke over dette!

Kanskje er det en som bekjenner seg til Kristus, men som likevel ikke virkelig har det nye sinnet som vil gjøre sin Herres vilje i alt. Han kan fremdeles hegne

om og forsvare en og annen yndlingssynd og stå på fortrolig fot med noe som åpenbart strider mot Herrens bud og vilje. En slik bedrar seg selv med en død og innbilt tro.

Når vi blir omvendt, vender vi nettopp tilbake til den pakten med Kristus som vi ble døpt til. Men vi ble døpt til hans død – og hans død var en død bort fra synden.

Tenk deg en som er slave under gjerrigheten, så det å vinne og samle jordisk gods er hovedsaken for ham. Eller han er slave under lystsynder som utukt og drukkenskap, eller under vredessynder som hat, misunnelse, løgn og baktalelse, eller han driver en eller annen uredelighet i handel eller arbeid.

Om en slik vender seg til religionen, til Guds ord og Guds folk, og nå bekjenner troen på nåden, men *blir stående i det samme forholdet til sin yndlingssynd som før* – hør det igjen: Da bedrar han seg med en falsk og innbilt tro.

Så lenge det står slik til, er all hans religion – kirkegangen og nattverdgangen – bare et avskyelig hykleri. Pakten med Kristus er en hellig pakt: «Vi ble *døpt til hans død*.»

Riktignok er Kristi rike fullt av synd og jammer. Det er ikke det som er spørsmålet her – at du får kjenne alt det onde i ditt gamle hjerte, i kjødets lyster og begjær, eller at du kan falle og forsynde deg.

Men å bli stående i sitt gamle forhold til synden, det hører ikke til Kristi rike. *Om noen er i Kristus, da er han en ny skapning*. Alle Guds barn har et hellig sinn som gjør opprør mot synden.

Dette er det som helt bestemt vitner mot deg: at du ennå kan stå i et rolig og fortrolig forhold til din gjerrighet eller din ærgjerrighet, din misunnelse eller din utukt, eller din vrede, din trettekjærhet, ditt hat – at du kan stå i et rolig og fortrolig forhold til noe slikt, hegne om det og unnskylde det.

Å falle i synd til sin ulykke er ennå ikke å bryte pakten med Kristus. Men å gi synden fritt spillerom, verne om den og forsvare den, det er å bryte pakten. Vi *ble døpt til hans død.*

Skal du nå virkelig døde synden, må du ha *en villig ånd* til det, selv om det er bittert for kjødet. Kristi menneskelige natur skalv nok for dødens bitterhet, men etter ånden var han villig til å ta begeret av Faderens hånd. Slik sa han også om sine troende: «Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig.»

Er den villige ånden veket fra hjertet ditt, da er all kamp mot synden et arbeid under lovens tvang og dermed hykleri, fordi det ikke kommer fra hjertet.

Men skal den villige ånden bevares, da må du leve i troen, i den salige trøst og visshet at Gud *tilgir* deg alle dine synder.

Til det trenger du også å vite at nådepakten alltid står fast hos Gud, hvordan det enn går deg i striden, om du lykkes bedre eller dårligere i kampen mot synden. Også du lever i den pakten så lenge du lever i denne øvelsen og svøper deg inn i Kristi rettferdighet. For på den alene er *nåderiket* grunnet, og det er mektig over alle synder.

Nettopp denne øvelsen – å tro nåden og døde synden – skal være deg det sikreste vitnesbyrd om at du lever i sann nåde, hvor ille det ofte enn ser ut. Og

så lenge du av hjertet tror en slik nåde, skal du alltid på ny bli gjort levende til å følge din trofaste Frelser og døde synden.

Men for kjødet blir denne veien bitter. Det kan du også slutte av at det heter: «døpt *til hans død*»; for Kristi død var en *bitter* død. Han oppga ånden under sterkt rop.

Korsfestelsen av kjødet skal ofte bli så bitter for deg at også du må rope når du i nød og angst kaller på Herren. Da gjelder det ikke å bli trett, men å huske godt på at når du er en kristen og står i pakt med Gud, har du fått en overmåte stor lykke: Du går mot en evig herlighet. Derfor kan du gjerne lide noe for den.

Kronen lønner rikelig alle stridsmenn som ærlig holder ut. Det er jo et troverdig ord: *Er vi døde sammen med ham, skal vi også leve sammen med ham. Holder vi ut, skal vi også herske sammen med ham.*

Våk og be og strid enda en liten tid!
Snart skal du ditt Kanaan nå,
kronen og palmen skal du få
i en evig fred. Våk og be og strid!

18. januar

«Og når han (Talsmannen) kommer, skal han overbevise verden om synd …
Om synd, fordi de ikke tror på meg» (Joh 16,8–9).

Legg merke til disse ordene: *Om synd, fordi de ikke tror på meg*. Her ser jeg noe merkelig! Herren vil her gjøre rede for all den synd i verden som Ånden skal overbevise den om – hva kan det da bety at han bare nevner dette: *De tror ikke på meg*?

Åpenbarer ikke Kristus her at *vantroen er den eneste synden som fordømmer* – at all synd mot de ti bud er tatt bort og sonet og ikke kan fordømme noen, om han ikke selv fordømmer seg ved vantro? *Om synd, fordi de ikke tror på meg!*

Ser vi ikke dette også i hele hans framferd mot syndere? Da alle slags tollere og syndere kom til ham, selve bunnfallet av alt ugudelig folk i landet – var noen gang syndene deres til hinder for at de ble benådet? Var ikke alt straks godt så snart de flyktet til ham?

Hvor var da loven med sine bud og dommer? Hvor var det lange, svarte skyldregisteret deres? Hele livet hadde de syndet mot Guds bud.

Likevel ser jeg at han, som Paulus sier, *ikke tilregnet dem deres overtredelser*. Der var bare nåde, trøst, sødme og vennlighet, som om de aldri hadde gjort en eneste synd i hele sitt liv.

Dette gjorde de lovkyndige bitre, og de sa: Han er *tolleres og synderes venn*. Og hva sier han selv om det? Han nekter ikke, men bekrefter det. Han sier at disse synderne var hans *bortkomne sau, hans tapte mynt og hans bortkomne sønn*, og at han var den kjærlige faren som løper med åpne armer mot den bortkomne sønnen.

Å, kjære Frelser! Vet du ikke om synderens mange og stygge synder? Nei, han har ingen synder – slett ingen synder! *Mitt blod utgytes til syndenes forlatelse*.

Synden er tatt bort, misgjerningen sonet, og den evige rettferdighet ført fram. Gud forlikte i Kristus verden med seg selv og *tilregnet dem ikke deres*

overtredelser. Det finnes bare én synd som fordømmer verden: *fordi de ikke tror på meg*!

Ser vi ikke også at Kristus fordømte de strengeste lovhelgener? Han nektet ikke for at det var godt at de ikke var urettferdige, ikke røvere, ikke ekteskapsbrytere, og at de ga almisser til de fattige – og like fullt var de fordømt.

Ser vi ikke også Paulus vitne om mange av sine brødre at de *hadde nidkjærhet for Gud* og jaget etter rettferdigheten? *Men*, sier han, *de kom likevel ikke fram til den, fordi de ikke søkte den ved tro, men ved gjerninger*.

Å, for en underlig dom! De som har vært bedre, blir fordømt, og de som har vært verre, blir frelst. Den som ødslet bort arven med horer, får gjøkalven, og den som alltid har tjent faren og «aldri har gjort imot hans bud», får ikke engang et kje.

Skulle jeg da ikke se at her ligger en stor hemmelighet? Skal jeg da aldri våkne opp og se hva *forsoningen* ville si? Skal jeg aldri forstå hva som skjedde i Kristi død?

Dette er det første vi lærer av Kristi ord: *Om synd, fordi de ikke tror på meg*. All synd er så fullt sonet i Kristi død at den ikke lenger bærer lovens forbannelse med seg; fordømmelsen kommer bare av vantroen. Intet menneske blir fordømt for synden, men bare for vantroen. Dette er den *trøsterike* læren i disse ordene.

Det andre vi lærer av disse ordene, er at det fromste, mest alvorlige og gudfryktige menneske kan bli fordømt – nemlig om det med all sin fromhet ikke tror på Kristus.

Det kan lenge ha levd i det mest alvorlige botsarbeid, den dypeste anger, de mest andektige bønner, den fromste vandel, den strengeste selvfornektelse og den mest utrettelige godgjørenhet.

Likevel må det med alt dette fare til helvete, om det ikke har lært å akte alt dette for tap mot kunnskapen om vår Herre Jesus Kristus, som er så mye mer verd, og nå blir funnet i ham og har sin rettferdighet og trøst bare i ham.

Alt som er i mennesket, gjelder ingenting for Guds øyne etter at hans elskede Sønn ga sitt blod til syndenes forlatelse. Derfor blir de fromste fordømt når de ikke vil «hylle Sønnen».

Dette skal Den Hellige Ånd overbevise verden om: *om synd, fordi de ikke tror på meg!* – Med dette angriper han det ypperste folk på jorden. Han kaster de fromste, mest alvorlige og helligste mennesker inn under fordømmelsen bare fordi de ikke gir Lammet æren, men vil være sine egne frelsere.

Som Farao med hele sin hær
i Rødehavet druknet,
slik er all synd som verden bær
– å, hør og lær! –
i Jesu blod nedsenket.

Nå er det skjedd – og verden står
så frelst fra synder uten tall
at går den bare i tro

til Lammets sår,
da er den straks salig.

19. januar

> «Den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham» (Joh 3,36).

Det ligger i hele menneskenaturen at vi ser på våre egne gjerninger, vår fromhet eller våre synder, og dømmer ut fra det om Guds nåde mot oss.

Men Ånden kommer og sier: Nei! Her finnes en mann som heter Jesus Kristus, «kvinnens ætt». Ham satte den evige Far under loven i stedet for dere, for at han skulle oppfylle alt og «smake døden for alle».

Hans dyre blod har gjort at verken syndene eller dydene deres har noen kraft eller betydning for Guds dom. «Det er ikke frelse i noen annen. For det finnes ikke noe annet navn under himmelen, gitt blant mennesker, som vi kan bli frelst ved» – uten i Jesu Kristi, nasareerens, navn.

Dette er den egentlige grunnen til at vantroen er den eneste synden som fordømmer. Allerede størrelsen på denne synden er forferdelig; men det er likevel ikke egentlig *størrelsen*, men dens *art* og *vesen*, som gjør at den fordømmer.

Vi bør tenke godt over hva *vantro* er. For det første er den en forakt for Guds aller største barmhjertighet, en hån mot hans største kjærlighet, en tråkking på den guddommelige barmhjertighets største gave, den enbårne Sønn.

For det andre er den et vrakende av det eneste *frelsesmiddel* vi har fått, *det eneste offer for våre synder*.

Gud har av sin inderlige barmhjertighet forbarmet seg over vår elendighet og gitt oss sin enbårne, elskede Sønn til frelse. Han kom og ble vår bror, ble et menneskebarn og ga alt han hadde – sin rettferdighet, sitt liv og sitt blod – til vår frelse.

Alt dette vet du, og likevel er du alltid like kald og likegyldig mot ham.

Du feirer hans fødsel i julen, leser, hører og synger om barnet i krybben. Du feirer høytiden for hans lidelse og død, leser og hører om blodsvetten hans i hagen, om hvordan han ble hudstrøket og tornekronet, og hvordan hendene og føttene hans ble gjennomboret. Du ser ham hengt opp mellom røvere, og du hører hans trøstesløse angstrop.

Du vet, bekjenner og synger at alt dette er skjedd *for deg og for dine synders skyld*. Du går til nattverd og feirer minnet om hans død – og med alt dette blir du like død og kald i hjertet.

Du elsker ham ikke og omfavner ham ikke, du gleder deg ikke og priser ham ikke. Du går med sjel og tanker fulle av forfengelighet, synd og ulydighet mot denne nådige Frelseren.

Undrer du deg da over at du må bli fordømt? Undrer du deg over at Guds vrede brenner som fra det dypeste helvete over en så forferdelig utakknemlighet mot hans elskede Sønns brennende kjærlighet og bitre pinsler – over en så kald forakt og tråkking på Guds aller største kjærlighet?

Luther sier i en betraktning over Kristi lidelse: «Et menneskehjerte som ikke blir beveget eller rørt av dette, må jo være hardere enn stein, jern og stål. Likevel

går den kjære, fine verden sin vei og tar seg slett ikke dette til hjertet; den er treg, kald og utakknemlig og forakter denne store skatten. Derfor skjer det også at vår Herre Gud på sin side lar den gå, så den stadig kommer lenger og lenger bort. Og vår Herre Gud gjør helt rett når han sier til den utakknemlige verden: Vil du ikke vite av min store kjærlighet – at jeg så faderlig og hjertelig har oppsøkt deg og for din skyld gitt min elskede Sønn i så store pinsler – vel, så vil heller ikke jeg vite av deg. Spør du ikke etter hva jeg har gjort, så spør heller ikke jeg etter deg. Vil du ikke ha min Sønn Jesus Kristus, så ta Barabbas i stedet, ja, djevelen selv!»

Når du er så kald, hard og utakknemlig, har slett ingen glede i Kristus, men bare svarer all hans nåde og kjærlighet med forakt, så undre deg ikke over at Gud lar deg gå din egen vei mot fortapelsen.

Apostelen sier: *Har noen brutt Mose lov, da dør han uten barmhjertighet. Hvor meget verre straff tror dere da den skal aktes verd, som har trådt Guds Sønn under føtter og foraktet paktens blod*?

Se, slik er vantroen allerede i seg selv!

Dessuten er den også mor til alle andre synder. Den som ikke tror på Kristus, er vendt bort og skilt fra Gud. Han har ingen sann kjærlighet, tillit og lyst til Gud og hans vilje, selv om han av frykt eller innbilt fortjeneste retter seg etter hans ord, slik en trell gjør, og slik hyklere og gjerningshelgener gjør. «Og slik følger», som Luther sier, «djevelens drakehale og hele helvete med vantroen.»

Men alt dette er likevel ikke den egentlige grunnen til at vantroen fører fordømmelsen med seg. Grunnen er at den *kaster Guds nåde fra seg*. For den som ikke tror på Kristus, *er det ikke noe offer igjen for syndene* han står naken i sine synder under Guds dom. Som Paulus sier: *Den som har gjerninger, får ikke lønnen av nåde, men som noe han har fortjent*.

Ja, den er alt dømt, det er visst,
og Gud vil ham forkaste,
som ikke vil tro på Jesus Krist:
Mot undergang han haster.

For da han ikke ville tro
på Sønnens navn alene,
Guds Lam, det rene,
skal Gud ham nekte sjelero
og himlens dør ham stenge.

20. januar

«… så legg nettopp derfor all vinn på at deres tro viser seg i rett liv» (2 Pet 1,5).

Når vi tenker rett over alle de dyrebare løftene Gud har gitt oss, kan vi nesten gå til grunne av sorg over vår forferdelige kulde og ulydighet – over at vi ikke stadig tenker på hvordan vi med all flid kan vise vår tro i et gudfryktig liv.

Alt som tjener til liv og gudsfrykt, er gitt oss, så vi ikke på grunn av vår svakhet behøver å være syndens treller. Og vi har de aller største og mest dyrebare løfter fra Gud selv, han som umulig kan lyve. Disse løftene rekker så langt at vi allerede her i tiden får del i guddommelig natur, og at vi skal leve med ham i evighet!

Skulle vi da ikke gjøre det til vår høyeste omsorg å leve bare for ham som har gitt oss alt dette, den lille tiden vi har igjen i kjødet? Skulle vi ikke bare søke å behage ham og bidra til hans pris, og derfor legge all vinn på at vår tro viser seg i rett liv?

Å, tenk da over dette, du som er et benådet Guds barn! Be Gud om tilgivelse for all din forsømmelse og om nåde til å begynne på noe bedre fra nå av.

Når apostelen sier: «at deres tro viser seg i *rett liv*», bruker han et ord som egentlig betyr *dyd*, og det betegner her en hellig *nidkjærhet, kraft og driv* til det gode.

Apostelen ville at vår tro ikke skulle være en død og uvirksom viten eller bare en lat hvile. Når vi tror så herlige ting som Guds løfter rommer, skal vi også i all vår ferd vise oss slik det sømmer seg et folk her på jorden som er så benådet og så lykkelig.

I denne sammenheng ser vi ofte noe som er både sørgelig og underlig: sjeler som ser ut til virkelig å være kommet til et nytt åndelig liv, men som samtidig oppfører seg som om de ikke visste at nåden de har tatt imot, skal brukes i livet til å døde det gamle mennesket.

En og annen uvane kan de overse så fullstendig at det er som om de ikke visste at *hver* synd må korsfestes og dødes. Om slike likevel virkelig har noe åndelig liv, viser en slik tilstand alltid en åndelig *søvnighet og latskap*.

Og det er egentlig fra denne apostelen her vil vekke oss når han krever at vår tro skal vise seg i rett liv – i nidkjærhet, kraft og virksomhet.

Slik sier han også selv om hensikten med dette brevet: «Dette er alt det andre brevet jeg skriver til dere … for å *vekke* deres *rene sinn* ved min påminnelse.»

Å, måtte nå hver den som leser dette, straks gå i seg selv og tenke etter om ikke noe slikt kan finnes hos ham – en kristen plikt som han ennå forsømmer, eller en synd som han ennå ikke oppriktig korsfester.

For i disse to tingene må gudsfryktens kraft vise seg: å gjøre alt det gode som er mulig i vårt kall, og å fly fra synden og korsfeste den.

Altså: Du som tror og er benådet, men for eksempel strever med et stivt og vrangt sinn – gi akt på dette, døde det, slipp det ikke løs, men følg din Frelsers eksempel: Han skjelte ikke igjen når han ble utskjelt, og truet ikke når han led, men overlot det til ham som dømmer rettferdig.

Du som tror og er benådet, men strever med et tungt begjær i kjødet – vokt deg! Hør apostelens ord: «Jeg formaner dere som fremmede og utlendinger, at dere avstår fra de kjødelige lyster, som strider mot sjelen.»

Du som tror og er benådet, men har hjertet så fylt av jordiske ting, av eiendom og forretning, at du først og sist vil tenke på og snakke om dem – vit at dette er et betenkelig tegn på at du ikke er rett edru og våken.

Og våkner du ikke, skal disse tornene kvele den gode sæden i deg, så du blir en falsk kristen: jordisk i hjertet og åndelig bare med munnen og i noen fromme skikker.

Du som tror og eier alle disse herlige tingene som Gud har gitt oss i Kristus, men kan se dine medmennesker gå i åndelig død og trygghet mot en evig

fordømmelse uten å gjøre det minste for å vekke dem – du snakker med dem om alt annet og tier om den ulykken du vet venter dem.

Å, våkn opp! Be Gud om en så oppriktig kjærlighet at den stadig arbeider i ditt indre, så du søker anledning og måter til å tjene dine medmennesker til frelse.

Du som tror og er benådet, men ser din fattige bror i nød og har midler til å hjelpe ham, og likevel lukker ditt hjerte – hvordan kan Guds kjærlighet bli værende i deg? Her må du døde ditt kjød, som vil beholde alt for deg selv og dine egne.

Se, av slike eksempler kan du merke hva det vil si at troen viser seg i rett liv – i hellig kraft og nidkjærhet.

Nå sier apostelen: Legg *all flid* på dette! Be Gud om hans Hellige Ånd, så dere kan tro og elske slik at det viser seg i hele deres liv!

Gud tilgi oss alt det som mangler her – og fylle oss slik med gleden og kraften fra de dyre og aller største løftene han har gitt oss, at det må følge en virkelig bedring!

Hjelp, Herre, nåderik og blid,
at jeg av hjertet all min tid
må holde meg til det ene:

å tro på Herren Jesus Krist
og øve kjærlighet uten list.
Mitt håp er du alene.

21. januar

> «Mens Peter ennå talte disse ordene, falt Den Hellige Ånd på alle dem som hørte Ordet» (Apg 10,44).

Ånden kommer ikke direkte og tar seg av sjelene våre uten midler. Nei, til det må nådemidlene brukes – *Ordet – Ordet og sakramentene!*

Vil du ha Ånden, hans verk og gaver i ditt hjerte, så gå til Ordet, Åndens ord. Les det, hør det, skriv det, tal og syng det, under bønn om Ånden – og se, han skal ikke utebli!

Her og der finnes det sjeler som går og tenker og tenker, ja, sukker og ber om Ånden og Åndens verk, men aldri får det. De får det aldri i sannhet og kraft, kommer aldri til noen tro, fred, kjærlighet, visshet og fasthet. De blir stadig værende i det samme sykelige arbeidet, sukket og strevet.

Og se, til sist oppdager en at de ikke bruker Ordet. De arbeider bare med seg selv, tenker og sukker bare, men bruker ikke Ordet – og hvordan var det da mulig at noe guddommelig og åndelig skulle bli til hos dem?

Apostelen sier uttrykkelig (Gal 3,2) at Ånden bare blir gitt *ved at en hører troen forkynt*. Og i Apostlenes gjerninger leser vi at mens Peter talte, *falt Den Hellige Ånd på dem som hørte Ordet*.

Hva hadde de gjort for å få det? Ingenting annet enn å høre på. De satt helt stille og hørte bare Ordet, og så kom Ånden inn i hjertene deres. Det kom anger, tro, kjærlighet, liv og kraft, som gjorde dem til helt nye mennesker.

Derfor: *Ordet, Ordet, bruk Ordet!* Det er hele kunsten og hemmeligheten ved det åndelige livet – både når det blir til, og når det skal næres, vokse og bestå.

Det er ikke sant, som noen enfoldige mener, at den og den kristne nå er så fast og grunnfestet i nåden at han derfor kan tro og leve som han gjør. Nei, har han en tro og et liv som er Åndens verk og ikke bare naturens, så kommer det ikke av hans fasthet og styrke at han kan tro og leve slik. Det kommer bare av at han litt flittigere nærer sin sjel med Guds ord.

Forsømmer han dette, begynner straks den gamle naturen å vokse opp, og det sant åndelige å dø ut. Ja, besøk ham en dag når han har forsømt Ordet en lengre tid, så skal du finne ham lite åndelig. Holder troen og freden hans seg like godt uten Ordet, da er de ikke Åndens verk.

Kort sagt: Det er bare gjennom Guds ord at Guds Ånd tar bolig og virker i mennesket.

Og likevel – legg merke til det – får ikke alle som leser Guds ord, Ånd og liv av det. Tusener bruker Ordet, og likevel blir det ingen Ånd i dem. Tusener av skriftlærde og fariseere blant oss beviser det.

Hva kreves da? Det kreves at vi, samtidig som vi bruker Ordet, tenker over nettopp dette: at det fremdeles står i Guds hånd om vi skal få dets kraft. Det kreves at vi omgås Ordet i det sinnet som denne påminnelsen burde skape i oss – ja, med den ydmykhet, frykt, lydighet og tro som passer for den hellige Guds ansikt når han taler.

Legg derfor merke til dette: Det står i Guds hånd og frie velbehag om han vil gi deg noe, om du skal få del i Ånden. Vi *duger ikke av oss selv til å tenke ut noe som av oss selv* – langt mindre til å tro, våke og vandre verdig, og til å bevare en rett forståelse av sannheten og dens kraft på hjerte og samvittighet. Nei, alt er forgjeves om ikke Den Hellige Ånd virker det – alt er forgjeves uten del i *Den Hellige Ånd*.

Det ville være høyst nødvendig for hver kristen å gi akt på dette selv om vi levde i all fred og ro – for at vi ikke med all vår kunnskap og vår bruk av Ordet skulle bli funnet døde innvendig.

Men enda mer nødvendig er det når vi tvert imot lever midt i det farligste fiendeland, i en stadig krig. Dertil kommer at nettopp vår tid er en særlig farefull tid. Både onde og gode makter er i merkbar bevegelse; vekkelser og villfarelser, omvendelser og frafall kappes med hverandre.

Derfor trenger vi sannelig å ha øynene åpne og holde oss tett inntil *våre sjelers hyrde og tilsynsmann*. Vi må holde oss flittig og strengt til Ordet, og særlig holde den store, velsignede grunnartikkelen om *Kristus og hans verk* klar, ren, fast og uforfalsket.

Vi må være helt fattige og enfoldige i troen og aldri la «den nye sangen» bli gammel, lang og utsunget for oss. Vi må være oppriktige mot oss selv og mot Herren, rette alle våre tanker, ord og gjerninger etter hans hellige vilje og vite at Herren er nær.

Vi må mer og mer søke å forstå våre fiender og farer – de lønnlige veiene den listige fienden bruker for å nå vårt åndelige og evige liv.

Og endelig må vi ofte be, både alene og sammen med og for hverandre – og be først og sist om å få del i Den Hellige Ånd. Ja, til slikt formaner Kristus og apostlene oss, og det trengs.

Takk være deg, o Jesus kjær,
for livets dyre ord,
det ordet som min lykte er
i mørket på vår jord.

Det ordet bringer med seg fred
og liv og salighet;
det ordet holder jeg meg ved
i tid og evighet.

22. januar

> «Hva gagner det et menneske om han vinner hele verden, men mister seg selv?» (Luk 9,25).

Det er jo en uskyldig ting å ha *jord* eller *buskap* eller *kone*. Men da Kristus ville vise hvilke hindringer som holder sjeler borte fra Guds rike, var det nettopp disse han nevnte (Luk 14,18–24).

Å elske far eller mor er ikke bare uskyldig, men befalt. Men «den som elsker far eller mor *mer enn meg*», sier Kristus, «*kan ikke være min disippel*» – han kan ikke komme inn i Guds rike.

Når mennesket nå går i åndelig latskap og trygghet, hvordan skulle det da frykte begjær som har så uskyldige mål? Nei, da ser det bare på hva slags ting det gjelder, og tenker: Det er jo ikke noe galt jeg søker. Har ikke også de hellige hatt jord, buskap eller ektefelle? Skulle ikke også jeg få søke slikt?

Men det vil aldri gi akt på *om jaget etter dette er avguderisk*, egenrådig og selvisk – om saken så fyller sjel og hjerte at Gud, hans nåde og hans velbehag blir som ingenting ved siden av, blir for lite til å kunne fylle og glede sjelen.

Nei, på det gir det stakkars mennesket ikke akt; det er ikke oppriktig nok mot seg selv til å granske dette. Til sist går det så langt at selv om det kjenner at det helt åpenbart er tatt til fange av en avgud og sitter hardt bundet, kan det likevel ikke lenger gjøre motstand. Det vil ikke engang bli fri fra sin *kjærlighet* til den – og da, ja da ser det ille ut med nådelivet.

Men djevelen bruker ikke bare de *tingene* som er i verden, øynenes lyst og kjødets lyst og så videre, til å fange troende sjeler. Han bruker også de *menneskene* som «er av verden», «denne verdens barn». De er djevelens villige og trofaste tjenere.

Snart skremmer, hindrer eller sliter de ut de troende med fiendskap, trusler og forfølgelse; snart lokker og drar de dem med løfter, smiger og vennlig framferd.

Hvor mange sørgelige eksempler ser en ikke på dette!

Der er for eksempel en håndverker. Av Guds nåde var han blitt kalt, vakt og benådet. Han hadde gått ut fra urettferdigheten, fra forfengeligheten og likedannelsen med verden, og søkte nå det som er der oppe.

Men etter en tid merket han at mange av hans gamle kjenninger ikke lenger søkte til ham; han fikk mindre å gjøre og mindre inntekt. Snart orket han ikke lenger å vente på Herren, men fikk den tanken at det var helt nødvendig for ham å vinne tilbake verdens vennskap.

Nå begynte han å skjule sin kristendom og gjøre seg lik verden. Han trakk seg bort fra slike kristne som verden forakter, og holdt seg til slike som verden tåler og roser, og til mer høflige verdensmennesker – kort sagt: Han begynte bare å innrette seg slik at verdens barn ikke skulle mistenke ham for å være annerledes enn de, eller for å ha noen alvorlig tanke om hvordan det sto til med sjelen deres.

Han begynte å gi etter i det små, å gjøre dem til lags og å være med i deres selskaper og penere verdslige fornøyelser.

Og nå var verden svært vennlig mot ham og glad i håpet om å vinne ham. Snart ledet den ham hvor den ville – etter et års tid kunne han både drikke og spille med verden og gjøre hva kjødet lystet.

Et slikt ulykkelig fall i verdens garn hender ikke bare håndverkere, men mennesker av alle stender og kår: her en kjøpmann, der en student, her en ung kvinne, der en prest. De er kommet til Jesus, men orker ikke å se seg foraktet av verden, satt til side og forfulgt. De orker ikke å se sitt gode navn og rykte, sitt utkomme, sitt brød og sin forfremmelse lide skade.

Så begynner de å søke å vinne tilbake verdens vennskap og gjøre seg lik den.

Men ingen må tro at noen av dem da sier: Jeg er svak overfor verden. Nei, den ynkelige saken skal kles inn i tale om en kristens *frihet*, ja, om en kristens *plikt* til ikke å skille seg fra verden, for at han skal *gagne verden*.

Men den stunden kommer aldri da han skal gagne og tjene verden med en alvorlig advarsel; for alt skal alltid gå så forsiktig og pent for seg at en ikke støter noen eller vekker anstøt.

Slik går det til at den frie og dristige verden får mer makt over det fromme, ettergivende barnet enn barnet over verden.

Og når den stakkars sjelen ikke i tide gir akt på dette, bryter opp, «går ut og gråter bittert», men fortsetter å «dra i fremmed åk med vantro», blir den til sist *en trell* under det åket – under verden og menneskers gunst. Den åndelige nådekraften er borte, vennskapet med Gud brutt – *for vennskap med verden er fiendskap mot Gud* – og fellesskapet med de troende oppløst; det ene følger alltid av det andre.

Demas forlot meg, fordi han fikk kjærlighet til den nåværende verden. Og når en slik sjel så skyr de menneskene og bøkene som forkynner dommen over en slik tilstand, går den mer og mer mot forherdelse – noe som dessuten ligger i naturen ved alt frafall.

Våk og be, min sjel, bli ei kjødets trell,
la deg ikke av verden kjøpe!
Det som verdens barn vil løpe
etter, er et flyktig vel. Våk og be, min sjel!

Arven ikke spill, den som deg hører til!
Be, og hold Guds ord, og våk,
verden og deg selv forsak!
Herren vel deg vil. Arven ikke spill!

23. januar

«Du skal ikke misbruke Herren din Guds navn» (2 Mos 20,7).

Når vi går til spørsmålet om hvordan Guds navn blir misbrukt blant oss, kommer vi inn i en betraktning som er full av merkelige forhold – så merkelige at vi kan begynne å rope ut både av undring og av skrekk.

Vi vil her bare se på det vanligste, rent tankeløse misbruket av Guds navn: at en *tar Guds navn lettsindig i sin munn*. En bruker de store, hellige navnene *Gud* og *Jesus Kristus* – enten som fullstendig meningsløse fyllord i talen eller som uttrykk for alle slags tilfeldige følelser og sinnsbevegelser – uten å mene noe ondt med det og nesten uten å vite hvorfor en gjør det.

Det er knapt noen av alle verdens synder som åpenbarer så merkelige forhold som denne. Tenk bare på hvor lite denne synden blir regnet som synd, og hva den ved sin egen art åpenbarer – dels om menneskets sinn, dels om Satans dybder og makt og hans herredømme over verdens barn.

Det finnes ikke noe bud i hele Guds lov som verdens barn akter så lite som det andre budet, og ingen synd er så fjærlett og uviktig for dem som misbruket av Guds navn. Om noen taler om den synden som en alvorlig synd, blir han nærmest sett på som en som vet mindre enn andre.

Men Herren Gud har visselig andre tanker. Han har ikke bare satt dette budet like etter det første, men har også knyttet den forferdelige trusselen til sitt andre bud: *Herren vil ikke holde den uskyldig som misbruker hans navn*.

Tenk da alvorlig over at et menneske kan ha for vane å ta Guds navn i sin munn på denne lettsindige måten, uten noen mening. Hva åpenbarer det om dette menneskets sinn?

Det er jo en grufull ting, og alle kan se at det åpenbarer intet mindre enn *et ugudelig sinn*. Det er ikke bare et syndig vesen, nei, noe langt verre: rett og slett *forakt for Gud*, rett og slett *den herskende ugudeligheten* som hører helvete til.

De aller grufulleste syndefall kan ikke bevise så mye om et ugudelig sinn som bare denne vanen med å ta Guds navn lettsindig i sin munn. Ja, det grufulleste syndefall er aldri alene, eller sett i seg selv, et tilstrekkelig bevis på at sinnet var ugudelig; men den nevnte vanen alene er et sikkert bevis på det.

Vi sier ikke at den motsatte vanen, å aldri misbruke Guds navn, beviser at sinnet er gudfryktig. Den fromme vanen kan også komme bare av oppdragelse eller av en annen lovisk eller menneskelig beveggrunn. Men en synd som drives fritt, og forakt for et av Guds bud, er alltid et sikkert bevis på ugudelighet.

Ved det andre budet blir det videre åpenbart hvordan det står til med *det naturlige menneskets fromhet*: Gud betyr ingenting. Hans ord og navn er som et lett vindpust; derfor er det andre budet så uviktig.

Men det fjerde budet, for eksempel, er viktig; for vi vil gjerne bli æret av barn og tjenere. Det femte budet er viktig; for å drepe eller bli drept er noe forferdelig. Det sjette, sjuende og åttende budet har også sin vekt av lignende grunner.

Men Gud, Guds navn, Guds velbehag eller forbud – hva betyr det? Slik er verdens fromhet.

Den gamle slangen, som forfører hele verden, vet derimot godt hvor viktig det er for hans rike at hele verden tar Guds navn lettsindig i sin munn. For han kunne ikke finne på et kraftigere middel til å sløve Herrens våpen og gjøre menneskers sinn søvnige.

Får han bare menneskene godt vant til å misbruke Guds navn og daglig høre det misbrukt, da skal det samme hellige navnet og ordet siden ikke røre sinnet deres stort.

Uten tvil er denne dype planen grunnen til at hele mengden av dem som ellers ikke bekjenner Gud og hans ord, er så flittige til å misbruke Guds navn; ellers kan en knapt forstå hvorfor.

Vi husker jo at mennesket i kjødet har sine naturlige fristelser til andre synder – til vrede, til vellyst, til tyveri og urettferdighet. Men hvilke naturlige grunner er det til å misbruke Guds navn? Hvilke av kjødets lyster blir vel tilfredsstilt ved det?

Hva kan da grunnen være til at verden likevel er så flittig til å trosse Guds bud og trussel i dette? Tenk over det. Jo, det har han som kalles «denne verdens fyrste», funnet ut; han har sin dype plan og beregning med det.

Måtte da alle kristne som ser denne Satans dybde, ha særlig nidkjærhet for dette budet og advare, formane og refse der de kan, mot denne syndevanen som forherder så sterkt!

Og måtte alle foreldre og lærere med streng oppmerksomhet våke over barna sine i denne saken og straks lære dem å grue for misbruk av Guds navn like mye som for djevelen og helvete.

La meg ikke ordet ditt forakte
som om det var menneskebud,
men med ærefrykt det betrakte
som en røst fra deg, min Gud.
La ditt ord meg lede så
at jeg ikke vill skal gå.

24. januar

> «Da vi nå er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus» (Rom 5,1).

Her er hemmeligheten! Her er den dype, evige grunnvollen for de kristnes underfulle fred! Og her blir det åpenbart hva som mangler de stakkars hjertene som er uten fred.

Apostelen sier ikke: Fordi vi er slik vi bør være, fordi vi er så fromme og gode. Nei, han sier: «Da vi nå er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus.»

Se, du velmenende, søkende sjel: Det er nok svært vakkert – ja, viktigere og mer nødvendig enn alt annet i verden – at du øver deg så alvorlig i gudsfrykt, ber flittig og andektig, flittig hører og leser Guds ord, strider alvorlig mot det onde og jager etter det gode.

Men du mangler likevel fred med Gud. Du er ikke viss på hans nåde; nei, du er urolig og skjelvende. Ja, ja, det er heller ikke uten grunn. Du kan virkelig bli fordømt med all denne fromheten.

Det kreves noe mye høyere for å bestå for den hellige Gud og i dommens ild – det sier også samvittigheten din deg. Det kreves noe større enn alle frommes fromhet og alle helliges hellighet.

Her strekker ingenting mindre til enn *Kristi, Guds Sønns, død*, og at du *ved troen er ikledd ham – er rettferdiggjort av tro og har fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus*.

Her kreves det at hjertet ditt har fått den trøsten at du av hjertet kan si: *Kristus er død for meg, for meg*, og på det setter jeg min lit.

Jeg setter ikke min lit til at jeg er from, troende og alvorlig, men til at *Kristus* er from, at *Kristus* er hellig og fullkommen, at *Kristus* både har holdt loven og lidt døden, som var syndens lønn. Det skjedde for meg, og det strekker også til for *alle* mine synder. Det er nok, evig nok; på det trøster jeg meg.

At du aldri har fått fred, kommer altså av at du har villet bli rettferdig og salig i ditt eget navn, i deg selv. Men om det hadde vært mulig, *da var Kristus død uten grunn*.

Du har ikke erfart hva den rette troen vil si. Det er stor forskjell på tro og tro. Du har kanskje kjent og godtatt læren om Kristus og forsoningen svært godt, og ment at når du ikke tvilte på den, hadde du jo også troen.

Men sinnet ditt har vært slik at du tenkte: Det er nok i orden med Kristi fortjeneste, der mangler det ingenting; men hos *meg* er feilen, hos *meg* må det rettes på. Og så har du med begge øynene vært vendt bort fra Kristus og inn mot deg selv. Hvordan var det da mulig at du skulle få fred? Hvordan kunne du da ha den rette troen?

Nå er det visselig sant at alt er i orden med Kristi forsoning, og at feilen er hos deg. Men du forsto ikke at den feilen hos deg er så stor at den ikke kan rettes med alt ditt arbeid på deg selv. Den kan aldri rettes på annen måte enn at du fortviler over deg selv og all din forbedring og søker din frelse bare i Kristus.

Grunnen til at du ikke har fått fred, er at du trodde at alt måtte bli leget hos deg før du kunne ha fred. Du har ikke trodd eller forstått hvor fortapt det er med deg, og hvordan alt er fullbrakt og leget i Kristus.

Du har nok følt deg som en *stor synder*, men ikke som en *helt fortapt synder*. Og om Kristus har du nok trodd at han har frelst store syndere, men ikke slike som du *hittil* har vært. Dette er de vanligste grunnene til at søkende sjeler ikke får fred.

Andre ligger fremdeles i enda dypere kjødelig trygghet. De har ennå *noe som er viktigere for dem* enn Guds nåde; de har avguder og yndlingssynder som de *ikke vil skilles fra* – og da er det godt at de ikke får fred.

For å få *Guds fred* kreves det altså dette: For det første at ingenting er så viktig for deg som Guds nåde, slik at du ikke slår deg til ro før du har fått visshet om den.

For det andre at du lærer å fortvile over deg selv, det vil si over alle forsett, alt du gjør og alt du blir, og at du – slik du er, fremdeles en uverdig, ja, fortapt synder – søker all din frelse i Kristus alene. For det tredje at du ikke venter på vissheten i følelsen, på et indre svar i hjertet ditt, men tar Guds svar der Gud gir det, i *Ordet*, bare i Ordet.

Er det bare kommet så langt med en sjel at den søker dette framfor alt annet og sukker for seg selv: «Å, om jeg bare hadde Guds nåde, så ville jeg ikke ønske meg noe høyere på jorden, og så brydde jeg meg ikke om hva jeg enn måtte lide!

Og å, om jeg kunne tro på Kristus alene og bare bli funnet i ham! Om jeg bare var viss på at hans fortjeneste hørte meg til! Og jeg *vil* tro på *Ordet*, jeg vil ikke vente på følelser, om jeg bare kunne tro» – se, da er *troen* allerede tent.

Og da skal det ikke slå feil at denne sjelen også får visshet om nåden og får full *fred*. Det vil Gud sørge for.

Fortapt i deg selv, ja, tapt helt til grunn,
men også gjenreist – hvor stort! –
i kraft av det evige, dyre forbund
som Faderen med Sønnen har gjort.
Du har bare helt enkelt å ta imot
den gaven som alt er lagt ned for din fot –
Å, *så ta den!*

Ja, ta den og pris din Frelser så kjær
for slik en usigelig nåd,
og be at han selv må lære deg her
å fatte hans salighets råd.
Og begynner du noe av dette å forstå,
så skal du nok også en gledesdag få
hos din Jesus.

25. januar

> «Og når dere nå er frigjort fra synden, er dere blitt tjenere for rettferdigheten» (Rom 6,18).

Her har vi særlig grunn til å legge merke til *hvem vi er tjenere for* – synden eller rettferdigheten. Hver og en av oss kan bare være det ene av de to. Apostelen vet ikke om noen tredje slags mennesker som skulle være *både* syndens og rettferdighetens tjenere. Kristus sier også uttrykkelig: «*Ingen kan tjene to herrer*» (Matt 6,24).

Derfor burde det være viktig for oss å få vite *hvem* vi tjener.

Ser vi på alt som blander seg inn i livet vårt, blir vi stadig forvirret og kan ikke forstå annet enn at vi tjener to herrer. Slik vil også mange ha det, så de kan bli værende i sitt halvmørke og sin halvhet. For oppriktige sjeler er det derimot den største skrekk at de synes å tjene to herrer.

Det finnes mennesker som ellers er ettertenksomme og til dels fromme – de omgås Guds ord – men som i hjerte og sinn er bundet til verden og til å tjene avgudene. Likevel vil de av og til også tjene Gud, og de mener at *det* jo må være godt og til behag for ham. Disse vil tjene «to herrer».

Samtidig sukker de troende under den tunge tanken: «Jeg tjener jo ikke bare Gud, men også synden. Hvordan skal jeg vite hvem jeg er tjener for?» Hele feilen – grunnen til at både de ene og de andre er i mørke om dette – er at en dømmer etter sin egen mening og ikke gir nøye akt på Herrens ord.

Aller først må vi da merke oss at både Kristus og apostelen sier uttrykkelig at vi ikke kan være tjenere for to herrer på en gang. Som nettopp sagt kan det riktignok se ut som om vi tjener to herrer, fordi både ondt og godt blander seg i oss. Hos syndens tjenere blander det seg ofte inn noe av en god ånd, av samvit-

tighetens og nådekallets røst. De troende kjenner på sin side mye av den onde ånden hos seg, av kjødets og verdens innflytelse.

Er vi da tjenere for to herrer?

Nei, sier apostelen. Spørsmålet avgjøres ikke av det onde eller gode som rører seg i dere, eller som tilfeldig får dere til å gjøre en ond eller god gjerning. Det avgjøres av dette: *Den dere byr dere fram for å lyde som tjenere – under ham er dere tjenere*. Selve *hjertet* eller *sinnet* tilhører alltid bare *én* av to stridende makter.

Slik sier også Herren når han forklarer hvorfor ingen kan tjene to herrer: «For enten vil han *hate den ene og elske den andre*, eller han vil *holde seg til den ene og forakte den andre*» (Matt 6,24). Merk at det kommer an på å «elske» eller «hate», «holde seg til» eller «forakte».

Men når vi synes at også kjærligheten og hatet skifter, og de troende ofte synes at de elsker synden og forakter Gud – hvordan skal vi da få klarhet i alt dette? Vi forstår lett at den er syndens tjener som fritt og frekt lever i kjødets åpenbare gjerninger – gjerrighet, utukt, drukkenskap, uærlighet, hat og annet – og ikke lar seg refse og formane til omvendelse. Om slike er Kristi ord klart: «*Hver den som gjør synd, er syndens trell*» (Joh 8,34).

Men når *falske kristne*, som omgås Guds ord og Guds folk, vil forlike Kristus og Belial og tjene både Gud og verden, eller når *svake kristne* kjemper med tunge fristelser og anstøtelige skrøpeligheter, da blir spørsmålet uklart.

Merk deg da nøye hvordan apostelen taler: «Når dere *byr dere fram* for å lyde noen som tjenere, så er dere dermed tjenere under den som dere lyder» (Rom 6,16). Alt kommer an på hvem dere «byr dere fram» for, hvem dere er «lydige mot *av hjertet*» (v. 17), hvem dere hyller med selve sinnet – og ikke hvem dere bare tjener tilfeldig eller av tvang.

Men vi må ikke la oss forvirre av at også de som etter ånden inderlig elsker rettferdigheten, ofte kjenner kjødets begjær som mektige, eller blir overrumplet av dem og faller. For når de likevel er lydige av hjertet, virkelig elsker rettferdigheten og vier den sin tjeneste, er de sannelig ikke syndens tjenere.

Vi må aldri glemme denne hovedregelen: «Den dere *byr dere fram* for», «den dere *av hjertet er lydige mot* – under ham er dere tjenere». Hele de troendes liv er rettet mot Kristus, hvor mye synden enn hindrer, vansirer og plager dem.

Men skulle sinnet bli falskt, så en på ny gir seg til å tjene synden og ikke lenger lever ved nådestolen for å få både forlatelse og kraft mot det onde – skulle en *gi seg*, gi seg over til å tjene synden og gjøre en ny avtale med den om å følge lystene dens – da har det ulykkelige skjedd som Peter taler om: «Det som en *ligger under for*, det er han og blitt trell av» (2 Pet 2,19).

For den som «ligger under», er ikke den som bare har lidd noen nederlag i striden, men fortsatt kjemper. Det er den som har gitt seg og lagt ned våpnene – den som, som Peter igjen sier, har «*vendt seg bort fra* det hellige bud som var overgitt til» ham (2 Pet 2,21). Men så lenge en ennå fører strid, og det ikke som en trell under loven, men med troens øye festet på Kristus, ligger en ikke under; en har ikke gitt seg over til å tjene synden.

Slik kommer alt an på *hvem dere byr dere fram for å lyde*.

Far vel da, du verden, du skal ikke mer
forføre min sjel, hvor mye du ber.
Bedragerske verden, ha lysten for deg!
Jeg flykter som for slangen din farlige vei.
Jeg velger korsveien og går gjennom strid
til himmelens fred.

26. januar

> «Enhver av oss skal være til behag for sin neste, til gagn og oppbyggelse for ham. For heller ikke Kristus levde seg selv til behag» (Rom 15,2–3).

Kristus levde ikke seg selv til behag. Her står det store forbildet for alt som er hellig og godt, og den kjæreste og mektigste drivkraft for de troendes hjerter: *Kristus og hans eksempel*.

Er du en kristen, eier du den store nåde å stå i samfunn med Kristus og ha i ham ditt liv, din trøst, all din rettferdighet, alt ditt håp og din beste venn. Da må det også være både kjært og viktig for deg å «vandre slik som han vandret» (1 Joh 2,6), å være og gjøre slik han var og gjorde.

Og hvordan gjorde så han? Apostelen sier at han *ikke levde seg selv til behag*. Han så ikke på sitt eget gode eller sitt eget velbehag, men på *vårt* beste, på fortapte synderes vel, da han ga seg selv for oss.

Han søkte ikke sin egen ære. Han nøyde seg ikke med å være vis, rettferdig, æret og herlig for *sin* egen del, men tok heller all vanære på seg, bare for å gjøre også *oss* delaktige i sin visdom, rettferdighet og herlighet.

Dette høye og hellige forbildet stiller apostelen fram for øynene våre, for at vi skal bli grepet og drevet av det til å gjøre som han, vår dyre Herre og Mester, gjorde: ikke leve oss selv til behag, men bare være til behag for vår neste, til gagn og oppbyggelse, og derfor «bære skrøpelighetene hos dem som er svake» (Rom 15,1).

Når jeg fristes til å se på min nestes feil, uforstand, trangsyn og andre skrøpeligheter, og i egenkjærlighet tenke på mitt eget høyere lys, være fornøyd med meg selv og forakte min bror, da bør dette bildet av Kristus straks slå meg ned og skremme meg bort fra slikt. Det skjønne, hellige bildet av Kristi ydmykhet og kjærlighet bør vekke meg, så jeg får avsky for meg selv og tenker: Å, hva slags kristen er jeg, som med selvkjærlighet og forakt kan se på min brors skrøpeligheter!

Herren Kristus, den evige fullkommenhet, visdom og godhet, levde likevel ikke seg selv til behag og foraktet ikke oss, dårlige og avskyelige syndere, men gjorde alt bare for å hjelpe oss ut av vår elendighet.

Ja, måtte hver kristen tenke over dette!

Du tar anstøt av en brors uforstand eller feilaktige liv, du er snar til å forakte eller dømme ham og regne deg selv for bedre. Men se hvordan Kristus gjorde og fremdeles gjør med oss – hvilke dårskaper og feil han daglig må se hos deg, og hvordan han likevel i barmhjertighet tar seg av deg.

Tenk på hvordan Kristus gjorde med sine skrøpelige disipler. Livet deres var fullt av mangler, uforstand og andre uvaner. Likevel ser vi at han aldri foraktet

eller fordømte dem så lenge de holdt seg til ham, men stadig bar deres skrøpeligheter.

Deres feil, uforstand og svakheter var mange og forskjellige. Snart ser vi dem ville kalle ild ned fra himmelen over dem som foraktet Kristus, snart vil Peter fraråde sin Herre å ta lidelsen på seg. Snart krangler de om hvem av dem som er den største, snart forlater de ham alle sammen, og Peter fornekter ham forferdelig. Snart har de helt glemt ordet om hans oppstandelse – ja, så fullstendig at Tomas ikke vil tro at han er stått opp før han får legge fingrene i naglemerkene.

Og hva gjør så Herren med så uforstandige og skrøpelige disipler? Han fordømmer dem ikke, og han forakter dem heller ikke og forlater dem i taushet. Nei, han tar seg fremdeles av dem slik de trenger det.

Han taler til dem i den største kjærlighet, refser mildt deres uvaner, retter på deres uforstand og minner dem om ordet: «Så står det skrevet, at Messias måtte lide» (Luk 24,46). Han taler like vennlig med dem som med sine kjæreste barn og venner, som aldri hadde gjort ham den minste urett, og søker bare å gjenreise deres tro og fred, så de kan bli noe sterkere.

Måtte da Gud gi oss alle den nåde at vi med større alvor legger vinn på den høye kjærligheten som Kristi eksempel vil lære oss! Vi skal ikke stole på vår egen ånd, men la Herren Kristus være vår mester. Ham skal vi jo følge i alt, altså også i dette sinnelaget hans.

Å kunne se, bedømme og påpeke menneskers feil og uforstand er en svært liten kunst, som også de vantro og fariseerne kan. Men å vise barmhjertighet, med ydmykhet og kjærlighet «bære» de svakes skrøpeligheter og bare søke deres beste – det er en så fin og høy kunst at selv troende kristne, som daglig selv trenger og får barmhjertighet, er svært sene til å lære at de også bør vise svake brødre slik barmhjertighet.

Men nettopp fordi vi selv trenger all barmhjertighet, kan vi omsider få noe av Kristi barmhjertige sinn og begynne å lære denne høye visdommen i hvordan vi skal behandle skrøpelige brødre. Det gjelder særlig når vi lærer å kjenne vår egen syndige uverdighet noe dypere, og likevel ser nåden bli langt rikere enn all vår synd, så vi helt smelter over Guds store nåde.

Når du ser vår Herre Kristi mildhet og selv lever av bare barmhjertighet, så glem ikke at det også er hans alvorlige vilje at du skal vise andre den samme barmhjertighet. Og den skal særlig vises slik apostelen lærer her: at vi ikke lever oss selv til behag, men er til behag for vår neste, til gagn og oppbyggelse – slik Kristus ikke levde for seg selv eller tjente seg selv, men oss, og fremdeles daglig lar sin nåde råde over alle våre skrøpeligheter.

Måtte han selv gi oss den nåde å etterfølge ham også i dette!

Prent dypt inn i mitt hjerte
dette bildet av deg, Jesus,
så også jeg kan fritt få vise
kjærlighet mot min svake bror.

27. januar

«… så dere tilgir hverandre, likesom Gud har tilgitt dere i Kristus» (Ef 4,32).

Her ser vi den fulle betydningen av Luthers ord: *Kristi rike er et forlatelsens rike* – når vi også bruker dem om *den gjensidige tilgivelsen mellom mennesker*, som er en betingelse for alt kristent samliv på jorden.

Vi vet at summen av loven er *kjærligheten*. Paulus sier: «Den som elsker sin neste, har oppfylt loven. For disse budene: Du skal ikke bryte ekteskapet, du skal ikke slå i hjel, du skal ikke stjele, du skal ikke begjære, og hvilket som helst annet bud, de sammenfattes i dette ordet: Du skal elske din neste som deg selv. Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt. *Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse*» (Rom 13,8–10). Hele det kristne livet er altså innbefattet i kjærligheten.

Men hva er betingelsen for en varig kjærlighet mellom mennesker? Den samme som for et varig vennskap mellom Gud og mennesket, nemlig den stadige *tilgivelsen*.

En ville gjerne elske sine medmennesker. Det ville være så lett å gjøre dem godt, og en ville ha et himmelrike på jorden, fullt av fred og kjærlighet mellom medmennesker, husfolk og naboer – *bare de ikke hadde sine irriterende feil og uvaner.* Men på grunn av dem blir en trett av å elske og kan ikke holde av dem, og straks blir det tungt å gjøre dem godt – mens det alltid er lett å gjøre godt mot dem en elsker.

Dette mektige hinderet for kjærligheten – alle nestens mangler og uvaner – ville straks være borte for meg, bare jeg brukte det utmerkede middelet: *tilgivelse*. På noen annen måte kan dette hinderet aldri ryddes av veien.

Det er en av grunnene til at Kristus talte så særskilt og så ofte om å tilgi. Han sa uttrykkelig at himlenes rike var likt en konge som etterga sin tjener ti tusen talenter, men som også ville at tjeneren siden skulle ettergi sin medtjener hundre denarer (Matt 18,23–35). Og da han lærte oss en bønn som vi skulle be hver dag, la han den samme lærdommen inn også der og bød oss si: «Forlat oss vår skyld, *som vi òg forlater våre skyldnere*» (Matt 6,12).

Av dette kan enhver merke at Kristus hadde en helt særlig iver for tilgivelse. Ja, for i vår falne tilstand er det bare tilgivelsen som er grunnlaget for alle gode forhold, først mellom Gud og mennesker og siden mellom menneskene innbyrdes.

Dette er summen av Guds ord. Da Johannes ville sammenfatte alt i et kort ord, sa han derfor: «Dette er hans bud, at vi skal *tro på hans Sønns, Jesu Kristi navn og elske hverandre*, slik han bød oss» (1 Joh 3,23). Slik har en fred både med Gud og med brødrene – og dette er himmelriket på jorden, paradiset i jammerdalen!

Men for et helvete på jorden, for en pinefull, nagende kval, for mørke hjerter og ansikter, hat, misunnelse og uro der en ikke øver seg i disse stykkene – der en ikke tror og elsker, men graver i egne synder og andres feil og lever i vantro og uforsonlighet! Slike mennesker er djevelens ynkverdige martyrer!

Alt kunne likevel leges ved tilgivelse. Om du så har aldri så vanskelige medmennesker, og om de har gjort deg aldri så stor urett, løyet på deg, krenket deg og annet, så regn likevel etter om ikke dine egne synder mot Gud er tusen ganger større og flere.

Kristus sier at alt et medmenneske kan ha forbrutt seg mot deg, er i sammenligning med din skyld for Gud bare som hundre denarer mot ti tusen talenter. Nå vil Gud likevel tilgi deg alt du skylder – skulle ikke da du tilgi din neste alle hans feil?

Vil du ikke det, vil du ikke ettergi og glemme disse hundre denarene, så krev dem inn, regn opp din nestes feil og hat ham – men da må du også ta tilbake din egen skyld på ti tusen talenter for Herren, og du skal betale den til siste øre. Slik dømmer Herren. Og vil du be om syndenes forlatelse, har du ikke lov til å be annerledes enn slik: Tilgi meg, Gud, på samme måte som jeg tilgir min neste!

Sier du da: «Jeg har så ofte tilgitt min bror, men han slutter aldri å gjøre meg urett; en må vel bli trett av å tilgi en gang», så svarer Herren: Også jeg har ofte tilgitt deg, men du synder fremdeles – da må vel også jeg bli trett av å tilgi deg.

Legg merke til svaret Peter fikk da han spurte: «Herre, hvor mange ganger skal min bror kunne synde mot meg, og jeg tilgi ham – inntil sju ganger?» «*Ikke sju ganger, sier jeg deg, men sytti ganger sju!*» (Matt 18,21–22) – det vil si: uten ende.

Merk deg først, til trøst for ditt eget hjerte, at slik vil også Kristus helt sikkert tilgi deg: ikke sju ganger, men sytti ganger sju, det vil si *uten ende*. For han vil sannelig selv gjøre det *han* lærer oss å gjøre. Han vil visst ikke stå tilbake for oss i å tilgi!

Skulle ikke dette varme deg, så også du vil tilgi din bror uten ende? For her finnes det ikke noe annet råd og ingen annen hjelp enn en stadig og endeløs tilgivelse. Slik blir hele Kristi rike et *forlatelsens rike*.

Jesus kjær,
du har kjøpt meg til å være din;
bli du også min helliggjørelse,
gi meg mer av kraften din,
skriv i hjertet loven din!

Kjærlighet gi,
la deg målet for min kjærlighet bli!
Deg å elske overalt,
nesten òg, som du befalt,
la det være livets mål for meg!

28. januar

> «Og Gud velsignet den sjuende dagen og helliget den, for på den hvilte han fra alt sitt verk, det Gud hadde skapt og ville gjøre» (1 Mos 2,3).

Når vi nå skal se på hva den store Herre Gud hadde i tankene med sin *første ordning for menneskene*, ser vi igjen inn i umålelige dyp av Guds kjærlighet og trofasthet mot menneskenes barn. Vi ser inn i hans høye, evige rådslutning med mennesket, hans bilde og arving.

Mennesket var skapt for et evig liv i himmelen, men skulle her på jorden oppdras til det livet. Derfor har den nåderike Faderen villet sette av et bestemt mål av menneskets tid til denne oppdragelsen for evigheten, nemlig hver sjuende dag. «Gud velsignet den sjuende dagen og helliget den», for at den dagen

til dagenes ende alltid skulle kalle og vekke hans folk til å tilbe Gud og bli beredt for det evige livet.

Livet i Gud og med Gud er menneskeåndens eneste sanne liv. Det er det evige livet, som skal fortsette og fullendes i himmelen. Dette livet, som er menneskets mål, kan ikke nås og holdes ved like hvis menneskets sinn synker ned i det jordiske; da makter mennesket ikke å leve himmellivet. Derfor har Gud i sin trofaste omsorg for menneskets høyeste gode også satt av hviledagen, så mennesket stadig skulle få ny anledning til å få det himmelske livet vakt og næret.

Sabbatsdagene er derfor Guds barns evighetsdager på jorden. Og de som ingen evighetsdager har, de som aldri her i tiden blir beredt for himmelen, kan heller aldri i evigheten leve himmellivet.

Sabbaten er både en *forberedelse*, en *forsmak* og et *forbilde* på det evige livet. Det viser Hebreerbrevet 4, der apostelen taler om den «*sabbatshvile*» som «står tilbake for Guds folk» (Hebr 4,9) – i grunnteksten et ord som nettopp betyr sabbatsro, sabbatsfeiring.

Men foruten dette store hovedformålet med sabbaten – at vi skal beredes for det evige livet – har vi også grunn til å takke Herren for noen særlige velgjerninger i denne ordningen. Gud nøyde seg ikke med å pålegge oss i alminnelige ord å sørge for det viktigste; han fastsatte også et bestemt mål av tid som skulle brukes til vårt evige vel.

Dermed har han ikke bare kommet oss til hjelp mot vår falne, jordisk sinnede natur generelt. Han har også særlig tenkt på dem blant oss som står under andres makt, som barn, tjenere og undergitte, og vernet om deres rett til å få næring for sjelen ved Guds ord. For i det tredje bud forbyr Herren Gud enhver husfar og husmor å holde tjenerne sine borte fra Guds ord ved å sette dem til ukens vanlige arbeid på hviledagen.

Og for en velgjerning er ikke allerede dette! For hvis Herren Gud ikke hadde satt denne grensen for det jordiske sinnet, ville vel hele menneskeheten, og særlig tjenere og undergitte, ha blitt fullstendig trykt ned til både kropp og sjel i slaveriet under mammon.

Lovet være da den himmelske Faderens godhet, som har gjort alt så vel!

Ja, en forvillet og selvforgudende munkeånd ville helt sikkert ha veket like langt av fra den rette veien til den motsatte siden – ved å forlate sitt jordiske kall helt for bare å leve i åndelige øvelser, alltid og uavbrutt.

For å forebygge både den ene og den andre villfarelsen har Herren i det tredje bud satt grenser for oss. Innenfor dem skal omsorgen både for det himmelske og for det jordiske kallet ha sin plass: «Seks dager skal du arbeide og gjøre all din gjerning. Men den sjuende dagen er sabbat for Herren din Gud» (2 Mos 20,9–10).

Dette skal ikke forstås slik at en ikke skulle omgås Herren og hans ord oftere enn hver sjuende dag. Meningen er at en på den dagen skal vie seg *helt* til dette, mens en de andre seks dagene skal passe gjerningen i sitt timelige kall.

Men Herren ville ikke forby all åndelig omgang med seg og ordet i de seks dagene; det har han vist ved at han også innstiftet de *daglige offer* i *templet* i *Jerusalem* og noen *særskilte høytider* i løpet av året.

Vi vet at denne seremoniloven var et skyggebilde av Kristi åndelige rike. Med ordningen om de daglige offer har Herren derfor villet si oss at vi daglig skal nærme oss ham i ordet og bønnen, selv om den daglige sabbatsstunden må bli svært ulik etter de ytre omstendighetene.

Ved sitt komme i kjødet og ved sitt eget eksempel har Kristus helliget alle dager i den nye pakt til hellig samfunn med Gud. En levende kristen må jo hver dag omgås sin Gud og nære sjelen sin med hans ord.

Men Herren ville dels spare menneskene for den vanskelige oppgaven å bestemme hvor mye tid som skulle vies bare til vår evighetssak, og dels sikre en bestemt tid til dette for dem som står under andres makt. Derfor har han uttrykkelig sagt til både tjenere og frie at hver sjuende dag er *sabbat*, *den hellige hvilen i Herren*.

Lovet være Guds trofasthet for denne nåderike ordningen!

Vi priser deg, o Fader kjær,
deg, Jesus, vil vi ære,
og deg, du Ånd som trøster er,
vi like lov frembære,
slik det har skjedd fra første tid
og skjer i all evighet.
Vi synger til det: Amen!

29. januar

«Kristus er alt og i alle» (Kol 3,11).

For et kraftig tordenslag er ikke disse ordene over en hel mengde villfarelser om egenrettferdighet! Men også for en rik kilde til lærdom, trøst og husvalelse for de elendige i all slags åndelig nød og bekymring!

Kristus er alt og i alle! Dette er hemmeligheten bak en kristens både *rettferdighet og helliggjørelse*, *styrke og bestandighet* i nåden. Det er også hemmeligheten bak den underfulle freden, gleden og frimodigheten som en kan se at visse mennesker har midt i den største svakhet og elendighet.

Kristus er alt og i alle – den setningen er lett lært, både hva ordene og betydningen angår, og mange vil mene at de ikke har mer å lære av den. Men det er likevel nettopp dette stykket som alltid mangler hos oss når det er nød og sorg på ferde.

Kristus er alt og i alle – det er også beskrivelsen av hva en rett *kristen* er, til forskjell fra alle andre slags fromme. En *kristen* er nemlig et menneske som *Kristus* er blitt *alt i alt* for.

Mange er religiøse, men i selve hjertet regner de andre åndelige ting for viktigere enn *Kristus*. Derfor kretser også tankene og ordene deres mer om disse tingene enn om Kristus, slik Kristus selv sier: «Dere gransker Skriftene, fordi dere mener at dere har evig liv i dem … Men dere vil ikke komme til meg for å få liv» (Joh 5,39–40). Det som betyr mest for hjertet, merkes lett på talen: «Det hjertet flyter over av, det taler munnen» (Matt 12,34).

Slike kan også lese og høre dette ordet og denne påminnelsen uten å være så oppriktige mot seg selv at de gir akt på hvordan det står til med dem på dette

punktet. Og selv om de blir påminnet om og overbevist om sitt hykleri og sitt fryktelige selvbedrag, og kjenner at det rammer dem, kan de likevel være så sløve at de heller ikke da makter å bli oppriktige mot seg selv.

Men det finnes andre som på en annen måte trenger denne lærdommen: *Kristus er alt og i alle*. Det er sjeler som er svært nær Guds rike, ja, også noen av dem som har en virkelig tro på Kristus, men som likevel ikke vet hva de har i ham – slik vel ingen kristen vet det fullt ut.

De gjør seg mange sorger – sorger som de kanskje ikke helt kunne unngå, men som likevel ikke ville tynge livet deres så mye, bare de visste hva de har i sin Herre Kristus. Slik skriver Johannes til slike som tror på Guds Sønns navn, men ennå ikke vet hva de eier: «… for at dere skal vite at dere har evig liv» (1 Joh 5,13).

«Jeg kan aldri *bli stående i nåden*», sukker den ene. «En ser jo hvor mange som har falt fra, og hvor mange og mangeartede farene er! Hva skal da ikke skje med meg, som er så jammerlig svak, som har et så syndelystent kjød og et så lettsindig, verdensglad og hyklersk hjerte!»

En annen klager: «Jeg blir aldri annet enn *en slave under synden*. Jeg ser det onde, men kan ikke stå imot det. Jeg har prøvd å tro, be, våke og stride, og tenkt at jeg en gang skulle finne den rette, grundige og varige helliggjørelsen hos meg selv. Men nei, jo lenger det går, desto verre blir jeg!»

En tredje sukker: «Min synd står alltid for meg. Jeg får ingen fred eller visshet om at jeg har Guds nåde og tilgivelse for syndene jeg har gjort. For jeg kjenner stadig anklager i samvittigheten, og dessuten kan jeg aldri bli slik en kristen skal være.»

En fjerde: «Med meg er det så mye verre, for jeg kan ikke engang kjenne, angre og forskrekkes over syndene mine og tilstanden min. Jeg går bare der, hard og død, kald og likegyldig» – og så videre.

I alle disse bekymringene er hovedfeilen alltid den samme: Vi glemmer *Kristus* helt, overser *Kristus*, tenker ikke på *Kristus* i noen av våre tanker, men gjør ham til ingenting. Vi lever i vårt indre som om det ikke fantes noen Kristus, ingen Frelser, ingen rettferdighet som holder for Gud, ingen allmektig Hjelper og ingen kjærlig Hyrde.

Ja, vi lever som om vi var overlatt til oss selv, og som om hver enkelt måtte være sin egen frelser – selv skaffe den rettferdighet som gjelder for Gud, selv være sin hyrde, sin hjelper, sin styrke, sitt *alt i alt*.

Se, dette forferdelige vantroens mørke er roten til alt ondt. For alt sammen ville bli leget og hjulpet, bare Kristus fikk være *alt og i alle*, slik han «for oss er blitt visdom fra Gud, rettferdighet og helliggjørelse og forløsning» (1 Kor 1,30).

Bekymrede Guds barn, å, om dere visste
at hvor stor elendigheten enn er,
er det rette kjennetegn på en kristen
bare *Kristus* – at en ham ei kan unnvære.

Så overgi deg enfoldig, helt og gjerne
til ham som uten grenser har deg kjær,
og hold deg trygt og fast til ordets kjerne:
at bare *Kristus alt og i alle er*.

30. januar

«Vi som er døde fra synden, hvordan skulle vi ennå leve i den?» (Rom 6,2).

At vi er *døde fra synden*, forklarer apostelen i v. 3–11 slik: I dåpen er vi innviet til fellesskap med Kristus i hans død og liv, og vi er blitt ham like. Vi er «forent med ham», sier han, «ved *en død som er lik hans død*» (v. 5) – og hans død var en død fra synden.

Likesom Kristus i sin død tok farvel med våre synder, som han ikke lenger skal bære, slik har alle troende, som i dåpen er forent med ham «ved en død som er lik hans», tatt farvel med det gamle syndelivet, for at de ikke siden skal tjene synden.

Men forstår vi dette slik de gjør som ikke vet noe om den nye fødselen – at det bare er en *pakt*, et løfte i dåpen som forplikter oss til å dø bort fra synden og leve for Gud – da har vi sikkert ennå ikke forstått apostelens mening med ordene «døde fra synden». Det er riktignok også en pakt, men dermed er ikke hele saken sagt.

Vielse og løfter gjør ikke en god ektefelle; det trengs også et indre verk, som heter kjærlighet. Ordinasjon og ed gjør heller ikke en sann sjelesørger; det trengs en ånd som har omsorg for sjeler. Slik gjør heller ikke dåpen og pakten alene en «død fra synden» uten at et guddommelig verk i sjelen kommer til.

Kristus taler om å bli *født av vann og Ånd* (Joh 3,5). Apostelen taler om *badet til gjenfødelse og fornyelse ved Den Hellige Ånd* (Tit 3,5). Slike ord sier oss hemmeligheten og den fulle meningen i ordene: «Vi som er døde fra synden.»

Apostelen taler her ikke om *falske* kristne, om vantro som er blitt døpt. Han tenker på *dem* som virkelig «mottar nådens og rettferdighetsgavens overstrømmende rikdom» (Rom 5,17). Hos dem finnes *et guddommelig liv*, en *ånd* som ikke kan tåle synd. Og der blir det sannhet og virkelighet at de er «døde fra synden».

Dette er den andre store og herlige gaven som blir gitt oss med troen: dette *Åndens verk i sjelen*, at vi er født av Gud og har fått et nytt hjerte og sinn, en ny ånd som ikke kan leve i synden.

Det er erfaringen som forklarer dette aller best. Under loven kjempet jeg forgjeves for å få et hellig sinn, men erfarte alltid at jo mer synden ble holdt tilbake, desto mer vokste ondskapen innvendig.

Men så fortvilte jeg over alt eget strev og ble med ett salig av bare nåde ved troen, og så meg fri fra synden og lovens dommer, bare ved Kristus. Da fikk jeg i samme stund en helt ny, før ukjent, hellig trang og lyst i hjertet, et nytt, villig og hellig sinn, som nå inderlig elsket Guds lov og hatet det onde som jeg kjente i meg. Det samme verdslige og syndige livet som før hadde vært mitt liv og min lyst, ble nå min plage.

Det er dette underfulle verket i sjelen Johannes taler om når han sier at «hver den som er *født av Gud*, *gjør ikke* synd, fordi *Guds sæd blir i ham*. Han *kan* ikke synde» (1 Joh 3,9). «Han *kan* ikke synde», sier apostelen.

Dette er det mest forunderlige å erfare: Selv om de verste fristelser plager en kristen, ja, overrumpler og kaster ham over ende, kan han likevel ikke bli liggende i synden så lenge «Guds sæd» blir i ham.

Han *kan ikke gjøre synd*, det vil si drive med synden av egen vilje – det som Paulus her kaller å «leve i den». Selv om han, som nettopp sagt, blir kastet over ende av synden, faller han som i ild eller vann. Der kan en ikke leve, og derfra skynder en seg alltid å komme opp igjen.

Slik er det med den som er «født av Gud»: Et fall gjør ham bare enda mer redd for synden, så han på ny begynner å vandre den gode veien, bare mer våken og gudfryktig. Og dette gjelder *så lenge Guds sæd blir i ham*.

En kristen er slik at når han får være i fred for synden og vandrer på veien etter Guds bud, da har han det godt; da er han i sitt rette liv. Men kommer synden over ham, blir han forskrekket, plaget og urolig, som om en fiende hadde overfalt ham. Av dette merker en jo godt at hans rette liv er hellighet, og at han altså er «død fra synden».

Som Luthers kjente ord lyder: «Det er umulig at den ikke skulle være et hellig menneske som lider under synden (under å synde mot sin Gud). For den ene djevelen driver ikke ut den andre.»

Dette guddommelige verket i sjelen virker det som til og med verden ser og forskrekkes over: at de som begynner å leve i Kristi evangelium, også tar farvel med verdens vesen og hele sitt tidligere syndeliv, og deretter vandrer en helt annen vei gjennom livet.

Dette store og alminnelige fenomenet – at vi får et nytt sinn når vi rett har grepet nåden, så vi begynner et nytt liv og tar farvel med det gamle – forklarer sikkert apostelens ord: «Vi som er døde fra synden.»

Velsignet være Gud, som har
oss født på ny til livet,
og som er blitt vår nådige Far
for evig i Kristus Jesus.

En ny skapning, av Guds natur
er jeg delaktig blitt,
og har i himlens høyde min fryd,
skjønt ennå her på jorden.

31. januar

> «Og når han (Talsmannen) kommer, skal han overbevise verden … om rettferdighet, fordi jeg går til Faderen» (Joh 16,8.10).

Hva er dette? «Om rettferdighet, fordi jeg går til Faderen»? Ånden skal overbevise verden *om rettferdighet* – og forklaringen er: *fordi jeg går til Faderen*. Alt her er gåtefullt og hemmelighetsfullt. Derfor må vi se desto bedre til at vi fatter den kjære Herrens mening rett.

Selv om jeg før har sett disse ordene forklart og synes jeg har forstått dem så godt at jeg ikke har mer å lete etter i dem, kan det likevel ligge et dyp av skjulte herligheter der. Jeg vil enda en gang se Kristi ansikt når han taler disse ordene, og høre dem fra hans egen munn.

Om rettferdighet, fordi jeg går til Faderen. Hva er dette? Hvordan kan rettferdighet være noe verden skal *overbevises om*? Og hvor mørkt er ikke det Herren legger til som forklaring: *fordi jeg går til Faderen*!

Men nettopp i dette tillegget ligger lyset over det hele. For hva betyr det at Kristus går til Faderen? Hva annet enn *hans forsoningsdød*? Kristus talte nemlig disse ordene nettopp da han gikk inn i lidelsen – da han tok farvel med disiplene sine den siste kvelden før sin forsoningsdød.

Da er det lett å forstå hva ordene *jeg går til Faderen* betyr: Jeg går nå for å fullføre det store ærend som jeg er kommet til verden for. Jeg går nå for å utgyte mitt blod for verdens synder. Slik sa han den samme kvelden, da han innstiftet nattverden: «*Dette er mitt blod … som utgytes for mange til syndenes forlatelse*» (Matt 26,28).

Altså: Jeg går nå med dette blodet, som den rette yppersteprest, inn i det hellige som ikke er gjort med hender – inn i selve himmelen. Jeg går for å forsone alle mennesker med Gud, for å vinne en «evig forløsning» (Hebr 9,12) fra synden og forbannelsen, en «evig rettferdighet» (Dan 9,24) for alle mennesker – ja, for å *tre fram for Guds åsyn for dem* for evig.

Kort sagt: Jeg går for å fullføre alt som er lovet fra verdens begynnelse: å knuse slangens hode, å lege syndefallet og å gjenreise den tapte opprinnelige rettferdighet og barneretten hos Faderen.

Se, nå forstår vi at det er sammenheng mellom ordene: *Om rettferdighet – fordi jeg går til Faderen*.

Dette er jo også hele Skriftens store hovedlære. Allerede i Det gamle testamente sier Jesaja uttrykkelig: «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6). Og: «Den rettferdige, min tjener, [skal] rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære» (Jes 53,11).

Merk deg ordene! Er ikke dette nettopp det Herren selv sier her? Han bærer deres misgjerninger, han er «såret for våre overtredelser» (Jes 53,5) – derfor skal han rettferdiggjøre de mange.

Og i Daniel 9 sier engelen Gabriel uttrykkelig at en «evig rettferdighet» skulle føres fram (Dan 9,24) i og med at Kristus ble drept, synden dekket over og misgjerningen forsonet.

Men hvor mye klarere stråler ikke rettferdighetens sol over Det nye testamente! Der sier Paulus uttrykkelig: «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud» (2 Kor 5,21). Han «ble gitt for våre overtredelser og reist opp til vår rettferdiggjørelse» (Rom 4,25). Hva er nå alt dette annet enn det Kristus sier her: «Om rettferdighet, fordi jeg går til Faderen!»

Alle disse mange og tydelige bibelordene har nok før sagt oss det samme som Herren Kristus uttrykker med sitt korte og gåtefulle ord. Men når vi nå ser tydelig hva han mener, er det enda herligere å høre ham selv forklare det med denne høye, triumferende tonen: *Om rettferdighet, fordi jeg går til Faderen*.

Jeg, jeg – jeg går til Faderen – det skal være hele verdens rettferdighet. At jeg utgyter mitt blod for verden, at jeg som yppersteprest går inn til Faderen med mitt eget blod, det skal bli menneskenes nye og eneste rettferdighet, den som gjelder for Gud!

Men hva betyr rettferdighet? Rettferdighet var jo dette: at hver og en hadde gjort det han var pliktig til. Og en slik rettferdighet, sier Kristus, skal verden få ved at jeg går til Faderen, og bare ved det.

Å, nåderike Gud! Å, nåderike frelsesråd! Her ser vi hva den kjære Herren mente da han samme kveld sa: «*Jeg helliger meg for dem*» (Joh 17,19).

Her blir det alvor og virkelighet at Kristus er *den andre Adam*: «For likesom de mange ble stilt fram som syndere ved det ene menneskets ulydighet, så skal også de mange stilles fram som rettferdige ved den enes lydighet» (Rom 5,19).

Se, dette er den store hovedsaken som vi aldri, aldri må miste av syne: at Kristus ble gitt for å *være i vårt sted*! Han er *vår* med alt han var og gjorde og led på jorden. Han er vår mellommann og Borgen, vår andre Adam, som sto i vårt sted for loven og for sin Far, som i vårt navn sto prøven og i vårt sted gjorde og led det vi skulle ha gjort og lidd – ja, så fullstendig i vårt sted som om vi selv hadde gjort det.

Se, dette er hele evangeliets kjerne og gylne klenodium, vårt høye, hellige frelsesmysterium. Det skinner også fram i disse dyre ordene av Herren Kristus: *Om rettferdighet, fordi jeg går til Faderen*.

Han fullførte
alt vi burde,
og ble *vår rettferdighet*.

Han avvendte
vår elende
både her og i evighet.

Han ervervet
at vi arvet
lys og fred og salighet.

Februar

1. februar

> «Jeg formaner dere altså, brødre, ved Guds miskunn, at dere fremstiller deres legemer som et levende og hellig offer» (Rom 12,1).

Med disse ordene har Paulus kraftig slått ned den falske påstanden som hele verden kommer med: at de elsker og frykter Gud, selv om det aldri viser seg i livet deres, og de tjener synden med kroppen og hele sitt vesen. Med dette for øye kan vi svare: Jeg kan ikke vite at du tror på Gud, frykter og elsker ham, hvis du ikke viser det ved at også kroppen din og lemmene dens tjener ham.

Alle mennesker vil selv erklære at de er gode, eller at de frykter og elsker Gud, mens vi likevel ser dem tjene synden og avgudene fritt og uhemmet. Da sier apostelen: Nei, slikt kalles ikke å tjene Herren. Dere skal fremstille *legemene* deres som et offer for ham og tjene ham med lemmene deres. Ved disse synlige offer skal det vise seg at dere elsker ham.

La oss nå se litt nærmere på *hvordan det går til når vi ofrer legemene våre til Gud.* Mange tusen kristne har riktignok også i bokstavelig forstand gitt kroppen sin som offer, da de som martyrer lot sitt legeme brennes eller på annen måte pines og drepes for Kristi skyld.

Men også når dette ikke er på tale, gir vi kroppen vår som et offer. Det skjer dels når vi tjener Herren med kroppens lemmer og krefter, og dels når vi for hans skyld korsfester kjødet vårt med dets lyster og begjær.

Aller først ofrer du altså kroppen din til Herren når du bruker lemmene dine i hans tjeneste: når du med tungen sier det som tjener til hans ære og din nestes gagn, når du bekjenner hans navn, priser ham og sprer kunnskapen om ham, eller ellers taler det som er godt og sant.

Likeså når du bruker øynene og ørene til å ta inn det som kan fremme Guds ære og din nestes vel, og holder dem borte fra tomme og unyttige ting; når hendene dine gjør det som er godt og rett, dels i det trofaste arbeidet i ditt kall, dels i kjærlighetsgjerninger mot din neste; og når føttene dine gjerne går Herrens og kjærlighetens ærend.

Kort sagt: Den som for Herrens skyld, beveget av hans barmhjertighet, gjerne gjør og lider det kallet og kjærligheten krever, helliger kroppen sin til Herren.

Men til dette hører også en stadig korsfestelse av kjødet. Vil du tjene Herren, får du ikke følge din egen bekvemmelighet, din egen ære og dine egne lyster; da må du stadig døde dem.

Du ser kanskje hvordan du kunne vinne eller beholde verdens vennskap, aktelse og ros, men forsaker alt slikt for Kristi skyld og pådrar deg tvert imot forakt og hån ved din iver for hans sak. Eller du står imot og døder syndens tillokkelser i hverdagen, enten du blir fristet til utålmodighet og vrede, til egennytte og uærlighet, til ukyskhet og løsaktighet, til hovmod og forfengelighet, til misunnelse og baktalelse eller annet slikt.

Se, når du ikke lar disse syndene bryte ut i handling, men døder dem med iherdig bønn og årvåkenhet, da gir du også kroppen din som et offer. Og også til et slikt offer formaner apostelen oss her ved Guds miskunn.

Men gjelder det altså å stå imot våre egne mektigste begjær, skal vi få erfare at dette virkelig blir et *offer* som kjennes – for her skal offerpresten gi seg selv som offer, slik også Herren Kristus gjorde.

Om dette sier Luther med rette: «Prestetjenestens tittel er nok herlig, fort nevnt og rost av alle. Men selve ofringen blir det sjelden noe av; den gruer alle seg for. For der gjelder det liv, gods, ære, venner og alt det verden har, slik det gjaldt for Kristus på korset. Ingen vil være med på å velge død for liv, pine for lyst, tap for vinning, skam for ære, uvenner for venner. Men slik gjorde Kristus på korset, til forbilde for oss. Og dessuten må en gjøre alt dette, ikke for seg selv eller til egen nytte, men til tjeneste for sin neste og til pris og ære for Gud, slik også Kristus ofret sitt legeme for det formålet.»

Skal vi ikke bli trette og trekke oss unna et slikt offer, men alltid fortsette med det tålmodig og villig, trengs det sannelig *sterke beveggrunner* – og i tillegg en overnaturlig kraft og hjelp. Da må vi be, be med alvor og flid.

Når det gjelder beveggrunnene, er den største og mest varige sikkert den som apostelen begynte sin formaning med her, nemlig *Guds evige miskunn*. Det som til alle tider skal holde ved like vår lyst og kraft til å ofre slik, er bare at vi stadig tar imot Guds barmhjertighet.

Men da må du også flittig *tenke over* hva Gud har gjort for oss. Tenk først over hva Gud av sin egen evige barmhjertighet har gjort *for hele verden*: Mens vi ennå var hans fiender, ga han sin egen Sønn for oss, for at «likesom de mange ble stilt fram som syndere *ved det ene menneskets ulydighet*, så skal også de mange stilles fram som rettferdige *ved den enes lydighet*» (Rom 5,19).

Tenk så på hvordan han ved Sønnen har gjort i stand for oss *et slikt nåderike* at syndene slett ikke skal tilregnes dem som tror på ham. Tenk til sist på hvordan han etter dette korte, elendige livet vil føre oss inn i sin himmel og gi oss all den salighet som svarer til hans kjærlighet og allmakt.

Tror du alt dette av hjertet, kan du villig bli martyr. Da vil du stadig få nytt liv, så du på ny fatter mot og lyst til å fortsette å ofre.

En dag i herlighet og glans vår Konge komme skal
og legge hele jordens krets for sine føtter ned.
Å, mon du da skal angre på at du har tjent ham her
i troskap med det pund som han har gitt også til deg?

2. februar

«Vær tålmodig i all trengsel» (Sir 2,4).

Dette er en frukt av *håpet om saligheten*. Håpet om en evig glede skal gjøre oss tålmodige under all tidens trengsel. Den er snart over; den er ikke evig. Gled deg over at *du* ved Kristus er frelst fra den evige trengselen – og tvert imot går den evige gleden i møte.

Ja, er du en kristen, bør du tenke godt over dette!

Men her er også en *formaning*: «Vær tålmodig i all trengsel», i motgang og lidelse – og en formaning viser oss vår *plikt overfor Herren*. Vi bør altså være tålmodige i trengselen *for Herrens skyld* – og det så mye mer som det er *Herren Gud, vår himmelske Far, som sender oss hver lidelse*. Tror du det, vil det kraftig stille din utålmodighet, så sant du hører til dem som har Gud kjær.

Tror du Herren Kristi egne ord: «*Men på dere er endog alle hårene på hodet telt*» (Matt 10,30)? Og igjen sier han: *Ikke et hår skal falle av hodet deres uten at min Far vil det* (jf. Matt 10,29; Luk 21,18). Tror du at også all den lidelse djevelen og andre mennesker påfører deg, *er nøyaktig tilmålt av Gud*? Det lærer Skriften uttrykkelig.

Se hvor nøye Herren Gud fastsatte hvor langt Satan skulle få gå når han plaget Job. Og da sabeerne hadde drept Jobs tjenere, kaldeerne tatt kamelene hans og stormen veltet huset over sønnene hans, så Job bare *Herren* i alt dette. Han sa: «*Herren* ga, og *Herren* tok, Herrens navn være lovet!» (Job 1,21).

Og da det onde mennesket Sjime'i forbannet David, som nå flyktet for sin sønn Absalom, sa den bedrøvede kongen til sin trofaste Abisjai: «Når han forbanner, og når *Herren har sagt til ham: Bann David!* – hvem tør da si: Hvorfor gjør du dette?» (2 Sam 16,10).

Slik sier også Jeremia: «Hvem talte så det skjedde, uten at Herren bød det?» (Klag 3,37). Og slik sier Herren: «Det er jeg som er lysets opphav og mørkets skaper, som gir lykken og skaper ulykken. *Jeg, Herren, gjør alt dette*» (Jes 45,7).

Hvem skal vi da klage og knurre mot i utålmodighet? Hvem er du som vil trette med Gud? «Hvem ga ham noe først så han skulle få vederlag?» (Rom 11,35).

Er Herren for hard mot deg – hva er da din fortjeneste, hva har du å kreve? Om Herren ville gå i rette med oss, kunne vi ikke «svare ham ett til tusen» (Job 9,3). Om Herren ville gjøre med oss etter våre synder og gjengjelde oss etter våre misgjerninger (Sal 103,10), ville vi være på pinestedet uten å ha en dråpe vann.

Vi bør også tenke og si slik: Utallige mennesker lider mye mer enn jeg. Hvorfor skulle min lidelse være så liten, jeg som bare har fortjent Guds vrede, og som likevel, som troende, håper på en evig glede?

Å Gud, tilgi oss da all utålmodighet! Gud, tilgi oss og hjelp oss til heretter å være «tålmodige i trengselen»!

Vi hadde ikke noe å klage over selv om Herren gjorde med oss etter våre synder. Men til dette kommer at han *aldri gjør slik med oss* nå som vi ved troen på Sønnen er i hans nåde. *Alt vi lider, er sendt oss bare av hans høyeste trofasthet og godhet*.

Å, det skal komme en dag da vi i det evige lyset skal se hemmeligheten bak alle Guds underlige veier med oss. Da skal vi se at det i vår trengsels beger ikke

var en eneste dråpe mer enn det som trengtes til vårt sanne og evige vel. Da skal vi se at det bitreste vi har opplevd, ble sendt oss for vår høyere oppdragelse, eller for å øke vår evige glede og herlighet, eller for andre vise formål hos Gud.

Ja, hvem våger å forsikre: Herre, jeg skal nok nå himmelen likevel, selv om du ikke lar så mye bittert komme over meg; jeg døder nok kjødet mitt likevel, uten dette bitre?

Nei, når vi kjenner vår store treghet, utroskap og ettergivenhet mot kjødet, ber vi jo ofte om at Herren selv må døde det i oss. Men hvordan kan han gjøre det uten å sende oss lidelse? Vi ber ofte om at han må bruke den måten han finner best, bare han får fullføre sitt verk i oss: vinne hjertet vårt, øke vår tro, vår bønn og vårt alvor og hellige hele vårt vesen.

Men når Herren vil høre en slik bønn, må han bruke mange bitre midler til det. Og da klager og jamrer vi, som om dette var noe ondt, og tenker ikke på at vi selv har bedt ham om det.

Og kort sagt: En gang får vi øyne til å se hvordan Gud ved vår lidelse fremmer sitt navns ære og vår velferd, og hvordan han med korset kommer vår villige, men svake ånd til hjelp mot kjødet. Ja, en gang får vi virkelig erfare sannheten i ordet: «Det er med nød og neppe den rettferdige blir frelst» (1 Pet 4,18).

Da skal vi ikke bare gjerne være *tålmodige i trengselen*, men også takke for den og si med Hiskia: «Jeg vil takke alle mine dager for denne min sjels trengsel» (jf. Jes 38,15).

Min Jesus, du som i alt
ble fristet likesom jeg,
som tok en tjeners skikkelse
og ble meg lik en dag.

Du kjenner nød og angst så vel,
du var selv pint og plaget,
du vet hva døden fører med,
for selv har du den smakt.

Så er jeg ikke bedrøvet mer,
men glad, min Gud, i deg,
og tenker, hva som enn meg skjer:
Min Far har omsorg for meg.

3. februar

> «For ditt paktsblods skyld vil jeg også fri dine fanger ut av brønnen som det ikke er vann i» (Sak 9,11).

Det er sant at det står forferdelig til med våre synder, med vårt hjertes lettsindighet og ugudelighet. Men du nedtyngede sjel, alt sammen ville bli leget om du bare lærte å kjenne *Kristus*. Da ville du glede deg stort midt i din største elendighet.

Det er særlig noen stykker du ikke tror og forstår.

Du tror ikke at hele verdens synder og dine synder *allerede er tatt bort* – allerede i Kristi dødsstund fullt forsonet, strøket ut og utslettet. Du tror ikke at hele verdens synder og *dine* ble så virkelig forsonet på korset at de ikke et eneste

minutt har hindret at du blir benådet. Fra den stunden av har en evig nåde og rettferdighet bare ventet på å bli tatt imot. Gud har med et forsonet hjerte, brennende av kjærlighet, sett etter deg på dine villstier, som etter et bortkommet *barn*.

Trodde du det, ville du straks, full av salig ydmykhet og kjærlighet, løpe i favnen hans og rope: Min Herre og min Gud!

For det andre tror du ikke at Kristi blod gjelder for *alle* synder. Du mener at det gjelder for noen ytre og fjerne synder og for visse mindre alvorlige synder, men ikke for de indre syndene eller hjertets ondskap. Du mener at det ikke gjelder for de virkelig grove og fæle syndene, og ikke for de syndene som fremdeles bor i deg, sterke og mektige.

Alt dette kommer av at du ikke i levende tro tenker på at *Guds Sønns blod er utøst for våre synder*. For trodde du det, ville du forsvinne for deg selv; du ville helt glemme deg selv over den forbløffende størrelsen av en slik forsoning. Kunne noen virkelig tro at Guds Sønns blod er utøst for oss, ville han helt miste seg selv og bare synke ned i en evig, salig skuen av forsoningens under i Kristi blod.

Herren åpne øynene våre og øke vår tro!

Våkn da opp og se hvordan en stor skare av evangelister, engler, profeter og apostler så å si med én munn har vitnet at Gud elsket verden så høyt at han ga sin enbårne Sønn som et forsoningsoffer for hele verdens synder. Og denne forsoningen skulle virkelig tjene synderne til forløsning fra deres synder og fra lovens dom.

Slik vitner profeten her: «For ditt paktsblods skyld vil jeg også fri dine fanger ut av brønnen.» Slik vitnet Kristus den natten han gikk inn i lidelsen: «Dette er mitt blod … som utgytes for mange til syndenes forlatelse» (Matt 26,28). Slik vitner Johannes: «Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7). Slik vitner apostelen Peter: «Dere vet at … dere ble kjøpt fri … med Kristi dyrebare blod, som blodet av et feilfritt og lyteløst lam» (1 Pet 1,18–19).

Og skal vi virkelig ta med flere spredte vitnesbyrd? Tenk på at en hel lang verdensalder i fire tusen år forkynte og framstilte for verden hvordan et blodig offer en gang i tidens fylde skulle ta bort og sone verdens synder – med en omfattende offertjeneste som Gud selv hadde foreskrevet, full av utallige blodige offer!

Du arme menneskebarn, bundet under loven, hva veier du mot dette store vitnesbyrdet fra en hel lang verdensalders utallige blodige offer? De roper alle til deg: Ikke du, ikke du kan lege den skaden som heter *syndefallet!* «Veid er du på vektskål og funnet for lett» (Dan 5,27).

Nei, Sion! Bare *for ditt paktsblods skyld* blir dine fanger fridd ut av brønnen som det ikke er vann i.

Trekk nå en sunn slutning av dette!

Har du forstått at Gud ved alle disse vitnesbyrdene har forkynt oss at han har gitt sin enbårne Sønn som et blodig offer for våre synder – si meg da: Er de ikke vel og fullt ut sonet? Er ikke da hele verdens synder allerede sonet? Eller

gjelder ikke Kristi blod for alle synder? Eller har Kristus utøst sitt blod bare for de troende, og bare for visse mindre synder?

Som Luther sier: «Kristus har sannelig ikke utøst sitt blod bare for innbilte og oppdiktede synder, men for rette og virkelige synder. Og ikke bare for de små, *men også* for de virkelig store og tunge syndene. Og ikke bare for de tidligere og overvunne, men også for de syndene som ennå er sterke, mektige og herskende.»

For merk deg: Hvor skulle vi ellers få hjelp og soning for disse herskende og mektige syndene? Og hvor skulle vi få kraft til å overvinne og døde dem, hvis vi ikke først ved troen fikk forlatelsens trøst og glede? Den alene er vår styrke til å overvinne de mektige syndene. Vi må jo først få forlatelse og fred og glede i Den Hellige Ånd før vi kan få kraft til å kue synden!

Gud bevare oss fra å innskrenke kraften i Guds Sønns blod! Skulle ikke det rense oss «fra all synd»? Slik sier Herren Gud: «Kom og la oss gå i rette med hverandre … Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18).

Pris være Gud, pris være Gud!
Nå har jeg trøst fått kjenne,
nå har jeg fått et gledesbud
som gjør meg rik her nede.
Det budet sier at også jeg
er fri fra synd og dom og lov,
og det i kraft av blodet.

For mine tunge synders mengd
var jeg fra saligheten
i lovens dom, den brønnen, stengt.
Men nå hos profeten
hører jeg glad et budskap godt:
For paktens blod du setter fri
dine fanger fra brønnen.

Å hjelp oss, hjelp oss, Herre kjær,
at vi oss så besinner
at når nå brønnen åpnet er,
vi ikke blir der inne!
Du stenger den ei mer igjen,
og fri er hver og en som vil –
så la oss da bli frie!

4. februar

«Vi vet at vi er gått over fra døden til livet, fordi vi elsker brødrene» (1 Joh 3,14).

Vet du derfor med deg selv at din omvendelse til Herren og din tro på nåden i Kristus har båret den frukt at du har fått en ny, inderlig kjærlighet til Guds barn? Ikke bare til en bestemt kristen som har gjort deg noe godt eller forstår å sette pris på deg, eller som har noe naturlig elskverdig ved seg som vinner

deg, men til *alle* som du ser *elsker eller søker Jesus*, så de nå er din nye slekt, dine søsken?

Da skal du vite at dette alene beviser langt bedre enn de herligste gjerninger at en ny fødsel ved Guds Ånd har funnet sted i sjelen din.

Kanskje synes du ellers ikke at du kan være et Guds barn, fordi hele din kristendom virker altfor mangelfull. Men alle disse manglene og denne din *mening* betyr ingenting mot Guds ord om dette kjennetegnet.

Men kanskje står det slik til med deg: Du er nok vakt opp av din gamle syndesøvn og har vendt om fra dine villstier til gudsfryktens vei, til Guds ord, til bønn og omvendelse. Men du har den egenskapen at du ikke vil ha noe med andre søkende sjeler å gjøre; du trives best alene, «med Gud og ordet», som du sier.

Det ser nok vakkert og åndelig ut, men det har bare én ting mot seg: Det strider helt mot hovedkjennetegnet på den rette Guds nåde, og din omvendelse er sikkert falsk og selvlaget.

Var din omvendelse et sant verk av Ånden, ville den også ha dette kjennetegnet, *kjærligheten til* brødrene. Da ville du være så nedslått over deg selv at du som regel regnet andre søkende sjeler for bedre enn deg.

Og var Guds Lams blod blitt din eneste trøst og ros – hadde du vært i «den trange port», der både din synd og din rettferdighet ble gjort til intet ved Guds Sønns blod, og hjertet ditt virkelig ble gjort salig ved den overstrømmende nåden – kort sagt: levde du i den omvendelsen der du selv avtar og Kristus vokser, da ville du i denne store gaven, *som er felles for alle*, smelte slik sammen med alle medarvingene at du sannelig ble «ett hjerte og én sjel» med dem, slik de første kristne var (Apg 4,32).

Men videre: Du har kanskje noen bestemte brødre som du liker fordi de er enige med deg i et eller annet viktig spørsmål. Men er det ikke fødselen av Gud, ikke den store nåden i Kristus, som forener dere, men en annen samstemmighet, da er dette ikke den rette, kjennetegnende kjærligheten.

For Johannes sier uttrykkelig: «*Hver den som elsker Faderen, elsker også den som er født av ham*» (1 Joh 5,1). Dermed lar han oss forstå at den rette kjærligheten til brødrene ser på at de er *født av Gud*, og elsker dem nettopp derfor. Slik legger han også straks til: «*På dette kjenner vi at vi elsker Guds barn: når vi elsker Gud og holder hans bud*» (1 Joh 5,2) – det vil si når vi elsker dem for den kjære og felles Faderens skyld.

Den som ikke gir akt på dette, vil sikkert bedra seg selv – og skal også bli bedratt.

Hvor herlig er det derimot når du vet med deg selv at det nettopp er for nådens verk i hjertene deres at du elsker brødrene! Ja, når din arme, elendige omvendelse likevel – liksom av seg selv – har båret den frukt at alle troende er blitt din nye slekt, dine elskede brødre – så elskelige i dine øyne at du ofte synes at bare du er uverdig til deres kjærlighet!

Å, en salig tilstand!

Du kan nok ha en bestemt bror som du elsker mest, slik også Jesus elsket Johannes framfor de andre. Men likevel er det noe hos alle som søker og elsker

Frelseren, som gjør dem så dyrebare for deg at de alle er dine brødre, og at deres vel og ve er ditt eget.

Med den «alminnelige kjærligheten» kan du ønske, om det var mulig, å hjelpe alle mennesker til det høyeste gode du kjenner. Men med den «broderlige kjærligheten» er du på en særlig måte forent med dem som står i samfunn med Frelseren.

Se, en slik kjærlighet beviser noe. Den beviser at hvor dårlig det enn ellers kan se ut med din kristendom, er Kristus likevel ditt liv, og at Kristi Ånd likevel bor i hjertet ditt under alle dine mangler.

Men selv om kjærligheten er født av Ånden i hjertene våre og vokser ut av vårt samfunn med Frelseren, trenger den likevel å bli godt pleiet, slik som alle Åndens frukter. Derfor formaner Skriften oss så ofte til kjærlighet. Og fordi denne kjærligheten er en så kjennetegnende frukt av livet i Kristus, er den også alltid avhengig av dette livet.

Så lenge jeg lever i en frisk øvelse i omvendelse og tro, elsker jeg brødrene. Men når et jordisk sinn begynner å ta overhånd hos en kristen, så han ikke lever i daglig øvelse i å kjenne synden og gripe nåden, begynner han i samme stund å bli kald mot brødrene. Da ser han mer deres feil enn den nåden som bor i dem.

Kjære Guds barn, dere som troslivet øver,
hvordan er det med kjærligheten? Prøv, ja, prøv det!
Si, er dere ett ved kjærlighetens bånd,
og ryker ikke båndet en gang iblant?
Å, siden dere lot dere med Gud forsone,
må Herren for splittelsens ånd dere skåne!
For brist i kjærlighet er brist i troen.

5. februar

> «Israel derimot, som søkte rettferdighetens lov, kom ikke fram til denne lov. Hvorfor? Fordi de ikke søkte den *ved tro*, men *ved gjerninger*. De støtte mot snublesteinen» (Rom 9,31–32).

Se her hva utvelgelsen gjør! Gud har utvalgt *troens vei*, ikke *gjerningenes*. Gud har utvalgt *løftets* sønn, ikke trellkvinnens (Gal 4,23). Når da noen prøver å vinne hans nåde med gjerninger, fromhet og gudstjeneste, blir det altfor tungt for ham, ja, helt umulig.

Gud har utvalgt *troens* barn. Det nytter ikke å kjempe mot *Guds* utvelgelse. For da går det slik at den som «søkte rettferdighetens lov», ikke «kom fram» til den. Og den som ikke jaget etter den, får den når han tar imot den som «rettferdigheten av tro» (Rom 9,30).

Den eldste sønnen, som «i så mange år» hadde tjent faren og «aldri gjort imot» hans bud, fikk ikke engang et kje (Luk 15,29). Men han som hadde ødslet bort arven sin med horer, fikk gjøkalven da han en gang vendte tilbake i sin skam og tok imot nåden som nåde. *De siste skal bli de første, og de første de siste* (Matt 20,16).

En så underlig styring kan sannelig opprøre himmel og jord!

En kan ikke undre seg over at de som har «båret dagens byrde og hete» (Matt 20,12), blir opprørt. De har på det strengeste tuktet legemet sitt og forsaket verdens lyster, de har slitt og plaget seg med Guds bud og gode gjerninger. Og så skal de til sist se tollere og skjøger, som har levd vilt og fritt i synden, gå foran dem inn i Guds rike (Matt 21,31) – inn i evangeliets og troens frihet, fred og glede.

De ser dem allerede rose seg av en fullkommen rettferdighet og av vitnesbyrdet om barnekåret – den beste kjortelen og ringen – mens de selv, så alvorlige og utslitte av stadig tjeneste som de er, fremdeles mangler denne rettferdigheten og dette vitnesbyrdet.

Nei, en kan *ikke* undre seg over at slike blir opprørt til bitterhet og knurrer mot en så underlig styring.

Men hva hjelper det! Slik var det besluttet i Guds råd før verdens grunnvoll ble lagt. Det er ikke godt å stride med denne Herren, som har «målt ut himmelen med sine utspente fingrer» (Jes 40,12)!

Han er altfor stor og mektig for oss. Han har nøklene til døden og dødsriket (Åp 1,18), han «lukker opp og ingen lukker igjen, og … lukker igjen og ingen lukker opp» (Åp 3,7). Han forbarmer seg over hvem han vil. «Så beror det altså ikke på den som vil eller på den som løper, men på Gud, som viser miskunn» (Rom 9,16), når det gjelder hvem som skal bli salig.

Han utvelger hvem han vil. Og nå har det behaget ham å utvelge dem som tror på den enbårne Sønns navn, og ikke dem som selv vil gjøre seg fortjent til himmelen. Dette er Guds evige utvelgelse. Han har utvalgt oss i *Kristus*, bare i *Kristus*, før verdens grunnvoll ble lagt.

Den som ikke gir akt på utvelgelsen, men arbeider og sparker og stanger hodet mot fjellveggen der det ikke er noen dør, kommer aldri igjennom. Når han til sist har strevd aller mest alvorlig etter rettferdigheten, må han ta imot det avvisende svaret: *Ta det som ditt er, og gå!* (Matt 20,14) – det du selv har fortjent.

Så hardt det enn lyder, sier Skriften likevel slik: «Driv ut trellkvinnen og hennes sønn! For trellkvinnens sønn skal ikke arve sammen med den frie kvinnens sønn» (Gal 4,30). «Alle de som holder seg til lovgjerninger, er under forbannelse» (Gal 3,10).

Gud har utvalgt oss i Kristus og gitt sin Sønn i pine og død for å sone våre synder og gi oss saligheten tilbake. Derfor gjelder ingenting i himmelen eller på jorden for ham uten hans enbårne Sønns blod og lydighet. Derfor brenner hans nidkjærhet for Sønnens ære som en stor ild som fyller hele verden og fortærer alt som reiser seg mot den, om det så var den aller største hellighet.

Kom aldri fram for Gud uten at du kommer i hans elskede Sønns kledning; ellers blir han en fortærende ild for deg. Kom aldri fram for Gud i ditt eget navn! Prøv aldri å vinne hans nåde på annen måte enn i ham som han har velbehag i!

Du er kanskje alvorlig i din gudsfrykt; du ber flittig og brennende, du angrer bittert dine synder, du våker og strider mot dem, du gjør mange gode gjerninger. Alt dette er godt og vakkert. Men gjør og vær alt dette gode i enda større grad – og du blir likevel fordømt. Det hjelper ikke så lenge alt dette ikke er blitt som

«skrap» for deg (Fil 3,8), og Kristus, Kristus alene, er blitt all din rettferdighet og trøst.

Slik virker utvelgelsen!

Nå siden Lammet for oss ble slaktet,
aktes av Gud bare dets rettferdighet.
Ve den som denne i vantro foraktet
og gikk i sin egen rettferdighet!
Kongen til sist blant gjestene trer,
mønstrer sitt folk og kaster ut en mann –
mannen som ikke ble funnet i bryllupsklær,
bort i det ytterste mørket forsvant.

6. februar

> «På denne måten skal dere ete det: Med belte om livet, med sko på føttene og med stav i hånden. Og dere skal ete det i hast, det er påske for Herren» (2 Mos 12,11).

Åndelig betyr denne forskriften for hvordan påskelammet skulle etes i Det gamle testamentes tid, at hver den som kommer til Kristus og tar imot ham, straks skal bryte opp fra sitt tidligere trelleliv under synden, verden og forfengeligheten. Han skal straks ta avskjed med det gamle vesenet, slå inn på en helt ny vei og siden aldri se seg tilbake.

Som en jaget flyktning skal han ile så fort og så langt som mulig bort fra syndens og djevelens tjeneste – og aldri mer feste seg ved det jordiske, aldri prøve å lage seg et paradis her nede, men alltid være på reisefot, som en som søker et fedreland.

Apostelen sier: «Er dere da reist opp med Kristus, så søk det som er der oppe, der Kristus sitter ved Guds høyre hånd. La deres sinn være vendt mot det som er der oppe, ikke mot det som er på jorden. Dere er jo døde, og deres liv er skjult med Kristus i Gud.»

Dette er en kristens rette liv: å være død fra det gamle vesenet og oppstått med Kristus til et nytt liv, og ha sin skatt og sitt fedreland der *han* er, i himmelen. Kort sagt: alltid å vandre i Abrahams tros fotspor.

Om Abraham står det: «Ved tro levde han i løftets land som i et fremmed land. Han bodde i telt sammen med Isak og Jakob … For han ventet på byen med de faste grunnvollene, den som har Gud til byggmester og skaper. … De hadde sett det langt borte, og hilste det. Og de bekjente at de var fremmede og utlendinger på jorden. … Men nå er det et bedre land de lengter etter, det himmelske.»

Slik skal hele vårt liv være. Vi skal ete Lammet i reiseklær og være fremmede og pilegrimer som stadig skynder seg mot våre fedres land.

En sann pilegrim kan ikke slå seg ned for å bygge og bo når han ser noe glitrende ved veien, en gullgruve eller en vakker eiendom. Han må rastløst fortsette vandringen til han har nådd det hellige landet og Guds by. I herberget får han bare ta nattkvarter og den hvile og føde han trenger, men han kan ikke bli der.

Slik må hele en kristens liv være. Tenk over det og glem det aldri: Lammet skal etes i *reiseklær*.

Men ikke nok med det. Israels barn skyndte seg i full fart ut av trellelandet samme natt som de hadde spist påskelammet, men innen få dager hadde de den gamle undertrykkerens hærer i hælene, så de ikke så annet for seg enn at de skulle omkomme for de samme egypterne.

Slik er det også med den sjel som av stor nåde er utvalgt ut av verden til å følge Jesus: Den skal aldri glemme at den fra samme stund blir forfulgt og jaget av alle de gamle fiendene.

Glem aldri at du går gjennom et fiendtlig land og bærer dine kostbare perler i leirkar, omgitt av tusener som lurer på å rane smykkene fra deg.

Her er den gamle sjelefienden, som har sverget oss døden og tenker å sette det i verk med makt, med list eller med endeløs utholdenhet. Der er verden, som snart med trusler, snart med forlokkende innbydelser prøver å få deg tilbake på sine veier. Og først og sist er det ditt eget falske hjerte, kjødet, som stadig strider mot Ånden og aldri spør etter Guds rike. Skulle du da slå deg til ro og sove?

Her gjelder det alltid å stå i full rustning, med sannhetens belte om livet, med stav i hånden og sko på føttene, i *hast, som de som skynder seg av sted*. Menneskehjertet har en uendelig tilbøyelighet til å ville ha noe jordisk til glede og trivsel. Selv de troendes hjerter, som har søkt sin glede i Gud, vil stadig gli bort mot noe annet. Det er nettopp dette som er farlig.

Når en kristen begynner å ivre for sitt jordiske – sin handel, sin jord, sin avlsgård – er det sannelig fare for at han blir så oppslukt av det at han går glipp av det store festmåltidet. Likevel er disse legemlige tingene i seg selv helt uskyldige.

Men *hjertet* – hvordan går det med ditt *hjerte*? Bare det er avgjørende. Vær ærlig! *Hvor* er ditt hjerte? *Der er din skatt – og det hjertet flyter over av, taler munnen*.

Din sjels brudgom er nidkjær for ditt hjerte og tåler ikke at du åpner det for noen annen enn ham. *Gled deg i Herren!*

Å, det er bittert for naturen aldri å få tenke på noen jordisk glede og lykke, men alltid å *dødes, ta avskjed, ile bort*! Men hva så? Slik er veien. Og for ånden er det godt.

La deg derfor aldri lokke til å prøve å skaffe deg et paradis her på jorden! Du skal alltid være i reiseklær hvis du skal høre til den Korsfestedes folk og gå med ham til det himmelske fedrelandet.

Et reisemåltid i hast jeg tar,
som en jaget, et ilbud – jeg stanser ei.
Jeg står med beltet om livet spent,
med staven i hånd mot hjemmet vendt;
et reisemåltid i hast jeg tar,
som et ilbud – stanser ei.

7. februar

«… Dette er mitt legeme, som er for dere. Gjør dette til minne om meg!» (1 Kor 11,24).

Mange troende hjerter plages og tynges av en av de største hindringene for å få glede av Herrens nattverd, en hindring som helt tar fra dem den trøst, lindring og glede nattverden skulle gi: De ser på den som en slags høytidelig offerfest. Der skal *vi gi Gud* noe godt; vi skal tre fram for alteret med gaver som behager *ham*: vår fromhet, anger, tro og bønn, våre forsetter om bedring og så videre.

De tenker ikke over at nattverden er et *nådemiddel*, der *Herren* tvert imot vil *gi* oss, sine arme, fattige, nedslåtte barn, den trøst, styrke og vederkvegelse vi trenger.

Merk deg dette: Nattverden er, liksom Guds ord, et *nådemiddel*. Vi kommer ikke til ordet for å gi Gud eller vise ham noe godt, men bare for å få noe godt derfra – kraft og hjelp for vår svake tro, vår mangelfulle anger og bønn og mer til. På samme måte skal vi også komme til Herrens hellige nattverd som til et *nådemiddel*, der vi bare søker *hjelp* for alt det som mangler.

Du gruer deg for å gå til Herrens bord fordi du vet med deg selv at du er så mangelfull i hverdagen. Du er ikke slik en sann kristen burde være; det er noe sykt enten i troen eller i livet ditt, en bestemt og betenkelig feil ved din kristendom, og derfor kan du ikke gå frimodig fram til Herrens bord.

Hva er dette annet enn å glemme helt hva som er hele hensikten med nattverden – nettopp å være et legemiddel mot alt det som er sykt og galt i vår tro og vårt liv?

Hvis alt allerede sto vel til med din kristendom, din tro og ditt liv, trengte du ikke komme til dette nådemiddelet. Slik kom heller ikke Kristus med hele sin fortjeneste for de rettferdige, men for syndere, som han også sier: *Det er ikke de friske som trenger lege, men de som har ondt*.

Tenk deg nå at en som er syk på legemet, blir bedt om å gå til legen og svarer: «Det tør jeg ikke, for jeg er så alvorlig syk. Blodet mitt er så dårlig og utslettet så ille at jeg ikke kan gå til legen i en så elendig forfatning; jeg burde jo først bli litt bedre.» Ville vi ikke undre oss over en slik dårskap og svare: «Er det ikke nettopp for sykdommens skyld en går til lege?»

Akkurat slik er det når noen er redd for å gå til Herrens hellige nattverd fordi de kjenner seg åndelig fattige og syke. Den er jo gitt oss nettopp som hjelp og legemiddel mot alle slags mangler og sykdommer.

La oss aldri glemme den milde Frelserens store kjærlighet da han innstiftet dette nådemiddelet! Hva sa han selv om sitt blod da han rakte fram det velsignede begeret? Av alt det store og mangfoldige som kunne vært sagt om dette blodet, nevner han bare dette: *Det utgytes til syndenes forlatelse*.

Der ser vi hva han ville! Han innstiftet nådebordet til trøst mot *synden* – den nøden som tynger hans barn mest.

Til syndenes forlatelse! Det er *synden*, det er bevisstheten om synder og troløshet mot min Gud, som tar fra meg den trøst og frimodighet jeg skulle ha for ham. Som et legemiddel mot denne nød og jammer innstiftet Herren denne salige minnefesten over sin forsoningsdød.

Han har plantet nattverdbordene som hvilehytter ved veien vår. Når vi blir trette av vandringen, matte og sultne i sjelen, bedrøvet og såret av våre feiltrinn, vår snubling og våre fall, skal vi gå inn der og styrke oss med livets

brød – med minnet om ham og med å ta imot det legemet og det blodet som ble gitt til forlatelse for våre synder. Slik skal vi på nytt få visshet om at han ikke er vred på oss.

Derfor er det særlig når vi er i en bestemt svakhet eller åndelig nød, at det er rett tid å skynde seg til Herrens nådebord – slik vi også skynder oss til ordet når vi kjenner de samme manglene.

Derfor taler gamle lærere som har forstått dette, slik om hva som gjør en verdig nattverdgjest, at en kan lure på om de var ved sine fulle fem. Luther sier: «Du bør ofte gå til dette bordet, men særlig når du er vel skikket til det, det vil si når du er tynget av mange og store synder.»

Doktor Swedberg svarer på spørsmålet om når en bør gå til Herrens nattverd: «Når trellesinnet begynner å ta barnetillitens plass i ditt hjerte.» Disse har forstått at nattverden er *et nådemiddel*.

Så går jeg på ditt nådesord
fram til den nye paktens bord,
for her jeg kjenner, som jeg er,
at tusen byrder tynger meg her.

Du er mitt liv, min frelses Gud,
rettferdighetens dyre skrud,
min kraft og min forløsning visst
fra dødens vold og Satans list.

Jeg tar og eter, drikker deg,
og du forener deg med meg,
min skaper og min frelsermann!
Hvem større nåde tenke kan!

Å, hvilken salighet for meg!
Min tanke går seg vill i deg.
Lov, ære, pris, halleluja,
min bror, min Gud og Jehova!

8. februar

> «Da dere fikk det ordet som vi forkynte, tok dere imot det, ikke som et menneskeord, men som det i sannhet er, som *Guds ord*» (1 Tess 2,13).

Herren forbarme seg over mørket i våre falne hjerter og åpne vårt sinn! Selv de som aldri tviler på at ordet er Guds ord, klarer likevel ikke å ta det for det det er; de kan ikke med en *levende* tro ta inn over seg at det virkelig er den store Guds ord.

Å, hvilken larm og uro det ville bli i verden om folk begynte å ta Guds ord for det det er – *Guds ord*, den store, allmektige Skaperens ord og dommer! Hvilken forskrekkelse, hvilket løp og rop, hvilken gransking og spørring etter veien til frelse, om en begynte å ta Guds ord for det det er – *Guds ord*!

Hvilken glede og trosvisshet, hvilken jubel og lovsang, hvilken fred og styrke i Herren, om alle vakte og troende sjeler riktig kunne ta Guds ord for det det er

– *Guds ord*! Hvilken årvåkenhet og gudsfrykt, hvilken bønn og redsel for hvert avvik, om vi riktig kunne ta Guds ord for det det er – *Guds ord*!

Eller du som mener at du alt holder det for Guds ord: Hvordan er det mulig at du likevel kan være så usikker i de spørsmålene Gud selv taler om?

Hvordan er det mulig at du kan ete, drikke eller sove mens du ennå ikke er forlikt med Gud og har fått visshet om at syndene dine er forlatt – visshet om at du kan dø salig når som helst – hvis du virkelig holder det for Guds ord som står skrevet i den hellige boken om salighetens *eneste* vei, om den ytterste dom, om himmelen og helvete?

Eller du som går og strever og har tungt å bære under trelldommens åk, men hører Guds vitnesbyrd om hans Sønn og tror at det er Guds ord at han har gitt sin enbårne Sønn til vår forsoning. Du hører Guds Sønn by så nådefullt: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære.»

Hvordan er det mulig at du ennå kan bli i det samme syke trellesinnet, hvis du virkelig holder alt dette for *Guds ord*?

Vi merker godt at de fleste mennesker ikke holder Guds ord hellig og sant som Guds ord. For det første griper, rører og fyller det ikke hjertene deres. For det andre omgås de det ikke med den dype ærefrykt som ville bli følgen hvis hjertene deres virkelig trodde og kjente at det er *Gud*, *Gud*, himmelens og jordens Herre, som taler til dem i det.

Når bare en jordisk konge eller fyrste taler til oss, særlig hvis vi er avhengige av ham og hans ord, hvor spent og ærbødig lytter vi ikke, så ikke *ett* av ordene hans skal gå oss forbi!

Inneholder ordet hans dessuten en fryktelig dom, for eksempel selve dødsdommen over oss, hvilken redsel og angst griper ikke da hjertet vårt! Og hvorfor? Fordi det var kongens eget avgjørende og siste ord.

Men hvis ordet hans inneholdt nådige løfter til oss, ja, endog benådning på livet, en frifinnelse fra døden etter at vi var dømt til den, hvilken usigelig glede og takknemlighet strømmer ikke da gjennom hjertet vårt! Og hvorfor? Først og fremst fordi det var kongen selv som talte – det må jeg jo kunne stole på. Og for det andre fordi ordet hans inneholdt den høyeste nåde og gave for meg.

Ja, når en konge taler med oss, selv om han verken lover oss noen særlig stor nåde eller kunngjør noen bekymringsfull dom, pleier vi likevel å ære og gjemme ordene hans slik at vi husker dem levende, kanskje hele livet – bare fordi det var en stor fyrstes eller konges ord.

Se nå hva det ville føre med seg om vi tok Guds ord for det det er – *Guds ord*. Hva er vel en jordisk konge mot Herren og Skaperen selv, kongenes Konge!

Når en jordisk konges ord kan fylle oss med så mye frykt eller glede alt etter hva han sier, hvor mye mer skulle ikke den allmektige Guds ord gripe våre hjerter og fylle dem med frykt eller glede, om vi riktig tok hans ord for det det er!

Og når vi kan elske, ære og gjemme en konges ord selv om innholdet er nokså ubetydelig, hvor mye mer skulle vi ikke elske, ære og gjemme Guds ord i hjertet, om vi virkelig holdt det for Guds ord!

Men når vi tvert imot kan omgås ordet tankeløst og søvnig og verken blir forskrekket eller trøstet av innholdet, men går videre vår vei i all vår falske

trygghet og vantro, da må feilen sikkert være at vi ikke tar Guds ord for det det er, den store Guds ord.

Ja, alt dette usikre og tvilende, denne vaklingen og svevingen mellom tro og vantro, mellom frykt og håp, eller dette kalde, lunkne og likegyldige livet – er ikke alt dette et bevis på at du ikke tar Guds ord for det det er – *Guds ord*?

Måtte alle kristne gi godt akt på dette! For her ligger grunnen til all åndelig slapphet og halvhet i tro, kjærlighet og liv: at vi ikke holder Guds ord hellig, ikke tror eller tenker over *at det er Guds ord*.

Å kraftens ord, du livets ord!
Til salighet for oss på jord
er du av Herren Gud oss gitt;
i deg er sannheten og livet,
og veien til himlen lærer du,
for Herrens, Herrens ord er du.

9. februar

«Mine brødre! Slik døde også dere fra loven ved Kristi legeme» (Rom 7,4).

Vi må tenke grundig over at vår frihet fra loven bare blir til ved at vi *dør* eller *blir gjort døde*. For det første er det for vårt vantro mørke en grov urimelighet, et tomt ord og et bedrag at vi skal være helt fri fra lovens vilkår og dommer.

«Å nei,» heter det alltid i hjertet, «fri fra loven, det kan jeg ikke være. Jeg kjenner jo alltid dens krav og dommer. Hvis jeg var fri fra loven, ville jeg jo være helt salig. Nei, det er for mye.» Slik taler vårt vantro hjerte.

Da kommer apostelen og sier: Kjære brødre, dere er nettopp så fri fra lovens dommer og vilkår når dere er *døde* fra den og forent med den Oppstandne. Dere er like fri som de som alt er salige i himmelen, like fri som om det aldri var gitt oss noen lov på jorden, verken ett eller ti bud. For denne friheten er kommet i stand ved at dere er *døde* fra loven og har stått opp igjen i et nytt forhold, som i en ny verden.

På den andre siden finnes det lettsindige mennesker som altfor lett og fort tilegner seg det som trøster, uten virkelig å eie det. Med et kjødelig sinn kan de finne på å si: «Hør, vi er fri fra loven! Hvorfor skal vi bry oss om loven? For den kan ingen bestå.»

Da kommer apostelen igjen og sier: Nei, vent! Jeg mener ikke at *alle* mennesker er fri fra loven; det kommer an på om du er blitt *gjort død* fra den. Du har ikke lov til å løse deg selv. Ikke enhver kvinne er fri fra mannens lov; det avhenger av et dødsfall om hun skal bli fri.

Vet dere ikke, kjære brødre, hvordan det er med loven? «Eller vet dere ikke … at loven hersker over mennesket *bare så lenge det lever*? For den gifte kvinne er ved loven bundet til mannen sin så lenge han lever. Men dersom mannen dør, er hun løst fra loven som bandt henne til mannen. Derfor skal hun kalles en horkvinne dersom hun, mens mannen ennå lever, blir en annen manns kone. Men dersom mannen dør, er hun fri fra loven, og er ingen horkvinne om hun gifter seg med en annen mann.»

Den første og egentlige lærdommen vi får her, er det vi alt har nevnt: at det bare er gjennom en bestemt *død* vi kommer til friheten fra loven.

Vi lærer her hvor falskt og urettmessig det er å innbille seg at en har nåde ved Kristus når en ikke er blitt «gjort død fra loven», men fremdeles har sitt egentlige håp til den og tror at det å leve etter den skal hjelpe til rettferdighet og salighet.

Å tenke på nåden i visse stunder, som noe som skal fylle ut der vår egen rettferdighet ikke strekker til – det mener mange er å tro på Kristus, men det er ikke annet enn et åndelig ekteskapsbrudd.

Så lenge mannen lever, er kvinnen bundet til mannens lov, så hun med rette kalles en horkvinne om hun forener seg med en annen mann.

Å blande sammen to motstridende trøstegrunner i hjertet på denne måten – både den å bli rettferdig ved loven og den å ha nåde ved Kristus – er en åndelig løsaktighet, et åndelig ekteskapsbrudd. Det er å svike sin forpliktelse til loven, som en er skyldig å oppfylle fullkomment hvis en vil bli rettferdig ved den. Nåde og frihet fra lovens dommer hører et helt annet folk til, nemlig dem som er gjort døde fra loven og søker all sin rettferdighet bare i den Oppstandne.

Hele verden er i mørke og vet ikke at det her er tale om to vidt forskjellige åndelige riker med hver sine lover og rettigheter – to pakter, de to testamentene, to forskjellige veier til rettferdighet og salighet: *lovens* og *nådens*, *gjerningenes* og *troens* (se Rom 4,4–5).

Og i Gal 3,10 slår apostelen så hardt ned på innbilningen hos *dem* som går gjerningenes vei og likevel venter nåde, at han sier: «For alle de som holder seg til lovgjerninger, *er under forbannelse*, for det er skrevet: Forbannet er hver den som ikke holder fast ved *alt* det som står skrevet i lovens bok, *slik at han gjør det*.» Det vil si: På denne veien må en *oppfylle alt*, eller være forbannet.

Så ulykkelig er altså den villfarelsen å håpe på nåde mens en ennå lever under loven. Det er dette som er avbildet i den dommen som rammer en kone hvis hun innlater seg med en annen mann mens hennes egen mann lever.

Det andre vi skal lære her, er *hvor fullkomment fri* fra lovens dommer det mennesket er som er gjort død fra loven og forent med Kristus. Det er like fritt, sier apostelen her, som den kvinnen som har sett mannen sin dø og bli begravet, er fri fra mannens lov. Ekteskapsbåndet er oppløst og helt tilintetgjort ved mannens død, så kvinnen nå fritt og uten synd kan gifte seg med en annen mann.

Like lite som den døde og begravne mannen har noen rett eller makt over henne, like lite kan lovens vilkår og dommer angå den kristne som lever i troens forening med Kristus. Loven kan verken rettferdiggjøre eller fordømme en slik.

Hos Jesus, hos Jesus vil vi da bli,
hans kors er vår eneste ære;
den arme sjel som hans død har gjort fri,
kan loven ei lenger fordømme.
Med Jesus har livet fått en annen gestalt;
vi, vi er intet, men han er vårt alt.
Pris være vår Jesus, vår Konge!

10. februar

«... for at dere skal tilhøre en annen, ham som ble reist opp fra de døde, så vi kan bære frukt for Gud» (Rom 7,4).

Når den troende sjelen er død fra loven, som var hennes første mann, og har del i Kristi død, er hun dermed også i et ekte samliv med ham og har del i hans oppstandelse. I apostelens bilde av ekteskapet er Kristus nå hennes lovlige ektemann. Derfor er det ikke noe galt i at hun regner seg fri fra den tidligere mannens – *lovens* – pakt og vilkår; for denne pakten er oppløst ved døden.

De troendes hjerter blir ofte gjennomboret av slike tanker: Er det riktig, er det sikkert at jeg skal være fri fra lovens vilkår og dommer? *Kan* jeg leve og dø på det?

Her i teksten vår sier apostelen at vi kan være helt trygge, slik kvinnen er helt fri til å gifte seg med en annen mann når den første er død. For slik er også vi ved en død lovlig befridd fra den tidligere pakten med alle dens vilkår og dommer. De troende er flyttet fra Adams pakt eller lovpakten over i *Kristi pakt* eller *nådepakten*.

Kristus er menighetens hode og ektemann. Under dette bildet – «bruden» og «brudgommen», «mannen og hustruen» – framstiller Skriften ofte hans forhold til de troende.

Slik Adam skulle få en kvinne tatt av sitt ribbein, skulle også Kristus få en brud som ble til ved «hans legeme». Ikke bare i Salomos høysang og i den førtifemte salmens «bryllupssang», men også i Det nye testamente tales det ofte om denne «brudgommen», og menigheten framstilles som «bruden» og «Lammets hustru». Etter å ha talt om mannen og hustruen i Ef 5 sier apostelen til slutt: «Dette mysteriet er stort – jeg taler her om Kristus og menigheten.»

Men vi skal igjen merke oss at selv om de troende i kraft av sin ekte forening med Kristus ikke lenger er under loven når det gjelder dens vilkår for livet, er de likevel, som apostelen sier, «ikke lovløse for Gud, men lovbundet for Kristus». Lykkelige og villige i kjærligheten tar de nå imot loven som fra hans hånd. De har «sin store glede i Guds bud» og sier av hjertet: «Hans bud er ikke tunge» – for den tyngste byrden er tatt bort, syndens og forbannelsens byrde.

Da Luther forsto forskjellen mellom loven som en *pakt* og loven bare som en *rettesnor* for livet, ga det sinnet hans en slik lettelse og glede at han syntes han gikk på en av paradisets gater. Tenk: Når jeg vet at jeg trass i alle de synder, feil og mangler som ennå henger ved meg, likevel har en evig nåde og frihet fra lovens dommer, hvor kjære blir ikke da hans bud!

Så vi kan bære frukt for Gud. Her støter vi igjen på det som fornuften regner for et grovt kjetteri. Om dette sier Luther i utleggelsen av Gal 2,19 at hvis fornuften fikk dømme, har ingen verre kjetter gått på jorden enn den hellige Paulus, som lærer at vi må være *døde fra loven for å kunne bære frukt for Gud*.

Hele verden mener tvert imot at en må være godt bundet av loven for å bære frukt for Gud og gjøre virkelig gode gjerninger, og at friheten fra loven tilintetgjør all hellighet. Men her ser vi at apostelen Paulus lærer stikk motsatt: Først når vi er døde fra loven, kan vi bære frukt for Gud.

Dette er et svært viktig lærepunkt som alle kristne, særlig unge og uerfarne, bør gi godt akt på: Så urimelig det enn virker for fornuften, er det helt nødvendig for en sann helliggjørelse å være død fra loven, frigjort i samvittigheten fra dens dommer og herredømme, og leve i den frie nåden.

Grunnen er at alt det gode vi gjør mens loven ennå hersker i samvittigheten, gjør vi ikke for Gud, men for oss selv. Det er bare egennyttens gjerninger, gjort for å slippe unna det onde og vinne lønn, og slikt kan jo aldri være sann fromhet eller behage Gud.

Det er som med en kone som tjener mannen sin bare fordi hun er tvunget til det ved lovlig myndighet; slike tjenester kan ikke behage mannen, for han vil først og fremst ha kjærlighet.

Alt vi gjør mens vi ennå ikke er befridd fra loven og forent med Kristus i en salig tro, er derfor bare «døde gjerninger», hvor godt og fromt det enn kan se ut. De kommer av egenkjærlighet, selvsmiger, selvrettferdighet, hovmod og andre kjødelige beveggrunner. Og nettopp slike beveggrunner gjør gjerninger som ellers er aldri så gode, til en styggedom for Gud, som ser til hjertet og først og fremst vil ha dets kjærlighet og frie lyst.

Men vi kan umulig se med kjærlighet og lyst på loven så lenge den truer og fordømmer oss. Når vi derimot er fri fra lovens dommer, benådet og salige i troen, da blir Gud og hans lov kjære for oss, og da gjør vi Guds vilje av hjertets lyst og kjærlighet. Dette kalles å bære *frukt for Gud*. Dette er sannelig den eneste sanne vei både til salighet og til helliggjørelse.

Merk: Loven, den krever og dreper bare
og slår oss til jorden ned;
men den som i Kristus har livet fått,
er helt fra loven løst og fridd.
Ei slik at nå loven ei gjelder mer,
men heller slik at en i den ser
en venn som en gjerne vil lyde.

11. februar

«Abraham trodde Gud, og det ble tilregnet ham som rettferdighet» (Rom 4,3).

For det første merker vi oss at det løftet Abraham trodde, inneholdt Guds evangelium *om Kristus*. Ordene i teksten, «Abraham trodde Gud», finner vi i 1 Mos 15,6. Der ser vi riktignok ikke straks noe mer enn løftet om Abrahams tallrike etterkommere. Men hva som lå i dette løftet, visste Abraham ut fra et tidligere løfte i 1 Mos 12,3, der Gud hadde erklært at «i hans *ætt* skulle alle folk på jorden bli velsignet».

Dette var egentlig det opprinnelige løftet om en Frelser, som Gud hadde gitt våre første foreldre på syndefallets dag: løftet om kvinnens hellige ætt, han som skulle knuse slangens hode, en forløser som, født av en kvinne, skulle tilintetgjøre synden og djevelens gjerninger.

Det var det løftet som alle troende helt fra den rettferdige Abel av hadde trodd og var blitt rettferdige ved. Og det var dette løftet som så ofte ble gjentatt

for Abraham. Selv om dette hovedpunktet – selve edelsteinen i Guds løfter til Abraham – ikke ble nevnt hver gang, lå det alltid innesluttet i løftene.

Dette er apostelens egen forklaring, som enhver kan se i Gal 3. Og Kristus sier uttrykkelig hva Abrahams troende øye så, det han til og med frydet seg over i troen. Herren sier: «Abraham, deres far, *frydet seg til å se min dag*. Og han så den og gledet seg.»

For det andre: Hvis apostelen her hadde villet si at selve troen, som en dyd hos mennesket som behaget Gud, ble tilregnet Abraham som rettferdighet, ville han med en slik antydning på én gang ha skåret over selve nerven i hele sin lære om rettferdiggjørelsen.

Det er nettopp hans oppgave på dette stedet å vise at vi blir rettferdige uten noen fortjeneste eller verdighet fra vår side, bare av Guds nåde og *ved forløsningen i Kristus Jesus*. Og i kapitlet som følger, sier han uttrykkelig at det bare er «ved *den enes lydighet*» vi blir rettferdige.

Rettferdighet er intet mindre enn lovens oppfyllelse, og det er ikke selve troen. Dessuten er troen i seg selv nettopp en fornektelse av vår fortjeneste. For den som tror på Kristus, bekjenner at han selv er urettferdig, fortapt og rådløs, og griper derfor «Guds rettferdighet», den lovoppfyllelsen som er skjedd i Kristus.

Videre må troen ha *et ord fra Gud* å gripe, og det er innholdet i dette ordet som avgjør hva jeg får ved troen. Den som ikke tenker over dette, vil alltid misforstå ordene om troen og troens rettferdighet.

Her er en lignelse: En bortkommen sønn lever langt borte i et fremmed land og lider nød der. Faren lover ham en stor og vakker eiendom hvis han bare kommer hjem og tar imot den. Sønnen tviler lenge og blir derfor værende i sin fattigdom.

Men omsider begynner han å tro farens ord og skynder seg hjem for å ta imot eiendommen sin. Nå er han straks rik og lykkelig. Siden sier han: «Jeg var lenge i nød, og det var min vantro som var skyld i det. Da jeg trodde min fars ord, ble jeg rik og lykkelig; bare troen min gjorde meg rik.»

Hvis noen bare hørte slike ord og ikke kjente eller tenkte over innholdet i *farens løfte*, kunne han forstå ordene slik at denne mannen ble *belønnet for sin sønnlige tillit* til farens ord.

Da ville den som kjente saken, si: Nei, gi akt på innholdet i det løftet han trodde; det var *det* som gjorde ham rik. Løftet gjaldt *en stor eiendom*, og det er den som er selve rikdommen. Troen hans gjorde bare at han fikk ta imot den.

Slik skal vi forstå ordene: «Abraham trodde Gud, og det ble tilregnet ham som rettferdighet.» At troen gjorde ham rettferdig, kom av innholdet i det løftet troen grep. Og det var *Kristus*.

Forstår vi ikke ordene slik, må vi kaste bort hele Skriftens store hovedlære. Da må vi kaste bort, spotte og forakte alt det Gud fra verdens begynnelse har forkynt oss om en Frelser og en forsoning i hans blod, alt det Gud har kunngjort ved engler og profeter og forbildet ved den levittiske offertjenesten med alle dens blodige offer – kort sagt hele Skriftens egentlige innhold, læren om *Kristus*, om Kristi lydighet, Kristi lidelse, død og oppstandelse.

Alt dette ville være til ingen nytte hvis Gud kunne rettferdiggjøre oss bare for *den dyden* at vi tror han er sannferdig.

Og når apostelen ikke forklarer seg nærmere her (slik han gjør i kapitlet som følger), skal det sannelig ikke unnskylde for Gud noen som vil bruke det som påskudd for en ny tanke som strider mot hele Skriftens hovedlære. – Gjennom hele Skriften viser Guds majestetiske storhet seg også i at han ikke alltid gjentar det han har sagt, men krever at vi skal *huske* de forklaringene han har gitt, og *forstå* ham.

Merk: Abram er salig ved tro på Jesu pine;
han sitter ei der så høyt for dydene sine.
Men han og jeg er store ved Lammets død og blod;
den som det tror i hjertet, har salig, frimodig mot.

12. februar

> «Hvis dere ikke omvender dere, så skal dere alle omkomme på samme måten» (Luk 13,3).

Du sier: «Men her står det jo: *Hvis dere ikke omvender dere, skal dere omkomme*. La gå at denne omvendelsen ikke betyr det samme som forbedring, fornyelse og helliggjørelse eller å rense ut det onde – det har en jo ikke krefter til før en er innpodet i Kristus og har fått den helliggjørende Ånd. Likevel kreves det som denne omvendelsen betyr, nemlig anger, sønderknusthet og sorg over synden. Jeg er redd den ikke finnes hos meg slik den burde; jeg er heller hard og forherdet. Hvordan kan jeg da tro?»

Svar: Det er sant at det kreves omvendelse. Den begynner med en viss følelse av synden og går så, under forsøkene på å omvende seg, over til erkjennelse av synden, til åndelig fattigdom, der du er tømt for all egen trøst. Men for å vite om din omvendelse er slik den skal være, må du vite og tenke over hva den er til for. For det som fyller sin hensikt, er slik det skal være.

Nå spørres det: Hva er omvendelsens hensikt? Omvendelsens første og egentlige hensikt er slett ikke at du ved den skal bli velbehagelig og benådet for Gud, men at *du skal drives til Kristus*. Slik vitner Paulus: «Slik er loven blitt vår *tuktemester* til Kristus, for at vi skulle bli rettferdiggjort av tro.»

Derfor: Kan du ennå en tid gå borte fra Kristus, ute i verden og den falske tryggheten, uten visshet om at du er benådet hos Gud, da er din *syndfølelse* sannelig for liten. Kan du ennå søke saligheten i ditt eget omvendelsesarbeid, i anger, bønn og annet, da er din syndserkjennelse ennå ikke rett.

Men så snart du ikke får noen fred og ikke kan leve i verden og i uvissheten om Guds nåde – og enda mer: så snart du ikke kan få noen trøst i deg selv, i din egen omvendelse, anger og bønn, men må flykte til den nakne nåden i Kristus slik du er – da er din omvendelse rett.

For da fyller den sin hensikt, som var å drive deg til Kristus, og i ham er du berget og salig; du er innenfor tilfluktsbyen. *Den som har Sønnen, har livet*.

Du forstår altså at hvis syndserkjennelsen er rett, skal du ikke selv finne den slik du ville. For da ville du få trøst i den, trøst i noe i *deg selv* – og det er nettopp all slik trøst som skal tas bort.

Den rette omvendelsen er altså *misnøye med sin omvendelse*, ja, en slik følelse av hardhet og falsk trygghet, denne innerste og dypeste fordervelsen, at du grundig må dømme deg selv – ikke i en flyktig følelse, men i din fulle overbevisning – som hard, trygg i synden, ugudelig, fortapt og fordømt. Først da får Kristi blod æren av alene å frelse deg.

Kort sagt: Spør du hvor mye syndfølelse som kreves, er svaret: Det er ikke mye – bare så mye at du ikke kan leve utenfor Kristus og ikke kan få ro før du er salig i ham. *Mer kreves ikke, men heller ikke mindre.*

Det er også en villfarelse å tro at syndesorgen først skal ha sin tid før troen, og at så kommer tiden for tro, fred, glede og bare hellighet. Nei, bare begynn å tro på Kristus og følg ham i den daglige omvendelsen, så skal du nok få kjenne synden mer enn før.

Et av djevelens aller listigste og sterkeste knep er dette: Her er et menneske som tror hele Guds ord og dessuten for alvor søker dets kraft i hjertet og i livet, men som har en eller annen tyngre synd på samvittigheten.

Da gir djevelen ham slike tanker: «Evangeliet er nok sant, nåden er stor og syndene tatt bort, så syndere flest kan få nåde. Men – med deg er det noe særskilt, for du vet jo med deg selv hva du har gjort. Hadde det bare ikke vært det og det (som en av de stumme eller himmelropende syndene mot det femte, sjette eller sjuende budet), så kunne du fått nåde. Men nå er du et særskilt unntak.»

Se, dette «du er et særskilt unntak» er det giftigste knepet den gamle slangen har, han som er «en *løgner og drapsmann*» fra begynnelsen. For sannheten er at det *ikke finnes noe unntak*, ikke noe særskilt tilfelle der Kristi blod ikke soner rikelig og mektig, når en synder i nød tar imot det i tro.

Det er nettopp evangeliets viktigste innhold, stadfestet med ord og eksempler gjennom Det gamle og Det nye testamente: «Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull.»

Talende eksempler på dette er David, som hadde gjort hor og mord, Manasse, røveren på korset, den store synderinnen, Peter som fornektet, og flere. Ja, det er nettopp for slike tunge tilfeller, som ingen i himmelen eller på jorden ellers kunne hjelpe, at Guds Sønn ble menneske, blødde og døde, «for at *hver den* som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv».

Guds evangelium og Ånd gjør alting klart:
får det i hjertet rom, og sjelen gir til svar
sitt amen, lov og fryd – da er min omvendelse sann;
både Gud og jeg er fornøyd, og all min dom forsvant.

13. februar

«Gjør ikke Guds Hellige Ånd sorg» (Ef 4,30).

Hvordan går det til at vi bedrøver Guds Hellige Ånd og driver ham bort? Kort sagt skjer det ved *all slags ulydighet* mot Den Hellige Ånd. Han *vil* noe, han *maner til noe*, og når du ikke vil lyde ham i det, da bedrøver du ham og driver ham bort.

Han vil virke syndfølelse, anger og omsorg for å bli omvendt og forlikt med Gud. Når du vender deg bort fra disse viktige tingene og ikke akter på hans røst,

men sprer de hellige inntrykkene han virker – når du ikke søker å holde dem ved like og øke dem med ordet, ikke frykter for å miste dem og ikke sukker til Gud om at de må vokse – da forakter og slukker du Ånden.

Han angriper og refser en synd hos deg og byr deg å forlate den. Når du da ikke vil lyde ham, men fortsatt vil verne om synden din og beholde den, da gjør du Guds Hellige Ånd sorg.

Ja, også når du nok vil forlate synden, men ikke *med en gang*, når du vil omvende deg til Herren, men *ikke ennå*, da er det en falskhet i din ånd, en forakt for «din *besøkelsestid*», og det kan føre til at Guds Ånd må forlate deg.

Ja, også når du vil omvende og bedre deg, men ikke *vil høre* Herrens røst og følge den veien han har foreskrevet – at du som en fortapt synder først skal flykte til Kristus, først tro og glede deg, og siden få styrke i Herren – når du ikke vil høre dette rådet fra Guds vilje, men strider mot hans utvelgelse, da gjør du hans Hellige Ånd sorg.

Og til slutt: Når du nok vil følge dette Herrens råd, men *ikke vil bruke de midlene* Gud har gitt oss til det, *hans hellige ord*, og ikke vil bruke ledige stunder til å lese, høre og tenke over det, da «*frister du Gud og slukker Ånden*».

Merk deg dette siste punktet godt: Du vil bedre deg og omvende deg, men bare med ditt eget arbeid på hjertet. Du ber om Åndens nåde og hjelp til det, men bruker ikke Åndens midler. På den måten får du aldri det du har bedt om; det har Gud aldri lovet. Nei, Gud har gitt oss sitt ord. Der vil han møte oss, i det vil han bo og virke, men ikke uten ordet.

Å ha tilgang til ordet, til kristne lærere, til samvær med trosbrødre og annet, men forakte disse nådemidlene og likevel be om nåde til omvendelse og tro – det er å *friste Herren*. Det er som om noen ba Gud holde ham i live, men ikke ville ete den maten Gud har gitt oss til det.

At du er syndig og svak og ikke *kan* gjøre alt det Ånden krever, skal ikke drive ham bort; det skal han selv hjelpe deg med. Det er hykleri og bevisst ulydighet som driver Ånden bort.

Men det er ikke bare når Guds Ånd *begynner* sitt verk i sjelen, at en kan bedrøve ham. Nei, også kristne som alt «har fått del i Den Hellige Ånd», er stadig i den samme faren. Det var nettopp til de troende i Efesus, som alt hadde «fått til innsegl Den Hellige Ånd», at Paulus skrev ordet: *Gjør ikke Guds Hellige Ånd sorg*.

Og hva var det som kunne bedrøve Guds Ånd? Svar: *All synd* bedrøver Guds Hellige Ånd, også den mest skjulte i hjertet ditt, som hovmodige tanker, onde begjær, misunnelse, falskhet og annet.

Men merk deg at Guds Ånd bare blir drevet bort når en faller slik bort *innvortes* at en også *unnskylder* synden og *verner om* den.

Der en selv refser sin synd, lider, kjemper, sukker og ber mot den, der er Ånden som en lege på et sykehus. Der er han riktignok omgitt av sykdommer, plager, sår og jammer på alle kanter, men han er likevel nettopp på sin rette plass, der han har sitt egentlige virkefelt.

Derfor kan Guds Ånd godt bo i en synders hjerte der det ennå er fullt av sykdom, urenhet, sår og byller, jammer og sukk. Hvis ikke, ville ikke en eneste kristen beholde Guds Ånd en eneste dag.

Men hva det er som driver Ånden bort, forklarer Herren selv når han sier: *De lar ikke min Ånd refse seg*. Se, her er hovedpunktet. Når et menneske ikke lar Guds Ånd refse seg, men verner om, unnskylder og forsvarer det onde i seg – det er dette som så «gjør hans Hellige Ånd sorg og forbitrer ham» at han må flykte fra det.

De lar ikke min Ånd refse seg. Dette skjer ikke bare når en åpenlyst står *mot* ordets refselse og sier: Jeg bryr meg ikke om det.

Det skjer også når en vrir og vender seg unna ordet og ikke vil forstå det slik det lyder, når det angriper ens yndlingssynd; når en i ordet ikke søker midler til å komme løs fra synden, men leter etter noe som kan støtte en i å beholde den – når en altså ikke tenker å forlate eller komme fri fra synden, men har til hensikt å bli i den. Dette kalles ikke å la Guds Ånd refse seg.

Likeså når trelldommens ånd vil ta hjertet i besittelse: Vil en da ikke la evangeliets ord om nåden i Kristus få råde, men følger sta fornuften og følelsen og kommer med stadige innvendinger mot evangeliet, mot den barmhjertige Frelseren som ennå tilbyr nåde – da gjør en hans Hellige Ånd sorg og forbitrer ham.

Og generelt: når en ikke lytter til hans hellige maninger i hjertet, når han maner til å bruke ordet eller til bønn i lønnkammeret eller til gode gjerninger, når han refser for onde tanker, egenkjærlighet, selvbehag, hat og lignende – alt dette gjør Guds Hellige Ånd sorg.

Sannhets Ånd, så dyre,
vil oss alltid styre
på livets vei,
i all sannhet lede
og oss vel berede
til å følge deg.
Styrk oss i den tunge prøvestriden,
før oss sist til himmelfreden.

14. februar

> «Om det er mulig, da hold fred med alle mennesker, så langt det står til dere!» (Rom 12,18).

Dette verset handler om å være medgjørlig og fredsommelig i alle menneskelige ting, det vil si i alle de sakene der vi ikke må stride mot mennesker for sannhetens skyld, av troskap mot Kristi sak og for sjelenes vel.

At vi skulle gi etter i troens saker og ofre sannheten, Kristi ære og sjelenes vel for å ha fred og vennskap med alle mennesker – noe slikt ville en apostel aldri kreve. Denne begrensningen i formaningen antyder apostelen også med de første ordene: «Om det er mulig.»

Det vil altså ikke alltid være mulig å holde fred med alle mennesker om vi er tro mot Gud og sannheten. Det fikk alt David erfare. Han sier: «Jeg er bare fred, men når jeg taler, er de klare til krig.» Hele verden strider mot Gud og hans rike. Vil jeg da være en trofast bekjenner av Kristus, kommer jeg uunngåelig i strid med mennesker.

Det sa Kristus sterkt og avgjørende med disse ordene: «Tror dere jeg er kommet for å gi fred på jorden? Nei, sier jeg dere, men strid! For fra nå av skal fem i *ett* hus være i strid med hverandre, tre mot to og to mot tre. Far skal stå i strid mot sønn, og sønn mot far, mor mot datter og datter mot mor, svigermor mot svigerdatter og svigerdatter mot svigermor.» Derfor sa han også: «Ve dere når alle mennesker taler vel om dere!»

Her blir altså falskheten avslørt i *deres kristendom* som innretter seg slik etter alle mennesker at de aldri er kommet i noen strid for sin nidkjærhet for Kristus – ja, som klandrer de troendes nidkjærhet og mener at hvis de bare viste mer visdom, ydmykhet og mildhet, kunne de behage verden.

Slike må bare tenke på at Herren Kristus, den fullkomne, som var «nedbøyd og ydmyk av hjertet», likevel aldri kunne behage verden og aldri kunne ha fred og vennskap med de vantro.

Riktignok kan også de kristne komme til kort i visdom, ydmykhet og kjærlighet. Men at de skulle kunne være tro mot Kristi sak og likevel behage verden, det strider mot sannheten. Nei, «troløse som dere er! Vet dere ikke at vennskap med verden er fiendskap mot Gud?» Her ser vi altså den årsaken til strid som alltid er uunngåelig. Men apostelen sier videre:

Så langt det står til dere, hold fred med alle mennesker. Kommer dere i strid virkelig for Kristi skyld, fordi verden er fiendtlig mot sannheten, skal ikke det bekymre dere.

Men se bare til, du kristne, at det ikke er noen kjødelig årsak hos deg til striden, for eksempel noe egensindig, uvennlig, kritikksykt eller lignende i din natur. Men å finne noe slikt hos seg selv er en svært vanskelig kunst, for egenkjærligheten vil alltid rettferdiggjøre seg selv og skyve skylden over på andre.

Likevel finnes det en prøve som kanskje kan avsløre den kjødelige grunnen til din strid med mennesker: Gi nøye akt på hvordan det står til med *kjærligheten* i det du sier.

Kommer du ofte i strid på grunn av ord som *ikke* er drevet fram av kjærlighetens uro for sjelene og fulgt av bønn om velsignelse, men som går altfor lett over leppene, da har du god grunn til å mistenke en kjødelig årsak hos deg selv.

Iveren etter å rette på alt du finner galt, er ikke nok til å bevise at du drives av kjærlighet. Men *pleier du også å be for dem* du taler til, og er du redd for din egen udugelighet, da vitner det om at du drives av en hellig beveggrunn.

Måtte Gud åpenbare for oss hvor listig vårt hjerte er! Mange mennesker er ulykkelige martyrer i en stadig ufred med mennesker, bare på grunn av et egensindig og vrangt lynne og en urolig tunge.

Derfor sier apostelen Peter, som David før ham: «Den som vil elske livet og se gode dager, han skal *holde sin tunge fra ondt* og sine lepper fra svikefull tale. … Han skal søke fred og jage etter den.»

Men selv om vi er aldri så fredsommelige, føyelige og vennlige, vil det likevel ikke alltid være mulig for oss å ha fred med mennesker. Ufredelige mennesker vil uroe oss, ikke bare av fiendskap mot Kristus, men også for mange jordiske tings skyld. Det er egentlig derfor apostelen sier: *Så langt det står til dere*, hold fred med alle mennesker.

Selv om andre mennesker angriper deg, din eiendom, din person eller ditt rykte, skal du altså ikke selv stride eller gi grunn til strid, men overlate saken din til din trofaste og mektige Far, som alltid sørger for de elendige og dem som bøyer seg under ham.

Om dette sa også Herren Kristus: «Salige er de fredsommelige, for de skal arve jorden.» Den som alltid selv vil stride for sin rett, må lide mye og tape mye.

Lykkelige er de kristne som så tror på sin himmelske Fars omsorg at de overlater til ham å forsvare saken deres! Vil jeg forsvare min sak selv, kan Gud med rette overlate den til meg selv, og da går det alltid galt. Men overlater jeg derimot saken til Gud, da blir den *hans*, da skal *han forsvare den*, og da gjør han det alltid på beste måte.

Hvor fredfullt deres dager går
som rett forstår hva Gud befalt:
å elske andre som seg selv
og elske Herren over alt;
som ikke lønner godt med ondt,
men overvinner ondt med godt,
og glemmer hevnen eller legger
den i sin Fars hånd alene.

15. februar

«Han kunngjorde oss sin viljes mysterium, etter sitt frie råd» (Ef 1,9).

Alle menneskers dom om Gud er alltid gal og forvrengt; det vitner alle tiders og folkeslags historie om. Den ene har tenkt seg og beskrevet Gud slik, den andre annerledes. Den ene har trodd at han behaget Gud med det ene, den andre med noe annet, så det er et jammerlig syn hvordan de har flakket og løpt omkring i mørket. Slik går det også med oss så snart vi mister ordet av syne.

Hva sier så det evige, himmelske *ordet* om Guds vilje og råd for vår salighet? Hør!

«For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv.» «For det er ingen forskjell, alle har syndet og mangler Guds herlighet. Og de blir rettferdiggjort for intet av hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus.» «Med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og fant en evig forløsning.» «For vi er overbevist om at mennesket blir rettferdiggjort ved tro, uten lovgjerninger.»

Slik lyder de hellige ordene som himmel og jord skal bøye seg for og tilbe!

La så alle verdens vise, ja, engler og ånder, fornuft og følelse si det ene eller det andre – på tronen i himmelen sitter én, Dommeren over alt som er skapt. Han taler ord som står fast som fjellsøyler i all evigheters evighet.

Hans ord sier at alt kjød er fordervet, tapt og fortapt – *det er ingen forskjell* – men at den enbårne Sønn fra Farens fang tok på seg kjød og én gang bar fram et offer som behaget Faderen og som gjelder evig.

Ordet sier at vi derfor nå blir rettferdiggjort for intet av hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus; at om dine synder var røde som blod, skal de likevel bli

hvite som snø i dette offerets blod – at om de var som sanden i havet, skal de likevel alle forsvinne her.

For det var ikke en helgen, ikke en engel, men den store, hellige Gud, han som har skapt tusenvis av verdener, som påtok seg å utslette syndene. Han tok på seg menneskenes kjød og blod og utslettet med det menneskenes synder, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv.

Den som tror, skal ikke lenger dømmes og bedømmes etter egen fortjeneste, men etter denne Mellommannens, og derfor regnes han i ham til enhver tid som rettferdig og velbehagelig for Gud.

Slik er den store Majestets evige beslutning, slik er den dommen han har kunngjort, og mot den er alle våre tanker og meninger bare høy og strå. Hva betyr det da at våre blinde, svake, barnslige meninger sier noe annet? «Hvem er da du, menneske, som tar til gjenmæle mot Gud?»

Å, om vi var vise! Å, om Gud en gang riktig ville åpne og opplyse øynene våre, så vi fikk se dette himmelske lyset og kunne bruke det gjennom livet!

For eksempel: Når jeg synes at jeg har vært mer gudfryktig og åndelig og derfor mer til behag for Gud, burde jeg straks si: Dette er et tankebedrag hos meg. For Gud har sagt at *alle* er udugelige, at ingen i seg selv kan være ham til behag en eneste stund, at ingen kan bli rettferdig ved sine gjerninger, og så videre.

Når jeg en annen stund synes at jeg har vært så syndig at Gud umulig kan være like nådig mot meg som før, bør jeg si: Dette er et tankebedrag hos meg.

Ordets evige dom sier at jeg i meg selv til enhver tid er like fortjent til fordømmelse, men også at min Borgen til enhver tid er like rettferdig – at jeg altså i Kristus til enhver tid er like rettferdig og til behag for Gud, og at *er rettferdighet å få ved loven, da er altså Kristus død uten grunn*.

Men er jeg mer rettferdig og til behag for Gud når jeg selv har vært fromere, og mindre rettferdig når jeg har vært mindre from, da kommer sannelig rettferdigheten av gjerningene – og «da er Kristus død uten grunn». Gud bevare meg i nåde fra en slik gudsbespottelse!

Når jeg synes at Gud må være blitt trett av meg for alle mine synders skyld, at han ikke kan ha behag i meg nå, men er vred og har vendt seg bort på grunn av den eller den synden – da bør jeg si: Dette bildet er ikke av den sanne Gud, men et motbydelig avgudsbilde, et hjernespinn.

For en slik Gud finnes verken i himmelen eller på jorden – en Gud som ser på min stakkars fromhet eller mangel på fromhet og etter det er nådig eller unådig mot meg, og som elsker snart mer og snart mindre.

Den eneste sanne Gud er den Gud som elsker med en kjærlighet som alltid brenner like sterkt. I meg har han til enhver tid like store grunner til å vredes og fordømme, men i Kristus også til enhver tid like store grunner til å benåde og elske. Derfor har han også til enhver tid like sterk og brennende kjærlighet til meg, like stor lyst og behag i meg og like stor omsorg for meg.

Slik er Gud beskrevet av det evige, himmelske ordet. Synes jeg noe annet, er det bare en feiltakelse hos meg, et falskt bilde av Gud. Det kommer av at det sanne gudsbildet ble utslettet i mennesket ved syndefallet.

Nå skjønner jeg Guds råd:
Jesus er min!
Vi frelses kun av nåd.
Jesus er min!

I ham har jeg min fred
midt under kamp og strid
i min korte prøvetid.
Jesus er min!

16. februar

«Guds rike består ikke i ord, men i kraft» (1 Kor 4,20).

Dette er et alvorlig ord. Enhver vil vel også i sin samvittighet erkjenne at det er sant. Den som vil stå salig for Guds trone en dag, må derfor ikke tankeløst glemme denne sannheten, men heller be Guds Ånd om nåde til ettertanke og alvorlig selvprøvelse.

«Guds rike består ikke i ord, men i kraft» er en svært viktig påminnelse. For det første er *hvert menneskehjerte «svikefullt mer enn noe annet»*, fullt av falskhet, løgn, bedrag og hykleri. Derfor er vi alltid i stor fare for å bedra oss selv med en fromhet som bare er på overflaten, med en munnkristendom, med kunnskap og bekjennelse, uten å eie kristendommens sanne liv og kraft.

For det andre er det også grunn til å frykte at ordet vi her har trukket fram, nettopp er «et ord i rette tid» – at vår tid er slik at de kjære kristne, ikke minst enkelte steder, trenger å tenke særlig over dette: *Guds rike består ikke i ord, men i kraft*.

Til alle tider og på alle steder vil det sikkert finnes noen blant de vakte som bedrar seg selv og nøyer seg med bare et forråd av kunnskap og forstand og et skinn av gudsfrykt, men fornekter dens rette kraft. Men iblant hender det at hele menigheter får en slik dreining mot bare ord og kunnskap at det blir særlig nødvendig der å huske at Guds rike ikke består i ord, men i kraft.

Vi vil ikke skjule for oss selv hvordan det var i den menigheten apostelen skrev disse skarpe ordene til. Det var menigheten i Korint. Paulus hadde kunngjort dem Guds råd om vår salighet ved å forkynne evangeliet, «ikke med visdoms overtalende ord, men med Ånds og krafts bevis». De hadde tatt imot det i enfold og vært salige i en slik troens enfold.

Men snart slo en ånd rot der som gjorde at nesten all deres oppmerksomhet ble rettet bare mot *læren*, ikke mot *utøvelsen* – ja, mot *læren*, mot læresetninger og lærere. Det dreide seg om Paulus og Kefas og Apollos, så den ene sa: «Jeg holder meg til Paulus», den andre: «Jeg til Apollos», den tredje: «Jeg til Kefas», den fjerde: «Jeg til Kristus».

Men samtidig tenkte de mindre over at det sto dårligere til med deres eget indre, med lærens *anvendelse og kraft i hjerte og liv*. Derfor kunne også helt forferdelige ting få passere blant dem uten at de bekymret seg mye om det. Nei, de var attpåtil fornøyde med seg selv, «oppblåste», sterke og modige midt i svært dårlige forhold.

I samme kapittel som teksten vår er hentet fra, sier apostelen: «Dere er alt blitt mette! Dere er alt blitt rike! Uten oss er dere blitt konger! … Vi er dårer for Kristi skyld, men dere er kloke i Kristus. Vi er svake, men dere er sterke. Dere er æret, men vi er foraktet. … Men jeg skal snart komme til dere, om Herren vil. Og da er det ikke bare ordene jeg skal lære å kjenne hos disse oppblåste menneskene, men kraften. *For Guds rike består ikke i ord, men i kraft*.»

Selv der hele dette bildet ikke passer, er det likevel sikkert at vi er rikere på ord enn på kraft. Gud være lovet, vi er svært rike på åndelig lærdom, på ord og forstand; vi har mer åndelig kunnskap enn de største helgener hadde i gamle dager.

Vi kan sannelig si det som alt biskop Pontoppidan bekjente: «Ser jeg på våre forfedre, synes jeg at de *gjorde* mer enn de visste, men vi *vet* mer enn vi gjør. De ligner en fruktbar Lea med svake øyne, men vi en ufruktbar Rakel med vakkert ansikt.» Det vi derfor trenger mest nå, er sannelig det stykket som heter *utøvelsen, gjennomføringen*. «For Guds rike består ikke i ord, men i kraft.»

Men la det være langt fra oss å mene det som noen har ment og mener: at det vi har nok av, er forkynnelsen av *troen*, og at det som mangler oss, er læren om *helliggjørelsen* at den første er forkynt nok og tilstrekkelig, og at manglene i vår kristendom nå skal rettes på ved at vi først og fremst forkynner lov og helliggjørelse.

Nei, det står fremdeles fast at det bare er den foraktede «dårskapen i forkynnelsen», troens forkynnelse, som gir *Ånden* og gir liv, kraft og sannhet i helliggjørelsen; og at der gudsfryktens kraft og bevis mangler, der mangler tro og liv i Kristus.

Men feilen ligger i at vi ikke legger ordet på hjertet for straks å bruke det, anvende det og sette det ut i livet, men bare samler det i forstanden for å ordne begrepene og få læren klar. Med andre ord: Vi bruker all vår tid på å smi, pusse og ordne våpnene, og lar fienden holde landet imens, uten å bruke våpnene mot ham.

Oppmerksomheten blir rettet bare mot læresetninger og begreper, og imens blir selve saken som ordet krever, nærmest glemt: hjertets anger, tro og helliggjørelse, hjertets virkelige tillit, glede, liv og kjærlighet, fortroligheten med Gud i Kristus, og den virkelige helliggjørelsen som bare kan flyte av dette.

Og – merk deg det! – nettopp på den måten står vi i fare for å miste også læren, den ekte, sanne læren! I alle fall mangler vi på denne måten selve *saken – Guds rike* – i oss. *For Guds rike består ikke i ord, men i kraft*.

Lær oss, Jesus, å ta vare
på ditt ord og gjemme det;
vil for oss enda mer forklare
hele din viljes hemmelighet.

Gi oss, Herre, Ånden din,
tenn din kjærlighetsild i vårt sinn,
så at kraften i ditt ord
kjennes i vår ferd på jord.

17. februar

«Vi vandrer i tro, ikke i beskuelse» (2 Kor 5,7).

Det er nettopp hele hemmeligheten ved Kristi rike at det er et *troens rike*, et rike som strider mot all fornuft, følelse, syn og mening – usynlig, underlig, hemmelighetsfullt. Den som ikke tenker over dette, og det stadig på ny, vil aldri kunne bli stående i troen. – Vi bør tenke over at *Kristi rike ligner Kristus*, at bruden skal ligne sin brudgom, og at det er kjennetegnet på sann kristendom at vi blir «likedannet med hans Sønns bilde». Johannes sier: «For slik som han (Kristus) er, slik er også vi i denne verden.»

Men hvordan var Kristus i denne verden? Er ikke summen av all kunnskap om Kristus at de største motsetninger var forent i ham: den dypeste fornedrelse og den største opphøyelse, den største mengde synd (hele verdens) og den største hellighet (hans egen), den største vanære og den største ære?

«Foraktet var han og forlatt av mennesker, en smertenes mann, vel kjent med sykdom», men også den mest ærefulle, «avglansen av Guds herlighet og avbildet av hans vesen». Han var alle tjeneres tjener, men også kongenes Konge og herrenes Herre. Han var den fattigste, men likevel den rikeste.

Men *slik som han er, slik er også vi i denne verden*. Også i de troende er de største motsetninger forent: den dypeste fornedrelse (helt ned til å være en fordømt synder) og den største opphøyelse, høyhet og ære (å bli selve *Guds barn*); den største syndenød og den største rettferdighet og renhet; den største fattigdom og den største rikdom; den største svakhet og den største styrke.

Det ene har vi i oss selv, det andre i Kristus. Det ene er arven etter *Adam*, det andre arven etter *Kristus*. Det ene kjennes i alle våre lemmer og merkes med alle våre sanser; det andre er dypt skjult for vår fornuft og alle sanser og må *tros* bare fordi Gud er sannferdig – bortsett fra at Kristus en og annen gang kommer oss i møte og lar oss se og kjenne Guds herlighet, slik Tomas fikk.

Men det koster ubeskrivelig mye før vi kan finne oss i denne blandingen, disse motsatte tingene, og tro det som ikke kjennes – tro den skjulte nåden og rettferdigheten når vi bare ser og kjenner det motsatte. De som har kristendommen bare som en vitenskap, et studium, kan dessverre denne kunsten altfor godt!

Men når Guds rike hos et menneske har begynt å bestå *ikke bare i ord, men i kraft*, så det virkelig kjenner syndens brodd og virkelig tror sin rettferdighet i Kristus – å, hvor mye svakhet, urenhet og kulde, hvor skrøpelig tro, hvor mye mørke og frykt får det ikke da kjenne!

Hvilken høy kunst, hvilken stor, guddommelig nåde fra det høye kreves ikke her for midt i slik elendighet å se og tro at Guds vennskap er uforandret – å se den skjulte rettferdigheten, renheten og velbehaget for Guds øyne som vi har i Kristus! Ikke minst fordi denne elendigheten aldri tar slutt, men blir så langvarig, så endeløs, ja, verre og verre!

Hvem kan holde ut her? Å, for en troskamp! For selv om jeg blir helt fri fra en og annen gjerningssynd, blir min indre fordervelse likevel mer og mer uutholdelig og nedslående for meg. «Ja, jo nærmere jeg kommer til Jesu fotskammel, desto mer finner jeg mitt dype syndefall.» Johannes sier: «Gud er lys, og det er

ikke noe mørke i ham.» Jo nærmere en sjel kommer lyset, desto mer ser den sin egen urenhet.

Dessuten trekker Gud alltid den merkbare nåden tilbake etter hvert som troen vokser og tåler å prøves, eller når sjelen trenger å ydmykes dypere. Da kjenner den seg tørr, død, kald og svak. Da kommer en elendighet, en avmakt, en åndelig lammelse, et mørke og et mismot, der sjelen ikke kan annet enn synes at den er helt falt fra, død, forlatt av Gud og overgitt til et udugelig sinn.

Å, for en hard kamp og høy kunst å tro nå – å trenge gjennom disse tykke, svarte skyene og midt under synden se rettferdigheten, midt under døden se livet, og under den merkbare forlattheten se Guds store trofasthet og kjærlighet smile mot oss!

Til dette kreves det for alvor å lukke øynene for alt vi ser og kjenner, og bare se på Guds ord – for alvor å tro at det er helt forbi med all vår egen rettferdighet, at Gud aldri et øyeblikk dømmer etter den, men bare ser på sin Sønns fortjeneste, så vi *alene* i den står rene og velbehagelige for Gud, *gjort velbehagelige i Den Elskede*.

Å, hvilke under de hellige er:
salige er de, men sukker så tungt;
høye er de, men ser det så lite;
trygge i borgen, men sjelden i ro.

Vandre i troen, se ham ikke –
slik er regelen, slik blir det ved.
Korte minutter får følelsen kjenne
det vi i sannhet har alltid med.

Stans og våkn opp! Tenk hva du eier,
ikke i deg, men i Frelseren kjær!
Ren og rettferdig, himmelen verdig
ikke i deg, men i ham du er.

18. februar

«For i ham har han utvalgt oss før verdens grunnvoll ble lagt» (Ef 1,4).

Se her det store og uforgjengelige, det som ingen stormer og skiftninger i tiden kan rokke! *Det som var fra begynnelsen* – det er det evige og uforanderlige! Å, om vi bare kunne svøpe hjertene våre inn i det – for en fast borg mot alle stormer og piler, for en høy og urokkelig fred og glede!

Hvor øde og gledesløst, ja, hvor trist må ikke dette livet bli for en kristen som ikke stadig har disse store, evige tingene for øye!

Når apostelen sier at vi er utvalgt i Kristus før verdens grunnvoll ble lagt, vil han minne oss om det *evige, faste og urokkelige* i Guds nåde mot oss ved Kristus. Han vil si: Det jeg nå forkynner dere, er ikke noe nytt, fremmed eller usikkert, men det eldgamle; det er eldre enn himmel og jord.

For før verden var grunnlagt, hadde Gud utvalgt oss i sin enbårne Sønn. Han hadde besluttet å sende ham til oss i tidens fylde, for at han skulle åpenbares i vår natur og bli vårt liv og vårt lys.

Ingenting er så uforanderlig som Guds evige råd. Det Gud har besluttet «etter sin frie viljes råd», kan aldri i evighet forandres. «For Gud angrer ikke sine nådegaver og sitt kall.» Ingen annen makt kan heller hindre det Gud har besluttet eller gjøre det til intet.

Han som har skapt millioner av verdener og med sitt allmektige ord gitt dem deres faste baner – skulle han la sitt evige forsett rokkes eller hindres?

Når hans motstander, djevelen, førte mennesket inn i synd og død, skulle Gud derfor la det bli i døden for evig, uten håp og uten redning? Nei, livet som var hos Faderen, måtte åpenbares i kjødet og bli menneskenes lys, frelse og håp – *slik han hadde utvalgt oss i ham før verdens grunnvoll ble lagt*.

Derfor skal vi aldri glemme *Guds evige råd om mennesket* og «hans uforanderlige vilje». Det står alltid fast med all sin rikdom på trøst og salighet – hva som enn hender oss, og hva vi enn ser og kjenner hos oss selv.

Gud har jo skapt mennesket i sitt bilde, til sitt barn og sin arving. Før verdens grunnvoll ble lagt, la han grunnen for vår frelse og «utvalgte oss i Kristus». Det vil si: I sitt evige råd fastsatte han at han ville lege syndefallet ved Kristus og gjøre ham til vår andre Adam, vår mellommann og vår frelses høvding, for at hver den som i sin nød vendte seg til ham og grep ham i tro, ikke skulle fortapes, men ha evig liv.

Da han hadde besluttet dette, skapte han mennesket til sitt barn og arving til sitt rike, enda han godt forutså syndefallet og all den synd og elendighet det skulle bre ut over menneskeslekten. Han visste nok hvordan det skulle leges; hans viljes råd skulle ikke bli til intet.

Derfor beredte han også fra begynnelsen boligene i himmelen for mennesket, slik Kristus sier at han på den ytterste dag skal innby sine trofaste: «Kom hit, dere som er velsignet av min Far! Arv det riket som er beredt for dere fra verdens grunnvoll ble lagt.»

Derfor innredet han også menneskets bolig i prøvetiden med all kongelig rikdom og prakt – alt gjorde han for mennesket. Han bygde, plantet og prydet for det på jorden og fylte den med alt det trengte til sitt behov og sin glede, og han sa: «Alt dette har jeg gitt dere! Råd over havets fisker og himmelens fugler og over alt levende som rører seg på jorden.»

Å se på denne Guds opprinnelige hensikt med mennesket kan ofte styrke et sorgfullt hjerte med veldig trøst og glede.

Hvor mang en kristen har ikke fått lindring i dyp sorg når Ånden bare lot ham tenke: «Du er jo likevel fremdeles et menneske! Gud har jo store, evige nådetanker for mennesket i sitt hjerte. Han har et uforanderlig råd om det og et særlig farshjerte for det. Og dessuten er han en allmektig Skaper! Da kan jeg aldri synke så dypt at han ikke fremdeles kan løfte meg opp og gjøre noe dyrebart av meg – til pris for sin herlige nåde.

«Da våre første foreldre så uverdig brøt hans rimelige bud – de som hadde all den kraft som trengtes for å holde det – med hvilken inderlig godhet forbarmet han seg likevel ikke over de falne barna, oppsøkte dem og trøstet dem! Og når han har gitt oss sin eneste, elskede Sønn til vår bror og Frelser, da kan han ikke

være likegyldig overfor mennesket. Nei, da må han ha en dypere farsfølelse for det. Hvem vet hvor mye godt en så stor Far ennå kan gjøre mot meg?»

Slike betraktninger over det som var fra begynnelsen, kan rikelig glede og fryde oss når vi får nåde til å tenke dypere over det.

Usigelig nåde! Slik bare en Gud
kan elske. Nå lever mitt hjerte.
Så syndig jeg er, står jeg prydet som brud
i Frelserens lydighet og smerte.
Fra dyp og til dyp i Guds evige råd
ser serafen ikke et under av nåd
så herlig som menneskets frelse.

19. februar

«Alt som ikke er av tro, er synd» (Rom 14,23).

Troen, samvittigheten, det gode indre forholdet til Gud – se, det er den ømme øyestenen, hjertet og livskilden i det nye mennesket! Mange ting er viktige i det åndelige livet, som kjærlighet, ydmykhet, oppriktighet og gode gjerninger. Men bare én ting er livet, bare én er hjertet i kroppen! Det er troen, samvittigheten, den indre vissheten om Guds velbehag. Til dette hører to ting.

For det første at jeg ved evangeliet og nåden i Kristus er gjort fri fra lovens trelldomsånd, har fått syndenes forlatelse og visshet om den, og nå lever i barnekårets evangeliske ånd, i fortrolig vennskap med Gud. Dette er den første betingelsen og kilden til all sann gudsfrykt, all kjærlighet, all lyst og kraft til det gode.

Mangler denne fortrolige barneånden, blir alt Gud krever, vanskelig, tungt og umulig, og alle gjerninger blir tvungen og motvillig trelletjeneste.

Da følger det for det første at disse gjerningene *ikke behager Gud*. Han vil ikke ha noen tvungen tjeneste, og «alle de som holder seg til lovgjerninger, er under forbannelse». For det andre følger det at jeg er avmektig: Jeg får ingen kraft til det gode, men synden blir stadig mektigere ved loven.

Men når jeg har fått forsikring om Guds vennskap, når min Gud har sagt til meg: «Vær frimodig, sønn! Dine synder er deg forlatt!» – å, da lever jeg, da brenner jeg, da er han og hans åk meg kjært, og hans byrde er lett.

Når min Gud har sagt til meg: *Du er min*, da går jeg bort med en salig hemmelighet i hjertet. Jeg har en venn, en skatt, en herlighet uten like. Da «tvinger Kristi kjærlighet» meg salig til å tjene ham i alt, så jeg ikke lenger lever for meg selv, men for ham som døde og ble reist opp for meg.

Se, det er hjertet og livet i all sann gudsfrykt!

For det andre hører det med til denne troen, til denne vissheten om Guds velbehag, at jeg også vet at *det liv jeg fører* og *de gjerninger jeg gjør* – egentlig og med vilje – er til behag for Gud – at jeg gjør dem nettopp fordi de stemmer med Guds ord og vilje.

Det jeg feiler i av skrøpelighet, hører til de syndene som jeg hver dag legger inn i Fader vår når jeg ber: «Forlat oss vår skyld», og som jeg tror at jeg har en evig og stadig forlatelse for.

Men det livet jeg egentlig fører, det jeg med vitende og vilje gjør som min egen gjerning, må være i samsvar med Ordet. Holder jeg det ikke selv for godt og i samsvar med Guds vilje, kan det ikke stå sammen med troen og en god samvittighet.

Denne vissheten, som en kunne kalle troen i gjerningene, er egentlig den troen apostelen taler om i vårt skriftord: «For alt som ikke er av tro, er synd.»

Alt som ikke strømmer ut av et slikt hjerte, er synd – et hjerte som for det første er benådet ved den rettferdiggjørende troen på Kristus og lever i Guds vennskap, og som for det andre har Guds vilje som sin livsregel og gjør sine gjerninger i den overbevisning at de stemmer med Guds vilje.

Her ser vi hvordan det første bud er kilden og betingelsen for å oppfylle alle de andre budene. At *Gud er hjertets Gud*, at hjertet tror på Gud, elsker og frykter ham over alle ting, det er hovedsaken i alt kristent liv.

Det er ikke uten grunn at vi bruker så mange ord om dette. Ved siden av den store hovedartikkelen om vår rettferdiggjørelse ved troen er dette det første og viktigste lærepunktet: hva et rett kristent liv er, eller hvilke gjerninger som er gode og til behag for Gud.

Derfor har djevelen til alle tider først og fremst brukt all sin makt på å forvrenge disse to hovedpunktene.

Ser vi på Kristi tid, finner vi at det var nettopp på disse to punktene læren var forvrengt.

Alt det Herren lærte, gikk da også ut på dette: For det første at intet levende menneske var rettferdig for Gud, men at all rettferdighet for Gud bare besto i hans «gang til Faderen». Og for det andre at ingen gjerninger som bare er ytre, utgjør et liv som behager Gud, men at Gud vil ha *hjertet*.

Den som nå virkelig vil stå seg godt med Gud, vandre på hans veier og føre et rett kristent liv, må prøve seg selv på dette punktet!

Det er forferdelig hvilket hykleri som drives her: En vil gjerne føre et kristent liv, men glemmer helt å legge merke til hovedsaken og betingelsen for det, som er å *leve i Guds vennskap*, i troen på hans velbehag.

«La oss heller ikke friste Kristus!» Han ser nok hvordan du har det. Og «Herrens øyne ser etter troen».

Hva hjelper det deg å streve med gudsfrykt og kristendom, når Herren til sist likevel forkaster det hele som hykleri og synd? *For alt som ikke er av tro, er synd.*

Ransak meg, min Gud, og se hva jeg vil mene,
om jeg nå virkelig *deg* med *hjertets lyst* vil tjene.
Se om jeg ennå går på veier som er gale,
og led meg på den vei som går til himlens sale.

20. februar

> «Dere er jordens salt! Men om saltet mister sin kraft, hva skal det da saltes med? Det duger ikke lenger til noe, uten til å kastes ut og tråkkes ned av menneskene» (Matt 5,13).

Å, om alle gjenfødte kristne ville forstå og tenke over hvilken fare de står i når kristendommen vinner bifall og fred, og verden er from og blid i ansiktet! Da er

det fare for at de blir lullet i søvn og dratt ned i lunkenhet og verdslighet, og at de mister sin åndelige kraft og fasthet.

En slik mild og søvndyssende tid har alt i større eller mindre grad begynt noen steder i landet vårt, og det er sørgelig å se hvordan saltet der holder på å miste sin kraft.

Da lager en seg en egen kristendom, helt passe, pen og behagelig. Den består bare av visse andaktsøvelser og noen vakre gjerninger av menneskekjærlighet, som verden kan gå med på og rose. Men hjertets gjenfødelse og den omvendelse som gjelder for Gud – det er mindre viktig, det skynder en seg forbi!

Men hør hva Kristus sier: «Dere er jordens salt! Men om saltet mister sin kraft, hva skal det da saltes med? Det duger ikke lenger til noe, uten til å kastes ut og tråkkes ned av menneskene.»

Når en kristen av lyst til å være mennesker til lags mister Åndens kraft og fasthet, så han ikke lenger makter å refse det onde og bekjenne Kristus med ord og eksempel, da duger han ikke lenger til noe, men blir tråkket ned av menneskene. Han blir så overmåte bøyelig mot alle at han finner seg i alt, og i det minste med sin taushet styrker han det syndige, ugudelige vesenet som han burde refse.

Da har saltet mistet sin kraft, og lyset er satt under skjeppen.

Og hele grunnen er at en vil ha fred og vennskap med alle. Nei, grunnen ligger enda *dypere*: Det er alt en mangel i selve nådelivet, i syndserkjennelsen og i troens forhold til Frelseren.

La bare dette bli friskt igjen, og Kristus bli deg kjærere, så blir Åndens nidkjærhet mektigere enn alle menneskers vennskap eller hat.

Ha salt i dere selv, sier Herren. Men det er ikke naturens eller det irriterte sinnets bitre salt han mener. Her er det tale om den sanne kjærlighetens nidkjærhet, som bare Guds Ånd virker.

Vær gjerne øm, mild og saktmodig når du formaner. Vokt deg for alt grovt og upassende når det gjelder å røre ved så ømtålige ting som menneskers selvfølelse. Ja, gi deg ikke i kast med det hvis ikke kjærlighet og ydmykhet får råde i hjertet ditt, så de kan merkes i hele ditt vesen.

Men la ikke varsomheten og ydmykheten bli en kraftløs ettergivenhet som ikke lenger gjør noe som helst – som bare av hensyn til menneskers følelser og freden lar dine medmenneskers sjeler fare til helvete uten at du med et eneste ord har prøvd å advare dem.

Tenk på evigheten! Elsk din neste som deg selv. «La kjærligheten være uten hykleri! Avsky det onde, hold fast ved det gode.» «La deres tale alltid være vennlig, men krydret med salt.»

Men det er ikke bare med bekjennelsen og den milde, broderlige formaningen vi skal vise kristendommens kraft og alvor, men også med «all vår ferd». En kristendom som ikke svir i verdens øyne som salt, men kan godtas og roses av den som «passe», mangler sannelig saltet, kraften og salvelsen.

Tenk på at Herren Kristus sier: *Ve dere når alle mennesker taler vel om dere!* Og apostelen sier: *Vennskap med verden er fiendskap mot Gud.*

Å, stans og tenk over slike ord! De kan ikke bortforklares; det er Herrens ord.

Om du bare tilfeldig og i en enkelt sak høster ros fra verden, er det noe annet; det kan nok hende en kristen, etter apostelens ord: «i ære og vanære, med dårlig rykte og godt rykte».

Men at den egentlige retningen i ditt vesen og hele din vandel behager verden, det rimer slett ikke med Kristi og apostlenes ord og eksempel.

Stans likevel og tenk over dette, så du ikke løper forgjeves. Årene haster av sted, og døden kommer jo ofte så uventet. Er da ikke selve veien den rette, er ulykken større enn ord kan si.

Hva sier de flyktende timene meg?
De sier: «Vær våken, min sjel,
og følg ikke spotternes løsaktige vei,
og bli ikke lystenes træl!
La verden ei dåre, ei fange på ny
det hjerte som én gang dens lokking har flydd.
Å, vær våken!»

21. februar

> «Gjennom dette (Guds og Jesu Kristi herlighet og kraft) har han gitt oss de største og mest dyrebare løfter» (2 Pet 1,4).

Den store Herren Gud skapte i begynnelsen denne underlige slekten, mennesket, i sitt bilde, til sine barn og arvinger. Tross slektens dype syndefall har han likevel gitt den de aller største og mest dyrebare løfter. Det er intet mindre enn at vi skal bli «likedannet med hans Sønns bilde», hans evige Sønns «brødre» og «medarvinger» til «en evig fylde av herlighet i overmål på overmål» i himmelen.

For dette store målets skyld ga han mennesket allerede på syndefallets dag det løftet som virkelig kan kalles «det aller største», for i det ligger alle de andre som i sitt frø: løftet om en Frelser, kvinnens ætt, som skulle knuse slangens hode.

Dette løftet ble gjentatt uopphørlig, først for patriarkene og siden for profetene. Og det ble stilt fram for Israels folk i de utallige blodige offrene i gudstjenesten deres; alle disse offrene var bare ett eneste stort løfte om en forsoning som skulle komme.

Vi kan få et visst overblikk over hvor fullt Det gamle testamente er av løfter om denne Frelseren, hvis vi bare minner oss om navnene han ble lovt under.

Det er høyst betydningsfulle navn, fulle av løfter: kvinnens ætt, slangeknuseren, Abrahams velsignelse, Isais rot, Davids sønn, Gjenløseren, Herren i Israel, Sions konge, den store Profeten, Herrens Spire, alle hedningers trøst, fyrsten og læreren for folkene, hedningenes lys, Herrens arm, Herrens salvede, Guds frelse fra Sion, han som forkynner rettferdighet i den store forsamling, Sions gylne rose og så videre.

Og om denne lovte personen blir det uttrykkelig sagt at Herren lot alle våre synder ramme ham, at han bærer våre synder, at han gjorde «sin sjel til et skyldoffer», at «ved hans sår har vi fått legedom», at fangene settes fri «fra brønnen» ved hans blod, at han «bortførte fanger», at han ble dødens pest og dødsrikets

sott, og at han «skal rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære», og så videre.

Til sist, da tidens fylde kom, sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnekår.

Da forkynte engelen for en jomfru i Israel om hans fødsel, hans navn og hans ærend: *Du skal gi ham navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synder.*

Og da den store stunden var kommet da han skulle fullføre sitt verk, «den natten da han ble forrådt», sa han selv om sitt blod: Det utgytes til syndenes forlatelse.

Siden gikk en stor skare av evangelister ut, og deres kløvde ildtunger ga likevel ett og samme vitnesbyrd: Jesu Kristi, Guds Sønns, blod renser oss fra all synd.

Se nå: Fra dette store vitnesbyrdet strømmer de dyrebare og aller største løftene ut til *hver enkelt troende*. *Hver og en* som er nedslått og skyldig for Guds lov, og som nå påkaller Jesu navn om syndenes forlatelse, har de aller fasteste løfter.

Alle hans synder er kastet i havets dyp, og Gud kommer dem aldri mer i hu. Han er *helt ren* for Guds øyne, så Gud selv kaller ham hvit som snø. Hans synd skal være «så langt som øst er fra vest» fra ham.

Guds nåde er like mektig over all hans synd som himmelen er høy over jorden. De troende er for Gud rett og slett «gjort *velbehagelige* i Den Elskede». Vi er «ikke under loven, men under nåden». Og selv om «loven er blitt vår tuktemester til Kristus», er vi nå, når troen er kommet, «ikke lenger under tuktemesteren», og så videre. Alt dette kan virkelig kalles «de største og mest dyrebare løfter».

Men når det fortsatt kalles *løfter*, enda vi alt har fått det som er lovt, er det ikke bare en talemåte i Bibelen.

Det har også en betydning vi aldri må glemme: Alt det som er gitt oss, er ennå så fremmed og skjult for vår følelse, vår forstand og alle våre sanser at vi bare kan beholde vår trøst ved å stole fast på det Herren har sagt.

For vi ser og kjenner ikke annet enn at vi ennå har synd og er under loven, så vi må være avskyelige og utålelige for Gud i stedet for rene og velbehagelige.

Vil du derfor bli i troen, må du gjøre deg klar til uopphørlig å kjenne og se det motsatte i deg selv og så ivrig som mulig holde blikket festet på det den store Gud har gjort og sagt. Ellers er du snart begravet i din elendighet. Du må ha Guds tilsagn så innpreget i deg at du kan se synden hos deg og likevel si:

«Jeg har *ingen synd*, jeg er helt fri, ren og hellig. All min synd er ingen synd – nemlig *for Gud*, som vet hva Kristi blod gjelder. Det er ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus. Selv om jeg ikke har noen rettferdighet i meg selv, er jeg likevel *fullkommen rettferdig* for Gud, som vet hva Kristi rettferdighet gjelder. Alt dette hviler på Guds eget evige ord om hans Sønn.»

Så sant som Gud skapte oss alle til barn,
så sant som vi alle må falle,
så sant som Guds Sønn fra djevelens garn

har virkelig fridd oss ut alle,
så sant som han virkelig fullførte alt –
så sant er jeg stakkar, så dypt som jeg falt,
rettferdig for Gud ved troen.

22. februar

«Budets endemål er kjærlighet» (1 Tim 1,5).

Det største og mest ulykkelige onde som kommer av en lettsindig og falsk omgang med loven, er dette: Sjeler som ellers ikke forakter Gud, men vil være noe helt annet enn verden og vil være Guds barn og etterfølgere, blir likevel ikke annet enn *gjerningshellige*.

De blir innbilske og forblindede fariseere, langt mer utilgjengelige for Herrens Ånd enn de mest ugudelige syndere. Det er som Kristus sa: «Tollere og horkvinner går før dere inn i Guds rike.»

Denne sløvende, fortryllende og forblindende gjerningshelligheten oppstår når et menneske omgås så falskt med Guds hellige lov at det bare ser på *gjerningene*, bare på hvordan en skal *leve*. Det legger ikke merke til *hjertet*, til hjertets *kjærlighet, renhet og hellighet*, som er det første og viktigste Gud krever i sin lov.

Nei, i stedet lager det seg en bestemt dagsorden av noen fromme skikker, av slikt det kan klare.

Det legger for eksempel av seg noen iøynefallende syndige vaner og begynner å bruke Guds ord og bønnen hver dag. Så er det trøstet, som om det nå hadde gjort det det burde, som om det var bare dette Gud krevde av oss. Og likevel har det knapt engang lagt merke til hva han krever i det første bud, langt mindre oppfylt det.

Og når det slett ikke bryr seg om det Gud krever aller først, det som utgjør *det første og største bud*, når det i full fart farer forbi og overser det som er størst i loven, da er det jo rett og slett falskhet for Guds ansikt. Det er åpenbart en slags lek med Gud.

For når det kan gjøre en slik forskjell på Guds bud, har det jo vist at det i sin fromhet ikke spør etter Gud. Det bryr seg bare om hvordan noen gjerninger tar seg ut – ja, om seg selv, sin egen fortreffelighet og hellighet, men ikke om *Gud*, ikke om hans hellige øyne, hans vilje og bud. Nei, dem håner og forakter det.

Det gleder seg over at det har kunnet legge av den og den syndige vanen. Før pleide det å banne eller misbruke Guds navn; nå gjør det aldri det mer.

Før pleide det å vanhellige sabbaten med verdslig arbeid eller tidsfordriv; nå gjør det aldri det, men vil bruke Guds ord hele den dagen. Før levde det i skadelig overflod av mat, drikke eller klær; nå har det lagt av seg slikt. Ja, kanskje levde det i en last, i utukt eller i uærlighet i handel og arbeid; nå har det med Guds nåde lagt av seg slike synder.

Er ikke det den ene seieren etter den andre? Er ikke det helliggjørelse? Er ikke det et omvendt menneske, en kristen?

Det gjør enda mer: Før brydde det seg aldri det minste om andres vel og ve; nå tar det hele verdens nød til hjertet og gir mennesker både legemlig og åndelig hjelp.

Er ikke det Åndens frukter? Er ikke det kjærligheten, som er lovens oppfyllelse? Og skulle ikke den sjelen som har vitnesbyrd om slike gjerninger, være trøstet? Skulle den ikke ha rett til å tro og tilegne seg Kristi fortjeneste?

Men den ser ikke at den samtidig driver et stort skurkestykke for Gud – at den aldri akter hans første og største bud om hjertet, aldri legger merke til hvordan det står til der inne, for eksempel med kjærligheten til Gud, med renheten i tanker og begjær, med renheten fra egenkjærlighet, selvbehag, misunnelse og hat – at den er en slik hykler som ikke akter disse indre syndene.

Og hvorfor ser den ikke det? Det kommer av det rosenrøde sløret av ytre hellighet og gode gjerninger som dekker det indre så tett at den aldri kan se den ugudelighet som rår der.

Men er ikke dette å omgås falskt med Guds lov: å late som en ikke merker at Gud først og fremst ser på hjertet, at hvert av Guds bud først og fremst krever den indre helligheten, og at Gud er en hellig og nidkjær Gud som ikke lar seg bedra med gjerninger? Han vil ha hele mennesket etter sitt sinn, slik han sier: «Dere skal være hellige, for jeg, Herren deres Gud, er hellig.»

Det var for dette hykleriet, denne falske leken med loven, at Herren Kristus alltid angrep fariseerne, som da han sa: «Dere gjør beger og fat rene utvendig, men innvendig er de fulle av rov og urenhet. Dere ligner kalkede graver som utvendig er vakre å se til, men innvendig er fulle av dødningeben og all slags urenhet. Slik synes også dere i det ytre rettferdige for folk, men innvendig er dere fulle av hykleri og lovløshet. Dere gir tiende av mynte og anis og karve, men lar ugjort det som veier tyngre i loven: rettferd, barmhjertighet og troskap. Dette burde gjøres, og det andre ikke forsømmes.»

Å, om vi da en gang ville våkne og tenke over at slik er Herren Kristi nidkjærhet for loven, og at slik ser og dømmer Gud vårt forhold til den!

Av loven fordømt, ja, fortapt i meg selv,
fortjent til den evige døden,
jeg flykter til deg, Jesus, frels meg og hjelp,
og vær meg en tilflukt i nøden.
Jeg brøt *alle Guds hellige bud*, og jeg vet:
jeg eier for Gud ingen rettferdighet.
Å, gå ikke i rette med meg!

23. februar

«Kom hviledagen i hu, så du holder den hellig!» (2 Mos 20,8).

Herren Gud viser tydelig at han legger særlig vekt på at hviledagen helligholdes, ved at han ikke bare byr: Du skal holde hviledagen hellig, men befaler oss å *komme den i hu* på forhånd.

En mindre viktig sak kan vi ta fatt på med en gang uten å tenke på den først. Men en sak vi må tenke på i forveien, må være av særlig vekt og betydning.

Det andre vi pleier å se i dette ordet, er at vi også på forhånd skal ordne våre timelige saker slik at det blir mulig for oss å ha sabbaten uforstyrret og holde den rett hellig.

Mange går glipp av sabbatens velsignelse, av sjelens hvile i Gud og hans ord, bare fordi de ikke i forveien *kommer sabbaten i hu* og holder den fri for gjøremål eller besøk som hindrer dem og huset deres i å holde den hellig.

Mange lider under hindringer de selv kunne ha ryddet av veien om de hadde lydt dette Herrens ord: «*Kom hviledagen i hu*, så du holder den hellig!»

Men hva skal vi da gjøre for å holde hviledagen hellig? Hvordan blir sabbaten helliget, og hvordan blir den vanhelliget?

Vår lærefar Luther sier det i en kort, men innholdsrik sammenfatning: «Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke forakter forkynnelsen og hans ord, men holder det hellig, gjerne hører og lærer det.»

Dette er det sabbatsbudet krever i Det nye testamentes ånd. Har vi bare et sinn som elsker Guds ord, skal vi også i gjerning sikkert holde hviledagen hellig.

For det første er det svært vanskelig å foreskrive den ytre gjerningen slik at det passer for hvert tilfelle og alle omstendigheter. Og for det andre er sabbaten ikke helliget med de beste andaktsøvelser og de vakreste gjerninger hvis de ikke springer ut av *gudsfrykt* og *kjærlighet til Gud og hans ord*. Uten denne kjærligheten og gudsfrykten er de ikke annet enn hykleri for Gud.

Gudsfryktens og kjærlighetens Ånd må bo i hjertet ditt, og da skal han også i hvert enkelt tilfelle si deg hva du bør gjøre eller la være når det gjelder den ytre gjerningen.

Hovedsaken er at vi frykter og elsker Gud, så vi ikke forakter hans ord, men holder det hellig, gjerne hører og lærer det.

Det tredje bud forbyr altså et forfengelig og ugudelig sinn som forakter Guds hellige ord og derfor også kan gjøre hva det har lyst til på hans dag.

Og kaster vi nå et blikk ut over verden og ser hvordan det i alminnelighet går for seg her, støter vi på så forferdelige og merkverdige forhold at vi kunne rope høyt av sorg og gru. Vi vil bare peke på ett av dem.

De første ordene vi finner i Skriften om hvordan sabbaten ble innstiftet, er disse: «Og Gud *velsignet* den sjuende dagen og *helliget* den.» Den sjuende dagen er altså en dag Gud har «velsignet». Vi må også av fullt hjerte erkjenne at den ble en velsignet dag framfor alle dager i tiden.

Det er dagen da Gud særlig vil møte mennesket og øse ut over det en velsignelse som bare de salige skarenes uendelige lovsang i evighetene foran Guds trone skal kunne prise rett. Det er en velsignelse av høy, himmelsk og evig art, som skal ende i den uendelige saligheten.

Videre står det at Gud *helliget* den dagen. Den skulle være en hellig dag framfor alle dager, satt til side bare for hellige og himmelske ting.

Men hvilket underlig og forferdelig syn når vi tenker på hva denne dagen er for den vantro mengden: På begge disse punktene er den det stikk motsatte, den største *forbannelse* og den *mest uhellige dag* av alle våre dager. Etter den bruken verden gjør av hviledagen, kunne arbeidsdagene kalles hellige sammenlignet med den.

På arbeidsdagene gjør de fleste av verdens barn pent og pyntelig bare arbeidet i sitt lovlige kall. Men på sabbaten skal en ut og more seg, og da må en ha det hjertet begjærer, nemlig synden, tilfredsstillelsen av kjødet.

Den ene søker grovere lyster, som fråtseri og drikk, spill og dans og nattlige utskeielser. Den andre søker det på finere vis, i ren lediggang og tidsfordriv, tomt snakk, spøk og lettsindig selskap, skuespill og lek.

Og attpåtil blir også det som ville være uskyldig på andre dager, som jordisk arbeid og verdslige studier, åpenbar *synd* på den hviledagen Herren har helliget.

Kort sagt, når vi ser hvordan det i alminnelighet går for seg, må vi jo gi det ordet rett at «søndagen er syndedagen».

Men sabbaten blir også til en forbannelse på en finere, åndelig og skjult måte. Det skjer hos dem som nok holder sabbaten utvortes med ordentlig kirkegang og ytre bruk av Ordet, men uten å høre etter, uten hellig frykt for Herren som taler til dem i det, uten bot og lydighet.

De henter også en slik forbannelse ut av hørelsen sin at det ville ha vært bedre for dem bare å gjøre jordisk arbeid den dagen.

Det eneste de høster av hørelsen, er nemlig en økt forherdelse og forblindelse. For jo mer et sinn venner seg til å høre Guds ord forgjeves, desto mer sløves og forherdes det. Den som ikke oppriktig for Herren vil lyde og følge hans ord med en gang, blir bare forherdet av å høre det.

Slik blir den dagen Herren Gud velsignet, en forbannelse for det ubotferdige og falske sinnet.

Mitt hjerte, Jesus, denne dag
skal helliges deg til ære.
La denne røst til ditt behag
et hellig offer bære.
Med fryd jeg til ditt ord vil gå
for av ditt blod min styrke få
og lys utav din lære.

24. februar

«Herren glede seg i sine gjerninger!» (Sal 104,31).

Hver og en pleier jo å elske det han selv har gjort. Hvor mye mer da Herren – alle hans gjerninger er jo bare skjønnhet og fullkommenhet. Tenk godt over dette, for det har en veldig trøst i seg. Skulle ikke Gud være fornøyd med det han selv har gjort? Han må jo ha glede av sine egne gjerninger!

Men hvor er nå hans gjerninger? Kanskje hos djevelen i helvete? Gud bevare oss! Slik han nå er, har han selv gjort seg til det. Kanskje da hos englene i himmelen? Ikke ennå! De har selv vunnet sin herlighet i gjerningspakten og kjempet seg til sine kroner. Kanskje hos de selvrettferdige, i deres egne fortjenester og dyder? Slett ikke! Det er deres egne gjerninger, og dem skal de også selv svare for.

Hvor finner vi da Herrens gjerninger, de som er hans glede? Der en toller slår seg for brystet: «Gud, vær meg synder nådig!» Der en Bartimeus roper ved veien: «Jesus, du Davids sønn, miskunn deg over meg!» Der en kanaaneisk kvinne taler om hundene og smulene, og en sønderknust Magdalena væter Jesu føtter med sine tårer.

Der en Paulus glad bryter ut: «Jeg fikk miskunn», og en Asaf: «Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden.» Og der en Simon Peter begynner å skjelve på stemmen når han skal si: «Herre, du vet alt, du vet at jeg har deg kjær.»

Se, der slike ting skjer, blir steinhjerter forvandlet til myk leire i hans hånd, og ansikter harde som stål til voks, så han kan trykke sitt bilde i dem. Der begynner sjeler som aldri har spurt etter Herren, å tørste etter den levende Gud som hjorten etter rennende bekker.

Der begynner de rettferdige å kurre som duer på ruinene av sin egen rettferdighet, og de vise begynner å regne sin visdom for dårskap. Der begynner arme syndere å gråte ved hans føtter, og fordømte forbrytere våger glade å påkalle ham som forsvarer mot anklageren.

Der, der er hans gjerning, og der hans gjerning er, der er hans glede.

Hans glede er altså blant menneskebarna, og det blant hans fattige syndere. Hos dem har han sin fryd, hos dem sin øyelyst.

Hvor nyter ikke en naturvenn en vakker egn, og hvor fryder ikke den seg som har plantet en vingård, når han ser den blomstre og bære frukt! Slik har Herren sin glede i den hagen han har plantet på jorden med sitt forsoningsblod og sin Ånd.

Den nye skapningen i en synder – hvor fryder ikke den hans øye! Han kan ikke se seg mett på den, for den er hans gjerning. Derfor sier han også til sin due: «La meg se din skikkelse … for din skikkelse er fager.»

«Men,» sier du, «det gjelder hans due, de fromme, elskelige sjelene. I dem kan han ha sin glede, ikke i meg og slike som meg, for jeg er en avskyelig synder!»

Hva hører vi? Skal Gud nå ha behag i din egen fromhet? Skal du nå være Gud til behag for din egen skyld? Har du alt kastet bort den trøstefulle sannheten at «Herren gleder seg i sine gjerninger», og at vi er «gjort velbehagelige i Den Elskede», ikke i oss selv?

Men du sier: «Jeg finner bare synd og urenhet hos meg; det er da ikke Herrens gjerning.»

Svar: Nettopp det at du finner bare synd og urenhet hos deg, er Herrens gjerning. Synden er ikke Herrens gjerning, men at du kjenner den hos deg, er verken naturens eller djevelens gjerning. For slangens innskytelse: «Dere vil bli slik som Gud», har fylt hele menneskenaturen med selvforgudelse.

En nedbrutt og sorgfull ånd er derfor en slik Herrens gjerning at Gud og hans engler gleder seg over den. Det er en Herrens gjerning som fører fortapte sønner og døtre inn i Farens favn, og som driver synderen til nådestolen for å svøpe seg i Kristi rettferdighet, «den beste kledningen».

Og se, det er Guds hjertes største lyst og glede! Den som har kledd seg i Kristus, er hellig og herlig for Guds øye, om han så er den mest avskyelige synder i seg selv og i sine egne øyne.

Ja, salig den sjel som lever i tro
med Jesus i virkelig enhet,
som fant i hans blod en tilgivelse stor,
en daglig og stadig renhet!
Om virkelig skyldig, uverdig og svak,

han dømmes av Gud ei mer etter lovens krav,
for Kristus har dødd i hans sted.

25. februar

> «Dere barn: Vær lydige mot deres foreldre i alle ting, for det er til behag for Herren» (Kol 3,20).

Denne lydigheten mot våre foreldre, og mot dem som regnes med under far og mor, strekker seg så langt at den ikke tåler mer enn ett eneste unntak: om lydigheten mot foreldrene skulle komme i strid med lydigheten mot Gud. For da heter det: «En skal lyde Gud mer enn mennesker», og: «Den som elsker far eller mor mer enn meg, er meg ikke verd.»

Med dette ene unntaket heter det ellers: «Dere barn: Vær lydige mot deres foreldre i *alle ting*, for det er til behag for Herren.»

På samme måte blir tjenerne formant til å «være lydige mot sine jordiske herrer i *alle ting*, ikke med øyentjeneste for å gjøre mennesker til lags, men av et oppriktig hjerte, i ærefrykt for Herren».

Om øvrigheten heter det likeså: «Hver og en skal underordne seg de myndigheter han har over seg.» «For *Herrens skyld* skal dere underordne dere under enhver menneskelig ordning, enten det nå er en konge, som den høyeste, eller landshøvdinger som er utsendt fra ham.»

Og til sist har Guds ord også sine formaninger og forskrifter om lærerne: «Vær lydige mot veilederne deres og rett dere etter dem.»

Vi minner igjen om at lydigheten har sin grense, som den ikke må gå over: Lydigheten mot foreldre, øvrighet og lærere må ikke bli ulydighet mot Gud, hans ord og samvittigheten.

Skulle de som er satt over oss, være så uverdige at de krever lydighet i ting som det åpenbarte Ordet og den våkne samvittigheten taler mot, da må vi ydmykt, men bestemt nekte å lyde, enten en så kaller det ulydighet eller opprør eller hva en vil.

Men innenfor denne grensen, som bestemmer hvor langt foreldrenes rett og makt over oss strekker seg, skylder vi en lydighet uten forbehold. Det blir ikke gitt så mange alvorlige og inderlige formaninger om noe annet punkt som nettopp om denne lydigheten.

Riktignok kan denne lydigheten iblant koste svært mye. Det skjer når de som har rett til å befale over oss, misbruker denne retten til å gi harde og urettferdige befalinger, eller når de viser mangel på dømmekraft, så de som skal lyde, mener at de selv forstår saken mye bedre – en sak der de nå bare skal lyde og handle.

Men så lenge befalingen ikke strider mot Guds ord og samvittigheten, er villig lydighet likevel en plikt, «ikke bare mot de gode og rimelige, *men også mot de vrange*».

Det eneste den som skal lyde, har rett til, er å legge fram sine innvendinger i ydmykhet og saktmodighet. Men nytter ikke det, må vi lyde, selv om vi lider urett ved det eller ser at vi kunne utføre den samme saken med langt større visdom og forstand.

For Herren har ikke befalt oss å granske og prøve fars og mors befalinger på dette punktet, men å – *lyde*, *lyde i alle ting*.

Det som synes hardt i denne Guds ordning, blir forvandlet til bare godhet, og det bitre til bare sødme, om vi bare kan tenke over at vi på denne måten gjør *Herrens vilje* og tjener *ham* og ikke mennesker, og at vår lydighet mot lunefulle foreldre, harde husbønder og en urettferdig øvrighet *er til behag for Herren*.

Er det ikke sant: Om vi riktig visste hvordan vi kunne tjene Herren og gjøre gjerninger som virkelig behager ham, ville vi gjerne underkaste oss selv det tyngste for å kunne si: Nå vet jeg at jeg har gjort noe Gud selv har befalt meg, og som han helt sikkert har behag i.

Se, slikt kan du gjøre hver dag som barn og tjener i ditt aller ringeste kall, om du bare lydig gjør det far og mor, husbonde og husmor befaler deg. For om dette har Herren tydelig gitt deg sin vilje til kjenne: Slik vil han ha det, og i en slik lydighet har han sagt at han har sitt største velbehag.

Derfor sier Luther: «Om du så gjorde noe så ringe som å feie gulvet eller ta opp et halmstrå, når du gjør det av lydighet mot foreldrene eller husbøndene dine og ellers handler i tro og kjærlighet, så er disse gjerningene, som ser så ringe ut, bedre og større for Gud enn om du uten Guds befaling kunne omvende hele verden ved undergjerninger.»

Så helt og fullt skal våre gjerninger bedømmes etter Guds åpenbarte ord, der han har kunngjort sin vilje, så vi kan vite om de er til behag for ham eller ikke.

Kunne vi slik se vår lydighet mot foreldrene og dem som regnes med under far og mor, i lys av Ordet, da ville denne lydigheten bli lett og god for ånden – den villige ånden – og for samvittigheten, ja, en skjønn gudstjeneste, selv om den mang en gang koster for kjøtt og blod.

For hva kan vel gjøre sinnet mitt gladere og arbeidet mitt lettere enn at jeg kan si om det jeg gjør: «Dette har Gud selv befalt, dette har han behag i, det vet jeg sikkert»?

Å, gode Gud, min himmelfar,
som meg foreldre gitt har,
hvis kjærlighet er meg til glede,
takk være deg
som dem og meg
i kjærlighet vil frede.

Mitt hjerte vekk til takk og pris,
til kjærlighet på lydig vis.
Hjelp meg dem sorg ei gjøre,
men alt det, Far,
du budt meg har,
dem ære, lyde, høre.

26. februar

«Og Gud sa: La oss gjøre mennesket i vårt bilde, etter vår liknelse» (1 Mos 1,26).

Det første som er verdt å merke seg i denne beretningen, er at Herren sier: *La oss – la oss gjøre mennesket*. Her antydes en *rådslagning*. «La oss gjøre mennesket.»

Herren sier ikke: Jeg vil gjøre mennesket, eller: Jorden skal la mennesker gå fram, men: *La oss gjøre mennesket*.

Hele den øvrige skaren av ulike skapninger ble skapt uten en slik rådslagning, bare ved Allmaktens bud. Men da Gud ville skape mennesket, ble det holdt råd.

Men hvem rådslår Herren nå med? Uten tvil var alle de tre personene i Guddommen her samlet til rådslagning.

Nå skulle det skapes en skapning som ikke bare skulle ha et jordisk og forgjengelig legeme, men også en udødelig sjel. Sjelen skulle tas av Guds egen Ånd og formes for et evig samliv med Gud i himmelen. Herren sier: «La oss gjøre mennesket i *vårt bilde, etter vår liknelse*.»

Og da Gud dessuten i sin evige forutviten så menneskets fall og all den fordervelse og elendighet som skulle komme av det, ville han ikke slippe denne betydningsfulle skapningen ut av sin skapende hånd før han først hadde holdt råd om den, og *Sønnen*, det evige Ordet, hadde tatt på seg å frelse den.

Det andre som er verdt å merke seg ved menneskets skapelse, er at mennesket ble skapt på *en helt annen måte* enn alle dyrene, også de edleste. Da dyrene ble skapt, het det: *La vannet vrimle! – Jorden skal la levende sjeler gå fram!*

Av det ser det ut til at Gud ikke handlet direkte da de ble skapt, men ved sitt allmektige ord virket gjennom visse krefter han hadde lagt ned i naturen: «La *vannet* vrimle», «*jorden* skal la gå fram!»

Men da mennesket skulle skapes, fikk ingen slike naturkrefter være med. Da virket Gud alene og direkte, da var det et verk som alle personene i Guddommen forente seg om, da het det: *La oss gjøre mennesket!*

Mennesket er altså verken født av vannet eller av jorden, slik noen hedningefolk i gammel tid påsto om seg selv. Nei, mennesket er skapt av Gud på en særskilt og direkte måte.

Enda mer bemerkelsesverdig blir dette når vi ser på hvor menneskets to bestanddeler, legeme og sjel, kommer fra. Om dem heter det i 1 Mos 2,7: «Og Gud Herren formet mennesket av landjordens støv, og blåste livets ånde i hans nese, og mennesket ble til en levende sjel.»

Legg først merke til at Gud formet mennesket. Det var altså Guds eget verk, og det ble også det aller underfulleste kunstverk på jorden. Og Gud gjorde menneskets legeme av jord til en evig påminnelse om at vi er støv og jordens makk.

Derfor fikk også det første mennesket navnet Adam, som betyr: av jord, jordisk, jordbarnet. Slik skal vi aldri glemme hvor forgjengelig legemet og tiden er, men alltid søke det som hører sjelen og evigheten til.

Og Gud blåste livets ånde i hans nese. For et høyt og edelt opphav! Sjelen, den udødelige sjelen, evighetsbarnet, som er bestemt til å leve med Gud i tid og evighet, er så direkte kommet fra Gud at Skriften her sier: Gud blåste den inn i mennesket.

Her kan vi rope ut med David: «Jeg priser deg fordi jeg er virket på forferdelig underfullt vis.» Her er grunnen til at Paulus kunne si: Vi er også hans slekt.

Slik har vi sett hvordan både legemet og sjelen, jordbarnet og evighetsbarnet, er Guds særlige verk.

Til dette kommer nå det tredje og mest bemerkelsesverdige: at Gud skapte mennesket i sitt bilde. Dette har Herrens Ånd særlig villet gjøre oss oppmerksom på ved å gjenta saken så utførlig.

For slik lyder ordene: «Og Gud sa: La oss gjøre mennesket i vårt bilde, etter vår liknelse … Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det.» Her gjentas det med flere ulike uttrykk at mennesket skulle være Guds bilde eller avbilde.

Selv om vi aldri her i tiden kommer til å forstå rett hva dette Guds bilde er, er det i seg selv bemerkelsesverdig at mennesket ble skapt i Guds bilde. For det rommer noe ufattelig stort.

Derfor kunne også Guds Sønn komme og bli menneske, bli vår bror og vår like – han «skammer seg ikke ved å kalle oss brødre». Og han kom for å gjenopprette det som var ødelagt ved syndefallet. Derfor skal vi også ved ham en gang nå fram til den samme herligheten som vi var bestemt til i skapelsen.

Ved den nye fødselen, den nye skapelsen, blir vi straks nye skapninger i Kristus og får del i guddommelig natur, og det nye mennesket skal daglig fornyes til kunnskap etter sin Skapers bilde.

Men helt gjenopprettet blir Guds bilde i oss først når vi i oppstandelsen får nye, rene og udødelige legemer, og Kristus blir åpenbart i alle dem som tror. Som Johannes sier: «Mine kjære, nå er vi Guds barn, og det er ennå ikke åpenbart hva vi skal bli! Vi vet at når han åpenbares, da skal vi bli ham like, for vi skal se ham som han er.»

Gud er den som med et ord
skapte himmel, hav og jord.
Men av alt på jorden her,
mennesket ham kjærest er.

Lov da Herren Gud, min sjel,
det han gjør, er godt og vel;
lov ham alltid, hver en tid,
for han nådig er og blid.

27. februar

«Salig er den mann som Herren ikke tilregner synd» (Rom 4,8).

Hør! – «den mann som Herren ikke tilregner synd». Finnes det noen slik mann på jorden? Hvor er han? Har du sett noen slik?

La oss innrømme at vi ikke riktig tror Guds ord. En så lykkelig mann skulle jeg gjerne se, en som står i en slik pakt med Gud at han aldri tilregner ham hans synder.

Og hvem er det som er så lykkelig? Det er den samme, sier apostelen, som «Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger», og som «har fått sine overtredelser tilgitt og sine synder skjult».

Men hvordan er et slikt lykkelig menneske til sinns? spør du. Hva er kjennetegnene på det, så jeg kan kjenne det igjen? For kanskje kan også jeg være eller bli et så salig menneske.

Apostelen sier (v. 5) at det er en som kjenner seg ugudelig og derfor ikke kan holde seg til gjerningene, men bare tror på «ham som rettferdiggjør den ugudelige».

David gir den samme beskrivelsen av den salige mannen som Gud ikke tilregner syndene. Han beskriver ham som en der sviket i ånden – det som får en til å *tie med sin synd for Herren* – er borte, så han nå sier: «Jeg vil bekjenne mine misgjerninger for Herren!»

Dette betyr for det første at det ikke er et stolt, ubrutt menneske som kan stole på egne gjerninger og bli borte fra nådestolen. Det kan ikke drive et så falskt spill for Gud at det bærer fram for ham offer av vakre gjerninger, andaktsøvelser, hellig virksomhet, bønner og annet, men tier om sine synder.

Et slikt menneske tier fordi det enten ikke kjenner syndene med noen redsel, eller med vilje unngår spørsmålet for å få bli i dem. Slik synes det å ha vært med David den tiden han «tidde» med syndene for Herren, og dette kalte han siden «svik i ånden». At dette sviket er jaget bort, er det første som ligger i å «bekjenne for Herren».

Men i denne bekjennelsen ligger for det andre *en tillit til Guds nåde*. For den som slett ikke har noen tro på Guds nåde, flykter for Gud og tier med synden; han kommer ikke fram for ham med bekjennelse.

Dette forklarer Kristus da han sa til fattige syndere og synderinner som hadde kommet til ham i angst: «Din tro har frelst deg.» Det er altså alltid tro i det hjertet som ikke kan holde seg borte fra nådestolen.

Er nå dette din historie – er dette beskrivelsen av deg som leser dette, da er nettopp du det salige mennesket som Herren ikke tilregner synd. Hvor ringe, syndig og uverdig du enn er, står du da i en stadig nåde og et stadig vennskap hos Gud.

Du er et nådebarn som han aldri skal dømme etter loven, og som han aldri skal tilregne syndene. Han ser dem nok, men han sier: Jeg tilregner deg det ikke, fordi du tror på min elskede Sønn, og ham har jeg stilt fram som en nådestol.

Det er fullt alvor med den store guddommelige sannheten at de troende er et folk som Herren ikke tilregner synd. Om du da fremdeles kjenner mye synd hos deg, så glem aldri hvordan dette skriftordet taler.

Her står det ikke: Salig er den mann hos hvem Gud ikke finner synd, men: «Salig er den mann som Herren ikke tilregner synd.» Her står det ikke: Salige er de som ikke har gjort noen overtredelser, men: «Salige er de som har fått sine overtredelser tilgitt.»

Men her gjelder det nå å holde seg til ordene med fast tro og ikke la seg forvirre av det en ser eller kjenner. De mest jammerlige erfaringer av synden og de fryktligste stormer av indre nød eller ytre prøvelser kan ikke gjøre denne Guds sannhet til intet: at Gud forlater synden og ikke tilregner den, men bevarer sine troende i en evig nåde.

Se på erfaringene til den mannen apostelen her siterer. Se på Davids historie. For en *høy nåde* og for noen *jammerlige erfaringer*!

Se på hans høye kall som Kristi forbilde og stamfar, han som ble tatt fra gjetergutt til konge og profet i Israel. Se på Guds vitnesbyrd om ham (1 Sam 13,14) og på hans hjertes utgytelser i salmene. For en høy nåde og for et brennende hjerte for Herren!

Og likevel – for en fryktelig sikting av Satan, for noen jammerlige utbrudd av synd, for noen fall og overtredelser, og for en anger og redsel for Gud! Siden kom prøvelser og bitre ydmykelser, og igjen anger og gråt for Herren – «for min synds skyld», sier han.

Og likevel ble han ikke helt forkastet av Gud! «Han går ikke alltid i rette,» sier David, «og gjemmer ikke på vrede for evig.» «For så høy som himmelen er over jorden, er hans miskunnhet mektig over dem som frykter ham.»

Syndenes forlatelse,
å, du himmelgave stor!
Syndenes forlatelse,
du som bringer fred på jord!

Du er nå mitt hjertes skatt
og min glede dag og natt.
Pris skje deg, å Jesus god,
at jeg fant den i ditt blod.

28. februar

«Du skal ikke slå i hjel» (2 Mos 20,13).

Legger vi riktig merke til hvordan Herren Kristus forklarer dette budet (Matt 5), skal vi finne at Guds blikk og tanker går noe dypere enn våre. Gud ser på det indre mennesket; den store Skaperen og åndenes Far har vår ånd, vårt hjerte og våre innerste tanker for øye.

Med ordene «*ikke slå i hjel*» mener han mye mer enn at du ikke skal ta livet av et menneske. Han ser ikke bare på hånden din, men på *deg*, på hele ditt vesen, ditt hjerte, dine sinnsbevegelser, din tunge, ditt blikk, din mest skjulte mening, ja, på din kjærlighet eller kjærlighetsløshet.

For han sier: *Du* skal ikke slå i hjel. Og hva betyr ordet *du*? Sannelig ikke hånden din, tungen din eller et bestemt lem, men så visst hele mennesket og først og fremst sjelen.

Sier jeg: Du skal ikke gjøre det eller det, da taler jeg jo ikke til hånden, men til hele personen. Ja, selv om jeg sa: Hånden din skal ikke gjøre det, talte jeg likevel ikke egentlig til hånden, men til deg selv, til din sjel, din forstand og ditt hjerte, som rår over hånden. For hånden er bare en tjener under sjelen, forstanden og viljen.

Slik kan vi altså forstå at Gud ser på det indre mennesket. Derfor betyr ordet *du skal ikke slå i hjel* det samme som om han sa: Alt som er i deg, skal ikke slå i hjel.

Og alle de mange måter du kan finne på å drepe på – enten det er med hånden, tungen eller hjertet, med tegn og fakter, med sinte blikk eller med ører som ikke vil høre noen nevnt – alt dette kalles å slå i hjel. For da er hjertet og alt i deg slik til sinns at du er en morder for Guds øyne.

Skal vi nå sammenfatte det som er forbudt i det femte bud, forstår vi aller først selve gjerningen, *drapet*: at intet menneske som menneske har rett til å forkorte et menneskes liv.

Intet menneske som menneske – det vil si: Når øvrigheten straffer forbrytere på livet, er det ikke et menneskes, men *Guds* gjerning. I sin lov har han gitt uttrykkelige befalinger om å ta liv og satt øvrigheten til det, for at den ikke skal bære sverdet for ingenting. For den er «*Guds tjener*, en hevner til straff over den som gjør det onde».

Dernest forbyr Herren Gud også den aller minste begynnelse til drap, selv om gjerningen ikke blir helt fullført. For allerede hjertets vrede, som vanligvis ikke kan skjules, men i det minste viser seg i et mørkt ansikt eller i bitre ord og fakter, er ikke bare syndig for Guds øyne; den er også et drap som er begynt i gjerning.

Kort sagt: Alt som noen gang blir tenkt, sagt og gjort mot nesten av et bittert, hatefullt, misunnelig, hevngjerrig og kjærlighetsløst sinn, er en synd mot det femte bud; det er drap for Guds øyne.

Her straffer for eksempel en far barnet sitt i tøylesløs vrede. Han er riktignok den rette til å straffe det. Men vi taler om den som ikke gjør det av kjærlighet, ikke av nidkjærhet og omsorg for barnets beste, men av vrede, av et oppbrakt sinn og i tøylesløst raseri. I straffens øyeblikk tenker han ikke på hvilken skade barnet kan ta på legeme og sjel; han søker bare å tilfredsstille sin lidenskap.

Står ikke den faren der som sitt barns morder?

Der øser en hissig mor sitt hjertes lidenskap ut over barnet sitt, tidlig og sent, med stadig og planløs kjefting og straff for stort og smått. Hun tenker ikke over hvilke etsende gløder hun dermed legger på barnets livskrefter, både åndelig og legemlig.

Hva er en slik mor for Gud? Vi taler om en som bare styres av sin tøylesløse vrede. Hun er ikke bedre enn sitt barns morderske.

Her raser en mann i vill, ubehersket vrede mot sin hustru, som han skulle vise all ømhet og forstand, overbærenhet og tålmodighet. Der plager en ondsinnet hustru mannen sin dag og natt med bitre, stikkende ord og et kaldt, kjærlighetsløst vesen. Her driver en grisk og ubarmhjertig husbonde tjenerne sine langt ut over det kroppen deres tåler, og så videre.

Hva er nå alt dette for Guds øyne? Er ikke alt dette – ikke bare for Guds øyne, men også i gjerning – påbegynte mord? Og all denne vreden, denne skånselløse bitterheten mot medmennesker – hvordan skal den behage den milde, barmhjertige Herren?

Til disse gjerningene som vi rett og slett begynner et drap med, hører også å *ta fra nesten hans levebrød*, eller å *ikke hjelpe den som er i livsnød*.

Når Skriften sier at «den som tar fra nesten hans levebrød, dreper ham», ligger det også i dette: Ser du at nesten din er i nød, men lukker hjertet ditt for ham og ikke gir ham det han trenger for å leve, da gjør du det som står til deg for å drepe ham.

For om alle gjorde som du, ville det nødlidende mennesket virkelig bli drept, og da har du vært med på det drapet – like visst som den som ser nesten sin i ildsnød eller vannsnød og ikke prøver å redde ham.

Å, at jeg
trofast holdt Guds lov hos meg,
skrevet inn av Ånden hans
i mitt hjerte, sinn og sans,
hver en dag og hver en stund.

Jesus, bli
du mitt alt – og kjærlighet gi!
Deg å elske over alt,
nesten òg, som du befalt,
være målet for mitt liv!

29. februar

> «For er vi blitt forenet med ham ved en død som er lik hans død, så skal vi også bli det ved en oppstandelse som er lik hans oppstandelse» (Rom 6,5).

Egentlig: «sammenvokst med ham i likhet med hans død og oppstandelse». Disse ordene blir best forklart ved et bilde Kristus bruker når han sammenligner seg med et hvetekorn som må dø og legges ned i jorden før det bærer frukt.

Slik må også vi først dø og legges i jorden fra all vår egen evne og dyktighet før vi kan få et nytt, himmelsk liv og bli en slik sæd som den himmelske høstmannen godtar og samler inn i sine låver.

Så lenge mennesket selv ennå er noe og makter noe, er alt det gjør, også det fromeste i dets vesen, «født av kjødet» og avskyelig for Gud. Når det er som best, er det smittet av selvforgudelsens last og dessuten av alle slags vederstyggeligheter fra den forgiftede naturen. All vår egen kraft og evne, klokskap og virksomhet må derfor slås ned og gjøres til intet, om Gud skal åpenbare sin kraft i oss.

Først når synderen ligger der helt fortapt, skyldig, fordømt, avmektig og rådløs, men i denne fortapte tilstanden får høre Guds Sønns røst om bare barmhjertighet og nåde – først da begynner det sanne livet i ham.

Av denne hemmeligheten forstår de lovkloke ingenting. For dem er den bekmørke og dårskap, for de mener at når en bare anstrenger seg riktig alvorlig, blir en hellig.

Og Kristi ord: *Uten meg kan dere intet gjøre*, kaster de bak seg, eller de forstår dem bare slik at en må be. Men Herren sier ikke: Uten at dere *ber* til meg. Nei, han sier: «Uten at dere *blir i meg*, slik *greinen blir i vintreet*, kan dere intet gjøre. *Bli i min kjærlighet*.»

Riktignok kreves det her at du ber. Men all bønn gir ingen sann helliggjørelse om ikke også det skjer som Skriften lærer: at du blir *død*, avmektig og fortapt i deg selv og får ditt liv bare i Kristus, sammenvokst med ham i likhet med hans død og oppstandelse.

Nei, det må gå etter denne regelen: «Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene kornet. Men hvis det dør, bærer det mye frukt.»

For den rette helliggjørelsen er sannelig begynt i hjertet ditt når du har erfart så mye at du sier: Så engstelig som jeg har søkt både rettferdighet og helliggjørelse i meg selv, er jeg med alt mitt strev blitt til skamme. Men til sist har jeg

funnet både min rettferdighet og min helliggjørelse i *en annen* – bare i min Herre Kristus.

Jeg tenkte å gjøre mye; jeg kjempet, jeg ba, jeg fattet forsetter, men ble mer og mer ulykkelig, syndig og fordømt, helt til jeg fortvilte over alt mitt strev og lå der som fortapt. Da kom Herren og gjorde meg levende; jeg ble salig i hans nåde alene.

Men jeg falt ofte tilbake i den gamle innbilningen om egen kraft og dyktighet. For jeg mente at det likevel var *min* sak å *hellige* meg. Jeg begynte igjen med eget strev: Jeg skulle tro, be og stride slik og slik, og jeg mente at jeg selv hadde noen kraft til det.

Da ble jeg på ny avmektig og fortapt. Jeg kunne ikke tro, ikke be, ikke engang tenke noe utover det Herren hvert øyeblikk virket i meg.

Og når jeg slik på ny ble slått ned, avmektig og død, kom Herren igjen med sitt evangelium og førte meg tilbake til det faste punktet jeg hadde veket fra – til *hans nåde* alene. Da fikk jeg igjen lyst og kraft til det gode.

Se, når du har erfart noe slikt og på denne måten har funnet både din rettferdighet og din helliggjørelse bare i Kristus, så du kjenner at du i alle ting og hvert øyeblikk er avhengig av ham, da blir ditt gamle menneske virkelig dødet.

Og da blir ikke bare utbruddene hans stanset. Da dødes det indre, selve hjertet og livet i det gamle mennesket: den dype, endeløse egenkjærligheten, innbilningen om noen egen kraft og dyktighet.

Det er denne dype egenkjærligheten og innbilningen som utgjør selve livet og hjertet i det gamle mennesket. Og fra denne kilden strømmer en fryktelig syndeflod ut i alle naturens krefter: hovmod, gudsforglemmelse, likegyldighet, vantro, kaldsinn, ulydighet, egenvilje, vellyst, vrede, utålmodighet, falskhet, løgn og mange andre synder og vederstyggeligheter.

Skal nå all denne slangesæden angripes og dødes, må sannelig aller først den dype egenkjærligheten, den innbilte egne kraften, slås ned. Det må skje ikke bare *én gang* ved omvendelsen, men gjennom hele livet i den daglige omvendelsen.

Slik vi første gang ble til skamme ved loven, må vi også siden uopphørlig slås ned og ydmykes så snart vi vil være, bli eller makte noe, så vi aldri får vår trøst og glede i oss selv eller i noe i oss, men bare i Herren Kristus selv.

Men vi må ikke bli liggende i vår elendighet eller bli stående i trelldom og avmakt. Det nye mennesket, «Åndens attrå, som er liv og fred», må også stadig næres og holdes oppe.

Derfor er det like nødvendig at vi også ved evangeliet stadig blir trøstet og reist opp i samvittigheten, glade og salige i nåden. På denne måten blir det alltid en virkelig og levende helliggjørelse ved Ånden, ikke en selvlaget, død og overfladisk.

Min frelses høvding, min Frelser så kjær,
pris være deg, som mitt alt i alt er!
Pris være deg, som har tømt mine forråd
og lært meg å leve alene av nåde.

Mars

1. mars

«Eller forakter du hans rikdom på godhet og overbærenhet og tålmodighet? Vet du ikke at Guds godhet driver deg til omvendelse?» (Rom 2,4).

Her er et ord som burde få alle mennesker til å besinne seg. Hvem kan si alt som ligger i disse ordene: *Guds rikdom på godhet og overbærenhet og tålmodighet*? En gang skal en hel verden av Guds velgjerninger og nådebevis stå klart i evighetens lys – for en forferdelig, fjelltung byrde blir ikke det for den sjelen som likevel aldri lot seg bevege til omvendelse!

Godhet er det sinnelaget som gjør at en stadig vil tjene og gjøre vel mot mennesker, også ukjente og uverdige. Den som får del i godheten, kan godt være helt uverdig til å bli elsket; for godheten vil bare gjøre godt, uten å se på om mottakeren er verdig eller uverdig.

Guds godhet er den egenskapen som gjør at han «lar sin sol gå opp over onde og gode, og lar det regne over rettferdige og urettferdige» (Matt 5,45). Guds godhet er den uuttømmelige kilden som alle hans velgjerninger mot oss stadig strømmer ut fra.

Overbærenhet består i at en tåler utakknemlighet og annet ondt uten straks å bli vred. *Tålmodighet* betegner en overbærenhet som har vart lenge. Guds tålmodighet betyr at han er svært sen til å bli vred og straffe.

Mot jødene viste den seg i at han bar over med dem gjennom mange slektsledd. Overbærenheten lå i at han dag for dag og time for time tålte deres utakknemlighet og synder; tålmodigheten i at han tålte dem gjennom lang tid, ja, i årtusener, og at folkets synder, som fortsatte så lenge, ikke kunne tømme hans tålmodighet. Om dette sier Herren selv: «Hele dagen rakte jeg mine hender ut til et ulydig og gjenstridig folk» (Rom 10,21).

Men apostelen sier ikke bare at Gud har og viser godhet, overbærenhet og tålmodighet; han sier at Gud er *rik* på disse egenskapene: «Guds *rikdom* på godhet og overbærenhet og tålmodighet.» Det får fram hvor stor, hvor vid og hvor overstrømmende den godheten, overbærenheten og tålmodigheten er som Gud bærer i sitt hjerte.

Og denne rikdommen viser han også når han – den allmektige, som ikke trenger oss skapninger, men er uendelig opphøyd over oss – likevel i så lang tid

strever og arbeider med oss urettferdige, utakknemlige og hardnakkede mennesker, bare for å få gjøre oss godt.

Ja, Guds rikdom på godhet, overbærenhet og tålmodighet er så stor at menneskeforstanden ikke makter å fatte den. Det ser vi best av at vi ofte er tilbøyelige til rett og slett å tvile på om det finnes en Gud som hater synden, når han så lenge lar menneskenes ondskap gå ustraffet. Slik tvil kommer bare av at vi ikke makter å fatte hvor stor Guds overbærenhet og tålmodighet er.

Vi burde jo tenke på at Gud er like stor og rik i sin nåde og barmhjertighet som han har vist seg i sitt skaperverk, i sin allmakt og visdom.

Se opp mot himmelen: Kan du telle stjernene, disse store verdenskloder? Kan du måle havets vann eller telle dråpene i en stor elv? Men så stor som Gud er i det han har skapt, så stor og rik er han også i sin godhet, overbærenhet og tålmodighet. Dette er grunnen til at han ennå ikke i sin straffende rettferdighet har tilintetgjort en verden som er full av synd og utakknemlighet.

Hva skal vi så gjøre når Gud er så stor i sin nåde og barmhjertighet? Skal vi derfor trosse ham desto dristigere og synde desto mer mot ham? Herren Gud bevare oss i sin nåde!

Apostelen spør: «F*orakter du* hans rikdom på godhet og overbærenhet og tålmodighet? Vet du ikke at Guds godhet driver deg til omvendelse?» F*orakter du*? Det skjer når du lønner hans godhet med et liv i fortsatt synd – når du så tankeløst glemmer alt det gode du får fra Gud at det ikke får stanse deg på veien og føre deg til omvendelse.

Og videre: Var Guds godhet og mildhet bare middels stor, ville det også være mindre farlig å forakte ham slik. Men å forakte et vesen som er så mildt og nådig – det får helt sikkert en forferdelig slutt.

Hva er så Guds egentlige mening og alvorlige vilje når han viser oss stor mildhet? Apostelen sier: Å drive deg «til o*mvendelse*».

Det er din o*mvendelse* Gud har for øye med sin godhet og tålmodighet. O*mvendelse* betyr et forandret sinn: at du angrer at du har syndet så mye mot en så nådig Gud og så lenge har foraktet ham, slik at du vender om fra dine synder og villveier, søker nåde og forsoning hos ham og fra nå av blir hans egen alle dine levedager. Dette er omvendelse.

Når det ikke skjer, hva gjør du da? Apostelen sier: Du *forakter* Gud og hans store godhet, og du *vet ikke* – ditt sinn er så formørket, forhekset og forvrengt at du ikke kan tenke over eller forstå at Guds godhet driver deg til omvendelse.

Hvor er du? Hvor er du? Å, trives du nå
der ute i synd og i tomhet?
Forakter du ennå din himmelske venn
og fordyper deg bare i verden?
Å, våkn opp og vend deg til Herren!

2. mars

«Guds rettferdighet ved tro på Jesus Kristus, til alle og over alle som tror» (Rom 3,22).

Disse ordene gir oss svar på et viktig spørsmål. Når sjeler som søker nåde, har hørt mye om Guds rettferdighet som frelser, har de vanligvis enda et spørsmål som ligger dem på hjertet: Hvordan, når og ved hva får *også jeg del* i denne Guds rettferdighet? Hele verden er gjenløst, men ikke alle mennesker blir frelst for det. Hvordan skal jeg vite at jeg har del i Guds rettferdighet?

Her ser du svaret, og det er bare det samme gamle svaret som hele Skriften gir. Her står: *Guds rettferdighet ved tro på Jesus Kristus*. Det er *en bestemt tro, troen på Jesus Kristus*, som derfor kalles *tro på Jesus Kristus*. Og Guds rettferdighet, sier apostelen, kommer «*til alle og over alle som tror*».

Dette er Guds svar. Du kan synes og føle hva du vil i ditt hjerte; Gud sier likevel overalt i Skriften: «den som tror» – «ved troen» – «av tro» – «tro på Herren Jesus» og så videre.

Men da blir et annet spørsmål viktig: *Hva er troen*? Hva menes med *tro på Jesus Kristus*? Du får aldri et sikrere svar på det spørsmålet, aldri en sikrere beskrivelse av den troen som frelser, enn når du legger merke til de stedene i Bibelen der Kristus selv godkjenner et menneskes tro som frelsende.

Overalt der Jesus sier: «Din tro har frelst deg», eller noe lignende, kan du se hva den frelsende troen er – når du legger merke til hva slags mennesker det var som fikk dette vitnesbyrdet.

Hos alle slike vil du alltid finne det samme: Det var en synder som ikke hadde kunnet bli rettferdig og finne fred, hva han enn hadde prøvd etter loven; tvert imot var han blitt stadig mer ulykkelig og rådløs. Nå fikk han høre evangeliet om Kristus, og derfor kom han til ham og søkte ufortjent nåde.

Lovens og profetenes vitnesbyrd om Kristus var kjent for folket; så kom også døperen Johannes og pekte på Guds Lam, og til sist trådte Kristus og apostlene hans fram og forkynte evangeliet. Men alt dette ble regnet for ingenting av alle dem som hadde sin trøst i sin egen rettferdighet.

Bare utarmede og rådløse syndere ble dratt til Kristus av den liflige duften. Og nå gikk det slik Johannes sier: «Men alle dem som *tok imot ham*, dem ga han rett til å bli Guds barn, *de som tror på hans navn*» (Joh 1,12). Ved en slik tro ble disse nå *nye mennesker*, helt forvandlet i hjerte, lyst, sinn og alle krefter, «født av Gud», slik at de hele livet igjennom holdt seg til Kristus og fulgte etter ham. Slikt ser du i hele Skriften.

Av dette vet du *hva den frelsende troen er*. Den er ikke bare kunnskap om Gud, Kristus og evangeliet; den er ikke bare at du holder det for sant og taler om det.

Nei, den er at du i din egen syndenød er blitt grepet av evangeliet om Kristus og Guds rettferdighet i ham, så du ikke kan klare deg uten det – nedslått som du er over alle dine forsøk på å bli bedre, over din dårlige anger, bønn, gudsfrykt og annet. Nå har du et slikt hjerte at du hungrer og tørster etter denne nåden.

Når du riktig kan tro og ta denne nåden til deg, får du en hjertelig trøst og glede, kjærlighet og lyst til Guds lov, og en fortrolig barneånd som roper: «Abba, Far!» Når du ikke riktig kan tro at du eier Guds nåde, blir du igjen nedslått og hungrer og tørster etter den.

Se, med et slikt indre er du et helt annet menneske enn alle de vantro. Slik er den troen som frelser.

Og selv om du nå har lyst til Guds lov og all synd er deg en plage, så du gjerne ville være hellig i alt, kan det likevel gå svært ulikt med deg. Snart skriker du av angst i din ånd og er nær ved å fortvile, snart føler du deg helt kald og død.

Men med all denne vekslingen er du likevel alltid rettferdig i Kristus, med selve *Guds rettferdighet*, bare ved den nevnte *troen på Kristus*.

Derfor kalles vår rettferdighet i ham her en *rettferdighet ved tro på Jesus Kristus*, og i Rom 4,11 *troens rettferdighet*. Den kalles aldri etter noen annen nådegave, for eksempel omvendelsens rettferdighet, ydmykhetens rettferdighet eller kjærlighetens rettferdighet. Nei, den kalles bare «*troens rettferdighet*».

Dermed er det sagt at rettferdigheten ikke består i noen av Åndens frukter, men er Guds Sønns egen rettferdighet, som vi *bare tar imot ved troen*. Den består altså heller ikke i selve troen; men fordi vi tar imot den ved troen, kalles den «*troens rettferdighet*».

At Jesus bar sitt
tunge kors for meg,
at dommen min
han tok på seg,
det er og blir min rettferdighet
i all min synd og elendighet.

Å ile til nåden,
på nåden tro,
i nåden hvile,
i nåden bo,
det er min glede og salighet
i sorg og nød og all usselhet.

3. mars

> «Jeg er den som gransker nyrer og hjerter, og jeg vil gi hver av dere etter hans gjerninger» (Åp 2,23).

Hvordan kan vi unngå å forstå dette og lignende steder i Den hellige skrift som om saligheten kom av våre gjerninger? Svar: Hele vanskeligheten kommer av at vi ikke legger nøye nok merke til ordene. Skriften sier ikke noe sted at vi blir rettferdige eller salige *for gjerningenes skyld* det er tvert imot det den overalt benekter.

Men Skriften lærer overalt at vi skal *dømmes etter gjerningene* (Jer 17,10; 32,19; Esek 18,30; Matt 16,27; 25,34–45; 2 Kor 5,10; Åp 2,23; 20,12; 22,12).

Selv om Gud i sin allvitenhet kjenner alles hjerter, har han likevel helt fra begynnelsen fastsatt den ordningen at vårt innerste skal *bevises og bevitnes* av våre gjerninger.

Abraham, de troendes far, ble gjort til et tydelig eksempel på dette. «Han trodde Gud» i løftet om den velsignede ætten, «og det ble tilregnet ham som rettferdighet». Nå var han rettferdig for Gud og en Guds venn.

Men dette skulle også *bevises i en ytre handling*. Da han nå adlød Guds befaling, sa Herrens engel: «*For nå vet jeg* at du frykter Gud, siden du ikke har spart din sønn, din eneste, for meg» (1 Mos 22,12). Dette kaller apostelen Jakob

at Abraham ble *rettferdiggjort* av gjerninger (Jak 2,21), det vil si *bevist rettferdig*, *erklært rettferdig*.

Slik skal det også gå for seg i den ytterste dom. Ved en domstol må det være vitner, og det skal våre gjerninger tjene til. De skal vitne om den nåden som har vært virksom i de troende, eller om den ugudeligheten som bor i de vantro.

Kristus sier: «Sanker en vel druer av tornebusker, eller fiken av tistler? Slik bærer hvert godt tre god frukt, men et dårlig tre bærer dårlig frukt.» «På fruktene skal dere *kjenne* dem» (Matt 7,16–17.20).

De gode gjerningene *gjør* ikke mennesket godt, men de *beviser* at det *er* godt. Det er ikke godt fordi det gjør godt, men det gjør godt fordi det *er* godt. Og Gud må først gjøre hjertet godt før mennesket kan gjøre noe som er godt i hans øyne.

Når Kristus skal dømme oss etter våre gjerninger, skal han ikke se på gjerningens ytre form eller størrelse, men på dens virkelige indre godhet; han skal altså se etter *kilden* og *beveggrunnen*. Dette er noe hele verden aldri vil forstå, men som Herren Kristus så ofte og ivrig framholdt.

I Matt 6,1 sier han: «Ta dere i vare så dere ikke gir deres almisse for øynene på folk, for å bli sett av dem. Da har dere ingen lønn hos deres Far i himmelen.»

Hvorfor det? Se her hvordan Herren ser etter *beveggrunnen*! Gjerningen er jo den samme, nemlig å gi almisse – en gjerning som Herren vil nevne på den ytterste dag. Men bare fordi den ikke ble gjort ut fra den rette beveggrunnen, er den nå forkastet.

I Matt 10,42 sier han: «Og den som gir én av disse små om så bare et beger kaldt vann fordi han er en disippel, sannelig sier jeg dere: Han skal ikke miste sin lønn!»

Et beger kaldt vann er en svært liten almisse. Men bare for beveggrunnens skyld – at det ble gitt «fordi han er en disippel», det vil si *for Kristi skyld* – forsikrer Herren at *den* gjerningen ikke skal bli ulønnet, så liten den enn var i seg selv.

I Mark 9,41 sier Kristus det enda tydeligere: «For den som gir dere et beger vann å drikke i *mitt navn*, *fordi dere hører Kristus til*, sannelig sier jeg dere: Han skal slett ikke miste sin lønn.»

Når vi nå har forstått selve saken, kan vi også se litt nærmere på ordene. Herren sier at han «vil gi hver av dere etter hans gjerninger». Gud har liksom tatt imot ondt eller godt fra menneskene, og slik han har fått det, har han ført det opp på deres regning for å gi hver enkelt igjen på sin rettferdige doms dag – slik vi har sett at Kristus forklarer det.

Videre sier han *hver av dere* – Gud skal gi *hver enkelt*. Her på jorden synes mange at de liksom er gjemt i mengden, så Gud ikke følger dem så nøye med øynene.

Men Gud er så stor at han kjenner hver eneste fugl. Han makter å legge like nøye merke til hver enkelt som om det bare var ett eneste menneske på jorden. I den ytterste dom skal *hver enkelt*, liksom avkledd og bar, stilles fram for Dommerens øyne og dømmes etter sine gjerninger.

De som selv står ansvarlige for sine synder – det vil si de som er under loven og skal dømmes etter den – skal ikke få ettergitt så mye som ett eneste unyttig

ord. Slik sier Kristus: «Men det sier jeg dere: Hvert unyttig ord som menneskene sier, skal de gjøre regnskap for på dommens dag» (Matt 12,36).

Men også de troende skal få ulik salighet etter sine gjerninger, slik vi ser av Jesu lignelse om talentene (Matt 25,14–29) og flere andre bibelsteder. Også dette ligger i ordet: «Jeg vil gi hver av dere etter hans gjerninger.»

Lær meg, Jesus, å se
hva evig gagner meg.
La *nåden* i meg skape
det liv som er av deg!
Da kan jeg, trygg og glad,
gå døden rolig i møte
med håp om evig fryd.

4. mars

«… nåde, den som han ga oss i Kristus Jesus fra evighet av» (2 Tim 1,9).

Apostelen sier at Guds nåde er gitt oss i *Kristus Jesus*. «Gud er kjærlighet», men ikke en slik kjærlighet som kunne se gjennom fingrene med synder eller ettergi noe av det hans hellige rettferdighet krever.

Derfor har han funnet en utvei som skulle tilfredsstille både hans rettferdighet og hans barmhjertighet: en mann, og i ham skulle vi bli funnet hellige og ulastelige for loven.

«For det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet, det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn» (Rom 8,3). «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud» (2 Kor 5,21) – til en forbannelse for oss, for at vi skulle arve velsignelsen.

Av dette ser vi at vårt evige nådevalg ikke bygger på en kjærlighet hos Gud som ser gjennom fingrene med synden; for misgjerningen skulle sones, overtredelsen tas bort, synden dekkes og den evige rettferdighet bringes fram.

Enda mindre bygger det på noen fortjeneste, dyd eller verdighet hos oss selv; for vi *lå i vårt blod*, som Skriften sier, da Forbarmeren gikk forbi og forbarmet seg (Esek 16,6).

Nei, det bygger helt og holdent på *Kristus*, «et bilde av den usynlige Gud, den førstefødte fremfor enhver skapning» (Kol 1,15), Guds evige og enbårne Sønn etter Ånden, men etter kjødet Davids sønn, Menneskesønnen, kvinnens ætt, den andre Adam.

For ham, den store mellommannen mellom Gud og mennesker, kostet det overmåte mye å rive ned skilleveggen, sone synden, tilfredsstille rettferdigheten og vinne tilbake for oss den forspilte barneretten og den ødelagte arven.

Det kostet den kjære Herren overmåte mye da han i over tretti år var en trell for vår skyld, for å fri oss ut av djevelens vold og vinne en rettferdighet som skulle gjelde i alle våre leveår, for alle våre daglige synder og all vår urenhet.

Det kostet ham «sterkt skrik og tårer» (Hebr 5,7), svette og blod – men dermed vant han også en forløsning som gjelder evig for Gud.

Da han etter Guds evige rådslutning var gjort til synd for oss, da «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6), fikk han ikke den minste ettergivelse på vårt uendelige skyldbrev, men måtte betale alt.

Men derfor sier også apostelen at han «utslettet skyldbrevet mot oss … Det tok han bort da han naglet det til korset» (Kol 2,14). Der ble våre synder og all lovens forbannelse liggende!

Og på samme måte som våre synder ble gjort til Kristi egne, ble også hans fortjeneste, rettferdighet og dyder våre. Han er «Herren, vår rettferdighet» (Jer 23,6). Gud ser nå hele menneskeslekten innesluttet i Kristus, og derfor forsonet i Kristus, rettferdig i Kristus, hellig, ulastelig og god i Kristus. Lammet har jo vært slaktet fra verdens grunnvoll ble lagt (Åp 13,8), nemlig for Guds øyne.

Dette er grunnen til at Gud helt fra begynnelsen har handlet med menneskenes barn som en forsonet Gud, en nådig og kjærlig Far, som med inderlig barmhjertighet har søkt sine fortapte sønner og tatt kjærlig imot dem så snart de ville vende tilbake.

Slik åpenbarte Herren Gud seg allerede for Moses, da han satt i fjellkløften for å se Herrens herlighet: «Herren Herren er en barmhjertig og nådig Gud, langmodig og rik på nåde og sannhet. Han lar miskunn vare gjennom tusen ledd. Han forlater misgjerning og overtredelser og synd» (2 Mos 34,6–7).

Dette er jo Guds allmenne nådevalg i Kristus, som omfatter alle menneskebarn på jorden; for etter Guds hensikt er ingen utelukket, Gud vil gjøre alle salige.

Høytidelig forsikrer han selv: «Så sant jeg lever, sier Herren Herren: Jeg har ikke behag i den ugudeliges død, men i at den ugudelige vender om fra sin ferd og lever» (Esek 33,11).

Gud er han «som vil at alle mennesker skal bli frelst og komme til sannhets erkjennelse» (1 Tim 2,4). «Herren vil ikke at noen skal gå fortapt», men at alle skal komme til omvendelse (2 Pet 3,9). Han er «alle menneskers frelser» (1 Tim 4,10). Derfor ga Kristus sine apostler denne befalingen: «Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for all skapningen!» (Mark 16,15).

Her er det altså ingen forskjell.

Her er ikke en bestemt person, et bestemt folk eller en bestemt slekt på jorden utvalgt. Nei, denne utvelgelsen er allmenn og omfatter alle slekter og alle mennesker: jøder, hedninger, tyrkere, kristne, katolikker, lutheranere – kort sagt alle mennesker, onde og gode, troende og vantro, ugudelige og fromme, fattige og rike, høye og lave, mann og kvinne. Med ett ord: hele menneskeslekten, «hver skapning under himmelen» (Kol 1,23).

Slik lød forkynnelsen av det evige nådevalget: «I din ætt», som er Kristus, «skal alle jordens folk velsignes» (1 Mos 22,18).

Så høyt har Gud, til fryd for oss,
den falne verden elsket
at han sin Sønn fra himlens høyd
har sendt, og han har frelst oss.

I synder var vår verden sunket,
og hjelp var ei å finne,
ei nåde å vinne,
om Gud ei Sønnen ga. Å menneske, kom det i hu!

5. mars

> «Kristus Jesus, han som for oss er blitt visdom fra Gud, rettferdighet og helliggjørelse og forløsning» (1 Kor 1,30).

Blant de mange forskriftene om hvordan påskelammet skulle spises i den gamle pakts tid, var også denne: Det skulle spises helt, og ingenting av det fikk levnes til neste morgen. Ble noe til overs, skulle det brennes opp (2 Mos 12,10).

Tenk, en slik forordning! Lammet skulle spises helt. Forstår du? Forstår du hva Herren vil si deg med dette?

Du får ikke bare ta det du har lyst på av Kristus; du skal ta imot ham hel og holden, slik Gud har gitt oss ham: til visdom og rettferdighet, til helliggjørelse og forløsning.

Her hjelper det ikke å velge selv, å tenke ut og bestemme noe om salighetens vei; den er allerede foreskrevet av Gud, og du har bare å høre og lyde. Den som ikke vil holde påske, slipper. Men den som vil, skal gjøre det slik det står skrevet – og Lammet får ikke stykkes opp, det skal spises helt.

Noen stykker opp Lammet slik at de tar Kristus bare til visdom, til profet, og nyter hans fortreffelige lære – men ikke noe mer! Selv har de ingen egentlig bruk for ham. De er ikke i en slik syndenød at de må ta imot hans forsoning til rettferdighet; de trenger ham ikke som yppersteprest; og han får heller ikke bli deres konge og regjere over dem, eller bli dem til helliggjørelse og forløsning.

Det er de som filosoferer over kristendommen og har alt bare i hodet, i klare, velordnede begreper og innsikter, men som aldri begynner å bruke dem på seg selv, på sitt eget hjerte og liv. Å, ve, hvor forferdelig de spotter Den Hellige!

Det er til slike kristne som bare studerer med forstanden, at Herren en gang skal si: «Var dere blinde, da hadde dere ikke synd. Men nå sier dere: Vi ser! Derfor er dere fremdeles skyldige» (Joh 9,41).

Andre tar Kristus bare til forbilde og helliggjørelse og mener at han på den måten skal bli vår rettferdighet. De vil ha Kristus bare til konge. Det eneste de gjør noe ut av, er å følge etter ham – det de selv skal gjøre og bli, ydmykhet, bønn, selvfornektelse og lignende. Slik ser de ut til å være de mest alvorlige kristne av alle.

Men under alt dette skjuler det seg en dyp, uendelig innbilning om hvor mye denne alvorlige gudsfrykten deres er verd. Derfor blir de heller aldri riktig elendige og fortapte syndere, som har sitt liv og sin trøst i Kristi forsoningsblod alene.

Selv om de med forstanden bekjenner troens lære helt korrekt, er hjertet deres likevel fordypet i det de selv gjør og skal gjøre. Derfor er også dette deres faste omkved, det første og det siste for dem.

Det er ikke den sangen de salige synger på Sions berg: Lammet som ble slaktet og med sitt blod kjøpte oss til Gud (Åp 5,9), men: Lammet som er vårt forbilde og

har helliget oss med sin Ånd. Det viser at hjertets egentlige skatt og trøst ligger i det som er virket i dem, og ikke i det som Lammet selv har vunnet for oss med sitt blod.

Hva skal en så si om dette? En må si: Dette alvoret og denne gudsfrykten hos dere er nok gode og prisverdige ting. Det er bare synd at de ikke går litt dypere – så dypt at dere blir til skamme med det hele og som helt utarmede, fortapte syndere lærer at alt dette er usselhet for Guds øyne. For hans øyne gjelder bare én ting: Lammet som ble slaktet og med sitt blod kjøpte oss til Gud.

For det tredje er det også noen som gjerne vil ha Kristus til forsoning, men ikke til helliggjørelse. Det er de kjødelige medvandrerne i de kristnes lille flokk, som gjerne hører på dette søte budskapet om at ingen synder fordømmer oss og ingen gode gjerninger gjør oss salige, men som ikke vil høre noe om å døde kjødet og følge etter Kristus.

De knurrer og klager over at en slik lære tynger samvittigheten deres med lov. «De tar», som Luther sier, «bare skummet av evangeliet» og kan snakke mye om nåden og troen.

Men når de er ute i sitt hverdagsliv, er det ingen ånd av frykt for Herren hos dem; da lever de helt fritt i sine synder og sin urettferdighet.

De er de grenene i Kristus som ikke bærer frukt og ikke blir renset, bøyd og beskåret, men får vokse fritt i hvilken form de vil. Kristus er ingen rettesnor for dem.

Hva skal en si til dem? Jo: Deres iver for evangeliet og samvittighetens frihet er utmerket – men hvorfor elsker dere ikke tukt? Er ikke også formaningens ord fra Kristus og apostlene? «Hele Skriften er innåndet av Gud og nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettledning, til opptuktelse i rettferdighet, for at Guds menneske kan være fullkomment, satt i stand til all god gjerning» (2 Tim 3,16–17).

Hør: Lammet får ikke stykkes opp, det skal spises helt. Men feilen hos alle disse er at de tenker mer enn de hører, og ikke legger godt nok merke til Ordet. Merk deg derfor: Lammet skal spises *helt*.

Å, måtte Herren mer og mer oss føre
inn i hemmelighetens åpenbaring:
Kun Kristus for oss rettferdig å gjøre,
kun Kristus i oss all vår helliggjøring.

6. mars

«Jeg er den gode hyrde. Den gode hyrde setter sitt liv til for fårene» (Joh 10,11).

Men å, disse ordene er jo så velkjente og så ofte hørt! Hvem vil vel betrakte dem enda en gang? Mange vil kanskje sovne mens de tenker over dem.

Og likevel er det nettopp dette emnet som framfor noe annet kan gjøre et iskaldt hjerte brennende og den døde levende, om Guds Ånd får åpne våre sinn. Å, stans likevel enda en gang og tenk over hva Herren Kristus selv sier her: *Jeg setter mitt liv til for fårene*.

Du er kanskje uten fred og uten glede, kald og ulykkelig; du har ikke noe varmt og kjærlig hjerte å hvile ditt urolige hode mot. Men her skal vi virkelig fortelle deg hvordan du kan få et varmt, lykkelig og fredfylt hjerte.

Hvordan skjer så det? Jo, om du bare kan få feste blikket på din Frelsers ansikt mens han sier: *Jeg er den gode hyrde – jeg setter mitt liv til for fårene*. Om du bare får dette inn i hjertet, skal det sannelig begynne å bli varmt der inne, ja, du skal få en usigelig fred og glede.

Be Gud om den barmhjertigheten at han gir deg en stille ånd som kan betrakte, og et åpent sinn når du hører Herren tale disse ordene. Tenk så over *hvem* det er som taler. Tenk alvorlig over at det er den samme som du taler til i bønnen – det er din Frelser. Se da på ham og hør ham si: *Jeg er den gode hyrde, og jeg setter mitt liv til for fårene*.

Merker du ikke en dyp og hjertelig kjærlighet hos ham når han taler slik? Eller mener du likevel at han virkelig kan være så kald og likegyldig mot deg som ditt vantro og kalde hjerte dømmer?

Ta da disse ordene med deg til bønnen. Når du har den mest trykkende og nagende bekymring på hjertet og vil klage for din Frelser, men synes du ikke merker noen kjærlighet fra ham – søk da å fatte hans bilde og se ham inn i ansiktet når han sier: *Jeg er den gode hyrde – jeg setter mitt liv til for fårene*.

Og se, det er ennå bare hans *ord* du har betraktet. Se ham så i selve *gjerningen* som det tales om her – hans villige lidelse, hans bitre død. La disse ordene, *jeg setter mitt liv til for fårene*, stadig ligge foran deg og forklare for din sjel alt det du ser.

Se hvordan han frivillig går i møte mørkets makt, som leter etter ham i hagen, og hvordan han sier: *Er det da meg dere leter etter, så la disse gå* (Joh 18,8). *Jeg setter mitt liv til for fårene*.

Se hvordan han stille, «lik et lam som føres bort for å slaktes» (Jes 53,7), går ut til retterstedet og der lar hender og føtter bli gjennomboret og lar seg henge opp på korsets tre.

Og når du ser ham i dødens alvor, så hør hans egen forklaring: *Jeg setter mitt liv til for fårene*.

Våger du likevel å mistro hans kjærlighet og omsorg for fårene? Våger du likevel heller å tro ditt mørke, løgnaktige hjerte og djevelen, som sier: «Han er likegyldig med deg, han bryr seg ikke om din nød, han venter at du selv skal overvinne det onde i deg, han venter at fåret selv skal forsvare seg mot ulven», og så videre?

Å, vend deg likevel gysende bort fra slike innskytelser fra mørket, og la en gang din Frelser få være den han er: den evige og ubegripelige kjærlighet, som ikke engang kunne tåle at folket i ødemarken sultet, eller at en mann hadde en vissen hånd.

Hvor mye mindre kan han da tåle at din *sjel* er i nød og fare, uten at han skulle gjøre noe med det – han som jo er kommet til verden nettopp for å frelse *sjeler*?

Jeg ser at hele Kristi person og ærend til verden bare er ett eneste stort bevis på en ubegripelig kjærlighet og omsorg for den arme menneskeslekt. Og jeg ser

at han selv ville at vi skulle betrakte det slik når han sier: «Ingen har større kjærlighet enn denne at han setter sitt liv til for vennene sine» (Joh 15,13).

Da har jeg jo grunn til å slutte at alt det jeg selv erfarer, ser, føler og synes, umulig kan være like sikkert som det Kristus beviser ved å gi sitt liv.

Han kan siden prøve meg så underlig og tungt han vil, og overlate meg til djevelen og alt ondt så lenge han finner for godt. Jeg aner likevel at det hos ham ennå skjuler seg et hjerte som blør av inderlig kjærlighet.

Når jeg ennå er i nådetiden og dømmer meg selv, men også flykter til hans barmhjertighet, kan han umulig for alvor forlate meg. Nei, så sant denne trofaste Herren ikke kan lyve, er det allerede *glede i hans hjerte over et gjenfunnet får*.

Kort sagt: Ved dette store beviset på Kristi kjærlighet – at han ga hele sin person og sitt liv – skal du komme til en slik tro at han siden kan gjøre med deg som han vil, mens du lar det store beviset gjelde enda mer. Se, slik skal vi gjøre oss nytte av det han sier her: *Den gode hyrde setter sitt liv til for fårene*.

Hva som enn trykker, truer, skremmer og piner vårt hjerte, skal vi likevel ha en inderlig tillit til hans kjærlighet og hyrdetroskap, og bare flykte til ham som så hjertelig vil og så lett kan hjelpe i alle ting.

Den korte tid jeg vandrer her,
hva frykter jeg og klager?
Han som den gode Hyrde er,
ømt mine skritt ledsager.
Han som ga livet for sin hjord,
med Ånden sin og med sitt ord
er nær oss alle dager.

7. mars

> «For ennå er det bare en ganske liten stund igjen, så kommer han som komme skal, og han skal ikke dryge» (Hebr 10,37).

Å, om vi tok mer til hjertet det Ordet lærer om Herrens komme og de kristnes håp om salighet! Ingen kristen er fullkommen her, ingen har alt helt rett og riktig; alle trenger vi å bli lært og rettledet.

Visst er den *for Gud* «salig og hellig … som har del i den første oppstandelsen» (Åp 20,6) – den som daglig strever med synder og mangler, men kjenner dem og har dem som sin tyngste lidelse på jorden, som daglig holder seg til Frelseren og evangeliets ord og stadig *trenger* å bli trøstet, styrket og gjort levende av det.

Visst er han et benådet Guds barn, selv om han finner seg svært lunken og blir sterkt *refset* av læren om det salige håpet. Men han bør også ta denne herlige læren til seg, så skal han få stor velsignelse av den.

Apostelen Paulus forklarer at håpet om frelse er et viktig våpen og sier: «La oss stå iført troens og kjærlighetens brynje med håpet om frelse som hjelm!» (1 Tess 5,8). Håpet er like viktig som troen og kjærligheten. Håpet om Kristi herlige komme vekker, trøster, renser og gir liv. Johannes sier: «Og hver den som har dette håpet til ham, renser seg selv, likesom Han er ren» (1 Joh 3,3).

Med den store sannheten at t*iden er kort* vil Paulus løfte de kristnes sinn over det forgjengelige, så de vokter seg for den dårskapen å feste seg ved noe jordisk, enten det er godt eller vondt.

Han sier: «Tiden er kort! Heretter skal de som har hustru, være som de som ikke har, de gråtende som de som ikke gråter, de glade som de som ikke gleder seg, de som kjøper, som de som ingenting eier … For denne verdens skikkelse forgår» (1 Kor 7,29–31).

Merk deg det, menneske: Tiden er kort! Hender det deg noe gledelig, så gled deg med måte; det varer så kort, og du skal snart forlate det. Hender det deg noe sørgelig, så sørg med måte; det varer ikke lenge, tiden er kort. Tar du deg en hustru, får du jordegods, så vær til sinns som om du straks skulle forlate det.

Det «dumme kjødet» vil uopphørlig løfte hodet og prøve å lage seg et paradis her nede – det er dårskap, det varer så kort!

Å, om de kristne som begynner å innrette seg så ivrig i denne verden med sine eiendommer, sin handel og sitt byggeri – å, om de ville stanse i tide, før den siste gnisten av det åndelige livet er slukket og gudsfryktens ånd helt har veket!

La hånden arbeide – men vær oppriktig når du prøver deg selv: *Hvor er hjertet*? Lyv ikke for din sjel! *Hvor er hjertet*? I himmelen, der du venter Frelseren fra? Eller i ditt jordiske gods? Vær oppriktig!

Men det salige håpet skulle særlig være til stor trøst.

Dere som ofte er nær ved å gi helt opp på veien på grunn av de endeløse, trettende mangler, synder og troløsheter, som aldri lar dere få en eneste riktig glad og skyfri dag; du som har din daglige plage og forskrekkelse i troens mørke og i hjertets ubegripelige ondskap, hardhet og lunkenhet; og du som strever med en tung fristelse, «en Satans engel» – la oss aldri glemme at det bare gjelder en kort tid. Snart kommer han som komme skal. Løft hodet, snart stunder deres forløsning til!

Den tunge, tette vantrotåken skal ikke tynge vår sjel for evig! Dette onde kjødet med sine lyster, dette onde hjertet med sin lunkenhet og falskhet, sin lettsindighet, hardhet og ondskap skal ikke holde vår ånd fanget for evig.

Måtte særlig de som Gud har utrustet med gaver til å tjene sjeler, aldri glemme «håpet om frelse», som skulle være deres «hjelm». For de er Kristi stridsmenn og derfor mest angrepet og plaget – utvortes av verden med løgn og hån, innvortes av djevelen med ubegripelige fristelser, så de knapt kan åpne hjertet sitt for noen i denne verden.

Måtte de aldri glemme at det nå bare gjelder en liten stund. Snart kommer Herren for «å gi trengsel til gjengjeld for *dem* som fører trengsel over *dere*», men å gi dere som lider trengsel, ro, ære og uforgjengelig vesen, «når Herren Jesus åpenbarer seg fra himmelen med sin makts engler» (2 Tess 1,6–7).

Paulus utbryter: «Har vi bare i dette livet satt vårt håp til Kristus, da er vi de ynkverdigste av alle mennesker» (1 Kor 15,19).

Det beste, det herligste står igjen! Vi skal se Kongen ansikt til ansikt og siden *for alltid være sammen med Herren*!

Eller skal vi tro Kristus når han taler om nåden her og nå, og ikke tro ham når han taler om den herligheten som skal komme? Gud bevare oss! Måtte alle

kristne også tenke over dette stykket! Og måtte vi nå bare være rede og våkne og ha olje i lampene når ropet lyder:

Se, brudgommen kommer!

Fram i Jesu navn!
Tiden er kort.
Ljuv er hvilens havn,
tiden er kort.
Herlig er reisens mål.
Jesus vet hva jeg bærer,
han er min lengsels mål;
tiden er kort.

Hvordan det enn går her,
tiden er kort.
Hjemmet meg venter der,
tiden er kort.
Kort, om enn het, min strid,
Jesus meg vinker blid:
«Jeg er jo selv din fred;
tiden er kort.»

8. mars

> «Det ble også en trette blant dem om hvem av dem som skulle gjelde for å være størst» (Luk 22,24).

Her får vi se med egne øyne hvordan Kristus handler med noen disipler som har syndet på en svært uverdig måte. Det var jo høyst uverdig å «trette om hvem som er størst». Bare en tanke i den retning er jo en stygg synd, men her bryter den også ut i handling, i en trette om dette.

Sømmet slikt seg for Jesu disipler? Skal kristne gjøre noe slikt? Gud bevare oss!

Men hva gjør så Herren? Er han fornøyd med tretten deres? Gud bevare oss for en slik tanke! Nei, Herren refser dem.

Han sier: «Folkenes konger hersker over dem, og de som bruker makt over dem, kalles velgjørere. *Men slik er det ikke blant dere*. Den største blant dere skal være som den yngste, og lederen skal være som tjeneren.»

Og for å knuse dem enda mer holder han sitt eget eksempel fram for dem: «For hvem er størst, han som ligger til bords eller tjeneren? Er det ikke han som ligger til bords? Men jeg er som en tjener blant dere» (Luk 22,25–27).

Nå, så er han altså vred på dem? Det hadde de nok fortjent. Men se hvordan denne Herren har det i sitt hjerte! Hva synes vi?

Midt i den alvorlige refselsen for deres usømmelige synd begynner han å tale om deres æresseter i himmelen: at de skal sitte med ham i hans rike på troner og dømme Israels tolv stammer (Luk 22,30).

Å, hva ser jeg, hva hører jeg? Du milde Frelser, jeg trodde at vi for så uverdige synder skulle miste din kjærlighet og vår barnerett, eller i det minste være

utestengt fra din nåde en stund eller en dag. Men nei, her ser jeg noe annet. Midt i refselsen taler han likevel om deres plasser i himmelen.

Nåden og barnekåret var en sak for seg, som ikke kunne rokkes; den sto på en annen og fastere grunn. Det var en avgjort sak at de var Guds barn og skulle være med Kristus i himmelen i all evighet, og den var ikke avhengig av deres arme, ustadige fromhet. Kristus ville refse dem, rette dem og formane dem – men det var også alt han ville.

Se, slik er Kristus sinnet, den kjære, milde, trofaste Frelseren! Djevelen derimot setter odden mot selve livet; han vil rett og slett fordømme oss når vi har syndet. Men Kristus gjør ikke det.

Hva skal vi så lære av alt dette? Skal vi lære at det ikke er farlig å synde mot Gud – at når Kristus viser en så stor og stadig nåde mot disse disiplenes synder, kan også vi gjerne trette om hvem som er størst, og lignende? Ja, noen sier at det blir læren når en trekker fram slike eksempler som dem vi nå har nevnt.

Men slike spottere er allerede uttrykkelig tegnet av Herrens Ånd (Rom 3,8), og apostelen legger til: «Rettferdig er den dommen som rammer slike!»

Evangelistene har sannelig ikke skrevet ned disse eksemplene på disiplenes svakhet og Kristi nåde for at de skulle bli forbigått og fortiet. Tvert imot skulle de bli betraktet – og ikke som eksempler på *de vantros synder*, men på *de troendes svakheter*.

For vi må jo la Kristi dom gjelde når han før sin død sier nettopp til disse disiplene: Dere er *greinene den som blir i meg, og jeg i ham dere er alt rene* (Joh 15,3–5), og så videre.

At disse disiplene fikk en helt annen kraft på den store pinsedagen, gjorde dem ikke til kristne og Jesu venner, men til *apostler*. Nå ble de «ikledd kraft fra det høye» (Luk 24,49), en slik kraft som ingen etter dem har hatt – og likevel var de ikke uten feil heller etter den tid.

Vil du bevare evangeliets sannhet ren, er det helt nødvendig at du ikke tror at nåden avhenger av ulike grader av fromhet og kraft; for da har du allerede tatt feil i selve troen. Mener vi at nåden avhenger av vår helliggjørelse, har vi straks en annen grunn for troen enn «den som er lagt» (1 Kor 3,11).

Men avhenger nåden ikke av helliggjørelsens grader, da har evangelistene gjort rett når de har stilt fram benådningen av de *svakeste* disiplene som eksempel på Kristi kjærlighet.

Slik kan du forstå hva vi skal lære av disse eksemplene. Vi skal ikke lære at synden ikke betyr noe, ikke at vi bør ta etter disiplenes svakheter, ikke engang at hver den som ligner dem i disse svakhetene, er en kristen.

Nei, vi skal lære at *Kristi nåde* er så stor og urokkelig mot hans venners skrøpeligheter som du ser her. Du skal lære alvoret i Kristi forsoning og syndenes forlatelse til styrke for din arme tro.

Da skal den styrkede troen føre med seg økt kjærlighet og kraft til alt godt; du skal erfare at *Kristi kjærlighet tvinger oss* (2 Kor 5,14), så sant du er et levende lem på ham.

Får det derimot motsatt virkning, så du nå vil synde fritt fordi nåden er så stor, er det et tegn på at du er død.

Dette tegnet er like sikkert som dette: Den greinen på et frukttre som lever i stammen, får bare desto rikere sevje og frukt av solens varme; men den greinen som får bladene tørket av den samme solen, må med rette regnes for å mangle et levende fellesskap med stammen.

Din nåde, Jesus, dekker all
min synd og min elendighet;
den skal meg verne alle dager,
for med den sendte Gud
sin Hellige Ånd i sjelen min,
som trøster og advarer vel
og leder meg i all sannhet.

9. mars

«Men Herrens ord blir til evig tid» (1 Pet 1,25).

Paulus lar oss forstå hvilken kraft og betydning et *ord eller løfte* har når det er gitt av en som ikke kan svikte det.

Han sier at den som vil ha Kristus med all hans fortjeneste, ikke trenger å si: «Hvem skal fare opp til himmelen? – det vil si, for å hente Kristus ned. Eller: Hvem skal fare ned i avgrunnen? – det vil si, for å hente Kristus opp fra de døde. Men hva sier den? *Ordet er deg nær, i din munn og i ditt hjerte*» (Rom 10,6–8) – når du tror med ditt hjerte og bekjenner med din munn det som er «troens ord».

Legg merke til at han sier: «Ordet er deg nær.» Der har du alt du vil ha, mener han, når du bare holder fast ved Ordet. Paulus mener at et ord fra Gud er akkurat like mye verdt som om vi hadde selve saken i hånden.

Vi forstår godt at et pålitelig løfte har slik vekt og betydning, så snart det gjelder menneskelige ting. Men når det gjelder de himmelske, der vi har Gud selv til å gå god for løftet, er vi ikke forstandige nok til å være riktig trygge. Vi vil belyse dette nærmere med et bilde fra noe vi alle kjenner godt.

Selv om jeg ikke eier en eneste skilling i virkelig mynt, er jeg likevel alltid helt fornøyd, bare jeg har nok av en viss slags papir som vi kaller sedler. På dem står noen ord som gjør oss helt trygge, nemlig at «Riksbanken innløser denne seddelen» med så og så mye.

Da er vi så trygge at vi ikke engang bryr oss om noen gang å veksle disse sedlene inn i virkelig mynt. Hele livet kan vi gjemme dem og verdsette dem som om de var penger, ja, vi kaller dem penger, og de fleste mennesker vet ikke annet enn at det er penger; for de gjelder som virkelig mynt i all vår handel.

Hva er det så som gir disse papirene en slik verdi? Bare noen *ord*, bare et *løfte* – at de skal innløses med virkelig mynt når en krever det.

Se, Paulus mente at også Guds ord og løfte skulle ha en slik vekt, da han sa: «Si ikke: Hvem skal fare opp til himmelen for å hente Kristus ned?» Det trengs ikke, sier han; *Ordet er deg nær*. Da har du Kristus, himmelen og saligheten, om du bare gjemmer *Ordet* i ditt hjerte og stoler på det.

Også vår himmelske Konge har gitt ut sedler på jorden, nemlig i sitt ord. Å, om vi en gang ble så forstandige at vi kunne stole like fast på de ordene Gud har gitt oss i den store seddelboken, Bibelen, som vi stoler på en jordisk konges ord!

Gud skal sannelig ikke svikte disse sine egne forsikringer når det en gang gjelder, når vi vil veksle dem inn i den virkeligheten de lover, og vil ha selve himmelen og saligheten.

Måtte også dette bildet minne oss om hvilken vekt og betydning et *ord* og *løfte* fra Gud har! Vi skal aldri kunne bli i troen, i en virkelig tillit til all den usigelige herlighet som Ordet lover, om vi ikke dypt i vår sjel prenter inn hva det betyr at *Gud selv har sagt det*. Det er jo så stort at Gud selv har gitt oss løfter, at vi nettopp derfor ikke makter å tenke det til ende.

Eller kan noe være sikrere enn det Gud selv har lovet? Skulle *Gud* kunne svikte? *Gud*? Hvor ubegripelig fordervet er ikke våre sjelsevner, siden vi aldri riktig kan ta inn over oss noe slikt!

Apostelen sier at Gud ikke bare har uttalt det store løftet i Kristus, men også bekreftet det med sin hellige ed.

Han sier: «Da Gud så ville vise løftets arvinger desto mer klart sin uforanderlige vilje, bekreftet han det med en ed» – «han hadde jo ingen større å sverge ved», så «sverget han ved seg selv» – «for at vi skulle ha *en sterk trøst* ved to uforanderlige ting» (*løftet* og *eden*), «som utelukker at Gud kunne lyve – vi som har tatt vår tilflukt til å gripe det håpet som ligger foran oss» (Hebr 6,17–18; jf. 6,13).

Å, vår store, nåderike Gud! Har du også bekreftet ditt ord med din hellige ed, og likevel tror vi ikke! Hjelp oss, hjelp oss mot mørket og vantroen i våre ynkelige hjerter! Store, gode Gud, tilgi oss og hjelp oss!

Guds ord og løfte skal bestå,
det bærer vi i hjertet.
For himmel, ei for jord, vi går
til strid og er så glade,
og alltid vel til mote,
om vi enn våger gods
og ære, liv og alt.
Skje bare det Gud har befalt!
Guds rike skal vi beholde.

10. mars

> «Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6).

Hva gjelder det egentlig her? Hva var det vi fór vill i da hver av oss vendte seg til sin vei? Det forstår jeg av det Gud gjorde for å bøte på denne villfarelsen: *Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham*. Da skjønner jeg at det gjaldt *synden og vår frelse* det gjaldt veien til himmelen.

Tenk så over hva Herrens Ånd her påpeker som vår store hovedvillfarelse i det spørsmålet: *Vi vendte oss hver til sin vei*. Hver enkelt ser på noe han selv gjør. Den ene tenker: Om jeg bare kunne være riktig alvorlig i min gudsfrykt, riktig elske og frykte Gud, da skulle jeg våge å håpe på nåde.

Men dette er å *fare vill*, sier profeten her. Det strekker ikke til; du er altfor fordervet, du er helt fortapt med alt det du gjør.

Den andre tenker: Om jeg bare kunne kjenne og angre min synd riktig bittert, våke riktig alvorlig og kjempe mot den, da skulle jeg våge å håpe på nåde. Men det er å «fare vill», sier profeten; alt er forgjeves, hva du enn gjør – det kreves en helt annen mann.

Vil du vite hva som gjelder, så hør: *Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham* – bare dette gjelder.

Herren så med barmhjertighet på vårt ynkelige strev i syndens gjørme. Han forbarmet seg og ga oss en mann som skulle bære alle våre synder: «*Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss*» (2 Kor 5,21). Alle synder i hele verden ble ved den store tilregningens lov lagt på én eneste mann. Herren avgjorde at alle våre synder skulle være *hans*, så *han* skulle betale og bøte for dem. Våre synder er ikke lenger *våre*, men hans.

Og for at vi skulle være desto tryggere, sier profeten at det ikke er *vi* som har lagt våre synder på ham, men *Herren – Herren lot den ramme ham*. Det er Herrens egen gjerning og hans gode vilje, og han må vel mene det og være fornøyd med det han selv har gjort!

Derfor sier også Johannes: «*Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!*» (Joh 1,29). Legg merke til: *Guds lam* – det vil si det Lammet som *Gud* har bestemt til vår forsoning, det eneste som *Gud* vil ha for våre synder. Derfor sier også Jesus: «*Derfor elsker Faderen meg, fordi jeg setter mitt liv til*» (Joh 10,17).

Hva kan da være tryggere? Gud må vel være fornøyd med sin egen vilje.

Merk deg det, du arme, syndige, uttørkede og nedtrykte sjel: Det er Guds egen gjerning som frelser deg, det er Faderen selv som har gitt denne forsoningen. Hva slags Gud skulle det da være som kan anklage deg for din synd? For Gud i himmelen, som er din Herre og som du frykter så sterkt, har selv lagt din synd – ikke på deg, men på Kristus – til hjelp mot alle lovens trusler.

Skulle ikke den som har en ond samvittighet, ha del i denne forsoningen og ha sin frelse og trøst her – hvem skal da ha det? For en forsoning kan jo ikke være gitt for rettferdige, men bare for dem som har fortjent straff.

Å, den evige, ubegripelige kjærlighet! Syndere som har en ond samvittighet, skal nå få ha fred! Takk og pris, Gud!

Kan du bare tro dette – og det er jo den store hovedlæren i hele Guds ord – så regn etter hvor mye du veier mot denne forsoningen, hvor mye all din forferdelige fordervelse, din ondskap og død veier mot Guds egen Sønns død!

Merker du ikke at alle mennesker er ingenting mot Guds Sønn? Ja, når Herren har sammenlignet seg med en god hyrde og sagt at *han setter sitt liv til for fårene*, så la dette bildet få deg til å tenke etter.

Tenk deg at et får kunne ha moralsk skyld og med sin ondskap hadde pådratt seg en dødsdom, men at dette fåret hadde en så underlig øm hyrde at han ville gi sitt liv for det arme fåret. Tenk, et menneske ga sitt liv for å sone for et får!

Synes du ikke at det ville være en overmåte dyr forsoning for et får? Synes du ikke at det fåret ville være mer enn godt nok forsonet? Men er ikke Guds evige Sønns død for menneskene en like stor, ja, en enda umåtelig større forsoning for oss?

Synes du ikke at du forsvinner i denne forsoningens umåtelige storhet? Ja, at alle dine synder, så tunge de enn er i seg selv, likevel blir til ingenting her? Og nettopp det var Faderens mening og vilje, at våre synder slik skulle bli til ingenting, «for at vi skulle ha fred» (Jes 53,5).

Kan du altså ha din fred *bare og alene i Kristus*, da har du forstått ham rett, da har du grepet det evige liv – og med dine mange skrøpeligheter skal nok denne gode Hyrden siden finne råd. Det er han som skal sørge også for dem.

Du er bare et elendig får for ham. Han vil selv gjøre alt; fåret skal bare høre hyrdens røst. «Hør! Så skal deres sjel leve» (Jes 55,3). Gud gi oss mer tro!

Guds rene Lam uskyldig,
på korset for oss slaktet,
du var alltid tålmodig,
enda du ble foraktet.
All vår synd har du båret
og dødens makt slått ned.
Gi oss din fred, o Jesus.

11. mars

«… sier han til ham: Følg meg!» (Joh 21,19).

Her ber den store Herren rett og slett sin arme Peter om en tjeneste. Han lar også ham bli en hyrde for fårene, slik han selv var, og lar ham bli sin tjener og medarbeider.

Den samme nåden gir han alle sine venner, om enn på mange ulike veier, i ulike stender og kall. Men alle får vi bli Kristi etterfølgere og Kristi tjenere, og gjøre og være for andre det samme som han er for oss.

Til alle som elsker ham, sier han: Følg meg! Slik sier også Paulus: «Bli derfor Guds etterfølgere som hans elskede barn, og vandre i kjærlighet, likesom også Kristus elsket oss og ga seg selv for oss» (Ef 5,1–2).

Kristus sier til oss: «Jeg er kommet for at de skal ha liv og ha overflod (Joh 10,10). Det jeg har, skal også du ha; mangler du noe, skal det også mangle meg. Der har du min rettferdighet, mitt liv og min salighet, så ingen synd skal fordømme deg og ikke noe ondt overvelde deg, men du skal være helt trygg i evighet. Så lenge jeg er rettferdig og lever, skal også du være rettferdig og leve – *for min skyld*.»

Når han sier slik til oss, vil han at også vi med den samme kjærligheten skal si til vår neste: «Se, min kjære bror! Jeg har fått min Herre og all nåde og salighet i ham. La nå *også* meg tjene deg, slik han har tjent meg. Ta du det jeg har, slik jeg har fått det han hadde. Jeg vil ikke lenger kalle meg selv eller noe av det jeg har, for *mitt*, men helt og fullt være til tjeneste for deg og alle mennesker, bare for min dyre Herres skyld, som har gjort og hver dag gjør meg så mye godt.»

Å handle slik er å være en *Kristi etterfølger* og «ikke lenger leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp» for oss (2 Kor 5,15). Og dette er jo hele vårt livs oppgave, om vi er *kristne*.

Men å, når en tenker på hvordan det går med dette i virkeligheten – at det ikke er nok bare å *vite* det, men at det også daglig skal *øves i liv og gjerning* – og når en

kjenner hvilke fjelltunge hindringer som da legger seg i veien, så vet en ikke om det er verdt å si et ord mer om saken.

Ingen tror riktig at Kristus elsker og tjener oss slik vi nettopp sa, og at han samtidig bryr seg om vår arme tjeneste og har glede av den. Og få legger engang merke til dette og søker å få det inn i hjertet.

Hvem tror riktig at Kristus virkelig har behag i våre arme gjerninger? Jo, bare de arme, forblindede sjelene som lever i en falsk tro, slik at de mener at gjerningenes *egen verdi* er så stor for Gud at han rett og slett skal elske dem for gjerningenes skyld. De tror det så sterkt at det er forferdelig – for djevelen støtter en slik tro.

Men tenk deg et menneske som får rett lys over hvor usle og uverdige våre gode gjerninger er. Det ser at ikke en eneste gjerning i seg selv er ulastelig, ren og velbehagelig for Gud, men at vi må ha tilgivelse for våre beste gjerninger eller ellers bli fordømt for dem.

Det ser at gjerningene ikke behager Gud for deres egen verdis skyld, men bare av disse grunnene: For det første at Gud *for sin Sønns skyld* har behag i oss som personer, og for den kjære personens skyld lar også hans lille kjærlighetstjeneste behage seg.

For det andre for *hans ord* i *gjerningen*, det vil si fordi *han* finner for godt å be oss gjøre en gjerning for ham, så gjerningen har verdi for *hans* skyld, han som har befalt den.

Se, forstår vi dette, vil vi likevel ikke tro og glede oss over å få tjene ham. Vi går og ser bare på hvordan tjenesten eller gjerningen selv er, og er den i seg selv av liten betydning, kan vi ikke tro at vi gjør Kristus noen glede med den.

Dette er den plagen som alltid henger ved den rette læren om gjerningene, slik at vi mister motet fordi vi ikke kan utrette noe, og helst vil tie.

Å, den svarte, ulykkelige vantroen og det forblindede hjertets mørke!

Det er egentlig den ulykkelige vantroen, hedningen i hjertet, som hindrer de troende i å gjøre det gode med den lyst og iver de ellers ville hatt. For så mye elsker de jo sin Frelser at om de bare riktig trodde at de fikk tjene *ham*, ville de løpe til med stor glede, om det så var en lang vei.

Om han selv kom synlig inn i huset deres og ba dem om mat eller klær, ville de sannelig ikke spare på noe for ham, men bære fram det beste de hadde. Men når han i sitt sted sender et fattig menneske som trenger mat, klær eller penger, nøler de lenge.

Kunne vi da tro at Jesus står ved siden av, ser på oss og sier: «Alt *dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg*» (Matt 25,40) – å, hvilken glede vi da skulle ha av å gi eller låne ut, alt etter som det trengtes!

Men fordi vi ikke riktig tror noe, har vi heller ingen lyst eller drift til å gjøre det gode.

Har du i troen gitt deg først til Jesus, vennen kjær,
gi deg så i kjærlighet til dine brødre her.
Gi lærdom, råd og trøst og advarsel, gi villig det du har,
og lær: Jo mer du gir, desto mer har du igjen.

12. mars

> «Da sa slangen til kvinnen: … Gud vet at den dagen dere eter av det, vil øynene deres åpnes, dere vil bli slik som Gud til å kjenne godt og ondt» (1 Mos 3,4–5).

Legg merke til disse ordene – den lumske tvetydigheten og slangelisten! Se her den «hvitkledde» djevelen. Her ser han svært prektig ut, forvandlet til en lysets engel.

Han sier ikke til Adam og Eva: Bry dere slett ikke om hva Gud sier. Tvert imot tar han nettopp Gud til vitne for det han sier, og legger Guds egne ord til grunn. Han gir bare en forklaring på det navnet som Gud selv hadde gitt treet. I forbudet hadde Gud kalt det *treet til kunnskap om godt og ondt*. Hva dette betydde, vil djevelen nå legge ut.

Gud vet, sier han; Gud har selv innrømmet med treets navn at en ved dette treet *får kunnskap om godt og ondt* – en kunnskap som Gud selv har. Altså: Den dagen dere eter av det, «vil også dere bli slik som Gud til å kjenne godt og ondt».

Dette er jo bare fortreffelige ting: å bli som Gud selv, vis og opplyst som han – det kan da ikke være noe ondt! Når Gud nå vet dette, er det jo umulig at han, deres kjærlige og algode Far, kan ha forbudt dere å ete av dette treet. Slik har noen forstått Satans dyp her.

Andre mener derimot at han med dette ville vekke mistanke om at Gud var *misunnelig* – at han ikke unte dem å bli så lykkelige og herlige, og at de derfor ikke burde tro så sikkert og fast på Guds kjærlighet og velvilje mot dem.

Begge meningene kan godt stå sammen. For Eva kunne bare trekke denne slutningen: Vet Gud at øynene våre skal åpnes når vi nyter denne frukten, så kan han ikke ha forbudt oss å ete av den; da må vi ha misforstått ordet hans, for hvordan kunne et slikt bud stemme med hans godhet og kjærlighet? Har han derimot *virkelig* forbudt oss å ete av den, kan vi ikke slutte annet enn at han er misunnelig på oss.

Se her Satans dyp! Det står fram som enda mer uhyggelig når en tenker på hvordan han her *blander sannheter inn* i sin dype løgn, sannheter som han bare forvrenger og formørker med de *tvetydige* uttrykkene.

Han lover for eksempel at øynene deres skulle åpnes. Det kunne forstås slik at de skulle få en usedvanlig visdom og innsikt; men selv mente han uten tvil bare den sørgelige erfaringen de skulle få av synden og straffen for den.

Men det som framfor alt stikker seg ut i denne fristelsen, er slangens innskytelser til hovmod, selvforgudelse og uavhengighet. De har satt så dype spor i alle Adams barn at de den dag i dag er selve grunnkilden til all åndelig fordervelse, til alle de mektigste fristelser og de dypeste fall.

Allerede i slangens første ord: «Har Gud virkelig sagt: Dere skal ikke ete av noe tre i hagen?» (1 Mos 3,1), ligger denne tanken: Dere, Guds herligste verk, dere herskere over hele jorden – skulle dere ha et bånd på dere? Skulle dere ikke ha full frihet?

Men når fristeren er blitt dristigere, sier han uttrykkelig: Dere skal bli som Gud, eller som guder. Og nettopp dette tok dypt tak i mennesket: Dere skal bli som Gud, ikke ved Guds nåde og gave, men ved egen «kunnskap om godt og

ondt», ved et eget tiltak, en egen gjerning. Det satte spor i Adams slekt som den dag i dag stadig stikker fram.

Det betyr utvilsomt også noe at slangen vakte en kunnskapstrang som i særlig grad bidro til dette store og forferdelige fallet. Luther sier: «Det er egentlig djevelens unaturlige gift at mennesket vil være klokere enn Gud har befalt det.»

For det første har ingenting gjort menneskene så tåpelige i åndelige ting og så sterkt fiendtlige mot Gud og hans veier som den innbilske lærdommen. «Mens de ga seg ut for å være vise, ble de dårer» (Rom 1,22), selv om de virkelig satt inne med det største forråd av kunnskaper.

Apostelen sier: «Kunnskapen oppblåser» (1 Kor 8,1). En større rikdom på forstand og viten blir derved den mektigste fristelsen til selvforgudelse og selvklokskap, og bare dette gjør et slikt menneske straks mer uskikket enn noen annen for Guds visdom. «Gud står de stolte imot» (1 Pet 5,5) og skjuler sitt lys «for vise og forstandige» (Luk 10,21).

Men når Gud står imot et menneske, da er det ute med det; da faller det fra den ene dårskapen til den andre.

«Da får det en slik visdom», sier Luther, «at det holder for rettferdighet det som er synd, og for den høyeste visdom det som er den ytterste dårskap. For dit pleier djevelen å drive saken: Jo lenger bort fra Ordet mennesket kommer, desto lærdere og klokere synes det selv at det er.»

Våk, min sjel, og be,
stå til strid beredt!
Frykt at frister legger snaren
der du minst kan ane faren:
Slik er hans manér.
Våk, min sjel, og be.

Lystens spor han går,
sniker seg på tå,
vennens røst han etteraper,
lysets engel seg han skaper,
til han fanget får
deg i lystens spor.

13. mars

> «Derfor, om noen er i Kristus, da er han en ny skapning, det gamle er forbi, se, alt er blitt nytt» (2 Kor 5,17).

Den første skapelsen var blitt fordervet ved syndefallet. Det som hadde vært en lyst og en glede for Guds hjerte da han så på alt han hadde gjort, ble så sørgelig ødelagt at Herren – på menneskelig vis – talte om at han *angret* at han hadde skapt menneskene.

Men da ga Gud oss det evige «Ordet», «opphavet til Guds skaperverk», for at han skulle bringe fram en ny skapelse på jorden: det nye mennesket, som i likhet med den første skapelsen er skapt etter Gud i sann rettferdighet og hellighet – «skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, som Gud forut har lagt ferdige».

«Om noen er i Kristus,» sier apostelen. Hva det vil si, og hvordan det går til, har vi ofte betraktet.

Ånden refser alt som er i oss – synd, vantro og egenrettferdighet – så lenge at vi til slutt ikke finner hvile noe annet sted enn i Kristus og hans rettferdighet. Når sjelen, jaget og drevet av Åndens stadige refsing, til slutt må svøpe seg helt inn i Kristi rettferdighet og ha alt sitt i ham alene – både sin rettferdighet og sin styrke – da heter det at den *er i Kristus*.

Og da, sier apostelen, *er den også en ny skapning* – det gamle er forbi, og alt *er blitt* nytt.

Og dette bekrefter erfaringen helt klart. Hver kristen vitner: I samme stund som han fikk liv i Kristus og fikk lys og fred i hans rettferdighet, ble han i sitt indre et helt nytt vesen, med et nytt hjerte og sinn.

Nå så han alt på en annen måte. Han fikk en ny forstand i alle åndelige ting, nytt syn og ny hørsel, ny lyst i hjertet, nye gleder og nye sorger, nye utsikter og nye mål. Kort sagt: Han har et nytt liv, en helt ny verden for seg – «alt er blitt nytt». Dette viser seg også i et nytt tungemål, ny tale og ny livsførsel.

Og når det gjelder *det gamle* som ennå er igjen i meg, står jeg nå i et nytt forhold til det. Synden og lystene, som før var min glede, er nå min plage og min skrekk. Det åndelige og himmelske, som før var kjedelig og fremmed for meg, er nå mitt liv og min lyst. Mitt *sinn* er nytt, selv om *kjødet* – den gamle, adamittiske fordervelsen – alltid er seg selv likt.

Dette *nye indre* er det sterkeste beviset på en *ny fødsel*, for *fødsel* betyr at selve det indre vesenet blir forvandlet. Kristus sier: «Uten at en blir *født på ny*, kan han ikke se Guds rike.» Og Johannes sier om Guds barn: «De er ikke født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av *Gud*.»

Ved denne nye fødselen av Gud, denne nyskapelsen, blir Guds bilde, som gikk tapt i syndefallet, gjenopprettet i mennesket, nemlig i de troendes *sinn* og *ånd*.

Fordi vi fremdeles lever i kjødet, som er fullt av synd og strider mot Ånden, er dette nye bildet ennå ikke åpenbart og fullkomment. Men det nye mennesket, som er skapt etter Gud i sann rettferdighet og hellighet, skal likevel en gang bli fridd fra «dette dødens legeme» når Kristus blir åpenbart, og «da skal vi bli ham like».

Her må nå enhver prøve seg selv.

Apostelen sier med klare ord: «Om noen er i Kristus, da er han en ny skapning.» Mener du at du er omvendt og troende, men ikke har fått dette nye sinnet og hjertet og ikke er blitt en ny skapning i ditt indre, da vet du ennå ikke hva den rette troen og saligheten i Kristus vil si.

Hele Skriften vitner jo overalt om at den sanne troen fører med seg et nytt sinn og et nytt hjerte, vennskap og fortrolighet med Gud, lyst til hans lov og seier over verden. Like lite som ild kan være uten varme, kan troen og den nye fødselen av Guds Ånd være uten liv og kraft.

«Om noen er i Kristus, da er han en ny skapning.» Dette sier apostelen kort og enkelt, men bestemt og avgjørende. Ikke fly forbi denne sannheten som prøver deg! Stans og vær ærlig mot deg selv!

Alt Guds ord må æres og betraktes med alvor. Det er bedre å oppdage i tide at ens ånd er falsk enn å bli bedratt når det er for sent. Du kan jo vite med deg selv om troen har ført deg til den indre forandringen det er tale om her.

Kanskje er dine synder og skrøpeligheter ennå aldri så mange og tunge. Men har du likevel dette nye sinnet, da er dette nye vesenet det sikreste bevis på at du er født av Gud, hvor tunge dine synder og mangler enn er.

Det nye sinnet er for det første at *Kristus*, *Kristus* er blitt din A og O, ditt første og ditt siste, din eneste trøst og ditt daglige behov, så du helst vil høre noe om Kristus og hans fortjeneste.

For det andre har du som følge av dette fått en ny kjærlighet og lyst til Guds lov og hans veier, slik at syndene dine er blitt din verste plage.

De uforstandige jomfruene kan nok være religiøse, elske Guds ord generelt og utføre sine faste hellige gjerninger. Men å ha sin lyst og sitt liv i Kristus og hans nåde, helst å høre og tale om Kristus og syndenes forlatelse – det finner du ikke hos dem.

Så er min Jesu bitre død
i alt blitt meg til livet:
min trøst i all min syndenød,
min helliggjørelse på jorden.
I troen på min Jesus er jeg fri
fra synden og dens slaveri –
for Jesus er min Herre.

14. mars

> «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu» (Jes 43,25).

Hør her hva Herren har i sinne! «Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene! Og dere som ingen penger har» – ja, både syndere og hellige – hør her, når Herren selv taler og sier oss hvordan han dømmer og handler i det store spørsmålet om vår benådning. Hva kan være sikrere enn det Herren selv sier?

Og her hører vi ham forklare så uttrykkelig som det går an: Det var verken det ene eller det andre offeret, verken indre eller ytre fromhet, som beveget ham til nåde. Og det var verken den ene eller den andre mangelen, verken indre eller ytre ugudelighet, som gjorde hans nåde til intet.

Både fortjeneste og skyld ble slukt opp av én eneste ting: «Du har gjort meg arbeid med dine synder, og voldt meg møye med dine misgjerninger.»

Hvordan skal det da gå? Jo: «Jeg, jeg utsletter dine misgjerninger for min skyld» – merk deg: «for min skyld», ikke for din skyld – «og dine synder kommer jeg ikke i hu.» Å, ord så søte som honning for fattige syndere!

Nådige Gud, åpne våre øyne og hjerter, så vi kan smake og se hvor god du er!

For å merke den rette kraften i disse kjære ordene må vi særlig forstå én ting. Alt det Herren nevner foran (v. 22–24) som ikke bidrar til hans nåde, var nettopp hovedstykkene i den gudstjenesten, den fromheten og de gode gjerningene som Herren selv hadde foreskrevet Israels barn.

Først taler han om hjertet: «Ikke at du har *påkalt* meg» – det omfatter all hjertets lengsel etter Herren, og dernest all påkallelse og bønn. Så regner han opp det som hørte gudstjenesten til: alle slags offer, matoffer, brennoffer, virak og så videre. Alt dette svarer altså til det vi i den nye pakt kaller *gudsfrykt*: bønn, andakt, gudstjeneste, barmhjertighetsgjerninger og alle slags gode gjerninger.

Vi vet at Gud selv hadde foreskrevet Israel denne gudstjenesten, og at Israels folk tok vare på sin gudstjeneste med stor omhu og iver. Hva kan det da bety at Herren her taler om den som om han forkastet den? Ja, det er som om han ville nekte for at de hadde båret fram noe offer til ham, enda han i samme åndedrag innrømmer at de har hatt strev med virak og matoffer.

Forkaster han nå det han selv hadde foreskrevet? Slett ikke! «Jeg vil ikke irettesette deg for dine slaktoffers skyld,» sier han, «dine brennoffer er alltid for meg.»

Nei, her er spørsmålet bare hva som beveget ham til nåde og skaffet dem syndenes forlatelse. Slik står det jo uttrykkelig: «Jeg, jeg utsletter dine misgjerninger for min skyld», og videre i v. 26: «La oss gå i rette med hverandre! Fortell du, så du kan få rett!» Det er dette spørsmålet det gjelder.

Og så snart det gjelder det, brenner Herrens nidkjærhet som en ild mot all menneskelig fortjeneste og verdighet. Da gjentar han igjen og igjen: ikke du, ikke du – «ikke at du har påkalt meg eller arbeidet for meg. Jeg, jeg utsletter dine misgjerninger for min skyld.»

Slik talte han også i sine kjøds dager. Her sier han for det første: Ikke at du har *påkalt* meg, ikke at du har *arbeidet* for meg; jeg har ikke hatt behag i ditt arbeid, tvert imot har jeg arbeidet for deg. Og for det andre sier han at det er derfor han forlater synder: *Jeg, jeg utsletter dine misgjerninger for min skyld*.

På samme måte sier han i Joh 15: «Dere har ikke utvalgt meg, men jeg har utvalgt dere.» I Matt 20: «Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til en løsepenge i manges sted.» I Joh 17: «Jeg helliger meg *for dem*, for at også de skal være helliget i sannhet.» I Matt 26: «Mitt blod … utgytes *til syndenes forlatelse*.» Og igjen hos Johannes: «Den som eter meg, skal leve *for min skyld*.»

I alt dette kjenner vi igjen den samme røsten, og alt går ut på det samme som Herren sier her: *Ikke du, ikke du* – «ikke at du har arbeidet for meg; jeg, jeg har arbeidet for deg, *jeg, jeg* utsletter dine misgjerninger for min skyld».

Alt går ut på at vi ikke makter noe annet enn å synde. Som helt fortapte må vi la oss gi alt av nåde, bare ved ham som har arbeidet for oss, gitt sitt liv og sitt blod for oss og sier: «Dere skal leve *for min skyld*. Jeg, jeg utsletter dine misgjerninger for min skyld.»

Vi takker deg, o Jesus god,
som ga for oss ditt dyre blod.
Fra Satans makt og onde list
har du oss løst, o Jesus Krist.

15. mars

«Du har bare trellbundet meg med dine synder, og plaget meg med dine misgjerninger» (Jes 43,24).

Se, der er den store grunnen til at verken våre synder eller vår fromhet betyr noe når vi blir benådet.

I Kristi blods røde hav er både våre synder og våre fortjenester druknet. Etter at Gud har gitt sin egen Sønn som soning for våre synder, brenner hans nidkjærhet ikke for noe annet enn Sønnens ære. Etter at Gud har hørt sin Sønns nød og rop fra jorden, tåler han ikke at noen synder vil gjøre seg selv verdig til himmelen.

Legg derfor godt merke til disse ordene: *Du har trellbundet meg med dine synder*. Ordet betyr at du har gjort ham til trell, latt ham slite og arbeide. «Trellbundet!» – hør! Han har *arbeidet* som en trell! Det har kostet den kjære Herren *arbeid* å frelse oss fra våre synder.

Vil du se hva ordene «du har trellbundet meg med dine synder» betyr, da må du se det i *Getsemane* og på *Golgata*.

Med Guds hellige lov er det ingen spøk.

Mennesket, den arme jordskapningen, våger å forakte og tråkke på sin allmektige Skapers lov. Det tar imot hans utallige velgjerninger, men tråkker på hans vilje og bud. Det elsker ham ikke over alle ting, men forakter ham og dyrker avguder. Det frykter ham ikke over alle ting, men synder lettsindig mot ham. Det setter ikke sin lit til ham, men til seg selv og andre. Det elsker ikke sin neste som seg selv, men tenker bare på sitt eget beste.

Og så lever det i alle slags synder og laster – i ulydighet, vrede, hat, utukt, urettferdighet, løgn, svik og mer til.

Alt dette kan virke nokså ubetydelig for vår lettsindige natur, men ikke for den hellige Gud. Gud dømmer annerledes. Det ser jeg på Kristi pinte skikkelse. Det ser jeg når Guds egen Sønn bærer våre synder: Han, den sterke, staselige mannen, begynte å bli forferdet, bedrøvet og grepet av angst, og svetten hans ble som bloddråper som falt ned på jorden.

Å, du lettsindige menneske! Du hører klagen i nattemørket i hagen og skjønner at den kommer fra denne majestetiske mannen – han som med et ord styrte vindene, drev ut onde ånder, vakte opp døde og slo vaktstyrken til jorden.

Da burde du sannelig stanse litt og spørre hva det betyr når en slik mann i ensomhet blir forferdet, gråter og klager. Gå ikke så likegyldig forbi det synet! Det angår deg.

Det er din Frelser, han som du påkaller i bønnen, roper til i døden og møter i dommen.

Og spør du ham hvorfor han svetter slik, får du til svar: «Du har trellbundet meg med dine synder.»

Og spør du igjen med profeten: «Hvorfor er din kledning så rød, lik klærne til han som tråkker vinpressen?», da svarer han: «Pressekaret har jeg tråkket, jeg alene, og av folkene var det ingen med meg. Ikke at du har gjort deg umak for meg. Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld.»

Ser du så din Frelser ved hudflettingen, så sønderslått og mishandlet at en kunne «telle alle hans ben», da lærer profeten deg: «Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred.»

Ser du ham til slutt lide forbannelsens straff på treet, da lærer apostelen deg: «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss. For det står skrevet: Forbannet er hver den som henger på et tre.»

Dette er gammelt og kjent – du vet det allerede. Men hvordan står det til i hjertet?

Er du blitt vakt ved dette synet? Får Guds Ånd åpne øynene dine og forklare deg Kristi pinte skikkelse, da får hele din frelsessak et helt annet utseende for deg. Du skal bli både knust og trøstet, ja, «fattig, men likevel salig». Og disse ordene skal få ny kraft og mening: «Ikke at du har gjort deg umak for meg; jeg har trellet for deg. Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld.»

Men ve den som kan se sin Frelser i pine og kval og likevel vil bli i sin lettsindighet, i syndens og verdens tjeneste! Ve den som vil være uforstyrret i sitt syndeliv mens hans Frelser svetter blod for hans synder, blir hudflettet for hans lyster og dør på korset med sterkt skrik og tårer for å sone for ham!

Og hvordan skal det gå den frie, frekke verden når dette blodet en gang kommer over den?

Hvordan skal det gå deg som alltid har kjent og feiret Kristi lidelse og død, men aldri vil bli helt forent med ham, bli hans egen og bli værende og leve under ham i hans rike? Hvordan skal det gå deg som kommer hvert år til minnet om hans død og tar imot hans legeme og blod, men så går bort igjen til dine lyster og ditt lettsindige selskap?

«Har noen brutt Mose lov, da dør han uten barmhjertighet … Hvor meget verre straff tror dere da den skal aktes verd, som har trådt Guds Sønn under føtter og foraktet paktens blod?»

Jesus, lær meg rett å tenke
på din tunge, bitre død
og din pines store nød.
Hjelp meg helt meg ned å senke
i dine hellige sår,
der jeg liv og helse får.

Hjelp meg, Herre, å forlate
verden med dens prakt og list,
og hos deg, o Jesus Krist,
bli i liv og død for alltid,
med ditt kors å være fornøyd,
ha i *deg alene* fryd.

16. mars

«Min sjel venter på Herren, mer enn vektere på morgenen» (Sal 130,6).

Guds barn har to kjennetegn. For det første har de fått barnekårets Ånd, som gjør at de roper: «Abba, Far!» For det andre: Når de ikke kan tale så fortrolig med ham – og en slik svakhet og kraftløshet kommer ofte over dem – er det likevel et *sukk og en venting* etter Herren i hjertet deres.

Frelseren, hans nåde og hans nærvær er livsnødvendig for sjelen deres, så denne *ventingen på Herren* er selve det nye menneskets åndedrett.

Herren lar heller ikke vennene sine vente og lengte etter ham forgjeves. Han sier selv: «Om noen elsker meg, … min Far skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta bolig hos ham.»

Men tro ikke at du alltid skal se og merke at han er nær. Tvert imot er det et hovedtrekk i hans måte å føre oss på at han skjuler seg og lar alt mulig ondt vise seg og merkes: synd, kraftløshet og djevelens grusomme angrep.

Da synes vi at Frelseren er tusen mil borte, og at bare onde ånder har oss i sin makt, sammen med vår egen og verdens ondskap.

Da sukker Sions datter: «Herren har forlatt meg, Herren har glemt meg.» Da går bruden i nattemørket og leter etter ham som hennes sjel elsker. Da står Maria ved den tomme graven og gråter fordi hennes Herre er borte. Dette er den *lille stunden* som Herren taler om: «Om en liten stund ser dere meg ikke lenger … Dere skal gråte og klage.»

Merk deg dette og glem det aldri: Det *hører nettopp med til Herrens måte å føre oss på* at han skal skjule seg slik. Og det skal slett ikke se ut for deg som om han bare *skjuler seg* en liten stund. Det skal alltid se ut som om han har forlatt deg – som en rettferdig følge av en eller annen synd og utroskap du har gjort deg skyldig i.

Om det ikke så slik ut for deg, ville det ikke være noen virkelig prøve. Men nå er det ment som en alvorlig øvelse for din tro, din bønn og din venting på Herren.

Men Gud sier selv til Sion: «Da min vrede strømmet over, skjulte jeg mitt åsyn for deg et øyeblikk, men med evig miskunnhet forbarmer jeg meg over deg.»

Og det var umulig for Kristus å bli borte fra Maria, som gråt ved graven, eller fra de to disiplene som gikk til Emmaus og trodde han var tapt for alltid. Like sikkert er det umulig at en eneste sjel nå kan vente på Herren og rope til ham dag og natt, og likevel bli til skamme i sin venting.

Nei, noe slikt strider helt mot Guds eget vesen. Gud fører nok sine *underlig*, men alltid med en *evig trofasthet*.

Og la det være med dine synder og din tilstand som det vil: Når din sjel likevel venter på Herren, kan han umulig bli borte – selv om du ikke får fram en eneste bønn over leppene, men bare venter på Herren med ditt pinte hjerte, i kraftløshet og usigelige sukk.

Se på vår Herre Kristi egne forsikringer når han taler om enken og den urettferdige dommeren i Luk 18, eller om mannen som ved midnatt, når døren er stengt, får besøk av naboen som vil låne brød (Luk 11). Med disse lignelsene vil Kristus selv tvinge oss til å se at hans hjerte umulig kan nekte en sjel i nød sin hjelp.

Men ofte må vi i lang tid bare tro hans ord. For det hører nettopp med til prøven at det skal kjennes og se ut som om alt er forgjeves. Og hensikten med prøven er nettopp at *troen* skal bli øvd.

Men enda oftere blir troen øvd ved at vi *ikke merker noe* av det åndelige, verken sorg eller trøst, verken synd eller nåde. En taus stillhet og tørke i sjelen får oss til å frykte at vårt åndelige liv er sluknet, at vi ligger i dødens ro.

For oppriktige og våkne sjeler kan nettopp denne stillheten, tomheten og kraftløsheten bli den aller tyngste prøven.

Men nettopp denne frykten for en skjult død er både det sterkeste beviset på at livet ennå er der, og det kraftigste middelet mot faren. De som derimot aldri frykter for seg selv, har virkelig grunn til å frykte.

Men hvor underlig Herren enn fører oss, kan han likevel *ikke alltid* være skjult. «De som venter på Herren, får ny kraft», og fra tid til annen får de også se hans herlighet. Da blir de fylt av en usigelig, salig undring over den levende og nærværende Gud, som er så underlig, men også så trofast.

Under lang prøvelse har de kanskje til sist begynt å tro at Herren har glemt dem helt. Da gir han dem helt uventet et så underfullt bevis på sin nåde at de bryter ut som Daniel, da han fikk mat sendt til seg i løvehulen: *Herre Gud, du tenker jo ennå på meg!* Jeg trodde du hadde glemt meg.

Å, hvordan den prøvede sjelen da smaker hvor god Gud er, ja, noe av «den kommende verdens krefter»! Nå vil den med David takke Gud også for sin sjels trengsel.

Så merk deg da, mitt hjerte, som klager
at Herren har glemt deg for visst
og vet ikke av din jammer og brist:
Gud og hans Krist
forandres ei av skiftende dager!
Selv om du det ei kan forstå,
hans nåde er den samme ennå.

17. mars

> «Og bli også selv oppbygd som levende steiner til et åndelig hus, til et hellig presteskap til å bære fram åndelige offer, slike som er Gud til behag ved Jesus Kristus» (1 Pet 2,5).

Måtte vi tenke godt over at Herren Gud virkelig har inderlig behag i det når et Guds barn ofrer ham sitt legeme, sin villige tjeneste og sin forsakelse av kjødets lyster – i kjærlighet og takknemlighet for hans store barmhjertighet.

Skjer det ikke i tro og kjærlighet, men for å legge opp fortjenester hos Gud, da er alt sammen bare Kains-offer, som ikke behager Gud. For «uten *tro* er det umulig å være til behag for Gud».

Men ofrer vi noe i troen på Kristus, i takk for Guds store nåde, da er det alltid til behag for ham, selv om det i seg selv bare er «et beger kaldt vann». Dette burde i særlig grad oppmuntre og anspore oss til å ofre på denne måten.

Men her står vår dype, tunge vantro i veien. Når vi endelig har erfart og lært at ingen egen verdighet kan bestå for Gud, og at synden henger ved alt vi gjør,

kommer vi også på den tanken at ingenting skal kunne behage Gud – heller ikke det vi gjør av tro og kjærlighet til hans ære og nestens gagn.

Slik blir vi trege og ulystne til hans tjeneste. Denne tanken er altså en svært skadelig villfarelse som hindrer oss.

Vi kan ikke forsone Gud og fortjene himmelen med egne gjerninger, og gjerningene våre er ikke i seg selv feilfrie og fullkomne for Guds øyne. Men det er en like viktig og urokkelig sannhet at når vi først som personer er helliget og til behag for Gud ved Kristi offer, da behager også alt vårt strev i kjærligheten ham inderlig.

Herren Gud er en mild og kjærlig Far, som med stort velbehag ser på det hans barn i kjærlighet vil gjøre for ham.

Når så et Guds barn til tross for all sin syndenød likevel er takknemlig for hans store barmhjertighet og villig og lysten til å tjene ham, er det Guds største velbehag. Og alt det urene og mangelfulle som ennå henger ved vår tjeneste, er så dekket av Kristi rettferdighet at Herren Gud aldri ser på disse manglene.

Det er likevel ikke bare manglene, men også *ringheten* i gjerningene våre som hindrer oss i å tro at Gud har behag i dem. Vi ser alltid etter det som er stort og strålende. Kunne vi gjøre noen store gjerninger, omvende store menneskemengder, bli misjonærer eller martyrer, da kunne vi tro at det behaget Gud.

Vi tenker ikke over at Guds velbehag bare avhenger av at vi *i tro og kjærlighet gjør det han har befalt oss*. Og hans bud og ord har bundet de fleste mennesker til de ringeste gjerningene, som trengs mest i hjemmet og samfunnet.

Herren Kristus sier at han på den ytterste dag vil prise offentlig, for mennesker og engler, slike gjerninger som hver kristen kan gjøre, også i den ringeste stilling. Og han sier at han vil se med velbehag på de gjerningene vi har gjort for hans skyld mot vår fattige neste, som om vi hadde gjort dem mot ham selv.

Han skal si: «*Jeg* var sulten, og dere ga *meg* mat. *Jeg* var tørst, og dere ga *meg* å drikke. *Jeg* var fremmed, og dere tok imot *meg* … Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, *det gjorde dere mot meg*.»

Hvordan kunne Herren sterkere vitne om at han har behag i de gjerningene vi har gjort for hans skyld? Hvordan kommer det seg da at vi likevel ikke tror at en slik kjærlighetstjeneste er Gud til behag?

Vi tror, ja, vi kjenner, at det mishager ham når vi *ikke* tjener ham, men tjener synden. Hvorfor skulle det da ikke være ham *til behag* når vi tvert imot flykter fra synden og tjener ham i kjærlighet? Her merker vi igjen at fienden forvrenger tankene våre.

Måtte vi derfor ofte tenke godt over disse ordene om kjærlighetens offer: De er «til behag for Gud». Måtte Gud hjelpe oss å tro det!

Da ville vi si av hjertens lyst: Å, er det til behag for Gud at jeg nå gir denne fattige broren en gave eller et lån, hvor gjerne vil jeg ikke da gjøre det! Ser Kristus på det som om jeg gjorde det mot ham, hvor lykkelig er jeg ikke da! Er det til behag for Gud at jeg er tålmodig, tro og ivrig i mitt ellers tunge og møysommelige kall, hvor gjerne vil jeg ikke da være det!

Er det til behag for Gud at jeg bøyer meg og er fornøyd når motgang eller tap rammer meg? Er det til behag for ham at jeg er vennlig, saktmodig, mild og

ydmyk mot mine medmennesker, at jeg ikke gjengjelder ondt med ondt, men heller gir et «mildt svar» som «demper harme»? Hvor gjerne vil jeg ikke da gjøre det!

Er det til behag for Gud at jeg nå forsaker og kveler min lyst etter det ene eller det andre, hvor gjerne vil jeg ikke da gjøre det! Er det til behag for Gud at jeg nå taler et ord til trøst, advarsel eller formaning til min neste, eller at jeg dekker over hans feil og svakheter og ikke baktaler ham? Er alt slikt virkelig til behag for Gud, å, hvor gjerne vil jeg da gjøre det!

Se, slik ville vi bli styrket og ansporet til alt godt, om vi virkelig trodde det Herren Kristus og apostelen har sagt oss: at slike offer er til behag for Gud.

Jesus, du som elsker meg,
lær meg også å elske deg
og i denne kjærlighet villig
ofre meg til ditt navns ære.

18. mars

«Ha det samme sinn!» (2 Kor 13,11).

Apostelen formaner her til enighet og ydmykhet i samlivet mellom mennesker. Noen vil kanskje mene at enighet og ydmykhet i vanlige, jordiske ting ikke er et viktig nok emne for en apostels formaning og for opplyste kristnes betraktning.

Men da får vi nok snart erfare noe annet i livet. Bare fordi vi mangler ydmykhet og enighet, fører vi både oss selv og andre inn i tunge fristelser og bringer vanære over Jesu navn.

Derfor syntes heller ikke Herren Kristus at det var for ringe å tale om denne ydmykheten og føyeligheten i prekenene sine. I Bergprekenen sier han for eksempel: «Salige er de saktmodige, for de skal arve jorden.» Og i Luk 14 lærer han at en ikke engang skal jage etter den fremste plassen ved et bord.

Vi skal tenke over at den sanne kristendommen vil gjøre sine barn dyktige og lykkelige i *alle ting*. Den vil føre oss ned i *livet*, så vi ikke bare oppholder oss i høye betraktninger og så glemmer alt vi har lært når vi skal leve. Tvert imot skal vi i hverdagen gi akt på «alt som er sant, … alt som er verd å elske, alt som folk taler vel om».

Med denne formaningen vil apostelen altså si: En kristen skal ikke være egenrådig og selvisk i sitt levnet, så han vil ha alt etter sitt eget hode. Han bør også la andres forstand, smak og måte å gjøre ting på få gjelde noe, der det ikke klart strider mot Guds ord og vilje.

Apostelen taler her mot en svært dyp tilbøyelighet i oss alle, nemlig egenrådighet og selvklokskap. Vi finner den allerede hos de små barna: Så snart de begynner å snakke, kommer tilbøyeligheten til krangel og stahet fram.

Siden ser vi i hele menneskelivet hvordan det overalt går etter det gamle ordet: «Så mange hoder, så mange meninger.» Hver og en synes at hans forstand og hans måte alltid er den beste. Følger vi nå denne naturen vår og vil alltid kjempe for vår egen mening, må det jo bli uopphørlig strid og uenighet.

Derfor er det en særlig nåde og visdom når en kristen også her tar lærdom, tidlig venner seg til å gi etter for andre og heller mistror sin egen mening og forstand enn alltid å kjempe for den.

Dette er den allmenne lærdommen apostelen her vil gi oss.

Men sitter denne tilbøyeligheten til egenrådighet så dypt i naturen vår som vi nå har sett, da må vi alltid være forberedt på at den også vil gjøre seg gjeldende i *åndelige* ting. Derfor er det vel verdt at vi først og sist preger inn i oss de mange formaningene til *åndelig* enighet som vi finner i apostlenes brev.

Om denne åndelige enigheten lærer apostelen oss at selv om vi ikke kan ha samme forståelse i hvert spørsmål – og det kan neppe skje så lenge «vi forstår stykkevis, og vi taler profetisk stykkevis» – skal vi likevel legge vinn på «å bevare Åndens enhet i fredens samband».

Det vil si: Med fred, fredsommelighet og kjærlighet som et fast bånd skal vi holde fast på den enheten Ånden har virket. Dette gjelder så mye mer som vi alle har de største og viktigste tingene felles, vi som i Kristus er «ett legeme og én Ånd».

Denne enheten i ånd og tale er sannelig svært viktig. Om noen som synes han har klarere forstand enn alle andre, skaper uro og splittelse for denne forstandens skyld blant dem som allerede er salige og forenet i Kristus, gjør han langt større skade enn om han alltid hadde beholdt lyset sitt for seg selv.

Ja, av Rom 14 lærer vi dette: Selv om du kjempet for en virkelig sannhet, men måten du gjorde det på, rev sjelene bort fra den enkle troskapen mot Kristus, har du likevel gjort noe så alvorlig at apostelen sier at du har *ført i fortapelse den som Kristus er død for*, og at «den svake broren *går fortapt for din kunnskaps skyld*».

Derfor er det så viktig at sjelene bevarer den åndelige enigheten og blir værende i den enkle troskapen mot Kristus, at du heller skulle tie alle dine levedager og ha din tro «for deg selv, for Guds åsyn», enn å forstyrre dem. Farene ved å forstyrre enigheten er langt større og mer skjulte enn vi tror.

Dette er grunnen til at apostlene har gitt så mange og alvorlige formaninger om dette, slike som disse: «Jeg formaner dere, brødre, *ved vår Herre Jesu Kristi navn*, at dere alle må føre samme tale, at det ikke må være splittelse blant dere.» Og igjen: «Ha det samme sinn! Hold fred med hverandre, og kjærlighetens og fredens Gud skal være med dere.»

Ta bort alt kjødelig overmot,
alt hovmod fra vårt sinne!
Du gir de ydmyke din nåde god;
virk selv, o Gud, der inne,
at vi kan tjene hverandre så
som du har tjent oss, Herre.

19. mars

«Og vi har sett og vitner at Faderen har sendt Sønnen som verdens frelser» (1 Joh 4,14).

Se her først høyden og dybden i den guddommelige kjærligheten! Johannes sier at «Faderen har sendt Sønnen som verdens frelser». Og videre: «Ved dette ble Guds kjærlighet åpenbart iblant oss, at Gud har sendt sin enbårne Sønn til verden, for at vi skal leve ved ham.» Og igjen: «I dette er kjærligheten, ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder.»

At Sønnen ble sendt, var et verk av Guds kjærlighet alene og det høyeste beviset på den. Det sier også Herren selv: «*For så har Gud elsket* verden at han ga sin Sønn, den enbårne.»

Og hvilken annen beveggrunn kan en her tenke seg enn Guds egen kjærlighet? En gammel lærer sier: «Jeg har lenge anstrengt all min tankekraft for å trenge gjennom alt vi vet om Gud og mennesket, helt inn til den ytterste grunnen til at Gud elsket verden så høyt at han ga sin enbårne Sønn for den. Til slutt har jeg bare kommet til denne slutningen: *Gud elsket, derfor elsket han*.»

En mor kan ikke gi noen annen grunn til at hun dag og natt steller og bærer sitt syke barn med utrettelig kjærlighet. Nei, det er en *lov i hennes hjerte, morskjærlighetens lov*, som tvinger henne til det.

Slik finner vi heller ingen annen grunn til at Gud ga sin Sønn. Slik var hans hjerte mot mennesket. Og mennesket var jo hans barn, selv om det var falt og vanskapt. I det falne mennesket kjente han likevel igjen det barnet han i begynnelsen skapte i sitt bilde og som arving til alt sitt gode. *Gud elsket* sitt falne barn. Det var beveggrunnen.

«Gud *sendte* sin Sønn.» Allerede dette ordet sier oss at Sønnen *var til* før han ble *sendt* til verden. Kristus var Guds *Sønn* i ordets bokstavelige mening. Slik måtte han også være, om sendelsen hans skulle være åpenbaringen av Guds uendelige kjærlighet til mennesket.

Gud har sendt mange profeter og engler til menneskers beste, men Kristus har aldri nevnt noen av dem som bevis på Guds store kjærlighet. Bare om den enbårne Sønnens sendelse sier han: «*For så har Gud elsket* verden.»

Og når apostelen i Rom 8,3 kaller Kristus ikke bare Guds Sønn, men *hans egen* Sønn (slik grunnteksten har det), skiller han Kristus fra alle som i en eller annen særskilt mening kalles Guds sønner, og lar oss forstå at Kristus er Guds Sønn i *egentlig* betydning.

Englene kalles Guds sønner fordi de er skapt og har en høy stilling. *Israel* (folket) kalles Guds sønn på grunn av den farskjærlighet og omsorg Gud omsluttet dette folket med. De *troende* kalles Guds sønner i kraft av sin nye fødsel og sitt samfunn med Kristus.

Men ingen andre enn Kristus kalles «hans *egen* Sønn», eller som hos Johannes, *den enbårne fra Faderen, den enbårne Sønn*.

«Stort er gudsfryktens mysterium: Gud åpenbart i kjød.» Vår arme fornuft støter så hardt mot denne hemmeligheten at selv de som ellers tror Guds ord, her blir anfektet og fristet til å ta uttrykket «Guds Sønn» i en eller annen uegentlig mening.

Tenk derfor godt over det som nå er sagt, og legg til hele Skriftens utallige vitnesbyrd.

Som det blir vist i Hebr 1, får den enbårne Sønnen slike *navn og tiltale* av Faderen som ingen av englene har fått: «For til hvem av englene har han noen gang sagt: Du er min sønn, jeg har født deg i dag!», og igjen: «Sett deg ved min høyre hånd, til jeg får lagt dine fiender til skammel for dine føtter!»

Han får *guddommelig tilbedelse*: «Og alle Guds engler skal tilbe ham!» Han får *et evig rike*, når det sies til Sønnen: «Din trone, Gud, står i all evighet.» Og endelig tilskrives han selve *skaperverket*, slik også Johannes sier om «Ordet» som ble kjød: «Alt er blitt til ved ham, og uten ham er ikke noe blitt til av alt som er blitt til.»

Ja, legg også til at han *var* før verden ble skapt, slik han selv sier i Joh 17: «Og nå, herliggjør du meg, Far, hos deg selv med den herlighet *jeg hadde hos deg før verden ble til*!» Det hadde også profetien sagt allerede, for eksempel i Mika 5, der det står at han skulle komme fra Betlehem, han hvis «utgang er fra gammel tid, fra evighets dager».

La oss i stille tilbedelse prise den Eviges underfulle råd! Han har sannelig sendt sin egen Sønn til verden.

Å, Herre Jesus, hør min røst,
gjør deg et tempel i mitt bryst,
i hjertet mitt bli du og bo,
så har jeg trøst og evig ro.

La aldri meg forglemme deg,
ditt navn bli priset evinnelig!
Ditt navn med fryd jeg love vil;
gi meg din nåde, Gud, dertil.

Gud være ære på sin tron,
som har gitt oss sin ene Sønn!
Nå menneskers røst og englers kor
lovsynge ham som i det høye bor.

20. mars

> «Jeg kjente ikke synden uten ved loven. For begjæret hadde jeg ikke kjent dersom ikke loven hadde sagt: Du skal ikke begjære!» (Rom 7,7).

Vi legger først merke til ordene: «Jeg kjente ikke synden uten ved loven.» Dette gjelder generelt, og apostelen hadde allerede sagt det i Rom 3,20: «Ved loven kommer erkjennelse av synd.»

Men her lærer han oss også *hvordan* og *når* vi lærer å kjenne synden ved loven. Også dette er et viktig spørsmål.

For det første ser vi at selv om vi alle har kunnskap om Guds lov, kjenner vi ikke alle synden – hele verden sover helt trygt i all sin synd. For det andre bør vi tenke over at den som ikke lærer å kjenne sin synd, heller ikke kan søke frelse fra den, men til slutt skal «dø i sine synder».

Med all sin kunnskap, klokskap og tro på Guds ord kan likevel ingen ta imot Kristus på rett måte uten å kjenne synden slik at han blir «drept av loven». Først da kan han bli levende i Kristus, bli et nytt menneske, født av Gud. Dette lærer hele Skriften.

Derfor er det et viktig spørsmål: *Hvordan og når* lærer jeg å kjenne min synd på rett måte?

Det første apostelen sier om dette, er at det først skjer når og ved at du lærer å kjenne *begjæret*. Han sier: «Jeg kjente ikke synden uten ved loven. *For begjæret hadde jeg ikke kjent* dersom ikke loven hadde sagt: Du skal ikke begjære!» Ved å knytte dette sammen sier han altså at han ikke kunne kjenne synden så lenge han ikke kjente begjæret.

Men hva han mener med «å kjenne begjæret», ser vi også av hans egen forklaring. Det betyr for det første å *kjenne begjæret som synd*. For han sier: «Begjæret hadde jeg ikke kjent dersom ikke *loven hadde sagt*: Du skal ikke begjære!»

Av dette ser vi at han først tenker på en *opplysning* om at allerede begjæret var synd. Det var dette han lærte av loven, som sa: Du skal ikke begjære.

For det andre ser vi av verset som følger, at han også tenker på den dypere kjennskapen til begjærets makt over oss, den vi får gjennom bitter *erfaring*. For der forklarer han dette videre: «Men synden benyttet seg av budet og vakte alle slags begjær i meg.»

Vi har nå sett at vi bare kjenner synden når vi kjenner begjæret. Spørsmålet er da: Når og hvordan lærer vi å kjenne *begjæret*? Alle har vi fra barndommen lært budet «Du skal ikke begjære». Vi hører og leser det ofte, og likevel sover hele verden og ser ikke at begjærene er straffskyldige.

Mange tar for seg loven for å se sine synder i den som i et åndelig speil for sjelen, og får likevel ingen levende erkjennelse av synd på den måten.

Hvordan og *når* får vi så denne erkjennelsen? Apostelen sier at det går til på en helt annen måte enn ved en slik selvvalgt og menneskelig betraktning av loven. Han sier: *Jeg levde en gang uten lov*, og da var synden død. *Men da budet kom*, våknet synden til live.

Hva kan det bety at Paulus har levd uten lov? Det betyr ikke at han ikke eide, kjente og brukte loven. Fra barndommen av var han jo opplært i loven. Mens han ennå var uomvendt, var han et så ivrig medlem av det strengeste religiøse partiet på sin tid at han «i rettferdighet etter loven» var «*ulastelig*».

Hva betyr det da at han en gang hadde levd uten lov, og siden at «budet kom»?

Ikke noe annet enn at loven ikke hadde vært levende i samvittigheten hans; han hadde sovet i sin gjerningstjeneste. Han hadde ikke sett og ikke merket budet: Du skal ikke begjære.

At «budet kom», betyr altså at loven ble levende og fikk kraft i samvittigheten hans. Han ble vakt opp av syndesøvnen og fikk merke Guds hellige nidkjærhet og hans øyne, som jaget og trettet ham ut uansett hva han tok seg til.

Slik går det til når vi får kjennskap til synden ved loven. Det krever et stort og nådefullt verk av Gud: Han må besøke deg og vekke deg opp av syndesøvnen. Ellers kan du aldri lære å kjenne dine synder, hvor oppmerksomt du enn ser på loven.

Apostelen bekjenner altså her at det bare var den hellige loven – den som strakte budene sine helt inn til hjertet og sa: «Du skal ikke begjære» – som åpnet øynene hans, så han så dette ellers skjulte onde, «begjæret».

Og da ble den «ulastelige» mannen snart en avskyelig synder. For nå trengte loven – den store og allmektige Guds hellige bud og trusler – inn i hans indre. Saulus, som var så fornøyd med sin gjerningstjeneste, merket at den store Gud så inn i hjertet hans og sa: Du skal ikke nære det minste begjær etter det onde.

Å, hvor var ikke da all hans rettferdighet ødelagt!

Fra syndige tanker og begjær var han ikke fri. Og nå ville han også gjøre seg fri fra dette indre onde. Han ville stå imot og drive bort alle onde tanker og være hellig for Guds øyne også i hjertet.

Da kom det en ny og tyngre nød enn han hadde kjent før. For tankene og begjærene lot seg ikke drive ut. De ble bare tyngre jo mer han lærte å kjenne dem og kjempet mot dem.

Min nåde er nok,
om synden av budet anledning tok
og vakte opp alle slags begjær i deg
og slukket hver gnist av håp i deg –
for *virkelige* synder jeg døde jo.
Er ikke det nok?

Så hvil deg da der
og slutt en gang all din fåfengte strid!
La nåden få være deg alt hva den er,
da blir den deg uunnværlig og kjær,
da først får din engstelige samvittighet fred.
Så hvil deg da der.

21. mars

> «Og dette er den frimodige tilliten vi har til ham, at dersom vi ber om noe etter hans vilje, så hører han oss» (1 Joh 5,14).

Det er et skadelig misbruk når en i bønnen går utenfor Ordet. Mange ber om og tror på det som Gud aldri har lovet. Det er å friste Herren og bedra seg selv.

Slik er det når en ber Gud om det daglige brød, men ikke selv vil arbeide, eller ber Gud holde ved like sitt åndelige liv, men ikke selv vil bruke Guds ord.

Eller en ber Gud om nåde til helliggjørelse mens en ennå er under loven, og om kraft til troens frukter mens en ennå ikke har troen og ennå ikke er innpodet i Kristus. Eller en ber om en salig død, enda en i livet aldri har vandret den veien som fører til livet. Eller en ber uten forbehold om ting der det er uvisst hva den allvise Gud ser er til størst gagn, og så videre.

Alt slikt er å «friste Herren» og bedra seg selv. Troen og bønnen må alltid ha et løfte fra Gud å bygge på, ellers er de forgjeves.

Andre igjen har løfter og tilsagn fra Gud om det de lengter etter, men bruker ikke disse løftene. De tenker ikke over dem, tar ikke Gud på ordet, men går bort uten verken tro eller bønn. Eller de ber, men uten tro på Ordet; de ber ut i luften og derfor også kaldt og ulystent. Dette hender iblant også de troende.

Det første som kreves til en rett bønn, er at den ikke er ditt eget påfunn, men at du stiller Guds befaling og tilsagn fram for deg og sier til Herren: «Du har befalt meg å be; jeg gjør bare det du selv har befalt meg.» Eller du sier med David:

«Mitt hjerte holder fram for deg [ditt ord]: Søk mitt åsyn! – Herre, jeg søker ditt åsyn»; jeg gjør bare det du selv har befalt meg.

For det andre kreves det at du ikke kommer til Gud bare med dine egne tanker, med ditt eget onde og løgnaktige hjertes dom om ham, om hans hjertelag og hans svar til deg.

Du skal væpne deg med hans egne ord, tenke over dem og holde dem fram, så du kan si: Jeg ber bare om det du selv har lovet meg. Gjør slik du selv har sagt! Ja, gjør bare etter din egen natur og lyst! Du har sagt at du er «nådig, barmhjertig, allmektig og sannferdig», at det er din glede å «gjøre vel» mot oss, og at du «lengter etter å være nådig».

Gjør da etter din egen natur, din lyst og ditt hjertelag!

Men fornuften, følelsene og Satan vil uopphørlig prøve å rive et slikt bilde av Gud ut av hjertet ditt, om du bare lar dem få det minste å si. Derfor kreves det her ofte en hard kamp for å bli ved Ordet.

Hold da øynene festet på Ordet uten det minste sideblikk, og tenk slik: «Er det ikke sant som står om Herren, så er det det samme for meg hvordan det går meg.»

For det tredje kreves det at du ikke kommer til Gud med din egen verdighet eller i ditt eget navn, men at du stiller fram for deg din «mellommann», han som Gud har alt sitt behag i. Og for det fjerde kreves det at du om mulig legger fram bønnen din slik at saken ikke blir liggende på deg og din verdighet, men på Gud og hans ære.

Det er ikke din tro, men Guds trofasthet, ikke troen i din bønn, men sannheten i Guds løfter, som skal stå sin prøve. Alt dette skjer ved at du tar Gud på ordet, eller som David sier, «holder fram for ham hans ord».

Se, dette har vært de gamle troshelters kunst når de har kjempet med Gud i bønnen, slik vi ser av mange av bønnene deres.

Da patriarken Jakob var i angst og redsel fordi broren hans, Esau, rykket fram mot ham med sine folk, ba han Herren om hjelp og sa: «Min far Abrahams Gud og min far Isaks Gud! Herre, du som sa til meg: Vend tilbake til ditt land og din slekt, og jeg vil gjøre vel imot deg! … Fri meg fra min brors hånd, fra Esaus hånd!»

Se her: Først sier han: «Du er jo min far Abrahams Gud og min far Isaks Gud.» Det er som om han dermed ville minne Gud om de løftene han hadde gitt disse fedrene: at etterkommerne deres skulle bli svært tallrike.

Nå hang oppfyllelsen av disse løftene på at Jakob og barna hans ble reddet. For hadde de blitt utryddet, hvordan skulle da det løftet bli oppfylt?

Men når han viser til Abrahams og Isaks navn, ligger det også en annen tanke i det: Om jeg er uverdig, så tenk likevel på at jeg er sønn av dine tjenere Abraham og Isak, som du har kjær.

Videre sa han: «Du som sa til meg: Vend tilbake til ditt land … og jeg vil gjøre vel imot deg!» Det vil si: Du har selv befalt meg å legge ut på denne reisen; da skal du også selv sørge for meg.

Og du har lovet å «gjøre vel» imot meg. Nå, Herre, gjelder det at dine ord er sanne. For om Esau får utrydde oss, hvordan blir da løftet oppfylt: «Jeg vil gjøre vel imot deg»?

Det er som om han ville si: «Det betyr ikke så mye om jeg går til grunne – men hvordan går det da med ditt løfte, din sannhet, ditt navn og din ære?»

O Gud, all sannhets kilde,
jeg tror ditt løftes ord.
Det du har sagt, skal gjelde
i himmel og på jord:
«Kall på meg i din nød,
så får du hjelp av meg.»
Ja, Herre, inntil død
vil jeg kalle på deg.

Hvor godt mot all min smerte
å stole på din nåd
og overgi mitt hjerte
til dine vise råd!
Da du meg lærte bede
i Jesu Kristi navn,
ga du mitt håp et fristed
i din trofaste favn.

22. mars

> «Da han førte mange barn til herlighet, sømmet det seg for ham … å fullende deres frelses høvding gjennom lidelser» (Hebr 2,10).

Det var som vår *frelses høvding* Kristus ble fullendt. Dette har skjedd gjennom to øvelser som var helt nye for Guds Sønn: hans *lydighet* og hans *lidelse*.

Det ser vi av apostelens ord: «Det sømmet seg for ham … å fullende deres frelses høvding gjennom lidelser.» Og videre: «Enda han var Sønn, lærte han lydighet av det han led. Og da han var fullendt …»

Legg merke til dette: Guds Sønn «lærte lydighet». For Herren, som er herre og lovgiver over alle skapninger, var det noe helt nytt selv å gå inn under den loven han hadde gitt oss, som en lydig tjener.

Det er som om han selv undrer seg over det når han sier i den profetiske salmen: «Herre, min Gud! Mange er de under du har gjort, og mange er dine tanker … Slaktoffer og matoffer har du ikke lyst til – du har boret mine ører … Da sa jeg: Se, jeg kommer, i bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, og din lov er i mitt hjerte.»

Merk deg: «Du har boret mine ører.» Dette viser hvordan han ble «født under loven» og satt til å *lyde*. For det er en tjeners sak å *høre*, bare høre etter og lyde. Siden dette var en helt ny øvelse for Guds Sønn, forstår vi hvorfor apostelen sier at han *lærte lydighet*.

Men for sin egen del trengte Guds Sønn aldri å lære lydighet, å øve lydighet mot Guds lov – den loven som var gitt oss mennesker – som sitt egentlige kall.

Dette har han helt og fullt gjort bare som *vår frelses høvding*, som den *andre Adam*.

Han skulle nå stå lydighetens prøve i hele menneskeslektens sted, slik den første Adam også ble satt på prøve i lydighet, men falt. «For likesom de mange ble stilt fram som syndere ved det ene menneskets ulydighet, så skal også de mange stilles fram som rettferdige ved den enes lydighet.»

Å, hvilken herlig trøst når vi kjenner vår daglige og uendelige ulydighet – for hele vår grufulle syndenød består i ulydighet mot vår Guds bud!

Å, hvilken herlig trøst da å vite at Gud har gitt oss *én* som skulle gjøre den fullkomne lydigheten i vårt sted, den lydigheten som vi skylder, men aldri viser på rett måte! «Ved den enes lydighet» skal de mange stilles fram som rettferdige.

Det er Kristi lydighet som er den egentlige fyldestgjørelsen. Den er gitt og tilregnet oss og er den rettferdigheten vi fullt ut består med for Gud – den rettferdigheten loven har krevd av oss, men ikke har kunnet frambringe, slik Paulus sier:

«For det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet, det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse.»

Det var ikke nok at våre synder ble sonet med blod; loven måtte også oppfylles.

Og det behaget den barmhjertige Far å gi oss en stedfortreder for alle mennesker, en ny Adam som skulle stå prøven, én for alle og alle i ham.

Derfor gjelder det: «Enda han var Sønn, lærte han lydighet av det han led. Og da han var fullendt, ble han opphav til evig frelse for alle dem som er lydige mot ham.»

Bare gjennom lidelse og lydighet er han altså blitt en fullkommen frelses høvding. Da han som barn lå i krybben, var han derfor ennå ingen fullkommen frelser. Hadde han straks vendt tilbake fra krybben til himmelen, ville ikke dette besøket av «soloppgangen fra det høye» ha blitt oss til frelse.

Han måtte først bli gjort i stand til å være mannen for vår frelse og vårt håp, til å være vår *frelses høvding*.

Det var helt nødvendig at han først, under storm og trengsel, oppfylte all rettferdighet for oss og i vårt sted og gjorde de pliktene som lå på oss. Det var helt nødvendig at han tålte hele den forbannelsen som med rette tilkom oss, ja, at han selv *ble en forbannelse for oss*.

Han måtte kjempe, lide, bløe, bli forlatt av Gud – han måtte dø. Gjennom alle disse dypene måtte han gå, om han skulle bli en Frelser som gjorde fullt ut nok for oss.

Og selv dette var ennå ikke alt som måtte skje med ham for dette store målet. Han måtte også stå opp igjen som livets Fyrste, fare til himmelen med vårt kjød og blod og bli opphøyd ved Majestetens høyre hånd i det høye. Slik kunne han sende oss sin Ånd og gjøre seg et villig folk på jorden.

Han hørte dypenes brus, drakk av fordervelsens bekker og styrtet seg ned i et svelg av dødens forbannelse. Han sprengte gravens segl, brøt gjennom skyene og inntok Majestetens trone i vår menneskelighet.

Først da var han fullt ut blitt «visdom fra Gud, rettferdighet og helliggjørelse og forløsning» for oss. Først da sto han der for Gud og for verden som en *fullkommen Frelser og Yppersteprest* for sin syndeflokk – og var fullendt.

Så ble da fullendt Guds evige råd,
så la han grunnen til frihet og nåd.
Vår frelses høvding har alt gjort vel,
vår skyld han betalte, og slekten ble sæl.

Så salig som det i skapelsen var,
ja, enda lykkeligere, for mellommannen har
en *evig rettferdighet* til oss beredt.
Kom, fattige synder, og vær nå tilfreds!

23. mars

> «Jeg er Herren din Gud, som førte deg ut av landet Egypt, av trellehuset» (2 Mos 20,2).

«Du skal ikke ha andre guder enn meg» osv.

Dette er Herrens egen innledning til hans hellige lov. Her lar Herren oss forstå hvem han er som taler, og på hvilket grunnlag han kunne by, befale og dømme slik. *Jeg er Herren*. Det er dette – *jeg*, *Herren* – som er den egentlige *grunnen* til at den hellige loven har evig vekt og evig bindende kraft. *Jeg er Herren*, jeg er *Jehova*, han som er til evig, han som består av seg selv, kilden til alt som er til, og til all makt.

La oss tenke over dette: Hvor kommer mennesket fra – det som skal lyde denne loven? Hva er mennesket? Det er jo *hans henders verk*, hans skapning. Har han ikke da all makt og rett til å by det hva han vil, begrense dets frihet og gi det lover? Det er det første han minner oss om med dette ordet.

Og la oss tenke dypt over det. For nettopp her ligger grunnen til all ulydighet og all forakt for Guds lov: Vi tenker ikke over *hvem Herren er* som har gitt loven, og hva *vi* er for ham.

Ja, om det ble gitt oss å se eller merke *hvem* han er som taler i den hellige loven, da ville vi nok heller vansmekte og dø enn våge å gjøre noe mot ham.

Vi sier ikke at vi dermed skulle få makt til å stå imot synden. Nei, etter syndefallet er det ikke slik med oss at vi kan gjøre det vi vil bare det blir befalt. Men nettopp derfor ville vi også vansmekte og fortvile om ikke Gud selv forbarmet seg over oss og frelste oss.

Så langt skulle vi være fra å være trygge og ubekymret med alle våre synder!

For tenk hva det er at *han* gir menneskene lov – *han* som er den store Skaperen av himmel og jord, som i begynnelsen gjorde alt av intet, som skapte solen, månen og stjernene og jorden med alt som er på den.

Han skapte mennesket i sitt bilde, til barn og arving, utrustet med evner til å høre og forstå hans vilje. *Han*, «Den Høye, Den Opphøyede» – han gir mennesket bud og lover.

Skulle vi våge å trosse og forakte ham? For en forferdelig fordervelse i alle våre krefter at vi ikke engang er i stand til å tenke over noe slikt!

Vi burde jo ellers tenke over at Gud kan knuse oss hvert øyeblikk, slik en knuser en flue.

Vi er helt i hans hender, og vårt liv og alt vårt vel i tiden og i evigheten avhenger av ham. Vi har ikke et eneste åndedrag i vår makt.

Og Gud har utallige måter og midler til å straffe dem som vekker hans vrede. Det ser vi også på alle kanter: Han sender den ene en ond, brå død, den andre en forferdelig sykdom, den tredje galskap, den fjerde en forblindelse og dristighet som fører ham inn i synd og skam.

Det er sant som Luther sier: «Gud har snarer og feller på alle kanter for dem som forakter ham, så de ikke kan unnslippe ham noe sted.»

Og til sist er han også den som kan ødelegge både sjel og legeme i helvete. Ja, vil han ikke ta seg av vår arme sjel når vi dør, og føre den til himmelen, da er den borte for evig.

Og ham skulle vi våge å forakte og trosse!

Tenk også, på den andre siden, hvor mye godt Gud kan gjøre mot oss om han er oss nådig. Hvor mye nåde og velsignelse i tiden, og hvor mye glede og salighet gjennom en hel evighet, kan han ikke gi sine venner!

Og ham skulle vi våge å forakte og trosse! Tenk om han bare ville ta sin Hellige Ånd fra deg og overlate deg til naturens mørke, kjødets lyster og djevelens makt!

La oss derfor be over dette ordet: *Jeg er Herren!* La oss be om å få dette ordet skrevet i sjelen som med store, flammende bokstaver, så det står for øynene våre alle våre levedager.

Men det ligger enda en lærdom i det *navnet* Gud her gir seg til kjenne med for folket: *Jehova*. For *Jehova* betyr han som er til evig, den uforanderlige. Dermed lar han oss forstå at hans lov aldri noen gang skulle forandres, ikke en bokstav eller en tøddel.

Det er nemlig verdt å merke seg at selve *grunnen* for Guds hellige lov egentlig ikke er en fri, tilfeldig *vilje* hos Gud, men nettopp *hans eget vesens natur*.

For spør noen hvorfor vi skal være hellige, da sier Gud selv: «Dere skal være hellige, for jeg er hellig.» Han sier ikke: For jeg *vil* det slik. Han sier: «For *jeg er* hellig.»

Når grunnen til den hellige loven ligger i Guds eget vesen, forstår vi hvorfor den umulig noen gang kan forandres – da måtte Gud selv være forandret. Derfor kan det som Gud har forbudt i sin lov, aldri bli tillatt, verken i tid eller evighet.

Å ha andre guder, misbruke Guds navn, forakte hans ord eller forakte sin neste, misunne, hate eller lyve om ham og så videre – noe slikt kan aldri bli uskyldig eller tillatt, ikke i et eneste tilfelle og ikke på grunn av noen omstendighet, for eksempel svakheten i vår falne natur. Det mishager Gud til evig tid. For Guds lov har sagt oss at det strider mot hans hellige sinn, og hans sinn kan aldri forandres.

Også dette skal vi tenke over ved ordene: *Jeg er Jehova*.

Så sier han: *Jeg er din Gud*,
som ga deg mine hellige bud.
Forakt ei du min majestet,

for straffen følger syndens fjed.
Jeg er din Jehova.

24. mars

«Men endog hårene dere har på hodet, er talt alle sammen» (Matt 10,30).

Synes du dette er altfor mye, så du har vanskelig for å tro det? Så åpne da øynene og se deg omkring!

Eller er du så blind at du ikke ser det selv den bare fornuften pleier å se: at alt som er skapt på jorden, er gjort for mennesket? Det finnes ikke en stein eller et tre eller et strå der som ikke er ment til å tjene mennesket. Ja, alle dyrene er jo også skapt for mennesket, som tar dem alle i sin tjeneste.

Sier ikke alt dette deg at Gud har en særlig omsorg for mennesket – at *mennesket* står hans hjerte nær på en helt særskilt måte?

Å, begynn da å se på skapelsen, om du er en så vantro sjel at du kan gjøre din Frelser til løgner når han sier at *alle hårene på hodet vårt er talt*! Han har selv vist oss til skapelsen (se Matt 6).

Og får du øynene åpnet, så du ser at Gud i *hele skapelsen har hatt mennesket for øye*, da må dette en gang bli et veldig vitnesbyrd for deg om hva mennesket er for Guds hjerte. Da må du se at han i alt han sender oss, først og fremst ser på det *høyeste* vel for mennesket, dets *evige* salighet.

Se nå dine aller bitreste erfaringer i dette lyset, så skal du kanskje finne bare guddommelig kjærlighet og trofasthet i alt som har hendt deg.

Kanskje har du mistet alt du eide og er kommet i de tyngste bekymringer for deg og dine. Eller du har mistet den kjæreste venn du hadde på jorden, den du ikke kunne leve foruten. Eller du har på én gang mistet de kjæreste håp du lenge har næret med et dypt følende hjerte. Dette er bittert.

Men en gang, i *evighetens lys*, skal du se at ikke det minste av alt dette bitre hendte deg uten at Gud hadde den høyeste kjærlighetshensikt med det: din udødelige sjels frelse. Den er en så stor sak – og så tung for vårt gamle menneske – at det må skjæres så dype sår i det.

Eller kanskje har du en enda bitrere erfaring. Ved Guds store nåde hadde du fått ditt hjertes høyeste ønske: at hele ditt liv fra nå av måtte bli til ære for din Gud og til velsignelse for mange sjeler. Men så er du gjennom uventede fristelser blitt ført inn i en slik syndenød at du rett og slett er blitt – eller tror du er blitt – til anstøt og vanære for evangeliet.

Og du ville mange ganger heller ha vært død enn å oppleve noe slikt.

Å, still ditt hjerte!

Også noe så usigelig bittert lar Gud sine kjæreste barn erfare.

Den mest trofaste disippelen, som gjerne ville dø for sin Herre og til slutt også gjorde det, måtte først gråte bittert over den forferdeligste fornektelse.

Den høyst benådede blant kvinner, utvalgt til å være Guds egen Sønns mor, hun som hadde sunget så henrykt: «Fra nå av skal alle slekter prise meg salig», måtte en gang miste det dyrebare barnet av syne, så det var borte i tre dager.

I sitt hjertes bitre bekymring måtte hun da dømme seg selv som den aller største synderinne fordi det var hennes skyld at hele verdens Frelser var borte. Nå tidde hun gjerne om at hun var Guds Sønns mor.

Det er vårt hjertes dype fordervelse, dets tilbøyelighet til å gjøre seg selv til gud og til andre synder, som skal brennes ut med slike bitre erfaringer.

La oss derfor bare ære Gud og hans høye nådehensikt med oss: å føre oss til den evige salighet i himmelen. La oss ære hans høye *mening* med alt han tillater eller sender oss.

Han vil rense, lutre og grunnfeste oss i nåden, døde vårt gamle menneske, hellige vårt sinn og øke vår tro, bønn, ydmykhet og alvor. Han vil gjøre oss lei av det forførende jordelivet og fylle oss med lengsel etter himmelen.

Når vi forstår at Gud har slike høye og kjærlige *hensikter* med alt han sender oss, la oss da bare ydmykt og takknemlig prise ham for alt som hender oss. Og la oss aldri glemme det gylne ordet, som står og faller med Herren Kristus selv: «Men endog hårene dere har på hodet, er talt alle sammen.»

Og synes du at du er altfor uverdig til en så overmåte stor nåde, så hør hva som blir sagt så høytidelig i Åp 5,1–6 om hvor uverdige alle skapninger er for Gud. Der står det at det var «ingen i himmelen eller på jorden eller under jorden» som var verdig, ikke engang til å se i boken.

Likevel skulle ikke Johannes gråte over dette; det fantes en som var verdig, sa en av de eldste i himmelen: «Gråt ikke! Se, løven av Judas stamme … har seiret.» Og da så Johannes et Lam som om det var slaktet.

Å, om dette synet måtte gå oss gjennom marg og bein, så det alltid ble stående for øynene våre! Måtte vi aldri glemme at bare det slaktede Lammet er verdig, og at det er verdig for oss – for det er sannelig ikke slaktet for sin egen skyld, men for oss.

Og for dette Lammets skyld er vi så mye verdt for Gud at også «hårene på hodet vårt er talt alle sammen», så ikke ett hår faller av hodet vårt uten hans vilje.

Min sjel, vær fornøyd med alt hva Gud behager,
i lyst og nød, i sorg og gledesdager.
Vil du først av alt søke Guds rike,
skal det du trenger, deg visst ikke svike.

Gud kler liljen, gir hvert dyr sin føde,
han steller alt foruten strev og møye;
til minste fnugg hans godhet strekker seg –
hvordan skulle han, menneske, glemme deg?

Et lite barn ved brystet sorgløst hviler
og vernes trygt mot været og dets iler.
Akk, skulle Guds barn ved nådens bryst
mot alt besvær ei finne hjelp og trøst?

25. mars

«La dere ikke føre på avveier ved mange slags forskjellige og fremmede lærdommer. For det er godt at hjertet blir styrket ved nåden» (Hebr 13,9).

Hvor viktig og nødvendig er ikke denne formaningen!

Vi vet godt hva Satan har i sinne. Han vet at ingenting kan skade oss så lenge Kristus er dyrebar og viktig for oss og er vårt alt i alt; og omvendt at ingenting kan hjelpe oss om vi mister Kristus. Kristus er jo den eneste som kan «gjøre ende på djevelens gjerninger» og være «helvetets gift og dødens pest».

Kan jeg bare holde meg til Kristus og det rene, sunne ordet, så kan alt bli godt igjen. Ja, selv om det ikke alltid skulle gå så rett og vel med livet mitt, blir jeg likevel reist opp igjen hver gang. Men kan den gamle slangen føre oss bort fra Kristus og fra den sanne kunnskapen om ham, da har han vunnet.

Da har han oss våpenløse og hjelpeløse i sin hånd.

Derfor vil vi alltid finne at hele djevelens streben, makt og list går ut på å føre oss bort fra Kristus og stille noe annet for øynene våre – om det så bare er hellighet, fromhet og gode gjerninger – bare ikke Kristus, han som den enfoldige troen hungrer etter og setter sin lit til.

Derfor sier også den store apostelen: «Jeg frykter for at likesom slangen dåret Eva med sin list, slik skal også deres tanker bli fordervet og vendt bort fra *den enkle og rene troskap mot Kristus*.»

Faren er altså slett ikke langt borte.

Foruten djevelens uavlatelige streben ligger det i hele menneskenaturen på den ene siden en forferdelig *utakknemlighet*, en glemsomhet både for Guds velgjerninger og for den nøden han har fridd oss ut av. På den andre siden finnes det et endeløst *begjær etter noe nytt*: Vi går snart lei av det vi har, ønsker oss noe nytt og elsker alltid forandring. Dessuten er Kristus og hans evangelium en dårskap og et anstøt for all fornuft.

La oss derfor se godt til at vi alltid er på den rette veien og i det rette sinnet, så det som er størst i himmelen og for Gud, også er størst for oss! For Guds øyne er ingenting stort og gyldig uten *Sønnen, ofret for oss* det samme må også for oss være det eneste store og dyrebare.

Har vi en annen smak, er det ikke noe godt tegn. Da bør vi klage det for Gud og be ham om den rette smaken og det rette sinnet.

Vi bør også vite og tenke over at det ikke finnes noen synd på jorden så forferdelig – ingen som i den grad må vekke Guds vrede – som *utakknemligheten* og *forakten* for hans store velgjerninger. Og ingen av Guds velgjerninger er større enn at han ga oss sin egen Sønn og i ham det evige liv, da vi hadde fortjent å bære den rette lønnen for våre synder i evighet.

Derfor: «Hvordan skal vi da unnfly om vi ikke akter så stor en frelse?»

Og enda mer: Har vi en gang sett Guds herlighet i Kristi evangelium, er blitt Guds barn ved troen og har fått smake at Herren er god, da ville det jo være en forferdelig utakknemlighet om vi nå holdt den samme nåden og det samme evangeliet for en ringe ting som vi ikke lenger hadde smak for. Det ville være det Jesus kaller å «ha forlatt *din første kjærlighet*».

Paulus skriver også om den første kjærligheten blant galaterne. Den gang verdsatte de evangeliet så høyt at de tok imot ham som forkynte det, «som en Guds engel, som Kristus Jesus selv». Og han legger til: «Hvor dere den gang priste dere salige! For jeg gir dere det vitnesbyrdet at hadde det vært mulig, så

hadde dere revet ut øynene deres og gitt meg dem.» Så høyt verdsatte de evangeliet den gang!

Men da de var blitt «forhekset» av en «fremmed lærdom», så de ikke lenger lød sannheten, men «ville bli rettferdiggjort ved loven», da sier han at de på nytt korsfestet Kristus, at de hadde mistet Kristus og var falt ut av nåden.

Og er det ikke forferdelig at noe slikt kan skje etter Kristi egne ord – at den første kjærligheten kan forlates samtidig som en fortsatt arbeider og lider for Kristi navn, er våken mot falske ånder og har skarpt blikk til å skille dem ut?

Det skjer bare ved at en i det stille, innvortes, dør bort fra den rette øvelsen i omvendelse og tro. For slik lyder Kristi tankevekkende ord i Åp 2,2–5.

Til slutt skal vi også merke oss dette: Skal Kristus alltid bli dyrebar og kostelig for oss, vårt hjertes alt i alt, og skal den nye sangen aldri bli gammel eller lang for oss, da er det nødvendig at ikke bare den rette *læren*, men også det rettskafne *livet* blir bevart.

Vi må stå i *stadig øvelse*, leve daglig i den omvendelsen som gjelder for Gud, med en våken samvittighet som kjenner synden, og daglig vil være viss på syndenes forlatelse og på nåde og vennskap hos Gud.

Da skal vi alltid kjenne at vi trenger Kristus, og han blir dyrebar og uunnværlig for oss. Da blir evangeliets ord et stadig behov, godt og kjært, og vi skal gjerne høre, lese og tale om Kristus.

Falske ånder streifer,
sjelens skatt de griper,
strider om den stadig;
legger ut sin snare –
tusen skjulte farer
truer den som vandrer.

Jesus, vær da nære,
du må selv få bære
lammene i favn.
Vokt din hjord, den svake,
la den ei bli ensom;
Hyrde er ditt navn.

Troen, hellig, høye,
underfulle øye,
styrk den i min sjel;
perlen ekte, klare,
den må du bevare
til mitt høyeste vel.

Liv gi nådens gjerning,
send meg regn og solskinn,
led meg som du vil;
bare du meg fører
så jeg til sist hører
himmelriket til.

26. mars

«Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss» (Gal 3,13).

Se, om dette ordet fikk rom i hjertet, hvilket himmelrike av usigelig trøst ville det ikke bli – evig og urokkelig trøst! Da skulle vi trosse all helvetes makt, og midt i vår ynkeligste svakhet skulle vi triumfere og rose oss i Herren.

For tenk etter hvilke ord som står her, og hvilket bilde vi ser! Kristus ble en *forbannelse*! At Kristus, Guds egen Sønn, ble en *forbannelse*, er en underlig og hard tale, men en overmåte sterk og veldig trøst for den som kan tenke over det.

Legg da merke til dette: Kristus har båret hele lovens forbannelse. Men den var så stor at apostelen sier at han *ble* en forbannelse. Han ble helt og holdent bare forbannelse. Han ble ikke bare lagt under mye forbannelse, men så overlesset med den at han helt og holdent kunne kalles en *forbannelse*.

Dette lyder svært underlig, men hva er det annet enn det Johannes sier: *Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd*? Det hører vi sunget over hodene våre hver gang vi bøyer dem ved Jesu nattverdbord for å ta imot hans legeme og blod, som han der selv forklarer er *gitt og utøst til syndenes forlatelse*.

Det er det samme som står i Jes 53: «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham. Han bar manges synd.» Derfor er det et ord vi aldri kan grunne nok på: Kristus ble en *forbannelse*.

Det andre ordet som er særlig verdt å tenke over, er dette: *for oss – for oss, for oss*! I dette korte ordet, *for oss*, ligger hele kraften i verset. For sin egen del trengte Kristus slett ikke å bli en forbannelse. I sitt eget vesen var han fullstendig uskyldig, hellig og rettferdig. At han ble en forbannelse, kom av at han hadde tatt på seg vår skyld.

Etter loven skulle enhver morder henges på forbannelsens tre; derfor måtte også Kristus etter loven henge der. For han hadde tatt på seg en synders og morders person – ja, ikke bare én, men alle synderes og morderes til sammen. For vi er alle sammen syndere og mordere for Gud.

Derfor måtte han for Gud bli det vi er, nemlig en synder, en morder, en misgjerningsmann, som det står skrevet: «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss.»

Slik ble Kristus for Gud den aller største synder; hans like hadde aldri vært på jorden. For når han er et offer for hele verdens synder, er han nå for Gud ikke en som er uskyldig og uten synd, slik Guds Sønn er i herligheten. Nei, en synder er han, «en kort tid forlatt av Gud».

Han bærer på ryggen Paulus' synder – han som var en Guds spotter, en forfølger og en voldsmann – og Peters synder, han som fornektet sin Herre, og Davids, han som begikk hor og mord; ja, mine og dine og hele verdens synder.

For alle de syndene som jeg, du og vi alle sammen har gjort og fremdeles daglig gjør, er lagt på Kristus, Guds Lam, med en slik kraft og et slikt guddommelig alvor som om han selv hadde gjort dem. Så virkelig er de blitt Kristi egne synder. Sannelig, enten må våre synder være Kristi egne synder, eller så må vi gå evig fortapt!

Se, dette var det Paulus mente: Kristus har hatt våre synder på seg like fullt som om han selv hadde gjort dem, og alt han gjorde og led, skjedde like fullt i vårt sted som om vi selv hadde gjort det. Derfor sa han: «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til *synd for oss*, for at vi i ham skal bli *rettferdige for Gud*.» Og videre: «*Én er død for alle, og derved har de alle dødd*.»

Av dette kan vi se hva ordet *for oss* innebærer når han sier: *Kristus ble en forbannelse for oss*.

Av usigelig barmhjertighet og i kraft av Faderens evige forsoningsråd har Kristus gjort et høyst nådefullt bytte med oss. Det vi hadde – synden, forbannelsen og døden – tok han på seg. Og det han hadde og vi manglet – rettferdighet, liv og salighet – ga han til oss.

Det kostet sannelig den kjære Herren svært mye – sterke rop og tårer, svette og blod – da han ble til *forbannelse*. Men det måtte skje, og han gikk herlig igjennom det.

Nå sier apostelen at Kristus ved dette virkelig *har kjøpt oss fri* fra lovens forbannelse. Han sier ikke at han *skal* kjøpe oss fri – for eksempel når vi blir riktig fromme, troende og helliggjorte. Nei, han «*kjøpte* oss fri» på den dagen og i de timene *da han ble en forbannelse for oss*.

Her ser vi grunnen til at de største syndere og synderinner straks fikk nåde når de kom til Jesus for å søke nåde og for hele livet bli hans egne. De ble tatt imot *som om det ikke fantes noen lov*, som om de *aldri hadde syndet*.

Her er grunnen til at vi alle, når vi kommer til Jesus på *denne* måten, straks blir rettferdige og salige – så snart vi bare i tro vil ta imot vår store, evige rettferdighet, som er gitt oss og har stått og står ferdig og venter på oss.

O Jesus Krist, Guds eneste Sønn,
du så vår sjelefare,
og for å frelse oss derfra
du ville deg ei spare.
Ved blodet ditt, din harde død,
du fridde oss av syndens nød;
salig den som deg stoler på.

Du er alene vår Frelser god
og vil oss himlen gi;
du er Guds Lam som ga sitt blod
for vår forsoning fri.
Du er alene vår salighet,
du er for tid og evighet
vårt håp, o Jesus Kriste.

27. mars

«Hvordan skal vi da unnfly om vi ikke akter så stor en frelse?» (Hebr 2,3).

Gud er kjærlighet. Ingen menneske- eller engletunge kan verdig beskrive Guds kjærlighet.

Men hvem tenker over at jo større nåden er, desto større er også faren – nemlig hvis den store nåden blir forsømt, foraktet og misbrukt? Hvem tenker

over at det i Guds vesen ved siden av den uendelige, guddommelige *kjærligheten* er en like uendelig *rettferdighet* og *hellighet*? Og at Guds nidkjærhet og hans rettferdige dom over dem som ikke akter, søker, verdsetter og tar imot den store nåden, er desto mer forferdelig nettopp fordi nåden er så stor?

«Var jeg ikke kommet, og hadde jeg ikke talt til dem», sier Jesus, «da hadde de ikke synd. Men nå har de ingen unnskyldning for sin synd.» Og nettopp når apostelen har lagt fram den store nåden og herligheten verden har fått i den siste tid – at *den enbårne Sønn fra Faderens fang er kommet og har talt til oss* – sier han: «Hvordan skal vi da unnfly om vi ikke akter så stor en frelse?»

Kristi blod skal og må nødvendigvis bli oss til liv og salighet, til visdom, rettferdighet, helliggjørelse og forløsning – eller også komme over oss til dom og forbannelse, slik det kom over de vantro jødene.

«Herrens, hærskarenes Guds nidkjærhet skal gjøre dette!»

«Har noen brutt Mose lov, da dør han uten barmhjertighet», sier apostelen. «Hvor meget verre straff tror dere da den skal aktes verd, som har trådt Guds Sønn under føtter og foraktet paktens blod?»

Men å trå Guds Sønn under føtter betyr *bare å akte ham så ringe* at en lar ham være – at en ikke søker ham, ikke hyller og omfavner ham, ikke blir hans egen, hans disippel, venn og etterfølger. For det en akter så ringe at en ikke bøyer seg ned for å ta det opp fra jorden, det tråkker en på.

Ikke alle de jødene som Guds forferdelige hevndom gikk over, hadde spottet eller pint Kristus. Noen *gråt over hans lidelse* og fikk likevel samme dom, *bare fordi* de ikke *tok imot* ham slik at de ble hans disipler.

Men hva gjør da den hellige, nidkjære Gud med det mennesket som forakter hans kjærlighet, hans Sønn og hans Ånds røst? Han gjør ikke noe mer forferdelig med det enn at han bare overlater det til seg selv.

Herrens Ånd forlater det; det blir ikke lenger vekket, uroet, knust og opplyst av Ånden. Det får gå sin egen vei og følge sitt eget råd og sitt eget behag – uten tukt, uten frykt og uten omsorg for sjelen. Ja, det får bli helt trygt i synden.

Da blir det så forblindet og forvendt i sinn og tanker at det bruker alt til sin egen undergang og skade. Alt Gud har gitt til velsignelse, blir til forbannelse for den sjelen. Det som er gitt til opplysning, blir til forblindelse; det som er gitt til vekkelse, blir til forherdelse; og det som er gitt til trøst og salighet, blir til evig pine og fordømmelse. Dette gjør Herrens, hærskarenes Guds nidkjærhet!

«Å, det finnes en egenskap hos Gud, en måte å styre på», sier en gammel Åndens mann, «som jeg forferdes over av hjertet. Jeg har ropt meg hes om den og er likevel aldri blitt hørt nok. Det er den egenskapen og den måten David taler om: Mot *den rene viser du deg ren, mot den forvendte viser du deg vrang*. Med de rene – det vil si dem som har en ren hensikt når de nærmer seg deg – taler du enkelt, åpent og forståelig, og du opplyser og leder dem i nåde. Men mot de forvendte viser du deg vrang: Du gjør narr av dem og forblinder dem.»

Synes noen at dette er for hardt sagt om Gud, så får han lese den milde Frelserens egen forklaring i Matt 13,10–15 og 11,25. Der sier han selv uttrykkelig at han talte i lignelser fordi den som har, skal få mer, så han får nok, mens den som

ikke har, skal miste også det han har. Og der sier han at han har skjult dette for vise og forstandige og så videre.

I 2 Tess 2 sier apostelen like uttrykkelig: «De tok ikke imot kjærlighet til sannheten, så de kunne bli frelst. Derfor sender Gud dem kraftig villfarelse, så de tror løgnen, for at de skal bli dømt, alle de som ikke har trodd sannheten, men hadde sitt behag i urettferdigheten.»

Så forferdelig kan Gud straffe dem som forakter ham. Det er tungt å stride mot Gud, og det er forferdelig å falle i den levende Guds hender. Det beste er å holde seg til venns med ham som har all makt i himmelen og på jorden.

Dem som søker, elsker og følger ham, skal barmhjertighet omgi alle deres livs dager – uendelig barmhjertighet, godhet og troskap. Men de som løper etter andre, får mange sorger.

Når vil du da begynne å søke den Gud
som snart skal din dommer bli kalt?
Når vil du begynne å akte hans bud
og gi ham i ordet rett i alt?
Nå er det nådens tid!

28. mars

«Jeg kjenner mine, og mine kjenner meg» (Joh 10,14).

En skulle knapt tro hvilken stor hemmelighet som ligger i disse ordene. De sier oss at det er et særlig *kjennskap* mellom Herren og fårene, og at alt skal avhenge av det.

Hva kan det bety? Noe begynner en å ane når en hører den samme Herren høytidelig erklære i den store, avgjørende stunden da han går til sitt forsoningsverk: *Dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus*. Hør hva Herren Kristus sier er *det evige liv*: bare å *kjenne* Gud og Frelseren!

Og igjen: Han taler om det fineste selvbedraget i åndelige ting – bedraget med egen fromhet, kraft og åndelighet, som får mange til å kunne si på den siste dag: «Herre, Herre! har vi ikke profetert i ditt navn, drevet ut onde ånder i ditt navn og gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn?» Og han sier at han skal vise dem bort med nettopp disse ordene: *Jeg har aldri kjent dere*.

Akkurat de samme ordene kommer igjen i dommen som for evig viser bort de jomfruene som var med i bryllupet. De bar lampene sine og gikk ut for å møte brudgommen, men manglet bare olje. Herren har bare dette ene å si til dem: «Sannelig sier jeg dere: Jeg kjenner dere ikke!» Tenk hvilket underlig ord *kjenne* må være her!

Akkurat det samme domsordet bruker han når han forklarer hvorfor de som *søkte* å komme inn gjennom den trange døren, likevel ikke kunne det. De skal si: «Vi åt og drakk for øynene dine, og du lærte på gatene våre.» Det samme domsordet lyder mot dem: «Jeg vet ikke hvor dere er fra.»

Å, må ikke hver den som leser dette, merke at det her ligger en overmåte viktig hemmelighet, når han ser hvor underlig nidkjær Herren Kristus, den avgjørende dommeren, har vært for å framheve det?

For de troende var dette ikke noe uventet eller underlig. Tvert imot er det for dem nettopp en gledelig bekreftelse på at de har forstått ham rett.

Men så er det dem som undrer seg over at Herren ikke heller sier: Dere har syndet mot min lov, eller: Dere har ikke vært alvorlige nok i deres omvendelse og helliggjørelse. Ja, de undrer seg over at Herren ikke la fram en nøye oppstilt nådens orden og sa: Mot denne har dere feilet. De ville ha det slik, men hører til sin forundring at han bare sier det ene og det samme: *Jeg kjente dere aldri*.

Ja, de må til og med se at i den store teksten om den ytterste dom i Matt 25, der så mange *gjerninger* blir nevnt, legges likevel hele vekten på dette: *Dere gjorde det mot meg*. Det vil si: Det var for *min skyld* dere gjorde det og det mot mine minste.

Altså var det *Kristus* og et *inderlig kjennskap til ham* som var kilden som disse gjerningene fløt ut av. Det var *Kristus*, *Kristus*, og ikke deres egen hellighet, som øynene deres og deres iver etter helliggjørelse var rettet mot.

Se, de som merker at Kristus har hatt en særlig omsorg for å peke på dette – skulle ikke de en gang, for Herren Kristi skyld og for sine udødelige sjelers evige vel, stanse og la seg si noe av den Herren som har nøklene i sin hånd, så ingen kan lukke opp når han lukker igjen? Skulle ikke vi stanse ved hans ord og ta dem alvorlig til hjerte?

Mange alvorlige og fromme menn har etter flere tiår med hellig iver for Gud og hans rike endelig våknet opp for dette. De er blitt revet ut av ilden som en brann ved at de fikk se Guds rikes hemmelighet: en stor og hellig person, blodig, med gjennomborede hender og føtter. Siden har de bare i ham og hans død hatt hele sitt liv, sin glede og sin sang, så de har regnet sin høyeste hellighet for bare skarn og elendighet.

Slik blir en til sinns når en lærer Jesus rett å kjenne. Og bare de som har et slikt kjennskap til Kristus – i art om ikke i grad – er hans får.

«Vil du da en gang for alle vite og tydelig kunne kjenne igjen hva en *kristen* er», sier Luther, «eller hvorfor et menneske kalles *kristen*, så må du ikke se på Mose lov eller på de største helgeners liv og hellighet. Du skal bare se på disse Kristi ord: *Mine kjenner meg*. Så kan du si: En *kristen* er ikke den som bare fører et strengt og hardt liv, slik de mest alvorlige munkene og eremittene gjør. For det kan også jøder og tyrkere klare, og noen av dem lever mye strengere. Kort sagt: Alt som kan skje i oss og ved oss, gjør ingen til *kristen*. Hva da? Bare dette, at en kjenner denne mannen, holder av ham og regner ham for det han vil bli regnet for, nemlig den gode hyrde som *har satt sitt liv til for fårene* og kjenner dem. Et slikt kjennskap heter og er ikke noe annet enn *troen*, som kommer av forkynnelsen av evangeliet.»

Det er evig liv å kjenne
Gud som sin venn.
Salige de som har funnet denne
vår beste venn,

ja, for evig salige, rike!
Andre venner dør og viker,

denne venn er alltid lik.
Å, hvilken venn!

29. mars

> «Men vi har vårt hjemland i himmelen. Derfra venter vi også Herren Jesus Kristus som frelser» (Fil 3,20).

I det andre brevet til korinterne sier Paulus: «På alle vis er vi trengt, men ikke stengt … slått ned, men ikke utslått. Som døende – og se, vi lever! Som straffet, men ikke slått i hjel. Som sørgende, men alltid glade.»

Hør for noen gåter! Er ikke dette et underlig og hemmelighetsfullt vesen som uttrykker seg slik? Et slikt underlig vesen er en kristen: undertrykt og likevel triumferende, sorgfull og likevel glad, fattig og likevel svært rik, syndig og likevel fullkomment rettferdig, elendig og likevel herlig – en vandringsmann på jorden, men med et hjemland i himmelen!

Verden har også glede og fornøyelse, men bare så lenge «blomsten på marken» ikke visner, bare så lenge den jordiske lykken varer. Når *den* er slutt, er det også slutt med gleden.

Men for Paulus går solen først opp om kvelden, og når det mørkner her nede, løfter han seg opp til paradisets lys der oppe. Han har et dobbelt liv: Han er en vandringsmann på jorden, men hans hjemland er i himmelen. Han hører til en høyere orden og lever med hjertet i denne høyere verden, sitt rette fedreland.

«Vi har vårt hjemland i himmelen», sier han – eller ordrett: «Vårt borgerskap er i himmelen.» Han sier: *Det er*, ikke: *det skal bli*. Dermed betegner han det som noe som allerede er til stede. Å, Paulus sier her noe helt annet enn det verden mener med håpet «om et liv som skal komme».

Paulus vet at han *allerede* er en borger av himmelen, mens han ennå går på jorden. Og ingen menneskelig tanke på jorden har ennå kunnet måle hvilken lykke og hvilken skatt en slik bevissthet er.

Men hvor hadde Paulus denne troens visshet fra? Det kan en godt spørre om. Jo, *Paulus kjente Kristus*! Det er hele hemmeligheten!

I mørket i dette jordelivet så Paulus en mann som ga ham denne vissheten – en høy, hemmelighetsfull mann som sa: «Jeg er utgått fra Faderen og er kommet til verden.»

Han sa at han ville gå og gjøre i stand et sted for vennene sine i Farens hus, og da de spurte etter veien dit, svarte han: *Jeg er veien og sannheten og livet*. Og da de sa til ham: «Vis oss Faderen!», svarte han: *Den som har sett meg, har sett Faderen*.

Og når han ga et vink med sin allmakt, ble de blinde seende, de døve hørende og de stumme talende, og de døde sto opp av gravene sine. Han drev ut onde ånder, han tilga synder, han befalte over naturkreftene, og til slutt brøt han selv dødens bånd og sto opp av graven med et forherliget legeme.

Da Paulus var kommet til å kjenne en slik Herre og Frelser, kunne han ta det trøsterike ordet i sin munn: *Vårt borgerskap er i himmelen*. Da visste han at han ved ham hadde fått tilbake den barneretten hos Gud og det borgerskapet i himmelen som gikk tapt ved syndefallet.

Hva følger av dette? Av dette følger at alle som har den samme troen og det samme kjennskapet til Frelseren som Paulus, også har den samme nåden og det samme borgerskapet i himmelen som han. For de er gjenløst med det samme blodet fra Guds Sønn som han, og derfor bør de også ha den samme trøsterike vissheten om det som han.

Riktignok får du ikke se og kjenne herligheten ved dette himmelske borgerskapet hos deg selv. Nei, den er dypt skjult og tildekket av all elendigheten i dette livet. «Vårt liv er skjult med Kristus i Gud.» Men det er likevel like visst og vel grunnet.

Er det natt her nede, så er det evig lyst og klart der oppe. Er veien ujevn og full av torner, så vandrer vi likevel mot vårt hjemland. Der er vennene våre, som kjenner oss – og der er vår *store* venn framfor alle andre venner.

Slik er det altså. Og dette er ingen diktning, men den alvorligste virkelighet, grunnet på Kristi ord og verk og på at han er gått inn i det aller helligste *for oss*.

«Så er dere da ikke lenger fremmede og utlendinger», sier apostelen, «men dere er de helliges medborgere og Guds husfolk.» Og det gjelder uten å gjøre forskjell på folk. Her er ingen forskjell; alle sammen er de syndere.

Men *hver og en* som tror på Kristus, han som vi alle er utvalgt i før verdens grunnvoll ble lagt – *hver og en* som tror på Kristus, det vil si som dømmer og straffer seg selv, men har sin eneste trøst i ham som rettferdiggjør den ugudelige – *hver og en slik* er like utvalgt, rettferdiggjort og velbehagelig for Gud bare i ham, Den Elskede.

Det gjelder synderinnen like mye som jomfru Maria, røveren like mye som Paulus. *Hver og en slik* er like visst en av de helliges medborgere og Guds husfolk.

Å, hvor din herlighet er stor,
du kristne sjel, alt her på jord,
du som på Herren Jesus tror
og hviler bare på hans ord.

Du er en Jesu Kristi brud,
ja, det er visselig sant;
han kledde deg i herlig skrud
og ga deg sin Ånds pant.

Du står med Herren i en pakt,
og han vil aldri svike sin ed;
han tenker på deg dag og natt,
og selv for deg han døden led.

Så inn i hans rike skal du gå
og ta din arv av hans hånd.
Bare noen dager eller år,
så har du nådd det gode land.

30. mars

«Vend tilbake til festningen, dere fanger som har håp!» (Sak 9,12).

«Hvordan kan jeg vende meg til festningen eller begynne å tro på Kristus, så lenge jeg ennå er så syndig eller så hard, lettsindig og ugudelig?» spør mang en bundet sjel. Da er du stadig bare vendt mot deg selv.

Men sier en til deg: Du tror ikke Guds ord, du gjør Gud til en løgner – da svarer du: «Nei, jeg tror nok ordet om Kristus. Jeg tror nok at hans forsoning er tilstrekkelig og hans kjærlighet stor. Men feilen ligger hos meg. Det er mitt harde hjerte, min forferdelige sikkerhet og hykleri, min fryktelige kjærlighet til synden og så videre, som er hele feilen.»

Se, slik merkes det at du vender deg rett bort fra festningen og til deg selv. Du tror ikke Guds vitnesbyrd om hans Sønn, at han skal frelse oss som helt *fortapte* nei, du vil for enhver pris komme som en som er blitt bedre.

Du tror ikke og akter ikke på det Kristus sier: at du *først* må være podet inn i ham ved troen. Det vil si: Først må du som ugudelig være rettferdiggjort og benådet og fylt av troens fred og glede, *før du overhodet kan begynne å bære frukt*.

Vend tilbake til festningen, dere fanger som har håp! Vi gjentar det enda en gang! Hele din ulykke er at du ikke straks vender deg til festningen. Du vender deg i tusen andre retninger, du tenker og prøver, venter og håper – håper på alt mulig annet.

Ja, du ligger fanget i en venting på noe merkelig som først skal skje i ditt eget hjerte, en forløsning som skal skje der: fra en bestemt synd, fra de onde tankene, fra hardheten, lettsinnet og maktesløsheten. Og den forløsningen som har skjedd i Kristus Jesus, står i den dunkle bakgrunnen. Jo, der er feilen!

De vilkårene og forbeholdene du da grubler over og ligger fanget i, er uten tall, ja, helt uten ende. Men at «Guds Sønn døde for oss, og dette var alt: at nådens kilde fløt langt mer enn syndens flom – og det for alle syndere» – det betyr ingenting for sjelen; det farer den fort forbi!

Å, våkn da opp og tenk over det ene som er evig stort og gyldig: at all verdens synder *allerede er* sonet, at Gud *allerede* er forsonet og blidgjort og brenner av bare kjærlig lengsel etter å få gi deg nåde over nåde.

Tenk over at alle de urovekkende ordene Gud taler, de som krever noe av oss og derfor er lovens ord, bare har som mål at hver munn skal lukkes og hele verden bli skyldig for Gud. Alle disse urovekkende ordene er bare sagt til de frie, sorgløse gudsforakterne som aldri spør etter himmelen, eller til de trygge hyklerne og selvrettferdige fariseerne som selv tror de fortjener himmelen.

De er slett ikke sagt til de arme synderne som selv straffer og dømmer seg, som gjerne ville ha både omvendelse og tro, anger og bønn, men aldri finner dette hos seg slik de ville. Å, dem er bare nåde, bare kjærlighet og tilgivelse lovet!

«Vend tilbake til festningen, dere fanger som har håp», sier Herren. «Også i dag forkynner jeg at jeg vil gi dere dobbelt igjen.» «Også i dag» – å ja, i dag forkynner han deg den samme nåden! I dag også forkynner han forløsning for de bundne!

I disse dager hører vi så mye forkynt om Kristi lidelse og følger vår Frelser på hans pinefulle vei. Vi ser ham svette blod i hagen og hører ham rope ut på korset om hele den forsoningslidelsen som Skriften hadde forutsagt: *Det er fullbrakt!* Ja, vi ser ham i et øyeblikk benåde selve røveren for den samme forsoningens

skyld og love ham hele den salige frukten av sin død med den herlige forsikringen: *I dag skal du være med meg i Paradis!*

Skulle vi da ikke en gang la vår vantro venting ta slutt og straks løpe i hans favn? Skulle vi ikke i alt dette se hans armer rakt ut også mot oss alle og høre disse ordene fra hans munn: «Også i dag forkynner jeg det!» «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile! … Så skal dere finne hvile for deres sjeler.»

Ja, enda en gang: Dere fanger som har håp – hvorfor venter dere med å vende dere til festningen? Skal dere *selv* bli mer verdige, eller skal *Gud* bli mer nådig? Nei, i *dag* skal dere vende dere til festningen!

Ta det store, viktige skrittet: Be om full benådning og om å bli tatt opp i hans pakt, av helt ufortjent nåde, bare for hans blods skyld! Å, ta det store skrittet i dag – og vit at ennå har ikke en eneste arm synder tatt det skrittet forgjeves.

Tenk ikke på en lang bønn. Se hvor kort røveren ba, og likevel fikk han straks det trøsterike svaret: *I dag skal du være med meg i Paradis!*

Men én ting skal du vokte deg for som for døden, nemlig å søke svaret i ditt eget hjerte, i følelsen din. Nei, se svaret i Guds eget ord! Ta svaret her, ut fra Guds eget løfte: «Også i dag forkynner jeg (nemlig forløsning) at jeg vil gi dere dobbelt igjen.» Det heter *nåde over nåde*. Gud være lovet!

Just som jeg er – uten et strå
av egen grunn å bygge på,
men på den grunn at du for meg
er død og selv ba meg til deg,
så kommer jeg, Guds Lam!

Just som jeg er – før jeg har nådd
det evig fåfengt var å nå:
å bli fra én flekk vasket ren –
til deg, *hvis blod gjør det alene*,
så kommer jeg, Guds Lam!

31. mars

«I ham har vi forløsningen, syndenes forlatelse» (Kol 1,14).

Nå spør kanskje noen: «Når likevel ikke alle blir frelst, hvordan skal jeg da vite at jeg har tilgivelse og nåde hos Gud?» Svaret er: Du må begynne med å tro Gud og hans ord – å høre, tro og gripe den nåden som *alle* har, også de vantro. Slik får du en nåde som ikke alle har.

«Hva er det for en nåde som alle har, også de vantro?» Svar: En forsonet Gud og en ervervet syndsforlatelse, som venter på dem, om de bare ville komme og ta imot den. «Hva er det så som ikke alle har?» Svar: Et hjerte som er forsonet med Gud, en tro som tar imot syndsforlatelsen og lever i Gud. «Hvor står det skrevet?»

I 2 Kor 5 står det: «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser, og la ned i oss ordet om forlikelsen. … Vi ber i Kristi sted: La dere forlike med Gud!» I Rom 5 står det: «Vi ble forlikt med Gud ved hans Sønns død, da vi var fiender.»

I Kol 1 står det: «I ham har vi forløsningen, syndenes forlatelse.» I Sak 3 står det: «Se, den steinen (Kristus) … jeg vil hogge den ut, sier Herren, hærskarenes Gud. Og jeg tar dette landets misgjerning bort på én dag.» I Gal 3 står det: «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss. For det står skrevet: Forbannet er hver den som henger på et tre.» Slik taler Skriften.

Her står det jo uttrykkelig at Gud i Kristus forlikte med seg selv – ikke bare de troende, men *verden* – og at denne forsoningen innebar og virket at han ikke tilregnet dem deres overtredelser. Og dette skjedde i Kristus, ikke i vår omvendelse. Men nå formaner han menneskene: La dere forlike med Gud! Det er alt som nå skal skje.

Her står det at vi ble forlikt med Gud ved hans Sønns død – ikke ved vår anger, omvendelse, alvor, bønn eller tro. Alt dette trengs ikke til forsoningen, men bare til at vi skal ta imot den nåden som allerede er der. Nei, her står det: *da vi var fiender*.

Her står det at forløsningen i ham – den som skjedde ved Kristi blod – var det samme som syndenes forlatelse – ja, at syndene ble tatt bort på én dag, nemlig da den kostbare steinen, «hjørnesteinen», ble hogd ut.

Her står det at Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse på den dagen og i den stunden da han ble en forbannelse for oss, og det skjedde da han hang på treet.

Å ve, at verden ikke vet hva som har skjedd! At den ikke kjenner vår slekts historie! At den ikke vet at menneskeslekten en gang også er blitt kjøpt fri, at den er forløst, ervervet og vunnet fra alle synder og fra dødens og djevelens vold – like visst som den en gang falt i synd!

Se da her: Denne syndsforlatelsen, denne forløsningen som nå er nevnt, tilhører hvert menneske, fromt og ufromt, troende og vantro. Hvordan du enn er, så er dine synder i alle fall tatt bort, utslettet, tilgitt og kastet i havets dyp. Dette skjedde i Kristi dødstime. Blir du fordømt, skjer det ikke for dine synders skyld, men for din vantro, fordi du holder deg borte.

Vil du derimot komme til Gud, bli hans egen og ha hans nåde, så er det ingen hindring. Du er velkommen i hvert øyeblikk, slik Herren selv sier: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut.» Her er det intet unntak, men «hver den som påkaller Herrens navn, skal bli frelst».

Hvem som helst som vil, hver og en – også om dine synder var røde som blod – slik lyder den store, barmhjertige Herrens egne ord. Her er altså intet unntak, og det kommer av at all synd er betalt og hele verden forsonet.

Når da noen er i nød over sine synder og aldri kan få visshet om tilgivelse, er feilen at han ikke tror Gud. Han regner ikke Gud for sannferdig og vil ikke akte på det Kristus har gjort eller det Gud sier i ordet. Ja, han «gjør Gud til en løgner», og det er svært forferdelig.

Om noen vil tro Gud på ordet, men bare ikke kan få det inn i hjertet, skal Gud snart gi ham en større trosgave. Han skal få vitnesbyrdet i seg selv om at alle hans synder virkelig er tatt bort, at han er ikledd hele Kristi fortjeneste, og at han er Guds elskede barn.

Forløsningen er vunnen,
Guds Sønn fra evighet
av Faderen er kommen
til verdens salighet.
Nå dødens makt er knust,
og syndens lenke løst,
og himlens port står åpen.

O Jesus, vis oss nåde,
så vi i troen må
lys i din sannhet skue,
liv av din kjærlighet få.
Til deg vårt hjerte lengter,
fra verdens tomhet trenger
det seg til din rettferdighet.

April

1. april

«Herren er barmhjertig og nådig, langmodig og rik på miskunnhet» (Sal 103,8).

Her kan nå en arm sjel sukke: «Å, jeg elendige! Gud er nådig mot sine venner, og de kan trøste seg med dette – men ikke jeg! Jeg er støtt bort fra hans åsyn. Han er blitt ‹grusom mot meg›. Jeg ser det jo, jeg *kjenner* det jo, at han er vred på meg! Jeg ser jo at han aldri vil høre min bønn. Jeg kjenner jo hans trusler i hjertet. Jeg søker ham i *ordet* og får ingen smak eller kraft av det. Jeg søker ham i *bønnen* og får aldri noe nådig svar, bare trusler og redsel. Herren har forlatt meg!»

Arme sjel! Hvem har malt et slikt bilde av Gud for deg? Det har djevelen og ditt eget løgnaktige hjerte gjort. Du har et helt falskt bilde av Gud, ja, et bilde av djevelen for øynene! Se her hvordan Guds ord framstiller Guds hjertelag:

Herren er barmhjertig og nådig, langmodig og rik på miskunnhet. Han går ikke alltid i rette og gjemmer ikke på vrede for evig.

Herren kan nok «gå i rette» med deg en tid og vise seg vred. I en slik vredens tid kan han nok skjule sitt åsyn for deg, og det lenge. Men det er umulig at han kan gå i rette for alltid og være vred for evig.

Legg merke til denne forskjellen! Hele Guds ord, fra begynnelsen av Bibelen til slutten, og alle hans gjerninger med Israels barn viser bestemt at Herren aldri har forlatt andre for evig enn de trygge forakterne, de som stadig sto ham imot. Aldri noen gang har han for alvor forlatt dem som lot seg straffe, som ropte til Herren i sin nød og ville være hans barn.

Sirak sier: «Se på de gamles eksempel og legg merke til dem: Hvem er noen gang blitt til skamme som har håpet på Herren? Hvem er noen gang blitt glemt og forsmådd som har påkalt ham? Herren er nådig og barmhjertig, han tilgir syndene og hjelper i nøden. Ve dem som fortviler om Gud.»

Ja, ve den som her vil tro sitt hjerte og sin følelse! Ve den som ikke heller tror Gud, stikk i strid med følelsen!

Hør hva han selv sier: «For så sier Den Høye, Den Opphøyede, han som troner for evig, han som bærer navnet Hellig: I det høye og hellige bor jeg, og hos den som er knust og nedbøyd i ånden, for å gjøre levende de nedbøydes ånd og gjøre de knuste hjerter levende. For ikke til evig tid går jeg i rette, og ikke for alle tider er jeg vred. En ånd skal blåse fra mitt åsyn, og jeg skal skape liv.»

Stans! Er dette Guds eget ord? Så tro det da. Gjør ikke Gud til en løgner! Som sagt:

Han vil gå i rette med oss, men ikke for evig. Han gikk så lenge i rette med den kanaaneiske kvinnen at han til slutt kalte henne en hund.

Men hun trodde likevel. Hun trengte gjennom den svarte skyen og så inn i hans hjerte, som etter det gode ryktet skulle være bare kjærlighet. Hun tok ham på ordet og sa: «Det er sant, Herre! Men de små hundene eter jo av smulene som faller fra bordet hos deres herrer.»

Se, da kunne han ikke holde seg lenger. Da smilte hans hjerte i kjærlighet, og han brøt ut: «Kvinne, din tro er stor! Det skal skje deg som du vil.»

Der ser du hvordan hans hjerte er, også når han går i rette med oss! Der ser du hva som er hans høyeste lyst, nemlig at vi likevel tror. Du ser tydelig at det var en lyst og en glede for ham at kvinnen trodde slik, for han sier med sterk følelse: «Kvinne, din tro er stor!»

Vil ikke også du gjøre ham denne gleden – at du lar ham skjule seg og likevel tror?

Å, for livets og salighetens skyld: La ikke djevelen forvrenge Guds bilde for deg! Her ser du det sanne: Herren er barmhjertig og nådig, langmodig og rik på miskunnhet.

Barmhjertig – det vil si at Gud har medfølelse med all nød og ikke kan tåle at vi roper til ham uten å få hjelp. Slik sa Jesus: «Skulle da ikke Gud hjelpe sine utvalgte til deres rett, de som roper til ham dag og natt?» Han kan jo ikke høre sine barns nød og bønn dag og natt og la være å hjelpe.

Nådig – det vil si at han ikke handler med oss etter våre synder, men etter sin fredspakt i Kristus. *Langmodig* – det vil si at han venter for å kunne være nådig.

Mange tusen tanker og bilder av Gud dukker opp i hjertene våre, men dette er det eneste sanne bildet. Så snart et annet bilde av Gud viser seg for hjertet ditt – at han vil handle med deg etter dine synder, eller at han ikke bryr seg om deg, men har forlatt deg – si da straks: Nei, dette er et mislykket bilde, et falskt og forvrengt bilde.

Eller si: Dette er ikke Guds, men djevelens bilde. Den sanne Gud er barmhjertig og nådig, langmodig og rik på miskunnhet.

Alene Gud i himmelrik
skal lov og ære være
for all den nåde, kjærlig, rik,
han ville oss beskjære.
Han ga vår jord stor fryd og fred.
Å, menneske, gled deg derved,
ved Guds evig gode vilje!

Vi priser og tilber deg,
ditt navn være evig lovet,
o Far, du som i nåde rik
oss alt godt har gitt i gave!
Alt har du i din makt og hånd,

og intet sukk er skjult for deg;
vel den som rett deg frykter!

2. april

«Min sjel, lov Herren, og alt som i meg er, love hans hellige navn!» (Sal 103,1).

Men nå spør en: Hvordan hadde David fått et slikt hjerte? Hva var det som hadde gjort Herren så hjertelig kjær for ham? Svar: Det er bare syndenes forlatelse og vissheten om den som kan gjøre et menneskehjerte virkelig lykkelig, varmt og brennende.

Om et menneske tror alt Skriften sier om Kristus, og tror det så visst at det kunne dø tusen ganger på den troen, men ikke kjenner sine synder og går fornøyd og selvtilfreds omkring, får det ingen kjærlighet, ingen glede og intet liv i Gud av all sin tro. Hele dets gudsfrykt består bare i kunnskap og fromme skikker.

Og omvendt: Om et menneske bare kjenner sine synder slik at det vansmekter på legeme og sjel, men ikke har fått troens visshet om *tilgivelse*, går det like kaldt og dødt omkring – om det så arbeidet seg i hjel med hjertet sitt for å bøye det til kjærlighet og glede.

Her kreves alltid de to tingene som Skriften har forent: *omvendelse og tro*, eller *syndens overflod og nådens overflod*.

Men da – å, hvilket nytt liv, hvilken glede, hvilken fred, hvilken brennende ånd, hvilken lyst og kraft til alt som er hellig – når jeg i min største uverdighet får den store Guds forsikring: «Dine synder er deg tilgitt. Du får nåde for alt. Allerede på jorden skal du leve i et rike der ingen synd blir tilregnet deg, men du skal i mine øyne være velbehagelig og til glede i alle stunder!»

Hør det, alle sammen – det er ofte sagt, men må sies stadig, for det blir alltid glemt – hør: Dette er den *eneste* veien til å bli både salig og hellig, til å bli rettferdig for Gud, glad og varm i hjertet og villig og skikket til det gode.

Når et menneske er vekket opp av den forferdelige syndesøvnen og har begynt å søke frelse, eller når en kristen liksom på ny våkner opp over sin forsømmelse, sin kulde og sin synd og synker ned i et trellesinn, da bekymrer et slikt menneske seg som regel dypt over at det ikke kan elske Gud slik det burde, og slik det ser at David eller andre Guds barn har elsket ham.

Da engster det seg, da ber det, da arbeider det for å kunne elske og gjøre hjertet varmt. Men det klarer det ikke; det er like kaldt. Det ber om kjærlighet, men kjenner den samme kulden likevel.

Det strider mot sin avguderiske kjærlighet til andre ting eller personer som er blitt det kjærere enn Gud, men det elsker dem likevel. Det er ulykkelig over dette, og med full rett, mener det, for det elsker ikke Gud.

Å, men så får det endelig ikke bare forstå, men også se med det nye synet Ånden gir, at det var *virkelig fortapte* syndere Kristus kom for å hjelpe. Han kom for å gjøre *for oss* nettopp *det som var umulig for loven å virke i oss* – nettopp *det*, *det*, *det som loven ikke kunne utrette*.

Han har elsket Gud for oss; *han* har vært ren, hellig og rettferdig for de urettferdige; *alt er fullbrakt*, *alt er ferdig*. Hvor elendig, uverdig og uskikket det enn er,

hvor kaldt eller varmt, hardt eller knust det enn er, så er det likevel rettferdig, hellig og «velbehagelig i Den Elskede».

Å, når det ser dette i troens lys og blir fullt ut trøstet, satt fri og viss på sin benådning – se, da elsker det. Da *kan* det elske; ja, det kan ikke la være å elske en så overmåte nådig Gud og Far. Da er det blitt et nytt liv i hjertet, glede, fred, kjærlighet og en inderlig lyst til Frelserens bud og veier.

Da kan det ikke annet enn love og prise Gud av hjertet – og da kan det synge med David: «Min sjel, lov Herren, og alt som i meg er … Lov Herren, han som forlater all din misgjerning, som leger alle dine sykdommer.»

Slik får en et slikt hjerte som David hadde. Å være religiøs, klok, from og godgjørende uten å ha gått denne veien – denne mørke, ynkelige og elendige veien gjennom syndenød til benådning i Kristus – å, det er bare bedrag. Det skaper nok folk som er mer skikkelige enn verden, men ikke *kristne*, slike som har «ikledd seg Kristus». For uten at en er kommet i syndenød, kan en ikke *virkelig* bli ikledd Kristus.

En slik dydig og religiøs mann kan nok greie seg her i tiden. Men i den stund kongen går inn i bryllupssalen for å «se på gjestene», skal den mannen bli funnet uten bryllupsklær. Etter all sin fromhet ved bryllupsbordet skal han derfor bli kastet ut i «mørket utenfor». Nei, en må gå Davids og synderinnens vei!

Hva? Skal en da synde for å bli salig? Å nei, det finnes nok synder fra før! Vi mangler ikke synder; feilen er at vi ikke kjenner dem.

Og du skulle nok kjenne synder – flere enn du maktet å bære – om du bare fikk nåde til å frykte Gud, om bare frykten for Gud kom for dine øyne, om bare Guds hellighet fikk skinne inn i samvittigheten og hjertet ditt. Da ble hjertets egen urenhet, kulde, hykleri, hovmod og så videre en gang store synder for deg.

Når selve hjertet slik blir angrepet, blir nøden visst tyngre. Men da blir også nåden sann og stor og overstrømmende, og da blir *hjertet født på ny* – da blir det en sann kristen.

Syndenes forlatelse
gjør et sorgfullt hjerte glad,
syndenes forlatelse
er den aller største skatt.

Når jeg ser min sjelenød,
åndelig avmakt, synd og død,
driver *syndenes forlatelse*
bort fra meg all sorg og ve.

3. april

> «For ettersom døden kom ved et menneske, så er også de dødes oppstandelse kommet ved et menneske. For likesom alle dør i Adam, slik skal også alle bli gjort levende i Kristus» (1 Kor 15,21–22).

Vi må aldri glemme at Kristus i alt skulle gjenopprette det vi mistet i Adam. I alt skulle han lege det som ble ødelagt ved Adam, ved syndefallet.

Nå var det ikke bare synden og fordømmelsen som kom over alle mennesker ved Adam, men også *døden* i alle dens betydninger, også den legemlige, som

tilintetgjør menneskets kroppslige del. Derfor skulle Kristus også gjenopprette den, så vi ved ham skal få tilbake et helt menneskes vesen, slik mennesket var før syndefallet. Til det hørte også et vakkert, friskt og udødelig legeme. Som nettopp sagt: Kristus skulle gjenopprette alt som gikk tapt ved syndefallet.

Du som leser dette, tror kanskje ved Guds nåde med glede det apostelen sier i Rom 5: «Likesom synden kom inn i verden ved ett menneske, og døden på grunn av synden», slik kommer også rettferdigheten og livet ved ett menneske. «Likesom én manns overtredelse ble til fordømmelse for alle mennesker, slik blir også én manns rettferdige gjerning til livsens rettferdiggjørelse for alle mennesker. For likesom de mange ble stilt fram som syndere ved det ene menneskets ulydighet, så skal også de mange stilles fram som rettferdige ved den enes lydighet.»

Men tror vi dette herlige evangeliet, da må vi også tro det apostelen sier her om legemets gjenopprettelse: «Likesom alle dør i Adam, slik skal også alle bli gjort levende i Kristus.»

Vi får ikke plukke Kristi verk i stykker. Hans gjenopprettelsesverk var fullkomment. Han skulle gjøre alle våre fiender uskadelige: synden, djevelen, døden og fordømmelsen. Men alt dette er i denne tiden usynlig og urimelig for vår fornuft. For han har latt skinnet av alt dette onde bli igjen hos oss, så troen skal bli øvd.

Når jeg er blitt et Guds barn, kan jeg likevel ikke se at synden er tatt bort. For jeg må fremdeles se og kjenne dens liv og kraft i mitt kjød, så jeg måtte fortvile helt og mene at jeg er en vederstyggelighet for Gud – hvis ikke den guddommelige overbevisningen som heter *tro*, var dypt festet i hjertet mitt.

Den sier at Kristus *har fordømt synden i kjødet*, så den for Gud slett ikke gjelder som synd til min fordømmelse.

I denne troen kan jeg likevel si med full sannhet: «I all min synd er det ingen synd – nemlig for Gud, som vet hva Kristi dyre blod gjelder. For Gud er jeg helt syndfri; jeg er helt rettferdig og ren, bare ved Kristi blodige forsoning, bare i Kristus.»

På samme måte når jeg ser og kjenner hvordan djevelen raser i meg og i alle mennesker: Da virker det urimelig for meg at han er overvunnet av Kristus. Men når Kristus har sagt det, må jeg likevel tro det og si: «Alt hans raseri skal ikke skade meg, så lenge jeg bare blir i Kristus. Tvert imot skal han bare være til tjeneste for meg ved å drive meg til og øve meg i troen og bønnen.»

Likeså når døden legger kroppen min i jorden, så den smuldrer og blir til støv: Da er det like urimelig for meg at dette legemet likevel skal stå opp og leve i evighet. Men når Kristus har sagt det – når Kristus har sagt: «Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør» – da må jeg med glede si: Kristus skal ikke bli en løgner i det ordet.

For et ufattelig under! Synden skal ikke gjelde som synd, djevelen skal ikke skade meg, døden skal ikke beholde meg, for Kristus er en fullkommen frelser.

Som Luther sier: «Sannelig, har Kristus virkelig fullført sitt verk – å gjenopprette det som var tapt – og lar det forkynne ved sine apostler, så skal det ikke være noe usikkert. La oss derfor frimodig våge oss på ham og fare herfra med

denne trosartikkelen. Når vi lenge har vært døde og råtnet bort, og den herlige basunen endelig begynner å lyde og si, slik Kristus sa til Lasarus: ‹Peter, Paulus, kom ut!› – da skal vi i et øyeblikk fare fram av jorden som en gnist, vakrere enn hele himmelen, med hele legemet og alle lemmer føyd sammen, om vi så var brent til aske eller fortært i vannet.»

Lovet være den store Gud, som selv skal gjøre det og selv har sagt det, slik som i Jes 26: «*Dine døde* skal bli levende. Mine lik skal stå opp. Våkn opp og juble, dere som bor i støvet! For dugg over grønne urter er din dugg, og jorden gir døde tilbake til livet.»

La oss nå da være glade,
fryde oss på hvert et sted;
legt er nå all den skade
syndefallet førte med.
Dødens frykt er jaget fra oss,
døden selv er oppslukt nå.

Opp, min sjel, min munn og tunge!
Opp, mitt hjerte og min røst!
Til å prise og lovsynge
Jesus som har oss gjenløst,
Jesus takke og berømme,
aldri Jesu godhet glemme.

4. april

> «Den time kommer da alle de som er i gravene skal høre hans røst. Og de skal komme ut – de som har gjort det gode, til livets oppstandelse, men de som har gjort det onde, til dommens oppstandelse» (Joh 5,28–29).

Det kan knapt beskrives hvor stor skade det gjør – hvilken slapphet, svakhet og løshet i hele ens kristendom – når en ikke rett tenker over og tror trosartikkelen om de dødes oppstandelse. Men vår fiende, djevelen, vet godt hva han oppnår når han kan trekke et dekke over den viktige avslutningen: oppstandelsen til evig salighet eller evig fordømmelse.

For det første blir da *alt åndelig mindre viktig*. Det blir mindre om å gjøre å være viss på Guds vennskap til enhver tid; en kan fremdeles spise og drikke og sove, selv om en ikke vet om en kommer til himmelen eller til helvete.

Når det siste målet er skjøvet godt unna og er usikkert og dunkelt for sjelen, er det ikke så viktig å akte på ordet, å be til Gud, å forlike seg med en bror en er i strid med, eller å si et vekkende ord til sin neste og så videre.

Dernest har en lite kraft, særlig til å gjøre og lide noe for Kristi skyld, om en ikke tror visst og beholder den store, salige avslutningen for øye. Kanskje må en ofre et helt livs jordiske bekvemmelighet og trivsel for å følge Kristus, eller gjøre et offer som er dyrt for hjertet, en forsakelse som virkelig koster.

Apostelen kaller håpet om frelse en *hjelm*. For på samme måte som hjelmen gjorde at krigeren gikk mer dristig fram i striden og ikke var så redd for sverdhuggene, gjør også et fast håp om frelse at vi ikke legger så nøye merke til hva som kan ramme oss i denne tiden fordi vi følger Kristus.

Med et enfoldig øye ser vi bare etter hva han har behag i. For vi vet at når striden er over, venter det oss så herlige ting at all lidelse vi har gjennomgått, er ingenting å regne mot det.

Slik må en også være godt grunnfestet og bevæpnet med dette håpet om frelse når veien gjennom dette livet blir mørk og øde – når en kristen etter hvert sjeldnere får fornemme noe av Frelserens nærhet og kjærlighet og iblant blir angrepet av motløshet og utålmodighet.

Den lykketrangen alle mennesker har, får ham til å lengte etter en glede han kan kjenne, og den mangler han. Han har kanskje håpet å bli lykkeligere også i dette livet, men ser seg skuffet i all jordisk lykke. Han ser, som en sier, «hele sitt livs lykke spilt».

Å, da hender det ofte – til skam for det dåraktige hjertet bekjenner vi det – at en slik kristen føler seg rett og slett ulykkelig når han ikke har noen annen glede på denne jord enn «bare Gud»! Om han bare levende trodde eller særlig merkbart fornam Guds vennskap og nærhet, ville han slett ikke føle seg ulykkelig, men overmåte rik og salig.

Men når alt dette mangler, og han dessuten kanskje trykkes av et kors som skal følge ham hele livet igjennom og gjør hele hans verden mørk, da svartner det ofte for øynene, og han blir svak og elendig.

Å, hvilken trøst og kraft det da ville være om han fikk åndelige øyne nok til å se inn i den *Underfulles* skjulte, men trofaste råd! Da skulle han se at lykken og gleden hans slett ikke er spilt, men bare spart til en annen tid, en annen verden – der skal det lykkes bedre.

Bare ved den sikre bevisstheten om dette skulle han bli så fornøyd med sin underfulle Gud og hans styring at han ikke en gang ønsket seg noe mer enn ham. Han ville være i høyeste grad lykkelig og rik med «bare Gud».

På dette har vi et levende eksempel i den syttitredje salmen. Der bekjenner Asaf først hvor plaget han var av å se at det gikk de ugudelige godt, mens det gikk ille med ham og de rettferdige. Han hadde nær sagt som de ugudelige: «Ja, forgjeves har jeg renset mitt hjerte og vasket mine hender i uskyld.»

Men legg merke til hvordan han kom ut av denne fristelsen! Han sier: «Jeg tenkte etter for å forstå dette. Det var en plage i mine øyne – *inntil jeg gikk inn i Guds helligdommer og ga akt på hvordan det går dem til slutt*. … Hvor de ble ødelagt i et øyeblikk! De gikk under og tok ende med forferdelse. … Du leder meg ved ditt råd, og deretter tar du meg opp i herlighet.»

Av dette ble hjertet hans så helt tilfreds med bare Gud at han nå bryter ut: «Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden. Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig.»

Se da her hva det fører med seg at vi går inn i Guds helligdom, ser inn i hemmeligheten ved Guds styring og ser hva som ligger skjult under dekket av det nåværende livet: på den ene siden *den store, evige ulykken* under den rike mannens kostbare klær og hans flotte liv, og på den andre siden *den store, evige lykken* under Lasarus' filler og sår.

En dag skal gry for vårt syn –
la oss ei glemme det –

da Herren kommer i sin sky
og dømmer jordens krets.
Tenk etter, syndens arme trell,
hvor vil du skjule din redde sjel
for Herrens blikk den dagen?

O Jesus, hjelp når dette skjer,
for din fortjeneste og pine,
så du med nåde på meg ser
og tar meg blant de dine.
Ja, det skal jeg ei tvile på,
for du har brakt Satan til fall
og vasket bort mine synder.

5. april

«Men Herrens miskunnhet er fra evighet til evighet … for dem som holder hans pakt og dem som husker hans bud, så de gjør etter dem» (Sal 103,17–18).

Dette er et kostelig uttrykk for det indre livet hos en virkelig kristen, først og sist: *å huske Herrens bud, så en gjør etter dem*. Det uttrykker det stadige, inderlige ønsket og sukket i de troendes hjerter etter å kunne gjøre Herrens vilje.

Ofte kan en kristen ikke fornemme noe mer av sitt åndelige liv; han synes at det ikke blir mer enn dette å *huske* Herrens bud *for å gjøre* etter dem. Dette er den «hunger og tørst etter rettferdigheten» som Kristus taler om, når også rettferdigheten i *livet* er ment med det.

En virkelig kristen blir aldri helt mett av den i dette livet. Herrens bud, med sine *åndelige* krav til det *indre* mennesket, står alltid så høyt at han aldri kan nå målet. Han blir alltid stående i et sukk i ånden: Å, den som kunne være bedre! Å, om jeg kunne få være og gjøre som Herren krever!

Dette ønsket og dette sukket er liksom åndedrettet eller hjerteslagene i det nye mennesket. Og hva er det egentlig? Det er ikke annet enn «Kristus i oss, Guds Ånd som bor i hjertet, del i guddommelig natur». Det er denne rene, Hellige Ånd som alltid strider mot kjødet og gjør at vi likevel aldri kan *bli i synden* – også når vi er som svakest, ja, faller og forser oss.

Her er nå også et stykke til selvprøvelse. Det står: «… husker hans bud, så de gjør etter dem.»

Å *forstå*, *tenke* og *tale* om Herrens bud kan tusener. Men – selv begynner de aldri å gjøre etter dem. Å, det er ingen vanskelig kunst å *tenke* og *tale* om gode gjerninger og kreve dem av *andre*!

Mange er da ivrige nok for loven og de gode gjerningene, når det er *andre* som skal gjøre dem; da blir det aldri forkynt strengt nok om dem, synes de. Men selv? Selv vil de ikke røre byrdene med en finger, sier Kristus.

Til slike sier Herren igjen: «Hva har du med å fortelle om mine lover og ta min pakt i din munn? Du hater jo (for din egen del) tukt og kaster mine ord bak deg.» Her kreves oppriktighet og sannhet. «Gud lar seg ikke spotte!»

Også for en troende kristen er det en stor fare om han noen gang misbruker læren om vår svakhet slik at han – nå som han er kommet til trøst og fred i

Kristus – slutter å tenke på en sak som synes ham tung. Å nei, det duger ikke. En bør alltid *huske Herrens bud, så en gjør etter dem*, også etter at en har fått sin fulle rettferdighet og fred i Kristus.

Den kraften du ikke allerede har fått, kan du likevel få. Det som synes umulig for deg, er lett for Herren. Samtidig som Paulus taler om sin svakhet, taler han også om Guds kraft i svakheten: «Når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk! … Min kraft fullendes i skrøpelighet.»

Derfor, når du er glad i din Gud og viss på syndenes forlatelse, skal du i full fortrolighet og i alvor legge den saken som er for tung for deg, på din milde Frelsers hjerte. Be om *hans kraft* til å kunne gjøre det han krever, og si med Augustin: «Befal meg, Herre, hva du vil; men gi meg selv det du befaler! Du vet, Herre, at jeg selv ikke makter noe.»

Men selv om du aldri får alt du ber om på denne veien, og aldri kan gjøre alt det gode du ville, er det likevel nødvendig at du husker Herrens bud og ber om det. Ved en slik øvelse blir du alltid holdt i en levende, egen *erfaring* av din svakhet, og den virker den sunne ydmykelsen som Gud har som mål når han overlater oss til oss selv og til Satan. Bare *kunnskapen* om vår svakhet virker ikke denne ydmykelsen.

Og ingenting kan være sørgeligere enn når en ellers troende sjel faller i en slik åndelig latskap at den ikke lenger husker Herrens bud for å gjøre etter dem og dermed ikke blir ydmyket og bøyd ned av sine mangler.

Legg godt merke til dette! Når et menneske taler om vår store avmakt og våre mangler, men samtidig er ubrutt, selvtilfreds og stolt – å, for et skjærende syn, for en motbydelig røst! Slikt kommer av sikkerhet og latskap. Derfor er det i alle henseender viktig å tenke på å gjøre Guds vilje.

Et eksempel: Det er sant at vi ikke kan be som vi burde; vi er ofte tankespredte, trege og kalde i bønnen. Det er også sant at den som i sin bekymring likevel tror på Kristus, ikke skal miste motet og gi vantroen rom.

Men skulle jeg derfor aldri bry kjødet mitt med å be? Langt ifra! Jeg bør jo likevel be så godt jeg kan, og be Gud om nåde til å kunne be bedre.

Slik er det også i alle andre tilfeller der avmakten min er for stor for meg. Jeg kan ikke være så mild, saktmodig, ydmyk, kjærlig, kysk og tålmodig, jeg kan ikke bekjenne Kristus eller ofre mitt eget for min neste slik jeg burde. Men derfor skal jeg ikke glemme disse kostelige tingene. Jeg skal likevel *huske Herrens bud, så jeg gjør etter dem*, og stadig be Gud om mer og mer kraft til det.

Nå, alt dette er sannelig alle troendes øvelse; det er deres nye natur, det er Åndens eget verk i dem. Vi må bare se til at vi alltid hører på Ånden og lyder ham, og ikke på ny sovner inn i sikkerhet.

Åpne du forstandens øye,
Gud, så jeg din vei kan gå;
send meg visdom fra det høye
så din vilje rett jeg forstår.

Se, min Jesus, her er jeg,
led meg slik du vil, din vei.

Hjelp meg slik å leve her
at jeg alltid din er.

6. april

> «Jeg vil slutte en fredspakt med dem – en evig pakt med dem skal det være» (Esek 37,26).

Da Adam brøt pakten med Gud, ble hele menneskeslekten ikke bare skyldig til evig straff, men også helt ute av stand til noen gang å fri seg fra den eller oppfylle Guds lov. Det var en forferdelig elendighet.

Men Gud hadde i sin evige allvitenhet sett all denne elendigheten på forhånd, og i sin store barmhjertighet ble han grepet av medlidenhet. Derfor hadde han også sørget for at denne elendigheten kunne bli leget – før verdens grunnvoll ble lagt, før det første menneskelivet gikk ut fra skaperverkets fang og inn i verden. I sitt evige, himmelske råd hadde han nemlig besluttet å frelse menneskeslekten ved å gi sin Sønn.

Med ham sluttet han nå en ny pakt. Med tanke på oss mennesker var den en *nådepakt, en fredspakt* men i seg selv var det den samme *lovpakten* som Gud hadde inngått med Adam; den ble da brutt, og det falne mennesket kunne ikke oppfylle den.

Det er den samme lovpakten som hvert menneske ennå har en dunkel fornemmelse av i samvittigheten, og som siden ble risset inn i stein på Sinai berg med sterke og uttrykkelige ord, til ydmykelse for menneskeslekten. Skriften sier jo: «For det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet, det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse» (Rom 8,3).

I denne pakten påtok Sønnen seg nemlig å forene menneskenatur med sin evige guddom på den tiden Faderen fastsatte. Han skulle bli et sant menneske og menneskeslektens andre Adam, og slik skulle han tre i menneskenes sted til forsoning og gjenreisning, likesom den første Adam sto i deres sted til fall og fordervelse.

Han påtok seg altså i alle menneskers sted først å oppfylle lovens krav og dernest å bære den straffen de hadde pådratt seg ved å bryte loven – med ett ord: å være lydig til døden, ja, døden på korset. Dette påtok Sønnen seg.

På den andre siden ble *løftet gitt til ham*, som Paulus sier i Gal 3,16–19, om «testamente» og «arv» for menneskene. Det vil si at han på menneskenes vegne fikk forsikring om all den salighet som var tiltenkt og lovt dem fra begynnelsen, men som gikk tapt ved syndefallet. Dette er det som ligger i *testamentet* og *arven*, eller med Davids ord: *Han tok imot gaver for menneskene* (Sal 68,19) for å dele dem ut blant dem som deres Herre og konge.

Til det formålet skulle menneskene overgis til ham som en eiendom, så de i ham og ved ham kunne bli bevart og tatt vare på til saligheten – og dessuten skulle de være lønnen for hans «møye».

Alt dette kalles i Skriften en *pakt* når en tenker dels på selve *handlingen* – at dette ble besluttet i Guds råd –, dels på *personene* som inngikk den med hverandre. Men det kalles et *testamente* med tanke på de *nådeskattene* som dermed

ble vunnet for menneskene – syndenes forlatelse, evig rettferdighet, fred med Gud, barnekår, at Den Hellige Ånd bor i oss, kraft til helliggjørelse, seier over alle åndelige fiender og mer –, og på at disse skattene skulle bli utbetalt liksom ved *arverett*.

Slik finner vi her igjen det *evige testamentet* som Hebr 13,20 taler om. Det er det testamentet som *ikke blir gjort ugyldig*, fordi det er *stadfestet i Kristus* (Gal 3,17). Det har hatt sin kraft både før og etter stifterens død, for Gud har regnet denne døden som skjedd allerede fra verdens begynnelse, så sikker var den.

Disse Guds testamenter med Adam og med Kristus må derfor ikke blandes sammen med det vi vanligvis kaller Det gamle og Det nye testamente, som også kalles den gamle og den nye pakt.

Med Det gamle testamente menes nemlig den særskilte, forbildende og forberedende lovhusholdningen som Gud førte med sitt folk før Kristi fødsel, og selve tiden da denne husholdningen varte. Med Det nye testamente menes den nådehusholdningen som begynte da Kristus kom og fullbrakte forsoningen – en husholdning og en tid som han selv lignet med et bryllup som begynte da brudgommen kom, han som så lenge hadde vært ventet.

Den evige pakten med Kristus var derfor den samme både under den gamle og under den nye pakt. Adam og Eva fikk jo etter fallet forkynt den samme nådepakten som vi: at *kvinnens ætt skulle knuse slangens hode*.

Også Abraham ble rettferdig av tro, akkurat som vi, så Skriften til og med ofte stiller Abrahams tro og rettferdiggjørelse fram for oss som forbilde: «Abraham trodde Gud (i løftet om Kristus), og det ble tilregnet ham som rettferdighet» (Rom 4,3). Slik hadde også David den samme troen: at saligheten tilhører det menneske «som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger» (Rom 4,6).

Ditt eget liv, o Jesus god,
for meg du ikke sparte,
så jeg mot dommen som meg truet
skal trygt i ly få være.
Hos Gud du ble min Borgen sann,
i døden din min synd forsvant:
Slik er jeg blitt en frelst.

Så være pris i evighet
og lov som aldri ender
Guds evige barmhjertighet,
som oss den hjelpen sender,
og slo ned i *Kristi død*
synd, helvete og dødens nød.
Hvem kan oss nå forderve?

7. april

«Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære … Så skal dere finne hvile for deres sjeler» (Matt 11,28–29).

Dette milde budskapet kommer til ulykkelige, fattige, syke og bundne sjeler – det vil si sjeler som har mistet motet over syndene sine, ja, over den omvendelsen de selv har tatt fatt på. De begynner å fornemme hva evangeliet egentlig inneholder og lover dem: at alt det de så engstelig og fruktløst har søkt i seg selv og prøvd å vinne ved bot, anger, bønner og strid, allerede er vunnet og fortjent for dem av en annen Mann. Det blir gitt og tilbudt dem uten noen fortjeneste eller verdighet fra deres side, ja, det er sikret dem i et evig testamente.

Se, når de begynner å fornemme noe slikt, da blir det ikke uten frukt. Da drar det uimotståelig og inderlig i hjertene deres, og det tenner i dem den sanne, levende og saliggjørende troen.

Her blir det undring og spørsmål, her glede og håp, her økt sorg og anger, her visshet og fryd – alt av det samme livgivende evangeliet, alt av den samme troen som bryter fram.

Den ene begynner å undre seg og spørre: Skal det forstås slik? Kan også jeg få komme? Og en lengsel mot Kristus, en sult og tørst etter hans rettferdighet, fyller hjertet.

En annen blir liksom enda mer bedrøvet enn før. Hjertet som var uttørket og forherdet under loven, begynner å smelte ved Guds store kjærlighet; det blir en ny sorg, men den er forent med håp og inderlig lengsel etter å få del i denne kjærligheten og nåden.

En tredje blir liksom med ett revet fra den dypeste nød opp til den høyeste fryd og visshet. Her går Den Hellige Ånds veier forskjellig med forskjellige sjeler og under forskjellige forhold.

Men se på dem som i sin nød har fornemmet så mye av evangeliet at deres stakkars nedtyngde hjerter og øyne, som var vendt nedover mot seg selv og sin egen rettferdighet, nå er dratt mot et annet mål. Nå er de vendt oppover mot den korsfestede – bort fra sin egen rettferdighet til *hans* rettferdighet, fra *sin* lydighet til *hans* lydighet, fra *sin* anger til *hans* angst, fra sine *egne* bønner til *hans* bønner og så videre. Alt deres håp om frelse, all deres lengsel og trang er nå satt til *ham*.

Se, hos alle disse er det allerede tent en saliggjørende tro. Det er den troen Kristus så ofte priste hos dem som kom til ham for å søke nåde og hjelp.

Et eksempel er den syke kvinnen (Matt 9) som trengte seg inn til Jesus og rørte ved kanten av kappen hans for å bli helbredet for sykdommen sin, og som ble frisk i samme stund. Jesus sa: «Vær frimodig, datter! Din tro har frelst deg» (Matt 9,22). Slik var det også med synderinnen som i Simons hus vasket Jesu føtter med tårene sine og fikk høre: «Dine synder er deg forlatt … Din tro har frelst deg. Gå bort i fred!» (Luk 7,48.50).

Om disse eksemplene sier Luther: «De hadde hørt det gode ryktet (evangeliet) om at Jesus var den Mann som hjalp og trøstet alle. Dette ryktet hadde de trodd, og derfor kom de til ham, drevet av nøden. Hadde de ikke trodd, ville de ikke ha kommet.»

Men legg merke til at denne troen bare hadde vist seg i at de søkte, kom og påkalte Herrens navn. Likevel sa Jesus at den var en virkelig tro, en *frelsende tro* nettopp om den sa han: *Din tro har frelst deg*.

En slik tro som kommer, sulter og tørster, kjemper og søker, viste seg også hos faren til den besatte gutten da han ropte med tårer: «Jeg tror! Hjelp min vantro!» (Mark 9,24). Den viste seg hos bruden i Høysangen, som om natten gikk omkring i byen og søkte sin sjels venn og spurte vekterne: «Har dere sett ham som min sjel elsker?» (Høys 3,3). Og den viste seg hos patriarken Jakob da han ropte: «Jeg slipper deg ikke uten at du velsigner meg» (1 Mos 32,26).

Se, denne søkende, påkallende, sultne og tørstende troen er den egentlig saliggjørende troen, for den er nå satt til Jesus; den har oppgitt alle egne forsøk og søker sin frelse bare i ham. På den følger før eller senere også et annet trinn av tro: et funn, en visshet, et svar. Nå sier bruden: «Jeg fant ham som min sjel elsker» (Høys 3,4). «Min elskede er min, og jeg er hans» (Høys 2,16).

Da faller dekket fra øynene, sansene mine blir åpnet, og med ett ser jeg det jeg ikke kunne se før: at alt det jeg ennå gikk og ventet på, var fullbrakt i Kristus.

Jeg ser at alle mine synder og urenheter, all min kulde, treghet og hardhet, alt var dyrt nok sonet, betalt og slettet ut i ham, ja, senket i havets dyp, og at jeg bare på grunn av vantroen har gått så ulykkelig omkring. Ja, nå sier jeg: «Én er død for alle, og derved har de alle dødd» (2 Kor 5,14). Jeg er død og oppstått i Kristus.

Se, dette er troens fulle visshet. Den fører alltid fred med seg, en salig fred, en Guds fred: fred i samvittigheten for de gnagende syndene – for de er nå alle tatt bort og forlatt – og et fortrolig vennskap med Gud. Om denne freden sier apostelen: «Da vi nå er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus» (Rom 5,1).

Nå er jeg glad og hjertens fro,
for Jesus hører meg til.
Han er mitt liv, min fred, min ro,
min fryd og alt jeg vil.

Han er meg mer enn gods og gull
og mer enn daglig brød.
Han har tilgitt meg all min skyld
og løst meg ut av nød.

8. april

«Fader vår, du som er i himmelen!» (Matt 6,9).

Ingen kristen bør gå videre i bønnen *Fader vår* før han har tenkt nøye etter om han med barnlig tillit mener det han sier i *det første ordet*: at Gud er hans kjærlige Far, og han Guds elskede barn. For hele bønnens trøst og kraft avhenger nettopp av at hjertet virkelig tror dette første ordet.

Kan du av hjertet kalle Gud *din* Far, tror du av hjertet at du er Guds kjære barn, og tenker du over hva det vil si – å, da skal du med salig frimodighet også be det som følger videre i den dyrebare bønnen.

Men her møter vi alle slags mangler, også hos ellers gudfryktige sjeler. Det gjelder for det første de sjelene som ennå ikke er satt fri og kommet til tro, men mer arbeider med seg selv. De regner seg riktignok iblant på en viss løs måte som Guds barn – men ikke i den store, virkelige betydningen ordet har i Kristi

munn. De mener bare at de ikke er av verden, men hører til de fromme, til det folket som søker og elsker Gud.

I denne overfladiske betydningen er det svært lett å tale om «Guds barn». Men å vite at en hører til de fromme, er slett ikke det samme som å tro at «Gud er vår *rette Far*, og vi hans *rette barn*». Hva *det* betyr, skal du forstå av Kristi ord om vårt brorskap med ham.

Tenk bare etter – og Gud gi oss i denne stund åpne øyne til å se! – hva det betyr når Herren etter det fullbrakte forsoningsverket, på oppstandelsesdagen, begynner å tale slik: «Gå til brødrene mine og si til dem: Jeg farer opp til min Far og deres Far, min Gud og deres Gud» (Joh 20,17).

Merker du her hva det vil si å være *Guds barn*? Først sier Herren *brødre*. Men ikke nok med det: For at ingen skulle overse hva *bror* betydde, legger han til: «min Far og deres Far, min Gud og deres Gud».

Med dette har Herren Kristus uttrykkelig vist hva ordet bror egentlig betyr, og da får ordet Guds barn en slik betydning at englene i himmelen kan skjule ansiktet for det.

Guds barn! Det var dette store Gud hadde i tankene i begynnelsen da han skapte mennesket, og da han – som enhver kan se med egne øyne – skapte alt som er på jorden, for menneskets skyld. *Mennesket – Guds barn!* Det var dette store forholdet som gjorde at Guds evige Sønn kunne bli et menneskebarn og slik vise alle andre at vi var *brødre*.

Men her må vi bekjenne at hjertene våre er altfor trange til å kunne romme noe så stort.

Likevel er det en vesentlig forskjell på den enes og den andres tro på dette punktet. Den ene kan aldri nok undre seg over høyden og dybden, bredden og lengden av denne herligheten. Han får det aldri riktig inn i hjertet slik som han ser det og tror det, men likevel har han allerede sin største glede på jorden i det.

Den andre kan derimot lett tro så mye han vil, men han har ingen undring og ingen glede av det; han har ennå ikke sett så mye av hva det vil si å være Guds barn. Dette er den første feilen i troen på ordet *Fader vår*.

Den andre feilen er at også de troende, som en tid har vært salige i dette herlige barnekåret, synker ned i sin egen fattigdom igjen. De begynner å se på seg selv og mister den rette barnlige tilliten til Gud.

Noen ber da Herrens bønn med en viss likegyldighet. De tenker ikke over hva de sier i ordet *Fader vår*, og derfor glir de lett over det, men så er de også tørre og ulystne gjennom hele bønnen.

Andre har rett og slett en bundet samvittighet. De har falt tungt eller er sunket ned i mektige fristelser og syndelenker, og i bønnen møter disse dem nå med en skremmende røst: «Vil *du* be til Gud? Skal *du* kalle Gud din Far, *du* som har syndet slik og slik, du som vet med deg selv det og det!» Derfor er det aller vanskeligst for dem å si *Fader vår* med rett frimodighet.

Måtte hver og en, uansett hvilken av disse gruppene han hører til, tenke over hvor ubeskrivelig viktig det er ikke å fortsette med å si *Fader vår* på denne måten, uten tro og mening. For det er dette selve livet avhenger av: at vi har en virkelig barnlig tillit til Gud og kan påkalle ham som vår Far og mene det.

Enten blir samvittigheten igjen fanget under trelldommens åk, så en blir redd for å nærme seg den himmelske Far i denne bønnen, eller den sovner inn igjen, så en lettsindig sier «Fader vår» uten å mene det en sier. I begge tilfeller fører det til åndelig død.

Det åndelige livet er et fortrolig barneliv med Gud. Som apostelen sier: «Dere fikk jo ikke trelldommens ånd, så dere igjen skulle frykte. Men dere fikk barnekårets Ånd som gjør at vi roper: Abba, Far! Ånden selv vitner sammen med vår ånd at vi er Guds barn» (Rom 8,15–16).

Guds barn er jeg?
Med undring jeg ennå det sier.
Guds barn er jeg!
O Gud, er det sant det jeg sier?
Ja, Gud, det er jo du selv som det sier.
Guds barn er jeg!
Med undring og fryd jeg det sier.

Halleluja!
Nå skapelsens råd har jeg funnet.
Guds barn er jeg!
Forsoningens mening jeg funnet:
Fortapte barn har han vunnet.
Halleluja!
Nå har jeg livets mål vunnet.

9. april

«Komme ditt rike» (Matt 6,10).

I denne bønnen ber vi om at Kristus må bli stadig mektigere i oss og slå ned alle våre åndelige fiender i sjelen. Vi ber om at hans rike, som er inne i oss – Den Hellige Ånds verk, den rette gudsfrykt, troen, kjærligheten, helliggjørelsen – stadig må vokse i hjertene våre.

Men her møter vi som oftest den endeløse, mektige striden med *følelsen*. Etter den ser det ut til å gå stikk motsatt vei: Alt ondt tar overhånd, og alt godt avtar. Å, hva skal jeg da trøste meg med?

Her hjelper sannelig ingenting i himmelen eller på jorden uten én ting: at du endelig lar vår Herre Gud fortsatt sitte på sin trone og være det han er – en *sannferdig, trofast og allmektig Gud*, som også rår med så sterke onde makter som hele ditt forferdelige hjerte!

Stans og tenk: Vi får jo be Gud også mot *vårt eget hjerte*. Han har aldri sagt at vi selv skal ha eller gjøre hjertet godt, eller at vi selv skal overvinne hjertet. Tvert imot har han sagt at *han alene* kan skape et nytt hjerte i oss.

Videre har denne allmektige og trofaste Gud sagt at hans rike, som er inne i sjelene, skal være så beskyttet under hans mektige hånd – bare vi vil søke til ham – at dødsrikets porter ikke skal få makt over det. Legg merke til at han ikke har sagt at disse avgrunnsmaktene ikke skal anfekte oss, men at de ikke skal få *makt over* oss – og det ordet tyder på en kamp på liv og død.

Hele Guds ord vitner også om at Kristi rike i oss skal bli angrepet innenfra og utenfra av alle avgrunnens makter så snart vi har flyktet ut av deres vold.

Vårt kjød er fylt av alle mulige synder, og vårt hjerte er alltid ondt og listig. Djevelen er iherdig og slu; han angriper oss fra alle kanter og skyter alle slags gale og syndige lyster og forvrengte tanker om Gud inn i hjertene våre. Alt dette har Herren latt bli igjen på jorden for at hans rike skal kjempe med det.

Ved denne stridens makt og utholdenhet skal vi ofte bli drevet til det aller ytterste, så vi umulig kan se hvordan det skal hjelpes. Slik skal all vår egen trøst gå under, og *Herren alene* bli *Gud*, *alene* bli *Frelseren*.

Men hva har han da selv lært oss å gjøre i en slik nød? Ikke annet enn å rope til ham, fortsette å bruke Ordet, men vite at *han* alene kan gi Ånden. Og han har forsikret at disse bønnene aldri skal bli til skamme.

De som slik ber om Den Hellige Ånd mot hjertets fordervelse og ber om Guds rike i sjelen, skal ikke bli til skamme – det sier Herren på en overmåte kraftig måte i en lignelse i Luk 11.

Å, den milde Frelser! Han sier: «Hvem av dere som er far, vil gi sønnen sin en stein når han ber om et brød? Eller når han ber om en fisk, gi ham en orm i stedet for fisken? Eller når han ber om et egg, gi ham en skorpion? Hvis da dere som er onde, vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal da den himmelske Far gi Den Hellige Ånd til dem som ber ham» (Luk 11,11–13).

Denne lignelsen burde kunne sprenge alle vår vantros fjell og kaste dem i havet.

Bruk den nå på den bønnen vi her betrakter. Du ber om hjelp mot syndens og Satans makt, du ber om Den Hellige Ånd, som Kristus særskilt nevner: «gi *Den Hellige Ånd* til dem som ber ham». Herren har selv lært oss å flykte til ham i *all nød* og har selv sagt: «Uten meg kan dere intet gjøre» – «kall på meg på nødens dag» – «be, og dere skal få» og så videre.

Når så den stakkars nødstedte sjelen kommer og helt enfoldig gjør som Herren har sagt, klager sin avmakt for ham og ber om frelse – kan du tenke deg at Herren likevel ikke skulle gi den dette, men at ditt onde hjerte og djevelen skulle få rå til din evige fortapelse?

Gir faren en stein når barnet ber om brød? Skal sjelen likevel overlates til evig fortapelse når den ber om et nytt, ydmyket hjerte, ber om Den Hellige Ånd til tro, frelse og salighet? Det ville jo være å gi en stein i stedet for brød, ja, bare slanger og skorpioner! Er det mulig at den gode Gud gjør slik?

Visst føles det i hjertet bare som slanger og skorpioner mens mørkets makt omgir oss – der har vi jo også den gamle slangens yngel fra syndefallet. Og visst fikk Satan også *lov* til å sikte Peter og slå Paulus i ansiktet.

Men at det skulle være til din evige fortapelse! At han, nå som du jamrer over ditt onde for din himmelske Far, likevel skulle la det få makten over deg til *evig fortapelse*, stikk i strid med sine egne forsikringer, og *spotte* din tro på dem!

Legg merke til: Han ber deg selv å be, men når du gjør det, får du ikke det han har lovt, bare den evige fortapelsens skorpioner! Det ville være en så grusom spott med din tillit til hans ord at du måtte gjøre Gud til en djevel om du kunne tro noe slikt.

Å, lær da en gang for alle at Gud aldri for *alvor* og til *evig fortapelse* kan forlate en sjel som flykter til hans frelsernavn. Men lær også at Gud «fører sine underlig», og at denne bønnen om Guds rike ikke hadde vært nødvendig om vi allerede eide det i uforstyrret fred – om ikke mørkets rike omringet og anfektet oss.

Komme ditt rike, o Herre, vår Gud,
komme ditt rike på jorden!
Send ut dine vitner med sannhetens bud,
send dem mot syden og norden
å kalle og by hele verden.

Vi kaster da alle bekymringer på deg,
du lovte for alt å sørge.
Gå foran oss, Herre, på livets og sannhetens vei,
og la oss i ditt navn allerede begynne
å takke og love for seieren.

10. april

«Ikke så at jeg alt har nådd dette eller allerede er fullkommen» (Fil 3,12).

Doktor Svebilius sier: «Loven er noenlunde kjent av naturen, men evangeliet er en hemmelighet som er skjult for all fornuft.»

Doktor Luther sier: «Evangeliet er de kristnes aller vanskeligste kunst og høyeste visdom, og i den forblir de skolegutter alle sine levedager.» «Men», legger han til, «likevel har det den leie plagen at ingenting synes lettere og raskere lært enn dette. Så snart en har hørt eller lest noe om det, mener han straks at han er mester og doktor i det, og nå vil han høre noe annet, noe nytt.»

De som innbiller seg at de er utlærte, burde kjenne seg igjen på dette: De tenker ikke ofte på evangeliet, på hvordan de mer og mer kan lære å kjenne Gud og ham som han har sendt, lære å kjenne forsoningens store hemmeligheter. De søker ikke etter å få høre eller lese om det, og de ber ikke Gud om Åndens lys til det.

Tvert imot venter de med en viss utålmodighet på at det skal ta slutt når noe virkelig evangelisk kommer fram, så de kan få noe annet.

Slike pleier også å tenke og si: «Jeg vet nok hva jeg skal tro, jeg vet nok om *Guds nåde*. Den er gitt en gang for alle, og den saken er i orden. Men se, *hva vi skal gjøre og være*, det er nok å tenke på, det mangler det alltid på; la oss høre noe om det» og så videre.

Nettopp derfor kommer de aldri til å gjøre det rette, og de får aldri *den rette lysten og kraften*. De lærer aldri å kjenne det som først og fremst mangler dem: selve *livet*, den rette *omvendelsen* og den rette *troen*. De kjenner ikke hvor fullstendig fortapt det er med *oss og vår gjerning* de har aldri riktig fortvilt over seg selv.

Heller ikke har de erfart hva troen vil si, eller hva troen og nåden virker, for da ville de ikke si at de har nok av den slags. Da ville de heller tenke, slik Ordet og erfaringen lærer: Bare jeg *kjente Gud og hans nåde*, så skulle nok lyst og kraft til det gode følge etterpå.

Som Johannes sier: «Den som ikke elsker, kjenner ikke Gud, for Gud er kjærlighet» (1 Joh 4,8). Kjente de Gud, vil han si, ville de nok elske, ja, bli brennende i kjærlighet og gudsfrykt. For Gud er en så stor og brennende kjærlighet at ingen kan kjenne ham uten å bli tent av ham til kjærlighet. Og kjærligheten er mor til alle gode gjerninger; kjærligheten er lovens oppfyllelse.

Kort sagt: De som synes at de har fattet evangeliet godt nok, har ennå ikke lært de første bokstavene. Som apostelen sier: «Hvis noen mener at han har kunnskap om noe, så har han ennå ikke kjent det slik han burde» (1 Kor 8,2).

Dette gjelder særlig kunnskapen om evangeliet. Evangeliet inneholder slike ting at den som ser hva det inneholder, *ikke klarer å tro det* den som har lett for å tro det, ser sikkert ikke hva det inneholder. Riktignok *synes han* å se hva det inneholder, og det synes han så bestemt at han kunne sverge tusen eder på det – men hele hans vesen nekter det.

Luther sier med rette at den som rett kunne både fatte og *tro* hva evangeliet inneholder, «han kunne ikke lenger leve her på jorden, men ville dø av overmåte stor glede».

Sannelig, en ville ikke være så kald og stiv og uåndelig som disse utlærte og mette åndene er. Det ville ikke være så vanskelig å følge Kristus, å elske, tjene og bekjenne Kristus, å lide og gi avkall og så videre, om en rett trodde det evangeliet inneholder.

Men se her en hovedårsak til at mange som alltid lærer, likevel aldri kommer til sannhets erkjennelse. Jesus sa: «Ingen kjenner Sønnen uten Faderen, heller ikke kjenner noen Faderen uten Sønnen, og *den som Sønnen vil åpenbare det for*» (Matt 11,27). Når Sønnen ikke vil åpenbare det for et menneske, er alt forgjeves for det.

Like før hadde Kristus sagt *hvem han ikke ville* åpenbare det for: *Du har skjult dette for vise og forstandige*. Det vil si slike som ikke er *umyndige* i egne øyne, men mener at de bare ved å studere skal kunne tilegne seg evangeliet.

Mange leser og hører evangeliet på samme måte som en verdslig vitenskap, uten å bøye seg for Gud. Men for slike har det behaget ham å skjule det. *Ja, Far, for slik skjedde det som var deg til behag*.

Paulus var nok en mester til å forklare og utlegge evangeliet klart og rikt. Men han mente ikke at det var nok for folket bare å høre prekenene hans og lese brevene hans. Han mente at alt ennå avhang helt og fullt av at Gud «åpenbarte» det, av at Gud ga *visdoms og åpenbarings Ånd* (Ef 1,17), og derfor ba han stadig Gud om dette for menighetene sine.

Det finnes altså mennesker som aldri trenger å be og bøye seg for Gud på denne måten, og som heller ikke flittig og ivrig søker kunnskapen om evangeliet i Guds ord, men vet alt godt nok fra før. Samtidig har de største hellige og troshelter, til tross for all sin studering og bønn, bekjent at de ennå ikke fullkomment hadde fattet det, men fortsatt jaget etter det.

Hvordan henger alt dette sammen? Hvordan ellers enn at disse utlærte, som forstår alt godt nok, er forhekset av djevelen, blinde og døde, og nå først trenger å lære de første bokstavene? Måtte de i tide tenke over dette!

Jeg regner alt for tap
for Kristus slik å kjenne,
få kraft av hans oppstandelse
og del i all hans pine,
rettferdig ved min tro.

Jeg har ennå ikke grepet det,
jeg er ennå ikke fullkommen,
men jeg vil jage etter det
for å gripe, slik som jeg
er grepet av Kristus Jesus.

11. april

«Tal til hele Israels barns menighet og si til dem: Dere skal være hellige, for jeg, Herren deres Gud, er hellig» (3 Mos 19,2).

Til loven hører alt Guds ord som lærer *hva vi skal være og gjøre*, alt Guds ord som krever noe av oss, enten det er *indre egenskaper* eller *ytre gjerninger*. For Guds lov krever hele mennesket, også det innerste i vesenet, hjertet, tankene og lystene. Derfor sier ikke budene: *Din hånd, din fot, din tunge* skal gjøre dette eller la være å gjøre dette. De sier: *Du, du* – det vil si at de taler til hele mennesket.

Ta bare det første budet. Det krever jo «hele vårt hjerte og hele vår sjel og alle våre krefter og all vår forstand»! Tenk over hva det rommer at vi skal frykte og elske Gud over alle ting og sette all vår tro og lit til ham!

At jeg skal frykte Gud over alle ting, betyr at jeg ikke får være kjødelig sikker, hard og likegyldig når det gjelder Gud og min sjel. Jeg får ikke være lettsindig og synde, men skal være så redd for å krenke Gud at jeg heller lider alt, ja, heller lider døden, enn å synde mot min Gud.

Det betyr at jeg *våker* og *strider* mot synden, og det med *alvor*, med iver og kraft. Jeg skal ikke våke, be og stride den ene stunden og den neste lettsindig følge fristelsen; jeg skal våke, be og stride *hele tiden* og så videre.

At jeg skal *elske Gud over alle ting*, betyr at jeg ikke får være *kald* mot min Gud, ikke *treg* og *ulysten* til bønnen og Guds ord. Jeg skal omgås Gud med den aller største lyst og glede: helst tenke på ham, helst tale om ham og av kjærlighet til ham gjerne gjøre alt han byr, og gjerne lide alt han lar komme over meg. For alt slikt gjør en for den en virkelig elsker.

Å sette all tro og lit til ham krever en sann tro og tillit til ham. Det forbyr all tillit til meg selv og alt skapt, det forbyr alt overmot og egenkjærlighet, og det forbyr også all mismot, vantroens sorg og tvil.

Kort sagt: Går du gjennom alle Guds bud, krever de ikke én eller annen gjerning, ikke ett eller annet lem – hånden, foten eller tungen –, men hele mennesket. Derfor forklarer Kristus i Matt 5 at den som bare blir harm på sin neste, regnes som en morder for Gud, og at den som bare ser på en kvinne med uren lyst, blir dømt av Gud på linje med en som bryter ekteskapet.

Av alt dette ser vi for det første at Guds lov ikke bare krever gjerninger og ikke bare sier hva vi skal gjøre og hvordan. Framfor alt krever den vårt indre, en god indre tilstand og gode indre egenskaper, og den sier hva og hvordan vi skal *være*.

Altså hører også det Guds ord som handler om vårt sinnelag og våre egenskaper, til loven.

Blir jeg for eksempel refset for kulde, hardhet, lettsindighet, hovmod, egenkjærlighet, treghet til Ordet og bønnen og annet, er det loven som refser meg.

Men ikke nok med det. Vi ser også at nettopp det indre – selve tilstanden, hjertet, sinnet og lysten – er det største og viktigste Gud krever framfor alt annet.

Om jeg lever aldri så fromt i det ytre, gjør aldri så mye godt og holder meg borte fra alt ondt, men samtidig huser tanker og lyster i mitt indre som strider mot det – lyst til synden og ulyst til det gode –, da blir jeg sett på og dømt av Gud på linje med dem som frekt og grovt gjør de samme syndene i gjerning. I en slik tilstand, der jeg bare gjør det gode av tvang, for lovens trusler eller løfter, kan jeg altså ikke gjøre én eneste gjerning som er god for Gud.

Slik er Gud, og slik er hans hellige lov. For Guds lov er ikke annet enn Guds hellighet, Guds natur og vilje uttrykt i ord.

Slik han selv er, vil han at også vi skal være. Det han selv elsker, vil han at også vi skal elske; det han selv hater, vil han at også vi skal hate. Han kan ikke være fornøyd med at vi hater og forakter det han elsker, og elsker det han hater. Like lite som han selv kan forlike seg med synden og djevelen og omgås dem, like lite kan han tåle at vi omgås dem.

Derfor stiller han seg selv fram som forbilde for oss og krever at vi skal være hellige og fullkomne slik han selv er, når han sier: «Dere skal være hellige, for jeg, Herren deres Gud, er hellig.» Og Kristus sier: «Vær da fullkomne, likesom deres himmelske Far er fullkommen» (Matt 5,48).

Å, de stakkars dårene som sier: «Gud kan ikke kreve mer av oss enn vi makter» – når hans ord tydelig lyder slik som vi nettopp har hørt! Hvis det var slik at Gud ikke krevde mer av oss enn vi falne syndere makter, da skulle ikke «hver munn lukkes og hele verden bli skyldig for Gud» (Rom 3,19) – ja, da hadde Kristus lidd døden for oss uten grunn!

Herre Sebaot, vi alle
for dine føtter ned vil falle,
fra våre hjerter lovsang går.

Evig er din makt og ære,
og jord og himmel vitne bære,
fra alt ditt verk du offer får.

Deg lover kjerubim, deg synger serafim.
Hosianna! Hellig er Gud, all verdens Gud,
all krafts og nådes og visdoms Gud.

12. april

«Men nå er Guds rettferdighet … blitt åpenbart uten loven» (Rom 3,21).

Her er salighetens klippe, den eneste som våre sjeler kan bli berget på – ellers går de evig fortapt. Men den er også den «anstøtsklippen» som alle vantroens stormer og bølger hele tiden har slått mot.

Den Guds rettferdighet som det her tales om, er det største under av Guds nåde som noen gang er åpenbart for oss fra himmelen, og samtidig den hemmeligheten som er mest fremmed for alle våre egne tanker. Om jeg så kan lære og holde fast på alt annet, kan jeg likevel aldri rett tro og holde fast på det jeg lærer om denne Guds rettferdighet.

Den er en så helt igjennom himmelsk åpenbaring og strider så mot hele vår natur, særlig mot vår dype innbilning om at vi har en viss evne selv, at ikke bare de egentlig vantro kjemper mot den av all makt. Også mange ellers opplyste og velmenende menn har mer eller mindre uklare og falske meninger på dette punktet.

Det kommer likevel ikke av at Skriftens ord om denne Guds rettferdighet er dunkle eller tvetydige, men av at saken strider så fullstendig mot vår natur, våre tanker og vår smak.

Denne Guds rettferdighet skiller seg vesentlig fra all annen rettferdighet som noen gang har vært eller kan være. Den skiller seg helt fra menneskers og engles rettferdighet når det gjelder *opphavsmannen*. For den er selve «Guds rettferdighet», en rettferdighet ikke av skapte vesener, men av Skaperen.

Jeg, Herren, skaper dette, sier Herren uttrykkelig om den rettferdigheten som skulle føre salighet med seg (Jes 45,8). Den er en guddommelig og helt fullkommen rettferdighet, for den er et verk av Jehova selv, og det i nøyaktig samme mening som verden er et verk av Gud. Faderen har frambrakt den ved Sønnen, på samme måte som han skapte verden ved Sønnen.

Peter skriver: «til dem som har fått den samme dyrebare troen som vi ved vår Gud og frelser Jesu Kristi rettferdighet» (2 Pet 1,1). Her kalles Kristus «vår Gud og frelser», og den rettferdigheten som vår dyrebare tro bygger på, kalles «vår Gud og frelser Jesu Kristi rettferdighet».

Det var i «sitt kjøds dager» at Guds Sønn vant denne rettferdigheten for oss. Før han kom til denne verden, var han ikke et medlem eller en undersått i Guds rike – han var dets hode. Han virket i «Guds skikkelse», det vil si som verdens skaper og hersker, og først siden i «en tjeners skikkelse».

Hans fullkomne hellighet kunne tidligere ikke kalles «lydighet». En kunne heller si at loven stemte overens med ham, enn at han stemte overens med loven. Hans guddommelige hellighet viste seg i at han ga loven, ikke i at han lød den.

Men i sin tjenerskikkelse stilte han seg selv under den loven han hadde gitt for oss, og gikk inn i det som for ham, Guds Sønn, var en ny øvelse: Han «lærte lydighet» (Hebr 5,8). Hans rettferdighet eller lydighet er altså lydigheten til den mest ærefulle person som kunne stilles under loven, selve den store Herren, som er «Gud over alle ting, velsignet i evighet» (Rom 9,5). Det var *Immanuels* rettferdighet, «Gud med oss».

Denne lydigheten som Guds Sønn viste i vår natur, har forherliget og tilfredsstilt loven langt høyere enn lydigheten til alle skapte vesener kunne ha gjort. Han ga nå loven langt større ære enn alle verdens overtredelser hadde vanæret den. Når andre lyder loven, vinner de ære for seg selv ved lydigheten; når Guds Sønn lød loven, var det derimot loven som ble æret.

Men det som også gir Kristi lydighet denne høye verdien, er at den var i samsvar med den evige *Faderens vilje og forordning*. Han var utvalgt og salvet av Faderen til dette embetet. Herren var sendt av Herren.

Profeten Sakarja har tankevekkende ord om dette: «Dere skal kjenne at Herren, hærskarenes Gud, har sendt meg. Fryd deg høylig og gled deg, du Sions datter! For se, jeg kommer og vil bo hos deg, sier Herren … og du skal kjenne at *Herren, hærskarenes Gud, har sendt meg til deg*» (Sak 2,13–15).

Mange steder i Det gamle testamente taler Faderen om at Sønnen skal sendes, om at han «har innsatt» ham «på Sion, mitt hellige berg» og lignende. Og stadig var jo disse ordene i Kristi munn: «Faderen», «min Fars vilje», «hans vilje som har sendt meg». «Derfor elsker Faderen meg, fordi jeg setter mitt liv til … Dette budet fikk jeg av min Far» (Joh 10,17–18).

Alt han gjorde, forklarte han som *lydighet mot Faderens vilje*.

Tenk på at det største og underfulleste Guds verk som noen tanke kan fatte – at Guds Sønn ble menneske – bare hadde ett mål: at loven skulle bli oppfylt for oss ved hans gjerning og lidelse, så syndere kunne bli frelst og loven likevel beholde sin fulle ære. Da kan vi visselig aldri få for høye tanker om den verdien denne Kristi lydighet har i Faderens øyne.

Å, hva hører jeg? Ved deg, o Jesus,
er jeg blitt Guds rettferdighet!
Jeg som går så fattig, svart på jorden,
full av brist og synd og skrøpelighet.

Jeg – min Guds rettferdighet! – hvilket under!
Jeg – fullkommen, hellig, ren for Gud!
Ja, så visst som han nå alle stunder
ser meg bare i forsoningsskrud.

13. april

«For dere, så mange som er døpt til Kristus, har ikledd dere Kristus» (Gal 3,27).

Apostelen sier at vi er døpt *til Kristus*. Etter Kristi innstiftelse skjer dåpen til hele den guddommelige treenighets navn, Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds, men likevel kalles den her særskilt en dåp *til Kristus*. Grunnen vet vi: I *ham* alene er det salighet, *han* alene er veien, han er døren; ingen kommer til Faderen uten ved ham.

Kristus er av Faderen gjort til vår frelses høvding, vår yppersteprest, profet og konge. Til ham viser Faderen alt kjød og sier: «Hyll Sønnen!» «Hør ham!» Til ham skal vi døpes, med ham skal vi forbindes, for i ham er livet.

Med ordet *til* (døpt *til* Kristus) uttrykkes den inderlige *foreningen* med Kristus og delaktigheten i alt hans gode som dåpen innebærer. Denne foreningen og delaktigheten uttrykkes enda tydeligere med ordet «innplantet», plantet inn i ham (Rom 6,5).

For et døpt og troende menneske skal ikke lenger betraktes som en person for seg, men helt og fullt som *en del av Kristus*, et «lem på hans legeme». Det som rammer lemmet, *rammer* også hodet, og det hodet eier, eier også lemmet.

Men er dette sant? Taler vi her kanskje altfor herlige ord? Er det sant at dåpen innebærer en så inderlig forening med Kristus, ja, rett og slett en «innplanting» i ham? Er det sikkert at apostelen mente noe slikt om dåpen?

Se da hvordan han taler her: «For dere, så mange som er døpt til Kristus, har ikledd dere Kristus.» Legg merke til ordet *ikledd* – «ikledd dere Kristus», svøpt dere inn i ham. Også dette taler om den samme inderlige foreningen med Kristus som ordet «innplantet», podet inn. Det vil si at vi blir *ett* med hele hans person, hans fortjeneste og det velbehag han har hos Faderen.

Når dette virker altfor stort og fremmed for oss, kommer det bare av den avskyelige vantroen i hjertene våre og av djevelens mektige innflytelse. Djevelen vil ikke la oss få noen høyere trøst som kunne skade hans rike.

Vi burde likevel tenke på at alt den store, kjærlige Gud har gjort for oss mennesker, er umåtelig stort og høyt over alle våre tanker og sanser. Han har jo skapt oss til sine barn og til arvinger av hele sitt rike. Han har gitt sin eneste, evige Sønn til først å være vår bror, vår kjære slektning, og dernest vår frelser, vår forsoner og forsvarer. Han har gitt og gir oss daglig sin Hellige Ånd, som virker et underfullt guddommelig verk i hjertene våre, noe vi ikke kan nekte for.

Skulle det da være ulikt ham, for mye for hans kjærlighet, at han også har gitt oss et slikt middel til å bli innlemmet i ham som dåpen? Den er en ytre og synlig handling som gir det enkelte mennesket del i all hans nåde og tar det opp og innvier det i hans nådepakt.

Når vi ser hvordan apostlene forklarer dåpen – at vi i den blir «ikledd Kristus», blir «innplantet» i ham, blir «renset» og «frelst» –, kunne vi undre oss over at denne dyrebare nådeordningen fra Gud blir så foraktet som den vanligvis blir.

Men dåpen blir foraktet av samme grunn som jødene foraktet Kristus: den *ringe og uanselige skikkelsen*. Kristus ble født i en krybbe, var fattigere enn fuglene og revene, var «en smertenes mann, vel kjent med sykdom», og døde til slutt på et rettersted. «Vi aktet ham for intet», sier profeten på jødenes vegne.

Slik går det også med dåpen. Vi ser bare på vannet, som Luther sier, «med de samme øynene som kua, som vet at det duger til å drikke». Vi glemmer helt at den store Herren Gud har knyttet sitt hellige løfte til dette vannet.

Det går oss som den syriske hærføreren Na'aman da profeten Elisja sa: «Gå og bad deg … i Jordan! Så skal ditt kjøtt bli friskt igjen» (2 Kong 5,10). Na'aman så da på hva slags vann det var, og innvendte at vannet i Jordan ikke kunne være bedre enn elvene han hadde i Damaskus. Han glemte helt at løftet var knyttet nettopp til vannet i Jordan.

Hvor utmerket og viktig er ikke Luthers merknad om dåpen, som vi allerede har lest i barnelærdommen: «Vann gjør det sannelig ikke, men Guds ord, som er med og hos vannet, og troen, som stoler på Guds ord i vannet. For uten Guds ord er vannet bare vann og ingen dåp, men med Guds ord er det en dåp, det vil si et nådefullt livets vann og et bad til ny fødsel i Den Hellige Ånd.»

Nettopp derfor har Guds visdom knyttet vår salighet til de mest uanselige midler. Slik skulle vi bli satt på prøve: om vi ville akte hans ord, eller heller se etter det som er stort og anselig.

Når Gud prøver oss med svært små og ringe ting, er det som en sikt som skiller alt det store fra hans gode hvete. Det er en trang port som bare de virkelig små, enfoldige og troende kommer gjennom og inn i hans rike. Derfor sa han også om de små barna: «Himlenes rike hører *slike* til.» Han har «utvalgt det som var foraktet» og «dåraktig», «det som ingenting er», for å «gjøre de vise til skamme».

La oss vokte oss vel for «det aller skadeligste udyret», fornuften i åndelige ting (Luther). Pass deg for å glemme deg selv, så du i dåpen blir stående med øynene på vannet og glemmer at den store, nådefulle Herren har knyttet sitt løfte om evig liv og salighet til denne innstiftelsen.

Gud skje pris, Gud skje takk!
Bort med «ve», bort med «akk»!
Slikt passer seg ikke for den
som er frelst, som er kjøpt,
som til Kristus er døpt,
som har Gud til sin Far og sin venn.

14. april

> «La derfor ikke synden herske i deres dødelige legeme, så dere lyder dets lyster» (Rom 6,12).

Først bør vi her igjen legge merke til hvordan det står til med de hellige. Apostelen har uttrykkelig lært at de som er rettferdiggjort ved troen, også er helliget i sin ånd, står i inderlig forening med Kristus og er «døde for synden». Likevel mener han at slike formaninger er nødvendige for dem: «La ikke synden herske» – «så dere lyder dets lyster».

Slik står det til med de hellige: «Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig», og «djevelen har stor vrede».

Gud fullfører ikke sitt helliggjørende verk i oss med uimotståelig allmakt, men virker på oss som åndelige vesener, med Ordet og Åndens påminnelser. Derfor må ingen være sikker, forakte formaningen og regne seg trygg for all fare.

Nei, *vi står ennå på prøve så lenge vi er på jorden*.

Enten skal vi høre, akte på og lyde Herrens røst og så bli frelst – om vi så er aldri så svake, om vi så roper fra dypet at vi går til grunne og ikke kan oppfylle Herrens vilje; det skal han selv sørge for, bare vi lydig hører hans røst. Eller vi skal, «forhekset», sløvet og lettsindige, forakte formaningen og falle i syndens og djevelens snarer.

Kort sagt: Disse milde formaningene stemmer fullt ut med det apostelen har forklart om vår helligede ånd og vår forening med Kristus, og de bør regnes blant de ytre midler Gud bruker til å fullende helliggjørelsen.

Hvor klar, opplysende og sunn er ikke denne formaningen! Når apostelen sier: «La ikke synden herske i deres dødelige legeme, så dere lyder dets lyster», ser vi denne tanken: Dere kan nå dessverre ikke være helt fri fra synden, men la den likevel ikke *herske* over dere, så dere også tjener den i gjerning.

At synden *bor* i dere, at dere ennå *kjenner* onde lyster, er allerede brudd på Guds hellige lov; og om Gud dømte dere etter den, ville dere bli fordømt bare for syndens lyster.

Men i dette livet kan vi ikke være helt fri fra synden; den fulle renheten hører til de nye himler og den nye jord, der det bare bor rettferdighet. Bruk derfor likevel den nåden dere har fått, til å gjøre motstand mot synden, så den *ikke får herske over deres dødelige legeme* og dere også i gjerning gjør dens onde vilje. Dere skal fortsatt *vandre etter Ånden*, selv om dere kjenner fristelser fra kjødet.

Se her noen eksempler på det. Kanskje har noen krenket deg med ord eller gjerning, og vreden vil reise seg i hjertet ditt. Gi den da ikke bifall og frihet, så du også bryter ut i onde ord og fakter.

Følg heller Davids gode råd: «Bli harm, men synd ikke! Tenk etter i hjertet på deres leie og vær stille» (Sal 4,5). «Vær stille» – under bønn til Herren om hans nåde og kraft, ja, mens dere ber et *Fader vår* og særlig bønnen: «Og forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere.» «Vær stille» slik, inntil det onde går over.

Eller kanskje vil griskhetens lyster lokke deg til noe uærlig i arbeidet ditt, urenhetens lyster få deg til usømmelige ord, fakter eller gjerninger, eller hovmodets lyster få deg til å gå ut over din stand og dine kår i klær eller på annen måte.

Kort sagt: Mot alle mulige syndens lyster og fristelser skal dere *våke og be* og bruke alle nådemidlene til å døde dem, så dere ikke lyder og tjener synden. Allerede den første syndige lysten er riktignok forbudt og fordømt av Gud, og derfor bør synden dødes i sin første bevegelse. Men synden tar likevel ikke helt slutt så lenge vi lever i dette syndens og dødens legeme, og derfor må den holdes nede, stadig mer undertrykkes og dødes, så den ikke får makt eller herske.

«Synden er ikke tilgitt oss for at vi siden skal sove i sikkerhet eller gjøre det kjødet har lyst til,» sier Luther. «Tvert imot er synden tilgitt nettopp for at den også skal bli kuet og drept, så den ikke lenger skal være herre, men tjener, og ikke kan skade oss. Du skal være herre og si til kjødet: Du er full av urenhet og ondskap, misunnelse, hat, hevngjerrighet og ond lyst, men du skal og må ligge bundet en stund og mot din vilje være underlagt Ånden. Du urenhet har ingenting her å gjøre, for Ånden er herre i huset her. Han skal også ha overtaket og holde deg og dine lyster i tømme, ja, korsfeste og knuse deg.»

Et så modig språk kan vi nok ikke alltid føre. Når striden blir riktig hard, må vi heller påkalle Herren med tårer og bønner, fordi vi vet at vi er fortapt om han drar sin hånd tilbake, ja, at vi ikke makter og ikke har noe annet enn det han gir oss.

Men ved ham skal vi likevel bli så sterke mot synden at vi ikke skal tjene den, men alltid fortsatt vandre etter Ånden.

Gi meg, Gud, din Ånds nåde,
som gir meg de beste råd
om hvordan jeg skal leve.

Så jeg mot verdens synd og tant,
som den er falt i og fanget,
kan kraftig stå og streve.

Styrk du meg med kraft, så jeg ikke skal vandre som de andre kjødets treller, de som dreper sine sjeler.

15. april

> «Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort. Og hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt» (Joh 15,2).

Her taler Kristus om noen greiner på ham som ikke bærer frukt, og som skal tas bort, ja, kastes ut, visne og brennes. Dette er forferdelige ord fra denne milde Herren, særlig når han kaller dem greiner på seg selv!

Hva kan han mene med dette? Når han her kaller dem greiner på seg, er meningen visselig ikke at noen virkelig og oppriktig kan være og bli i ham, i troen, og likevel være uten frukt og bli forkastet. For like etter sier han: «Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt» (Joh 15,5).

Nei, med ordene «greiner på meg» vil Herren fint og skarpt uttrykke hvor stor likheten kan være mellom de ekte og de uekte barna. Et menneske kan ha mye religiøsitet, bekjennelse og ytre fellesskap med ham og med de sanne kristne, og likevel ikke eie det sanne livet, saften og kraften fra ham, som skulle vise seg i fruktene.

Både innholdet og talemåten er altså her de samme som når Herren talte om brudepikene som går ut for å møte brudgommen, men der halvparten er uforstandige, er uten olje og blir stengt ute for evig. Det samme gjelder ordet til engelen i Sardes: «Du har navn av at du lever, men du er død» (Åp 3,1).

La oss nå betrakte Herren Kristi ord. Om de ekte, gode greinene, de som bærer frukt, sier han at vingårdsmannen renser dem. Det vil si at han skjærer, tukter og bøyer dem, tar bort det som hindrer veksten, og lar dem ikke vokse som de vil.

Men de greinene som ikke bærer frukt, slipper vingårdsmannens kniv. De får være i fred, uten tukt og uten rensing – for de skal jo likevel bare brennes. Kjennetegnene deres er altså: 1) *at de ikke bærer frukt*, 2) *at de ikke blir tuktet og renset av vingårdsmannen, men er frie og ubundne til å vokse som de vil*.

Se, her skulle hver og en nok ha grunn til å stanse og med frykt og ærlighet mot seg selv prøve sin tilstand etter slike ord fra Kristus selv. Men – akk! – her viser det seg straks at gartnerens kniv ikke treffer de uekte greinene, bare de gode: «De som burde frykte, frykter ikke, og de som ikke burde frykte, frykter.»

Hos mange er det straks et uhyggelig tegn at de umulig kan frykte for seg selv eller en eneste stund prøve seg selv for alvor. De er så sikre og fornøyde med seg selv på grunn av sin rolige følelse, sin gamle fromhet og religiøsitet, at Kristi ord går dem forbi som en lett bris.

Å, om den «lykkelige stunden» nå var kommet for noen – den stunden da det ble gitt ham å se hva han ennå mangler, og å våkne opp fra sin skjulte død og falske åndelighet!

Du håper at du er en kristen, at du står i troen og har Guds nåde. Kanskje har du en slik fred i følelsen, en slik frimodighet i bønnen, en slik kjærlighet til Guds ord og så mange beviser på Guds kjærlighet at du umulig kan tro annet enn at du er i hans nåde.

Ja, kanskje tenker du frimodig: «*Jeg* har jo lenge vært en av de kristne, jeg har gått ut fra verden, ja, lidd spott for min gudsfrykt. Jeg har jo kjempet for Kristi sak og vært religiøst virksom – alle vet at *jeg* er en kristen» og så videre.

Alt dette er nok gode ting – mange tusen har ikke slikt å vise til –, men kjære, dette beviser ennå ikke at du også er en levende og sann kristen. Likheten mellom de ekte og de uekte greinene, mellom de kloke og de uforstandige brudepikene, er nok så stor at du kan være bedratt med alt dette.

Prøv deg derfor på *den måten Ordet lærer*. Kristi ord her og hele Guds ord krever jo stadig at *troen skal vise at den er ekte, ved de fruktene som følger av den*.

Riktignok er også en kristen svak og mangelfull, og nåden er stor, ufortjent og overstrømmende – det er det ingen tvil om. Men det finnes likevel visse virkninger og frukter som troen, Ånden og den nye fødsel alltid fører med seg, også hos de svakeste nådebarn, og det er disse fruktene og virkningene det nå gjelder.

Her tenker du kanskje på noen gode gjerninger du gjør, noen synder du har lagt av, noen åndelige evner eller en eller annen religiøs virksomhet du har, og mener at dette jo vitner om at troen din lever. Men undersøk om Skriften lar det bli med det.

I Matt 7,22–23 sier Herren: «Mange skal si til meg på den dagen: Herre, Herre! har vi ikke profetert i ditt navn, drevet ut onde ånder i ditt navn og gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn? Men da skal jeg åpent si til dem: Jeg har aldri kjent dere. Vik bort fra meg, dere som gjorde mot loven!»

Ti brudepiker alle hadde
Ordet og bekjennelsen,
og de gikk så glade alle
ut for å møte brudgommen.
Men Guds Ånds rene olje
hadde fem av dem ikke med,
og forgjeves ba de siden
om et rom i himlens fred.

Derfor, sjel, jeg ømt deg beder:
Akk, tenk rett etter i dag!
Fall i tro for Jesus neder,
ta hans nåde uten krav!
Gi ham all din synd og skyld,
ta rettferdighet av ham,
søk et hjerte nytt hos ham,
gi deg helt til hans behag.

16. april

«For alt det som er født av Gud, seirer over verden. Og dette er den seier som har seiret over verden: vår tro» (1 Joh 5,4).

Hele det ellevte kapittelet i Hebreerbrevet lærer oss akkurat det samme. Det viser hva de gamle har maktet, utrettet og lidd *ved troen*.

Til slutt nevner apostelen martyrene som eksempel: For Kristi skyld forlot de først alt som var kjært i livet – eiendom, hus og hjem, far, mor, brødre og venner –, og til sist ga de også selve livet. Alt dette gjorde de *ved troen*.

Dette kalles å *seire over verden*. For verdens fyrste, *djevelen*, med alle sine innskytelser, *verden*, de vantro, med trusler og løfter, og *kjødet* med sin ømfintlighet for lyst og nød – alt forente seg for å lokke dem til å falle fra og være utro mot Herren. Men de seiret over alt. Og seierskraften som seiret over verden, var deres *tro*.

Ordene betyr altså dette: Et gjenfødt, troende menneske er ikke *trell* under noe; det kan gi avkall på alt og lide alt. Det er ikke trell under en eneste synd eller verdslig lyst, ja, ikke engang under uskyldige ting.

At det ikke er trell, betyr ikke at det er fritt for det onde, og heller ikke at det aldri i en ond stund kan bli overrumplet og slått over ende av det. Men det betyr at det ikke *blir i synden*, ikke *gjør* synd som noe en må fortsette med, noe en ikke kan være foruten eller slippe – slik en trell hver morgen må gå til det samme arbeidet under det samme åket.

Slik hersker også synden og verden over sine slaver, selv om de iblant lider under det, gråter og jamrer. Ja, der troen ikke er, er det ingen seierskraft og ingen utfrielse; de blir alltid i det samme slaveriet når det gjelder en bestemt synd.

Legg merke til: når det gjelder en *bestemt* kjærsynd. For mange ytre synder kan en nok legge av uten nådens krefter.

Men den som er født av Gud, er ikke *slave* under *noen synd*, selv om den alltid henger ved ham som *fristelse*, og han daglig må ligge i strid med den i årvåkenhet og bønn. – Men særlig er det mennesket slave under synden som ikke engang strider og ber mot den, men også unnskylder og forsvarer den.

Vi sa også at en gjenfødt sjel ikke engang er *slave under uskyldige ting*. Et eksempel: Det er en uskyldig ting, ja, en god ting som Ordet byr, at et barn elsker sin far og mor. Men, sier Kristus, den som er *trell* under dette, den som ikke kan forlate far og mor *for min skyld* når det blir nødvendig, kan ikke være min disippel.

Det er en uskyldig ting å ha jordeiendom, buskap, ektefelle og annet. Men når slikt fikk så stor makt over sinnet at de ikke kunne komme til bryllupet og nattverden, ikke kunne *følge* Jesus, da ble det til død for dem.

Som allerede sagt, gjør ikke troen og den nye fødsel at naturens følelser, svakhet og strid uteblir. Men når det gjelder, seirer en likevel over dette og blir hos Herren, som Asaf sier: «Når mitt hjerte var bittert, og det stakk meg i mine nyrer … Men jeg blir alltid hos deg … Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig» (Sal 73,21.23.26). Dette er å «seire over verden».

Men det kan hende at jeg nok er religiøs, andektig og gudfryktig, og likevel ikke holder prøven når en av mine kjærsynder eller en ting jeg holder kjær, og som i seg selv er uskyldig, blir angrepet. Jeg kan ikke la det fare og ha min skatt og mitt alt i Herren, men følger med dit fristelsen drar meg, prøver å gi mitt frafall eller min svakhet bedre navn og farger, og blir altså beseiret.

Da har jeg ikke den rette Gud som mitt hjertes Gud og skatt, og jeg har ikke den nye fødsels og troens seierskraft. «Alt det som er født av Gud, seirer over verden.»

«Og det er de kristnes kjennetegn, som en skal kjenne dem på og merke at de er født av Gud, og skille dem fra de falske barna. Disse beholder bare skummet av Guds ord, men har aldri erfart dets kraft, og derfor blir det bare et misfoster, der det ikke er noe sant gudommelig liv eller kraft. Å være født av Gud betyr ikke her at en likevel blir i det gamle, døde og verdslige vesenet, ligger i synder slik det behager djevelen og lever slik du levde før. Det betyr å gjøre motstand mot djevelen og hele hans rike. Derfor, om du ikke seirer over verden, men lar den seire over deg, kan du nok rose deg av troen og Kristus, men din egen gjerning vitner mot deg at du ikke er Guds barn» (Luther).

Du vil være en kristen, men samtidig også stå på god fot med verden, eller bare med visse verdslige mennesker. Når det ikke lar seg gjøre uten at du gjør deg lik dem, gjør du det også – i den grad at du blir elsket og æret av slike som ikke bryr seg om *din Herre*, ikke elsker og ærer *ham*.

Hva kan dette vitne om? Visst ikke bare om en fornektelse som Peters – han ble jo aldri verdens venn ved den, for han gikk ut og gråt bittert og var både før og etter åpenlyst Jesu disippel. Nei, det vitner om en vedvarende, herskende og rådende verdslighet og utroskap mot Herren, og det vitner om at den nye fødsel og troens kraft mangler hos deg. For *vennskap med verden er fiendskap mot Gud* (Jak 4,4).

Verken Kristus eller noen trofast Jesu disippel – så vennlige, milde, kloke og varsomme de enn var – kunne den kunsten å være både Guds og verdens venn på én gang.

Med troen kommer Ånden god
for oss på nytt å føde
og virke i oss annet mot
og kjødets makt å døde.
Gode gjerninger kommer fram:
Vi finner bare synd og skam
i det vi gjorde fordum.

17. april

> «Alt dere ber om i bønnen, tro bare at dere får det, så skal det bli gitt dere» (Mark 11,24).

Skal vi kunne be i tro, er det særlig nødvendig ikke bare å gjenta Guds løfter om bønnhørelse med munnen, men framfor alt å betrakte dem i hjertet og ved hvert løftesord tenke over følgende punkter:

For det første *egenskapene til ham som har gitt løftet*. Det er for eksempel hans *barmhjertighet*: at den er en makeløs barmhjertighet, en evig og uforanderlig barmhjertighet, og at den i denne stund er den samme, like varm og brennende som da løftet ble gitt.

Videre er det *makten* til ham som ga løftet: at den er en *guddommelig allmakt*, at «ingenting er umulig for Gud», at «Herrens høyre hånd kan forandre alt», at han «kan gjøre mer enn alt, langt ut over det vi ber eller forstår» (Ef 3,20).

Og endelig er det *sannferdigheten* til ham som har gitt løftet: at det er umulig at Gud skulle lyve, at han «er Gud og ikke et menneske». Ja, for å gjøre oss desto vissere har han til og med bekreftet løftene sine med ed, som apostelen sier: «Da Gud så ville vise løftets arvinger desto mer klart sin uforanderlige vilje, bekreftet han det med en ed» (Hebr 6,17).

Disse tre egenskapene hos Gud – hans brennende kjærlighet, hans guddommelige allmakt og hans evige sannferdighet – utgjør, som en åndelig mann sier, det *tretvinnede tauet* som Gud har sluppet ned til oss fra himmelen ved sitt ord. Hver den som griper og holder fast i det, skal alltid bli berget og hjulpet opp, selv om «vannene er kommet inn til sjelen» – ja, til sist skal han også bli løftet opp til himmelen med det.

For det andre bør troens bønn gripe, se på og holde fram *vår Mellommanns person og verk*, Kristus og hans fortjeneste. Vi bør tenke på hvordan Gud elsker og verdsetter sin *Sønn* og alt det *han* har gjort og vunnet, og derfor legge dette fram for Gud i bønnen. Dette er å *be i Jesu navn*. Og Jesus sa: «Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn» (Joh 16,23).

Da Moses ba, sa han: «Vær nådig mot dette folkets ondskap! Kom i hu dine tjenere Abraham, Isak og Israel!» (jf. 2 Mos 32,12–13). Her er en som er mer enn Abraham, Isak og Israel.

Vi skal si: Kom i hu din tjener *Jesus Kristus*, din elskede Sønn, vår Herre og Borgen, og vær nådig mot vår ondskap for *hans* skyld! Se ikke på oss, men på din Sønn. I oss er det bare skrøpelighet, i ham er vår verdighet, det vet du.

Din elskede Sønn har tatt seg av oss, forløst oss, kjøpt og vunnet oss, og du elsker din Sønn og hans verk; vær derfor nådig mot oss for hans skyld! Ikke for *vår* skyld, Herre, nei, ikke for *vår* skyld, men for *din Sønns* skyld, han som du har alt ditt velbehag i – vær oss nådig og gjør med oss slik du har sagt!

For det tredje bør troens bønn holde fram *æren for Guds navn* og si med David: «Hvem priser vel deg i dødsriket?» (Sal 6,6). Om du derimot frelser en så stor og uverdig synder som meg, skal din pris bli stor i evighet. For jo større synd du tilgir, desto større viser din barmhjertighet seg; og jo større nød og elendighet du hjelper ut av, desto større viser din godhet og din makt seg.

Som din nåde er, slik skal også din pris og ditt navn bli. Og hva skulle ikke Gud gjøre for sitt store navns skyld? Derfor ba også David slik: «For ditt navns skyld, Herre, forlat meg min misgjerning! For den er stor» (Sal 25,11).

Slik viser vi til Guds ære når vi holder ham fast ved hans ord; og hva skulle han ikke da gjøre, når hans ære står på spill? «Han kan ikke fornekte seg selv» (2 Tim 2,13). Men dette er også det Gud har aller størst behag i. For jo mer

vi tar Gud på ordet og tror ham, desto mer ære gir vi ham, som det står skrevet: Abraham «ble sterk i sin tro, idet han ga Gud ære» (Rom 4,20).

Nå står det bare igjen å bruke dette i praksis: å tenke over hvilke løfter vi har fått og hvordan de lyder, og så i alle mulige behov og bekymringer holde dem fram for Gud i barnlig tro og be: «Gjør som du har sagt!» – Men hvem kan telle alle de nådefulle ordene vår himmelske Far har brukt for å uttrykke sitt kjærlige hjerte mot oss og dra de bortløpne, sky menneskebarna til seg?

For å nå dette har han dels uttrykkelig befalt oss å komme til ham med bønn og påkallelse i all nød, dels gitt oss de mest bestemte løfter og forsikringer om bønnhørelse.

Han sier selv: «Jeg vil glede meg over dem og gjøre vel mot dem» (Jer 32,41). Han byr: «Kall på meg på nødens dag, så vil jeg fri deg ut, og du skal prise meg» (Sal 50,15). «Be, så skal dere få. Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det bli lukket opp for dere» (Matt 7,7).

«Sannelig, sannelig sier jeg dere: Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn» (Joh 16,23). «Igjen sier jeg dere: Alt det to av dere på jorden blir enige om å be om, skal de få av min Far i himmelen» (Matt 18,19).

Du ser Guds hjertelag – la det deg nå bevege;
hans munn, hans dyre ord vil intet deg nekte.
Det som umulig syns, vil han med farshånd gi deg,
ja, mer enn du kan tenke, vil han rekke deg.

Så kommer jeg, min Gud, i Jesu navn så glad
og sier i troen: «Jeg er ditt barn, min Far!
Jeg ber, jeg tror, jeg vet: Du hører det jeg ber;
du vil, du kan, du gjør det som du lovte meg.»

18. april

«Du skal ikke bryte ekteskapet» (2 Mos 20,14).

Også dette budet har Herren Kristus forklart for oss (Matt 5) – og for en nåde var ikke det! For ham må vi jo høre om vi vil bli frelst.

Jødene hadde behandlet det sjette budet på samme måte som det femte: De så bare på den grove gjerningen, som her var ekteskapsbrudd – budet lyder jo: «Du skal ikke bryte ekteskapet.» Dermed regnet de det for ingenting at hjertet var fullt av onde lyster og begjær, bare de kunne holde seg fra å sette dem helt ut i livet.

Da kom Herren Kristus med denne høye forklaringen: «Men jeg sier dere: Hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede brutt ekteskapet med henne i sitt hjerte.»

Dette er den store forklaringen som vi skal se budet i lyset av.

Men la oss først undersøke hva det betyr at budet lyder nettopp slik: *Du skal ikke bryte ekteskapet*. Det har jo en så dyp åndelig betydning at det brytes allerede ved et urent begjær, og det omfatter *alle* den urene lystens rørelser og ytringer, *både innenfor og utenfor ekteskapet* – det viser mange skriftsteder. Likevel lyder det altså slik, og nettopp det gir oss en dyp lærdom om budet.

Her blir vi nemlig ført tilbake til den egentlige grunnen for budet: Guds første tanke og ordning for menneskets liv og slekt på jorden, slik den kom til uttrykk da han skapte mennesket. Han skapte en mann og en kvinne, og straks – ja, alt før kvinnen var skapt – bestemte han den hellige ordningen som heter *ekteskapet*.

Menneskets skapelse og slektens vekst var to tanker som hørte sammen hos Gud. Derfor finner vi ekteskapets innstiftelse, grunnen til det sjette budet, i Bibelens første kapittel, i skapelsesberetningen! «Til mann og kvinne skapte han dem. Og Gud velsignet dem og Gud sa til dem: Vær fruktbare og bli mange» – og derfor heter det i det andre kapittelet: «Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og forbli hos sin hustru, og de skal være ett kjød.»

Når vi tenker på at ekteskapet er en så hellig innstiftelse av Herren Gud ved selve skapelsen, kan vi forstå hvor stor vekt det sjette budet har, og for et fryktelig inngrep i Guds majestetsrett det er å bryte ekteskapet på noen som helst måte.

Den som bryter ekteskapet, rokker ved og ødelegger det helligste og viktigste forholdet på jorden. Han river i stykker de helligste bånd, som Gud selv har knyttet. Han gjør urent og vanærer det reneste, ømmeste og dyreste forholdet mellom mennesker; som en niding griper han forbrytersk inn i Guds rett og ordning – og samtidig gjør han lykke til ulykke og velsignelse til forbannelse, for menneskenes vel, ofte både for tid og evighet, hviler på ekteskapet.

Men er det bare *den* som i vanlig forstand bryter sitt eget eller en annens ekteskap, som gjør slikt? Er det sjette budet bare talt til dem som allerede lever i ekteskap? Nei, etter Guds ords utleggelse gjelder dette budet *alle* mennesker uten unntak.

Da Herren Gud skapte mennesket til mann og kvinne og innstiftet ekteskapet, trakk han også opp en hellig grenselinje mellom de to kjønnene. Denne grensen er Guds ordning og derfor like hellig og urokkelig som ekteskapet selv.

Enhver som bryter gjennom denne grensen Gud har satt, bryter det sjette budet – enten det skjer i tanker, ord eller gjerninger. I denne betydningen sier den hellige Gud også til alle ugifte, menn og kvinner, til alle unge menn og unge piker: «Du skal ikke bryte ekteskapet.»

At budet rekker så vidt, kan enhver se av Kristi utleggelse, når han sier at den som bare ser på en kvinne med urett begjær, allerede har *brutt ekteskapet med henne* i sitt hjerte.

Kanskje regner du deg som rettferdig etter dette budet fordi du har holdt deg fra å gjøre det du begjærte – av frykt for Guds dom, eller kanskje bare av frykt for skam og vanære og andre skadelige følger. Men Herren Kristus sier her at *du* da allerede står som en ekteskapsbryter for Guds øyne. Han sier at du da allerede *har brutt ekteskapet*.

Ta et eksempel: Om noen var så innstilt mot deg at han ønsket å myrde deg, men holdt seg fra gjerningen på grunn av de fryktelige følgene – ville du da holde ham for noe bedre enn en morder som virkelig hadde utført den blodige gjerningen?

Nei, du ville jo med rette si: Forskjellen er bare at min uvenn er redd for sitt eget hode, mens den andre, som fullførte mordet, har vært dristigere og mer fryktløs; men i sjel og hjerte er de like onde.

Slik er det også her. Den skamløse ekteskapsbryteren har ikke vært så redd som du for skam og annen straff – det er forskjellen mellom deg og ham, når du bare av frykt har holdt deg fra å fullføre det du begjærte. Derfor har du drevet hor i ditt hjerte – ikke bare for Gud, men i virkeligheten – like ofte som du har begjært det.

Slik har Herren Kristus selv forklart dette budet.

Ve den sjel som gir seg hen
til kjødets lyst og trang
og vil på utuktens sti igjen
mot Guds vilje gå sin gang!
For det som her i mørket skjer,
skal komme fram i dagen der
når Gud det åpenbarer.

Skap i meg, Gud, et hjerte rent,
gi meg en ny, fast ånd,
og hjelp meg nådig, tidlig, sent,
i alt med din sterke hånd.
Du er, o Gud, min helliggjørelse;
hjelp meg i hver en fristelse –
du lovet meg din hjelp.

19. april

«Du skal ikke stjele» (2 Mos 20,15).

La oss se hva dette sjuende budet fra Gud går ut på, eller hva som menes med *stjeling og tyveri*. Med det menes *enhver måte å ta fra vår neste det som er hans*, enten det skjer i det skjulte eller åpenlyst, med vold eller med list, i forbryterens skikkelse eller under skinn av lov og rett.

Å stjele, å være en tyv, er noe så grovt og motbydelig at de fleste mener seg fri for den synden. Om en lykkes i å overbevise ellers hederlige, verdslige mennesker om at de er skyldige mot de andre budene, løfter de likevel hodet når en kommer til det sjuende budet. Her er de da endelig rettferdige, mener de; de har jo ikke stjålet, ikke strakt ut hånden etter det andre eier.

Å, for en forferdelig hard tale om vi også skulle gjøre de hederlige menneskene til tyver!

Ja, var det bare tyveri å bryte opp andres låser og på den grove måten ta penger og eiendeler, da ville sannelig de fleste være rettferdige etter dette budet. Men hvor helt annerledes ser det ikke ut når vi ser det i lyset av Kristi forklaring av budene! For en knusende oppdagelse når du ved en slik forklaring finner ut at du også er en tyv!

Når en for Guds øyne innser at *enhver* måte å vinne noe på til skade for nesten er tyveri, vil en finne at Luther har rett. Det gjelder enten det skjer ved en handel en selv synes var heldig, ved det en treffende kaller «røverpris», ved at selgeren

krever og får altfor mye for varen sin, ved at dagarbeideren gjør et slurvete arbeid, og så videre.

Luther sier at «ingen næringsvei i verden er så alminnelig som tyveri». Det er «en så vidt utbredt og alminnelig last, men også så lite aktet og lagt merke til, at om en skulle henge alle som er tyver og likevel ikke vil hete det, ville verden bli øde, og det ville mangle både bødler og galger».

Vi taler nå ikke om hjertet – om hvordan Gud ser deg som en tyv når du har lyst på din nestes eiendom og bare holder deg tilbake av frykt og forsiktighet, selv om du ennå ikke har tatt ett øre fra ham. Vi taler om tyveri i ord og gjerning.

Og da gjentar vi det og ber hver og en tenke alvorlig over hva det innebærer at *enhver måte* å minske nestens eiendom på er tyveri i selve gjerningen.

En stjeler altså ikke bare når en plyndrer kister og lommer, men også når en på torget eller i butikken krever for mye for en vare eller betaler for lite; når en i verkstedet gjør dårlig eller uredelig arbeid, men tar full betaling; når en dreng eller tjenestepike ikke tjener trofast, lar noe gå til spille – med ett ord, ikke har husbondsfolkets beste for øye; eller når en i dyre tider utnytter den trengendes nød og tar urimelig høy rente på pengene sine, og så videre.

På slike måter kan du fort ta ti, tjue, femti eller hundre kroner fra din neste – og likevel går du fri, mens mange har sittet i fengsel eller stått ved gapestokken for mye mindre, bare fordi de brukte en annen måte å stjele på.

Men i hvert bud er det ikke bare noe som er *forbudt*, men også noe som er *påbudt*. Slik er det også med det sjuende budet. Det betyr ikke bare at vi *ikke skal stjele*, men også at vi skal «hjelpe ham å bevare og forbedre sin eiendom og næring».

Når vi tenker på at Herren Gud krever det gode av oss med samme alvor som han forbyr det onde, vil denne delen av budet gå oss enda nærmere inn på livet. Den gjør også dem til syndere som ikke ble det ved den første delen.

Men da må vi ikke se på hvordan gjerningen tar seg ut, men la *Gud selv* bety noe for oss. Verden og fornuften sier: «Når jeg ikke tar noe fra en annen, kan jeg fritt gjøre som jeg vil med det som er mitt.»

Men i Kristi rike gjelder en annen lov. Den sier: «Du skal ikke bare la være å gjøre din neste noe ondt, men tvert imot gjøre ham alt godt med de gaver og midler som Gud nettopp har gitt deg til det. Du skal *elske* din neste *som deg selv*.»

Den som ikke gjør noe ondt, synder likevel mye når han ikke gjør *det* gode som han kan og bør gjøre. Også våre timelige goder har Herren Gud gitt oss, ikke bare for at de skal tjene oss selv, men for at vi skal gjøre vel mot vår neste med dem.

Vi er vår Herres forvaltere og har ingen rett til å gjøre som vi lyster med de gavene han har gitt oss, men bare det som hans hellige kjærlighetstanker krever. Dette er grunnen til en hel kjede av plikter som verden ikke vet noe om.

La oss derfor veie vårt forhold til det sjuende budet enda bedre på den store kjærlighetslovens gullvekt. Da skal vi med forferdelse finne at nesten alle gjerningene våre – vår spising og drikking, vårt arbeid og vår hvile, vårt måtehold og vår gavmildhet, alt, alt – er smittet og gjennomtrengt av synd mot dette budet.

Min synd, o Gud, mot dine bud
tynger meg dypt der inne.
Slett ingen mann som hjelpe kan,
i verden er å finne.

Jeg flyr til deg, forstøt ei meg,
å, la ditt barn bli spart!
Legg bort din strenge rett, o Gud:
Din Sønn har sonet alt.

20. april

«Du skal ikke si falskt vitnesbyrd mot din neste» (2 Mos 20,16).

Dette er budet som nesten ingen bryr seg om. Derfor er vi alltid i villrede om hvordan vi skal tale, så folk kan forstå hvor viktig det er. Det femte, sjette og sjuende budet har den fordelen at brudd på dem blir straffet av den verdslige øvrighet og fordømt av nesten alle mennesker i verden.

Men bare å røre det lille lemmet tungen, om det så er til skade for nestens gode navn – hva betyr vel det? Det er jo bare noen ord en sier i fortrolighet til en venn.

Den som bryter opp andres låser, tar penger og så blir straffet med fengsel, eller den som utgyter menneskeblod og blir halshugget på retterstedet, kan en holde for en stor forbryter.

Men den som bare taler, bare rører tungen i en fortrolig samtale, blir ikke regnet for noen stor forbryter. Han blir ikke straffet ved gapestokken eller på retterstedet – enda han i samtalen stjeler fra sin neste noe som var langt dyrere for ham enn penger, ja, ofte dyrere enn livet: hans gode navn og rykte.

«Å, det var jo bare noen ord – bare et lett vindpust som gikk over tungen.» Slik heter det.

Men i Den hellige skrift heter *det* noe annet når tyven og baktaleren sammenlignes. Der står det: «Vær ikke en øretuter, og baktal ikke med din tunge! For *en tyv er* en skammelig ting, *men en baktaler er mye verre*.» Og videre: «En tyv er ikke så ond som en som har vent seg til å lyve; *men til sist* går de begge til grunne.»

Men la oss nå se på selve budet og hva Herren Gud ville og hadde for øye da han bød: «Du skal ikke si falskt vitnesbyrd mot din neste.» Her ser vi igjen Guds gode omsorg for mennesket. Det første budet på den andre tavlen hadde lagt en allmenn grunn for all sunn orden mellom mennesker her på jorden.

Etter det var det særlig fire dyre skatter som den gode Far ville sette gjerde om og verne for mennesket. Først det legemlige livet, så ekteskapets hellighet, deretter våre jordiske eiendeler, og nå til sist vårt gode navn og rykte, som vanligvis er oss kjærere enn noe jordisk gods, ja, kjærere enn selve livet.

Men så dyrt som du selv verdsetter denne skatten, ditt gode navn og rykte – du tåler jo ikke den minste krenkelse av det – like dyrt kan også en annen verdsette sin ære og anseelse. Derfor er dette budet talt like alvorlig til deg som til noen annen. Her som ved de andre budene gjelder det altså hver og en, og ingen er unntatt fra budets bindende kraft.

Hvem du enn er, må du ta dette budet til deg: «Du skal ikke si falskt vitnesbyrd mot din neste.» For vår Herre Gud vil i fullt alvor at vi like lite skal ødelegge eller forringe vår nestes rykte, godhet og rettskaffenhet som hans eiendom og penger. Hver og en skal få beholde sin ære overfor ektefelle, barn, husfolk og naboer. Dette må enhver tenke over.

Hva går så dette budet ut på? For det første at du må være ytterst nøye med det du sier og antyder om din neste – ikke bare i en rettssal, men i all din omgang med andre – så du ikke uten grunn gir anledning til dårlige tanker om ham. Og for det andre, mer generelt, at du flyr alt falskt og løgnaktig vesen og med all flid holder deg til den rene sannhet når du omgås andre.

Dette budet blir altså brutt for det første i *retten*: når noen falskt anklager sin neste, når den anklagede vil skjule sannheten med løgnaktige utflukter, når et vitne sier noe falskt, for mye eller for lite i saken, når en sakfører med viten og vilje fører en falsk påstand, eller når dommeren med vitende avsier en urett dom.

For det andre blir det brutt *utenfor retten*, i livet ellers. Det skjer når en av ubetenksomhet eller ondskap gir sin neste et falskt rykte – enten en selv finner på falske historier om ham, eller sier dem etter og sprer dem. Eller når en bare med taushet, en betenkelig mine og et skuldertrekk antyder noe ondt om ham som en enten ikke vet med visshet eller etter kjærlighetens lov ikke hadde plikt til å antyde.

Dette kan iblant skje overmåte fint og umerkelig, bare ved at en gir hans ord eller handlinger en viss vri, så de blir oppfattet galt – ja, så fint og umerkelig kan det skje at bare den allseende Gud kan merke det. Slikt kalles å «lyve på sin neste og bringe ham i vanry».

Men så må vi også tenke på hvordan Herren Kristus har forklart loven for oss: at den egentlig krever at vi skal *elske vår neste som oss selv* og bare gjøre mot andre det vi vil at de skal gjøre mot oss.

Da ser vi at Luther har rett når han forklarer dette budet slik: Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke bare lar være å lyve på vår neste og bringe ham i vanry, men heller ikke *forråder* og *baktaler* ham – ja, at vi tvert imot skal «unnskylde ham, tenke og tale godt om ham og tyde alt til det beste».

Legg *sannhet*, Herre, i hvert ord jeg sier,
og sannhet i min ferd og i mitt sinn!
Å, la din Ånds kraft bo i meg, og fri meg
fra syndens skjulte snare, Herre min!

21. april

«På dette skal vi vite at vi er av sannheten» (1 Joh 3,19).

Den som vil være en kristen, men ikke søker *visshet* om syndenes forlatelse og slår seg til ro med å leve i uvisshet om at han er benådet, er i hvert fall ikke rett våken. Han er enten en hykler som sover helt, eller i beste fall en søvnig kristen. Det ligger i sakens natur.

Den bruden som slår seg til ro uten å være viss på brudgommens hjerte, har ingen sann kjærlighet.

Derfor er det et typisk tegn på ubotferdighet – og samtidig en av de mest påfallende unnskyldningene de ubotferdige har – at de rett og slett *benekter at denne vissheten om syndenes forlatelse er mulig og virkelig*. De kaller den bare formastelighet, åndelig hovmod og innbilning.

Som Luther sier: «Når Kains-helgenene hører denne bekjennelsen» – at en kristen priser seg glad for vissheten om sin benådning – «korser de seg og slår fra seg med hender og føtter og sier: Gud bevare meg for en slik formastelighet at jeg skulle si at jeg er et Guds barn! Nei, jeg vil ydmyke meg og bare kalle meg en fattig synder – og Gud skal se til de ydmyke!»

Men Skriften sier: «*Vi vet* at vi er gått over fra døden til livet»; «på dette skal *vi vite* at vi er av sannheten»; «*vi vet* at han blir i oss»; «*vi vet* at vi er av Gud»; «*vi vet* at Guds Sønn er kommet, og han har gitt oss forstand så vi kjenner Den Sanne. Og vi er i Den Sanne, i hans Sønn, Jesus Kristus.»

Her står det at *vi vet* – vi vet at vi er Guds barn og har syndenes forlatelse og det evige liv.

«Derfor», sier Luther igjen, «skal vi legge vinn på å rykke opp med rot den skadeligste villfarelsen som hele verden er forført av: den tanken at mennesket ikke skal kunne vite om det er i nåden eller utenfor den.»

Men denne villfarelsen kommer ikke fra forstanden, men fra hjertet. Den kommer ikke av at noe er uklart – for Skriften taler overalt tydelig om dette – men av hjertets ubotferdighet. De som selv verken har eller søker denne vissheten om Guds nåde, vil derfor benekte at den er mulig.

Og selv om en ikke benekter vissheten, er det likevel, som sagt, et dårlig tegn når en ikke skynder seg å søke den, men slår seg til ro med uvissheten. Det er en helt annen sak at den som søker visshet, ikke alltid får den med en gang – han skal ikke miste motet av den grunn. Men ikke å søke visshet om Guds nåde er alltid et tegn på falsk trygghet.

For det andre: Selv om en sjel er oppriktig og hungrer og tørster etter rettferdighet, er det en stor mangel og skade i hele dens kristendom om den står i uvisshet om sin benådning. Det er sant at den godt kan ha nåde. Det er sant, som Luther sier, at «syndenes forlatelse er av to slag: dels skjult hos Gud, dels kjent og åpenbart for sjelen».

Kristus hadde jo tilgitt synderinnen som lå ved føttene hans, og sagt det til Simon, før han vendte seg til henne og sa: «Dine synder er deg forlatt.» En sjel som hungrer etter nåde, har altså syndenes forlatelse før den vet det eller tror det, for «salige er de som hungrer og tørster etter rettferdigheten».

Dette er sant. Men det står aldri vel til før sjelen også får visshet om sin benådning. Før det skjer, blir det nemlig aldri noe sant Guds rike i hjertet, for «Guds rike består jo ikke i mat og drikke, men i rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd». Før det skjer, kan den aldri få kraft, aldri rett elske, takke og prise sin Gud, aldri rett vandre for hans ansikt.

Vi har riktignok samme *rettferdighet* med en svak tro som med en sterk, men ikke samme *helliggjørelse*. Helliggjørelsen, kraften og Åndens frukt avhenger alltid av hvor viss og sterk troen er. «Gleden i Herren er deres styrke.» Hvor

viktig er det derfor at alle oppriktige sjeler kommer til full visshet om sin benådning!

Men den som nå lengter etter denne salige trosvisshet, må legge godt merke til den rette veien dit. Den eneste veien til visshet i troen er *å ta Gud på ordet* – at mennesket med hjertets tro sier etter *det Gud sier først*. Som en av kirkefedrene sier: «Hvor trygg og viss er jeg ikke når jeg bare sier etter det min Gud sier for meg!» Paulus vitner at «troen kommer av forkynnelsen».

Den rette tro og visshet blir til ved at jeg blir trøstet, glad og viss om Guds nåde bare ved det som Kristus har gjort og Gud har lovet. Og den trøsten får jeg *før jeg synes jeg er verdig til å tro*, mens jeg ennå mener at det mangler altfor mye hos meg, ja, når jeg altså ikke har tenkt å tro.

Slik sier Kristus om den bortkomne sønnen at han ennå var *langt borte* da faren overrasket ham med sin nåde og barmhjertighet.

Når en på den måten har fått trøst i Kristus og ordet, da – og først da – kan en også finne troens virkninger og kjennetegn hos seg selv. Som Johannes sier: «Den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i seg selv.» Men den første og egentlige trosvissheten må alltid springe ut av *ordet*, før alle troens kjennetegn og frukter.

Fryd deg, syng, mitt hjerte, gledes,
for du har en Frelser god!
Vik nå bort, all sorg og smerte,
vik, all kval og ve og nød!

For jeg ser at Jesus knuste
djevelens og syndens makt;
lenkene han brøt og løste,
for slik har han til meg sagt.

Jeg er *hans* – det var hans vilje;
jeg er *hans*, og *min* er han.
Intet skal oss mer adskille,
i sin død han meg jo vant.

Og har han meg en gang vunnet,
slipper han meg aldri mer.
Den han fant, blir aldri tapt,
klart i *ordet* det jeg ser.

22. april

> «Mens de holdt måltid, tok Jesus et brød, ba velsignelsesbønnen og brøt det, ga dem og sa: Ta det! Dette er mitt legeme» (Mark 14,22).

Det første en kristen må tenke på, om han noen gang vil få sant lys, glede og frukt av nattverden – ja, om han ikke vil pådra seg døden der – er dette: *Ingen må komme hit bare med de ytre øyne*, og heller ikke bare med *fornuften*.

Her trengs noe annet. Her trengs *åndelige* øyne og sanser; her trengs det at en fast og uavlatelig *holder øynene på Guds ord* her trengs den dyre, guddommelige gaven *troen* ja, her trengs *Guds nåde*.

Kommer jeg til nattverdbordet, eller til en betraktning om nattverden, bare med de ytre øyne, slike som dyrene også har, og vil se hva som finnes der, finner jeg bare seremonier og brød og vin – ingenting guddommelig, ingenting himmelsk og herlig.

Vil jeg dessuten betrakte og bedømme sakramentets innhold og verdi bare etter min fornuft, blir jeg ikke en oppbygget og varm kristen, men tvert imot en kald forakter, en vranglærer og spotter av sakramentet. Å, her er et tegn, en snublestein, til fall og snare for mange i Israel – de skal snuble over den, bli fanget i snaren og tatt!

Dette må ikke bare verdslige mennesker tenke på, men også sanne kristne, alle sine dager. For om du hundre ganger i tro har sett og smakt Herrens herlighet og godhet ved hans nådebord, vil djevelen likevel komme igjen like mange ganger for å røve fra deg denne saligheten, denne himmelen på jorden.

Og det gjør han ganske enkelt ved å lede deg inn i fornuftens granskninger – helt stille, lydløst og pent, nettopp når du føler deg tryggest – så Guds høye hemmelighet blir lagt fram for fornuften og de ytre sansene til avgjørelse.

Kan han bare få oss opptatt med dette, så vi prøver å regne ut og forstå hvordan det kan gå til, og hvordan det og det er mulig, da har han snart vunnet spillet og tatt alt sammen fra oss.

Kristne bør derfor huske at nattverden er et under. Den er ett av de mange høye, hemmelighetsfulle undrene som den fattige menneskefornuften aldri kan fatte og begripe her i tiden, men som bare kan tros på den Allmektiges og Sannferdiges ord.

Ja, blant disse høye hemmelighetene er nattverden en av de største; ikke uten grunn kalte de gamle den «hemmelighetenes hemmelighet». Og tenk – den skulle den falne, formørkede og bedragerske fornuften begripe og bedømme! Bort med det!

Den første lærdommen om dette emnet blir altså at vi aldri trenger å plage oss med å prøve å begripe det. Vi skal bare stå på Guds allmakt og sannferdighet – det er jo han som har kunngjort oss det.

Ja, så snart fornuften begynner å regne ut hvordan det Kristus sier, kan være *mulig*, skal vi straks forstå at det er fristelsens stund. Da er djevelen på ferde, den gamle, fornuftige slangen som bedro Eva med sin list. Med det samme skal vi rope på Guds navn og hjelp, som om det gjaldt en brå død eller selve helvete. Vil du ikke det, men heller gå inn i fornuftens granskninger, så gå og bli en vranglærer!

For dem som blir anfektet av tvil om sakramentets innhold, ville det også være til stor hjelp å se godt på ham som har innstiftet det.

Hvem er han? Han er din skaper og din frelser. Han er den Høye og Opphøyede, han som troner for evig. Han er Gud den allmektige, den første og den siste, han som er og som var og som kommer; *for Ordet var Gud*. «Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss. Alt er blitt til ved ham, og uten ham er ikke noe blitt til av alt som er blitt til.»

Løft blikket og se hans verk! Se solen, se stjernene, se hele skapningen – alt dette har denne Herren gjort. Og han *bærer alle ting ved sin krafts ord og har*

fullført renselsen for våre synder ved seg selv. Tenk! Er noe umulig for ham, eller så mye som vanskelig å gjøre? Hva kan være lettere for den Allmektige enn å gjøre det han vil?

Du kan ikke forstå hvordan han kan gi oss sitt legeme og blod; din fattige fornuft strever og steiler ved det. Men forstår du hvordan han kunne skape alle ting av intet? Hva forstår vel vi? Og hva kan ikke den Allmektige gjøre?

Videre: Skulle han si noe og ikke gjøre det? Kan han, den Hellige, lyve? Vil du håne din skaper, din gode Frelser, slik? Han har gjort tusen under i skapelsen som vi ikke begriper. Så ble han menneske og gjorde tusen under på jorden, og fordi de var synlige, tror vi dem, selv om vi ikke forstår dem.

Til slutt ville han gjøre et under fullt av nåde, som ikke kan ses, men som skal tros på hans ord. Skulle vi da motsi det, gjøre ham til en løgner og si: Her sa han til slutt noe som ikke kan være sant, da han sa: *Dette er mitt legeme* osv.? Å Gud, bevar oss! – I en slik spott lar Gud de stolte åndene falle, til straff for deres formastelighet.

Vår fornuft og vårt vett
har ei Guds visdom sett,
men sannheten skal vinne
og tvilen her forsvinne.
Guds ord skal stå, ja, alle,
om jord og himmel faller.

Her er Guds rette Lam,
for oss på korsets stamme,
av verden dypt foraktet,
av kjærlighet til oss slaktet.
Her finner sjelen ro
om hun vil dette tro.

Din troskap, stor og blid,
skal prises all min tid!
Ved bordet ditt du metter,
mitt synkne mot oppretter.
Gi meg din nåde, Herre,
å leve deg til ære.

23. april

«Jeg er korsfestet med Kristus» (Gal 2,19).

Alt som hører kjødet til, er ikke bare dømt til døden, men ved samfunnet med Kristus virkelig korsfestet.

Noen mener kanskje at de er omvendt og troende, og har også virkelig begynt å leve annerledes på visse områder, bruker ordet og gjør visse kristelige gjerninger. Men de holder likevel fast ved og gir rom for en bestemt kjødelighet – *gjerrighet*, *hovmod*, *vellyst*, *hat* eller annet slikt.

De vet godt at det er synd, men roser seg av sin frihet og fortsetter i skjødesynden, ja, forsvarer den og holder fast ved den. Se, en slik bedrar seg selv og lyver for sin egen sjel når han taler om sin tro og fred.

Men også den som er blitt en sann kristen og virkelig har begynt i Ånden, har *endt i kjødet* hvis han ikke lenger elsker og øver korsfestelsen av kjødet, men igjen har gitt lystene sine fritt spillerom og igjen holder fast ved og forsvarer en synd. Troen, freden med Gud og en god samvittighet kan ikke bestå sammen med en eneste synd som en gir frihet og holder fast ved.

«For dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø. Men dersom dere ved Ånden tar livet av legemets gjerninger, skal dere leve.» Med disse ordene feller apostelen en klar dom. Han viser at det å døde kjødet ikke er noe vi fritt kan velge å gjøre eller la være. Vil vi beholde livet og ikke gå evig fortapt, må vi nødvendigvis og ubetinget øve oss i det.

Ja, så snart vi er kommet til Kristus, må vi uten opphold ta avskjed med det gamle syndevesenet, begynne et nytt liv etter Kristus og aldri mer vende tilbake til å tjene synden.

Det er bemerkelsesverdig å se hvordan det i virkeligheten viser seg hos en kristen at det gamle mennesket *er korsfestet* med Kristus. Med en kristen er det nemlig kommet så langt at hvordan det enn går ham på vandringen, bedre eller verre, skal det gamle mennesket hans dødes, så lenge Ånden bor og arbeider i ham.

Når Peter trofast følger sin Mester, dødes den gamle jøden i ham dag for dag, og han blir mer og mer forvandlet fra sitt tidligere vesen til likhet med sin Herre Kristus.

Men når han en gang blir oppblåst av formastelighet og derfor blir overlatt til å bli sikta av Satan, faller han og fornekter sin Frelser. Da gråter han bitterlig, gråter som et barn som har fått ris; da dødes hans egenkjærlighet og formastelighet.

Når han siden står fast på sannheten for Rådet i Jerusalem og bekjenner Kristus, blir han pisket; da dør han fra verden, ja, da dødes også kjødet. Men når han deretter i Antiokia igjen av menneskefrykt «hykler», får han en skarp irettesettelse av Paulus. Hvordan det enn går den kjære Peter, skal han tuktes og dødes.

Så lenge en kristen er oppriktig og følger sin Frelser, skal han dødes; for det er nå kommet så langt at synden selv er hans største plage. Er jeg rik og blir fristet av det til å gjøre meg et paradis på jorden, begynner å fete kjødet og leve verdslig, da får jeg de sterkeste slag ved Ånden. Jeg blir forskrekket over min rikdom og mitt gode liv og lider mer av det enn da jeg var fattig.

Går det ikke slik, men jeg begynner å gi etter for kjødet, følge det og gjøre meg gode dager i sanselighet, da blir det selve døden. Er jeg fattig og lider legemlig nød, men holder meg til Herren, da dør jeg fra verden hver dag.

Er jeg virksom og begavet i det åndelige, har år og erfaring i nåden, lys og evner mer enn brødrene, og vil derfor nyte ære og anseelse – ve, det er selve giften! Det kjenner ånden, og nå blir jeg forskrekket som for helvete.

Er jeg trofast og våken i bønn og strid mot synden, vil gi avkall både på synd og ære, vil i fullt alvor, i det skjulte og i virkeligheten, være den fremste – men jeg vet det selv, jeg gleder meg over det, jeg har en hemmelig fornøyelse i min alvorlighet – ve, ve, det er selve helvete! Jeg blir forskrekket over det.

Men gir jeg meg så tvert imot mer frihet, kjødelig frihet – ettersom alt godt kan gjøre meg oppblåst – så jeg nå forakter å våke og be og gjøre det som er godt, men gir kjødet frihet, å, da hopper jeg jo rett fra asken til ilden. Da kjenner jeg tydelig min skyld og min dom!

Men gjør refselsen meg opprørsk mot evangeliet, så jeg slår all trøst fra meg og sier: Jeg er ingen kristen, jeg kan ikke ta imot nåde – se, da raser kjødet igjen gjennom vantroen. Da får jeg ingen ro igjen før jeg lar meg tukte til å ta imot nåden ydmykt, som ren nåde.

Slik ser vi at hvordan det enn går en kristen, skal han dødes. *Dette* er *å være korsfestet med Kristus*.

Her sier du: «Hva er dette? Skal jeg da straffes og tuktes fra alle kanter? Hva skal jeg da gjøre? Skal jeg ikke få hvile og ro i noen ting?» – Svar: Jo, men bare på ett eneste punkt – i *Herren!* «Den som roser seg, han rose seg i Herren!»

Den som vil ha ro og glede, skal ha det i Herren – i Herren selv, i hans rettferdighet, godhet og trofasthet. All annen glede og ros straffer Ånden, og det åpenbarte ordet også.

«Ja, da kan jeg like gjerne dø med det samme!» – Ja, slik er det for en som er korsfestet. Dette er det korsfestede livet. Er jeg stille på korset, så lider og dør jeg; men er jeg ikke stille, men river og sliter meg, så lider jeg desto mer.

Her er ingenting bedre enn å være stille, være Ånden underdanig, se på Jesus og søke det som er der oppe! Det gi Herren oss! Amen.

Hjelp oss svake
korset bære,
Jesus, med et villig mot!
Lær oss alle
gjerne tåle
byrden alltid uten knot.

Når vi lider,
lær oss bie
på din hjelp, o Herre Gud.
Hjelp oss skille
fra vår vilje
alt som strider mot ditt bud.

Du oss verne,
vær vårt ly her,
vær vår tilflukt i all strid.
Ta oss vare
i all fare,
vær vår eneste fred all tid.

24. april

«Men jeg har imot deg at du har forlatt din første kjærlighet» (Åp 2,4).

Her ser jeg aller først at Kristus vil ha vår kjærlighet. Å, for en stor nåde! Han spør etter vår kjærlighet; han vil ikke bare ha oss som tjenere, men som venner.

Han er ikke fornøyd bare han får gjerningene våre – han vil også være elsket av oss. Kristus vil ikke bare ha vår tjeneste, men vårt hjertes kjærlighet.

For det andre ser jeg her at en kan være blant de fremste kristne i alt som hører til kristendommens ytre kjennetegn, og likevel i hjertet mangle selve dens egentlige liv, kjerne og hovedsak. Mange som nå leser dette, feller her sin egen dom. De vil nemlig finne seg selv i samme tilstand som læreren i Efesus: De har alt som hører gudsfrykten til, unntatt én ting – *den første kjærligheten*.

Men kan en slik også tro dette om seg selv, mistenke seg selv og prøve seg?

Tenk deg en opplyst kristen, en bror blant brødrene, som virkelig er født av Gud, så Kristus kan vitne om hans første kjærlighet. Siden har han hele tiden vist sin gudsfrykt i gjerninger. Han lever ikke bare et fromt liv for egen del og gjør vanlige gode gjerninger, men arbeider også *for Kristi navns skyld*, og arbeider slik at han blir forfulgt for det.

Dessuten er han så standhaftig og trofast at han ikke blir trett, men holder ut og har tålmodighet. Og alt dette i et slikt åndelig lys at han kan skille de falske åndene fra de rette og hater nikolaittenes gjerninger, som Herren selv også hater, og så videre.

Skulle ikke en slik kunne være trygg på at alt står vel til med ham?

Men Kristus sier noe annet her. Til tross for alle disse gode egenskapene kan Herren Kristus likevel si til deg: «Jeg har imot deg at du har forlatt *din første kjærlighet*.»

Er denne første kjærligheten og gjerningene den bar fram, døde hos deg, er det en svært alvorlig sak. Men for de troendes skyld, de som har ømme og redde hjerter, må det sies at en må skille nøye mellom den første kjærligheten og de første følelsene.

Legg merke til dette: Da sønnen kom hjem og faren så ufortjent tok ham i favn med et så brennende hjerte, måtte *kjærligheten* våkne hos ham. Men i tillegg sier Kristus at det også ble holdt en *gledesfest*. Da ble gjøkalven spist under spill og dans.

Denne gledesfesten og et slikt liv kunne ikke fortsette hver dag. Siden måtte sønnen være med i arbeidet og spise hverdagskost. Dette viser hvordan Gud vanligvis leder sine barn.

Først kommer en ljuv tid med salige følelser, da en Johannes får ligge ved Jesu bryst, og Maria Magdalena får røre ved ham og se hans kjære ansikt – nå kan bryllupsgjestene ikke faste. Men «brudgommen blir tatt fra dem, og da skal de faste». Da får Johannes ikke lenger ligge ved Jesu bryst, da får Maria ikke røre ved ham.

Dette må alle kristne erfare. Luthers ord slår til: «Ettersom troen tiltar, avtar følelsene.» Disse følelsene må en gjerne skille fra den første kjærligheten.

Men hva består den da i? Her må enhver legge skarpt merke til hva den egentlig besto i, hva den sprang ut av, og hva den hvilte på. Den sprang jo bare ut av at mange synder ble tilgitt. Den besto jo egentlig i at Frelseren ble uunnværlig på grunn av syndenøden, og at han ble kjær og dyrebar på grunn av syndenes forlatelse.

Se, her er hovedsaken sagt: at Frelseren er uunnværlig og dyrebar; at der synden ble stor, ble nåden enda større, så en ikke lenger kan holde noe annet i himmelen eller på jorden så dyrebart som den Frelseren som all denne nåden kommer fra. Og denne kjærligheten er sterkere jo mer uunnværlig og kostbar Frelseren er for meg, selv om følelsene er svakere.

Legg merke til dette, så kan du skille mellom den første kjærligheten og de første følelsene. Kjærligheten er sterkere når Frelseren er meg dyrere, selv om følelsene er mindre. Dette forstår ikke de som har hele sin kristendom i tilfeldige følelser og ikke i sak og virkelighet. Men de som har fått kjenne at synden – men også nåden – er en stor virkelighet, de forstår det.

Når vi ser på sammenhengen i Kristi ord til denne læreren i Efesus, merker vi da ikke at Herren ville si: Dine gjerninger, ditt arbeid for mitt navns skyld, din lidelse og din tålmodighet og ditt lys, din gave til å prøve åndene – ja, mer enn det: min menighets vel, mitt rikes fremgang, min læres renhet – alt dette er dyrebart og viktig for deg.

Det er bare *jeg*, som din *forsoner* og *forsvarer*, som nå betyr mindre for deg. Bare jeg og *mine* gjerninger, jeg selv i min forsonings blodige drakt, er nå ikke så uunnværlig og dyrebar for deg som i den første tiden vi hørte sammen.

Du trenger ikke lenger, som da, å ligge som en synder ved mine føtter og tigge om frukten av *mine* gjerninger, om min blodige fortjeneste, om syndenes forlatelse. Nei, dine egne gode gjerninger, din vakre kristendom, din nyttige virksomhet – alt dette er nå nok for deg.

Se, dette mente Kristus da han så utførlig regnet opp denne mannens fortjenester og deretter la til: «Men jeg har imot deg at du har forlatt din første kjærlighet.»

Prøv, Herre, du mitt hjerte nå,
du, bare du det kan,
og la det evig ditt få stå,
min dyre borgesmann.

Du som har løst meg med ditt blod
lenge før jeg din nåde forstod,
å, lær meg du å elske deg –
jeg vet, du elsker meg.

25. april

> «Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast, og la dere ikke igjen legge under trelldommens åk» (Gal 5,1).

Mange, også oppriktige kristne, vet ennå så lite om hva det åndelige livet egentlig *er* at de ikke tillegger denne formaningen stor vekt. De mener at den gode apostelen her bare viser hvor inderlig han bryr seg om galaternes fred og velvære. For slik blir en evangeliets forkynner ofte bedømt ennå i dag.

De forstår ikke at det er noen fare for deres åndelige liv om samvittigheten blir dratt ned og fanget under lovens trelldomsåk. Måtte Gud få vekke alle slike opp av villfarelsen deres!

Apostelen forstår saken annerledes og gjør denne formaningen overmåte viktig. Han sier at om du bare mister samvittighetens frihet og blir fanget under loven, så du begynner å søke din rettferdighet i egne gjerninger eller vente liv og helliggjørelse av loven, da er du en «trellkvinnens sønn», som etter all din tjeneste skal drives ut.

Hele vår natur heller sterkt mot egenrettferdighet og selvhevdelse i åndelige ting – det er den selvforgudelsen slangen fylte mennesket med i syndefallet.

Derfor er ingenting så galt for fornuften og så drepende for hjertet som dette: at vi skal være helt uduelige til noe godt og som helt fortapte få alt av nåde og som gave ved Kristus. Da burde enhver forstå at faren for å bli fanget under loven ikke er så liten som de uvitende mener.

Dertil kommer at vår fiende djevelen vet godt at han ikke har vunnet noe vesentlig, uansett hva han ellers kan gjøre oss, så lenge vi blir i troen. Først når han har klart å føre oss bort fra Kristi kjærlighet til eget strev under lovens trelldom og vantro, så livet i Guds Sønn stanser, blir det døden. Ja, da blir det døden, selv om vi skulle beholde det vakreste levnet.

Derfor kan vi si at djevelen med alle sine fristelser til sist bare har ett mål: å føre oss bort fra barneforholdet til Gud, bort fra den frihet som Kristus har frigjort oss til, og bringe oss under trelldom og vantro.

Ikke uten grunn sier apostelen: «la dere ikke igjen legge under». Ordet han bruker, betyr egentlig å bli holdt fast, *fanget* – det er en jeger som vil «fange» oss! Og blir vi bare fanget under lovens trelldomsåk, er vi også straks treller under det indre syndevesenet, ja, under djevelen og døden.

Til denne trelldommen kan djevelen bringe mindre øvede kristne på en svært enkel måte, bare ved å peke på at de ennå er syndere, og at Gud hater og fordømmer synden. Her har han to sannheter, og med dem vender han oss likevel bort fra den rette sannhet.

For selv om vi virkelig er født på ny og har en hellig og villig ånd, er det gamle hjertet fylt av all den syndige fordervelse som Adams fall førte med seg. Den rører seg i utallige retninger: i tanker, følelser, begjær, ord og gjerninger, i treghet til det gode, i kulde mot Gud og nesten, i ulyst til ordet og bønnen, i syndige sinnsbevegelser og mye mer.

Guds ord står der og fordømmer alt dette, og jeg kan likevel ikke gjøre meg fri fra det. Hvordan skal jeg da kunne tro at jeg stadig er i nåde og vennskap hos Gud? – Særlig tung blir fristelsen til mismot og vantro når djevelen holder fram for meg *Guds egne ord*, som synes å fordømme meg.

For det første rommer hele Bibelen en stor mengde forferdelige trusler mot de selvsikre, de ugudelige og hyklerne. Når verden er full av slike, må jo Guds ord ha mye å si til dem.

Men en sjel som er fattig i ånden og blir tuktet av Ånden, kjenner jo alt det onde i seg og sier: «Ja, jeg er nettopp selvsikker, jeg er ugudelig, jeg er en hykler – for alt slikt ligger jo i det gamle hjertet.» Dette bruker så djevelen til å myrde og slå ned min fattige tro.

For det andre må enhver kristen ære lovens bud, og jeg skulle jo ikke bare vite, men gjøre Guds vilje. Men med alt det nåden har virket i meg, kan jeg

likevel ikke finne at jeg oppfyller Guds bud. Da kommer straks lovens dom over samvittigheten.

Å, for en nåde og visdom som da trengs – nei, for et Guds under, for en mektig hjelp fra Gud, om en skal kunne stå fast i troen på Guds nåde!

Her blir det derfor helt nødvendig å se dypt og grundig på hva Guds *nådepakt* innebærer. Alle disse dommene og truslene skal bare ramme *dem som er uten Kristus* – eller bare selve *synden* og det *ytre mennesket*. De rører slett ikke ved selve *nådestanden* så lenge jeg er under Kristus.

Gud vil nok med sin lov straffe og rette det som er galt i livet mitt, ja, også forfølge og døde syndene mine med ytre straff og plager. Men samtidig er jeg i en evig nåde.

Han er bare vred på min fiende, *synden*, som jeg også hater etter ånden. Men han er ikke vred *på meg*. For i Kristus er jeg helt fri for all vrede, alle lovens dommer og trusler; jeg har stadig tilgivelse og er allerede innskrevet i himmelen som hans barn og arving.

Hvor nødvendig er det ikke å *tenke dypt og grundig over denne forskjellen*: å la lovens bud og trusler ramme bare *synden*, men ikke *barnetilliten*, og beholde vissheten om den evige nåde ved Kristus. Dette er den sanne friheten fra loven.

Å, du salige Guds barn,
som fra djevelens garn
nå er frelst og forløst og blitt fri,
tenk hvor mye du har
hos din himmelske Far,
hvis arving du en gang skal bli!

Så tenk på hva du har,
og hold det fast og vær var,
så djevelen ei røver det bort!
Visst skal møye og strid
bli din lodd her en tid,
men den tiden blir liten og kort.

26. april

> «Den som er badet, trenger ikke å vaske annet enn føttene, han er jo helt ren. Også dere er rene, men ikke alle» (Joh 13,10).

Disse ordene er vanligvis blitt forstått om *dåpen*. Andre forstår dem om vaskingen i Lammets blod ved *troen*. Men saken er den samme. For vaskingen i Lammets blod skjer hos oss først i dåpen, og den skjer alltid både ved dåpen og ved troen – på samme måte som vi eter Kristi legeme både i sakramentet og utenfor det ved troen.

Nok om det: Her tales det om en «åndelig» vasking, en «åndelig» renhet, siden Herren sier: «men ikke alle. For han visste hvem som skulle forråde ham.» Judas var den eneste av disiplene som ikke var ren.

Alt dette ble enda tydeligere da Jesus samme kveld sa: «Dere er alt rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere.» Dette peker på *troen*, som griper det

han har *talt*, ordet. For uten tro blir ingen ren ved ordet, og denne troen, med alt som følger med den, manglet Judas.

Men vi skal se nærmere på Kristi ord. Han sier: «Den som er badet, er helt ren, og dere er rene.» Dette sier han som med sine allseende øyne på én gang så tvers gjennom all den skrøpelighet som ennå bodde i disiplene, og som han så ofte måtte refse.

Og han sier det til *de samme disiplene* som syndet så ynkelig den kvelden. Han forutsa jo selv i samme stund deres svakheter og fall, og visste altså godt om dem.

Men se nå her at for Guds øyne gjelder en annen renhet enn den elendige renheten som bor i oss selv. Se her og merk deg en gang for alle hva den «tilregnede» renheten er, hva Kristi rettferdighet, troens rettferdighet, vil si – den Guds rettferdighet som er *blitt åpenbart uten loven*.

Se her at denne rettferdigheten og renheten, selv om den er usynlig for oss, likevel ikke er noen drøm og innbilning, ikke bare ord og blendverk, men for Guds øyne en stor virkelighet og sannhet.

Kristus, som til sist skal dømme på den ytterste dag, ser renhet der alle mennesker ser bare urenhet. Han sier til de skrøpelige disiplene: *Dere er rene – dere, dere*, som står her for meg – *dere er helt rene*.

Og hver den som er badet, som tror og blir døpt, er helt ren for Guds øyne, i Guds dom. Det gjelder selv om *føttene* – det vil si *vandringen*, vår lavere, jordiske rettferdighet – ofte blir skitne og trenger sin egen vasking og skal bli bedre under daglig anger og tro.

Men se og merk deg likevel at Kristus, til tross for all denne ufullkommenhet og mangel, sier at de er *helt rene*. Så lær da – det må sies én gang til – lær da en gang å forstå at Kristi forsoning og tilregnelsen av hans rettferdighet er fullt alvor. For Guds øyne er den ikke et slikt intet, et slikt støv og skyggespill som den er for våre blinde fornuftsøyne.

Lær at det er sant, det apostelen sier om Kristus og menigheten: Han har ikke bare renset den ved vannbadet i Ordet, men har også stilt den fram for seg som en brud i herlighet, uten flekk eller rynke eller noe slikt.

Ja, lær at Luther hadde rett da han sa: «Den som ikke vil bekjenne at han er hellig og rettferdig, men i stedet stadig klager over at han er en fattig synder, han bærer seg at som om han ville si: Jeg tror ikke at Kristus er død for meg, heller ikke at jeg er døpt, eller at Kristi blod har renset meg eller kan gjøre meg ren. Jeg tror ikke at et eneste ord er sant i Skriftens vitnesbyrd om Kristus.»

For Kristus har jo virkelig tatt bort alle våre synder med sitt blod. Og ikke bare det: Etter at han først hadde tatt bort syndeskylden og straffen ved sin blodige lidelse, har han også vunnet og gitt oss sin egen fullkomne rettferdighet. Og til sist har han i dåpen kledd oss i hele denne frelsesdrakten.

Han har gjort oss ikke bare syndfrie, men også rettferdige og hellige for Gud. I stedet for synden har han satt rettferdigheten, for at vi for Gud ikke bare skulle være fri for synd, men også rettferdige – og det er et enda høyere trinn i saligheten.

At Kristus med sin blodige drakt har vunnet rettferdighetens hvite klær for oss, er skildret herlig mange steder i Skriften. I Åp 19 blir Guds Sønn beskrevet som en som sitter på en hvit hest og er «iført en kledning som er dyppet i blod».

Men han har også en hær etter seg. Disse rytterne, som drar med sin hærfører gjennom jammerdalen i alle slags strider og trengsler, sitter også på hvite hester. Men klærne deres er ikke røde; de er kledd i hvite klær – «i rent og skinnende fint lin».

Og i v. 8 heter det: «For det fine linet er de helliges rettferdighet» – den rettferdigheten de har fått ved å bli vasket i sin frelseshøvdings, Jesu Kristi, blod.

Å, du salige Guds barn,
du som holder alt for skarn
mot å haste til Guds stad,
å, vær glad!

Ren og skjær i Kristus her
er du alltid Gud så kjær,
står du alltid som en brud
skjønn for Gud.

For det den ene Sønn har gjort,
holder Gud så dyrt og stort
at ei all din skrøpelighet
rokker det.

Glem da aldri hvem du er:
frelst og salig alt nå her,
og til sist etter tidens strid
evig fred.

27. april

«… så mye han ville» (Joh 6,11).

(Slik lyder stedet i Rosenius' svenske bibel, og andakten bygger på det. Norsk Bibel har: «… så mye de ville ha».)

Da Jesus så en skare på mer enn fem tusen mennesker i ødemarken, vendte han seg til Filip, den fattige og rådville disippelen, med det store spørsmålet om hvordan en slik skare skulle få mat, og sa: «Hvor skal vi kjøpe brød, så disse kan få noe å ete?»

Men hva skriver Johannes etterpå om dette spørsmålet? «Men dette sa han for å *prøve* ham, for han visste selv hva han ville gjøre.» Skal vi aldri legge merke til slike eksempler – at Herren legger et så tyngende spørsmål på en fattig, rådvill disippel!

Herren taler ikke lenger direkte med oss for å gjøre oss bekymret og prøve oss; det gjør han ved de erfaringene han sender oss. Gjennom dem får også vi det samme spørsmålet på hjertet som Filip, som om det var det dypeste alvor at vi skal sørge for en flokk som vi likevel ikke kan forsørge. Men dette gjør Herren «for å prøve oss», sier Johannes, «for han vet selv hva han vil gjøre».

Da går det oss ofte som Filip og Andreas: Vi forstår ikke hva Herren har til hensikt. Vi begynner i fullt alvor å regne på hva vi har, og tror ikke det finnes noen annen utvei; vi tror ikke vi har mer enn det vi ser for øynene.

Filip tenkte og regnet helt riktig at «brød for to hundre denarer er ikke nok til at hver av dem kan få et lite stykke». Han visste nok at det ikke fantes mer i pengekassen deres, som Judas hadde ansvaret for.

Andreas ville også være med i bekymringen og kom med noe enda enfoldigere: «Her er en liten gutt som har fem byggbrød og to småfisker. Men hva er det til så mange?»

Da var disiplene rådløse. Men var Herren det også? Nei, først nå var hans time kommet. Han sa: «La folket sette seg ned!» – og nå delte han ut, ikke så mye som de hadde, men *så mye han ville*.

Slik går det med alle Guds barns prøvelser. Hver gang de i prøvelsens stund regner på hva de har, må regnestykket alltid ende med: «Hva er det til så mange?»

Men her burde vi lære noe av ordet om at Herren delte ut *så mye han ville*. Om dere vil ta imot det: Dette ordet uttrykker jo hele hemmeligheten ved alle våre legemlige prøvelser – at Herren av de jordiske goder gir hver og en *akkurat så mye han vil*.

Det koster Gud nøyaktig like lite å gjøre oss rike som å holde oss på en fattigere fot! Han har hele skapningen i sin hånd. Han kunne like lett la alle jordiske rikdommer regne ned over oss som han lot vaktlene falle over de knurrende israelittene, så tett at de lå to alen høyt over jorden.

Men det ville ikke være sunnere for sjelen vår enn denne overfloden var for deres kropper. «De fikk stillet sin lyst; men mens de ennå hadde kjøttet mellom tennene, kom Guds vrede over dem.» De åt og døde til straff for lystenheten sin, og derfor heter stedet «Lystens graver» den dag i dag (4 Mos 11). La oss ikke knurre eller være lystne, slik de var lystne og ble slått i hjel.

Hvor mektige fristelser fører ikke overfloden med seg! Se hvilke skremmende ord Herren har talt om de rike: «Det er lettere for en kamel å gå gjennom et nåløye, enn for en rik å komme inn i Guds rike.» «Ve dere som er rike, for dere har alt fått deres trøst.»

Gud, led oss ikke inn i fristelse! En kristens lykke er ikke å ha noen særlig lykke på jorden. «Har vi mat og klær, skal vi la oss nøye med det.»

Bare så mye har Herren gitt oss lov til å be om: vårt daglige brød, det vi virkelig trenger. Gud bevare alle kristne fra en så uavhengig stilling at de ikke lenger skulle trenge å vente alt fra Guds hånd!

Hvor lykkelig er det derimot å leve som barn på vår Fars brød! Han er ingen ubarmhjertig Far. Eller tror du han vil skuffe slike barns tillit, når de stoler på hans ord og ber ham om alt?

Han sier selv at vi som er onde, likevel ikke kan være så onde at vi gir barnet en stein når det ber om brød, eller en orm når det ber om en fisk.

Skulle vi da tro at den store, trofaste Gud ikke på noen måte vil gi oss vårt daglige brød – når han selv har lært oss å be om det, og vi tror ordene hans, gjør som han har sagt og ber ham om det? *Måten, tiden og målet* vil han selv

bestemme i sin visdom og godhet; men vårt daglige brød skal han sannelig gi oss.

Hvorfor skulle vel jeg engstelig her på vår jord
for daglige brødet meg sørge?
Nei, Herren han dekker for meg òg sitt bord.
Bare hedningen trenger å spørre.
Jeg har jo en Far i himmelen.

Han som meg har kledd i rettferdighets drakt,
vil aldri sitt barn her forglemme.
Jeg gleder meg over at dette er sagt:
hver dag vil han trofast tilmåle meg
alt det som jeg kan behøve.

28. april

«Led oss ikke inn i fristelse» (Matt 6,13).

Har jeg virkelig bedt: *Forlat oss vår skyld*, og har jeg virkelig fått den trøsten at alt er tilgitt meg, og at Gud nå er fornøyd med meg for sin elskede Sønns mellomkomst, da blir det nødvendigvis mitt hjertes første og inderligste omsorg at jeg ikke skal synde på ny mot min nådige Far.

Hjertet mitt begynner altså å be: *Og led oss ikke inn i fristelse!* Hjelp meg, Gud, så jeg ikke synder mot deg igjen!

Den som bare vil slippe syndens straff og ikke bryr seg om å slippe fra selve synden, har bevis nok på at ånden hans er falsk. Ja, hos alle oppriktige sjeler, også før de er kommet til troen, pleier omsorgen for å slippe fra synden å være til og med større enn omsorgen for tilgivelsen.

Hos vakte sjeler kan det til og med føre på avveier, så de i hjertet setter den sjette bønnen foran den femte. De vil først bli fri fra det ondes makt og så be om tilgivelse.

Og dette henger ved også de troende, særlig når ånden deres er blitt mer lovisk enn evangelisk: De kan tenke ti ganger på å slippe fra synden for hver gang de tenker på tilgivelsen. Nå er dette riktignok ikke rett. Det er jo tilgivelsen og evangeliet som må fylle hjertet vårt, om vi skal få noen *ren* nidkjærhet og noen seirende *kraft* mot synden.

Men nettopp denne velkjente tilbøyeligheten hos alle oppriktige sjeler gir oss et desto sterkere bevis på hvilken falsk, sovende og kjødelig ånd som bor der en overhodet ikke bryr seg om å slippe fra synden.

Vi sier jo aldri at det oppriktige sinnet fører med seg at *kjødet* ikke lenger elsker synden. Vi taler om dette kjennetegnet på Herrens verk i sjelen, den hellige og villige ånden: at jeg er redd for mitt eget kjøds syndige lyster, så jeg begynner å rope: «Herre, hjelp meg mot synden! Led meg ikke inn i fristelse! Hjelp meg mot fristelsene fra mitt onde kjød, fra djevelen og verden!»

Måtte hver den som virkelig tenker å komme inn i himmelen, oppriktig prøve seg selv for Guds ansikt om han virkelig frykter fristelsen og vil slippe fra synden! Herren ser det. Herren kjenner menneskenes hemmeligheter. Han vet

om *du* som leser dette, virkelig bryr deg om å slippe fra synden din, eller om du bare vil slippe straffen.

Å, for et forferdelig mørke i hjertet, for en forblindelse fra den gamle slangen, når mennesket ikke skjelver for å være falsk for den store Guds øyne, som er som ildsluer – han som ransaker hjerter og prøver nyrer og «dømmer hjertets tanker og råd».

Han vet hvordan du mener det, om du virkelig tenker på å slippe fra synden, eller om du ennå har tenkt å beholde den. Hva skal da bønn og religion være godt for, om du ikke er oppriktig for ham, men selve bønnen din er hykleri?

Til dette hykleriet hører også at en gjerne vil unngå mange synder, men gjør unntak for én bestemt, den egentlige skjødesynden. Eller at en vil unngå de *ytre* syndene, slik fariseerne gjorde, men ikke bryr seg om at hjertet omgås synden.

Eller at en unngår de syndene som fører ubehag med seg, men lever i ro med dem som gir en viss nytelse og kraft for sjelen, som selvbehag og åndelig hovmod – for eksempel glede over sin åndelige forstand, sine gaver eller sitt alvor. Dette er det giftigste av alt ondt, og det går rett mot nåden.

Endelig drives det også mye hykleri med den sjette bønnen ved at en først ber: *Led oss ikke inn i fristelse*, og så med vilje går rett mot den fristelsen en har sett komme. Du vet for eksempel at i det eller det selskapet, på det eller det stedet, hos den eller den personen, venter den eller den fristelsen på deg. Likevel går du dit med vilje og ber kanskje i døren: *Led meg ikke inn i fristelse!*

Enten er dette å «friste Herren» i lettsindighet, og da drar du over deg den rettferdige straffen at du virkelig faller i fristelse. Eller det kommer av en fristelse som alt er der og drar deg med voldsom makt mot det den vil.

Men da vet du alt hvor elendig du er, og det du egentlig må be om, er kraft til å flykte i det ytre. For har du ikke kraft til det, har du enda mindre den kraften som trengs for å stå imot det onde.

Dette gjelder altså det å gå inn i fristelsens rom av egen vilje. Helt annerledes er det med dem som for sitt kalls skyld må omgås verden og ondt selskap, noe som er så mange fromme sjelers nød og bekymring i vår tid. De skal bare be denne bønnen flittig, med frykt og trøst, og vite at «Herren vet å fri de gudfryktige fra prøvelser».

De skal også tenke på at brødrene deres i verden har samme møye, om ikke av samme slags fristelse. For den som har mindre fristelser fra *verden*, har vanligvis desto tyngre fristelser fra sitt eget *kjød* og fra *djevelen*. Riktignok får hver og en ulikt, etter sin ulike åndelige alder og øvelse.

Men hver skal få så mye at han «blir frelst med nød og neppe», at all hans egen kraft svinner bort for ham, og han må rope i fullt alvor til Gud, han som alene er mektig.

Gud, hjelp meg du i fristelsenes smerte,
styrk med din kraft mitt lett forførte hjerte,
så ingenting meg noen gang skal dra
et skritt fra deg, som all min kraft er fra.

29. april

«Kall på meg på nødens dag, så vil jeg fri deg ut, og du skal prise meg» (Sal 50,15).

«Men har vi nå egentlig noen grunner til å være virkelig visse på bønnhørelse?» spør kanskje noen. Og det spørsmålet er svært viktig. Ja, vi har så gode grunner at vi ville begynne å rope av bare glede over dem, om bare øynene våre ble åpnet. Derfor er det nok riktigst å si at det egentlig bare trengs at Gud viser oss nåde og åpner øynene våre.

Det er som da Elisjas tjener ble forferdet over de mange fiendene som hadde stengt dem inne. Alt ble hjulpet bare ved at Elisja ba: «Herre! Åpne øynene hans så han kan se!» Straks så han at fjellet var fullt av hester og vogner av ild rundt omkring Elisja.

Slik ville også vi være fulle av trøst i bønnen vår, om vi bare hadde åpne øyne til å se hvilke grunner vi har for bønnhørelsen. Vi vil bare peke på tre av de viktigste.

Den første og viktigste grunnen er at *det er Herren Gud selv som har sagt at vi skal kalle på ham i nøden*, og som har forsikret: «Jeg vil fri deg ut, og du skal prise meg.»

Hadde Gud aldri sagt noe om bønn, kunne vi aldri noen gang vite om han virkelig ville høre oss eller ikke; vi ville bli værende i en evig uvisshet. Nå trenger vi ikke være i en slik uvisshet. Det er Guds egen befaling at vi skal fly til ham, og Guds egen forsikring at han vil høre oss.

Stans og tenk! Kan noe være uvisst som Gud selv har sagt? Hva er Gud? Tror du på Gud? Er Gud til å stole på? Kan Gud svike ett eneste av sine ord? Er ikke ett ord fra Guds munn vissere enn alt det du ser for øynene?

Be Gud om åpne sanser, så du får se hva som ligger i at Gud selv har befalt oss å be. Til slutt skal du oppdage at det ikke er noe i hele din bønn som beveger den store Gud til å gi deg noe, men bare hans eget ord og løfte. Gud gjør alt for sin egen skyld.

Luther sier det utmerket: «Hadde ikke Gud befalt oss å be og lovet å høre, så kunne ingen skapning med all sin bønn få den minste ting. Merk deg derfor dette: Den bønnen er ikke god og rett som er mye, andektig, gripende, lang, for timelig eller evig gode, men den som bygger og stoler fast på *Guds løfter*. Den blir hørt – hvor ringe og uverdig den enn er i seg selv – for Guds sannhets og løftes skyld. Guds ord og løfte gjør bønnen din god, ikke din andakt. Og dessuten er nettopp troen på Guds løfter den rette andakten; uten den er all annen andakt bare bedrag.»

Se, hvilken fast grunn for vår trøst i bønnen, om vi bare holdt øyet festet på Guds løfter i stedet for å famle etter egne følelser!

Den andre grunnen til vår visshet om bønnhørelse sier oss at han også kan gjøre alt. Den er uttrykt i de kraftige sluttordene i Fadervår: *For ditt er riket og makten og æren i evighet*. Disse ordene skal ikke bare være en lovprisning av Gud, men også en mektig trøst for oss: Vår Far er en mektig Herre og Konge, som med stor letthet kan gjøre alt vi ber om, selv om det skulle synes umulig for oss.

Også denne trøsten trenger vi. For en av de største hindringene for troen vår i bønnen er at vi holder det og det for *umulig*. Det er hedningen i hjertet vårt som ikke vil tro at Gud kan gjøre noe mer enn vi.

Når vi forgjeves har søkt hjelp i egne og andre menneskers krefter, mener vi at det står helt håpløst til med saken vår. Se, da trengs det en Gud som kan gjøre mer enn vi og andre mennesker.

Men har vi så noen slik hjelper? Herren Kristus lærer oss i Fadervår å bekjenne at vår himmelske Far er en slik hjelper. *For ditt er riket*, det vil si: Du er en allmektig og eneveldig konge med all makt over alt det du har skapt; du kan befale over alle krefter, både i naturen og i åndenes riker. Derfor kan du råde bot på alt og gi alt som er nødvendig for vår salighet.

Den tredje grunnen til vår visshet om bønnhørelse – eller rettere den første og siste grunnen – ligger til sist i *vår Frelser*: i hele hans offer, hans fortjeneste, hans forbønn, hans trofasthet, hele hans person.

Se, her er det som framfor alt burde gjøre oss visse på at *alt vi ber om i hans navn*, også virkelig blir gitt oss. Her blir den mektige troshindringen som heter vår *uverdighet*, gjort til intet på én gang.

Hør: Det er i *Kristus* alene Gud har sitt velbehag. Kristus sa: «Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn.» Og hva det er å be i Jesu navn, vet vi: å be om alt på Jesu regning, på Jesu fortjeneste, på den uendelige verdien av det han har gjort og lidt for oss.

I ham er alle Guds løfter *ja* og *amen*. Ber du i Jesu navn, kan ikke det minste sukk være forgjeves, og selv ikke din største uverdighet kan hindre bønnhørelsen. Alt er ja og amen i ham. Gud åpne øynene våre og gi oss mer tro!

Mitt hjerte, fryd deg nå, la sjel og sinn seg røre,
og vit: Ditt bønnerop skal Gud i himlen høre.
Se, Faderen deg byr, deg kaller og Guds Sønn
å tre med trøst og mot fram for hans nådetron.

Det er din *Far så kjær* som byr deg til å be,
din Jesus er det òg som gir din bønn sitt ja,
Talsmannen lærer deg hva du skal be om her:
så bær da fram din nød for Gud med trøst og mot.

30. april

> «Slik skal dere la lyset deres skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør og prise deres Far i himmelen» (Matt 5,16).

Å, for et vakkert og gledelig syn – et syn som kan fryde både himmel og jord: en kristen som brenner av iver for troens vei og for Lammets ære og kjemper ivrig mot gjerningenes fortjeneste for Gud, men som likevel selv er det mest gavmilde mennesket, rik på gode gjerninger og flittig i Herrens tjeneste!

Å, en slik sammenheng ergrer Satan så at den rent kan ta livet av ham. For ingenting kan ødelegge riket hans slik som dette; ingenting vitner så sterkt og klart om evangeliets sannhet, og ingenting griper og overbeviser sinnene så mektig som nettopp denne forbindelsen mellom iveren mot gjerningenes fortjeneste og rikdommen på gjerninger i livet.

Har jeg bare det ene – bare iver for troens vei og mot gjerningenes fortjeneste for Gud – men viser ikke selv gode gjerninger, da dømmer alle mennesker: «Det er en svært bekvem vei til saligheten bare å tro og slippe å gjøre noe godt!»

Men har du *alle* dine medmenneskers og naboers vitnesbyrd om at ingen er villigere og gladere til å gjøre gode gjerninger enn nettopp du, som så sterkt forkaster og setter ned gjerningene når det gjelder rettferdighet for Gud – da «stopper du munnen på uforstandige og uvitende mennesker». Da må alle ærlige sjeler tenke: «Nei, det er ikke for sin egen makelighets skyld han taler mot gjerningenes fortjeneste. Han viser selv noe annet.»

De kristne som nøye forener disse to tingene, er derfor svært dyrebare: De har iver bare for Lammets fortjeneste, men er samtidig selv rike på gode gjerninger. La oss be Gud om at vi lenge må få beholde slike kristne på jorden! For det er gjennom dem at Kristi rike og evangeliets ære blir fremmet sterkest.

Men hvilken vanære for det kristne navnet når en kristen som bekjenner troen, lever åndelig lat og ufruktbar, ja, gir spotteren noe å gripe fatt i ved iøynefallende uvaner! De som hører hans vakre bekjennelse, men også ser hans dårlige liv, vender seg da bort med forakt og sier: «Betyr ikke din vakre bekjennelse mer enn det, så kan jeg også være en kristen» osv.

Dermed har den sjelen fått den sterkeste støtte for sin ubotferdighet og sin forakt for ordet om omvendelse – og den støtten har han fått av deg, av en kristen som tvert imot skulle ha tjent til å vekke ham.

Å, hvor fryktelig for samvittigheten når prøvetiden din er over! Det er slutt på alle anledninger til å gjøre noe bedre, og du har fått beskjed: «Gjør regnskap … for du kan ikke være forvalter lenger!» Å, for en hjerteskjærende angst når du skal minnes hvor mye du har hørt, trodd og bekjent om Kristi kjærlighet og Kristi lidelse – og at du likevel ikke levde for ham og hans ære, men for deg selv, bare etter kjødets lyst.

Og når du tenker på hvor lite de som levde sammen med deg i nådetiden, ble oppbygget av deg – bare på grunn av ditt dårlige liv – da må du med smerte si til deg selv: «Å, mine barn og mine tjenestefolk har nok hørt gode ord fra meg, men sett dårlige gjerninger. Derfor nådde det gode de hørte, så lite inn til hjertet deres. Tjenestefolkene mine har forlatt huset mitt med dette inntrykket: ‹De som snakker mye om Gud, er hyklere› – og slik har de lært å forakte ordet.»

Gud bevare alle troende i tide! Det er riktignok sant at ingen slipper unna samvittighetens bebreidelser eller Satans brennende piler. Ingen er fullkommen, og aller minst vil den blinde verden dømme oss rettferdig; den spotter også det beste liv, slik den sa alt ondt om herlighetens Herre selv.

Men vi kjenner alle forskjellen mellom den svakheten i kjødet som jeg angrer, erkjenner og kjemper mot, og de uvanene som får herske helt utemmet og utgjør mitt egentlige liv. Det er slike uvaner som gjør at evangeliet blir spottet. For gråter jeg selv over mine feil og straffer dem åpent, da har jeg gitt Gud æren og berget evangeliet fra å bli spottet for dem.

Men legg også merke til det som nettopp ble sagt om *sammenhengen* mellom *iveren for troen og de gode gjerningene*. Hvis du derimot ved siden av dine gode gjerninger også snakker om dem først og sist, så gjerninger og etterfølgelse av

Kristus blir alfa og omega i talen din, da kan en med god grunn frykte at det er dem du har som hjertets trøst og som den skjulte grunnen for troen din. «For det hjertet flyter over av, det taler munnen».

Nei, sangen må handle om *Lammet*, som «ble slaktet og med ditt blod kjøpte oss til Gud». Gjerningene må flyte nettopp av denne Kristi kjærlighet. Da får Kristus all æren, så det ikke er *vårt*, men *hans* navn som blir æret og holdt hellig.

Å Jesus, du min trøst, mitt liv,
kom du til meg og hos meg bli,
ta meg, den arme, i din favn,
og dra meg hjem til himlens havn.

Om ikke nåden din meg bær,
er alt mitt håp forlorent her.
Lær meg at uten deg jeg ei
formår det minste selv i meg.

Å leve som en kristen bør,
det, Jesus, du meg dyktig gjør;
for uten deg formår jeg ei
å gå i tro og helgelsens vei.

Så vis meg da at du er nær,
at i en svak du mektig er.
Bevar meg fra all verdens svik,
fra Satans list og kjødets smisk.

Mai

1. mai

«Rettferdighetens verk skal være fred» (Jes 32,17).

Luther sier: «En sann, god samvittighet har fred når Gud er nær, men skjelver når Gud synes langt borte.» Den troende blir trøstet når Kristus åpenbarer seg; den vantro blir først da riktig forskrekket. Den troende sier: «Når jeg bare kan tro at alt er sant som er skrevet om Kristus, da har jeg trøst.» Den vantro skjelver nettopp ved tanken på at alt Skriften sier om Kristus, skulle være sant.

Legg godt merke til dette kjennetegnet! Det gir et tydelig vitnesbyrd om hvordan det virkelig står til mellom deg og Gud, og med syndene dine. Det viser om du har gjort opp med Dommeren, om du pleier å oppholde deg ved nådestolen og der legge fram dine synder og søke forsoning – eller om du tvert imot holder deg unna Gud og ikke taler med ham om dine synder.

Det sto ikke godt til med David da han holdt seg unna Gud og ikke bekjente sin synd for ham. Men da han bekjente sine synder og fikk forlatelse, fikk han slik fred at han av hjertet kunne synge med glede: «Salig er den som har fått sin overtredelse forlatt».

Trøsten hans var ikke at han ikke lenger visste av noen synd hos seg. Nei, han sier tvert imot at «hver from» skal bekjenne sine synder på samme måte, så «når store vannflommer kommer, til ham skal de ikke nå». Dermed lar han oss tydelig forstå at de helliges fred ikke består i at de ikke vet om noe ondt hos seg selv, men bare i at de bekjenner sine synder og har forlatelse.

Samvittighetens fred henger altså sammen med syndenes forlatelse, mens en uhyggelig redsel for Gud vitner om en uforsonet tilstand. Likevel skal vi ikke forstå dette slik at *all* redsel for Gud vitner om en slik tilstand. Som Davids salmer og alle de helliges historie viser, kan Gud bekymre og forskrekke sine hellige slik at de ikke føler annet enn at Gud er vred på dem; da skjelver de fryktelig og må «skrike ut» fordi hjertet stønner.

Men legg merke til forskjellen: Dette er da noe *tilfeldig* og forbigående. Deres egentlige liv er fred og tillit til Gud, slik apostelen sier: «Åndens attrå er *liv* og *fred*». Og videre: «Dere fikk jo ikke trelldommens ånd, så dere igjen skulle frykte. Men dere fikk *barnekårets Ånd* som gjør at vi roper: *Abba, Far!*»

Likevel hender det at de hellige noen ganger skjelver, dels på grunn av tyngre prøvelser fra Gud, dels på grunn av synden som ennå henger ved dem, og svak-

heten i troen. Slikt betyr ikke noe ondt når livet som helhet likevel er et forsonet og troende liv. Tvert imot ville det være et betenkelig tegn om troen og freden aldri ble rystet av slikt som nettopp ble nevnt. Slik er ikke de helliges historie.

Men det er noe helt annet når et menneskes egentlige liv er å holde seg langt borte fra Gud og grøsse ved tanken på dommen. Det vitner om en falsk, uforsonet ånd. Derfor har «de ugudelige» ingen fred, men «er som det opprørte hav».

De fleste av dem er riktignok så sløvet og forhekset av falsk fred at de, som Job sier, «synger til tamburin og sitar og gleder seg ved fløytens lyd. De lever sine dager i lykke», og bare et øyeblikk blir de skremt av helvete.

Men andre er seg bevisst sin uforsonte tilstand. De har en uhyggelig ånd, eller i det minste en skjult anelse om hva som venter dem.

Et slikt menneske kan også forsøke å stille uroen sin med barmhjertighetsgjerninger, andaktsøvelser og lignende. Men tanken på den kommende dommen og evigheten gjør ham alltid urolig på ny. Han kan aldri være viss på at han *har gjort nok* til å bli salig. Han frykter alltid at noe likevel kan mangle, og tenker på en framtid da det skal bli bedre.

Eller han prøver noen ganger å sette Guds krav så lavt og tilpasse dem slik etter sin egen tilstand og sitt liv at han kan våge å håpe på en nådig dom.

Slik flyter sjelen hans på bølgene i det stormende havet, opp og ned, og det hele er som Gud sier: «Det er ingen fred, sier Herren, for de ugudelige». Når Guds straffedommer, eller døden og evigheten, eller Herrens nærvær plutselig står for øynene deres, da skjelver de.

Slik er det med de fleste mennesker: De synes å ha fred, men bare så lenge de ikke merker noe til Gud. I et øyeblikk er det slutt på freden deres, nemlig når de merker at Herren er nær. Dette er en ulykkelig tilstand.

Måtte hver og en gå i seg selv og spørre for Herrens åsyn: Har jeg fred med Gud? Har jeg søkt og funnet forsoning? Kan jeg i denne stund møte Dommeren? Har jeg alt i alt mer fred når Gud synes meg nær, så jeg tvert imot lider når jeg savner hans nærvær? Eller er det en betingelse for min fred at jeg kan glemme Gud? Dette vitner om hvordan det står til med samvittigheten.

Er det øde og mørkt og kaldt
i ditt hjertes hus,
søker du forgjeves fred og ro
her blant støv og grus,
da har Jesus, all verdens lys,
ennå ei gått opp der inne.
For der han får lyse inn, gir han et annet sinne.

Å, våkn opp da, våkn opp, ta imot
det han har med seg:
nåde, forlatelse, liv og fred,
alt som mangler deg.
Han har nok både for deg og meg,
ja, overflod for alle.
La oss tro hans kjærlighet og i hans armer falle.

2. mai

«Vi roser oss også av trengslene. For vi vet at trengselen virker tålmodighet» (Rom 5,3).

Legg nøye merke til ordet «vi vet». Det er nettopp denne *vissheten* som avgjør om noen kan rose seg av trengselen. Ingen er «glad i trengselen» uten at han *vet* noe om den – vet noe mer enn det som ses og kjennes.

Trengselen i seg selv er ikke trøstefull, og de kristne er ikke av stein, så de ikke skulle kjenne smerten ved tunge erfaringer. Hvor sterkt vitner ikke særlig Davids salmer om at de hellige kjenner lidelsen like sårt som andre! Dømte jeg etter det som ses og kjennes under lidelsen, kunne jeg slett ikke rose meg av trengselen, men måtte alltid bli stående i motløshet og fortvilelse.

Derfor er det nødvendig at vi *vet* noe – både hva trengselen *betyr*, og hva den virker i oss. Når noen kristne blir helt motløse og trøstesløse av en timelig sorg, motgang eller ulykke, ser det virkelig ut som om de ikke visste noe om trengselen utover det de ser og kjenner.

Slik bør det ikke være med oss. Kristne skal være et folk som ser noe mer enn det som er for øynene, som *vet* noe bare ut fra sin Fars ord. Ser vi ikke noe trøstefullt i trengselen, da tror vi ikke vår himmelske Fars ord om den.

La oss tenke litt over hva Herren Gud sier om lidelsen. For det første sier Herren Kristus uttrykkelig at ingenting kan hende oss uten vår Fars vilje – ikke engang at et hår faller av hodet vårt. Enhver lidelse og enhver motgang, stor eller liten, er altså sendt av den gode og vise Far. Kan noe være mer trøstefullt?

Og hva sier han videre om meningen med alt det bitre han sender oss? Apostelen viser i teksten hva trengselen virker. Men først vil vi se hva den betyr – hva Guds sinn og hensikt er når han tukter oss. Herren sier om det: «Alle dem jeg elsker, dem refser og tukter jeg». Måtte vi huske det ordet!

Apostelen sier også: «Gud handler med dere som med sønner». Ja, apostelen legger så stor vekt på dette tegnet på barnekåret at han føyer til de tankevekkende ordene: «Men hvis dere er uten tukt …, da er dere uekte barn, og ikke sønner».

For en uuttømmelig kilde til trøst i all lidelse, om vi bare kunne holde fast på disse to sannhetene! For det første: Alt som møter oss, ondt eller godt, stort eller lite, er sendt til oss av vår Far. For det andre: Alt som tukter, nedslår, skremmer og bekymrer oss – oss som lever av troen på Kristus – vitner om Guds farsomsorg for oss. Det er et tegn på at vi er hans barn, og at han oppdrar oss for himmelen.

Se, er du ennå et uomvendt menneske, da er det bare fordi «din misgjerning er stor» at du blir så plaget, og da venter det deg noe enda verre om du ikke omvender deg. Men har du søkt omvendelsens nåde og rettferdigheten av troen, da skal du vite at det bare er farskjærlighet i all din lidelse. For en rik kilde til trøst det er å vite slikt!

Dernest har vi også en rik kilde til trøst i trengselens sunne *virkninger*. Det er om dem apostelen sier i teksten vår: *Trengselen virker tålmodighet*. Ordet «tålmodighet» skal ikke bare forstås som en stille underkastelse i lidelsen. Ordet i grunnteksten betyr først og fremst *standhaftighet*, *utholdenhet* – nemlig i alt godt: modenhet og fasthet i kristendommen og utholdenhet inntil enden.

Dette virker lidelsen hos sanne kristne. Verden mister tvert imot fatningen i lidelsen; den knurrer og skjeller ut Gud. Og de som bare overflatisk tok imot ordet med glede, men ikke har rot, faller fra når trengselen kommer. Men de som har sant rotfeste i Kristus, blir ved trengselen stadig fastere, dypere og mer alvorlige i gudsfrykten.

Det apostelen her sikter til, ser vi ofte hos mange vakte og troende sjeler. Selv om en ung, uprøvd kristen har et sant liv av Ånden i hjertet, er han ofte svært ustø og vaklende; sanselighet og verden fører ham langt bort fra den rette veien. Da blir kjærlige medkristne bekymret og spør: «Hvordan skal dette ende?»

Men før noen aner det, kommer Gud med hjelpen. Han fester et tungt lodd ved den lette og ustø sjelen: en langvarig sorg, et bittert tap for hele livet, vedvarende sykdom eller fattigdom, eller en ydmykende og seiglivet fristelse.

Og fra nå av blir den sjelen som før var ustø og vaklende, langt mer gudfryktig og stø. Nå gransker han dypere i ordet, kjemper mer alvorlig i bønnen og blir stadig reddere for sitt eget hjerte osv. Trengselen virker *standhaftighet*.

Men dermed virker den også i særlig grad *tålmodighet*. I medgangstider kan et menneske være fullt av krav og utålmodighet, så han klager og knurrer mot både Gud og mennesker ved den minste motgang; ved langvarig lidelse blir han så tålmodig og nøysom at han til slutt synes både Gud og mennesker er altfor gode mot ham.

Men det trengs også tålmodighet i en høyere mening for å kunne følge Guds vei til enhver tid. Skal vi alltid holde ut under alle prøvelsene i den åndelige striden og Guds underlige styring, trenger vi en særlig *tålmodighet*. Slik sier også Herren Kristus: «*Ved deres tålmodighet* skal dere vinne deres sjeler».

Herrens kjærlighet er uten ende,
evig er hans makt og råd,
alt til beste for hans barn må vende
her – han lovet det i nåd.

Visst han tukter, visst han refser,
visst han ofte slår med ris.
Men hans kjærlighet igjen oss lesker,
så det ei blir tungt på noen vis.

3. mai

> «Hvor mye mer skal vi da, etter at vi er rettferdiggjort ved hans blod, ved ham bli frelst fra vreden» (Rom 5,9).

Her har vi de veldige ordene som, liksom med et brekkjerns kraft, kan velte bort selv de største steinene fra de troendes hjerter. Apostelen sier: Var Guds kjærlighet til oss slik da vi ennå var syndere, uten forsoning og uten rettferdiggjørelse, at han av egen drift ga sin eneste Sønn i døden for oss, hvor mye mer skal vi da nå bli frelst fra vreden ved ham, etter at vi er rettferdiggjort ved hans blod!

Dette er en overmåte veldig, klar og trøsterik slutning, og det er dessuten nettopp den trøsten alle troende særlig trenger.

For det som mest av alt bekymrer alle våkne sjeler som kjenner sin synd, er jo frykten for at Gud skal bli vred på dem igjen – at han dels skal la all slags ulykke komme over dem her, dels til slutt fordømme dem.

Da er det overmåte trøsterikt at apostelen møter nettopp slike bekymringer og med stor frimodighet liksom spør: Er det mulig at Gud nå, når vi er blitt rettferdige i hans Sønns blod, skulle kunne trekke denne nåden tilbake og begynne å dømme og behandle oss etter vår fortjeneste og etter loven – han som av sitt eget vesens kjærlighet til mennesket gjorde så mye, da vi var uten forsoner og uten noen rettferdighet, at han ga sin eneste elskede Sønn i en blodig død for oss? Hvorfor har han da gitt sin Sønn i døden for oss?

Kristus sier: «For Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham.» Det var jo Guds mening og råd da han ga sin Sønn, at vi skulle bli frelst ved ham og altså ikke lenger dømmes etter loven når vi tror på ham.

Det er helt umulig at Gud nå skulle handle på en måte som strider mot hans eget vesens kjærlighet og mot hans evige frelsesråd i Kristus. Slike tanker om Guds vrede oppstår bare i vårt eget hjerte, der den gamle løgneren skyter dem inn. I Guds hjerte må det være en evig nåde over dem som tror på hans Sønn.

For det er ikke bare det at Gud elsket oss så høyt da vi ingen forsoning hadde, at han ga sitt liv for oss – og derfor så mye mindre kan være uten kjærlighet nå når vi er forsonet. Apostelen gjør her oppmerksom på at også *vi* som tror, nå står i et helt annet lys for Guds øyne, nemlig som *rettferdiggjort*.

Når Gud elsket oss slik da vi var syndere, at han ga sin Sønn for oss, sier apostelen, «hvor mye mer skal vi da, etter at vi er rettferdiggjort ved hans blod, ved ham bli frelst fra vreden».

Legg merke til hva apostelen sier: *Vi er nå rettferdige*. Skulle ikke Gud da elske oss – han som elsket oss slik da vi var «syndere», som vi nettopp har sett? Vi er nå rettferdige, det vil si ikke syndere, men ulastelige og fullkomne for loven.

Hvordan er vi blitt det? Apostelen sier: «Rettferdiggjort ved Kristi blod.» For det første har det ikke skjedd ved noen fromhet eller gjerning fra vår side, og for det andre heller ikke bare ved at Gud i sin mildhet har ettergitt noe av sin rett. Nei, sier apostelen, det skjedde *ved Kristi blod*. Her måtte blod utgytes, og intet mindre enn Guds Sønns blod.

Apostelen brukte tidligere (v. 1) ordene «rettferdiggjort av tro», og her sier han «rettferdiggjort ved Kristi blod». Av hans egne ord ser vi da at det ikke er troen i seg selv, som en dyd, som rettferdiggjør; troen rettferdiggjør bare ved det den griper: forsoningen i Kristi blod. Noe mindre strakk ikke til.

Måtte ingen tillate seg den tanken om Guds fullkomne vesen at han skulle kalle et menneske rettferdig som ikke virkelig er det – at han skulle ettergi én bokstav eller tøddel av sin hellige lov og rettferdiggjøre et menneske uten at alt loven krever, var fullt og helt oppfylt for ham. Nei, hans hellige dommer er like hellige og urokkelige som hans kjærlighet.

Ordene *ved hans blod* gir oss en alvorlig påminnelse om hvor uendelig ond synden er, om Guds strenge rettferdighet og om hvor fast han står på å fullbyrde sin første dom: «Den dagen du eter av det, skal du visselig dø.» Hadde Kristus

ikke utgytt sitt blod og gått inn i det aller helligste med det, hadde han ikke «funnet en evig forløsning» for syndere.

Fordi «sjelen er i blodet», betyr Kristi blod det samme som hans død, som fullbyrdet forsoningsverket; derfor blir «Kristi blod», «Lammets blod», framstilt overalt i Skriften som vår forsoning.

Og nå: Når den store mellommannen og ypperstepresten altså har fullbyrdet alt for oss etter loven, la oss glede oss og prise ham og gi ham ære – nemlig ved oppriktig å tro og bekjenne at vi da er *virkelig* og *etter loven rettferdige*. Merk igjen: ikke med en innbilt og oppdiktet rettferdighet, men med en rettferdighet som svarer fullt til lovens krav, slik ordet «rettferdig» betyr. «Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd.»

Du har til deg,
o Jesus, forløst og vunnet meg
fra dødens og djevelens rike.
Du kjøpte meg kjær,
men ikke med gull her,
nei, med en pris uten like.

Ditt eget blod,
ditt blod har jeg kostet deg, Borgen god –
hva mer kunne du vel meg gi?
Å, lær meg også
dets verdi å forstå,
og la det for meg dyrebart bli.

4. mai

> «Dette er mitt blod … som utgytes for mange til syndenes forlatelse» (Matt 26,28).

Av disse hellige ordene er det åpenbart at både synder og gode gjerninger er druknet, døde og borte i det røde havet av Kristi blod. De største synder har der mistet sin makt til å fordømme oss, og de største fortjenester av fromhet og gode gjerninger har mistet sin makt til å rettferdiggjøre oss. For når Guds egen Sønn likevel måtte lide døden for å frelse meg, da vil jeg tie om mine fortjenester.

Ja, her er det nå åpenbart at ingen synder hindrer og ingen gode gjerninger fremmer min benådning og rettferdighet for Gud. Hos Gud er det ingenting som hindrer at den verste synder får komme når som helst og i Kristus ta imot den nåden og rettferdigheten som ble vunnet for ham på den store forsoningsdagen, og som helt fra den dagen har ventet på ham.

I sin nød og rådløshet, i sin synd og uverdighet trenger han ikke å bli noe annet enn han er for å få komme til Jesus; alt er rede, alt er fullbrakt.

Han får komme *den første stund* han vil, og han får komme *slik han er* – så syndig og uverdig han er, så kunnskapsrik eller uvitende, så kald eller varm, så hard eller rørt, så ivrig eller likegyldig, så ren eller uren han er – for å få alt han mangler, som gave i Kristus.

For hvis det ikke var slik, men han først selv måtte ha noen gode egenskaper og dyder som skulle gjøre Gud mer velvillig mot ham, da var jo nåden og rettfer-

digheten ikke av Kristus *alene*, ikke «uten gjerninger», ikke fullkommen «uten loven», slik Skriften hevder.

Se, omvendelse, anger og tro kreves aldri for *Guds* hjertes skyld, for at *Gud* skal bli mer villig til å *gi* nåde. De kreves bare for synderens eget hjertes skyld, for at han skal ville *ha* nåde. Og der er det nok omvendelse, nok anger og nok tro til at han allerede er benådet i Kristus, når det er hans største nød, hans største behov og hans eneste trøst å få komme til ham.

Men legg godt merke til ordene: *største* nød, *største* behov, *eneste* trøst! Måtte ingen bedra seg selv!

Men her er det videre åpenbart at så lenge vi blir i Kristus – det vil si så lenge Kristus med sin forsoning, sin fortjeneste, sin nåde og sitt vennskap er vårt hjertes *behov* eller *trøst* – er vi *til alle tider i én og samme uforanderlige nåde og rettferdighet for Gud*.

Vi er det like mye i alle stunder: i fromhetens stund og i svakhetens stund, når vi får nåde til å gjøre noe godt, og når vi kommer til å falle i en eller annen skrøpelighet og synd.

For var det ikke slik – var vi mer rettferdige og benådet for Gud i den stunden vi selv var fromme og skikkelige, men mindre rettferdige i den stunden vi var mindre fromme – da ville rettferdigheten sannelig være av gjerningene, eller i det minste *delvis* av gjerningene og bare delvis av Kristus.

Men det ville være spott mot ham som *kjøpte oss til Gud med sitt blod*, og mot Den hellige skrift, som så kraftig nekter dette og stadig gjentar ordene: «av nåde», «ved Jesus Kristus», «ved hans blod», «ved troen», «ikke av dere», «ikke av gjerninger», «uten loven» osv.

Kort sagt: Er det sant at vi blir og forblir rettferdige ved Kristus alene, uten loven og uten noe bidrag fra gjerninger, da følger det jo naturlig at vi må være det *like mye til alle tider*, så lenge vi er i Kristus ved troen.

For det eneste som forandrer seg, som er bedre i én stund og dårligere i en annen, er vi selv og våre gjerninger, de indre og de ytre. Kristi rettferdighet forandrer seg ikke. Er nå Kristi rettferdighet vår *rettferdighet for Gud*, da kan ikke den rettferdigheten vi har for Gud, forandre seg.

Men til *våre gjerninger* hører naturligvis ikke bare hendenes og tungens gjerninger, men hele *menneskets*, med legeme og sjel. Først og fremst gjelder det de grunnleggende gjerningene som det *første* budet i loven handler om: *sjelens*, *hjertets*, *tankenes* og tilbøyelighetenes gjerninger, som kjærlighet, likegyldighet, anger, hardhet, bønn, gode tanker, onde tanker osv. Alt dette hører inn under overskriften *våre gjerninger*.

Men skulle vår rettferdighet bestå i disse, da besto den ikke i Kristi rettferdighet. Og består den bare i Kristi rettferdighet, da består den jo ikke i disse.

Slik sier også apostelen Paulus: «Men er det av nåde, da er det ikke mer av gjerninger. Ellers blir nåden ikke lenger nåde. Men er det av gjerninger, da er det ikke lenger nåde; ellers er gjerning ikke gjerning.» Og han avgjør det hele kort slik: «Jeg forkaster ikke Guds nåde. For er rettferdighet å få ved loven, da er altså Kristus død uten grunn.»

Så sant som du, o Jesus, står
i vårt sted i det høye,
så sant du er blitt vår
rettferdighet for Faderens øye,
så sant er jeg i *denne* skrud
Guds hjertes lyst og fagre brud.
Å, min Gud!

Det beste menneske i seg
er døden verd, har synd uten tall;
den ringeste kristen er i *deg*,
o Jesus, *helt rettferdig* og salig i alt.
Lov, ære, pris evinnelig!
All salighet er bare i deg,
bare i *deg*!

5. mai

«Da det dro ut før brudgommen kom, slumret de alle inn og sov» (Matt 25,5).

Hver dag ser vi Kristi ord om de ti jomfruene, både de kloke og de uforstandige, stadfestet for øynene våre i den ubegripelige søvnigheten og lunkenheten som stort sett hersker i kristenheten.

Verden er død, trygg og forherdet. Hykleren bedrar seg år etter år med falsk kristendom og falskt håp. De vakte og kristne blir glemsomme, søvnige og forsømmelige; de blir stående på halvveien eller vender helt tilbake til åndelig død.

Og årsaken var at *det dro ut før brudgommen kom*. Tiden blir lang og ensformig. Det skjer ikke noe merkverdig og uvanlig; det er i dag som i går, og det ene året som det andre. Vi ser ingen særlige tegn på Herrens komme.

De ugudelige trives og fryder seg i all medgang og ser lykkelige, trygge og glade ut. Den som frykter Herren og søker det usynlige, blir hånet som en dåre og har ofte ulykke og motgang. Tusen ting som fanger oppmerksomheten, møter hans øyne og ører, og hjertet er bøyd mot jorden.

Alle taler for verden, men få eller ingen kommer oss i møte med et ord til advarsel, vekkelse eller trøst. Guds ord blir forsømt, og bønnen, bekjennelsen og forfølgelsen uteblir.

Her er nå den onde dag og mørkets makt, da også en kristen blir søvnig, kald og slumrende. Og sover han lenge, kan også den oljen han en gang hadde, tørke bort imens; han blir trygg, forherdet og åndelig død.

Den søvnigheten og kulden som også levende kristne faller i, viser seg i at det åndelige og himmelske av og til blir lite og uviktig for dem, mens det jordiske blir stort og viktig. Til visse tider blir en kristen helt fornøyd med seg selv og trygg på seg selv. Han kjenner ingen plage av synden, ingen strid mellom Ånden og kjødet, ingen frykt for fienden og ingen mistanke til seg selv.

Slik var Peter da han forsikret: «Om så alle tar anstøt av deg, skal jeg aldri ta anstøt!» – og det bare noen timer før han fornektet sin Herre. Slik var også David da han gikk opp på taket og kastet lettsindige blikk på kvinnen uten å frykte noen fare.

Søvnigheten viser seg også når en ikke lenger bryr seg om å vokse mer og mer i det gode, når nåden i Kristus ikke gleder hjertet, når bønnen og ordet ikke lenger smaker osv.

Men det som her kjennetegner den oppriktige ånden og skiller en levende kristen fra en død, er at den levende snart blir bekymret over seg selv. Han får snart et vekkende blikk fra sin Herre og går ut og gråter bittert. Eller om tryggheten går så langt at Gud må bruke ytre midler, som refselse og tukt eller en straffende Natan, lar han det tjene seg til gagn. Han tar advarselen og refselsen til hjertet, bekjenner sin synd og søvnighet og vil bli bedre.

Derimot er det et tegn på at søvnen og tryggheten er gått over til *død og forherdelse*, eller et tegn på en *falsk kristen*, når en stadig er fornøyd og trygg og ikke lar seg advare.

En slik person fortsetter enten, som Judas Iskariot, i en eller annen bevisst synd, som han fornekter, skjuler og forsvarer. Eller han ligner, som de uforstandige jomfruene, de kloke i alt det ytre, men mangler nådens liv og erfaring i hjertets skjulte dyp og lar det i det stille bero inntil videre – til døren er lukket.

Å, for en forferdelig tilstand når et menneske ikke lenger har evne til alvorlig besinnelse, evne til å stanse opp og tenke over de mest alvorlige ting, til å frykte for seg selv og mistenke seg selv! Men slik er menneskenaturen.

Her ser vi i forferdelig sann betydning hva den *død* er som skulle bli syndefallets følge – «du skal visselig dø» – og hva beskrivelsen i Rom 3,18 betyr: *Gudsfrykt er det ikke for deres øyne*.

De hører, de leser og de tror at tusen andre blir bedratt, mot all formodning bedratt til sin egen ulykke, men frykter ikke for at de kanskje selv kan bli det. De leser og hører de kjennetegnene som avslører deres tilstand, men slår dem hen og vender seg raskt til småting.

Av dette ser vi at Luther har rett når han sier at «den som ikke frykter for seg selv, har god grunn til å frykte» og bli forskrekket.

Å ikke kunne frykte for seg selv eller mistenke seg selv, å leve i en eller annen skjult og kjær synd uten å se det som farlig og uten å regne synden for noe stort, eller å være fornøyd med seg selv i sin fromhet – se, dette er uhyggelige tegn på en skjult åndelig død og et forspill til en evig jammer.

Det er nettopp et kjennetegn på de rette, de våkne kristne, at de har en fryktende ånd. Ja, de frykter ofte også når det ikke er noen fare på ferde. De mistenker seg selv, er redde for å bedra seg, er misfornøyde med seg selv, og når de kjenner seg søvnige og glemsomme, er det nettopp det de er mest bekymret over.

Denne fryktens ånd er også den rette våkenheten. Den gjør at fårene holder seg tett inntil Hyrden og kyllingene alltid blir under hønens vinger. Den gjør at de troende daglig søker og ikler seg Kristi rettferdighet, og derfor til alle tider er bevart fra vreden og fra alt det som skal komme, og til alle tider er kledd og rede til å stå for Menneskesønnen.

Klokken slår, tiden går,
snart din brudgom for døren står.
Har du alt i din Jesus kjær,

skal du holde din lampe klar,
møte din konge med fryd.

Klokken slår, tiden går,
snart din sjel for Lammet står.
Stå rede mot kjød og verdens ferd,
strid i troen med Åndens sverd,
til du i seieren går inn.

6. mai

«Jeg ber dere, brødre: Ta dette formaningens ord vel opp!» (Hebr 13,22).

Så lenge et menneske forblir en ydmyk og lydig disippel av Guds ord, så det vil høre og følge *hele* Guds vilje og råd om vår salighet, skal Den Hellige Ånd alltid fullføre sitt gode verk som han har begynt i ham. Han skal også i tiden framover avdekke det som ennå kan være skjult, og rette det som er galt.

Men den som rett og slett gjør det til et prinsipp ikke å ta til seg det som refser og formaner, kommer i en tilstand som vanskelig lar seg hjelpe. Han gjør et visst *utvalg* i Guds ord og vil ikke høre eller akte på det som angriper kjødet og synden.

Det er riktignok sant at en må skjelne her: Samtidig som en griper Kristus, skal en ikke også gripe lovens forbannelse og dom i samvittigheten, for de to hører aldri sammen. Den som har Kristus, den som søker eller tror sin rettferdighet bare i ham, er fri fra all lovens forbannelse og bør alltid holde fast på det. Ellers håner og forakter han Kristi blod og alle Guds løfter.

Men dette gjelder bare spørsmålet om *hvordan vi står for Gud*. Når det derimot gjelder vårt l*iv her på jorden*, kan vi aldri få nok formaninger, refselser og oppmuntringer. Dem må vi da nødvendigvis ta til oss og rette oss etter i gjerning og sannhet, så sant vi vil være kristne.

Noen vil ha frihet for kjødet og i livet sitt, og gjør det samtidig til et prinsipp bare å velge ut det ordet som lyder søtt og godt, og sky det som angriper og uroer dem i syndene deres. Følgen blir at de blir utålmodige med det sunne formaningsordet og regner det for en lovlære som de som troende bør unngå. De blir også utålmodige med broderlig refselse og advarsel og vender seg mot den for å forsvare seg selv og sin synd.

Kanskje slår de seg til slutt ned ved en eller annen slapp, kraftløs og sløv åndelig lærekilde, der en kan være gudeligere enn verden i alminnelighet og samtidig stå på svært god fot med verden og ligne den i hverdagslivet – for slik religiøsitet finnes også.

Med dem som går den veien, er det helt håpløst, om ikke Gud gjør et særlig nådeunder. For de befester seg stadig i det prinsippet de har tatt: ikke å akte på det ordet som ville rette dem. De skyr det eneste middelet som kunne hjelpe dem; de skyr sunn lære og skyr bryet med en grundigere prøvelse osv.

Dette er den brede villfarelsens vei, som til alle tider har tatt imot mange av dem som lykkelig unngikk en annen avvei, nemlig å søke å opprette sin egen rettferdighet under loven. Ja, mange som virkelig var kommet til troens liv, har havnet her – og enda flere som aldri har vært rett omvendt.

Hvor har ikke apostlene i sin tid advart mot begge disse avveiene! Hvor sterkt og høylytt klager ikke Luther over dem!

«Se,» sier han, «hvordan en nå overalt stiller seg så dåraktig til evangeliet at jeg nesten ikke vet om jeg skal preke mer eller ikke. Jeg hadde for lenge siden vendt om, om jeg ikke visste at det også gikk *Kristus* på samme måte. For straks en preker at det ikke kommer an på vårt liv eller våre gjerninger, men på Guds *gave*, så vil ingen gjøre noe godt, leve tuktig eller være lydig – og i tillegg sier de at vi forbyr gode gjerninger. Preker en derimot om et tuktig og stille liv, så vil verden straks kaste seg over det og bygge seg en stige opp til himmelen av det. Det kan Gud ikke tåle.

«Et skammelig liv duger ikke, og et ærbart liv støter jeg meg også på. Ja, for dem som bare ser på et ærbart og vakkert liv, ville det være bedre at de var horer og skurker og lå i skitten. Og likevel vil ikke Gud at vi skal føre et ondt liv. Hvordan skal vi da bære oss at? Du må se til at du holder deg på *midtveien* og ikke viker verken til venstre eller høyre side. Før et stille, vakkert og fromt liv for verden, men gjør ikke noe vesen av det og hold det ikke for bedre enn om du sover eller våker – like lite som jeg sier om det å sove eller våke: Med dette vil jeg fortjene himmelen. Alt ærbart og tuktig liv skal altså føres fritt, så ingen sier: Jeg vil bli salig for den eller den gjerningens skyld.

«Jeg skulle gjerne ha slike disipler som forsto hva et kristent liv er. Men ingen steder finner en noen som er slik sinnet. For mengden vil enten være for gudløse eller altfor hellige. Vel, den som kan fatte det, han fatte det. Vi kan ikke gjøre mer enn å få det inn i ørene; Gud må hjelpe det inn i hjertet.»

Gi at ingenting må skille,
Jesus, meg fra ditt behag.
La din dyre, hellige vilje
bli mitt hjertes eneste lov hver dag.
Gi meg Ånden din, som vekker
tro og håp og kjærlighet,
så jeg trofast følger deg
fram på livets smale vei.

Skal blant farer, strid og våde
ennå en tid jeg vandre her,
Jesus, gi meg kraft og nåde,
jeg så lett forvillet er.
Når jeg snubler, rekk meg hånden,
og la den gode, hellige Ånden
holde meg oppe hver en stund
i din dyre nådes pakt og grunn.

7. mai

«Og han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem» (2 Kor 5,15).

Disse ordene sier oss for det første at vi har fått del i *fortjenesten* ved Kristi død. Hans egen død på Golgata for atten hundre år siden er blitt vår egen, akkurat som om vi selv hadde vært der og lidd den døden vi hadde fortjent.

Men de sier oss for det andre at vi samtidig er innviet til å *følge ham* i hans død. Så snart vi er blitt kristne og har fått del i Kristi fortjeneste og alle hans rikes goder og skatter, er vi i samme stund *innviet til å dø fra synden*.

Vi er forpliktet til straks å ta avskjed med vårt tidligere syndeliv, vår tidligere tjeneste under urettferdigheten, og ved å korsfeste kjødet daglig mer og mer dø fra synden og leve for Gud – slik Kristus ved korsets død tok avskjed med de syndene han hadde båret.

Og slik Kristus da ga seg selv til Gud som et *forsoningsoffer* med evig gyldighet, skal vi nå gi oss selv til Gud som et rimelig *takkoffer* som behager ham. Og alt dette fordi *Kristus døde for oss*, og fordi vi tror på ham og er ikledd hans rettferdighet.

Men kanskje er dette ennå for lite til å bevege deg til alvorlig å døde kjødet. Kanskje synes du det er lite at Kristus døde for deg, at du nå ikke er under loven, men under nåden, at du er blitt fri fra synden. Kanskje trives du bedre i syndens tjeneste, for da slipper du denne bitre dødingen og trenger ikke stadig å fornekte deg selv og følge Kristus til korset.

Se, ingen tvinger deg mot din vilje til å tjene Kristus, og nok er det roligere for kjødet hos synden.

Tenk deg godt om, sier Jesus (Luk 14), før du slår deg sammen med meg, så du ikke gjør som mannen som begynte å bygge et hus uten å ha regnet ut kostnaden, og etter mange dagers arbeid og store oppofrelser måtte gi det opp; eller som mannen som gikk i krig uten å ha tenkt over fiendens styrke.

Synden gir kjødet mange gleder, men det ville være galt å fortie lønnen dens: «Syndens lønn er døden.»

Når vi synes det er lite vi får av Kristus, bør vi derfor tenke over det motsatte – tenke over hva det vil si ikke å høre Kristus til: ikke å være under nåden, men under loven; ikke å være fri fra synden, men i dødsstunden ennå være uten Mellommann, være i sine synder under lovens forbannelse og i dommen få syndens lønn, som er døden – den evige døden i det dype helvete. Slike er vilkårene hos synden.

Tenker vi grundig over dem, vil vi mye heller være korsfestet med Kristus en liten tid her og dø fra synden, og siden være med ham i paradis for evig, enn ha lyst i synden en liten tid og siden lide evig.

Dette gjelder særlig fordi vi allerede her har vunnet mye mer enn vi har gitt avkall på – ved den store nåden, ved Åndens trøst og ordets oppmuntring – og fordi vi her, bestenket med Kristi blod, har en god samvittighet, som er «et stadig gjestebud».

Ja, du er en av disse lykkelige sjelene som ikke bare er døpt til Kristus, men også er blitt vakt og er kommet til troen. Du håper at du er en av de rettroende. Du vet at du er blitt fri fra synden og nå ikke er under loven, men under nåden, så ingenting av alt det onde som ennå henger ved deg, skal tilregnes deg; loven skal ikke fordømme deg, og Gud skal ikke vredes på deg.

Se, har du *ikke* en slik tro og en slik frihet, men ennå er bekymret for hvordan du skal bli kvitt din syndeskyld og få en nådig Gud, da hører du ikke hjemme her. Da kan du ikke dø fra synden og leve for Gud – nei, du må først komme til troens frihet.

Men er du, som nettopp ble sagt, ved troen satt fri fra dine synder og ditt trellesinn, så du nå med glede vet hvor veldig, tilstrekkelig og fullkomment Kristus har ordnet den saken? Har du smakt hvor god Herren er, erfart hans Ånds vitnesbyrd om at du er hans barn, og har du Den Hellige Ånd i ditt hjerte?

Da må det også være din lyst å dø med Kristus, å være korsfestet med ham og gi deg helt og holdent til ham. Da må du erkjenne det som din plikt ikke lenger å være din egen, ikke lenger å følge ditt eget kjød, din egen smak, din egen vilje, dine egne lyster og begjær.

I alle dine levedager skal du fornekte all ugudelighet og verdslig lyst og leve gudfryktig, rettferdig og sedelig i denne verden – ja, leve for hans regning, han som levde og døde for deg.

For «han døde for alle, for at de som lever, *ikke lenger* skal leve for seg selv, *men* for ham som døde og ble reist opp for dem».

Hold meg våken, edru, Jesus, hver en dag og hver en stund,
vær du selv mitt trygge feste og min sikre ankergrunn.
La ei synden og dens lyster lokke og bedåre meg,
for hva gagner alt det andre om jeg skulle miste deg?

Du som kjenner hva meg mangler, hør min sjels begjær og bønn,
la meg mer og mer få smake hvor god du er, Guds Sønn.
Hjelp meg glad å gi avkall på alt som kan hindre meg
i å *leve for deg* villig og *gå på din viljes vei*.

8. mai

«Dere er alt rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere» (Joh 15,3).

La oss her se litt på den dype, skjulte grunnen til at Kristus kunne kalle disiplene sine *rene* – de samme skrøpelige disiplene som har en historie så full av mangler og feil, ja, av virkelig alvorlige synder.

Legg merke til at samme kveld som han både forutsa og opplevde deres fall og synder, kunne han to ganger kalle dem rene. Den ene gangen sa han: «Dere er alt rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere.» Det han hadde talt, hadde virket den *tro* som griper Kristus med hans renhet og hans fortjeneste.

Den andre gangen sa han: «Den som er badet (ved troen i Lammets blod) … er jo helt ren. Også dere er rene, men ikke alle. For han visste hvem som skulle forråde ham. Derfor sa han: Dere er ikke alle rene.»

Denne merknaden viser at Kristus talte om en åndelig renhet. For når det gjaldt den legemlige og den levittiske (kirkelige) renheten, var Judas like ren som de andre disiplene.

Men Kristus taler her om den skjulte renheten, den som blir tilregnet oss og som vi blir ikledd ved troen, og sier: «Dere er *helt rene*» – og det samme kveld som de syndet så ille. Og slik talte han som «har øyne som en ildslue», og som til sist skal dømme på den ytterste dag.

Hadde han sett på den fromheten som bodde i disiplene, hadde han ikke sagt: *Dere er helt rene*. Nei, det var *badet* og hans *ord* som hadde gjort dem rene – ikke for deres egne øyne eller for noe menneskeøye, men bare for ham som rett kan se og verdsette *Kristi rettferdighet*. Å, for et kraftig bevis på den rettferdigheten som er *evig* og like stor til alle tider!

Men Gud er jo evig uforsonlig mot all synd, og han elsker rettferdighet. Hvordan kan han da holde meg like rettferdig og velbehagelig i den stunden jeg kommer til å feile og synde, som i den stunden jeg gjør hans vilje?

Svar: Gud har sannelig en hellig og evig vrede mot all synd. Men skal vi da aldri erkjenne og prise forsoningens underfulle råd?

All denne vreden vendte han jo mot sin eneste Sønn og øste den ut over ham. All syndens *skyld og straff* la han på ham. «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham. Han (Sønnen) ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham.»

Var jeg ikke kledd i hans rettferdighet, ville den minste synd være nok til å fordømme meg. Men det er med blikket festet på Kristi rettferdighet at apostelen sier: *Så er det da ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus*.

Og når Gud hjemsøker synden hos sine barn – og med dem er han nøyest – skjer det ikke av vrede eller for å kreve inn noen *skyld* for synden, men av kjærlighet – for å svekke og døde syndens rot og begjær.

Derfor sa han om sin Sønns barn: «Dersom hans barn forlater min lov og ikke vandrer etter mine bud, … da vil jeg hjemsøke deres synd med riset og deres misgjerning med slag. Men min miskunn vil jeg ikke ta fra ham.»

Om dette sier også Luther i sin utlegning av den femtiførste salmen at synden må ses på to måter. For det første som *forlatt* for Kristi rettferdighets skyld; den rettferdigheten er vi kledd i ved troen, og den gjør at de syndene som er blitt igjen, ikke blir tilregnet oss. For det andre som synd som likevel *bor* i oss og er gjenstand for den daglige rensingen, der Den Hellige Ånd svekker og døder synden i oss.

«For,» sier han, «som også Augustin taler om det, blir fordervelsen eller sykdommen (det vil si synden) som er medfødt i oss, igjen i de hellige. Den rører seg i vårt kjød og er ennå ikke helt drept og ryddet bort, men den er forlatt og blir ikke regnet de troende til fordømmelse. For når Guds nåde og barmhjertighet hersker over oss, kan synden ikke fordømme oss eller gjøre Gud vred. Likevel er det ennå noe igjen av synden også hos dem som er fromme, hellige og rettferdige, som lyst, ondt begjær og andre laster. Og det er om å bli renset for disse at David også her ber. Derfor er det sant både at en kristen ikke er en synder, og at alle kristne er syndere.»

Men det er en svært vanskelig kunst å fatte og gripe evangeliets høye, himmelske og overmåte trøsterike hemmelighet rett: at nåden og rettferdigheten så aldeles ikke er av gjerningene at vi til alle tider er like rettferdige og benådet i Kristus, ja, at «røveren på korset er like så hellig i Kristus som Peter, og at ingenting avhenger av at Peter og Paulus har gjort større gjerninger enn røveren, du og jeg» (Luther).

Ja, gir ikke Gud selv oss Åndens lys og åpner våre øyne og sinn, er det helt umulig. For vi er alle av naturen «*uforstandige og trege i hjertet* til å tro alt det som profetene har talt».

Jeg regner alt for tap
mot den overveldende
kunnskap om min Herre Kristus,
så jeg kan ham gripe.

Jeg regner alt for tap,
så jeg kan Kristus vinne
og bli funnet i ham
rettferdig ved troen.

Det som ligger bak, jeg glemmer,
og strekker meg mot det som er foran,
jager mot det mål som er satt,
mot lønnen der oppe,
som Gud i *Kristus* har lovet.

9. mai

«Slik er loven blitt vår tuktemester til Kristus» (Gal 3,24).

Her ser vi nå hensikten med at vi lærer synden å kjenne ved loven, og kjennetegnet på at denne erkjennelsen er ekte. Hensikten var nemlig ikke at Gud skulle kunne tilgi synden. Til det måtte en annen mann kjenne og sørge over den, så han svettet en uhørt blodsvette.

Hensikten var heller ikke at synden skulle brennes ut og overvinnes ved at vi kjente den så bittert. Til det trengtes Ånden, som kommer ved forkynnelsen av troen.

Det er sant at følelsen av synd kan lære deg å legge av forskjellige ytre synder, og at lettsinnet og villskapen legger seg og blir mattere. Men den egentlige fordervelsen stiger i samme grad innvendig.

Nei, hensikten var at du skulle *drives til Kristus*, så du ikke skulle få ro og hvile noe annet sted enn i fristaden, Kristus. Og kjennetegnet på at du kjenner dine synder rett, blir derfor at *denne hensikten er nådd*: at du *ikke* lenger kan håpe å vinne nåde ved noe eget arbeid, men nå bare søker forsoningens nåde i Kristus.

Kan du ennå bli værende som før i verden og synden, da er du ikke engang vakt, ikke engang drevet inn til deg selv og din egen bedring, og da kjenner du overhodet ingenting til synden.

Men er du vakt, og har likevel kunnet bli stående ved deg selv, ved din bedring, anger og bønn, og har ditt håp, din trøst og din hvile der, da kjenner du ikke fordervelsen rett. Da er du ennå utenfor Kristus og like fortapt som en trygg synder.

Her åpenbarer seg altså den falske syndserkjennelsen, Kains syndserkjennelse. Det finnes mange vakte og religiøse mennesker som kjenner og erkjenner mye synd, ja, noen ganger føler seg rett og slett fordømt, men som likevel klarer seg under alt dette.

De lever den ene dagen etter den andre i samme tilstand, og det går an. De er nok ikke helt fornøyde, men de makter å bære det. De klarer å spise og drikke, arbeide og sove, ja, le og spøke, enda de ikke vet at de har Guds nåde, men kanskje åpent bekjenner at de er fordømmelsens barn.

Hører de den frie, ufortjente nåden bli prist eller tilbudt dem, slår de den raskt bort. Av en underlig ydmykhet nekter de blankt å ta imot den slik de nå er, og sier eller mener: «Nei, nei, *jeg* er ikke så formastelig. *Mine* synder er for tunge til at jeg skulle ta nåden til meg så fritt. Det kan bare den gjøre som ikke kjenner så mye synd som jeg.»

Og så er de i det skjulte fornøyde med seg selv, eller mener at de har det bedre enn disse troende, som de tror ikke kan ha *deres* syndserkjennelse. Disse har et underlig skinn av syndserkjennelse.

En skulle ikke tro det, men det er likevel slik: Her hersker ennå en inderlig selvtilfredshet, en stolt ånd som har gjort selve *samvittighetskvalene til sin trøst*, og som dermed ennå stenger Kristus og hans blods fortjeneste og frie, store nåde ute. Om de så pinte seg i hjel med syndene sine, holder de seg likevel borte fra fristaden, fra det eneste som gjelder for Gud, og slik skal de dø i sine synder.

Disse er tegnet med treffende trekk i Kains historie. Også han sa for Gud: «Min misgjerning er større enn at den kan bli meg tilgitt.» Han hadde virkelig en slått og skjelvende samvittighet, en urolig ånd som skalv for et raslende løv. Han var fremmed for Gud og ulykkelig alle sine dager.

Men legg merke til at han likevel maktet å dra bort til landet Nod øst for Eden og bygge en by og ha kone og barn. Det var ikke for tungt for ham at Gud var vred på ham – det maktet han å bære. Han trengte ikke å falle ned for Gud og bli viss på hans nåde.

Se her forskjellen mellom *en urolig samvittighet* og *Åndens vekkelse*, mellom den syndenøden som *synden* og *samvittigheten* selv har skapt, og den som *Guds Ånd* har virket ved *ordet*.

Den første finnes ofte hos de mest ugudelige etter noen utbrudd av synd, men lar dem være like uforandrede. For det som er av mennesket selv, av en menneskelig kraft som samvittigheten, kan aldri føde det på ny; til det trengs Ånden. Den vekkelsen og syndenøden som er Åndens verk, driver alltid mennesket til omvendelse og tro og virker en hel forandring.

Derfor blir prøven på en sann følelse av synd alltid det som allerede er nevnt: at den virker en forandring, en oppstandelse, en flukt – at mennesket ikke kan bli der det er, men søker sin redning – og til sist at det ikke kan søke denne hos seg selv, men i Kristus, og ikke kan hvile før det har fått nåde i ham og blitt viss på den. Og denne nåden og vissheten virker fred, kjærlighet og et nytt og villig hjerte for Gud og det gode.

Dette var hensikten med syndenøden: ikke at *Gud* derved skulle ville *gi* nåde, men at *vi* skulle ville *ta imot* nåde.

Som fugler små, når torden slår
og dyrene blir redde,
skynder seg fort hver til sitt sted
for faren seg å redde,

slik får jeg nå i dine sår
min tilflukt, Jesus kjære.
Når synd og død meg volder nød,
hos deg jeg trygt kan være.

10. mai

> «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn» (Joh 16,23).

Mange tenker her: «Hva hjelper det at jeg ber? Bønnen min er jo så *svak*, *udugelig* og *uverdig* at Gud ikke kan høre meg.»

Svar: Gud bevare deg fra å grunne din tro i bønnen på din egen bønns dugelighet eller verdighet! Det gjør du når du tviler på bønnhørelse fordi bønnen er uverdig.

Er det da i ditt eget navn du skal be? Har ikke Kristus gitt deg lov til å gå til Faderen i *hans navn* og ta ut på hans regning – på den verdien han har satt inn av fortjenstfull møye, lidelse og forbønner, sterke rop og tårer, liv og blod? Har han ikke sagt omtrent slik: «Hittil har dere ikke bedt om noe i *mitt* navn. Men be nå i mitt navn, og *alt det* dere ber Faderen om, skal han gi dere i *mitt navn*»?

Si derfor, trass i djevelens innskytelser om din uverdighet: «Jeg trenger slett ikke min egen bønns verdighet. Jeg har en skriftlig anvisning fra den store Herren, Guds enbårne Sønn. Han har befalt meg å gå til Faderen i *sitt navn* og sagt: ‹Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn.›»

Og se, når denne anvisningen, som bærer *Jesu* navn, blir lagt fram for Faderen, da har bønnen din all den kraft og betydning den trenger. Dette bør vi mene hver gang vi i bønnen bruker ordene: «ved din Sønn Jesus Kristus, vår Herre».

Gud setter også den største verdi på *sin befaling* og på at vi adlyder den. Nå har han selv befalt deg å be. Da gjør du bare det han selv har befalt, og da har bønnen din kraft og verdi for hans befalings skyld. For om han så på *personen*, kunne ikke noe menneske komme fram for ham.

I et av våre bekjennelsesskrifter leser vi disse ordene av Luther om dette: «Derfor må du si slik: Mine bønner er ikke dårligere, mindre hellige eller mindre til behag for Gud enn bønnene til Paulus og de aller helligste har vært. Grunnen er denne: Jeg unner dem gjerne, hva deres personer angår, at de har vært helligere i sitt liv. Men jeg gir ikke etter for dem når det gjelder budet om bønn. For jeg er viss på at Gud ikke ser på bønnen for personens skyld, men for sitt ords skyld og for den lydigheten en viser ham.»

Nå har jeg det samme budet og den samme Kristi fortjeneste som de hellige hadde. Og fordi Gud ser *bare på dette*, bør jeg ikke holde min bønn for mindre viktig og hellig enn deres.

Her trengs det nå bare *tro*, den dyre gaven troen, særlig når det du ber om, synes helt *umulig*, og når Gud lenge drøyer med bønnhørelsen. Synes det deg umulig, så undersøk grundig om *noe* kan være umulig for Gud.

Det kan du undersøke ikke bare på Bibelens hellige blad – som i beretningen om hvordan Israel ble ført ut av Egypt og gikk gjennom havet, om Daniel i løvehulen, om de tre mennene i den brennende ovnen, og det som står i Dan 2,

eller i alle Kristi under i Det nye testamente. Du kan også undersøke det blant undrene på himmelhvelvingen og på blomsterengen.

Si da: Kan *noe* være umulig for Gud?

Men når han drøyer, så tenk på alle de hellige som har ligget i den samme prøvelsens ovn, og forstå at det hører med til Guds oppdragelse av deg. Du trenger dette til å øve din tro, din bønn, din ydmykhet og din tålmodighet.

Men kan du ikke tro så godt om din Gud, så tenk på enken i Luk 18. Jesus sier om henne at hun i sin nød hadde vendt seg til en hard mann, en dommer som verken fryktet Gud eller tok hensyn til mennesker, og som derfor en tid ikke ville hjelpe henne.

Men til sist sa han til seg selv: «Om jeg verken frykter Gud eller tar hensyn til noe menneske, så vil jeg likevel hjelpe denne enken til å få rett, fordi hun bryr meg slik (med sin bønn). Ellers kommer hun vel til slutt og slår til meg.»

Og Herren sa: «Hør hva den urettferdige dommeren sier! Men skulle da ikke Gud hjelpe sine utvalgte til deres rett, de som roper til ham dag og natt? Er han sen når det gjelder dem?»

For et underfullt hjertelag, at Jesus bare for å få oss til å *tro* vil bruke en slik lignelse om sin kjærlige Far! Skulle vi ikke skamme oss og skjelve over vår vantro? Gud har da et bedre hjerte enn denne dommeren, og likevel lot dommeren seg overvinne. Skulle Gud da la noen rope forgjeves til ham dag og natt? «Er han sen når det gjelder dem?» sier Jesus.

Gud gi da hver kristen mer flid og tro i bønnen! Da ville Guds verk vokse mer både i ham og *omkring* ham. De som er blitt flittigere i bønn, har alltid vokst merkbart mer i nåde og visdom, i gaver og krefter.

Ser du en kristen som er rikere og mer fruktbar enn andre i dette, så vit at han har bøyd kne for sin Gud mange ganger.

Derfor vet vi også at de gamle hellige, som David, Daniel og flere, var fremragende til å be. Det fortelles om evangelisten Johannes at huden under knærne hans var like tykk som under føttene, fordi han hadde ligget så mye på kne. Og Praetorius sier: «Jeg har ikke talt så mye med noe menneske som med Gud.»

Be trofast, be i *Jesu navn*,
fly til Guds åpne farsfavn,
be om hans Ånds dyre nåd
til lys og hjelp i råd og dåd,
til håp og trøst i nødens tid,
til kraft og mot i åndelig strid.

Hvilken trøst for meg, o Herre Gud,
å nærme meg deg med bønnens lyd!
Å, mane selv min sjel dertil
og la min bønn bli som du vil.
Gud, la min bønn av hjertet gå
og ikke i bare ord bestå.

11. mai

«Hva er det så jeg mangler?» (Matt 19,20).

Mange er religiøse uten engang å være vakt, langt mindre kristne. Mange er vakt og på en måte omvendt – nemlig vendt bort fra verdens vanlige frie og gudløse vesen til en alvorlig gudsfrykt – men er likevel ikke rette kristne, det vil si mennesker som er satt fri og blitt salige i Kristus.

Mange tror og bekjenner også at Kristus er vår rettferdighet, visdom, helliggjørelse og forløsning, fordi de *vet* at Kristus skal være alt dette, og at en *skal* tro og bekjenne det for å være en fullstendig kristen.

Men midt under denne troen og bekjennelsen har hjertet i det stille sin trøst og sin lit til noe annet, som alvoret i omvendelsen, angeren, bønnen og kampen. For når disse er som de skal være, da er en så trøstet og troende – i Kristus? Men når de svikter, kan en ikke trøste seg med Kristus alene; da betyr han ingenting.

Da ligger egenrettferdighetens orm og sniker seg der – en falsk tro, fordi den ikke virkelig har sin trøst, hele sin trøst, i Kristus.

Et vakkert og treffende uttrykk for disse sannhetene leser vi i 1 Kong 19,11–13: «Og se, Herren gikk forbi. Foran ham for en stor og sterk storm som kløvde fjell og knuste klipper, men Herren var ikke i stormen. Etter stormen kom det et jordskjelv, men Herren var ikke i jordskjelvet. Etter jordskjelvet kom det en ild, men Herren var ikke i ilden. Etter ilden kom lyden av en stille susing. Da Elia hørte den, dekket han ansiktet med kappen og gikk ut og sto ved inngangen til hulen.»

I dette majestetiske sinnbildet så profeten ikke bare et bilde og en tydning av hvordan han selv ble ledet, men også av Guds alminnelige måte å styre på i nåderiket på jorden. Stormen, jordskjelvet og ilden var nemlig et treffende bilde av loven, lovens tid og lovens virkninger. Lyden av den stille susingen er derimot et vakkert bilde av evangeliet og evangeliets tid.

Det gjelder først i det store og ytre, der det framstiller de ulike tidene og styremåtene i Det gamle og Det nye testamente. Og siden gjelder det i det små, i det enkelte menneskets indre. For også der går det alltid en gammeltestamentlig tid med lover, tvang, mange offertjenester og venting forut for Kristi komme og nådefulle åpenbaring – en gammeltestamentlig tid som hos den ene er lengre, hos den andre kortere.

Hos mange sjeler blåser det nemlig opp et slags stormvær av åndelige oppdagelser, innsikter, forsetter, åndelige ord og tiltak. Mennesket begynner endog selv å storme mot andre i Herrens navn, begynner å «kløve fjell og knuse klipper for Herren».

Det er mange meninger, men lite sinn og sans og lite egen erfaring. Han er ikke engang virkelig vakt selv, for han har mye trøst i seg selv og store forventninger til hvordan bedringen hans skal gå framover. Det er bare vind, *stor og sterk storm*, «men Herren var ikke i stormen».

Men det går videre med ham. Han blir virkelig vakt; det kommer *et jordskjelv* i hans indre, et hjerteskjelv. Han får se at han med all sin storm ikke selv virkelig *er* og *gjør* det ordet sier. Han blir forskrekket og tar alvorlig fatt på å gjøre og bli det han bør, men det blir ikke noe av.

Det er ingen kraft, bare jordskjelvets ødeleggelse, «for *Herren* var *ikke* i jordskjelvet». Tvert imot blir det verre og verre, for «da budet kom, våknet synden til live» og vakte alle slags begjær i ham og ble mektigere enn før.

Av dette oppstår en *ild*, en pinefull angstens ild og en brennende ild av anstrengelser, men alt like forgjeves. For «Herren var ikke i ilden». Nå faller motet. Alle forsøk er fruktløse, alle forventninger er slått feil, alt er tapt. Og nå begynner det stoffet som brant, å bli fortært, nemlig det egenrettferdige *jeg*: *jeg* må, *jeg* skal, *jeg* burde jo! «Og *jeg* døde,» sier Paulus.

Og se, nå kommer *lyden av den stille susingen*: evangeliets trøstende, fredgivende og saliggjørende røst, akkurat i rette tid for det fortvilte hjertet. Nå smaker det godt å høre om en helt ufortjent nåde over det helt fortapte menneskebarnet som ligger i sitt blod. Nå, da all trøst var ute, nå om noen gang får den *rette* trøsten rom i hjertet. Nå stilner de stormende tankene, kvalene og begjærene.

Nå er det nytt liv der, fryd, fred, kjærlighet, enfold, fortrolighet med Herren, milde øyne, glade ord og nye åndelige krefter – nå er Herren der.

Der skjuler en ansiktet i salig blygsel over en så uventet hjelp, en så ufortjent nåde, og sier: «Dette hadde jeg aldri tenkt. Jeg forsto ikke at det skulle gå denne veien, at jeg av bare nåde skulle få nåde, da jeg var som aller mest uverdig.»

Eller en blir stum i salig skam over den store nåden, slik det står i Esek 16: «For at du skal minnes din ferd og skamme deg, og ikke mer opplate din munn for din skams skyld, når jeg tilgir deg alt det du har gjort, sier Herren Herren.»

Da Elia merket Herrens nærvær ved lyden av den stille susingen, «dekket han ansiktet med kappen og sto ved inngangen til hulen», liksom for å uttrykke at han bøyde seg under Herrens vilje: «Tal, Herre, din tjener hører!»

Først nå er en kristen og dugelig til å være tjener for den nye pakt, ikke bokstavens, men Åndens. Nå er også den stummes tunge løst til å lovsynge og rett bekjenne Kristus. Den samme rekkefølgen uttrykker også David: «*Jeg trodde*, *derfor talte jeg*, men jeg var ille plaget.»

Mangler noe, du vet ei hva,
fly bare til Jesus!
Om du ei forstår deg selv,
han forstår deg godt.

Han som fikk gaver for alle,
er også blitt din gjenløser.
Men har du ikke ham, så har du ikke livet.

12. mai

«Og skikk dere ikke lik denne verden» (Rom 12,2).

Det ordet grunnteksten bruker for «denne *verden*», betyr egentlig «denne *tiden*», det vil si hele tiden for livet på jorden, i motsetning til den kommende verden.

Men siden tiden eller tidsånden avhenger av og består i menneskeverdenens ånd og vesen, menes her også nettopp *den* verden: den store, rådende massen av mennesker og deres forfengelige og onde vesen. Det er den massen som lever

etter den falne naturen og etter «den ånd som nå er virksom i vantroens barn», «i dette mørket» – en mektig og ond ånd som derfor kalles «denne verdens fyrste».

Denne verden er derfor alltid ond, i strid med Gud, forførende og farlig. Derfor kaller apostelen den også «den nåværende *onde* verden» (Gal 1,4). Denne verden kan vi altså ikke følge eller «skikke oss lik» hvis vi vil ofre oss til Gud og gjøre hans vilje.

Den som vil være en sann kristen og følge sin Herre gjennom livet, må ta helt og holdent avskjed med det vanlige verdslige vesenet og slå inn på en helt ny vei – i tanker, tale og liv her på jorden. Det er dette apostelen mener når han formaner: «Skikk dere ikke lik denne verden.»

Men skal vi følge denne formaningen, kreves det at vi gir oss selv hen «som et levende og hellig *offer*». For da vil det ofte bli overmåte bittert å stå så alene og være så annerledes at en får hele verden mot seg – far, mor, ektefelle, søsken og mange velmenende eller anerkjente mennesker.

La deg ikke slå ned eller føre vill av det. Herren Kristus og alle hans etterfølgere har gått denne veien før deg; ja, mange tusener er blitt martyrer fordi de ikke kunne skikke seg lik denne verden.

Derfor bør du tenke slik: Selv om jeg ser naboene og de gamle vennene mine, ja, mine nærmeste, gå en helt annen vei, og de har hele verdens aktelse og vennskap, vil jeg likevel heller følge Kristus og vennene hans. Da har jeg et langt herligere selskap enn det jeg forlater: Jeg har Gud og de gode englene med meg, ja, alle de hellige fra verdens begynnelse. Gud hjelpe meg bare å være tro inntil enden!

Slik også når du ser mange som roser seg av å være kristne, og som samtidig står på fortrolig fot med Kristi fiender og kanskje er med dem på mye unyttig, for eksempel tidsfordriv på sabbaten, eller når du ser dem sløse bort mange timer av den dyre nådetiden med forfengelig tale eller lesning. Da bør du, som virkelig vil følge Kristus, tenke over om han og disiplene hans gjorde noe slikt, og heller følge disse helliges eksempel.

Når du ser mange som vil være kristne, men alltid kan tie om Kristus og om den fare de uomvendtes sjeler er i, bør du tenke over om det stemmer med kjærligheten og med Kristi eksempel, og så la bare det være din rettesnor.

Slik skal du lære ikke å «skikke deg lik denne verden», både i store og små ting.

Men merk deg nøye at dette bare gjelder ting som innebærer synd, som strider mot Guds åpenbarte ord eller mot kjærlighetens lov. I alle andre ting skal vi være som andre mennesker, beholde en naturlig måte å være på og ikke gjøre oss særegne ved et påtatt og etterapet vesen eller unyttige særheter.

Hovmodets ånd frister iblant også fromme sjeler til å gjøre som hyklerne og legge seg til et eget utseende, noe påfallende i væremåten som skal skille dem ut. Det kunne riktignok også kalles å ikke «skikke seg lik denne verden», men det er ikke det apostelen mener her. Tvert imot er det en skadelig dårskap som bare «gir djevelen rom».

Også i væremåten var Herren Kristus «i menneskers liknelse» og i sin ferd «funnet som et menneske», bortsett fra synden. Har du et sunt kristent sinn,

skal du være hans etterfølger også i dette. Du skal alltid tenke over hva som tjener *nestens gagn*, for det er den store rettesnoren for hele vårt ytre liv.

Men ved troen og bekjennelsen, ved nidkjærheten for Herrens ære og sjelers frelse, ja, ved å våke over deg selv, skal du likevel alltid bli en underlig skikkelse for verden. Det må du ikke bekymre deg for.

Som fremmede og pilegrimer på jorden, på vei mot vårt rette fedreland, det himmelske, må vi jo alltid se ut som dårer for verden, som tvert imot har sitt hjem og sitt alt på jorden. Men det er nettopp i disse vesentlige stykkene – de som gjelder Guds sak og vårt eget og andres evige vel – at vi ikke skal skikke oss lik denne verden. Det er dette apostelen legger oss på hjertet her.

Når den smålige verden er fornøyd med grus,
og synd og forfengelighet er all dens fryd og rus,
da slutter jeg meg til de seirende hærer
som drar under Jesu banner mot ære.

Den korsmerkte drakten med spottnavn jeg tar,
om ingen i slekten det navnet før bar,
og følger med glede de kjempende hærer
som drar under korsets banner mot ære.

13. mai

> «For ved den nåde som er meg gitt, sier jeg til hver og en blant dere, at en ikke skal gjøre seg høyere tanker enn en bør» (Rom 12,3).

Hele brevet der disse ordene står, har apostelen skrevet til «alle Guds elskede, kalte og hellige som er i Roma». Når han likevel her særskilt legger til «hver og en blant dere», merker vi en bestemt hensikt: Han vil nå inn til hver eneste kristen og si at *hver og en* trenger denne advarselen, og at ingen må regne seg som fri for fristelsen til hovmodige innbilninger.

Samtidig viser det hvor skadelig denne fristelsen er, siden apostelen ikke vil at en eneste skal la formaningen gå seg forbi.

Å tenke for høyt om seg selv, å gjøre seg for store forestillinger om sine gaver og krefter og slik bli dåret av hovmodets ånd – det er det farlige onde apostelen her advarer mot.

For å se enda nøyere hva han sikter til, må vi legge merke til sammenhengen mellom dette verset og de følgende (v. 4–8). Der viser apostelen hvor ulike de åndelige gavene er, og hvordan de rett skal brukes i menigheten. Han påpeker at alle troende til sammen er ett legeme og innbyrdes hverandres lemmer, som har forskjellige gaver.

Apostelen mener altså at vi ikke må la de ulike gavene splitte oss eller få oss til å opphøye oss selv og forakte andre, men at vi skal bli i Åndens enhet, i ydmykhet og kjærlighet.

Men selv om vi nå har forstått apostelens formaning, har vi ikke dermed selve saken. Her trengs fremdeles Guds særlige barmhjertighet hvis noen skal kunne unngå å tenke for høyt om seg selv, ja, unngå å bli helt ulykkelig ved den mektige og farlige dragningen mot hovmod.

For denne fristelsen er så pågående i hele menneskenaturen, så mangfoldig i sine utslag og til sist så ødeleggende for alt godt, at en kristen som har forstått det, kan grue for livet sitt og bare rope og be: «Gud, forbarm deg!»

For intet menneske er fritt for denne tilbøyeligheten. Nei, den ligger i selve naturen. Vi finner den allerede hos de små barna, når de så tidlig begynner å skryte og rose seg overfor hverandre: Jeg kan gjøre det og det bedre enn du, og så videre.

Ja, vi vet at det særlig var egenkjærlighet og hovmod den falne engelen smittet mennesket med i begynnelsen, da han sa: «Dere vil bli slik som Gud.»

Siden finner vi også at denne naturen trenger seg så sterkt fram hos menneskene at knapt noen kristen kan bli værende stille i det ubemerkede; hver og en vil oppover. Selv der vi ikke kan se noen naturlig grunn til det – hos mennesker med helt små gaver og fortrinn, ja, kanskje hos dem vi kaller stebarn av naturen – stikker det likevel ofte fram underlige hovmodige innbilninger. Det er merkverdig å se, og det viser hvor dypt denne tilbøyeligheten ligger i menneskenaturen, selv om den trer fram på svært ulike måter.

Kan du ikke holdes i ydmykhet, fattigdom og frykt ved Guds ord og Ånd, men begynner å *nære og holde fast ved* høye tanker om deg selv – at du framfor andre er opplyst, vis, trofast, alvorlig, from, dyktig og flink – så vær viss på at du skal styrtes og falle i alle slags dårskaper, eller i synd og skam. Mot dette hjelper ingen årvåkenhet eller styrke.

Herren Kristus sier uttrykkelig: «Mange som er de første, skal bli de siste.» Og igjen sier han: «Hver den som opphøyer seg selv, skal fornedres.» Og Peter sier hvordan det går til: «For *Gud står de stolte imot*.»

Når Gud står deg imot, nytter det aldri å prøve å komme vel fra det. Gjør hva du vil, du skal likevel styrtes. Holder du deg for mer opplyst og vis enn alle andre, skal du falle i villfarelser og dårskaper mer enn alle andre. Holder du deg for fromere og sterkere enn andre, skal du falle i mer synd og skam enn andre.

Hvor mang en lovende ung mann eller kvinne er ikke blitt ødelagt for hele livet bare ved hovmod! Hvor mang en benådet kristen har ikke falt i de største dårskaper bare fordi han lot seg fange av smiger og selvbeundring!

Dette er så åpenbart av all erfaring i stort og smått at hele verden kan si: «Hovmod står for fall.»

Her hjelper ikke noe annet enn at du i tide lar deg advare og uopphørlig roper og ber til den store, allmektige Gud om at han må forbarme seg over deg og gjøre deg ydmyk og fattig i ånden. Den bønnen vil han gjerne høre.

Kan du ikke få et ydmykt sinn ved ordet og Ånden, har Herren nok ennå et middel igjen: Han sender deg en dypt ydmykende erfaring. Regn likevel også det som en stor nåde, så sant du bare fortsatt kan bli i troen. For da er alt fullt av nåde, sammenlignet med å bli stående i hovmodet og havne blant de siste.

Gud, vær oss nådig! Gud, la heller alt annet ondt ramme oss, bare ikke hovmodets og forherdelsens dom!

Vandrer her på jorden,
legg deg vel på minne:
Bare arm og små

får vi nåden finne.
Gud, den underfulle,
har bestemt det så.

Blir du selvtilfreds,
er du alt av veien
som til livet går.
Bare de elendige
søker og tar vare
på det gode de får.

14. mai

«Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han forlater oss syndene» (1 Joh 1,9).

Hva denne *bekjennelsen* av synden innebærer, kan vi lære av Davids ord i Sal 32,3.5: «Da jeg tidde (nemlig med det jeg hadde gjort, min svære synd), ble mine ben tæret bort, idet jeg stønnet hele dagen … Jeg sa: Jeg vil bekjenne mine misgjerninger for Herren! – Og du tok bort min syndeskyld.»

Her lærer vi at denne bekjennelsen skjer *for Herren*. «Jeg vil bekjenne … for Herren,» sier David, og av det forstår vi at også tausheten var *en taushet for Herren*.

Men hva vil det si, kan noen spørre. Hvordan kan en tie med noe for Herren? For hans øyne er jo alt nakent og åpent.

Jo, denne tausheten forstår vi av erfaringen. I Davids munn betyr den egentlig å gå med sin synd og sin tyngede, syke samvittighet på avstand fra Gud og vente til syndsfølelsen kjølner av seg selv, før en vil gå fram til nådestolen, falle ned for Guds føtter, erkjenne synden og søke tilgivelse og avløsning.

Men ordet kan også brukes om hele den døde, ubotferdige mengden. Hele verden går og tier med syndene sine for Herren, og derfor er den uten salighet. Den kjenner ikke synden og kan derfor ikke bekjenne den rett.

Derfor rommer ordet «bekjenne» det å *omvende seg*: lære å kjenne sin synd rett og den forbannelsen som henger over en, og søke nåde i Kristus. Dette er alt som kreves for å få del i den tilgivelsen som er vunnet.

Det må komme en hard hungersnød i det landet der den bortkomne sønnen holder til, for at han skal lære å tenke tilbake på farshuset og på den svære synden han gjorde da han forlot sin far, dro ut og ødela arven sin.

Først da bestemmer han seg: «Jeg vil stå opp og gå til min far, og jeg vil si til ham: Far, jeg har syndet mot himmelen og mot deg. Jeg er ikke verdig lenger til å kalles sønnen din. La meg få være som en av leiefolkene dine.» Slik har Jesus selv satt ordene sammen da han ville tegne et bilde av en omvendelse.

Av disse ordene skal vi lære noe om den rette bekjennelsen. Den bortkomne sønnen nevnte ikke noen bestemt synd. Han sa bare: «Jeg har syndet mot himmelen og mot deg. Jeg er ikke verdig lenger til å kalles sønnen din.» Han sa ikke: Den og den synden fortjener din misnøye, men: Jeg, jeg, helt og holdent, er uverdig til lenger å kalles din sønn.

Hva skal vi lære av dette? Jo, det er ingen rett omvendelse der en bare kjenner og erkjenner en og annen synd, men ellers har mange gode sider som en er selvtilfreds med. Nei, en må kjenne seg helt og holdent fordømt eller verd å bli fordømt.

Videre: Den bortkomne sønnen ble ikke værende der han var, men begynte virkelig å gå tilbake til sin far. Det er en falsk syndsbekjennelse hvis du kan bli værende der du er, borte fra Gud, i verden og synden.

Men legg også merke til at den bortkomne sønnen sa: «La meg få være som en av leiefolkene dine.» Dette var hans egenrettferdighet og vantro. Han trodde ikke at han av bare nåde kunne få full barnerett igjen; han mente at han først måtte tjene seg opp hos faren.

Slik går det fremdeles alltid med dem som omvender seg, men legg merke til at faren ikke bryr seg om denne villfarne velmeningen. Det heter: «Da han ennå var *langt borte* (han hadde ikke rukket å be en eneste bønn, gråte en eneste tåre eller gjøre en eneste tjeneste), så hans far ham, og han fikk inderlig medynk med ham. Han løp ham i møte, falt ham om halsen og kysset ham.»

Å, denne makeløse, guddommelige tilgivelsen! Kunne ikke faren med god grunn ha sagt: Gå din vei, du uverdige, fornedrede sønn! Du har sløst bort arven din, du har spilt bort din barnerett!

Men nei, han bebreidet ham ikke syndene med et eneste ord og krevde heller ikke den minste oppreisning. Han lot ham straks få den beste kledningen på seg, ring på hånden og sko på føttene, og holdt en gledesfest fordi han var kommet hjem.

Slik har Kristus selv beskrevet den guddommelige tilgivelsen; slik vil han bli kjent og sett på.

Farshjertet var uforanderlig kjærlig og tilgivende også mens den falne sønnen var borte og syndet på det forferdeligste. Hjertet ble ikke forsonet ved at sønnen kom tilbake – det var tilstrekkelig forsonet fra før. Men den bortkomne hadde ingen nytte av det før han kom tilbake.

Av dette lærer vi at Gud er forsonet også med de ugudelige, vantro og uomvendte. Kristus har tatt bort også *deres* synder på én dag; også for dem er nåde og tilgivelse vunnet.

Den beste kledningen, Kristi rettferdighets skinnende silke, har lenge ligget ferdig også for deres regning og ventet på å bli tatt imot.

Her kan vi også lære *når den salige stunden kommer* da en fattig synder virkelig tar imot nåde, tilgivelse og barnekår. Det skjer ved den *første* alvorlige vendingen tilbake til Herren, det vil si *første gang* han vender sin nødstilte, sultne og tørste sjels øye mot den korsfestede, uten tillit til seg selv og alt sitt eget – sin anger, sin bønn og sin omvendelse.

Men enda mye mer skjer det første gang han forstår sin salighet i Kristus, første gang han i evangeliet får se det han ikke så før: at alt er ferdig, at alt er nok og mer enn nok i Kristus.

Velsignet den dagen da her jeg fikk se
hvor nådens hav strømmet og flommet;
velsignet den stund da Gud lot det skje

at jeg ble kalt og til nåden er kommet,
født på ny og renset og tatt til hans barn;
da ble jeg, den arme, løst ut av vantroens garn,
for Jesus har dødd i mitt sted.

15. mai

> «Ordet er deg nær, i din munn og i ditt hjerte. Det er troens ord, det som vi forkynner» (Rom 10,8).

Legg godt merke til dette ordet! Her er troens hemmelighet, her er den sanne visdom: «Ordet er deg nær.»

Den som vil finne Gud og Kristus, skal bare holde seg til ordet. Der vil Gud møte oss, der finner du Kristus. Du trenger ikke fare omkring og lete etter ham i dunkle følelser eller ukjente rom, verken i det høye eller i det dype. Du har ham helt nær, i *ordet – troens ord*. Tar du imot *det* i ditt hjerte, har du *Kristus* i ditt hjerte, og da har du alt det ordene rommer og lover.

Du trenger ikke la tankene sveve hit og dit og si: Om jeg bare visste hva Gud i himmelen tenker om meg og vil gjøre med meg! Om jeg visste om navnet mitt står i livets bok eller ikke! Å, om Gud ville åpenbare seg for meg på en eller annen måte og si meg det!

Si ikke noe slikt i ditt hjerte. Herren Gud har allerede gjort det du ønsker. Han har allerede åpenbart seg og gitt oss det ordet som gjelder for *alle*, for *hver og en*. Vær viss på at han ikke gjør forskjell på folk, men at de nådelovene han har kunngjort, gjelder likt for alle.

I jordiske forhold forstår vi godt hvordan en allmenn lov gjelder. Når jeg kjenner landets lover, trenger jeg ikke si: Å, om jeg fikk tale med kongen og høre om jeg kan vente meg hans kongelige vern! Nei, jeg vet på forhånd hvem han er nådig mot og verner: alle som retter seg etter rikets lover.

Slik er det også med Guds ord. Når vi ikke vet hva Gud tenker om oss, skyldes det bare at troen vår på hans ord er løs. Han har allerede sagt oss det i ordet.

Der ser jeg at hvis jeg ikke vil hylle Sønnen, men vil leve fritt med verden etter mitt eget hode og mitt kjød, i synd og lettsinn, står jeg under fordømmelsens dom. Vil jeg på den andre siden prøve å vinne Guds nåde ved egen rettferdighet etter loven, da vet jeg at vilkåret er dette: Oppfyll *alt*, så skal du leve – men synder jeg i *én* ting, er jeg under forbannelsen.

Er jeg derimot *dømt* av loven, rådløs og nedslått, men søker nå min frelse bare i Sønnen, i hans forsoning, og kan ikke lenger være foruten ham og hans evangelium, da vet jeg at jeg allerede er kledd i hans rettferdighet og skrevet i livets bok, hvor ille det enn kan se ut eller kjennes i hjertet mitt.

Hvordan vet jeg alt dette? Det vet jeg av Guds eget ord. Hvem skulle jeg tro, om ikke Gud selv? Og overalt har han gjort dette klart for oss.

Vi bør prege denne lærdommen inn i hjertene våre med stort alvor, for ellers er det en overmåte vanskelig kunst alltid å bli i troen under all den mangfoldige anfektelsen hjertene våre må lide i denne verden. Kjødet er fullt av synd, samvittigheten full av lovisk sinn, følelsen hos gudfryktige sjeler iblant som et åpent sår, og Gud med sin nåde ofte dypt skjult og svært underlig.

Her har vår fiende, djevelen, rike anledninger og midler til å anfekte oss så lenge vi er på jorden. Da gjelder det å ha et sterkt feste i nøden: ikke å gjøre seg avhengig av det *vi* er, finner eller kjenner i oss selv, men å holde hardt fast ved den store Guds evige *ord*.

Om denne dyre kunsten taler Luther svært lærerikt slik: «Det er én ting å *føle* og en annen å *tro*. Derfor må en gå bort fra følelsen og gripe ordet rett og slett med hørselen, slik det lyder, liksom skrive det inn i hjertet og holde seg fast ved det – selv om det slett ikke skulle se ut til at mine synder er tatt fra meg, men jeg ennå kjenner dem hos meg.»

Men dette skjer bare ved at troen holder iherdig fast ved *Guds ord*. Og tenk: Når den store Herren Gud, himmelens og jordens skaper, vitner: «Så sant jeg lever … Jeg har ikke behag i den ugudeliges død, men i at den ugudelige vender om fra sin ferd og lever» – hvilken fortapt synder skulle da ikke stole på det, flykte til ham og leve?

Den store Herren Gud har åpenbart sitt evige råd fra verdens begynnelse, med så mange uttrykkelige ord og talende forbilder: at han ville lege syndefallet ved sin enbårne Sønn, ta bort synden og oppfylle loven. En stor skare av evangelister vitner sammen med Den Hellige Ånds krefter på jorden at alt dette er fullbrakt.

Ja, Herren selv vitner: «Jeg er den første og den siste og den levende. Jeg var død, og se, jeg er levende i all evighet … Jeg vil gi den tørste å drikke av livets vannkilde for intet.»

Hvilken fortapt synder skulle da ikke stole på slike ord og trøstig gå fram til nådestolen? Hvilken anfektet kristen skulle ikke, med alle sine fristelser og skrøpeligheter, likevel la sitt trette hjerte hvile ved slike ord?

Ordet, Guds eget ord, *er deg nær*, ja, *i ditt hjerte og i din munn*, når du tar imot det i tro. Der har du da Kristus og all salighet, bare i og med ordet.

Vel meg, nå i borgen jeg kommet er:
Guds *ord* er mitt bergfaste slott;
i tusen kval har jeg gått
og aldri forstått
den fredens grunn jeg har funnet her.
Hvor stormer og bølger enn slår,
Guds *ord og hans pakt* likevel står.

16. mai

> «For vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot maktene, mot myndighetene, mot verdens herskere i dette mørket» (Ef 6,12).

Når vi ser på og samler det apostelen her antyder om vår fiende, får vi et svært skremmende bilde av ham: Han er på én gang svært mektig, svært listig og slu, og dessuten en usynlig fiende som kan være oss helt nær uten at vi aner det. La oss først se på det siste.

Når apostelen sier: «Vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot maktene, mot myndighetene», er det slett ikke meningen at vi ikke skal kjempe mot vårt eget onde kjød, den medfødte fordervelsen. Etter Paulus' måte å tale på betyr

det at vi i denne kampen ikke har legemer å rette våpnene mot og treffe med sverdet, slik som i vanlige kriger.

Våre fiender er åndevesener som vi ikke kan drepe, usynlige fiender som kan være like ved siden av oss uten at vi ser dem eller frykter det minste for at de er der. Dette er jo allerede et svært betenkelig forhold.

For det andre lar han oss forstå at våre fiender ikke er svake og foraktelige ånder, men tvert imot svært mektige og anselige, når han kaller dem «makter» og «myndigheter» – eller nøyere etter grunnteksten «fyrstedømmer» og «makter» eller øvrigheter. Disse ordene antyder at djevelen har et virkelig rike med egne ordninger og en egen forfatning, så noen onde overengler, som fyrster og øvrighet, styrer over de andre djevlene.

Videre kaller han dem «verdens herskere», og det er jo et svært skremmende navn. Slik har også Kristus selv kalt djevelen «denne verdens fyrste», og Paulus kaller ham til og med «denne verdens gud».

Disse navnene gir tydelig til kjenne det vi også delvis kan se med øynene: at djevelen fullstendig styrer hele den uomvendte menneskeverdenen, så konger og keisere står under hans makt og styre som små, svake slaver eller som trofaste og lydige undersåtter.

Vi vet også at vår fiende er av høy herkomst, en fallen engel, og at han har et forferdelig mot. Med fullt overlegg våger han å kjempe mot selve den store Gud, og i Kristi kjøds dager gikk han så langt i overmot at han til og med dristet seg til å by Herren selv å falle ned og tilbe ham.

Og hvilken makt han har over et fattig menneske, kan vi forstå når Kristus framstiller mennesket og djevelen som et hus og husets herre. Han taler om «den sterke» som fullt væpnet vokter sin gård; for djevelen er mennesket altså bare som et hus for husbonden.

Både styrken hans og hans brennende iver etter å ødelegge oss betegnes også med apostelen Peters bilde når han kaller ham en løve, en brølende løve som går omkring og søker noen han kan oppsluke.

Alt dette er jo så skremmende antydninger om vår fiende at et menneske godt kan grue for å leve på jorden. Så mye er sikkert: De som ikke holder seg til Herren i gudsfrykt, er visselig i djevelens vold eller havner der.

Så mye er sikkert: Hvis Herren bare overlater oss til oss selv, er vi fortapt; da kan djevelen hvert øyeblikk kaste oss ned i de grufulleste dyp av synder og galskap, og deretter i helvetes avgrunn.

Men vi vet også at så sant vi ikke sover i falsk trygghet eller stoler på vår egen styrke, men er blitt små barn og svake sauer for Herren, skal kampen ikke avhenge av vår styrke og heller ikke av djevelens makt. Da skal Herren selv kjempe for oss, ja, bære og bevare oss i sine armer som lam.

Om Herren Gud bare én eneste time ga djevelen full frihet over oss, ville han i løpet av den timen rive oss i stykker og kaste oss i helvete. Hvert øyeblikk i livet vårt der dette ikke skjer, er altså et vitne om at Gud er oss nær, trofast, kjærlig og mektig. Å, at vi også kunne tenke over slikt!

Kampen er altså en åndelig kamp; den avhenger ikke av vår makt og styrke. Derfor er også det mest fryktinngytende ved djevelen hans list, hans mangfol-

dige list og renkespill, som han kan bedra og forhekse oss med, så vi slett ikke søker Herrens kraft, men villig overgir oss til fienden.

Derfor har Skriften også talt mest om denne siden ved ham. I Bibelens siste bok kalles han «den gamle slangen, … han som forfører hele verden», og blant dem så mange kloke, lærde og opplyste menn.

Men kanskje finnes det ikke noe ord som mer skremmende viser denne fiendens fryktelige rikdom på list og renker, enn Kristi ord om «Satans dybder» og apostelens ord om at han også «skaper seg om til en lysets engel». Gud bevare alle menneskebarn!

Mot «Satans dybder» strekker visselig ingen menneskelig forstand, opplysning eller årvåkenhet til, om ikke Gud selv med sin «varetekt verner om vår ånd». Mot Satans dybder vil jeg bare sette «Guds dybder» og «Israels vokter», som «slumrer ikke og sover ikke».

Vår Gud han er en veldig borg,
vårt vern og trygge våpen;
på ham i all vår nød og sorg
vi bygger hele håpet.
Mørkets fyrste stiger ned,
truende og vred;
han ruster seg forvisst
med vold og arge list –
men vi skal ikke frykte.

Vår egen kraft ei hjelpe kan,
vi var så snart forstrødde;
men med oss står den rette mann,
vi står, av ham støttet.
Spør du hva hans navn er?
Jesus Krist det er,
han er den Herre Gud
som, kledd i seiersskrud,
sin trone evig grunnet.

17. mai

«Ha som sko på føttene den beredskap som fredens evangelium gir» (Ef 6,15).

Ordrett etter grunnteksten lyder dette stykket av vår våpenrustning: skodd med beredvillighet til fredens evangelium. Alle Kristi stridsmenn er kalt til også å ta del i det som ligger deres Herre så sterkt på hjertet: at fredens evangelium blir utbredt på jorden.

Herren Kristus sier: «Den som ikke er med meg, er mot meg, og den som ikke samler med meg, han sprer.» Og Peter skriver, ikke til prester, men til kristne i alminnelighet: «… for at dere skal forkynne hans storhet, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys.»

Men blir du nidkjær og trofast i å vitne om din Frelser, utsetter du deg for mye ubehag og mange besværligheter. Ja, du får hele djevelens rike mot deg: innvortes mange flere og verre brennende piler, og utvortes fiendskap og bitterhet fra

hans trofaste tjenerinne, verden, som da speider etter enhver anledning til å finne noe å ta deg for.

Forstå da hvor nødvendig dette stykket er: «Ha som sko på føttene den beredskap som fredens evangelium gir.» Legg merke til det: *sko på føttene*! Krigeren må ha noe på føttene når han skal ile fram gjennom ulendt mark, full av kvasse torner, skarpe steiner og giftige slanger.

På samme måte må også vi være godt rustet mot alle de bitre erfaringene og fristelsene til utålmodighet som hoper seg opp på vår vei, hvis vi virkelig og trofast vil være nidkjære for Kristi evangelium. Da må vi liksom trenge oss fram gjennom et tett tornekratt, der mye skarpt og mange giftige dyr vil såre, rive og stikke oss hvis vi ikke er godt rustet.

Og hva skal da være vårt fottøy? *Hva* skal vi være skodd med? Apostelen sier: med *beredskap* eller *beredvillighet* til fredens evangelium.

Denne beredvilligheten består først i en indre villighet, en hjertelig lyst og kjærlighet som nettopp kommer av fredens evangelium. Her ligger hemmeligheten; modne kristne kjenner den av erfaring.

Alle tenkelige formaninger, framstillinger, oppfordringer eller trøstegrunner er helt uten kraft til å føre oss til en levende bekjennelse av evangeliet, hvis vi ikke nettopp ved det samme evangeliet selv er blitt varme, levende og villige i ånden.

Er hjertet ennå kaldt og dødt, finner vi alltid unnskyldninger for vår åndelige stumhet. Eller vi gjør mange forsetter, men det blir likevel ikke noe av dem – med mindre et ytre kall setter oss i bevegelse.

Men når mitt eget hjerte ved nåden er varmet og salig, når Herren har talt med meg og forsikret meg om sitt vennskap og om at mine synder er tilgitt, da får jeg en egen indre drift, så jeg *ikke kan tie*. Da går det meg akkurat som David sier: «Jeg trodde, derfor talte jeg.» Og igjen: «Dine buds vei vil jeg løpe, for du frir mitt hjerte fra angst.»

Men ordet *beredvillighet* antyder at vi er *beredt*, og skoene på føttene, som gjør at vi ikke er så ømfintlige for det skarpe vi støter mot, peker på *tålmodighet*.

Derfor hører det særlig med til vårt åndelige fottøy at vi ruster oss med en iherdig tålmodighet, at vi alvorlig forsoner oss med tanken på at vi *skal* lide og *vil* lide med Kristus. Som Peter sier: «Da nå altså Kristus har lidd i kjødet, så må også dere væpne dere med den samme tanken» – å ville lide for hans skyld.

For er vi ikke væpnet med det sinnet, går det oss slik vi ofte ser: Sjeler begynner den åndelige kampen med stor lyst og frimodighet, men når den blir litt mer alvorlig, så det virkelig gjelder å lide noe, gjør de fort en sving til siden. Da skifter de tone og kurs, og det bare for å slippe lidelsen. Slike duger ikke i denne kampen.

For den som vil være en virkelig kristen, den som vil høre til den korsfestede og foraktedes parti og for alvor ta seg av hans sak og evangelium, må, som Luther sier, «vente seg all slags motstand, vold, onde knep, forakt, utakk, hån og spott, selv om han gjør godt mot alle».

Derfor må vi være rustet slik at vi kan tåle det onde og bære de mest ufortjente og bitre ting, og slik bryte oss igjennom ved tålmodighet.

Men for å være rustet slik kreves det for det første at du står på fortrolig fot med din Gud og kjenner ham som din forsonte, kjærlige Far. For det andre må du prege dypt inn i deg den dyre sannheten at han da skal sørge for deg i alle ting og på det kjærligste våke over alt som hender deg, så ikke ett hår kan falle av hodet ditt uten hans trofaste vilje.

Mange gjentar nok dette med munnen, men få er de som tror det for alvor.

Dessuten burde vi ikke helt forakte de gamle, kjente ordene av vår Herre: «Salige er dere når de spotter og forfølger dere … Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen. For slik forfulgte de profetene før dere.»

Skal da også *vi*, uverdige, få være med på denne profetenes ære? Gud, hjelp oss å våkne!

Å, hold i troen ut!
Tiden er kort.
Alt blir jo godt til slutt,
tiden er kort!
Jeg elsker deg jo så,
hvorfor da sørge nå
over den vei jeg lar deg gå?
Tiden er kort.

Gjør i troen mitt verk,
tiden er kort;
bare min vilje merk,
tiden er kort.
Løp på mitt buds vei,
gled deg å tjene meg,
gled deg å ofre deg;
tiden er kort.

18. mai

> «Derfor frykter vi ikke om jorden vakler, om fjell skakes i havets hjerte, om dets bølger bryter og bruser, og om fjell skjelver ved dets overmot. Sela. En strøm – dens bekker gleder Guds by, Den Høyestes hellige bolig» (Sal 46,3–5).

Dette er jo en virkelig glad og triumferende sang, et sant frimodig hjerte som springer over murer med sin Gud og på én gang svinger seg over alle høyder, over både fjell og stup! Her er ikke et spor av motløshet.

Og likevel er denne glade salmen skrevet i en tid da «havet» raste voldsomt og store «trengsler» var kommet over dem, slik vi ser av v. 2. Hvordan kan en være så glad og frimodig i slike tider?

Se hvordan den kongelige sangeren taler! «Gud er vår tilflukt og vår styrke» – slik begynner salmen. «Herren, hærskarenes Gud er med oss. Jakobs Gud er vår faste borg» – slik slutter den.

Det trengs bare at slike forhold blir sanne og levende for hjertet vårt. Det trengs bare at øynene våre blir åpnet, at det kommer en liten åpning i den tykke skyen som skjuler Guds herlighet for øyet vårt – så synger og springer vi alle med den samme gleden som David.

Da Elisjas tjener så hæren med hester og vogner som lå rundt byen, ropte han: «Å, min herre, hva skal vi gjøre?» Elisja svarte: «Frykt ikke! De som er med oss, er flere enn de som er med dem.» Men med det var den skjelvende tjeneren ennå ikke trøstet.

Hva gjorde Elisja så? «Elisja ba og sa: Herre! Åpne øynene hans så han kan se!» Da åpnet Herren tjenerens øyne, og han fikk se. Og se, fjellet var fullt av hester og vogner av ild rundt omkring Elisja. Nå var ikke tjeneren redd lenger.

Se, her er alt som trengs: Herre, åpne øynene våre så vi kan se!

Her må vi forstå at denne Guds by, den sanne kirke, ikke er noen ytre menighet som kan omfatte innbyggerne i et helt land, alle som er døpt til Kristus. Her menes den hellige, allmenne kirke, «de helliges samfunn». Den består av de levende Kristi lemmer innenfor alle kirker og samfunn som har Kristi ord – den eneste nødvendige sæd til Guds rike – og derfor er spredt over hele verden. Se disse levende lemmene i Kristus, spredt her og der!

Dette er bruden, Lammets hustru, som en liten tid lever i et fiendtlig, fremmed land, langt borte fra sitt rette hjem, brudgommens palass. Dette er Kristi legeme, som ennå har mye å lide på jorden og venter på sin forløsning. Dette er Herrens menighet, den gode hyrdes hjord og hans «kjære lam». Dette er det «hellige tempel av levende steiner, bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, og hjørnesteinen er Kristus Jesus selv».

Dette er de helliges medborgere og Guds husfolk, og blant dem lever og styrer Herren som en far i sitt hus. Dette er Herrens planting og «hagen der han fryder seg blant rosene».

Kort sagt: Det er «den levende Guds by, det himmelske Jerusalem, … menigheten av de førstefødte som er oppskrevet i himlene».

Det er om denne Guds by David synger så gledesfylt og frimodig: «Derfor frykter vi ikke … om dets bølger bryter og bruser, og om fjell skjelver ved dets overmot. … En strøm – dens bekker gleder Guds by, Den Høyestes hellige bolig.»

Men finnes det virkelig noe som svarer til disse herlige ordene, eller er det bare ord? Og hva er da det særlige kjennetegnet på Guds folk, på dem som Herren selv kjenner som sine? Dette spørsmålet går alle oppriktige sjeler nærmest inn på livet.

Og vi svarer: Til dette levende Kristi legeme hører hver og en som under mer eller mindre syndenød og leting etter frelse til sist har funnet sin eneste trøst, sitt liv og sin salighet i Frelseren, bare Frelseren. *Han*, *han* er da hele målet for hjertets lengsel og hjertets fred – hjertets største sorg når han mangler, og største glede når han er nær. Se, dette er brudens kjennetegn.

Og alle kristne er like i dette sinnet: at de ikke kan være foruten Kristus, først og sist til forsoning og rettferdighet, og like så til helliggjørelse og forløsning. Hvor påfallende er det ikke at kristne i alle land og tider, i alle folk og slekter og tungemål, er så like i dette hjertepunktet, enda de har så ulikt folkelynne og så ulike skikker!

De kan være svært ulike på visse andre måter, i gaver og kall og i enkelte meninger. Men i *én* ting er de alle like: *Kristus*, *Kristus* er deres liv og deres sang.

Se, dette er de som utgjør det Guds folk som i vår tekst kalles *Guds by*. Sannelig en underlig by! Liten og uanselig, og likevel så stor og herlig – stor i omfang, like vid som verden, fra pol til pol, og overmåte herlig i sitt indre vesen og sin endelige bestemmelse.

En gang skal vi også få se de spredte samlet; da skal vi se bruden i hennes fulle glans og pryd.

Hva under om min lengsel da mer og mer må strekke seg,
Jerusalem, Guds hellige by, dit opp, dit opp til deg!
Min herkomst er jo av deg, og jeg er fremmed her;
i deg har jeg min borgerrett, og der mitt hjem jo er.

19. mai

> «Gå til brødrene mine og si til dem: Jeg farer opp til min Far og deres Far, min Gud og deres Gud» (Joh 20,17).

Dette var det første den oppstandne Frelseren sa etter at hans store verk var fullført. I ordene merker vi at han tydelig vil feste oppmerksomheten ved ordet *bror*, når han så påfallende utførlig uttrykker det samme: «M*in* Far og *deres* Far, *min* Gud og *deres* Gud.»

Vi må også tenke over at Kristus før sin død ikke pleide å tiltale disiplene sine med brorsnavnet. Han hadde nok tidligere kalt dem *venner* og vist dem all kjærlighet, og i allmenne ord hadde han forklart at den som gjorde hans vilje, var hans «bror og søster og mor». Men han hadde likevel ikke uttrykkelig tiltalt dem med navnet *brødre*.

Først nå, da det store forsoningsverket var fullbrakt – da syndefallet var gjort godt igjen, slangens hode knust, synden sonet og den evige rettferdighet brakt fram, og menneskenes opprinnelige barnekår hos Gud dermed gjenopprettet – først da begynner han å bruke navnet brødre og sier: «Min Far og deres Far, min Gud og deres Gud.»

Visselig er dette betydningsfullt; visselig må en stanse og tenke over det!

Det blir enda mer merkverdig at dette var det første Herren sa etter sin oppstandelse, når vi tenker over at nettopp dette var det store målet for hele Kristi forsoning: å gjenopprette vårt barnekår hos Gud, som gikk tapt i fallet. Alt annet som ble utrettet – at synden ble sonet, at lovens forbannelse ble tatt bort, og at den evige rettferdighet ble brakt fram – er bare deler av ett eneste stort verk: at vårt tapte barnekår ble gjenopprettet.

For dette er jo hele hovedsaken: Mennesket var i begynnelsen skapt til Guds barn og arving, og da dette barnekåret gikk tapt ved syndefallet, skulle «kvinnens ætt» gjenopprette det. I barnekåret hos Gud er all salighet samlet; for er vi barn, da er vi også arvinger. Det var altså gjenopprettelsen av dette som var målet og summen av alt det Kristus, vår andre Adam, skulle utrette.

Den som hadde forstått dette, kunne selv ha spurt da Kristus hadde fullført forsoningen: Er da vårt barnekår hos Gud gjenopprettet nå? Er vi nå ført tilbake til det forholdet til Gud som gikk tapt i fallet?

Og nå kommer Herren Kristus selv og sier det – og det er det første han sier etter sin oppstandelse. Og han er særlig omhyggelig med at vi skal merke oss

hva han sier: «Brødrene mine – min Far og deres Far, min Gud og deres Gud – min og deres! min og deres!» Den som ikke merker noe stort og guddommelig her, må ha sansene helt stengt.

Å, hvor merkverdig! Kristus selv, Herren fra himmelen, Guds evige Sønn, som først kom og ble et menneske som vi, og som nå har fullført forløsningens verk – han sier om fattige, skrøpelige disipler: Brødrene mine – mine – brødre – min Far og deres Far!

Slik har Herren revet ned skilleveggen; slik er Gud og mennesket igjen forent; slik er det tapte gjenopprettet: *barnekåret hos Gud*. Slik er Guds Sønn blitt *den førstefødte blant mange brødre*, som apostelen sier – merk deg det: «den førstefødte blant mange brødre». Hva hører jeg, hva hører jeg!

Selv om vi ofte har betraktet denne underfulle brorshilsenen, har vi knapt så vidt begynt. Her er et dyp og en høyde som går over all vår evne; gaven er altfor stor og hjertene våre altfor trange. «Fra dyp og til dyp i Guds evige råd ser serafen ikke et nådens under mer stort og mer salig enn dette.»

Men skulle ennå noen si: Ja, det var disiplene, Jesu nærmeste og mest trofaste, som hadde fulgt ham i mer enn tre år og var fromme og hellige – det var dem han kalte *brødre* hva har det med oss å gjøre?

Da vil vi bare svare: Har du ennå ikke forstått at dette brorskapet med Kristus er det samme som vårt barnekår hos Gud, og at dette var selve hovedmålet for hele Kristi forsoning? Og den skjedde jo ikke bare for noen få venner, men for hele verden.

Riktignok er det altfor urimelig at vi, fattige syndere, skal være Kristi brødre. Men hva sier Skriften? Og har Kristus gjort forskjell på folk?

Gud, alle menneskers skaper og frelser, ser ikke på personen, men på mennesket. Ikke engang Kristi egen mor fikk noe fortrinn; alt som heter menneske, var likt for ham.

Det er bare *mennesket* som er så dyrebart i hans øyne, og ikke den eller den *personen* – bare med den forskjell at de troende ligger ved hans bryst og er hans lyst og glede, mens de vantro er sorgens barn, langt borte fra hans favn.

Slik gjelder da dette brorskapet ikke bare de første disiplene, men også oss alle som ved deres ord tror på ham. Å, store herlighet! Å, evige gledeskilde!

Hver og en av oss som ved deres ord er kommet til tro på ham, har samme lodd som de i dette herlige tilsagnet: Brødrene mine – min Far og deres Far, min Gud og deres Gud.

Han har sagt: «min Far – og deres Far».
Han har sagt: «min Gud og deres Gud».
Å, min arme sjel, blir du ei glad da
at også du har fått et slikt bud?

Å, det brorskapet er verd langt mere
enn alt annet her en nevne kan,
for ved Jesu side det meg stiller,
gir meg rett til samme arv som han.

20. mai

> «Han skal tørke bort hver tåre fra deres øyne. Og døden skal ikke være mer, og ikke sorg, og ikke skrik, og ikke pine skal være mer. For de første ting er veket bort» (Åp 21,4).

Når «tårer», «sorg», «skrik», «pine» og «død» – alt som hører til *de første ting*, den første tidsalderen, vårt larvestadium på jorden – er veket bort, da skal det bare være glede og «livsalighet ved din høyre hånd i evighet». Da skal jeg aldri mer gråte, engstes og lide under syndens makt i meg, under djevelens fristelser og anfektelser eller under verdens ondskap, forakt, løgn og spott.

Tenk hva dette er: Nå skal jeg aldri mer lide under syndige tanker eller begjær, men alltid være hellig, ren, fri og åndelig. Nå skal bølger av uendelige salighetsfølelser gå gjennom hjertet mitt. Nå skal jeg ha et hjerte som helt og fullkomment kan elske Gud, et hjerte som ikke kjenner noen større salighet enn det hellige og underfulle som jeg nå ser og nyter.

Nå skal jeg aldri mer trenge å si til meg selv at jeg *bør* elske Gud. Jeg skal ha et hjerte som ikke *kan* annet enn elske ham og alt som hører ham til – slik den som elsker varmt, av seg selv har et hjerte som elsker og finner sin lykke i det.

Å, for en salig tid når synden ikke lenger henger ved oss! Vi skal ikke lenger kjempe med dette opprørske hjertet som nå stadig vil føre oss bort fra Gud. Vi skal ikke lenger trykkes av den dype fordervelsen, av treghet og likegyldighet, av vrede, utålmodighet eller stolthet, eller av redsel for å bekjenne Kristus.

Ingen snubling, ingen bedrøvelse av Ånden, ingen syndige ord eller gjerninger skal mer såre samvittigheten vår. Vi skal hvile ut fra alt dette for evig.

Videre skal vi ikke lenger kjenne noen tvil på Guds kjærlighet. Vi skal ikke lenger bruke ord som disse: «Hvordan skal jeg vite at mitt hjerte er oppriktig for Gud, at min omvendelse er sann, at min tro er levende? Jeg frykter at alt jeg gjør, er hykleri, at Gud er vred på meg.»

Nei, alt dette hørte til de første ting, jordelivet. Alt dette skal nå vendes til lovsang. Vi skal aldri mer frykte for Guds mishag; ingen hjertesorg, intet helvete skal mer blandes med himmelen.

Her hender det ofte at de troende kjenner Guds vrede ligge tungt på seg og trykke dem ned «med alle sine bølger». Men når de første ting er veket bort, skal de fullkomment «smake og se at Herren er god» og høre ham tale til dem: «Jeg skjulte mitt åsyn for deg et øyeblikk, men med evig miskunnhet forbarmer jeg meg over deg.»

Vi sier det en gang til: Tenk for en salig sabbatsro og hvile når vi ikke lenger skal kjenne kjødets og djevelens fristelser!

For en smerte er det ikke for en kristen bare å kjenne *fristelser* til alt ondt: snart disse fæle og spottende tankene om Gud, om Kristus, om bestemte hellige sannheter; snart igjen fristelser til å vende seg til de synlige ting her og nå, til å leke med syndens lokkemat, til å søke glede i kjødets lyster, som er rede til å ta fyr som krutt så snart en gnist faller i dem.

Vi svever her i stadig fare. Hver sans og hvert lem vi har, ja, hver skapning kan bli oss en fristelse.

Vi kan knapt åpne øynene uten å misunne dem som står over oss, eller forakte dem som står lavere. Hvor fort forgår vi oss ikke med tungen, og særlig med hjertet! Har vi en skarp forstand, hvor fort blir vi ikke oppblåste! Har vi makt over andre, hvor fort misbruker vi den ikke! Står vi under andre, hvor fort knurrer vi ikke over deres fortrinn og klandrer dem!

Slike hjerter må vi slite med nå. Tenk når vi blir helt fri fra alt dette onde! Og alt dette for evig, for evig – «for de første ting er veket bort».

Men alt dette er sagt «som et barn», og bare om *det onde* vi skal slippe unna. For dette onde har vi erfaring av. Men hvem kan si noe verdig om *det gode* vi skal få? Det er det «som intet øye har sett og intet øre hørt, og det som ikke kom opp i noe menneskes hjerte».

Tenk bare: Når den allmektige Gud tar seg fore å glede sine hjemkomne barn for alvor – hva kan han ikke da gjøre! Han kan skape uendelig salighet. Han kan, om det skulle trengs, ganske enkelt skape slike hjerter i oss som av seg selv kjenner en usigelig glede.

Vi erfarer jo ofte hvordan sorg og glede bare avhenger av hjertets stemning, så et glad hjerte fryder seg uten noen særlig grunn. Tenk da når alle omstendigheter er de aller saligste, og hjertet samtidig er friskt og glad, ja, så beruset av glede som den allmektige Skaperen kan gjøre det!

For det første forstår vi at når den tiden kommer da Gud *vil* skape salighet, da *kan* han gjøre usigelige ting. Og for det andre forstår vi at han, som er selve kjærligheten, da også må ville det – når selv vi, som er onde, kunne ønske å skape himler.

Å Gud, driv bort det tykke mørket i vår sjel! Vi har jo usigelige ting i vente, så sant du selv har sagt det.

Ja, høyere og klarere enn gull, enn solen
skal sjelen min skinne i ære for tronen.
Den gode Gud skal ikle meg skruden
som han selv har lovet den kjære bruden.

En evig, uforgjengelig glede det blir,
som fredens Gud i himmelens høyde meg gir,
der Jesu venner med palmer i hender
lovsynger Lammet, som sine kjenner.

21. mai

> «Jeg vil love Herren til hver tid, hans pris skal alltid være i min munn» (Sal 34,2).

Slik sier den prøvede David. Og slik bør visselig en kristen ha det, han som er satt inn i hele Kristi rikdom: Han bør *til hver tid* være glad og takknemlig over en slik lykke. Slik sier også apostelen: «Vær alltid glade! … Takk for alt! For dette er Guds vilje for dere i Kristus Jesus.»

For det første er det jo den rimeligste og saligste plikt at Guds barn allerede her i prøvelsens verden begynner det himmelske livet: å prise og love vår Gud – å glede seg i sin himmelske Far, elske og prise ham for alt han er i seg selv, og for det han har *gjort*, *gjør* og *skal gjøre* mot dem.

Hvem kan nevne alle de grunnene til å love Gud som her bare er antydet?

Men det som ikke er mindre verdt å tenke over i tide, er at utakknemligheten er en synd som fører en hel mengde ulykkelige følger med seg. «Utakknemligheten er den tørre vinden som får alle Guds nådekilder til å tørke inn.»

Og utakknemligheten er en slags forhekselse av menneskets sinn, så det ikke ser det gode det har. Selv om et slikt menneske i virkeligheten er det lykkeligste på jorden, går det gjennom livet som et ulykkelig vesen, en martyr for stadig misnøye, en byrde for seg selv og en som fornekter Guds ære.

Det sikre er at også den som har fått minst på denne jorden, har store grunner til uavlatelig å prise, takke og love vår Gud. For bare det å få se eller vite noe om Guds herlige verk og vesen burde fylle oss med hans pris. «Jorden er full av hans miskunnhet.» «Himmel og jord er fulle av hans herlighet.» Den minst lykkelige har store grunner til å prise Gud, om ikke for annet, så for det han er i seg selv.

Mye mer da hvis du også i ditt eget hjerte har erfart hans store nåde og barmhjertighet! Du er blitt benådet med det salige kallet til Kristi rike og med Den Hellige Ånds opplysning, så du har lært å kjenne deg selv og din Frelser og er blitt et Guds barn. Og i tillegg til alt dette nyter du kanskje også en hel mengde synlige velgjerninger fra Gud, åndelige og legemlige: Du har Guds ord og daglig brød, ja, alt som trengs for reisen gjennom livet.

Hvor mye mer bør du ikke da takke og love vår Gud!

Glemmer du derimot alt dette og går misfornøyd og utålmodig omkring med blikket festet på noen små ubehageligheter, er det en utakknemlighet som neppe kan bli ustraffet. En kristen bør være et glad og takknemlig menneske.

Har vi nå forstått at utakknemligheten er en svært farlig og ødeleggende synd, står ennå dette spørsmålet igjen: Hvordan skal vi få slike hjerter som setter rett pris på det gode Gud gir, og som takker og priser ham for det?

Ja, her hjelper ikke noe annet enn det apostelen sier: «Våkn opp for alvor!» Her hjelper ikke noe annet enn at vi virkelig får Gud for øye. Dette er den rette veien.

De mest døde og utakknemlige menneskehjerter er blitt fulle av Guds lov og pris når de bare har fått øynene åpnet til å se Gud og alt det gode han har gjort og daglig gjør mot oss.

Derfor sa David, da han for alvor ville vekke sin sjel til Guds lov: «Min sjel, lov Herren, og glem ikke – glem ikke alle hans velgjerninger!» Har ikke Gud gjort deg noe godt, så trenger du ikke takke ham.

Riktignok burde vi prise og tilbe Gud bare for det han er i seg selv, også om han ikke hadde gjort oss noe godt; vi blir jo ofte grepet av en stor personlighet selv om vi ikke har opplevd noe godt fra ham. Men den rette takknemligheten mot Gud griper ikke noe menneskehjerte før det selv har erfart en svært stor nåde fra ham: den store nåden som smelter og skaper mennesket helt om.

Derfor kan vi aldri for alvor oppfordre andre til å prise Gud enn dem som har erfart den store barmhjertighet å bli frelst fra dødens og djevelens vold og bli født på ny av Guds Ånd. «De døde priser ikke Herren.» Og «uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike», heller ikke her i tiden. Han er blind og

død; han ser ikke Guds herlighet. Å prøve å bringe en slik til hjertelig glede og takknemlighet ville være som å ville få snø og is til å bli varme.

Men er det et forgjeves forsøk å arbeide med selve hjertet for å gjøre det varmt og takknemlig når vi ikke har erfart Guds godhet, da er det på den andre siden svært lett å være takknemlig når vi smaker og ser at Herren er god; ja, da ville det tvert imot være tungt ikke å få takke og prise ham.

Det var ikke vanskelig for Israels barn å prise og love Gud da de hadde gått gjennom Rødehavet og sett fiendene sine begravet i bølgene. Å nei, da var det svært lett; da var det et uimotståelig behov for hjertene deres å bryte ut i Guds lov og pris.

Hør hvordan de da synger bare om hva *Herren* hadde gjort, hva *Herren* var, og hva *Herren* hadde vist dem. Det er hele hemmeligheten ved et takknemlig og lovsyngende hjerte: *at det ser Herren*.

Å Herre Gud, uendelig!
Gi nåde så jeg priser deg
og setter hele troen til
at du er evig god og mild.

Å Jesus Krist, som ble en mann!
Hjelp meg å minnes, alt jeg kan,
din bitre død, ditt rene ord;
ved dem er sjelen frelst på jord.

Å Hellig Ånd, gi oss din nåd
å alltid følge dine råd.
Led oss og vern oss med din hånd,
Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd.

22. mai

> «… at dere vandrer slik det er verdig for det kall dere er kalt med, med all ydmykhet og mildhet, med langmodighet, så dere bærer over med hverandre i kjærlighet» (Ef 4,1–2).

Du som er et Guds barn – *vandre verdig ditt høye kall*! Når du ser andre – ja, også slike som vil være kristne – la sansene sine stå fritt åpne for all forfengelighet og lytte til, se på og tale om mye unyttig, da bør du, som er kalt til det salige samfunnet med Frelseren og har Den Hellige Ånd i ditt hjerte, tvert imot akte på hva som behager dette høye selskapet ditt.

«Gjør ikke Guds Hellige Ånd sorg,» sier apostelen, og igjen: «Guds tempel er hellig!» Du bør da holde en viss vakt ved ditt hjertes tempel, så ikke alt verdslig får komme inn der.

Når du ser andre senke sine dyre sjeler ned i mange og store planer for jordisk vinning for å lage seg et paradis her, bør du, som er kalt til Guds rike og herlighet, tvert imot ha din skatt og ditt paradis i himmelen. Du skal «søke det som er der oppe» og ta deg av det jordiske med lemmene dine bare for Herrens vilje og buds skyld, mens hjertet søker det som ikke ses.

Når du ser andre som også vil være kristne, likevel «leve for seg selv» så de kan se menneskene rundt seg i vantroens og syndens mørke, på fortapelsens vei, og

knapt advare dem med et ord – holdt tilbake av ønsket om å behage mennesker, av latskap og makelighet – da bør du, som nå har ditt liv og din salighet av Kristi død, tenke over dette: «Han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv.»

Og derfor har han «gjort oss til et kongerike, til prester for Gud», for at vi med alvorlig bønn og bekjennelse av ordet stadig skal samle med ham.

Ta videre de eksemplene apostelen selv nevner. Han sier: «… med all ydmykhet og mildhet, … så dere bærer over med hverandre i kjærlighet.»

Også i dette skal vi være Guds etterfølgere som hans elskede barn, så vi ikke lenger vandrer slik som de som følger sitt tomme sinn.

Ja, selv om noen vil være kristne, men likevel har et hovmodig og stormannsaktig vesen, så de alltid vil være de fornemste, viseste og sterkeste, skal du tvert imot huske at du er kalt til det riket der Herren uttrykkelig forklarte at den som vil være den største, skal være som den minste, og den som er den første, skal være alles tjener – men at de som holder seg selv og vil bli holdt for de første, skal bli de siste.

Ja, måtte vi aldri glemme at blant alle de uarter Kristus refset hos disiplene sine, var det ingen han advarte mot med så skremmende ord som hovmodet. Mot det advarte han dem ofte, og ved det minste tegn på det.

Da de spurte hvem som var den største i himlenes rike, skar han over innbilningene deres med harde ord: De skulle slett ikke komme inn der hvis de ikke vendte om fra dette sinnet og ble små som et barn.

Da disiplene en annen gang gledet seg over sin makt til å drive ut onde ånder, sa Herren straks: «Gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!»

Så ømtålig er dette punktet, så farlig er denne gleden over egne fortrinn og utmerkelser. Men at navnene våre av nåde er skrevet i himmelen, er et gode vi har felles med de svakeste nådens barn, og over det får vi glede oss.

Da Peter sa: «Om så alle tar anstøt av deg, skal jeg aldri ta anstøt!», fikk Satan straks lov til å sikte ham som hvete. Siden skrev den samme Peter: «Ikle dere ydmykhet … For Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde.»

Videre: Når du ser andre som også vil være kristne, og som kan oppføre seg mildt og vennlig blant fremmede, men likevel er tyranner i sitt eget hus, trettekjære og harde mot sine medmennesker, skal du tvert imot huske ditt kall til å være hans etterfølger som ikke var «barsk og streng», men mild og «ydmyk av hjertet».

Øv deg med alvor i inderlig barmhjertighet, mildhet og saktmodighet, så kjødet ikke får fritt spillerom.

Og kan du ikke stanse ethvert utbrudd av et oppfarende lynne, må du likevel skille deg fra de ugudelige i dette: at du igjen erkjenner feilen din, er snar til forsoning og ikke lar solen gå ned over din vrede.

Selv om du virkelig har vanskelige medmennesker, så husk at det nettopp er ditt kall som kristen å overvinne det onde med det gode og å «vaske deres føtter» – som apostelen sier her: «så dere bærer over med hverandre i kjærlighet».

Vår lærefar Luther skriver: «Om din ektefelle, din tjener eller ditt herskap virkelig har en ergerlig feil, så hold dem det til gode – og bruk du din større nåde til å tjene dem og hjelpe dem til bedring. Men vit at du er kalt til å bære nestens byrder, særlig siden også du visselig har en feil som andre må bære over med hos deg.»

Se, til slikt er vi kalt. Og på denne måten skal vi i alle tenkelige tilfeller tenke over vårt høye og salige kall som kristne og Guds barn, og så vandre slik det er verdig for dette kallet. Gud gi oss alle mer og mer av sin nåde til det!

La din *fred*
bo i hjertet all min tid!
Slik du, Jesus, gir den meg,
la den vokse mer og mer
under livets kamp og strid.

Gjør meg *mild*,
av hjertet lik ditt bilde,
ydmyk, *tålig* også da
når du legger korset på,
uten knurr og vantro, stille.

23. mai

«Bli i meg … Bli i min kjærlighet» (Joh 15,4.9).

Merk deg dette: *Bli i meg! – Bli i min kjærlighet!* Det må ligge noe særlig viktig i disse ordene, siden Herren selv gjentar dem så ofte.

Ikke mindre enn ti ganger etter hverandre bruker Herren i Joh 15 ordet om å bli i ham. Av dette kan enhver forstå med hvilket alvor og hvilken iver vår Frelser vil innprente oss denne saken, og hvor overmåte viktig den må være, når han så ofte gjentar ett og samme ord. Da må det også være svært viktig for oss å forstå hva Herren mener.

Gi da akt på hvordan han taler, og tenk over at han ikke sier: Bli i min tjeneste, bli i etterfølgelsen av meg, eller bli i bønn til meg. Nei, han taler om et langt inderligere forhold når han sier: «Bli i *meg*», «dersom dere blir i *meg*».

Ingen her i tiden kan vel helt gjennomskue eller uttale hele det dype innholdet i dette uttrykket. Men så mye ser vi at det taler om den aller inderligste forening med ham – slik han også har uttrykt den med bildet av *greinene på et tre*.

Men Herren antyder med de forklarende tilleggene hva vi kan fornemme av denne foreningen, og hvordan den blir til: «dersom … mine ord blir i dere», «Bli i min kjærlighet». Vi blir i Kristus når vi blir i hans kjærlighet og har hans ord ikke bare i hodet og munnen, men i hjertet, så det er vår virkelige trøst.

At du blir i Kristus, og han i deg, er ofte den aller største hemmelighet. Men gi akt på om du lever av Kristi ord og Kristi kjærlighet. Er det slik, da lever du i Kristus, og Kristus i deg.

Om du har trøst i Kristus, kan du godt prøve på denne måten: Når du er bekymret over syndene og elendigheten din, får du da trøsten bare ved ordet om

Kristi kjærlighet, Kristi rettferdighet, Kristi blod? Eller har hjertet trøst av seg selv eller av noe du gjør?

Gi godt akt på om du har din trøst ved å *høre* eller ved å *gjøre*. Da merker du om du lever av troen.

Når du med alt ditt eget arbeid aldri kan bli trøstet, men bare ved å høre evangeliet, da merker du at trøsten din kommer av *tro*. Dette punktet er så viktig at den som ikke vil bli bedratt, må gi akt på det.

Har du et hjerte som *avhenger* av og *lever* av ordet om Kristus, slik legemet lever av legemlig føde, da blir du i ham og han i deg. Da kjenner du også hvordan hjertet ditt dras inderlig mot ham, hungrer og tørster etter ham og bare i ham og hans kjærlighet får trøst og liv.

I Gal 2,19–20 beskriver Paulus herlig hva det vil si at vi lever av Kristi kjærlighet, og at Kristus lever i oss ved troen: «For jeg er ved loven død for loven for å leve for Gud. Jeg er korsfestet med Kristus. Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg.»

Se her helliggjørelsens rette liv og rette kraft. Dette er det som heter: *Bli i meg – bli i min kjærlighet*.

Merk deg hvordan apostelen taler: «Jeg er ved loven død for loven … det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg.»

Se her, du fattige sjel, hva det er som mangler deg når du er slave under synden. Du kan nok bli forskrekket, ja, fortvile over synden, men du kan likevel ikke avsky og hate den helt, for synden har makt over alle dine sanser og lemmer.

Feilen er at du ikke er *død for loven*, ikke fri og salig i Kristi kjærlighet, men innvortes lovbundet og trellsinnet. Hvordan skulle det da være mulig for deg å ha liv og kraft og en hellig vilje? «For bare hvis det var gitt en lov som hadde kraft til å gjøre levende, kom rettferdigheten virkelig av loven.»

Nei, *bokstaven slår i hjel*. Loven gjør bare synden levende og virksom «i våre lemmer», så vi bærer «frukt for døden».

Vil du ha liv og kraft til helliggjørelse, må du være «død for loven» og bare leve i Kristi kjærlighet. Apostelen sa: *Jeg er ved loven død for loven*.

Først har selve loven drept meg, min egen virksomhet og innbilning, da den vakte all synd i meg, «dåret meg og drepte meg ved det» – «jeg derimot døde».

Det var slutt med meg; jeg maktet ikke lenger å gjøre, kjenne, tenke eller foreta meg noe; jeg kunne ikke røre en finger for min frelse; jeg var fortapt, jeg var død.

Da kom en annen lov, troens lov, og sa: *Tro på Herren Jesus!* Evangeliet forkynte meg hele Kristi fortjeneste, hans død og hans kjærlighet, og alt *for meg* – og min ånd ble levende.

Og nå, skilt fra det gamle mennesket, ble jeg forent med ham som er oppstått fra de døde. «Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg.»

Selve livet i mitt liv er at Guds Sønn har elsket meg og gitt seg selv *for meg*. Dette er det som heter: «Bli i min kjærlighet.»

Så hviler alt på *Herrens nåde* alene:
vår bot og tro, vår kjærlighet, vår fred og håp,
og at vi *blir* ved dette ene;
alt må av nåden alene spire opp.

Jo mer jeg lærer hvordan han seg forbarmer,
desto mer blir han meg dyr og kjær;
på nåden trygg jeg hviler i hans armer,
så dypt elendig som i meg selv jeg er.

24. mai

> «Som en hyrde skal han vokte sin hjord. I sin arm skal han samle lammene, og ved sin barm skal han bære dem. De får som har lam, skal han lede» (Jes 40,11).

Tenk for en trøst når en kjenner mørket, falskheten og ustadigheten i sitt eget hjerte, djevelens grusomme hensikter, list og utholdenhet og til sist det forvirrende mylderet av lærevinder, og derfor føler seg utrygg og skjelver for å bli ført vill, komme bort og gå fortapt – for en trøst at Herren da sier at han selv vil være vår hyrde!

Tenk for en trøst for en fattig synder som kjenner sin ynkelige maktesløshet i alle ting, at Kristus ser på syndere bare som *får*. Mer er vi ikke, vi er bare *får*, og *han* er den gode hyrde, som heller gir sitt liv enn å se fårene gå til grunne.

Tenk for en trøst når en også ser med bekymring på farene som truer resten av den «lille hjord», og ser hvor mye som fører fårene vill – for en trøst at han som har «all makt i himmel og på jord», er hyrden for fårene, og at han skal sørge for dem!

Og tenk for en trygg rettesnor for alle underhyrdene, «de små tjenerne», som Jesaja kaller dem, som blir presset både innenfra og utenfra med spørsmålet: «Viser du fårene den rette veien? Behandler du fårene rett?» For en trøst å ha denne trygge rettesnoren, dette avgjørende forbildet i Herren selv, som sier: *Jeg er den gode hyrde*.

For denne overhyrden må vi jo bøye oss alle sammen, hver og en, og etter *ham* må vi rette oss; ellers er vi sannelig ingen gode hyrder. «Om noen ikke har Kristi Ånd, da hører han ikke Kristus til.»

Det første som er verdt å tenke på her, og som gleder en fattig synder, er at vi ser hvordan Gud betrakter menneskene bare som får – bortkomne og maktesløse får, som umulig kan stelle seg selv og vokte seg for ulven, men er helt avhengige av en hyrde.

Slik har jo Herren beskrevet mennesket overalt. Uten stans arbeider han for å rive ned og ta fra oss den innbilningen som ligger så dypt i hele vår natur: at vi selv skulle ha lys og kraft til å hjelpe oss, at vi i det minste skulle forstå noe og kunne gjøre noe.

Mot denne dype, grenseløse innbilningen sier ordet det motsatte: «Gud skuer ned fra himmelen på menneskenes barn for å se om det er noen forstandige,

noen som søker Gud. De er *alle veket av*, *alle sammen fordervet*. Det er ingen som gjør godt, *ikke en eneste*» (Sal 53,3–4).

Ja, vi er så udugelige, sier apostelen, at vi «*ikke av oss selv duger til å tenke ut noe* som av oss selv» (2 Kor 3,5), men Gud må virke «både å *ville* og å *virke*» (Fil 2,13). Denne udugeligheten er nettopp uttrykt i bildet av *får*.

Av alle dyr er fårene de mest utsatte, forsvarsløse og enfoldige. De har ikke tenner å forsvare seg med mot ulven, og dessuten er de så kjent for sin mangel på klokskap at de er blitt et ordtak for det: vi kaller gjerne et svært trangsynt menneske en sau.

Slik er også vi alle underlig tåpelige i det åndelige. De klokeste menn ellers er de største dårer så snart det gjelder deres egne sjeler, og de mest opplyste kristne står alltid fortapt overfor Satans dybder hvis Herren slipper dem.

Selv når vi ser aller tydeligst hva vi burde gjøre, er vi likevel så maktesløse at vi ofte må rope og klage: «Jeg er *solgt til trell under synden* … For det jeg vil, det gjør jeg ikke. Men det jeg hater, det gjør jeg» (Rom 7,14–15).

Å, tenk nå en gang over dette, du som plager hjertet ditt med spørsmålet om hva du selv skal gjøre for å bli frelst! Mer er du ikke; du er bare et får.

Fall ned for Herren og bekjenn med David: «Jeg har fart vill. Oppsøk din tjener som et tapt får!» (Sal 119,176). Bekjenn at du ikke makter noe som helst, ikke engang å tenke noe, og be om alt som en gave fra Herren. Vil han gi deg noe, så har du det; gir han det ikke, er alt forgjeves. Du er bare et svakt og forsvarsløst får.

Men se så videre hvilken usigelig trøst det er at Herren Kristus selv sier at han står i samme forhold til oss som en hyrde til fårene. Det er jo hyrdens sak å ta seg av fårene. Han skal ikke vente at fårene selv kan forsvare seg, vokte seg for ulven og overvinne den; det er *hyrden* som skal gjøre alt dette, og det uten å spørre om fårene er det verdt eller ikke. Det hører til hyrdens kall.

Når Herren Jesus selv sier: *Jeg er den gode hyrde*, gir han meg jo lov til å se ham slik og vente av ham nettopp det som hører en hyrde til. Hvem skulle jeg tro, om ikke Herren selv?

Hva skulle jeg mangle? Min hyrde er han,
den trofaste, nådige Herren.
De svake små lam i sin favn bærer han,
han er aldri fjernt fra de sine.
På grønnende enger han leder sin hjord
til friskeste kilder – slik lærer hans ord,
og evig det ordet skal stå.

Jeg frykter for intet, hans kjepp og hans stav
de trøster og styrker mitt hjerte;
og alt som meg møter, det vet han jo av,
om det bringer glede eller smerte.
Hans nåde og miskunn skal følge meg her,
og snart skal jeg se ham slik som han er
og bo i hans hus i all evighet.

25. mai

«Dere er verdens lys!» (Matt 5,14).

Herren sier at *han er verdens lys*, og et annet sted sier han til disiplene sine: *Dere er verdens lys!* Disse ordene motsier slett ikke hverandre. Jesu disipler er verdens lys like sikkert som han selv var det.

Når det gjelder at han var en soning for verdens synder, står han alene; der hersker han uten noen medhjelper – *pressekaret har han tråkket alene* (Jes 63,3). Men når det gjelder at han ved sitt eksempel viste fram Guds vesen, har han den samme plassen som hans troende skal ha. Hver frelst synder kan og må være et bilde på Guds hellighet og kjærlighet, slik Jesus selv var det på jorden.

Gud, den Høyeste, har gitt et bevis på sin visdom ved å omvende sine troende til å være *verdens lys*. Mange av Guds egenskaper kan ses i skaperverket, og enda uendelig klarere er de framstilt for oss i hans åpenbarte ord. Men det er bare noen få tenkende sinn som studerer naturens bok, og også flokken som betrakter Guds hellige ord med alvor, er forholdsvis liten.

De troendes omgang og ferd derimot er den boken alle mennesker leser. De kristnes liv ligger åpent for alle som er omkring dem.

Det trengs ingen grublende skarpsindighet for å granske ordene og gjerningene deres; nei, både lærde og ulærde legger nøye merke til hvordan de lever. Utallige mennesker ville aldri ha tenkt på å granske Guds åpenbarte ord hvis de ikke var blitt oppmerksomme på Gud ved å se hans vesen åpenbart i livet til hans barn.

Når verdens barn ser hva Kristi disipler er blitt ved troen på evangeliet, blir de ofte beveget til å lytte til evangeliet og granske det, og til sist også til å ta imot det.

Det som er hele Kristi kirkes plikt, er også hver enkelt menighets og hvert enkelt medlems plikt. Hver kristen menighet er satt til å være et *verdens lys*, for å vise Guds hellighet og kjærlighet og slik tjene til å lokke syndere til Frelseren. Hvis en menighet ikke på denne måten lyser for verden, i klar motsetning til den onde, formørkede verden omkring, fortjener den ikke navnet Kristi menighet.

La oss likevel huske godt at siden hver menighet er satt sammen av enkelte medlemmer, avhenger helhetens art av medlemmenes art. Hvert medlem er kalt til å være et verdens lys – et «Kristi brev … kjent og lest av alle mennesker» (2 Kor 3,2–3).

Hvis et medlem i Kristi menighet ikke er et slikt lys, et slikt levende brev fra kjærlighetens og hellighetens Gud, har han forspilt sin rett til å høre den til. Han er bare til skade og skam for menigheten, og han er også til stor skade for verden omkring.

Kjære brødre og søstre, står det slik til med noen av oss? Vi spør ikke for at noen skal se seg omkring og felle dom over andre. Vi spør for at hver og en som kaller seg Jesu disippel, skal spørre *seg selv*: «Står det slik til med *meg*?» Vi ber hver og en av dere om oppriktig å granske hva det er hos *deg*, nettopp hos *deg* – i hensiktene dine, ordene dine eller gjerningene dine – som kan hindre Kristi rike og hans navns ære.

Måtte hver den som kaller seg Kristi disippel, stille seg selv dette spørsmålet i fullt alvor: «Hva er det hos *meg* som kan gi spotterne rom og hindre at syndere blir omvendt? Er ikke *jeg* på en eller annen måte årsak til at en sjel ringeakter ordet og holder all levende kristendom for hykleri?» Ja, måtte hver Jesu disippel stille seg slike spørsmål!

Måtte hver kristen nå, i denne stund, granske hva som hindrer Kristi rike hos ham, og ikke vente et øyeblikk med å søke rettelse og hjelp mot det. Det kan svi, det kan gjøre vondt, men det er bedre nå enn senere.

La oss aldri glemme at *den greinen som ikke bærer frukt, skal hogges av og kastes på ilden*.

Dette er egentlig ikke sagt til dem som daglig refser og dømmer seg selv. De burde tvert imot se bort fra seg selv og hylle seg så helt inn i Kristus at sjelen deres i hans nåde får den hvilen og styrken som trengs for helliggjørelsen.

Nei, her taler vi til dem som bekjenner evangeliet, men er lettsindige og likegyldige. Det er om slike Luther sier: «Her gjelder det ikke å se på munnen deres, men på livet deres.»

Ja, her gjelder det ikke bare at du kan tale vakkert, men også om du har noe «Ånds og krafts bevis». Det er lett å rose seg av Gud og Kristus. Men det skal vise seg at troen din er sann og oppriktig ved at den også fører med seg en hellig Ånd i hjertet ditt, som angriper, binder og korsfester ditt gamle menneske og gjør deg ydmyk og kjærlig.

Så lenge du lever her, blir du nok aldri fornøyd med din helliggjørelse og kraft, så sant du er våken og ikke er blitt lullet i søvn av forføreren i selvhelligheten innbilninger; du vil vel alltid kjenne mye mer til din synd enn til din hellighet.

Men andre skal vitne om det, og i lysere tider skal du selv kunne bekrefte med apostelen at «hans nåde mot meg har ikke vært forgjeves» (1 Kor 15,10). Da skal du se at de fremste fruktene av Ånden virkelig har fulgt troen din, selv om det ikke ble i det målet du ønsket.

Hjelp meg, o Jesus, sinnet fra jorden vende,
og la ditt eget liv i meg seg tende,
og led meg inn på livets rette vei;
ja, kom med lys og kraft i sjelen inn,
regjer meg og gled den ånd som er min,
så all min vandel stadig vitner om deg.

26. mai

> «Så vendte mennene seg bort og gikk til Sodoma. Men Abraham ble fortsatt stående for Herrens åsyn. Abraham trådte nærmere og sa: Vil du da rive bort den rettferdige sammen med den ugudelige?» (1 Mos 18,22–23).

Vi går inn i Mamres lund og lytter til den merkelige samtalen som blir holdt på høyden ovenfor, mellom Abraham og hans underfulle gjester, mens de ser ut over traktene mot Sodoma, som nå skulle ødelegges (1 Mos 18,16–33). Hele dette opptrinnet er allerede i seg selv så kostelig – enten en ser på den himmelske Fars

mildhet eller på den trofaste tjenerens fortrolige og ivrige ferd – at det kan glede alle troendes hjerter.

Men samtidig viser det oss hva alle troende har å gjøre i lignende tider. Det gir oss et blikk inn i hjertet til en trofast Guds venn, nettopp i en tid da et gudløst folk skulle rammes av Herrens straffedom.

Enda mer dragende og trosstyrkende er det blikket det gir oss inn i den himmelske Fars barmhjertige hjerte, og den høye verdien han setter på sine troende, når han for bare ti rettferdiges skyld vil spare en hel by full av gudløse foraktere.

Den som leser hele beretningen i Bibelen, ser også hvordan den himmelske Far stiger ned til tjenerens ståsted. Han skjuler sin majestet, kler sitt guddommelige vesen i menneskeskikkelse og sine tanker i menneskelige talemåter, så en synes å se og høre bare et menneske – og alt dette for å ta bort all redsel hos tjeneren sin og vinne hele hans tillit.

Det lykkes også. Vi ser hvordan Abrahams tro blir tent mer og mer av Guds vennlighet, så han går skritt for skritt lenger i bønnen sin, selv om han liksom blir stadig mer forlegen over sin dristighet.

Da Abraham hørte at Herren ville spare Sodoma for femti rettferdiges skyld, skjønte han likevel straks at selv på dette vilkåret var de truede byene prisgitt Guds vrede. Derfor holdt han det for helt nødvendig å sette tallet stadig lavere.

Da han endelig stanset ved ti og fikk løfte om bønnesvar, syntes han at det ville krenke den Høyestes rettferdighet å gå enda lavere. Fantes det ikke engang ti rettferdige der, kunne ikke Herren holde sin rettferdige dom tilbake.

Derfor vendte patriarken urolig tilbake tidlig neste morgen til stedet der han hadde talt med Herren, og nå så han med bekymring røken stige opp fra dalen som røken fra en smelteovn (1 Mos 19,27–28). Han hadde altså fått et så dypt inntrykk av Guds rettferdighet at han visste at morgenen ville bringe ham det avgjørende utfallet.

Herren sto med sin tjener på en høyde der en kunne se ut over Sodoma og traktene omkring. Slik har også hver troende ved Åndens lys et blikk som er løftet over de menneskelige forholdene. I store, rystende verdensbegivenheter ser han bare den Allmektiges tanker, og han ser at det bare er Guds sannhet og dommer som åpenbarer seg i dem.

Herren fortalte Abraham hva han ville gjøre med Sodoma og Gomorra. Også for oss åpenbarer han sine rådslag gjennom sitt ord. Vi vet at når et folk er kommet så langt at det ikke lenger akter på Herrens røst, men frekt tråkker på både hans bud og hans barmhjertighet, da stiger syndens rop mot himmelen og kaller den Allmektiges brennende nidkjærhet ned i store, ytre hjemsøkelser.

Og hva vi da skal gjøre, har vi nå sett.

Den som er benådet med den fortrolige barneånden overfor Gud, så han kan tale med ham som et barn med sin far, skal nå bruke denne nåden. Han skal tre fram for Herren og «stå for hans åsyn» som Abraham, med forbønn for dem som trues av hans hjemsøkelser. Ja, la oss, slik apostelen formaner, gjøre «bønner, påkallelser, forbønner og takk for alle mennesker, for konger og for alle som er i høy stilling» (1 Tim 2,1–2), for hele Kristi kirke og for våre nærmeste.

Gud vil gjøre store ting, men helst som svar på sine barns bønner, for at hans nåde skal bli kjent og priset. Derfor skal vi be ham om mye.

Vi ser hvordan den fromme patriarken seks ganger ydmykt ba om å få be om enda litt mer, og ikke én eneste av disse seks gangene var bønnen hans uten frukt. Gud svarte ham nådig hver gang. Og hver gang vi ber om barmhjertighet for syndere, kan vi være visse på at bønnen vår er til behag for Gud, for da stemmer den så godt overens med hans eget hjerte.

De troendes forbønner gjør riktignok ikke Guds dommer og lovene i hans nåderike til intet. Den som med vilje står Herrens Ånd imot, kan ikke bli frelst engang ved Kristi egen forbønn og tårer, slik vi ser av de ubotferdige jødene. Men *det* virker forbønnen at Gud gjør noe særskilt for dem som hans elskede venner ber for. Ja, vi ser her at Herren av hjertet var villig til å spare alle disse truede byene, om det bare hadde funnes ti rettferdige der.

Og her er det andre vi skal lære av dette skriftstedet; det er noe overmåte herlig som stråler fram fra Guds hjerte. Se nemlig *hvor dyrebar en eneste rettferdig er i Guds øyne* – det vil si en sjel som er rettferdiggjort ved troen i Kristi blod, har syndenes forlatelse og jager etter helliggjørelse. *For noen få slike vil Herren spare en hel by full av ugudelige*.

Da må vel Herren Kristus ha en dyrebar skatt på jorden i alle sine troende som er spredt omkring der! Det burde sannelig inderlig dra oss og bøye oss ned ved hans fotskammel. Og ved siden av forbønnen fra vår store Yppersteprest er det visst ingenting som så sterkt bestemmer Herrens veier med folkene som hans blikk på de få rettferdige og deres forbønner.

Å, visste dere mennesker hvilken ære dere får,
å, kjente dere bare den velsignelse stor
som Gud ved sine utvalgte til dere lar gå,
de som pryder og redder den syndige jord –
dere ville dem ære og på hendene bære
med jublende glede, men sørge og klage
når Gud sine hellige fra dere vil ta.

27. mai

«Elsk hverandre inderlig av hjertet! For dere er gjenfødt» (1 Pet 1,22–23).

Kjærligheten til Guds barn er en frukt og et tegn på den nye fødselen. Av det følger at en formaning til denne kjærligheten ikke gjelder hvem som helst, men bare kristne som er født på ny.

En må aldri prøve å formane «den som er født (bare) etter kjødet» til å elske dem som «er født etter Ånden». Det blir alltid et forgjeves arbeid å ville oppheve det gamle fiendskapet mellom slangens ætt og kvinnens ætt. Det er de t*roende* det gjelder når Herren Kristus og apostlene formaner: «Elsk hverandre inderlig!»

For selv om kjærligheten er født av Ånden i hjertene våre og vokser fram av vår forening med Frelseren, trenger den likevel, som alle Åndens frukter, å bli stelt og pleid godt. Derav alle Skriftens formaninger og oppmuntringer til kjærlighet!

Det er et stort tap og en stor fare om du mister kjærligheten til brødrene. Og det er mye som gjerne vil kjøle ned denne kjærligheten. Vår svorne fiende vet godt hva han vinner om han får deg skilt fra brødreflokken, og derfor legger han alltid planer mot de kristnes broderkjærlighet. I våre egne hjerter finner han mange midler.

Men fordi denne kjærligheten er en så kjennetegnende frukt av livet i Kristus, er den også alltid avhengig av *dette* livet. Så lenge jeg lever i frisk øvelse av omvendelse og tro, elsker jeg også brødrene. Derfor ligger den første, mest alminnelige og viktigste årsaken til at kjærligheten kjølner, i et svekket nådeliv.

Når et jordisk sinn begynner å ta overhånd hos en kristen, så han ikke lenger daglig omvender seg og tror, erkjenner synden og griper nåden, da begynner han med det samme å bli kald mot brødrene. Han ser da mer feilene deres enn den nåden som bor i dem. Også slik blir de ordene fra Herrens munn oppfylt: «Fordi lovløsheten tar overhånd, skal kjærligheten bli kald hos de fleste» (Matt 24,12).

Dessuten finnes det hos brødrene mye uforstand og andre uvaner som kan støte og kjøle ned kjærligheten. Og endelig oppstår det av og til ulike meninger som splitter brødreflokken. Uenigheten gjelder riktignok bare mindre vesentlige spørsmål – for i den store hovedsaken er alle troende i hele verden enige – men likevel kan disse sidemeningene gi kjærligheten dødelige sår. Det skjer særlig på to måter.

For det første skjer det når jeg ikke forstår at en bror kan være en like oppriktig og benådet kristen selv om han ikke forstår alle punkter i Guds ord slik jeg gjør – når jeg ikke forstår at det også blant dem som har andre meninger i visse spørsmål, finnes troende Guds barn. For da følger det at jeg begynner å fordømme alle som i en eller annen sak har en annen mening enn jeg, og en slik dømmesyke må alltid slukke kjærligheten.

Det er noe annet om jeg bare står imot den falske meningen eller refser en feil eller en uforstandig ferd hos min bror, slik Kristus refset Peter da han grep til sverdet, og en annen gang kalte ham «Satan» (motstander). En slik refselse kan alltid gå sammen med kjærligheten. Men å fordømme helt den som jo har sin eneste trøst og sitt ett og alt i Kristi blod, det strider helt mot kjærligheten og dreper den.

For det andre skjer det når disse sidespørsmålene blir så store og viktige for meg at de får den fremste plassen i hjertet. Det viser seg ved at alle som er enige med meg i dette spørsmålet, blir meg kjærere enn de Jesu venner som ikke er enige med meg der – selv om de første ikke lever i Kristus.

Å, for et betenkelig tegn! Å, for et forferdelig forhold!

Tenk på det: Et spørsmål som kanskje er så overflatisk at selv Kristi fiender kan omfavne det med all varme, blir så viktig for meg at jeg møter disse fiendene med mer kjærlighet og glede – bare fordi de fremmer dette ene sidespørsmålet – enn søsknene i Kristus, de som sammen med meg «har fått den samme dyrebare troen … ved vår Gud og frelser Jesu Kristi rettferdighet» (2 Pet 1,1).

Se, et menneske som er min Herres fiende, som ennå aldri har tenkt på å søke sin soning og fred i Lammets blod, aldri har ligget som en fortapt synder

ved Jesu føtter, men tråkker Guds Sønn under føtter og akter paktens blod for urent (Hebr 10,29) – et slikt menneske blir meg kjærere enn en Jesu venn som har sitt ett og alt i Lammets død og smerte, som er et Guds barn og min bror for evigheten.

Er ikke dette et betenkelig, et forferdelig forhold? Og vitner ikke dette om at sidespørsmålet som har vært årsaken til det, er blitt viktigere for meg enn Frelseren, når brødrene i det spørsmålet er meg kjærere enn brødrene i Kristus?

Når kjærligheten til Guds barn altså kan kjølne av så mange grunner, hvor viktig er det da ikke å ta seg godt i vare og tenke på de store grunnene vi har til å elske våre søsken i nåden!

Vår førstefødte bror, han elsker oss alle,
og skammer seg ei – å under! – å brødre oss kalle;
han ser ikke på gavenes ulike glans,
han ser bare *ett*: om en virkelig er hans.
Vi er jo hans for å elske hverandre,
men ikke for å mistro og dømme og klandre
de kjære Guds barn som til himmelen vandrer.

Så la oss av hjertet hverandre formane
å samles i troskap om Fredsfyrstens fane
og la det egne partiets merke falle!
Vi er jo *brødre* – hva mer vil vi alle?
Se, enhet i tanke og streben behager
vår Far i det høye, hvis kjærlighet lager
at enighet styrker, mens splid gjør oss svake.

28. mai

> «Det som vi har hørt, det som vi har sett med våre øyne, det som vi betraktet og våre hender rørte ved, om livets Ord … det forkynner vi for dere» (1 Joh 1,1.3).

Tenk for en seirende trøst og styrke det var for Johannes at han kunne vitne slik! Det er den *triumferende vissheten* som kommer til uttrykk her: Jeg forkynner ikke noe usikkert, men det jeg har sett med mine øyne, hørt med mine ører og rørt ved med mine hender.

Johannes var den lykkelige som hadde ligget ved Jesu bryst, vandret, hvilt og våket sammen med ham, og stått ved hans kors og ved hans himmelfart. Da undrer det oss ikke at Johannes med glede kunne gjøre og lide alt.

I sitt evangelium har han også vist til at han selv hadde sett: «Vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet» (Joh 1,14).

På samme måte triumferte også Peter og stadfestet vitnesbyrdet sitt med det han selv hadde sett: «For det var ikke kløktig uttenkte eventyr vi fulgte», sier han, «da vi kunngjorde dere vår Herre Jesu Kristi makt og gjenkomst, men vi hadde vært øyenvitner til hans storhet» (2 Pet 1,16). Gud være lovet!

Men du sier: «Hvilken visshet har *vi*, som ikke har sett det med egne øyne?» Gud være lovet! «Den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i seg

selv» (1 Joh 5,10) – han har sett og skuet! Gud har ikke latt seg selv være uten vitnesbyrd.

Den som ikke tror Guds vitnesbyrd, er med full rett straffet med blindhet. Han ser ingenting, heller ikke det som står rett foran ham. Det viser de vantro jødene, som hadde Kristus og alle hans gjerninger for øynene like godt som Johannes og Peter, og likevel ikke så noe.

Men den som tror på Guds Sønn, ser i ham «urim og tummim», lys og fullkommenhet. Han omgås også Kristus hver dag – skulle han da ikke kjenne ham? Den som tror på Guds Sønn, ser herlige ting: først i seg selv og i sin egen sjels historie, nemlig en ny skapning, ikke mindre underfull enn den første skapelsen. Dernest ser han utenfor seg stadige bekreftelser på Guds ord.

Hva ser han for eksempel ikke bare i denne levningen av det gamle Israel, jødene som lever iblant oss? Hva ser han ikke i alle hedningenes ynkelige gudelærer? Hva ser han ikke bare i det at ordet om den korsfestede ikke stanset ved hans død, men er gått ut i alle land? Hva mer trenger han som bevis for Kristi oppstandelse? Og hva mer trenger han da å vite om hvem denne Herren var?

Er ikke alt dette et *seende*? Takk og lov, Gud! Vi har sett, vi har skuet! – men likevel ikke alle, bare dem som du «vil åpenbare det for» (Matt 11,27).

Vi gjør vel i å ydmyke oss under Guds mektige hånd og tigge om denne nåden, om et åndelig øye, om lyset; for det kommer bare ovenfra, fra lysenes Far.

Det andre Johannes lærer oss her, er at vi hver dag må *omgås* disse himmelske tingene i livets ord. Han viser til sin daglige omgang med dem ved å gjenta de mange ordene: «Det som vi har *hørt*, det som vi har *sett med våre øyne*, det som vi *betraktet* og våre hender *rørte ved*, om livets Ord.»

Se, her er det andre nødvendige vilkåret for å ha en trøst og glede i Kristus som seirer over alt: at vi ikke bare en gang har hørt og sett, men *stadig*, igjen og igjen, hører og ser og betrakter og betrakter på ny, og «rører ved» eller *omgås* disse tingene, våre himmelske rikdommer.

Her ligger hemmeligheten ved å ha kraft og trøst i hjertet, nemlig *seendet* og *betraktningen* – det *stadige* seendet og betraktningen av det som gir oss glede. Nå berører vi et punkt som alt henger på.

Her er grunnen til at det bor så lite fred, glede og kraft i hjertene våre: Vi ser på alt annet, tusen ganger, bare ikke på dette som gir liv og fred.

Ja, midt under flittig hørsel og lesning kan vi likevel ha sjelens øye rettet bare mot oss selv, mot elendigheten, mens vi ikke kan fordype oss i Kristi herlighet, i Guds evige utvelgelse og i våre himmelske rikdommer. Og hva hjelper da alt Guds ord?

Det sjelen ser på og omgås, fyller hjertet. Det er en sørgelig sykdom hos visse kristne at de så lite betrakter det store og herlige som skulle fylle dem med fred og glede. I stedet fordyper de hele sjelen i det som fyller dem med alt ondt, med kval og uro.

Det vi ser mest på, får vi mest inntrykk av. Gud hjelpe oss! Dette er noe så viktig og nødvendig at alt er forgjeves om vi ikke retter oss etter ordet her.

Vi skal også hjelpe hverandre med formaninger og oppmuntringer til å begynne å omgås våre store rikdommer i Kristus mer flittig. Det finnes ingen annen måte å få glede og styrke i hjertet på.

Luther, som hver dag ikke gjorde annet enn å arbeide med ordet og læren, hadde likevel ikke noe annet råd enn det hver enfoldig tjenestepike har. Hver dag tok han for sin egen sjels skyld fram trosartiklene, Guds ti bud og noen velkjente ord om Kristus, og betraktet dem for tusende gang. Ingen kristen har ennå funnet på noen annen måte å vinne og bevare kraft i hjertet på. Gud hjelpe oss til å gjøre alvor av dette!

Lær oss trofast ta vare
på det ord du oss har gitt,
led oss i ditt lys det klare
på den vei til hjemmet ditt.
Hold vårt hjerte for deg stille,
la ei vantro oss forville,
hjelp oss, Herre, ei å spille
nådestunder du gir fritt.

29. mai

> «Dersom vi sier at vi har samfunn med ham, men vandrer i mørket, da lyver vi og gjør ikke sannheten» (1 Joh 1,6).

Det store spørsmålet som hele tyngden i dette stedet hviler på, må være hva det vil si *å vandre i mørket*. I det spørsmålet skal vi være svært forsiktige så vi ikke tolker det etter eget hode, men finner Herrens egen mening, ordets egen forklaring. Da blir vi verken bedrøvet uten grunn eller trøstet på falskt grunnlag.

Gud være lovet, alt er forklart i ordet! Kristus sier: «For hver den som gjør det onde, hater lyset og kommer ikke til lyset, for at hans gjerninger ikke skal bli refset» (Joh 3,20). Legg merke til det: «for at hans gjerninger ikke skal bli refset»!

Når et menneske skyr det refsende ordet og ikke vil komme fram for Gud, som er lyset, med det han er og gjør – ikke vil la synden bli refset, bekjenne den og søke oppgjør og soning, men går og holder seg unna og sier som Judas: «Det er vel ikke meg?» – er ikke dette å vandre i mørket?

Sammenlign nå med v. 8: «Dersom vi sier at vi ikke har synd, da bedrar vi oss selv, og sannheten er ikke i oss.» Og derimot v. 9: «Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast.»

Kort sagt: Å si at en har samfunn med Gud og likevel vandre i mørket, er å ikke ha et åpent forhold til Gud, ikke ligge med sin synd for nådestolen.

Med andre ord: En vil ikke la synden komme under dommen, vil ikke bekjenne den for Gud og gi den fra seg for å få den både tilgitt og dødet. En vil heller være uforstyrret med synden sin og trekker et dekke av unnskyldninger og hykleri over seg for å få ha synden i fred, urefset og ikke tatt bort.

Den egentlige grunnen til denne vandringen i mørket er en sovende, ulydig og ubotferdig ånd som ikke bryr seg om Gud. For Gud sier oss i sitt ord sin vilje og sitt råd om vår frelse; han taler både om hjertets nye fødsel og om livets

helliggjørelse. Når vi likevel kan leve videre i en tilstand som ikke stemmer med dette ordet, ser vi at det som ligger til grunn, er forherdelse og forakt for Gud.

Noen lever svært fromt i det ytre. De skiller seg langt fra verden ved andaktsøvelser, noe kristen virksomhet og vakre ord og gjerninger, men vandrer likevel i mørket. For de lever ikke for nådestolen i «det aller helligste», i «omvendelse til Gud og troen på vår Herre Jesus Kristus» (Apg 20,21), og de vet ikke av noen *fødsel* av Ånden.

Disse forakter ordet om hjertets indre forhold og spotter dermed den Allmektige. Men Gud er lys, hans øyne ser det, han merker det godt, og han lar seg ikke spotte.

Du kjenner ikke noe til Åndens fødselsarbeid i sjelen din, ingen syndenød og dom som du har kjempet med for nådestolen, før du endelig ved Herrens herlige budskap fikk utfrielse fra dommen og visshet om tilgivelse, og dermed et nytt liv i hjertet.

Nei, du vet bare at du selv begynte på en ny vei da du så at det var nødvendig. Du begynte med andaktsøvelser, bønner og gode gjerninger og har fortsatt slik, uten noen gang å synke ned i en synd som ble overmektig og stor. Heller ikke har du erfart at nåden midt i din rådvillhet ble «enda større» (Rom 5,20).

Nei, din *forbedring* og din trøst har holdt følge med hverandre, slik at trøsten din har bygget på forbedringen din. Og så går du videre og håper likevel på en god utgang. Dette er å spotte Herren og forakte hans ord.

For du vet at Skriften lærer en helt annen vei, gjennom vår synds og Guds nådes overflod, gjennom *den nye fødselens* trange port. Og du vet at Kristus uttrykkelig sa: «Uten at en blir *født* på ny, kan han ikke se Guds rike» (Joh 3,3). Men du frykter ikke; du håper at du likevel skal se Guds rike.

Du hører noen troende fortelle av egen levende erfaring om den nye fødselens verk i hjertet, om syndenød, om tro og vitnesbyrd, om fred og glede i Den Hellige Ånd – og med egne øyne kan du se at det er en stor virkelighet.

Men da er du stum så lenge de taler om dette, helt til samtalen kommer inn på gjerninger, virksomhet og ytre forhold; der er du hjemme – bare ikke i de indre forholdene, i omvendelse og tro. Likevel håper du at det skal gå deg vel, at du skal få se Guds rike! Du ser nok hva Herren sier om det, men det vil du ikke forstå eller granske nærmere; du skynder deg forbi.

Se, dette er å vandre i mørket i sitt indre og ikke ville komme fram i lyset.

Men djevelen virker på mange måter til vår fortapelse. Det finnes også noen bekjennere blant oss som virkelig har erfart mye av dette indre, og som med en mengde riktige ord kan beskrive sin vekkelse, hvordan troen ble tent, sitt klare vitnesbyrd og mer. De forstår å tale både om loven og evangeliet, både om troen og helliggjørelsen.

Og likevel vandrer de nå i mørket. Det viser seg ved at de frimodig gjør mørkets gjerninger og ikke vil la seg forby synden. De vil ikke la seg refse, men unnskylder og forsvarer sin ferd.

Det er dette Johannes nevner som tegn på dem som vandrer i mørket, når han tar *hat* som eksempel og sier: «Den som sier at han er i lyset, og som hater sin

bror, han er ennå i mørket … Han vet ikke hvor han går, for mørket har blindet hans øyne» (1 Joh 2,9.11).

Gud, hjelp meg som et lysets barn
å se og unngå alle garn
som Satan for meg setter.
Ja, la meg aldri glemme bort
at livets tid er altfor kort
og likevel så mye gjelder.
Derfor skal jeg flittig
bruke dagen, høre loven,
som kan lære
det som tjener til din ære.

30. mai

> «Om jeg vil at han skal leve til jeg kommer, hva angår det deg? Følg du meg!» (Joh 21,22).

Herren hadde forberedt Peter på martyrdøden som ventet ham, og sagt: «Sannelig, sannelig sier jeg deg: Da du var yngre, bandt du selv opp om deg og gikk dit du ville. Men når du blir gammel, skal du rekke ut dine hender, og en annen skal binde opp om deg og føre deg dit du ikke vil» (Joh 21,18).

Men så forteller Johannes at Peter snudde seg, så på den disippelen som Jesus elsket, og spurte: «Herre, hva da med ham?» Da sa Jesus til ham: «Om jeg vil at han skal leve til jeg kommer, hva angår det deg? Følg du meg!»

Det lærerike i dette stedet er å se hvor raskt og alvorlig Herren trekker Peter bort fra å se på en annens vei og skjerper oppmerksomheten hans mot hans eget kall alene. Han lar ham forstå at all vekt ligger på viljen til ham som kaller. – *Om jeg vil*, sier han.

Her er det viktigste ordet i Skriften om våre gjerninger. Her er det ordet som gjør et menneskes gjerning stor, viktig og dyrebar – «jeg vil».

Det er dette ordet som gjør at den aller minste og ubetydeligste gjerning, som å feie et gulv, kan være langt mer dyrebar og hellig for Gud enn om jeg bygde et stort tempel for ham eller dro ut for å omvende hedninger – så sant den første gjerningen var befalt meg av Gud, mens de andre var gjerninger jeg selv hadde valgt.

Å, om vi bare en gang kunne få øynene opp for dette!

For ingenting lammer så sterkt nidkjærheten for gode gjerninger hos ellers villige og trofaste sjeler som dette: De kan umulig komme bort fra vår gamle tilbøyelighet til å se på gjerningens egen verdi og anseelse. Er den ringe, holder de straks gjerningen for mindre hellig og mindre til behag for Gud og glemmer helt *den store Guds vilje og befaling*, som alene gir en gjerning dens verdi.

Men helt fra verdens begynnelse, helt fra den første prøven mennesket ble satt på, har Gud villet skjerpe vår oppmerksomhet for dette: For ham gjelder den minste gjerning like mye som den største, alt avhenger bare av *hans ord*, og han søker bare vår *lydighet* – tro, kjærlighet og lydighet.

Det viste han da han bandt hele verdens store prøve til den lille gjerningen å ikke ete av et bestemt tre i paradiset.

Legg derfor merke til dette og forstå det: For oss mennesker er det nok stor forskjell på gjerninger. Den trofaste sjelesørgeren eller misjonæren gjør for eksempel menneskene umåtelig mye mer godt med sin tjeneste enn håndverkeren eller tjenestepiken gjør med sin.

Men for Gud er den ene tjenesten akkurat like kjær som den andre, når den bare er sprunget ut av tro og lydighet mot hans ord.

Vår Herre Gud har et stort rike på jorden: hele menneskeheten, med både verdslig og åndelig styre. I dette riket er det mange slags behov, og det trengs mange slags tjenere og tjenester, som alle er nødvendige for helhetens beste. Det trengs konger og undersåtter, de som befaler og de som lyder, lærere og elever, foreldre og barn, husbønder og tjenere.

Alle har de ulike kall, plikter og gjøremål, og disse ulike kallene, pliktene og gjøremålene er *alle like dyrebare for Gud*, fordi *han har innstiftet dem*. Dessuten trenger vi dem alle og kan ikke være foruten dem.

Det er dette Paulus viser med bildet av de ulike lemmene i et legeme, når han sier: «Ikke alle lemmer har samme gjerning» (Rom 12,4). «Dersom hele legemet var øye, hvor ble det da av hørselen? Hvis det hele var hørsel, hvor ble det da av luktesansen? Men nå satte Gud lemmene, hvert enkelt av dem, på legemet, slik som han ville» (1 Kor 12,17–18). «Slik er vi også ett legeme i Kristus, enda vi er mange. Men hver for oss er vi hverandres lemmer. Alt etter den nåde som er oss gitt, har vi ulike nådegaver» (Rom 12,5–6) – og ulike kall.

Nå har Gud gitt sine særskilte forordninger for hver av disse ulike stendene, for eksempel for barn og foreldre, mann og hustru, husbønder og tjenere. Og siden hvert menneske nødvendigvis må høre til en av disse stendene, har også hvert enkelt menneske sine befalinger fra Herren.

Ved disse Guds befalinger til hver stand kan hver den som gjør de gjerningene Gud har innstiftet for hans stand, være like viss på at han gjør Gud en tjeneste, som om Herren selv kom på besøk og ba ham om denne gjerningen. Da ville han sannelig være overlykkelig bare over å få gjøre *ham en tjeneste*.

Tenk for eksempel på en tjenestepike som synes hun har en ringe stilling og aldri tror hun får anledning til å gjøre gode gjerninger. Kunne hun virkelig tenke over dette, ville hun ha den store gleden i hjertet at hun med alle sine enkle husgjøremål gjorde bare gode gjerninger og stadig fikk tjene Gud. For hennes stand og gjøremål er like mye innstiftet av Gud som en biskops eller en misjonærs gjerninger.

Forsømmer du derimot det Gud har innstiftet for din stand og i stedet gjør en gjerning som i seg selv er svært stor, da er den uten verdi for Gud, og din forsømmelse av det som var befalt deg, er en stor synd.

Er det ringe å få vandre
samme sti som Jesus gikk?
Er det ringe å få *gi* noe,
når for intet alt jeg fikk?

Er det ringe å få bære
samme drakt som Jesus bar?
Er det ringe å få *tjene*,
når selv Jesus tjener var?

Er det ringe å i lydighet
gå etter min Fars bud?
Er det ringe å få elske
i min fattige neste – Gud?

31. mai

«Mine får hører min røst, jeg kjenner dem, og de følger meg» (Joh 10,27).

Se nå her hva Kristus sier om sine får: *De hører min røst, og de følger meg*. Dette er de første og kjennetegnende fruktene av å kjenne Kristus rett.

Å, når et fattig, fortapt får lærer å kjenne sin gode, trofaste hyrde rett – at han har satt sitt liv til for fårets liv, og nå kjenner, elsker og steller det slik det trenger – da blir det en lyst og et livsbehov for det fåret å få følge en så god hyrde.

Det er umulig å *kjenne* ham uten å *elske* ham, og umulig å elske ham uten å ville *følge* ham. Har han ikke begynt å vinne ditt hjerte, så du gjerne ville forlate alt for å få være hans venn og etterfølger, da har du ennå ikke lært å kjenne ham rett.

Men la oss forklare dette nærmere. Det er sant at *troen og kunnskapen om Kristus har mange trinn*. Den kan vokse uten stans, og en svak tro kan ikke føre med seg den samme kjærligheten og den samme kraften til helliggjørelse som en sterkere tro. Derfor kan vi svært lett bli ført vill om vi alltid vil kjenne igjen oss selv eller andre på kraften i livet.

Derfor har Pontoppidan med stor ettertanke og visdom sagt «at den rettferdiggjørende *troen* er det eneste ufeilbare kjennetegnet på menneskets nådestand». Det samme har Luther sagt med disse ordene: «En kristen kan ikke godt bedømmes og kjennes igjen på annet enn på *samvittigheten*» (det vil si sjelens indre forhold både til Gud og til synden), «for sanne kristne kan falle, og de falske kan hykle og føre et svært vakkert liv.»

Men når Kristus sier: «Mine får hører min røst», har han med det uttrykt to viktige frukter og tegn på troen.

For det første får de et visst øre for hyrdens røst. Selv om de ellers kan være svært enfoldige og lite kunnskapsrike, har de på dette området en egen fin dømmekraft, så de kjenner igjen hva som er den gode hyrdes røst og hva som ikke er det.

For det andre ligger det i ordet *hører min røst* nettopp det som er så kjennetegnende for de troende: Selv om de ikke alltid kan gjennomføre i handling det de ville og burde, har de likevel et oppriktig lydig *sinn* for det – den «villige ånd» som så inderlig ønsker å kunne gjøre det.

De refser seg selv for sine mangler og sukker inderlig etter nåde og kraft til å kunne være og gjøre det Herren elsker. Dette viser den hjertelige *hørsomheten* eller lydigheten. Det Herren taler i sitt ord, «tar tak i dem». De ærer det og retter seg etter det, og de ønsker ingenting høyere enn å kunne leve etter det.

Det er bare *én* nød de alle klager over, nemlig at det er en lov i lemmene deres som strider så mot loven i sinnet deres at de ikke alltid kan gjøre det de vil (Rom 7,23).

Det er merkelig å se dette som bevis på deres lydige sinn og rene ånd: Er det en bestemt synd som henger ved dem med særlig makt, da er det nettopp denne synden som blir gjenstand for alle bønnene deres. De ber nesten ikke om noe annet med virkelig iver enn om hjelp og utfrielse fra den, og i slike tider regner de alle andres synder som ingenting mot denne. Det er bare *deres* synd som er virkelig tung og straffverdig, synes de.

Å, disse gode Guds barn! Med hykleren og fariseeren er det helt omvendt. Han ser bare andres synder som tunge og straffverdige, men med sine egne er han særdeles overbærende. Legg da merke til hvilken hellig ånd som følger med den levende troen!

Men ved ordene *de følger meg* skal du også merke deg dette: Et menneske kan ta imot og hylle evangeliet på en slik måte at det likevel i hele sitt vesen forblir det samme som før. Det står i det samme forholdet til verden og til sine skjødesynder, og blir ikke forvandlet slik at det i hele sin retning og framtid blir en Jesu disippel og etterfølger. Da har det mennesket bare bedratt seg selv med en selvlaget tro.

Stans og tenk over dette, hvem du enn er som leser disse Jesu ord: *de følger meg*. Du er bedratt med en falsk, selvlaget tro hvis du ikke er blitt en Jesu etterfølger.

Den levende troen er «en Guds kraft i oss, som forvandler oss og føder oss på ny av Gud, og gjør oss til helt andre mennesker i hjerte, sinn, vilje og alle krefter, og som har Den Hellige Ånd med seg» (Luther). Slik sier også apostelen Paulus: «Om noen er i Kristus, da er han en ny skapning» (2 Kor 5,17); ja, han kommer liksom inn i en ny verden og begynner et nytt liv.

Dette er det store beviset på at troen er *levende* – når du først har sett godt etter om den er *sann*, det vil si om den har Kristi soning og syndenes forlatelse til gjenstand, og ikke din egen hellighet.

For etterfølgelsen av Kristus og den sanne helliggjørelsen må springe ut av *syndenes forlatelse* og ikke av vår egen selvhellige lyst. Vi må først, knust og benådet, bli så grepet av Kristus og hans nåde at vi følger ham bare *for hans skyld*.

Det må være sannhet i hjertet når vi bekjenner: «For Kristi kjærlighet tvinger oss, idet dette er avgjort: Én er død for alle, og derved har de alle dødd» (2 Kor 5,14). Men når denne Kristi kjærlighet tvinger oss, da følger det sannelig også et nytt liv, en ny skapning, som nå med fri lyst følger sin Frelser gjennom livet.

Jesus, du min hyrde god,
du som kjøpte meg med blod,
din jeg er og være vil,
deg jeg evig hører til.

Å, hvilken salighet å få
alltid fram til deg å gå,

og i all min synd og ve
deg som Frelser for meg se.

Gjør meg, du mitt hjertes trøst,
mer og mer lydig mot din røst,
villig til å følge deg
trofast på din viljes vei.

Juni

1. juni

«Hver den som elsker, er født av Gud» (1 Joh 4,7).

Det ville være umulig å få snø og is til å være varme så lenge de ennå er snø og is, og like nytteløst er det å tvinge deg selv til å elske Gud og din neste rett før hjertet er forvandlet – før du har fått et nytt hjerte som elsker av seg selv.

Kjærligheten er noe fritt, den er hjertets sak og kan ikke tvinges fram. Hvor mye du enn tvinger deg til å tale og leve rett, kan du likevel ikke tvinge hjertet til å elske det det ikke vil. Derfor er det dårskap å preke om kjærlighet for et hjerte som ikke er født på ny. «Kjødets attrå er jo fiendskap mot Gud, for det er ikke Guds lov lydig, kan heller ikke være det» (Rom 8,7).

All den kjærligheten du synes du har til Gud før den nye fødselen, er innbilt, egennyttig og begrenset. Du elsker Gud bare når han gjør og sier det som behager deg. Men når han setter deg på prøve eller byr deg noe du ikke vil, da knurrer du mot ham og klager på en eller annen måte over at budet hans er strengt. Like lite elsker du din neste som deg selv; du er alltid mer opptatt av ditt eget beste enn av hans.

Slik er alle menneskehjerter av naturen, ja, *alle*, uten unntak.

Spør du da hvordan du får et nytt hjerte som elsker rett, så legg merke til dette: Du får aldri rett kjærlighet til Gud før *han* først har vist deg så mye kjærlighet at hjertet ditt liksom smelter av varmen i hans kjærlighet. Du kan ikke begynne med å *gi* ham kjærlighet, men må begynne med å *ta imot* kjærlighet fra ham.

Slik sier apostelen Johannes: «I dette er kjærligheten, ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss» (1 Joh 4,10). Og Jesus sier: «Dere har ikke utvalgt meg, men jeg har utvalgt dere» (Joh 15,16).

Men bare den kjærligheten fra Gud som omfatter og frelser hele ditt vesen, kan smelte og forvandle det – den kjærligheten som angår selve livet for tid og evighet, nemlig *din benådning* hos Gud, *dine synders forlatelse* og at du salig blir tatt opp som *Guds barn*.

Om dette talte Herren selv hjemme hos fariseeren Simon. En stor synderinne kommer inn, faller ned ved føttene hans, vasker dem med tårene sine og tørker dem med håret sitt.

Fariseerne undrer seg over dette, men Jesus forklarer saken: «En mann hadde to skyldnere. Den ene skyldte ham fem hundre denarer, den andre femti. De var for fattige til å betale, og begge fikk gjelden ettergitt. Si meg, Simon, hvem av dem mener du elsket denne nådige herren mest?» «Den som fikk mest ettergitt», lød svaret. Og Jesus la til: «Du dømte rett … Hennes mange synder er henne forlatt, derfor elsker hun meget» (Luk 7,41–47).

Se, her ser vi hva apostelens ord betyr: «Der synden ble stor, ble nåden enda større!» (Rom 5,20). Jo mer lov i samvittigheten, desto mer stormer og kjennes syndene; jo mer synd som kjennes, desto større blir nåden når alle disse blir forlatt; og jo mer nåde du får, desto større blir din kjærlighet, glede og takknemlighet.

Dette er den nye paktens styringsordning: Gud, som har befalt oss å elske fiendene og med velgjerninger samle glødende kull på deres hoder, gjør selv det samme mot oss. Han smelter og overvinner oss med den overstrømmende nådens glødende kull.

Og nå, først nå, begynner du å elske Gud tilbake. Nå blir også hjertet ditt så forvandlet at du med en helt ny kjærlighet elsker alle mennesker. For «Guds kjærlighet er utøst i våre hjerter ved Den Hellige Ånd som er oss gitt» (Rom 5,5).

Denne kjærligheten til nesten er av to slag: den *alminnelige* kjærligheten og den *broderlige* kjærligheten. Med den alminnelige kjærligheten elsker du *alle* mennesker og gjør dem godt *overalt* hvor du kan og i *alle* deres behov. Denne kjærligheten forutsetter verken fortrolighet eller vennskap, for det eneste vilkåret den stiller, er at den andre er et *menneske*.

Det er om denne kjærligheten Jesus sa: «Elsk deres fiender … gjør vel imot dem som hater dere» (Matt 5,44) og så videre.

Dette er viktig å legge merke til om du vil være en *kristen*: at du ikke bare elsker dem som er dine venner og gjør deg godt – dem du kaller elskverdige. Slik skal det ikke være om du vil være en kristen!

Da gjelder det for deg bare å tenke på om de har det samme menneskeblod som du, om de stammer fra den samme Far i himmelen og den samme stamfar på jorden som du, og om de er gjenløst med det samme blod som du.

Når du ser et menneske i nød, ville det være en stor oppmuntring til kjærlighet om du tenkte: Dette er min bror, min søster! For etter kjødet er vi jo alle brødre.

Det andre slaget av kristen kjærlighet er den *broderlige*. Broderkjærlighet er den kjærligheten som knytter alle Guds barn i verden sammen som brødre i et salig, inderlig og fortrolig søskenbånd.

Dette brorskapet kjenner ingen grenser av ulike kirkesamfunn, former og steder, ulike stender og levekår. Det ser etter noe som finnes overalt der Kristus blir forkynt, nemlig *Guds barn*, født av Gud. For grunnen til denne broderlige kjærligheten er bare denne: «Hver den som elsker Faderen, elsker også den som er født av ham» (1 Joh 5,1).

Og her er grunnen til at Kristus nettopp nevnte denne kjærligheten som tegnet på hans sanne disipler, da han sa: «Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler, om dere har *kjærlighet til hverandre*» (Joh 13,35). For alt annet kan

hyklere etterligne, men ikke den kjærligheten til hverandre som ser etter dem som er født av Gud.

Å, la oss da søke av innerste hjerte
å elske hverandre i glede og smerte,
forent bare i troen på Frelseren god,
hvis død er vårt liv, og hvis angst er vår ro.

2. juni

«Min lyst hadde jeg i menneskenes barn» (Ordsp 8,31).

Det er vår store hovedvillfarelse, inngitt av slangen ved syndefallet, at vi ikke holder Gud for en *Gud*, en *hjelper* og *frelser*, men for en hard dommer, en herre som bare krever vår tjeneste.

Herren har et annet sinn. Hans eneste lyst er å gjøre oss godt. Derfor er det hans lyst å bo hos menneskenes barn på jorden. Der har han et stort, uendelig sykehus, fullt av elendighet, jammer og nød – der er hans lyst. Dette er mitt *hvilested*, sier han, *her vil jeg bo, fordi jeg har lyst til det* (Sal 132,14).

En dag var Jesus sulten og sendte disiplene inn i en by for å kjøpe mat. Imens kom en fattig kvinne ut fra byen, en hedensk kvinne tynget av synd. Jesus talte med henne. Samvittigheten hennes ble vakt; hun forsto «hvem det er som sier: Gi meg å drikke». Rammet i samvittigheten, men glad i håpet, løp hun for å kalle flere hedninger til Jesus.

Nå kom disiplene med maten og sa: *Rabbi, et!* Men nå trengte han ikke å ete; sulten hans var stilt. Han hadde funnet noen fattige syndere å frelse, og da sa han: «Jeg har mat å ete som dere ikke vet om!» (Joh 4,32).

Se her Frelserens hjerte! Se her hva som er hans lyst blant menneskenes barn! Det er hans *mat*, hans *hvile*, hans *lyst å gjøre dem godt*. Derfor er det hans lyst å *bo blant menneskenes barn*.

Denne lysten er ikke noe tilfeldig og forbigående, men en dypt grunnfestet, evig tilbøyelighet i hans vesen til menneskeslekten. Det har det ene århundret og årtusenet forkynt for det neste helt fra verdens begynnelse.

Grunnen ligger dypt. Gud gjorde mennesket i sitt bilde; Gud skapte det til å være hans barn, hans selskap og hans lyst.

Og da han skapte mennesket, denne herren over jorden, skjedde det ikke i hast som med de andre skapningene, ved et allmektig: *Bli!* Nei, for menneskets skyld ble han en skaper i egentlig forstand. Med stor flid og omsorg formet og dannet han menneskets kropp av en jordklump, og så blåste han inn i den livsånden fra sitt eget hellige vesen, «og mennesket ble til en levende sjel» (1 Mos 2,7).

Knapt er menneskene der, så er den kjære Frelseren også midt iblant dem og vandrer med dem under trærne i hagen.

Ja, da var det jo forståelig, tenker dere; det var ikke noe særlig. Men om noen nå sa dere at det var først ved vårt fall, vår synd og vår nød at hans lyst til å bo blant oss ble virkelig sterk og varm – kunne dere tro det? Og se, slik er det virkelig.

Nå begynte det evige dypet av hans guddommelige barmhjertighet mot oss å bruse i ham. Hans «hjertebarn» var falt i fiendens hender. Det kunne hans hjerte ikke tåle. *Gud er kjærlighet*, og han *har lyst til liv*.

Om vi la ut på en vandring gjennom den gamle paktens dager, ville vi med egne øyne få se hvordan den kjære Frelseren har gått ut og inn hos sine fattige syndere og bygd seg hytter blant støv og aske.

Vi ville da gå til ørkenen der han oppsøker Hagar, den egyptiske trellkvinnen fra Abrahams hus, og taler så vennlig med henne. Vi ville gå til Mamres lund, til Betel og derfra til Pniel og til Horeb, der Herren viser seg i den brennende tornebusken. Siden ville vi også se den underfulle sky- og ildstøtten og få se hans ansikt også der.

Tenk bare: i førti år å kle seg i sky om dagen og i skinnende ild om natten, og det for å være veiviser for et hardnakket folk, skjerm mot solens hete og skjold og lykt i mørket – sannelig kreves det at han har *stor lyst til menneskenes barn*.

Vi kunne gå videre til Ofra, der Gideon ser den kjære Frelseren sitte under en eik, og siden til Jerusalem og inn i templet, der han bor over nådestolen.

– Men hvorfor en så lang reise? Vi har ham nå nærmere. Gud er åpenbart i kjød.

Hva ser vi i krybben i Betlehem i julen? «Et barn.» Ja visst, et barn, og nettopp det samme som har sagt: *Min lyst hadde jeg i menneskenes barn*. Gud i kjødet, Gud i krybben, Gud i svøp, Gud ved en mors bryst: her stivner tankene, her skjelver knærne, her blir hjertet slått av undring – underet er for stort for svake mennesker.

Godt at øynene våre er dunkle, godt at vi bare ser det på avstand og knapt forstår en tusendel av det! Ellers ville det ta livet av oss; det ville kvele oss, vi kunne ikke bære det.

Slik han var med Israel og omgikks dem, bodde han ennå ikke virkelig blant menneskebarna. Det var ennå et for fremmed forhold, et for kjølig vennskap. *Han* Gud, og *de* fattige syndere – den kløften var ennå altfor vid! Like forenes lettere med like.

Så ble han selv et menneskebarn, vår blodsfrende, vår bror. Dette kan vi slå bort som om det var ingenting.

Men serafene har nå allerede i to tusen år sittet i sine høyder og skuet ned i denne kjærlighetens avgrunn, uten å nå bunnen. De kan ikke holde opp med sin hellige undring, og fra denne dype brønnen henter de stoffet til alle sine halleluja-sanger. «Ordet var hos Gud, og *Ordet var Gud* … Og *Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss*» (Joh 1,1.14). Å, evige nådeunder!

Hva har så drevet ham til dette? Rett og slett ikke noe annet enn at han hadde lyst til mennesket og ikke bare til englene. Min lyst hadde jeg i menneskenes barn.

Men hvor har han fått denne lysten fra? Hvorfra? Fra sitt eget hjerte. Og her er vi ved enden; lenger kan vi ikke se. *For så har Gud elsket* verden. Han elsket – derfor elsket han. Lenger kommer vi ikke.

Å gled deg, min sjel, og syng hans pris,
som åpnet for deg det paradis
hvis port din synd har stengt.

Å gled deg at Gud forbarmer seg
og nådig vil på ny med deg
opprette pakten som ble brutt!

Ære være Gud i det høyeste! Fred og glede, hellig vilje aldri fra vår jord seg skille!

3. juni

> «Og de hørte Herren Gud da han kom vandrende i hagen da dagen var blitt sval» (1 Mos 3,8).

Hva ville den kjære Gud nå i hagen? Med hvilket ærend kommer han på syndefallets dag til de falne menneskene? Han refset nok synden; han unnskyldte den ikke, og dommen hans kunne ikke endres. Men han hadde likevel noen «fredstanker» (Jer 29,11) å åpenbare for de forskremte barna.

Det han egentlig kom for å forkynne dem, var et frelsesråd. Da han refset synden, la han bare ut det han før hadde sagt og truet med, og som de allerede hadde erfart og forstått dypt nok. Nå hadde han derfor først og fremst et annet ærend: Det var noe nytt og ukjent for dem som han ville kunngjøre.

Han taler nemlig om «kvinnens ætt», som skulle «knuse slangens hode» (1 Mos 3,15), hevne skaden de hadde lidd, og lege og gjenopprette det som var tapt ved slangens list og deres syndefall. Dette var den barmhjertige Fars egentlige ærend da han kom i hagen på syndefallets dag, mens solen begynte å gå ned.

Hans barmhjertige hjerte kunne ikke tåle å vite at hans fortapte barn i sin angst og redsel skulle ligge natten over bak trærne og tenke på hans vrede, og at de skulle *dø døden* uten en eneste stråle av håp og trøst. Derfor oppsøkte han dem straks samme dag i deres skam og skjelving.

Han som siden bød oss: «La ikke solen gå ned over deres vrede» (Ef 4,26), ga her selv den første prøven på sitt forsonlige sinnelag.

Kristus har også åpenbart at Gud har et slikt hjerte at han ikke engang kan tåle at barna hans ligger i *noen* nød og roper til ham «dag og natt» uten hjelp og trøst – *skulle han ha tålmodighet med det*? sier Kristus (Luk 18,7). Skulle han da ha tålmodighet med at hans mest elskede, men falne barn nå lå helt uten håp, i fortvilelse og angst for hans ords skyld?

Her må jeg jo se at Guds nåde og kjærlighet er en helt *ufortjent*, *fri* og *forekommende* kjærlighet, helt *uavhengig* av oss. Her var den største skyld og ikke noe tegn på omvendelse, anger, bønn eller annet.

I fristelsens stund hadde Adam og Eva alle de *evner* som trengtes for å stå imot det onde: en klar og ren forstand, et rent hjerte og en fri vilje. De hadde altså bare *ytre* fristelser. Og likevel brøt de sin Fars bud.

Og da fallet var skjedd, *søkte* de ikke Gud for å bekjenne synden sin og be om tilgivelse. Nei, tvert imot flyktet de bort fra Gud og gjemte seg bak trærne i hagen.

Og når Herren taler til dem, hører vi bare selvforsvar, unnskyldninger og bitter motvilje mot Gud selv, som også skulle ha skyld i fallet. Adam sier: «Kvinnen som du – du – ga meg, hun bedro meg.» Så fordervet var nå hjertene deres.

Alt dette visste Herren. Og likevel – enda deres skyld og ondskap var så stor – likevel kom den barmhjertige Far med slik kjærlighet og oppsøkte dem for å forlike og trøste dem.

Å, her ser jeg det guddommelige hjertet. Her ser jeg at Guds kjærlighet er en helt forekommende, en *oppsøkende* kjærlighet, helt uavhengig av hvordan det står til med synderen.

Den strenge rettferdighetens dom kunne ikke rokkes – *syndens lønn er døden*. Men den guddommelige barmhjertigheten hadde funnet et råd til på én gang å tilfredsstille rettferdigheten og frelse synderen: En *kvinnens ætt* skulle komme og gjøre fallet godt igjen – en ætt som var bestemt før verdens grunnvoll ble lagt. På denne grunnen var barmhjertigheten fri til å kunne strømme ut over de falne.

Derfor kommer han her på syndefallets dag og løper etter den fortapte sønnen. Hans «hjertebarn» var falt; derfor brister mitt hjerte for ham, sier Herren, jeg må forbarme meg over ham (Jer 31,20).

Sannelig burde vi legge merke til denne første store prøven på Guds ufortjente nåde. I stedet gjør vi det motsatte: Vi veier og måler hvor store syndene våre er, eller hvor stor vår omvendelse, anger og bønn er, og dømmer etter det om Guds nåde mot oss.

Å, for et dypt fall! For forferdelige følger syndefallet har i sjelen vår, at den er så bundet i mørke og vantro!

Du sier: «Min synd er så utilbørlig, så uunnskyldelig; jeg visste Guds vilje, men gjorde det stikk motsatte.» Arme sjel! Du var så hardt tvunget; du er ikke fri, du er *solgt til trell under synden*.

Adam derimot var *fri* og syndet likevel. Også han visste Guds vilje, men gjorde det stikk motsatte. Og likevel løper den barmhjertige Far etter sin fortapte sønn.

Guds kjærlighet er altså helt fri, ufortjent og uavhengig av synderen, for den bygger på en annens fortjeneste og bønn: «kvinnens ætt», «Herrens mann» (1 Mos 4,1), «Guds lam, som bærer bort verdens synd» (Joh 1,29).

Den som ikke tror på ham, ikke stanser for Herrens røst og lar seg forlike med Gud, men blir borte, han er borte og blir borte for evig. Men den som tror på ham og lar seg både refse for synden og trøste med kvinnens ætt, skal ikke gå fortapt, men ha evig liv. Det gjelder selv om han kjente i sitt hjerte alt det onde vi finner hos Adam, ja, om hele syndefallet og all slangens gift kokte i ham.

Om Adams synd i hvert mitt lem jeg kjenner,
så er alt legt ved kvinnens ætt;
om syndens gift i samvittigheten brenner,
mitt skyldbrev er spikret fast på korsets tre.

Så er jeg løskjøpt. Ingen dom meg feller,
for min forløser er Herrens Krist;

hans dyre blod langt mer enn synden gjelder,
hans gitte uskyld dekker all min brist.

4. juni

«Vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler» (Apg 14,22).

Dette er den veien alle Guds barn har måttet gå gjennom dette livet. Og jo eldre en er blitt, og jo mer nåde, tro og gaver en har fått, desto tyngre prøvelser har alltid fulgt med.

Snart tillater Herren at Satan får sikte hans troende som hvete (Luk 22,31), så en David og en Peter faller i de groveste synder, snart at onde mennesker, ulykker og langvarige anfektelser ødelegger en kristens hele timelige velferd, slik det gikk Job.

Snart befaler han sin venn Abraham å ofre underbarnet, løftets sønn Isak, som var farshjertets dyreste glede og under. Snart blir Israels yndlingssønn, Josef, med alle sine forhåpninger og åpenbaringer solgt bort og ført som slave til et fremmed land. Snart lar han en Paulus be flere ganger om utfrielse fra djevelen og få avslag.

Og han lar en Johannes – «brudgommens venn» (Joh 3,29), den største «blant dem som er født av kvinner» (Matt 11,11) ved siden av Guds Sønn – sitte helt forlatt i Herodes' fengsel og til sist bli drept med forakt, liksom for moro skyld. Han fikk ikke engang, som andre martyrer, prise Guds kraft med sin tro og frimodighet for en flokk tilskuere. Nei, det heter bare: «Gi meg døperen Johannes' hode på et fat» (Matt 14,8).

Her må vi bekjenne at det krevdes *tro uten å se*. Johannes var Guds *øyesten*, en kjær venn av hans hjerte og hans Sønns nærmeste venn på jorden, omfattet av Guds særlige kjærlighet – men det kunne ingen se nå. Nå var Guds kjærlighet sannelig dypt skjult.

Men slik pleier Gud å handle med dem han elsker aller mest, har gitt mest og vil herliggjøre mest. Overfor dem stiller han seg som om han slett ikke ville vite av dem. Han lar all slags nød og sorg gå over dem, lar deres egne synder og skrøpeligheter skremme dem og verden og djevelen anfekte dem.

Og når de flykter til Gud, sin eneste trøst og hjelper, later han lenge som han ikke hører dem, og det onde blir bare verre og verre. Da klager de kjære Guds barn i angst og tror at Gud med rette har forlatt dem for alltid på grunn av syndene deres.

Da hører en mannen etter Guds hjerte klage bittert: «Jeg er støtt bort fra dine øyne!» (Sal 31,23).

Da jamrer Jeremia: «Han vender sin hånd mot meg … Han bygde en mur mot meg og omringet meg med bitterhet og trengsel … Han murte igjen for meg, så jeg ikke kan komme ut … Han stengte mine veier med hogne steiner … Om jeg så ropte og skrek, slipper han ikke min bønn inn på seg» (Klag 3,3–9).

Og Daniel hadde ved en engel fra Gud fått det vitnesbyrdet: «Du er høyt elsket» (Dan 9,23). Men da han hadde vært seks dager og seks netter i løvehulen, og Herren endelig sendte ham mat, brøt han ut i undring over at Gud ikke hadde glemt ham: «Herre Gud, du tenker jo ennå på meg!»

Men hvilke eksempler trenger vi mer? Han som gikk foran i alt, Guds eneste elskede Sønn, roper jo i sin dypeste nød: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg? Langt borte fra min frelse er min klages ord» (Sal 22,2). Når alle Guds hellige har klaget slik og likevel samtidig vært i den aller høyeste nåde hos Herren, skulle ikke også vi forberede oss på den samme veien?

Den som ikke får sin tro prøvd og anfektet, har sannelig ingen levende tro. «Hvis dere er uten tukt … da er dere uekte barn, og ikke sønner» (Hebr 12,8).

I alle fall skal hver sann kristen bli anfektet av sine egne synder, så han får strev med å tro Guds nåde. Siden skal også djevel og verden anfekte ham fra alle kanter, så han ikke får mye ro på jorden.

Praetorius sier det nokså sterkt: «Hver kristen må først ha en djevel, så en Judas, deretter en Kaifas og Pilatus, og la seg piske til blods. Når den ene trekker seg tilbake, må to andre ta over, og når de holder opp, må fire komme, den ene verre enn den andre, og slik videre til lidelsen er fullført. Jo helligere kristen, desto større martyr. En from kristen må smake alt som er bittert i verden, og ofte uten å ha en eneste trøster.»

Og *grunnen* til denne underlige styringen er at Herren Gud ikke har funnet noe bedre middel til å døde vår gamle Adam. Han vil kvele det adamittiske sinnet i oss, som alltid vil se, begripe, holde regnskap med Herren og dømme over hans dommer. Han vil på den måten virke og øve i oss det som egentlig kalles *tro*.

Derfor har Herren latt alt det onde som har strømmet ut av Adams fall, bli igjen hos oss på jorden: hele syndefloden, all den indre fordervelsen og hæren av onde ånder og deres innvirkning på sinnene våre, sammen med det mørket og den kvalen som kommer av dette og plager et hjerte som gjerne ville være hellig og rent, åndelig og himmelsk.

Når det i tillegg kommer at hjertet i en vakt sjel er det ømfintligste og mest motløse på jorden – som et åpent sår der et sandkorn og et vindpust gir smerte – kan en lett forestille seg hvordan en kristens liv må være fylt av bitre følelser, bekymringer og anfektelser. Som tykke, svarte skyer legger de seg omkring de troendes sjeler.

Vi behøver nok Guds tukt,
vi behøver det vi får;
la oss ta alt med glede
og hans kjærlighet ei forsmå.

Lett blir nådelivet kvalt
om vi stadig fikk ha fred;
all vår omsorg er forgjeves
holder Gud oss ei i strid.

5. juni

«Du skal ikke ha andre guder enn meg» (2 Mos 20,3).

Vi *forstår* nok noenlunde hva det første bud krever. Hvis Herren Gud var tilfreds med at vi bare forstår og vet det, var alt vel. Men det er noe helt annet den hellige

Gud vil ha av oss: at vi skal *gjøre* etter det – ikke bare vite, forstå og snakke om det, men *virkelig gjøre* det han byr.

Han vil ikke tåle at dette første budet hans blir glemt og foraktet, men vil våke alvorlig over at det blir holdt.

For at vi skal se det, har han knyttet både en forferdelig trussel og et herlig løfte til nettopp dette budet. Det er ved det første bud han legger til: «For jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud, som hjemsøker fedres misgjerninger på barn inntil tredje og fjerde ledd, på dem som hater meg, og som gjør miskunn gjennom tusen ledd mot dem som elsker meg og holder mine bud.»

Selv om disse ordene kan brukes om alle budene, bør hver og en lære av denne alvorlige trusselen hvor hellig nidkjær Herren er for sitt første bud, så vi tar det til hjertet og virkelig gjør etter det. Vi vil vel ikke påta oss å bære og tåle Guds vrede. Det gjelder altså å gjøre sin Herres vilje, ikke bare å vite den.

Slik sa også Herren Jesus til den lovkyndige da han hadde lest opp dette største budet: «Gjør dette, så skal du leve!»

Det er jo å drive gjøn med den store Gud – det er det forferdeligste hykleri og narrespill for hans øyne – om du lar det bli med å høre, lese, forstå og bedømme hans ord, og så går bort og glemmer å leve etter det.

Hør da en gang til hvordan han taler: «Du skal ikke ha andre guder enn meg.» Hvem skal gjøre dette, om ikke nettopp *du* – *du* som hører hans røst, *du selv* som leser og forstår hans bud? Eller vil du bare la andre ta det til seg? Hvorfor skulle *du* være unntatt?

Herren sier ikke at du *kan* eller *får* gjøre det om du har lyst. Han sier: *Du skal – du skal!* Det står ikke i din frihet å gjøre det eller la være; *du skal* gjøre det, ellers har du hans rettferdige vrede og dom over deg. Han har en guddommelig majestets rett til å by og befale over oss. Han sier heller ikke at du skal forlate *visse* avguder, men kan beholde en og annen.

Nei, han sier: «Du skal *ikke* ha andre guder enn meg.»

Kanskje har du ikke noe menneske til avgud, men kanskje pengene? Kanskje har du ikke pengene eller mammon, men en egen fortjeneste, dyktighet, lærdom eller andre gaver? Kanskje har du heller ikke disse til avguder, men en særlig nåde i det åndelige – en særlig opplysning, visdom, styrke eller gudfryktighet – som er din vederstyggelige avgud.

Herren ser det, og Herren skal dømme hver og en uten å gjøre forskjell på folk. Det er et evig og guddommelig alvor i det budet: «Du skal *ikke* ha andre guder enn meg.»

Tenk så igjen på ordet *elske*: «Du skal *elske* Herren din Gud av *hele ditt hjerte*.» «Elske» betyr også her å elske.

Er du derimot kald mot Gud selv, så du ikke med den inderligste lyst vil være sammen med ham først og sist, tale med ham og tale om ham, og er tankene og ordene dine mer opptatt av andre ting – om det så var de vakreste gjerninger – da er det ikke Gud selv du elsker høyest. For «det hjertet flyter over av, det taler munnen».

Finner du dessuten hans bud tunge, så du må tvinge deg til det som behager ham? Eller er du misfornøyd med hans vilje når han tar avgudene fra deg, forbyr

dine synder eller sender deg lidelse, forakt eller tap? Da elsker du ham ikke av hele ditt sinn. Da elsker du deg selv mer enn den store Gud og hans vilje, og du dyrker den mest vederstyggelige avguden av alle: deg selv.

Og da må du vite at du etter Herrens hellige lov er fordømt til helvete og med full rett hører djevelen til.

Holder du derimot trofast dette største budet til Gud, og dermed også de andre, da skal du vite at Gud er deg overmåte nådig, at du behager ham i hele ditt vesen og skal nyte alt hans gode i tid og evighet. Slik lærer loven.

Og her må hvert menneske bli åpenbart. Kan du fremdeles være likegyldig når du betrakter slike Guds bud – bare en tilhører og tilskuer som overlater til andre å ta det til hjertet, mens du selv går bort og lever i tom sorgløshet? Da er det jo et sikkert tegn på at du er en lettsindig gudsforakter som regner Gud og hans hellige lov for ingenting.

Eller er du et fromt og religiøst menneske som bare sier: Dette kan ikke noe menneske oppfylle – og så går bort og lever uten å bry deg om Guds vilje og bud? Du har din innbilte åndelige fattigdom, men det er en fattigdom som slett ikke knuser deg, uroer deg eller tukter deg; med den kan du leve trygg og selvtilfreds.

Eller du er en av dem som sier: Dette er riktig, slik bør kristne være, det og det bør de gjøre – men selv tar du ikke del i strevet.

Derfor har du heller ikke merket hvor lite det er bevendt med all din helligh-het; du farer raskt forbi prøven av ditt eget hjerte. Da burde du jo merke at du er en forhekset og forblindet hykler, akkurat som den lovkyndige som kunne lese opp det største og ypperste budet riktig, og likevel ville «rettferdiggjøre seg selv».

Ha ingen andre guder enn meg,
sier han som livet ga deg.
Frykt meg og elsk meg mer enn alt,
og stol på meg, slik jeg har befalt.
Så taler Gud.

6. juni

> «Hedre din far og din mor … for at det må gå deg godt, og du må leve lenge i landet» (Ef 6,2–3).

Når timelig velgang følger med å holde det fjerde bud, kan det delvis regnes som en naturlig følge av naturlige årsaker. Like sikkert er timelig ulykke, uro og plage, ja, ofte en for tidlig død, naturlige følger av ulydighet mot dette budet. Der ingen vil lyde eller underordne seg, men hver og en vil herske og sette sin vilje igjennom, der må det alltid oppstå krangel, strid, innbyrdes fiendskap og alt det onde som følger med.

Tenk deg et hus der barn og tjenere reiser seg mot foreldre og husbondsfolk og ikke lenger vil lyde. Hvilken elendighet vil ikke oppstå der – strid og slagsmål, ja, ufred og ødeleggelse i hele huset!

Slik er det også når opprørsånden reiser seg mot øvrigheten i et helt land. Følgen må jo bli at den ene prøver å rydde den andre av veien.

Der en derimot ydmykt underordner seg Herrens ordning gjennom foreldre og øvrighet, og hver og en bare tenker på hvordan han kan gjøre sin plikt på den plassen og i den stillingen Gud har satt ham, der må også all velsignelse, trivsel og fred blomstre. Vi kan altså se noen naturlige grunner til at den jordiske lykken henger sammen med å holde det fjerde bud.

Men den som ikke ser noe mer her enn naturlige sammenhenger, må være mørkere enn en hedning. Her lever det jo en Gud iblant oss, som kjenner og leder sine skapningers vei så nøye at ikke en fugl faller til jorden uten hans vilje.

Der denne Gud har gitt et bud og knyttet et bestemt løfte til det – og et løfte rommer alltid en tilsvarende trussel – der er det ikke lenger bare snakk om naturlige følger.

Nei, her er en Guds beslutning og en Guds dom: Den jordiske velsignelsen skal gis dem som hedrer far og mor, og en særskilt forbannelse skal følge den som bryter dette budet.

Den som har bare litt kjennskap til denne verden, har sett merkelige eksempler og beviser på at det er noe som ikke er naturlig, noe underlig, et skjult styre i menneskenes skjebne. Svarer noens timelige velgang til hans medfødte anlegg eller andre naturlige kilder, ser en ikke noe underlig i det – selv om også det bare er Guds styring.

Men tenk at et mindre begavet menneskebarn, som ikke hadde noen naturlig evne til å skaffe seg jordisk lykke, likevel ble særlig lykkelig her i livet, bare ved en underlig velsignelse eller guddommelig styring.

Og tenk at kraftfulle og begavede naturer med de største evner til å skaffe seg noe, enten blir forfulgt av stadige ulykker og motgang, eller – selv om en ikke kan se noe slikt – ser alt sitt gode smelte bort, uten at noen vet hvordan. Da begynner alle å se noe underlig i det og tale om Guds velsignelse eller forbannelse.

Og hvor ofte er det ikke åpenbart allerede for menneskers øyne at grunnen både til det ene og det andre var lagt i hver persons forhold til sine foreldre! Her oppfylles løftet i det fjerde bud – Guds dom, som har knyttet vårt jordiske gode til vårt forhold til foreldrene.

En opplyst lærer har sagt: «Stille og uten larm, men mektig og underfullt går et ubegripelig *noe* gjennom menneskenes skjebne. Ofte synes det å forsvinne, men plutselig lyser det opp igjen. Det er ikke menneskelig, det er noe overnaturlig – det er *foreldrenes velsignelse*.»

Ja, hvor ofte har en ikke sett en rent bokstavelig oppfyllelse av Skriftens ord: «Et øye som spotter far og forakter lydighet mot mor, det skal ravnene ved bekken hakke ut, og ørneunger skal ete det.» Det skjer når en gjenstridig og ond sønn er kommet under krigslovens tukt som soldat og har endt livet på en slagmark, eller når han for sin vedvarende og stadig verre ondskap har endt det på retterstedet.

For det går ofte som Luther sier: «Det barnet som ikke vil høre den milde røsten fra foreldre og lærere, skal få høre bøddelen, og han taler så skarpt at hodet skilles fra kroppen.»

Den som ikke vil ta til vett, men i frekk lettsindighet forakter rådene fra gode foreldre, lærere eller andre livserfarne mennesker, ham skal en allmektig Gud nok makte å styre – om enn på en noe hardere måte.

Gud vil ha overmakten over menneskene. Men nå har han satt foreldre, husbonder, øvrighet og lærere over oss som sine stedfortredere. Vil vi da ikke høre ham gjennom dem, skal den harde nøden lære oss det. Enten det behager deg eller ikke, skal han nok oppfylle sitt ord.

Viser du lydighet og ærbødighet mot dem han har satt over deg, skal han rikelig lønne deg med alt godt. Men vil du ikke høre ham i dette, skal han nok finne deg et eller annet sted og sende ulykker, død og forbannelse over deg.

«Fordi du forakter Guds ord og bud så fullstendig, som om en narr hadde sagt det», sier Luther, «så la oss se om du er den mannen som kan klare seg uten Guds godhet. Det ville likevel vært bedre for deg å ha en nådig Gud med fred og velsignelse enn å ha hans unåde og forbannelse.»

Gi far og mor den ære som er rett,
vær deres støtte, gjør dem hjertet lett,
så det skal gå deg vel på jord
og du får leve lenge der du bor.
Husk Herrens bud.

7. juni

> «Jeg vet, Herre, at et menneske ikke selv råder for sin vei, at det ikke står til vandringsmannen å styre sin gang» (Jer 10,23).

Ved slike ord har vi ikke noe annet valg. Enten må vi våkne opp og se at Gud er mye større enn alle våre tanker, at hans makt og omsorg for oss er ubegripelig, og at vi er små, blinde skapninger når det gjelder å fatte Gud.

Eller vi må kaste bort *hele Guds ord* – ja, ikke engang det er nok. Vi må også være slike dårer at vi ikke ser det hele det synlige skaperverket viser: hvordan Gud er mektig til å sørge for sin minste skapning. Vi må være slike dårer som David taler om: «Dåren sier i sitt hjerte: Det er ingen Gud.»

Her vil kanskje noen innvende: «Det er sant at alt som hender oss, er sendt oss av den trofaste Gud – men bare så lenge det ikke gjelder det som avhenger av menneskets egen frihet. Har jeg selv ført meg i ulykke ved min egenvilje og andre syndige drivkrefter, får jeg skylde meg selv og kan ikke trøste meg med at Gud fører meg.»

Svar: Dette er riktig i seg selv, men blir ofte misforstått. Det er sant at Gud har gitt oss en viss betenkelig frihet, så vi kan gjøre oss ulykkelige for tid og evighet – nemlig når vi *vedvarende* og *med vilje* står hans Ånd imot. Men her er det altså to ting å merke seg.

Det første er dette: Har du ved synd og dårskap ført deg selv i ulykke, men er nå kommet til anger og et lydig sinn, så du heretter vil følge Herrens råd, da er Guds nåde og faderlige godhet så stor at han skal vende alt ditt onde til gode og la alle følgene av din dårskap tjene deg. For «alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud». Gud «går ikke alltid i rette, og gjemmer ikke på vrede for evig».

Han er en så nåderik Gud og Far at når vi lenge har trosset ham, men en gang omvender oss, er han siden like god mot oss som om vi aldri hadde syndet.

Det var av stor egenvilje Israel fikk konger, men Herren forlot dem likevel ikke. Han gjorde like mye godt mot dem siden, selv om de måtte lide mer.

Paulus hadde i sin vantro vært Kristi fiende og forfølger, men Kristus gjorde ham likevel til den største apostel. Ja, av selve den store synden gjorde han to gode ting: et mektig middel til å knuse apostelen selv, og et mektig trøstemiddel for andre.

Her ser vi det som nettopp ble sagt, at Gud kan vende også våre største feil og dårskaper til vårt beste, bare vi en gang kommer til omvendelse.

Ja, Luther påpeker at Herren Gud må vise den samme godheten også mot sine hellige når de snubler.

De utmerkede ordene hans lyder slik: «Det er Guds verk og kunst at han kan gjøre onde ting gode når vi har ødelagt og forsømt dem. Jeg har svært ofte handlet uklokt og dumt i mange ting og er siden blitt storlig forskrekket over det. Jeg kunne ikke se hvordan jeg skulle komme meg løs fra saker som jeg hadde ødelagt ved min dårskap. Men da har Herren funnet en vei til å bøte på det jeg hadde skadet, så det ble helt godt igjen. Slik styrer Gud alle sine hellige: De kan nok feile og gjøre noe galt, men det må likevel få en god ende med dem, eller i det minste gå over uten stor skade. Gud er en allmektig Skaper som gjør alt av intet; derfor kan han også gjøre godt av ondt.»

Å, Gud er en trofast og god Far! Dette var det første vi skulle merke oss.

Det andre er dette: Den som frykter at han fremdeles på en eller annen måte står imot Guds vilje, men har et sinn som sukker i angst: «Gud, forbarm deg! Død du min egenvilje og før meg inn på din viljes vei. Bruk heller hva bittert du vil, bare jeg blir helt din og lydig mot deg» – han har full rett til å trøste seg med at Gud fører ham i nåde.

For når du selv klager i angst over denne motstanden mot Guds vilje og roper til Gud om allmektig hjelp mot den, er den ikke annet enn kjødets harde strid mot Ånden. Da er sinnet på Guds side, og da er saken straks i Guds hender.

Ingen blir ulykkelig av en slik motstand i kjødet, *en motstand som bare driver oss desto mer til Gud*. For lå kraften til å slite båndene og overvinne kjødet hos oss selv, var hele Guds ord falskt; det sier jo at dette aldri ligger i vår makt.

Men det kan nok hende at du bare gjennom mye lidelse skal pines og dødes så lenge at den mektige egenviljen blir matt og du gir deg inn under Guds vilje. Da begynner du for alvor å fly alt du ser at Gud forbyr i sitt ord.

Går det derimot motsatt vei, så du begynner å oppsøke «de ugudeliges råd» – unnskyldninger og forsvar for synden – for å dekke over at du går inn på «synderes vei», da er sinnet falt. Da er du *enig med deg selv om å følge syndens vei*, og da er motstanden mot Ånden *med vilje*. Da må du ikke trøste deg med at Gud fører deg; da går du din egen vei til ulykke.

Å Jesus, jeg legger meg helt i din hånd;
for alt må du sørge og råde.

8. juni

«Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere, gjør vel imot dem som hater dere, og be for dem som forfølger dere» (Matt 5,44).

Se av disse ordene hvordan Herren Kristus er sinnet, og hvordan hans kristne skal være sinnet: «Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere, gjør vel imot dem som hater dere.» Hver kristen bør tenke over hvor høyt Herren her setter målet, så vi i det minste kan vite hva hellighet er, og ikke vandrer gjennom livet i den onde naturens mørke.

Herren Kristus refser ikke bare dem som *hater* sine fiender, taler ille om dem eller gjør dem noe ondt. Han vil heller ikke regne dem for fromme som lar være å *elske* dem og gjøre dem godt.

For når han her sier: «*Elsk* deres fiender», da betyr «elske» virkelig å *elske*: å ha et hjerte som brenner av barmhjertighet og inderlig ønsker dem alt godt. For det andre vil han at denne kjærligheten også skal vise seg i milde ord og forbønn, når han sier: «*Velsign* dem som forbanner dere.»

Når hatet og fiendskapen ikke kan få utløp på annen måte, skjer det som regel med ord: En prøver på alle mulige måter å svekke sin fiende, sverte ryktet hans og si alt ondt om ham. Men her sier din Herre Kristus at du tvert imot skal tale vel og ikke ønske noe ondt – du skal velsigne dem som forbanner.

Hør hvordan Paulus uttrykker det samme som Kristus her har sagt oss: «Velsign dem som forfølger dere, velsign, og forbann ikke!» Å, min Gud, hvor langt er vi ikke fra ditt sinn og dine bud! «Velsign dem som forfølger dere!» Å, Herre Gud, fordøm oss ikke!

Apostelen gjentar ordet «velsign» to ganger og viser med det hvor helt nødvendig det er at denne formaningen blir tatt til hjertet og fulgt.

Men når vi slik skal elske, velsigne og tale vel om våre fiender, om «dem som forfølger» oss, hvem er det da vi skal hate og tale ille om? Det ser ut til at noe slikt slett ikke hører hjemme i et sant, hellig sinn, hos en som følger Jesus. Han skal ikke hate, baktale eller forbanne noe menneske.

Men her vil kanskje noen si: Leser vi ikke i Skriften at også hellige menn, ja, Kristus selv og hans apostler, har talt hardt til fiendene? Kalles det å elske og velsigne dem?

Svar: Det de hellige har talt hardt og refsende i *Herrens navn*, er ikke et menneskes, men den hellige Guds refsing og forbannelse. Det som gjøres på embetets vegne – som når en dommer avsier en dødsdom, eller bøddelen tar livet av noen, eller en lærer refser med Guds ord og i Kristi sinn – alt slikt er Guds refsing. Og det Gud gjør, er alltid rett og hellig.

Men her taler Kristus om hva vi skal gjøre som mennesker mot dem som er fiendtlige mot oss – ikke om hva et *embete* gjør, men om hva *mennesket* gjør. Og da heter det bare: elske, velsigne, tale vel, gjøre godt.

Til en slik kjærlighet hører også det Herren sier i v. 42: «Gi til den som ber deg, og vend deg ikke bort fra den som vil låne av deg.» Selv om det er din fiende som er i nød, skal du skynde deg å hjelpe ham – «gjør vel imot dem som hater dere».

Herren nevner to grunner som skal bevege oss til å elske våre fiender og gjøre dem godt på denne måten. Den første er at vi da, som gode barn, ligner vår

himmelske Far. Han sier: «… for at dere kan være barn av deres Far i himmelen. For han lar sin sol gå opp over onde og gode, og lar det regne over rettferdige og urettferdige.»

Når Herren her nevner solen og regnet – de to viktigste midlene Gud bruker for å gi oss all jordens grøde og velsignelse – har han med det omfattet hele den uendelige rikdommen av Guds gaver og velsignelser på jorden. Og disse gir han uten opphør til sine fiender like så vel som til sine barn og venner. Slik er Guds hjertelag, og slik skal også vi være sinnet.

Den andre grunnen Herren nevner, er at vi i motsatt fall ikke ligner ham, men de mest ugudelige mennesker. Han sier: «Om dere nå elsker dem som elsker dere, hva lønn har dere da? Gjør ikke også tollerne det samme? Og om dere hilser bare på deres brødre, hva stort gjør dere da? Gjør ikke også tollerne det samme?»

De som ellers vil gjelde for gode og fromme mennesker, men er så falske i sin kjærlighet at de bare elsker og tjener *sine venner*, burde sannelig våkne ved disse ordene fra Kristus.

Det finnes knapt så onde mennesker, tyver eller røvere, at de ikke holder sammen i sin egen bande. Kristus sier at selv djevlene har et slikt fellesskap, ellers ville riket deres bli ødelagt (Luk 11). Se nå hvor from du er når du bare er vennlig og god mot dine venner! Da er du like from som tyver og røvere, ja, som djevlene.

Å Jesus, lær meg andre elske
slik som meg selv, og tenke på
at vi går mot det samme hjemmet
og samme strid vi kjempe må.

Lær meg med dem som gråter, gråte,
og glede meg med den som ler,
velsigne, elske og forlate
som han, min beste venn, det gjør.

Å Jesus, gi meg dette sinnet,
et sinn av samme art som ditt;
kom selv og bli og bo der inne,
og lær meg, lær meg elske fritt.

9. juni

«For vårt påskelam er slaktet, Kristus» (1 Kor 5,7).

Israels barn sukket under en hard og uutholdelig trelldom. Fra Egypt steg det stadig et rop opp til Herren om nød og jammer, og ingen kunne befri dem; farao og hærene hans var altfor mektige for dem. Likevel nådde ikke nøden i trelldommen sitt høydepunkt før Moses trådte fram.

Men da Moses begynte å kreve at de skulle dra ut av trelldomslandet, og sa til herskeren deres: «Så sier Herren: *La mitt folk fare!*» – først da ble trelldommen og undertrykkelsen riktig grusom.

Nå ropte og jamret folket mer ynkelig enn noen gang og klaget på Moses, som med disse ordene hadde egget kongen til enda større grusomhet. Så fullstendig hadde de nå mistet håpet om å bli fri fra trelldommen.

Og nettopp da var Herrens time kommet. Hvordan skjedde så deres forløsning? Den skjedde bare ved et *Guds allmaktsunder*. En mørk og forferdelig natt fullbyrdet Herren sin hevn over folkets undertrykkere, da han slo alt førstefødt i Egypt. Og da var det påskelammets *blod* som berget de undertrykte fra den rettferdige Hevnerens sverd.

Er ikke dette et vakkert bilde av den store forløsningen for hele verden som har skjedd i Kristus Jesus? Har ikke også vi en stor forløsning å feire? Å, det vi nå har sett, er bare et svakt skyggebilde av den store forløsningen som skjedde i Kristi død. La oss se!

Ved syndefallet var hele verden kommet i djevelens vold. Guds bilde var tapt, og med det den *frie viljen*. Mennesket var en slave under avgrunnens farao. Det ble styrt og drevet etter hans vilje av lystene og villfarelsene, som var de «fogdene og oppsynsmennene» han satte over oss. Under denne trelldommen sukket hele menneskeslekten.

Likevel kjente den ikke sin nød for alvor før loven kom og talte tydeligere enn samvittigheten om hva Gud krever. Først da begynte samvittighetsnøden på jorden å bli riktig stor. Av Guds hellige lov kunne *ikke én bokstav, ikke en eneste tøddel* ettergis, og lovens ubrytelige dom var at den som syndet, skulle dø – og *det er ikke én rettferdig, ikke en eneste*. Her var en usigelig og allmenn nød.

Men da forbarmet den store, barmhjertige Gud seg! Han kunne ikke tåle at hans bilde og barn, mennesket, skulle gå fortapt for evig.

«Da tidens fylde kom, utsendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven.»

Om dette sang profetiens Ånd allerede med stor glede: «De gleder seg for ditt åsyn, slik en gleder seg om høsten … For åket som tynget det, og stokken på dets skulder, driverens stav, har du brutt i stykker, som på Midians dag. … For et barn er oss født, en sønn er oss gitt.»

Legg merke til hvordan Herrens Ånd her ser tilbake på Israels trelldomsnød i Egypt, når han taler om «åket som tynget, stokken på skulderen og driverens stav»! Og likevel taler han her om Kristi forløsningsverk for hele verden.

Og hvordan lyder det ikke i Det nye testamente! I Hebr 2 sier apostelen: «Da nå barna har del i kjøtt og blod, fikk også han på samme vis del i det, for at han ved døden skulle gjøre til intet den som hadde dødens velde, det er djevelen, og fri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sin livstid.»

I Gal 3 sier apostelen: «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss.» Og videre: «I ham har vi forløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse.»

Slik har Herrens Ånd uttrykkelig nevnt den trelldommen og de undertrykkerne som Kristus har forløst oss fra. Han nevner *synden*, *lovens forbannelse* og *djevelen*. Til slutt taler Herren også til den siste fienden, døden, og sier: «Fra dødsrikets vold vil jeg frelse dem, fra døden vil jeg forløse dem. Død, jeg skal være din gift! Dødsrike, jeg skal være din plage!»

Å, for en herlig, majestetisk trussel mot vår fiende! Å, evige, priseverdige kjærlighet! Å, evige, mektige trøst for våre arme synderhjerter!

Her er nå vårt påskelam, vår store, evige forløsning! All verdens synd, alle menneskers ugudelighet og trelldom under synden, fra Adam til det siste mennesket i verden, ble lagt på Guds rene Lam. Og den uutholdelige byrden trykket ham så at han svettet blod. Han stønnet og ba, han sukket som lammet på slaktebenken, men han gikk trofast gjennom det.

All lovens forbannelse, alle dens trusler og straffer for synden samlet seg på ham, så han ble en forbannelse for oss. Men med det kjøpte han oss også fri fra lovens forbannelse, så vi skulle arve velsignelsen. Vi gleder oss for ditt åsyn, for du brøt i stykker det åket som tynget oss, stokken på vår skulder og driverens stav.

Til sist kom også døden, som er syndens lønn, og angrep og drepte det evige Liv – men ble selv oppslukt til seier. Slik gjorde han til intet «den som hadde dødens velde, det er djevelen», og gjorde oss fri, oss som «av frykt for døden var i trelldom hele sin livstid».

Dette er nå vår påskeglede, og dette er vår seierssang: «Døden er oppslukt til seier. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? … Men Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!»

Pris være deg, Jesus, at din hånd
har frelst oss ut av syndens bånd.
Nå er det slutt på trelldoms kår,
nå er det rette frihetsår.

10. juni

> «For Guds nåde er åpenbart til frelse for alle mennesker. Den opptukter oss … mens vi venter på det salige håp og åpenbaringen av den store Guds og vår frelser Jesu Kristi herlighet» (Tit 2,11–13).

«Herrens komme er nær», sier Jakob. Hva kan da være grunnen til at tanken på Herrens komme opptar oss så lite? De første kristne hadde langt mindre ytre foranledning, og likevel var denne tanken så levende, nærværende og allmenn hos dem. Hva kan være grunnen til at den nå, under slike tidstegn som i våre dager, er så fremmed for oss – nesten helt forsvunnet fra våre kretser og hjerter, fra samtalene våre og fra de åndelige talene?

Vi nekter ikke for at de fleste av oss holder fast ved læren om Herrens komme som *en trosartikkel*. Men av det følger ikke at vi også har Kristi komme som vårt *håp*.

Vi spør ikke: Tror du at Herren skal komme? Vi spør: *Lever du i håpet*, i en virkelig *forventning* om at han kommer? Og på det spørsmålet kan ikke mange av oss svare ja.

Var det slik at alle troende vandret i håp og forventning om at vår forherligede Herre skal komme, da ville dette håpet vise seg mer i vår forkynnelse, i våre kristelige samtaler og i hele vårt liv. Da kunne ikke alle slags trosbekjennelser, ofte ubibelske lærdommer om kirkens framtid og om de dødes tilstand, snike seg inn blant oss.

Men vi kommer tilbake til spørsmålet: Hva kan være grunnen til at tanken på Herrens komme er så fremmed for oss, ja, nesten uvelkommen, når den var så levende, kjær og nærværende i de første kristnes hjerter? Det er sikkert ikke noe godt tegn.

Hvert *håp* forutsetter et *ønske*, og hvert ønske har sin rot i det vi *elsker*. Tenk om vi virkelig ønsket og lengtet etter dagen da Herren kommer – da alt mørke i troen, all svakhet, all synd og all utroskap mot vår kjære Frelser skal ta slutt, og vi skal kjenne ham fullt ut slik vi selv er kjent av ham, se ham som han er og bli ham like.

Ja, ønsket vi mer at han ble åpenbart, da ville vi også oppsøke og med glede gripe alle grunnene som er gitt for det salige håpet om denne ønskede dagen.

Var vi altså mer åndelig sinnet, elsket vi vår Frelser mer og lengtet etter det kjærligheten alltid lengter etter – å bli helt forent med ham, så all avstand og all uvisshet tar slutt – da ville vi også leve mer i håpet. Derfor finner vi også alltid stor forskjell på kristne på dette punktet.

Noen tar Guds ord mer alvorlig til hjertet og lever mer i den omvendelse som gjelder Gud, og den tro som gjelder vår Herre Jesus Kristus. Gudsfryktens Ånd våker hver time over hele deres vesen, og derfor får ikke synden være urefset, men kjennes sårt. Da blir også nåden i Kristus desto dyrere og viktigere for dem – selv om den gjennom synden ofte blir tildekket og skjult for blikket deres.

For slike er det salige håpet og vår Herre Kristi herlige komme noe kjært å tenke på – et levende håp.

De ser med inderlig lengsel fram mot den dagen da den tunge tåken som her hyllet inn troen deres, for evig skal spres av Herrens herlighet. Da skal de se Vennen og Frelseren som de her har trodd på, talt med og blitt ledsaget av, selv om de ikke har sett ham.

Da skal de en gang for alle få nyte det de her forgjeves søkte: en *fullkommen* klarhet, en full visshet og en merkbar nærhet til Frelseren. Og da skal de være fri for evig fra det onde kjødet, som her alltid førte med seg så mye synd, svakhet og anfektelse, og for evig fri fra den ondes glødende piler.

Var vi nå mer døde for verden og for det som er her og nå, og hadde vi vårt liv og vår glede i Gud alene, da ville dette sannelig være et salig håp for våre hjerter.

Men der hjertet er delt og opptatt av andre ting – om de så i seg selv er uskyldige og gode – der kan ikke denne lengselen etter den himmelske Brudgommen slippe inn. Og et liv som ikke stemmer med Ordet og med de første kristnes sinn, kan ikke være riktig sunt og friskt.

«Vi har vårt hjemland i himmelen», sier Paulus. «Derfra venter vi også Herren Jesus Kristus som frelser. Han skal forvandle vårt fornedringslegeme og gjøre det likt med sitt herlighetslegeme ved den kraft han har til også å legge alle ting under seg.»

Og han formaner: «Er dere da reist opp med Kristus, så søk det som er der oppe, der Kristus sitter ved Guds høyre hånd. La deres sinn være vendt mot det som er der oppe, ikke mot det som er på jorden. Dere er jo døde, og deres liv er skjult – ja, *skjult* – med Kristus i Gud. Når Kristus, vårt liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet.»

Å, om vi tok mer til hjertet denne læren fra Kristus og hans apostler om Herrens komme og de kristnes håp om salighet!

Jeg har et hjem,
et himmelsk hjem,
dit står min lengsel nå.
På jord, å nei,
mitt hjem er ei,
dit opp, dit opp jeg skal gå.
Min ånd, som før ved jorden fest,
et høyere mål nå har;
nå er jeg fremmed her og gjest
der før jeg hjemme var.

Jeg har et hjem,
et salig hjem,
fra den velsignede stund
med knust mot
i Jesu blod
jeg fant min ankergrunn.
Før gikk jeg vill i verden vidt,
var fredløs, uten hjem;
nå borgerrett er også mitt
i Guds Jerusalem.

11. juni

> «Likesom den levende Faderen har sendt meg, og jeg lever ved Faderen, slik skal også den som eter meg, leve ved meg» (Joh 6,57).

Det vesentlige, ja, selve kjernen i det nye mennesket – det vi også har navnet *kristne* av – er at *Kristus er blitt vårt hjertes liv, det hjertet ikke kan leve uten*: Kristus, den *korsfestede*, han som *bar bort synden*, *Frelseren*, *Vennen fremfor alle venner*.

Ja, nettopp dette at Frelseren i sin forsoning er det vi trenger mest og har kjærest, vitner om at vi er kristne. Det viser at vi har spist av livets brød og hungrer desto mer, at vi har drukket og tørster desto mer.

Når en kristen tenker over hva som særlig kjennetegner hans nye liv og er det største i det, er det dette: at han er blitt kjent med og forent med Frelseren, at Kristus er blitt det hele livet hans dreier seg om, hans A og O, hans første og siste. I hans nye liv er Kristus solen som opplyser og bestråler alt, og som alt beveger seg omkring.

Kristus funnet er hans glede, Kristus borte hans sorg – kort sagt: Kristus er hans liv. På dette kjenner vi igjen en kristen.

Her er det særlig to ting å merke seg. Det første er at det nå er blitt vår nye natur å være *opptatt av Guds vennskap*.

Før var vi helt likegyldige til Gud og hans nåde og hadde bare jordiske behov og ønsker: Hva skal vi spise? Hva skal vi drikke? Nå er vårt stadige hovedspørs-

mål: Er jeg et Guds barn? Har jeg Guds vennskap? Dette er liksom åndedrettet eller hjerteslagene i det nye mennesket.

Men merk deg: Dette må rett og slett være din *nye natur* – ikke en *tilfeldig* omsorg, men en natur som varer gjennom hele livet, så du først og sist er opptatt av å ha Guds vennskap. Trøsten din, freden din, kraften din og annet kan veksle mye. Også selve denne omsorgen for Guds vennskap kan bli avbrutt av tilfeldig adspredelse. Men snart våkner vi opp av det med desto større bekymring.

Det som særlig kjennetegner det nye mennesket, er at det likevel er denne omsorgen som i det store og hele griper oss dypest. Det er slett ikke av kjøtt og blod, men går rett mot vår natur.

Det andre er at i din bekymring for Guds nåde *er ingenting annet blitt din trøst enn Kristus, Kristus, hans forsoningsblod og hans evangeliums ord*. Der har du ditt tilfluktssted, ditt liv, din mat og din glede. Dette var det Kristus talte mest om: «den som eter meg» – «den som kommer til meg» – «den som holder fast på mitt ord» – «den som tror på meg». Det er sterke, ettertrykkelige ord om dette hovedpunktet når Kristus sier:

«Den som eter meg.» – «Jeg er livets brød.» «Mitt kjød er i sannhet mat.» «Den som eter dette brødet, skal leve i evighet.» Slike ord uttrykker nettopp at Kristus er det de troende ikke kan leve uten, *selve vilkåret for deres liv*, deres alt i alle.

Selv om du er blitt religiøs, så religionen og kirkelige saker ligger deg på hjertet, beviser det ennå ikke at du er en kristen. Merk deg hvordan Kristus taler: *den som eter meg – meg*! Det er den som nettopp i Kristus, i hans nåde og hans forsoning, har det han ikke kan leve uten.

Like lite er det noe bevis for en sann kristendom at du ærer Kristus som din lærer eller ditt forbilde; det kan den mest selvsikre kristne fariseer gjøre. Nei, her er spørsmålet om han i *sin forsoningsdød er blitt din daglige trøst mot synden*. Dette alene kjennetegner en kristen.

Dette er det Åpenbaringen omtaler som tegnet og sjibbolet-sangen; den kjennetegnet de merkede. For ingen kunne lære den sangen uten dem, og den sangen var: «Lammet som ble slaktet, og som med sitt blod kjøpte oss til Gud.»

Dette er det Luther så stadig gjentar når han i sin utleggelse av Gal 4,6 legger fram tegnene på at Guds Ånd bor i våre hjerter, og sier: «Den som *gjerne hører, taler, tenker og skriver om Kristus*, han skal vite at det sannelig ikke kommer av menneskelig vilje eller fornuft.»

Ja, dette er så vesentlig og kjennetegnende for det nye mennesket at om jeg bare finner dette hos et menneske, sier jeg straks: Det er en kristen. På samme måte sier jeg straks: Det er et menneske, når jeg ser en menneskekropp foran meg og hører den tale et menneskelig språk.

Har nå en slik kristen en støtende feil eller en uvane, sier jeg: «Det er et lyte, en sykdom – men en kristen er han. For det er umulig at noen på denne måten kan ha i Kristus det han ikke kan leve uten, sin trøst og sitt liv, og ikke være en venn av Kristus, en kristen.» Så vesentlig er dette.

Min venn fremfor andre, min Frelser så huld,
som tok på seg selv å betale min skyld,

som alltid meg leger, tilgir og bærer –
den vennen mitt hjerte stadig mer kjær er.

Min største, min eneste trang er hans nåd,
hans dyrebare nærhet, hans ledelse og råd.
Jeg kan ikke leve foruten å eie
min venn og hans vennskap, som alt overveier.

12. juni

«Alt kjød er gress» (Jes 40,6).

Alt menneskelig er falskt, svakt, vaklende, uvisst og foranderlig – fornuft, følelse, tanker og meninger. For eksempel: Snart ser jeg Gud i alt jeg får øye på, snart synes jeg det ikke finnes noen Gud i verden. Snart tenker jeg at Gud er idel og overstrømmende nåde og kjærlighet, snart igjen at han er trett, unådig, vendt bort og vred. Snart synes jeg om meg selv at jeg er en ganske skikkelig kristen, snart igjen en helt hjelpeløs synder.

Kort sagt: Det jeg synes og føler, er alt sammen som et siv for vinden – svevende, uvisst, falskt, foranderlig og løgnaktig. Som profeten sier: «Alt kjød er gress.»

Så ser jeg til slutt at alt jeg selv synes, ikke fortjener noen oppmerksomhet. Herre, hva skal jeg da trøste meg med?

Jo, én ting vet jeg som er sikker og evig urokkelig: I himmelen sitter en Dommer på tronen, den store, hellige Gud! Han har talt og sendt et evig, urokkelig ord ned fra himmelen. Dets dommer står fast som fjell, ja, ikke én bokstav av det blir forandret eller gjort til intet, om så himmel og jord forgår.

Hva sier nå dette evige ordet om oss, om vår verdighet eller uverdighet, om hvordan vi ser ut for Guds øyne? Svar: Det sier: «Herren skuer fra himmelen ned på menneskenes barn for å se om det er noen forstandig, noen som søker Gud. De er alle veket av, alle sammen er fordervet. Det er ingen som gjør godt, ikke en eneste.» «Gud så jorden, og se, den var fordervet.» «Menneskenes ondskap var stor på jorden.» «Det er ikke én rettferdig, ikke en eneste.»

Legger vi så til at Gud er så hellig at *ikke engang himlene er rene i hans øyne, at han finner feil hos sine engler og dårskap hos sine hellige*, følger det at ikke ett eneste menneske kan bestå for ham. Alle sammen fortjener den evige fordømmelse, og i dette er de like. Judas og Johannes har fortjent én og samme fordømmelse; Peter og trollmannen Simon, jomfru Maria og skjøgen har gjort seg fortjent til ett og samme helvete.

Å, så forferdelig og urimelig, sier du. Ja, kjenn her hvordan fornuften steiler når en rett ut sier det som ligger i ordene: «Det er ingen forskjell, alle har syndet og mangler Guds herlighet. Og de blir rettferdiggjort for intet av hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus.»

For mennesker er det en *forskjell*, men ikke for Gud. På jorden er det riktignok en avstand mellom dalbunnen og fjelltoppen. Men når en ser på hvor langt begge er fra solen, forsvinner forskjellen; den blir ikke regnet med, for avstanden er så stor. En sier bare om begge: Avstanden er uendelig.

Slik er det også i våre øyne en forskjell mellom det ene mennesket og det andre, den ene stunden og den andre, men ikke for Gud.

Alt som heter menneske, også den mest trofaste og fromme kristne, er en uren makk helt igjennom. Hans beste gjerninger er besmittet av den gamle slangens gift. Hans tro, kjærlighet, bønn og lovsang, som er hans beste verk og virket av Guds Ånd, er likevel *besmittet av karets urenhet*: troen blandet med slagg, med egenrettferdighet og vantro; kjærligheten liten, trang og forsømmelig; bønnen og lovsangen kald, svak og uverdig for den store Majestet.

Foruten disse stadige manglene, som alene ville være nok til fordømmelse, faller mennesket også uopphørlig i synder og blir urent underveis. Det kan aldri våke slik at det ikke her og der blir besmittet av ugudelighet.

Hele jorden er dekket av urettferdighet som av en svulmende syndflod: avgudsdyrkelse, vantro, sorg og mismot, misbruk av Guds navn, banning og ugudelig tale, brudd på hviledagen, ulydighet, vrede, hat, krangel, utukt, løsaktighet, urenhet, grådighet, tyveri, bedrageri, falskhet, løgn og baktalelse. Og der ikke alt bryter ut i gjerning, koker likevel hjertet av onde begjær, tanker og indre rørelser, som for den Helliges øyne er idel urenhet.

Slik er den falne slektens tilstand! Hvordan vil da et menneskebarn kunne bestå for Gud? Hva vil du betale din skyld med, du menneske? Du kan ikke svare ham ett til tusen. Selv om du lenge har vært en trofast kristen og har erfart mye og utrettet mye, gjelder det ikke lenger – ser Gud på deg med sine hellige øyne, da ve deg!

Det var en gammel, from Guds tjener som visste dette, og derfor ba han: «Gå ikke i rette med meg, din tjener! For ingen som lever, er rettferdig for ditt åsyn.» *Ingen som lever, er rettferdig for Gud* – slik lyder Ordets dom.

Se hvordan dette strider mot det vi synes og føler! Når vi har vært litt fromme, sier følelsene oss alltid at vi da er mer verdige til nåde, eller at Gud da lettere kan tilgi oss. Når vi derimot har syndet, synes vi at Gud vil få det vanskeligere med å tilgi oss.

På den måten skulle nåden og rettferdigheten, i det minste delvis, komme av våre gjerninger, av vår verdighet. Men vi har nå sett at Skriften avviser dette. Husk derfor at *du er like verdig og like uverdig til alle tider*. Slik er det himmelske, evige ordets dom.

Jeg er hver stund i meg selv uverdig;
om Gud skulle se på meg,
min fromhet, min ferd og min vei,
han fordømte meg.
Men hver stund i Kristus rettferdig;
for selv om jeg feilet har så,
har Kristus ei feilet likså.

Jeg er hver stund i meg selv uverdig –
jeg sier det igjen, hør nå! –
den stund jeg er frommest også,
kan jeg ei bestå.
Men hver stund i Kristus rettferdig,

den stund jeg er verst likeså,
rettferdig i ham likevel nå.

13. juni

> «… ikke med min egen rettferdighet, den som er av loven, men med den jeg får ved troen på Kristus» (Fil 3,9).

Paulus sier: «Én er død for alle, og derved har de alle dødd.» På samme måte heter det også: Én har oppfylt loven for alle, og derved har de alle oppfylt loven. Apostelen sier jo uttrykkelig at Kristus ble født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven. Én har oppfylt loven for alle.

Vil jeg da være en kristen, tro rett og ære Sønnen, må jeg jo bestemt si: Jeg har oppfylt loven fullkomment, jeg er helt uten skyld – visst ikke i meg selv, ikke i egen person, men ved min Borgen, mellommann og stedfortreder, Kristus.

Jeg ville fortjene å bli kastet ut i det ytterste mørke på stedet om jeg ikke for all hans møye ga ham den æren at jeg regnet meg selv fullkommen rettferdig i ham.

For om jeg ikke trodde og bekjente det, var det jo som om jeg sa en av to ting: enten at han ikke har fullført det oppdraget han påtok seg, ikke holdt loven fullkomment og ikke tålt straffen for syndene; eller at det ikke virkelig skjedde for oss, men at han trengte det for sin egen del. Og hva slags bekjennelse ville det være for en kristen!

Tenk deg en ulykkelig tjener som har sløst bort kongens eiendom og er satt i fengsel for sin store gjeld. Så tar kongens sønn seg av ham, av stor barmhjertighet og inderlig medlidenhet. Han går i forbønn for den ulykkelige, betaler hele gjelden og soner dessuten den fengselsstraffen tjeneren var dømt til – og kongen har en gang for alle godkjent dette.

Hvordan skulle den gjelden noen gang igjen kunne kreves av tjeneren? Og hva skulle den stakkars tjeneren gjøre? Skulle han ikke med inderlig glede og takknemlighet falle ned for kongesønnen og si: Alt har du ordnet vel; det er nok og evig godt, det du har gjort!

Ville det ikke være en synd og skam over all annen synd om han fremdeles tenkte og sa: Ja, men jeg har ikke selv, i egen person, sonet min straff og betalt min gjeld med egne midler; hvordan kan jeg da være trygg på at jeg ikke blir sittende i fengselet? Ville ikke det være å si: «Hvem vet om en kan stole på det kongen og sønnen hans har sagt og gjort?»

Nå står det jo uttrykkelig: «For det som var umulig for loven, … det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse.» Og igjen: «… født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven.»

Det står jo at Gud sendte sin Sønn for at han skulle gjøre det som loven ikke kunne utrette – «født under loven». Han var altså i vårt fengsel, «for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven». Det er jo ingen drøm eller diktning, men den evige, guddommelige sannhet som hele Skriften fra verdens begynnelse har åpenbart som summen av alt: at Gud ga oss sin Sønn til Mellommann og Frelser.

Han sier jo selv om loven: «Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle.» «Jeg helliger meg for dem, for at også de skal være helliget i sannhet.» «Se, jeg kommer – i bokrullen er det skrevet om meg – for å gjøre din vilje, Gud.» «Ved denne viljen er vi blitt helliget ved at Jesu Kristi legeme ble ofret én gang for alle.»

Hva skal vi si til dette? Det er sannelig altfor mye at Gud selv skal skjenke oss hele lovens oppfyllelse. Men Gud har jo i alle ting vært altfor stor, underfull og ubegripelig for oss.

Hva annet skulle vi gjøre enn å ta imot som barn og takke? Med hjertets glede og gjenkjærlighet skal vi bruke den herlige friheten, og inderlig gjerne og villig, som barn, elske og tjene vår nådige Far – gjøre det gode som vi får nåde til.

Men først og sist skal vi vite at vår rettferdighet for Gud består i en annens gjerninger. Derfor blir denne rettferdigheten stående uforminsket også når vi selv er som mest elendige – og den gjør at våre synder ikke blir tilregnet oss.

«Men», sier du, «hva skal vi da gjøre når loven refser oss for synd?» Svar: Vi skal straks gi den rett i at det i vårt kjød ikke bor noe godt. Men vi skal også på stedet vise den til Kristus som vår eneste rettferdighet og si: Der er mannen som i mitt sted har oppfylt alt jeg skulle ha gjort. Gå til ham! Han er min Borgen; han ble født under loven og har sannelig ikke syndet.

Men heter det igjen: «Du burde da også selv være from og gjøre det som er godt», så svar: Det er sant. Når spørsmålet gjelder hvordan jeg *lever*, og jeg er blant mennesker som trenger det, så minn meg gjerne om det; da vil jeg gjerne høre på deg.

Men når spørsmålet er om min rettferdighet *for Gud*, da gjelder ikke *mine* gjerninger, men en annens. Da gjelder verken min fromhet eller min synd noe; for det er ute med meg om jeg skulle dømmes etter dem.

Nei, da har jeg en annens fromhet, hellighet og renhet, en annens kjærlighet og gode gjerninger – Guds Sønns, han som ble født under loven. I dette spørsmålet vil jeg gjerne være en stor synder i meg selv og ikke kalles noe annet, så Kristus alene kan være min rettferdighet.

Her sier jeg med Paulus: «… ikke med min egen rettferdighet, den som er av loven, men med den jeg får ved troen på Kristus.»

Ja, min rettferdighet der oppe sitter
ved Faderens høyre hånd på himlens tron,
og fienden, hvor ond han er og bitter,
kan ikke skade den, tross all sin hån.

Halleluja! Derfor må jeg synge:
Lov, ære, pris skje deg, å Jesus Krist!
til jeg i himlen med forklaret tunge
skal love deg med alle hellige til sist.

14. juni

«Alle en manns veier er rene i hans egne øyne, men Herren veier åndene» (Ordsp 16,2).

Hvor mange og forskjellige er ikke meningene om veien til frelse! Og hver og en vil tro at han kjenner den rette. Som Skriften sier: «Alle en manns veier er rene i hans egne øyne, men Herren veier åndene.»

Vi ser jo at ingen virker tryggere enn den døde, blinde verden, som aller minst søker etter sannheten. Med lett sinn og i en trygg og bestemt tone sier den ene: «Bare gjør rett mot alle og så mye godt du kan, og vær viss på at Gud ikke krever mer. Gud er mild og rettferdig.»

Den andre sier: «Jeg har ingenting på samvittigheten. Jeg går til skrifte, lever ordentlig og tror at Kristus har lidd og dødd. Mangler det noe – for ingen er fullkommen – så tilgir Gud det.»

Den tredje sier: «Gud har sett mine bønner og tårer i ensomme stunder; det er min trøst.» En fjerde: «At Gud er *meg* nådig, det sier mitt hjerte, det viser hans nådige førelse med meg, ja, det har han selv sagt meg på en særskilt måte (for eksempel i en drøm). Jeg trenger ikke granske mer etter det» – og så videre.

Men en femte, en mer alvorlig sjel, sier: «Her kreves mer: en grundig vekkelse, en sann omvendelse, tro og helliggjørelse – det er veien.» Men også om de mer alvorlige sier Kristus: «For mange, sier jeg dere, skal søke å komme inn og ikke være i stand til det.» Og Paulus: «For det vitnesbyrdet gir jeg dem at de har nidkjærhet for Gud, men uten den rette forstand.»

Så har den ene sitt alt i alle – sin salme og sin sang – i den nådeorden som nettopp ble nevnt, så Kristus og hele hans fortjeneste blir ingenting ved siden av. En annen taler bare om *tro*, en tredje bare om *gjerninger*. En fjerde legger all salighet i *sønderknusningen* og *følelsen av å være fordømt*. En femte taler bare om *å dø fra seg selv*: om selvfornektelse, lutring og bønn, om å dø bort fra verden og egen vilje.

En sjette sier: «Størst av dem er *kjærligheten bønn*, *ydmykhet* og *kjærlighet* i Jesu fotspor, det er veien.» En sjuende sier: «*Åndens* og *kraftens bevis*, det er min sak. Herre, har jeg ikke profetert i ditt navn, drevet ut onde ånder i ditt navn og gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn?»

Slike og enda flere er de forskjellige meningene og de innbilte frelsesveiene som løper på kryss og tvers midt i kristenheten. Riktignok rommer de mange kostbare ting, dyder og øvelser som ingen sann kristen skal forakte, men alvorlig strebe etter. Ja, det er ting som i virkeligheten bare finnes hos sanne kristne.

Men det som kjennetegner en sann kristen, og som også beviser at disse dydene er ekte og er Åndens verk, ligger likevel ikke i disse bekjennelsene. All denne åndelighet kan være like langt fra den sanne som sibbolet var fra sjibbolet (se Dom 12).

En kan ha alt dette gode og likevel få til svar på Herrens store dag: «Jeg kjenner dere ikke, gå bort fra meg!» Se bare Matt 7, der Herren selv sier: «Mange skal si til meg på den dagen: Herre, Herre! har vi ikke profetert i ditt navn, drevet ut onde ånder i ditt navn og gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn? Men da skal jeg åpent si til dem: Jeg har *aldri* kjent dere. Vik bort fra meg, dere som gjorde mot loven!»

Her spør kanskje noen: Har da Den hellige skrift gitt noe kjennetegn på Kristi rike, så den eneste rette åndelighet kan skilles fra alle falske veier? Svar: Ja, Gud være lovet!

De som alt er kommet til sannheten og har øyne å se med, finner dette overalt i Skriften. De ser at det er én eneste ting alt avhenger av. De ser at all sann kristendoms kjennetegn, hemmelighet og hovedsak er at Kristus, Kristus er blitt hjertets alt i alle. De ser det fastslått slik: «Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet» – for livet er i Guds Sønn.

Dette bør nå hver og en bruke til å prøve sin egen åndelighet. Og den som er kommet til lyset, han takke Gud! Han vil nok da også forstå mye om andre slags åndelighet. Måtte han bare være klok og forsiktig i sin kjærlighet, men nidkjær av kjærlighet i sin forsiktighet! Mange som ennå ikke er kommet til sannheten og livet, skal likevel en gang komme dit, særlig om alle troende ville prøve å opplyse dem med kjærlighet og visdom.

Summen er dette: Noen ivrer for sønderknusning og alvor som det viktigste, andre for kjærlighet og ydmykhet, andre igjen for selvfornektelse, for å dø fra seg selv og så videre. Det er alt godt, alt kostbare ting, men ennå ikke livet, ennå bare forberedende ting.

Ut av den salige, merkede skaren som synger Lammets lov foran tronen, kan ennå én tre fram og si: Også jeg har arbeidet med alt dette gode. Men da jeg arbeidet som mest, merket jeg at Guds øyne var som en ildslue, at ikke engang himlene var rene for ham, og at Guds dom gikk mye høyere enn menneskers. «Og jeg døde.»

Men Kristus ble mitt liv, og han er nå min sang og min salighet. For hans skyld har jeg aktet alt for tap og regner det for skrap. Herren har lagt en ny sang i min munn: «Du ble slaktet og med ditt blod kjøpte du oss til Gud! Du er verdig til å få ære og pris og lov fra evighet til evighet. Amen.»

Å Jesus, er også jeg ditt lem?
Si, er jeg virkelig din?
Går jeg med deg på veien hjem,
og får jeg slippe inn?

Å, gjør den saken viss og klar
for meg som for enhver – og svar:
Hører jeg til de rette får
som følger dine spor?

15. juni

> «La oss derfor ta oss i vare, så ikke noen av dere skal vise seg å være blitt liggende etter. For løftet om å komme inn til hans hvile, gjelder ennå» (Hebr 4,1).

«La oss ta oss i vare» – grunnordet betyr egentlig: La oss *frykte*. Her vil kanskje noen si: Det er nettopp dette jeg frykter. Jeg har nok nåde til å tro nå, men hvordan skal jeg kunne *holde ut til enden*? En ser jo hvor mange som kan falle fra og gå fortapt! Svar: Kristus sier: «Jeg er den gode hyrde. Jeg kjenner mine, og mine kjenner meg. … Mine får hører min røst. … Og ingen skal rive dem ut av min hånd.»

Disse ordene viser at ingen trenger å fortvile over om han skal bli stående; ingen trenger å gå fortapt. Ingen kan *rives* ut av den gode Hyrdes hånd, ingen kan *skilles* fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus – og lenger enn dette går ikke Skriften i sine forsikringer.

Mange er ikke fornøyd med å stå i en *stadig avhengighet* av Kristus. De vil ha en forsikring om at de aldri *kan falle fra*. Men en slik forsikring gir ikke Skriften. Tvert imot viser den det motsatte og advarer hver og en mot faren. Vi blir altså alltid stående i frykt for oss selv og i tillit til Herren alene, og det er det aller sunneste for oss.

Dette er også det Skriften krever med tydelige ord: «Ferdes i frykt i deres utlendighets tid.» «Juble med beven!» «La oss derfor ta oss i vare, så ikke noen av dere skal vise seg å være blitt liggende etter.» «Dere som frykter Herren, vent det beste av ham, for han svikter dere ikke.» – Hva er da vår trøst i Herren? Den at Kristus, Guds Sønn, som har gitt sitt liv for oss, er vår Hyrde. Han er så kjærlig og trofast at han for vår skyld er blitt menneske, er blitt «sine brødre lik», er blitt fristet i alle ting likesom vi, og til sist har gitt sitt liv for fårene.

Hva skulle vi da ikke vente oss av ham? Og når han dessuten er en allmektig Gud, hvilken fiende kan da skade det fåret som ligger på hans skuldrer, som hører hans røst og holder seg nær til ham!

Dette er vår trøst: Han, den gode Hyrde, *skal selv fø sine får*. Det vil si at han stadig skal holde vår tro ved like med evangeliets ord og fortsatt styrke og gi liv til trøsten og gleden i ham, kjærligheten, tålmodigheten og håpet. Han skal oppsøke det bortkomne og hente hjem det som har gått seg vill.

Selv når vi har forvillet oss bort fra den rette stien, vil han likevel ikke forlate oss. Han vil gå etter fåret som er borte, rope og lokke det tilbake, og om det bare begynner å lytte til røsten hans igjen, vil han legge det på skuldrene med glede.

Videre skal han forbinde det sårede, det vil si trøste og lindre de sjelene som Satan har fart ille med, og gi dem fred og helse igjen. Han skal styrke de svake og samle lammene som ikke kan følge flokken, i sin arm og bære dem ved sin barm. Kort sagt: Han skal stelle alle fårene slik hvert av dem trenger det.

Men skal ikke fårene selv gjøre noe? Om dem sier Herren bare dette: *Mine får hører min røst*. For det første er dette jo nøyaktig det samme som: De setter sin lit til *meg*, de har ikke noe annet håp enn i *meg*. For vi gir akt på røsten til den som er vårt håp i nødens stund.

For det andre betyr det å *høre Hyrdens røst* at vi gir akt på den, ærer og *adlyder* den, og skiller den fra fremmede røster. Og dette er alt som trengs. For alt den gode Hyrde gjør for å bevare oss, gjør han med sin røst. Når vi da bare gir akt på hans røst, blir alt leget.

Alle Satans listige angrep, alle kjødets fristelser, alle verdens forførelser, all vår svakhet, vantro, kulde og hovmod – kort sagt, alt ondt blir leget bare ved hans røst. Ingen kristen er så sterk, så lærd i Gud, så troende og så fast i sin kristendom at han ikke kan bli angrepet av hva ondt det skal være.

Da kommer alt an på om han fremdeles har det sinnet at han lar sannhetens ord gjelde mer enn sine egne tanker, meninger og følelser, og altså lar seg rettlede, refse og trøste. Dette er å *høre Hyrdens røst*. Da kan alt hjelpes.

Vi ser at Frelserens disipler *aldri* nådde en slik fullkommenhet i forstand, tro, årvåkenhet og styrke at de siden kunne lede seg selv og tro og vandre som de burde. Daglig viste det seg større eller mindre mangler hos dem.

Men det som gjorde at de ble bevart og vokste i nåden, var bare at de var nær Hyrden, at de likevel hørte hans røst og daglig lot seg rettlede, advare, refse og trøste av ham. Ved det ble alt godt igjen, og slik lærte de stadig mer av det de trengte å lære.

Hva var det derimot som gjorde at den stakkars Judas gikk fortapt? Ikke noe annet enn at han ikke hørte Hyrdens røst. Da djevelen la det onde inn i hjertet hans, aktet han ikke på Herrens advarsler. Og da samvittigheten våknet med forskrekkelse, lot han seg ikke trøste av noe nådens ord. Hadde han bare aktet på sin gode Hyrdes røst, ville alt ha blitt leget.

Derfor: Så lenge vi fremdeles hører Hyrdens røst, elsker ordet om Kristus og bruker det alvorlig for *å få dets kraft* til tro, kjærlighet og gudsfrykt, og så lenge vi lytter til den trofaste Vennen som usynlig følger oss og taler til våre hjerter – så lenge skal ingen fiendtlig makt kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus. For *Herren* er større enn alle, og han har høytidelig erklært: «Ingen skal rive dem ut av min hånd.»

Å du som sa: «Ingen kan
de mine fra meg ta»,
mot verden roper jeg deg an,
som vil meg fra deg dra.

La meg ei villes bort fra dem
som til din Faders salige hjem
du lovet å ledsage
med evig hyrdetroskap.

16. juni

«Den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i seg selv» (1 Joh 5,10).

Her vil kanskje noen spørre om noe menneske i dette livet virkelig *kan vite* at det er et Guds barn, og om det *kan og bør* søke full *visshet* om det. Dette er gjerne en av de ubotferdiges unnskyldninger, og den blir ført fram av dem som ennå trives best i mørket, i uvissheten.

Men hele Skriften vitner om at alle de gamle troende fikk vitnesbyrd ved troen om at de behaget Gud, og bare ved en slik tro var det mulig for dem å lide martyrdøden med glede.

Og apostlene sier uttrykkelig: «Ånden selv vitner sammen med vår ånd at vi er Guds barn.» «Den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i seg selv.» «Den som ikke tror Gud, har gjort ham til en løgner.» Merk deg dette siste!

Herren roper uttrykkelig: «Den som vil, han får ta livets vann for intet!» «Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø.» Er jeg likevel alltid uviss om mine synder er tilgitt, hva er det annet enn å gjøre Gud til en løgner? Det er liksom å si: Jeg vet ikke om en kan stole på det Herren sier. Og for en fin bekjennelse det ville være for en kristen!

«Derfor», sier Luther, «skal vi dag for dag strebe etter å komme ut av tvilen og fram til *visshet*. Vi skal flittig arbeide for å rykke opp med rot den skadeligste villfarelse som hele verden er forført av, nemlig den tanken *at mennesket ikke skal vite om det er i eller utenfor nåden*. For tviler vi på Guds nåde mot oss og holder det ikke for visst at Gud har velbehag i oss for Kristi skyld, da nekter vi at Kristus har forløst oss, og kaster over ende alle hans verk og velgjerninger som han noen gang har vist oss.»

Sannelig, den som nøyer seg med å være uten visshet om skatten, setter ikke stor pris på den! En annen sak er at en skal søke vissheten i *Ordet* og ikke i *følelsen*.

Men en kristens fred og visshet består ikke i at han regner seg selv for from og trofast og er fornøyd med seg selv. Nei, tvert imot finnes det ingen som kjenner mer synd hos seg selv enn de mest troende kristne. Det en kristen trøster seg med og roser seg av, er dette: at *Kristus har lidd døden for oss syndere*, og at han selv er *rettferdig av tro*, det vil si av *nåde*. På denne grunnen burde vi jo med rette ha en stadig og urokkelig fred og si:

«Jeg er i meg selv til alle tider verd å bli fordømt, men i Kristus er jeg til alle tider ren og rettferdig, ja, kjær og elskelig for Gud. Jeg setter bare min lit til det som gjelder for *alle*, for de *største syndere*

«for Kristus har sannelig ved sin død forsonet *hele verden*, ikke bare de troende. Mine synder er riktignok forferdelige, mange og tunge, så jeg nok hadde fortjent aldri å få en eneste glad stund. Men hva skal jeg gjøre når Kristus likevel var så nådig og tok mine synder på seg og *led døden for meg, en synder*? Da våger jeg ikke å fortvile, jeg våger ikke la være å tro og glede meg. Og jeg er sannelig *ikke døpt til meg selv*, så jeg skulle bestå i min egen rettferdighet. Nei, jeg er *døpt til Kristus*, for at jeg skal være ikledd ham og hans rettferdighet.

«Om Gud ville tilregne synden, hvem kunne da bli stående? Vi kan jo ikke svare ham ett til tusen. Men når hele Guds evangelium vitner om at Gud nettopp derfor ga sin Sønn som en forsoning for oss, da våger jeg ikke gjøre det til løgn. Riktignok *kjenner* jeg noe annet i mitt hjerte og min samvittighet. Der *kjenner* jeg ikke rettferdigheten, men tvert imot synd og elendighet. Men når Gud selv sier i sitt ord at den samme synden og elendigheten som jeg kjenner, er strøket ut, betalt og tilgitt, da vil jeg likevel la Gud være større enn mitt hjerte – en Gud som ikke lyver. Det Gud har gjort og sagt, er mye vissere enn det jeg stakkar ser eller kjenner.

«Nå har han ikke bare forsonet meg med seg i Kristi død og forsikret meg om det i sitt ord. Han har også i sakramentene gitt meg segl og testamente på hele frelsesskatten. I dåpen har han gjort meg personlig delaktig i hele Kristi fortjeneste, og med et evig, ubrytelig testamente har han sikret den til meg. Om jeg så har gått bort fra min skatt i synd og vantro, er skatten likevel ikke borte, og pakten hos Gud står likevel fast. For skulle vår utroskap gjøre Guds troskap til intet? Langt derifra! Har jeg falt ut av arken, så har arken likevel ikke gått i stykker; jeg har fremdeles min trygghet i den samme arken. Arken, dåpen, testamentet og nåden hos Gud faller ikke og vakler ikke fordi jeg faller, men står fast til evig tid.

«Min trøst og fred står altså på det som er hos Gud, ikke på det som er hos meg. Det jeg roser meg av, er dette: *Kristi blod* gjelder mer enn mine synder; *Guds ord* gjelder mer enn mine tanker og følelser; *dåpspakten*, *testamentet*, gjelder hos Gud, selv om jeg lenge har vært borte fra det. Mot Kristi blod er alle mine synder bare som små gnister mot det store, vide havet. Mot Guds ord er alle mine innvendinger, meninger og følelser bare som støv og fnugg mot et stort fjell. På denne faste grunnen vil jeg trygt både leve og dø.»

Nå våger jeg ei la være
å tro og være fornøyd,
nå våger jeg ei overse
forsoningsverdiens høyd.

Vel er den stor, min syndeflod,
men oppe i himlens høyd
langt mer dog gjelder Lammets blod –
jeg er av hjertet fornøyd.

17. juni

> «Men mitt folk hørte ikke min røst … Så lot jeg dem fare i sitt hjertes hardhet, for at de skulle vandre i sine egne onde råd» (Sal 81,12–13).

Her ser vi hva som *blir følgen* når vi ikke kjenner den tiden da vi blir oppsøkt, men står imot Guds Hellige Ånd og bedrøver ham. Da må den gode, milde Ånden vike. Og hva annet skulle den barmhjertige Gud gjøre?

Av evig, ubegripelig kjærlighet har han sendt oss sin eneste Sønn. Han kom til oss og ble vår bror og vår mellommann; han tok på seg våre synder og våre plikter, var sine tjeneres tjener og oppfylte loven for oss. Med bitter lidelse og død sonet han våre misgjerninger og vant tilbake barnekåret og arven i himmelen for oss.

Gud sender oss sitt ord og sin Hellige Ånd, som mildt oppsøker oss, banker på hjertet vårt og innbyr oss til nådens gjestebud.

Men når alt dette er forgjeves – når vi stadig forakter både hans advarsler og hans nåde, elsker vår «åker og handel» mer enn all Guds nåde og verdens vennskap mer enn Guds vennskap, og derfor alltid står imot og bedrøver hans Hellige Ånd – hva skulle han da gjøre annet enn å overlate oss til vår egen viljes råd og si: «Vil dere ikke følge meg, så skal dere følge djevelen og deres egne lyster»?

Så overlater han mennesket til seg selv, og straks er det dødt og forherdet. Ikke noe Guds ord rører det lenger; det kan gå trygt videre i synden, tro løgnen og falle i all slags villfarelse, synd og skam.

Nå heter det: «Mitt folk hørte ikke min røst. Så lot jeg dem fare i sitt hjertes hardhet, for at de skulle vandre i sine egne onde råd.» De skal synde, og det skal ikke bite på dem.

Slik sier også apostelen: «For enda de kjente Gud, æret eller takket de ham ikke som Gud. I stedet ble de tomme i sine tanker, og deres uforstandige hjerter ble formørket … Derfor overga også Gud dem i deres hjerters lyster til urenhet.»

«Mens de ga seg ut for å være vise, ble de dårer.» Slik går det til når et menneske blir «forherdet».

Og tenk over hva det vil si! All åndelig følsomhet opphører. En blir helt likegyldig og kald og lukket for hvert eneste Guds ord. Sinnet blir lett og sorgløst; verken nådens milde kall eller lovens piler kan rokke denne fryktelige dødssøvnen. En kjenner ikke lenger noen anger over det som har vært, og ingen bekymring for det som skal komme.

Et dødt legeme kjenner ikke glødende kull som legges på brystet, og ingen regndråpe trenger inn i en hard klippe, om så alle himmelens sluser åpnes over den. Slik er det med den som har et forherdet hjerte.

Er han i kirken, rører de kraftigste sannheter ham ikke, selv om de for alle andre følges av «Ånds og krafts bevis». Han kan se på dåp og nattverd uten at det løfter sinnet hans det minste. Like lite blir han rørt av en begravelse.

Bre ut himmelens herlighet for ham – den lokker ham ikke. Vis ham de fordømtes pine – han blir ikke forskrekket. Før ham til Golgata og still for øynene hans ham som blødde og døde for syndere – han er like urokkelig, kald som is og hard som stein. Venner kan be ham, men han bryr seg ikke om det; lærere kan advare ham, men det rører ham ikke.

Han er som en stein. Steinen kan sprenges i stykker, men den smelter ikke; den blir ikke myk. Slik er det også med den forherdede. Her går ordet i oppfyllelse: «Ve dem når jeg forlater dem!»

Å, min Gud, la meg gjerne bli fattig, ja, en tigger; la meg gjerne bli syk, blind og døv – bare la meg ikke bli forherdet! «Kast meg ikke bort fra ditt åsyn! Ta ikke din Hellige Ånd fra meg!»

Se, den som ennå kan bli forskrekket over seg selv, og som ennå kan bli rørt av Guds ord til en viss bekymring for sin omvendelse og en viss lyst til å tro og være Guds barn, har bevis nok i seg selv på at han ikke er overgitt til et forvendt sinn.

Han må vokte seg for djevelen når han sier: «Du vet med deg selv at du har synder som stadig følger deg. Derfor må du være forlatt av Gud.» Nei, at synden forfølger oss, beviser ingenting; det er alle troendes plage og klage så lenge de er i kjødet.

Får bare Ånden refse deg, og du søker forløsning, men samtidig holder deg til nådestolen, hører evangeliet og – stikk imot all fornuft og følelse – søker å tro på det blodet som renser for evig, da bor Ånden fremdeles hos deg som i sitt rette verksted. Hele hans embete er nettopp å pleie syke syndere. Ble du helt fri for hver eneste synd, hadde han ikke lenger noe å gjøre hos deg.

Kristi rike er et syndernes rike. La deg derfor ikke føre vill! Ånden må bare forlate dem som «ikke lar Guds Ånd gå i rette med seg» – Gud i sin nåde bevare oss fra det!

Gud, Gud, ta ikke din Hellige Ånd fra meg! Ta ikke din Hellige Ånd fra meg!

Å, gode Ånd, led du meg fram
til sannheten og livet,
og skriv i hjertet det som står
i livets ord beskrevet.

Styrk med din kraft, led med din nåd,
så jeg ditt kjærlighetsfulle råd
i lydighet må følge.

18. juni

«Voks i nåde og kjennskap til vår Herre og frelser Jesus Kristus!» (2 Pet 3,18).

Noen sier her: «Jeg har nok begynt å tro, men jeg kjenner ofte en så grenseløs svakhet i det ene og det andre. Hvordan skal jeg få mer *kraft og vekst i helliggjørelsen*?» Å, hvor trist det er at en i alt skal være *avhengig av Kristus*! Ja, slik synes virkelig den gamle Adam.

Men hva hjelper det? For et nådebarn som er nedbrutt, ydmyket og dødet, men trøstet i Kristus, er dette likevel den herligste trøst. Det innrømmer vi vel alle, og mange har også erfart det.

De har erfart at den samme saken som var helt umulig for dem i en tid da de arbeidet og kjempet med den i største alvor, ble uendelig lett i en annen tid, da Herren ga tro, fred, glede og kraft. Da gikk det liksom av seg selv.

Likevel glemmer vi dette stadig. Den gamle, evige egenkjærligheten i oss løfter alltid slangehodet sitt igjen, og vi vil selv prøve og makte noe. Vi sier: «Jeg skulle jo, jeg burde jo gjøre det og det; jeg kan da ikke tro når jeg er så svak.» Vi vil ikke tro at vi i*kke makter noe som helst*, bortsett fra det som er ondt.

Av dette kommer ofte usigelige kvaler, anfektelser, mørke og villfarelser. Særlig blir det slik om vi i tillegg har et helt annet bilde av en kristen for øye enn det Skriften gir, og drømmer om en helt annen vei og kraft enn den Gud har lovet: en jevn og stadig kraft til tro, fred og styrke, liksom lagt i våre egne hender.

Når vi har et slikt oppdiktet bilde av en kristen for øye og aldri har funnet noe som svarer til det hos oss selv, havner vi snart i forvirring. Vi knurrer og fornekter all den nåde Gud har vist oss, og alt Åndens verk.

Forvirringen og fortvilelsen blir også dobbelt så stor fordi vi uten å merke det foreskriver Gud tid og mål i bønnen.

Vi tenker: «Gud har jo lovet å høre bønn, og *dette* som jeg nå ber om, må nødvendigvis være hans egen vilje. Han kan da ikke ville at jeg skal være så svak og syndig, ja, som en slave under djevelen! Når han nå ikke hører meg, ser jeg jo at han har forlatt meg helt.» Da skal det lite til før vi faller i en eller annen *dårskap*, så vi fornekter Herren eller fortviler.

Å, da ville det være godt å huske hvor underlig Herren fører sine. Paulus ba for eksempel Herren tre ganger om å bli fri for Satans engel, men fikk til svar: «Min nåde er nok for deg, for min kraft fullendes i skrøpelighet.»

Og legg merke til den lærdommen apostelen tok av dette: «Derfor vil jeg helst rose meg av min skrøpelighet, for at – merk deg det – for at Kristi kraft kan bo i meg … For når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk!» Merk deg det: «Når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk!» Det er hemmeligheten bak en kristens styrke!

Det er som om apostelen ville si: Det eneste som hindrer min styrke, er at jeg er for sterk i meg selv. Jo mer jeg kjenner svakheten i meg selv, desto mer av Guds kraft får jeg, og desto lettere kan Gud gjøre med meg hva han vil.

Et annet sted forteller apostelen om en like hard nød og sier: «Den var over all måte tung, tyngre enn vi var i stand til å bære, så vi til og med tvilte på at livet sto til å redde. Vi regnet oss alt som dødsdømte, for at vi ikke skulle stole på oss selv, men på Gud, han som reiser opp de døde. Han fridde oss og frir oss fra så svær en dødsfare.»

På denne måten må Gud likevel få bli vårt eneste håp, så vi ikke har noe annet å trøste oss med enn ham som kan reise opp de døde. Å, da synes mennesket det er ille stilt når det ikke har annet enn Gud å håpe på. Gud er ikke noe å håpe på, mener det! Slike dyr er vi. Derfor trenger vi nok denne øvelsen, om den rette troen og styrken noen gang skal virkes i oss.

Slik står det også om Abraham, da han gikk for å ofre Isak, at han trodde på Gud, «han som gjør de døde levende og kaller på det som ikke er til, som om det var til. Mot håp trodde han med håp.»

Og i Femte Mosebok står denne merkelige forklaringen på hva Gud mente: Han ville «ydmyke deg og prøve deg og så til sist gjøre vel imot deg. Si da ikke ved deg selv: Det er min kraft og min sterke hånd som har vunnet meg denne rikdommen. Men kom Herren din Gud i hu! For det er han som gir deg kraft.»

Kort sagt: Jo før vi grundig mister all tillit til noen kraft i oss selv, desto før blir det bedre med oss. Da faller vi i Herrens hånd, og hans barmhjertighet er stor.

Da sier vi til Herren Kristus: Du ser og vet jo at jeg ikke kan gjøre noe som helst, at jeg heller tusen ganger må fare til helvete enn jeg av meg selv kan tro eller leve noe bedre. Slipper du meg, styrter jeg fra synd til synd, fra tvil til tvil og fra dårskap til dårskap.

Jeg håper bare på deg. Du har jo sagt: «Uten meg kan dere intet gjøre.» Og: «Jeg har gjort det, og jeg vil fremdeles løfte dere, jeg vil bære og redde dere.»

Og se, da får vi snart erfare det. For så snart Kristus har fått bli vårt *alt*, kommer den forløsningen vi har lengtet etter, tilbake – og med den freden og kraften. Da blir vi stående i salig undring over Herren og sier: Så lett det gikk nå – og før var det helt umulig for meg! Jeg merker at alt beror på at Gud *gir*.

Min nåde er nok,
om enn min kjærlighet slo deg til jord.
Ja, selv om du ikke får smake og se,
min nåde er nok både i vel og i ve.
I dypeste nød har jeg smilt til deg mildt –
min nåde er nok.

19. juni

> «Glemmer vel en kvinne sitt diende barn, så hun ikke forbarmer seg over sitt livs sønn? Om også de glemmer, så glemmer ikke jeg deg» (Jes 49,15).

Det bedrøvede Sion, flokken av Herrens trofaste, hadde i verset like før klaget sårt: «Herren har forlatt meg, Herren har glemt meg.» Herren svarer på en særlig måte.

Sions klage er som når et menneske går alene i en skog og snakker med seg selv – går for seg selv og liksom klager sin nød for fjellene og trærne i skogen.

Herrens svar er da som et ekko fra fjellene. Sion hører en røst, men ser ikke den som taler.

Nå vet vi jo at et ekko svarer på det siste ordet, ikke på det første. Slik er det også her. Sion har sagt: «Herren har forlatt meg, Herren har glemt meg.» Det siste ordet, *glemt meg*, griper Herren fatt i: «Hva sier du? Glemt meg! Glemmer vel en kvinne sitt diende barn?»

Han svarer ikke på det første ordet, *forlatt meg*. For det er nok mulig at Herren for en tid kan forlate sine barn – eller rettere sagt late som han forlater dem – når han skjuler sitt ansikt for dem og skjuler seg i nødens tid. Men det er rett og slett umulig at han kan glemme dem, om så bare et øyeblikk.

Herren undrer seg altså ikke over at Sion sier: «Herren har forlatt meg.» Men når Sion samtidig vil si: «Herren har glemt meg», kan han ikke tåle det. Det er for hardt sagt, og det vil han vise fra seg. «Glemmer vel en kvinne (egentlig en mor) sitt diende barn, så hun ikke forbarmer seg over sitt livs sønn? Om også de glemmer, så glemmer ikke jeg deg. Se, i begge mine hender har jeg tegnet deg.»

Med disse ordene gir Herren altså tydelig til kjenne at han verken *kan* eller *vil* glemme sitt *Sion*. Han *kan* ikke. *Så lite som en mor kan glemme sitt barn*, så lite kan han gjøre det. Og om *hun* likevel kunne det, så *vil han* ikke: Om også hun glemte, så glemmer ikke jeg deg.

Han viser også hvorfor han like lite *vil* som *kan*, og like lite *kan* som *vil*: «Se, i begge mine hender har jeg tegnet deg!» Hvordan kan jeg da, hvordan skulle jeg da ville glemme deg?

Andre steder viser han at han også har en fars kjærlighet. Men det er ikke nok; han har mer, en ømmere kjærlighet – en mors kjærlighet: «Glemmer vel en kvinne sitt diende barn?»

Ja, han viser at han har en kjærlighet som er enda større enn en mors: «Om også hun glemte (han regner altså med at en kvinne en gang kunne gjøre det), så glemmer ikke jeg deg.» Han viser at kjærligheten hans er makeløs og uten sidestykke, siden den er større enn en mors kjærlighet.

Dette er nå den dypeste grunnen til all den godhet, nåde og barmhjertighet som Herren Gud har vist menneskeslekten helt fra skapelsen: hans eget vesens særlige *kjærlighet*. Ingen mennesker har ennå kunnet fatte den, for ingen har erfaring av noe som ligner den. Den er som hele Guds øvrige vesen: umålelig, uendelig og ufattelig.

Av denne kjærligheten i sitt høye vesen skapte Gud mennesket – så kostelig utrustet og så rikt omgitt av alt det kunne trenge, slik hele naturen vitner om. Av denne kjærligheten sendte han sin Sønn som Frelser da mennesket ved sin synd mot Skaperen hadde pådratt seg en rettferdig fordømmelse. Som Kristus sier: «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne.»

Det er av denne kjærligheten han ikke bare tar imot de største syndere, men også selv oppsøker dem. Kristus forteller jo at faren løp sin uverdige, fornedrede sønn i møte, falt ham om halsen og kysset ham, og ropte ut: «Nå burde vi *fryde oss og være glade*, for denne sønnen min var *død* og er blitt levende.»

Det er denne Guds kjærlighet som taler her: *Glemmer vel en kvinne sitt diende barn*? Men hvem kan fatte eller uttrykke denne kjærligheten? Johannes kunne

ikke uttrykke seg annerledes om den enn at *Gud er* kjærligheten selv: *Gud er kjærlighet*. Dette var altså den første grunnen til at Gud iallfall aldri kan *glemme oss* eller slutte å tenke på oss.

Det andre den kjære Gud her vil at hans arme Sion skal legge merke til, er *at barnet er kommet fra morens liv*. Han sier: *hennes livs sønn*. Meningen var fullt uttrykt med ordet *barn* alene. Tillegget *hennes livs sønn* skulle bare minne om noe som går et morshjerte svært nær.

Men Herren vil med hele bildet uttrykke sitt eget hjerte og forhold til mennesket, og han kan ikke *særskilt peke på* et trekk ved bildet som ikke svarer til noe i det bildet skildrer. Derfor finner vi her en høyst merkelig og trøsterik påminnelse: Mennesket er den store, kjærlige Guds *livs sønn*.

Hvor er mennesket ellers kommet fra? Hvor kommer vi fra? Denne underlige slekten på jorden som heter *menneske* – hvor kommer den fra? Er ikke mennesket Guds livs sønn? Dette er den dype grunnen til at Gud ikke helt kan *glemme* oss.

Om en kvinne skulle være
morsnavnet så lite verd
at hun hatet fosteret sitt
og det støtte fra sin favn,

Gud har et helt annet sinn
mot sitt barn – så hør og lær!
Han ser ned til de arme,
og vil gjerne seg forbarme.

20. juni

> «Så la oss holde høytid, ikke med gammel surdeig, ikke med ondskapens og lastens surdeig, men med renhets og sannhets usyrede brød!» (1 Kor 5,8).

Her lærer vi at det hellige påskelammet, Kristus, ikke må etes sammen med ondskapens og lastens surdeig – og det med den fryktelige risiko at din sjel blir utryddet av Herrens Israel. Hva er dette? Det lyder forferdelig, det lyder ikke riktig evangelisk! Har det også grunnlag og gyldighet i Det nye testamentes milde nådelære? Ja, visst!

La oss våkne! Mange leser lettsindig apostelens ord om å rense ut surdeigen, som om de ikke angikk oss, men fremdeles gjaldt Israels barn i Egypt. Nei, dette gjelder hver eneste en av oss.

Hva er det da? Jo, det er at den som vil holde påske, den som vil ta imot Kristus til frelse, skal gjøre det oppriktig og ikke komme med falskhet for Herrens ansikt. For det er egentlig denne falskheten i det åndelige som gjør at en sjel blir utryddet av Herrens Israel. Slik ble Ananias og Saffira utryddet i Det nye testamente da de ville hykle og lyve for Herrens Ånd.

Ondskapens og lastens surdeig er altså ikke egentlig selve syndefordervelsen og den urenheten som ligger i kjøtt og blod, om jeg vil eller ei, og som henger ved, plager og engster hver oppriktig kristen. Nei, surdeigen er egentlig dette *falske sinnet* som vil blande sammen troen og syndens tjeneste, Kristus og Beliar, Gud og verden, lyset og mørket.

Det ser vi for det første av selve ordene i grunnteksten. Apostelens ord for *ondskap* betyr egentlig at jeg ikke bare har en ond natur, men også «gjør synd» og lever i urettferdighet og synd. Men ordet for *last* betyr egentlig ondskap i list og falskhet – en falsk sjel, som med all slags onde knep og hemmelige, giftige grep forvrenger både læren og livet.

Det kommer enda tydeligere fram i de ordene som uttrykker det motsatte, *renhets og sannhets usyrede brød*.

Disse ordene forklarer Luther slik: «*Renhet* er når en lever og gjør rett og kristelig av et fromt hjerte, som vil hver mann vel, ikke tenker å gjøre urett eller skade mot noen, men handler slik vi vil at det skal handles med oss. Men *sannhet* er når en ikke farer med falskhet og svik, med bedrag og skalkestreker, men lærer og lever rettsindig og riktig etter Guds ord.»

Men apostelens mening kommer tydeligst fram av sammenhengen og foranledningen til disse ordene. Ordene står nemlig i 1 Kor 5.

Der har han påpekt og refset det fryktelige forholdet i menigheten i Korint: De regnet ikke bare åpenbare treller av lasten blant medlemmene sine – det var hor blant dem, og så grovt at en av dem levde med sin fars kone – men, merk deg det, de var i *tillegg oppblåste* de skrøt av sitt åndelige lys og sine apostler, de var trygge og ubekymret, som om alt var i orden.

Det påpeker apostelen i verset like etter. Han sier: «Det høres om hor blant dere, og det slikt hor som ikke engang nevnes blant hedningene … Og dere er oppblåste! Burde dere ikke heller sørge, slik at han som har gjort dette, kunne bli støtt ut fra dere?»

Om dette forholdet legger han til i v. 6: «Det passer dårlig at dere roser dere! Vet dere ikke at en liten surdeig syrer hele deigen? Rens derfor ut den gamle surdeigen.» Dette er sammenhengen.

«Ondskapens og lastens surdeig» er altså dette falske sinnet der et menneske nok vil bli frelst, vil være en kristen, vil holde påske, ta imot Kristus og gå med Guds folk til det lovede landet – men vil ta sine gamle yndlingssynder med seg på veien. Det hegner om dem, gjemmer, unnskylder og forsvarer dem, og tenker ikke på å legge dem av.

Dette er å holde påske med ondskapens og lastens surdeig. Da sier apostelen: Nei, den som vil ta imot vårt påskelam, skal rense ut den gamle surdeigen.

Jødene lette opp og feide ut alt syret brød, og på straff av å miste sin sjel var det forbudt dem å ete det sammen med påskelammet. Slik må også den som vil ta imot Kristus og ha del i hans store forløsning, ta saken på alvor. Han må oppriktig søke forløsning fra alle synder og all urettferdighet; han skal ikke søke lov til å synde, men bare *forlatelse* for syndene, og så frihet fra dem.

Det er dette den samme apostelen også sier om den andre påskehandlingen, nemlig å stenke blodet. Han sier: «Så la oss da tre fram med sannferdig hjerte i troens fulle visshet, med hjertet renset fra en ond samvittighet og med legemet badet i rent vann.»

Merk deg: et sannferdig hjerte, det vil si et hjerte som i fullt alvor søker å bli helt og holdent Herrens, og som vil gi slipp på alt som mishager ham.

Lammets blod har merket min dørkarm,
meg beseglet – jeg er hans.
Syndens surdeig vil jeg ei mer smake;
jeg skynder meg av sted, ser ei tilbake.
Lammets blod har merket min dørkarm,
meg beseglet – jeg er hans.

21. juni

> «Og Gud Herren bød mennesket: Av hvert tre i hagen kan du fritt ete, men treet til kunnskap om godt og ondt, må du ikke ete av, for den dagen du eter av det, skal du visselig dø» (1 Mos 2,16–17).

Det som her er i høy grad verdt å tenke over og lære av, er at Gud knyttet sin pakt til en *så ringe og ubetydelig gjerning*. Se her og lær en gang for alle hvordan den store og hellige Gud dømmer!

Da han ville sette mennesket på den største og mest avgjørende prøve, valgte han den aller minste gjerning som kunne tenkes på jorden. Prøven skulle få følger for en hel verden, og når budet ble brutt, skulle det føre med seg all slags død – legemlig, åndelig og evig. Og dette ble knyttet til en så ringe gjerning som å ete frukten av ett tre midt i paradisets rikdom på trær og frukt.

Med dette første budet har Herren for all tid gitt menneskeslekten den lærdommen at hans øyne ser etter *hjertet* og *lydigheten*, ikke etter hvor stor *gjerningen* er. Og han har gitt oss en alvorlig lærdom om at han vil være en enerådende Herre over sine skapninger. Han krever lydighet, fullkommen lydighet, bare lydighet, når han befaler noe.

Hadde han for eksempel sagt til Adam: Du skal ikke slå i hjel din hustru, eller: Du skal ikke pine dyrene, da hadde fornuften straks sett grunnen til det. Den hadde godkjent og støttet budet hans, og mennesket hadde rettet seg etter det bare fordi budet var fornuftig.

Slik hadde selve *lydigheten* – det som heter ren lydighet mot Herrens bud – aldri blitt satt på prøve. Da hadde mennesket straks festet seg ved *gjerningenes* verdi og helt oversett det Gud egentlig ville ha: *lydigheten*.

Men nå valgte Gud den aller minste gjerning, for at fornuften ikke skulle finne noen grunn, noe holdepunkt eller noen støtte, men budet skulle kreve *ren lydighet*. Nå skulle fornuften si: Kan Gud dømme oss til døden for en så ringe gjerning? Hele paradiset er fullt av trær og frukt, og vi er de eneste som skal nyte det. Hvem skal dette deilige treet spares for?

Her hadde fornuften altså ikke noe å holde seg til; her gjaldt det bare å lyde – og det var nettopp dette Herren ville lære oss fra begynnelsen av.

Ord kan heller ikke uttrykke hvor mangfoldig og uendelig mye ondt som kommer av denne tilbøyeligheten til å se på gjerningenes verdi og ikke på Guds ord og bud. Det er denne tilbøyeligheten som er grunnen til all falsk trygghet og alt hykleri.

Når Gud sier: «Du skal ikke slå i hjel, ikke drive hor, ikke stjele», kan en regne det for viktige bud. Men når han sier: Du skal ikke misbruke Herren din Guds navn, eller: Du skal ikke bli vred på din bror, ikke fordreie hans ord og

gjerninger med falske rykter, da synes en at det bare er små og ringe bud, som en kan holde eller bryte etter behag.

Når en slik glemmer den store Guds hellige vilje og bud og bare ser på gjerningen, kan en leve helt trygt midt i det grufulleste *indre* syndevesen, bare en er from i det *ytre* og på visse punkter. Slik gjør *alle* mennesker av naturen.

Men det er ikke bare når det gjelder Guds bud; også i *troens saker* gjør den samme tilbøyeligheten oss så stor skade – å se bare på gjerningen og ikke på den store Guds ord. Når Gud i dåpen tar et barn opp og ikler det Kristus med all hans fortjeneste, er det den største dårskap for fornuften, som bare ser vann og et skrøpelig menneskes (prestens) tjeneste.

Når barnet i toårsalderen viser Adams natur, kan en ikke tro at det er hellig for Gud, eller at Guds engler gleder seg over det.

Eller om en voksen er kommet til troen på Guds Sønn og er blitt døpt i dag, får han i morgen kjenne at dåpen ikke var «en avleggelse av kjødets urenhet». Han var ren og hellig *bare for Gud*, ved Kristi rettferdighet, som han ble ikledd. Men nå ser han ikke denne rettferdigheten, bare det han har fra Adam, bare sin egen synd og urenhet. Da er han straks ferdig til å miste motet og tenke: Nei, jeg ble likevel ikke ren.

Da betyr det ingenting hva Kristus sa: «Den som er badet, trenger ikke å vaske annet enn føttene (vandringen), han er jo helt ren (for Gud).» Nei, da heter det: Om jeg bare kunne være from og hellig! Men at jeg bare skal ha Kristi rettferdighet, det er ingenting.

Hvorfor det? Bare fordi Kristi fortjeneste ikke er min egen gjerning og ikke kan ses eller kjennes, men bare er tilsagt meg av Gud. At Gud sier det, er ingenting for meg; gjorde jeg selv noe herlig, ja, det ville være noe å stole på! Slik blir alt det Kristus har gjort og lidt og sagt, til ingenting – alt er ingenting mot min egen gjerning. Slik er naturen.

Derfor er det sannelig nødvendig å se opp og legge merke til hvordan de aller største ting skjuler seg under den aller ringeste skikkelse når Herren sier noe. Det ville han lære hele verden en gang for alle, da den aller største prøven ble knyttet til den aller minste gjerning – å ete av frukten på et tre.

Tenk: Når en hel verden kom under synd, død og forbannelse ved en så liten gjerning, bare for Herrens ords skyld, må ingen heretter se på gjerningenes verdi, men bare på Herrens ord.

Å Herre, lær meg å ære hvert ditt ord,
og gi meg et hjerte villig til *å lyde*!

22. juni

«Dersom dere vender om og holder dere i ro, skal dere bli frelst» (Jes 30,15).

For en sørgelig nød og skade det er at ikke alle mennesker vet hva de har i Kristus, og hva som er skjedd i hans død! Det er sant at de fleste er trygge, sovende og lettsindige foraktere av nåden, og fordømmelsen deres er helt *rettferdig* en dag skal de «se hen til ham som de har gjennomstunget», han som de foraktet.

Men dere som kjenner deres synd og lovens dom, som gjerne vil vende tilbake til Gud, men ikke kan og ikke tør for alt det som mangler hos dere – hør, hør!

At loven og samvittigheten fordømmer dere, er ikke underlig; synd mangler det ikke på. Dere kan ikke gjøre det dere burde – ikke engang angre nok, ikke be, ikke elske, ikke våke og stride. Alt det loven krever, mangler dere, og det loven forbyr, har dere i overflod.

Men hør: Hele denne jammerlige, uforsvarlige, fordømmelige elendigheten har Kristus tatt på seg. «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss – for oss – gjort til synd! – for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud.» «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss.» Hva mer skulle han gjøre? Er ikke dette nok?

Hvem fordømmer deg nå, du menneske? *Gud* fordømmer deg ikke, for han er fullkomment tilfreds med det Kristus har gjort, og ber deg komme straks. *Frelseren* fordømmer deg ikke, for han har gitt sitt blod og liv for å frelse deg, og han sier: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» *Ånden* fordømmer deg ikke, for han forklarer bare Kristus for sjelene, kaller og innbyr til bryllupet.

Hvem fordømmer deg da? Det er vantroen som fordømmer deg – djevelen og det onde hjertet, som inngir deg vantro og fordømmer deg ved å si at det Jesus har gjort, ikke er nok.

Bli forskrekket over vantroen! Du har fått befaling om å tro, og du er truet med døden om du ikke tror. Be da Gud om troen, og slipp ham ikke før han har preget inn i hjertet ditt: Det Jesus har gjort og lidt, *er nok*, *evig nok*.

Og den som i sin elendighet har fått sitt alt og sitt nok i Kristus, han er frelst, han har *troen*, han er en kristen – han kjenner Kristus og har evig liv.

«Ja,» sier mange, «jeg *vet* alt dette om Kristus og holder det også for sant. Men jeg får ingen kraft av det i hjertet; det virker ikke det liv, den trøst, fred, glede og kraft som det skulle.» Slik klager mange. Og det er sant: Det er ikke alle som har troen. Mange har en *viten* om Kristus, en historisk tro, men har aldri smakt den sødme og kraft som den sanne, levende, tilegnende troen fører med seg.

Andre uttrykker med denne klagen bare en tørst etter følelser og søte fornemmelser av nåden, av Frelserens kjærlighet og nærvær. De har virkelig *tro*, det vil si at de har sin eneste trøst og skatt i Kristus, sitt alt i alle. De har også ved troen fått et nytt sinn og vet å skille mellom den tiden de sto under loven, og denne tiden under nåden. Men de husker også hvilke søte følelser de hadde i begynnelsen, og nå tørster de etter dem igjen.

Disse burde en gang tenke over at hele Skriften bare taler om *tro*, *tro på Jesus Kristus*, og aldri om følelser. Den taler om å tro på selve ordet slik det lyder, og holde seg til det, enten følelsen er søt eller bitter. De burde tenke over at de likevel bør gjøre den gode Frelseren til lags og nøye seg med det, om det behager ham å skjule seg og prøve troen deres. Slik gjorde han med den kanaanittiske kvinnen.

Og de burde huske hvor kjært det var for ham at hun *likevel* trodde; han hadde en inderlig glede av det og ropte ut: «Kvinne, din tro er stor! Det skal skje deg som du vil.» Og da fikk hun også smake og se hvor god han var.

La oss gjøre Frelseren denne gleden! Han har ingen større glede av oss enn når vi tror på ham.

Men å virkelig *tro*, det vil si: å ha sin trøst, sitt faste holdepunkt, sin rettferdighet og fred i Kristus midt i all bekymring for seg selv, i all elendighet, synd og anfektelse – det er helt nødvendig.

Og skal vi få *denne* kraften av ordet, og skal Gud, som har troens gave i sin hånd, kunne gi oss en virkelig og levende tro, da er det særlig nødvendig at vi stille og enfoldig gir akt på et bestemt stykke av Guds ord, et bestemt kjerneord om Kristus, og betrakter det langsomt, dypt og alvorlig. For troen kommer av forkynnelsen.

Mange forspiller Guds nåde bare ved at de stadig vender tankene hit og dit, om enn til åndelige ting, og ikke kan holde øynene stille på den korsfestede en eneste stund. De vil ikke tro det Skriften vitner om overalt: at *alt*, *alt* skulle bli helbredet ved *troen*. Derfor har de så mange slags bekymringer at ordet aldri får tid til å synke ned i hjertet og virke troens liv og kraft.

Et brusende hav kan ikke varmes opp av solens heteste stråler, mens en stille vannflate lett tar imot dens lys og varme. Slik er det også med hjertet.

Stille, å stille,
hvil deg i Jesu fred!
Har du gjort ille,
er dog din Jesus blid,
nådig til evig tid.

Engstelig hjerte,
Gud er jo ennå ditt vern.
Kom med din smerte,
kom med din synd og nød
bare til hjertet hans.

23. juni

«Da kalte Herren Gud på Adam og sa til ham: Hvor er du?» (1 Mos 3,9).

Dette er det første eksemplet på jorden på Guds *kall* til en synder – den første gangen en synder blir *vakt* til *omvendelse*.

Herren begynner med å knuse ham. For i ordene *Hvor er du*? ligger, som Luther påpeker, *lovens røst til samvittigheten*, det vil si lovens mening og hensikt, som er å overbevise synderen om hans falne og ulykkelige stilling.

Ingen skapning er jo usynlig for Herren; alt er nakent og blottet for hans øyne. Når Herren likevel roper på Adam: *Hvor er du*?, vil han si: «Nå kommer jeg for å spørre etter deg. Kom nå fram og svar meg: Hva er det blitt av deg? Hvor er nå det herlige Guds bilde som skulle råde over jorden? Og tror du at jeg ikke ser deg? Du holder deg skjult for mitt ansikt, men hvor vil du gjøre av deg?»

Slik var Herrens spørsmål å forstå. Derfor kom også Adam straks fram og begynte å forklare seg.

Se, denne kallende røsten, dette ropet: *Hvor er du*?, skal hver eneste synder høre fra Gud. Dette første eksemplet gjelder for alle verdens tider og for alle Adams barn.

For det første er det et *faderlig rop* til de troende når de har forsyndet seg. Allerede de små barna hører ofte tidlig en røst i sitt indre når de har syndet: Hva

har du gjort? – så lenge den gode Ånden ikke er overdøvet og ørene ikke er døvet av forfengelighetens og lystenes larm.

Men særlig er det noe alle troende kristne kjenner hver dag – dette uendelige ropet: *Hvor er du*? Når de for eksempel har forhastet seg, syndet og forsett seg, roper det straks engstelig: Hvor er du? Hva har du gjort?

Eller når de er kommet til å blande seg med forfengelighetens barn, når de av svakhet, menneskefrykt eller trang til å behage mennesker har vært med i tom tale og på en eller annen måte, med ord eller gjerning, fornektet sin Herre – da får de straks, som Peter, et gjennomtrengende blikk fra Frelseren, som sier i deres indre: Hvor er du? Å, hva har du gjort?

Alt dette er Vennens slag, som han maner oss til omvendelse med – en erfaring som ikke kan betales med all verdens gull! Ve, ve den kristne som ikke lenger får slike blikk og slike rop i sitt indre!

For det andre er dette et *vekkerop* til de åndelig døde, som lever uten Gud i verden. Midt i syndens, forfengelighetens og de verdslige fornøyelsenes lysthage roper det ofte i deres indre: «Hvor er du? Det står ikke vel til med deg; du trenger omvendelse.»

Når de en gang er blitt omvendt til Herren, bekjenner de at de lenge og ofte har hørt det ropet og vært søkt av Herren, og at det ofte forstyrret lysten deres i synden – særlig «da dagen var blitt sval», når fornøyelsen var over.

Når de blir alene eller legger seg til nattens hvile, roper det i deres indre: *Hvor er du*? Eller de hører Ordet, en preken eller en skriftetale, og de skal tre fram for Guds ansikt ved nattverdbordet; da roper det ofte om syndene deres, om den omvendelsen de ikke har gjort, om at de må vende om: «Hvor er du? Tiden flyr – når skal du en gang omvende deg?»

Og den som ikke er kommet tilbake til Gud i en hel omvendelse, skal vite at han en gang, om han vil eller ei, likevel må fram for Guds ansikt. Ja, en gang, før eller senere, i tiden eller i evigheten, skal hvert eneste menneske høre dette ropet så det går gjennom marg og bein: *Hvor er du*? *Hva har du gjort*? For det er umulig for noen synder å unnslippe den allmektige, hellige Gud.

Vær derfor ikke trygg! Gud venter nok med straffen og tier, som om han slett ikke så syndene dine, men en gang skal du høre hans røst.

Og dette gjelder, som vi sa, alle verdens tider og alle Adams barn. Hver og en må fram for Herren og gjøre opp for syndene sine i tiden – eller møte dem i evigheten.

Saken er denne: Vi er alle syndere, her er det ingen forskjell. Ble vi dømt etter det, ville ikke noe kjød bli frelst. Forskjellen er bare at noen holder seg unna Gud; de blir stadig borte og kommer ikke for å søke og ta imot nåde mens nådetiden varer. Kristus sier: «Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket fremfor lyset, for deres gjerninger var onde.»

Men kommer vi til lyset og gjør opp med Gud for syndene våre, da blir alt godt, selv om vi var de forferdeligste syndere. Herren sier jo – å, om vi kunne ta disse ordene til hjertet: «Kom og la oss gå i rette med hverandre, sier Herren. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull.»

Slik forteller også Kristus (Matt 18) om kongen som kalte tjenerne sine til regnskap. En kom fram som skyldte ti tusen talenter, og da han falt ned og ba, fikk han likevel straks hele gjelden ettergitt. Slik vil Herren handle med oss når han kaller oss til regnskap.

Hvor er du, hvor er du, hvor iler du hen,
du menneske, bøyd ned i gruset?
Hvor skjuler du deg under lysthagens tre?
Tre fram for din Herre i lyset –
slik roper den himmelske røsten.

24. juni

> «For Guds ord er levende og virksomt og skarpere enn noe tveegget sverd. Det trenger igjennom helt til det kløver sjel og ånd, ledd og marg, og dømmer hjertets tanker og råd» (Hebr 4,12).

En skarp kniv gjør stor nytte når den blir brukt godt, men like stor skade når den blir håndtert galt. Slik er det også med Guds ord. Det er *en duft av liv til liv* eller *en duft av død til død*. Når Guds ord går gjennom sinnet ditt, er det aldri uten virkning. Enten har det sin egen gode og velsignelsesrike virkning, eller det virker det stikk motsatte.

Det er som solen. Solens lys gir trivsel, glede og liv til alle dagens skapninger, men nattfuglene blir bare blendet av det. Solens varme gjør voks mykt, men leire hard som stein. Like ulikt virker Guds ord.

Ta jødene som eksempel! De var nok blinde og harde også før Kristus kom. Men da han kom, da solen sto høyest på himmelen, ble blindheten, hardheten og ondskapen deres forferdelig.

Og Judas, forræderen! Den som ser rett på tilstanden hans, må bli forskrekket. Han var en av de tolv, hadde hørt, sett og opplevd mye, men brukt det galt; han hadde ikke hørt Kristi ord rett.

Slik går det til ennå i dag. Vi ser jo hvordan mange kan nesten hele Bibelen utenat fordi de leser den hver dag, men likevel sover i synd og falsk trygghet. Andre har, som Judas, gått i Kristi og hans disiplers selskap, men har mistet alt nådeliv i hjertet og all kraft og alt bevis på det i livet, enda de fortsetter å bruke Ordet.

Men disse er da ikke bare så døde som om de aldri hadde hørt Guds ord – de er sju ganger verre, som Skriften taler om. Slik kan fruktene bli når Guds ord ikke blir brukt rett.

Spør noen nå hva det vil si å bruke Guds ord *rett*, svarer vi: Det eneste som skal til, er at du tar imot det som *Guds* ord, med den *frykt*, *lydighet og tro* som den store Guds ord krever. Guds ord vil naturligvis ikke bare bli hørt, kjent og forstått; det vil bli *adlydt*, *etterlevd og trodd*. Gjør bare det, så skal du ikke bli til skamme.

Det første, mest utbredte og farligste misbruket er å la seg preke for og ta inn Guds ord bare med forstanden, men aldri begynne å gjøre etter det. Dette var Judas Iskariots vei til forherdelse.

Så snart du ser at du bør gjøre noe, begynn derfor straks å sette det i verk. Så snart du ser at du bør ha noe du ikke har, søk straks å få det! Ser du at du bør legge av en synd, gjør det straks. For ved bare å høre og ikke gjøre forherder du hjertet ditt.

Og når skal dette skje, om ikke nå? Og hva skal Guds ord tjene til, om det ikke blir etterlevd? Da kan du heller slutte å lese og høre det og med én gang gi deg over til djevelen, om du aldri vil gjøre det. Og hvem skal gjøre det, om ikke du, som jo også vil inn i himmelen? Se, det er nettopp fortapelsens vei å la andre ta det til seg og la andre gjøre det, men selv bare samle det i minnet.

Men sier du at du ikke makter å gjøre Guds vilje, spør jeg: Har Gud krevd for mye? Er han urimelig i budene sine? Er det ikke rimelig at du elsker ham over alle ting, eller at du elsker din neste som deg selv? Mer krever han ikke av deg.

Og har du virkelig satt inn kreftene dine for alvor for å gjøre Guds vilje? Eller har du kanskje gjort deg svært liten umak, ja, vært trygg, hard og likegyldig og lettsindig gitt deg over til synden? Er det ikke da rimelig at du blir fordømt, slik Guds lov truer med?

Se, om du på denne måten tenkte alvorlig over Herrens ord og adlød det, ville du snart begynne å *gjøre* etter det, eller prøve kreftene dine på dette arbeidet. Og da – da ville ubotferdighetens stolthet snart falle. Du ville bli *vakt* av syndesøvnen og komme til en sunn syndserkjennelse, en bedrøvelse etter Guds sinn, som virker omvendelse til frelse.

Og se, når du i din nød og avmakt forgjeves anstrengte dine egne krefter, ville du bli nødt til å be om Guds Ånd. Slik ville du, dels ved denne Ånden og dels ved disse indre erfaringene, få det rette lyset i Guds ord, lyset ovenfra.

Uten erfaring er de mest høylærde og skriftlærde likevel steinblinde i åndelige ting, og uten Guds Ånd lar Guds ord seg aldri fatte.

Luther sier at «da Gud ga oss sitt ord, sa han: Jeg skal nok la det skrive og forkynne klart og tydelig, men likevel alltid ordne det slik at det skal bero på min Ånd hvem som skal fatte det».

Derfor ser vi at de som mener de selv kan fatte Ordet, og ikke vil bøye seg for Gud, også får bli i mørket.

Men slik du kom til vekkelse – nemlig bare ved å ære Ordet som *Guds ord* – skulle du også komme til en rett tro. Da du i din syndenød ikke kunne hjelpe deg selv, skulle du bare høre det glade budskapet om ufortjent nåde i Kristus med en slik ærefrykt at du lot dette budskapet gjelde mer enn alle innvendinger og motsigelser fra fornuften din.

Og slik skal du gjennom hele livet *la Guds ord råde over fornuften din, hjertet ditt og livet ditt*. Be derfor alvorlig om Guds Ånd hver gang du går for å høre eller lese det, og vit at du da aldri skal bruke det forgjeves.

Dyre Jesus, for din smerte,
som du led for meg en gang,
legg ditt ord så på mitt hjerte
at det blir hos meg livet langt.
Får det der med kraft å virke,

har ei døden noen makt
over meg – du har det sagt.

Må du alltid meg få lede
med din røst, ditt dyre ord;
gjør du selv mitt hjerte rede
til en god og fruktbar jord,
der ditt ord får alltid råde,
råde både i lyst og nød,
råde både i liv og død.

25. juni

«Når Gud altså gir dere Ånden … gjør han det ved lovgjerninger eller ved at dere hører troen forkynt?» (Gal 3,5).

Mange taler og tenker og drømmer om helliggjørelsen og Ånden uten å vite hva Åndens verk består i; for dem er det bare en drøm og en anelse, ikke noe virkelig. Men Skriften sier bestemt hva det består i. Paulus sier: «Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, langmodighet, mildhet, godhet» og så videre.

Åndens første frukt er *kjærligheten* kjærligheten er også den eneste rette kilden til all helliggjørelse og alle gode gjerninger. Nå må vi altså undersøke hvordan en får kjærligheten.

Kan en noen gang skaffe seg kjærlighet ved forsett, alvor, bud, lover, kamp og strid? Er det ikke en allmenn regel at *ingen kan befale over kjærligheten*? Det jeg elsker, det elsker jeg, selv om Gud forbyr det. Hvordan skal jeg da få *kjærlighet* til Gud?

Kristus forklarer dette i Luk 7. Han sier: «Denne kjærligheten oppstår bare ved at Gud forlater syndene, og ved at en tar imot denne Guds barmhjertighet. Den som får mye tilgitt, elsker mye; den som får mindre tilgitt, elsker mindre. En pengeutlåner hadde to skyldnere. Den ene skyldte ham fem hundre denarer, den andre femti. Men da de ikke hadde noe å betale med, etterga han dem begge gjelden. Si nå: Hvem av dem vil elske ham mest?»

Da fariseeren Simon selv hadde innrømmet at den som hadde fått mest ettergitt, ville elske mest, brukte Jesus det slik: «Du, Simon, er så from at du ikke spotter meg slik de andre fariseerne gjør, men til og med innbyr meg til ditt bord. Men denne kvinnen, den store synderinnen, bader føttene mine med kjærlighetens tårer, tørker dem med håret sitt og kan ikke holde opp med å kysse føttene mine. *Du* derimot har ikke engang kysset meg på munnen og ikke engang gitt meg vann til føttene. Enda *hun* er en stor synderinne og *du* en stor helgen, har likevel *hun* Ånden og ikke *du*. *Hun* har Åndens frukter, og *du* har lovgjerninger. *Hun* er en sann helgen, og *du* en falsk. Kort sagt: Den som får mer tilgitt, elsker mer. Dette er den eneste måten å tenne kjærlighet i Adams barns hjerter på: at jeg tilgir dem alt de har gjort. Da elsker de meg.»

Dette var meningen i Jesu tale om hvordan kjærligheten oppstår.

Slik er det også med de andre fruktene av Ånden. Apostelen nevnte videre *glede* og *fred*. Kan en ved lover, bud og tvang få et menneske til å glede seg – bli glad, virkelig glad? Nei, å glede seg i Gud, å glede seg over Frelseren, kan

ingen tvinge seg til. En virkelig *fred* i Gud, en indre *mildhet* i hjertet og de andre fruktene av Ånden kan ingen ta seg selv.

Alt det som egentlig er Åndens verk, får jeg aldri på noen annen måte enn at jeg *som en synder, mens jeg ennå ikke er blitt hellig*, blir benådet og smeltet av Frelserens kjærlighet og hans tilgivelse, slik synderinnen ble smeltet av den. Først da får jeg kjærlighet og de andre fruktene av Ånden.

Men her tenker mange: Selvsagt tror jeg på Kristus – hvem skulle ikke tro på Kristus! Troen er det nok ikke noe i veien med; det er heller livet det skorter på.

Se, med denne talen beviser de bare at de ikke vet hva *troen på Kristus* vil si. De mener at de tror på Kristus når de holder for sant alt som står skrevet om ham. Ja, de mener også at alt han har gjort for oss, er vel utført og ikke trenger å tenkes mer på. De har derimot vendt all sin omsorg mot seg selv, og derfor har de trøst når alt går godt og pent med livet.

Men når de har forsyndet seg på en grovere måte, flykter de til sin anger, sin bønn og sin bedring for å få nåde og fred med Gud på den måten. Dette er jo åpenbart å tro på seg selv av hjertet, selv om forstanden og bekjennelsen er etter Ordet.

Den som virkelig tror på Kristus, har vendt hele sjelens oppmerksomhet mot ham. Hans omsorg og glede er knyttet til Kristus; han ser på ham og har all sin trøst i ham. For en rett kristen er blitt til skamme over seg selv og sitt eget arbeid og har derfor lært å regne det for elendighet og skarn. Nå har han sitt alt i Kristus, virkelig sitt alt, både sin rettferdighet og sin helliggjørelse.

En slik kristen bekjenner da: Visst synes også jeg at jeg burde arbeide mer selv og ikke tro så mye. Ja, jeg frykter iblant at jeg tror for mye, og at jeg burde inn under loven igjen for å bli mer alvorlig og dermed fromere.

Men når jeg husker min erfaring, vitner den det samme som Skriften sier. Så lenge jeg holdt på med lovgjerninger, var jeg kald mot Gud i dypet av hjertet; jeg hadde ingen indre lyst og kjærlighet til ham og hans veier. Dessuten forble jeg alltid en slave under visse synder og ble gnaget innvendig av en etsende uro.

Men da jeg lærte Frelseren å kjenne og kunne tro hans nåde og hans løfte om syndenes forlatelse, fikk jeg straks en underlig lyst og kraft til det gode, en varm ånd, en kjærlighet og lyst som gjorde alt lett, så det som før hadde vært tungt for meg, nå gikk liksom av seg selv.

Og alt dette skjer ennå hver gang: Når jeg blir fanget i et lovisk sinn, blir jeg kald og svak, men når jeg har fred i Kristus, får jeg ny lyst og kraft til det gode.

Slik er en kristens erfaring. Og denne erfaringen stemmer med Skriften. Den fromhet og ånd som ikke er kommet på den veien Skriften lærer, er ikke den sanne.

Å Hellig Ånd, vårt lys, vår fred,
lær oss av hjertet all vår tid
å kjenne Gud og ham han sendte,
gjør Sønnens dyre navn vel kjent.

Forklar oss Faderens velbehag,
ta falsk lære fra oss bort.

Det ord er fast, det ord er visst,
som lærer oss å tro på Krist.

26. juni

«Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?» (Apg 16,30).

Du spør: Hvordan skal jeg få del i den nåden som er gitt oss i Kristus? Jeg har fått vite at Gud så elsket verden at han ga sin eneste Sønn til å bli vår annen Adam, til å stå i vårt sted for Gud, «en rettferdig for urettferdige», til å gjøre i vårt sted det vi burde gjøre, og lide det vi burde lide.

Dette, ser jeg, er den dype, uforanderlige grunnvollen for alle Adams barns frelse: «*For ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt, det er Jesus Kristus.*» Store skatter er altså vunnet og skjenket meg og sikret meg i *det evige testamentet*.

Men nå er spørsmålet: Hva skal da *jeg* gjøre for å få del i disse nådeskattene? Hva er den rette veien til å ta imot dem?

For enhver kan lett forstå at ikke alle mennesker blir frelst, og at ikke alle får del i den store arven, men bare de som søker og tar imot den på en bestemt, foreskrevet måte. Enhver kan lett innse at den som enten slett ikke søker denne skatten, eller søker den på *gal vei*, ikke har mer av den enn om den aldri var blitt vunnet for oss.

Hvordan skal jeg nå vite med visshet hva som er den eneste rette veien til å få del i Kristi fortjeneste?

Svar: Det hadde aldri i tiden vært mulig å være viss på dette om ikke Gud også i denne saken hadde tatt en bestemt beslutning i sitt evige råd i himmelen og siden åpenbart den for oss i sitt ord.

Men nå – høylovet være Herrens navn! – har han fastsatt en viss og bestemt vei til å få del i den nåden som er vunnet for oss. Og denne fastsatte veien har han også åpenbart for oss med så tydelige ord at han kunne si: *Nå har de ingen unnskyldning*.

Den som derfor bare vil gi akt på Guds råd om vår frelse, slik det er åpenbart i Ordet, kan bli like viss om frelsens vei som han noen gang er om at han selv er til. Den som ikke er viss på hvordan en blir frelst, har sannelig ikke gitt akt på Guds evige beslutning om dette, slik den er åpenbart i Ordet. I stedet har han forsøkt å stake ut sin egen frelsesvei ved egen ettertanke – altså ved å spørre den blinde fornuften til råds.

Når en slik leser i Skriften det lille, enfoldige ordet som uttrykker hele hemmeligheten ved å komme inn i Guds rike, undrer han seg over at det står slik. Ja, han støter seg på det, heller enn ydmykt og lydig å ta imot det. På den måten må han bli stadig mer forvirret og forblindet og bli værende i evig uvisshet.

Eller har ikke tusener undret seg over hvorfor det lille, enfoldige ordet *tro* skal forekomme så stadig i Skriften, og hvorfor hele frelsen skal være bundet nettopp til troen? Tusener har støtt seg på det. Men hva hjelper det? Den står der likevel, denne anstøtsklippen, urokkelig fast, grunnlagt i Guds evige fredsråd.

Gud har nemlig fra evighet besluttet og åpenbart i sitt ord dette: Den eneste Sønnen, vår mellommann, skulle av bare nåde i egen person vinne hele frelses-

skatten for oss og gi oss den som en fri gave. Derfor skulle vi ikke behøve å gjøre det minste for å fortjene den eller bli verdige til den, men bare ta imot den som en fri gave. Og fordi denne gaven blir delt ut ved *ord*, løfter og tilsagn, kunne den ikke tas imot på noen annen måte enn ved *troen*.

Her må vi da merke oss godt at den frelsende troen virkelig ikke er noe annet enn *tro* – å *ta imot gaven* på en måte som svarer til måten den blir gitt på. Den blir gitt *som gave*, og den skal tas imot som en *gave* den blir gitt med *ord*, og den skal tas imot med *tro*. Vår del er altså bare å *ta imot*.

«Derfor,» sier apostelen, «fikk han løftet ved tro, for at det kunne være av nåde, slik at *løftet kunne stå fast* for hele ætten.» For grunnloven var: «For av nåde er dere frelst, ved tro. Og dette er ikke av dere selv, det er Guds gave.» Merk deg: Det er en gave!

Derfor forkynte Kristus Faderens evige forsoningsråd: *For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne*, og la i samme stund straks til den fastsatte måten og det middelet vi skulle få del i gaven ved: «for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv.»

Og i samme stund som han ga disiplene sine det store oppdraget som apostler: «Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for all skapningen!», forklarte han straks hvem som skulle få del i det: «Den som tror og blir døpt, skal bli frelst.»

Ja, derfor hadde Kristus selv så stadig ordet *tro* i munnen: «Din tro har frelst deg», «Det skal skje deg som du har trodd», «Dersom du tror».

Slik er også alle fedrene i Det gamle testamente blitt rettferdige ved troen og har «fått godt vitnesbyrd» om at de var til behag for Gud. Allerede Adams og Evas andre sønn, Abel, var rettferdig ved troen, og derfor var offeret hans til behag for Gud: «Ved den fikk han vitnesbyrd om at han var rettferdig.»

«Ved tro bygde Noah, i hellig frykt, en ark … og ble arving til rettferdigheten av tro.» Og «Abram trodde på Herren (på løftet om den velsignede ætten, Kristus), og han regnet ham det til rettferdighet». Og den fromme Tobias sa: «Vi venter på et liv som Gud skal gi dem som blir sterke og faste i troen på ham.»

Så sant som Gud er trofast og sannferdig
og har sagt: Kom hit til meg, hvem du enn er,
skal også jeg, så syndig og uverdig,
bli frelst bare ved troen på hans nåde her.

27. juni

> «La deres sinn være vendt mot det som er der oppe, ikke mot det som er på jorden» (Kol 3,2).

Det er som om apostelen ville si: Her er dere ikke hjemme. Dere er pilegrimer og vandringsmenn i et fremmed land, ja, i et fiendtlig land. Der har verken deres Herre eller deres åndelige slekt for øvrig noen gang hatt ro eller eiendom; de har bare dratt gjennom det som jagede flyktninger.

Derfor må alt godt dere får på jorden, bare være for dere som et hyggeligere nattely for pilegrimen. Der blir han jo likevel ikke værende og slår seg ned; han har et annet mål for reisen enn vertshuset.

Du som vet med deg selv at du er blitt en elendig synder – utmattet, uten tillit til deg selv, ja, drept ved loven – men har fått din trøst, din rettferdighet og ditt liv i Kristus, og som nå lever i en slik tro og et slikt liv at du ikke kan få ro i verden og synden, merk deg at denne milde formaningen gjelder deg: *Søk det som er der oppe, der din Kristus er.*

La deg aldri mer bedra til å prøve å lage deg et paradis på jorden!

Det er bare innbilning og selvbedrag når en kristen håper å finne en større glede her på jorden i noe jordisk, etter at han en gang har fått sin glede i Gud. Nei, blir noe annet en større lyst og glede, lider Åndens liv straks.

Vil du derfor ha et fredfullt og salig liv på jorden og samtidig beholde Faderens kjærlighet, så søk bare å bli stadig mer himmelsk sinnet. Glem stadig mer all annen vinning og lyst, og la sinnet ditt bare være vendt mot det som er der oppe, der Kristus er, så ikke noe jordisk får ta hjertet ditt.

For så lenge Guds sæd blir i deg og du lever det sanne livet i Gud, setter all jordisk lykke og glede deg både i frykt og i fare: i frykt, så sant Åndens liv blir i deg; for da får du aldri ro så lenge du har mer lyst og trivsel i noe annet enn i Gud.

Kan du ha en større fornøyelse, en kjærere skatt og trivsel i noe jordisk enn i Gud og hans vennskap, og likevel være rolig og glad, da står det ikke vel til med livet ditt i Kristus.

Du må arbeide og vandre her nede, du må ha og bruke det jordiske – men bare med legemet; hjertet skal være i himmelen, der Kristus er. Din sjels brudgom krever det i sin nidkjærhet for din kjærlighet.

Når Gud gir deg noe godt, så ta imot det med takk, men også med frykt for at *hjertet* ditt skal bli tatt av det. Ingenting som ikke er Gud selv og hans nåde, må være hjertets skatt og trøst.

Et godt utkomme, rikdom, bekvemmelighet, anseelse og ære, eller åndelige gaver som forstand, erfaring, god vandel og brødres tillit – alt dette er dyrebare Guds gaver, og du må gjerne takke for dem. Men gjør det med engstelse for at en slik gave skal bli hjertets fremste lyst og tilflukt.

Når en kristen uansett må ha sin høyeste lyst og trivsel i Gud, er det ikke mye verdt å søke noen jordisk lykke og trivsel. For vinner jeg den, er den min fare; vinner jeg den ikke, er den min plage.

Blir noe jordisk en større lykke og glede for hjertet mitt enn den jeg har i Gud, er det jo min evige ulykke. Blir det derimot ingen større glede og trivsel enn den jeg alt har i Gud, lønner det seg ikke å søke det, siden jeg allerede har en større glede.

Når det i tillegg er slik at menneskehjertet har en grenseløs tørst etter å få bare *en eller annen* skatt og glede utenfor Gud, må en gi Praetorius rett: «De kristnes største lykke er å ikke ha noen lykke her på jorden.»

Og så må den som virkelig vil inn i himmelen, snart komme dit at han elsker fattigdommen mer enn rikdommen, forakten mer enn æren, lidelsen mer enn nytelsen, ja, døden mer enn livet. Dette kan nok kalles: *Dere er jo døde* – og *korsfestet med Kristus*. Å, hvor altfor bittert for kjødet!

Her skal enhver legge merke til hvor nødvendig det er for den som skal følge slike lover, å ha et annet liv enn bare naturens: å være født av Gud og lykkelig i Gud, ja, å ha himmelriket i hjertet, så Kristus er vårt liv, vår skatt og vår glede. Ellers blir det altfor uutholdelig for oss, ja, umulig, virkelig og for alltid å *ha sinnet vendt mot det som er der oppe, og ikke mot det som er på jorden*.

Om en også sier det med munnen, lyver en på sin sjel; hjertet jager likevel etter det som er på jorden – egen ære, vellyst, rikdom – så lenge en ikke har glede i Herren og liv og trivsel i Gud.

Rette kristne har nok også et jordisk, fordervet kjød, fullt av lyster og begjær, men de er likevel *korsfestet med Kristus*.

Asaf bekjenner at det gjorde ham vondt og stakk ham i nyrene å se at den ugudelige hadde all medgang, mens den rettferdige måtte lide mye. Men, legger han til, «jeg blir alltid hos deg … Hvem har jeg ellers i himmelen? Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden. Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig».

Ja, hva er all lykke i verden mot den
å alltid her nede ha Gud til sin venn?

Å midt i vårt jordlivs uro og strid
i dypet av hjertet ha Guds egen fred.

Den freden, å Jesus, bevare oss her,
til vi får se deg med fryd, slik du er.

28. juni

> «For fjellene kan vel vike, og haugene rokkes, men min miskunnhet skal ikke vike fra deg, og min fredspakt skal ikke rokkes, sier Herren, han som forbarmer seg over deg» (Jes 54,10).

«Hvem skulle jeg tro om Gud, mer enn Gud selv?» sa Ambrosius.

Det er en ulykkelig sak at det hos alle mennesker, også hos de vakte og de troende, ligger en grenseløs tilbøyelighet til å dømme om frelsen etter en eller annen *indre følelse*, *eget syn* eller egen fornuft. Vi dømmer om Guds forhold til oss etter noe vi fornemmer eller erfarer i oss selv.

Vi vil ikke se opp til Gud, slik *han* selv har åpenbart sin vilje og sitt råd om vår frelse, og vi vil ikke tenke etter hva som er besluttet hos Gud, og hvordan det står skrevet i hans rådslagninger.

I stedet vender vi oss innover i oss selv, engster oss, grubler, sukker og spør liksom ut i det blå: Å, om jeg visste hvordan det står til med min sjels sak hos Gud!

Men hvordan kan jeg på denne måten få vite det med noen visshet? Hvilken visshet kan jeg få av mine egne tanker, følelser og meninger? Hva betyr vel de i dette store spørsmålet, mer enn høy og strå for vinden?

Den ene stunden synes jeg at Gud er bare nåde og kjærlighet, den andre at han er en streng dommer som bare har med lov og rett å gjøre. Den ene stunden ser jeg Gud i alt som omgir meg, den andre synes jeg at det ikke finnes noen Gud. Den ene stunden synes jeg om meg selv at jeg er en riktig god kristen, den andre at jeg er en helt fortapt synder.

Slik vakler og svinger synsing og følelse hit og dit. Og det jeg synes den ene stunden, kan være like falskt som det jeg synes den andre.

Det er også den samme tilbøyeligheten – å dømme etter eget syn – som gjør at så utallig mange går helt glipp av frelsens vei. Hver og en har sin egen mening og tror helst på den. Den ene mener at Gud har behag i dette, den andre at han har behag i noe annet. Slik velger hver sin vei. Kanskje kjenner en noe søtt i hjertet ved det, og da dømmer en straks at det er en god vei, og følger den.

Den ene vil for eksempel behage og vinne Gud med noen *ytre* lovgjerninger, som barmhjertighetsgjerninger, kirkegang og annet; en annen med noen *indre*, som ydmykhet, kjærlighet og lignende; en tredje med selvfornektelse, bønn og ensomhet; en fjerde med en eller annen religiøs virksomhet blant sine medmennesker; en femte med alt dette til sammen. På den måten søker en da å bli benådet og til behag for Gud.

Og hva er grunnen til alle disse villsporene som de velger etter eget syn? Sannelig ingen annen enn at de ikke vet eller tenker over hva Gud alt fra evighet har besluttet i sitt himmelske råd om det falne menneskets frelse. De vet ikke hvilken pakt Gud har sluttet med sin Sønn, og hvilket testamente han har gjort for menneskene.

For vi taler nå ikke om dem som med et sovende og hyklersk sinn glemmer å søke frelsen, eller som med en innbilt tro «forvender vår Guds nåde til skamløshet». Vi taler om dem som virkelig søker frelsen, men bare søker den på gal vei.

Det er det samme når du riktig nok søker frelsen bare ved troen, men søker troen hos deg selv. Du setter deg fore og anstrenger deg for å tro, du strever og arbeider med hjertet ditt for å få det til å tro. Men du har øyet vendt bare innover, mot deg selv eller det du selv erfarer og fornemmer, for å se om det ennå skal finnes noen tro der eller ikke.

Og du får ingen visshet, du vakler hit og dit – hva tror du grunnen er? Sannelig ingen annen enn at du søker på feil sted. Du søker ut i det blå; du søker nemlig hos *deg selv* det som aldri har vært der, men som skulle søkes i himmelens rådskammer, i *Guds ord*, som er åpenbart for oss.

Merk deg: Troen blir ikke tent ved at vi setter oss fore og anstrenger oss for å tro, men ved at vi vender øynene bort fra oss selv – bort fra det vi har, fornemmer og er – og vender dem mot *det Gud har besluttet og åpenbart* om vår frelse.

Du har anstrengt deg for å tro og påkalt Gud om nåde til det, men har ennå aldri fått noen tro eller noen fred, og nå undrer du deg over hva grunnen kan være. Undre deg ikke.

Du har kanskje ennå aldri visst, spurt etter eller tenkt over hva som ble besluttet i det store rådet som Gud holdt i himmelen om menneskenes sak, før verdens grunnvoll ble lagt. Du har kanskje aldri visst eller tenkt over *hvilken pakt Gud den gang sluttet med sin Sønn*, og hvilket testamente han gjorde for menneskene.

Hvor nødvendig er det ikke å lære dette godt å kjenne, og så bare rette seg etter det og bare bygge på det!

Da står jeg på en fast grunn, en grunn som holder i liv og død, for *det er en evig grunn*. Den ble lagt dypere og tidligere enn jordens grunnvoller: «For i ham har han utvalgt oss før verdens grunnvoll ble lagt.» Og den består også lenger enn jordens grunnvoll; «for fjellene kan vel vike, og haugene rokkes, men min miskunnhet skal ikke vike fra deg, og min fredspakt skal ikke rokkes, sier Herren, han som forbarmer seg over deg».

Så er jeg trygg og salig, hva som enn kommer på,
og hvordan det enn skifter i mitt sinn;
for se, nå har jeg begynt til min trøst å forstå
at min trygghet ikke skal søkes der inne.
Nei, *utenfor* meg, i Kristus, er all min salighet,
mitt liv, min fred, min trygghet for tid og evighet.
Gud være derfor lov og pris og ære!

29. juni

> «Så død da deres jordiske lemmer: Utukt, urenhet, syndig lidenskap, ond lyst og pengegriskhet, som er avgudsdyrkelse» (Kol 3,5).

Egentlig nevnes her bare to syndeveier: *utuktens* og *pengegriskhetens*. Det er to grufulle avgrunnsdyp, og i dem har mange trofaste sjeler som var opplært til himmelriket – som «nettopp har flyktet bort» og «har unnflydd verdens urenhet» – sunket ned igjen og gått fortapt.

Likevel er disse to syndeveiene ulike på ett punkt. Den første er grov og motbydelig og pleier å uroe og engste sjelene; den andre vil nesten ingen kalle ved sitt rette navn.

Over den første kan mennesker sørge bittert og engste seg, men en hører sjelden om noen som sørger og engster seg over den andre. Den får som regel et bedre navn og blir unnskyldt, for eksempel slik: Jeg må jo forsørge meg selv og mine; det er ikke pengegriskhet, men *nødvendig omsorg for huset*.

Men den gamle forføreren kan forvrenge synet så grufullt at selv utuktssynden, som i seg selv er så grov og motbydelig, i fristelsens stund kan virke helt ufarlig, ja, helt uskyldig. For en kristen er nettopp dette det tydeligste tegnet på at djevelen er nær og farens stund er kommet.

Sannelig, når den samme synden nå virker som ingenting – liten og unnskyldelig – enda den i sunne og besindige tider er så fryktelig for deg at du skjelver ved selve tanken, da vet du at fristelsens stund er inne. Da er det den gamle forførerens ånd og mørkets makt som forvrenger synet ditt.

Da gjelder det: Vokt deg, vokt deg! Da gjelder det å flykte i hast – eller falle! Merk deg: flykte i *hast* – ellers faller du i fiendens vold. Begynner du bare å overveie, er du fanget.

At Eva bare lot seg inn på en samtale med slangen og så på den forbudne frukten – det var veien til fallet. I denne striden seirer du mer ved å flykte enn ved å kjempe.

Du skal også vite at det er djevelens råd og det allerede bestukne sinnets bedrag når du nok ikke vil falle i synden, men bare prøve hvor nær kanten du

kan gå uten å styrte ned i dypet. Når sinnet er sunt og våkent, søker du heller å komme så langt fra kanten som mulig.

Her gjelder det generelt at den som vil unnfly synden, må begynne med å flykte fra fristelsen: fly anledningen, fly den første tanken og, så langt det er mulig, fly de stedene og tingene som fører fristelse med seg.

Hit hører Kristi ord: «Om ditt høyre øye frister deg til fall, da riv det ut og kast det fra deg! For det er bedre for deg at du mister ett av dine lemmer enn at hele ditt legeme blir kastet i helvete.»

Også det som i seg selv er uskyldig, som øyet, må du likevel flykte fra når synden har gjort det til en fristelse for deg.

Og om det er deg så kjært som ditt øye, og det er så bittert å gi det opp som å rive ut et øye – fly likevel! Fly med din sjel som et bytte! Det er bedre for deg å lide det bitreste en liten tid og slik berge samvittighetsfreden i tiden og sjelen for evigheten, enn å ha lyst i synden en liten stund her og så pine i samvittigheten og helvetes ild i evigheten!

Men for å vekke kristne til årvåkenhet, ja, til gru for denne synden i alle dens grader – fra bare tanker og begjær til den grove gjerningen – kan ingenting sies med større kraft enn det vi leser i 1 Kor 6. For et tankevekkende avsnitt!

Slik taler apostelen: «Vet dere ikke at deres legemer er Kristi lemmer? Skal jeg ta Kristi lemmer og gjøre dem til en horkvinnes lemmer? Langt derifra! … Fly hor! All synd som et menneske ellers kan gjøre, er utenfor legemet. Men den som driver hor, synder mot sitt eget legeme. Eller vet dere ikke at deres legeme er et tempel for Den Hellige Ånd som bor i dere, og som dere har fått fra Gud? Dere tilhører ikke lenger dere selv. Dere er dyrt kjøpt! La da legemet være til ære for Gud!»

Legg merke til dette! *Dere er dyrt kjøpt* med Kristi dyre blod; *dere tilhører ikke lenger dere selv*, så dere kan gjøre som dere vil med legemet og ånden, med hjertet og tankene. Skal jeg ta Kristi lemmer og gjøre dem til en horkvinnes lemmer!

Det andre avgrunnsdypet var *pengegriskheten*. Den sluker sjeler så mye lettere fordi den ikke virker fryktelig, men har et så vakkert skinn og så mange unnskyldninger.

Hvem vil vedkjenne seg pengegriskhet? Nei, en kristen som begynner å bli tatt av dette begjæret, vet lite om det. Enten han ser på selve *begjæret* eller på t*ingene* han begjærer, ser han bare uskyldige ting. Han finner at det er tillatt, ja, en plikt, å forsørge seg selv og sine. Og ser han på t*ingene* han begjærer, er også de uskyldige; de er Guds egne gaver, som vi jo skal takke Gud for. Penger, jord, okser, hus, mat og klær – alt sammen er uskyldige ting.

Hvem kan da refse jaget hans? Det er bare *graden* av dette jaget som kan vise faren, og gradene er så mange – hvem kan her avgjøre hva som er pengegriskhet?

Å, den kristne som ikke vil bli fanget i snaren her og bli en Demas, må ikke ta lett på dette eller hykle. Han må bli skarpt oppmerksom på hva som tjener sjelen hans til vel eller ve, og på hva Herrens ord sier om et rettskaffent vesen i Jesus, og på den andre siden om hva pengegriskhet er og gjør.

Gjør vårt legeme og vår sjel, o Herre, til ditt tempel,
og trykk dypt i hjertet inn din Hellige Ånds stempel.
Ja, rens oss mer og mer i ånd og sjel og kropp,
og ta oss, frelste, sist i din himmel opp.

30. juni

> «Se på fuglene under himmelen! Ikke sår de, ikke høster de, ikke samler de i hus, men deres Far i himmelen gir dem føde. Er ikke dere langt mer verd enn de?» (Matt 6,26).

Uerfarne mennesker som har gode dager og ikke kjenner til nød, trenger ikke denne betraktningen – og heller ikke levende troende kristne, som Ordet er alt for.

Men når en kristen kommer så langt ut i mørke og anfektelse at han tviler på alt Guds ord, da viser Herren ham til skapelsens verk. Dem trenger han ikke tro; dem kan han se med øynene. Mot legemlige bekymringer sier Herren for eksempel: «Se på fuglene under himmelen! ... deres Far i himmelen gir dem føde. Er ikke dere langt mer verd enn de?»

Skulle Gud sørge for de små, ubetydelige fuglene, men glemme mennesket – hans dyreste og herligste skapning, Guds bilde, barn og arving, herre over fuglene og dyrene? Skulle Gud glemme mennesket?

Legg merke til liljene på marken! «Selv ikke Salomo i all sin prakt var kledd som en av dem. Men kler Gud slik gresset på marken, det som står i dag og i morgen kastes i ovnen, skal han da ikke mye mer kle dere» – dere som er «Guds ætt»! «Dere lite troende!»

Mot frykten for onde mennesker sier Herren: «Selges ikke to spurver for en skilling? Men uten deres Far faller ikke én av dem til jorden. Men endog hårene dere har på hodet, er talt alle sammen. Frykt derfor ikke! Dere er mer verd enn mange spurver.»

Du synes kanskje at Gud har forlatt deg. Det er en bestemt sak der du føler deg helt hjelpeløs; selv kan du umulig gjøre noe med den, og i hele verden finnes ingen som kan hjelpe. Du har ropt til Gud til du er blitt hes og trett, og alt ser like forgjeves ut. Gud er som «en fortumlet mann, lik en kjempe som ikke makter å hjelpe».

Er det mulig at det virkelig er slik det da ser ut for deg? Forstår du ikke at den underfulle, men likevel trofaste Gud her skjuler seg dypt?

Søker du hjelpen på rett vei og strider ikke mot Herren og hans orden – for eksempel ved å be om kraft til helliggjørelse før du er blitt troende og glad i den ufortjente nåden, eller ved å be om legemlig hjelp uten å ville arbeide – da er det helt umulig at Gud ikke skulle gi deg alt som er best og nyttigst for deg.

Eller er Herrens arm blitt for kort, så han ikke lenger kan hjelpe? «Han som skapte øyet, skulle han ikke se» – og se din nød? «Han som plantet øret, skulle han ikke høre?» Han som tar seg av fuglene, skulle han ikke ha omsorg for deg?

Tenk grundig over Kristi spørsmål: *Er ikke dere langt mer verd enn de*? Frelseren forklarer: «Dere er mer verd enn mange spurver!» Tenk det – Herren sier det selv! Ja, slik må Kristus ha sett på det, han som kjøpte oss så dyrt: «Dere er mer

verd enn mange spurver.» Og han tar seg av spurvene. Skulle han da glemme deg?

Du sier: «Å, jeg har syndet! Jeg lider bare det jeg har fortjent; med full rett er jeg forlatt.»

Å, menneske, har Gud da handlet med oss etter våre synder? Han utvalgte oss i Kristus før verdens grunnvoll ble lagt. I Kristus forlikte han verden med seg selv mens vi ennå var fiender, da vi ingen forsoning hadde og ingen ba ham om noe. Skulle han nå handle med oss etter våre synder? Skal vi nå bestå for Gud ved vår egen rettferdighet? Da ville intet kjød bli frelst, og vi ville ikke engang få en dråpe vann.

Men nå er vi hvert øyeblikk omgitt av utallige velgjerninger fra Gud. Av det vi ser, bør vi da lære å tro også det vi ikke ser.

På samme måte bør vi også, med øyet festet på skapelsens storverk, tøyle fornuftens overmot, som vil trette med Gud, dømme over hans ord og verk og tvile på det den ikke forstår. En gang i gammel tid falt en mann i denne fristelsen, enda han var from og ikke hadde sin like i landet.

Da svarte Herren ham: «Hvor var du da jeg grunnfestet jorden? Har du innsikt, så fortell meg det! Hvem fastsatte dens mål? Vet du det? … mens alle morgenstjerner jublet, og alle Guds sønner ropte av fryd? Hvem lukket for havet med dører, da det brøt fram og gikk ut av mors liv? … Har dødens porter vist seg for deg? Har du sett dødsskyggens porter? … Hvor er veien dit hvor lyset bor? Og mørket, hvor er dets sted? … Kan du knytte Sjustjernens bånd eller kan du løse Orions lenker? … Kjenner du himmelens lover? Fastsetter du dens herredømme over jorden?»

Slike spørsmål burde en prøve seg på når en vil dømme over noe i Guds ord som en ikke forstår. Da blir en snart glad for å legge det arbeidet fra seg og si: *Tal, Herre, din tjener hører!* Da har en betraktet skapelsens under med gagn.

Du, Gud, er Gud, og ingen fler,
alt står i dine hender.
Du styrer alt, og hva som skjer,
til ære for deg vender.

Salig den som seg til deg betror,
som barnet taler til sin far;
i dine armer trygt han bor,
og trøst hos deg hans hjerte har.

Juli

1. juli

«Vi roser oss også av Gud ved vår Herre Jesus Kristus. Ved ham har vi fått forlikelsen» (Rom 5,11).

Her samler apostelen alt det salige som kan nevnes, i selve den evige kilden og opphavet til alt, nemlig *Gud selv*. Han sier: Vi har Gud selv; Gud selv er vår venn og Far, og med det må all trygghet og salighet følge.

For det første er Gud selv mye mer enn alle hans gaver. Guds vennskap er mer enn himmelens salighet. Gud selv er solen og saligheten i himmelen, slik *hans vennskap* allerede her er de troendes egentlige gledeskilde.

For det andre rommer han også alle gaver. I ham er all vår rettferdighet og styrke, i ham vår fred og trøst. Gud er vår Far, og all barnas rikdom og trygghet ligger i selve Faderen. «Er vi barn, da er vi også arvinger.» «Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle, hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham?»

Tenk: Når du eier den store, allmektige Guds eget vennskap, må du jo være lykkelig til enhver tid. Om du ellers var den fattigste, er du da den rikeste; om du var den ringeste og mest foraktede, er du da den mest ærede; om du var den mest ensomme og forlatte, har du da alltid det herligste selskap.

Slik ser vi at David og andre hellige gledet seg i Gud selv, som sin egentlige trøst og ros: «Min sjel skal rose seg av Herren.»

Vi vil daglig rose oss av at Gud er alt vi trenger, så det lyder slik i hjertet: «Herren er min klippe og min festning, min frelser. Min Gud er min klippe, som jeg setter min lit til, mitt skjold og min frelses horn, min borg.» På denne måten skal alle rettferdiggjorte sjeler kjenne sin Gud og rose seg av ham, slik profeten sier: «Ved Herren skal hele Israels ætt bli rettferdig og rose seg.»

Ved vår Herre Jesus Kristus. Ved ham har vi fått forlikelsen. Apostelen gjentar stadig at vi har all denne nåde, trygghet og ros bare ved vår Herre Jesus Kristus og hans forsoning. Det er også høyst nødvendig å tenke på dette hele tiden.

All vår trøst og ros av Gud, av hans vennskap og av den evige salighet forsvinner straks vi vender øyet bort fra denne ene gyldige grunnen og årsaken og begynner å se på oss selv. Da trer snart vår synd og vår mangfoldige uverdighet fram, og straks er vi motløse; gleden og rosen av Gud er slutt.

Tenk derfor alltid og uavlatelig på dette: All denne nåden, som gjør at vi roser oss av Gud – at han er vår med alt han er og har – grunner seg bare på forsoningen ved Kristus. Den hviler ikke på noen godhet eller verdighet hos oss, men bare på den evige kjærligheten som fikk Gud til å gi oss sin Sønn mens vi ennå var «syndere», «ugudelige» og «fiender».

Tenk over hva som ligger i dette: Gud, som først selv skapte oss til sine barn og arvinger, ga oss også selv sin Sønn til Frelser da vi var ugudelige og fiender, og da «ble vi forlikt med Gud ved hans Sønns død».

Dette er en evig trøstegrunn for fattige syndere. Den vakler og faller ikke med vår vakling og våre fall, men står alltid fast. For du kan lett regne ut at han som har gjort det som er større – gjort oss til venner av fiender – mye mer skal gjøre det som er mindre.

Når vi nå er forlikt så dyrt, skal han også behandle oss som venner. Det vil si: Han ser ikke på våre synder og dømmer oss ikke etter loven, men er alltid blid og nådig mot oss og fører oss helt fram til den saligheten han først skapte oss til og siden gjenløste oss så dyrt til.

Det er nødvendig at vi alltid roser oss av Gud – det vil si alltid bevarer en virkelig trosfrimodighet, en glad og hjertelig tillit til ham, for av den avhenger en kristens hele åndelige liv. Like nødvendig er det derfor alltid å holde fast ved det som ligger i disse ordene: «ved vår Herre Jesus Kristus. Ved ham har vi fått forlikelsen.»

Det gjelder særlig når hjertet vårt, som det iblant skjer, er helt iskaldt mot Gud. Vi er blitt atspredt og fremmede for ham, men så oppstår det en nød, så vi må be. Da synes vi at også Gud er helt iskald mot oss; han bryr seg ikke om oss, ser oss ikke, akter ikke på oss og hører ikke bønnen vår.

Da er det nødvendig å huske at dette bildet av Gud er helt falskt. Det er en grufull vrangforestilling, som bare kommer av vårt kalde, vantro hjerte og av djevelens innskytelser.

For Herren Gud har selv tegnet et helt annet bilde av seg selv. Han er en evig og umålelig kjærlighet, som har gitt sin egen elskede Sønn for oss, og som nå hver stund elsker inderlig dem som tror på ham. Han er en blid Far som alltid er oss nær og ser alle våre behov og bekymringer. Selv om han skjuler seg og lar hjelpen vente, har han likevel alltid sin glede i å «gjøre vel mot» oss.

Gud *kan* aldri være kald og likegyldig overfor dem som hans elskede Sønn *har* forsonet så dyrt, og som er rettferdige i ham.

Så elsket Gud den hele verden
at han sin eneste Sønn ga ut,
for at hver den som på ham tror,
skal få et evig liv.

For i dette er kjærligheten:
ikke at vi har elsket Gud,
men at han har elsket oss
og gitt oss sin Sønn.

2. juli

> «De er alle veket av, alle sammen er fordervet. Det er ingen som gjør godt, ikke en eneste» (Sal 14,3).

Her har vi en overmåte viktig lærdom om synden. Herren lar oss forstå at vi alle er like fordømte syndere. I dette er vi alle like, og det trenger vi alle å tenke dypt over.

Det ligger i naturen hos oss alle at vi holder oss selv for bedre når vi ser hele verden senket ned i synd.

For det første kan verdens fine og sovende barn aldri tro at de er like store syndere for Gud som tyver og mordere, tollere og horkvinner. På denne innbilningen bygger de den sikkerheten og formastelsen som gjør at de står imot alt Guds råd til deres frelse, all Guds formaning til bot og omvendelse.

Men også de vakte og troende har sin del i den samme innbilningen. Når vi med forskrekkelse har sett vår syndenød og har søkt og funnet frelse i Kristus, hender det likevel ofte at vi glemmer at vi ennå bærer den samme fordervede naturen som Adam.

Det kan virke som om vi var av en bedre slekt enn de grove synderne, tollerne og horkvinnene. Det merkes på hvor forundret vi blir når vi oppdager tyngre synder hos oss selv.

Når de mørke dypene av hjertets fordervelse åpner seg, og vi kjenner noe så grufullt hos oss selv, da blir vi forundret og forskrekket og er nær ved å fortvile. Det kommer noen virkelig forferdelige ting til syne – slike som Kristus sier kommer ut av menneskets hjerte: «de onde tankene … utukt, tyveri, mord, hor, griskhet, ondskap, svik, utskeielser, ondt øye, spott, hovmod, uforstand».

Tenk når vi til og med kjenner «spott» mot Gud, kanskje midt i bønnen, slik noen kristne får erfare det i tung anfektelse. Eller vi kjenner en grufull kulde mot Gud og en altfor sterk kjærlighet til synlige ting, ja, mektige syndelyster og lignende, og over alt dette er vi ikke virkelig knust, men fremdeles harde og lettsindige.

Eller når vi skulle elske vår neste *som oss selv*, kjenner vi til og med misunnelse, eller vrede og hat stiger opp når noen irettesetter oss med rette.

For ikke å tale om den aller grufulleste synden: at vi ikke ærer Kristi lidelse som vi skulle. Vi kan høre at han ble hudstrøket, tornekronet og hang på nagler for vår frelse og salighet, og likevel elsker vi ham så lite at små, unyttige ting er oss kjærere.

Å, når vi kjenner slikt, blir vi forskrekket og forundret.

Hvor kommer en slik forundring fra? Bare av at vi ikke har trodd at vi var så fordervet. Vi har sett at andre Adams barn er helt nedsunket i alle laster og likevel forsvarer seg stolt, avviser Guds ord, håner og forfølger Kristus, og det har vi ikke undret oss stort over. Men oss selv har vi sett på som om vi hørte til en annen slekt.

Nå er det sant at når vi er født av Gud, har vi fått en ny og hellig ånd. Men den delen av vårt vesen som er født av kjødet, er fremdeles kjød, og den er alltid like forgiftet og ond.

Her lærer altså Herren, slik hele Skriften ellers gjør, at synden er vår *natur*, alle sammen. Den er *den felles arven vi alle har fra Adam*, enten vi vil det eller ikke.

«Det er ingen forskjell, alle har syndet.» «Herren skuer fra himmelen ned på menneskenes barn for å se om det er *noen* forstandig, noen som søker Gud. De er *alle* veket av, *alle sammen* er fordervet. Det er *ingen* som gjør godt, ikke en eneste.»

Slik klaget Gud tidlig over at «menneskenes ondskap var stor på jorden, og at alle tanker og hensikter i hjertene deres var onde hele dagen lang». Slik er mennesket av naturen, det vil si alt som stammer fra Adam.

Om vi virkelig trodde og tenkte over dette, ville vi ikke falle i så stor forundring, ja, fortvilelse, når vi erfarer det hos oss selv. Da ville vi heller prise den guddommelige barmhjertigheten, som nettopp på grunn av vår fortapte tilstand ga oss sin Sønn til Frelser.

Skal vi bli i troens frimodighet, er det svært viktig at vi prenter dette dypt inn i oss og lar det være en helt avgjort sak: Ved Adam er vi alle så fordervede og fortapte skapninger at det i vår natur ikke er annet enn synd, ondskap og maktesløshet, og vår Herre Gud har aldri tenkt noe annet om oss.

For da ville vi i våre mest ydmykende erfaringer av synden skynde oss fram til nådestolen og si: «Alt er jo tapt i meg; Gud, se ikke på meg, se på din Sønn!»

Og vi ville alltid tenke på at Gud jo har hele sitt velbehag bare i sin Sønn, at all vår rettferdighet er bare i ham, og at Guds vennskap derfor aldri rokkes av fordervelsen i oss, så lenge vi blir i hans elskede Sønn. I ham har vi til og med langt mer rettferdighet og velbehag hos Gud enn Adam hadde før fallet.

Se ikke på meg, se ikke på meg, se på din Sønn, o Gud,
se på hans sår, og se meg i hans forsoningsskrud.
For ser du meg foruten den, da finnes ikke håp for meg,
da kan jeg ikke stå en dag, ett øyeblikk for deg.

Se ikke på meg, se på din Sønn, for jeg er svart i grunn,
jeg har veket fra ditt bud og brutt ditt hellige forbund.
Min bedre eller verre stund er likeens for deg,
for hver en stund jeg syndig er. O Gud, se ikke på meg!

3. juli

> «Slik priser også David det menneske salig som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger» (Rom 4,6).

Dette ordet sier oss i klare og bestemte uttrykk at et menneske kan være *rettferdig for Gud, enda det ennå sliter med synder*.

Her blir det nemlig sagt uttrykkelig at når Gud rettferdiggjør et menneske, skjer det ikke ved at han utsletter synden av vesenet hans og gjør ham syndfri i seg selv. Det skjer ved *tilregning*. Vår rettferdiggjørelse skjer på den måten, sier denne teksten, at Gud tilregner mennesket en rettferdighet som ikke finnes hos ham, og på den andre siden «tilgir» og «skjuler» de syndene som finnes hos ham.

Ordet *rettferdiggjøre* kunne ha vært tvetydig for noen; derfor bruker apostelen her i stedet ordene *tilregne rettferdighet*. Siden forklarer han den samme

salige gjerningen med Davids ord: Bare det menneske er salig som «har fått sine overtredelser tilgitt og sine synder skjult» eller dekket over; bare den mann er salig «som Herren ikke *tilregner* synd».

Tenk nå: Når det menneske er salig som Gud «*tilregner* rettferdighet uten gjerninger», og som han *ikke tilregner synd*, da er det jo dermed sagt at rettferdigheten ikke finnes hos det salige mennesket – ellers hadde den ikke trengt å bli «tilregnet» ham. Men det innebærer også at syndene finnes hos det salige mennesket, siden det blir sagt at de «ikke tilregnes» ham, men blir «skjult».

Dette er jo hele Skriftens store hovedlære, som ligger i all Guds forkynnelse om Kristi mellommannsembete og om at hans rettferdighet blir tilregnet oss. Men her har vi det i korte og bestemte uttrykk. De slår med ett helt ned den falske meningen som sjelefienden fra tid til annen har villedet mennesker med: at vi skulle bli rettferdiggjort ved at vi som personer blir gjort syndfrie i oss selv.

Nei, sier apostelen uttrykkelig her, Gud gjør oss rettferdige ved at han *tilregner* oss rettferdighet, uten at vi er eller blir rettferdige eller syndfrie i oss selv her på jorden. Derfor må syndene «tilgis» og «skjules».

Nå har vi forstått at vi ikke er rettferdige ved at synden er utslettet av vårt vesen og vi selv holder loven fullkomment, men at det har skjedd ved «tilregning». Da må vi ikke falle i en like stor villfarelse i motsatt retning og tenke at Gud *regner* oss for rettferdige enda vi *ikke* virkelig *er* det.

Nei, lovet være Herren Kristi navn! Vi *er virkelig* rettferdige ved ham.

Når vi ikke virkelig har fått øynene opp for hvor fullkommen Gud er i sitt vesen, drømmer vi om en rettferdiggjørelse der Gud skulle slå av på sine hellige ord og dommer og la oss gjelde for rettferdige uten at vi på noen måte eier det *rettferdighet* betyr: en hel oppfyllelse av loven, så vi står ustraffelige for den.

Det er å tenke svært spottende om Gud, som om han øvde barmhjertighet på rettferdighetens bekostning.

Apostelen lærer noe annet. Gud har stilt sin Sønn til skue «i hans blod som en nådestol ved troen, for å vise sin rettferdighet», slik ordene lyder i Rom 3 – «så han kunne være rettferdig og rettferdiggjøre den som har troen på Jesus».

Og i Rom 5 sier han uttrykkelig at det er ved den enes lydighet, den enes rettferdighet, vi blir rettferdiggjort. Det skjer ikke ved at det blir slått av på en eneste bokstav eller tøddel i loven. Det skjer ved at alle lovens bud og dommer er oppfylt helt og nøyaktig. Det gjorde Mellommannen så helt og fullt for oss og i vårt sted, som om vi selv hadde gjort og lidt alt etter loven.

Et menneske kan oppfylle en annens forpliktelse, for eksempel betale sin brors gjeld, slik at skyldneren virkelig blir gjeldfri og ingen kan røre ham. Han blir ikke bare regnet som gjeldfri; han *er* virkelig gjeldfri, fordi den gode broren har betalt gjelden hans fullt ut. Hvor mye mer må da Herren Kristi oppfyllelse og betaling for oss gjøre oss virkelig gjeldfrie og rettferdige, enda vi ikke selv er i stand til å oppfylle loven!

Derfor må vi ikke forstå ordene «tilregne rettferdighet» som om Gud regnet oss for rettferdige enda vi ikke virkelig er det. Meningen er bare at det er *en annens* rettferdighet som er skjenket og tilregnet oss – men på en så sann og fullkommen måte at vi virkelig *er* rettferdige.

Den hellige loven har ikke tapt noe av sin majestetiske rett. Dens krav er oppfylt i hele sin uendelige vidde, dens dommer og straffer er utholdt i all sin forferdelighet.

Kort sagt: Gud er *rettferdig* når han rettferdiggjør den som tror. For det er ikke en bare tenkt eller oppdiktet rettferdighet han tilregner oss, men en virkelig rettferdighet. Og på den ytterste dag skal han for øynene på hele verden kalle sine troende *de rettferdige*, og i samsvar med den fullkomne rettferdigheten gi dem «rettferdighetens krans».

I *Jesus* er jeg hvit og ren, hvor *svart* i *meg* jeg er,
i *ham* er jeg god og from og hellig allerede her.
For hva han er, det er også jeg, og hva han har, har jeg:
en *full rettferdighet* for Gud og all hans velbehag i meg.

4. juli

«Venn, hvordan er du kommet inn her uten bryllupsklær?» (Matt 22,12).

I Matt 22 sier Kristus at «himlenes rike», det vil si hans nåderike på jorden, er å ligne med en konge som «gjorde bryllup for sønnen sin». Til det bryllupet innbød han mange, men de fleste foraktet innbydelsen og ba seg unnskyldt fordi de ikke kunne komme: Den ene ble hindret av handelen sin, den andre av gården sin, den tredje av kona si.

Men ikke alle foraktet kallet slik. Nei, mange tok imot det, og *bordene ble helt fulle*.

Men nå sier Kristus at nettopp blant dem som hadde tatt imot kallet, kommet til bryllupet og satt ved bordene, var det også en mann som ikke hadde bryllupsklær på, men satt der i sine egne klær. Bare av den grunn ble han bundet på hender og føtter og kastet ut i mørket utenfor.

Å, hva er dette? Hva mener Herren? Mannen var jo kommet til bryllupet. Han var ikke blant dem som foraktet innbydelsen og ble borte, men satt ved bryllupsbordet blant de andre lykkelige gjestene.

Ja, hva er dette annet enn at det finnes mennesker som ikke bare har erfart Åndens kall i hjertet, men også så langt har adlydt det at de har begynt å søke sin salighet?

De har forlatt sine tidligere forfengelige «veier og gårder», sin levemåte og sitt selskap. De har sluttet seg til de troende i samvær, i skikker og vaner, i å lese, høre og synge Guds ord, i bønner og betraktninger og i en eller annen kristen virksomhet – kort sagt i alt som regnes til en mer alvorlig gudsfrykt enn den folk flest har.

For denne mannen kan umulig stå for den store, sorgløse hopen blant oss – hvor skulle da de være som fikk kallet og ikke kom? Hedningene, som ikke har Ordet, har jo ikke innbydelsen.

Vi finner altså at dette er en religiøs mann. Han står for et religiøst folk innenfor de kristtroendes menighet, siden han var i bryllupet og ikke hadde foraktet kallet. Og likevel mangler disse noe så vesentlig at de blir kastet ut i mørket utenfor.

De fem jomfruene ved bryllupet som ikke hadde olje i karene sine (Matt 25), står også for akkurat det samme som denne mannen. Der sier Kristus at «*himlenes rike* skal være å ligne med ti *jomfruer* som tok lampene sine og gikk ut for å møte brudgommen» og så videre.

Hele tiden mens de ventet, merket en ingen forskjell mellom de kloke og de uforstandige. Nei, alle var de jomfruer, alle hadde de lampene sine, alle var de gått ut for å møte brudgommen, og alle ventet de på å gå glade inn med ham i bryllupssalen, i herligheten.

Men ved midnatt, da ropet lød: «Se, brudgommen kommer!» – først da ble det åpenbart at halvparten av dem manglet olje, og at lampene deres ikke brant. Og de ble for evig stengt ute fra bryllupsgleden.

Men enda mer forferdelig og sterkt er dette uttrykt i Joh 15, der Kristus taler om *greiner på meg som ikke bærer frukt*. La enhver tenke over hva det ordet kan innebære!

Og i Matt 7 sier Herren uten billedtale hvor mye en kan gjøre i hans navn og likevel ikke være oppriktig. En kan profetere i hans navn, en kan gjøre tegn og under i hans navn, som å drive ut onde ånder og vekke opp døde – kort sagt gjøre mange kraftige gjerninger.

Og biskopen i Sardes var både i lære og liv slik at han allment ble regnet for en levende sjel, og likevel var han det ikke: «Du har navn av at du lever, men du er død.»

Hvem skulle ikke frykte for seg selv når slike ord går ut av Kristi munn! De mest oppriktige og åndsrike kristne har ofte ved slike ord fryktet at de kanskje var bedratt, og ropt med kraft og iver: «Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte! … se om jeg er på fortapelsens vei.» Skulle bare du ikke trenge å frykte, ikke trenge å gi akt på Kristi ord om dette!

Men la oss nå se hva det var som manglet hos disse religiøse som fikk en så forferdelig ende.

Bryllupsklær? «Du er kommet inn her *uten bryllupsklær*!» Hva kan det bety?

I Åp 19 står det at ved *Lammets bryllup* ble det gitt bruden å kle seg i rent og skinnende fint lin – og så føyes det til: «For det fine linet er de helliges rettferdighet.»

Hva denne de helliges rettferdighetsdrakt er, ser vi videre i det sjuende kapitlet. Der blir det forklart om den salige, hvitkledde skaren: «Dette er de som kommer ut av den store trengsel, og de har vasket sine kapper og gjort dem hvite i Lammets blod. Derfor er de for Guds trone.»

Og til den lunkne læreren i Laodikea sier Kristus: «Jeg råder deg at du kjøper av meg … *hvite klær*, for at du kan være kledd i dem og din nakenhets skam ikke skal bli stilt til skue.»

De som er i bryllupet, men sitter der i sine egne klær og ikke har kongens bryllupsdrakt på seg, er altså den slags religiøse som – med mer eller mindre alvor, iver og gudsfrykt – likevel ennå går bare i sin egen rettferdighet.

De har aldri virkelig kjent sin synd, aldri blitt avkledd sin egen fromhet og iført en annens, nemlig Kristi rettferdighet. De har ennå aldri kunnet bekjenne

av hjertet, med salig skam: «Jeg er i Lammets død og blod nok salig, hellig, ren og god.»

Dyre sjel, har det deg smertet
at du er en synder her?
Har det gått deg dypt til hjertet
at deg Jesus har så kjær?

Har hans kors din redning blitt,
har hans død deg livet gitt?
Har du Jesus hjertet gitt?
Er bare han din sjels begjær?

5. juli

> «Dersom du med din munn bekjenner at Jesus er Herre, og i ditt hjerte tror at Gud reiste ham opp fra de døde, da skal du bli frelst» (Rom 10,9).

Her blir det sagt uttrykkelig at du skal bli frelst ved dette ene: at du i *ditt hjerte tror* og *med din munn bekjenner Jesus* – at han er Herre og er reist opp fra de døde. Så nær og så bestemt er saligheten gitt i «troens ord».

Griper du bare dette med hjertet, så du på en levende måte tror på Jesus og bekjenner ham – både som «Herre», kommet fra himmelen, og som din fullkomne Frelser, «reist opp fra de døde» – *da skal du bli frelst*.

Men la oss legge godt merke til at når apostelen vil uttale den store forsikringen *du skal bli frelst*, nevner han her først et kjennetegn på den ekte troen, og samtidig en utøvelse av denne troen som i visse henseender er nødvendig.

Kjennetegnet på den troen som frelser, er at du ved den blir en Jesu venn, som bekjenner ham av hjertets fylde og søker å fremme hans rike.

Men bekjennelsen blir også en nødvendig *utøvelse* av troen, for den levende troen føder alltid fram i hjertet både en indre *lyst og drift* til å tale om Jesus, som nå er blitt dets skatt, og en *kjærlighetens iver* for hans ære og for at sjeler skal bli frelst.

Vi forstår straks at det med bekjennelsen her menes dette frie, levende uttrykket for hjertets tro. Det er ikke en bekjennelse som kan være *bare med munnen*, eller den en har lært fra barndommen og stavet etter i kirken – en bekjennelse som også alle vantro kan bære fram.

For det første vet vi at Skriften alltid mener det alvorlig når den taler. Når Skriften taler om en tro eller en bekjennelse som frelser, menes alltid den levende troen og den sanne bekjennelsen, der «det *hjertet* flyter over av, det taler munnen».

Men dessuten har apostelen her uttrykkelig føyd til ordene: *og i ditt hjerte tror*. Se, det er en slik bekjennelse det er tale om her: at du «i ditt hjerte tror» og *derfor* taler, slik allerede David sier: «Jeg trodde, derfor talte jeg!»

Hva er det så den troende sjelen bekjenner om Jesus? At *han er Herre*, sier apostelen. Dette er det første vi må tro og bekjenne: at den Jesus som ble så dypt foraktet, pint og drept, er «Herren fra himmelen», er «den som Gud har satt til å være dommer over levende og døde».

Ja, i dette ene, at Jesus er *Herre*, ligger alt det vi tror og bekjenner om hans person og vesen. Og det kan vi ikke tro og bekjenne rett uten Ånden; om det sier apostelen: «Ingen kan si: Jesus er Herre! – uten i Den Hellige Ånd.»

Det er en slik bekjennelse apostelen taler om her, en som kommer av Åndens verk i sjelen. For ved Åndens opplysning kan vi allerede nå av hjertet tro det som en gang alle tunger skal bekjenne: at *Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære*.

Men den troende sjelen bekjenner enda et viktig stykke om ham. Og hvilket er det? «At Gud reiste ham opp fra de døde.»

Denne korte bekjennelsen om Kristi oppstandelse innbefatter alt den troende sjelen trenger til full trygghet og salighet. Apostelen sier her at en frelst sjel tror og bekjenner at Jesus «*er Herre*», og at «Gud *reiste* ham opp fra de døde»; det rommer alt det som den frelsende troen omfatter.

Saklig sett er det altså det samme som ellers kort og godt heter: «tro på Jesus», «ha Sønnen», «ete hans kjød og drikke hans blod». Og hele Skriften vitner jo om en slik tro på Kristus, at «hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv».

Da skal du bli frelst. Tenk likevel over hva dette ordet innebærer – *frelst*, salig! «Da skal du bli frelst!»

Kan jeg bli *frelst*, evig frelst og salig i Guds himmel? Vet jeg noe sikkert om den saken? Det er slike spørsmål som burde gjøre denne teksten overmåte viktig for oss.

Her taler apostelen som om det var helt sikkert og avgjort hvem som skal bli frelst. Og slik er det også. Apostelen sier bestemt at dersom du er en slik bekjenner som bare av hjertets tro blir drevet til å bekjenne din Frelser (og da har du også alltid flere tegn på den samme levende troen), da er det avgjort at «du skal bli frelst».

Nå bare noen år eller dager til i jammerdalen, så er du inne i Guds evige hvile!

Ja, hvor overveldende stort det enn er, må det likevel sies: I hele Guds ord er det helt avgjort at så sant du til enden lever i denne troen på Jesus – så du bare av troen drives til også å bekjenne ham – er du en av dem som en gang skal stå på hans høyre side og bli innbudt til å arve det riket som er beredt for oss fra verdens grunnvoll ble lagt.

Legg merke til hvor ettertrykkelig apostelen i dette verset bruker ordet *du*, *du*, *din* munn, *ditt* hjerte. Med det gir han hver leser grunn til å gå i seg selv med spørsmålet: Er jeg en slik troende? Er denne bekjennelsen det tales om her, i *min* munn? Pleier *jeg* å tale om Kristus, og det bare av mitt hjertes tro?

Vi har akkurat så stor visshet om saligheten som det er sant og virkelig at vi tror på Jesus i hjertet og bekjenner ham med munnen.

Hør, min sjel, hva Herren sier: Den som skammer seg ved mitt ord,
ham skal jeg og skamme meg ved, for himmel og for jord;
men den som mitt navn bekjenner her for mennesker, merk deg vel:
for min Far og for hans engler vil jeg kjennes ved ham selv.

6. juli

«Kom de hellige til hjelp i deres nød» (Rom 12,13).

Denne formaningen innebærer at de kristne skal se på sine fattige trosbrødres nød og behov som sine egne og være like opptatt av å hjelpe brødrene som seg selv. Vi skal ha en så sann og hjertelig kjærlighet at det går etter ordet: «Om *ett* lem lider, da lider alle lemmene med» – ja, etter det store kjærlighetsbudet: «Du skal elske din neste *som deg selv*.»

Når apostelen særskilt nevner *de hellige*, lærer vi også her, som i Gal 6,10, at selv om vi etter den alminnelige kjærlighetsloven skal «gjøre det gode mot alle», skal vi likevel gjøre det «mest mot troens egne folk».

Riktignok viser dette stedet om de helliges *nød* at det felleseiet som fra begynnelsen ble innført i den første menigheten, allerede var opphørt. Det skyldtes uten tvil at det ble misbrukt av late personer, som tidlig kom inn i menigheten. Og riktignok lærer vi av det at vi skal gi med skjønn – ikke for å støtte latskap og last, men bare der det er «nød», virkelig behov.

Men se, desto villigere bør vi da ta del i de helliges nød – det vil si med vennlig, broderlig kjærlighet støtte dem som er i virkelig nød og ikke misbruker hjelpen til latskap og overflod.

Men hvem er så «de hellige», disse «fattige blant de hellige», som apostelen kaller dem i Rom 15,26? Å, om vi en gang lærte å forstå ordet «hellig» rett!

Overalt i apostlenes brev vil vi finne at det høye navnet *hellige* betegner *alle troende kristne*. Det er ikke noen særlig framstående kristne, som apostlene eller profetene, som kalles «hellige». Det er alle som i den nye fødselen ved Ånden er *tatt ut fra verden* og *skilt ut for Gud*, slik ordets første betydning er.

Og disse gjenfødte sjelene er virkelig hellige for Gud på to måter. For det første er Kristi fullkomne hellighet tilregnet dem, og for det andre er Åndens helliggjørelse begynt i dem. Begge disse sidene uttrykker apostelen slik at de er «helliget … i *den Herre Jesu navn* og i vår *Guds Ånd*».

Vi er altså Guds hellige, enda vi ikke er syndfrie i oss selv. Det ser vi godt når David først forteller om sin tunge syndenød og deretter føyer til: «Derfor skal alle hellige be til deg i rett tid.»

Det er altså *bare* i *Kristus* vi er virkelig hellige.

Luther sier dette så sterkt og tankevekkende i sin utleggelse av denne teksten: «Paulus taler her om *de hellige på jorden*, det vil si *de kristne*, og kaller dem hellige, Guds nåde til ære; ved den er de hellige i troen, uten alle gjerninger. For det ville være en stor skam og en spott mot Gud om en kristen ville nekte for at han er hellig. Dermed ville han bekjenne at heller ikke Kristi blod, Guds ord, Ånd og nåde, ja, Gud selv var hellige – og alt dette har Gud jo brukt på ham for at han skulle være hellig.»

Dette er altså de hellige. Vi skal ta del i deres nød så hjertelig som om den var vår egen, og slik søke å avhjelpe eller lindre den. Gjør vi ikke det, men beholder alt vi eier bare for oss selv, da kan vi sannelig ikke leve i Guds kjærlighet.

Det er noe helt annet at vi av svakhet kan forgå oss eller ellers *være eller gjøre* det vi ikke ville. Men å *ikke ha eller vise noen kjærlighet* vitner om noe enda mer betenkelig: at vi ikke lever av Guds kjærlighet.

Slik sier Johannes uttrykkelig: «Den som har jordisk gods og ser sin bror lide nød og likevel lukker sitt hjerte for ham, hvordan kan kjærligheten til Gud bli værende i ham?»

Legg vinn på gjestfrihet! Denne formaningen kommer ofte igjen (se Hebr 13; 1 Pet 4). Grunnen er at de første kristne under forfølgelsene ofte ble drevet bort fra hjemmene sine og vandret ut til fremmede steder, og på den tiden fantes det ikke mange offentlige herberger for reisende.

Slike fordrevne kristne skulle trosbrødrene ta imot med glad og villig kjærlighet, ja, de skulle trakte etter å få gjøre det.

Men selv om mange forhold forandrer seg med tiden, står den store kjærlighetsloven alltid fast: Vi skal tjene vår neste der vi kan, og kjærligheten skal ikke bare vises med vakre ord, men med handling og gjerning, også når det koster noe bry og offer.

Å gi husrom kan også i dag ofte bli vårt kall. Om det da iblant fører noe bry med seg, men likevel ikke er umulig for oss, skal vi også her alltid tjene den trengende broren med glad hjerte og glad ansikt.

Peter minner også om at det skal skje «uten knurr». Slik ønsker vi jo selv å bli møtt når vi trenger nestens tjeneste. Og hovedbudet når det gjelder vår neste, er dette: «Alt dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem!»

Ikke for å *tjenes*, nei, *tjene*,
Jesus, kom du hit en gang;
bar vår svakhet, våre byrder
og vårt fremmedskaps tvang.

La *din* kjærlighet tenne kjærlighet
og så holde liv i den!
Lær meg elske slik som *du* elsker,
der jeg intet får igjen.

Lær meg glad å tjene nesten
slik din Ånd meg lærer her,
og å huske at *din* kjærlighet
grunnen for min frelse er.

7. juli

> «Jeg sa: Jeg vil bekjenne mine misgjerninger for Herren! – Og du tok bort min syndeskyld» (Sal 32,5).

Er ikke dette en kort sammenfatning av hele Skriftens lære om hvordan en fattig synder blir benådet? Både med uttrykkelige ord og med utallige eksempler har Gud helt fra verdens begynnelse forklart at Adams barn skal komme til hans nåde på denne veien.

La oss derfor gi godt akt på ordene. David sier: «Jeg vil bekjenne mine misgjerninger for Herren! – *Og du tok bort min syndeskyld*.»

Det er lett å forstå at det her ikke tales om en syndsbekjennelse som bare er ytre, tilfeldig eller lest opp etter andre, men om en fattig synder som er bekymret. Likevel må en skille mellom bekymring og bekymring.

Mange bekjenner synden med en viss bekymring og en viss anger og vandrer likevel i mørket. Det ser vi på kong Saul, da han bekjente: «Jeg har syndet! Jeg har overtrådt Herrens bud og dine ord.» Men han søkte aldri en hel forlikelse og forening med Gud.

Videre ser vi det på kong Farao, da han sa: «Jeg har syndet mot Herren deres Gud, og mot dere.» Men hele hans erkjennelse kom bare av at den åttende plagen allerede pinte og skremte ham, og ikke av noen lengsel etter å komme til en hel forsoning med Israels Gud.

Ja, også Kain bekjente: «Min skyld er større enn at jeg kan bære den.» Men i samme stund gikk han bort fra Herrens åsyn og søkte ikke hans nåde.

Likeså Judas, da han i bitter smerte brøt ut: «Jeg har syndet da jeg forrådte uskyldig blod!»

Av alle disse eksemplene ser vi at en rett syndsbekjennelse krever en hel omvendelse eller omsorg for å gjøre bot. Det kreves et Åndens verk i sjelen, slik at selve synden, som en forbrytelse mot Gud, gjør sjelen bedrøvet. Derfor trenger den å utøse sitt hjerte for Herren, bekjenne sin synd og be om tilgivelse.

Mang en ubotferdig trell av lasten kan, som vi nå har sett, i visse stunder bekjenne sin synd med bitter smerte – men bare for syndens sørgelige følger. Det er ikke selve synden, som en forbrytelse mot Gud, som gjør ham bedrøvet. Han har heller ingen omsorg for å komme i en hel forening med Gud; det er bare en tilfeldig smerte over syndens følger. Derfor forblir han også syndens trell.

Den rette syndsbekjennelsen krever altså at Guds røst har truffet og vakt samvittigheten og kastet sjelen under hans rettferdige dom. Men den krever også at sjelen, på grunn av Guds nådefulle kall til forlikelse og evangeliets løfter om nåde, håper på en viss barmhjertighet og derfor går fram til nådestolen og søker miskunn.

Den som slett ikke vet om nåde, men bare om synd og dom, går ikke fram til Gud. Til å bekjenne synden kreves det altså en gnist av tro.

Så lenge Adam og Eva bare kjente synden og dommen, flyktet de for Guds åsyn. Slik var det også en tid med David. Da holdt han seg på avstand fra Gud og ville ikke bekjenne synden, men ble «tæret bort» og «stønnet hele dagen». «Men», sier han, «jeg sa: Jeg vil bekjenne mine misgjerninger for Herren! – Og du tok bort min syndeskyld.»

Den som vil vite hvordan en rett syndserkjennelse og syndsbekjennelse ser ut, kan se på David i Salme 51. Vi vil bare peke på to punkter i hans hjerteutgytelser.

Ved den åpenbare synden som omtales der, hadde han gitt stor forargelse for mennesker og særlig gjort en grufull misgjerning mot Uria. Likevel lå *Gud* og *det syndige* i *hans øyne* hjertet hans så nær at han liksom glemte hele sin forbrytelse mot mennesker og sa til Herren: «Mot *deg alene* har jeg syndet, det som er ondt i *dine øyne*, har jeg gjort.» Se her bildet av et rett gudfryktig hjerte!

For det andre er det ikke bare det grove utbruddet av synd som gjør ham bedrøvet. Han ser med smerte på selve *naturens ondskap*, går til selve *kilden* og sier: «Se, jeg er født i misgjerning, og min mor har unnfanget meg i synd.»

Nettopp dette – å kjenne selve naturens ondskap, kjenne *hele sitt vesens fordervelse* – er det aller viktigste. Så lenge en bare ser på noen utbrudd av synd, men ikke kjenner syndigheten i selve hjertet og vesenet, kan en alltid stille seg til freds med en falsk trøst. Da blir en aldri helt fortapt i seg selv, og derfor heller aldri helt fri og salig i Kristus.

Derfor er det viktigste i en sann syndserkjennelse at en kjenner selve hjertets fordervelse: den grufulle forakten for Gud, sikkerheten, vantroen, hardheten, hykleriet og all svikefullheten. Slik svarer vår erkjennelse til Guds egen beskrivelse av hjertet: «Svikefullt er hjertet, mer enn noe annet.»

Se, Jesus er et trøsterikt navn
og i all nød vår trygge havn;
for hans skyld får vi nåde og fred
i all vår synd og all vår strid.

Er synden enn så stor og svær,
gå bare fram til Jesus nær;
da kan den aldri skade mer.
Gud være lov for Frelseren!

Bare ved hans milde hyrdebryst
kan en synder finne trøst.
Rettferdighetens drakt han der
gir den som arm og fattig er.

8. juli

«Den Herren elsker, den tukter han» (Hebr 12,6).

Herren Kristus sa: «Hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt.» Av det ser jeg at de sjelene som Herren godkjenner og omtaler som gode, fruktbærende greiner, likevel ikke er helt rene i seg selv.

Mange kristne blander dette sammen, så de mener at det å bære frukt skal bety å være ren for alt ondt. Men det er to forskjellige ting.

En god og verdifull grein, som bærer edel frukt i rikt mål, kan likevel samtidig ha noen tørre kvister eller vannskudd som bare suger saft og bør fjernes.

Slik kan en kristen være levende og trofast, rik på kjærlighet og alle Åndens frukter, og likevel ikke bare ha sin del i den alminnelige syndefordervelsen, men også være heftet med en bestemt ergerlig feil, en eller annen uart. Den må stadig korsfestes og dødes, men følger ham alltid i en eller annen grad.

Like fullt er han en helt annen enn de uekte greinene som ikke bærer frukt. Mang et naturlig menneske kan ha færre feil, det vil si ha en mer veloppdragen natur, men er samtidig helt og holdent død og uten frukt.

Merk deg da dette: Selv om du ikke er helt ren for synder og uarter, men daglig må lide under slike, skal det ikke fordømme deg, så lenge du likevel står i forening med Frelseren. Du merker også at du ved denne foreningen har de fruktene som kjennetegner den, tross all din skrøpelighet og enda du aldri kan bli fornøyd med fruktene dine.

Er du forent med Kristus, da er du likevel «en ny skapning».

Men nå – hva gjør så den himmelske vingårdsmannen med de greinene som bærer frukt? Herren sier: «Hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt.» Merk deg: «*renser* han». Det er et svært kort ord, men i erfaringen blir det svært langt og kjennes godt.

Den gode greinen *renser han*. Den greinen som *ikke* bærer frukt, blir ikke renset; den får vokse fritt og som den vil, for den skal bare brennes. Men den som *bærer frukt*, skal stelles, og den renser han.

Hvordan skjer så det? Kristi bilde (Joh 15) er lærerikt. Han taler om hvordan en gartner renser. Det skjer ikke med vann, men med kniv og skrape. Med dem fjerner han tørre ris, mose, overflødige kvister og blad, som bare hindrer de gode greinene i å bære frukt.

Dette passer svært godt på det de troende erfarer. Kjenner vi ikke ofte denne gartnerens kniv? Kjenner vi ikke, mens vi hører Ordet, hvordan dette tveeggede sverdet skjærer i vårt indre? Og hvordan det særlig går løs på de skrøpelighetene og uartene som vi er mest heftet med?

Videre: Når vi har vært forsømmelige i Herrens verk, kalde og ulydige mot Herren, hvordan blir vi ikke da skrapet innvortes ved Åndens refselser!

Det er den milde vingårdsmannen, han som vandrer i hagen sin, som gjør at vi knapt får være fornøyd med oss selv en eneste dag, men stadig blir refset innvortes. «Også om nettene minner mine nyrer meg», sier David.

Der Den Hellige Ånd bor, kan det ikke være annerledes. For det er jo umulig at han ikke skulle finne urenheter i oss – og like umulig at han ikke skulle gå løs på dem og refse dem, der han bor og virker.

Men det som ikke blir utrettet med disse indre refselsene ved Ordet, det gjør den trofaste Herren med ytre ris og plager, sorger og motgang – eller, som Peter sier, med «mange slags prøvelser», når det er nødvendig.

Kort sagt: Et himmelens barn skal renses.

Apostelen sier: «*Den Herren elsker, den tukter han*, og han hudstryker hver sønn som han tar seg av. … Men hvis dere er uten tukt, som alle har fått sin del av, da er dere uekte barn, og ikke sønner. … All tukt synes vel, mens den står på, ikke å være til glede, men til sorg. Men siden gir den dem som ved dette er blitt oppøvd, rettferdighets salige frukt.»

Merk deg: Dette er målet. Det «er ikke av hjertet han plager» menneskene, men bare når det er nødvendig. Som Kristus sier: Han renser den gode greinen *for at den skal bære mer frukt*. Dette er det gode målet. Han vil at en edel og verdifull grein som bærer god frukt, skal bli enda mer fruktbar og herlig.

Og Gud være lovet, vi ser jo at dette også blir utrettet ved tukten!

Har vi ikke her og der sett en kristen, svært opplyst og oppriktig, og likevel med sorg merket en viss makelighet og åndelig ufruktbarhet hos ham? Uventet så vi ham rammet av en dypere sorg eller ulykke, eller av en tung indre anfektelse, så vi ble engstelige for ham. Men da han kom ut av trengselens ovn, var han en helt annen – en mer alvorlig kristen, rikere på frukt i alle gode gjerninger.

Og kjenner ikke alle vi som står under Herrens stell, at så snart en større sanselighet, forfengelighet, egenkjærlighet eller lignende har begynt å få tak i oss, får vi en ny trengsel som bringer oss til besinnelse igjen? Og når Herren så

har trøstet hjertet vårt igjen, kommer vi til oss selv som etter et forfriskende bad og begynner med ny flid å løpe på hans budords vei.

Herren har en hellig nidkjærhet for de sjelene han bereder for himmelen. Han vil ha dem mer og mer rene og fruktbærende. Andre derimot får vokse opp helt fritt og etter kjødets behag.

Korset er de kristnes bror,
tornebusken rosens mor,
storm og nød er også god.
Gullet må av hammer smis,
druen under pressen vris,
tukten virker tålmod.

Herre, ta ei bort fra meg
denne dyre tukt fra deg,
siden den så nyttig er!
Ære følger jo på møye;
om av torner jeg må bløde,
henter jeg da roser der.

9. juli

> «Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg» (Matt 25,40).

«Jeg var sulten, og dere ga meg mat. Jeg var tørst, og dere ga meg å drikke. Jeg var fremmed, og dere tok imot meg. Jeg var naken, og dere kledde meg. Jeg var syk, og dere så til meg. Jeg var i fengsel, og dere kom til meg. … Alt dere gjorde mot én av disse mine minste, det gjorde dere mot meg» (Matt 25,35–36.40).

Av de gjerningene Kristus regner opp her, kan vi lære noe om hvilket felt og hvilken rekkevidde en kristen barmhjertighet har.

Vi merker at Kristus her taler for en virksomhet som når ut over hjemmet. Han taler ikke bare om det gode som hver enkelt kan gjøre innenfor sitt eget hus, men sier også: «Jeg var syk, og dere så til meg. Jeg var i fengsel, og dere kom til meg.»

Det er da underlig at det blant kristne kan oppstå ulike meninger om et slikt spørsmål: om vi skal oppsøke nøden, eller bare vente til den melder seg ved døren vår.

Én beklager at han er bundet til et kall i hjemmet og dermed er fratatt anledninger til å gjøre gode gjerninger. Han tenker ikke på at det er nettopp i hjemmet, blant våre nærmeste, vi må gjøre de fleste gode gjerningene.

Samtidig finnes det andre som også vil være kristne, men som rett og slett forkaster all mer vidtrekkende virksomhet og vil begrense vår barmhjertighet til disse nærmeste.

Men der en ikke i det skjulte er ute etter å forsvare sin egen makelighet, men virkelig vil se sannheten, der blir en sikkert overbevist av disse Kristi ord: «Jeg var syk … i fengsel, og dere så til meg» – og av det alminnelige kjærlighetsbudet: «Du skal elske din neste som deg selv.»

En vil se at hver kristen etter anledning og evne skal tjene *alle* mennesker, ikke bare sitt husfolk og sine venner – «gjør ikke også tollerne det samme?» – men også dem som står *utenfor*.

Også på Kristi tid var det en mann som ville slippe unna budet om å vise kjærlighet mot nesten, og derfor svarte han: «Hvem er min neste?» Men Kristus viste i sin lignelse om den barmhjertige samaritan at en skulle tjene mennesker også der avstanden er like stor i alle forhold som mellom jøder og samaritanere.

Merk deg derfor: Det er svært gode gjerninger, til behag for Gud, når du først ved troen holder vennskap med din Frelser og deretter med tålmodighet og troskap passer gjerningen i ditt kall i hjemmet – enten som en som styrer, som husfar og husmor, eller som en som lyder, som barn eller tjener.

I alle stender er det mange gode gjerninger å gjøre, og de krever ofte mye tålmodighet og at kjødet dødes. Kan du holde trofast ut i dette, er det alt sammen gjerninger til behag for Gud, for det er befalt og forordnet av ham selv.

Men kan du i tillegg tjene dem som står utenfor hjemmet, i åndelige eller legemlige behov – syke, fattige, uvitende – da ser du her at Kristus en dag vil prise disse gjerningene og si: «Jeg var syk, og dere så til meg. Jeg var i fengsel, og dere kom til meg.»

Kort sagt: «En kristens gjerninger har ikke noe navn», sier Luther. Det vil si: En kristen gjør ikke bestemte gjerninger, slik hyklerne gjør. De velger seg ut en bestemt gjerning, og utenom den får en ikke noe godt av dem.

Men en kristen har *kjærlighet* og gjør ved den *alle slags* gode ting, etter Kristi ord: «Alt dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem!»

Den kristne har den store nåden at han lever i Guds vennskap og under en evig og vedvarende tilgivelse, så lenge Gud ikke underkjenner Borgen, sin elskede Sønn. Og i tillegg ser Kristus på våre ringe gjerninger med et slikt velbehag at han vil si: Det gjorde dere mot *meg*.

Hvor godt er det da, i stort og smått, å se på ham og si ved seg selv: For Frelserens skyld vil jeg nå gi denne fattige et klesplagg. For Frelserens skyld vil jeg si et sunt ord til denne uvitende. For Frelserens skyld vil jeg nå ha tålmodighet med et medmenneske som prøver meg, og gi ham et glad ansikt og et godt ord. For Frelserens skyld vil jeg gjøre meg bryet med å besøke den eller den stakkaren, og så videre.

Når jeg har troens trøst og kjærlighet i hjertet, er alt dette en lyst. Vi skal likevel synes at vi ikke har gjort noe.

Når Herren regner opp hva vi har gjort for ham, skal vi svare: Når var vi så lykkelige å få tjene deg? Men da skal han forsikre: «Sannelig sier jeg dere: Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg.»

Å Jesus, lær meg tjene andre,
slik du i kjærlighet har tjent meg;
lær meg i dine fotspor vandre
og led meg på din budords vei.

La meg ei bare se mitt eget beste,
men også andres beste se.

Lær meg å elske rett min neste
og gi ham min hjelp med glede.

Her er så mye nød, dessverre,
å, la min kjærlighet bli sett
i *gjerning* og i *sannhet*, Herre,
ei bare i ønsker og i ord.

Å, lær meg leve til *din ære*
og *nestens gagn*, til jeg en gang
får evig, evig hos deg være
og synge Lammets nye sang!

10. juli

«Intet kjød blir rettferdiggjort for ham ved lovgjerninger» (Rom 3,20).

Intet kjød, sier apostelen – «*intet kjød* blir rettferdiggjort ved lovgjerninger». Han bruker her ordet *kjød* for å minne om den naturlige fødselen, som alt kjød har sin natur fra. Slik sier Kristus: «Det som er *født* av kjødet, *er* kjød.»

Men nå er «alt kjød», all menneskenatur, slik den ble i syndefallet: alltid like fylt av den gamle slangens sæd og død fra det livet som er av Gud.

For hele naturen hadde fått det budet fra Skaperen at alt skulle formere seg *etter sitt slag*: gress, planter og trær, «hvert etter sitt slag», fisker, fugler og alle slags dyr – hvert og ett skulle beholde sitt slag når det formerte seg, slik vi også ser at det har skjedd.

Og på samme måte som en slange bare føder slanger, og panterens unger også blir pantere, er også alle menneskebarn født med den samme naturen som de første falne menneskene hadde. Den er fylt av slangens sæd, fiendskap mot Gud, forakt for hans vesen og vilje og tilbøyelighet til alt ondt.

Slik beskriver Gud mennesket allerede i Bibelens sjette kapittel: *menneskenes ondskap var stor på jorden, og alle tanker og hensikter i hjertene deres var onde hele dagen lang*. Og slik er nå «alt kjød» av naturen, det vil si alt som heter menneske.

Når vi tenker over dette, kan vi forstå hvorfor apostelen så bestemt kan forklare at intet kjød blir rettferdig ved gjerningene etter noen lov. For den medfødte naturen er så full av synd. Og mot den stiller Gud speilet av sin hellige lov, som ikke tåler den minste syndige tanke, den minste kulde mot Gud eller nesten.

Loven krever at vi skal elske Gud av hele vårt hjerte, ja, av alle sjelens krefter, og elske hvert menneske som oss selv – ikke bare noen bestemte, men alle som kalles vår *neste*. Og dette ikke i ett eller annet øyeblikk, men i alle stunder *av vårt liv*.

Hvordan kan da noen behage Gud i egen person?

Til slutt må vi her peke på enda et forhold som forklarer hvorfor intet kjød blir rettferdig ved lovens *gjerninger*. Få mennesker tenker over det: Selve det at Guds lov finnes, og at vi trenger den, er allerede nok til å felle oss under Guds dom.

For det første er bare det at Gud har gitt oss en slik lov med trusler og løfter, et tilstrekkelig vitnesbyrd om at vi ikke er gode, siden vi trengte *bud* og *trusler*.

Og for det andre er bare det at du gjør det gode og flykter fra det onde *for lovens skyld*, for dens trusler og løfter, allerede en svart flekk på all din fromhet. For vi skulle jo gjøre alt godt bare av hjertets indre godhet. Ellers er vi jo skurker, som bare en ytre makt holder tilbake fra å gjøre det onde som vi likevel bærer på i hjertet.

Tenk deg at noen overlater barnet sitt til deg for en uke og sier: Jeg må dessverre be deg vokte barnet mitt så det ikke får anledning til å stjele noe. Om du så holder så trofast vakt at du kan levere barnet tilbake med det vitnesbyrdet: Det har ikke stjålet noe – er det da et godt vitnesbyrd om det barnet?

Å, et stakkars barn! sier du. Hvorfor det? Det har jo ikke stjålet? Nei, sier du, men bare det at det måtte voktes, er jo et sørgelig nok tegn på det barnet.

Akkurat slik er det også med oss. Hva er loven, om ikke en slik vokter som overalt står over oss og sier: «Du skal ikke stjele! Du skal ikke tilbe avguder! Du skal ikke slå i hjel! Du skal ikke bryte ekteskapet! Du skal ikke lyve!» Hva vitner slike bud og påminnelser om, om ikke at vi er tyver, horkarer, mordere og løgnere?

For budet «Du skal ikke stjele» sier jo stille i øret vårt: Du er en som må voktes, men nå får du ikke stjele. Budet «Du skal ikke bryte ekteskapet» sier oss jo: Du har et ondt begjær, men du får ikke følge det. Budet «Du skal ikke ha andre guder» innebærer jo: Du elsker meg ikke, jeg må befale deg det.

Slik ligger det en anklage i hvert bud.

Og Herren Gud forbyr ikke bare at synden bryter ut, men også hver ond tilbøyelighet, tanke og lyst. Han vil ikke bare at det onde skal holdes tilbake, liksom stenges inne i hjertet; han vil at det slett ikke skal finnes der. Han vil at du selv skal elske det gode, så du av din egen gode tilbøyelighet gjør alt som er godt.

Da er allerede selve det at loven finnes, med sine trusler og løfter, et tilstrekkelig vitnesbyrd om at vi ikke kan være rettferdige for ham.

Og bare det at vi gjør det gode eller flykter fra det onde *for lovens skyld*, er bevis nok på at vi ikke holder loven, som aller først krever et godt og hellig *hjerte*. Slik kan vi enda tydeligere forstå disse ordene, at «intet kjød blir rettferdiggjort ved lovgjerninger».

Gud, vil du regne synden til,
hvem kan for deg bestå?
Om du etter loven dømme vil,
da må alt kjød forgå.

Men hos deg er forlatelse,
så du skal fryktes her.
Å, se, ja se da, Herre kjær,
i *nåde* også meg!

Ja, du skal til sist forløse meg
fra alle synder – ak!
Så vil jeg for din fotskammel
bare bære fram lov og takk.

11. juli

> «Til far for mange folkeslag har jeg satt deg. Han er vår far i Guds øyne – den Gud som han trodde på, han som gjør de døde levende og kaller på det som ikke er til, som om det var til» (Rom 4,17).

Abraham trodde på en allmektig Gud. Og den som tror på en Gud som kan vekke opp de døde, kan også tro at Gud kan gjøre alt han noen gang sier.

Vekker Gud opp de døde, hvorfor skulle han da ikke kunne gjøre den gamle Abraham og den ufruktbare Sara til foreldre for en tallrik ætt? Hvordan skulle Abraham da tvile på at Gud kunne oppfylle løftet om en tallrik ætt gjennom Isak, selv om han nå ofret ham og brente ham til aske? Gud kunne jo vekke ham opp igjen. En slik tro hadde Abraham.

Men videre: Gud gjør de døde levende *og kaller på det som ikke er til, som om det var til*. Det vil si: Så snart Gud har besluttet å gjøre noe, taler han om det som ennå ikke er til, som om det allerede var der.

Slik talte han til Abraham om det som ennå ikke var til, og ga ham navnet *Abraham* (far til en stor mengde). For han sier: «*Jeg har satt deg* til far for mange folkeslag.» *I Guds øyne* – han som gjør de døde levende – var Abraham allerede det løftet sa at han skulle bli.

Dette er et herlig ord, fullt av lærdom og styrke for vår svake tro. Slik må vi alle lære å tro og tenke om Gud; da blir vi rette Abrahams barn.

Han som skapte himmelen og jorden med sitt ord, og som «bød at lys skulle skinne fram i mørket», er mektig nok til å gjøre alt av intet: av død å skape liv, av synd rettferdighet, og av trelldom under djevelen Guds barns herlige frihet.

Profeten sier: «Løft øynene mot det høye og se: Hvem har skapt alt dette? Han er den som fører deres hær ut i fastsatt tall, og som kaller dem alle ved navn. På grunn av hans veldige kraft og hans mektige styrke savnes ikke én».

På samme måte som Gud kaller ved navn de stjernene han har skapt, kaller han også alle Abrahams barn – som skulle bli mange som himmelens stjerner – hver og en ved navn, før ett eneste av dem var født. For hos ham er det verken fortid eller framtid; alt som noen gang skal hende oss, er nærværende for ham.

Abraham stolte på Guds allmakt og ord og trodde det han ikke så noe av, ja, det som aller mest stred mot alt han så og kjente hos seg selv. Slik må også hver kristen stole på Herrens tilsagn, stikk i strid med det han ser og kjenner hos seg selv.

Dette er det som egentlig heter tro: tro på Gud, tro på Guds allmakt og trofasthet – at han skal vende alt til det motsatte av det vi nå ser og kjenner.

Slik har Luther til trøst for de stakkars kristne holdt fram Abrahams tro og Abrahams Gud, han *som kaller på det som ikke er til, som om det var til*.

Han sier: «Det ser nok ikke ut til at det skal bli ære og herlighet, glede og salighet av det, når en tråkker hans kristne under føttene eller hogger hodet av dem; det ser ut som det rene motsatte. Men Gud sier: Jeg kan gjøre det som ikke er til, som om det var til; jeg kan gjøre at det som ikke er, blir til, så all sorg og all hjertekval blir til idel glede. Jeg kan si: Du død og grav, vær liv! Helvete, vær himmel og salighet! Gift, vær en kostelig legedom! Djevel og verden, vær mine kristne til mer nytte enn de kjære englene og de fromme helgenene! For jeg kan

og vil bygge og stelle min vingård slik at den gjennom all slags ulykke og lidelse bare skal bli bedre.»

Når en anfektet kristen ikke kjenner annet enn at han er helt overgitt til djevelen, som fyller hjertet, tankene og hele livet hans med idel synd, sorg og jammer, da kan Gud si: Du er hellig, du er «helt ren», du er mitt tempel.

Når jeg føler meg helt motbydelig for Gud på grunn av mye synd, sier Gud: Du er vakker, elskelig og dyrebar i mine øyne. Når jeg ikke ser annet foran meg enn død og forråtnelse, sier Gud: Jeg ser deg herlig og salig i himmelen blant mine engler.

Han «som gjør de døde levende og kaller på det som ikke er til, som om det var til», skal gjøre alt dette for de troende i denne tiden. Det er like sikkert som at han har oppfylt sitt underfulle løfte til Abraham, så hele jorden er oversådd med hans ætt.

Gud gi oss bare mer av Abrahams tro!

Men denne dyrebare gaven må du søke med større alvor enn det vanligvis gjøres. De som av hjertet begjærer den, ofte og alvorlig ber Gud om den og flittig grunner på Guds ord og gjerninger, vokser også i troen og blir sterke og brennende i ånden.

Men hos dem som nøyer seg med sitt lille mål og forakter Guds dyreste gaver, avtar troen; den kan til og med opphøre helt, og de faller fra.

Bort nå med alt som engster, med alt som tynger meg!
I Herrens nærhet er det ei rom for sorgen.
Og Herren er jo nær, *om han enn skjuler seg*,
og jeg er trygg og sikker inne i borgen.
Hvor hardt det enn kan blåse, hvor sterkt det stormer på,
og kommer nød og strider, så frykter jeg dog ei,
for Herrens hånd kan visselig alt forvandle.

12. juli

«Og vi roser oss av håp om Guds herlighet» (Rom 5,2).

På grunnspråket står det like kort: «*håp om Guds herlighet*». Uttrykket kan altså like gjerne bety den herlighet Gud selv har, som den herlighet han skal gi sine troende.

Men i art og vesen er dette også én og samme herlighet: Gud skal virkelig gi oss av sin egen herlighet. Slik sa Kristus: «Og den herlighet som du har gitt meg, har jeg gitt dem, for at de skal være ett, likesom vi er ett, jeg i dem og du i meg, for at de fullkomment skal være gjort til ett». «Far, jeg vil at de som du har gitt meg, skal være hos meg der jeg er, for at de skal se min herlighet, som du har gitt meg».

Hvilken menneskelig tanke kan fatte alt det slike ord lover oss?

Og her må vi ikke overse, men legge godt merke til én ting: Apostelen har ennå ikke sagt et ord i brevet sitt om de troendes helliggjørelse og gode gjerninger, og likevel sier han allerede her at de roser seg av håpet om Guds herlighet.

Han viser at de ikke grunner dette håpet på den helliggjørelsen som følger av troen. Han sier tvert imot at straks vi «er rettferdiggjort av tro», har vi både

fred med Gud og håpet om Guds herlighet. De nyfødte nådebarna har sin arv i himmelen med en gang.

Vi ser også at da folket hørte Peters preken etter pinsedagen, kunne alle som trodde, straks spise brødet sitt sammen med glede og prise Gud i sine hjertes enfold. Slik leser vi også om hoffmannen fra Etiopia og fangevokteren i Filippi: Så snart de var kommet til tro, kunne de glede seg.

De trengte ikke først å se seg modne i nåden eller se fruktene som hadde vokst fram av troen. Bare den nåden som var *forkynt* dem i Kristus, ga dem allerede et glad og salig hjerte.

Og et slikt hjerte, salig i Gud, kan ingen ha uten å tro både den nåden som er nå, og den herligheten som skal komme. For hvis vi ikke trodde den siste, hva skulle vi da med den første?

Riktignok kan vi gjennom Åndens frukter vinne større visshet *om at troen vår er ekte*. Men *troen selv* og håpet må allerede på forhånd gripe nettopp det Gud har lovt – ikke bare syndenes forlatelse, men også evig liv.

Derfor må hver og en vokte seg for den farlige villfarelsen at et troende Guds barn ikke straks er rede til å gå inn i himmelen, men at det ennå skal kreves en viss modenhet i nåden og Åndens frukter. Det er en falsk og farlig mening!

Riktignok kan en slik modenhet føre med seg et større mål av herlighet, slik Skriften viser enkelte steder. Men *selve riket, barnekåret og arven* har vi straks, ved troen alene.

Om vi så levde hundre år under nådens oppdragelse og vekst, ville vi til sist ikke ha én eneste grunn mer, eller noen høyere grunn, til å håpe på den evige herligheten.

I samme øyeblikk som en synder kommer til tro og nåde, er han kledd i bryllupsklærne og kan gå inn i herligheten. Røveren på korset og Johannes, som hadde slitt seg ut i Kristi tjeneste, fikk begge det evige livs gave av den samme nåden.

Paulus mente at kolosserne trengte slike formaninger som vi leser i tredje kapittel av brevet hans til dem, og likevel oppfordrer han dem til å «takke Faderen, som gjorde dere skikket til å få del i de helliges arv i lyset».

Slik følger da salighetens håp med troen og nåden allerede fra først av, akkurat som arveretten her i verden bare beror på fødselen.

Måtte vi ikke bare eie dette håpet, men også rose oss av det! Med det gir vi Gud ære, og med det blir alle våre åndelige krefter styrket i striden.

«Frelsens hjelm» er et viktig våpen. Så sant vi virkelig *står* i striden om kronen, blir vi ikke bare trette av tidens møye; vi får også mange sår og mange brennende piler. Da trenger vi å kvege og styrke vår ånd med salighetens håp.

Blir blikket ditt formørket så du ikke ser det salige målet, den herlige kronen, da skynd deg straks til de store, evige *grunnene* for det salige håpet. Er Gud trofast og allmektig, skal vårt håp ikke bli til skamme. Bare en større tro, og du er straks overmåte rik og salig.

Se på alt Gud har gjort fra verdens begynnelse, og spør deg selv om det er mulig at Gud har skapt mennesket for intet høyere mål enn at det etter en tids

lidelse på jorden til sist skal bli til intet! Allerede menneskesjelens evner vitner om noe annet.

Og videre: Skulle Gud ha gitt sin Sønn i en blodig martyrdød bare for et timelig gode? Har Gud innstiftet hviledagen og gitt oss Ordet og sakramentene bare for noe timelig vel?

Har Gud sendt sin Ånd inn i våre hjerter for å knuse, trøste og hellige oss, og har han gitt oss korset og all den tukt vi lider daglig – og så kan du likevel være uviss på hva alt dette varsler om? Og til slutt: Har Gud gitt oss alle løfter om et evig liv, for så til sist å bedra oss?

«Øk vår tro!» – det er den bønnen vi her trenger, for at vi «like til enden» kan holde fast «ved frimodigheten og det *håpet vi roser oss av*».

I håpet har min frelste sjel sin glede,
i tro jeg løftes mot et evig gode,
for jeg betenker: Dødens lenker
har Kristus brutt, og livet han meg skjenker.

Hold meg da rede, Jesus kjær, å vente
din milde komme når du sist vil hente
fra tåredalen, fra jordekvalen
din brud til deg i lyse bryllupssalen.

13. juli

> «Dersom jeg hadde urett for øye i mitt hjerte, så ville Herren ikke høre» (Sal 66,18).

Er det tungt for deg å tro at du er Guds barn – ja, er det kanskje helt umulig for deg på grunn av den eller den omstendigheten? Legg da merke til følgende forskjell.

Kanskje ligger grunnen til mismotet ditt i at du vet med deg selv at du bevisst holder på med en synd som du ikke vil slippe. Du lever kanskje i uforsonlig hat til et medmenneske, eller du har sluttet pakt med en eller annen kjødelig lyst, eller du er uærlig i handel eller arbeid – kort sagt: en åpenbar kjødets gjerning som du altså har tenkt å fortsette med.

Da må du ikke bruke evangeliet til å overdøve innvendingene og få dem til å tie, og innbille deg at du likevel er i nåden. For hele Guds ord taler altfor tydelig mot det.

Og Herrens Ånd, som skulle gi deg troens visshet og vitnesbyrdet om at du er Guds barn, er «sannhetens Ånd», en ren og hellig Ånd. Han kan ikke gi deg et vitnesbyrd som strider mot sannheten.

Du kommer alltid til å støte mot apostelens ord til trollmannen: «Du har ingen lodd eller del i dette ordet, *for ditt hjerte er ikke rett for Gud*.»

Han sier ikke: For syndene dine er for mange og for store. Han sier: «Ditt hjerte er ikke rett for Gud.»

Men gled deg over at han heller ikke sier: Derfor må du være fortapt for alltid. Han legger til: «Omvend deg derfor fra denne din ondskap, og be Herren om at kanskje ditt hjertes tanke måtte bli deg tilgitt!»

Tenk at ikke en gang trollmannen – så gjennomsyret av hykleri, han som lå «i bitterhets galle og i urettferdighets lenker» – blir gitt opp; han får komme til Gud og be om tilgivelse!

Men legg videre merke til at apostelen ikke bare sier til ham: «Tro på Herren Jesus!» Han sier: «Omvend deg fra denne din ondskap!»

Slik sier også Kristus: «Om ditt øye frister deg til fall (til fordervelse, til hinder for nådelivet), da riv det ut og kast det fra deg!» Han sier ikke: «Tro bare på meg, så trenger du ikke rive ut øyet.»

Nei, troen og en god samvittighet kan aldri bo sammen med synder en *holder fast ved*. Slike synder driver alltid et menneske bort fra nådestolen.

Luther påpeker at det er mange som holder seg borte fra nattverden og fra bønnen fordi de ligger fanget i herskende synder, som uforsonlig hat og annet slikt, og ikke vil gi dem opp.

«For slike,» sier han, «ville det sikkert være det beste råd å la synden fare og så komme til Gud i sakramentet og bønnen. Det ville visselig være bedre for dem enn å fortsette i synden og gi kropp og sjel til djevelen.»

Å ja, det er mye bedre for deg, sier også Kristus, at du tar på deg den smerten å rive ut et øye og går inn til livet, enn at du har begge øyne og blir kastet i helvetes ild.

Å, vær klok, fly fra synden! Herlighetens krone lønner rikelig all den lidelsen det koster å korsfeste kjødet. Blir du i synden, hindrer du din bønn og mister Guds salige fred i tiden og den himmelske gleden i evigheten.

Men merk deg: Dette gjelder synder du *holder fast ved*. Det gjelder ikke synder du bare *elsker* – for kjødet har alltid sin gamle kjærlighet til synden, også hos de hellige.

Det gjelder synder du *holder fast ved*, det vil si når du på ny slutter pakt med synden, unnskylder den og har tenkt å beholde den, enda den ikke er *tvilsom* for deg, men en åpenbar synd. Å holde fast ved synden på denne måten strider alltid direkte mot troen og nåden.

Det er noe helt annet med en kristen som sier: «Jeg elsker deg forferdelig, synd, men jeg hater og forbanner min kjærlighet til deg», og som søker hjelp hos den allmektige Gud mot nettopp denne kjærligheten til synden.

Se, er det slik med deg – at du ser slik på din kjærlighet til synden og søker utfrielse – da skal du ikke et øyeblikk flykte fra din milde, forsonte Far. Skynd deg straks inn i hans favn og tro hans nåde med full visshet.

Og merk deg: Vokt deg for å ville vente på utfrielse fra synden før du tror på nåden. For nettopp denne ventingen ville være den sterkeste snaren djevelen kunne fange deg i. Bare ved troen kan du vente utfrielse.

Alle de hellige må sukke over at kjødet elsker synden, ja, at visse medfødte uarter følger oss og plager oss så lenge vi er på jorden. Men «slike synder», sier Luther, «som vi slik dømmer oss selv for, er nakne og bare synder, som alltid har Kristi offer mellom seg og Gud». Derfor skal de aldri fordømme oss så lenge vi fremdeles blir i Kristus, og synden altså også er korsfestet.

Mot slike synder og alle hverdagens skrøpeligheter må du bare stadig prege de store, evige grunnene for vår benådning dypt inn i hjertet ditt. Og du må

kjempe som for liv og salighet for å bevare din barnlige tillit. For du skal vite at djevelens aller høyeste mål er å rive den ut av hjertet ditt og styrte deg i mismot og trellesinn.

Ta derfor hele Guds evangelium til hjelp her. Ta sakramentet, bønnen og brødrenes råd og forbønn til hjelp, så samvittigheten ikke blir trukket ned i trelldom, men ved troen seirer over innvendingene.

Sannhets Ånd, du kjære,
kom og la meg lære
Guds viljes sti,
så min sjel må haste
alt, ja, alt å kaste
som ei er av deg.

Bryt all egenvilje,
la mitt sinn seg skille
fra forfengelighet;
sinnet helt forandre,
gi meg kraft å vandre
til Guds hvile og fred.

14. juli

«Helliget vorde ditt navn» (Luk 11,2).

Denne bønnen må sikkert ha en dypere mening og større vekt enn vi straks merker, siden Kristus har gjort den til den *første* bønnen. I tillegg sikter den åpenbart til det samme som det andre budet i Guds lov: *Du skal ikke misbruke Herren din Guds navn*. Og det er dette budet den forferdelige trusselen er knyttet til: «For Herren vil ikke holde den uskyldig som misbruker hans navn.»

Når så stor vekt blir lagt på dette budet og denne bønnen, burde hver og en begynne å ane at her må det ligge en stor hemmelighet skjult – enda nettopp dette budet og denne bønnen etter vanlig menneskelig tenkning synes å være de minst viktige.

Hva mener så Herren Kristus med bønnen «Helliget vorde ditt navn»? For å forstå det klart må vi tenke over hva *Guds navn* vil si.

Hva er *Guds navn*? Svar: Guds navn er alt som forteller oss hva Gud er, med alle hans guddommelige egenskaper og fullkommenheter. Men skal vi si hva Gud er, trengs hele Guds åpenbaring på jorden – og selv da kan vi bare fatte ham høyst ufullstendig.

Først har Gud åpenbart seg i sine skapte verk. Men i den åpenbaringen ser vi bare hans ytre, om vi kan si det slik.

Hans hjertes tanker, hans guddommelige rettferdighet og barmhjertighet, hans vilje og råd med oss mennesker ville likevel for alltid ha vært skjulte hemmeligheter for oss, om han ikke også hadde åpenbart seg i Ordet – først det skrevne Ord, og til sist det vesensmessige Ord, som ble kjød og tok bolig iblant oss, som avglansen av Guds herlighet og det rette avtrykk av hans vesen. Derfor trengs også hele Guds ord for å lære ham å kjenne.

Kort sagt: Guds navn er ikke fort sagt. Det antydet paktens engel selv da Manoah spurte ham om navnet hans. Han svarte: «Hvorfor spør du om mitt navn? Det er et underfullt navn!» – eller kanskje riktigere: «Det er *Under*.»

Slik spurte også Moses Herren om hans navn og fikk til svar: «Jeg skal være den jeg skal være», og igjen: «Jeg skal være.» Dette er betydningen av navnet Jehova. Det er navnet på hans majestetiske vesen.

Til dette navnet har han føyd mange tillegg som beskriver egenskapene hans, både forferdelige og milde. Det er for eksempel et navn som kan gå oss gjennom marg og bein når han sier: «Jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud» – ja, når han kalles «en fortærende ild», en forferdelig Gud for alle ugudelige, den allmektige, rettferdige, hellige, store.

Men Guds ord flyter også over av milde og salige navn på vår Gud. Han kaller seg også den barmhjertige, nådige, langmodige, gode og trofaste.

Særlig blir Gud, slik han er åpenbart i kjødet til vår frelse, kalt Immanuel, det vil si Gud med oss, og Under, Rådgiver, Veldig Gud, Evig Far, Fredsfyrste. Han kaller seg også vår trøster, venn, hyrde, brudgom, bror og far.

Men hvem kan regne opp alle Den Høyestes navn, som er utøst over hele Guds ord som en liflig balsam! Slik sier også Salomo: «Ditt navn er en utgytt salve.» Kort sagt: Hele Guds ord utgjør eller uttrykker Guds navn.

Men hvordan kunne vi la være å minnes særskilt det navnet som er over alle navn? Det er for syndere søtere enn alle navn som noen gang kan nevnes i himmelen og på jorden. Det er det navnet som alene kan gjøre oss salige. Det kveger de arbeidende og tyngede, trøster de sørgende, leger de sårede, løser de fangne, gjør de fattige rike, utsletter synder, gjør rettferdig og salig.

Det er det dyrebare navnet som Gud har gitt seg selv i sin Sønn – det trøsterike frelsernavnet *Jesus*.

I dette navnet har Gud lagt ned hele sitt hjerte overfor syndere: sitt evige frelsesråd, sin evige kjærlighet, sin barmhjertighet, sin tålmodighet, sin trofasthet. Alt, alt som kan gjøre en synder salig, har Gud lagt inn i navnet *Jesus*. Dette korte navnet er et helt evangelium. Det betyr: frelse for syndere.

Men nå merker vi at mens vi betrakter disse betydningsfulle navnene på Gud og andre hellige Guds ord, begynner *Gud selv* å tre fram for våre sjeler – forklaret, stor, herlig, hellig og nådig, alt etter de navnene og den beskrivelsen av ham som vi betrakter.

Derfor er det ikke bare en hebraisk talemåte å si *Guds navn* når en mener *Gud selv*. Det brukes også hos oss: Når noen taler ille om sin nestes *person*, hans *ord* og *gjerninger*, sier vi at han «sverter hans navn».

Når vi tenker over alt dette, ser vi at alt som gjør at Gud blir forherliget for sjelene – rett kjent, æret og elsket – hører til helligelsen av Guds navn. Alt som derimot bidrar til å forvrenge forestillingen om Gud, eller til å svekke ærefrykten for ham og for hans ord, hans verk og hans sak på jorden, heter å *vanhellige hans navn*.

Ditt navn, å Jesus, er festning i nøden,
min stav og min stokk og mitt fjellfaste slott.

Ditt navn er den sikreste motgift mot døden –
å, visste, ja, visste all verden det blott!

Ditt navn er en salve, utgytt, som heler
og stiller og leger min sårede sjel.
Ditt navn er min styrke når kraften meg feiler,
ditt navn er min tilflukt i ve og i vel.

Så vil jeg det salige navnet besynge,
å Jesus, så lenge jeg ennå er her.
Og så må i evighet hjerte og tunge
forkynne hvor stort og hvor lovverdig det er.

15. juli

«Skje din vilje» (Luk 11,2).

Denne bønnen krever helt og fullt et hjerte som elsker Gud – et hjerte som egentlig bare ser på hva Gud har behag i. Den krever hjertet til et godt barn som «ingen vilje har», men bare vil det farens vilje er. Et slikt barn trenger ingen annen grunn til at det og det skal skje, enn at faren har behag i det.

Tusener kan elske noe godt, edelt, nyttig og nødvendig, men det er ikke det samme som å elske *Guds vilje*. Det er nemlig ikke nok at vi elsker *de samme tingene* som Gud elsker. Vi skal elske *Guds eget velbehag*, uten å se på hva det er han vil.

Vi skal altså elske *Gud* – og for hans behags skyld elske hva det enn er han vil, selv om det synes oss aldri så urimelig eller tungt.

Slik var det da Abraham fikk befaling om å ofre sin Isak, «løftets sønn». Han kunne umulig se noen grunn til det, men skulle gjøre det bare for Guds viljes skyld.

Og nå krever den tredje bønnen at vi ikke bare skal *tåle* en slik Guds vilje, men *elske* den så høyt at vi *ber* om den. Vi må nemlig aldri glemme at *bønn – bønn* må være *hjertets* sak. Den er ikke forstandens verk og ikke noe som er påbudt, men hjertets egen lengsel og omsorg.

Men når Guds vilje er den gamle Adams død og korsfestelse, og hele menneskenaturen dessuten vil være fri og elsker sin egen vilje, må vi vel spørre: Hvordan kan noe menneske få et hjerte som elsker Guds vilje så høyt at det virkelig ber om den?

Et slikt hjerte får en aldri på noen annen måte enn ved en ny fødsel av Gud – om en så plager seg i hjel for å få det.

Men så blir en sjel grundig utmattet av sin egen ondskap og av lovens hellige krav. Til sist blir den, helt uverdig, overveldet av den store, ufortjente nåden, så den sier: «Å Jesus, det er for mye!» Den får all sin renselse i hans blod og all sin salighet i hans kjærlighet, og Guds kjærlighet er dermed utøst i hjertet.

Da blir også Guds velbehag dyrere for den enn alt som kan tenkes og nevnes. Da blir hjertets første spørsmål: «Hva kan jeg gjøre som er til behag for deg, du makeløse Frelser? Å, om jeg bare kunne gjøre Guds vilje!»

Da vet denne sjelen ikke om noe som er godt og rett, utover det den himmelske Far vil. Og da vet den ikke om noe så ondt som sitt eget hjerte. Med fullt alvor

sier den: «Gud, død min vilje! Jeg kan ikke selv døde den slik jeg burde – men gjør du det!» Og når den slik ber mot seg selv, da ber den om Guds vilje.

Når jeg altså først er blitt trett av min egen viljes ondskap, og så er blitt så gjennomtrengt av Guds storhet at hans vilje er mer for meg enn hele min salighet, og så gjennomtrengt av hans kjærlighet og godhet at alt er vel, bare hans vilje skjer – da har jeg et hjerte som virkelig elsker Guds vilje.

Her må nå hver og en gi akt på hvordan det står til med ham. Vi har her igjen et stykke som avslører det innerste i hjertet vårt. Vi minner nok en gang om at bønnen må være et uttrykk for menneskets egen omsorg, lengsel og trang. Ikke hvem som helst kan be denne bønnen.

Du som leser dette, stans likevel en stund som for Guds ansikt, for de øynene som ser hjertets tanker og hensikter. Hvordan er det med deg på dette punktet?

Du vet nok selv om du pleier å bære på slike omsorger, sukk og bønner: «Gud, vis meg din vilje! Hjelp meg å gjøre din vilje!» Det er jo umulig at Den Hellige Ånd kan bo i et hjerte uten å vekke en slik omsorg der inne.

En kristen kan nok ofte fare så åndsfraværende over bønnen *Skje din vilje* at han ikke en gang følger den med tanken. Men legg merke til hva som er hans hjertebønn først og sist. Er det ikke nettopp denne: «Gud, min Far, min Frelser, hjelp meg, hjelp meg, så jeg kan gjøre din vilje! Hjelp meg mot min grufulle treghet! Gi meg din Hellige Ånds drift og kraft til å gjøre din vilje, og vis meg din vei, så jeg kan vandre i din sannhet!»

Jo, dette er noe helt særegent for et hjerte der Den Hellige Ånd bor. Det er nettopp den ene store halvdelen av det som skulle kjennetegne *den nye paktens barn*. Om dem sier Herren: «Jeg vil gi min lov i deres sinn og skrive den i deres hjerte.»

Guds lov er jo *Guds vilje*. At Guds lov er skrevet i hjertet og sinnet, merkes bare ved at hjertet elsker Guds vilje – at jeg har et sinn som inderlig sukker: «Å, om jeg kunne holde din lov av hele mitt hjerte! Å, om jeg kunne gjøre Guds vilje!»

Vi sier ikke at en kristen er et fullkomment menneske. Å nei, det er mye i hans indre liv og hans ytre ferd som er riktig skrøpelig. Han kan heller ikke våke, be og stride mot sine uarter slik han burde og ville. Det finnes intet folk som kjenner så mye mangel som nettopp de troende.

Men legg likevel merke til dette: Forstår han at det og det er Guds vilje, da blir det straks loven for hans liv, og da vil han også gjøre det. Og strider kjødet mot Ånden, da kommer bønnen.

Se, her ser du hvordan selve *det å be* denne bønnen kommer fram i hjertet: Nettopp gjennom kjødets strid mot Ånden kommer kampen og bønnen om Guds vilje.

Dette må vi ubetinget holde fast ved: En kristen har et slikt hjerte og sinn.

Kjære Far, la intet skille
meg fra deg og fra din vilje,
gjør den dyrere for meg!
Lær meg rett å be det ordet:
Skje din vilje her på jorden
som i himlen, Gud, hos deg.

16. juli

«Gi oss i dag vårt daglige brød» (Matt 6,11).

Ordet på grunnspråket som i denne bønnen er oversatt med *daglig*, har riktignok vært regnet som tvetydig og dunkelt. Men alle tolkninger er likevel enige om at det betyr noe som er *nødvendig* for vår eksistens – ikke hva hjertet måtte begjære, men det nødvendige. Egentlig betyr det «det som hører til for å opprettholde livet vårt».

Så spør vi den som vil «gå i rette med Gud»: Har du ikke hittil fått det som har vært nødvendig for å holde deg i live?

Selv om du ikke har fått alt etter den tegningen du selv har laget for din vei her på jorden, har du likevel fått alt det *han* har lovt – han som best vet hva som er nyttigst for deg. Eller vet du hvor mye tukt i form av fattigdom og bekymringer du trenger for din sjels evige vel?

Men her vil kanskje en kristen som ikke bare er fattig, men også har gjeld, svare oss: «Det er en annen sak, og mot den er all fattigdom ingenting: at jeg skal stå i gjeld til mennesker og kanskje ikke kunne gjøre opp for meg overfor alle, ja, kanskje bli til en vise i spotterens munn, til skam for evangeliet.»

Svar: Så sant du ikke har en særlig tilbøyelighet til hovmod, som krever en svært dyp ydmykelse, og så sant du ikke «frister Herren», enten med forsømmelse og latskap eller med forfengelighet og ødsling med gavene hans – men er ordentlig, ydmyk, flittig og tro i ditt kall og ber denne bønnen i enfoldig tro – da har du alle Herrens løfter om at han skal gi deg så mye at du ikke skal bli til skamme som en bedrager, men kan gjøre opp for deg overfor alle.

Den bitre erfaringen at en kristen ikke kan gjøre opp for seg, er mange ganger tyngre enn all fattigdom. Og bare noe slikt kan føre den over ham: at han frister Herren med latskap eller overdådighet, eller at han har et tungt hovmod som må tuktes ned.

Mange av Guds barn kan derimot på grunn av sykdom eller andre forhold ikke alltid forsørge seg selv, men må ty til brødrenes barmhjertighet. Det er nok også ydmykende for vår stolte natur.

Men det hører likevel med til den oppdragelsen Herren gir noen av barna sine – eller gir for en viss tid – til de er tuktet nok til å kunne bære noen av Guds gaver. Det må alltid tas imot med gudsfrykt og ydmyk underkastelse for Herren, den alene vise og mektige Far, hvis høyre hånd også kan forvandle alle ting.

Men den fjerde bønnen har også en lærdom til de lykkelige som ikke vet av slike bekymringer for sitt utkomme og ikke synes å trenge å be om daglig brød. Det er to ord i denne bønnen som de burde tenke over, nemlig ordene *vårt* og *oss*.

Har dere Kristi sinn, skal dere også tenke over disse ordene av Kristus. Han sier ikke: «Gi *meg mitt* daglige brød», men: «Gi *oss vårt* daglige brød.»

Mener du at Gud har gitt deg dine mange goder for at du bare skal leve av dem selv slik du har lyst, eller for at du skal samle skatter bare for barna dine? Hva sier Herren? «Gjør regnskap for hvordan du har *forvaltet* eiendommen, for du kan ikke være *forvalter* lenger!» Se, her ser du hva Gud mener når han gir noen så mye av det jordiske.

Har du noen gang tenkt over hvorfor Gud deler ut så ulikt her på jorden – at den ene er så rik at han har mye mer enn han trenger, og den andre så fattig at han ikke har det nødvendige?

Hemmeligheten bak denne underlige og ujevne fordelingen er ingen annen enn at vi har ulike kall. De som har fått mer enn de trenger, skal være Herrens «forvaltere», som skal forvalte gavene hans for ham.

Da lar han en flokk fattige slå seg ned rundt dem for daglig å prøve dem: Vil de forvalte hans gaver ærlig som forvaltere ved å dele ut, eller vil de grave talentet ned i jorden og gjøre avguder av det for seg selv og barna sine?

Måtte vi aldri glemme den store, allmenne regelen: «Hver den som mye er gitt, av ham skal mye kreves. Og den som har fått mye betrodd, av ham skal dess mer fordres», og den kongelige loven: «Du skal elske din neste som deg selv!»

Glem da ikke at det rundt deg finnes så og så mange fattige, syke, svake og skrøpelige, som alle rekker ut hendene etter brød. Derfor skal du i denne bønnen be for alle mennesker og ikke tenke: *meg*, *mitt*, men: *oss*, *vårt*.

Men videre: Du må ikke be som en uærlig tjener som sier *vårt* i bønnen, men siden omgås det gode du får, som om det var *ditt*. Nei, du er bare en forvalter. Og det skal vi være med glede, for Kristi kjærlighets skyld, så han om alt det gode vi har gjort, kan si: *Det gjorde dere mot meg*.

Vi vet også at uttrykket *daglig brød* ikke bare betegner mat og klær, men alt som hører til livets opphold og behov her i tiden: hus og hjem, eiendom og penger, en from ektefelle, fromme barn, trofaste tjenestefolk, god og trofast øvrighet, godt styre, godt og tjenlig vær, fred, helse, ærbarhet og ære, gode venner, trofaste naboer og mer av det slaget.

Da skulle i alle fall ingen kristen som ikke bare lever for seg selv, men også elsker sin neste, mangle grunner til å be denne bønnen.

Dessuten kan Herren brått ta fra deg det gode du nå eier. Derfor har du alltid grunn til å be om hans *bevarende nåde*, om at han *daglig gir*, et «*daglig* brød». Og det er svært sunt for en kristen å få kjenne at han alltid er avhengig av Herren.

Gi daglig brød til fattige og rike,
og la oss hvile, Herre, ved ditt ord,
det dyre løftets ord, som ei vil svike,
om enn forgår både himmel, hav og jord.

17. juli

> «Likesom vi har båret bildet av den jordiske, så skal vi også bære bildet av den himmelske» (1 Kor 15,49).

Her er nå et budskap der vi godt kan be Gud om nåde til å tro og om åpne sinn. Hør: «Likesom vi har båret bildet av den jordiske, så skal vi også bære bildet av den himmelske.»

Tror du det? At vi bærer den jordiskes (Adams) bilde, kjenner vi i alle våre lemmer og sanser, mer enn vi liker. Men tror du like sikkert at vi som er forent med Kristus, en dag skal bære den himmelskes bilde?

Tror du at Adam og Kristus like sikkert begge er stamfedre og forbilder for oss? At de er som de to store modellene som våre to forskjellige tidsaldre skal

formes etter – den ene, livet på jorden, etter Adam, i den jordiskes bilde, og den andre, evigheten, etter Kristus, i den himmelskes bilde? At vi en gang skal bære Kristi bilde med all den herlighet som hører til, like sikkert som vi i tiden har båret den jordiskes bilde med all den elendighet som hører til?

Tror du at dette i sin tid følger like sikkert for alle som er i Kristus, som en fast orden i naturen – slik dagen følger på natten, og den milde sommeren på den kalde vinteren?

Å, er dette sant? Ja, lovet og priset være Herrens navn!

Hva det vil si at vi bærer den jordiskes bilde, merker vi i hele vårt vesen. Adam «fikk en sønn i sin liknelse, etter sitt bilde».

Her taler apostelen likevel egentlig om legemene. I legemet bærer vi Adams bilde i de egenskapene apostelen har regnet opp like før (v. 42–45): at det er i vanære, skrøpelig og forgjengelig, kort sagt *et naturlig legeme*, som må holdes oppe med jordisk næring fra plante- og dyreriket, og som til sist selv blir til jord.

Men til den jordiskes bilde hører også en hel lenke av jammer, synd og nød, synd og sorg – all slags motgang. Hele vårt vesen er som satt sammen av synder: forakt for Gud, avgudsdyrkelse, sikkerhet, hardhet, egenkjærlighet, hovmod, hykleri, løgnaktighet, vrede, hat, misunnelse, onde mistanker, urene lyster, gjerrighet, egennytte og mer av det slaget.

Slik sier Jesus: «Innenfra, fra menneskehjertet, er det de onde tankene kommer: utukt, tyveri, mord, hor, griskhet, ondskap, svik, utskeielser, ondt øye, spott, hovmod, uforstand.» Se, dette er Adams bilde når det gjelder synden.

Men av dette følger så all forbannelse og jammer på jorden: et urolig hjerte, en syk samvittighet, sorg, anstøt, bekymringer, utrygghet, frykt, mistanker, sykelighet, smerter, fattigdom, Satans brennende piler og til sist døden og forgjengeligheten. Enten vi vil eller ikke, må vi gå kledd i disse levningene etter Adam. Det er som å gå gjennom et trangt tornekratt der vi stadig blir revet til blods.

Å, bli ikke trett, du Guds barn! Bli ikke utålmodig. Dette er bare et tungt stykke av veien. Siden kommer en annen tid, så sant Gud ikke har skapt mennesket bare til lidelse.

«Likesom vi har båret bildet av den jordiske, så skal vi også bære bildet av den himmelske» – og «den himmelskes bilde» er i alt det motsatte av den jordiskes.

Til likheten med Kristi bilde hører først «et åndelig legeme», likt Kristi forklarede legeme. I stedet for vanære en evig og himmelsk ære og herlighet. I stedet for skrøpelighet, svakhet og sykdom en evig helse, styrke og velvære. I stedet for sorg, frykt, kval og utrygghet en evig glede, salighet og trygghet, «livsalighet ved din høyre hånd i evighet», en endeløs rekke av høye, himmelske gleder.

Og framfor alt: I stedet for vår uendelige, plagsomme syndighet en evig, urokkelig hellighet, kjærlighet og renhet. Der skal vi kunne elske Gud så helt, fullkomment og brennende, og med en lykke som vi aldri kan fatte i vår nåværende tilstand.

Ja, den som en stund – for eksempel i den første trolovelsestiden med sin Frelser – har smakt noe av den kommende verdens krefter, noe overvettes av

Herrens godhet, vil nok være enig i at hadde bare denne erfaringen blitt evig, hadde det allerede vært himmel og salighet.

Se, i denne fullkomne kjærligheten til Gud, som var summen av Kristi bilde, ligger også den aller høyeste salighet.

Og tenk så: å være fri fra alt ondt på alle måter, å føle seg helt hellig og ren som en Guds engel, fullkomment å være alt det vi her ville og hungret etter, men aldri nådde, og aldri mer å måtte frykte noe ondt eller farlig!

Å ha en evig trygghet og hvile i den forklarede Frelserens selskap, og stadig og uendelig stige i lys over Guds underfulle hemmeligheter – å, til et slikt liv er dette underlige vesenet, mennesket, egentlig skapt.

Ja, det kunne vi også vente av Gud da han skapte en slekt som skulle være hans bilde lik. For han er all salighets Gud, og han kunne skape uendelig salighet like lett som han skapte de umåtelige vannmassene i havet.

Med Jesus har jeg funnet salighets stien,
og himmelarven har han vunnet for meg.
Når jeg skal sovne, han meg omfavner,
og på hans armer jeg i himlen havner.

Som fuglen fri seg gleder ved dagens lys,
så glad i lysets rike jeg går inn.
Ved englesangen og harpeklangen
jeg ser at evighetens dag er runnen.

18. juli

> «Du som roser deg av loven, du vanærer Gud ved å bryte loven! For på grunn av dere blir Guds navn spottet blant hedningene» (Rom 2,23–24).

Her samler apostelen alt han har sagt tidligere i kapittelet – og alt han ennå kunne ha sagt – i én eneste knusende sluttbemerkning: «Du som roser deg av loven, du vanærer Gud ved å bryte loven!» Det vil si: Nettopp ved at du roser deg av loven og likevel fører et syndig liv, fører du vanære og spott over Gud og hans ord.

«For på grunn av dere blir Guds navn spottet blant hedningene, slik det står skrevet.» Dere lever slik at når hedningene ser gjerningene deres og hører at dere roser dere av å kjenne den sanne Gud og hans lov, må de tenke at denne Guden og denne loven ikke kan være gode, siden dere som er hans folk, gjør så onde gjerninger.

Slik det står skrevet – hos deres egne profeter klager Gud selv over dette og sier: «Da de kom til de folkene som de kom til, vanhelliget de mitt hellige navn, og det ble sagt om dem: Dette er Herrens folk.»

Dette er selve tyngdepunktet i den knusende refsen apostelen her gir jødene. Å føre Guds dyre navn i vanry med sitt liv er noe så fryktelig at et fromt hjerte vil gå helt til grunne bare ved tanken på at det kunne ha gjort noe slikt.

Og her sier apostelen om jødene at de levde slik at selv hedningene i sitt mørke kunne refse dem, og at hedningene spottet Herrens navn for deres skyld.

Tenk på hvor høyt jøden mente han sto over hedningene ved de mange og store fortrinnene han hadde framfor dem. Han så alltid medlidende ned på dem

som «blinde» og som «dem som er i mørket». Og nå slynger apostelen mot ham den anklagen at selve hedningene lærte å forakte og spotte Gud på grunn av hans synder.

Da må en si: Det var en forferdelig knusende sammenstilling.

Slik må menneskehjertet slås i stykker og gjøres til intet hvis det skal bli en ny fødsel der, en sann mottakelse av den nåden evangeliet forkynner, og et salig troens liv i den.

Det var dette apostelen ville med denne knusende prekenen: Han ville «rydde vei for Herren» og «senke hvert fjell og hver haug». Slik måtte han såre og bedrøve, for at hans herlige evangelium siden desto bedre kunne lege og trøste.

Men det apostelen her har sagt om jødene, passer dessverre altfor godt på de fleste navnkristne, og særlig på de skriftlærde blant oss – de lærerne som ikke lærer seg selv, men lever videre i et ubotferdig vesen.

Å, om hver og en som leser disse ordene av apostelen, kunne ta dem til hjertet og tenke etter om de ikke treffer ham selv!

Du er tatt opp i Guds pakt ved den hellige dåp. Kanskje går du også til Kristi legemes og blods sakrament, og kanskje har du god kristendomskunnskap, så du kan tale Guds ord riktig til andre – kanskje taler du til og med om at omvendelse er nødvendig, om en sann tro og et hellig liv.

Men hvordan er det med ditt egentlige vesen, ditt hjerte og ditt liv? Det er jo slik teksten rett skal brukes. Lever du selv i den omvendelsen som gjelder for Gud? «Ingen skapning er skjult for ham.» Han vet det. Lever du selv i et sant trosfellesskap med din Frelser? Lever du selv i en daglig helliggjørelse, der du døder ditt eget kjød med dets lyster og begjær?

Eller består kanskje kristendommen din bare i å vite og å snakke? Du sier at vi skal frykte og elske Gud over alle ting, men selv dyrker du dine småguder uten noen frykt og uten å klage over det ved nådestolen.

Kanskje utlegger og innskjerper du alle Guds bud for andre, men banner selv? Kanskje bryter du hviledagen? Kanskje drikker du? Kanskje lever du i hat til et medmenneske, eller i en hemmelig last? Å, det ville jo være et forferdelig hykleri!

Men Herren, den Allmektige og Hellige, ser det. Han kjenner deg. Slik «hoper du deg opp vrede til vredens dag, den dagen når Guds rettferdige dom skal bli åpenbart» – så sant Gud ikke lyver.

Og slik gir du andre grunn til å spotte og forakte den hellige læren du bekjenner. Husfolket ditt og naboene dine vil støtte seg på din ugudelighet og trøste seg i sin uomvendte tilstand. Du er altså med på å forderve og forherde dem som Kristus har lidd døden for. Det skal han en dag kreve av deg.

Hvis du ikke bekjente hans tro, syndet du bare for deg selv. Men nå synder du mot Herrens hellige navn og mot dem han har kjøpt så dyrt.

Det er derfor Herren sier: «Hva har du med å fortelle om mine lover og ta min pakt i din munn? Du hater jo tukt og kaster mine ord bak deg.»

Besinn deg nå, hvor vil du fly
fra dine synders dype dy
når alvoret er kommet?

Se, Herren, Herren kommer snart,
gjør alt det skjulte åpenbart
og stiller deg for dommen.

Det fins bare Én som tar deg an,
som hjelpe vil og hjelpe kan
i livet og i døden.
Å, fly til Herren Jesus kjær!
For *han*, *bare han*, den vennen er
som hjelper deg i nøden.

Hans hjerte brister ennå for deg,
og ennå vil han forbarme seg
og sin Ånd til deg sende.
Så spill da ikke i overmot
en nåde så uendelig god –
for se, den har en ende!

19. juli

> «På Guds løfte tvilte han ikke i vantro, men han ble sterk i sin tro, idet han ga Gud ære» (Rom 4,20).

Apostelen sier her at det var slik Abraham «ga Gud ære»: Han tvilte ikke på Guds løfte, men fortsatte å tro og vente på at det skulle bli oppfylt, hvor ille det enn så ut for menneskeøyne.

Dette er et ord vel verdt å tenke over. Den som under tunge prøvelser i troen likevel fortsetter å holde Gud for sannferdig i hans løfte, og fortsetter å håpe der det ikke er noe håp, bare fordi Gud har gitt løftet, gir Gud ære. Det mennesket erkjenner for alvor at Gud er allmektig og sannferdig.

Slik sier Luther: «Å gi Gud hans rette ære er ikke annet enn å holde ham for en trofast og sannferdig, vis, barmhjertig og allmektig Gud, og kort sagt å erkjenne ham som den som alene skaper og gir alt godt.» Det gjør bare troen.

Med vantroen derimot raner vi Gud for hans ære og gjør ham til et svakt, maktesløst eller troløst vesen. Slik sier Johannes: «Den som ikke tror Gud, *har gjort ham til en løgner*» – og det er jo helt forferdelig. Men slik er vantroen.

«Derfor», sier Luther igjen, «krever vår Herre Gud ikke noe høyere av oss mennesker enn at vi gir ham hans ære og holder ham for vår Gud. Det vil si at vi ikke holder ham for en innbilt og tom avgud, men for en virkelig, sannferdig Gud, som tar seg av oss, hører våre bønner, forbarmer seg over oss og hjelper oss i all nød. Når han får det av oss, da har han sin guddom hel og ukrenket, ja, da har han alt et troende hjerte kan gi ham. Å gi Gud en slik ære av hjertet er derfor visselig en visdom over all visdom, en (menneskets) rettferdighet over all (menneskelig) rettferdighet, en gudstjeneste over all gudstjeneste, et offer over alle offer.»

Tenkte vi rett over dette, ville vi nok trakte noe mer etter troens gave enn vi vanligvis gjør. For det ville vel være en glede for oss å få gi Gud noe som virkelig behager ham. Og det gjør vi når vi bare tror ham på hans ord og tilsagn og

dermed gir ham ære. Hvordan Abraham ga Gud ære ved troen, viser apostelen videre når han legger til:

Han var fullt viss på at det Gud hadde lovt, det var han òg mektig til å gjøre. Han var «fullt viss», dypt overbevist og gjennomtrengt av den sannhet at han som hadde gitt løftet, også var mektig til å oppfylle det.

Med spørsmålet *Skulle noen ting være umulig for Herren*? hadde Herren Gud fått Abraham til å tenke dypt over dette: Hva Herren enn lovte, kunne han også oppfylle, siden han var Skaperen selv, Den Allmektige. For ham kunne jo ingenting være umulig.

Den samme påminnelsen fikk også jomfru Maria til å tro det underlige budskapet at hun, som «ikke visste av mann», skulle bli mor til Guds Sønn. Engelen minnet henne om: *For ingenting er umulig for Gud.*

Vi ser her at troen må stå på selve *Guds allmakt*. Troen skal ha så høye ting foran seg, og ting som for all fornuft er så urimelige, at ikke mindre enn Guds allmakt kan gi den trygghet.

Det er ikke å tro når vi jenker og tolker løfteordet slik at vi arme, maktesløse og blinde skapninger skal kunne begripe hvordan det skal gå til å oppfylle det. Det er jo tvert imot å måle Guds makt og visdom etter vår egen og altså gjøre Gud lik oss falne, maktesløse dårer – og det er rett og slett gudsbespottelse.

Nei, når jeg bare har et ord fra den allmektige Gud, så la det være nok for meg! Da lar troen seg ikke lenger oppholde av fornuftens spørsmål: «Hvordan er det mulig?» Den hogger over alle slike overveielser med det ene motspørsmålet: «Skulle *noen ting* være umulig for Herren?»

Nettopp med disse ordene og ordene i vår tekst styrket også Luther og hans medkjempere seg i striden for den rette læren om sakramentene. De kjempet mot dem som ville legge bare så mye inn i sakramentene som kunne forklares med fornuften.

Men særlig må alle troende forberede seg på slike *prøvelser* – både når det gjelder troen på den nåden vi har nå, under all den synd, fristelse og anfektelse vi kjenner, og når det gjelder troen på at Gud hører bønn og hjelper i all annen nød på vandringen.

Det vil komme prøvelser der ikke noe mindre enn makten i Guds egen styrke kan holde troen oppe. Herren Gud skal selv sørge for at vi får slike prøvelser, for det gjelder hans ære og vår fullkommenhet i nåden.

Jo hardere vi blir prøvd, så vi roper og skriker av all indre og ytre nød, og likevel blir frelst ved ham, desto mer blir hans makt og trofasthet forherliget.

Slik sier han selv: «Jeg vil gå fram foran deg, og bakker vil jeg jevne. Dører av kobber vil jeg sprenge, og bommer av jern vil jeg hogge i stykker … for at de både i øst og i vest skal vite at det er ingen uten meg. Jeg er Herren, og det er ingen annen.»

Stor, guddommelig er din makt,
døden har du slått og lagt,
lagt i støvet, i veldig strid,
mørkets hær til evig tid.

Pris skje deg i himmelhøyd!
Jorden bære fred og fryd,
og din ære med ditt ord
bli kjent over all vår jord!

20. juli

«Min sjel, lov Herren … han som forlater all din misgjerning» (Sal 103,2–3).

Ja, sier du, jeg ville også tro at mine synder er forlatt, hvis jeg ikke hadde en *bestemt synd* som er altfor tung og grov! Du har altså en hemmelig tyngde på hjertet. Det er sikkert tungt, men legg merke til hvordan ordene her lyder: «Han som forlater *all* din misgjerning.»

Det er sant at det finnes *en synd til døden* som aldri kan bli forlatt, «spott mot Ånden». Men de som har begått den, pleier aldri å søke forlatelse. Kristus sier også uttrykkelig at denne synden er den *eneste* som aldri blir forlatt. Ellers sier han: «All synd og spott skal menneskene få forlatelse for» – også så tunge synder som *spott* mot Gud, ja, de grufulleste synder.

Slik forsikrer også Herren selv så høytidelig: «Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull.»

Stans her! Skulle du ikke ved en så stor forsikring fra den barmhjertige Gud gjøre ham til lags og tro *ham på ordet*, selv om du ikke kjenner noe som helst i hjertet ditt? Eller vil du fremdeles stride mot Herren og ikke tro ham når han gir et så stort og trøsterikt ord?

Da kunne du komme til å begå den grufulle synden å gjøre *Gud til en løgner*! Vil du holde deg borte fra din Gud i vantro ett eneste øyeblikk til, kald og stiv og vrang til sinns?

Men, sier du, jeg har en gang fått forlatelse og trodd den, men så har jeg syndet igjen. Gud kan vel ikke forlate stadig! Svar: At du har syndet etter at du fikk nåde og lys, er sikkert den tyngste synd.

Men legg igjen merke til ordene. Her står det ikke *forlot*, som om det bare hadde skjedd én gang, men *forlater* – stadig og uavbrutt forlater. Hvis Gud *ikke* forlater *stadig*, er hans forlatelse til ingen nytte, og da ville ingen sjel bli frelst. For da ville alt straks være tapt, siden det alltid er synd i vårt kjød, og den bryter stadig fram.

Her hører Luthers kostelige ord hjemme: «Siden det henger en evig synd ved vårt kjød så lenge vi lever her på jorden, og det ikke er noen ende på feil og forseelser, så er det sannelig nødvendig at vi mot dette har en evig og stadig varende forlatelse. Da faller vi ikke på ny under Guds vrede for syndens skyld, men blir likevel alltid under nåden for forlatelsens skyld.»

Dette er Herrens evige pakt, som gjør at synden ikke kan fordømme oss!

Ta David selv som bevis på dette. Også han hadde stått i nåde hos Gud lenge og fått en helt usedvanlig stor nåde. Tidlig i ungdommen ble han utrustet med lys fra Guds ord og Ånd. Han ble utvalgt fra å være gjeter og salvet til konge over Guds folk, og siden velsignet med store seire og mye ære – ja, han var også en stor profet for Herren.

Og se, på en gang falt han i to av de grufulleste synder: hor og mord! Her var det synder røde som purpur, og legg merke til at de var begått av den mest opplyste og benådede mann.

Og likevel – likevel fikk han forlatelse! Han fikk et herlig tilsagn om forlatelse, og det *straks* han bekjente sin overtredelse for Herren.

Og hva hadde han gjort for å forsone Gud og få forlatelse? Ingenting, nei, ikke det minste. Etter mye motstand var han bare til slutt blitt drevet av nøden til å komme fram for Gud midt i sin skam og bekjenne synden. Og da fikk han straks forlatelse.

Han sier selv: «Da jeg tidde, ble mine ben tæret bort, idet jeg stønnet hele dagen. For dag og natt lå din hånd tungt på meg … Jeg sa: Jeg vil bekjenne mine misgjerninger for Herren! – Og du tok bort min syndeskyld.»

Her ser jeg nå hva Guds *evige pakt* vil si, den som gjør at ingen synd kan fordømme oss! Her ser jeg at selv om syndene er *røde som skarlagen*, skal de likevel bli *hvite som snø* når de er vasket i Lammets blod. Her ser jeg at «Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd». Her ser jeg at synden likevel straks blir forlatt, enda en har hatt nåde og lys før.

Her trekker jeg den sunne og enkle slutningen: Har Gud forlatt David, som hadde så stort lys og så stor nåde og likevel syndet så grovt, da våger jeg ikke et øyeblikk å miste motet og gå langt bort fra min Gud. Da kan jeg, da bør jeg og da får jeg være viss på at han like gjerne forlater meg også.

Ellers måtte jeg til mine andre synder nå også legge den spotten mot Gud å påstå at han, stikk i strid med sitt ord, gjør forskjell på folk og ikke holder sine ord! Gud bevare meg for en slik vantro!

Jeg er jo også et menneske, like så vel som David. Også jeg er jo forsonet med Kristi dyre blod, like så vel som David. Og David var en like grov synder som jeg.

Når han likevel fikk nåde for så tunge synder, da våger jeg ikke å miste motet – særlig når den store, barmhjertige Gud selv sier: «Jeg har ikke behag i den ugudeliges død» – «Bare erkjenn din misgjerning» – «Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø!»

Om dine synder enn blodrøde var,
skal de likevel bli snøhvite her.
Å ja, det blodet av Herren, den store,
tusen ganger mer enn synden dog er.
Å, om du fikk
bare ett blikk
inn i det hellige dit Midleren gikk!

21. juli

«… som leger alle dine sykdommer» (Sal 103,3).

Legg også merke til dette; også det er en usigelig trøst. Det er den andre store hjelpen vi trenger mot synden. Når vi først har fått syndenes forlatelse, trenger vi også nåde til å slippe synden. Og den vil Herren selv også gi: Han *leger alle dine sykdommer* – alle dine brister og skrøpeligheter.

Så sant han har forlatt deg alle dine synder, og så sant du virkelig har tatt imot denne forlatelsen og er et Guds barn, forent med Frelseren og altså i besittelse av Den Hellige Ånd, like sant har du også et slikt *sinn* at din høyeste omsorg og ditt største ønske er å bli fri fra de bristene som henger ved deg. Ingenting er en tyngre plage for deg enn dine egne svakheter og synder.

Ja, legg merke til dette: et *slikt sinn* at bristene dine er din tyngste plage!

Har ikke dette sinnet fulgt med troen din, vet du ennå ikke hva den sanne tro er. Selv om du har erfart mye og forstår alle ledd i nådens orden og nå tror at du har troen, er din tro likevel bare en selvlaget innbillingstro hvis du ikke plages mer av dine egne brister enn av noe annet ondt på jorden.

Skriften sier uttrykkelig: «De som er etter Ånden, attrår det som hører Ånden til», og: «Om noen ikke har Kristi Ånd, da hører han ikke Kristus til.»

Men det er umulig at den som har Kristi Ånd, ikke skulle tenke på å bli hellig og lik Kristus, ja, ha sin dypeste omsorg i det og lide i samme grad under bristene. For Kristi Ånd kan umulig være i fred og enighet med kjødet, og like umulig er det at kjødet, selve den syndige naturen i oss, kan være enig med Ånden.

Derfor bekjenner også Paulus om seg selv: «For etter mitt indre menneske (den nye skapningen i oss, som er født av Gud) slutter jeg meg med glede til Guds lov. Men i lemmene mine ser jeg en annen lov, som strider mot loven i mitt sinn, og som tar meg til fange under syndens lov.»

For det andre må vi også forstå rett hva det vil si at Herren leger våre brister. Mange mener det innebærer at vi skal bli helt fri fra dem, så vi snart skulle bli helt rene, slik Kristus var, og slik vi skal være i himmelen.

Men nei, slik er det ikke! Det er en villfarelse. Herren skal nok lege våre brister og åndelige sykdommer hver gang, men de kan alltid komme tilbake. La ingen være sikker!

Vi har sett at Paulus alltid måtte kjenne en lov i lemmene sine som stred mot loven i sinnet, og som av og til *tok ham til fange*.

Nei, her går det til som med legemlig helbredelse. Når det gjelder legemet, kan et menneske alltid snuble på nytt, falle, støte seg, skade seg eller bli syk på annen måte, og Gud har aldri gitt oss noen garanti mot det. Men i stedet har han fylt jorden med legemidler og gitt oss leger til å lege all slags sykdom.

Slik er det også her. Gud gjør oss aldri fri fra alle brister her på jorden, men han vil selv alltid være vår lege. Slik sier han: «Jeg er Herren, din lege!»

Kristi kirke på jorden er bare et stort sykehus, der hver og en har sine sykdommer. Du skal ikke finne en eneste hellig som ikke har en eller annen særlig brist å stri med. Og dessuten er vi altfor maktesløse til å gjøre oss fri fra dem. For sto det i vår makt, ville sikkert hver kristen gjøre det med en gang.

Da er det vår eneste trøst at Herren selv vil være vår lege og stadig lege alle våre brister.

Her står det da heller ikke *har leget*, som om det var gjort én gang for alle, så det aldri mer trengtes. Her står det *leger*, og det skjer og skal skje stadig.

Det gjør han på den måten at han først refser, bedrøver, slår og døder vårt gamle menneske. Og siden, når vi roper om nåde, trøster han oss igjen, kveger og reiser oss opp og gir oss da en ny vilje til å vandre varsommere.

Han sier selv trøsterikt: «Nå ser dere hvem jeg er, og at det er ingen Gud uten meg. Jeg tar liv og gir liv. Jeg sårer, og jeg leger.»

Ta David selv som eksempel på dette. Foruten mindre hverdagsbrister falt David av og til i tunge åndelige sykdommer. Den ene gangen var det en uren lyst, så sterk at han tok sin nestes hustru. Og se, Herren slo ham, men leget ham også. Den andre gangen var det hovmod, så han talte opp folket sitt. Og se, Herren slo ham, men leget ham også.

Da sang han denne salmen: «Min sjel, lov Herren … han som forlater all din misgjerning, som leger alle dine sykdommer.»

Jeg bærer synd til Jesus,
han tar den på seg selv
og ved sin død meg frelser
fra evig død og kval.
Jeg bærer skyld til Jesus,
hans dyre blod alene
kan vaske flekker mange,
så jeg blir hvit og ren.

Jeg bærer nød til Jesus,
hos ham all fylde bor;
han alle brister leger
og bærer med mildhet stor.
Jeg bærer sorg til Jesus,
all kval, all byrde svær;
han vil dem alle lindre,
han kjenner dem så nær.

22. juli

> «Om jeg har profetisk gave og kjenner alle hemmeligheter og all kunnskap, og om jeg har all tro, så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, da er jeg ingenting» (1 Kor 13,2).

En finere selvrettferdighet vil gjøre vår kjærlighet og det den viser seg i, til veien til salighet.

Men det er bekymringsfullt at vi på den andre siden også ser kristne som har lært den store hovedsannheten at vi blir rettferdige uten fortjeneste, bare ved troen på Kristus, og som ved denne troen også har fått den nye, himmelske kjærligheten. Etter en tid begynner de likevel å bli så kalde, døde og slappe i kjærligheten og i det å vise den, at de nå synes å «leve for seg selv».

Samtidig kan de svært lett trøste seg over denne mangelen og si at vi jo blir salige bare av nåde ved troen – som om vi skulle bli salige ved en tro som ikke virker noen kjærlighet.

Særlig med tanke på dette ulykkelige selvbedraget bør vi ofte og alvorlig tenke over hva Herrens ord lærer i dette spørsmålet. Det er sant at vi blir rettferdige bare av Guds nåde, ved troen på den kjærlighet Gud har elsket oss med i Kristus, og ikke ved noen kjærlighet fra vår side. Men det er ikke sant at vi blir rettferdige ved en tro som ikke virker kjærlighet.

Nei, sier apostelen: «Om jeg har all tro, så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, da er jeg ingenting.» «Det er like umulig at den levende tro kan være uten kjærlighet, som at ilden kan være uten varme» (Luther).

Når Skriften lærer at vi blir rettferdige bare ved troen, menes bare *den* tro som gjør hjertet levende og varmt i kjærlighet.

Slik sa Herren Kristus: «Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler, om dere har kjærlighet til hverandre.» Og Johannes gjentar stadig i sitt første brev at det nettopp er ved kjærligheten vi skal «*vite* at vi er av sannheten», «vite» at vi er Guds barn og «født av Gud».

Er vi en gang kommet til troen, husker vi også hvordan vi da fikk en ny, brennende kjærlighet i hjertet. Den gjaldt ikke bare den nådige Gud, som forlot oss alle våre synder, men også vår neste. Det var dels en «kjærlighet til brødrene», til alle som vi mente trodde på og elsket Jesus, og dels en «kjærlighet til alle», så vi med inderlig omsorg tenkte på alle menneskers frelse og salighet.

Har nå denne hellige kjærligheten opphørt, hvordan er det da med troen vår? Selv om tilliten vår er aldri så rolig og sterk og vårt åndelige lys aldri så stort, er troen vår nå sikkert bare et dødt bilde av det den før var, siden den nå ikke virker noen kjærlighet.

Se også hvilke store og prisverdige *gjerninger* Herren Kristus fant hos engelen for menigheten i Efesus! Likevel hadde han forlatt sin første kjærlighet. Kristus kalte det et så alvorlig tegn, ja, et slikt «fall», at lysestaken skulle bli flyttet bort fra sitt sted hvis det ikke skjedde en omvendelse.

«Jeg vet om dine gjerninger,» sier Herren, «og ditt arbeid og din utholdenhet, og at du ikke kan tåle de onde. Du har prøvd dem som kaller seg selv apostler, og ikke er det, og du har funnet at de er løgnere. Du har tålmodighet, du har hatt mye å bære for mitt navns skyld, og du er ikke gått trett. Men jeg har imot deg at du har forlatt din første kjærlighet. Husk derfor hva du er falt fra. Omvend deg, og gjør de første gjerninger! Men hvis ikke, så kommer jeg brått over deg og jeg vil flytte din lysestake bort fra sitt sted – hvis du ikke omvender deg.»

Her ser vi at *kjærligheten er noe eget i hjertet*. Den kan være tapt selv under en så prisverdig virksomhet og så kraftige og kristelige gjerninger som dem Kristus regner opp her. Det skjer når du ikke lenger ligger ved Jesu føtter for syndene dine, men selv er god, og derfor heller ikke blir tent i kjærlighet til brødrene.

Også apostelen viser at en slik kan mangle denne kjærligheten midt i de prektigste gjerninger, når han sier: «Om jeg taler med menneskers og englers tunger, men ikke har kjærlighet, da er jeg en lydende malm eller en klingende bjelle. Og om jeg har profetisk gave og kjenner alle hemmeligheter … og om jeg gir alt det jeg eier til mat for de fattige, og om jeg gir mitt legeme til å brennes (slik martyrene på bålet), men ikke har kjærlighet, da gagner det meg ingenting.»

Dette burde visselig vekke oss til å prøve oss selv for Herrens øyne: Hvordan står det til med kjærligheten hos oss? Av både Kristi og apostelens ord ser vi at *hva* vi enn *er, tror* eller *gjør* uten å ha denne virkelige kjærligheten i hjertet – den som blir født ved troen og nåden – er alt sammen falskt og bare bedrag, hvor kristelig og vakkert det enn ser ut.

Måtte vi minnes og tenke over dette alle våre levedager!

Du elsker for din egen skyld
den som ei elskverdig er;
min vantro kan ei velte om
din trofasthet, Herre kjær.
Din kjærlighet er rik og fri,
du kan ei mer la være
å evig elske meg.

Men siden du har latt meg forstå
at du så elsket meg
at du *for meg*, *for meg* også
har villet ofre deg,
da ville jeg og elske deg
og vandre på din viljes sti
i kjærlighet og tro.

23. juli

«Enten vi da lever eller dør, så hører vi Herren til» (Rom 14,8).

Her ser vi både hemmeligheten og høyheten i de troendes liv på jorden. Med hele sitt liv, hele sin tilværelse og også med sin død hører de Herren til. De er ikke sine egne; de tilhører ham som har skapt, gjenløst og helliget dem. Og de er hans ikke bare etter pakten med ham, men også etter sin ånd og hele retningen i sitt liv.

For ingen av oss lever for seg selv. De som er åndelig døde, kan ikke annet enn å «leve for seg selv» – leve for egen regning og etter sine egne lyster, «fri fra rettferdigheten».

De troende lever derimot virkelig for Herren i sin ånd og i hele sitt livs retning, for den nye fødselen og det åndelige livet er ikke bare en tanke og forestilling. Det er en stor virkelighet, som viser seg i krefter og egenskaper som aldri finnes i naturen.

Blant disse kreftene og egenskapene er dette et særkjenne: Vi lever ikke lenger for oss selv, men har nå vårt livs høyeste og kjæreste mål i Herren, i hans sak, hans ære og hans velbehag – hvor godt eller dårlig vi enn lykkes med i gjerning å utføre det vi inderligst elsker og strever etter.

Som allerede sagt lever vi for Herren ikke bare etter vår pakt med ham, men også etter vår ånd, vårt innerste sinn og vår lengsel. Lykkes vi ikke fullkomment i livet, men begynner å leve for oss selv i en eller annen sak, er det et avvik fra vår innerste vilje – et avvik som vi da selv refser.

Og ingen dør for seg selv. Også når det gjelder døden, er en kristen ikke lenger sin egen, men Herrens og underlagt ham. En kristen har verken rett eller vilje til å kaste bort livet sitt etter eget forgodtbefinnende, for eksempel for sin egen ære. Må han sette det på spill eller ofre det, skal det skje etter *Herrens* bud og ordning. «Dere er ikke deres egne … Dere er dyrt kjøpt!» sier apostelen.

Bare når Herrens ære og velbehag eller hans bud og ordning krever det, skal vi være villige til å ofre livet vårt – og da på den måten og til den tid Herren vil. En troende bør verken ønske å leve eller å dø *for sin egen skyld*.

Han bør alltid si: Vil Gud at jeg skal være her på jorden en tid til, så vil også jeg det; vil Gud derimot ta meg hjem, så vil jeg ikke være på jorden.

Den ene gangen feiler vi ved å ønske oss et lengre liv, den andre gangen ved selvisk å ønske oss døden. Alt vi er og har, også livet vårt, hører Herren til og skal overlates til ham.

Om vi lever, så lever vi for Herren. At vi «lever for Herren», betyr at vi ser på livet vårt, hele vår tilværelse, som Herrens eiendom, og derfor også i alt handler som hans tjenere.

Det betyr at vi i alle ting ser på hans vilje som den eneste rettesnor for alt vi gjør og tar oss fore, og at vi har hans ære og hans velbehag som vårt eneste mål.

Det betyr også at vi i alt vi opplever her i livet, overgir oss til hans ledelse, i glede og nød, enten han gir eller tar, og at vi vil ofre ham alle våre gaver og krefter.

Om vi dør, så dør vi for Herren. På samme måte som hele livet vårt er Herrens og helliget ham, er også vår død det. Dør vi en naturlig død, skjer det i visshet om at vi er Herrens; derfor vil vi også være fornøyd med *den stund* og *den måte* han vil kalle oss på.

Men i visse tilfeller avhenger døden vår også av vårt eget valg. Martyren kan under en blodig forfølgelse unngå døden hvis han fornekter evangeliet. Misjonæren kan se at en bestemt gjerning for å berge sjeler fører ham i sikker livsfare. Soldaten skal etter Guds ordning våge livet, men kan redde det ved å flykte.

I alle slike tilfeller er en kristen både forpliktet til og etter ånden villig til heller å ofre livet sitt enn å svike sin troskap mot Herren, hans sak eller hans ordning. Og når han slik ofrer livet for Herrens skyld, heter det også at han «dør for Herren».

Enten vi da lever eller dør, så hører vi Herren til. I livet som i døden er vi både hans eiendom og hans tjenere. Bare de troende har den trøst og det fortrinn at de «hører Herren til» hvor de enn er – i livet, i døden eller etter døden.

De er Herrens eiendom, og han omfatter dem med all sin kjærlighet og trofaste omsorg. De er alltid i hendene på ham som har fått «all makt i himmel og på jord».

Lever vi her i fremmedlandet, er vi likevel hans barn og tjenere, i hans usynlige selskap. Og kalles vi herfra, da er vi «hjemme hos Herren» for evig å se ham som han er. Her i tiden hører vi Herren til, først ved *troen og samvittigheten*, dernest ved *kjærligheten* og *tjenesten*. Og når vi dør, er vi fremdeles Herrens eiendom og i hans varetekt med både legeme og sjel.

Legemet er gjemt bort i hans skjulte, men sikre forvaring til oppstandelsens dag. Da skal det gis tilbake, uforgjengelig, til et evig liv. Sjelen er i Guds paradis, i samfunn med Kristus og hans hellige, til den store dagen da den igjen skal kles med det «åndelige legeme», som er likt Kristi forherligede legeme.

Vær viss på at den som hører Herren til i tiden, hører ham til også i døden og i evigheten. Det er et forhold som er saligere enn alle våre tanker: «Enten vi da lever eller dør, så hører vi Herren til.»

Jeg vet at jeg hører Herren til
og spør ei etter mer.
For enten jeg nå lever eller dør,
til gode alt meg skjer.

Pris være deg, o Jesus kjær,
at du har ordnet det så,
og pris i evighet at jeg
fikk øyne for det nå.

24. juli

«Den som tror og blir døpt, skal bli frelst» (Mark 16,16).

Vil vi ha et bibelord som med korte, sterke og klare ord rommer alle dåpens herlige skatter, har vi det i Gal 3,27: «For dere, så mange som er døpt til Kristus, har ikledd dere Kristus.» Gud hjelpe oss til en gang å legge merke til dette!

«Dere har ikledd dere Kristus!» Se, det er hele hemmeligheten bak den ufattelige renheten som vi får i gave i dåpen, og bak at vi da er til velbehag for Guds øyne. Vi er *ikledd Kristus*.

Vi står ikke lenger for Guds øyne i vår egen person, men i hans Sønns, *Kristi*, person. På samme måte sto Kristus på forsoningsdagen fram for sin Far, ikke i sin egen person og med sin egen anseelse, men i *vår* person, som den ene synderen for alle syndere, med hele verdens synder på seg. Da var han *ikledd verden*.

Nå blir vi i dåpen ikledd Kristus, og vi blir sett for Gud, ikke etter det vi selv er, men etter det Kristus er. Vi står for Gud i *Kristi* klær, i *Kristi* person, i *Kristi* rettferdighet og anseelse. Det er dette som her heter å være «ikledd Kristus».

Alt det Kristus *var, gjorde og hadde* for oss, er i dåpen overført til oss og gitt oss. For etter sin nådige vilje har Kristus ved sine ord om dåpen lagt ned i den hele den saligheten han vant for oss, og bundet saligheten til dåpen.

Derfor blir alle som døpes til Kristus, på én gang ikledd alt det som hører med til å *bli frelst, nemlig hele Kristus og hele hans fortjeneste*.

Det Kristus var og er for oss, er så helt og fullt *vårt* som om vi selv i vår egen person var det samme. Og det Kristus har gjort i vårt sted, er så helt og fullt *vårt* som om vi selv hadde gjort det. For vi er *ikledd Kristus*.

Men hva er så *Kristus*? For det første er Kristus bare renhet og rettferdighet; derfor er også vi bare renhet og rettferdighet. – *I oss selv*? Nei, i *ham* alene, slik det står: «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud.»

Videre er Kristus vakker og skjønn, slik at Faderen har hele sitt velbehag i ham. Kristus er Guds Sønn og rikets arving; derfor er vi Guds barn, arvinger og Kristi medarvinger.

Nå forstår vi hvordan det kunne ha seg at de skrøpelige disiplene var *helt rene*. Nå forstår vi hva dette ordet betyr: «Så er det da ingen fordømmelse for dem

som er i Kristus Jesus.» Det vil si: Selv om det ennå er mye urent og skrøpelig i deres kjød og på føttene deres i vandringen, kan ingenting av det tilregnes dem til fordømmelse. For nettopp derfor er de *ikledd Kristus*: for at de ikke lenger skal ses og dømmes etter det de *selv* er, men etter det *Kristus* er.

Nå forstår vi hvorfor det var forutsagt hos profeten: «Dette er det navnet som han skal kalles med: Herren, vår rettferdighet.»

Den som rett og vel forstår denne hemmeligheten, kan med rette sies å vite noe. Han er kommet temmelig langt ut av djevelens vold og har lagt en urokkelig grunn for en sann, guddommelig fred i sitt hjerte.

Men den som ikke forstår eller vil forstå denne hemmeligheten, har ingen rett innsikt i evangeliet og kan verken råde seg selv eller andre. Uten denne hemmeligheten kan han heller aldri i sitt liv komme til fred eller til sann helliggjørelse, og enda mindre hjelpe andre dit.

Derfor er det denne kunnskapen om frelsen en kristen trenger så sårt. Da kunne han endelig en gang få et varmt og kristent sinn, både mot sin Gud og mot sine medmennesker, og en velgrunnet og sunn fred i sitt hjerte.

For når dette kommer inn i et menneskes hjerte – at han ikke lenger står i sine egne urene klær for Gud, men er *ikledd Kristus* og i ham *helt ren*, vakker og til behag for Guds øyne, og at syndene som piner ham så jammerlig, aldri skal tilregnes ham – å, da blir han et nytt menneske!

Da vemmes han ved alt sitt eget, både ved sin fromhet og ved sin ufromhet. Da blir *Kristus*, *Kristus*, bare *Kristus* hans alt i alle, både hans rettferdighet og hans helliggjørelse, ja, midtpunktet i hans liv og hans tanker.

Da elsker han Kristus og hans hellige veier. Da tar han med glede farvel med sin tidligere verden og sitt tidligere liv i synd og tomhet. Da vil han gjerne følge sin Herre og tjene ham i evig rettferdighet, uskyld og salighet.

Da setter han også i dette sitt håp til ham alene og ber fortrolig: Ta du, min kjære Jesus, hele mitt hjerte; rens du meg, døde du mitt kjød. Og se, det er dette som både virkes i oss og avbildes ved dåpen – som apostelen derfor kaller badet til gjenfødelse og fornyelse ved Den Hellige Ånd.

Da jeg lå dypt i synd og nød
og ingen hjelp kunne finne,
din milde kjærlighet meg så,
o Herre Jesus Kriste.
Du øste ut ditt dyre blod,
og i den rike, sunne flod
du vasket meg fra synden.

Gud Fader, Sønn og Ånd, gi meg
at troen stadig øker;
skriv dåpens pakt i hjertet mitt,
gi kraft når jeg blir prøvet.
Hold meg i nåden fast og trygg,
så jeg til sist får kronen den
du gir til dem som tror deg.

25. juli

«Da for Satan inn i Judas, med tilnavnet Iskariot, han som var en av de tolv» (Luk 22,3).

Det vi særlig bør lære av denne forferdelige hendelsen, er at ingen må være trygg og tenke: Hyklerne er hyklere; en oppriktig kristen har ingenting å frykte.

Nei, Judas' eksempel lærer oss noe annet. Da Frelseren valgte ut Judas til apostel, var han sikkert ikke det han senere ble. Og hvor mange er det ikke som har begynt i Ånden, men endt i kjødet? Her ser du av Judas' eksempel og alle andre syndefall hvor lett og fort en kristen kan gå fortapt.

Særlig når den virkelig onde stunden er inne, kan du fort falle. Da angriper djevelen deg med sine listige og sterke anfall og tenner på én gang kjødets begjær og blinder forstanden din. De mest forferdelige synder virker da ikke det minste farlige på deg, men uendelig kjære, ja, nødvendige.

Til en slik fristelsesstund hører særlig tre ting: For det første blir synden deg særlig kjær og behagelig. For det andre kan du betrakte den så mye du vil uten å kunne se at den er farlig; den ser helt liten og ubetydelig ut. Og for det tredje begynner du å synde med noe lite og tenker at «så lite skader jo ikke».

Slik var det da slangen bedro Eva med sin list. Den sa: Dere skal ikke dø; det er jo bare å ta et eple, og et eple er jo bare et eple. Derimot skal dere vinne mye: først å nyte den deilige frukten, og dernest en større forstand.

Slik var det også da den forførte Judas. Det begynte bare med litt nasking, og da het det: Jeg tar jo bare noe bitte lite – og bare denne gangen! (hver gang) – og det er ikke galt at jeg får noe for strevet mitt.

Og da djevelen senere ga Judas inn i hjertet å forråde Jesus, var det jo så naturlig å tenke: Tretti sølvpenger er ikke å forakte – og det er ingen fare! For det første er Jesus uskyldig, og for det andre er han allmektig; det kan ikke gjelde livet hans – og i mellomtiden tjener jeg godt på det.

Slik har Judas sikkert tenkt. Hvem skulle ha sagt ham at han dagen etter gjerningen skulle være så fortvilet at han ville gå bort og henge seg? Det trodde han ikke; han tenkte bare på hvordan han den dagen skulle nyte pengene sine.

Hadde han på torsdagen, da Jesus advarte ham, trodd det han fikk erfare dagen etter, ville han sikkert ha skjelvet for den handelen som for selve helvete. Men han så det ikke selv ennå, og djevelen fylte ham med andre innskytelser.

Måtte hver og en tenke over dette i tide og en gang lære å forstå syndens og djevelens rette natur. Gir du bare rom for synd og hykleri i én sak og ved én anledning, skal du snart bli så sløvet, forhekset og forblindet at du ikke kan se at det er den minste fare på ferde. Slik går du skritt for skritt mot din ytterste undergang.

Ja, det er så underlig i en slik ond, satanisk forheksingsstund: Selv om du aldri så grundig overveier og betrakter den synden du fristes til, kan du likevel umulig se annet enn at den *slett ikke er farlig*, men liten og lett som en fjær.

Samtidig vil den virke uendelig kjær og deilig på deg. Dette er de rette fargene på syndens forside i fristelsens stund. Og det er de rette tegnene på at du i øyeblikket er i en fristelse – at du står på en prøve der din udødelige sjels vel eller

ve kan bli avgjort. For begynner du nå bare å hykle, hegne om synden og skjule den, da er det ute med deg.

Hykleriet er syndens og djevelens forgylte forkledning; uten den kommer de ingen vei. Sannelig, ta bort hykleriet, så skal du aldri kunne *bli* i noen synd eller fortsette i den; du skal da alltid reise deg fra den og bli frelst.

Hadde Judas bare bekjent det djevelen hadde gitt ham inn – om det så bare hadde skjedd for en av disiplene – ville djevelen straks ha vært avvæpnet, og Judas ville ikke ha gått videre i synden.

Dette er et middel som hardt fristede kristne til alle tider har brukt mot djevelen, og alltid med stor velsignelse. Derfor gjelder nettopp her apostelens formaning: «Bekjenn derfor deres synder for hverandre og be for hverandre, for at dere kan bli helbredet.»

Men alt dette er noe en sjelden virkelig tror og tenker over før en har lært det av egen bitter erfaring – og da er det ofte for sent.

Hva er det da en ikke *tror*? Jo, at en i fristelsens stund virkelig blir *forblindet og forhekset*. En blir trygg, sikker og dristig og synes å se at det slett ikke er noen fare, mens det likevel står om selve livet og sjelen. Og selv om noen tror dette på forhånd, virker synden likevel ikke farlig på ham når han selv blir fristet til en eller annen synd.

Her kunne en jo med god grunn bli redd og spørre med disiplene: «Hvem kan da bli frelst?» Og Jesus svarte: «Det som er umulig for mennesker, er mulig for Gud.»

Så lenge vi blir i denne frykten og denne trøsten, kan vi aldri gå til grunne; vi skal alltid være i Guds hånd. Han er en trofast hjelper og hyrde, og han sier selv: «Ingen skal *rive* dem ut av min hånd.»

Her gjelder liv, her gjelder død;
vil du det livet vinne,
så strid – i Gud, som strid deg bød,
skal du og hjelpen finne.
Men skyr du kampen – feig og svak –
da venter deg et nederlag
og fangenskap og døden.

26. juli

«Hevn dere ikke selv, mine kjære, men gi rom for vreden» (Rom 12,19).

Her stiller apostelen *Guds* rettferdige vrede og hevn opp mot *vår* ugudelige selvhevn. Med det antyder han at om vi lar Gud være vår beskytter, vil han ha omsorg for oss i alt, hevne all urett som blir gjort mot oss, og skaffe oss rett.

Men hevner vi oss selv, da har vi gått foran Gud og tatt saken fra ham – og da får vi hjelpe oss selv. Det er dette som ligger i at apostelen stiller Guds hevn opp mot vår og sier: «Hevn dere *ikke selv*, men gi rom for vreden» – for *Guds* vrede.

Apostelen sier ikke at den urett vi har lidd, skal bli uhevnet. Han vil bare at Herren Gud skal få beholde sin rett som konge og være alle menneskers dommer, så vi ikke trenger oss inn i hans embete med noen selvhevn. Herren vil være den eneste konge og dommer over sine skapninger.

For det står skrevet: *Hevnen hører meg til, jeg vil gjengjelde, sier Herren*. Disse ordene fra Herren burde sannelig gjøre slutt på all vår hevnlyst for alltid. For når den store Gud vil være vår hevner, burde vi med rette skjelve slik for *hans vrede* at *vår* vrede ble vendt til inderlig barmhjertighet og forbønn.

Vi ser hvor høyt Gud elsker sine barn og venner, så det heter: «Den som rører ved dere, rører ved *hans øyesten*.» Vi ser hvor brennende nidkjært han våker over dem, så Herren Kristus forsikrer: «Hårene dere har på hodet, er talt alle sammen.» Det betyr også at Gud skal gi akt på den mest skjulte ondskap og ubarmhjertighet noen kan gjøre mot oss.

Når vi i tillegg vet hvor forferdelig det går for seg når Herren Gud selv blir vred og straffer, da burde vi sannelig bli stille og bare be: Gud, vær oss alle nådig! Forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere.

For når Herren Gud hjemsøker dem som gjør deg urett og vondt, går det kanskje langt verre for seg enn du selv ville ha ønsket.

Vi må aldri glemme at den som påfører oss ufortjent lidelse, ikke bare har gjort det mot oss, men i enda høyere grad mot *Herren Gud*. Han sørger langt mer inderlig for oss enn vi selv gjør, og da står din undertrykker straks under Guds vrede – og Gud skal han ikke kunne unnslippe, slik intet menneske ennå har unnsluppet Herren Gud!

Det er sikkert at *synden ikke blir til intet* – det skal Guds høye fullkommenhet sørge for. *Synden skal alltid på en eller annen måte ramme synderen, enten i tiden* eller i evigheten. Her i tiden rammer den enten i omvendelsens sorg og samfunnet med Kristi lidelse, eller i straffens og hevnens lidelse.

Kommer synderen i tiden til omvendelse og får del i Kristi lidelse for synden, da skal han ikke bære syndens egentlige straff, for den er gått over på Kristus. Men angerens og tuktens lidelse skal han likevel ha. Skjer ikke dette, da skal Guds vrede alltid ramme ham.

Ofte skjer dette her i tiden på en slik måte at vi ikke ser det som straff for synden, nemlig gjennom mer vanlige ulykker: sykdom, hungersnød, ild, vann, krig og så videre.

Men noen ganger skjer det også slik at selv vi mennesker tydelig kan se Guds rettferdige hevn i det. En mann som har undertrykt de svake, enker og farløse barn, og urettmessig har tilranet seg andres eiendom, blir hjemsøkt av underlige ulykker og ender i den ytterste fattigdom og elendighet.

Den som har spottet, forrådt og løyet på mennesker og røvet dem deres gode navn og rykte, faller selv i åpenbar skam og vanære. Den som har påført mennesker tunge hjertesår, ja, livslange sorger, og som menneskelig rettferdighet ikke har nådd, ender i det uutholdelige stumme tungsinnet, i galskapen eller selvmordet og så videre.

Men skjer det ikke her i tiden at Gud hevner misgjerningen, da gjenstår hans rettferdige hevn i den forferdelige evigheten, den kommende vrede.

Hvordan kan du da bli vred på din uvenn? Hvordan kan du ville hevne deg ytterligere eller nære noen onde tanker og ønsker mot ham, når du vet at en så tung Guds vrede allerede hviler over ham? Burde du ikke heller bli grepet av inderlig medlidenhet og be for ham, at han måtte komme til omvendelse?

Dette bør vi tenke grundig over når den store, forferdelige Herren sier: «Hevnen hører meg til, jeg vil gjengjelde.»

Dette holder apostelen nå fram for oss med fullt alvor, for å avvise og kvele vår sterke tilbøyelighet til ondskap og selvhevn. Og det burde sannelig være nok til å få alle som vil være kristne – som selv lever av bare barmhjertighet og hver stund trenger Guds tålmodighet – til ikke å vise den minste hevn eller uvilje mot en medtjener som feiler.

Vær sen til vrede, men vær snar
til å glemme og tilgi;
slik Kristus deg tilgitt har
og fremdeles tilgir hver dag,
så skal du òg tilgi.

Å, Herre Jesus, lær meg selv
å vandre i din frykt;
tilgi og hjelp, og vær oss nær,
og lær oss, lær oss, Herre kjær,
å elske rett hverandre.

27. juli

«Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?» (1 Kor 10,16).

Her sier apostelen oss hva Herren Kristus vil oppnå og virke når han deler ut sitt legeme og sitt blod til mat for oss. Det er nemlig *den inderlige foreningen mellom ham og hans troende*.

Om dette sier han selv uttrykkelig: «Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, han blir i meg og jeg i ham.» Og like etter at han hadde innstiftet nattverden, sa han: «Dere skal kjenne at jeg er i min Far, og dere i meg, og jeg i dere.» «Jeg er vintreet, dere er greinene. Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt.»

Og i samme stund sa han igjen til sin Far: «Den herlighet som du har gitt meg, har jeg gitt dem, for at de skal være ett, likesom vi er ett, jeg i dem og du i meg, for at de fullkomment skal være gjort til ett.»

Tenk hva slike ord fra Kristus må romme! For et under av guddommelig kjærlighet! «Den som eter mitt kjød, han blir i meg og jeg i ham.»

Tenk, dette er jo Kristi egne ord! Vi stusser, vi kan ikke fatte en så stor herlighet – men hva skal vi gjøre? Det er Kristi egne ord; det er ingen drøm eller oppspinn, og Kristus kan jo ikke lyve. Og hvor går dessuten grensen for den store, underfulle Guds herlige råd og gjerninger?

Først forsonte han oss med sitt blod og gjorde oss rene, rettferdige og vakre for Gud. Så behaget det ham også å gjøre oss herlige, ved selv å bli så inderlig forent og sammensmeltet med oss som vi her kan merke, når han gir oss sitt hellige legeme å ete og sitt blod å drikke.

Det vi eter og drikker, blir nemlig så helt vårt eget som ingenting annet kan bli. Det gull og sølv jeg eier, kommer meg for eksempel ikke så nær, og virker heller ikke slik i meg, som det brød og den vin jeg nyter.

Slik har vår Herre Kristus villet gi oss sitt hellige legeme å ete og sitt blod å drikke, for å bli forent med oss på det aller nærmeste. Han ville uoppløselig forene vår ånd med sin Ånd, vårt legeme med sitt legeme og vårt blod med sitt blod, så hans kjærlighet, hans renhet og hans verdighet kunne bli vår egen, evig vår egen.

Om dette har den fromme Tauler disse bemerkelsesverdige ordene: «Ingenting er Guds Sønn nærmere enn den menneskenaturen han har tatt på seg, og som han ved den personlige foreningen har forbundet med seg. Men ingenting er oss nærmere enn det vi eter og drikker, for det blir forvandlet til vårt kjød og blod. Fordi Kristus ville forene seg med oss på det nærmeste, innstiftet han dette hellige sakramentet. I det eter vi hans legeme ved det velsignede brødet og drikker hans blod ved den velsignede vinen.»

Å, dette må vel være høydepunktet i dette høyverdige sakramentets herlighet. Hvordan burde ikke denne foreningen være den største herlighet på jorden for oss!

Ja, når en sjel først har fått den store trøsten mot alle sine synder som dette sakramentet vil gi, blir den ofte så brennende i kjærlighet til sin Herre og Frelser at den gjerne skulle ønske å kunne trykke ham inn i sitt hjerte. Den kjenner ingen større salighet enn å bli forent med ham på den aller inderligste måten.

Og se, da kommer den milde Herren og finner en måte å oppfylle også et slikt ønske på.

Men vil en tenke på den egentlige grunnen til dette, må en huske at hele forsoningsrådet hadde som mål at mennesket skulle forenes igjen med sitt opphav, med Gud. Mennesket var skapt til å være inderlig forent med Gud. Derfor var det også gjort i *hans bilde*.

Denne foreningen gikk tapt ved syndefallet. Da ble båndet som forente dem, revet over, og mennesket skilte seg fra sin Skaper. Det var dette som var den døden Herren hadde talt om: «Den dagen du eter av det, skal du visselig dø.»

Det første skrittet mot at Gud og mennesket ble forent igjen, ble tatt da Guds Sønn ble født og ble menneske. Da ble *han* som en av oss, da kledde *han* seg i *vårt kjød*, da tok *han* på seg *vår natur* og ble vår blodsslektning. Da hadde det allerede skjedd en bemerkelsesverdig forening mellom Gud og oss – for vi var forent med blodsbånd.

Derfor hadde også profeten forutsagt: «Han skal kalles Immanuel, Gud med oss.» Det vil si: ikke bare Gud *blant* oss, men Gud i oss, Gud i vårt kjød, Gud vår blodsslektning.

Om dette sier også apostelen: «For både han som helliggjør, og de som helliggjøres, er alle av én. Derfor skammer han seg ikke ved å kalle dem brødre.»

Men det ser ut til at han vil fullende denne foreningen, som begynte ved Jesu fødsel, i dette underfulle sakramentet. Der lar han oss forene hele den menneskekroppen han har tatt på seg, med vår egen. – Å, dette er jo noe som også englene lengter etter å skue inn i! Å, for en helligdom det mennesket bærer i seg som har fått del i Kristi hellige legeme – som er *ett legeme og én ånd med ham*! For en ære og salighet!

Med blodet ditt har du strøket ut
det skyldbrev som mot oss stod;
du var oss, Jesus, mild og god
og betalte all vår skyld til fullt.

At dette er trofast og sant,
har du gitt oss din Ånds pant
i din hellige nattverd, hvor
vi smaker hvor god du er.

For ditt legeme, hellig, sant,
og ditt blod, som for oss rant,
får vi ved ditt hellige bord,
slik du har lovet i ditt ord.

Et herlig måltid er det visst,
som aldri slipper opp til sist,
en himmelsk manna, som vår sjel
til evig liv bevarer vel.

28. juli

> «Likesom dere altså tok imot Kristus Jesus som Herren, så vandre i ham» (Kol 2,6).

Legg merke til det lille ordet «så»: Likesom dere tok imot Kristus, *så* vandre i ham. Slik det gikk for seg da dere tok imot ham, ved begynnelsen, da livet ble til, slik skal det også gå for seg i *vandringen*, i fortsettelsen, mens livet vokser. Det samme som første gang ble det gamle menneskets død og det nye menneskets fødsel, det samme skal også heretter være det gamles død og det nyes vekst.

Hele kapittelet der disse ordene står, sikter mot dette: De troende, som en gang har tatt imot Jesus Kristus, skal aldri la seg forlede til å tro at det kreves et eget foretak for å bli hellige.

De skal vite at den samme Kristus og den samme troen som de er blitt rettferdiggjort og benådet ved, også har virket og virker helliggjørelse. De skal bare enfoldig bli i og vokse i den troen som er begynt, og «holde fast ved ham som er hodet. Fra ham er det jo legemet vokser Guds vekst, hjulpet og holdt sammen av alle bånd og ledd.»

Summen av dette er: Alt sammen avhenger av at vi *blir i Kristus* – han som Gud har gjort til både *rettferdighet* og *helliggjørelse* for oss. Slik sa også Kristus: «Bli i meg, så blir jeg i dere. Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg.»

Ved å bli i ham har vi for det første alt liv, all lyst og all kraft. For det andre har vi all den pleie, tilsyn og tukt vi trenger, slik han sier: *Hver grein som bærer frukt* (som virkelig er i meg, levende og fruktbærende), *renser vingårdsmannen* – for heller ikke denne gode greinen er helt ren; den må stadig renses – *for at den skal bære mer frukt*.

Når det først er rett med selve grunnen og det indre livet, gjelder det altså at kjødet blir dødet og Ånden råder i *alle* forhold. Hele det gamle mennesket er i dåpen dømt til døden. Vi er døpt til hans død.

Når noen blir en kristen, må han straks begynne å ta avskjed med sitt tidligere vesen og levesett. «Han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem.» Når en har fått nåde og fred med Gud, får en også inderlig lyst til å leve for Kristi regning og dø fra seg selv.

Noen bekjenner troen, men har ikke fått en villig ånd til dette. De vil ikke være korsfestet med Kristus, men vil ved siden av troen ha frihet til å leve som de selv synes. De vil ikke høre på noen formaning fra Ordet, men være urefset og tøylesløse i sitt naturlige vesen.

Den som er slik, bedrar seg selv med en falsk og innbilt tro. «De som hører Kristus Jesus til, har korsfestet kjødet med dets lidenskaper og lyster.»

Vi vil her gi de unge og spede nådebarna noen enkle eksempler på *hvordan* og *når* denne dødingen av kjødet skal øves.

Når du våkner om morgenen, hva er da rimeligere enn at du med inderlig glede begynner å takke og tilbe ditt livs Gud, din himmelske Far, for alt han har gitt deg til både legeme og sjel? Særlig at han har gitt sin Sønn og Ordet og sakramentene, at du er et Guds barn, ikledd Kristus, ren og vakker i Guds øyne, og så videre.

Takk og be da! Kjenner du deg treg til det, se, så er det kjødet; det skal ikke råde, men dødes. Se her øvelsen i det nye livet!

Gjennom hele dagen bør du så være varm for din Gud og være redd for å gjøre noe mot ham – redd for synden mer enn for døden. Er du kald og sikker, så er det kjødet; det skal dødes.

Du har også et jordisk kall, og det bør du skjøtte med flid og omsorg. Er du treg og lat til det, så er det kjødet; det må dødes.

Er du husfar eller husmor, bør du styre huset ditt med omsorg og iver, men med mildhet og saktmodighet. Er du forsømmelig og likegyldig eller utålmodig og sint, så er det kjødet; det må dødes.

Er du barn eller tjener, bør du gjøre det du blir pålagt, med kjærlighet, ærbødighet, mildhet, flid og troskap. Reiser utålmodighet og misnøye seg, så er det kjødet; det skal dødes.

Blir du krenket av noen eller løyet på, og du vil bli sint og hatefull, så er det kjødet. Stiger urene lyster opp, eller misunnelse, hovmod eller selvbehag – så er alt sammen kjødet; det får ikke råde, det skal dødes. Se her troens øvelse!

Slik vet du ut fra Guds egne bud hva *den rette helligheten* er. Du trenger ikke jage etter en hellighet i usikre gjerninger og egne innbilninger, en hellighet du ikke engang vet hva består i.

Her får du også så mye å gjøre at du ikke skal bli særlig fornøyd med deg selv – nemlig når du ser rett og alvorlig på Guds hellige vilje, ser på ditt *indre* og på de *åndelige kravene* i Guds lov. Slik blir du alle dine levedager stadig avhengig av din Guds trofasthet og hjelp.

Og se, dette er nettopp veien; dette er helliggjørelsens kunst: *hver dag å være avhengig av Gud som et barn*. Hver dag skal du holde deg vel med din Gud ved hans Sønn og stadig næres i troen, barnetilliten, gleden, lysten og kraften ved ordet om Kristus. Og så skal du med denne villige ånden gi akt på Guds hellige vilje og på Kristi skjønne forbilde.

Det går nok ikke så jevnt og pent som det nå blir sagt, men det går slik Herren gir det når han tildeler hver enkelt et mål av tro.

Fra synden og verden jeg ønsker meg død,
å være helt Herrens i glede og nød,
å leve for Herren, hans sak – og hans ære,
og gjerne i verden hans vanære bære.

29. juli

«Men slangen … sa til kvinnen: Har Gud virkelig sagt …?» (1 Mos 3,1).

Å, om bare hver og en, for sin dyre sjels evige vel, en gang for alle ville lære hva som er selve *hovedsaken* i alt djevelens strev med oss! Det er det egentlige punktet som avgjør om vi skal bli reddet, eller tvert imot bli fanget av denne fienden. Det er nemlig det punktet Satan først angrep.

Det gjaldt *Guds* ord: Skulle en tro fullt og fast det Gud hadde sagt, eller kunne en ikke ved egen ettertanke finne grunner til å tro noe annet? Sannelig, det er på dette punktet utfallet av striden vil avgjøres.

Tenk deg en gammel kristen som i mange tiår har kjempet med Satan, og som til sist med få ord vil si hva som har vært hovedsaken – det det alltid har kommet an på om han skulle stå eller falle.

Han må da si: Det har kommet an på om jeg har kunnet holde meg fast til Guds ord, eller om jeg tvert imot har mistet det av syne og bare begynt å tenke – tenke fritt, etter eget forgodtbefinnende, utenfor Ordet, tenke og sveve hit og dit med egne og andres meninger.

Ja, det er dette det kommer an på i alle fristelser, både dem på høyre side og dem på venstre.

Hvordan går det ellers til at en kristen en tid blir fylt av gru bare ved en fjern tanke på en bestemt synd mens den ennå er langt borte, og en annen tid kan inngå forbund med den samme synden og trygt og uforferdet gi seg til å øve og forsvare den fritt?

Bare ved at han i fristelsens tider har vendt øyet bort fra Guds bud mot denne synden og bare begynt å tenke – tenke fritt over saken, uten å se på Ordet.

Hvordan går det til at mennesker i religionens og samvittighetens navn, for Herrens skyld, tar seg fore de største dårskaper? De gjør det til en god og hellig gjerning som Herren aldri har krevd av oss, ja, til og med det han har forbudt. Og de gjør det til synd som Herren aldri har talt om i sitt ord. Det finnes mange eksempler på dette i den jødiske og den pavelige kirken, men det skjer ofte også blant oss.

Bare ved at en ikke ser etter hvordan *Gud har talt*, men *synes* noe selv; en har en følelse, en indre stemme som sier det og det. Eller andre mennesker synes og sier slik – og det er ikke *Gud* som sier det.

Hvordan går det til at en kristen som kjemper, mister tilliten til Guds nåde og vennskap på grunn av sine synder og mangler? Han blir fremmed og sky overfor sin Frelser og bundet i trelldomsånd, enda Guds evangelium sier oss så mye om Kristus og den evige nåde og frihet fra loven som han har vunnet for oss.

Bare ved at han vender øyet bort fra Guds ord og inn på seg selv, og bare begynner å tenke og tenke. Nå *synes* han at det er helt umulig at han kan være Guds barn og venn når han er og føler seg slik og slik.

Å, om en kunne rope denne sannheten inn i alle Guds barns ører og hjerter, så fjellene skalv: All Satans makt over deg avhenger av om han kan føre øyet ditt bort fra *Guds ord*. All din seier avhenger av om du blir i *Guds ord*.

Guds ord, Guds ord – hva sier det? Se etter hvordan *Gud* har talt. Det er det alt skal avhenge av. Alt er dårskap, alt er falskt, som vil regnes for åndelig, men ikke har grunn i Guds ord. Bare *det* er godt og hellig som *Gud* har påbudt; bare *det* er synd som Gud har forbudt.

Det *Gud* kaller synd og forbyr, det er synd og farlig, om så ditt hjerte tusen ganger sier nei til det, og om hele verden med alle hellige og lærde holdt det for uskyldig. Det Gud kaller godt og hellig, det er godt og hellig, om så du og hele verden synes det er uhellig.

Og det Gud ikke særskilt har nevnt, skal alltid bedømmes etter *kjærlighetens lov*: Det skal brukes eller gis avkall på alt etter om det i det enkelte tilfelle gjør godt eller vondt, for deg eller din neste.

Slik står grunnregelen fast: Det Gud ikke har påbudt, med uttrykkelige ord eller i den allmenne kjærlighetsloven, det er ingen god gjerning, selv om det har aldri så herlig et skinn i dine eller andres øyne. Det Gud ikke har forbudt, med uttrykkelige ord eller i den allmenne kjærlighetsloven, det er ingen synd, selv om du og alle mennesker i verden synes det er synd.

Alt avhenger av *Guds ord*. Holder du ikke fast ved *det*, vil du alltid være et siv som drives hit og dit av alle vinder. Og da kan djevelen føre deg hvor han vil.

Hvor kraftig ble ikke dette forkynt for oss i den merkverdige striden mellom Satan og Kristus! Han som selv kunne ha talt de helligste og reneste Guds ord, svarer likevel ikke Satan med et eneste eget ord, men bare med Skriftens: *Det står skrevet – det står skrevet*.

Tenk bare over det, og husk det alle dine levedager: *Herren Kristus selv* visste ingenting å si mot Satan uten dette: *Det står skrevet*.

Er ikke dette et kraftig tordenslag mot alle våre egne tanker og meninger? Og er det ikke et evig vitnesbyrd om at alt djevelen vil med sine fristelser, er å føre oss bort fra Ordet, og at alt som skal overvinne ham, er å holde seg fast ved det Gud har talt?

Å Jesus, *ditt ord* er mitt skjold og mitt sverd,
min borg og mitt vern i den farlige verd.
Et ord av din munn og et blikk av ditt øye –
mot dem kan all verden bety meg lite.

30. juli

«Sannelig, sannelig sier jeg dere: Dersom dere ikke eter Menneskesønnens kjød og drikker hans blod, har dere ikke liv i dere!» (Joh 6,53).

Mange synes det er barbarisk og tungt å svelge når Kristus taler om å ete hans kjød, men for *dem* som daglig øver seg i og nyter selve saken, er det like forståelig, kjært og levende. Når de troende vil beskrive sitt egentlige hjerteliv, kan de aldri uttrykke det bedre enn ved å si at Kristi kjød er deres mat, at forsoningens ord er nettopp deres dypeste livsbehov og livsnæring.

Se på de ekte nådebarna! Jeg kan aldri kjenne dem så godt igjen som nettopp på dette: Trøsten i Kristi blod er deres livsbehov. De er ikke alltid det de burde være, og ikke slik en kunne ønske; de har sine mange slags skrøpeligheter å kjempe med.

Men *én* ting kjennetegner dem, og det er at *Kristus er deres livsbehov*. År etter år holder de stadig fram med ett og samme hovedemne for sine betraktninger. De leser, hører, synger, skriver og taler, først og sist, om Frelseren, om Kristus og hans nåde, om Kristi kjød, gitt for oss.

Og så om synden, som alltid henger ved dem og gjør dem trege og uverdige, og om hvordan en kan få makt over synden, og slikt. Men så igjen om Frelseren og hans nåde og makt.

Når de en tid har vært uten det dyre nådeordet, enten det er fordi jordiske gjøremål har hindret dem eller på grunn av treghet og forsømmelse, er hele deres indre menneske like svakt og matt som legemet til et menneske som er sultent og mangler næring.

Nå går de der så kraftløse og ulystne; ansiktet er formørket, bekjennelsen tier, og vandringen er ustø og vaklende. Men kommer de så til Ordet, går det dem akkurat som en som er sulten og kommer til et godt bord.

Når de har sittet en stund og hørt en evangelisk preken om Kristus og hans forsoningsnåde, ser en snart at blikket lysner. Hjertet får liv igjen, tilliten og forsettet om omvendelse våkner på ny, og når de går derfra, kan de ofte knapt tie om det. Det har gått dem som ordtaket sier: «En mett mage gir et glad hode.»

Vi sier ikke at de alltid er i stand til å ete slik at de blir vederkveget av evangeliets ord, ikke engang at de alltid hungrer slik etter det; nei, noen ganger er de åndelig syke og ute av stand til det.

Men vi sier at skal de noen gang bli virkelig levendegjort og styrket i sitt indre menneske, må det skje ved ordet om Kristus, gitt for oss. Og vi sier at ordet om Kristus er deres *stadige* livsbehov, deres *egentlige sjelemat*.

Det er dette kjennetegnet Kristus her erklærer for helt nødvendig når han sier: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Dersom dere ikke eter Menneskesønnens kjød og drikker hans blod, har dere ikke liv i dere!»

Et hjerte som ikke kan leve uten næringen fra forsoningens ord, er altså det sikreste vitnesbyrd om et åndelig liv og en omvendelse som fortsetter. For det er nettopp den levende erkjennelsen av synden som virker dette stadige behovet for nåde og for nådens ord.

Ja, er ikke *dette* et merkelig tegn: Et menneske studerer, leser, hører og betrakter ingenting så mye som nettopp dette nådens ord om Kristus – og likevel kan det aldri bli utlært i det, aldri huske og beholde det?

Annet som jeg lærte for tretti, førti år siden, kan jeg huske og beholde, men ikke dette kjæreste stykket, som jeg studerer mest og daglig. Vitner ikke det om at min tro er blitt noe annet enn kunnskap, når næringen dens blir brukt opp og forsvinner, slik som maten jeg eter?

Andre åndelige mennesker trenger derimot ingenting så lite som dette forsoningens ord. *Det* er noe de en gang har lært og nå vet, og derfor vil de nå høre noe annet.

De kan ikke undre seg nok over de førstnevnte, de svake og underlige sjelene som aldri blir mette av ordet om nåde. Derfor mener de gjerne at *dette* er et sykelig folk som ikke gjør noen framgang, men blir stående ved det første stykket og forakter loven, formaningene, helliggjørelsen og mer til.

Å, om de visste hva denne forståelsen deres røper om dem! Levde de selv under Åndens tukt i sann øvelse av omvendelse og tro, ville de jo vite at det er stikk motsatt.

Det er nettopp *fordi* Ånden daglig driver og tukter hjertet for all synd som ennå bor der, og fordi loven går så dypt inn i fordervelsen i det indre at mennesket aldri kan få ro og trøst i sin fromhet – det er *derfor*, og bare i slike tilfeller, at sjelen stadig på ny trenger ordet om nåden og Kristi forsoning.

Ja, jeg forstår det ikke helt, men det er noe underlig med de sjelene som aldri kan bli utlært i det stykket de studerer mest. Men det er sikkert at Kristi ord går i oppfyllelse på slike sjeler: *hans kjød er deres mat* – deres *mat*. Og da har de hans sikre forsikring om at de også skal leve evig «for hans skyld».

Og om noen gjør deg bekymret for dette kjennetegnet – at hans kjød, hans forsoning, er din stadige sjelemat – kan du trøstig minne deg selv om din Herres ord: *Mitt kjød er i sannhet mat*.

Men den som ikke har et slikt hjerte, men er utlært i dette livsemnet og nå kan bli like oppløftet av emner som i alle fall aldri kan være *livets brød* – slik Praetorius sier: «De blir like oppløftet av Sirak som av Paulus» – har sannelig et betenkelig tegn på at han ikke har sitt livsbehov og sin næring i Kristi forsoning.

Den som ikke med vilje vil sky lyset, bør nok stanse ved dette bemerkelsesverdige tegnet. Det er Herren Kristus selv som har sagt dette.

Jeg trenger deg, o Jesus, din tilgivelse, din trøst,
jeg trenger stadig å få høre lyden av din kjente røst.
Jeg trenger din forsoning, dyre Herre Jesus Krist,
jeg trenger deg i livet og en gang i døden sist.

31. juli

> «Men hvis dere er uten tukt, som alle har fått sin del av, da er dere uekte barn, og ikke sønner» (Hebr 12,8).

Gud er et ufattelig kjærlig og mildt vesen – det er det sikreste som finnes på jorden. Men hva betyr det da at alle Guds barn på jorden skal lide? Ja, her er visdommen, her åpenbares Guds skjulte tanker.

Om vi bare fikk øynene opp for hva lidelsene til Guds barn betyr, ville vi elske og glede oss over alle våre lidelser like inderlig som over kjære budskap fra vår Far i himmelen.

Gjennom dem hilser han oss vennlig: «Vær ved godt mot! Dere skal komme til himmelen. Merker dere ikke at jeg allerede har begynt å gjøre dere i stand til det? Jeg har begynt å døde kjødet deres, rense, lutre, feie og hellige deres ånd, sjel og legeme. Tro sikkert at jeg ikke gjør dere i stand slik uten mening! Tro sikkert at når jeg i tiden gjør dere klare for himmelen, har jeg også virkelig tenkt å ta dere dit.»

Dette tegnet taler så tydelig at til og med de blinde ved det har fått øye på den store sannheten at Gud har tenkt sine barn et evig liv i himmelen. Ved fornuften alene er mange tenkere kommet til visshet om at det finnes et evig liv etter dette, bare ved å se det som skjer her i tiden: at det går «noen rettferdige som om de hadde handlet slik ugudelige gjør», mens det går den urettferdige vel i alt.

Ut fra alt de ser av Gud i skaperverket, har jo disse tenkerne forstått at Gud må være et helt fullkomment vesen, fullkomment i rettferdighet og uendelig i godhet, kjærlighet og ømhet for mennesket.

Da har noen forstått så mye at det må komme en annen tid da det ujevne skal jevnes ut, da Lasarus skal få sitt gode og den rike mannen sitt fortjente onde. Og andre har til og med forstått at all den lidelse Guds barn har, ikke er noe annet enn den Helliges arbeid med å døde synden i oss og fullende vår helliggjørelse.

For de har sett med egne øyne det apostelen ellers sier, at «den som har lidd i kjødet, er ferdig med synden» – at det gamle mennesket blir svekket og avkreftet i sine lyster og begjær gjennom lidelser og trengsler.

Slik forstår vi da Guds mening med alle våre lidelser: *Han gjør oss i stand til himmelen*. Han døder vår synd og fullender vår helliggjørelse.

Og hvordan skulle det gå med hele vår kristendom, med hele Åndens verk i sjelen, om ikke Gud stadig tuktet oss og saltet oss med lidelser? Merker vi ikke daglig hvordan vi straks begynner å bli søvnige, kjødelige og verdslige når alt har gått oss vel en liten tid, og alt har vært rolig og lykkelig?

Og hvordan skulle *troen* øves og holdes ved like hvis vi ikke kom i prøvelser? Den naturlige øvelsen for *troen* er jo å bli ført i en stilling der vi *ingenting ser* og ikke eier noen hjelp eller kraft, men bare må stole på den allmektige og sannferdige Gud.

Hvordan skulle det gå med *vår bønn* om vi alltid hadde det vi trengte, eller kunne hjelpe oss selv? Hvordan skulle det gå med vår gudsfrykt om ikke Gud iblant viste seg vred? Hvordan skulle vi i lengden sette pris på nåden om vi på én gang ble fri fra våre synder i kjødet, eller kunne gjøre oss fri fra dem når vi ville? Hvordan skulle det gå med kjærligheten og ydmykheten om vi aldri ble ydmyket?

Det går dessverre likevel både langsomt og skrøpelig med veksten i alle disse gode tingene; men hvordan skulle det da gå om vi ikke hadde noen tukt? Av dette ser vi hvor helt nødvendig det er at Gud stadig følger oss med sin vekkende og tuktende hånd – for vår vekst i det gode, for vår helliggjørelse og for at vi skal bevares fra åndelig død og fra at synden tar overhånd.

Her har vi nå hovedgrunnen til at alle de hellige i gammel tid og alle ekte Guds barn ennå i dag må ha noe bittert, noe å lide, en eller annen tukt. Og dette er så fast en Guds ordning at apostelen sier: «Hvis dere er uten tukt, som alle har fått sin del av, da er dere uekte barn, og ikke sønner.»

Dette er tydelig tale. Det sier oss uttrykkelig at så sant du er et *Guds barn*, skal du få tukt. Er du uten tukt og får leve fritt etter ditt eget behag, er det et avgjørende tegn på at du er uekte og ikke barn i huset.

Vi forstår nok at de små, spede barna ennå ikke trenger ytre tukt; de blir ennå godt nok ledet bare ved Ånden og Ordet. Men når de dels har vokst så de tåler de hardere lutringene, og dels med tiden har begynt å bli søvnige og likegyldige, da skal de få tukt.

Skriften vet ikke om at et Guds barn skulle være så rent og godt at det ikke lenger trenger å bli renset, lutret og vokse. Slik blir det en regel uten unntak at alle som skal gjøres i stand til himmelen, skal tuktes, få riset og lutres.

Å, hvorfor vil jeg her på jorden
alltid sitte glad til bords?
Vil jeg bli min Jesus lik,
må jeg også villig bære
Herrens tukt, så full av nåde,
for hans kjærlighet gjør meg rik.

Å, du sunne drikk av galle,
om du bitter for meg smaker,
vil jeg ta deg likevel!
Gud har selv mitt beger laget,
Gud skal òg ta det fra meg
når det ham behager vel.

August

1. august

«Dere som frykter Herren, sett deres lit til ham, for han svikter dere ikke» (Sir 2,7).

Her spør noen: *Hvordan* skal vi da frykte Gud og sette vår lit til ham? Svar: Bare slik at det svarer til det Gud virkelig er. Vi må kjenne ham rett; da har vi straks både gudsfrykt og tro.

Når vi er lettsindige og sikre, kommer det bare av at vi ikke vet, tror eller tenker over hvordan Gud er. Trodde vi rett hvor stor og mektig Gud er, hvor hellig og nidkjær han er mot all synd, hvor sannferdig han er i sine trusler, hvor nær han er oss og ser alt, og hvor nådig og trofast han er og så videre, da ville vi sannelig både frykte ham og sette vår lit til ham.

Alle disse Guds egenskaper burde vi liksom se med egne øyne i alle hans dommer, slik vi kjenner dem fra Ordet og erfaringen. Når vi nå betrakter dem og sammenligner dem med det han selv så ofte befaler i Ordet om å frykte ham og sette vår lit til ham, blir svaret dette: Vi skal frykte Gud og sette vår lit til ham slik at vi ellers ikke frykter noe, hvor fryktelig det enn er i seg selv.

Nei, rent ingenting skal vi frykte, bare Gud. Og vi skal ellers ikke sette vår lit til noe, hvor sterkt, fortreffelig og pålitelig det enn kan se ut. Nei, aldeles ingenting, bare Gud.

Se, da ville Herren være vår eneste Gud, og han alene ville være den som vårt hjerte frykter, stoler på og tilber.

Men hvordan skal jeg forstå dette, at jeg ikke skal frykte for *noe* annet enn Gud? Det finnes jo mange fryktelige ting på jorden som en må grøsse ved bare å tenke på.

Tenk bare hvor mye vondt bitre og mektige fiender kan gjøre oss. Eller tenk hva det ville være å oppgi ånden under morderens hånd, å miste synet eller forstanden for hele livet, å bli rammet av en forferdelig sykdom som aldri kan helbredes, eller bli knust av et lynnedslag – og mange andre fryktelige hendelser. Må en ikke frykte slikt?

Svar: Jo, det må sannelig hver og en som ikke har den allmektige Herren som sin eneste Gud. Men den som virkelig tror og tenker over at en levende, tenkende, våkende og allmektig Gud er nær overalt – ja, den som får sine åndelige sanser åpnet så han ser og tror dette – vet at ingenting av alt dette fryktelige

kan røre så mye som et hår på hans hode uten at denne trofaste og allmektige Faderen har besluttet det.

Vil *han* det, rammer lynet deg, eller sykdommen, ulykken, den brå døden. Men har *han* besluttet noe annet, kan ingenting av alt dette røre deg.

Ser han det for *deg* som nødvendig eller nyttig at hjertet ditt igjen skal knuses, lide og blø, da sender han deg en sorg, et tap eller et ondt menneske som gjør deg urett, lyver på deg og spotter deg. Vil han gi deg ro, da får ingenting slikt hende deg.

Se hvordan Kristus svarte Pilatus: «Du hadde ingen makt over meg om det ikke var gitt deg ovenfra.» Se hvordan David taler om det onde mennesket Sjimi: «La ham bare forbanne, for Herren har befalt ham det.»

Og når Jeremia taler om mange slags trengsler, som at en blir «undertrykt», «dømt med urett» og så videre, sier han: «Hvem talte så det skjedde, uten at Herren bød det? Er det ikke fra Den Høyestes munn både de onde og de gode ting utgår?»

Da Satan får lov til å plage Job, fastsetter Herren Gud uttrykkelig for ham hvor langt og hvor hardt han får gå.

Ja, profeten Amos sier: «Skjer det vel en ulykke i en by uten at Herren har gjort det?» Og Herren selv forklarer det slik: «For at de både i øst og i vest skal vite at det er ingen uten meg. Jeg er Herren, og det er ingen annen. Det er jeg som er lysets opphav og mørkets skaper, som gir lykken og skaper ulykken. Jeg, Herren, gjør alt dette.»

Se, den som ikke tror på denne ene Gud, har tusen ting å frykte på alle kanter. Han ser snart hit og snart dit og er stadig urolig. I dag frykter han sykdom, i morgen fattigdom eller tap. I dag frykter han et ondt menneske som skal skade ham, i morgen at en kjær venn skal svike ham.

Kommer det et bekymringsfullt budskap, kjenner han ingen hjelper, om ikke han selv eller andre mennesker kan hjelpe. Se, alt dette er den rettmessige straffen for dem som ikke lar den allmektige Herren alene være deres Gud.

Men hvilken salig trygghet og fred nyter ikke den som tror på bare én Gud, *en mektig* Gud, som er en trofast Far!

Hjelp meg da å hvile trygt og stille
ved din trofasthet, o Herre kjær,
og i vantro ikke la meg spille
trøsten som i Ordet gjemt for meg er.
Hjelp meg slik at jeg, *hva meg enn hender*,
tar imot av din trofaste farshånd
alt det du til mitt beste sender,
til jeg når det gode land.

2. august

> «Jeg er Herren, det er mitt navn. Jeg gir ikke noen annen min ære eller de utskårne bilder min pris» (Jes 42,8).

Jødene visste fra Skriften at Gud hadde lovet å sende en stor og god hyrde for menneskene. For slik lød løftene om det: «Jeg vil oppreise én hyrde over dem,

og han skal røkte dem – min tjener David. Han skal røkte dem. Han skal være deres hyrde.»

Nå sier Herren i Joh 10: Denne lovede hyrden er *jeg*. Alle som er kommet før meg og gjort krav på å være det, er tyver og røvere; jeg er *den gode hyrde*, som dere har fått løfte om.

Med det ville Herren også lære oss at han er *den eneste* gode hyrde av sitt slag. Han er den gode hyrde i en slik betydning at ingen andre enn han er det.

Dette er en viktig sannhet, både til advarsel og til trøst. Kristne skal nemlig vokte seg for å henge avguderisk ved en underhyrde. Det er en avguderisk og skadelig tilknytning når du blir så *avhengig* av et menneske at all din trøst og ledelse for det første ville gå tapt om han døde eller flyttet bort, og at du for det andre også ville vike bort fra sannheten om læreren din skulle vike bort fra sannhetens vei. Tenk for en fare!

Nei, en kristen må ha sitt hovedfeste og sin egentlige støtte for hjertet i Herren alene. Kommer han til det mest øde sted, der ingen mild hyrderøst lyder fra menneskelige lepper, må han likevel kunne holde sjelen oppe med bare Frelseren og hans ord og av hjertet bryte ut med David: «Herren er min hyrde, det mangler meg ingen ting.»

Og for det andre: Om selv den ellers mest fortreffelige lærer forkynner et annet evangelium enn det Kristus og hans apostler forkynte, må du la ham fare og likevel bli ved Herrens ord og si: «Jeg vet hvordan Kristus lærte og handlet med syndere; ved det blir jeg. Han er den gode hyrde; ved ham blir jeg.»

Å, blant de andre plagene som tynger de trofaste underhyrdene, er ikke dette den minste: De må erfare at de stakkars fårene, som de bare ville dra til «fårenes store hyrde», han som kjøpte dem med sitt blod, begynner å bli så avhengige av tjeneren at de uten ham er ulykkelige eller står uten all trøst og ledelse i sannheten.

På grunn av en slik tilknytning må mang en trofast tjener rykkes bort, eller bli vanæret med en eller annen flekk, for at en skal lære å besinne seg og ikke gjøre et menneske til Gud.

Så sier Herren: «Jeg gir ikke noen annen min ære eller de utskårne bilder min pris. Jeg, jeg er Herren, og uten meg er det ingen frelser. Jeg er den gode hyrde.»

Med dette vil vi slett ikke rose den kalde og selvkloke ånden som forakter alle de redskapene Herren i sin store barmhjertighet har gitt sin menighet, og det lys i Ordet som Gud har gitt verden ved dem.

De selvkloke tror bare sin egen ånd og kaller det at Guds Ånd alene tolker Ordet. Ut fra sitt eget private syn kan de forakte selv slike herlige redskaper som Gud har brukt til å gi hele sin kirke ny skikkelse, og som i de rikeste fruktene har fått Guds eget segl på sin sendelse.

Det er ikke denne selvkloke ånden vi roser. Vi vil heller ikke motsi Paulus, som priser galaternes tilstand som særlig «salig» *på den tiden* da de tok imot ham som en Guds engel, ja, som Kristus Jesus selv, og kunne ha revet ut øynene sine og gitt ham dem.

Nei, også en så brennende kjærlighet kan bare være det skjønneste tegn på en virkelig salig tilstand. Vi vil bare advare mot den avguderiske og trellbundne

tilknytningen som vi nettopp har beskrevet, og som er så skadelig både for fårene og for underhyrdene.

Vi vil si det samme som døperen Johannes da han sa: «Dere er selv mine vitner at jeg sa: Jeg er ikke Messias! men: Jeg er utsendt foran ham.» Jeg er bare *røsten av en som roper* «den som har bruden, han er brudgommen … Han skal vokse, jeg skal avta.»

Og det samme som apostelen Paulus da han sa: «Var det kanskje Paulus som ble korsfestet for dere? Eller var det til Paulus' navn dere ble døpt?»

Vi ser av disse stedene at også disse hellige mennene var utsatt for denne plagen, at disiplene ville henge ved tjeneren. Vi skal derfor ikke undre oss om det skjer også nå, men vokte oss for det som for noe som skader dyrekjøpte sjeler.

Mange skjønne eksempler viser dette: Nettopp når en kristen ble berøvet en god hyrde – *ikke foraktet*, men *ble berøvet* hans tjeneste – og ble tvunget til å holde seg enda tettere til Herren selv og hans ord, da vant ikke bare hans åndelige liv som helhet en modenhet og fasthet som det ellers ikke ville ha vunnet; hans hjerte vant også en langt høyere og varigere glede i et nærmere kjennskap til Frelseren selv, som nå oppsøkte og stelte det ensomme fåret.

Og gjennom slik erfaring lærer en å forstå og kjenne det Herren sier her: «Jeg er Herren, det er mitt navn. Jeg gir ikke noen annen min ære.»

Kom til mitt kalde,
stivnede sinn!
Avguder alle
vike for deg!
Kom og befale
alene der inne!
Kom, o min Jesus!

Kom, du min kjære,
kom og besøk meg.
Gi troen næring,
øk du dens kraft.
Lær meg å søke
alt hos deg selv!
Kom, o min Jesus!

3. august

> «For om vårt hjerte fordømmer oss, så er Gud større enn vårt hjerte og kjenner alle ting» (1 Joh 3,20).

Legg merke til ordene: *Gud kjenner alle ting* – derfor skal han felle en annen dom enn vårt hjerte. Hvordan skal det forstås? Det skal vi nå se.

Kristus sier at hans *legeme og blod ble gitt for oss*. Er det ikke sant at om du rett kunne tro og tenke over hva det veier at Guds Sønn har gitt sitt legeme og blod for oss, da ville du begynne å rope av bare glede og si: «Alle synder er som ingenting mot dette, knapt som en gnist mot det store havet»? Men nettopp slik ser Herren det hele tiden.

I himmelen holdes Kristi blod stadig i høy ære; der gjelder det mer enn hele verden. Du og jeg har så ynkelige hjerter at de ikke en eneste stund kan holde fast på og tenke over det som likevel er større enn hele verden.

For våre mørke og skrøpelige hjerter har Kristi blod svært liten verdi, men for Gud har det stadig en umålelig og usigelig verdi. Det vet Kristus. Derfor kunne han si: «Den som er badet, … er jo helt ren. Også dere er rene.» Du og jeg kan ikke tro det riktig, men Kristus tror fullt og helt at hans blod gjelder; derfor kan han dømme slik vi nå har sett.

Tenk dypt over dette! Da skal du i din aller verste syndenød kunne si til Gud: «Hellige Far! Vil du nå forkaste meg, så må du først forkaste din elskede Sønn, hans legeme og blod, som du har tatt imot som løsepenge for meg. Du kan ikke forkaste meg så lenge du godtar løsepengen.»

Dette er den egentlige grunnen til at nåden er uforanderlig. Men Johannes sier: «Gud kjenner *alle ting*.» Gud vet enda flere ting som gjør nåden urokkelig.

Det står (Luk 22) at Kristus visste på forhånd at Peter skulle falle og fornekte ham. Da tenker jeg slik: Hadde denne skrøpeligheten hos Peter vært en grunn for Kristus til å forkaste ham, ville han ha gjort det allerede på forhånd; da hadde han aldri en eneste stund vært ham nådig. For han kjente alle Peters skrøpeligheter fra begynnelsen av, og han trodde aldri noe bedre om Peter på noe tidspunkt.

Det er en villfarelse hos oss når vi synes at Gud liksom får se syndene våre nå og da, enda han har sett dem alle fra begynnelsen av. Han ser på et øyeblikk alt som bor i oss, alt det onde som skal bryte ut gjennom hele vårt liv.

Skulle han noen gang forkaste oss eller bli lei av oss på grunn av slikt, da burde han *aldri ha begynt med oss*, aldri ha frelst oss, dratt oss til seg og benådet oss. Han vet at vi i grunnen er de samme i alle stunder, både de bedre og de dårligere.

I en kristen er det to naturer, *kjødet* og *ånden*, som alltid strider mot hverandre. Den ene stunden trer ånden så herlig fram at en knapt merker noe til kjødet, men bare liv og fred og kjærlighet og gudsfrykt. Den andre stunden trer kjødet og djevelen så forferdelig fram at en knapt merker noe til ånden.

Hvem kunne se noe av ånden hos Peter i siktelsens stund? Men en annen stund trådte ånden igjen fram, da han «gikk ut og gråt bittert».

Nå vet Kristus i alle stunder at vi i grunnen er de samme gjennom alle disse vekslingene; han lar seg ikke villede. I den stunden Peter viser seg så sterk og trofast ved hagen, vet Kristus likevel at han skal falle samme kveld. Og i den stunden han faller, vet Kristus likevel at Peter i hjertet, i ånden, er den samme trofaste vennen.

Hvilken stund skulle han da forkaste ham? Å tenke over dette hører med til «den skjulte visdom».

Men enda en gang: «Gud kjenner alle ting.» Kristus sier at de samme skrøpelige disiplene som forlot ham i siktelsens stund, en gang skulle være i himmelen, sitte på sine troner og med ham dømme Israels tolv stammer. Da skulle ingen synd og skrøpelighet henge ved dem. Kristus vet hvordan vi en gang gjennom

hele den uendelige evighet skal være helt rene, herlige og skjønne, fulle av kjærlighet og hellighet, ham til en uendelig lovsang.

Nå tenker jeg, slik også en eldre lærer skriver, at vi med all trøst kan si til ham: «Å, min kjære Gud! Jeg ber deg om at du i det øyeblikket jeg faller, vil se meg slik jeg en gang skal være i himmelen. Der skal jeg på ingen måte synde mot deg, men uendelig elske og prise deg. Vil du derimot se på meg slik jeg er på jorden, da finner du en synder som hver dag og hver stund krenker deg med en eller annen synd. Men ser du på meg i paradiset, da ser du en hellig som tilbringer den endeløse evigheten uten en eneste gang å krenke deg, men stadig og fullkomment elsker og priser deg. Se på meg i denne tilstanden og vær ikke vred for at du i tretti, førti eller femti år – det vil si to eller tre sekunder av den lange evigheten – må se meg underlagt svakhet og skrøpelighet.»

Å, måtte denne usigelige nåden så fange, styrke og glede alle troende hjerter at de ikke elsker noe høyere enn denne kjære, milde Frelseren! Da skal den kjærligheten være kilden og kraften til den rette helliggjørelsen. For kjærligheten gjør alt lett, og «kjærligheten er lovens oppfyllelse». Gud gi oss, for sin kjærlighets skyld, mer *tro* og *kjærlighet*!

Just som jeg er – i denne stund,
så kald og død og ond til grunn,
for å finne alt jeg trenger
i salig overflod hos deg,
jeg kommer, o Guds Lam!

Just som jeg er, du har meg kjær,
for du har kjøpt meg som jeg er;
du kjente vel hvordan jeg var
da min og verdens synd du bar,
o du, Guds dyre Lam.

4. august

«For jeg er ved loven død for loven» (Gal 2,19).

Slike ord rommer hemmeligheten ved vår frihet fra loven. Slik heter det også i Romerbrevet 7: «Slik døde også dere fra loven», og: «Vi er døde fra det vi var fanget under» (Rom 7,4.6). Merk ordene *døde* og *døde fra*.

I samme kapittel viser apostelen hvordan det går til, og hva det vil si å bli drept fra loven ved loven. Han sier: «Jeg levde en gang uten lov. Men da budet kom, våknet synden til live. Jeg derimot døde … For synden benyttet seg av budet og dåret meg og drepte meg ved det» (Rom 7,9–11).

Hva betyr slike ord: Jeg døde ved loven? Synden drepte meg ved budet? Går du til bunns i det spørsmålet, vil du finne et dyrebart lys.

Hvilken død mener apostelen her når han i denne sammenhengen sier: «Jeg derimot døde» – død ved loven? Katekismen taler om tre slags død: legemlig, åndelig og evig. Men her er det tale om enda en, en fjerde død; for åndelig død var jo apostelen allerede før budet kom. Hva mener han da med ordet «død»? De erfarne vet det, og andre tror det ikke.

Jo, slik går det når loven virkelig treffer et menneske, når Guds hellige øyne begynner å forfølge tankene og hjertets påfunn – da blir det drept. Og jo alvorligere det blir angrepet, desto før blir det drept.

Det var den gamle fariseeren Saulus som ble drept før det kunne bli en Paulus av ham. Jakobs hoftesene måtte slites i stykker i nattlig bryting med den ukjente før han kunne si: «Jeg har sett Gud ansikt til ansikt, og enda berget livet» (1 Mos 32,30). Da fikk han et nytt navn, og siden haltet han resten av livet.

Kort sagt: Ta apostelens ord slik de lyder, så merker du hvem som døde. Han sier: «*Jeg* døde.» Det var hans *jeg*, hans selvvirksomme, selvrettferdige, selvhellige jeg, som falt i striden med synden under loven.

Loven egget til strid med stadig pådriv, med krav og anklager. Og den dype innbilningen om vår egen kraft, som er selve sjelen i det gamle mennesket, holdt liv i et seigt håp om å vinne striden. Men alt sammen bidro bare til å trette ham ut og drepe ham enda mer. Alt dette uttrykker han slik: «Synden dåret meg og drepte meg ved budet.»

Nå er den knust, den gamle innbilningen om egen kraft og om lovens evne til å gjøre mennesket fromt og hellig. Og der ligger mennesket fortapt, hjelpeløst og avmektig – ja, «død».

Men så blir Guds evige forsoningsråd – Kristus med sin lydighet og sin lidelse – åpenbart for den utmattede sjelen som nå fortviler over alt eget arbeid, over sin vilje og evne, sin bønn, sin anger, over alt som er i den. Da «dras den fram til ham, slik den er, så lam og skrøpelig og så uverdig til all Guds nåde at den vil synke ned av skam». Da synker den i brudgommens favn, den andre mannens – «for å tilhøre en annen, ham som ble reist opp fra de døde» (Rom 7,4).

Og se, da får den på én gang hele lovens oppfyllelse i ham som er «lovens endemål, til rettferdighet for hver den som tror» (Rom 10,4). Nå lever bruden bare av hans rettferdighet og av hans omsorg i alle ting og sier: «Å sitte i hans skygge er min lyst … og hans banner over meg er kjærlighet» (Høys 2,3–4).

Se, en slik sjel er nå fri fra loven, slik apostelen uttrykkelig forklarer: «Slik er loven blitt vår tuktemester til Kristus, for at vi skulle bli rettferdiggjort av tro. Men nå når troen er kommet, er vi ikke lenger under tuktemester» (Gal 3,24–25).

Riktignok vokser den gamle innbilningen om egen kraft opp igjen tusen ganger, gjerne i den finere formen at jeg ved bønn og Guds kraft kan og bør være og gjøre så og så mye. Den røper seg som adamittisk innbilning ved at *jeg, jeg, jeg – ikke Kristus* – blir midtpunktet for alle mine tanker. Men da blir jeg også på ny utmattet og drept, til jeg igjen må synke ned ved min Frelsers føtter og la ham bli mitt alt.

Og så lenge jeg slik stadig blir ført tilbake til Kristus, er jeg ikke under loven, men under nåden.

Av dette kan du også forstå hvem som ikke er under nåden, men under loven. Det er de som ikke er drept av loven slik vi nå har sett, men som ennå har sitt håp og sin tillit til loven, til sitt arbeid og sin bønn. De har ikke mistet troen på dette arbeidet så fullstendig at de har måttet gi seg – gi seg som fortapte på bare nåde. Nei, ennå strever de *med vilje og forsett* etter å vinne seier gjennom sitt arbeid.

Er de likevel mer nedslått over seg selv under dette strevet, kan de være «ikke langt borte fra Guds rike» (Mark 12,34). Det trengs bare at de mister troen på sine forsøk og så for et øyeblikk får se Jesus «hvit og rød» (Høys 5,10), det vil si at han i en salig stund blir åpenbart for dem.

Men følger det ennå mye trøst og selvtilfredshet med dette arbeidet, og er deres tro og bekjennelse om Kristus bare en del av deres egen rettferdighet, da er de lenger borte fra den sanne nåden. Troen er da ikke en nødstilt og fortapt synders virkelige tilflukt til Jesus, men en ny og penere lapp på det gamle klesplagget.

Ingenting har jeg å gi,
til ditt kors jeg holder i;
naken ber jeg om din drakt,
hjelpeløs ser opp til din makt.
Jesus, vask meg i ditt blod,
ellers går jeg tapt i nød.

5. august

> «… for at vi skal ha håp ved det tålmodet og den trøsten som Skriftene gir» (Rom 15,4).

Dette er Guds hensikt med Skriftens ord: Vi skal ikke bare hente kunnskap til hodet der, men framfor alt denne vesentlige nytten og kraften for livet: «at vi skal ha håp ved det tålmodet og den trøsten som Skriftene gir». Det vil si: ved det tålmodet og den trøsten som Skriften dels holder fram for oss i ord og eksempler, dels også virker i oss når vi betrakter den rett.

Og hvordan skal det forstås at vi ved dette skal «ha håp»? Først bør vi vite at «håpet» her er de troendes håp om saligheten.

Dette håpet får vi ved tålmodet og Skriftens trøst særlig slik: I trengsel og nød leser vi Skriftens nådefulle løfter, eller vi ser de skjønne eksemplene på dem som hadde svært bitre og langvarige lidelser, men likevel holdt ut med tålmod, ventet på Herren og til sist ble kronet med en herlig utgang. Det gir oss trøst, «Skriftenes trøst».

Da blir også vi vakt til tålmod, utholdenhet og venting på Herren, og til det håpet at også vi skal få en salig utgang etter all lidelse. Vi blir vakt til å tro at Herren ennå er den samme trofaste Gud som før, at han skal vise også oss den samme nåde som våre fedre, og at vi derfor ikke skal bli til skamme når vi venter på ham.

Ordene «tålmod» og «trøst» sier oss at vi skal ha *lidelser og trengsler* ellers trengtes verken tålmod eller trøst. Men det er også bare i lidelse og trengsel at tålmodet blir øvd og Skriftens trøst virkelig blir smakt. Uten lidelse og bekymring er alle Skriftens trøsteord helt kraftløse og unyttige; det er i trengselen at Skriftens trøst blir kraftig og gir oss tålmod og håp.

Men dette skjer også bare ved Skriftens trøst. For mister vi Ordet av syne, er det slutt med dette lyset i trengselen. Det er bare ved det tålmodet og den trøsten som Skriften gir, at håpet blir styrket under lidelsen.

La oss belyse dette med noen eksempler, så vil vi straks merke noe av den trøsten Skriften gir.

«Dere har hørt om Jobs utholdenhet,» sier Jakob (Jak 5,11). I Jobs historie ser vi hvor fryktelig denne Guds venn ble plaget. Først ble han fratatt alt han hadde kjært på jorden, så ble han slått «med smertefulle byller fra fotsålen til issen» (Job 2,7), og deretter hånet og spottet av sin hustru og sine naboer.

Når vi så ser hvordan Herren likevel var hans trofaste venn under alt dette, og hvordan han siden ga ham dobbelt så mye godt allerede her i tiden, sammen med det nådige vitnesbyrdet at han var rettferdig, da er det en lærdom og trøst for oss: Også vi kan ha Guds høyeste vennskap under all lidelse, og når Gud vil, kan vi få lindring og trøst, og etter dette livet en herlig utgang.

Se på Abrahams langvarige prøvelse, og hvordan han likevel til sist ble så rikt velsignet. Gud hadde gitt ham løfte om at han skulle bli stamfar til en meget stor slekt, og så lot han ham gå barnløs til han var hundre år. Og da «løftets sønn» endelig var gitt, befalte Herren at han skulle ofres som brennoffer.

Se, hvilke prøvelser! Og likevel – se hvor herlig Gud oppfylte sitt løfte! Se hvilken stor og enestående slekt Abraham fikk, for også Guds Sønn skulle etter kjødet høre til den!

Men enda et eksempel. David var «en mann etter mitt hjerte» (Apg 13,22), og likevel – hvilke usigelig bitre erfaringer måtte ikke han gjennom!

Han som var en hellig profet, falt så fryktelig tungt at han ble til åpenbar forargelse og spott i Israel, en vise i alle de vantros munn. Hans egen sønn satte i gang et opprør og drev ham fra tronen. Og i hovmod talte han opp folket og ble så hardt straffet for det at han måtte se seg selv som årsak til at sytti tusen mennesker døde, da Herren hjemsøkte det syndige folket med pest (1 Krøn 21). Hvem hadde vel ønsket mer inderlig enn David å være bare til den største velsignelse for dette folket!

Å, hvor forferdelig bittert Gud kan plage sine kjæreste venner! Nå måtte David se seg selv bare som en ulykke for folket – dels på grunn av tunge syndefall, dels på grunn av hovmodsgjerningen vi nevnte.

Og likevel var den samme David ikke forkastet. Han sto i så høy nåde at Guds Sønn på jorden skulle bruke Davids ord for å uttrykke sine dypeste følelser, ja, også i sin bitre lidelse på korset.

Slik er Skriftens trøst. Ved slike eksempler skal vi bli styrket i håpet – styrket til å beholde tilliten til den underfulle, men trofaste Gud også i våre bitreste erfaringer.

Og likevel viser Det nye testamente oss framfor alt til Kristi lidelse, til å se hvordan han ble plaget og etter all sin pine gikk inn til sin herlighet. For at vi skal «løpe med tålmodighet i den kampen vi har foran oss», sier apostelen, skal vi ha «blikket festet på Jesus … For å oppnå den gleden som ventet ham, led han tålmodig korset … og har nå satt seg på høyre side av Guds trone. Ja, gi akt på ham … for at dere ikke skal gå trett i deres sjeler og bli motløse» (Hebr 12,1–3).

Slik er Skriftens trøst, og ved den skal vi lære tålmod og ha et urokkelig håp helt til enden.

Om bølgene bruser i nattens stund,
om dypet omkring deg vil fråde,
ditt håp har likevel en klippefast grunn:
Guds løfter forandrer seg ikke.
De bærer deg trygt til fredens havn,
til hvile og seier i Jesu navn.

6. august

«Strid for å komme inn gjennom den trange døren!» (Luk 13,24).

Hva er vel det endelige målet med alt vårt åndelige strev, all vår gransking og lesning, om ikke at vi skal *bli frelst* – at vi i tiden skal stå oss godt med Gud, og i døden gå hjem til Gud og være hos Herren for alltid?

Burde vi ikke da besinne oss litt, stanse og undersøke om vårt åndelige strev er slik at det virkelig fører fram til dette salige målet? Vi vil jo ikke løpe «som på det uvisse» eller kjempe «som en som fekter i løse luften» (1 Kor 9,26).

For mange blir det da nødvendig først å undersøke om *alt* åndelig strev kanskje fører til målet – om hver den som på en eller annen måte søker Guds rike, virkelig skal komme inn i det, eller om det tvert imot bare finnes én vei til livet.

Deretter må vi undersøke om vi selv er på denne ene salige veien, så vi med glede kan se årene ile mot slutten, eller om vi ennå må komme til et annet liv før vi kan dø salig.

Ulykkelig og uhyggelig er det om en ikke får nåde til en slik besinnelse! Ulykkelig og uhyggelig er det om en med den kjødelige trygghetens lettsinn straks avgjør saken selv, uten å prøve den for Herren!

Men den som får nåde til å besinne seg og vil være oppriktig mot sin sjel, må vokte seg vel for å gripe svaret på spørsmålene sine ut av løse luften. Han må ikke sette seg ned og bare tenke og tenke, eller vente på et umiddelbart svar i hjertet.

I så viktige spørsmål bør du heller ikke slå deg til ro med noe menneskes mening. Her skal du bare spørre Herrens eget ord til råds – det ordet som skal dømme på den ytterste dag.

Derfor anfører vi noen tankevekkende ord fra Kristi egen munn. Gud gi oss nåde til å merke hva han sier!

«Strid for å komme inn gjennom den trange døren! For mange, sier jeg dere, skal søke å komme inn og ikke være i stand til det» (Luk 13,24).

Her blir det viktigste spørsmålet: Hva betyr dette? Hvordan kan det ha seg at også slike som *søker* å komme inn gjennom den trange døren, likevel ikke skal klare det? Heldigvis har Herren også forklart dette, og Skriften gir to forklaringer.

Den første lyder slik: Mange søker Guds rike, men ikke med alvor nok til å kunne gå inn gjennom den trange døren. De er noe vakt, men ikke helt vakt opp. De vil ha Gud og hans nåde, men også verden og dens vennskap; de vil tjene to herrer. De vil oppgi visse synder, men unntar andre som de aldri vil regne som synd, og som de forsvarer.

Kristus sa: «Om noen kommer til meg, og ikke hater sin far og mor og kone og sine barn og brødre og søstre, ja, også sitt eget liv, da kan han ikke være min disippel» (Luk 14,26).

Han ligner en mann som begynte å bygge, men ikke var i stand til å fullføre (Luk 14,28–30). Han har riktignok lagt ned både strev og kostnader, men får ingenting igjen for det.

Det var en rik ung mann som gjerne ville følge Jesus, men det lot seg ikke gjøre så lenge han holdt fast på rikdommen. Og da han hørte at han måtte gi slipp på den, «gikk han *bedrøvet* bort» (Matt 19,22).

Slik går det mange. Å, hvor sårt at de går bedrøvet bort! De var så nær himmelens port! De så Herren og elsket ham på en måte, men måtte likevel gå fra ham, for de kunne ikke forlate alt for hans skyld. Disse søkte altså å komme inn, men klarte det ikke.

Andre går, uten å vite det selv, bort fra Herren i en falsk trøst. De mener at de hører ham til, enda kjennetegnene på den nye fødselen og den nye skapningen helt mangler hos dem.

Atter andre vil ikke for noen pris i verden slutte å søke, og de mener heller ikke at alt allerede er vel; men de drøyer stadig med selve inngangen gjennom døren. De tenker på omvendelse og tro, men det blir ikke noe av å ta fatt på selve saken – å gjøre den omvendelsen de tenker på, eller nå å søke nåde og forsoning med Gud, nå søke troens gave, troens liv og fred.

De drøyer og venter til det er for sent. De drøyer år etter år og mener at Herren alltid skal vente på dem og ikke kan lukke døren før de er kommet inn. Slik blir de bedratt, så de til slutt *ikke* kan komme inn.

Den andre årsaken er mye vanskeligere å fatte; den er selve «snublesteinen og anstøtsklippen» (Rom 9,33).

Den kan uttrykkes slik: Mange skal søke så alvorlig å komme inn gjennom den trange døren at de kan forlate far, mor og brødre, ja, sitt eget liv for det. Likevel skal de ikke kunne komme inn – *bare fordi* de ikke vil gi slipp på noe som de henger enda mer ved enn ved livet sitt, nemlig sin egen mening og den anseelsen deres egen omvendelse og selvfornektelse har.

Med andre ord: De søker å komme inn gjennom den trange døren, men lar seg ikke si hvor døren er. De går på og støter hodet mot veggen der det ikke er noen dør.

Dette er det folket Kristus egentlig mener og beskriver med mannen i bryllupet som ikke hadde bryllupsklær på (Matt 22,11–12), og med de jomfruene i bryllupet som riktignok hadde lamper og gikk ut for å møte brudgommen, men ikke hadde olje i karene sine (Matt 25,1–12).

De har nok Kristus og troen i læren, i forstanden og i munnen; men i *hjertet* er noe annet deres vei, noe annet viktigere for dem – nemlig det de selv ved Guds hjelp skal være og gjøre.

Alle løper de, men én får lønnen;
løp, du dyre sjel, så du den får!
Kjemperne som alt har nådd fram til målet,
ser etter deg – hvordan går det deg?

Se deg ikke om – det lammer foten
og gjør blikket flakkende og matt.
Se bare uavlatelig, fast og trofast
mot det mål som er for deg satt.

7. august

> «Og ingen innbygger skal si: Jeg er syk! Det folket som bor der, har fått sin synd forlatt» (Jes 33,24).

Her ser vi at den syndenes forlatelse som ble *vunnet* for oss ved Kristi død, og som vi *tar imot* ved troen, skal være vår for alltid – en daglig og evig nåde. Den skal ikke rokkes eller tas fra oss av de syndene som henger ved oss og tynger oss, og som dessverre også av og til bryter ut.

Nei, så lenge vi blir i Kristus ved troen, skal vi i hver stund stå i én og samme nåde hos Gud. For nåden kommer ikke av gjerningene – ja, i oss selv fortjener vi i hver stund like mye fordømmelse, men i Kristus er vi i hver stund like rettferdige.

Allerede i Det gamle testamente taler Herren om det nåderiket som skulle grunnlegges på jorden ved Kristus. I Jesaja 33 kaller han det «byen med våre høytidsstevner» og «Jerusalem» (Jes 33,20), og til sist sier han om denne byen: «Og ingen innbygger skal si: Jeg er syk! Det folket som bor der, har fått sin synd forlatt.»

I Salme 89 taler Gud om sin pakt med sin Sønn – pakten om en *evig nåde* over dem som Sønnen vant og forsvarte med sin forsoning, de som trodde på ham. Her kalles de «hans barn», Sønnens barn, og han sier: «Dersom hans barn forlater min lov og ikke vandrer etter mine bud, dersom de krenker mine forskrifter og ikke holder mine befalinger, da vil jeg hjemsøke deres synd med riset og deres misgjerning med slag. Men min miskunn vil jeg ikke ta fra ham, og min trofasthet skal jeg ikke svikte. Jeg vil ikke bryte min pakt og ikke endre det som gikk over mine lepper» (Sal 89,31–35).

Og i Det nye testamente sier Johannes: «Mine barn! Dette skriver jeg til dere for at dere ikke skal synde. Og hvis noen synder, har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige. Og han er en soning for våre synder, og det ikke bare for våre, men også for hele verdens» (1 Joh 2,1–2).

Vi skal ikke her regne opp flere av de utallige trøsterike ordene om dette i Skriften, men bare betrakte ett av dem, det første. Der sier Herren at innbyggerne i den byen, nådens rike, ikke skal trenge å klage over eller med bekymring tale om at de er syke – ordet betyr også svake – for de har fått sin *synd forlatt*.

Herren synes å ville si: Når synden blir forlatt, må det jo på forhånd finnes synd og svakhet – ellers ville det ikke hete at de har fått sin *synd* forlatt. Men samtidig betyr det at synden ikke skal tilregnes, tenkes på eller straffes, for det heter *forlatt*.

Det som er forlatt, trenger ikke lenger å omtales eller tenkes på med engstelse, for forlatt er forlatt. «Ingen innbygger skal si: Jeg er syk! *Det folket som bor der, har fått sin synd forlatt*.»

Dette ordet minner også om noe særlig hos de enfoldige, oppriktige nådebarna. De tror nok at deres *synder* er forlatt; men ved siden av har de – slik de selv synes – *noe annet* som de piner seg og bekymrer seg over. Det er *noe* som de ikke kommer på å regne som synd; det er en svakhet, en mangel i kristendommen, en feil eller hva det nå skal kalles.

De sier: Jeg tror nok at Gud forlater meg alle *synder*, men jeg er så svak, jeg har den og den svakheten, og så videre.

Nå sier Herren her at alt dette hører inn under én overskrift: *synd*. «Ingen innbygger skal si: Jeg er syk! Det folket som bor der, har fått sin *synd forlatt*.» Og denne forlatelsen tar bort eller dekker over all svakhet.

Hvilken svakhet er vel ikke synd? Loven krever jo hele mennesket – hjertet, tankene og følelsene. Derfor anklager den også alt disse gjør når det strider mot Ordet.

Og er ikke manglene i din kristendom synder? Er det ikke synd å være likegyldig, treg til Ordet og bønnen, feig i bekjennelsen og så videre? Men alt som er synd, hører inn under *syndenes forlatelse*. Det står ikke at Kristus sonet *hendenes* eller *tungens* synder, men *hele menneskets alle synder*.

Så lenge du blir i Kristus ved troen – samtidig som du alltid lider under synden, våker, ber og strider mot den – er det derfor «ingen fordømmelse» hos deg (Rom 8,1). Forlatelsen strekker seg over alt du er og har.

Om dette sier vår kjære Luther: «Denne læren bør en gripe godt, så en holder fullt og fast på at vår fromhet for Gud består i at vi har syndenes forlatelse. Når mennesket vil ha med Gud å gjøre, bør det vite at verken dets synd eller fromhet gjelder noe.»

Når det gjelder hva jeg skal gjøre, tenke, tale og leve for Gud eller for mennesker, da vil jeg være from, vokte meg for synden og gjøre mange gode gjerninger. Men så snart spørsmålet er hvordan jeg står for Gud – om jeg har hans nåde, eller hvordan jeg skal få den – da vil jeg ikke være annet enn en synder, så denne artikkelen om syndenes forlatelse kan gjelde meg.

Ja, da vil jeg frimodig si i troen: Har jeg synder, så har Kristus rettferdighet. Hans fromhet er min fromhet. Nå er jeg på det stedet der syndene ikke når meg.

Slik er det nådige riket, den lykkelige byen. Om den sa Herren selv: «Og ingen innbygger skal si: Jeg er syk! Det folket som bor der, har fått sin synd forlatt.»

Å syndenes forlatelse, dyrebare skatt,
av ufortjent nåde oss vunnet!
Du er jo for oss i vår elendighets natt
den rike og salige kilden.
Med synd hver en stund mot Guds hellige bud,
hvor skulle vi flykte om ikke hos Gud
blodet stadig strøk ut våre synder?

8. august

«Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg» (Joh 15,4).

Du klager: «Jeg er så kald, så maktesløs i striden mot fristelsene. Jeg ser faren og setter inn alle mine krefter, jeg leser formaningens ord, men alt er forgjeves. Jeg er like kald og like svak.»

Hva er da feilen? Nettopp det samme som da du lå i den samme nøden i din første omvendelse, nemlig *vantroen* – den kalde, drepende vantrotåken som omgir sjelen din. Du kjenner ikke Frelseren rett, du smaker ikke livsvarmen ved hans bryst, der du før fikk liv og varme.

Her ville derfor hjelpen igjen være at du, slik du er, bare kaster deg i forlatelsens favn og blir liggende der til du blir varm og sterk igjen. Det vil si: Vend øynene bort fra deg selv, din elendighet og dine synder, og se bare på Guds hjerte og på Kristi sonende blod og hans forbønn for deg – helt til du får tilbake den gleden og freden som før ga deg kjærlighet og krefter til helliggjørelse.

Å, om det kunne skrives med gullskrift i alle troendes hjerter at hele saligheten til sist hviler på ett eneste punkt: å *bli i ham* som har elsket oss! For da skal det nok bli råd mot synden.

Ta lærdom av et frafalt menneskes ulykkelige erfaring. Først falt det av likegyldighet i en synd som kanskje var temmelig liten – om noen synd kan kalles det – men som likevel slo ned troen og freden.

Det prøvde å reise dem opp igjen og gjenopprette det gode forholdet til Frelseren, som nå var rokket, ved å *forbedre seg*. Etter dets mening betydde det først å angre en tid og vise prøver på omvendelse, og så til sist søke nåde og forlatelse.

Men hva skjer? Fristelsen til den samme synden blir stadig sterkere, og i samme grad blir *vantroen* og den *avmakten* som følger av den, større. Så faller det på ny og får av det dobbelt så mange grunner til å miste motet og holde seg høflig borte fra den rene, hellige Gud.

Slik går det arme mennesket ved vantro skritt for skritt bort fra den eneste Frelseren, til det endelig regner alt for tapt.

Og nå, for å stilne den urolige, ropende samvittigheten, begynner det å søke en falsk trøst, en unnskyldning for den synden som er blitt det for mektig. Eller det prøver å drukne de siste tankene på det det har hatt og mistet, i den alminnelige vantroen og verdens rus. Og så er det slutt; det er dødt.

Hva var nå den avgjørende dødsårsaken her? Jo, at det etter synden ikke straks søkte forsoningens nåde, rensingen i Lammets blod, men gikk bort for selv å bøte på skaden.

Merk deg dette: Det var riktignok ille at det falt i synd; det burde heller ha våket og stridt like til blodet mot det onde. Men se, dette fallet kunne ha blitt leget ved nåden, om det hadde flyktet til den straks. For «Kristus har tatt imot gaver også for de frafalne» (jf. Sal 68,19). Men at det på dette punktet lot fornuften og djevelen bedra seg og tok feil av veien til oppreisning – det ble det dødelige.

Her har vi igjen den smale veien for øye: *før synden*, altså i fristelsens stund eller allerede *på forhånd*, skal du frykte og være redd og «ferdes i frykt» (1 Pet 1,17). Men *etter synden*, om du har falt, skal du frimodig gå fram til nådestolen, lukke øyne og ører for fornuft og følelse og bare kaste deg i nådens elv og vaske av deg urenheten der.

Faren er at vi er altfor trygge og dristige før synden, men altfor motløse og forsiktige etter synden.

Til *våkenheten* hører at du frykter for fall ved den første selvgode innbilningen om din egen styrke; at du skjelver og straks roper om hjelp ved første tegn på at fristelsen er nær; og at du, så langt ditt kall tillater det, flykter fra alle anledninger, steder, personer og forhold som du vet fører fristelse med seg. For å be: «Led oss ikke inn i fristelse» (Matt 6,13), og så av egen vilje kaste seg i armene på den, er å spotte Herren og med vilje bedra seg selv.

Men til *troen* hører at du, så snart du har falt, ikke prøver å rette det opp selv. Nei, du skal straks gå fram med flekkene dine til det rensende forsoningsblodet og vaske klærne dine der – akkurat som om det var første gang du søkte nåde.

Denne øvelsen skulle bryte fornuften din, knuse og smelte hjertet ditt og tvinge deg til å leve daglig med Ordet og bønnen.

Det som ikke blir utrettet ved disse midlene, gjør *den Trofaste og Underfulle* ved korset, om du ber ham om det.

En oppriktig sjel sukker ofte: Jeg bryr meg ikke om hva jeg må lide, bare Guds verk i meg går framover. Å, om Gud selv ville døde mitt kjød, for selv er jeg for svak til det! Se, slike sukk tar den trofaste Gud imot med særlig beredvillighet.

Det er derfor det går slik: Blir du for eksempel fristet til avgudsdyrkelse og begynner å henge ved noe jordisk, tar han det så merkbart fra deg at du kanskje gråter og klager over det. Eller han gir deg det du begjærer, men lar det bli din største sorg.

Kan du ikke holdes i ydmykhet, men begynner å tenke stort om deg selv, slipper han en djevel løs på deg og lar deg komme i tunge fristelser, ja, falle i synd og skamme deg. Da er mindre tapt enn om du ble liggende i hovmod, for da ville alt være tapt.

Derfor gjelder denne regelen: Så mye ydmykhet et menneske vinner, så mye hellighet og nådegaver får det også.

Begynner du å akte Ordet lite og bli ulydig mot det, da lar Gud deg falle i den helvetesild det er å tvile på dets guddommelige opphav, og så videre. Bare du er oppriktig i viljen til å bli helliggjort, så skal din Gud nok gjøre det, om enn på en annen måte enn du tenkte.

Merk deg: Visshet i troen om å være Guds barn
er sterkeste vern mot de nett og de garn
som Satan og verden vil legge.

9. august

> «Tjenere skal du formane til å være lydige mot sine egne herrer i alle ting, og rette seg etter dem … så de i alt kan være en pryd for Guds, vår frelsers lære» (Tit 2,9–10).

Merk deg den beveggrunnen apostelen gir for formaningen sin til tjenerne: «så de i alt kan være en pryd for Guds, vår frelsers lære». Og merk deg at de skal «rette seg etter dem i alle ting». Tjenerne skal rette seg etter hva husbondsfolket ønsker, og ikke etter sine egne meninger og vaner; i alt skal de søke å være husbondsfolket til glede.

Slik gikk det til i den gamle, fromme tiden blant de troende i Israel. Derfor kunne David bruke tjenerens forhold som et bilde på de helliges liv for Gud, og dermed viser han også hvordan trofaste tjenere skal være.

Han sier så vakkert i Salme 123: «Se, likesom tjeneres øyne følger sine herrers hånd, likesom en tjenestepikes øyne følger sin frues hånd, slik følger våre øyne Herren vår Gud» (Sal 123,2). Tjenernes øyne følger herrens hånd – det vil si at de bare gir akt på hvordan herren vil ha det; og på samme måte søker tjenestepikene bare å gjøre fruen til lags.

Men i Kolosserbrevet 3,22 sier apostelen videre at dette også skal skje med hjertens lyst *for Herrens skyld* og med *oppriktighet*, helt uavhengig av om husbondsfolket ser det eller ikke. Han sier: «… ikke med øyentjeneste for å gjøre mennesker til lags, men av et oppriktig hjerte, i ærefrykt for Herren.»

Øyentjeneste er når tjeneren er arbeidsom, trofast og omhyggelig så lenge herren ser det, men forsømmelig, utro og likegyldig når han er borte. Det er et slikt hykleri og en slik forakt for Guds nærvær at Herren selv må hjemsøke det.

Tjen derfor, sier apostelen, *av et oppriktig hjerte*, altså med oppriktighet, *i ærefrykt for Herren*, altså for Herrens skyld, som for Herrens åsyn. Han ser overalt hva dere gjør, hører hva dere sier, og skal gjengjelde alt. Derfor sier apostelen videre: «Det dere gjør, gjør det av hjertet, som for Herren og ikke for mennesker» (Kol 3,23).

Men han viser straks at han ikke bare mener at vi skal tjene *som om* vi tjente Herren. Nei, tjenerne skal tenke på at de *virkelig* tjener Herren selv når de tjener husbondsfolket sitt etter hans befaling. Apostelen sier: «For dere vet at dere skal få arven til vederlag av Herren. *For dere tjener Herren Kristus*» (Kol 3,24).

Her har vi den store grunnvollen både for tjenernes plikter og for oppmuntringen deres: *Dere tjener Herren*. Å, om det en gang ble gitt oss å se dette! Det ligger en hard og tykk hinne over øynene våre så snart det gjelder å se Herrens ord og veier; det er en djevelens makt over sinnene våre at vi ikke får se disse herlige tingene.

Her sier apostelen at tjenere og tjenestepiker, når de etter Herrens bud tjener husbondsfolket sitt, tjener *Herren Kristus* – at de tjener *Herren* med de enkleste husarbeidene!

Men hvem kan se det? Er ikke det apostelen sier her, en dårskap for fornuften?

Tjene Herren? sier du. Nei, en simpel bonde, en fattig husmann, en sint matmor – ja, kuer, sauer og hester tjener jeg, og ikke Herren, ikke engang en engel! Å få tjene en engel ville allerede være altfor stort; aldri ville jeg be om så mye som å få tjene selve Herren Kristus! Og så videre.

Men vent litt, du beskjedne tjener! Du sier at du tjener kuer, hester og sauer. Det er sant. Og hvem har befalt deg det? Er det ikke husbondsfolket ditt? Jo, visst. Men tjener du ikke da dem som har befalt deg det, nettopp ved at du steller dyrene deres? *Gjør en det noen befaler, så tjener en jo ham!*

Men da må vi spørre igjen: Hvem har så befalt deg å tjene og lyde husbondsfolket? Det er jo Herren i himmelen. Tjener du ikke da ham, siden han har befalt deg det?

Tjener du ikke da Herren nettopp ved å tjene disse hans skapninger, din husbonde og din matmor? De er jo like visst Guds skapninger som de nevnte husdyrene er husbondens. Skal ikke Gud, som har skapt din husbonde, ha like stor omsorg for at *han* blir tjent, som husbonden har for kuene og sauene sine?

Om øynene dine ble åpnet rett, og du fikk nåde til bare å se på Guds ord og ordning, ville du se at du ikke bare har den store æren å få tjene engler. Nei, du tjener virkelig Gud selv i de minste husarbeidene dine, for det er Gud som har befalt deg å tjene og lyde husbondsfolket ditt.

Av dette følger dyrebare lærdommer for tjenere. Den første er denne: Når det er *Gud* som har befalt deg å tjene og lyde husbondsfolket ditt, skal du ikke spørre hvordan de er, eller om også de gjør sin plikt. Din plikt blir i alle fall den samme, *for du tjener Herren*.

For det andre: Er du en kristen som gjerne vil gjøre noen gode gjerninger, men synes du mangler all anledning til det fordi tjenesten er så krevende og livet ditt går så unyttig bort – da skal du lære å tenke på at du nettopp i tjenesten din gjør de beste gjerninger. Det gjør du når du for Herrens skyld bøyer deg under alt det tunge i tjenesten og er tålmodig, lydig, ydmyk og trofast mot husbondsfolket ditt; «for du tjener Herren Kristus».

Du, Herre, har min lodd meg gitt;
gi at jeg, nøyd med det som er mitt,
gjør alt det gode som jeg kan,
og søker fred med hver en mann,
men også søker deres vel
som gir meg brød for dag og kveld.

Lær meg å lyde deres bud
så jeg tjener deg først, min Gud,
du som med klare blikk ser ned
der intet menneskeøye ser.
Ja, hjelp meg alltid vandre så
at jeg din lære pryde må.

10. august

«La Kristi ord bo rikelig blant dere» (Kol 3,16).

Slik går det virkelig til der livet i Kristus er friskt og varmt, og slik burde det jo alltid være! I en slik tid er det ikke stort behov for denne formaningen.

Men det kommer andre tider – «da det dro ut før brudgommen kom, slumret de alle inn og sov» (Matt 25,5). Da blir tiden lang og ensformig og kristendommen en gammel hverdagssak, og en blir treg, likegyldig og forsømmelig, både når det gjelder egen sjel og brødrenes. Det er særlig da denne formaningen trengs.

Så lenge det ennå er noe olje i lampen, *elsker* de troende likevel denne formaningen. Dermed skiller de seg fra dem som er *kjødelig sinnet*, og som rett og slett strider mot dette apostelens ord. Men selv om ånden er villig hos de troende, er kjødet så skrøpelig og tregt (Matt 26,41) at de heller ikke i dette kan «gjøre

det de vil» (Gal 5,17). Formaningen blir ikke fulgt så godt som den blir elsket og anerkjent.

Å, på den ene siden ser en hvordan Kristi ord, som skulle bo rikelig i alle kristnes hjerter og hjem, tvert imot bor svært kummerlig der! Den innbyrdes undervisningen og formaningen har hos mange nesten helt opphørt. Salmene, lovsangene og de åndelige visene har stilnet, eller de synges nok, men ikke lenger for *Herren* og i *hjertet* – bare for mennesker og med munnen.

Og på den andre siden tenker en over hvor overmåte viktig saken er. For nettopp dette, at Kristi ord bor rikelig i oss, er det sanne «universalmiddelet» mot alt åndelig ondt, både hos den enkelte kristne og i menighetene, ja, for hele Kristi kirke på jorden.

Tenker en på hvor stor velsignelse det ville være både for de enkelte kristne og for alle omkring dem om Kristi ord bodde rikelig hos dem, og på den andre siden hvor stor skade og hvilket tap det er når det ikke skjer – da blir en grepet av en viss engstelse og motløshet ved denne formaningen. En kjenner at ingen ord er sterke nok om dette, og ingen hjerter åpne nok for en sak av slik vekt.

Men hva skal en gjøre? Den som kan fatte dette, han fatte det!

Vi vil nå se hva apostelen mener med formaningen sin. Han formaner oss her nettopp til det som en – Gud være lovet – får se i slike tider og på slike steder der en åndelig vekkelse og et evangelisk trosliv blusser opp, og der en Guds plantning blomstrer.

Der ser en hvor rikelig Kristi ord da bor i sjelene. Det blir lesning, samtale og sang, innbyrdes undervisning og formaning, glad og fortrolig og med hjertens fryd og smak, og det til alle tider og på alle steder.

Derfor står verden der ennå i dag like forbløffet, forbitret og spottende som de jødene som sa: «De er fulle av søt vin!» (Apg 2,13), da apostlene på den store pinsedagen begynte å tale om Guds store gjerninger med nye tunger.

Der ser en hva apostelen mener når han sier: «La Kristi ord bo rikelig blant dere, så dere lærer og formaner hverandre i all visdom med salmer og lovsanger og åndelige viser.» Om vi alltid ble like brennende i ånden, om den første kjærligheten aldri ble kald, ville det være nettopp dette apostelen formaner til her.

Vårt åndelige og evige vel krever at vi stadig blir værende og vokser i nåden og i kunnskapen om Kristus. Derfor må vi aldri bli forsømmelige og la Ordet bli skjøvet til side, men alltid holde ved like og spre den hellige ilden med lesning, samtale og sang, med innbyrdes lærdom og formaning.

Ellers går det som Jesus sa til engelen for menigheten i Efesus: Om han ikke vendte tilbake til *den første kjærlighet*, ville Herren flytte lysestaken bort fra sitt sted (Åp 2,4–5).

Dette er derfor ikke noe valgfritt, som en kan gjøre eller la være etter eget behag og likevel beholde livet. Nei, vil vi ikke ende i kjødet og i den evige død, må vi hele tiden holde det åndelige livet ved like med en daglig omgang med Guds ord.

Som et barn blir født opp med melk, må også det nye mennesket ha sin melk, og den er «Kristi ord». En kristen må derfor med stadig flid leve med Bibelen og gi sjelen næring der.

Apostelen sier: «La Kristi ord bo blant dere!» – og ordet betyr også i dere. Ikke bare ha husly hos dere en kort tid, som en gjest, men *bo* i *dere* for alltid, sier han. Kristi ord skal forene seg helt med vårt innerste og bo og råde der hele tiden.

Han sier også *rikelig* – ikke bare i visse korte stunder, men stadig, overalt og på mange slags måter. Har du ikke anledning til å høre eller lese det så mye, kan du likevel *tenke* på Guds ord, *tale* eller *synge* noe av det.

Slik byr Herren oss å innprente Ordet i barna våre med flid overalt: «når du sitter i ditt hus, når du går på veien, når du legger deg, og når du står opp» (5 Mos 6,7). På samme måte skal vi alltid og overalt øve oss selv i Kristi ord, også når det legemlige arbeidet ikke gir oss tid til å vie oss særskilt til det.

Ditt ord er i vår nød og sorg
vår sikre trøst og faste borg;
ved det bevar din kirke ren
og vern den mot all skade og men.

Gi at ditt ord oss lyser så
at vi i mørket ei skal gå,
men gjennom denne jammerdal
få vandre hjem til himlens sal.

11. august

> «Og hvis noen synder, har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige» (1 Joh 2,1).

Her taler apostelen til de troende, som han kaller «mine barn». Han formaner dem til *ikke å synde* men i samme åndedrag regner han med at det likevel kan hende at de synder – «hvis noen synder».

Men hva sier han så om en slik? Hva skal en slik tenke og gjøre? Apostelen sier at han i det øyeblikket har en talsmann hos Faderen, og at han da skal minnes det: «Og hvis noen synder, har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige» – nettopp *da*, når han har syndet.

Meningen i apostelens ord synes å være denne: Mine barn, jeg skriver dette til dere for at dere ikke skal synde og ikke være likegyldige, nå når dere er blitt renset i Jesu Kristi blod og har fått syndenes forlatelse – for det har han talt om like før. Nei, nå skal dere desto mer trofast våke, be og stride mot all synd.

Men om det likevel går så ille at dere synder, av kjødelig svakhet, ved verdens forførelse og djevelens list – og det skjer lett, for dere kan aldri våke så trofast at disse fiendene ikke av og til kaster dere over ende – da er det riktignok beklagelig. Det hadde vært bedre om dere aldri hadde syndet slik; ja, dere har virkelig fortjent Guds unåde og å bli forkastet.

Men nå skal det likevel ikke skje at Gud blir unådig mot dere. For dere har en talsmann hos Faderen, som tjener dere nettopp når dere har syndet – ja, ellers aldri. Den som ikke har syndet, trenger ingen mellommann, forsoner og talsmann.

Altså: Gud vil på ingen måte at dere skal synde, men enda mindre at dere skal miste motet og gå fortapt. Derfor har han selv gitt dere en talsmann.

Videre sier Johannes om Kristus: *Den Rettferdige*. Hva skal jeg tenke ved det? Jo, dette: Er jeg syndig, så er Kristus rettferdig og hellig, og det er nok. Hans rettferdighet er min rettferdighet.

Videre: «Og han *er* en soning for våre synder» (1 Joh 2,2). For *hvilke* synder? Visselig for *alle* ellers var han ikke til nytte for oss, og da var han død forgjeves.

Kristus har med sitt blod sonet ikke bare noen synder, men alle; og ikke bare innbilte og oppdiktede synder, men virkelige; ikke bare de små, men også de store; ikke bare hendenes eller tungens synder, men også hjertets og tankenes; ikke bare de gamle, men også de nåværende – eller som Luther frimodig sier: «Ikke bare de overvunne og avlagte synder, men også de synder som ennå er sterke og mektige.»

Sier du nå: Ja, Kristus er en soning for de helliges synder, som for Johannes, Peter, Paulus og andre slike – men hvem vet om han er det også for mine? Da sier Johannes her: *Ikke bare for våre, men også for hele verdens*. Og «hele verden» betyr ikke bare Johannes, Peter, Paulus og andre hellige; til verden hører alt som heter menneske.

Undersøk bare om du er et menneske, så vet du at også dine synder er sonet og tatt bort ved Kristi død.

Men, sier du kanskje, med dette får jeg likevel bare trøste meg når jeg har vært from, har gjort det Guds ord krever, og ikke har syndet! Apostelen sier det motsatte: «Og hvis noen synder, har vi en talsmann hos Faderen.» Merk deg nøye at det er nettopp *da*, når noen har syndet, at vi har en talsmann; for på det hviler hele ordets vekt og verdi.

Vi vil gjerne tro på og verdsette forsoningens nåde, men bare når vi selv har vært bedre og mer andektige, har bedt, lest, gjort noe godt og så videre. Men så snart vi har falt og syndet, eller forsømt bønnen og vært likegyldige – og alt dette er tunge synder – da får ikke Kristus med sin forsoning gjelde noe. Da er det som om en ikke hadde noen frelser og talsmann, eller som om han bare var kommet for de rettferdige og bare tjente oss når vi selv er det vi bør være.

Men apostelen sier her det motsatte: Det er nettopp når vi har syndet, at talsmannen tjener oss. Av dette følger at de som tror på Kristus, er i en stadig nåde, som ikke vakler og skifter slik deres egen fromhet skifter.

Dette er nå den læren om den daglige og evige syndenes forlatelse som er åpenbart i hele Herrens ord. Den er så yndig og trøsterik at ingen hykler eller falsk kristen burde få høre den; for det blir vanligvis til fortapelse for dem, ettersom de «forvender vår Guds nåde til skamløshet» (Jud 4).

Likevel har vi ikke lov til å tie med den. Den må forkynnes til trøst og salighet for de arme, fortvilte og fattige hjertene. Slike hjerter henter heller ikke annet enn ny lyst og kraft til helliggjørelse av den overstrømmende nåden.

De derimot som tar den som påskudd for å være trygge og bli i synden – det vil si de som ikke søker å overvinne og kaste bort synden, men heller å unnskylde og forsvare den – det er *de* som «forvender vår Guds nåde til skamløshet», og som *gjør synd*.

Om dem sier den samme milde Johannes i det samme brevet at den som gjør synd, er av djevelen; den som er født av Gud, gjør ikke synd, han kan ikke synde (det vil si gjøre synd), fordi han er født av Gud (1 Joh 3,8–9).

«Dersom vi sier at vi ikke *har* synd, da bedrar vi oss selv, og sannheten er ikke i oss. Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han *forlater* oss syndene og *renser* oss fra all urettferdighet» (1 Joh 1,8–9).

Bare Frelserens rettferdighet
min prydelse er i evighet;
med den jeg vil for Gud bestå
når fram for ham jeg engang skal gå.

Jeg tror at Jesu dyre blod
mot all min synd er renselsflod,
en kilde til all salighet,
som gjelder i all evighet.

Og derfor skal hans blod og død
nå bli min eneste trøst i nød.
I liv og død jeg stole får
på Jesu dyre blod og sår.

12. august

> «For likesom Kristi lidelser kommer over oss i rikt mål, så er også vår trøst rikelig ved Kristus» (2 Kor 1,5).

Hvor nødvendig blir det ikke for en kristen å ha sitt hjertes feste, skatt og glede i Herren alene, for ikke helt å gå til grunne i sorg (jf. 2 Kor 2,7) i denne onde og jammerfulle verden, og for ikke å miste den freden som betyr så mye! Han må stadig holde hjertet ved like og styrke det med våre høye, himmelske gledeskilder: vår store lykke, vår herlighet og våre rikdommer i Herren.

Det kan ikke nektes at usigelig bitre erfaringer kan ramme en kristens hjerte i denne onde verden, som med god grunn kalles en jammerdal. Hvor mye lidelse og trengsel har ikke syndefallet spredt over jorden: de mest hjerteskjærende tap og sorger, den mest trykkende nød og smerte!

Og for en sjel som lever under Åndens tukt – hvor mye sorg volder ikke synden som bor i oss, den urolige samvittigheten og alle Satans brennende piler (Ef 6,16) i det skremte og blødende hjertet!

Dessuten er vi omgitt av hele massen av onde sjeler som står i forbund med fienden. Og hvor mange slags plager og hjertesorger kan ikke den flokken påføre en arm flyktning som har våget å gå ut fra Babel og vitne om dets fordervelse!

Sannelig er det sorger og anfektelser nok her! Sannelig trengs det her en overmenneskelig og overjordisk trøst, om vi under alt dette ennå skal beholde noe trøst og ikke gi opp på veien.

Og likevel sier Paulus at han ikke bare hadde trøst, men også «glede i overflod i all vår trengsel» (2 Kor 7,4).

Hvordan går nå dette til? Hvordan kommer en til et så underlig sinn at en kan ha glede i trengselen, ja, en overstrømmende glede?

Vi har sett utallige eksempler på det til alle tider – eksempler på svake, skrøpelige kristne som har kunnet miste alt, til og med livet, og det med et smilende, glad ansikt og et hjerte fullt av fryd. Hva er hemmeligheten og kunsten ved å få et sinn så hevet over alt jordisk, ved å komme i en så uavhengig stilling at all verdens ondskap og alle helvetes makter ikke kan rane fra oss vår fred og glede?

Hør og merk deg! Det skjer bare ved at vi eier en så stor lykke, og holder den levende fast i hjertet, at den mer enn veier opp for alt det bitre som kan møte oss her.

Her er hemmeligheten: å ha en lykke som er stor nok og veier opp for alt – men ikke bare som en kald viten i forstanden; nei, med en levende tro i hjertet og i full visshet. Sammen med den store lykken trengs det altså også Den Hellige Ånds nåde i hjertet.

Derfor sier apostelen helt kort at glede og fred er *Åndens frukt* (Gal 5,22). Men grunnen og måten de blir vunnet på, er *denne*: at hjertet blir fylt av sin store lykke.

Gi bare akt på dette bildet: En virkelig lykkelig brud er blitt løftet opp fra den dypeste fattigdom og ringhet og har fått kjærligheten til en rik, fornem og i alle måter elskverdig herre, som hun elsker mer enn sitt eget liv.

Er hun nå på vei til hans palass for å bli forent med ham der og ta imot all den rikdom, lykke og glede som venter henne – hvor lett bærer ikke *hun* da alt det strevsomme på reisen! Hvor glad smiler hun ikke over et lite tap!

Om et vilt menneske ved veien kaster et sint blikk og et krenkende ord mot henne, gjør det henne ikke lenge bedrøvet. Mannens kjærlighet og smil til henne er nok, og hennes store lykke fyller hjertet hennes helt.

Se her! Det trengs bare at hjertet er fylt av den store lykken som veier opp for alt: å stå i samfunn og vennskap med Den Allmektige, å vite seg utvalgt til evig liv, til barn og arving i himmelen, til brud for herlighetens Herre.

Å i hjertelig tillit kunne hvile hodet mot Frelserens bryst og med full trosvisshet si: *Min elskede er min, og jeg er hans* (Høys 2,16) – se, dette er noe som kan gjøre vår glede «fullkommen» (Joh 15,11).

Det vil si: ikke slik den skal bli i himmelen, men slik den kan være her i troens rike, der vi ennå er på vei til vår Herres palass, og der vi ennå i denne jordiske hytten bare ser og føler det som er for øynene, i oss og omkring oss. Når vi likevel allerede har vunnet det hjertet vårt framfor alt ønsker og søker, og kan glede oss over det, så vi synger: «Min høyeste lykke grønnes, jeg har alt det jeg ønsker; for hele Frelserens person er min ved troen» – da kalles det en «fullkommen glede».

Aldri er jeg uten fare,
dog kan alltid trygg jeg være;
alltid noen nød, men se:
alltid også en Frelser her.

Aldri fri for syndens smerte,
men dog trøstet ved Guds hjerte;
aldri uten kamp og strid,
alltid dog i dypet fred.

Ofte jaget, ofte fanget,
men dog aldri helt forgangen;
ofte uten kraft og råd,
aldri uten hjelp og nåd.

Alltid kjær for Faderens øye,
Jesus, enda jeg tror det knapt;
alltid helt fordømt i meg,
alltid salig bare i deg.

13. august

> «Jeg vet om dine gjerninger, at du har navn av at du lever, men du er død» (Åp 3,1).

Dette er en fryktelig tilstand. Herren taler her om den finere og mer skjulte formen for hykleri.

Et menneske kan være uklanderlig i alt som vises av kristendom, ja, kanskje en framstående kristen blant brødrene. Han kan tale både om omvendelse og tro, om nåden og helliggjørelsen, og dessuten leve i samsvar med sin bekjennelse og med kristne skikker, så mennesker, som bare ser det som er for øynene, med rette regner ham som oppriktig.

Men under alt dette kan det i hans skjulte, stille indre finnes en alvorlig mangel, nemlig mangel på erfaring av åndelig liv. Han kjenner for eksempel ikke igjen den ånd av frykt og ærefrykt for Herren som kjennetegner de levende kristne. Den viser seg i mistillit til seg selv, i redsel for å bedra seg selv, i misnøye og sorg over det onde i en selv – og alt dette er lovens verk i hver sann kristen.

Derfor erfarer han heller ikke den hvile og vederkvegelse som Jesus gir dem som strever og har tungt å bære. Han smaker aldri den dobbelte trøsten som barnet får når det er bedrøvet over en feil det har gjort, og så får forlatelse. Han har aldri den barnlige gleden i evangeliet som til hans forundring lyser ut av øynene på de enfoldige, men rett troende barna, og som er et kjennetegn på liv.

Men se, han leser likevel om alle disse livstegnene, disse Åndens frukter, i Den hellige skrift, som kjennetegn på sant liv. Og selv om han mangler dem, fortsetter han å tro det beste om seg selv. Han lar seg ikke advare av de tegnene Skriften selv har satt opp, men tror mer på seg selv enn på dem og blir værende urørt.

Dette må en vel kalle å forvende nåden til skamløshet.

Når en ikke kjenner igjen i egen erfaring de beskrivelsene av et sant nådeliv som Guds Ånd har gitt oss i Skriften, og likevel blir værende rolig i den tro at den store, rike nåden skal dekke også denne mangelen, da forvender en nåden til skamløshet. Det skjer på en finere og mer skjult måte, men er like ulykkelig som å leve i grove kjødets gjerninger under nådens dekke.

Spørsmålet er ikke om nåden er stor nok til at alt kan forlates. Saken er at ditt hjerte ikke er rett for Gud; du lever i en skjult åndelig død.

Det er denne finere formen for misbruk av nåden til skamløshet som Jesus så rystende bebreider engelen for menigheten i Sardes: «Jeg vet om dine gjerninger, at du har navn av at du lever, men du er død.»

Merk deg: «*du har navn av at du lever*». Du har en slik bekjennelse og ferd at du blir regnet og hilst som en av de levende kristne. Du er ikke av verden, som ikke har navn av å leve; du hører til flokken av levende kristne. Men – du er *død*.

Den samme skjulte døden taler Jesus om i Matteus 25, om de ti jomfruene, der fem var kloke og fem uforstandige.

Merk deg: Disse ti var helt like i alt som kunne ses. De var alle jomfruer, det vil si atskilt fra verden og fra å bli smittet av laster. De hadde alle lampene sine, de gikk alle ut for å møte brudgommen, og ingen ante noen alvorlig mangel. Slik skildrer Herren Jesus her en sjels tilstand!

Men der inne i lampen var mangelen, og den var så stor at de ble stengt ute fra bryllupet for evig. De hadde ingen olje; det tok ikke fyr, det brant ikke, det var dødt. Hadde de ulykkelige jomfruene ant noe slikt, ville de sannelig ha prøvd lampene sine innvendig i tide.

Også en oppriktig kristen står i fare for dette skjulte misbruket av nåden til skamløshet, om han mister «ånden til frykt for Herren». Da *slutter han å granske* sin *tros* indre liv og kraft. Han blir forhekset og fornøyd med kunnskap og ytre skinn, tilfreds med at det finnes nok av nåde i Guds hjerte, og likegyldig til om han har nådens liv i sitt eget hjerte.

Ja, han begynner å bli fornøyd med seg selv, mister følelsen av synd og indre strid, og har alltid lett for å tro.

Hit kan han lett komme når han har fått øye på faren på den motsatte siden. Den faren er å gjøre dette indre livet, nåden i eget hjerte, til grunnlag for tro og trøst – den forfinede selvrettferdighetens villfarelse, at en ikke får flykte til Kristi fortjeneste før en har nådens verk og liv i sitt hjerte.

Når han har lært å forstå denne villfarelsen, kan han lett gli over i den motsatte. Da forakter han i kjødelig trygghet apostelens formaning: «Ransak dere selv om dere er i troen!» (2 Kor 13,5).

Men denne skjulte døden og kulden, som fører til *evig død*, består i at du ikke *kjenner* din kulde og ugudelighet så sterkt at du blir drevet til virkelig å flykte til Kristus. Du nærmer deg ham bare med munnen og ærer ham med leppene (Matt 15,8), med en sterk, død tro som ikke har noen hjertets sult og tørst etter ham, og ingen glede i ham.

Av alt dette kan vi merke at veien er smal og gudsfryktens hemmelighet stor.

Å Herre, du meg bevare, jeg kan ei verge meg,
og farene i verden er så mange;
jeg er ennå ikke hjemme for evig tid hos deg,
så la da intet ta meg til fange!
Å, la meg aldri tenke at selv jeg noe er,
og la meg aldri trives i fremmedlandet her,
men glad i troen vente på å møte deg.

14. august

«… og Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7).

Du som er en virkelig stor synder: Tenk over hva du kan sette opp mot dette! Gi akt på hvordan apostelen taler her! For at du i det minste i noen grad skal

merke hva dette store forsoningsmiddelet gjelder, vil vi betrakte hvert ord i dette dyrebare skriftstedet.

Se først hvem personen er som det tales om her: *Jesu, hans Sønns blod* – Guds Sønns, for det er Gud apostelen nettopp har talt om. Tenk – *Jesus Kristus*! Han som så lenge før var lovet som «kvinnens ætt» (1 Mos 3,15), «Herrens salvede» (Kristus), han som har sin «utgang fra gammel tid, fra evighets dager» (Mika 5,1).

Likevel ble han født i Betlehem, mens englene sang i skyen: «I dag er det født dere en frelser, som er Messias, Herren» (Luk 2,11), og videre: «Du skal gi ham navnet *Jesus*, for han skal frelse sitt folk fra deres synder» (Matt 1,21).

Herren *Jesu blod* – tenk hva det gjelder! Hvilken kraft ville ikke dette ordet ha om det sto bare slik!

Men det står noe enda herligere. Apostelen vil med vilje peke på personens verdi og betydning, og derfor har han lagt til: *hans Sønns* – «Jesu, hans Sønns blod», det vil si Guds Sønns blod.

Så følg da apostelens pekefinger og se på disse ordene: *Guds Sønns!* Å, er det mulig? Er det sant? *Guds Sønn!* Og Guds Sønn utøser sitt blod for oss! Er det sant?

Ja, er ikke dette sant, da er ingenting sant i Guds ord, og da henger alt sammen i løse luften. Nei, du kjenner at det er sant. Å, så tenk da over hva dette veier!

Den store, allmektige Herren Gud, som i tidenes begynnelse skapte hele verden og denne slekten, mennesket, har så elsket verden at han ga sin eneste Sønn, sitt eget vesen (Joh 3,16). Han lar ham ikle seg vårt kjød og bli vår bror og mellommann. Tenk, for en person!

Herren Gud ga oss ikke en engel eller en helgen – for noe slikt forslo ikke – men den enbårne Sønn, sann Gud av Gud, Faderen lik i guddommelig makt og herlighet. En slik person blir gitt til frelse for de falne barna.

Og det er verdt å merke seg at Sønnens menneskenatur er forent med guddommen på en slik måte at hans blod i Skriften også kalles *Guds blod*. Slik sier Paulus: «Den Hellige Ånd har satt dere som tilsynsmenn … for at dere skulle vokte *Guds menighet*, som *han* vant seg med sitt eget blod» (Apg 20,28).

Tenk, for en dyr løsepenge! Himlene er hans henders verk, jorden og alt som er på den, har han gjort, så alle mennesker for ham bare er «som en dråpe i et spann, som et støvgrann i en vektskål» (Jes 40,15). Og en slik person gir seg selv, sitt liv og sitt blod, til frelse for mennesker.

Om dette blodet sier nå apostelen at det «*renser* oss fra all synd». Hva menes med denne «rensingen»? «Hjelper det oss til å bli rene?» Nei, det *renser* oss, sier han. «Renser det oss fra *lysten* til synd?» Ikke slik; det renser oss fra *synden*. «Ja, fra den åndelige søvnighetens og treghetens synd!» Nei, bruk bare øynene: «fra all synd», sier han. Og det gjør «blodet»? Ja, blodet.

Men lærer ikke Johannes selv at *Ånden* renser oss? Jo, men ikke i samme mening som Guds Sønns blod gjør det. Det er helt nødvendig at du først forstår og tror hva dette blodet gjør, før du kan få noen rensing ved Ånden.

Hadde det her vært talt om Ånden, ville rensingen ha betydd helliggjørelsen. Men her tales det om *blodet*, forsoningsmiddelet. Det er altså forsoningens

rensing det tales om her: at skylden blir strøket ut. Det er det Kristus selv sa om sitt blod: «som utgytes for mange til syndenes *forlatelse*» (Matt 26,28).

Det skulle gi liv og ånd i hjertet ditt om du fikk nåde til å se hvordan Guds Sønns blod alene renser oss for Gud fra all synd, så Gud selv sier: «Dere er rene» (Joh 13,10).

For det første ble alle verdens synder strøket ut ved Kristi død. Slik sier apostelen uttrykkelig at Kristus «gjorde fred ved blodet på hans kors», både for det som er på jorden, og det som er i himlene (Kol 1,20). Derfor ser Gud, som har fått sitt krav oppfylt, alle mennesker som dyrt forsonet, og hans sendebud ber nå bare: «La *dere* forlike med Gud!» (2 Kor 5,20).

Men for det andre følger av dette – og det er det teksten vår egentlig sikter til – at hver den som holder seg til Kristus, alltid er ren fra alle sine synder for Guds øyne, for dette blodets skyld. Han lar seg refse for synden, men holder seg likevel til nådestolen og «vandrer i lyset».

Alt det urene og syndige som ennå bor i hans kjød og dessverre daglig rører seg i tanker, ord og gjerninger, blir aldri tilregnet ham. For Guds øyne er han ren i hver stund, bare ved forsoningskraften i dette evig gyldige blodet; han står som under et stadig nåderegn.

Det er avgjort hos Gud at ingen synd noen gang skal tilregnes ham, for han har blodets forsoning for seg, og derfor er han ren.

Her merker vi at dette blodet gjelder noe mer for Guds øyne enn for våre: For Guds øyne er alt rent der vi ser bare urenhet, så sant noen er i Kristus. Og selv om vi ikke ser og tror så mye av blodets sonende kraft, gjelder det likevel for Gud.

Har du mye skyld,
Gud er deg dog huld;
her ved Jesu kors han strøk
gjeldsbrevet og tok deg opp.
Se Guds rene Lam
og gå frimodig fram.

Er du såret, lam,
kom til korsets stamme!
Se det blodet som der rant –
nettopp for deg det seier vant.
Se Guds rene Lam
og gå frimodig fram.

15. august

«Takk for alt! For dette er Guds vilje for dere i Kristus Jesus» (1 Tess 5,18).

Hvilken menneskelig tanke kan rekke til, hvilken tunge kan si alt det vi burde takke, prise og love vår Gud for! *All jorden er full av hans herlighet* (Jes 6,3). Alt øyet møter, vitner om Guds godhet og storhet og om hans kjærlighet til mennesket, for alt som er på jorden, er skapt for oss.

Og så tror og bekjenner vi at han også ga sin enbårne Sønn for oss alle, for at vi skulle få det evige livet som en fri gave – «det riket som er beredt for dere fra verdens grunnvoll ble lagt» (Matt 25,34).

Hvor burde ikke hjertene våre være bare én evig og uopphørlig lov og pris og takk for alt dette! Sannelig, hele vårt liv skulle ikke være noe annet enn lov, pris og takk. Alt som er i meg – sjel og sanser, hjerte og tanker, ord og gjerninger – alt skulle love Herren. Er ikke det rimelig?

Men når dette ikke skjer, og du tvert imot går helt kald og utakknemlig omkring, kanskje misfornøyd og utålmodig over de aller minste ubehageligheter – er det da ikke rett å si at du har fortjent at Gud i evig vrede i samme øyeblikk kaster deg i helvete?

Ja, slik ser og kjenner de troende det, så de av hjertet vitner at de bare for denne synden fortjener helvete alle dager.

Men de som ikke bare er likegyldige og forsømmelige i å prise vår Gud, men rett og slett er misfornøyde og utålmodige med det han har gitt dem, skal vokte seg vel. Herren kunne virkelig komme til å gi dem etter fortjeneste når de ikke er fornøyde og takknemlige for det de har fått.

Utakknemlighet er en så avskyelig synd både for Gud og mennesker at det er blitt sagt: Et utakknemlig menneske er den tyngste byrden jorden bærer.

Utakknemligheten er den tørre vinden som får alle Guds nådekilder til å tørke ut for deg. Herren Gud kan jo ikke lønne utakknemligheten mer rettferdig og passende enn ved å ta fra deg det gode du akter så lite.

Derfor bør vi i tide våkne opp over denne tunge synden og be Gud om tilgivelse og om nåde til omvendelse. For som allerede sagt: Guds velgjerninger mot oss er så mange og store at hele vårt liv burde være én evig og uopphørlig takk og lov.

Takknemligheten er ikke bare din helligste plikt mot Gud; den ville også gjøre deg selv til et lykkeligere menneske, gjøre sinnet ditt tilfreds og bønnen din varm og trøsterik. Vi vil bare tale om det siste.

Hva er grunnen til at mang en ellers alvorlig sjel er så kald, død og nedslått i bønnen, og har så liten trøst og tillit når han ber i bekymringens stunder? Uten tvil den at en begynner rett på å be uten først å ha takket og lovet.

«Jeg undret meg,» sier en mann, «da jeg leste Luthers alvorlige bemerkning om denne bakvendte rekkefølgen, at en begynner med å be og ikke først takker og lover. Men nå har jeg levende erfart hvilken utmerket bemerkning det var.»

Luther taler over Salme 18,4: «Jeg vil love og påkalle Herren», og sier: «En kan ikke tro hvilket kraftig middel det er å love Gud når en fare støter til. For så snart du begynner å love Gud, blir det onde straks mildnet, det trøstige motet vokser, og så følger påkallelsen av Gud med tillit. Derfor har alle Guds rette tjenere passet nøye på ikke å søke trøst og hjelp mot det onde på noen annen måte eller i noen annen rekkefølge enn den denne versen lærer oss: *En skal ikke først påkalle Herren, men først love ham*.

«Det finnes mennesker som jamrer seg for Herren, men ikke blir hørt. ‹De roper, men det er ingen som redder dem – til Herren, men han svarer dem ikke› (Sal 18,42). Hvorfor det? Fordi de ikke lovet ham da de ropte til Herren, men var harme på ham. De har ikke stilt seg for øye hvor god Herren er, men bare tenkt på sine bitre erfaringer. Men ingen blir fridd fra det onde ved bare å

se på sin elendighet og bli forskrekket over den, men ved å holde seg til Herren og se på hans godhet.»

Det synes likevel å være et vanskelig råd å følge, at en i nødens stund skal begynne med å love Gud. Men dette er også noe som skal kjennetegne den renere troen og den ekte bruden. Hun holder brudgommen høyere enn alle hans gaver, og hun ærer og priser Herren selv, ikke bare når han gjør det vi liker, men til alle tider, for det han er i seg selv. Skjøgekjærligheten kan bare takke for gaver, men ikke love Herren for hans egen herlighet.

Likevel blir det også for de troende en vanskelig kunst å løfte seg opp til Guds egen evige godhet og trofasthet midt i nødens og bekymringens mørke.

Men prøv bare å ta til å love Gud når du er i dette mørket. Senk deg ned i Guds egenskaper og i de store prøvene på dem som du og alle hellige har hatt før. Så skal du snart erfare lettelse og til sist sanne Davids ord: «Det er godt å lovsynge vår Gud, det er herlig, lovsang sømmer seg» (Sal 147,1).

Lov da Herren! For Herren å love
det er en kostelig, herlig ting;
de elendige reiser han opp i sin nåde –
syng så hans lov med harper i vekselsang.

Han har ei lyst til de stolte og sterke,
men i de fattige har han behag;
dem som ham frykter og håper på ham,
dem velsigner han og gir dem fred.

16. august

«… og i det rette liv kunnskap» (2 Pet 1,5).

I sitt andre brev har apostelen Peter formant de troende: «Legg nettopp derfor all vinn på at deres tro viser seg i rett liv.» Så legger han til: «og i det rette liv kunnskap». Det er et underlig ord, men rikt på sunn lærdom – også for de mest nidkjære kristne.

Hva betyr så dette: «i det rette liv *kunnskap*»? Ordet Peter bruker her, betyr kunnskap, visdom og forstand.

Se, her er lærdommen! Ordet for «rett liv» betyr egentlig *dyd*: hellig nidkjærhet og kraft. En sann kristen skal ikke bare øve slik dyd; han skal også se til at han øver den på den mest forstandige måten, med visdom og dømmekraft.

Han må ikke gå blindt fram. Han skal be om lys fra Herrens Ånd og stadig tenke etter hva som i hvert enkelt tilfelle er det viseste og tjener best til å fremme Guds ære og menneskers vel. Er ikke også dette en svært viktig formaning?

Ja, la oss tenke på hvor mangfoldig Satan er i sine kunster når han vil føre oss vill. La oss tenke på hvor stor skade og forargelse det volder når en kristen i velment, men uklok nidkjærhet gjør en «dårskap i Israel», gir spotterne noe å ta tak i og blir til anstøt for svake sjeler.

Å, hvor viktig må det da bli for oss å frykte vår egen ånd og uten opphold be Gud om hans lys og søke å få mer og mer kunnskap om hva som er Guds vilje: det gode, det som han har behag i, det fullkomne (Rom 12,2).

Men å, for en oppriktig ånd og for en streng vakt over hjertet som trengs her, så ikke en skalk skal gjemme seg bak denne visdommen som påskudd! For kanskje er det i virkeligheten ikke Guds ære og sjelers vel du søker, men bare menneskers gunst og kjødelig ro. Da er din visdom og forsiktighet egentlig ikke annet enn naturen som vrir seg unna korset, unna menneskers hat og forfølgelse.

Å, hvor falskt hjertet er, og hvor smal veien er! Den ene forakter Ordets lære om visdom og ydmykhet og påberoper seg «oppriktighet» og hellig nidkjærhet. Den andre er et kraftløst salt som har mistet sin smak; derfor retter han seg så lett etter hva alle vil ha – og det kaller han visdom og forsiktighet.

Å, hvor nødvendig det er å gi nøye akt på *hjertet* og på *beveggrunnene*: Er det virkelig Guds ære og menneskers vel du søker og fremmer, eller er det bare menneskers gunst og kjødelig ro?

Vi vil nå vise med noen eksempler fra vår egen tid hva det vil si: «i det rette liv *kunnskap*». Det er dyd, hellig nidkjærhet og kraft når du brenner for Guds ære og for at hans rike skal vokse, og når du søker å vekke dem som sover, og formane dem som lever usedelig. Men «kunnskap», forstand og dømmekraft er det når du også gir akt på den rette måten og den rette stunden.

Den rette «stunden» er som regel den *første* stunden – at du *straks* refser den synden du ser. Men visdommen krever ofte at du ikke gjør det, for eksempel når din neste er opphisset, eller når han nettopp har forgått seg mot deg. Da vil formaningen din alltid bli tatt som et utslag av din egen harme. Velg heller en anledning da forholdet mellom deg og ham er det aller beste, så han kan se at det er kjærligheten som driver deg.

Den rette «måten» er som regel å avpasse refselsen etter forseelsen: å refse en større feil hardere og en mindre feil mildere. Men visdommen lærer ofte at du ikke kan gjøre det slik; du må avpasse refselsen etter *personens tilstand*.

Er det en sterk og selvtilfreds person, skal du refse den minste feil. Er det derimot en svak og ømfintlig disippel, skal du enten tie helt eller bruke de aller mildeste ord. La ham forstå at du selv kjenner fristerens makt og din egen svakhet. Anerkjenn det gode som finnes hos din bror, trøst ham også i sorgen over synden hans, og nøy deg med å advare ham mot selve synden.

Men enda et eksempel. Det er dyd, hellig nidkjærhet og kraft når du avskyr alt forfengelig og løsaktig vesen – prakt og overflod i mat, klær og innbo, lettsinn og tankeløshet i omgangen med andre og så videre – og når du alvorlig legger vinn på å døde det gamle mennesket og brenner for dette blant dine medkristne. Dette er dyd, hellig nidkjærhet og kraft.

Men også her gjelder det: i *det rette liv kunnskap*. Også her skal du bruke forstand og dømmekraft. Du skal se på *nytten og hensikten* – Guds ære og ditt eget og andre menneskers gagn – og ut fra det avgjøre målet og graden av det ene og det andre i hvert enkelt tilfelle. Da havner du ikke i et blindt formvesen som fariseernes, munkenes og liknende helgeners åndelighet.

Ser jeg på hensikten med for eksempel faste og måtehold i mat, klær, søvn, innbo og annet, må jeg noen ganger være strengere og andre ganger mildere, alt etter som forholdene krever. Jeg må altså leve strengere når det trengs – for

å døde mitt eget kjød, av hensyn til skikken blant de troende på stedet, eller av hensyn til min timelige økonomi og så videre.

Men jeg skal leve mindre strengt når forholdene krever den forandringen, det vil si når en slik forandring bedre tjener til å fremme Herrens sak og mitt eget eller mine medmenneskers vel.

Apostelen formaner: «Alt dere gjør, enten dere eter eller drikker, gjør det alt i Herren Jesu navn» (Kol 3,17; 1 Kor 10,31).

Se, å gi akt på forholdene og hensikten, og på hva kjærligheten og visdommen krever i hvert enkelt tilfelle – det er «i det rette liv *kunnskap*». Å *gjøre godt* og *gjøre gagn* er altså det Gud ser etter når det gjelder vårt liv.

Lær meg å vandre i din frykt og glede
og villig andre tjene, alltid rede
på alle vis.
Men, Jesus, vern meg mot de mange snarer,
de kjente og de ukjente farer.
Led du meg rett.

17. august

«Og vårt samfunn er med Faderen og med hans Sønn, Jesus Kristus» (1 Joh 1,3).

Dette er en stor, skjult hemmelighet – den blir jo også kalt «den hemmelighetsfulle foreningen» – men den er like fullt en stor virkelighet. Den har sin grunn allerede i Guds evige rådslutning om mennesket og i skapelsen av det. Apostelen sier: «Vi er også hans slekt» (Apg 17,28). Dette er den første grunnen.

Men denne foreningen med Gud, som ble brutt ved syndefallet, fikk en ny og enda herligere grunn da Kristus ble menneske. I ham ble Gud og menneske forent i én person. Han skal hete Immanuel, Gud med oss, Gud i vårt kjød. Dermed er mennesket opphøyd til den ære og verdighet at det kan være Guds bolig og ha samfunn med ham, ja, være ett legeme og én ånd med Herren.

Denne foreningen begynner når en sønderknust ånd hungrer og tørster etter Herren og hans rettferdighet. Da er hjertets dør åpnet, og «da», sier Herren, «*vil jeg gå inn* til ham og holde nattverd med ham, og han med meg» (Åp 3,20). Brudgommen søker bruden, og bruden søker ham – hvem skulle da kunne hindre foreningen? Og Kristus sier at han skal «ta bolig» i en slik sjel.

Å, hvem kan tro en slik herlighet? Den er altfor stor, og hjertene våre er altfor små og trange. Fornuften roper: Nei, nei, umulig! Men hva hjelper det? Det er Herrens egen underfulle rådslutning, og han har sagt det selv. «Om noen elsker meg», sier han, «da holder han fast på mitt ord, og min Far skal elske ham, og vi skal komme til ham *og ta bolig hos ham*» (Joh 14,23).

Kan du ikke begripe hvordan det er mulig, så tenk bare på hvem det er som sier det. «For ingenting er umulig for Gud» (Luk 1,37). Hva er lettere for den Allmektige enn å gjøre det han vil?

Nå er det hans egen viljes rådslutning og hans frie velbehag å forene seg med mennesket igjen og bo og leve i sine barn på jorden. I Joh 17, der Jesus taler med sin Far, sier han: «… jeg i dem og du i meg, for at de fullkomment skal være gjort til ett» (Joh 17,23). Ja, det står uttrykkelig slik. Kan noe være klarere?

Og Paulus sier: «Vi er jo den levende Guds tempel, som Gud har sagt: Jeg vil bo hos dem og ferdes iblant dem» (2 Kor 6,16). Det er ved denne inderlige foreningen at vi, etter Peters ord, får del i guddommelig natur (2 Pet 1,4).

Se, dette er det første som hører med til vårt samfunn med Faderen og hans Sønn, Jesus Kristus!

Med denne foreningen følger for det andre også *del i Kristi goder, hans rike og hans skatter*. Av hele Guds evangelium kjenner vi «vår Herre Jesu Kristi nåde, at han for deres skyld ble fattig da han var rik, for at dere ved hans fattigdom skulle bli rike» (2 Kor 8,9).

Han ble jo ikke menneske for sin egen skyld; alt skjedde for vår skyld og til vårt beste. Skriften vitner så tydelig: «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud» (2 Kor 5,21).

Se, for et kostelig bytte! Han tar våre synder og gir oss sin rettferdighet. Bruden var fattig og tynget av gjeld, men brudgommen tar gjelden hennes og gir henne sin rikdom. Dette er jo hovedinnholdet i hele evangeliet.

Men evangeliet sier også at hver den som nå tror på Kristus og blir forent med ham, i samme stund får del i alt det Kristus har vunnet for oss. Hans lydighet, hans hellighet og rettferdighet, fortjenesten i hans lidelse og død – alt blir så helt vårt eget som om vi selv hadde gjort og vært og lidt det han gjorde og led.

Når en arm synder begynner å hungre og tørste etter denne nåden og griper den med en hjertets tro, blir hele denne Kristi fortjeneste skjenket og tilregnet ham som hans egen fortjeneste og rettferdighet. Alle sine levedager skal han trøste seg med den og rose seg av den mot sine daglige synder og all sin elendighet.

Merk deg: Det er slett ikke nok at du vet dette og ofte har hørt det. Du må legge det på hjertet, se på det og grunne på det så lenge at hjertet ditt får trøst av det og i fullt alvor kan si: *Det er mitt!* Først da gir det liv, og først da begynner et salig samliv mellom bruden og brudgommen.

Å, for en underfull og høy trøst å kunne si med hjertets tro: «Alt mitt er hans, og hans er mitt. Min synd er hans synd, min nød ble hans nød, men hans rettferdighet er min rettferdighet, hans lydighet er min lydighet, hans blod er min renhet, hans død er mitt liv! Lovet være hans navn! Mot min synd setter jeg hans rettferdighet, mot min kulde hans kjærlighet, mot min svakhet hans styrke. Og så sier jeg: Er jeg syndig, så er Kristus rettferdig. Er jeg kald, så er Kristus varm. Er jeg motløs og engstelig, så er Kristus slett ikke motløs – han vet råd. Kort sagt: Alt hans er mitt, og mitt er hans.»

Se, slik vil han selv at vi skal tro!

Nå på Jesus jeg tror,
og hos ham jeg nå bor,
i hans favn får jeg hvile så godt.
Jeg er hans, han er min,
han har tatt meg til sin,
i ham har jeg salighet fått.

Å, min Jesus, så bli
i mitt hjerte, og fri

det fra alt som kan røve min ro!
Intet annet jeg vil
enn å høre deg til,
du min brudgom og frelser så god!

18. august

> «Men over alt dette, ikle dere kjærligheten, som er fullkommenhetens sambånd» (Kol 3,14).

Summen av alt apostelen formaner til i dette kapittelet (Kol 3), er *kjærligheten*. Det er som om han vil si: For ikke å regne opp flere enkeltdyder – ikle dere kjærligheten! Den er fullkommenhetens sambånd, og den rommer alle andre frukter av Ånden og alle kristne dyder.

Slik sier han også i Rom 13: «For den som elsker sin neste, har oppfylt loven. … Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt. Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse» (Rom 13,8.10). Derfor kaller han den også her *fullkommenhetens sambånd* – «fullkommenhetens knippe», summen av alt som er fullkomment.

Kjærligheten gjør alt godt og intet ondt. Den samme apostelen sier jo: «Kjærligheten er tålmodig, er velvillig. Kjærligheten misunner ikke. Kjærligheten skryter ikke, den blåser seg ikke opp. … søker ikke sitt eget … gjemmer ikke på det onde. … Den utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt» (1 Kor 13,4–7).

Kort sagt: Det siste i den kostelige drakten apostelen her har bredt ut for oss, er *kjærligheten*. Kjærligheten er det strålende perlebåndet som til slutt lyser opp hele drakten, eller det gylne beltet som omslutter og holder sammen alle de andre smykkene en kristen bærer. Den er *fullkommenhetens sambånd*.

Se, for en vakker drakt Guds barn skal vandre i! Og likevel er ikke dette deres «høytidsklær», som de skal stå i for Kongen. Til det trengs en langt mer fullkommen drakt, nemlig den hvite silken som er vasket i Lammets blod. Uten den er dette bare hverdagsdrakten, som vi skal vandre og arbeide i for menneskers øyne.

For Gud gjelder ikke engang de helliges største hellighet; for ham er ikke engang himlene rene. «Se, han stoler ikke engang på tjenerne sine, og han finner feil hos sine engler» (Job 4,18). For Gud gjelder bare Kristi rettferdighetsdrakt. Den må han selv til slutt dra over også vårt beste og mest velmente liv og si: Dette kan være godt for mennesker, men ikke for Gud.

Men – «jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld» (Jes 43,25); «jeg tar din misgjerning bort fra deg og kler deg i høytidsklær» (Sak 3,4).

Nå kan det være noen som sier: «Ja, det er nettopp det jeg tror: Vårt liv kan ikke bestå for Gud, derfor er det ikke verdt å gjøre så mye ut av det.» Og så gir han naturen sin fritt spillerom, taler om troen og nåden, men lar kjødet få fritt løp, siden vi jo likevel ikke kan annet enn å bli skyldige.

Hos et slikt menneske finnes det ikke noe godt tegn på at Guds Ånd bor i hjertet. Nei, der Guds Ånd har fått rom i hjertet med nåde og fred, der må det likevel bli et *nytt forhold*. Den Hellige Ånd kan umulig være uvirksom.

I det minste viser han seg ved at nådebarnet, selv om naturens hete tar overhånd, likevel får en sønderknust ånd over dette. Det erkjenner slike svakheter, refser seg selv og ber både Gud og mennesker om tålmodighet og hjelp. Der Guds Ånd bor, må en i det minste strekke seg etter det gode, selv om det skjer med mye møye og strid og svakhet – en kan ikke slippe saken.

Kort sagt: Den greinen som bærer frukt, blir renset. Den som ikke bærer frukt, blir ikke renset; den får være i fred og vokse som den vil – men den skal brennes (Joh 15,2.6).

Gud hjelpe enhver til å være oppriktig!

Her vil kanskje en annen si: «Det er jo nettopp det jeg har tenkt. Det bekrefter at jeg verken for Gud eller for mennesker er det apostelen her har sagt. Det er nettopp min fordømmelse at jeg på dette punktet ikke kan være slik jeg bør, og derfor er jeg heller ikke en av Guds utvalgte.»

Sier vi da: Du *må* være slik apostelen her formaner, du *får ikke* leve etter din natur, du *må* bedre deg, du *må* være slik Ordet sier – så svarer sjelen: «Det er nettopp det jeg tror. Men jo mer jeg ber Gud om nåde til å bli annerledes, desto verre blir jeg. Til slutt er jeg ikke engang ordentlig alvorlig, og jeg verken strider, angrer eller ber som jeg skal.»

Da merker jeg at du ikke *tror*, at du ikke har fred med Gud og er salig i Herren. Du ligger jo nede i lovens trelldom. Du er ikke *død fra loven* og oppstått i Kristi rettferdighet, du er ikke fri og salig i troen. Hvordan skulle det da være mulig at du kunne ha troens frukter?

Merk deg: Det er ikke spøk når evangeliet taler. Det er ikke bare for å være søtt og behage; det er den høyeste nød og det største alvor. Evangeliet krever lydighet like mye som loven, om sjelen skal bli frelst. Og det befaler: *Hvil fra ditt arbeid!* Ellers blir du evig ulykkelig.

Hvil, og la deg overbevise om at du er en helt fortapt synder, som nå må løftes opp av syndens søle slik som du er. Når du så er blitt salig og hellig av bare nåde og er glad og fri i ditt hjerte, da – først da – kan du vente kraft og frukt av troen.

Å, har du bare fått erfare at Herren Gud er god,
og fått ditt hjerte vasket i Jesu dyre blod,
da vil du visst leve for ham med tro og tålmods mot.

Men vil du tjene ham, å, tjen ham da også så:
i din fattige neste – og gled deg når du får gå
et ærend for ham som ser til de minste og små.

19. august

> «Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket fremfor lyset» (Joh 3,19).

Da Herren drar inn i Jerusalem for siste gang, gråter han over byen idet han ser ut over den. Enda en gang uttaler han over den dommen som ikke kan kalles tilbake, og han nevner årsaken med disse ordene: «… fordi du ikke kjente din besøkelsestid» (Luk 19,44).

Vingårdsmennene mishandlet først husbondens tjenere på mange vis, og da han til slutt sendte sin sønn, sa de: «Dette er arvingen. Kom, la oss slå ham i hjel» (Matt 21,38).

De som var innbudt til bryllupet, forsømte det ikke bare, men grep også kongens tjenere, hånte dem og drepte dem. «Da ble kongen harm, han sendte ut sine krigshærer og drepte disse morderne og satte ild på byen deres» (Matt 22,7).

Så lenge jødene lot seg «hogge til ved profetene» (Hos 6,5) og hadde ærefrykt for Ordet, selv om de også syndet mot det, tuktet og oppdro Herren dem som en far sine barn.

Men da de ikke lenger ville høre hans røst, men kastet hans ord bak seg og til slutt forgrep seg på hans elskede og forkastet det eneste soningsofferet, da var det ikke lenger tilbake noe offer for synder, «men bare en forferdelig gru for dom, og en nidkjærhetens brann som skal fortære *de gjenstridige*» (Hebr 10,26–27).

Og slik sier Herren igjen: «Dette er dommen» – det vil si fordømmelsens vei og årsak – «at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket fremfor lyset.»

Dette er den vantro som fordømmer: Mennesket har fått lyset og står derfor uten unnskyldning, men vil likevel ikke stanse for formaningen; det setter seg til motverge og gjør Guds Hellige Ånd bitter. Slik leser vi i Jes 63: «Men de, de var gjenstridige og gjorde hans Hellige Ånd sorg. Da skiftet han sinn og ble deres fiende, han selv stred mot dem» (Jes 63,10).

«Men dersom vi dømte oss selv, ble vi ikke dømt», sier apostelen (1 Kor 11,31). Tenk på det mennesket som stanser for Herrens røst og kjenner og erkjenner sin synd. Det vil gjerne bli kvitt den, men føler at det er bundet og maktesløst under synden, ja, maktesløst og fortapt. Derfor søker det barmhjertighet og frelse bare i Kristus.

Med et slikt menneske har Gud en tålmodighet som aldri tar slutt – ja, «som en far forbarmer seg over sine barn, forbarmer Herren seg over *dem som frykter ham*» (Sal 103,13). Han tilregner ikke et slikt menneske noen synd til fordømmelse, men ser det bare i sin elskede Sønn, som sitt kjære og yndige barn.

Slik sier Herren, og han bekrefter det med ed ved sitt evige vesen, siden han ikke hadde noen større å sverge ved: «Så sant jeg lever, sier Herren Herren: Jeg har ikke behag i den ugudeliges død, men i at den ugudelige vender om fra sin ferd og lever» (Esek 33,11). Og videre: «Jeg er Alfa og Omega, begynnelsen og enden. Jeg vil gi den tørste å drikke av livets vannkilde for intet» (Åp 21,6). Hør det: for intet!

Hvem du enn er som leser disse majestetiske ordene: Har du forstått av det som er sagt, at det er en levende og nærværende Gud, en hellig og nidkjær Gud, som taler i slike ord – så bøy deg i hast for ham! Kjenn den tid da du blir hjemsøkt!

Står det på noen måte ille til med sjelen din, er du bundet under synden og fremmed for din Gud, så skynd deg til ham – til ham som bare roper: «Kom, jeg vil tilgi deg alt! Bare erkjenn din misgjerning, at du er falt fra Herren din Gud (Jer 3,13). Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø (Jes 1,18).

Du har ikke påkalt meg, så du gjorde deg umak for meg, og du har ikke æret meg med dine slaktoffer. Du har bare trellbundet meg med dine synder og plaget meg med dine misgjerninger. Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu» (Jes 43,22–25).

Å, for nådefulle ord! Gud gi oss sin Ånds nåde til å tro, så sjelen blir frelst!

Og dere som står i Guds pakt: Gled dere over at dere har «et rike som ikke kan rystes» (Hebr 12,28)!

Dette er en tid med underlig uro og uvisshet. Nesten hele verden begynner å merke hvor bedragersk og forgjengelig dens rike er, og i det åndelige prøver mange slags lærdomsvinder hver sjel, om den vil forlate «det gamle ordet».

Hvilken nåde da å få helle et trett hode mot hans bryst som heter «den Gamle av dager» og «Evig Far», han som er, og som var, og som skal komme! Og hvilken nåde at hans eget ord er så klart i spørsmålet *om hvordan vi blir frelst*! Gud være evig lovet for at vi ikke trenger å være i tvil om det spørsmålet!

La så ingenting i denne verden bekymre deg mye. Alt er forgjengelig, alt er forfengelig, unntatt dette ene: å ha Guds vennskap og visshet om det evige liv. «Tiden er kort! … de gråtende som de som ikke gråter, de glade som de som ikke gleder seg, de som kjøper, som de som ingenting eier … For denne verdens skikkelse forgår» (1 Kor 7,29–31). Snart er vi alle like. Salige er da alle som tar sin tilflukt til ham (Sal 2,12)!

Og allerede her i tiden – for en himmelsk trøst i all motgang at ikke det aller minste hender meg, ikke så mye som ett hår på hodet mitt, uten at min Far har sendt det! «Det aller minste som gleder hjertet mitt, er sendt av min Far; det aller minste som uroer og bedrøver meg, er også sendt av min Far.»

Dette er den eneste grunnen for et fredfylt hjerte i denne urolige verden. Derfor, enda en gang: «Gled dere og fryd dere, alle dere som venter på Herren! *Han* er med oss alle dager inntil verdens ende» (Matt 28,20).

Jesus, hjelp oss alltid lytte
til din Hellig-Ånds røst,
still med din nærhet så kjære
uroen i vårt bryst.

La oss *bøyes*, ikke *brytes*,
la oss, Herre Jesus Krist,
vandre i lyset for ditt åsyn
uten svik og uten list.

20. august

> «Men da tidens fylde kom, utsendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven» (Gal 4,4).

Legg her merke til den høye, evige grunnen for vår frihet fra loven! Gud sendte sin Sønn under loven – og det for å kjøpe fri dem som var under loven! Merk deg, det står jo slik: «… for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven» (Gal 4,5).

Dere fattige sjeler, pris og opphøy ham i all evighet! Dette trøsterike hovedinnholdet i ordet står så klart fram at alle må se det.

Den hellige apostelen har skrevet ordene sine med stor omtanke og i en dyp ånd, så de krever at vi tenker nøye over dem. Først sier han: «Da tidens fylde kom» – det vil si «den tiden som hans far før har fastsatt» (Gal 4,2), da Det gamle testamentets formynderstyre skulle ta slutt og alle profetienes løfter og forbilder gå i oppfyllelse.

Ordene «da tidens fylde kom» leder altså blikket vårt mot hele Det gamle testamentets lange, gylne kjede av guddommelige løfter, forbilder og bilder. De begynner med det første løftet, som ble gitt på syndefallets dag, om «kvinnens ætt» som skulle knuse slangens hode (1 Mos 3,15).

Og de omfatter alle de guddommelige forutsigelsene og forbildene i den vidløftige levittiske gudstjenesten, der så mange tusen offerdyr, sammen med offerprestene, alle var forbilder på den store yppersteprest og det store soningsofferet.

Sannelig, et uendelig sterkt, tusenfoldig vitnesbyrd fra Gud! Alle våre tanker, meninger, følelser og innvendinger må blekne og bli til intet mot det. Hva formår vel vi mot tusenfoldige forbilder og løfter fra Gud selv gjennom en hel, lang verdensalder?

Og hva sier så alle disse løftene og alle disse blodige offerdyrene i den forbildende gudstjenesten?

I Hebr 10 leser vi: «For loven har bare en skygge av de goder som skulle komme, ikke tingenes virkelige skikkelse. Derfor kan ikke loven, ved de ofrene som hvert år blir båret fram, gjøre dem fullkomne som kommer fram med dem. … For det er umulig at blod av okser og bukker kan bære bort synder. Derfor sier han» – Kristus – «når han trer inn i verden» – til Faderen –: «Offer og gave ville du ikke ha, men et legeme dannet du for meg. … Se, jeg kommer – i bokrullen er det skrevet om meg – for å gjøre din vilje, Gud» (Hebr 10,1.4–5.7).

Slik taler Guds Sønn når han kommer til verden! «I bokrullen er det skrevet om meg; hele Det gamle testamentets hellige bok handler om meg, at jeg skal gjøre din vilje, Gud. Det var ikke selve offerdyrene du ville ha, Far. Nei, et legeme dannet du for meg. Det var mitt legeme de alle sammen var forbilder på; det er mitt legeme som skal bli det offeret du ville ha, Gud.»

Gud åpne sinnene våre for en så usigelig herlig tekst! Her ser vi grunnen for vår frihet fra loven. Her ser vi forklaringen på ordene: Kristus er lovens ende (Rom 10,4) og Guds Lam. Gud åpne våre sinn og hjerter!

«Gud utsendte sin Sønn, født av en kvinne, født under loven.» Helt fra den åttende dagen, da han ble omskåret etter loven, var hele livet hans bare lovoppfyllelse for oss.

Loven krever, med full rett og uten stans, at vi skal elske Gud av hele vårt hjerte, av hele vår sjel, av all vår kraft og av all vår forstand, og vår neste som oss selv. Men ingen av oss oppfyller dette.

Da kom Kristus og gjorde det for oss. Han elsket Gud av hele sitt hjerte og av hele sin sjel; det var hans mat å gjøre Faderens vilje (Joh 4,34). Og han elsket sin neste som seg selv; han ga sitt liv for brødrene, ja, for sine fiender. Apostelen sier uttrykkelig at alt dette skjedde for oss, skjedde «for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven».

Tenk vel over alt dette, så skal du til din store og salige forundring finne at vi aldri trenger å holde loven for på den måten å eie Guds nåde og saligheten. Nei, i sin store barmhjertighet har Gud lagt hele denne saken på en annen, på vår mellommann, han som oppfylte loven. «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne» (Joh 3,16).

Syndefallet ødela alle våre krefter så grundig at det ikke fantes det minste i oss som ikke var forgiftet og fylt av synd og ondskap. Ikke ett eneste menneske i hele slekten kunne oppfylle Herrens lov; alt som er i oss, strider mot loven i alle dens bud. Dette kjenner de dypt og bittert som er blitt rørt av Guds hellighet, så de kjemper og strever med å oppfylle loven.

For sin evige sannhet og rettferdighets skyld kunne ikke Gud ettergi én bokstav eller én tøddel av loven (Matt 5,18). Derfor lå alt kjød under en evig forbannelse – det kjenner vi jo også daglig.

Men da tok Gud, drevet av sin uforanderlige barmhjertighet og kjærlighet til mennesket, den nådefulle beslutningen å sende sin egen Sønn for å oppfylle loven for oss.

Dette ligger i det dyre ordet: «Men da tidens fylde kom, utsendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven.»

Og dette er grunnen til at Gud ikke ser på oss og dømmer oss etter loven, og til at det er «ingen fordømmelse for *dem som er i Kristus Jesus*» (Rom 8,1). Tvert imot er de i *ham* så «yndige» for Gud som om de aldri hadde gjort en eneste synd.

Han oppfylte det vi skyldte,
og ble vår rettferdighet.
Han tok bort vår nød og plage
for vår tid og evighet.
Han har vunnet, og vi fikk det:
Lys og fred og salighet.

Vi får frihet, slangen knuses,
dødens og avgrunnens makt
er nå bundet. Fra den stunden
alt er under Sønnen lagt.
Nå er leget det vi feilet,
Guds nåde fram i lyset bragt.

21. august

«Herre, du vet alt, du vet at jeg har deg kjær» (Joh 21,17).

Måtte vi nå hver for oss være så oppriktige mot vår egen sjel at vi for Jesu åsyn ser etter om vi kan være med på denne bekjennelsen av Peter. *Deg* som leser dette, spør Herren: *Har du meg kjær*? Svar ham bare slik det virkelig er.

Og gi deg ikke til å prøve å bøye hjertet ditt til å elske Jesus, for denne kjærligheten kan ikke tas, den kan bare fødes.

Nei, spørsmålet her er dette: Har du gått gjennom slike erfaringer at det nå er blitt slik i ditt hjerte at Kristus selv, det han er i sin egen person, er blitt din

høyeste glede, trøst og skatt – så du ikke kan la være å elske ham, hungre og tørste etter ham?

Dette spørsmålet vil få svært ulike svar. Vi skal ikke snakke om de forblindede, selvtilfredse helgenene som aldri kan frykte for seg selv, og som derfor ikke tar spørsmålet til seg, men bare tenker på andre. Vi vil heller tale om de ulike svarene som troende og alvorlige sjeler gir på dette spørsmålet.

Mange nådebarn kan straks og med levende følelse svare som Peter: «Ja, Herre, du vet at jeg har deg kjær.» Andre blir helt skremt av dette spørsmålet fra Jesus og vil bare svare: «Herre, du vet at jeg *ikke* har deg kjær. Du vet om min grufulle kulde, hardhet og likegyldighet. Å, det er forferdelig!» Se, slik vil mange troende kristne svare.

La oss da en stund tale med disse siste. Hva skal en slik kristen gjøre, han som ikke kjenner annet enn sin store kulde? Og tenk deg at noen som virkelig ikke har elsket Jesus, men har vært *lunken*, eller under alt sitt lovarbeid helt *kald* overfor Frelseren, våkner opp med forskrekkelse og ser hvordan det står til – hva skal en slik gjøre?

Lovet være den evige kjærlighet, at han selv har svart på dette spørsmålet! Ellers hadde jeg aldri blitt helt viss i mitt sinn.

Herren Kristus har to ganger talt nettopp til slike som det her er tale om. Om den ene sier han at han hadde «forlatt sin første kjærlighet», og om den andre at han var «verken kald eller varm», men «lunken». Gud være evig lovet for at vi får se hva han sier til slike! Hvem skulle vi tro, om ikke ham selv? Hva sier han så? Hans egne ord står for alles øyne i Åp 2,1–5 og 3,14–22.

Det første vi likevel bør merke oss, er at han der egentlig taler til slike som ikke var bekymret for seg selv, men tvert imot sa: «Jeg er rik, jeg har overflod og har ingen nød.» Derfor taler han til dem med alvorlige trusler: Han ville «flytte lysestaken» i Efesus, og han ville «spy ut av sin munn» den lunkne i Laodikea.

Men vi finner aldri i hele Bibelen et eneste eksempel på at han har talt med trusler og strenghet til noen som selv har dømt og refset seg og vært nær ved å fortvile.

Men legg nå merke til det herlige, som kan få oss til å rope av glede eller gråte søte tårer, om vi får nåde til å tenke over det! Jo, midt i den forferdelige talen til den lunkne i Laodikea, der han truer med å «spy ham ut av sin munn», midt i den strenge talen, legger Herren inn dette ubegripelig søte ordet: «Alle dem jeg elsker, dem refser og tukter jeg. Derfor, ta det alvorlig og omvend deg!» (Åp 3,19).

Å, min Herre og Gud! Var dette din mening med den forferdelige talen? Kom den av at du elsket ham, en «lunken», uverdig disippel? Å, når du har et slikt hjerte og en slik mening selv i den mest skremmende tale, da kan en virkelig begynne å elske deg.

Da vet jeg hva det betyr når du også i dag skremmer hjertene våre: Du elsker – «alle dem jeg elsker, dem refser jeg». Da vil du bare vår frelse, ikke vår død, og ikke at vi skal fortvile og flykte bort fra deg.

Skal jeg få kjærlighet til Herren Jesus, må jeg altså lære ham slik å kjenne at jeg blir vunnet av ham. Vi vet at hjertet er slik skapt at det ofte er like vanskelig å bli fri fra en kjærlighet en ikke vil ha, som å få den kjærligheten en ønsker seg.

Kjærligheten til Jesus er riktignok aldri noe du vil bli kvitt – den blir dessverre alltid for svak.

Men vi nevner dette for at du en gang skal tenke over hvordan en får kjærlighet: Det skjer bare ved at noe vinner hjertet mitt.

Kjærlighet til Jesus får en aldri ved å arbeide med selve hjertet. Den får en bare ved slike erfaringer av hans kjærlighet at en blir vunnet av ham. «Hennes mange synder er henne forlatt, derfor elsker hun meget» (Luk 7,47).

Dette forsto den gamle forkynneren som fikk besøk av en mann som var så bedrøvet at han var nær ved å fortvile. Det som tynget ham, var nettopp at han ikke elsket Jesus. På Jesu spørsmål «Har du meg kjær?» kunne han, sa han, ikke svare annet enn: Du vet at jeg ikke har deg kjær.

Den gamle sjelesørgeren svarte: «Da vet jeg ikke noe bedre råd enn at du straks vender spørsmålet tilbake til Frelseren og spør ham: Har du meg kjær? For det er jo ikke din kjærlighet til ham, men hans kjærlighet til deg, som kan hjelpe her. Johannes sier: I dette er kjærligheten, ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder» (1 Joh 4,10).

Da forkynneren en stund hadde talt i denne tonen, brast den nedslåtte mannen i gledesgråt og sa: «Nå kan også jeg si: Herre, du vet at jeg har deg kjær.»

Sjel, si meg, har du Jesus kjær?
Han elsker deg.
Vil du komme hjem dit han er?
Han elsker deg.
Vil du ham alene tilhøre,
skal han evig godt deg gjøre,
trygt gjennom farene føre;
han elsker deg.

Gode Jesus, salig lykke!
Du elsker meg.
La da intet, intet rykke
meg bort fra deg!
La meg i deg alltid være,
rens meg, tukt meg, la meg lære!
men du må min arv bevare,
gjem meg hos deg.

22. august

> «… jeg vil opprette en ny pakt med Israels hus … Jeg vil gi min lov i deres sinn og skrive den i deres hjerte» (Jer 31,31–33).

Det burde allerede vekke alles oppmerksomhet at Herren Gud her sier: «Jeg vil opprette en ny pakt.» Og han sier uttrykkelig: Den skal ikke være som den pakten jeg opprettet med deres fedre på den dagen da jeg førte dem ut av landet Egypt og kom med dem til Sinai-fjellet. Legg merke til at Herren sier at han ville opprette en pakt som ikke skulle være slik som lovpakten – ikke slik, ikke slik, sier han.

Å, hvor underlig at ingen likevel tror dette, og at nesten ingen på en levende måte kjenner noe annet enn lovpakten!

Men Herren Gud sier også uttrykkelig hva *forskjellen* mellom de to paktene skulle bestå i. Den lå særlig i tre punkter.

For det første: I den gamle pakten var loven skrevet på stein, og menneskenes hjerter var uvillige, så Herren «måtte *tvinge* dem». Nå skulle loven derimot skrives i selve hjertet og sinnet. Det vil si: Han vil gi oss Den Hellige Ånds inderlige lyst og kjærlighet til det gode, og den blir i oss en *indre, levende lov*.

For det andre: Den gamle paktens lover kunne det ene mennesket lære det andre, siden den moralske loven, om enn formørket, ligger i selve naturen, også hos hedningene. Men den nye pakten skulle være slik at ingen kunne komme inn i den ved all den undervisning en bror kan gi en annen. Nei, som Jesus utlegger dette, må de «alle være *lært av Gud*» (Joh 6,45).

Dette er det Jesus så ofte sa: «Ingen kan komme til meg uten at Faderen som har sendt meg, drar ham» (Joh 6,44), og: «Ingen kjenner Faderen uten Sønnen, *og den som Sønnen vil åpenbare det for*» (Matt 11,27).

Men det tredje skillet var dette: Etter den gamle pakten skulle *syndene* alltid kreves inn og alltid straffes på synderen. Etter den nye pakten skulle de derimot *forlates*, ettergis og ikke tilregnes. Og dette punktet blir innledet med et betydningsfullt *for*: «*For jeg vil forlate* deres misgjerning» (Jer 31,34).

Det viser at denne forlatelsen er grunnen og årsaken til de to foregående punktene. Ja, slik er det også.

Slik lærer hele Skriften, og slik lærer all erfaring: Først når Herren forlater mennesket alle dets synder og trøster hjertet, lærer det Gud å kjenne. Og først da blir loven skrevet i hjertet, som en inderlig lyst til å gå på Herrens veier.

Dette er det apostelen så sterkt vitner om mot dem som også i hans tid mente at den trøsterike forkynnelsen av troen skulle sette loven ut av kraft, og at det derimot var loven som skulle virke helliggjørelse. Han sier til dem: «Uforstandige galatere! … Bare dette vil jeg få vite av dere: Var det ved lovgjerninger dere fikk Ånden, eller var det ved å høre troen forkynt?» (Gal 3,1–2).

Og til romerne sier han det samme: «Opphever vi så loven ved troen? Langt derifra! Vi stadfester loven» (Rom 3,31). Og nå sier Herren Gud det samme her: Loven skal skrives i deres hjerte og sinn, «for jeg vil forlate deres misgjerning og ikke lenger minnes deres synd».

Slik vitner også det som skjedde i Apg 10. Nettopp mens Peter uttalte ordet «Ham gir alle profetene det vitnesbyrd at hver den som tror på *ham*, får *syndenes forlatelse* ved hans navn» – nettopp «mens Peter ennå talte disse ordene, falt Den Hellige Ånd på alle dem som hørte Ordet» (Apg 10,43–44).

Vi skal derfor lære å forkaste helt og fullt den meningen at det ved siden av forkynnelsen av troen finnes en annen forkynnelse som skal gi Den Hellige Ånd og helliggjørelsen. Nei, det er nettopp denne forkynnelsen av troen *alene* som gir Den Hellige Ånd.

Ingen blir troende og rettferdiggjort i Kristus uten Den Hellige Ånd, og der Den Hellige Ånd bor, virker han helliggjørelse.

All fromhet som ikke er født av nåden og troen, er bare naturens «døde gjerninger» eller tvungne «lovgjerninger», og alt slikt er under forbannelsen. Derfor sier apostelen uttrykkelig: «For jeg er ved loven død for loven for å leve for Gud» (Gal 2,19). Og videre: «Men nå er vi løst fra loven … slik at vi tjener i Åndens nye vesen, ikke i bokstavens gamle vesen» (Rom 7,6).

Dette mener Herren Gud når han sier: «Jeg vil gi min lov i deres *sinn* og skrive den i deres *hjerte* … For jeg vil forlate deres misgjerning og ikke lenger minnes deres synd.»

Denne Guds lære om helliggjørelsen utelukker aldri den milde og alvorlige *formaningen*, eller at den trofaste vingårdsmannen renser greinene. Men den avslører hvor tåpelig det er å rense de *døde* greinene, som jo uansett skal brennes, hvor godt de enn er renset.

Dette *indre livet*, denne *kjærligheten* og *lysten* til det gode, kommer bare ved den nåden som strømmer over en synder som er gjort til intet – den nåden som smelter hjertet og gir Den Hellige Ånd. Slik forstår vi da disse ordene av Herren Gud: «Jeg vil gi min lov i deres *hjerte – for, for jeg vil forlate deres misgjerning* og ikke lenger minnes deres synd.»

Gud, styrk ved din nåde
det nye menneske i meg;
å virke troens frukter
står bare til din Ånd og deg.
Skal jeg din vilje gjøre,
må du meg selv nå føre
til *nådens hemmelighet*.

Du kilde til all nåde,
å Herre Jesus Krist,
ta bort all sjelevåde,
tilgi all synd og brist.
Hjelp meg, du livets kilde,
å gjøre det du ville,
og stå meg bi med kraft.

23. august

> «Du skal ikke begjære din nestes hustru, hans tjener … eller noe annet som hører din neste til» (2 Mos 20,17).

Her har den guddommelige Majestet til slutt sagt hva han egentlig vil og mener med alle sine bud: at vi skal være helt rene og hellige, slik han er hellig. Her har den guddommelige Majestet forbudt den første bevegelsen, ja, selve *tilværelsen* av en syndig lyst i hjertet.

Merk deg likevel: «syndig» lyst. Det kan ikke nektes at det også finnes uskyldige begjær.

For det første de rent *naturlige*, som begjæret etter mat, drikke, søvn og annet, så lenge de holdes innenfor måteholdets grenser. For det andre de *åndelige*, som lengselen og begjæret etter Gud og alt godt. Om det taler David så

ofte: «Min sjel lengter, ja, fortæres av lengsel etter Herrens forgårder … til den levende Gud» (Sal 84,3), «som en hjort skriker etter rennende bekker» (Sal 42,2).

Men syndige er alle de begjær som på noen måte strider mot Guds bud og ordning. Det gjelder for eksempel de begjærene Herren nevner her: begjær etter *nestens* hustru (den urene vellystens begjær), etter *hans tjener* (det kan være egennyttens begjær), etter *hans okse eller esel* (gjerrighetens begjær), eller etter noe som *din neste* har. Det vil si alt det Gud ikke har gitt *deg*, men *din neste*, enten det er jordisk gods, ære og utmerkelse eller et annet fortrinn.

Slikt skal du ikke begjære – om ikke av annen grunn, så av ærefrykt for at Gud har fordelt det slik, og for hans velbehag.

Kort sagt: Begjæret er syndig så snart du ikke underordner deg Gud og hans velbehag. Da er begjæret syndig, selv om det en begjærer, er uskyldig.

Det ser vi av Israels barn i ørkenen, som hadde «lyst til det onde». Det de begjærte, var i seg selv helt uskyldig, nemlig kjøtt, fisk og krydder. Men de bøyde seg ikke for Guds vilje og ordning for livet i ørkenen; nå ville de ha det samme som i Egypt, og de lot seg ikke si noe når Guds vilje ble holdt fram for dem. Det var det onde i det.

Derfor rammet Guds vrede dem slik at stedet heter «lystgravene» den dag i dag, fordi de der begravde det lystne folket (4 Mos 11,34).

Av dette ser vi at summen og hemmeligheten i dette budet er denne: Vi skal som gode barn ikke begjære noe annet enn *Gud og hans velbehag*. Vil Gud gi oss mat, drikke, klær, venner, ære og anseelse, kan vi nyte det til vårt beste og takke Herren så lenge han unner oss det.

Men behager det Gud å ta disse tingene fra oss, da skal vi være like fornøyde som da han ga oss dem. For vi får likevel ha ham og hans velbehag, og det skal være det ene nødvendige for oss.

Og av dette ser vi nå at det *siste* budet løper sammen med det *første*, som i en ring. Egentlig krever det bare at Herren Gud får være hjertets eneste Gud, det eneste vi begjærer, elsker, tørster og lengter etter. Dette var jo den guddommelige Majestets mening da han skapte mennesket i sitt bilde: at det i alle ting bare skulle se på *ham* og leve i *ham* og *av ham*, som sitt opphav og sitt element.

Til Guds bilde og det sanne livet hørte framfor alt at mennesket hadde et hjerte der Gud bodde – et hjerte som ikke kunne leve uten ham, men tørstet etter ham og næret seg av ham, slik barnet nærer seg av morens melk.

Ja, denne tørsten etter Gud plantet han så dypt i mennesket ved skapelsen at hjertet vårt skulle være uten ro og fred så lenge det ikke favnet ham, den levende Gud, og hadde all sin lyst og fulle glede i ham alene.

Ingen jordisk lyst eller glede, ikke sølv eller gull, ingen kunst eller vitenskap, ingen ære, ingen herskermakt, ingen verden og ingen himmel med alle dens hærskarer skulle kunne mette menneskehjertets innerste lengsel. Selv om det eide alle disse tingene, skulle menneskehjertet være fattig og elendig uten ham, den levende Gud, det høyeste gode.

Alt annet, hva navn det enn har, skulle mennesket regne som uverdig til å begjæres. Hele verden med alt den er og har, skulle ikke gi så mye som en dråpe tilfredshet til vårt tørstende hjerte.

Etter det aller største, det aller høyeste, det uendelige og evige – etter ham alene, vår Herre og Gud – skulle vi tørste. Han alene ville være vår vederkvegelse, vår hvile og vår fylde.

Dette var Guds vilje da han skapte mennesket i sitt bilde. Derfor formet han hjertet vårt slik at det er fullt av uendelig lengsel, begjær og trang. Men hans mening var at *han selv* skulle være målet for den.

Nå spør vi: Har *ikke* den store Gud den samme vilje og mening også i dag? Jo, sannelig, hans første og siste bud går den dag i dag ut på det samme: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand» (Luk 10,27).

Du har løst meg ut, Herre Jesus, med ditt blod og gjort meg fri,
for at jeg skal leve for Gud og evig hans eiendom bli,
for at jeg skal elske ham i rettferdighet og fred,
først på jorden, så i himlen, når jeg vel har endt min strid.

Ta du da mitt arme hjerte, dyre Herre Jesus Krist!
Det er ondt fra mors liv av, fullt av hykleri og list.
Ta det, ta det likevel til nåde og forny det mer og mer
etter det bildet, Herre, som du med velbehag ser.

24. august

> «… hver den som tror på ham, får syndenes forlatelse ved hans navn» (Apg 10,43).

Hva bør jeg tro og vite om denne forlatelsen? Svar: Dette bør du vite og tro, i tillit til Guds eget evige ord: Om syndene dine er aldri så tunge, ja, «røde som skarlagen» (Jes 1,18), så er syndenes forlatelse ved Kristus likevel en helt egen sak.

Ingen synd kan minske, rokke eller flytte den en hårsbredd. Til det er synden for svak; den kan ikke overvinne den store, allmektige Frelserens rettferdighet og forsvar for oss. Nei, den kan nok lage ujevnheter her nede på jorden, det vil si i vår jordiske rettferdighet, men himmelen når den ikke og rokker den ikke.

David sier nemlig: «For så høy som himmelen er over jorden, er hans miskunnhet mektig over dem som frykter ham» (Sal 103,11). Og her blir spørsmålet hvem som er *mektigst*: *vår synd* eller *Kristi rettferdighet*.

Men Paulus sier at «likesom synden hersket ved døden» (i Adam), «så skal også nåden herske ved rettferdighet til evig liv ved Jesus Kristus, vår Herre» (Rom 5,21). «For om døden kom til å herske ved den ene» (Adam), «fordi denne ene falt, hvor mye mer skal da de som mottar nådens og rettferdighetsgavens overstrømmende rikdom, leve og herske ved den ene, Jesus Kristus» (Rom 5,17).

Nåden er altså mektigere enn synden. Mot den store Herren Kristus er vi jo altfor små og svake skapninger; vårt verk, synden, kan ikke overvinne hans verk, nåden og forlatelsen.

Skulle jeg som tror på Kristus, ha nåden den stunden jeg selv er from, og miste den når jeg synder og forgår meg, da var jo Kristi rike et gjerningenes rike

som hersket over nåden – ikke et nådens rike som hersker over gjerningene. Hva skulle vi da med Kristus?

Hadde jeg nåde bare den stunden jeg er from, og ikke lenger, da kom sannelig rettferdigheten av gjerningene! Men da var Kristus død uten grunn (Gal 2,21)! Han er ikke blitt menneske og har ofret sitt blod for en så ustø nåde.

«Så er det da ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus» (Rom 8,1). «Mine barn! Dette skriver jeg til dere for at dere ikke skal synde. Og hvis noen synder, har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige» (1 Joh 2,1).

Vi skal derfor vite dette: Når Gud i sitt ord refser og truer og taler om våre synder og plikter, skjer det bare for å vekke og skremme de trygge og lettsindige sjelene som aldri vil omvende seg, og slik drive dem til Kristus. Det skjer også for å holde de troende våkne og i øvelse.

Men det skjer aldri for å rokke selve nåden. For da *var loven imot Guds løfter! Langt derifra!* (Gal 3,21). Nei, hver den som tror på Kristus, er for evig fri fra all lovens forbannelse. Han lever nå på det fristedet der ingen synd kan nå ham eller *bli tilregnet ham*. Som det står skrevet: «Salig er den mann som Herren ikke tilregner synd» (Rom 4,8). Merk deg: *ikke tilregner synd!*

Dette er Kristi rike, et rike med evig, stadig og uavbrutt forlatelse. Om det sier Herren høytidelig: «Det folket som bor der, har fått sin synd forlatt» (Jes 33,24).

Hva jeg enn kjenner eller ser av ondt hos meg – enten det er kulde og treghet, feighet og menneskefrykt, utålmodighet og vrede, urene lyster eller hva det nå måtte være – så er alt dette synder som nok fortjener å bli refset, angret og bedt om tilgivelse for.

Men *nåden*, *forlatelsen*, den rokkes ikke en hårsbredd. Den har jeg i Kristus helt uforminsket, så lenge jeg holder meg til ham ved troen. Ved den samme troen har jeg da også alltid det sinnet at jeg refser meg selv, lider under det onde og holder med Ånden.

Jeg bør altså i fullt alvor erkjenne og refse synden hos meg og bedre *livet*. Men når det gjelder *samvittigheten*, mitt forhold til Gud, bør jeg leve i en slik frihet som om ingenting var synd, som om det ikke fantes noen lov, verken ett eller ti bud – ja, som om jeg allerede var i himmelen. For nettopp slik står min sak for Gud.

Når Gud taler om syndenes forlatelse, om at ingen synd blir tilregnet og så videre, er det ikke ordlek, men fullt alvor, guddommelig alvor og sannhet. Dette er den frihet som Kristus har frigjort oss til (Gal 5,1).

Dette må ikke forstås slik at det ikke finnes synd hos en kristen, eller at ingenting av det han gjør, er synd. Nei, som sagt: Han er nå i det riket der ingen synd blir tilregnet ham, for Kristi skyld, som han tror på, og som har tatt all synd på seg. Det er det riket der loven ikke har noen fordømmende *kraft*. Den kan nok uroe og bekymre oss, men fordømme oss kan den ikke. Lovet være Guds barmhjertighet!

Om dette har Luther disse utmerkede ordene: «Så lenge vi lever her på jorden, henger det en stadig synd ved vårt kjød, og det blir ingen ende på feil og forseelser. Derfor må vi sannelig ha en evig forlatelse til motvekt, så vi ikke

skal komme under Guds vrede for syndens skyld, men leve under nåden for forlatelsens skyld. Se, dette er hans *evige pakt*, som står fast og ikke vakler, så våre hjerter kan være visse på at synden ikke kan fordømme oss.»

Ja, var din synd som sanden ved hav,
så sier Guds hellige ord
at Jesus dem alle har sonet av,
da han ble til synd for oss på jord.
Og vit: Hva han én gang har tatt på seg,
det kaster han aldri tilbake på deg –
det er borte.

25. august

«Gud er for oss en Gud til frelse, og hos Herren Herren er det utganger fra *døden*» (Sal 68,21).

Guds barn gleder seg ofte av hjertet i håpet om den salige stund da de skal gå fra elendigheten inn i herligheten. Når de likevel av og til skjelver og gruer seg for døden, er det helt naturlig; det kommer bare av at de ennå ikke er bare ånd, men også kjød, og at «det dumme kjødet», som Luther sier, ikke vet bedre.

Er du fremmed for Gud, syk i samvittigheten og uten visshet om Guds vennskap, da er det ikke underlig at du skjelver når du ser døden i øynene. Da har du all grunn til å søke å få denne vissheten snart.

Men også de som ellers står i et godt forhold til sin Gud, blir av og til grepet av en underlig angst for døden. De burde merke seg hvor den kommer fra: bare fra den onde Satans «brennende piler» (Ef 6,16), som fienden prøver å såre de troendes blødende hjerter med så lenge han kan. Da hjelper ikke annet enn å påkalle ham som drev ut djevler med makt.

Ellers er det særlig to ting vi bør tenke vel over i tider med dødsfrykt. Det første er at *ingenting kan hende oss uten at vår trofaste Far har sendt det* – ikke engang så mye som at ett hår faller av hodet vårt, og langt mindre det store at vi skal flyttes ut av tiden og inn i evigheten.

Da burde vi ikke helt glemme at vår Frelser, den trofaste og sannferdige, har sagt: «Men endog hårene dere har på hodet, er talt alle sammen. … Selges ikke to spurver for en skilling? Men uten deres Far faller ikke én av dem til jorden. … Dere er mer verd enn mange spurver» (Matt 10,29–31).

Ja, Herre! Du regner oss visst for noe mer verd enn en spurv! Takk og lov! Da skal ingenting hende oss uten at du befaler det.

«Ingen dør ved et tilfelle», sier Krummacher, «men en dør nettopp i det øyeblikket en skal dø, verken før eller senere.» «I din bok ble de alle oppskrevet, de dagene som ble fastsatt da ikke én av dem var kommet», sier David (Sal 139,16). Og Job sier: «Du har satt ham en grense som han ikke kan overskride» (Job 14,5).

Døden er ikke sykdommens eller sverdets verk, men Guds verk. Hvor lite sømmer det seg derfor for de kristne å frykte døden så mye! Ingen ulykke, ingen menneskehånd og ingen farsott kan skade dem før den timen har slått som står skrevet ved navnet deres i den store boken i himmelen.

Det andre er dette: *Selv om kjødet stritter mot, er det likevel godt når Herrens stund kommer og han kaller oss hjem.*

En mor må ofte tvinge et barn til å sove og holde de små armene til det sovner, trett av gråt. Likevel gjør det barnet godt at det fikk sove. Slik er det også for en kristen et uendelig gode når han sovner inn i troen, bort fra en verden full av elendighet, farer, synder og sorger, selv om kjødet ikke er glad i den søvnen.

Vi kan også takke Gud for at denne motviljen vår mot døden ikke fordømmer oss, siden vi jo i alle ting lever av forlatelse! Nei, vår benådning står på en langt fastere grunn enn at *noen slags* svakhet eller synd skulle kunne rokke den, så lenge vi i alt har vårt håp under Kristi vinger.

Og hva skjer så når Herren kaller oss? Å, da skjer det store som vi så lenge har tenkt på: den høytidelige inngangen til Herrens hvile, i en verden der herligheten er slik som intet øye har sett og intet øre hørt (1 Kor 2,9).

Tenk at vi da skal fries fra alt ondt i denne onde verden full av synd og sorg, og ta imot alt det gode som en allmektig Gud i sitt salighetsrike kan berede for sine venner når han for alvor setter seg fore å gjøre vel mot dem!

Så ser vi altså at selv om naturen ikke elsker døden, men kryper sammen og skyr den, er døden likevel svært god og velgjørende når en bare sovner inn under Kristi vinger. Derfor bør de kristne stille sitt hjerte for Gud og søke å få et mildt og forsonet sinn overfor døden. Da faller de ikke i djevelens snare og begynner ikke egenrådig å sky sin kjærlige Fars vise og gode vilje med dem.

Likevel er det helt i sin orden at en kristen blir litt underlig til mote når den siste gjesten hilser på ham. Å gå fra én verden til en annen – å, for et steg! Å tre ut av sitt soverom og fram for Den Høyestes åsyn, i kretsen av de hellige englene – tenk, for en forandring! Med hvilken underlig følelse må ikke hjertet banke i en slik stund!

Men det som ikke sømmer seg for et benådet Guds barn, er denne egenrådige avskyen og vantroens angst som ser dødens komme som et fiendtlig angrep. Døden kommer jo for å fri oss fra alt ondt og gi oss en god hvile.

Skulle en kalle det et fiendtlig angrep når en mor legger sitt lille barn i vuggen? Eller om jeg satt innesperret av fiender i et tårn, og kongen min kom med en hær for å befri meg – da ble det visst strid og bråk, men skulle jeg da skjelve som for et fiendtlig angrep? Skulle jeg ikke tenke på at det skjedde til mitt beste?

Skal jeg bli redd når et høytidelig tog av engler nærmer seg for å rive meg ut av fiendenes hender og sette livets krone på hodet mitt? Alt dette hender jo sannelig hvert Guds barn når det dør – så visst som vår Frelser selv sa i sin kjærlige avskjed: «… kommer jeg igjen og skal ta dere til meg, for at også dere skal være der jeg er» (Joh 14,3).

Oppslukt er døden i seier, forvisst,
så står det, ja, så står det skrevet.
«Redslenes konge» sitt herredømme har mist,
beseiret for evig av livet.
Hva skulle jeg frykte og engstes for, hva?

Nei, heller jeg synger, frimodig og glad:
Oppslukt er døden i seier!

26. august

«Den som holder ut til enden, han skal bli frelst» (Matt 24,13).

Skriften gir oss å forstå at vi ennå har mye *ytre* forfølgelse i vente, og at vår fiende djevelen til sist skal være i stor vrede, fordi han vet at han bare har en liten tid (Åp 12,12).

Men for ikke å tale om tider som kommer: Allerede nå skremmer, jager og bøyer forfølgelsen mang en sjel bort fra Kristi fotspor.

Forfølgelsen har mange veier og grader. I kirkens første tider prøvde slangens fiendskap mot kvinnens ætt sin makt ved blodig forfølgelse, men uten å nå målet. Nå går den som regel finere og forsiktigere fram, men den kan likevel pine og skremme vårt svake kjød mer enn ord kan si.

Hvor bittert må ikke troende barn og tjenestefolk i husene ofte lide for Kristi navns skyld, bare ved bitre ord og blikk! Hvor skremt og plaget i hjertet blir ikke en kristen håndverker eller handelsmann, som har kone og barn å forsørge, bare ved å se hvordan de gamle kundene trekker seg unna på grunn av hans kristne nidkjærhet og bekjennelse!

Hvor bittert må ikke en trofast forkynner ofte få høre, både fra sine overordnede og fra tilhørerne, at han forstyrrer den gamle freden og ikke lar trygheten i synden, vantroen og ugudeligheten være i fred!

Da gruer det svake kjødet seg for lidelsen. Da er det fare for at en viker unna og lager seg en egen, mer bekvem fromhetsvei for å få nyte ro. En følger de fornuftige rådgiverne som sier: *Spar deg selv*, dette skal ikke hende deg (Matt 16,22).

Denne fristelsen blir særlig mektig når en først er blitt forfulgt mer merkbart og er blitt trett av det, og det så følger en stille tid der verden viser et blidt ansikt. For det trette sinnet er dette en så mektig forlokkelse at det er et Guds under om en ikke blir overvunnet.

Men er en blitt overvunnet, trenger det ikke vise seg i et fullt og åpent frafall til verden; det kan vise seg bare i de nye prinsippene om å tilpasse seg og være klok, som skal gjøre det mulig å være både Guds og verdens venn på en gang.

Da skal en ikke gjøre det og det som verden misliker – og hva Kristus vil og sjelers vel krever, spør en ikke etter. Derimot kan en nå være med på det og det som verden elsker – og om Kristi ord og eksempel, om enfoldige sjeler tar anstøt, bryr en seg ikke. Slik ser det ut når den indre kraften er svekket og en begynner å følge med vinden.

Men hva sier Skriften? Apostelen sier: «For ingen av dere må lide som en drapsmann eller tyv eller ugjerningsmann, eller som en som blander seg i andres saker. Men lider han som kristen, da skal han ikke skamme seg, men prise Gud for dette navnet» (1 Pet 4,15–16).

«Lider han som kristen» – det vil si når han lider bare for Kristi skyld, for troen, bekjennelsen og etterfølgelsen av Kristus, for det som klare, utvetydige Guds ord krever. Gjør han derimot noe ondt og galt, eller blander han seg i andres saker, da lider han ikke for Kristi skyld.

Men de som lider for Kristi skyld, har den største oppmuntring og trøst i Skriften. Hvor søtt og styrkende er det ikke når Kristus sier: «Ja, salige er dere når de spotter og forfølger dere og *lyver allslags ondt på dere for min skyld*. Gled og fryd dere» (Matt 5,11–12).

«Derfor, hver den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen. Men den som fornekter meg for menneskene, ham skal også jeg fornekte for min Far i himmelen» (Matt 10,32–33). «Når verden hater dere, da skal dere vite at den har hatet meg før dere. Var dere av verden, da ville verden elske sitt eget. Men fordi dere ikke er av verden, men jeg har utvalgt dere av verden, derfor hater verden dere» (Joh 15,18–19).

Dette er milde og søte ord fra Frelseren. De vil også trøste og styrke oss nok, bare vi tror dem og virkelig kjenner den trofaste Herren. Og her ligger hele hovedsaken, det som egentlig trengs i alle strider og farer vi møter.

Vi spør ofte engstelig: «Hvor får jeg *kraft* til alt? Jeg ser hva jeg bør gjøre, men hele nøden er at jeg ikke har kraft til det.» Å, om vi en gang lærte og trodde det som så ofte blir gjentatt i Guds ord: at all kraft avhenger av den inderlige foreningen og fortroligheten med Frelseren!

Det nytter aldri at du strider – tenk aldri på å seire i fristelsens stund. Det blir bare avmakt, nød og død så lenge du ikke står i et fortrolig samfunn med Frelseren, men fremdeles er syk i samvittigheten, bundet under loven og fremmed for Gud.

Derfor er ingenting så nødvendig som å komme til en hel trosvisshet. Det vitner jo Skriften uttrykkelig om i ord som ofte kommer igjen: «Dette er den seier som har seiret over verden: vår tro» (1 Joh 5,4). «Glede i Herren er deres styrke» (Neh 8,10). Ved troen fikk de gamle «styrke etter sykdom, ble veldige i krig» (Hebr 11,34) og så videre.

Bare en hel trosvisshet og forening med Kristus, der vi blir fylt med Den Hellige Ånd, gir oss den rette *lysten* og *kraften* til å kjempe og seire i alt som kan møte oss.

Den som til enden trofast er,
skal livet en gang arve;
det liv som døden ei kommer nær,
lot Jesus oss erverve.

Gi oss, å Gud, en fast og trygg tro
å favne Jesus her nede,
og når vi så havner der sjelen har ro,
ta oss til deg, vi beder!

27. august

> «Jeg utsletter dine overtredelser som en tåke og dine synder som en sky. Vend om til meg, for jeg gjenløser deg!» (Jes 44,22).

Dere elendige sjeler som aldri synes at omvendelsen deres, sønderknusingen, angeren, bønnen og helliggjørelsen er slik de burde være, og som derfor alltid holder dere borte fra den fulle trøsten i Kristus – hør her hva Frelseren sier til

dere: «Jeg utsletter dine overtredelser som en tåke og dine synder som en sky. Vend om til *meg*, for jeg gjenløser deg!»

Det er sant at hele Guds ord taler om at omvendelse er nødvendig, og om anger, bønn og annet. Men når en vil gjøre omvendelsen, angeren og bønnen til en ny soning, og når en på grunn av de mange store manglene i anger, omvendelse og bønn ikke tør tro den frie nåden i Kristus – da gjelder det: «Det er en smitte i det hjertes mot som ikke verdsetter Jesu blod.»

Det er omvendelse, anger og sønderknusing nok der en ikke lenger kan finne ro i verden eller i sin egen fromhet. Det er sønderknusing nok der du på grunn av din uverdighet ikke tør tilegne deg den store, ufortjente nåden – om det så bare er din mangel på sønderknusing, din hardhet og ditt lettsinn som knuser deg. Det er nettopp mangelen i angeren, omvendelsen og bønnen som ofte knuser og avkler oss aller mest.

Ikke å ville flykte til Kristus og gripe hans fortjeneste, så uskikket og uverdig som en er – å, «det er en smitte i det hjertes mot som ikke verdsetter Jesu blod» – det er å gjøre seg selv altfor viktig.

Du betyr ikke så mye, verken med dine synder eller med din omvendelse. Du kommer med i den store handelen, bare du nå vil ta imot og tro Guds store nåde.

Å, om vi kjente Guds gave (Joh 4,10)! Om vi forsto hva som ligger i disse ordene: «Jeg utsletter dine overtredelser!»

For det første ser jeg her igjen det som hele Guds evangelium har forkynt fra verdens begynnelse: Det var Guds store evige rådslutning at hele verdens synd skulle legges på *én* og bli sonet, utslettet og tatt bort ved «den enes lydighet» (Rom 5,19), lidelse og død. «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd *for oss*» (2 Kor 5,21).

Se, det er hemmeligheten: All synd er allerede tatt bort i Kristi død, så langt det gjelder syndens fordømmende kraft. Den er helt og fullt kastet «i havets dyp» (Mik 7,19), så den aldri mer står i veien for nåden. Ingen blir derfor egentlig fordømt for synden, men bare fordi han holder seg borte fra nådens rike.

Å, om menneskene visste at syndene deres allerede er tatt bort! Å, om de visste at de helt fra Kristi død har hatt syndenes forlatelse vunnet for seg!

Dette er det første. For det andre ser jeg her igjen det *brennende kjærlighetshjertet* i Kristus. Jeg ser at den kjære syndebæreren ikke er misfornøyd med at han har hatt arbeid med våre synder. Han har gjort det i overstrømmende kjærlighet.

La oss da ikke helt glemme vår Herre Kristi kjærlighet! «Bli i min kjærlighet», sier han (Joh 15,9). «Ingen har større kjærlighet enn denne at han setter sitt liv til for vennene sine» (Joh 15,13).

Men Paulus påpeker at han har satt livet til for sine *fiender* (Rom 5,10). Trekk så en sunn slutning, og si om ikke hans kjærlighet da må være helt fri og uavhengig av oss og hvordan det står til med oss!

Kort sagt: Når du igjen blir fylt av tanker som disse: «Om jeg bare var slik og slik! Jeg er ikke som jeg bør være, ikke så sønderknust og alvorlig. Jeg er så hard, kald, lettsindig, hyklersk og syndig – hvordan kan jeg da tro at jeg har Guds

nåde?» – så legg en gang merke til hva som er midtpunktet i all denne talen din, det som alle tankene dine kretser om, og som din *tro* avhenger av.

Det er det lille ordet *jeg*: «om *jeg* var», «om *jeg* kunne», heter det. Det er ditt *jeg* som er så betydningsfullt; *du* vil selv være rettferdig og slik bli din egen frelser.

Vokt deg for den smitten! Paulus var så redd for den minste innblanding av egen trøst at han regnet sin høyeste rettferdighet for *tap og skrap*, sier han – «for at jeg kan vinne Kristus og bli funnet i ham, ikke med min egen rettferdighet, den som er av loven», men bare med den som kommer ved troen på Kristus (Fil 3,8–9).

Og merk deg her: Når vi så stadig sier «jeg, jeg», gjentar også Herren sitt *jeg* og sier: «Det er sant, du er ikke som du bør være, du er skyldig og uverdig i alt. Men *jeg*, *jeg*, *jeg utsletter* dine overtredelser som en tåke.» Lovet være hans navn!

Når du derfor sier: «Jeg *angrer* ikke synden rett!», sier han: «Nei, det er ikke du som har angret rett; jeg har angret for deg (i Getsemane). *Jeg*, *jeg* utsletter.» Du sier: «Jeg *ber* ikke rett.» Han sier: «Nei, det er ikke du som har bedt rett! *Jeg*, *jeg* har båret fram bønner og nødrop med sterkt skrik og tårer (Hebr 5,7); *jeg* utsletter.»

Du sier: «Jeg er ikke ivrig nok.» Han sier: «Nei, du har ikke påkalt meg, men jeg har vært ivrig for deg, jeg har hatt arbeid med deg (Jes 43,22–24). Jeg, jeg utsletter dine overtredelser som en tåke og dine synder som en sky.»

Å, skulle vi ikke ære hans nådefulle løfter, ydmykt falle ned for ham og takke og bekjenne: Ikke oss, ikke oss, Herre, men ditt navn gi du ære (Sal 115,1)! Du, du alene er rettferdig og rettferdiggjør den som tror på deg (Rom 3,26). Herre, øk vår tro!

Pris deg, som tok vårt kjød på deg
for verden liv å gi!
Din kjærlighet drev deg den vei
for selv vårt håp å bli.
Du så vår synd og store nød,
for oss sto fram en evig død,
og helvete lå åpent.

Da ville du forbarme deg,
og ville ikke lide
at mørkets makt tok oss med seg;
du ville for oss stride.
Du steg til oss i verden ned
og vant for oss en evig fred
med blod og død og pine.

28. august

> «Dere hustruer: Underordne dere under deres egne menn, som det sømmer seg i Herren» (Kol 3,18).

Grunnen til alle hustruens plikter mot mannen ligger i *underordningen*. Apostelen kunne ha nevnt flere plikter – vennlighet, troskap, omsorg for hjemmet og mer – men han nevner bare den som er hustruens særlige plikt: *underordne dere*.

Dette var også det eneste budet Herren Gud ga kvinnen i begynnelsen, da han sa: «Din vilje skal være underlagt din mann, og han skal være din herre.» Utover dette kan mannen alltid si fra om hva mer han ønsker; derfor kunne apostelen uttrykke hustruens plikter så kort.

Men her hører vi straks mang en hustru spørre: Skal da mannen få styre akkurat som han vil?

Svar: Nei! Også han har sine regler å rette seg etter. Men om han ikke retter seg etter dem, så legg merke til hva apostelen straks føyer til: «som det sømmer seg i Herren». Hustruen skal ikke underordne seg for mannens skyld eller med tanke på hvor fullkommen han er, men «som det sømmer seg i Herren», altså for Herrens skyld – enten mannen oppfyller sine plikter eller ikke.

Apostelen Peter sier at vi skal underordne oss for Herrens skyld allerede under en rent menneskelig ordning. Hvor mye mer da under en rent guddommelig ordning som denne! Ordene «som det sømmer seg i Herren» rommer to ting. For det første at hustruen skal underordne seg under mannen for Herrens skyld, av en kristen grunn, slik vi allerede har sagt.

For det andre at det skal skje på en kristen måte, i samsvar med Herrens ord: at hun underordner seg slik Herren har befalt. Hun lar altså mannen være sin herre, slik at ikke bare hennes ord og gjerninger, men også viljen hennes er underlagt ham – «din vilje skal være underlagt din mann». Med hjertens lyst, «for Herrens skyld», gjør hun mannens vilje til sin.

Men på den andre siden hører også dette med: Når du gjør alt for Herrens skyld, lar du deg aldri overtale til å lyde din mann slik at du blir ulydig mot din Gud. Krever mannen noe som strider mot Guds bud, gjelder den alminnelige regelen: «En skal lyde Gud mer enn mennesker!»

Kirkelæreren Gregor sier om dette: «Hustruen skal være sin mann til behag på en slik måte at hun ikke blir sin Skaper til mishag.»

I alt annet lærer Skriften uttrykkelig at hustruen skal underordne seg under mannen i *alle ting*, slik apostelens ord lyder: «Dere hustruer: Underordne dere under deres egne menn som under Herren. For mannen er kvinnens hode, likesom også Kristus er menighetens hode … Men likesom menigheten underordner seg under Kristus, så skal også hustruene underordne seg under sine menn i alle ting.»

Dette er jo høye og herlige beveggrunner! På samme måte som *Kristus er menighetens hode*, og menigheten – hans brud, «Lammets hustru» – underordner seg under ham, er *mannen kvinnens hode*, innsatt til det av Gud, og slik skal hustruen underordne seg under mannen.

Det samme sier Peter: «Likeså skal dere koner underordne dere under deres egne menn, for at også de som er vantro mot Ordet, kan bli vunnet uten ord ved konens livsførsel, når de ser deres rene liv i gudsfrykt.»

Her taler apostelen om hustruer som hadde rene hedninger til menn. Det var ofte tilfellet på apostlenes tid, da evangeliet ble forkynt for første gang og den ene av to hedenske ektefeller ble omvendt. Selv om den kristne og opplyste hustruen hadde en hedning til mann, befaler apostelen likevel at hun skal underordne seg under ham. Å, at hver kristen hustru ville legge merke til dette!

Er *du* omvendt og din mann ikke, og er du kanskje også klokere og dyktigere enn han, er plikten din likevel den samme: å underordne deg under ham, så lenge han ikke krever en bestemt synd av deg. Tenk hvilket grovt og ugudelig vesen som måtte råde hos en *hedning*! Og likevel befaler apostelen at en kristen hustru skal underordne seg under ham.

Får hun ikke forkynne for ham med ord, vil apostelen at hun skal gjøre det med sin kristne lydighet, mildhet, vennlighet og troskap. Da kan det hende at også han blir grepet av den kraften i ydmykhet og kjærlighet som smelter hjertet, og at han stanser ved Guds ord, kommer til seg selv og sier: Jeg ser på min hustru at de kristne er et godt folk. Gud hjelpe også meg til å bli en kristen!

Gud gi at hver kristen hustru må tenke over dette og alt vi nå har sett om hennes plikter! Det er riktignok tungt for kjøtt og blod, som gjerne vil reise seg mot Guds ordning og si: Skal *jeg* alltid underordne meg?

Men der Kristi Ånd bor, må kjødet korsfestes. Og der skal det være overmåte kjært for ånden å få vite hvilke gjerninger Gud vil ha av oss, og å få gjøre det vi vet med visshet behager ham.

Luther sier om dette: «Det er en høy og edel skatt en hustru kan ha når hun skikker seg slik at hun underordner seg under mannen; da er hun nemlig sikker på at gjerningen hennes behager Gud. Hvilken større glede kan vel bli henne til del? Derfor skal den som vil være en kristen hustru, tenke slik: Jeg vil ikke se på hva slags mann jeg har, om han er god eller ond. Men dette vil jeg se på: at Gud har satt meg i ektestanden, og derfor vil jeg være min mann underordnet og lydig.»

Kristne kvinne, du hustru som tror:
Forsak din vilje! er Herrens ord.
Gjør det *for ham*, selv om følelsen lider;
gleden og lønnen gir han deg siden.

Bli i det dyre navnet, som ene
gir oss fred – og vil hjertene forene!
Strev og bekymring i hjemmet, det kjære,
bærer du ikke alene, *for Herren er nære*.

29. august

«Dere menn: Elsk deres hustruer, og vær ikke bitre mot dem» (Kol 3,19).

Slik grunnen til hustruens plikter er underordningen, er grunnen til mannens plikter kjærligheten: «Dere menn: Elsk deres hustruer.» Der det bare er kjærlighet, følger alt annet av seg selv, slik apostelen sier: «Kjærligheten er tålmodig, er velvillig … gjemmer ikke på det onde … Den utholder alt, tror alt, håper alt.»

For å se nærmere på ektemannens kjærlighet til hustruen vil vi særlig feste oppmerksomheten ved den høytidelige framstillingen av den i Ef 5. Apostelen sier: «Dere menn: Elsk deres hustruer, likesom også Kristus elsket menigheten og ga seg selv for den … Slik skylder også mennene å elske sine hustruer som sine egne legemer. Den som elsker sin hustru, elsker seg selv. Ingen har noen gang hatet sitt eget kjød, men han nærer og varmer det, slik også Kristus gjør med menigheten.»

Se, for et høyt bilde! Det er en stor ære for kjærligheten i ekteskapet at den blir framstilt i bildet av Kristi kjærlighet, som overgår all kunnskap. La oss nå se hva vi kan lære av dette.

Det første som kjennetegner Kristi kjærlighet til menigheten, er at han elsker ufortjent, uten noen fortjeneste eller verdighet fra vår side, bare på grunn av Faderens evige utvelgelse. Selv sier han om dette: «De var dine, og du ga dem til meg … Jeg voktet dem … og ingen skal rive dem ut av min hånd. Min Far, som har gitt meg dem, er større enn alle.»

Slik skal også mannen elske hustruen for Faderens viljes skyld, uten å se på om hun har større eller mindre fortrinn – bare fordi Faderen har gitt ham henne, fordi hun er hans hustru. Den kjærligheten som er avhengig av egenskaper og av bedre og dårligere stunder, er en flyktig, ustadig og overfladisk kjærlighet. Hadde Kristus elsket oss slik, ville han ikke ha gitt seg selv for oss.

Nei, at Gud har gitt deg denne hustruen, ført henne i dine armer og sagt: Hun skal være din, elsk henne, hold deg til henne – se, det er tusen ganger mer enn alle de vakreste egenskaper en kvinne kan ha!

For det andre gjorde Kristi kjærlighet ham og menigheten til ett, slik apostelen straks føyer til her: «Vi er lemmer på hans legeme, av hans kjøtt og av hans ben.» Slik, sier apostelen videre, er også ektefeller blitt ett: av de to blir det ett kjød. Dette skjer likevel ikke bare ved kjærligheten, men har egentlig sin grunn i en tanke Gud hadde da han skapte kvinnen.

Tenk bare over den bemerkelsesverdige beretningen om dette i 1 Mos 2. Først fortelles det hvordan Gud skapte kvinnen av et ribben fra mannen, og hvordan mannens første utrop da han så kvinnen, var: «Denne gang er det ben av mine ben og kjøtt av mitt kjøtt.»

Like etter følger Guds første ord om ekteskapets forening: «Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og forbli hos sin hustru, og de skal være ett kjød.»

Slik har Herren Kristus selv forklart saken, da han minnet fariseerne om denne Guds ordning og sa om ektefellenes uoppløselige forening: «Så er de ikke lenger to, men ett kjød.»

På dette bygger det apostelen sier her: at mennene skal elske sine hustruer som sine egne legemer, altså som noe som virkelig er deres eget legeme. For legg merke til hva som følger: «Den som elsker sin hustru, elsker seg selv. Ingen har noen gang hatet sitt eget kjød.»

Burde ikke dette få mang en mann til å tenke seg om og elske sin hustru mer?

For det tredje var Kristi kjærlighet en kjærlighet som ofret seg. Kristus har elsket menigheten og gitt seg selv for den; dessuten nærer og varmer han den. Og ikke bare det: Han gir den også gladere stunder, gleder og vederkvegelse. Slik skal også mannen gjøre alt han kan, ikke bare for å forsørge hustruen, men også for at hun skal trives og få hvile og glede – slik kjærligheten jo gjør av seg selv.

Kort sagt: Alle mannens plikter er innbefattet i kjærligheten. «Dere menn: Elsk deres hustruer!»

Men apostelen føyer til: «og vær ikke bitre mot dem». Det er sant at Gud har gitt *dere* herredømmet, og at hustruene skylder å underordne seg. Men tro ikke

av den grunn at dere fritt kan følge et vredt sinn etter eget behag og være vrange og harde i ord og framferd mot hustruene deres. Nei, våk over dere selv!

Apostelen Peter sier: «Så skal også dere ektemenn leve med forstand sammen med deres koner som det svakere kar. Og vis dem ære, for også de er medarvinger til livets nåde – for at bønnene deres ikke skal hindres.»

Vi er alle svake kar, «leirkar», men kvinnen er likevel det svakere karet. Hvordan kan da mannen vente en slik fullkommenhet av henne at han aldri skulle behøve å bære over med noen feil?

Derfor skal han bruke sin makt «med forstand» og aldri glemme at kvinnen er like høyt aktet hos Gud, for også hun er *medarving til livets nåde*.

Enda en gang: Det er sant at hun skylder å underordne seg, og at du har makt til å befale. Men bruk makten din slik at du ikke skader det svake karet eller redskapet, så hun ikke blir helt nedtrykt og sløv i sinnet overfor deg.

Har du fått en hustru,
elsk henne, vern om den gaven;
fyll hennes brist med varsomhet,
vern og styrk det som er svakt!

Vit at din hustru likevel bærer
smykket som skjønnest av alle.
Glem ikke: slik som hun er,
er hun en gave fra Gud.

30. august

«Vær edrue, våk!» (1 Pet 5,8).

En vei der mange salige Guds barn mister livet, er *den åndelige latskapen*: at en legger våpnene fra seg og forsømmer å bruke nådemidlene og å øve seg i troen og i gode gjerninger.

I begynnelsen av nådeveien var det så kjært å få leve med Ordet – å lese, høre, tale og skrive om Kristus, om troen, om nåden, om kjærlighet og gode gjerninger – og å tale med sin Gud i bønnen og bli bespist av ham ved nattverdbordet. Da var alt dette levende og dyrebart for hjertet, og hele vesenet var kristent.

Men etter et år eller så ble alt dette mindre viktig. Kanskje kom det nye gjøremål og hindringer; djevelen gjorde dem svært viktige og ga dessuten sjelen den tanken at hun jo visste det hun trengte å vite. Nå kunne hun en tid leve av minnet og håpe at Gud nok ville holde livet oppe.

Kan djevelen bare føre sjelen bort fra Ordet, kan han siden føre henne dit han vil og gi henne hvilke tanker som helst. Dette er en vei til alle slags avveier, sykelighet og fall.

Snart ser ikke sjelen flere synder hos seg selv enn dem fornuften refser. Snart tror hun ikke mer om nåden enn det hun mener seg verdig til å tro; men når syndsfølelsen dør ut, har hun likevel trøst nok. Og så står hun snart igjen bare i en naturlig tilstand.

Til den åndelige latskapen hører det også å forsømme å leve etter Ordet og ikke gi akt på Åndens røst.

I begynnelsen ville sjelen gjøre alt Herren har befalt oss, og var oppmerksom på alle kristne plikter. Hun kunne riktignok ikke oppfylle dem alle, men hun hadde det som forsett og strevde etter det. Hver mangel holdt hun for synd; hun klaget den for Gud og ba om forlatelse for den og om nåde og kraft til bedring.

Nå derimot begynner hun å sette seg et bestemt mål for hvor mye hun kan og skal gjøre. Alt det andre lar hun helt fare; hun strever ikke etter det og tenker ikke på det. Og når hun ikke jager etter mer enn det hun allerede gjør, følger det naturlig at hun ikke har noen mangel å angre, og snart er hun så god som hun vil.

All selvtilfredshet kommer nemlig bare av latskap og av at en glemmer Guds hellighet og de åndelige krav i Guds bud.

Og når mennesket nå er fornøyd med seg selv og ikke lenger kjenner skyld og mangel – hva er da troen og hele det åndelige livet?

Hva er da Kristus for et slikt menneske? Et drømmebilde, eller i høyden en som helliggjør, men ikke en forsvarer hos Faderen. En konge som en skal bekjenne, hylle og ære, men som i hjertets dyp ikke er så viktig, kjær og uunnværlig som en forsvarer ville være – en som står for Guds åsyn for oss og hver time er vår eneste rettferdighet.

Kort sagt: Frelseren, Forsoneren, har for hjertet mistet sitt rette og egentlige embete og sin verdi. Han er ikke virkelig hjertets liv og trøst, men bare i innbilningen og i munnen. Når det første stykket – omvendelsen, syndsfølelsen – er tapt, blir både det andre og det tredje falskt.

Det er på denne veien en kristen blir en fariseer.

Av denne latskapen kommer også en annen ulykkelig følge, nemlig t*omheten* i sjelen – den lediggangen, kjedsomheten, lunkenheten og sikkerheten som åpner alle porter for djevelen og hans følge. Når det ikke lenger er noen strid eller seiersglede, ingen synd, ingen nød, ingen bønn, ingen glede over nåden – kort sagt ingen øvelse – da er kristendommen snart utlært. Den har ikke noe særlig ved seg lenger, bare kjedsomhet og tyngsel.

Dette er den tilstanden Kristus kaller at huset er feid og pyntet. Dit går djevelen og gir sjelen noe å holde på med i kjedsomheten, noe som fyller tomheten – en avgud eller en syndig lyst, som han framstiller som svært behagelig og søt og slett ikke farlig. Etter fasten smaker den usedvanlig godt, for der var det jo så tomt og ledig fra før: ingen øvelse, ingen skatt, intet kjært selskap for hjertet.

Menneskehjertet er nemlig skapt slik at det alltid vil ha noe som fyller det, en skatt, et selskap. Når skatten mangler, når gleden over nåden, samfunnet med Gud og abba-ropet har opphørt, da smaker de nye tingene godt og tar hjertet. Da suger hjertet i seg det djevelen byr fram, slik en tom svamp suger i seg vann.

Og med denne lysten eller avguden – for eksempel vennskap med verden, verdens ære og utmerkelse, jordisk vinning, vellyst eller en annen avgud – går den gamle «sterke» inn sammen med sju andre ånder, enda verre enn han selv, «og de bor der».

Det er sant at hver kristen nok må bebreide seg mye åndelig latskap og forsømmelse. Men her skal en merke seg en forskjell. For det første er den

tregheten de klager over, ofte bare at *følelsen* mangler liv, mens de likevel daglig står i øvelse, bruker nådemidlene og jager etter både å tro og å elske.

For det andre: Selv om det virkelig er latskap, er det likevel ikke død der så lenge de lar Herrens Ånd refse og vekke seg, så de blir redde for latskapen, tar fatt i Ordet og søker nåde hos Gud til å bli bedre.

Men går det derimot slik at en ikke merker noen refselse for sin latskap, eller ikke tar seg tid til å lytte til Åndens vekkelser, men lar det skure og gå så ille det enn er – da bærer det mot fall og død.

Herre, la meg alltid
stå i øvelse,
så ingenting hindrer
meg på din vei å gå.
Vær du både dag og natt
hjertets eneste skatt.

La meg aldri finne
hvile uten deg.
Bli mer uunnværlig,
kjær og dyr for meg,
til jeg når min vandrings slutt
og får hvile ut.

31. august

«La Kristi fred råde i hjertene deres!» (Kol 3,15).

Det fremste målet for hele Kristi forsoning var at vi skulle ha fred med Gud. «Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred.» «Rettferdighetens verk skal være fred. Og rettferdighetens frukt skal være ro og trygghet til evig tid. Mitt folk skal bo i fredens bolig og i trygghetens telter og på sorgfrie hvilesteder.» Og Paulus forklarer det slik: «Da vi nå er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus.»

Slik taler altså Skriften. Skulle ikke da Guds fred råde i hvert troende hjerte? Eller er det ikke sant det Skriften sier, at når vi er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud? Skriften kan ikke lyve. Hvor kommer det da fra, og hva betyr det, at denne virkelige freden med Gud likevel er en så sjelden gjest blant oss?

Vi taler ikke om dem som aldri en gang vet hva en sann fred med Gud vil si.

Enten har de så mye fred av et annet slag at de aldri kan få Guds fred: De lever i sikkerhetens fred, en fred som kommer av et friskt og lett sinnelag, av gode kår for legemet og lignende. Eller de er vakt, jaget og pinte treller under vantro og lovgjerninger, innvendig gnagd av en plagsom uro, av frykt og stikk i samvittigheten.

Disse burde bare merke seg at de mangler et viktig stykke. Skriften sier jo uttrykkelig at når vi er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud. Eller lyver kanskje Skriften? Forstår du ikke at du mangler den virkelige troen?

Men vi vil tale om dem som er kommet til tro og fred, men har sunket ned igjen i ufred, redsel, mørke og trellesinn, og som sukker: «Hver morgen

kommer med tukt; våkner jeg, er det redsel, sovner jeg, er det angst; mitt liv er bare sukk.»

Da spør vi: Hva er grunnen til at også troende sjeler ofte går i ufred og kval?

Svar: Mangler en kristen bare følelsen av fred, er det mer plagsomt enn farlig. Han ser riktignok på Kristus og evangeliet, men får det ikke slik inn i hjertet at det gir liv og fred.

For kan han likevel si: «Men jeg blir alltid hos deg, Herre. Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er du, Gud, mitt hjertes klippe og min del for evig. Om du enn lar meg vandre i en mørk dal, er du likevel trofast, og det skal gå etter ditt ord» – se, kan jeg ennå tale slik med min Gud, da er det ikke farlig.

Da er ikke ufreden til døden, men til Guds ære. Den kan da bare bestå i at Gud skjuler seg, i en tukt jeg trenger, eller i en naturlig sykelighet som slett ikke rører sjelen.

Men når en er *uten noe feste* i Ordet, tenker hit og dit, ser på sine synder og sine plikter og sine forsøk på å hjelpe seg selv, mens alt er trelldom og redsel – da er det fare på ferde. Da er det en vantro og et trellesinn som kan bli til døden, om det ikke snart kommer hjelp og trøst.

Hva skal da slike sjeler gjøre? Først skal de holde opp med alt eget strev. De skal la seg refse for sin vantro og selvrettferdighet og tenke over hvordan de med det håner den kjære Frelseren for alt han så rikelig har gjort og lidd for oss, og har gitt og lovt oss i Ordet og sakramentene.

De skal våkne og komme til seg selv og se at de bare går og ser på seg selv, på sine synder og sine følelser, som om syndene deres nå gjaldt mer enn hele Kristi fortjeneste, og deres tanker, følelser og meninger gjaldt mer enn alle Guds vitnesbyrd – både Åndens, vannets og blodets!

De skal komme til seg selv og se at de går og tenker, gjetter og mener hit og dit og venter svar på hjertets spørsmål ut av løse luften, når Herren har gitt svaret i sitt ord og sine sakramenter.

Derfor: Når du mangler fred med Gud, når det er mørkt og engstelig i hjertet ditt, så sett deg ikke ned for bare å tenke hit og dit over hvordan det står til med din sjel og med Guds nåde mot deg. Gå heller ikke bare i gang med å bearbeide hjertet ditt for at det skal tenke godt om Gud.

Nei, hør, les og tenk over evangeliets ord, og be Gud med sukk om å åpne sinnet ditt og gi deg troens gave. Og se, får du bare øynene åpnet, så du ser Guds herlighet i hans evangelium, da skal du få en stor, usigelig fred.

Den verste fredsforstyrreren og anfektelsen er våre synder og tvilen på om vi er omvendt og har et rett sinn. Men nå sier apostelen: «Vi ble forlikt med Gud ved hans Sønns død, da vi var fiender.»

Er jeg i den anfektelsen og sorgen at jeg ikke er rett omvendt og derfor ikke får tro, sier apostelen at vi ble forlikt med Gud mens vi ennå var fiender – ikke da vi ble omvendt og Guds venner – og ved hans Sønns død, ikke ved vår bedring, anger og tro.

Midt i denne anfektelsen måtte jeg jo få en stor, høy og salig fred om jeg bare kunne tro dette: at hele verden ble forlikt med Gud i Kristi død; at jeg straks er rettferdig og salig i samme øyeblikk som denne nåden blir det mitt hjerte vender

seg mot – dets trøst eller i det minste dets lengsel; at jeg altså skal tro på en nåde som finnes før jeg tror, en nåde som finnes for hele verden.

Og når en sjel som er bekymret for sin synd og sin omvendelse, får denne trøsten, da er det både omvendelse, bedring og tro av det rette slaget.

Lov Herren, min sjel,
alt er godt, alt er vel,
du behøver ei sørge mer.
Det er fullført og gjort,
det du skulle ha gjort,
Gud i miskunn til deg nå ser.

Å, for et under av nåd
i Guds evige råd,
at vi slikt kan få stole på!
Når Guds Sønn er vår fred
i all møye og strid,
hvorfor frykter og engstes vi så?

September

1. september

> «Men Gud viser sin kjærlighet til oss ved at Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere» (Rom 5,8).

Gud «*viser* sin kjærlighet» med dette, sier apostelen. Han *stiller den fram*, det vil si: forklarer og beviser den for hele verden, og «gjør den så stor, så viss og så åpenbar at det ikke er mulig for et menneske som virkelig tenker over dette beviset på hans kjærlighet, å tvile på den» (Luther).

Selv den som ellers er full av tvil på Guds kjærlighet, full av samvittighetsuro og redsel for Guds vrede over synden, burde ved dette beviset begynne å ane noe om Guds hjertelag. Han burde begynne å se og forstå at Gud, med all sin hellige nidkjærhet mot synden, likevel må ha en uendelig kjærlighet og barmhjertighet i sitt hjerte mot synderne.

Noe slikt kunne vi aldri ha tenkt om ikke Gud selv hadde åpenbart det gjennom dette store beviset. Med dette viser Gud sin kjærlighet til oss. Kristus nevner også bare dette beviset når han vil forklare Faderens kjærlighet til oss: «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne.»

Johannes sier også at dette er selve beviset: «På dette har vi lært kjærligheten å kjenne at han satte livet til for oss.» Og igjen: «Ved dette ble Guds kjærlighet åpenbart iblant oss, at Gud har sendt sin enbårne Sønn til verden, for at vi skal leve ved ham.»

Ellers kunne vi aldri ha tenkt noe slikt om Guds hjertelag. Derfor heter det også med rette at Gud på denne måten har vist sin *egen* kjærlighet. Det er bare Guds egen kjærlighet, uten sidestykke, som har vist seg på denne måten.

Når vi elsker noen, må det være en venn, eller i det minste et godt menneske som er lett å holde av. Ser vi derimot noe motbydelig hos et menneske, eller er han vår fiende og baktaler, da pleier vi ikke å elske, men å hate et slikt menneske. Slik er det med vår kjærlighet av naturen.

Men Gud hater synden over alt annet og ser samtidig at vi alle sammen er fulle av synd, og likevel har han en slik kjærlighet til synderen at han heller ga sin elskede Sønn i døden enn å se synderen dø.

Og når vi tenker grundig over det apostelen så ofte gjentar – at Gud gjorde dette for ugudelige, for syndere, for fiender – må vi vel spørre med stor undring:

Å, du milde Gud, hvor har du en slik kjærlighet fra? Er det sant at du elsker slik? Og hva er det som har drevet deg til en slik kjærlighet?

En gammel Guds tjener, opplært for himmelriket, forteller at han lenge hadde fordypet seg i spørsmålet om hva som egentlig kunne være den drivende årsaken og grunnen til Guds kjærlighet til syndere. Til slutt, sier han, kom han fram til dette svaret: «Gud elsket, derfor elsket han.» Årsaken lå nettopp i Guds egen kjærlighet. Han hadde et hjerte som elsket, derfor elsket han.

Gud har selv forklart sin kjærlighet med bildet av en mors kjærlighet. Tenk deg en mor som med utrettelig kjærlighet bærer og steller sitt syke barn dag etter dag, og som om natten, mens andre sover, like utrettelig våker ved sengen eller bærer barnet på armene. Barnet har ennå ikke gjort noe annet enn å slite ut moren med alt det trenger av hjelp, pleie og stell.

Spør du henne hvorfor hun likevel elsker det, kan hun ikke gi noen annen grunn enn at hun kjenner det slik i hjertet. Hun vil undre seg over spørsmålet ditt og si: Det er jo mitt barn.

At hun elsker barnet sitt, er altså en naturlov for morshjertet. Hun trenger ikke å pålegge seg det, og det kjennetegner ikke engang en from mor, men bare en mor.

Og morshjertets natur er så mektig at selv om barnet senere skulle bli et sorgens barn, som for sine forbrytelser faller i rettens hender og må straffes, kan en naturlig mor ikke tenke på det med likegyldighet. Hun lider likevel den bitreste smerte over det. Slik er morshjertets natur.

Tenk om det også er slik med Guds hjerte! Tenk om Gud har en like dyp kjærlighet til oss som en mor har til sitt barn!

Men Herren Gud sier selv at han har en enda dypere kjærlighet. Så sier Herren: «Glemmer vel en kvinne sitt diende barn, så hun ikke forbarmer seg over sitt livs sønn? Om også de glemmer, så glemmer ikke jeg deg.» «På dette har vi lært kjærligheten å kjenne at han satte livet til for oss.»

Men med dette har vi også rørt ved enda en side som kan forklare Guds kjærlighet til mennesket. Det er kjærlighet til barnet. Det antyder Herren når han taler om seg selv og spør: «Glemmer vel en kvinne sitt diende barn?»

Hvor dypt falne og ynkelig vansirede barn vi enn er, og hvor langt borte i synd og ugudelighet, kan Gud likevel ikke glemme at mennesket er hans barn. Han sier at han har en mors kjærlighet til oss.

Herren Gud har jo skapt oss til å være sine barn og arvinger. Og da djevelen forførte oss, ville Gud likevel ikke overlate byttet til ham. Han ville ennå gjøre noe for å frelse barnet. Dette kan i noen grad forklare denne ellers ubegripelige kjærligheten fra Gud, at Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere.

Jeg vet at Herren er *min Far*
og jeg hans kjære barn,
for det er han som selv meg har
gjort fri fra syndens garn.

Jeg vet hans kjærlighet er så stor
at den tar aldri slutt;

så lenge jeg hos ham får bo,
han driver meg ei ut.

2. september

«… han som er Gud over alle ting, velsignet i evighet. Amen» (Rom 9,5).

Når dette blir sagt uttrykkelig om Kristus – at han er «Gud over alle ting, velsignet fra evighet til evighet» – har vi her et av de mest bemerkelsesverdige ordene om vår Herre Jesu Kristi evige guddom. Apostelen hadde først talt om Kristi menneskelige herkomst, og nettopp da var det på sin plass å minne om hans guddommelige natur også.

Og her gjør han det med så klare og utvetydige ord at dette stedet alltid har voldt store bekymringer for de av vår Herres fiender som fornekter hans guddom – de som i sin dårskap likevel ikke har kunnet kaste bort hele Skriften. Men desto mer dyrebart er dette ordet for alle troende, særlig for dem som har vært hardt beskutt med tvilens glødende piler.

Har du aldri tvilt på Kristi guddom, tenk likevel over hvor stor og verdifull den troen er som du da bekjenner! Tror du virkelig at den evige Gud er blitt menneske som vi, bortsett fra synden? Tenk en gang over hva det innebærer og fører med seg. Og tenk om vi ikke hadde tilstrekkelige vitnesbyrd om dette!

La oss da prise Gud for at Skriftens vitnesbyrd i dette vårt høyeste livsspørsmål er så tilstrekkelige og utvetydige. Vi vil minne oss selv om noen av dem.

Blant mengden av slike vitnesbyrd tar vi nå bare med dem som taler om hva Kristus var og gjorde før han ble menneske. Her er de:

Han blir framstilt som den som sier til Faderen: «Brennoffer og syndoffer hadde du ikke lyst til. Da sa jeg: *Se, jeg kommer* – i bokrullen er det skrevet om meg – for å gjøre din vilje, Gud.» Og igjen: «Da nå barna har del i kjøtt og blod, fikk også han på samme vis del i det.» Disse stedene uttrykker at han var til før han ble menneske.

Slik er det også i det bemerkelsesverdige stedet i Joh 1: «*I begynnelsen var Ordet*, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud … Alt er blitt til ved ham, og uten ham er ikke noe blitt til av alt som er blitt til … Og Ordet *ble kjød* og tok bolig iblant oss. Og vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet.»

Her sies det uttrykkelig at han som skapte alle ting i begynnelsen, ble kjød og tok bolig iblant oss.

Slik også i Fil 2, der det sies om Kristus at han, «da han var i Guds skikkelse, ikke holdt det for et røvet bytte å være Gud lik, men uttømte seg selv idet han tok en tjeners skikkelse på seg, da han kom i menneskers liknelse. Og da han i sin ferd var funnet som et menneske …»

Også her sies det at Kristus selv tok på seg tjenerskikkelsen og ble lik andre mennesker, og følgelig at han var til før han gjorde dette.

Selv sier han også at han hadde vært i himmelen før han kom til jorden: «Og ingen er steget opp til himmelen uten han som er steget ned fra himmelen, Menneskesønnen, som er i himmelen» (Joh 3,13). Og i v. 31 sier døperen det samme om ham: «Han som kommer ovenfra, er over alle.»

Og igjen sier Kristus: «For jeg er kommet ned fra himmelen, ikke for å gjøre min vilje, men for å gjøre hans vilje som har sendt meg.» Og igjen: «Hva så når dere får se Menneskesønnen stige opp dit hvor han var før?» Og igjen: «Og nå, herliggjør du meg, Far, hos deg selv med den herlighet jeg hadde hos deg før verden ble til!»

Hør da slike ord! Han var hos Faderen før denne verden fantes.

Mange steder sies det også at alle ting er skapt ved Sønnen. Foruten Joh 1, som allerede er nevnt, sies det i Kol 1 om Guds «elskede Sønn»: «For i ham er alt blitt skapt, i himmelen og på jorden, det synlige og det usynlige, enten det er troner eller herredømmer eller makter eller myndigheter. Alt er det skapt ved ham og til ham.» Og i Hebr 1: «Ved ham har han også skapt verden.»

På slike steder sies det uttrykkelig at Jesus Kristus, som gikk her på jorden, har skapt alle ting, og at dette skjedde før han ble menneske. En slik person må være den evige Gud selv.

Også i Mika 5 sies det at han som skulle bli født i Betlehem, var til fra evighet: «Men du Betlehem, Efrata, som er liten til å være blant Judas tusener! Fra deg skal det utgå for meg en som skal være hersker over Israel. Hans utgang er fra gammel tid, fra evighets dager.»

Og med majestetisk ro sa Herren Jesus til jødene: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: JEG ER før Abraham ble til.» Men hvordan skulle vi kunne regne opp alle slike vitnesbyrd? La oss bare prise og tilbe!

Og til denne erklæringen, at Kristus er Gud, velsignet i all evighet, setter apostelen nå sitt *amen*. Amen var et ord som stadfestet, og det betydde at det som var sagt, var en viktig og urokkelig sannhet. Sannheten om at Jesus Kristus er den evige Gud, ble også med rette stadfestet med amen. Det har vi sett i de bibelstedene vi har nevnt.

Kristus er Gud over alle ting, velsignet i evighet. Amen.

Å, høyeste guddomshemmelighet
av alt som jord og himmel vet:
at Gud er blitt et menneske!
Guds egen Sønn er menneskebarn,
Gud over alt blant høy og skarn
lagt ned – merk ordet, se!
Ingen mann noen gang
kan det utgrunne; nei, vi lukker øynene
og sitter tause.
Englene lengter etter å skue det.

3. september

«Vær glade i håpet» (Rom 12,12).

Med håpet mener apostelen de troendes forventning om den herligheten som skal komme. Troen tar imot Guds nåde her og nå, men håpet ser opp mot «den herligheten Gud skal gi».

Nå sier apostelen at vi skal *være glade* i dette håpet. Han befaler ikke at vi skal være glade over ingenting, heller ikke over noe ringe eller forgjengelig. Nei, han stiller hele håpet om den evige salighet fram for oss som noe å glede oss over.

Tenkte vi rett over dette – hvilket håp vi er kalt til – og trodde vi så levende det Gud har lovt, da ville vi sikkert være fulle av fryd – ikke bare på de dagene da det går oss godt, men også under våre tyngste erfaringer her på jorden.

Denne gleden, gleden i håpet, er av langt større betydning og velsignelse enn vi vanligvis tenker. Den gir ny kraft til hele vår kristendom. La oss derfor se litt nærmere på dette.

Det vi *håper på*, de herlige tingene vi venter fra Gud, kan vi aldri fatte fullt ut her i tiden. For «det som intet øye har sett og intet øre hørt … det har Gud beredt for dem som elsker ham».

Men allerede det vi ser og aner i Guds løfter, er så stort og herlig at ikke noe menneske kan uttrykke det. Hvem kan si hvor mye det innebærer at vi skal bli Guds arvinger og Kristi medarvinger?

Og hvem er det som skal få så stor ære og salighet? Uttrykkelig alle dem som her i tiden er Guds barn. For slik lyder ordet: «Men er vi barn, da er vi også arvinger. Vi er Guds arvinger og Kristi medarvinger.»

Det gjelder altså hver og en som er tatt ut fra verden, som ved Guds ord og Ånd er vekket opp av syndesøvnen og har funnet sin salighet bare i Kristus. Det gjelder den som fremdeles, med all sin skrøpelighet, henger ved ham og ikke kan være foruten hans nåde og vennskap – ja, hans kjød og hans blod, det vil si hans forsoning – og som nettopp der har sin mat og det sjelen trenger for å leve.

Så sier Herren Kristus: «Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, har evig liv. Og jeg skal reise ham opp på den siste dag.» Tenk at Herren Kristus selv sier om alle slike fattige sjeler, som bare har sin trøst i hans forsoning, at de skal få det evige livs salighet! Og det sier han helt bestemt og gjentar det mange ganger.

Hvem kan da si hvor lykkelig et slikt menneske er?

Hvem kan si hvor mye som ligger i Kristi egne ord: «Da skal de rettferdige skinne som solen i sin Fars rike»? Hvem kan si hvor mye det innebærer, det Johannes sier: «Vi skal bli ham like, for vi skal se ham som han er»?

Dette håpet hadde allerede David, da han sa: «Jeg skal i rettferdighet få se ditt åsyn. Når jeg våkner, skal jeg mettes ved synet av din skikkelse.» Herren Kristus har også uttrykkelig sagt: «Far, jeg vil at de som du har gitt meg, skal være hos meg der jeg er, for at de skal se min herlighet, som du har gitt meg.»

Hva kan være sikrere enn det Herren Kristus selv sier? Vårt håp om salighet har altså en grunn som aldri svikter. Derfor kalles det også «et anker for sjelen, et som er trygt og fast».

Har vi nå et så herlig og så fast grunnet håp om den evige gleden, da burde vi visselig ta farvel med alle jordiske sorger og si: Bort med bedrøvelse, bort med angst og uro! Jeg har en evig lykke; jeg går mot en evig glede! For håpet om salighet er ikke grunnet på *vår* verdighet eller *våre* tanker, men på Guds egne gjerninger og evige råd.

Det er både uverdig for dem som bekjenner Kristus, og en stor skade for vår kristendom, at vi glemmer vårt håp om salighet og ikke gleder oss over det, men går med tunge skritt og sukk mot himmelens glede.

Tok vi vare på vårt håp om salighet med mer alvor og flid, ville det, som vi nettopp sa, gi styrke til hele vår kristendom. Det ville gjøre oss mer opptatt av den rette veien til livet og mindre opptatt av det jordiske. Det ville gi oss nytt mot til mer tålmodighet og utholdenhet i kampen for *kronen*.

Derfor kalles håpet om frelse også en *hjelm*. Hjelmen er en viktig del av våpenrustningen; den gjør at vi går fram i striden med større mot. Og når apostelen kaller håpet «et anker for sjelen, et som er trygt og fast», har han dermed sagt at håpet om salighet skal holde oss fast hos Herren under alle fristelsens stormer, så vi ikke blir revet helt bort på verdens ville hav.

Et levende og fast håp skal i lidelsens og nødens tid føre oss inn i himmelens evige trøst. Og på den dagen da jordisk lykke og glede råder, skal det holde oss edrue og forstandige, så vi fremdeles sier med apostelen: «Jeg har lyst til å bryte opp herfra og være med Kristus, for det er så mye, mye bedre.»

Å, måtte Herren tilgi vår vantro, at vi gleder oss så lite i håpet! Og måtte han hjelpe oss til å bli bedre også i dette!

I himmelen, i himmelen,
der Herren Gud selv bor,
hvor herlig blir saligheten,
hvor usigelig stor!
Der får jeg evig, evig stå
for Gud og ansikt til ansikt få
se Herren Sebaot.

Å, Fader, Sønn og Ånd, til deg
skje evig lov og pris!
Å, åpne også en gang for meg
din himmels paradis!
Ja, når jeg gjemmes i dine sår,
jeg av din nåde kronen får,
å Herre Sebaot.

4. september

> «For skapningen venter og lengter etter at Guds barn skal åpenbares … i håp om at også skapningen skal bli frigjort fra trelldommen under forgjengeligheten, og nå fram til Guds barns frihet i herligheten» (Rom 8,19.21).

Her gir apostelen en høy og storslått framstilling av skapningens sukk etter forløsning, og med den vil han gi Guds barn enda en grunn til å tro på *vissheten* og *storheten* av den herligheten som venter dem, og som han har talt om før.

I begynnelsen skapte Gud alt som er på jorden, til tjeneste og glede for sine barn, og dermed til lov og ære for sitt herlige navn.

Men ved syndefallet fikk skapningen sin del av forbannelsen, så den nå ikke lenger fyller sin opprinnelige bestemmelse. Dels tjener den ikke Guds barn slik den ville ha tjent dem om synden ikke var kommet til. Dels tjener den for

det meste Skaperens fiender og spottere, ja, den tjener synden, for de fleste mennesker misbruker den til synd.

Dette er likevel en undertrykkelse, en trelldom, som skapningen lider mot sin vilje og uten egen skyld – for hans skyld som la den under en slik trelldom.

Men dette misforholdet skal ikke vare for alltid. Skapningen er lagt under forgjengelighetens trelldom «i håp» om at også den en gang skal bli frigjort fra den og nå fram til Guds barns frihet i herligheten. Det er dette som egentlig blir framstilt her.

Profetene taler ofte om den fornuftløse skapningen som om den hadde fornuft, når de for eksempel sier at fjell og hauger fryder seg, at markens trær klapper i hendene, at sol og måne, ville dyr og fisker lover Herren.

På samme måte ser apostelens åndelige øye hele skapningen i en lidende, urolig lengsel etter å nå sitt mål. Han hører skapningen sukke og engste seg mens den venter på at Guds barn og den selv skal bli forløst fra den trelldommen den er i nå.

Dette framstiller apostelen for å styrke og oppmuntre alle kristne. For det første gir han dem en *visshet*, en *borgen* for at vår herlighet skal åpenbares: Hele skapningen skal først nå sin bestemmelse når Guds barn får sin frihet i herligheten.

Da må de visselig ha et annet og bedre liv i vente. Den nåværende verdensordningen kan jo ikke være den rette, eller den Gud hadde i tankene i begynnelsen; vi venter tvert imot etter hans løfte nye himler og en ny jord.

For det andre skulle de tenke over *storheten* i den herligheten som da skal åpenbares, når hele skapningen skal fornyes og herliggjøres for at deres herlighet skal komme til syne. Alle Guds skapte verk som skal høre med til den nye himmelen og den nye jorden, skal renses, fornyes og gjøres skjønne bare for at Guds barns herlighet skal stå desto klarere fram.

Apostelen vil si at skapningen ble lagt under forgjengeligheten for syndens skyld ved Guds dom, men at den skal bli gjenreist fra den fornedrelsen den nå sukker under. Etter Guds løfter om fornyelse venter den på å få del i befrielsen fra forgjengelighet og fordervelse sammen med Guds barn, og på å bli kledd sammen med dem i den herligheten og skjønnheten den hadde da den en gang gikk ut fra Skaperens hånd.

Når bare en datter i et rikt hus skal stå brud, blir hele huset rengjort, pyntet og smykket til høytiden; alle gjestene, ja, også tjenerne, skal da bære høytidsklær.

Skapningen er det rike huset der Gud satte mennesket inn som barn og arving. Når Kristi brud skal gå inn i sin brudgoms herlighet, når Guds barn skal legge av den ringhet og forakt de har vært skjult under her i tiden, og bli åpenbart i sin sanne høyhet og herlighet – da skal også alt som hørte til boligen deres, fornyes, renses og smykkes.

Om dette sier Peter at himmellegemene skal komme i brann og gå i oppløsning, og at jorden og alt som er bygd på den, skal brenne opp; men vi venter etter hans løfte nye himler og en ny jord, hvor rettferdighet bor.

De tingene som skal høre med til den nye himmelen og den nye jorden og er gjort i stand for Guds barn, skal bli fri fra forbannelsen. De skal gjenreises i den

fullkomne tilstanden de var i da Gud i begynnelsen så alt det han hadde gjort, og sa at «det var overmåte godt».

Det greske ordet for *lengter* betegner egentlig en venting der en speider etter den en venter på, med hodet løftet. Lütkemann mener derfor at bildet her er hentet fra en flokk mennesker som lengter så inderlig etter å se sin elskede konge komme at de strekker hals og løfter seg over hverandre for å se om han nærmer seg ennå. Slik venter også hele skapningen med inderlig lengsel på noe.

Og hva er det den lengter så inderlig etter? Apostelen sier: *Guds barns åpenbarelse* den venter på «at Guds barn skal åpenbares». Her er Guds barn så skjult – dels under all slags skrøpelighet hos dem selv, dels under tidens motgang, kors og lidelse – at de ikke engang selv vet hvem de er. Enda mindre kan verden kjenne dem.

Men en gang skal deres skjulte herlighet stråle fram, og det er dette hele skapningen venter på med inderlig lengsel.

Nye himler og den nye jorden
venter vi – de dyre løftesordene
skal i sin tid oppfylt stå.
Herrens venner lengter etter stunden,
skapningen lengter også, ennå bunden
til forgjengelighetens bånd også.

Snart, ja, snart skal Herren Jesus komme,
samle alle sine kjære, fromme,
kle dem helt i herlighet.
Og med dem skal skapningen forklares
og til samme frihet åpenbares,
nyte den med dem i evighet.

5. september

> «Still heller ikke lemmene deres til rådighet for synden, som våpen for urettferdighet. Men fremstill dere selv for Gud» (Rom 6,13).

Apostelen formaner oss her: Selv om vi ikke kan slippe unna syndens indre rørelser i onde tanker og lyster, skal vi likevel ikke også gjøre det onde med legemets lemmer. Tvert imot skal vi, på tross av ondskapen i vårt indre, tale og leve etter Guds ord. Derfor mener han her virkelig vårt dødelige *legeme* og dets *lemmer*: øyne, ører, tunge, hånd, fot og så videre.

Et eksempel: Ditt *øye* blir egget, enten av jordens forgjengelige skatter, av en forførende legemlig skjønnhet eller av verdens forfengelighet og prakt. Disse synlige tingene vil da dra deg til synd. Da gjelder det å flykte fra lysten som stiger opp, og ikke en gang la øyet dvele ved det som lokker. Ellers stiller du øyet til rådighet for synden som et våpen for urettferdighet.

Gjennom ditt *øre* tar du imot fristelser fra syndig og forførende tale. Stanser du likevel og lytter, stiller du øret ditt til rådighet for synden som et våpen for urettferdighet.

Du blir fristet av vreden til å såre, stikke eller rive din neste med *tungen*. Du blir fristet av skjult nag eller misunnelse til å baktale din neste når han ikke er

til stede, sverte ham og tyde hans ord og gjerninger på verste måte. Gir du nå tungen fritt løp i slike fristelser, stiller du den til rådighet for synden som et våpen for urettferdighet.

Men fremstill dere selv for Gud, det vil si sjel og legeme, med alle indre og ytre krefter. Først hjertets frykt, tillit og kjærlighet, og så all lydighet og tjeneste, både i det vi gjør og det vi lider: Dette er det vi skal gi til Gud.

Ham skal vi gi *oss selv* med alt som er i oss. Til ham skal vi vie hele vårt liv med alle våre evner. Vi skal ikke unndra oss noe arbeid han vil ha av oss, og ikke noen lidelse eller noe kors han legger på oss. For hans skyld skal vi ikke holde vårt liv for kjært.

Å, hvilken nåde å få gi seg til Gud på denne måten – at han vil ha oss som sine egne, at han vil si til en fattig synder: «Min sønn! Gi meg ditt hjerte.»

Og når vi slik har gitt oss selv til Gud med alt som er i oss, må vi også vie våre lemmers tjeneste til ham som rettferdighetens våpen. Her ser vi at den rette fromheten ikke er å ville gi Gud bare hjertets indre tilbedelse og holde lemmene borte fra synden, men ellers være uvirksom og ikke gjøre noe i Herrens tjeneste.

Apostelen sier her at vi også skal tjene ham med vårt ytre menneske. Han sier at vi skal «by våre *lemmer* fram som rettferdighetens våpen for Gud». Vi skal ikke bare være fromme og ikke gjøre noe ondt; vi skal også være virksomme og bruke lemmene våre i Herrens tjeneste.

Som våpen, sier apostelen. Det viser at også *vår* konge fører en krig på jorden, og i den skal våre lemmer tjene som våpen. *Som rettferdighetens* våpen, sier han. Vår konge skal «gjøre rett og rettferdighet i landet», det vil si alt som er sant, godt og hellig, og til det skal vi få bidra.

Det kan vi gjøre på mange måter, «etter som enhver har fått en nådegave». Vi skal bruke våre lemmer – øyne, ører, hånd og tunge – ikke bare til det en vanligvis kaller gudstjeneste: å høre og tenke over hans ord, tilbe og bekjenne ham.

Vi skal også bruke dem til alt kjærligheten krever i vårt daglige liv, i hjemmet og i det jordiske arbeidet, når vi, drevet av Kristi kjærlighet, gjerne tjener vår neste.

Når du for Herrens skyld arbeider tålmodig og ærlig, eller gavmildt deler ut av dine jordiske eiendeler, da gir du Gud dine hender som rettferdighetens våpen. Når du for Herrens store nådes skyld gjerne går kjærlighetens ærend, da gir du ham dine føtter.

Når du i kjærlighet taler det som er godt og nyttig – enten du formaner, trøster og lærer mennesker generelt, eller tar deg av barn, syke og bedrøvede – da helliger du din tunge til Gud som et rettferdighetens våpen.

Ja, når en arbeider på marken eller i verkstedet, når en fattig tjener eller tjenestepike, levendegjort av nåden, gjør sitt arbeid trofast og tålmodig bærer det som er tungt, da skal de ha den oppmuntringen at de ikke bare har tjent mennesker, men *Gud selv*.

For den store, trofaste Herren skal en dag høytidelig vitne om alle som i tro og kjærlighet har tjent sin neste for Kristi skyld, på den måten de kunne: «Det gjorde dere mot meg.»

For en mektig trøst og oppmuntring, om vi alltid tenkte på dette! For et salig kall: Mens hele verden tjener synden, får vi vie vårt liv med alle våre krefter og gaver til den store Herrens tjeneste og ta del i hans hellige krig på jorden!

Da blir det en overmåte kjær oppfordring for ånden: «Fremstill dere selv for Gud … og by deres lemmer fram som rettferdighetens våpen for Gud.» Salige er de som lever så virkelig i troen at både deres ånd og deres livsførsel svarer ja og amen til dette!

Lær meg å *dø* fra synden og verden,
lær meg å *leve*, å Jesus, for deg!
Livet i lyster, i synd og i stas –
å, hvilken jammer det ender i til sist!
Jesus, min Jesus, velsign meg nå, du,
kom til mitt hjerte og fyll det, ja, du!

6. september

«Du sier det, jeg er konge. Til dette er jeg født» (Joh 18,37).

Jeg er konge, bekjenner Herren her for Pilatus. Og se, den Kristus som hele verden ikke kjenner og forakter, skal til sist vise seg å være en stor og mektig konge. Han har et veldig rike på jorden og legger alle folk og land under sitt septer.

De blinde vantro hører og synger om det, men ser ingenting og merker ingenting av det. For dem er Kristi rike et drømmebilde, et intet, bare innbilning hos noen villfarne mennesker.

Men se likevel hvilken utrolig *makt* dette riket utøver i verden! Se hvordan folk og land er blitt fullstendig omskapt så snart Kristi evangelium har fått råde blant dem. Se hvordan det uten sverdmakt vinner seire midt blant sine bitreste motstandere, og hvordan ingen menneskelig makt kan bekjempe det.

Denne kongen hadde bare gitt sine fattige vitner befalingen: «Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for all skapningen!» Og de gikk. De spurte ingen keiser om lov, men trosset alle keiseres strengeste forbud og voldsomste motstand. Keiserne hadde ingen makt mot Kristi rike med alle sine våpenkamre og pinselsredskaper; alle bål og økser og sverd ble her maktesløse.

Kristi rike er ikke noe drømmebilde, slik verden mener. Tallet på de egentlige martyrene – de som ikke bare er blitt omskapt åndelig, men også har villet lide de grusomste pinsler for Kristi sak – er så stort at det går opp i flere millioner. Kristi rike er ikke noe drømmebilde når for eksempel hele Bibelen er oversatt til over to hundre forskjellige språk, og så videre.

Vår Herre Kristi rike er ikke noe drømmebilde når du kanskje har sett med egne øyne at mennesker som ingen menneskelig makt eller kunst kunne forandre i hjerte og sinn, er blitt forvandlet fra sitt kjødelige og ugudelige sinn bare ved Kristi evangelium.

Den som før levde i ren forfengelighet, bare i jordiske tanker, ord og gjøremål fra morgen til kveld og dag etter dag, har nå fått et åndelig sinn, hjerte og forstand. Med hjertelig glede og kjærlighet tenker og taler han nå om Kristus og

det som hører ham til, og vil tjene ham både med ord og gjerninger – og det ikke av tvang, men av sitt eget hjertes innerste lyst og vilje.

Du har kanskje sett med egne øyne et menneske som før alltid var sikker og fornøyd med seg selv, men nå stadig er misfornøyd med seg selv og redd for sitt eget hjerte, og har all sin trøst bare i Kristus. Eller et menneske som før alltid var ulykkelig og misfornøyd med både Gud og mennesker, men nå har fått en dyp fred og glede i hjertet i sin Frelser.

Eller et menneske som før aldri brydde seg om sin nestes evige vel og vé, men nå har en slik kjærlighet at det stadig tenker på hvordan den og den sjelen skal bli frelst, og så videre.

Er ikke alt dette tegn på en stor og underfull makt, som kan omskape menneskers innerste vesen slik? Og står ikke slike tegn åpenbart for våre øyne? Se da hva Kristi rike er, og at han virkelig er en konge – en stor og mektig konge, som går fram med sin sak på tross av alle kongers motstand og gjør det som er umulig for all menneskelig makt og klokskap.

Men alt dette, som vi delvis ser med øynene, er jo nettopp det vi kan vente av denne kongens *person* og *vesen*. Det kunne ikke være annerledes når vi tenker over hvem denne kongen egentlig er, og at han tidlig åpenbarte at han skulle gjøre et slikt verk på jorden.

«Til dette er jeg født, og til dette er jeg kommet til verden», sier han. Hvem er han?

Ordene «kommet til verden» må tas i den betydningen de virkelig har i hans munn, slik vi ser det andre steder i hans tale, for eksempel når han sa: «Jeg er utgått fra Faderen og er kommet til verden. Jeg forlater verden igjen og går til Faderen.» I Betlehem skulle han bli født, han hvis «utgang er fra gammel tid, fra evighets dager». Det er en konge som var hos Faderen før verden ble skapt.

Tenk nå: Skulle ikke denne kongen regjere og ha et stort og mektig rike?

Det var også forutsagt gjennom hele Det gamle testamente. Slik taler Faderen til Sønnen: «Begjær av meg, så vil jeg gi deg hedningene til arv og jordens ender til eie.» Og igjen: «Det er for lite at du er min tjener til å gjenreise Jakobs stammer og føre den frelste rest av Israel tilbake. Så vil jeg da gjøre deg til et lys for hedningefolkene, for at min frelse må nå til jordens ende.» «Så skal herredømmet bli stort og freden bli uten ende.»

Slik blir han også framstilt i Daniels syn, først som en menneskesønn som kom med himmelens skyer, og så heter det: «Og det ble gitt ham herredømme, ære og rike, så at alle folk, ætter og tungemål skulle tjene ham. Hans herredømme er et evig herredømme som ikke forgår, og hans rike er et rike som aldri går til grunne.»

Derfor blir han også framstilt i Åp 19 som en konge som har mange kroner på hodet, og på hans kledning og på hans hofte står det skrevet et navn: Kongers konge og herrers herre.

Å, du ærens konge, Herre *Jesus Kristus*,
du den første og den siste,
du som ingen veksling eller forvandling lider
slik som vi av år og tider,

pris skje deg inderlig!
Måtte hver sjel og tunge bare ditt navn lovsynge.

Også jeg vil prise, prise deg alene,
deg, Guds Lam, du dyre, rene,
deg, du ærens konge, konge uten like,
som har kalt meg til ditt rike.
Pris skje deg! Lær du meg
selv å bære deg evig lov og ære!

7. september

> «Dersom husbonden visste i hvilken time tyven kom, da ville han ikke la ham bryte inn i huset sitt» (Luk 12,39).

Med denne lignelsen om tyven vil Herren Kristus vise *faren ved ikke å være beredt når han kommer*. Og siden vi sikkert ville våke om vi visste *timen* da han kommer, er det grunn til å være beredt *til enhver tid*. At dette er meningen med lignelsen, ser vi av hvordan Herren selv bruker den: «Vær da også dere rede! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke tenker.»

For det første ser vi hvordan disse ordene fra Kristus gjør grundig ende på drømmen om at det ved hans synlige gjenkomst bare skal begynne en ny og herligere *nådetid* på jorden, og ikke den ytterste dom. En slik gjenkomst ville jo ikke være farlig, slik tyvens komme er det.

Herren sier selv at når han kommer i sin herlighet, skal han dømme alle folk, og det på den måten at de rettferdige bare skal innbys til å arve det riket som er beredt for dem fra verdens grunnvoll ble lagt, mens de andre skal vises bort til den evige ild.

Slik har også den apostoliske troen vært fra begynnelsen: «fór opp til himmelen … *derfra skal han komme igjen for å dømme levende og døde*». Kristus har selv mange ganger og tydelig sagt at når han kommer synlig tilbake i skyene, kommer han til den ytterste dom.

Hvor lærde, fromme eller velmenende de fortolkerne som motsier dette, enn er, kan vi frimodig forkaste og avvise deres tolkning, slik vi avviser enhver annen motsigelse mot Kristi tydelige ord.

På samme måte gjør denne teksten ende på den andre drømmen som forfengelige sjeler trøster seg med: at om en ikke er kommet i et godt forhold til Gud her i tiden, skal det kunne skje etter døden, for det skal også være en nådetid i åndeverdenen.

Var dette sant, ville ikke Kristus gjøre det så viktig å *være rede når han kommer*. Ja, da ville det bare være tomme ord når Skriften sier: «*I dag*, om dere hører hans røst» – «Se, *nå* er nådens tid, se, *nå er frelsens dag*!»

Herren Kristus lærer altså at når han kommer, enten med døden eller med sin egen synlige åpenbarelse, da er det *slutt på nådetiden*. Da står bare den avgjørende dommen og evigheten igjen. «Vær derfor *rede når Menneskesønnen kommer*», sier han – *rede, ferdige* til å gå inn med ham i bryllupssalen *da*.

De som ikke er rede da, og ikke har olje til lampene sine, men vil skaffe seg den først nå, blir stengt ute for evig.

Det lærer Herren selv i Matt 25,1–12. Jomfruene ropte og ba: «Herre, herre, lukk opp for oss!» Men nei, her ble det ikke gitt noen nåde – nådetiden var slutt. Ja, slik lærer Herren. Derfor føyer han også til der: «Våk derfor! For dere kjenner ikke dagen eller timen.»

Å, er det sant det Herren her har forkynt: at det for evig er slutt med all nåde, og at saligheten er helt tapt for det mennesket som ikke er rede når han kommer, eller når han kaller sjelen bort ved døden? Hva vår blinde fornuft enn måtte mene om det, har han sagt det, han som er den evige dommeren. Hvem skal jeg tro om ikke ham?

Men da er det jo forferdelig å være uberedt en eneste time – å sovne en eneste kveld uten å vite sikkert at en står i vennskap med Gud.

Tenk om døden overrasker deg – han kommer jo ofte som en tyv om natten – så du ikke våkner mer i tiden, og du er gått inn i evigheten uten salighet! Her finnes ingen ord som kan uttrykke hvor forferdelig noe slikt ville være.

Evig uten salighet – evig fortapt! Det er dette Herren Kristus advarer mot her.

Og hvilket råd gir han oss så vi kan unngå dette forferdelige? *Vær rede*, sier han, *våk*! Men hva vil det si å *være rede*? Det må jo bety at vi står slik med Gud og vår sjel som Herrens eget ord lærer er helt nødvendig for saligheten. Og det er jo at vi er «ikledd og ikke blir funnet nakne», kledd i «bryllupsklærne».

Det er et usigelig tankevekkende budskap når Herren Kristus sier at selv blant dem som har brutt gjennom hindringene som handel og åker la i veien, finnes det likevel noen som til sist skal kastes ut i mørket utenfor! Og det bare fordi de ikke har hatt *den erfaringen, den slags omvendelse*, der en blir avkledd og fratatt all trøst i sin egen fromhet, så en ikke kan være foruten Kristi rettferdighet og evangeliets ord om ham.

Har du ikke «gjort en pakt med døden og et forbund med dødsriket», må du jo ta slike ord fra Herren selv til hjertet og spørre deg selv for hans ansikt: Står *jeg* i en slik erfaring? Er Kristus, hans forsoning og hans rettferdighet *livsnødvendig* for meg? *Forstår* og *vet* jeg ikke bare at det skal være slik, men *lever* jeg virkelig i det? Blir jeg virkelig drevet av min syndenød til å «vaske mine kapper i *Lammets blod*»?

Se, kjære sjel, står det slik til med deg, så bøy deg for Gud og tilbe! For da er du visselig «kledd i bryllupsklærne».

Se, nå er frelsens dag, se, nå i dag
står himlen åpen for deg! Hvorfor nøler du da?
Tenk om du snart skal stå for din Herre,
og han ser deg uten bryllupsklær der?

Å, flykt i tide til Herren Jesus Krist,
han alene er din Frelser, det er visst;
han alene kan ditt onde hjerte gjøre rent,
og det som renser, er hans blod alene.

8. september

«Da sa slangen til kvinnen: Dere kommer slett ikke til å dø!» (1 Mos 3,4).

Legg merke til hvordan djevelen begynner sine angrep. Han begynner med å løsne forsiktig på det båndet som holdt mennesket fast, nemlig *troen på Guds ord*. Det aller første han sier, er: *Har Gud virkelig sagt: Dere skal ikke ete av noe tre i hagen*?

Ennå taler han forsiktig; han sier ikke noe bestemt, men overlater det til Evas egen ettertanke. Han vil at hun skal bruke fornuften sin og tenke etter om et slikt bud fra Gud kunne være rimelig, eller om de kanskje hadde misforstått det.

Så snart Eva lot seg inn på en samtale, ble han straks frekkere, og nå sa han bestemt: *Dere kommer slett ikke til å dø!* Slik pleier djevelen å gå fram. Han begynner med å rokke ved *troen*, forvirrer forstanden når det gjelder Guds ord, og gjør mennesket usikkert på hva Gud mener. Vinner han fram med det, vinner han alt.

Blir mennesket derimot stående fast i en levende tro på Ordet, da er ingen lyst så mektig og intet fall så dypt at ikke alt ennå kan bli godt igjen. Dette vet djevelen.

«Derfor», sier Luther, «gikk han inn for med sin tale å føre Eva bort fra det *Gud hadde sagt*. Og da han slik hadde ryddet Ordet av veien, fordervet han den beste vilje som mennesket hadde hatt, så det reiste seg mot Gud. Han forvred og fordervet også forstanden, så den tvilte på Guds vilje. Av dette følger så en ulydig og gjenstridig hånd mot Gud, som strekker seg ut mot Guds bud for å plukke eplet, og deretter også en ulydig, gjenstridig munn og tenner. Kort sagt: Av *vantro* eller tvil på Gud og hans ord følger alt ondt. For hva kan være verre enn å bli ulydig mot Gud og lyde djevelen?»

Det var dette han siktet til med sitt første frekke og listige spørsmål: *Har Gud virkelig sagt*? – og likeså med disse ordene: *Dere kommer slett ikke til å dø!*

Det var som om han ville si: Dere er sannelig noen store narrer om dere tror at Gud har sagt noe slikt. Gud er slett ikke slik at han bryr seg særlig om dere eter eller ikke eter.

Og dessuten: Skulle dere, som er satt til herskere over hele jorden, stå under et slikt bånd at dere ikke skulle ha frihet til å ete av alle trærne i hagen? Ville ikke det være i strid med det Gud har sagt til dere: *Se, jeg har gitt dere … hvert tre med frukt … Det skal være føde for dere*?

Slik arbeider den gamle slangen for å forvirre kvinnen og føre henne inn i usikkerhet og vantro på Guds ord.

Den samme framgangsmåten bruker han ennå i dag. Er det ikke merkelig at en fremdeles ofte hører nøyaktig de samme ordene fra mang en listig slange som djevelen bruker for å rive troen ut av enfoldige sjeler? «Har Gud virkelig sagt?»

For eksempel: Har Gud virkelig sagt at den som ikke holder hele loven, skal være fordømt? Eller skulle Gud ha satt mennesket på jorden når han så at det skulle falle, og at han til slutt skulle fordømme det? Eller skulle Gud la en uskyldig lide for de skyldige? Eller har Gud virkelig sagt at han ikke vil la den gå ustraffet som bare misbruker hans navn? Skulle Gud, som er kjærligheten selv, være så nøye? Og så videre.

På denne måten styrker djevelen de ugudelige i deres sikkerhet. Han hjelper dem til en urokkelig tro på Guds godhet, så de tror at ikke noe ondt skal ramme

dem. *Dere kommer slett ikke til å dø*, heter det da. Men de troendes tillit anfekter han uten opphold. Da heter det i stedet: *Har Gud virkelig sagt*?

For eksempel: Har Gud virkelig sagt at han ikke tilregner meg synden, den som jeg virkelig har og kjenner i meg – og at han i stedet tilregner meg en rettferdighet som jeg ikke har og ikke kjenner i meg? Har Gud virkelig sagt at jeg, som dessverre synder hver dag, likevel skal være hans kjære barn, som om jeg aldri syndet? Og alt dette bare for hans egen Sønns skyld, som ga seg selv for våre synder?

Eller: Har Gud virkelig sagt at han er med oss alle dager – altså også er i mitt lille rom og hører alt jeg ber og sukker? Og så videre.

På denne måten anfekter den gamle slangen vår tro på Guds ord i alle stykker, for å gjøre oss usikre og vaklende i tankene våre. Da kan han siden føre oss dit han vil. Dette skal vi alltid være forberedt på og våke mot.

Jesus, hjelp meg å seire! Jeg står stadig i fare
for sjelefienden, så listig i alt.
Hvem kan vel unngå hans fristelses snare
når han trer fram i lysets gestalt?
Viker du bort, hva skal jeg da gjøre
når hans slangelist søker meg å forføre?

Jesus, hjelp meg å seire! Styrk meg i all møye,
så jeg kan vinne og kronen få;
da skal av hjertet takksigelsen strømme
når jeg ved din trone for deg skal stå.
Evig skal ditt herlige navn bli prist
fordi du din nåde så mektig har vist.

9. september

> «Men loven kom til for at fallet skulle bli stort. Men der synden ble stor, ble nåden enda større!» (Rom 5,20).

Det nytter ikke på annen måte! Et menneske kan aldri bringes til å hylle ham som tar bort synden, slik det skal, før synden og loven jager og driver det.

Gud er forsonet – han er «nådig overfor den urett» vi har gjort – og hans barmhjertige hjerte brenner av kjærlighet til alle han har kjøpt så dyrt. Likevel kan de ikke bli frelst, de kan ikke bringes til å flykte til tilfluktsbyene, uten at blodhevneren jager og driver dem. Derfor må han alltid plage, skremme og trette oss ut med lovens bud og dommer.

Josef brant av kjærlighet da brødrene hans kom til Egypt, og bestemte seg straks for å gjøre vel mot dem. Likevel «talte han hardt til dem» gjennom tolken sin, lot dem binde og sette fast og skremte og bedrøvet dem – for å gjøre de harde hjertene deres myke.

Slik må også Herren skremme, binde, tvinge og bedrøve oss gjennom sin tjener og tolk, Moses. Men han plager ikke menneskene *av hjertet*. Alt det loven sier, sier den for at *hver munn skal lukkes* og hele verden *bli skyldig* for Gud – for at *fallet skal bli stort*.

Hvordan loven får fallet og synden til å bli stor, viser apostelen i Rom 7. Loven er ikke bare et speil som *viser oss* synden. Ved forbudet *vekker* den også den slumrende synden til liv og strid, så den ikke skal ligge skjult og synderen holde seg selv for syndfri. «Jeg levde en gang uten lov. Men da budet kom, våknet synden til live» og vakte all slags lyst i meg.

Og nå er synderen straks elendig og jammerlig, han som før var så selvtilfreds, trygg, stolt og full av dyder. Nå er han elendig og ynkelig, kraftløs og rådvill, så hele verden blir for trang for ham.

Nå blir syndelivet som han før var så glad i, bittert; det fremmede landet blir øde, farshuset blir herlig – ja, til og med å være dagarbeider der! Å, hvor mye godt som kommer ut av denne ynkelige *veksten i synden!* Og dette ble ikke virket av lovløshet, men av loven. Til dette er loven god, ikke til å gjøre mennesket fromt.

Husk det én gang for alle at Skriften sier: Loven kom til *for at fallet skulle bli stort*. Merk deg: ikke for at synden skulle bli overvunnet, men for at den skulle «bli stor».

Akkurat når du vil bli bedre, blir du verre. Når du vil være skikkelig og hellig, blir du uskikkelig; synden «blir stor». Du vil elske Gud – da kjenner du hat, eller i alle fall en uutholdelig kulde i hjertet. Du vil være mild og saktmodig – da koker bitterheten i deg. Du vil være ren i tanker og hjerte – da vekkes all slags lyst i deg. Du vil være sønderknust og ydmyk – da er du steinhard, stiv og full av hovmod.

Dette er det Paulus kaller at «budet, som skulle være til liv, ble til død for meg», at synden «ved budet skulle bli overmåte syndig». Slik er lovens rette virkning når den treffer *hjertet*. Men midt i en slik syndenød blir det altfor urimelig og halsbrekkende å ta imot nåde. Derfor vrir sjelen seg til alle kanter og leter etter andre utveier.

Har ikke loven truffet riktig dypt, kan mennesket finne lindring og trøst i sine egne gjerninger: i angeren, bønnene, forbedringen, seieren over visse synder, det nye religiøse livet. Slik blir en fariseer til.

Den ene tar fatt på ytre gjerninger, barmhjertighetsverk og religiøs virksomhet. Den andre søker frelsen i botsøvelser, tårer, bønner, forsakelse, ydmykhet og i å dø bort fra verden. En tredje kan dempe den vakte uroen ved å fylle hodet med åndelige studier og samle kunnskap og klare, vakre innsikter, uten selv virkelig å eie og leve det kunnskapen handler om.

Nå er tiden inne for Åndens refsende embete. Ånden skal overbevise alle disse helgenene. Om hva? *Om synd, fordi de ikke tror på meg*.

Ånden skal åpenbare dette: Når de endelig har gjort alt et dødelig menneske kan gjøre – når de har angret synden så de kunne ha grått blod; når de har bedt dag og natt på sine bare knær; når de har spekket legemet sitt på det strengeste og gjort motstand «like til blodet i kampen mot synden»; når de har forbudt øynene sine å se, ørene å høre og tungen å tale noe tomt; når de har forbudt munnen å smake og hele sitt vesen å nyte noe overflødig; når de har gitt alt de eide til de fattige og brukt hver stund av livet til nestens beste; når de har profetert i Jesu navn og gjort mange kraftige gjerninger i Jesu navn – da skal

Herren med sårene i hendene og siden fordømme dem og si: «Vik bort fra meg, dere som gjorde mot loven» – for synd, fordi dere ikke trodde på meg.

Ånden skal åpenbare at de med all sin hellighet skal kastes ut i det ytterste mørke. De er nemlig ikke kledd i bryllupsklærne, Kristi rettferdighet. De har ikke hatt sin eneste trøst i den blodige Frelseren på Golgata, og de har ikke gjort det *byttet* med ham at de tok imot hans rettferdighet, slik han tok deres synder på seg.

Å, merk deg nå dette, kjære sjel: Er ikke hans gjerninger dine gjerninger, er ikke hans anger, hans bønner, hans lidelse og død dine – da er du evig fortapt.

Å Jesus, min styrke, min frelse, min fred,
min evige salighets grunn,
bevar meg i troen og hold meg fast ved
det samme i siktingens stund:
at likesom alt er fortapt i meg selv,
så er alt *fullbrakt – ja, fullbrakt i deg*,
for evig og alltid.

10. september

«Se der Guds Lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29).

Kristi forløper var sendt av Faderen for å peke ut Sønnen og forkynne hans verk for verden. Da han fikk se Jesus komme mot seg, ropte han i hellig glede ut dette ordet: «Se der Guds Lam, som bærer bort verdens synd!»

Dette er det store kjerneordet om Kristi egentlige verk på jorden. Det ville sannelig være verdt å ringe med alle klokker når det blir ropt ut. Det er dette kjerneordet som synges over hodene våre i alle våre kirker når vi bøyer knær ved alteret for å ta imot Jesu legeme og blod, og ropet gjentas tre ganger: «O du Guds Lam, som bærer verdens synder.»

La oss da se godt på dette dype ordet!

Lammet, Guds Lam, står det egentlig i den greske grunnteksten. Når Johannes taler om Lammet i denne bestemte formen, minner han nok om alle lammene som var blitt ofret i den forbilledlige gudstjenesten i Israel. De mest bemerkelsesverdige av dem var påskelammene – en utallig mengde forbilder, for hvert år ble det ofret et lam i hvert hus i hele folket.

Men Johannes sier ikke bare «Lammet». Han sier: «Guds Lam, som bærer bort verdens synd.» Da ser det ut til at han særlig har tenkt på Jes 53, der vi finner igjen både saken og ordene i dette verset. Der står det ikke bare at Kristus skulle være «lik et lam som føres bort for å slaktes, og lik et får som tier når de klipper det», og at han ikke skulle åpne sin munn. Det står også at han skulle bære verdens synder.

Der finner vi de dyrebare ordene: «Vi fór alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham.» Og videre: «Han bar manges synd», og: «Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom.»

Alt dette uttrykker Johannes her med det korte, rike ordet når han peker på Jesus og roper: «Se der Guds Lam, som bærer bort verdens synd!»

Kanskje noen undrer seg over hvordan dette virkelig har skjedd, når vi stadig ser at synden er der i hele verden og kjenner den bo i oss selv. Da må vi tenke på at det her er tale om at synden blir båret bort ved et offer.

Nå betegnet de forbilledlige offrene bare at skylden og straffen ble tatt bort fra det skyldige mennesket og flyttet over på offerdyret som ble ført fram – og derfor ble dyret også slaktet. Det samme sier Jesaja med ordene: «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham.» Og videre: «Han ble såret for våre overtredelser … Straffen lå på ham.»

Verken i disse ordene eller i det offerdyrene forbildet, ligger det noen antydning om at syndesmitten blir tatt ut av det syndige mennesket. Det sies bare om *straffen* at den ble lagt på ham.

Men *for at vi skulle ha fred*, sier Jesaja. Det samme sier Hebreerbrevet: Tar offeret virkelig bort syndene, skal vi ikke bære dem på samvittigheten. Det står nemlig at nettopp dette var et bevis på at de levittiske offrene ikke tok bort syndene: De som ofret, hadde dem fremdeles på samvittigheten.

For at samvittigheten skal bli fri fra syndene, trengs det nå bare at vi virkelig tror og vet hva Lammets offer har utrettet. Her blir det altså et spørsmål om vår tro; her kommer alt an på om vi tror.

Det mangler ingenting ved Kristi verk. Nei, Guds Lam har virkelig båret bort verdens synder med sitt offer. Bærer vi likevel selv på syndene våre og mangler fred og frihet i samvittigheten, ligger hele feilen i at vi ikke tror det Gud har vitnet om sin Sønn: at han lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham.

Her skal vi se hva tro er, og også hvilken fordømmelig synd vantroen er. Med dette ordet for øye er troen en så enkel sak som bare å holde det for sant at Guds Lam bærer bort verdens synd, eller som Jesaja sa: at Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham.

Vår fulle frihet fra syndens skyld og dom, både for Gud og i vår samvittighet, hviler på en så enkel sannhet som denne: Når noe blir tatt fra ett sted og lagt et annet sted, ligger det ikke lenger på det første.

Er syndene dine lagt på Guds Lam, ligger de ikke på deg. Har Herren Gud lagt dine synder på Lammet, tilregnet ham dem og straffet dem på ham, da står de ikke lenger på din regning. Det er riktignok du som har begått dem og brutt Guds lov. Men når Herren Gud i sin store barmhjertighet har tatt dem fra deg og lagt dem på sitt Lam, skal han sannelig ikke tilregne deg de samme syndene.

Om dette har Luther talt på denne trøstefulle måten: «Herren Gud sa: Jeg vet at dine synder er for tunge for deg å bære. Se, derfor vil jeg legge dem på mitt Lam og ta dem bort. Tro du det, for når du gjør det, er du fri fra syndene. Synden har bare to steder der den kan være: Enten er den hos deg, så den ligger deg på nakken, eller den er hos Kristus, Guds Lam. Hviler den på dine skuldre, er du fortapt. Men hviler den på Kristus, er du fri og blir salig. Velg nå hva du vil. At syndene ble liggende på deg, ville være etter lov og rett. Men av nåde er de lagt på Kristus, Lammet. Ville Gud ellers gå i rette med oss, var det ute med oss.»

Frykter du Guds dom,
kjære sjel, så kom!
Se Guds kjærlighet og under
i din Jesu siste stunder.
Se Guds rene Lam,
og gå trøstig fram!

Se, *for deg* det er
at Guds Sønn er her,
gir seg i den bitre døden,
blir et skyldoffer i nøden.
Se Guds rene Lam,
og gå trøstig fram!

11. september

«Han skal knuse ditt hode, og du skal knuse hans hæl» (1 Mos 3,15).

I disse ordene ligger det første frøet, ikke bare til de første menneskenes trøst og salighet, men til hele Guds evangelium og hele Guds nåderike på jorden.

Det første vi skal se på her, er dette: Herren begynner sin straffetale til Satan med ordene: «Fordi du har gjort dette» – nemlig bedratt mennesket og ført det inn i synd og forbannelse – og han slutter med ordene: «Han skal knuse ditt hode.»

Her ser jeg at det er vårt syndefall som får Herren til å brenne slik. Det var dette som skulle hevnes, og det med slik kraft at han sier til forføreren: Ditt hode skal knuses, trampes sønder – fordi du har gjort dette.

Her ser jeg at Herren Gud selv har tatt seg av vår sak og står på vår side mot Satan for å hevne seg på ham og frelse oss. Og det gjør han med et så brennende hjerte at han bruker de sterkeste trusler som finnes. For hva kan tenkes mer forferdelig og dødelig for slangen enn at hodet hans skal trampes og knuses? For den listige Satan har dette sannelig vært et fryktelig ord.

Her ser vi altså igjen at Gud brenner av nidkjærhet for sin fortapte sønn, mennesket.

Slik ser vi også hvordan Kristus flammet opp da han talte om dem som *forfører* – det vil si leder vill og ødelegger – de små som tror på ham. Aldri har noen hørt så harde ord fra den milde Frelserens munn som da han talte om en *kvernstein* som burde *henges om halsen* på slike forførere, så de straks ble senket i *havets dyp*.

Av slike ord burde vi da merke Guds brennende hjerte for sjelene – i det minste merke at Gud ikke er så likegyldig overfor oss som vårt onde, vantro hjerte maler ham.

Vi har riktignok hans bestemte forsikringer om denne kjærlighetens nidkjærhet, og vi har enda flere beviser på den i handling, i alt han har gjort for vår frelse. Men hjertene våre er slik at vi ofte ikke tror eller tenker over disse store bevisene. Da er det ofte lettere for oss å tro det vi selv oppdager når Herren ikke taler direkte til oss.

Her får vi liksom lytte – lytte til Herrens tale til slangen, og selv oppdage hans innerste tanker om oss: Fordi du har gjort dette, skal du være forbannet blant alt som lever – og kvinnens ætt skal knuse ditt hode.

Det andre jeg legger merke til her, er at Herren gjør vår sak til *et oppgjør mellom Kristus og djevelen*. Han sier at kvinnens ætt skal knuse slangens hode, og at slangen skal knuse hælen til kvinnens ætt.

Det er verdt å merke seg at grunnteksten bruker det samme ordet om slangens angrep på hælen som om ættens knusing av slangens hode, selv om eldre bibler har oversatt det med *stikke* når det er tale om slangen.

Det hebraiske ordet betegner egentlig all slags ondt som blir påført i fiendskap. Den nærmere betydningen avhenger dels av hvem som påfører det onde, dels av hvilken lem det rammer. Derfor har de eldre biblene *knuse* på det første stedet og *stikke* på det siste.

Men her ligger en bemerkelsesverdig antydning om at også Kristus skulle knuses i denne striden. Slangen skulle bruke all sin makt mot Kristus og knuse ham – men bare på hælen, hans lavere del. Det var hans menneskenatur, og den ble også knust i hans død, mens han i sin høyere del beholdt seieren og livet. Det hele uttrykker at det skulle bli en hard kamp, en strid på liv og død mellom kvinnens ætt og slangen.

Slik taler Herren. Men om oss sier han ikke et ord – ikke et ord om noe vi skal bidra med i denne store saken: vår frelse fra synden, døden og djevelen. Så helt har Herren tatt denne saken fra oss, så helt er den gjort til Kristi egen. Ellers ville vi også vært evig fortapt.

Å rette opp syndefallet og fri oss fra synden, djevelen og døden er nemlig et verk som langt overgår alle våre krefter – «vi er altfor svake i rustningen». Derfor har den nådige Herren gjort det til sin egen sak, lovet være hans navn!

«For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne.» «Likesom synden og døden kom inn i verden ved ett menneskes ulydighet, slik kommer også livet og rettferdigheten ved den enes lydighet.» Derfor sier Herren: «For intet ble dere solgt, og uten penger skal dere bli gjenløst.» «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss.»

Og hva blir frukten for oss? At vi ikke skal trenge å gjøre noe som helst for å sone våre synder. Vi skal få alt i gave av Guds helt frie og ufortjente nåde – bare vi vil ta imot den, bare vi vil komme til hans nådebryllup når han kaller, og la ham gjøre vel mot oss. Og da skal vi bli ikke noe mindre enn *Guds rettferdighet i ham*.

Å Gud, gi oss mer tro! Her blir Moses' ord sanne: «Herren skal stride for dere, og dere skal være stille.» «Frykt ikke! Stå fast! Se Herrens frelse, som han vil sende dere.» Herren gi oss mer tro!

Alt som vi arvet ved Adams fall,
er nå legt ved «kvinnens ætt».
Kristus tok bort verdens synder all
den dagen han døde på korsets tre.
Han som var ren, gjorde det alene;
én døde for alle, og alle i én.

«Se, mitt legeme og blod jeg gir
til deres synders forlatelse her»,
sa han jo selv, og han byr og ber:
«Ta det, og la det gjelde for dere!
Alt det jeg gjør, lider og dør,
gjør jeg for dere, for dere – å hør!»

12. september

> «Jeg fant dine ord, og jeg åt dem. Og dine ord var til fryd for meg og til glede for mitt hjerte» (Jer 15,16).

Her viser profeten oss hvor *nyttig* og *nødvendig* det er å bruke Guds ord. Men vi kan miste motet og la hånden synke i avmakt bare ved tanken på hvor umulig det er å tale om dette slik det burde, på hvor viktig saken er, og på de mektige motstanderne vi møter her: det late kjødet, den fengslende verden og den onde Satan.

Her burde ordene skrives med ild i hvert hjerte, og selv det ville være sagt for svakt.

For hvem tenker vel over at det er forsømmelsen av Guds ord som er den egentlige årsaken til all åndelig elendighet i verden, til all svakhet i kirken og hos dens enkelte lemmer – og at den flittige og rette bruken av Guds ord er årsaken til alt åndelig godt i verden?

Det er sant, mennesket er falt, og syndefallets følger er sørgelige: vantro, synd, mørke, falsk trygghet, hardhet og mye mer. Men alt dette kunne helbredes. Guds barmhjertighet og rettferdighet kunne ikke la mennesket bli i denne tilstanden uten et middel til å reise det opp igjen.

Derfor ga han oss et legemiddel fra himmelen, en hellig sæd. Når den blir lagt ned i menneskehjertet, skal den gjenopprette Guds tapte bilde der: lys i forstanden, hellighet i viljen og nye åndelige krefter.

Du er blind, du er hard, vantro, ulykkelig og bundet i synden. Men alt dette kan helbredes ved det legemidlet Gud har gitt oss fra himmelen. Ved dette midlet kan du bli seende, sønderknust, troende, salig og fri i Kristus.

Uten å bruke dette midlet er det umulig for deg å overvinne det onde i deg og bli reist opp, selv om du ber Gud aldri så inderlig om nåde til det, og selv om du våker og strider deg i hjel mot det onde. Alt er forgjeves; synden bryter fram som en flom med uimotståelig kraft.

Alt dette blir også bekreftet av erfaringen. Det finnes byer og menigheter som har trofaste lærere. De pløyer og sår med uopphørlig forkynnelse og vanner sæden med forbønn og tårer. Likevel står det jammerlig til blant folket; der merkes ingen varig kristen kraft og frukt, ingen øvelse i tro og gudsfrykt, bare litt løst pråI med forstand og følelser.

Hva er grunnen til det? Undersøk, og du skal finne at folket der ennå ikke har begynt å bruke Guds ord selv. Så lenge det er slik, flyr alt det gode de hører fra prekestolen, bort uten å bære frukt.

Det finnes steder og tider der det skjer kraftige vekkelser. Mye folk kommer i bevegelse, det begynner å grønnes og blomstre overalt, og du gleder deg i håpet om rike frukter av denne vakre plantingen av Herren.

Men det går noen år, og du besøker denne åkeren og kjenner den ikke igjen. Med sorg ser du det ødelagte landet, bare tistler og torner, større frekkhet og ugudelighet.

Og hva tror du var årsaken? Jo, en kraftfull arbeider ble tatt bort, og nå var det ingen som tok seg av folket. Selv hadde de ikke kommet inn i Ordet så de kunne bruke det på egen hånd.

Derimot finner du andre steder der kanskje ingen fremragende personlighet har stått i spissen for Guds verk, men der folket selv hadde begynt å oppbygge hverandre med Guds ord. Og du gleder deg og undrer deg over å se at Guds verk ikke bare er bevart, men har vokst merkbart, er blitt utvidet og har modnet. Slike hendelser er helt vanlige; enhver som har litt innsikt i hvordan det står til i Guds rike, ser dem.

Og hvordan skal de forklares? Jo, tenk på din egen erfaring, om du er en kristen som har gått en tid i Åndens skole. Hva har du å rose deg av som middel til å holde ditt åndelige liv oppe og få det til å vokse? Har du vært så sterk, så trofast, så våken, så opplyst at du derfor har stått fast i alle prøvelser? Nei, du vil ikke rose noe annet enn *Guds trofasthet*.

Men Gud er like trofast mot alle; det har ikke manglet på Guds trofasthet der kristendommen er dødd ut. Nei, forskjellen har vært at der er nådemidlet blitt forsømt, men du har brukt det.

Hvor treg og glemsom du enn er, har du likevel hele tiden hatt omgang med Ordet og gjerne lest og hørt det – selv om du også har mye forsømmelse å bebreide deg her. Du har også erfart at det har virket ulikt på deg, alt etter hvordan du har brukt Ordet.

Har du ikke ofte erfart at når du lenge har vært uten Ordet eller forsømt det, er du blitt kald, død og ulysten i ditt indre menneske, svak for hver fristelse, verdslig og kjødelig? Men i de tidene du har hatt flittigere omgang med Ordet, har du også hatt det bedre i ditt indre menneske.

Og videre: Var det ikke mange ganger du var nær ved å falle i falsk trygghet og synd, men et bibelord, en preken – kort sagt, et Guds ord – vekket deg opp av slummeren og frelste deg?

Var det ikke mange ganger du var kald og død, og hele verden var mørk og dyster for deg? Men så kom du til å lese et vers, et kapittel i Bibelen eller et stykke i en god bok, eller du traff en venn som hadde Guds ord i munnen – og du fikk nytt liv og ny varme, og det lysnet for deg.

Har du ikke da Davids erfaring og bekjennelse: «Dersom din lov ikke hadde vært min lyst, var jeg omkommet i min elendighet»?

Slik ser du at *Ordet* var midlet Gud brukte for å holde ditt nådeliv oppe. Slik er det også med alle andre kristne. Det er ikke for ingenting Guds ord kalles *nådemiddel*, og uten det er det umulig å bevare *nådelivet*.

Jesus, du er selve livet,
og ditt ord er sant og rett.

Det har du av nåde gitt oss
for at vi skal gjemme det
i vårt hjerte. Hjelp oss bruke
alltid så ditt dyre ord
at dets kraft i oss blir stor.

13. september

> «For av nåde er dere frelst, ved tro. Og dette er ikke av dere selv, det er Guds gave» (Ef 2,8).

Nåde er et viktig hovedord i læren om frelsen; derfor må vi se godt på det. Det ser ut til å være svært lett å forstå så lenge det bare gjelder å tenke og tale om det. Men så snart det gjelder å bruke det på seg selv – når vår evige salighet eller fordømmelse avhenger av det – da er det ikke noe ord som er vanskeligere å fatte og tro rett enn det korte ordet *nåde*.

Læren om nåden er en viktig del av læren om *Gud*. Og å kjenne Gud rett i hans nåde, det er evig liv.

For det første er hele verden i et tett mørke når det gjelder Guds nåde. Den tror at nåde betyr at Gud ikke skal være så nøye med mennesket, siden det er svakt og ikke kan være fullkomment. «Men Gud er nådig», sier en da, «han tar det ikke så nøye med oss.»

Med denne nådepreken dysser den gamle slangen hele verden i søvn og bedrar den. På denne måten blir Guds nåde en slags *slapphet*, som fullstendig opphever hans rettferdighet og sannhet i hans dommer.

Men Skriften lærer noe annet om Guds nåde. Noe annet skal du lære ved Kristi blodsvette, ved hudflettingen og ved de harde ropene på korset – og dessuten ved Jerusalems ødeleggelse og alt det grufulle som da kom over Guds eiendomsfolk, enda ikke en eneste fugl faller til jorden uten at han vil det.

Guds nåde er ikke ettergivenhet eller slapphet. Gud har riktignok i sitt hjerte en kjærlighet og barmhjertighet mot oss som er så stor at vi ikke kan fatte den. Men den kan ikke utøves i strid med hans like store og fullkomne rettferdighet. «Rettferd og rett er din trones grunnvoll. Nåde og sannhet går fram for ditt åsyn.»

Ingen kan få Guds nåde uten at det skjer i fullkommen samsvar med hans rettferdighet. Kristus kan gråte over Jerusalem, men han kan ikke frelse byen når den ikke vil høre hans røst.

Når vi taler om Guds tilgivende nåde, den som tar mennesket inn i hans pakt og vennskap, må vi alltid vite at denne nåden aldri blir gitt utenfor Kristus. Men er mennesket i ham og eier alt han har gjort for oss og er for oss, da har det også en helt fullkommen nåde og det aller høyeste vennskap og den største kjærlighet.

For utenfor Kristus finnes det ingen nåde, bare lønn etter fortjeneste. Men hos dem som er i Kristus Jesus, teller omvendt ingen gjerning, ingen synd og ingen uverdighet. Dette betyr *nåde*.

Nåden er den rake motsetning til alt som tar hensyn til gjerning og fortjeneste. Dette er svært viktig å merke seg for den som vil forstå hva nåde er.

Apostelen sier: «Men er det av *nåde*, da er det ikke mer av *gjerninger*. Ellers blir *nåden ikke lenger nåde*. Men er det av gjerninger, da er det ikke lenger nåde; ellers er gjerning ikke lenger gjerning.» Og videre sier han: «Den som har gjerninger, får ikke lønnen *av nåde*, men som noe han har *fortjent*.»

Der blir nåde og fortjeneste stilt opp mot hverandre som *motsetninger*. Og videre: «*For av nåde er dere frelst, ved tro*. Og *dette er ikke av dere selv*, det er Guds *gave*. Det er ikke av gjerninger, for at ingen skal rose seg.»

Av alle slike steder ser vi at nåde og gjerninger, nåde og fortjeneste, er rake motsetninger, så det ene nødvendigvis utelukker det andre.

Når Skriften lærer at mennesket blir rettferdig og salig bare av nåde, betyr det at de som får del i denne nåden, blir sett på som mennesker uten noen rett til gaven. Ja, tvert imot: De blir sett på som slike som bare har fortjent Guds straff og vrede, og ikke noe annet så lenge de lever på jorden, om Gud skulle handle etter vår fortjeneste. For den fullkomne rettferdigheten krever en fullkommen hellighet, og i oss er det alltid synd.

Alt dette er nå svært lett å forstå når det bare gjelder læren. Men så kommer Gud og oppsøker et menneske og vekker det av søvnen. Nå ser og kjenner det den dype, endeløse syndefordervelsen i sjelens innerste vesen: i tankene, lystene og sinnsbevegelsene. Det gamle hjertet vil alltid den gale veien, og kjødet er fullt av syndige tilbøyeligheter – og alt dette blir mer og mer belyst og merkbart ved Ånden som bor i det.

Å, da blir det en vanskelig kunst å forstå at nåden er slik at all denne fordervelsen ikke hindrer eller rokker den det minste!

For loven er jo skrevet i menneskets vesen, og den store nåden Gud har vist, gjør alle lovens krav så mye mer rimelige og viktige for sjelen. Derfor blir den indre anklagen for synd stadig mer merkbar. I samme grad som Gud er nådig, blir all synd desto mer uverdig og krenkende.

Og når fienden ikke lenger kan holde mennesket i søvn og falsk trygghet, arbeider han hele tiden for å drive det inn i mistrøstighet og uro. Til det bruker han nå alle midler. Først vekker han stadig den synden som fremdeles bor i oss. Så skremmer og piner han sjelen med alle Guds truende ord, formørker forstanden når det gjelder Guds nåde, og holder stadig fram Guds hellighet og vrede over synden.

Å bevare ordet *nåde* i dets sanne og fulle betydning, det er en visdom som overgår all menneskelig forstand. Måtte Gud da bevare hver kristen fra den sløvheten som får ham til å tro at han er utlært i denne saken! Alle sanne hellige har jo alltid vært spede disipler her. Det ser vi tydelig av all den klage, redsel, angst og nød som vi leser om i Davids salmer og i alle de helliges historie.

Pris deg, å Gud, som lærte
meg nå ditt råd å forstå,
og ga meg grunn å bygge
og trygt få hvile på:

*på nåden i ditt hjerte,
som Jesus brakte fram

da han for oss i smerte
ble død på korsets stamme.*

14. september

> «For enda de kjente Gud, æret eller takket de ham ikke som Gud. I stedet ble de tomme i sine tanker, og deres uforstandige hjerter ble formørket» (Rom 1,21).

Her lærer vi hvor alvorlig Gud krever av mennesket at det skal ære ham i samme grad som det kjenner ham. Selv om vi bare kjenner ham som en vis og allmektig Skaper, vil han likevel at vi skal tilbe ham som det. Allerede da skylder vi ham hele vårt hjertes kjærlighet, ærefrykt og lydighet.

De har «ikke *takket ham* heller», legger apostelen til. Vi må stadig minne oss selv om at Gud er kilden til alt vi er og har: «For i ham er det vi lever og rører oss og er til.» Derfor er det også en hoveddel av vår gudsdyrkelse at vi alltid takker ham, erkjenner at vi er avhengige av ham, og gir ham æren i alle ting.

Og tenk: Når til og med hedningene, som mangler evangeliets lys, er uten unnskyldning når de ikke priser og takker Gud på denne måten – hvordan skal det da gå oss, som han har talt til ved sine profeter og til sist ved sin egen Sønn, om vi ikke priser og takker vår Gud!

Men vi bør tenke enda grundigere gjennom hva det vil si å ære ham som Gud. Det skjer ikke bare med ord, fakter og vakre gjerninger. De som forstår at Gud er ånd, skal også tilbe ham i ånd og sannhet.

Som allerede nevnt vil Gud at vi skal *tilbe ham i samme grad som han har åpenbart seg for oss*. Vi skal elske ham slik vi forstår at han er verdt å elske, frykte ham slik vi forstår at han er å frykte, tro på ham slik vi forstår at han er trofast og sannferdig, og lyde ham i alt slik vi forstår at han har makt og rett til å befale over oss i alle ting. Dette er å ære ham *som Gud*.

Vil vi nå for alvor ære ham slik, må vi bli sønderknust for ham over alle de mangler og synder vi da finner hos oss selv, og bekjenne at han dømmer helt rett om han kaster oss i helvete. Da ærer vi ham som Gud. Da får Gud tilbake den æren som ble røvet fra ham i syndefallet, da slangen sådde tvil i mennesket: «Har Gud virkelig sagt» at dere skal dø? Når vi nå erkjenner at vi er skyldige til døden, ærer vi ham som Gud.

Men han har også åpenbart oss sitt råd om vår frelse. Han har åpenbart oss sin Sønn og sin alvorlige vilje til å frelse alle som hyller Sønnen. Da kreves det at vi også her lar ham være sannferdig: at vi ikke kaster Guds nåde fra oss, men bøyer oss for hans ord og tror på hans barmhjertighet. Det er å ære ham som Gud.

Videre forstår vi at det er hans alvorlige vilje at «de som lever» ved hans Sønns død, «ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem». De skal ta farvel med alt som mishager Gud, og gjøre det som er ham til behag.

Da kreves det at vi også gjør dette med glade, takknemlige og villige hjerter – og at vi, hva som enn mangler, alltid tror på den evige tilgivelsen som han har vunnet så dyrt og lovet oss så alvorlig. Alt dette hører med til å ære ham som Gud.

Skjer ikke dette, men vi blir «tomme i våre tanker» og begynner å leve fritt mot det vi forstår om Gud, da følger det som en rettferdig straff at Gud tar sitt lys fra oss. Han lar våre uforstandige hjerter bli formørket og falle i all slags dårskap, slik apostelen her sier om hedningene.

Dette er den alvorlige lærdommen denne teksten gir oss. Den bør særlig gripe oss som Gud har gitt sitt evangelium.

Så høyt har Gud benådet oss! Han har ikke bare stilt hele skaperverket for øynene våre, fullt av vitnesbyrd om hans evige kraft og guddom. Han har også gitt oss sin Sønn fra himmelen, som er blitt vår bror og trofaste mellommann, og som har forløst oss fra synden og lovens forbannelse ved å oppfylle loven og utøse sitt blod.

Videre har han gitt oss sitt ord om alt dette, og han sender oss ennå hver dag Den Hellige Ånd. Ånden virker selv alt som trengs til liv og gudsfrykt; han kaller, vekker, opplyser, tukter og trøster oss, alt etter som vi trenger det.

Tenk: Gud har gitt og gir oss alt dette, men verden går likevel sin egen vei. Den er trygg og ugudelig, frykter ikke Gud, priser og takker ham ikke for all hans nåde, men lever fritt i sine synder, sin tomhet og sin avgudsdyrkelse. Hvem kan da undre seg over at vår Gud lar verden fare – ja, lar den bli så forblindet og forherdet at den knapt frykter helvete et øyeblikk?

Og hvor mye mer gjelder ikke dette om også vi, som har vært benådet med Åndens liv og lys, som har smakt Guds godhet og begynt å vandre i Ånden, skulle falle fra igjen, bli tomme i våre tanker og leve i falsk trygghet og bevisste synder! Hvor rettferdig, men forferdelig, må ikke Guds dom da bli!

Om vi så var aldri så svake og syndige, ble jo alt godt igjen bare vi ga ham æren, bekjente vår synd for ham, dømte oss selv og søkte hans nåde.

Men når vi forakter ham, misbruker og trosser det lyset han har gitt oss, og begynner å holde sannheten nede i urettferdighet – hvem kan da undre seg, sier vi igjen, over at Gud i sin majestetiske rettferdighet handler med oss slik denne teksten lærer!

Å Hellig Ånd, gjør sjelen from,
rett våken, uforferdet;
gjør hjertet til en helligdom,
der Gud i alt blir æret.
Gi støtte, trøst i all vår brist,
hjelp oss å tro på Jesus Krist,
nå og for alltid. Amen.

15. september

«Og her kommer også Ånden oss til hjelp i vår skrøpelighet» (Rom 8,26).

Her er den dype kilden til alle de usigelige sukkene hos Guds barn: *vår skrøpelighet*. Dette er jo noe vi kjenner igjen, et ord tatt ut av våre egne hjerter – «vår skrøpelighet». Og tenk at det er apostelen selv som sier det – og han sier «*vår* skrøpelighet». Dermed regner han også seg selv med blant dem som vedgår at de er skrøpelige.

Ja, jo lenger vi lever under Åndens tukt, desto dypere kjenner vi vår skrøpelighet, så vi til sist sier: Alt som er i oss, er bare skrøpelighet. Hva Gud er og gjør, er noe annet; men i oss selv er det bare skrøpelighet.

Det merker vi tydeligst i alt det som er oss mest dyrebart og viktig: i vår åndelige forstand, i vår *tro*, i vårt håp, i vår kjærlighet, i vårt kristne alvor, i vår årvåkenhet, i vår bønn og så videre. I alt dette kjenner vi den største skrøpelighet.

Gud har gitt oss en ny åndelig forstand, men likevel er vi til visse tider som helt blinde; vi ser ikke det som står tydeligst i Ordet. Der står de aller sterkeste trøstegrunner for øynene våre, og det nettopp for rådville syndere – og likevel er det som om vi ikke så dem. Vi ligner en mann som står rett foran en vegg og likevel ikke ser den.

Vi tror ikke bare at Gud er allestedsnærværende. Vi kjenner det også i samvittigheten; vi kjenner at han ser selv våre mest hemmelige tanker. Likevel lever vi gjennom timer og dager som om Gud ikke fantes. Vi verken frykter ham i fristelsens stund eller har trøst av hans nærvær i *nødens* eller bønnens stund. Hvordan henger slikt sammen? Det må sannelig kalles «skrøpelighet».

Gud har gjort sin Sønn så herlig for oss at vi ikke holder noe så stort og dyrebart som Kristus. Likevel har vi det til visse tider som om det ikke fantes noen Kristus, og som om vi ennå måtte bestå for Gud med vår egen rettferdighet.

Gud har gitt oss de sterkeste grunner for vårt håp om frelse. Likevel står det ofte så skrøpelig til med vårt håp og vår venting at vi lever lange tider uten å tenke på at vi går mot en evig herlighet. Nei, det håpet er bare som en drøm for oss; i hjertet og følelsen er det som om alt var slutt med oss når dette livet er over.

Gud har virket en ny kjærlighet i hjertet vårt, men likevel merker vi ofte at vi først og sist tenker på vårt eget beste. Med barnekåret er det riktignok født en bønnens Ånd i hjertene våre. Bønnen burde dessuten være det den til visse tider virkelig er: det aller kjæreste for Guds barn. Likevel har vi til andre tider rett og slett lede ved bønnen, og midt i bønnen kan vi bli opptatt av tomme tanker. Alt dette er sannelig en stor skrøpelighet.

Når vi nå ikke bare innser og erkjenner, men virkelig erfarer at vår svakhet er så stor, er vi tilbøyelige til å miste alt mot. Men da sier apostelen: La oss ikke miste motet; vi har en hjelper: «Ånden kommer oss til hjelp i vår skrøpelighet.»

Ånden selv, sier apostelen. Han er den store hjelperen, lederen, trøsteren og talsmannen. Den himmelske Far har – på grunn av Sønnens fortjeneste og forbønn – gitt ham i oppdrag å følge barna og ta seg av dem under vandringen deres på jorden.

Med alt det Gud har gitt oss ved Kristus, med alle nådemidlene og hele Åndens verk i hjertene våre, kan vi likevel ikke komme vel gjennom de farene og vanskelighetene som ligger på veien vår, uten at «Ånden selv» også tar seg av oss, leder, advarer og trøster oss. Det antydet også Kristus for disiplene sine da han forberedte dem på at han skulle gå bort fra dem; nettopp da gjentok han så ofte løftet om en annen Talsmann.

Han hadde dessuten gitt dem de herligste løfter. Han hadde forsikret dem om at selv om han nå dro fra dem, skulle han ikke etterlate dem farløse. De skulle

se ham igjen og få en glede som ingen skulle kunne ta fra dem. Han hadde sagt dem at det var mange rom i hans Fars hus, og at han nå gikk for å gjøre i stand et sted for dem. De kjente veien – han var selv veien – og han skulle komme igjen og ta dem til seg, og mer til.

Likevel gjorde han det klart at de, med alt dette, ennå ikke var trygge mot alle farer. Han ga dem enda et løfte, som han gjentok mange ganger: Han skulle også sende dem en annen Talsmann, sannhetens Ånd. Talsmannen skulle alltid bli hos dem, veilede dem til hele sannheten og minne dem om alt han hadde sagt dem.

Dette må vi alle skrive dypt inn i hjertene våre: Vi er slett ikke overlatt til oss selv og vår egen omsorg, og seieren i kampene avhenger ikke av vår egen styrke. Nei, da ville vi være helt fortapt. «Ånden selv kommer oss til hjelp i vår skrøpelighet.»

Ordet *kommer til hjelp* er svært meningsfylt på gresk. Egentlig betyr det å «ta tak sammen med», eller å «legge hånd på verket sammen med» den en vil hjelpe. Ånden selv tar altså tak i våre skrøpeligheter sammen med oss. Han gjør det ikke for å ta dem helt bort ennå, men for å lede dem slik at hans kraft skal bli åpenbar i vår svakhet. Og til slutt skal vi bare beundre og prise hans visdom, trofasthet og makt.

Gamle, unge,
syng med tunge
Faderens makt og herlighet,

gi med glede
Sønnen ære
for så stor barmhjertighet;

*pris nå Ånden,
som ved hånden
fører oss til salighet.*

16. september

«La hoftene være ombundet og lampene brennende!» (Luk 12,35).

Disse ordene sier i billedspråk akkurat det samme som Herren legger til like etter: «Og vær dere som folk som venter på sin herre når han vender hjem fra bryllupet, for at de kan åpne for ham straks han kommer og banker på.»

Med den åndelige meningen vil Herren si: Vær hver stund beredt på at jeg kommer. La meg og tjenesten for meg alltid være det dere har for øye. Vokt dere så hjertene deres ikke synker ned i noe annet og blir sløve, behersket av verden eller kjødet, og dermed udugelige til å tjene meg rett og ta imot meg med glede.

Jeg er ikke lenger synlig sammen med dere før jeg har vunnet min brud – det vil si menigheten, alle av menneskeslekten som skal vinnes. Men da skal jeg komme igjen i stor herlighet for å dømme levende og døde. Se til at dere alltid er beredt til den dagen.

For å være beredt til den dagen trengs det særlig to ting. Det første er at vi alltid er kledd i bryllupsklærne. Det vil si: at vi lever i troen og hver dag ikler oss Kristi rettferdighet. Vi må altså ikke ha sovnet bort fra den syndenøden som

virkelig driver oss til Kristus, men alltid ha en slik nød over syndene våre at vi ikke kan leve uten Kristus og ordet om ham.

Dette er den store hovedsaken for å møte dommeren med glede, for «den som har Sønnen, har livet». Den som lever av hans kjød og blod, det vil si av hans forsoning, har sikre løfter om det evige livet. Dette er den første betingelsen for å kunne dø salig og stå for Kristi domstol.

Men så er det også nødvendig å se til at vi lever i en frisk kjærlighetens ånd, for at vi skal få en «rikelig», fri og fredfull «inngang i vår Herre og frelser Jesu Kristi evige rike», og ikke komme inn bare «som gjennom ild». Vi må tjene ham med lyst og glede og trakte etter det som er der oppe.

Hjertene våre må ikke være tynget av livets bekymringer, av griskhet og andre herskende synder, eller av hat og uforsonlighet mot noe medmenneske, for alt slikt hindrer oss i å gå fortrolig fram for Gud. Det er først og fremst dette som er ment med ordene om at «hoftene» skal være «ombundet» og «lampene brennende»: at alle slike hindringer blir ryddet av veien, og at kjærligheten er virksom i tjeneste.

Med dette ville Herren Kristus særlig formane oss til ikke å la det kjødelige, trygge og tomme livet få overtaket igjen. Det ser vi enda tydeligere av det han legger til i v. 45–46:

«Men dersom denne tjeneren sier i sitt hjerte: Min herre dryger med å komme! – og han gir seg til å slå tjenerne og pikene og ete og drikke og fylle seg, da skal denne tjenerens herre komme en dag da han ikke venter det.»

Denne tjeneren betegner nok ikke bare en likegyldig, men en helt frafalt kristen. Det ser vi av at selve den evige vredens dom rammet ham; om ham sier Herren: «Han skal hogge ham ned og gi ham del med de vantro.»

Men vi må aldri glemme at det nettopp kan ende så forferdelig når en kristen bare begynner å bli så likegyldig og trygg at han ikke frykter farene og ikke lar seg advare. En slik falsk trygghet fører nettopp til fullstendig frafall, til åndelig død og evig fordømmelse.

Derfor er det helt sikkert: Skal vi bli frelst, må vi uten forbehold ta Kristi advarsel til hjertet. Har vi begynt å bli verdslige, tomme og trygge, må vi bryte opp fra denne trygghetens leir og søke all Guds barmhjertighet og nåde, så vi kan komme tilbake til den første, gudfryktige og våkne ånden som vi levde i fra begynnelsen, da Gud omvendte oss.

I hele Den hellige skrift, fra første side til siste, finner vi ikke ett eneste sted som gir et trygt menneske håp om at det skal gå godt også for ham. Det står aldri et eneste ord som sier: Gud er så nådig og trofast at selv om du ikke frykter synden og djevelen, selv om du er sorgløs, skal Herren likevel hjelpe deg ved sin nåde.

Nei, tenk – et slikt løfte finnes aldri i Skriften. Der finnes underfullt nåderike løfter for syndere, ja, ved de aller tyngste fristelser, fall og synder. Men merk deg: alltid bare for det tilfellet at synderen lar seg tukte og kommer til bot, anger, frykt, strid og bønn. Da blir alt godt igjen – men ellers ikke.

Sjelefiendens hærer skal helt sikkert ødelegge de trygge. I dette fiendelandet må mennesket enten være i kamp og frykt og da bli frelst bare ved Guds sterke makt, eller bli trygt og sorgløst og da gå til grunne.

Slik går det alltid i en virkelig krig. Slik går det også for den som må ro opp mot en strid elv for ikke å bli ført ned i det bratte fossefallet. Legger han seg til å sove i båten, begynner den straks å drive, og snart går han til grunne i dypet.

Og vi har jo i hele vår natur en fordervelse som hele tiden drar oss bort fra frelsens vei; i tillegg kommer verdens og djevelens utrettelige arbeid mot det samme målet. Alt dette kan forklare hvorfor vi nødvendigvis må lytte til denne formaningen fra Herren: «La hoftene være ombundet og lampene brennende!»

Kjære Jesus, lær meg rett å be og våke,
løpe i min kamp og ikke se tilbake,
så at intet sjelen min skal svøpe
inn i søvn og drakten røve.

17. september

> «Og hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen» (Joh 14,13).

Her skal vi merke oss godt hva det vil si å *be i Jesu navn*. Å be i Jesu navn betyr egentlig å be på grunnlag av Jesu fortjeneste som mellommann og i troen vise til mellommannen når vi ber. Det er også dette uttrykket «å be i en annens navn» betyr i dag.

Vi kjenner det godt fra det vanlige livet, der det skjer hver dag: En rik mann som folk stoler på, gir en fattig i nød sitt navn og sin anbefaling til den som har de midlene den fattige trenger.

Med et slikt navn og en slik anbefaling fra en rik og ansett person går den fattige alltid med stor frimodighet til den som skal gi ham den hjelpen han trenger. Og hjelperen er da så trygg og villig til å hjelpe at han ikke engang spør om den fattige kan love å betale tilbake. Han svarer: Jeg trenger ikke mer enn dette navnet. Slik går det når en får komme i en annens navn.

Av dette kan vi nok i noen grad forstå hva det generelt er å be i Jesu navn. I kirkebønnene våre blir det vanligvis uttrykt med sluttordene: «ved din Sønn Jesus Kristus, vår Herre». Men sammenhengen i Joh 14, der tekstordene står, gir nok også en viss støtte til dem som forklarer at det å be i Jesu navn også betyr å be i *samsvar med Jesu sinn*.

Men for å kunne *be rett på Jesu fortjeneste* og *be i Jesu sinn* må Ånden nødvendigvis ha gjort det verket i sjelen som gjør oss til sanne disipler av Jesus og til Guds barn.

For dypt i hele menneskenaturen ligger denne smitten: at Gud skal se på oss og vår verdighet og være oss nådig når vi har vært riktig fromme og lydige – men at vi ikke kan vente at han skal se til oss i nåde og høre bønnene våre når samvittigheten anklager oss for synd og uverdighet.

Så dypt sitter denne selvrettferdighetens smitte i oss alles natur at selv sanne Guds barn faller i den samme villfarelsen igjen. I den første store omvendelsen ble de så knust og tilintetgjort av loven at de bare med stor nød kom gjennom

den trange porten: troen på idel nåde, bare for Kristi fortjeneste. Ved denne troen ble de helt salige i Kristus.

Likevel faller de tusen ganger tilbake i den samme villfarelsen – ja, så lenge de lever på jorden: at Gud er dem nådig og hører deres bønn bare i den grad de har vært lydige og fromme. Når synden har overrumplet dem og de kjenner stor uverdighet, tror de at han er vred og ikke vil høre dem.

Men å komme fram i bønnen med den tanken at Gud skal høre oss i den grad vi selv er verdige, det er nettopp det motsatte av å *be i Jesu navn*, med trøst bare til hans fortjeneste som mellommann.

Å, hvor mye nød og hvilke ydmykende erfaringer trengs ikke før vi til sist mener det helt sant og rent: *bare på Jesu verdighet*, *bare i Jesu navn*, *bare for Jesu skyld* – vær meg nådig og gi meg det gode, enda jeg bare har fortjent det onde.

Men er dette den vanskeligste kunst selv for Guds barn som er født på ny, hvor umulig er det ikke da for de uomvendte å be en eneste bønn rett på Jesu fortjeneste alene!

Like umulig er det i den ufødte tilstanden å be i *Jesu sinn* – å ha de samme anliggender og bønner i hjertet som Herren Jesus selv. Dette var det andre som hørte med til å *be i Jesu navn*. For til *bønn* hører selve *hjertets* lengsel og anliggende.

Men tenk for et nådeunder når jeg oppdager at jeg *ved troen* har fått *et slikt hjerte*! Selv når jeg ikke tenker på hva Jesus har lært eller vist oss om bønn, men går i mitt daglige arbeid, har jeg likevel i hjertet den samme bekymring, den samme omsorg, de samme ønsker og sukk som jeg finner i Herrens bønn og i andre uttrykk for Jesu sinn.

Jeg går og tenker og tenker og sukker etter at Gud må gi sin nåde så hans rike kan vokse, i mitt eget og i andres hjerter. Jeg har et slikt sinn at ingen større glede kan møte meg enn når jeg får høre om Guds verk i et menneskes sjel, når jeg merker at Guds rike vokser et sted, at Guds navn blir kjent og æret.

Se, der har jeg da den samme saken som ligger i de to første bønnene i Fader vår: «Helliget vorde ditt navn; komme ditt rike.» Dette var også summen av alt Jesus søkte her. For dette smakte han døden og brukte alle krefter på å frelse sjeler og utbre frelsens rike på jorden.

Du som nå kanskje går med engstelse og sukk og tenker på det samme – sjelers frelse og salighet – gled deg og undre deg over den nåden som er gitt deg: at det samme sinn er i deg som i Jesus. La så hele verden ellers være mørk og trang for deg; det er et nådens under virket i din sjel, og det veier tusen ganger mer enn alt annet som kan tenkes på jorden.

Kanskje går du, uten å tenke på Jesu bud eller på bønnene i Fader vår, både dag og natt med dette sukket: Å, at Gud måtte få gjennomført sin vilje med meg, selv om hans vilje skulle hindre og drepe min egen vilje – bare hans vilje skjer! Å, at jeg kunne gjøre Guds vilje! Da er det samme sinn i ditt hjerte som i den tredje bønnen: «Skje din vilje.»

Våkn opp med glede og undring over dette underverket i ditt hjerte, at det samme sinn er i deg som i Jesus. For en nåde, for en herlighet, at den samme Ånd

bor i oss som i Gud! Er ikke dette et bevis på at vi har fått «del i guddommelig natur»?

Jesus, Jesus nå alene,
Jesus, han som meg har løst,
Jesus, Guds Lam, det rene,
han er nå min eneste trøst.

Er jeg treg til bønn, da roper
han med sterk og veldig røst
og hos Faderen han øser
bønn på bønn, alt meg til trøst.

Har jeg syndet, han tilgir meg,
går ei i rette med meg mer;
er jeg uten fred, han viser
ro i sine sår meg her.

Så i Jesus trygt jeg hviler,
ber om ikke annet mer,
til jeg salig herfra iler
for å være der han er.

18. september

> «Lydighet er bedre enn offer, lydhørhet er bedre enn fettet av værer» (1 Sam 15,22).

Her hører vi at det for Gud bare dreier seg om *lydighet*. Av dette skal vi lære at den ene gjerningen er like stor for ham som den andre, og at en gjernings verdi bare avhenger av Guds bud.

Har Gud befalt noe, er det en stor og viktig gjerning, selv om det bare er å ta opp et halmstrå. Men har Gud ikke befalt det, er det mindre enn ingenting, selv om det skulle være å vekke opp døde eller omvende hele verden. Dermed blir bare *Guds åpenbarte ord* og *bud* en lykt for våre føtter og rettesnoren for vår vandring.

La oss da hver især tenke godt over *hva Gud har befalt oss*. Hver kristen har alltid to slags plikter som Gud har lagt på ham. For det første de *personlige*, det vil si *kallets* plikter. For det andre de *alminnelige*, det vil si de kjærlighetstjenestene mot nesten som anledningen krever fra gang til gang.

Om de første sier Skriften: «Jeg formaner dere altså … at dere vandrer slik det er verdig for det kall dere er kalt med.» «Ikke alle lemmer har samme gjerning.» «Hver og en skal leve slik Herren har kalt ham.» «Det som betyr noe, er ikke om en er omskåret eller uomskåret, men at en *holder Guds bud*.» «Enhver må bli i det kallet han var i da han ble kalt.»

Om de felles pliktene heter det: «Alt det dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, det skal også dere gjøre mot dem.» «Du skal elske din neste som deg selv.» «Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse.»

Likevel bør vi merke oss at de fleste kjærlighetstjenestene mot nesten vanligvis blir utført nettopp i arbeidet i kallet.

Få mennesker tenker riktig over at Gud nettopp i kallet har lagt sitt første og viktigste krav på oss. Derfor bør en åpne øynene og se hvordan det helt fra Guds trone i himmelen og ned til det laveste stedet på jorden råder en *Guds orden* og *innretning* i alle ting.

Gud, som «ikke er uordens Gud», har bestemt at den ene skal være styresmann, den andre undersått; den ene husbond, den andre tjener; den ene far eller mor, den andre barn; den ene rik, den andre fattig; den ene gift, den andre ugift. Det er som i legemet, der det ene lemmet skal være øye, et annet øre, et tredje hånd og et fjerde fot.

Nå er Guds første vilje og krav at hver og en passer sin gjerning: at den som styrer, styrer godt, og den som skal lyde, lyder trofast; at øyet ser og lar øret høre, at foten går og lar hånden arbeide.

Å, for et salig liv det da ville bli på jorden, om alle tenkte over at det er Guds første vilje og krav for livet at hver og en gjør arbeidet i sitt kall! Om en tenkte over at dette er en sann og hellig gudstjeneste som Herren har stort behag i – at en midt i husholdningen, i de enkleste gjerninger, står i et hellig tempel og utfører den mest velbehagelige gudstjeneste!

Men å, til dette kreves et åndelig øye, som ikke bare ser det som er for øynene, men ser Guds ordning og befaling. Om vi så Gud for oss med våre legemlige øyne og hørte ham be oss om en tjeneste, om aldri så ringe, ville den ikke lenger være ringe for oss. Den ville straks få en høyere verdi, og vi ville gjøre den med den største lyst, bare fordi vi fikk tjene Gud med den.

Som Luther sier: «Om Gud kom med englene sine en dag og besøkte deg og befalte deg å feie gulvet, ville du nok bli så glad for det at du ikke visste hvordan du skulle oppføre deg – sannelig ikke for gjerningens skyld, for den var ringe i seg selv, men for hans skyld som befalte deg den.»

Og nå har Gud virkelig gitt deg slike befalinger, for eksempel når han har latt deg bli tjenestepike eller et barn i huset. Til dem har han sagt: «Vær lydige mot deres herrer … Hedre din far og din mor.» Altså: Gjør det de setter deg til å gjøre! Dette er Guds befaling. Da ser du at når din far, din mor, din husbond eller din husmor ber deg gjøre noe, står Gud ved siden av med sitt fjerde bud og sier: Ja, gå og gjør det!

Derfor sier apostelen: «*For Herrens skyld* skal dere underordne dere under enhver menneskelig ordning.» Merk deg: *for Herrens skyld – for Herrens skyld!* Hva betyr dette ordet, om ikke nettopp at denne menneskelige ordningen i grunnen er Guds ordning og Guds befaling? Det gjelder vel å merke så lenge den er en rett menneskelig ordning og ikke et djevelsk opprør mot noe av Guds bud. Den er Guds ordning, fordi Gud har innrettet den.

Det er viktig og nødvendig at kristne gir godt akt på slike steder i Skriften og ofte tenker over denne saken. For hvor hardt angriper ikke Satan oss på dette punktet! Hos den ene virker han treghet og forsømmelighet. Hos en annen virker han de grusomste anfektelser, misnøye og fristelser, som med makt og vold vil føre ham bort fra kallet hans og gjøre ham misunnelig og ustø, så han ikke trives med noe, men blir kastet hit og dit.

La oss da i hvert forhold tenke godt over disse ordene fra Herren: *Lydighet er bedre enn offer.*

Å Jesus, tal du nå til meg
og lær meg dag for dag
å *høre*, *følge*, *lyde* deg
og ikke mitt eget «jeg».

Ja, hjelp meg i mitt kall å gå
min vei alltid *for deg*,
og bare på din vilje se
og vandre på din vei.

Å, riv opp egenviljens rot,
slå ned min egenhet,
bøy meg mer og mer – ved korsets fot –
til hjertets ydmykhet.

19. september

«Se, i begge mine hender har jeg tegnet deg» (Jes 49,16).

Se, i begge mine hender har jeg tegnet deg, sier Herren. Med dette vil han helt og fullt overbevise sitt bedrøvede Sion, sine arme barn på jorden, om at selv om han ville – og det sier han uttrykkelig at han ikke vil – kan han likevel ikke glemme dem. For, sier han, i *mine hender har jeg tegnet deg*. Hva skulle jeg da gjøre med hendene mine om jeg skulle glemme deg, når du står skrevet der og dermed alltid står som et minnemerke for øynene mine?

Men det er ikke bare dette bildet Herren sikter til; her ligger det noe dypere. Herren har ikke tegnet oss i hendene sine bare slik en kan bære en manns navn innfelt i en ring. Ordet i grunnspråket betegner det flate av hånden, håndflaten.

Dessuten hadde Herrens Ånd forkynt allerede i Det gamle testamente, lenge før disse ordene ble talt, at Kristi hender og føtter skulle bli gjennomboret – som i Davids salme 22, der Messias klager: «De har gjennomboret mine hender og mine føtter.»

Derfor mener biskop Hersleb med god grunn at ordene *se, i mine hender har jeg tegnet deg* sikter til det tegnet Herren Kristus fikk i hendene sine av naglene. Disse sårene viste han også disiplene sine ofte og med særlig omhu etter sin oppstandelse.

Hersleb legger til: «Naglehullene i Kristi hender minner ham stadig om dem han lot seg gjennombore for. Der har han tegnet oss, ikke med blekk, men med sitt eget blod; ikke løst og lett, men tvers igjennom; ikke med penn eller griffel, men med jernstift, jernnagler – for at han aldri skal kunne glemme oss, noe han heller ikke vil. Det skal heller hete som David sier: ‹Glemmer jeg deg, Jerusalem, så la min høyre hånd glemme meg!› Slik vil også Herren si her: ‹Du trenger ikke frykte, du sukkende sjel, at jeg skal glemme deg, så lenge jeg ikke glemmer min høyre hånd, mine to hender, som du står tegnet i. Jeg må først glemme mine egne hender om jeg skal glemme deg.›»

Sannelig mener Herren noe stort med ordene sine: *Se, i mine hender har jeg tegnet deg*. Og noe stort var det også at Kristus fór opp fra jorden til himmelen med gjennomborede hender.

Men det som er lettest for oss å forstå, og det sikreste og nyttigste, er dette: Vi er alle for evig skrevet inn i disse sårene som delaktige i den forsoningen som er skjedd i Kristus Jesus. *At vi alle har del i den*, er det Skriften har åpenbart tydeligst. Og fra denne delaktigheten kan vi aldri skilles, hvor fortvilet ille det enn kan se ut for oss.

Ja, selv om vi er falt fra og har gått bort fra Herren, og derfor ikke står skrevet i de levendes bok, står vi likevel ennå tegnet i Kristi forsoningstegn. Det vil si: Forsoningen er likevel skjedd *for oss*. Den kan aldri bli til intet, men gjelder evig og fører alltid med seg salighet så snart vi tar imot den igjen.

Dette forsto den evangeliske sangeren som skrev: «Gud være lov, nå er uroen borte, siden jeg ser meg innskrevet i dine sår. Før skal du fornekte deg selv og din Far, før jeg noen gang skal bli strøket ut.»

Hvordan kan det være slik? Om jeg da faller fra? – Svar: Jeg kan nok mangle i de levendes bok, men jeg står likevel alltid tegnet i Kristi sår, som delaktig i den forsoningen som gjelder til evig tid. Dette er den faste grunnen til at alt kan bli godt igjen, og at Gud aldri kan glemme meg.

Dette gjelder det å holde fast ved når alt ser fortvilet ut. Slik skal en ta Guds rike med makt: ved *ikke å se og likevel tro*.

Hva frykter jeg nå? Se, Jesus er min
og står for Guds åsyn for meg.
Han kjenner ennå min nød som sin,
for én gang han tok den på seg.
Og ennå i himlen han bærer arrene etter sårene.

I hendene har han tegnet mitt navn
og ser det bestandig for seg.
Jeg hviler så trygt i hans favn,
og aldri vil han glemme meg.
For ennå i himlen han bærer arrene etter sårene.

Ja, visst bruser dypet her og der,
men flommen den når ikke meg,
for sterkere min Immanuel er,
og svike han kan ikke, nei!
For ennå i himlen han bærer arrene etter sårene.

20. september

> «Og Guds fred, som overgår all forstand, skal bevare deres hjerter og deres tanker i Kristus Jesus» (Fil 4,7).

Den som vil bli stående gjennom alle de skiftende erfaringene i det kristne livet, og bevare og styrke freden i hjertet, må framfor alt ha flittig og enfoldig omgang med *fredens evangelium*. Det er den rette kilden til Guds fred. Evangeliet må hele tiden holde oss oppe over de anfektelsene, plagene og sorgene som fornuften,

følelsen, samvittigheten og Satan uopphørlig vil dra oss ned i. Mot alle disse fredsforstyrrerne har vi bare Ordet og sakramentene til vern og mur.

Der bor Talsmannen og taler med oss. Han trøster oss og sier: Frykt ikke! Vær ved godt mot! Er du syndig, så er Kristus rettferdig. Du er nå i det riket der synden aldri blir *tilregnet* deg. Du er nå ikke i et gjerningsrike som har makt over nåden, men i et nåderike som har makt over gjerningene. Du er forsonet med Gud for evig tid, og han har svoret at han ikke vil vredes på deg til evig tid.

Dette er den rette fredsbasunen i Guds rike, og den må lyde uopphørlig i ørene og hjertene våre om vi skal ha noen fred her.

Men sammen med Ordet trenger vi også Herren selv. Det vil si: Vi skal flittig be Den Hellige Ånd om at han må la Ordet virke med kraft på hjertet. «En kristen bør», som Praetorius sier, «hver morgen når han våkner, og ofte i løpet av dagen sukke: Guds fred, som overgår all forstand, bevare i dag mitt arme hjerte mot all ufred som kan komme over meg av djevelens tyranni, verdens ondskap og annen motgang.»

Og hvor ønskelig ville det ikke være at Guds fred fikk råde mer i hjerte og sinn hos alle kristne! For det første er det jo den barmhjertige Guds inderlige vilje med oss at vi ikke skal slite bort dagene våre i mørke og pine. Vi er jo så dyrt kjøpt, så høyt aktet i Guds øyne, så herlig kledd, så rike og lykkelige i Kristus. Nei, hans vilje er at vi skal ha stor fred i ham.

Apostelen sier uttrykkelig: «Vær alltid glade! … For dette er Guds vilje for dere.» Og Kristus selv: «Jeg er kommet for at de skal ha liv og ha overflod.»

Merk deg: Denne freden var et hovedmål for hele Kristi forsoning. Det står uttrykkelig: «Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom.» Og videre: «Rettferdighetens verk skal være fred. Og rettferdighetens frukt skal være ro og trygghet til evig tid.»

Derfor: Jo gladere og mer fredfylt en er i Kristus, desto kjærere er det for Gud. Og desto mer blir Kristus æret og opphøyd, han som er grunnen til denne freden og gleden.

Dessuten har en kristen ellers ikke så mye glede på jorden. I denne onde verden, der det ikke er annet enn strid og anfektelse fra kjødets, djevelens og verdens ondskap, trenger han nok å være godt rustet med en høy, urokkelig Guds fred i hjertet. Det er som Jesus sier da han avslutter avskjedstalen til disiplene natten før han døde: «Dette har jeg talt til dere for at dere skal ha *fred i meg*. *I verden har dere trengsel.* Men vær frimodige! Jeg har overvunnet verden.»

Det var altså Frelserens alvorlige vilje at vi skulle ha fred i ham – enda ingen visste bedre enn han hvor syndige og uverdige vi er! Når han likevel unner oss å ha fred, ja, derfor lider og dør for oss, trøster oss og taler vennlig med oss for at vi skal ha fred i ham, da er det jo rimelig at også vi slår oss til ro på hans regning, som små barn i sin mors fang.

Til slutt er det også nettopp denne freden som mer enn noe annet styrker og bevarer hjertene våre i Kristus og gir liv, lyst og kraft til alt godt. Som det står skrevet: «Guds fred, som overgår all forstand, skal bevare deres hjerter og deres tanker i Kristus Jesus», og videre: «Glede i Herren er deres styrke.»

Når jeg i troen har fred med Gud, kan jeg gjøre og lide alt. Da kan hvem som helst få være uvennlig mot meg, når jeg er viss på Guds vennskap; da kan jeg tåle et jordisk tap, når jeg er glad over den himmelske skatten. Men når hjertet er tomt for Guds fred, er jeg svak i alt og åpen for hver fristelse.

Derfor er det en sannhet som hver kristen må huske godt: Guds fred bevarer hjertet, og glede i Herren er vår styrke.

Å, hva er vel all jordisk glede
mot en dråpe av Jesu fred?
Har jeg fått del i den, da rører
verdens strid meg lite ved.
Han er freden – dette ordet
trøster meg i nødens tid.

Får jeg ikke alltid smake
denne himmelske, søte fred,
kan jeg ei den rett bevare
under åndens og kjødets strid,
står den trøsten likevel tilbake:
Jesus, Jesus, *han er min fred.*

21. september

> «Se, Herrens hånd er ikke for kort til å frelse, og hans øre er ikke tunghørt så han ikke kan høre» (Jes 59,1).

Mange mennesker viser seg ellers i alt som sanne kristne, men går så nedtynget av en bestemt sorg, nød eller vanskelighet som om den aldri kunne avhjelpes. Det er som om det fantes en nød vår Gud ikke kunne hjelpe i – som om Gud var død eller hadde blitt maktesløs, og som om Den Høyestes barn måtte være ulykkelige over noe som helst.

De synes ellers å ha både tro og forstand nok. Men i en bestemt nød eller vanskelighet engster de seg, sukker og sørger de som om de ikke hadde noen Gud og Frelser. Minner en dem om å stole på Gud, svarer de: «Jeg vet nok at Gud er mektig og trofast, men her er det jo et forhold som ikke kan hjelpes.»

Ja, denne sorgens ånd kan til sine tider angripe hvilken kristen som helst. Men når en kristen regner seg selv som ulykkelig og mener at noe ikke står til å hjelpe, er det bare mørke, vantro og villfarelse.

Herren svarer fremdeles alltid: «Er min hånd for kort til å forløse, eller er det ingen kraft hos meg til å frelse?» (Jes 50,2). Eller har jeg ikke lenger noe hjerte for dere? «Hvor er deres mors skilsmissebrev, som jeg har jaget henne bort med? Eller hvem av dem som har noe å kreve av meg, har jeg solgt dere til?» (Jes 50,1).

Det er altså rent mørke og villfarelse å tro at en kristen i noe tilfelle behøver å være ulykkelig. Et Guds barn er aldri ulykkelig og kan ikke i virkeligheten være det.

For det første er det å være et Guds barn i seg selv en slik lykke at enhver ulykke i livet – selv om den ikke kunne avhjelpes – bare er som et lite sandkorn mot hele jordkloden, som tapet av et rundstykke mot gevinsten av millioner riksdaler.

For det andre kan vår Gud hjelpe i alt; «Den Høyestes høyre hånd kan forvandle alt». Og det Herren ikke vil eller ikke finner det godt å hjelpe i eller forvandle, skal aldri gjøre Guds barn ulykkelige. For da er det helt sikkert til deres største lykke at det får vare ved, etter apostelens ord: «Vi vet at alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud» (Rom 8,28).

Dette er det store fortrinnet Guds barn har framfor andre mennesker: hva som enn hender dem, må tjene til deres beste.

Verden kan nok ha mer gull og sølv, flere hus og gårder, mer mat og klær, mer spøk og latter. Men den lykkelige stillingen som Guds barn lever i – at alt skal tjene til deres beste – kan verden aldri nå. Tvert imot bruker den alt til sin egen skade. Og når den har det aller best og er kommet aller høyest, er den likevel ikke annet enn djevelens slavinne og medarving til den evige ild.

Når Guds barn derimot har det som verst og er kommet dypest ned i lidelsens og prøvelsens jammerdal – når Job sitter i sekk og aske og skraper sårene sine under klage, når Jeremia ligger i gjørmebrønnen, Daniel i løvehulen og den fattige Lasarus med sår og filler ved den rikes dør – da står det ikke verre til med dem enn at de midt i alt dette er Herrens «øyesten», hans hjertes lyst, rettferdighetens barn, det hellige folket og eiendomsfolket, som til sist skal bæres av engler i Abrahams fang.

Se, på denne måten kan Guds barn aldri være ulykkelige. Selve *ulykken* må tjene dem til gagn. Og hva mer er: Selve *synden*, som er det største onde, skal ikke fordømme dem, *djevelen* skal ikke overvinne dem, og *døden* skal ikke skade dem. Tvert imot må alle disse grufulle fiendene på Herrens vink tjene dem til gagn.

Av dette ser vi at det ikke finnes noen nød vår Gud ikke kan hjelpe i. Det finnes ingen makt som kan skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre, og ingen fiende som kan rive Kristi får ut av hans hånd.

Skal de noen gang gå fortapt, må de – likesom våre første foreldre – av egen vilje *gå bort* fra Kristus og av egen vilje bli *ulydige mot hans røst*, forhekset av slangens røst og syndens bedrag.

Her ligger grunnen til den viktige sannheten at ingen kristen går fortapt så lenge han frykter for det, ærer og hører Guds ord og vil la seg si. Nei, så lenge kan ingen makt skille ham fra Kristi kjærlighet, om han så er aldri så svak, om det så ser aldri så ille ut, om han så ligger aldri så dypt nede i elendighet.

Alt kan hjelpes så lenge han søker hjelp hos Herren, og slik Herren har lovt å hjelpe. For det er umulig at noen som stoler på Herren og påkaller ham i tro, likevel skal bli til skamme til slutt.

Gransk Skriftene fra tidenes begynnelse og se etter om noen som har stolt på Herren og påkalt ham, noen gang er blitt til skamme! Nei, det er bare ynkelig vantro når en kristen i noen sak sørger som en som ikke har noe håp.

For vår Gud kan hjelpe i alt. Han er i *alt* en *Far*, en allmektig og trofast Far, som i *alle ting* sørger for sine barn. Han tar del i alt som hender dem, og han hjelper, verner og tar vare på dem, slik det står skrevet: *For så sier Herren, hærskarenes Gud: Den som rører ved dere, rører ved hans øyesten* (Sak 2,12).

Å Herre, jeg vil ei slippe deg
før du har velsignet meg.
Du frelser sikkert sjelen min,
du kjøpte den, den er jo din.

Ved dine føtter ligger jeg
helt still til du har hjulpet meg.
Selv har du sagt: «Kall på meg
i nøden, så vil jeg frelse deg.»

Ditt løfte må jo være sant,
din egen ære er dets pant.
*Før skal forgå både himmel og jord
enn minste tøddel av ditt ord.*

22. september

> «For dette finner nåde, om noen av samvittighet for Gud tåler sorger når han lider urettferdig» (1 Pet 2,19).

I en preken på 15. søndag etter trefoldighet sier Luther: «Å tjene Gud betyr generelt å gjøre det Gud har befalt, og å la være det Gud har forbudt. På den måten kunne hele verden være full av gudstjeneste – ikke bare i kirken, men også i huset, på kjøkkenet, i kjelleren, i verkstedet og på åkeren, hos borgere og bønder – om vi bare ville innrette oss rett i det. For det er sikkert at Gud har innstiftet og vil opprettholde ikke bare kirken og det verdslige styret, men også husholdet.

«Derfor tjener alle som tjener i huset, Gud: far og mor først og fremst, dernest barna og til sist tjenestefolk og naboer. For det er hans vilje og befaling. Slik kunne et menneske være glad og ved godt mot i alt sitt strev, og ingenting skulle bli ham tungt, om han bare innrettet seg slik i sin tjeneste og sitt kall. Men djevelen kjemper imot med hender og føtter, så vi ikke skal komme til denne gleden. Han vil at enhver skal ha motvilje mot det han skal gjøre og det han er pålagt, så menneskene ikke skal få noen kjærlighet til det, og Gud ingen tjeneste.» Så langt Luther.

Det eneste som trengs her, er at hver og en av oss har et *villig hjerte* og *åndelige øyne*, tro og kjærlighet og lyst til Guds lov. Vi trenger åndelige øyne, så hver og en i sin stand og sitt kall kan se Gud, ha Gud for øye og se Guds bud og vilje, og ikke bli stående ved hvordan selve gjerningen ser ut.

For det andre kreves det her ofte en utrettelig *tålmodighet*, når djevelen gjør vår stand og våre kår riktig bitre og tunge. Å, for en nåde det da er å ha en slik kjærlighet til Gud at vår misnøye kan druknes i hans velbehag, så vi lider og holder ut med tålmodighet bare for hans viljes skyld!

Apostelen Peter sier: «Dere tjenere: underordne dere under herrene deres og vis dem respekt – ikke bare de gode og rimelige, men også de vrange. For dette finner nåde, om noen av samvittighet for Gud tåler sorger når han lider urettferdig. … Men om dere tåler lidelse når dere har gjort godt, da finner det nåde hos Gud. For til dette ble dere kalt, fordi også Kristus led for dere, og etterlot dere et eksempel» (1 Pet 2,18–21).

Dere tjenere og barn, legg merke til ordene: «ikke bare de gode og rimelige, men også de vrange»! La oss legge merke til ordene: «av samvittighet for Gud» – «tåler sorger når han lider urettferdig» – «da finner det nåde hos Gud» – «til dette ble dere kalt» – «fordi også Kristus led for dere».

Ja, dette finner nåde hos Gud: når et barn som tror på Frelseren, må lide under ugudelige foreldres og søskens motvilje, men bærer det ydmykt, tålmodig og utholdende, «av samvittighet for Gud». Det reiser seg ikke i utilbørlig trass, gir seg heller ikke over til sorg og tungsinn og vender ikke tilbake til verden.

Nei, det lider og er tålmodig, venter på Herren og har sin trøst, sin venn og sin tilflukt i Frelseren alene. Dette finner nåde hos Gud.

Dette finner nåde når en trofast kristen som har en ugudelig og vanskelig ektefelle, «av samvittighet for Gud» tålmodig bærer sin sorg, lider urett, viser kjærlighet og tjener ektefellen sin med en tilgivelse som aldri tar slutt.

Dette finner nåde når en gudfryktig far eller mor som har ugudelige og vanartede barn, med utrettelig fasthet, tålmodighet og kjærlighet arbeider med oppdragelsen deres. De formaner, refser, tilgir og minner dem om det rette, og først og sist overgir de dem til Gud i bønn.

Dette finner nåde når en trofast forkynner som har et ufruktbart jordsmonn, likevel arbeider med kjærlighet, er tålmodig og ikke blir trett. Ivrig og kjærlig, offentlig og i enerom, i tide og i utide holder han på, refser, irettesetter og formaner med all tålmodighet og lære.

For alt dette lider han villig fiendskapen fra hele verden, fra sine embetsbrødre og fra alle onde ånder – samtidig som han først og sist øver seg selv i gudsfrykt og holder sitt eget nådeliv ved like.

Dette finner nåde når en *gudfryktig* student tålmodig bærer spotten fra ugudelige kamerater, holder seg ubesmittet av verden og gjerne regnes for en dåre for Kristi skyld. Han ofrer gjerne sine evner til ham og studerer sine hedenske forfattere, sin historie og andre vitenskaper bare for kallets skyld og av plikt, mens det himmelske er hans hjertes kjæreste emne.

Dette finner nåde når en *gudfryktig* håndverker «av samvittighet for Gud» er redelig og trofast i sitt yrke, og heller lider fattigdom og savn enn å bruke de knepene og det sviket som andre i faget tjener penger på.

Se, på denne måten har hver og en i sin stand sine prøvelser og vanskeligheter. Her trengs det tålmodighet og åndelige øyne og hjerter, både til å se og elske Guds velbehag og til å bli fast og urokkelig, trofast og flittig i sitt kall – og slik tjene sin neste og dermed gjøre Guds vilje.

Dette finner nåde hos Gud, og det er den rette veien å leve på.

Hjelp meg, o Jesus, i din frykt å vandre
og leve hellig, slik du har befalt.
Hjelp meg å tjene villig også andre
og prise deg med ord og verk i alt.

Å du som ikke bare synd forlater,
men leger all vår brist – å, kom til meg,
forny mitt sinn, min kraft og vilje atter
og lær meg av mitt hjerte elske deg.

23. september

«Jeg råder deg at du kjøper av meg: Gull, lutret i ild, for at du kan bli rik» (Åp 3,18).

Legg merke til hva Herren sier her: «Kjøp av *meg*!» Tenk en stund over hva det vil si at Herren i denne brennende ånd og i en høy, majestetisk og alvorlig formanende tone sier: *Jeg råder deg at du kjøper av meg – av meg!*

Med det avviser han kraftig alle våre egne gjerninger, alt vi har laget selv, og prenter inn at ingenting gjelder for Gud uten det som kommer fra Sønnen.

Men å «kjøpe» – hvordan skjer det? Herren sier: «Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene! Og dere som ingen penger har, kom, kjøp og et, ja kom, kjøp uten penger og uten betaling vin og melk!» (Jes 55,1). Og igjen: «Den som vil, han får ta livets vann for intet!» (Åp 22,17). Merk deg: for intet!

Om en slik handel sier han her: «Jeg råder deg at du kjøper av meg: Gull, lutret i ild.» Det vil si: Jeg råder deg til å holde opp med ditt eget arbeid og bare tro, bare ta imot av meg.

Riktignok taler han i en halvt refsende tone, i en alvorlig formanende ånd. Men desto søtere er det, som om han sa: Jeg befaler deg at du ikke selv skal gjøre det minste for å gjøre meg nådig eller deg selv varm. Jeg befaler deg å holde opp med din egen virksomhet og bare ta imot. Jeg befaler deg å *tro* at det jeg har gjort, er nok for deg!

Den som får nåde til å ta seg tid og med tro gjøre disse majestetiske ordene til sine egne – «Jeg råder deg at du kjøper av meg: Gull, lutret i ild, for at du kan bli rik» – skal erfare at de virkelig kan gjøre en lunken sjel brennende, en kald og død sjel levende og varm. For her er alt stort og herlig.

For det første hadde Herren like før gitt den sterkeste beskrivelse av *elendigheten og uverdigheten* hos den som alt dette likevel blir tilbudt. Derfor skulle ingen eneste sjel kunne trekke seg unna, bli stående uten del i det eller være for uverdig.

For det andre er dette den store Herrens eget, høyst alvorlige råd og majestetiske ord til en slik uverdig synder. Mot hans råd og ord er alle våre tanker, meninger og følelser bare som strå som flyr, som sandkorn mot et stort, høyt fjell.

Men hva mener Kristus med dette «gullet» han tilbyr? Noen har ment at det er troen, men det er feil og passer slett ikke her. *Troen* er her betegnet ved selve *kjøpet*, som rommer både lengsel og tro.

Men *gullet* som skal kjøpes, og som er selve rikdommen, betegner det som troen griper, nemlig Kristi dyrebare blod eller hele hans fortjeneste, som er lutret og prøvet i hans lidelses ild.

Om dette sier Peter: «For dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri … men med Kristi dyrebare blod, som blodet av et feilfritt og lyteløst lam» (1 Pet 1,18–19). Apostelen vil si: For å kjøpe noen fri trengs det sølv og gull. Men det gullet vi er kjøpt fri med, er ikke det forgjengelige, men det uforgjengelige, nemlig *Kristi dyrebare blod*.

Dette blodet, eller Kristi fortjeneste, er det eneste som er en fattig synders rikdom.

Selve troen er ikke den rikdommen som gjelder for Gud. Den som vil bestå for Gud, kan ikke nøye seg med å vise fram sin egen tro, sin anger, sin bønn, sin kjærlighet eller sin ydmykhet. For ikke engang det som Den Hellige Ånd har virket i oss, kan forsvare oss eller bestå i dommens ild; det er fremdeles ufullkomment på grunn av karets skrøpelighet.

Nei, den som vil bestå for Guds dom og kalles «rik» for Gud, må ha noe enda høyere og herligere, nemlig det gullet som allerede er lutret og prøvet i Guds dom – og det er bare Kristi egen rettferdighet.

Og tenk alvorlig over verdien av det gullet Kristus her tilbyr – hans dyrebare blod. Du er svært syndig og fattig, du skylder ti tusen talenter, du har syndet så ofte, så grovt og så utilbørlig. Men legg all denne elendigheten i den ene vektskålen og *Guds Sønns utøste blod* i den andre, og si hva som veier mest!

Våre synder er riktignok store og utilbørlige. Men når jeg har hørt fra hans egen munn: «Dette er mitt blod … som utgytes for mange *til syndenes forlatelse*» (Matt 26,28), og fra hans apostel: *Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd* (1 Joh 1,7) – å, da blir min fattige, syndige, bedrøvede sjel full av trøst og frimodighet. Da begynner jeg å leve opp igjen, ja, å bli brennende i ånden.

For hva kan være en mer tilstrekkelig soning enn Kristi blod? Hvilken synd fra et begrenset vesen kan veie mer enn verdien av den Uendeliges blod?

Og her sier Kristus til den mest uverdige mannen, en som var sunket dypt ned fra den nåden han før hadde: «Jeg råder deg at du kjøper av meg: Gull, lutret i ild, *for at du kan bli rik*.» Han forsikrer altså at denne mannen skulle bli *rik* – ikke bare *gjeldfri*, men *rik* – bare ved dette gullet!

Jesus, Jesus, han alene,
Jesus, sjelevennen god,
har i blodet gjort oss rene
og betalt vår skyld med blod.
Alt det onde som vår første
far, Adam, bragte oss i nød,
fra det minste til det største,
ble gjort godt ved Jesu død.

Slik er verden salig vorden,
slik er slekten kjøpt til Gud,
slik er hver en sjel på jorden
Jesu eiendom og brud.
La deg, sjel, da ei forville,
våg deg fritt på blodets pant!
Tror du ei, vil det gå ille,
men Guds ord er like sant.

24. september

> «La oss derfor avlegge mørkets gjerninger, men iføre oss lysets våpen» (Rom 13,12).

Hva apostelen mener med «mørkets gjerninger», ser vi av neste vers, der han regner opp noen av dem: svir og drikk, utukt, strid og så videre.

Når han kaller slike synder «*mørkets* gjerninger», betyr det ikke bare at en skyr det *naturlige* lyset når en gjør dem – her er det ikke tale om naturlig lys eller mørke. Det betyr egentlig at de hører til det *åndelige* mørket, den kjødelige sikkerhetens og ugudelighetens mørke, der en lever fritt i alle synder og laster.

Men det vi særlig bør legge merke til, er at apostelen sier: «La oss *avlegge*» – kaste bort – disse mørkets gjerninger, og at han sier det til de troende. Av det lærer vi først at de troende ikke er helt fri for enhver grad eller form av slike synder.

Vi kan riktignok ikke leve i dem slik som verden, som synder av egen vilje og driver med synden uten omvendelse. Men vi kan likevel bli smittet, og i tider med søvnighet eller harde fristelser kan vi mer eller mindre bli fanget av lystene, slik mange helliges historie viser.

Av dette lærer vi altså for det første at vi ikke straks skal fortvile og fordømme oss selv eller andre kristne når noe slikt har skjedd. Nei, holder sjelen seg fremdeles til sin Frelser i omvendelse og tro og søker hans nåde både til tilgivelse og til utfrielse, da er nåden fremdeles mektig over den. Det har vi Herren Kristus å takke for; han har skaffet oss en fullkommen nåde over virkelige synder.

Men det andre vi skal legge merke til her, er apostelens egentlige formaning: at vi skal *avlegge* disse mørkets gjerninger. Tross all denne nåden skal vi strebe etter å legge dem helt av. Apostelen sier ikke: La oss *bare kjenne* og *erkjenne* dem. Han sier: La oss *avlegge dem*.

Her har vi den rette prøven som skiller en sann kristen fra en falsk. Den sanne blir av hjertet forskrekket over sin synd og søker all Guds nåde og alle nådemidlene for å bli kvitt den. Den falske inngår derimot et hemmelig forbund med synden og tenker å beholde den; han unnskylder den for seg selv, selv om han med munnen av og til bekjenner den.

Riktignok kan også den troende i sikteprøvens stunder glemme Gud og være som helt forlatt av Ånden. Det ser vi hos Peter, da han tre ganger fornektet sin Herre. Men likesom Peter straks etter gikk ut og gråt bitterlig, er også hver sann kristen i sin ånd dypt fiendtlig mot sin egen synd.

Men hvordan går det egentlig til å *avlegge den*? Det går forskjellig.

Noen synder kan vi legge av med én gang, og da skal vi glede oss og ikke snakke om svakhet, men prise Guds nåde. Men andre synder blir våre tuktemestere i lange tider, kanskje hele livet – ellers ville vi virkelig være syndfrie, for etter Ånden, som ikke tillater en eneste synd, søker vi ikke noe mindre.

Men når vi likevel bekjemper de syndene som henger ved oss, så de ikke får herredømmet slik som hos verden, skjer heller ikke det ved vår egen kraft, men bare ved at vi flykter til hans «veldige kraft» (Ef 6,10).

Og iføre oss lysets våpen. «Lysets våpen» er motsetningen til «mørkets gjerninger». Disse besto i synder og laster; lysets våpen består i renhet i sinn og liv, i edruelighet og årvåkenhet, og framfor alt i den tro, den kjærlighet og det håp vi kjemper med mot kjødets fristelser og mot verdens og djevelens forførelser.

Apostelen har nettopp talt om «mørkets *gjerninger*». Når han likevel setter «lysets *våpen*» som motsetning og ikke sier «lysets *gjerninger*», lar han oss forstå

at her blir det *strid og kamp*. Her trengs det *våpen* om vi alltid skal bli i tro og gudsfrykt.

Det kristne livet blir ikke et lett og rolig liv som livet til dem som «sover om natten» (1 Tess 5,7). Det er en strid som ofte er hard, langvarig og farefull, der det gjelder å kjempe for selve livet eller dø og miste alt – det går til som i krig.

I krig er det ikke ro og trygghet, men stadig uro, livsfare og frykt; der må en stadig våke og være rustet til nye slag.

Snart blir troen og samvittigheten angrepet, så vi står i fare for på ny å bli lagt «under trelldommens åk» (Gal 5,1). Snart gjelder det det ytre livet, når djevelen vil kaste oss i synd og skam. Snart igjen gjelder det kjærligheten, når vi er nær ved å bli stående i hat og uvennskap. Mot alle slike angrep må vi være rustet og iført lysets våpen.

Her kan striden ofte bli så hard og farefull at vi er nær ved å fortvile og bare blir frelst ved «store under» fra den allmektige og trofaste Herren. Derfor sier også Peter at det er «med nød og neppe den rettferdige blir frelst» (1 Pet 4,18).

Hvordan skal det da gå med dem som vil være kristne og likevel lever i en slik ro som om de var i det tryggeste hjem? – som om de ikke lenger hadde noen åndelig fiende, som om djevelen ikke lenger hadde noe ondt i sinne mot dem, og som om kjødet og verden ikke lenger var farlige fiender?

Både ordet og erfaringen vitner om at ingen kristen er kommet lykkelig gjennom dette fiendelandet uten frykt og strid. Er jeg ikke i frykt, så er jeg i fare. Å regne seg uten fare midt blant fiender som stadig trenger på, er bare selvbedrag. Enten skal jeg være i frykt og *kamp* og da bli frelst ved Guds makt, eller være trygg og sorgløs og da gå fortapt.

Derfor har også Herren Kristus så trofast formant: «Våk og be» (Matt 26,41) – og: «Det jeg sier til dere, sier jeg til alle: *Våk!*» (Mark 13,37).

Herre, lær meg å ta vare
på den nåde gitt til meg.
Led meg i ditt lys, det klare,
fram på veien hjem til deg.

Lær meg *våke*, *stride*, *bie*,
hjelp meg alltid *bli* hos deg,
så jeg en gang ved din side
evig, evig lover deg.

25. september

> «La deg ikke overvinne av det onde, men overvinn det onde med det gode» (Rom 12,21).

Leser vi disse ordene i sammenheng med versene foran, ser meningen først og fremst ut til å være denne: La ikke din uvenns ondskap overvinne deg, så du også blir ond, men overvinn hans ondskap med din vedvarende kjærlighet, så du gjør ham til din venn.

Men da kreves det at du overvinner ondskapen i ditt eget hjerte, så den ikke får overtaket over den tilgivende kjærligheten.

Den som blir stående i hat og hevnlyst, er blitt «overvunnet av det onde», nemlig av et dobbelt onde. Det onde hos uvennen og det onde i hans eget hjerte har slått seg sammen for å friste ham til hat og hevnbegjær. Og de har vunnet seier over ham når han gir sin egen ondskap rett og ikke vil tilgi, elske og gjøre godt mot sin neste.

Når du på denne måten er overvunnet av det onde, er du også ulykkelig på to måter. Det er ikke nok med at du lever i hat og uvennskap med ditt medmenneske, som i seg selv er en ulykkelig og fredløs tilstand.

Ved dette samme hatet og denne uforsonligheten er du også stengt ute fra Guds nåde og vennskap, så sant som Herren Kristus har sagt: «Slik skal også min himmelske Far gjøre mot dere, om ikke hver og en av hjertet tilgir sin bror» (Matt 18,35).

Det er derfor en svært viktig sak at vi ikke lar oss overvinne av dette onde og blir stående i hat og uforsonlighet; ja, det er helt nødvendig for saligheten. Det er noe helt særskilt med dette onde, *hatet*, fordi det vitner om hvordan sjelen din står til Gud, til synden og til nåden.

For så snart du sier at du ikke kan tilgi et bestemt menneske, erklærer du dermed at du kan unnvære Guds nåde og forlatelsen for dine synder – ja, at du kan unnvære din sjels evige salighet.

Blir bare din egen synd riktig merkbar for deg og Guds nåde riktig uunnværlig, da kan du tilgi selv de aller tyngste urettene du har lidd. Kan du ikke det, så be Gud om å forbarme seg over deg og gjøre deg våken, både for dine synder og for Guds dyre nåde. Da skal du kunne tilgi hva det skal være, og ikke la deg overvinne av dette dødelige onde, det uforsonlige hatet.

Men overvinn det onde med det gode. Dette vil aller først si: Overvinn din uvenns ondskap med fortsatt kjærlighet og godhet mot ham. Gi et «mildt svar» for et «sårende ord», så demper du vreden (Ordsp 15,1). Gi et vennlig og godt blikk for et uvennlig.

Når du får høre at naboen din har sagt noe ondt om deg, fortell noe godt som du vet om ham; da kan også han få høre det etter deg og bli stemt til vennskap. Når han har nektet deg en tjeneste, pass på å få tjene ham i noe han også kan trenge, og så videre.

På denne måten «overvinnes det onde med det gode». Din uvenns ondskap er som i en kappestrid mot din tålmodighet, din kjærlighet og din godhet. Se da til at dette gode hos deg ikke bukker under, men tvert imot overvinner uvennens ondskap. Så lenge det gode hos deg ikke blir overvunnet og gir seg, men du stadig fortsetter med kjærlighet og godhet, skal uvennens ondskap i de fleste tilfeller sikkert bli overvunnet av det.

Men om heller ikke det skjer, har du likevel overvunnet det farligste onde når du bare har overvunnet ditt eget hjerte og kan bli i kjærligheten.

Men også dette onde, det som rører seg i ditt eget hjerte, kan bare overvinnes ved en annens godhet, *ved nåden i Guds hjerte*. Kjemper du bare med egne krefter mot ondskapen i ditt hjerte, blir du snart overvunnet.

Men blir Guds store kjærlighet – den han stadig tilgir deg alle dine synder med – åpenbar for ditt hjerte og får råde der, da skal du også alltid bli inderlig

beveget til barmhjertig kjærlighet mot din neste. Og da har du i høyeste forstand «overvunnet det onde med det gode».

Slik er de kristnes strid og seier. Verden kaller det å seire når en har fått hevnet seg på sin fiende. I Kristi rike består seieren i at en ikke hevner seg, at en overvinner sitt begjær etter hevn.

De kristne kjemper først mot sin egen ondskap, og å få bukt med den er deres dyreste seier. Men når de også kjemper mot andres ondskap, bruker de kjærlighet og velgjerninger til å bekjempe den.

Måtte Gud med sin store, evige kjærlighet gi oss stadig mer lyst til en slik strid og kamp – til å «overvinne det onde med det gode»!

Å Herre Jesus, lær du meg
i kjærlighet å ligne deg,
å tilgi, elske, om jeg enn
får hat og bitterhet igjen.
Ja, lær meg *lønne ondt med godt*
og se på deg, min Jesus, blott.

26. september

«Deres liv er skjult med Kristus i Gud» (Kol 3,3).

Legg merke til at vårt liv i Gud er *skjult* – og *skjult med Kristus*! Kristus er vårt liv, men Kristus er skjult; derfor er vårt liv skjult. Slik taler apostelen her, og det stadfester også alle de helliges erfaring.

Men vi – vi vil ikke godta at dette er sant og riktig sagt. Vi sier: Var det et virkelig liv med Kristus i Gud, ville det vel ikke være så skjult, men lyse fram og merkes, ses og kjennes noe mer.

Nå vel, la oss se hvordan det henger sammen. Det er sant at «den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i seg selv» (1 Joh 5,10), og at «Ånden selv vitner sammen med vår ånd at vi er Guds barn» (Rom 8,16). Det er sant, som Johannes så ofte gjentar: *Vi vet* – vi vet at vi er av Gud, vi vet at vi er Guds barn, vi vet at Gud blir i oss.

Det er også sant at et menneske bedrar seg selv hvis det ikke vet av noen omvendelse, ingen vekkelse fra syndesøvnen, intet arbeid under loven, ingen forløsning i Kristus, intet nytt liv med Kristus og ingen ny vandring etter ham, men fremdeles er ett med verden – om enn ikke i dens grovere former – og likevel mener at det kan leve det skjulte livet med Kristus i Gud, og vil forstå disse ordene slik at livet i Kristus ikke skulle ha noen bestemte kjennetegn, ingen sikker kraft som viser seg.

Nei, det står fast det Skriften lærer om *Åndens frukter*, som det gode treet skal kjennes på.

Men det åndelige livet er samtidig så skjult, og det har flere grunner. For det første forstår vår falne, blinde fornuft seg aldri rett på Åndens verk og frukter, og den bryr seg heller ikke om dem; vi vil liksom gripe selve livet med hendene, se og fornemme det. Noen ganger er vi ikke fornøyd med de fruktene av Ånden som Skriften nevner, men vil selv bestemme hvordan det åndelige livet skal vise seg.

Skriften nevner for eksempel som de fremste av Åndens frukter: *kjærlighet*, *glede*, *fred* og så videre (Gal 5,22). Da sier mange: «Ja, men hva er nå dette? Riktignok kom det en ny kjærlighet i mitt hjerte da jeg fikk tilgivelse for alle mine synder, og jeg fikk en glede og en fred med Gud som jeg aldri hadde hatt før. Men hva er nå dette? Disse tingene er jo så svake og ustadige hos meg. Jeg burde jo ha en langt større og mer varig kjærlighet, glede, fred, mildhet» og så videre.

Eller vi lengter etter noen indre fornemmelser og følelser av selve livet i oss, og når slike følelser mangler, tviler vi straks på livet.

For det andre er vårt liv i Gud aller dypest skjult når Gud ikke bare tar fra oss all følelse og kraft i troen, men også lar mye synd og skrøpelighet komme over oss. Han tillater Satan å sikte oss på det grusomste og å friste og plage oss med syndige tanker, lyster og begjær – ja, så vi også iblant forser oss: Peter fornekter sin Herre, lyver og banner, og Paulus og Barnabas kommer i strid.

Se, når noe slikt hender oss – å, hvor er da vårt liv med Kristus i Gud, tenker vi. Å nei! Å tro at Guds Ånd skulle bo i meg – det er det groveste vanvidd! Nei, ikke Guds Ånd, men djevelens.

Se, nå er sannelig vårt liv med Kristus riktig dypt skjult.

Til slutt kommer også dette til: Gud lar alle slags motgang, ulykker og lidelser møte oss, ja, skylle over oss som en stormflod.

Mot den fromme Job forener alle krefter seg på én gang – naturen, mennesker og ånder. Røvere, stormen og lynet tar fra ham alt han eier, helt til barna. Djevelen river i kroppen hans, hans kone spotter hans tro, hans elendige trøstere velter nye steiner på byrden hans, og hans eget hjerte raser i spott mot Gud, så han forbanner den dagen han ble født.

Å, hvor er nå denne høyt benådede mannen, som ingen i landet var lik? Hvor er nå det særlige vennskapet med Gud han skulle ha? Slikt kan nok kalles å skjule vår herlighet dypt, dypt.

Men av alt dette onde som dekker over og skjuler vårt liv med Kristus, er det likevel ingenting som kan sammenlignes med synden. Ytre lidelser er derimot gylne lidelser. Vi kan nokså snart lære at de er et farsris, at «den Herren elsker, den tukter han» (Hebr 12,6).

Men synden, djevelens raseri i kjødet, seige syndelyster og den døde følelsen som følger etter, og forestillingen om at Gud med rette har forlatt oss, at Ånden har veket bort og så videre – se, dette er de virkelige dødsstøtene, som går oss gjennom marg og bein og formørker vårt nådeliv helt til grunnen.

Da hjelper vanligvis ikke annet enn å gi opp all tanke på sitt eget nådeliv og bare se på den evige, uforanderlige Gud selv – om ikke han kan frelse og ennå hjelpe.

Men når det klarner igjen, kan vi nok få se at det midt i det svarte mørket ikke bare skjulte seg et uforandret farshjerte i Gud og vår uforminskede rettferdighet i Kristus, men også et sant, levende og kjempende nådeliv i vårt hjerte.

Å forstå hvor underlig Gud fører sine hellige, og hvordan han på denne måten skjuler livet under døden, rettferdigheten under synden, nåden under vreden,

ja, himmelen under helvete – det er den høye Guds visdom. Den trenger vi framfor alt annet om vi skal holde ut med denne Herren.

Hva er vårt liv? En liten tid av møye, kamp og strid,
mens vi venter på den «hvile» som skal krone oss med fred,
en liten tid av savn og nød og ufullkommenhet,
men også glad forventning om Guds rikes herlighet.

27. september

«Stå da ombundet med sannhetens belte om livet» (Ef 6,14).

Dette uttrykket er lånt fra den måten krig ble ført på i den tiden apostelen skrev. Krigeren skulle nemlig binde et belte om livet. Beltet festet opp de lange klærne som var i bruk den gangen; ellers flagret de omkring og hindret ham i å løpe. Det ga også kroppen en viss fasthet og holdning.

Men hva er så selve beltet vi skal binde om oss? Apostelen sier: *sannheten*. Å, for en guddommelig visdom! Her taler Herrens Ånd. Vi skal spenne beltet om vårt sinn med *sannheten*.

Likesom vår fiendes egentlige vesen og kraft er *løgnen* – falskhet, løgn og forstillelse – skal vårt første våpen mot ham være *sannheten*.

Men ordet *sannhet* har to betydninger i Skriften. Først betyr det *lærens sannhet, Guds ord*. I så fall betyr apostelens ord at vi bør ruste oss med en klar og sikker kunnskap i Guds ord, så vi ikke lar oss føre på avveier av mange slags fremmede lærdommer (Hebr 13,9).

Men for det andre betyr ordet også sannhet i vårt vesen, det vil si oppriktighet, alvor og virkelig mening: at vi i alt bare vil vite hva Gud vil, for også å gjøre etter det. Og uten tvil bør vi binde sannheten om oss i *begge betydninger*.

Mot alle djevelens forførelser finnes det intet kraftigere middel enn å holde hardt fast på *det Gud har talt i sitt ord*.

Likesom krigerens klær, som ellers flagret omkring, ble bundet fast med stridsbeltet, skal våre tanker, som svever omkring, bindes hardt fast med sannheten. Da sier vi alltid: Det og det *har Gud sagt*, og himmel og jord skal forgå, men ikke ett ord av hans munn. *Det Gud selv* har talt, står sikkert og fast; ved det blir jeg.

Å, for en salig trygghet å få binde Guds egen sannhet om seg på den måten! Og dette er det første og mest nødvendige om vi skal stå fast på forførelsens onde dag.

Men hva hjelper all fasthet i læren om vi ikke har et *alvor i sinnet* som Guds Ånd har virket, så vi i alt bare vil vite hva Gud vil, for så å gjøre det?

Hva hjelper krigerens våpen om det ikke er livskraft i lemmene hans? Da faller sverdet av seg selv ut av hånden hans. Slik slipper vi også av oss selv taket i ordets sannhet hvis ikke *sannheten i hjertet, oppriktigheten i sinnet*, som Guds Ånd virker, blir værende.

Ethvert menneskes hjerte er av naturen fullt av hykleri og falskhet; *hvert menneske er en løgner* (Sal 116,11). Det er bare i den nye fødselen at Herrens Ånd skaper dette hellige alvoret i sinnet hos oss, så vi sier: «Koste hva det koste vil,

om jeg så skal dø for det – bare jeg får vite hva Gud mener, hvordan han vil ha det. Hans vilje skal være min rettesnor.»

Da vil jeg gi akt på *hele* Guds ord. Da vil jeg ikke plukke ut noen bestemte gjerninger og skikker, men gi akt også på det innerste – på hjerte, tanker, begjær og hemmelige tilbøyeligheter som ikke noe menneske ser.

Ved det blir jeg nok i alt refset og slått ned over meg selv. Men når også Kristus er blitt herliggjort for min sjel, og jeg har tilgivelse for alt og gleder meg over en stadig nåde, da har jeg også en inderlig k*jærlighet* til alt Gud vil. Og da er det *sannhet* i *min gudsfrykt*, når jeg gjør det gode av *hjertens lyst* og ikke av tvang.

Nå vandrer jeg for Guds åsyn med både mitt indre og mitt ytre menneske og blir ved det stadig mer renset, oppriktig og sann i tanker, ord og hele mitt vesen. Dette er helt og holdent et verk av Herrens Ånd. Fordi han virker *sannhet* i *vårt vesen*, kalles han også *sannhetens Ånd* (Joh 14,17). Og hele den nye fødselens verk i oss kalles derfor å *være av sannheten og vandre* i *sannheten*.

Men alt Gud har virket, vil djevelen ødelegge. Derfor arbeider han stadig på å gjøre sjelen falsk og slapp igjen, så den ikke skal være så nøye med å gi akt på Guds mening og vilje.

Da gjelder det, ved den nåden vi har fått, å frykte alvorlig for dette sviket hans og være særlig nøye med ikke å gi rom for noen falskhet i sinnet. Ved første fornemmelse av den må vi straks rope til Gud: La heller *alt* annet ondt hende meg, bare jeg ikke blir falsk for deg! Bruk heller de bitreste midler, o Gud, bare du gjør meg riktig oppriktig for deg.

Også dette er å binde beltet om sinnet med sannheten. Og blir ikke dette øvd, er alt tapt.

Når en kristen fremdeles kjenner slangesæden krype i sin natur i alle onde tilbøyeligheter, også falskhetens, er det ikke til døden, så lenge den oppriktige ånden kjemper imot, forbanner dette slangeynglet og påkaller Gud. Ja, den som ikke kjenner noen falskhet hos seg, men synes han er helt ren for den, er allerede blitt dysset i søvn av falskhetens ånd.

Men falskheten blir til døden når en begynner å gi den rett, inngår et hemmelig forbund med den og har til hensikt å følge den. Da er selve ånden og vesenet falskt. En slik kristen kan ikke føre Åndens strid. Nei, om det så bare gjelder én eneste sak der han vet med seg selv at han gir falskheten rett, blir han straks maktesløs, sky for Gud, feig i striden og ustø i hele sin ferd.

Der oppriktigheten bor, kan djevelen derimot ikke utrette noe. For der fører alle fristelser til synd bare til mer bønn og gudsfrykt.

Å, sannhets Ånd, du dyre,
min arme sjel du styre
og lær den bli et barn.
Lær meg å stadig ligge
ved korset, be og tigge,
så slipper jeg visst Satans garn.

28. september

«Forakt ikke Herrens tukt, og mist ikke motet når du blir refset av ham» (Hebr 12,5).

Med deg vil vi tale noen ord, du som har den nåde å tro at dine synder er forlatt, og å regne deg som et Guds barn, men som likevel lett blir utålmodig og misfornøyd med den himmelske Fars styring. Det har ikke gått etter ditt hjertes ønske, plan og beregning; du har gått glipp av noe du ønsket deg sterkt, mens det du fryktet mest, har rammet deg.

Mange kortere prøvelser og sorger kan også gjøre vondt i hjertet. Én blir forfulgt av mennesker en tid; en annen blir syk, men blir frisk igjen; en tredje har lidd et tap som likevel ikke rørte ved framtiden hans, og så videre. Men alt dette er små barneøvelser, og over dem blir en lett trøstet.

De lidelsene som virkelig går dypt, er de som synes å røre ved hele livet og hele framtiden din. Du ser dine kjæreste ønsker og forhåpninger for livet slå feil; du prøvde å bli lykkelig og synes å ha blitt ulykkelig.

Du er bundet til noe du ikke kan håpe å bli fri fra her i tiden – for eksempel en sykdom av et slag som ikke går over, eller et menneske som du er bundet til for hele livet, og som er et kors for deg. Eller du hadde knyttet hele ditt hjertes lykke til et menneske, og det er tatt fra deg, og så videre.

Du som nå sørger i stillhet og regner deg som ulykkelig – løft da øynene dine en gang og se rett fram mot den uendelige evigheten!

Er du helt sikker på at du ikke trenger Guds underlige og harde veier for å komme lykkelig fram? Har du så glemt hvilken stor og forferdende strid det gjelder om du skal bli frelst og komme til himmelen? Hele verden ligger jo i det onde, og du tror at *det er få som blir frelst* (Luk 13,23), ja, at det er «med nød og neppe den rettferdige blir frelst» (1 Pet 4,18).

Du tror og erfarer kanskje hvordan hele ditt vesen er gjennomtrukket av den gamle slangens gift – for slik er det virkelig med *hver*t menneske. Ditt hjerte er en ond og listig ting, som alltid vil gå den gale veien; ditt kjød er fullt av lyster og begjær.

Du tror og ser hvordan hele verden omkring deg er full av forførelser, og hvordan djevelens makt og list er så stor og mangfoldig at mange store hellige er blitt forført, i all hemmelighet bedratt og forhekset, så de er gått evig fortapt. Dette er jo forferdelige ting å se.

Og likevel kan du mene at bare *du* skulle være unntatt fra all fare! *Deg* kan det falske hjertet og den gamle slangen aldri bedra, mener du. Du er sikker på at det helt bestemt skal gå bra med *deg*, at du skal komme gjennom alle farer i denne verden? –

«Å,» sier du, «hva har alt dette med saken å gjøre? At jeg holder meg selv for ulykkelig, er vel ikke det samme som at jeg er trygg og regner meg fri for en evig fare?»

Svar: Her er det en dypere sammenheng enn du tror. Vær viss på at Gud ikke plager menneskene *av hjertet* (Klag 3,33), men bare *der det trengs*. Vær viss på at hvis lidelsen ikke *trengtes* for ditt evige vel, ville den uendelige kjærligheten i Guds hjerte heller ha gitt deg et paradis på jorden.

Og selv om det ikke alltid gjelder å slippe unna selve den evige død, burde det være nok for deg at Herren vil hellige deg enda mer. Han vil døde ditt gamle menneske og gjøre deg rikere på åndelig kraft, liv og ånd, tro, bønn, kjærlighet, årvåkenhet og ydmykhet.

Regner du slikt for ingenting? Holder du synden og ditt kjødelige vesen for så likegyldige ting at du misliker at Gud døder dem? Hvordan akter du da Gud og hans velbehag? Vil Gud vinne mer ære ved deg, skal du da mislike det? Er du mer opptatt av ditt jordiske velvære enn av Guds ære?

Tenk da etter, du menneske, hvem som har skapt deg til denne verden med en udødelig sjel, og ikke bare det, men som har gitt sin egen elskede Sønn i en blodig død for din frelse! Har han ikke rett til å gjøre deg til «et kar til ære» (Rom 9,21) – til å ordne det slik at du blir til hans ære? Og det skal du mislike, så du tar anstøt av det?

«Å nei,» sier du, «av det tar jeg ikke anstøt. Tvert imot er det min inderlige bønn at Gud vil gjøre meg riktig alvorlig og hellig til ære for sitt navn. Og hvor ofte har jeg ikke bedt om at han ville døde mitt kjød, når jeg har kjent min egen store forsømmelighet og maktesløshet til det. Jeg er ikke misfornøyd med at han døder mitt kjød. Men jeg taler om mine bitre erfaringer; det er de som gjør meg ulykkelig.»

Svar: Du vil altså bli korsfestet og dødet, men uten å lide. Du vil lide korsdøden smilende, ha spiker gjennom hender og føtter, men uten smerte. Å ja, så bakvendt går det for seg i våre tanker!

Husk derfor at det gamle mennesket *ikke kan* dødes uten lidelse. Når du har bedt Gud døde ditt kjød, undre deg ikke over at mye bittert rammer deg; du har selv dratt det over deg med en slik bønn.

Gud er svært villig til å høre når du ber om at kjødet må dødes og nåden øke. Men da vet han ingen bedre måte enn lidelser, motgang, fristelser, kors og sorger.

Alltid salig, om ei alltid glad,
vandrer jeg mot Salems nye stad;
og hvor arm og svak jeg enn må stå,
vet jeg: Jesus elsker meg ennå.

Alltid salig, om enn mangen gang
trykket, tynget under tidens tvang.
Alltid salig – hva som enn meg skjer;
alltid salig – å, hva vil jeg mer?

29. september

«… frelste han oss … etter sin miskunn, ved badet til gjenfødelse» (Tit 3,5).

Her ser vi *hvilke* nådeskatter Herren har knyttet til dåpen, *hva* og *hvor mye* vi får der. Det er nemlig intet mindre enn *å bli frelst*, salig. Og å *bli frelst* betyr å bli fri fra alle sine synder og fra dødens og djevelens makt, og i stedet bli satt inn i det evige livs uendelige arv og rikdom.

Det betyr på én gang å få tilbake all den nåde, det barnekår hos Gud, den ære og herlighet som vi var bestemt til i skapelsen. Fra dette var vi falt ved synden,

men retten til det har Kristus vunnet tilbake for oss med alt han gjorde og led, ja, med sin død og oppstandelse.

Å, makeløse kjærlighetsråd! Alt dette ville Kristus binde sammen med og liksom legge ned i dåpens vann. Slik ville han med et synlig tegn i sin menighet kunne merke ut den enkelte som eier av all denne nåden, og på den måten til slutt få oss til å gripe hans store, men åndelige og usynlige gave og ta trøst av den.

Hvor ringe dåpens vann enn ser ut for ytre øyne, er det likevel et overmåte rikt og dyrebart vann. Det er som om en stor godseier sa om en enkel gullring: «Den som får og tar imot denne ringen, skal eie meg selv og alt jeg eier.»

Da ville den ringen – om den i seg selv bare var verdt noen få riksdaler – likevel være en underbart dyr ring. For da hadde den ikke bare sin egen verdi på noen riksdaler; da var hele den personen som ga løftet, sammen med alle hans store eiendeler, innesluttet i ringens verdi.

Og hvorfor det? Jo, bare på grunn av det løfteordet som var knyttet til ringen: at den som fikk den og tok imot den, skulle få eie alt dette.

Slik er det også med dåpen. Uten Guds ord er den bare vann og uten verdi. Men ved det løfteordet Kristus knyttet til dette vannet, er den et sakrament der all nåde og salighet er lagt ned.

Det er lærerikt å se hvor ofte Gud har gått fram på denne måten og knyttet usynlige og himmelske nådegaver til jordiske og synlige ting og tegn. Det svake, sanselige og lite troende menneskehjertet har alltid trengt det. Vi har mange eksempler på dette i Det gamle testamente – eksempler som nettopp er forbilder på vår frelse ved Kristus.

Da Israels barn skulle spares for dødsengelens sverd, skjedde det ved det synlige tegnet at dørstolpene skulle strykes med blodet av påskelammet.

Og da de i ørkenen var bitt av de brennende slangene, skulle de bli frelst fra døden ved å se på kobberslangen som var løftet opp. Om dette redningstegnet står det uttrykkelig: «Den som vendte seg til tegnet, ble frelst, ikke ved det han så, men ved deg, alles Frelser. … For det var verken urter eller omslag som helbredet dem, men ditt ord, Herre, som helbreder alle» (Visd 16,7.12).

Også i 2 Kongebok har vi et treffende forbilde på dåpen, og på hvordan vår fornuft forholder seg til den. Da den syriske hærføreren Na'aman kom til profeten Elisja for å søke rensing og legedom for sin spedalskhet, fikk han bare profetens beskjed gjennom en tjener: «Gå og bad deg sju ganger i Jordan! … og du skal bli ren» (2 Kong 5,10).

Da ble Na'aman vred og ville reise sin vei, fordi profeten ikke kom ut selv og brukte noen høytidelige seremonier, men bare sendte en tjener med et enkelt bud.

Men da han til slutt lot seg overtale til å stige ned i Jordan på profetens ord, ble han også straks helt frisk og ren, slik det var sagt.

Og hvorfor det? Visselig ikke på grunn av noen egenskap ved Jordans vann, men bare på grunn av det løfteordet som var knyttet til det: «Bad deg, så skal du bli ren!» (2 Kong 5,13). Se, her har du et bilde av dåpen – og av oss.

For det første ser vi bare en ringe Ordets tjener forrette dåpen, og det med så enkle, uanselige handlinger. Hvis vi derimot så Gud selv døpe med himmelsk

høytidelighet og hørte ham selv love oss salighet, da ville vi tro; da hadde det vekt og verdi. Men nå er det et så gammelt løfte som kommer så langveis fra, og nå ser vi ingenting for øynene.

For det andre stirrer vi på selve vannet og tenker: Er ikke for eksempel vannet i mine angerfulle tårer bedre til å vaske bort synden enn dette, som bare er tatt fra brønnen og helles over kroppen? Men fortsetter vi slik bare å se på vannet og glemme løfteordet, blir vi lettsindige foraktere av dåpen og av Kristus og blir værende i vår syndespedalskhet.

Kan vi derimot i tro se på Kristi løfte om dette vannet, da skal det skje oss helt etter ordet: Vi blir også rene og salige. For dette er jo ikke en drøm eller et påfunn, men en evig, guddommelig sannhet. Han kan jo ikke lyve, han som sa: «Den som tror og blir døpt, skal bli frelst» (Mark 16,16).

Når denne Herren sier et ord, gjelder det tusen ganger mer enn alle våre meninger og tanker. La oss derfor, uten det minste sideblikk, holde øynene hardt festet på Herrens ord alene. For ingenting i hele verden er sikkert og pålitelig unntatt dette.

Å, dyreste Jesus, nå er alt meg vel,
hva vil jeg nå mer, når min fattige sjel
fra dypeste fordervelse du dro
og vasket den ren i ditt blod!

30. september

> «Han gjør ikke med oss etter våre synder, og gjengjelder oss ikke etter våre misgjerninger» (Sal 103,10).

Her er ordene så nådefulle og trøsterike, og så tydelige, at vi aldri kan glede oss nok over dem, prise og takke nok for dem eller ta dem nok til hjerte!

For det første er det *hele evangeliets innhold* at Gud ikke gjør med oss etter våre synder, men etter sin Sønns fortjeneste. Herren har én gang gjort med *én* etter våre synder og gjengjeldt ham etter våre misgjerninger.

«Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss» (2 Kor 5,21). «Sannelig, våre sykdommer har han tatt på seg, og våre piner har han båret. … Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham. … Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger» (Jes 53,4–6). «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser» (2 Kor 5,19).

Her er grunnen til at han ikke gjør med oss etter våre synder, og til at de største syndere har fått nåde, mens de største hellige – i gjerningene – er blitt fordømt.

For det er sant at Herren vil gjøre med en bestemt slags folk etter deres synder. Det står i Rom 4,4: «Den som har gjerninger, får ikke lønnen av nåde, men som noe han har fortjent.» Det vil si: De skal få etter fortjeneste, fordi de vil ha det slik, og derfor aldri virkelig har hyllet Sønnen.

«Den derimot som ikke har gjerninger, men tror på ham som rettferdiggjør den ugudelige, han får sin tro tilregnet som rettferdighet» (Rom 4,5).

Kort sagt: At Gud ikke gjør med oss etter våre synder, er hele evangeliets innhold. Og likevel sitter denne smitten uutslettelig i alle mennesker, også i de troende: at Gud likevel skal være oss nådigere når vi har vært fromme, og mindre nådig når vi har syndet.

Men var det slik, da var rettferdigheten sannelig av gjerninger, og *da er Kristus død uten grunn* (Gal 2,21). «Men er det *av nåde*, da er det ikke mer av *gjerninger*. Ellers blir nåden ikke lenger nåde. Men er det *av gjerninger*, da er det ikke lenger nåde; ellers blir gjerning ikke lenger gjerning» (Rom 11,6).

Men se videre hvor høy denne tilregnede rettferdigheten er. Å, de underfulle ordene som følger i vår salme: «For så høy som himmelen er over jorden, er hans miskunnhet mektig over dem som frykter ham» (Sal 103,11).

Måtte hver kristen skrive disse herlige ordene dypt inn i sitt hjerte, dette store bildet som Herrens Ånd selv har brukt, da skal de skape et himmelsk paradis i hans hjerte.

Tenk: Så høy som himmelen er over jorden – det kan jo ikke noe menneskeøye måle. Og likevel står det her at like høyt *er Herrens nåde mektig over oss*.

Nå er himmelen så høyt over jorden at alle ujevnhetene her på jorden ikke gir den minste ujevnhet på himmelen. Riktignok er det for oss her nede en stor avstand mellom dalbunnen og de høyeste fjelltoppene, så for oss er det store ujevnheter på jorden. Men vær viss på at ingen fjelltopp når opp til himmelen og gir noen ujevnhet der.

Slik er det også med synden og nåden. For oss er våre synder ofte som høye fjell. Men Guds nåde er så høyt over dem alle som himmelen er høyt over jorden, så alle våre synder ikke lager den minste ujevnhet i den.

Og tenk: Hvis syndene skulle gi en ujevnhet i nåden, så vi hadde nåde hos Gud når vi hadde gjort noen bedre gjerninger, men ikke den samme nåden når det hadde vist seg mangler hos oss, da var rettferdigheten sannelig av gjerninger. Da var alt falskt som evangeliet lærer om forsoningen og nåden.

Men kjenn her hvordan fornuft og følelse svimler ved denne tanken! Da måtte de alle være dårer og løgnere: *Kristus*, som sier om de skrøpelige disiplene: «Dere er alt rene» (Joh 15,3) – ja, «helt rene» (Joh 13,10) – Paulus, som sier: «Er det av nåde, da er det ikke mer av gjerninger», og David, som her sier at nåden er så høyt over oss som himmelen er høyt over jorden!

Så dypt sitter smitten i oss – tanken om at nåden skal avhenge av gjerningene. Men den som skal kunne stå fast i en slik *troskamp*, må skrive Den Hellige Ånds ord dypt inn i sitt hjerte og be Gud riktig alvorlig om tro.

Ja, elendig jeg er,
men se, Jesus meg bær,
han meg verner, min Frelser så god;
siden han syndene tok
og på korset dem slo,
er jeg salig og frelst i hans blod.

Hvordan enn det med meg er,
hvor enn synden meg tær,
er jeg salig likevel og har ro;

alt i Jesus jeg har fått,
nå jeg har det så godt;
å, hvor salig det er å få tro!

Under sorger og strid
har jeg fred i ham hver tid,
i min nød får hos ham jeg bo;
kommer synd eller død,
har det likevel ingen nød,
for i Jesus jeg har min ro.

Når på ham jeg ser,
mot døden jeg ler
og går rolig mot gapende grav;
for jeg vet nå at han
i sin død overvant
også min død og brøt sverdet dens av.

Oktober

1. oktober

«Forlat oss vår skyld» (Matt 6,12).

Denne bønnen, *Forlat oss vår skyld*, er hjertets arbeid i det nye mennesket; ved den blir alle de andre kreftene i det satt i bevegelse.

Når hjertet i kroppen stanser og ikke lenger driver blodet gjennom årene, er det slutt med livet, og sjelen flykter. Slik er det også når denne bønnen opphører, så en ikke lenger sukker om tilgivelse og ikke lenger kjenner behov for å komme til nådestolen: Da er det slutt med nådelivet, og Guds Ånd flykter.

Vi vet jo at hele det åndelige livet hviler på to hovedverk av nåden, som kort sagt heter *omvendelse* og *tro*. På den ene siden en levende erkjennelse av *synden*, som driver mennesket til å be både om tilgivelse for den og om hjelp mot den. På den andre siden erkjennelsen av *nåden*, som gjør at mennesket kommer til nådestolen, ber om denne tilgivelsen og tar imot den.

Det er med tanke på dette aller viktigste punktet i vårt åndelige liv at Herren lærte oss denne bønnen.

Vi vet at selv om et menneske har alt annet som hører til liv og gudsfrykt, er alt falskt og dødt hvis denne omgangen med Gud ved nådestolen mangler.

Det gir Herren Kristus til kjenne når han sier til engelen for menigheten i Efesus: «Men jeg har imot deg at du har forlatt din første kjærlighet» (Åp 2,4). «Den første kjærlighet» er trolovelseskjærligheten, kjærligheten hos den som nettopp er blitt benådet, for den tilgivelsen han har fått. Om den sa Herren: «Den som får mye tilgitt, elsker mye» (jf. Luk 7,47).

Dette er det første denne bønnen vil lære oss. For når Herren lærte sine barn å be i denne daglige bønnen: *Forlat oss vår skyld*, forstår jeg aller først at hans barn skal være slike som stadig kjenner at de trenger tilgivelse, og altså kjenner synder som bekymrer dem.

For han kan ikke ha ment sin bønn som et tomt uttrykk for noe en ikke lenger bekymrer seg om – altså som hykleri – men som uttrykk for en virkelig bekymring.

Gud bevare oss fra det hykleriet at vi skulle fortsette å be denne bønnen mens vi ikke visste av noen synder som bekymret oss!

Denne bønnen vitner altså om at de sanne kristne skal ha en vedvarende følelse av synd og et vedvarende behov for vissheten om syndenes forlatelse. Dette var det første vi skulle lære her og tenke alvorlig over.

Men det andre vi finner her, er at det ikke kan bevise noe mot vår kristendom at vi vet av synder som bekymrer oss.

Det finnes noen kristne som med alt sitt lys i evangeliet og all sin flittige bruk av det likevel sjelden er riktig fri i sin ånd. Det kommer bare av at de ikke har fått den kraften og utfrielsen fra sine synder som de mener den rette troen skal føre med seg.

De vet nok – for de ser det i hele Skriften – at også de troende har synd, at kjødet strider mot ånden og så videre. Men likevel blir de forvirret så snart noen virkelige synder kommer fram hos dem selv, og de mister frimodigheten ved den tanken at slikt ikke ville forekomme hos dem hvis de var sanne kristne.

Dermed røper de at de innerst inne likevel gjemmer på den forestillingen om de sanne kristne at de er fri for virkelige synder.

Slike burde likevel, hver gang de ber denne bønnen, bli vekket fra sin villfarelse og tenke over at det fremdeles må finnes virkelige synder hos de sanne kristne. For vi trenger ikke å be om tilgivelse for synder som ikke virkelig finnes hos oss.

Nei, her lærer Herren Kristus sine beste disipler en bønn som de og alle sanne kristne skulle be hver dag, og i den lærer han dem å si: «Og forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere.»

Da forstår jeg at hans sanne barn fremdeles har virkelige synder å stri med. Da forstår jeg at han ikke har tenkt seg noen barn som skulle være fri for synder, men tvert imot at synden fremdeles alltid skulle bekymre dem.

Det tredje jeg legger merke til, er at Herren, ved å lære oss å be denne bønnen, viste at han *hadde til hensikt* og *virkelig ville tilgi* oss syndene, og at han hadde innstilt seg på *stadig å tilgi* sine barn.

Tenk: Når den trofaste Frelseren selv sa: «Derfor skal dere be slik: Fader vår … *forlat oss vår skyld*», da vil han jo sannelig forlate den.

Her har vi igjen den veldige trøsten som ligger i at Herren har lært oss å be om noe bestemt. Da vet vi jo alltid at i det minste det han selv har lært oss å be om, må han ville gi oss.

Eller skulle vi tenke oss at den trofaste Herren og Frelseren, som ga sitt blod til syndenes forlatelse, og som i tillegg har lagt i vår munn de ordene vi skal be om denne forlatelsen med, likevel ikke skulle gi den når vi kommer og gjør nettopp slik han selv har lært oss, og ber om den?

Skulle han narre oss slik i denne saken, den alvorligste av alle for våre sjeler – han som er kommet av stor kjærlighet og har gitt sitt blod for oss?

Hvem er det da som likevel gjør denne saken så usikker for oss og plager våre hjerter med mørke og uvisshet om Guds nåde, så vi nesten aldri blir riktig trygge og visse på den? Skal vi ikke forstå at det er våre sjelers fiende, og derfor begynne å være helt visse på denne forlatelsen, i tillit til Kristi trofasthet!

I synd unnfanget, født jeg er,
i synd jeg levet har,

og full jeg er av ondt begjær,
men fast jeg holder ved det svar:
at synden er forlatt.

Og ved det vil jeg alltid stå –
det er min eneste trøst –
og når jeg synder, lytte på
den gode Hyrdes røst:
at synden er forlatt.

2. oktober

«… som vi òg forlater våre skyldnere» (Matt 6,12).

Mange fromme sjeler synes dette tillegget til den femte bønnen er svært skremmende, og ofte mister de motet av det. Men det kommer av en misforståelse. Forstår vi tillegget rett, skal det tvert imot hjelpe oss til visshet i troen.

For falske kristne som kan leve i uforsonlighet og hat, er det med rette skremmende. For dem er det den bindenøkkelen som virkelig binder dem til evig fordømmelse.

La oss da se nærmere på dette tillegget: *som vi òg forlater våre skyldnere*. Mange har undret seg over om Herren Kristus virkelig ville si at han bare skal tilgi oss i den grad vi tilgir vår neste. De har tenkt: Han er jo Gud og ikke menneske og dømmer ikke etter det øynene ser. Og hvordan kunne vi noen gang være riktig trygge på tilgivelsen hvis Gud ikke tilgir mer enn vi tilgir?

Men vi trenger ikke være i tvil om meningen med dette tillegget, for vi ser jo hvordan Herren selv forklarte det straks etter at han hadde lært dem Fader vår. Det første han da sa, var nettopp en forklaring på dette stykket: «For dersom dere tilgir menneskene deres overtredelser, da skal også deres himmelske Far tilgi dere. Men om dere ikke tilgir menneskene deres overtredelser, da skal heller ikke deres Far tilgi det dere har forbrutt» (Matt 6,14–15).

Og i Matt 18 forteller Herren en egen lignelse for å prente inn dette. Den handler om tjeneren som skyldte ti tusen talenter og fikk alt ettergitt, men siden krevde inn sin medtjeners gjeld på hundre denarer til siste øre. For denne ubarmhjertigheten falt han igjen inn under sin egen store gjeld, som nå også skulle betales til siste øre.

Så forklarer Herren: «Slik skal også min himmelske Far gjøre mot dere, om ikke hver og en av hjertet tilgir sin bror» (Matt 18,35). Av alt dette forstår vi godt Herrens alvorlige mening med dette tillegget.

Men av denne lignelsen ser vi også at dette punktet slett ikke angår verden.

Lignelsen vil si: Et godt menneske kan være aldri så lykkelig i bevisstheten om at det ikke har noen uvenn på jorden, men av hjertet gjerne tilgir alle onde mennesker det de har gjort mot det. Men det har ikke for egen del gjort opp regnskap med Kongen – det vil si at det ikke er kommet i samfunn med Gud ved omvendelse og tro, men lever i den naturlige tilstanden.

Likevel blir det kastet ut i avgrunnens ytterste mørke, bare fordi det ikke for egen del hadde gjort opp regnskap med Kongen. Dette er det første vi må tenke over her.

Men på den andre siden: Et menneske kan ved Guds store nåde og Farens dragning virkelig være kommet til omvendelse og forsoning med Gud. Men så kommer det ut i verden igjen og blir dratt inn i slike forviklinger at det ene som det hadde for øye i omvendelsen – Guds nåde og vennskap – blir borte i alt det andre. Det kan for eksempel bli stående i hat til mennesker på grunn av deres store ondskap og urett og ikke kunne tilgi dem av hjertet.

Da har den sjelen igjen mistet den benådningen den hadde fått hos Gud. Den har lidd et forferdelig stort tap ved disse menneskenes ondskap – eller egentlig ved at dens egen ånd er falt fra.

«Men er det mulig,» sier du, «at Gud dømmer et svakt menneske slik, fordi det ikke kan tilgi alle onde mennesker?» Ja, det er ikke bare mulig; det er nettopp det Kristus med uttrykkelige ord og med den lignelsen vi nevnte, har sagt oss. Og derfor har han lagt inn en påminnelse om dette merkelige forholdet i denne daglige bønnen.

Se, saken er denne: Riktignok blir også de urettferdige som har egget deg til hat, straffet. Og riktignok har Kristi blod utslettet så store synder som ditt hat. Men at du kan bli stående i hat, beviser at du er falt, at du ikke lenger står i den nye fødselens nåde.

For alt det som er født av Gud, seirer over verden – også over verdens største ondskap. Det ser vi på de hellige martyrene, som med glad og mildt hjerte kunne la seg steke levende og så videre. «Og dette er den seier som har seiret over verden: vår tro» (1 Joh 5,4).

Saken er at du har mistet den rette Guds nåde. Ved den var dine egne synder en gang et så stort onde for deg at alle andre menneskers ondskap ble ringe i sammenligning, og Guds vennskap var et så stort gode for deg at alt annet måtte vike for det. Dette sinnet er nå tapt, siden du kan bli så overvunnet av det onde at du blir stående i hat.

For dette avhenger alltid av hvor høyt en setter sin egen synd og Guds nåde. Blir din egen synd riktig stor for deg, blir andre menneskers ondskap liten i dine øyne. Blir Guds nåde riktig dyrebar for deg, gir du lett slipp på alt annet.

Derfor kan de svakeste og elendigste kristne, som går nedtrykt under sine egne synder og sin elendighet, svært lett bestå denne prøven, å tilgi andre. Ja, jo svakere og elendigere de er i egne øyne, desto lettere er det for dem å tilgi andre.

Se, her har du hemmeligheten ved dette tillegget. Å, den er så fin og så vakker at den nok røper sin Mester!

Vil *du* da ikke leve for *ham* som døde *for deg*, ja, deg,
som tok *dine* synder og deres straff på seg,
vil du da ikke fritt tilgi din bror?

Ja, har du rett erfart hvor ondt *ditt hjerte* er,
og hvor ømt din Jesus deg på sitt hjerte bær,
da kan du nok tilgi din bror.

3. oktober

«Han ble reist opp på den tredje dagen etter Skriftene» (1 Kor 15,4).

Med denne påminnelsen om Kristus har apostelen i 1 Kor 15 helt umerkelig lagt den fasteste grunnen for hele beviset sitt for læren om *de dødes oppstandelse* – før han ennå hadde sagt korinterne hva han ville bevise.

For det første førte han dem dermed bort fra den ustø flyvesanden i deres egne tanker og meninger og over til den faste grunnen for all sann tro: *Gud har talt – Gud har talt på jorden*. Og det Gud har talt, må gjelde til evig tid, hva våre stakkars hoder og hjerter enn har å innvende. Himmel og jord skal forgå, men ikke én bokstav eller tøddel av Guds ord.

Dette er viktig å merke seg her. For hele grunnen til all vår tvil om denne og enhver annen trosartikkel er bare at *vi* ikke begriper hvordan det er mulig. Vårt lille hode reiser seg mot den store Gud og vil, som Luther sier, «ta ham i kragen og spørre hvordan han kan si slikt».

I vår blindhet tenker vi ikke på at vi ikke engang begriper vårt eget legeme og vår egen sjel, som vi har så nær oss. Vi kan ikke begripe våre egne evner – hukommelsen, tanken, synet, evnen til å tale. Tenker vi grundig over bare disse evnene, må vi bekjenne at de er underfulle skapninger av Gud som vi ikke begriper.

Likevel vil vi forstå selve Skaperen, ja, sette oss til doms over ham og gjøre ham til løgner så snart han sier oss noe vi ikke forstår. Hvem av oss var hans rådgiver da han skapte det første menneskehodet på jorden? Gud være oss nådig, la oss ikke bli dårer!

Ved å begynne med å minne korinterne om det som var forkynt dem *etter Skriftene*, ville apostelen med ett ta hele spørsmålet bort fra fornuftens domstol og føre dem rett til *Ordet*. Troen skal ikke ha noe annet å holde seg til enn Ordet, og den skal ikke tillate fornuften å *sette seg til doms* over hellige trosartikler. Ellers mister vi snart alt sant lys og ender med ikke å tro noe annet enn det vi ser med øynene og kjenner med hendene.

Ta for eksempel denne artikkelen: at jeg skal tro de dødes oppstandelse, at alle mennesker en dag skal bli levende igjen, og at legeme og sjel skal komme sammen slik de nå er. Det kan sannelig ikke fornuften begripe.

Den ser bare det som er for øynene: at verden har stått så lenge, at den ene dør etter den andre, at alt sammen blir dødt, smuldrer opp og blir til støv i graven, og at ennå ikke en eneste er kommet tilbake. Den ser dessuten at noen legemer er brent til aske og asken spredt, og at andre er falt i havet og spist opp av fisker.

Når fornuften nå vil utgrunne hvordan vår Herre Gud skal holde rede på alle disse og en dag lage nye legemer av dem, da er det sannelig ute med hele trosartikkelen. Slik går det alltid når fornuften skal dømme om en ren trosartikkel, og mennesket ikke holder seg til Ordet alene.

Slik er det også når syndene mine og lovens og samvittighetens dom gjør meg urolig: Holder jeg ikke blikket strengt festet på Guds nådepakt i Kristus og hans forsikringer om den, må jeg jo miste all viss tillit til Guds nåde og velbehag. Slipper jeg dette taket og går inn i mine egne tanker og følelser, er det snart ute med troen.

Slik har det også ofte gått med selve læren om *Kristus*. En har villet forstå hvordan Gud kunne bestemme sin Sønn til vår forsoning, eller hvordan Guds Sønn kunne bli menneske, gråte, be, lide og dø.

Eller en har villet forstå hvordan Gud kunne la en stor del av verden være uvitende om dette, i stedet for å spre evangeliet sitt med sin allmakt, for eksempel ved engler. Da har en kommet på alle slags underlige og gale tanker og endt med ikke å tro noe som helst.

Ja, slik går det ennå i dag for mange når det gjelder sakramentene. I dåpen ser en at vannet er vann – det ser et dyr også. I nattverden ser en at brødet er brød og vinen vin, og så videre. Når en da glemmer at Gud er allmektig, eller sier det med munnen, men tenker i hjertet: «Det og det kan han ikke gjøre» – da har en snart mistet de herligste trossannheter, bare fordi den blinde og formastelige fornuften har blandet seg inn.

Gud har talt – det må da være nok.

Skal jeg bli stående i den troen at jeg skal få et evig liv med et skjønt og herlig legeme, mens jeg ligger under jorden, smuldrer opp og blir støv, trengs det en guddommelig og himmelsk forsikring og visshet. En slik visshet retter seg ikke etter det en kjenner og ser, men kan se opp over alt slikt til ham som har talt det, og som kan gjøre mer enn alt, langt ut over det vi ber eller forstår.

Det så heller ikke ut til at Kristus skulle stå opp da han var så ynkelig drept og lå nede i graven under den forseglede steinen. Da var det sannelig altfor tungt å tro at han nå skulle være Herre over død og grav. Men siden han hadde sagt det – *han* som «bærer hele jorden med tre fingre» – måtte det jo skje.

Slik må også vår oppstandelse en dag bli virkelighet, så urimelig, ja, umulig den enn synes for all fornuft – så sant Gud selv har sagt det og ikke kan lyve.

Se, så viktig var det at apostelen her førte korinterne inn på det guddommelige Ordets grunn.

Oppstanden er Kristus, guddommelige liv!
For oss har han drept selve døden.
Oppstanden er Kristus – min frydsang det blir
mot synden og ytterste nøden.
Å Jesus, i hjertet jeg gjemmer *ditt ord*,
mer høyt og mer dyrt enn himmel og jord:
Jeg lever, og dere skal leve.

4. oktober

«Dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø» (Rom 8,13).

Her avsier apostelen dommen kort og rett fram over alle som lever etter kjødet. Med dette vil han særlig vekke *dem* som under påskudd av *evangeliets frihet* vil følge kjødets lyster – for apostelen taler her til en flokk kristne. Om mulig vil han rive dem ut av en slik villfarende innbilning, så de ikke blir stående i den evige død i stedet for å ha det liv og den nåde de roser seg av.

Det rimer slett ikke, vil han si, at dere som nå er frelst fra synden og døden og har fått del i Kristi nåde, skulle fortsette det kjødelige livet dere levde før. Gjør

dere det, må dere ikke tro at dere likevel kan beholde livet og bli salige; da må dere bli stående i den evige død.

Kristi fortjeneste skal sannelig ikke komme dem til gode som *vil bli* i syndene sine. Nei, Kristi død er gitt for å tjene bare dem som gjerne ville være fri fra syndene sine, men ikke selv kan fri seg fra dem.

Men nå må vi se nærmere på hva det vil si å *leve etter kjødet*. Hjertet vil gjerne tyde det spørsmålet etter sin egen tilstand: Hyklerske sjeler vil at det bare skal bety et grovt liv i åpenbare laster, mens alvorlige og redde sjeler frykter at hver skrøpelighetssynd er et tegn på dette livet etter kjødet.

Dessuten har en ofte vært nokså svevende og uforsiktig når en har lagt ut disse ordene, og det er særlig farlig når spørsmålet gjelder liv og død, slik det gjør her.

Hva menes så med å *leve etter kjødet*? Først merker vi oss at *kjødet* ikke betyr en bestemt synd eller lyst, men *hele vår fordervede natur*, slik den er fra vi blir født av far og mor. Kristus sier: «Det som er født av kjødet, er kjød.»

Men nå sier noen: Å leve etter kjødet er å gi kjødet frihet til å gjøre det kjødet lyster. Det er bare så ubestemt sagt at det lett kan misforstås.

Det finnes knapt et ugudelig menneske som ikke i *ett eller annet* stykke strider mot sitt kjød, og da kunne han tenke: «Jeg gir ikke kjødet *all* frihet, altså lever jeg ikke etter kjødet.» På den andre siden finnes det ingen troende kristen som ikke med anger må bekjenne at også han synder i ord og gjerning – og det forutsetter jo alltid at kjødet har fått *noe* frihet. Derfor trengs det her et klarere begrep om saken.

De som med kristen forstand har tolket dette ordet mer utførlig, har ofte sagt: Apostelen vil si at hvis de kristne blir likegyldige og gir etter for kjødet, kan de dø åndelig, fordi synden fører enten til søvn og forherdelse eller til vantro og fortvilelse.

Dette er riktignok en kristelig tolkning, men det finnes uten tvil en annen som er riktigere. Apostelens ord er nemlig langt mer bestemte enn denne tolkningen.

Å være likegyldig og gi etter for kjødet er riktignok fryktelig farlig, men ennå ikke det samme som å leve etter kjødet. Og ordene «dere skal dø» betyr, etter apostelens måte å tale på, noe mer enn at dere kan dø åndelig.

Andre steder der apostelen bruker dette truende språket til de kristne, ser vi nemlig at han avsier den egentlige dødsdommen og taler om den evige død som syndens lønn. Nettopp apostelens måte å tale på er den viktigste nøkkelen til forklaringen.

På samme måte betyr det å «leve etter kjødet» – det viser ordet *leve* – ikke å forgå seg en gang iblant, men å føre et liv som er i samsvar med kjødet eller den falne naturen.

Å leve etter kjødet må altså bety det samme som å «vandre etter kjødet», å følge den falne naturen både i sinn og livsførsel.

Nå vet vi at frafallet noen ganger skjer til høyre side – til egen rettferdighet og lovgjerninger. Slik var galaternes fall, og om det sier apostelen: «Dere er skilt fra Kristus, dere som vil bli rettferdiggjort ved loven, dere er falt ut av nåden.»

Og nettopp om dette fallet sier han: «Dere begynte i Ånd, vil dere nå fullende i kjød?»

Andre ganger skjer fallet til venstre side, ut i syndens urenhet. Om det sier Peter at de som en gang «ved kunnskap om» Kristus «har unnflydd verdens urenhet», «så igjen blir fanget inn av den og ligger under for den».

Enten har de skaffet seg en falsk trøst for synden og begynt å leve i den «med vilje», som Judas. Da har de alltid det samme kjennetegnet som han: De bekjenner ikke lenger synden sin for Herren og søker forløsning, men hegner om den og forsvarer den.

Eller de lever i en skjult fortvilelse; de har «støtt fra seg en god samvittighet og lidd skibbrudd på troen», så de ikke lenger lever ved nådestolen. Alt dette kalles å «leve etter kjødet». Det er noe helt annet enn en gang iblant å bli tatt «til fange under syndens lov, som er i mine lemmer», mens ånden kjemper mot synden og ennå kan si: «Gud være takk, ved Jesus Kristus, vår Herre!»

Hjelp meg tro at selv om synd og strid
tar mitt mot og gjør meg tung i sinn,
selv om stien skjules mang en tid,
er jeg likevel salig.

Men da, Herre, vil jeg ikke mer
synde bort den tid du gir meg her
gode Jesus, når din vilje skjer,
er jeg alltid salig.

5. oktober

> «Dersom dere ved Ånden tar livet av legemets gjerninger, skal dere leve» (Rom 8,13).

Her viser apostelen oss den rette *seierskraften* over kjødet, til trøst og veiledning for dem som kjenner sin egen svakhet og maktesløshet i striden. For å overvinne og døde kjødets mektige lyster trengs det noe annet enn menneskelige krefter. Det påpeker også Luther når han sier om å døde kjødet ved Ånden at vi i fristelsens stund skal «komme Guds ord i hu og styrke oss mot den *ved troen på syndenes forlatelse*».

Å, om vi alle kunne huske dette når det står riktig ille til med oss! Da mangler vi all kraft i striden og kjenner bare kjødet mektig, så vi ofte faller og forgår oss, og det synes for oss som om Gud var helt død og forsvunnet fra verden.

Om vi da bare kunne huske at nå er tiden inne til å holde opp med vår egen strid og i stedet vende oss til å høre om Guds store nåde i Kristus, til evangeliet og alle nådens midler, så den rystede trosfreden vår kan bli gjenopprettet.

Nå skal vi slippe all tanke på vår egen kraft eller svakhet og ta opp bare ett eneste spørsmål: Gud, får jeg din nåde? Får jeg din tilgivelse for alt? På dette spørsmålet må vi ha et bestemt svar før vi kan få noen kraft. Men da gjelder det ikke å søke svaret i følelsen, men bare i Guds eget ord.

Får du nå den trøsten at Gud er din venn og Far, så overlat også til ham omsorgen for at fristelsene dine blir overvunnet. Dette er hemmeligheten ved seierskraften.

Så lenge du tror at du selv kan gjøre noe, kommer du til å falle gang på gang. For Herren er så nidkjær for at nåden hans skal bli æret, at han heller lar vår vakreste vandel gå i stykker enn at æren skal gå til skapningen.

Den endelige lærdommen av all vår strid for å døde kjødet er at det bare er *Herren* som har makt til det, og at det er *Herren* som gjør det.

Det skjer riktignok på den måten at han vekker omsorg for dette hos oss og virker en fattig ånd, tro, villighet og bønn i oss. Derfor taler han til oss, for at vi skal søke alt hos ham. Og når det er kommet dit at vi i tro inderlig ønsker oss all nåde og kraft fra ham, da fullfører han alltid sitt verk med å døde kjødet vårt, hvordan han enn fører oss.

Hører han bønnen vår og gir oss nåde og kraft til å si nei til all ugudelighet og verdslig lyst, da blir kjødet dødet. Men tar han sin kraft fra oss og lar Satan sikte oss, da blir kjødet også dødet – da dødes det innerste i det gamle mennesket, den dype innbilningen om vår egen kraft.

Legemets gjerninger, som vi skal ta livet av, er alle slags *utslag* av den fordervelsen som bor i oss. Den blander seg inn i tankene, sinnsbevegelsene, ordene og handlingene våre, så det mangler aldri anledninger til å døde kjødet. I Gal 5 regnes en lang rekke «kjødets gjerninger» opp.

Men selv om du ikke er i fristelse til grove synder, har du en dyp og grenseløs egenrådighet, egne meninger, egen vilje og egen ære å våke mot hele tiden.

Denne finere, indre fordervelsen blir lettere glemt enn den ytre og grovere, men den er likevel selve kilden til alt ondt. Derfor krever den en særlig alvorlig oppmerksomhet. Tenk ofte på at det du selv tenker, vil og mener, er det første som bør mistenkes, prøves ved Guds ord og dødes ved Åndens kraft.

Så blir du kanskje fristet til vrede og utålmodighet mot mennesker. Da gjelder det å huske hvor mye Gud tilgir deg, og at du derfor bør tilgi din neste.

Kanskje blir du fristet til hovmod over forstanden din, lærdommen, kunsten eller dyktigheten din. Husk da at Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde.

Kanskje blir du fristet av vellyst og urene begjær. Da må du huske at du er et hellig Guds tempel som ikke skal gjøres urent – men først og sist at du er i Guds evige nåde og fellesskap og derfor bør vandre verdig for ham.

Kanskje blir du fristet til grådighet og egennytte i handel og arbeid. Husk da at du er en arving til himmelen, og at du bør søke det som er der oppe.

Slik trengs det sannelig en stadig døding av kjødet. Ofte blir den til en bitter lidelse for oss, og derfor krever den en uendelig tålmodighet. Men salige er de mennesker som holder ut i dette til enden! De er Guds barn og himmelens arvinger.

Det blir ofte bittert, men for Gud, englene og de hellige er det et herlig syn når for eksempel et ungt menneske som elsket verden og fornøyelsene høyt, nå gir avkall på alt sammen for Herrens skyld.

Eller når et barn som av naturen var svært egenrådig, nå strider mot seg selv og bøyer sin egen vilje under Guds og foreldrenes. Eller når et menneske som var sterkt dratt mot hovmod og forfengelighet, ved Åndens tukt er blitt nøysomt og

enkelt. Ja, for et vakkert syn når den stolte og bråsinte begynner å tukte seg selv og bli mild, ydmyk og saktmodig!

Når mennesket slik for nådens skyld begynner å gå rett mot sin natur og stride mot seg selv, da kalles det sannelig å ta livet av legemets gjerninger ved Ånden. Og slike *skal leve*, sier apostelen. Slike skal innta himmelen; etter en kort tid med døding av kjødet skal de ha det evige liv hos Gud, englene og de hellige i en uendelig salighet.

All salighet har Jesus med,
av hjertet øser han nåden ned;
hans krone er av hellighet,
hans septer av barmhjertighet.

På all min jammer gjør han slutt,
og all min synd han visker ut.
Deg være pris, o Jesus Krist,
som hjelper meg i all min brist.

6. oktober

«Hvem vil anklage Guds utvalgte? Gud er den som rettferdiggjør» (Rom 8,33).

Guds utvalgte er de som «er i Kristus Jesus», han som Gud har alt sitt velbehag i, og «i ham har han utvalgt oss før verdens grunnvoll ble lagt». Det er dem han også i tiden har tatt ut fra verden og skilt ut som sine barn og arvinger. Om dem sa Herren: «Jeg har utvalgt dere av verden.»

Dette er den eneste sanne og sunne bruken av ordet «utvalgt». Den stemmer med hele Guds ord og gir både trøst og gudsfrykt.

Om jeg derimot ville vende tankene mot Guds *forutviten*, som er skjult for oss, og enten tenke at han har sett at jeg *skal* bli i troen til enden, eller at jeg *ikke* skal det – da ville jeg handle med en lettsindighet som er uverdig for en kristen i hellige og alvorlige spørsmål. Ja, da ville jeg grunne min trøst eller min uro på løse tanker og forestillinger.

Det eneste sikre er dette: Så lenge vi ikke «synder med vilje» eller faller fra, men *frykter for å miste Kristus*, skal ingenting kunne skille oss fra hans kjærlighet, og da er vi til enhver tid Guds utvalgte. På samme måte som Peter sier: «Dere er en *utvalgt ætt*», kaller vår apostel her de troende *Guds utvalgte*. Men han gir likevel en annen og særskilt grunn for trøsten at ingen anklage skal ramme dem, nemlig denne: Gud er den som rettferdiggjør.

Av dette merker vi at han i dette spørsmålet ikke grunner trøsten vår på Guds forutviten, som alltid er skjult for oss. I stedet setter han «rettferdiggjøre» opp mot «anklage» som den fullkomment motsatte handlingen. Når Gud rettferdiggjør, gjelder ingen anklage. Slik er apostelens trøst på dette stedet.

Gud er den som rettferdiggjør. Gud er den eneste dommeren, Gud er den vi har krenket med syndene våre, som David sier: «Mot deg alene har jeg syndet.» Når så Gud rettferdiggjør, hvem vil da anklage? Hva gjelder da hjertets eller samvittighetens anklager?

Det ligger en underlig mektig trøst i noe som mange overser: Gud er den eneste vi har å frykte, og nettopp Gud selv er den som rettferdiggjør. Gud selv

forsvarer oss, Gud selv har tatt vår sak til sitt hjerte, Gud selv bruker så mange ord for å overbevise oss om at hans nåde står fast.

Tenk på det: Herren Gud har fra evighet hatt denne hensikten og fra verdens begynnelse forkynt at han selv ville gi en hjelp mot syndene våre. Da tidens fylde kom, ga han sin egen Sønn for å oppfylle alt det loven ikke kunne utrette, og derfor rettferdiggjør han også alle som tror på ham.

Hvordan kan da syndene våre gjelde noe for Gud til vår fordømmelse? Da måtte jo Gud selv ha forkastet sitt eget evige råd og sin egen dyreste gjerning.

Vi må aldri glemme at vår rettferdiggjørelse er Guds egen frie gjerning. Som apostelen sier, har han forut bestemt oss «til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, etter sin frie viljes råd». Slik sier også Herren Gud selv: «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld.»

Det er heller ingen andre enn Gud alene som kan rettferdiggjøre en synder, frikjenne ham for skylden og erklære ham rettferdig. Det er Gud alene som rettferdiggjør. Hvordan kan da noen anklage gjelde mot dem Gud rettferdiggjør?

Apostelen taler her i den samme trøsterike og trossige tonen som Kristus i lignelsen om arbeiderne i vingården, der husbonden sier: «Har jeg ikke lov til å gjøre med mitt hva jeg vil? Vil jeg gi denne en ufortjent gave, hva har du med det å gjøre?» Slik vil også apostelen her si: Det er Guds egen frie sak å rettferdiggjøre hvem han vil.

Nå vil han rettferdiggjøre alle dem som hyller Sønnen. Dem kler han i guddommelig rettferdighet, og han dømmer at ingen synder skal tilregnes dem til fordømmelse. Han dømmer at alle de syndene som ennå tynger dem, alltid skal være dem tilgitt. Har han ikke lov til å gjøre med sitt hva han vil? Han er jo alene menneskenes Herre og dommer.

Selv om vi ikke forstår og verdsetter Guds Sønns fortjeneste eller Guds rettferdiggjørende nåde rett, blir den likevel verdsatt av ham selv; han holder selv sitt eget verk for stort og dyrebart. Om nå mitt hjerte og min samvittighet bare kjenner og veier syndene mine og ikke forstår og akter det Gud har gjort for oss i sin Sønn, gjelder det likevel ikke for Gud.

Og når det ikke gjelder for Gud, men bare i min følelse, mitt vantro hjerte og mine meninger, da utretter alle slike anklager ingenting. De kan bare uroe meg en stund, men de kan ikke fordømme meg. Det er dette apostelen mener når han sier: «Hvem vil anklage Guds utvalgte? Gud er den som rettferdiggjør.»

Når altså Gud selv må regne vår rettferdiggjørelse for fullkommen, bør vi sannelig bare i salig trøst og trygghet prise hans store nådeverk og si: Alt er vel, alt er fullbrakt! Om syndene mine var tusen ganger flere og større, veier de likevel ingenting mot den rettferdiggjørelsen den store Gud har gitt. Lovet være hans navn!

Hvem vil nå mer anklage meg?
Guds Lam har tatt min død,
og syndens byrde tok han på seg,
som var min tunge nød.

Så er jeg tilfreds. Min kval og ve,
min dom, min straff, min pine –

alt ser jeg i Getsemane
Guds Lam for meg ta som sine.

I blodet hans ser jeg min nød
som støv i strømmen svinne;
og på hans kors ser jeg min død
i livets flod forsvinne.

7. oktober

> «Grip fremfor alt troens skjold, som dere kan slokke alle den ondes brennende piler med» (Ef 6,16).

I oldtidens krigerrustning var skjoldet, som ble båret på venstre hånd og arm, laget for å verne hele kroppen mot piler og kastespyd; krigeren kunne nemlig innta en slik stilling bak skjoldet sitt.

Slik er også troens skjold. Troen holder bare Kristus og hans ord fram, ja, når ingenting annet hjelper mot Satans anfektelser, stiller den Guds Sønn selv foran seg og skjuler seg bak ham. Denne troen er et slikt *skjold som verner hele vår person*, hvor mange og alvorlige feil og synder vi enn har.

Hvem du enn er som leser dette og vil være en kristen, så legg deg denne lærdommen godt på hjertet. Vær overbevist om dette: Hvor sant Guds verk enn er i oss, og hvor alvorlig vi enn iører oss Guds fulle rustning og våker og ber, kommer vi likevel alltid til å kjenne og se mye mer synd og troløshet enn fromhet og rettferdighet hos oss selv – så sant vi ikke er helt forblindet og sover.

Det som er igjen av Adam i oss, forblir en uuttømmelig fordervelse, så vi til slutt må bli salige like ufortjent som en landeveisrøver som kommer rett fra røverstien til Jesus.

Vi arbeider riktignok for at de kristnes hele vesen skal bli hellig: Vi forkynner, formaner, refser, advarer, ber og oppmuntrer. Og ingenting ber alle oppriktige sjeler så inderlig om ved nådestolen som dette: å bli fri fra sitt eget onde.

Men her på jorden blir det likevel aldri annerledes enn at mange mangler blir igjen. Kjødet er fullt av ondskap og synder, som dessverre ofte stikker fram i gjerning, og alt Åndens verk – troen, kjærligheten, bønnen – er ennå besmittet og blandet med karets urenhet.

Derfor må vi til slutt be om ren, ufortjent nåde, slik andre store syndere gjør: Kristus må dekke over oss, skjule og forsvare oss med sin fortjeneste. Ellers er vi fortapt – også når vi har levd på det beste.

Derfor må vi alltid holde dette punktet høyt, stort og ukrenkelig over alle andre: at vi blir salige bare for Kristi skyld. Vi må alltid stille Kristi egen rettferdighet foran oss for Gud. For ikke engang troen i seg selv, som en dyd hos oss, kan verne oss mot vreden. Det er egentlig troens gjenstand, *Kristus* med sin lydighet og sin blodige død for oss, som er det skjoldet der alle Satans brennende piler stanser og slokner.

Måtte da hver kristen framfor alt annet som kan tenkes og nevnes, venne seg til å bruke dette troens skjold i alle tenkelige tilfeller. Det skal skje på denne

måten: Så snart Gud advarer, befaler eller forbyr noe, skal du med all gudsfrykt ære alt dette og påkalle ham om nåde til å gjøre etter det.

Men så snart du igjen ser din store mangel og elendighet – at du ikke har gjort eller kan gjøre det Gud har befalt – skal du straks la det være en sak for seg at du likevel er vernet mot vreden ved Kristi kjød alene.

Nådepakten i Kristus er en sak for seg; den står fast til evig tid, enten det går bedre eller verre med vår lydighet og fromhet – så lenge vi bare ennå blir ved nådestolen. Det er uendelig ulike grader av fromhet og vandel hos de kristne, men saligheten ligger i én ting alene: at vi er i Kristus ved troen. Som Johannes sier: «Den som har Sønnen, har livet.»

Derfor, hva det enn er som mangler hos deg, så si straks: Gud tilgi og hjelpe meg, stakkars synder! Det er jammerlig, det er forferdelig at jeg ennå skal være så elendig. Men Gud, den evige Konge, være uendelig takk og pris for at jeg likevel har en annen som er min rettferdighet for ham!

Du onde Satan, som har fylt hele mitt vesen med så mye ondt – med det vil du nå skremme meg til døde og fordømme meg helt. Men det skal en annen mann forby, han som heter *Jesus Kristus*. Han er min evige og trofaste Frelser og min fulle og tilstrekkelige rettferdighet. Er ikke han det, er jeg og hver kristen evig fortapt.

Du har for eksempel rett i at jeg ikke har spent sannhetens belte så godt om livet som jeg burde; det er dessverre ennå mye falskhet i hjertet mitt. Men jeg kjenner *en mann* som fikk siden sin gjennomstukket med et spyd. I den siden alene er *det hjertet* som er fullkomment fylt av sannhet; den siden er mitt skjold mot dine brennende piler.

Det er sant, og det er jammerlig, at gjerningene og vandelen min ennå er så skrøpelige og ustø. Men jeg har sett en mann med gjennomborede hender og føtter – i de hendene er mine gode gjerninger, i de føttene min gode vandel. Er ikke Kristi gjerninger mine, er jeg evig fortapt.

Det er sant, og det er min daglige plage, at jeg ennå har så mange onde tanker. Men jeg har sett et hellig hode med tornekrone – i det hodet er mine gode tanker.

Jeg ville så inderlig gjerne at min egen kristendom var fullkommen; ingenting har jeg bedt så mye om som det. Men gjelder det min salighet, da sier jeg: Jeg vil ikke ha noen annen rettferdighet enn min Herre Kristi. Holder ikke min kristendom prøven, så holder min Herre Kristus. Derfor er han meg også kjær, dyrebar og uunnværlig.

Se, slik kan vi med dette skjoldet alene møte og slokke «alle den ondes brennende piler».

Jesus lever – jeg skal leve!
Satan, ligg der nå og tygg!
Aldri mer skal du meg veve
inn i nettet – jeg er trygg!

Jesus gikk for meg å berede
rom ved Faderens høyre hånd;
nå han sitter for å lede
meg til Kanaans salige land.

Han skal alltid meg bevare
med sitt liv fra død og fall;
han skal verne i all fare
meg, ja, meg han verne skal.

Får jeg leve, trygt jeg hviler
i hans milde hyrdefavn;
kommer døden, glad jeg iler
hjem til fredens salige havn.

8. oktober

«Ta frelsens hjelm» (Ef 6,17).

Hva frelsens hjelm er, ser vi av parallellstedet i 1 Tess 5,8, der det heter: «med *håpet om frelse som hjelm*». Det er altså *håpet om frelse*, et fast og levende håp om den evige salighet i himmelen, som er vår hjelm.

Hjelmen eller stridshatten var hos oldtidens krigere et metalldekke på hodet. Den vernet altså en svært viktig del, for ett eneste sverdhogg i hodet kunne straks føre til døden eller gjøre krigeren ute av stand til å kjempe videre.

Like viktig er vår åndelige hjelm. Ta bare bort salighetshåpet, så er all åndelig kraft borte, og hele Guds ord er uten vekt. Mennesket ser bare «det synlige» og duger da verken til å handle eller til å lide.

Men metalldekket på krigerens hode gjorde at han stormet fram i striden med dobbelt dristighet og ikke var redd for sverdhoggene. Slik gjør også et fast og levende salighetshåp at vi ikke legger så nøye merke til hva som kan møte oss her i tiden. Med et enfoldig øye ser vi bare etter Herrens velbehag, for vi vet at når striden er over, venter det oss så herlige ting at all lidelse er som ingenting mot dem.

Skal salighetshåpet virkelig bli en slik hjelm og kraft for oss i striden, trengs det noe annet enn en mengde ord og vakre tanker. Her trengs dyp ettertanke og virkelig tro. Mens solen ennå skinner og alt går fint og pent på vår vei, er det lett å tale og synge også om himmelens salighet – men nettopp da trenger vi den trøsten minst.

Men vær forberedt på at andre tider kommer: de onde, mørke dagene da hele verden blir for trang for deg, og hjertet ditt vil briste av ubeskrivelig kval. Da søker du døden «mer ivrig enn en graver etter skjulte skatter»; da er all lykke i livet ditt ødelagt, og du kunne gå til grunne ved tanken på at du skulle opphøre helt å være til.

Tenk derfor nøye gjennom dette stykket. Undersøk på det alvorligste om vi har noen virkelig og sikker grunn for håpet vårt, og be Gud om hans Hellige Ånd, så du får det dypt innskrevet i ditt innerste vesen og det blir den ledende hovedtanken din gjennom hele livet.

Et visst og fast salighetshåp skal legge grunnen i sjelen din for den rette livsvisdommen i alle jordelivets skiftende kår, for en dyp, urokkelig trøst i alle sorger og for en guddommelig fred og kraft i alle stridigheter og prøvelser.

Men dette er ikke et emne for hvem som helst. For det første kan det ikke smake annerledes enn lunkent vann i munnen for dem som vil ha sitt gode her, for denne verdens barn.

«Himmelen? Hva for noe – himmelen? Nei, si oss noe om helse og glede her,» lyder det i hjertene deres. «Si oss noe om mat, klær, ære og fornøyelser. Himmelen – den kommer vel i sin tid. Den trenger vi ikke nå.»

Men også blant dem som har begynt å søke det som er der oppe, og som står i Guds pakt, er det mange som ennå er helt uskikket til å kjenne verdien og kraften i salighetshåpet. Det gjelder dem som ennå ikke er blitt dødet mye – ikke skuffet av jordelivet, såret, nedslått og trette – men som ennå har alle slags vakre planer og forhåpninger for dette livet.

Men vær forberedt: Skal du gjøres rede for himmelen, kommer det andre tider, da du i hele Den hellige skrift ikke finner kjærere ord enn dem som handler om en salig hjemfart.

Så sant du tilhører Kristus, skal ditt gamle menneske være *korsfestet* med dets lyster og begjær. Og et korsfestet liv er et engstelig, hengende liv, en stadig døende tilstand.

Hvilken glede kan en gi den som henger på korset? Ja, ved Guds nåde kan han riktignok få en stunds lindring og hvile, slik en engel ble sendt også til Getsemane og styrket Jesus. Men den lindringen blir snart avbrutt av et nytt anstøt, av smerte og bitterhet, tårer og rop.

Jo lenger vi lever som kristne, desto mer erfarer vi at apostelens ord er sant: «Har vi bare i dette livet satt vårt håp til Kristus, da er vi de ynkverdigste av alle mennesker.»

Jo lenger, desto mer erfarer vi at de gamle skriftordene om hele dette livet er sanne: «Når det har vært som best, har det vært strev og møye», og igjen: «En elendig og jammerlig ting er det med alle menneskers liv fra mors liv av, inntil de blir begravet i jorden, vår alles mor. Her er alltid sorg, frykt, venting og til sist døden, både for den som sitter i stor ære, og for den ringeste på jorden. Her er alltid vrede, nid, motgang, ufred og dødsfare.»

Det skal da styrke salighetshåpet ditt mektig om du tenker grundig over at menneskets dype, uendelige lengsel etter lykke aldri kan bli stilt på denne jorden, og at hele dette livet bare er ett stort bedrag.

Den rikeste og lykkeligste kongen i Israel søkte uavlatelig etter lykken i alt det jorden kan gi, gjennom et langt og herlig liv. Men til slutt ble han stående ved den nedslående erfaringen at alt var bedrag, alt var tomhet.

Jorden har ikke det som kan gjøre den udødelige sjelen lykkelig. Den som får mest av dens lykke og glede, får alltid samtidig et hjerte som ikke kan nyte den. Og til slutt kommer den triste tanken at det snart skal være slutt med alt sammen.

Snart får jeg gå til Jesus,
min Frelser, dyr og kjær,
og leve i hans rike
og evig se ham der!
En gjest, slik mine fedre,

jeg er ei hjemme her,
men lengter til det landet
der selv han solen er.

Snart får jeg gå til Jesus
og, løst fra tidens tvang,
for evig stå hos ham
og synge Lammets sang!
Dit opp står all min lengsel,
dit opp står mitt begjær;
snart får jeg gå til Jesus
og være der han er.

9. oktober

«Brødre, jeg mener ikke om meg selv at jeg har grepet det» (Fil 3,13).

Her kan vi se hva det vil si å være frisk og sunn i det indre menneske! Hør hva den store apostelen Paulus sier: at han ennå ikke selv har grepet det. Hva mener apostelen? Var han ennå ikke kommet til troen, til den evangeliske frihet, til liv og salighet i Kristus? Å, vi vet at han skrev dette brevet da han allerede hadde fylt hele landet med sin lære.

Når vi tenker over dette og likevel hører ham si her: «Ikke så at jeg alt har nådd dette», da undrer vi oss enda mer og spør: Hvordan sto det til med apostelens indre menneske?

Eller taler han kanskje på andres vegne? Beskriver han kanskje hvordan en nybegynner i kristendommen har det – et menneske som ennå ikke er viss på sin nådestand, eller en som slett ikke er kommet gjennom den trange porten?

Men nei! I dette kapitlet, v. 1–14, har han nettopp fortalt sin egen åndelige historie og bare talt om seg selv, og nå sier han uttrykkelig: «Brødre, jeg mener ikke om meg selv at jeg har grepet det.»

Disse ordene taler altså en mann som slett ikke er noen nybegynner i kristendommen, men som står på en slik høyde i det evangeliske troslivet som sannelig ingen av oss gjør.

Slike ord taler den samme apostelen som kunne si: «Jeg lever *ikke lenger* selv, men Kristus lever i meg!» Det er den samme troshelten som triumferende kunne rope ut: «Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet?» Det er den samme hellige som Kristus hadde fått skikkelse i som i ingen annen etter ham, og han kunne til Guds ære med sannhet si: «Vær mine etterfølgere! Og akt på dem som vandrer etter det forbildet dere har i oss.»

Denne mannen bekjenner her fritt og åpent at heller ikke han ennå helt har grepet det eller er fullkommen.

Her vil nok mange evangeliske kristne blant oss stusse og undre seg. Det kan dere også med god grunn gjøre, men se samtidig til at dere forstår det rett.

Når Paulus her taler om ufullkommenhet, taler han ikke om hva han er i Kristus for Gud. Når det gjelder *det*, fører han sannelig et annet språk. Da heter det: «Hvem vil anklage? Hvem er den som fordømmer?» «Vi er rettferdiggjort

av tro.» «Med *ett offer har* han for alltid *gjort* oss *fullkomne*.» Her var Paulus «fullkommen».

Men når han taler om ufullkommenhet, taler han om *hjertets tilstand*, om sitt *indre forhold* til Herren, om sitt *trosliv*. Bare med blikket festet på *det* innrømmer han at han ennå ikke har grepet det og ennå ikke er kommet til målet han strevde mot.

Han hadde ennå ikke det lyset over hemmeligheten i Kristi forsoning som han lengtet etter, ennå ikke den fastheten i troen og den trøsten av den i hjertet som han søkte.

«Å ja,» sier dere, «hva er det da så underlig ved denne ydmyke bekjennelsen? For hvem skulle vel regne seg som fullkommen og mene at han står ved målet når det gjelder sitt eget trosliv?»

Si ikke det! Den som ikke søker noe mer og er fornøyd med det punktet han har nådd i det åndelige, må jo nettopp regne seg som fullkommen og mene at han er ved målet for sitt strev. Ta det ikke ille opp, men bruk det til selvprøvelse, som for Guds ansikt!

Vi har alle et ondt og listig hjerte. Vi har alle en fiende som har sverget oss døden, og som har tenkt å gjøre alvor av det.

Når han ikke lenger kan holde oss fast i åpenbar synd og vantro, snur han saken og hjelper til med å gi vårt falske hjerte en trøst og hvile som like sikkert fører til hans mål. Den trøsten er denne: «Du er nå en opplyst og evangelisk kristen, du trenger ikke noe mer, nå er *a*lt vel.»

Og selv om han ikke sier oss dette i så klare tanker, blåser han likevel sin sløvende ånde på sjelens øye og får den til å slumre og bli likegyldig. Følgen blir den samme: Sjelen er mett og fornøyd med der den står, og bryr seg ikke lenger om noen fornyelse og vekst i nåde og kjennskap til vår Herre Kristus.

Men den som virkelig bruker evangeliets lære, blir aldri utlært – den som ikke bare har den i forstanden og munnen, men vil ha dens kraft til tro, fred, glede, kjærlighet og gudsfrykt. Han kjenner bare mer og mer hvor mye han mangler.

Og nettopp her er grunnen til at vi gjør så mye ut av den åndelige mettheten: Den vitner om noe. Den vitner om stillstand, om at selve nådelivet har begynt å dø ut.

Du fører kanskje et såkalt kristelig liv; du holder din faste andaktsordning med bestemte andaktsøvelser og gode gjerninger. Du kan også med sannhet bekjenne: Syndene mine er tilgitt, den og den gangen fikk jeg troens visshet om det.

Og så er du fornøyd, alt er vel, du er ved målet? «Ja,» sier du, «er vi ikke virkelig ved målet da? Er ikke alt virkelig vel da?»

Jo, står du nå i troen og lever i Kristus, da er det sannelig vel med din rettferdighet for Gud! Legg merke til det, kjære sjel: For Gud, i Kristus, er du så fullkommen at du aldri kan tro det nok. Gud gi deg nåde til alltid å holde det punktet rent!

Men også da, og nettopp da, når det står rett til med nådelivet ditt og alt er fullkomment vel for Gud, må du selv kjenne at du stadig mangler noe. Da må

du ha Paulus' sinnelag, han som sier: «Jeg er ennå ikke ved målet, jeg jager etter det.»

Da må du kjenne de mange manglene i nådelivet ditt, i troen, i gleden i Herren, i kjærligheten og gudsfrykten. Da må du stå i en daglig sult og tørst etter rettferdigheten, slik du ser det hos Paulus her.

Hjelp meg, o Jesus, så framover jeg iler,
nå som du vasket meg ren i ditt blod.
Løs meg fra alt, så ved intet jeg hviler
uten ved deg, o min Frelser så god.

10. oktober

> «For den som eter og drikker (uverdig), han eter og drikker seg selv til dom dersom han ikke akter på Herrens legeme» (1 Kor 11,29).

En av de forferdeligste villfarelsene når det gjelder den hellige nattverd, er at hvilket som helst menneske skal kunne bli en verdig nattverdgjest ved en såkalt «kristelig forberedelse», uten hensyn til om det er en sann venn og disippel av Jesus.

Ja, at også *de* som både før og etter nattverdgangen hele livet tilhører den alminnelige, uomvendte mengden, skal kunne gå verdig til Herrens hellige nattverd *ved en forberedelse som gjøres for anledningen*.

Å, for en forferdelig villfarelse! Den får håret til å reise seg på enhver opplyst kristen.

Hvor finnes det et eneste ord i Skriften som antyder noe slikt? At også *de* skal forberede seg til Herrens nattverd og dermed bli verdige, de som ikke på forhånd er omvendt til Herren, ikke er Jesu venner og disipler og ikke alle dager livet igjennom lever av Kristus og med Kristus?

Å, om alle som har ører, ville høre, og alle som har røst, ville rope ut mot denne villfarelsen!

Eller lar Kristus seg kanskje bedra av en *tilfeldig* forberedelse, av en fromhet du tar på deg for anledningen, så han holder deg for sin venn? Lar den Hellige seg kanskje bedra av en påtvunget og selvlaget fromhet, anger, syndsbekjennelse og bønn – når du straks etter vender tilbake til det samme tomme livet som før, så snart du bare har fått unnagjort den årlige nattverdgangen?

Gud forbarme seg! Og Gud vekke av søvnen alle lærere som ikke ærlig sier folk slikt!

Burde de ikke med korte, tydelige og ærlige ord si sannheten rett ut: For å være en verdig nattverdgjest gjelder det bare *én* ting – *om du er en venn og disippel av Jesus*, eller i det minste *er i nød og søker etter å bli det* for hele livet?

Ved en *tilfeldig forberedelse* blir ingen en verdig nattverdgjest, men bare ved en *hel omvendelse*, der han for *hele sitt liv* blir en venn og disippel av Jesus. Er du det, da er du en verdig nattverdgjest; er du ikke det, da er du uverdig.

En skal ikke slite seg ut på en forberedelse som bare er for anledningen, men vite at en uansett «eter og drikker seg selv til dom». Det gjelder selv om en arbeider med nattverdforberedelsen sin, ikke bare et døgn, men en uke eller en måned, så ivrig at en ligger på knærne og bader i tårer.

En er like fullt en uverdig gjest og eter og drikker seg selv til dom, så lenge en bare vil gjøre en nattverdforberedelse og ikke for hele sitt liv blir Herrens egen og blir og lever under ham i hans rike.

Her er saken! Kristus innstiftet dette høye måltidet for sine venner.

Den inderlige foreningen som skjer i nattverden mellom Kristus og hans troende, er den samme som han talte om i bønnen sin den samme kvelden han innstiftet nattverden: «Jeg i dem og du i meg, for at de fullkomment skal være gjort til ett» – «likesom du, Far, er i meg og jeg i deg». Og om den bønnen la han til: «Jeg ber ikke for verden, men for dem som du har gitt meg.»

Hvordan skulle det vel være mulig at han kunne be noe slikt for verden? Hvordan er det mulig at han skulle innby verden til å feire minnet om hans død, innby dem som forakter ham, til å ete hans kjød og drikke hans blod?

Å, det er forferdelig når en tenker over hva det vil si: Et menneske som alle sine dager lever «uten Gud i verden» og klarer seg så godt uten ham, skal én gang i året tre fram for Guds ansikt i hans venners hellige kjærlighetsmåltid. Der skal det nå vise det inderligste vennskap med ham – og straks etter vende tilbake til det samme tomme vesenet og ugudelige livet som før!

Er ikke dette nøyaktig det samme som da Judas kom fram i hagen og hilste Jesus: «Vær hilset, rabbi!» og kysset ham?

Skal ikke Herren også si til slike nattverdgjester: «Venn, hvorfor er du her? Forråder du Menneskesønnen med et kyss?» Skulle du ikke skjelve på legeme og sjel ved tanken på å tre fram for Guds ansikt med et slikt sinn?

Forstår du ikke at den store, hellige Herren da skal si til deg: «Du hykler, jeg vet om dine gjerninger! Du er ikke *min* venn, men *verdens* venn. Hvorfor kommer du hit, der mine venner feirer minnet om min død? Jeg vet at du i morgen skal gå bort til den samme tjenesten for verden og synden som hittil. Gå bort, du hykler!»

Skulle du ikke vente et slikt svar fra den Hellige, han som har øyne som ildslue – du som bare gjør en nattverdforberedelse, men ellers ikke bryr deg om å tilhøre ham og følge ham noen av dine levedager?

Salig her er hver verdig gjest
som holder Jesu løfte fast!
For Jesus selv i kjærlighet bor
hos den som virkelig på ham tror.

Men den som uverdig går hertil,
ei tror, ei seg omvende vil,
han finner ingen frelse her;
i *Herrens blod han skyldig er*.

O Jesus Krist, vår bror så kjær,
som korsfestet for vår skyld er,
med dine sår du leger vel
en såret og bedrøvet sjel.

11. oktober

«Vær alltid glade!» (1 Tess 5,16).

Her er det noen som sier: «Glede i Herren er en frukt av troen og Ånden. En kan ikke ta den før den blir gitt; den kan ikke frambringes ved formaninger.» Det er sant.

Men kjærlighet, ydmykhet og mildhet er også Åndens frukter, og likevel formaner apostlene til å øve dem. Slik har de også formant oss til denne Åndens frukt, gleden i Herren, og sagt: «Vær alltid glade … for dette er Guds vilje for dere» og «Gled dere i Herren alltid!»

Derfor bør vi jage etter denne nåden og bruke alle midler som fremmer den. Mister vi troens glede, mister vi også alle andre gaver og krefter.

Men en annen sier: «Gleden avhenger av omstendighetene. Når jeg har grunn til glede, er jeg glad, men hvordan kan jeg glede meg når nød og sorg rammer?» Dette stemmer bare om den menneskelige og kjødelige gleden.

Men apostelen sier: «Som sørgende, men alltid glade.» Han sier: «Jeg har fått glede i overflod i all vår trengsel.» Han sier: «Gled dere i Herren alltid! Igjen vil jeg si: Gled dere!»

Er du ennå vantro, kan du sannelig ikke glede deg i Herren, og da avhenger gleden din av tilfeldige omstendigheter. Men *en troende* har en så høy og underlig fred at han kan glede seg også i sorgen! Ingen må likevel tro at de ytre omstendighetene ikke virker inn på de troendes hjerter. Nei, så lenge de bor i denne jordiske teltboligen, kjenner de godt hvor det svir.

Asaf bekjenner om seg selv: «Når mitt hjerte var bittert, og det stakk meg i mine nyrer, da var jeg ufornuftig og forsto ingenting. Som et dyr var jeg imot deg.»

Men hør hvilken dyp gledeskilde han ennå hadde igjen! Han legger til: «Men jeg blir alltid hos deg … Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden. Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig.»

Det er et slikt hjerte det tales om her. En vantro sjel er helt uskikket til glede i Herren. Enten er den full av avguder – lettsindig og jordisk – eller den er knuget av loven, trellbundet og redd for Gud. Å oppmuntre en slik sjel til glede i Gud ville være som å ville få vannet til å brenne.

En vantro har heller ingen grunn til glede. Det er bare den ynkeligste dårskap at et verdens barn kan smile en eneste stund mens det lever under den Allmektiges vrede og går mot den evige død. Ingen apostel har oppfordret slike ulykkelige sjeler til glede; til dem heter det: «Gråt og klag over all den ulykke som kommer over dere!»

Men her tales det til de gjenfødte nådebarna som står i den Allmektiges vennskap. De har sannelig grunn, ja, den aller største grunn, til å glede og fryde seg hele tiden, selv om de tyngste jordiske ulykker og sorger har rammet dem. De er likevel lykkelige til enhver tid – ja, om ikke alltid glade, så alltid lykkelige, og over det burde de alltid glede seg.

Ingen kristen kan ennå kunsten å glede seg uavbrutt; følelsen går sin vei og skifter som været. Men grunn til alltid å glede seg har han, for han er lykkelig. «Se, vi priser dem salige som holder ut.»

Og for det andre finnes det også en dypere glede enn følelsens – en bevissthetens, en troens glede, som sier: Likevel er jeg glad! Selv om jeg nå ikke kjenner noen særlig glede, er jeg likevel glad for at jeg har en Herre, en venn, en skatt som langt oppveier alt.

En slik glede bør de kristne ha. Det er det apostelen formaner til når han sier: «Gled dere alltid!» Men han nevner også grunnen til det når han sier: i *Herren*.

Legg merke til det: i Herren – ikke i sølv og gull, ikke i overflod og sang, ikke i helse og styrke, ikke i kunst og visdom, ikke i makt og ære, ikke i vennskap og gunst, ja, heller ikke i gode gjerninger og hellighet. For slikt gir bare en bedragersk og falsk glede. I slikt skal dere ikke få glede dere lenge, om dere er ekte barn under Guds Hellige Ånds tukt.

Dels er dette en farlig glede som drar hjertet bort fra Herren, han som alene vil være sine barns glede, skatt og fornøyelse. Dels gir alt slikt en kort og forgjengelig glede som snart tar slutt. Vil dere derfor glede dere «alltid», ja, i all evighet, må gleden deres være «i Herren».

All annen glede – også gleden over Åndens gaver, som over egen helliggjørelse, kraft og gode gjerninger – er en farlig glede. Det ser vi på en tankevekkende måte av advarselen den milde, årvåkne Herren straks ga disiplene sine da de med fryd fortalte hvordan de hadde drevet ut onde ånder i Jesu navn: «Gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!»

Slik advarer også Herrens Ånd gjennom profeten: «Den vise skal ikke rose seg av sin visdom, den sterke skal ikke rose seg av sin styrke, og den rike skal ikke rose seg av sin rikdom! Men den som vil rose seg, la ham rose seg av at han er forstandig og kjenner meg.» Herren er en stor og nidkjær Gud; han tåler ikke at bruden hans har sin egentlige hjerteglede og skatt i noe annet enn i ham.

Deg jeg priser, min Gud,
vandrer glad i ditt bud,
og jeg gleder meg ved din rikdom.
For min synd tar jeg nåd',
for min nød vet du råd;
se, slik vandrer jeg «rettelig from».

Så jeg går fram min vei
på den himmelske lei,
til jeg havner *helt trygg* i din favn.
Mens jeg vandrer her
under alt mitt besvær,
har jeg liv og min fred i ditt navn.

12. oktober

> «Synden skal ikke få herske over dere, for dere er ikke under loven, men under nåden» (Rom 6,14).

Apostelen sier at synden ikke skal få herske over dem som lever under nåden og ikke under loven. Dette er jo en underlig forsikring. Men hvordan kan det ha seg at synden ikke skal få herredømmet over oss nettopp fordi vi ikke er under

loven, men under nåden? Det bygger på to forhold. Den første grunnen ligger i det hjertet nåden har født på ny; den andre ligger i Guds hjerte og styre.

Når en sjel «ved loven er død for loven» og nå bare lever av nåde, har den dermed også fått et nytt hjerte, som nå inderlig elsker Gud og hans vilje og virkelig hater synden.

Før gikk den under lovens trelldomsåk og trodde ikke at den hadde fått tilgivelse, men så Gud truende og vred over syndene sine; da kunne den ikke elske ham av hjertet og hate synden. Av frykt for Guds trusler kunne den nok engste seg over synden og lide under den, men ikke virkelig hate og forbanne den.

Den forholdt seg til synden som en forjaget elsker: Med sorg river han seg løs fra den han elsker, bare fordi hennes far er streng. Fordi Gud for sjelens øye bare sto som truende og vred, kunne den ikke få kjærlighet, lyst og glede i ham, og derfor hadde den kjærligheten sin festet ved den synden han fordømte.

Det er som en åndelig mann treffende har sagt: «Synd som ikke er tilgitt, blir elsket; bare tilgitt synd blir hatet.»

Men kjærligheten er den mektigste kraften i mennesket; det jeg elsker, det hersker over meg. Når en sjel blir flyttet fra lovens trelldom over i nådens rike, oppstår det kjærlighet og glede i Herren og hat til synden. Dette er dessuten ikke bare en naturlig gjenkjærlighet. Det er virkelig «Guds sæd» i den gjenfødte, Guds Hellige Ånd som bor i den troendes hjerte.

Og det er bare denne Guds sæd som overvinner, behersker og døder synden, ja, som til og med gjør at vi «ikke kan synde», som Johannes sier. Vi kan ikke trives med synden og kan derfor ikke «være slaver under» den – og så lenge det er slik, har den ikke herredømmet. Dette er det første vi må merke oss her for å forstå ordet vårt.

Dessuten er det her enda en hemmelighet. Når apostelen sier at «synden *ikke skal få* herske over» dem som ikke er under loven, men under nåden, bygger denne forsikringen på noe mer enn vårt nye, hellige sinn. Den bygger også på *Gud selv*.

Hemmeligheten er denne: Når et menneske «ved loven er død for loven» og har all sin trøst bare i Gud og hans nåde, er det i den svake og avhengige barnestanden som Gud selv har tatt på seg å svare for.

Når apostelen sier i 2 Kor 12: «Når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk», uttaler han hemmeligheten. Dette bygger nemlig på det forholdet Herren hadde uttalt med disse ordene: «Min kraft fullendes i skrøpelighet.»

Guds kraft viser seg bare hos de svake. Gud vil ikke gi sin kraft til de sterke, til dem som ennå selv tiltror seg noen kraft. Han gir den bare til dem som med alt sitt arbeid er blitt til skamme og til intet, og som derfor nå bare lever av nåde.

Men de som er under loven, er ennå ikke utmattet og tilintetgjort. De tror ennå at de selv kan gjøre noe for å bli herre over synden, og arbeider ennå med egne krefter. Selv om de ber Gud om hans kraft, strider det mot hans visdom og nådens ordning å gi dem den på en tid da de innerst inne ennå håper på sin egen kraft, ikke er dødet av loven og ikke lever bare av nåde.

Den som ser mer overfladisk på fromheten hos et menneske som stoler på egen styrke, kan synes at også det eier Guds kraft mot synden. Men Herren sier

at det bare er en ytre renhet og pynt, lik kalkede graver. Selve syndens indre makt er ennå ikke blitt åpenbart for et slikt menneske, siden det ennå kan håpe på egne krefter og egne ytelser; derfor har den indre fordervelsen ennå sin ubrutte kraft.

Helt annerledes er det med dem som har gitt opp troen på seg selv og har all sin rettferdighet og styrke bare i Kristus. For slike tilintetgjorte sjeler, disse svake og avhengige barna, står Herren nå selv ansvarlig. Dem trøster han og sier: «Min nåde er nok for deg, for min kraft fullendes i skrøpelighet.»

Dette er det andre forholdet som gjør at apostelen kan forsikre at synden ikke skal få herske over dem som ikke er under loven, men under nåden.

Men siden dette er en hemmelighet for fornuften hos oss alle, trenger vi særlig å legge merke til den lærdommen apostelen gir oss her: at synden bare *kan holdes i tømme* når vi ikke er under loven, men under nåden.

Gud være pris i evighet og lov foruten ende,
at han av sin barmhjertighet med Sønnen også ville sende
sin Hellige Ånd i sjel og sinn, så synden ei er herre min,
fra jeg på Jesus trodde.

13. oktober

> «Den som har gjerninger, får ikke lønnen av nåde, men som noe han har fortjent» (Rom 4,4).

I grunnteksten lyder det egentlig slik: «Den som *virker*, som *arbeider*» – eller, som Luther treffende gjengir det: «den som omgås med gjerninger». Meningen er riktignok den som vår bibeloversettelse uttrykker: «Den som har gjerninger.»

Ordet «virke» i teksten vår betegner *hjertets tillit til gjerningene*. Det ser vi av det apostelen setter opp som motsetning når han sier: «Den derimot som ikke har gjerninger, men tror på ham som rettferdiggjør den ugudelige.» Der merker vi at ordet «virke» her betyr at hjertet setter sitt håp til det å virke.

Vi forstår dessuten at om hjertet var fritt – dødet fra loven og troende på Kristus – ville det å virke ikke være noe hinder for rettferdigheten for Gud. Tvert imot ville det være en frukt og et bevis på den.

Saken er denne: Hvordan forstanden og bekjennelsen din enn er, kan hjertet ikke annet enn sette sitt håp til én av disse to: enten til ditt eget virke, ditt eget vesen og gjøre, eller til ham som rettferdiggjør den ugudelige.

Vår egen gjerningsfortjeneste og Guds nåde ved Kristus står rett mot hverandre. Setter jeg nå håpet mitt til mitt eget virke, kan jeg umulig sette det til Kristus. Da er mitt virke alltid hovedsaken for hjertet og tankene mine, hva enn forstanden og munnen sier. Da kalles jeg her *en som virker*, og for Gud får jeg bare etter min fortjeneste, bare det som tilkommer meg.

Får ikke lønnen av nåde, men som noe han har fortjent. Legg merke til det: Den som virker, får «lønn» – ikke nåde, men «lønn». Har han gjort alt det husbonden krevde, får han den avtalte lønnen. Da trenger han ikke takke for den som for en nådegave; den er nå hans egen fortjeneste. Men svikter han i å gjøre sin plikt, blir han straffet; han får ingenting av nåde. Slik er loven.

Den som holder seg til lovens vilkår, blir også dømt bare etter dem. Slik har vi allerede sett Herren Kristus forklare det med arbeiderne i vingården.

I dette Guds styre er det en ubøyelig fasthet; der er det ingen skånsel. Den som har gjerninger, skal lønnes bare etter sin egen fortjeneste og får ingenting av nåde. En slik har kanskje gjort mange flere gjerninger enn den som søker og får nåde, og derfor synes dette å være svært hardt. Men her hjelper ingenting; det ligger en streng og ubøyelig tone i Skriftens ord om dette.

Da en av arbeiderne knurret, var det ingen ettergivenhet hos husbonden. Han vek ikke et øyeblikk for knurringen, men svarte: «Ble du ikke enig med meg om en denar? Ta det som ditt er, og gå!»

Det samme knusende språket fører også apostelen i Rom 9. Han er bekymret over jødenes hardnakkede selvrettferdighet og den fordømmelsen som uatskillelig følger med den, og derfor taler han der i denne tonen: Det hjelper ikke hvordan dere arbeider og løper for å bli rettferdige; dere har Guds utvelgelse mot dere. Gud har utvalgt bare dem som tror, og forkastet dem som omgås med gjerninger.

Og hvem som skal bli salig, er Guds egen sak: «Så beror det altså ikke på den som vil eller på den som løper, men på Gud, som viser miskunn.»

«Hedningene, som ikke jaget etter rettferdighet, de har funnet rettferdighet», mens «Israel, som søkte rettferdighetens lov, kom ikke fram til denne lov». Og hvorfor? Fordi Israel søkte rettferdigheten av gjerninger – de fikk den ikke. De andre tok imot den ved tro, og de fikk den.

På samme måte taler han i Gal 4. Der deler han dem som søker saligheten, i to slag, avbildet ved Abrahams to sønner, trellkvinnens sønn og den frie kvinnens – altså i *treller* og *barn*. De siste kaller han også «løftets barn». Og så forkynner han at det uten skånsel skal gå de første etter dette ordet: «Driv ut trellkvinnen og hennes sønn! For trellkvinnens sønn skal ikke arve sammen med den frie kvinnens sønn.»

Hvor hardt synes ikke dette å være! Når de har arbeidet og trellet lenge, skal de til slutt drives ut! Mennesker som har vært gjester i himmelrikets bryllup på jorden, skal kastes «ut i mørket utenfor», fordi de har lagt så stor vinn på gjerninger og vandel – avbildet ved hender og føtter – at de til slutt ikke har «bryllupsklær». Men så stor er Herrens nidkjærhet for lovens rettferdighet og for sin Sønns ære!

Å, om alle mennesker som vil være eller bli kristne, tenkte godt over dette! I dette spørsmålet går det ikke an å la tankene sveve hit og dit og lage seg en frelsesvei etter eget hode.

Her er en ubøyelig dom som intet menneske har satt opp, og som intet menneske kan endre. Det er den allmektige Guds eget fastsatte råd og beslutning: Den som vil bli salig, skal være en fattig og fortapt synder som mistror all sin egen rettferdighet og evne, og som søker sin frelse bare i Kristi rettferdighet.

Å, våkn opp og forskrekkes for faren
på l*ovens* vei!
Hvorfor vil du bli lenger i snaren?
Nei, si heller nå:

Jeg er en synder for deg,
å Gud, vær nådig mot meg!

Når Jesus kaller og vennlig byder:
Å, *kom til meg!*
hans milde røst i ordet lyder:
Besinn deg!
Å, lytt nå snart til hans milde røst;
det er jo *hans*, som har deg gjenløst.

14. oktober

«Uten å bli svak i troen …» (Rom 4,19).

Uten å bli svak i troen. Den nærmeste betydningen av dette ordet er at Abraham var det motsatte av «svak i troen», altså at han hadde en meget sterk tro. Men en skal ikke forstå det slik at Abraham aldri hadde trengt å kjempe med vantroen, eller aldri hadde merket noen svakhet i troen, slik alle andre hellige har gjort.

Apostelen visste godt det som står fortalt i 1 Mos 17: Da Gud fornyet sitt løfte til Abraham, kunne heller ikke Abraham la være å tenke på at både han og Sara var blitt gamle. Han lo og sa i sitt hjerte: «Skulle en som er hundre år gammel, få barn?» Og han begynte å foreslå for Gud at Ismael måtte få bli hans arving – slik han tidligere hadde foreslått at Elieser skulle arve ham.

Men når apostelen likevel sier at han ikke ble svak i troen, gir han oss dermed en svært nyttig lærdom om troens natur, dens styrke og svakhet. Vi mener vanligvis at troens styrke skal vise seg i et stadig glad og frimodig sinn, og at følelsen av svakhet, redsel og bekymring derimot er tegn på en svak tro. Her kan vi lære noe annet. Abraham hadde en sterk tro og kunne likevel bli grepet av frykt og beven.

Det sanne forholdet er at troens styrke egentlig viser seg i mørke og anfektelse – ikke i glade og lyse dager. Et glad og frimodig sinn kan ofte bare bety at en lettsindig overser hellige plikter og truende farer, eller at en har fått søte nådefølelser.

Men å ha et våkent blikk for det som gir grunn til bekymring, og likevel – uten noen følbar nåde – holde fast på Herrens løfter og på grunn av dem være frimodig og glad, det er sannelig et tegn på en sterk tro.

Og kan en ikke være glad og frimodig under mørket og kampen, men likevel beholder fotfestet i Guds makt og trofasthet, er det ikke mindre et tegn på en sterk tro.

Når det her sies at Abraham ikke ble svak i troen, betyr det at han ved Guds kraft beholdt seieren i striden med sin fornuft, som ville røve håpet fra ham. Han holdt ut i denne kampen og slapp ikke Guds løfte og håpet ut av hjertet. Hvor urimelig det enn syntes, ventet han stadig på at løftet skulle bli oppfylt.

Til slutt ble fornuftens latter forvandlet til en salig latter da han fikk se det med egne øyne: Saras barn lå foran ham, og den lykkelige moren brøt ut: «Gud har gjort det så jeg må le!» Men apostelen forklarer videre hva Abrahams trosstyrke viste seg i, når han sier:

Uten å bli svak i troen tenkte han på sitt eget legeme, som alt var utlevd – han var jo snart hundre år – og på at Saras morsliv var utdødd. Han kjente nok tyngden av sitt utlevde legeme og sine hundre år; fienden og fornuften minnet ham nok om at Sara var ufruktbar.

Men trosstyrken hans besto i at han ikke ble svak i troen når han tenkte på dette. Han så det godt, men han tok ikke hensyn til det: Han regnet med Guds ord og ikke med det han så i sitt eget legeme. Han lot ikke blikket bli stående ved disse nedslående forholdene og lot seg ikke ta til fange av dem, selv om han måtte stride med tankene om dem.

Han satte alltid Guds allmakt og sannferdighet opp mot fornuftens innvendinger. Dette var styrken hans: *Gud har sagt det*, han «som gjør de døde levende og kaller på det som ikke er til, som om det var til». *Gud har sagt det*, han som skapte verdenene av intet, og som ikke kan lyve. Dette gjaldt mer enn hans og Saras «utlevde» legemer. Det var ikke på kraften i disse utlevde legemene, men på Guds allmakt og sannferdighet han trodde.

Å, for et herlig eksempel på tro! Måtte også vi en gang lære å gjøre noe lignende!

Ja, den som vil være en kristen og holde ut i troen under alle Guds underlige veier, trenger sannelig å øve seg i dette: ikke å se på sin «utlevde» kristendom, sin utlevde tro, kjærlighet og bønn, men uavlatelig holde blikket på noe som er utenfor oss – på *Gud*, på *Guds egenskaper og løfter*.

Det kreves for eksempel at du ikke ser på din utlevde *tro*, men på *Guds trofasthet* ikke på *din* utlevde kjærlighet, men på *Kristi* kjærlighet; ikke på din kalde og skrøpelige *bønn*, men på *Guds faste løfte* ikke på din maktesløse strid i fristelsen, men på Guds «veldige kraft» og på Guds trofasthet, han som «ikke skal la dere bli fristet over evne».

Men vær viss på at dette ikke går så lett. Det krever en hard troskamp å døde fornuften slik, for den viser oss stadig til det vi selv er, gjør eller makter. Derfor er det ingen tvil om at troen og fornuften har ført en heftig strid om dette i Abrahams hjerte.

Men troen seiret til slutt og beholdt valplassen; den overvant og slo ned denne Guds aller forferdeligste og skadeligste fiende, fornuften.

Slik må også alle andre troende mennesker gjøre, som sammen med Abraham går inn i troens dunkle og skjulte mørke. Og dermed bærer de fram for vår Herre Gud det aller kjæreste offer og den kjæreste gudstjeneste han noen gang kan få.

Når synd og vantro trenger på,
da har jeg frihet til å gå
med alt til nådestolen.
Der får jeg trøst og fred igjen
i nåden og tilgivelsen.
Gud være lov og ære!

Når Satan med all mørkets hær,
fornuften og hva den lær',
forferdelig meg overfaller,

da holder Gud omkring meg vakt
og verner meg med all sin makt.
Gud være pris og ære!

15. oktober

> «For likesom de mange ble stilt fram som syndere ved det ene menneskets ulydighet, så skal også de mange stilles fram som rettferdige ved den enes lydighet» (Rom 5,19).

Alle Adams barn ble dømt som syndere bare ved Adams ulydighet. På samme måte blir hele Kristi ætt dømt rettferdig bare ved Kristi lydighet.

Ved den enes lydighet. Her sier apostelen uttrykkelig *hva Kristi rettferdighet består i*: Den er hans *lydighet* – at han selv oppfylte hele Faderens vilje. Slik syndefallet besto i «det ene menneskets ulydighet», skulle det gjøres godt igjen ved «den enes *lydighet*».

Hele Kristi liv på jorden, fra krybben til korset, var bare lydighet. «Kjærligheten er lovens oppfyllelse», sier apostelen (Rom 13,10). Kristus hadde en fullkommen kjærlighet både til sin Far og til oss mennesker.

Av kjærlighet til oss og lydighet mot sin Far kom han til jorden og ble vår bror. I den samme kjærlighet og lydighet gikk han omkring, gjorde vel og hjalp alle. Av kjærlighet til oss og lydighet mot sin Far ville han også «smake døden for alle» (Hebr 2,9). Han ble «lydig til døden – ja, døden på korset» (Fil 2,8).

Ikke noe mindre enn en så høy og fullkommen lydighet kunne frelse mennesket fra den fordømmelsen som var kommet over oss ved den enes ulydighet.

Men se nå her hva som dekker over all vår stadige ulydighet: Kristi fullkomne lydighet.

De helliges åndelige nød og klage er nettopp at de ikke kan lyde Gud rett, men stadig bryter hans vilje. Der ånden er villig og hellig, blir den medfødte fordervelsen bare desto mer merkbar og trykkende, og den kjennes alltid som *ulydighet*.

All synd i hjertet eller i livet – i tanker, lyster, ord og gjerninger – er alltid ulydighet mot Gud, som forbyr alt dette onde i sin hellige lov. Da blir de troende engstelige; de klager og forferdes over at de er ulydige mot sin Gud.

Men se nå her! Mot all vår ulydighet har Gud satt sin Sønns lydighet. *Hans* lydighet skal være *vår* lydighet. Det er det denne teksten sier: «Så skal også de mange stilles fram som rettferdige ved den enes lydighet.» Nettopp derfor sendte Gud sin Sønn, *født under loven*, for at han skulle *kjøpe dem fri som var under loven* (Gal 4,4–5).

Gud så fra evighet at alle mennesker var falt under synden og dommen, og at de var fylt av en slik fordervelse at ikke én eneste kunne lyde eller oppfylle loven fullkomment.

Da besluttet han i sin evige barmhjertighet å bøte på alt dette selv. Hans Sønn skulle bli et sant menneske, men med fullkommen lydighet, og som en ny stamfar for oss oppfylle loven og bære dens forbannelse. Slik vi var blitt syndere ved den første stamfarens ulydighet, skulle vi også bli rettferdige bare ved den andres lydighet.

Det er nettopp denne fullkomne lydigheten hos Kristus som egentlig *er selve rettferdigheten* vi består for Gud med.

«Derfor ser troen», sier Konkordieformelen, «på Kristi person, han som for oss er satt under loven, har båret vår synd og på sin vei til Faderen har vist sin himmelske Far den fullkomne lydighet for oss arme syndere. Med den har han dekket all vår ulydighet, den som bor i vår natur og bryter fram i dens tanker, ord og gjerninger, så denne vår ulydighet ikke blir tilregnet oss til fordømmelse, men av ren nåde blir tilgitt og forlatt oss, bare for Kristi skyld.»

Derfor skal enhver som gjerne vil være en kristen og tro Guds nåde, men som hindres og tynges av sin egen mangfoldige ulydighet, gripe denne trøsten for alvor og si: Kristi lydighet er *min* lydighet. Skulle jeg dømmes etter loven, er det så aldeles ute med min egen lydighet og rettferdighet at jeg måtte fortvile helt og aldri mer tenke på saligheten.

Men nettopp derfor har Herren Kristus vært under loven og vist fullkommen lydighet – for med den å «kjøpe oss fri, vi som var under loven». For hans egen del trengte han sannelig ikke å være under loven; alt sammen gjorde han for oss, i vårt sted og til vårt beste.

Dette er altså min eneste rettferdighet: ikke *min* lydighet, men *hans*. For selv når mitt nye menneske vil være lydig, er den gamle naturen i meg likevel full av ulydighet. Derfor er dette nå min eneste trøst, at Kristus var lydig for oss. Slik skal vi gjøre oss nytte av denne trøsterike teksten.

Sier noen: Hva hjelper det meg at Kristus var lydig, når jeg ikke selv kan være det? – da er svaret: Er ikke Kristi lydighet *din* lydighet, er du evig fortapt. Her sier Herrens apostel at vi skal bli rettferdige bare «ved den enes lydighet».

Derfor skal vi med stor iver og alvor innprente disse dyrebare ordene i hjertet: «ved *den enes lydighet*». Ellers vil følelsene, samvittigheten og vantroens innskytelser alltid kaste oss hit og dit som flis på et opprørt hav.

Men for en arm, utslitt synder er det en salig trøst og trygghet å få hvile ved denne faste klippen, *Guds evige rådslutning*: Slik vi alle ble syndere ved den enes ulydighet, skal vi også bli rettferdige bare ved den enes lydighet.

Min æresdrakt, min bryllupsskrud,
mitt hjertes eneste smykke,
som jeg skal stå med fram for Gud,
er Kristi blod og lydighet.
Når Gud skal dømme, går jeg fri,
for skylden er betalt, forbi,
og jeg er fri for evig.

16. oktober

«Gud kalte oss ikke til urenhet, men til helliggjørelse» (1 Tess 4,7).

Ved siden av læren om *Kristi forsoning* og hvordan den blir tatt imot ved *troen*, er dette store hovedstykket om helliggjørelsen det viktigste og mest nødvendige for at det åndelige livet skal holdes ved like. Eller rettere sagt: Det åndelige, ja, det evige livet ligger i disse to hovedstykkene – Kristi rettferdighet for oss

og Åndens helliggjørelse i oss. I nådens rike forholder de seg til hverandre slik *skapelsen og opprettholdelsen* gjør i naturens rike.

Tusen sjeler som «begynte i Ånd», har «fullendt i kjød» (Gal 3,3), bare fordi de ikke tidlig og alvorlig nok tok dette stykket til hjertet og ikke ga akt på Herrens ord og Ånd da han ville virke helliggjørelsen i dem.

Se her et tilfelle: Et menneske blir vakt og begynner med bekymring å søke sin frelse. Vanligvis kommer det først under lovens trelldom og det ulykkelige arbeidet med å bygge opp sin egen rettferdighet. Det prøver å forbedre seg, legge av synder, våke, be og kjempe mot dem, for så – når det en gang har lykkes – å ta imot nåde og trøst i Kristus.

Men det mislykkes hele tiden. Synden blir det for sterk; det faller, reiser seg nok igjen, men faller på nytt, og gjør ting det før har skydd. Det blir så sikkert, hardt og lettsindig at det forferdes og fortviler – kort sagt: «synden ble stor» (Rom 5,20).

I denne ulykkelige stillingen får det høre evangeliet: at Kristus er kommet for å frelse *syndere*, for å *rettferdiggjøre den ugudelige* (Rom 4,5), og at vi blir rettferdiggjort uforskyldt, uten gjerninger, uten lovens hjelp – av nåde, ved troen alene.

Her får det liv, her blir det frelst. I dette nådens ord finner det sin forløsning, sin trøst og sin himmel på jorden, og nå begynner det virkelig å leve i Guds barns herlige frihet; for «får da Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri» (Joh 8,36).

Med dette troens liv følger det straks et nytt, hellig sinn, som er villig til alle gode gjerninger. Mennesket har nå fått en ny kraft og letthet til å vandre i Kristi fotspor, og slik er den rette helliggjørelsen virkelig begynt. Det er nå plantet på rett sted, som palmetrær ved bekker med vann – podet inn i Kristus og levende i hans forsoning.

Hvem skulle tro at det nettopp her, midt i denne yndige vårblomstringen, under det evangeliske ordets regn og solvarme som gir vekst, kunne oppstå en makk eller råte som snart kan gjøre hele den vakre plantningen til intet? Likevel skjer det sørgelig ofte. Og hvordan skjer det? Jo, kanskje slik:

Først og fremst melder den gamle slangen seg tidlig, han som bedro Eva med sin list – den listige Satan. Siden han ikke kunne villede og holde mennesket fast med loven, vil han nå friste det fra motsatt side.

Han gir det en trøst som ordet aldri har gitt: Nå som du er frigjort fra all syndens skyld og dom, fra lovens forbannelse og fra dødens og djevelens makt, er du også sluppet unna all fare. Du har ingenting å frykte og kan bare være rolig og trygg.

Men denne innskytelsen er like skadelig som den er falsk. Den rettferdiggjorte sjelen er ikke sluppet unna all fare, og faren er dobbelt så stor og nær når en ikke frykter den.

Det rettferdiggjorte mennesket er riktignok fritt fra syndens skyld, dom og forbannelse. Men det har ennå en annen fiende som snart kunne gjøre hele den vunne skatten til intet: det onde kjødet, den innebodde fordervelsen, som uopphørlig vil holde forbund med djevelen og verden.

Så lenge du blir i Kristus, blir denne innebodde synden ikke tilregnet deg og fordømmer deg ikke. Likevel kan den volde en annen ulykke *om den ikke* i tide blir angrepet, korsfestet og drept under daglig omvendelse – ja, en forferdelig ulykke som heter: *å kvele og drepe ditt åndelige liv*.

Det sa Jesus uttrykkelig om de t*ornene* som vokste opp sammen med den gode sæden og kvalte den (Matt 13,7). Og da er jo hele skatten likevel tapt igjen, som om du aldri hadde vunnet den.

Til denne villfarelsen fra Satan kommer også noen medvirkende forhold fra menneskets egen side. Det leser i Guds ord alvorlige advarsler mot igjen å la seg legge under trelldommens åk; i stedet skal det stå fast i den frihet som Kristus har frigjort oss til (Gal 5,1).

Av dette trekker det, sammen med den gode lærdommen, også den falske slutningen at det nå ikke trenger å bry seg så mye om det ordet som krever noe av oss, men bare holde seg til det yndige evangeliet. Når det gjelder friheten fra loven, blander det slik sammen *samvittigheten* og *kjødet*, *rettferdigheten for Gud* og *livet på jorden*, og trekker friheten inn på begge disse vidt forskjellige områdene.

Ja, dessverre gir det langt mer frihet til kjødet og livet enn til samvittigheten. For det ligger en smitte og vrang art i vår natur: Vi vil være lovbundne og trellbundne i samvittigheten, men frie og lovløse i kjødet og livet.

Når ordet så også taler om frihet fra loven, og mennesket ikke skiller godt mellom hva som skulle være fritt og hva som skulle være bundet, og det samtidig kommer særlige fristelser til synd, da skjer det lett at det lar «friheten bli et påskudd for kjødet» (Gal 5,13) og «forvender vår Guds nåde til skamløshet» (Jud 4).

Jesus, du meg vare
i *hver* nød og fare,
hold meg tett ved deg,

så ei kjødets lyster,
verdens glans som lyser,
drar meg bort fra deg.

La din Ånd, den kjære,
styre meg og bære
inn på livets vei.

17. oktober

> «… så må dere nå avlegge det gamle menneske … Og ikle dere det nye menneske, som er skapt etter Gud» (Ef 4,22.24).

Det kan vel synes vanskelig for oss å si hva dette nye mennesket, skapt etter Gud eller i Guds bilde, egentlig består i. Men Gud være lovet! Han har gitt oss et menneske som hadde Guds bilde fullkomment, for at vi skal se opp til ham og etterfølge ham: «mennesket Kristus Jesus» (1 Tim 2,5), han som var «avglansen av hans herlighet og avbildet av hans vesen» (Hebr 1,3).

Vil vi se Guds bilde – se hvordan vi skal være og bli – skal vi bare se på Jesus. Ikke slik han var som Guds Sønn eller Guds Lam, vår forsoner, men slik han var som menneske.

Slik har Gud gitt oss et forbilde å se på og etterfølge som ikke bare er det aller mest fullkomne og vakreste, men også det kjæreste for oss. For han er på samme tid vårt salighetshåp, vår frelser og vår talsmann hos Faderen.

Det gamle mennesket derimot, som skal avkles, korsfestes og drepes, består i all den fordervelsen som Adams fall førte med seg.

Først det kjødelige sinnet, som er fiendskap mot Gud; egenkjærligheten, som har så dyp rot i oss, egenviljen og selvsyken, som i alt bare søker sitt eget og tenker på seg selv; det endeløse hovmodet, som vil være noe; stoltheten, som vil bli sett og hørt; og den dype vantroen med alle sine skudd: forakt for Guds ord, sikkerhet i medgang, mismot i motgang, verdslig sorg, hardhet og kulde mot Gud og nesten, ulyst til Ordet og bønnen, onde tanker, urene lyster og begjær og så videre.

Dernest kommer alle slags synder som bryter ut i livet: tomt snakk, et slurvete liv, hykleri, løgn, uærlighet i handel og arbeid, vellyst, løsaktighet, utukt, grådighet, ubarmhjertighet, vrede, hat og flere synder og laster enn en kan telle.

Slik er det stygge bildet som skal avkles, korsfestes og drepes. Vi ville ikke være så trygge, frie, frekke og selvtilfredse om vi bare for alvor gikk inn for at det gamle mennesket skulle avlegges.

Nå har vi saken for øynene; det som gjenstår, er bare at vi øver oss i den. Om dette lyder Guds vilje og råd – ja, Ordets og Åndens milde røst til de troende – slik:

Nå som du er blitt fri fra dine synder og slipper å tenke på den aller tyngste bekymringen – å fri deg fra dem – så ta med glede og takknemlighet denne lettere omsorgen til hjertet: bare å følge i Jesu fotspor og bli fornyet etter hans bilde, han som har elsket deg, kjøpt deg og gjort deg fri – å ligne ham og alle dine levedager hate det han hater og elske det han elsker.

Nå som du er fri fra dine synder og ikke lenger trenger å sørge over dem, nå som du er et Guds barn og Kristi bror, så vær som han var, og vandre slik han vandret.

Han var for eksempel inderlig forent med sin Far, han var full av kjærlighet til Gud og mennesker, og det var hans liv og mat å gjøre Faderens vilje. Vær du også inderlig forent med din Far, ha flittig og fortrolig samfunn med ham, og la det også være *din* mat og *ditt* liv å få gjøre hans vilje, tjene din neste og døde ditt kjød.

Siden du er «Den Hellige Ånds tempel» og den samme Ånd bor i deg som i din Frelser, så jag ikke bort denne duen. Gjør ikke Guds Ånd sorg (Ef 4,30) ved å være ulydig mot hans påminnelser, med tomme ord eller andre synder. Ødelegg ikke Guds tempel og gjør det ikke urent med kjødets lyster eller kjødets gjerninger; lid heller alt enn å gjøre noe mot din Gud.

Kristus bekjente sannheten selv når det kostet ham livet. Bekjenn du også Kristus, selv om det koster deg menneskers aktelse, ditt navn og rykte, ja, liv og eiendom.

Kristus var tilfreds i alle kår han kom i, fordi det behaget Faderen. Vær du også tilfreds med din stilling, og la ditt mishag forsvinne i Guds velbehag. Kristus befattet seg aldri med lettsindig spøk, men hans glede var preget av gudsfrykt. Den samme væremåten kler deg best, du som er Guds barn og Kristi bror.

Men hvem er dyktig til dette? sier du kanskje. Om jeg bare kunne alt dette!

Svar: Det var aldri meningen at du skulle gjøre dette selv, eller at du straks skulle bli fullkommen. Meningen var at du skulle begynne å legge vinn på det, og at du under dette strevet grundig skulle lære at du ikke kan det. Da blir du nødt til å sukke og rope etter Herren, som selv utfører helliggjørelsens verk – og det gjør han slik:

Helliggjørelsen er ikke menneskets verk, men Herrens. Men verket blir utført ved Ordets kraft – det Ordet som tilskynder, advarer og trøster oss. «Ikke så at vi av oss selv duger til å tenke ut noe som av oss selv» (2 Kor 3,5). «For Gud er den som virker i dere både å ville og å virke – merk deg – til hans gode behag» (Fil 2,13).

Det som ikke kan utrettes med Ordet og med indre påminnelser og tilskyndelser, gjør Herren med riset, med trengselens ovn, «om det må være» (1 Pet 1,6) – for «tuktens ris lærer en å gi akt på Ordet».

Og de troende sier av hjertet: «Bruk hvilken vei du vil, min Gud, bare du vinner mitt hjerte!» For ett er nødvendig (Luk 10,42), og uten helliggjørelse skal ingen se Herren (Hebr 12,14). Men først og sist holder de fast på dette punktet: «For med ett offer har han for alltid gjort dem fullkomne som blir helliget» (Hebr 10,14).

Å Jesus kjær, deg være pris! *Hos Gud* har du gjort alt vel,
forny nå også alt i meg, min ånd, mitt legeme og min sjel.
Fullfør så nådeverket som du har begynt i meg,
og hjelp meg daglig å kle av alt som mishager deg.

18. oktober

> «Kom og la oss gå i rette med hverandre, sier Herren. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø» (Jes 1,18).

Så snart synderen er avkledd all egen ros, krever Gud ikke noe mer – nå vil han bare tilgi ham og trøste ham for alt. For gjennom hele Guds ord er det åpenbart at synden er slettet, at Gud er nådig og brenner av uendelig kjærlighet og iver etter å få tilgi og trøste synderen.

Men synderen vil ikke ha noen nåde. I sitt stive sinn – det han har arvet fra Adam – tenker han å bestå for Herren ved egen hjelp. *Dette sinnet er den eneste demningen mot Guds nåde*.

Men er bare den demningen borte, da har Guds nåde fritt løp, og da blir alt godt. Kan bare Adams barn bli ydmyket slik at det *vil ta imot nåde* – ikke bare vende om og forlike seg med Gud, men også gi opp alt sitt eget og ta imot nåden

som nåde – ja, da får det straks tilgivelse, full tilgivelse. Da møter synderen den store, tilgivende Guds barmhjertighet, som det ikke finnes noen grense eller ende på.

Du har synder på samvittigheten, du går tynget og fordømt og kan ikke gjøre det minste for å bøte på saken. Men hør! Du slipper. Du slipper å gjøre det minste selv, og du slipper også å fortvile og gå fortapt.

«Min sjel, lov Herren … han som forlater all din misgjerning!» (Sal 103,2–3). Du har fortjent aldri å bli trøstet, men alltid og evig å gå sorgfull og fordømt – men du slipper! Du får være glad. Du får kaste byrden fra deg og være helt fri og glad, som om du aldri hadde syndet.

Min sjel, lov Herren, han som forlater all din misgjerning!

Gud tilgir synder. Han tilgir *alle* synder, under *enhver* omstendighet og til *alle* tider, han tilgir *helt uforskyldt*, og han tilgir *grundig*. Lær bare å kjenne Guds tilgivelse – be Gud om troen – så skal alt bli godt!

Mange tror at de har forstått Guds tilgivelse, men de har likevel ikke forstått noe av den.

For det første må vi merke oss at *tilgivelse* eller *nåde* er det motsatte av all *fortjeneste*. Paulus sier: «Men er det av nåde, da er det ikke mer av gjerninger. Ellers blir nåden ikke lenger nåde. Men er det av gjerninger, da er det ikke lenger nåde; ellers er gjerning ikke lenger gjerning» (Rom 11,6).

Tilgivelse er også noe helt annet enn unnskyldning. Gud unnskylder ikke synden, men han tilgir den. Derfor kan også det som ikke kan unnskyldes, bli tilgitt.

For tilgivelse er ren nåde: Et menneske som etter all rett ikke skulle spares, men dømmes og straffes, blir likevel av ren barmhjertighet benådet og helt frikjent. Tilgivelsen betyr *at Gud ikke gjør med oss etter våre synder og ikke gjengjelder oss etter våre misgjerninger* (Sal 103,10).

Og se, slik er Gud! Han gjør aldri med oss etter våre synder. Om Gud en eneste stund gjorde med oss etter våre synder, ville ikke noe kjød bli frelst! Men hele Kristi rike på jorden er bare tilgivelse over alle som i troen holder seg til Kristus – ja, en stadig tilgivelse, en aldeles ufortjent tilgivelse og en grundig tilgivelse.

Eller er det ikke tilstrekkelig stadfestet at Gud tilgir alle dine synder? Har ikke himmel, jord og helvete, ja, mennesker og ånder, fått vite klart og tydelig at Gud tilgir alle synder, og at ingen blir fordømt fordi *synden* er stor, men bare fordi de har foraktet nåden?

Gang på gang har Gud selv forsikret at han vil tilgi synder – gjennom profeter og engler, ja, gjennom sin enbårne Sønn og hans apostler og en stor skare av evangelister. Dette vitnesbyrdet kan ikke engang alle helvetes porter slå ned, og de kan heller ikke ta fra oss vissheten om syndenes forlatelse.

Hele Bibelen fra begynnelse til slutt inneholder egentlig ikke noe annet enn Guds store verk for at synden skal bli forlatt. Selve loven ble først og fremst gitt for at vi skulle lære å verdsette og ta imot tilgivelsen.

Og alt det Guds Sønn gjorde her på jorden, gjorde han for at våre synder skulle bli forlatt. Han ble menneske, ble vår bror og mellommann, nettopp for å frelse sitt folk fra deres synder, slik engelen sa (Matt 1,21).

Han utøste sitt hellige blod nettopp for å sone verdens synder, som han selv sa: «Dette er mitt blod … som utgytes … til syndenes forlatelse» (Matt 26,28). Han innstiftet dåpen, der han tar oss opp i en evig nådepakt. Han innstiftet nattverden for at han der ofte kan gi oss en ny forsikring om syndenes forlatelse mens vi er på vandring. Han lærte oss å be hver dag i Fader vår: *Forlat oss vår skyld.*

Hvorfor skulle han gjøre alt dette om det ikke var hans alvorlige mening og vilje å tilgi synder? Gud har sannelig ikke gitt oss sin Sønn fra himmelen for å fordømme verden, eller bare for et eller annet kortvarig, timelig gode!

Alt det Herren har gjort, forsikrer oss om at han virkelig og alvorlig vil tilgi oss våre synder og ta oss tilbake som sine barn og kjæreste venner. Det var også til dette han skapte oss, og av ren nåde har han gitt oss det evige liv.

Å sjel, tenk deg om! Si, er det ei nok
at Jesus din synd har tatt på seg?
At han for deg døde på korset og tok
den forbannelse som lå på deg?

Si, er det ei nok og tilstrekkelig her
at du er for dommen blitt spart,
at frelst og forløst og satt fri nå du er
og salig ved Jesu forsoning?

19. oktober

> «Han som forløser ditt liv fra graven, som kroner deg med miskunnhet og barmhjertighet» (Sal 103,4).

Når Gud tilgir et menneske alle dets synder og leger alle dets mangler, er det mennesket ikke bare reddet fra vreden og fordømmelsen. Det er også elsket av Gud med en ubegripelig kjærlighet – den store, guddommelige kjærligheten som overgår all forstand. Gud har det inderlig kjær, slik en øm mor elsker sitt lille barn og en brudgom elsker sin brud.

Dette er det mest underfulle og herlige Gud har åpenbart i Den hellige skrift.

Skriften har mange underfulle ord om dette. Kristus sier selv at det blir glede hos Gud over én synder som omvender seg (Luk 15,7.10), slik faren til den bortkomne sønnen gledet seg da han fikk se sønnen sin igjen. I Jes 62 står det: «Som en brudgom gleder seg over sin brud, skal din Gud glede seg over deg» (v. 5). Og videre: «Du skal kalles: Min lyst er i henne, for Herren har sin lyst i deg» (v. 4).

Herren sier også om sine troende: «Jeg vil glede meg over dem og gjøre vel mot dem.» Like før sier han: «Jeg vil opprette en evig pakt med dem, at jeg ikke vil dra meg tilbake fra dem, men gjøre vel mot dem. Og frykt for meg vil jeg legge i deres hjerte, så de ikke skal gå bort fra meg. Jeg vil glede meg over dem og gjøre vel mot dem» (Jer 32,40–41).

Og igjen sier Herren: «Å, hvor vel vil jeg gjøre mot deg, Efraim! Å, hvor vel vil jeg gjøre mot deg, Juda! … For jeg har lyst til kjærlighet og ikke til slaktoffer» (Hos 6,4.6).

Kristus viste tydelig i Matt 9 at Guds hjerte med en slik kjærlighet favner alle som kommer til ham, også de mest uverdige syndere. Da fariseerne knurret

fordi han var så vennlig mot tollere og syndere, svarte han: «Gå bort og lær hva dette betyr: Barmhjertighet er det jeg vil ha, ikke offer!» (v. 13).

Den som tror på ham, blir altså straks elsket med den største kjærlighet, selv om han er den mest urene toller og synder. Og så – så blir han båret i Guds barmhjertige fang alle sine levedager, med den største ømhet, og bevart mot alt ondt.

Sjelen hans er for evig fri fra den evige fortapelsen, for den er løst ut av en nær slektning. Og i livet her på jorden skal han få kjenne den samme slektningens særlige omsorg – han er vår Goel, vår Frelser. Ja, Guds velgjerninger og barmhjertighet skal omgi ham på alle kanter, slik en gullkrone omgir, dekker og pryder hodet.

Dette er meningen med ordene: «Han som forløser ditt liv fra graven, som kroner deg med miskunnhet og barmhjertighet.» Det hebraiske ordet for «forløser» betyr nemlig at en slektning løser ut sine nærmeste og har omsorg for dem.

Til den samme omsorgen fra Gud hører også det som følger like etter i salmen: «Han som metter din sjel med det som godt er, så du blir ung igjen likesom ørnen» (v. 5). Ørnen blir liksom fornyet når den mister de gamle fjærene og får nye. Slik blir også vi fornyet når Herren kveger sjelen vår med trøst.

Men gir ikke Herren oss troens gave, kan vi aldri ta imot noen virkelig trøst og fred. Han er troens opphavsmann og fullender (Hebr 12,2).

Og videre: Om noen undertrykker oss eller dømmer oss urettferdig, er det Herren som dømmer rett, verner oss og fører vår sak. Det står jo her: «Herren handler rettferdig, han gir rett til alle undertrykte» (v. 6).

Derfor kan det for eksempel gå slik: De mest ansette motstanderne våre håner oss med den største bitterhet, vrir mesterlig på ordene våre og roper frekt ut at vi er villfarende eller falske kristne. Vi tier, enda vi ofte lett kunne gjendrive spotten deres. Vi tier og er «lik en mann som ikke hører, og som ikke har gjenmæle i sin munn» (Sal 38,15).

Likevel fører Gud saken vår så herlig at den vokser mer og mer, og stadig flere får se hvem motstanderne våre egentlig er.

Alt dette kommer av Herrens trofasthet, bare vi tror, er stille og venter på ham. «Herren handler rettferdig, han gir rett til alle undertrykte.» Hvor mild, trofast og vennlig var ikke Herren mot Moses og Israels barn! «Han kunngjorde sine veier for Moses, sine gjerninger for Israels barn» (v. 7).

Derfor er vi så lykkelige at vi ikke trenger å være i tvil om hva Guds vilje og mening er. Gud har selv åpenbart seg på jorden. Han har selv talt og sagt hva han vil, og hva han har bestemt for vår frelse. Og ved herlige gjerninger har han vist hvem han er: den Allmektige, Skaperen selv.

Den som tenker over dette, trenger ikke gjette og fundere på hva Gud vil med oss. Han skal bare se i Guds ord. Der ser han Guds veier og Guds hjerte, og der blir han like viss på hva Gud tenker om oss, som om dommen allerede var holdt. Å, for en stor nåde!

Å, hvorfor gråter jeg nå mer,
når i nåde Gud meg ser?

Når han ikke annet kan
enn ta hjertelig meg an.

Alt jeg her behøve må,
skal jeg fra hans hånd få.
Ære Gud for dette vær –
Å, hvor stor hans nåde er!

20. oktober

«... vi som var døde ved våre overtredelser» (Ef 2,5).

Legg merke til det ordet apostelen her bruker om vår naturlige tilstand – det korte, men svært megetsigende ordet: *døde – døde ved overtredelsene*. Det er det dype, ulykkesskvangre ordet om hva hele syndefallet førte med seg: «Den dagen du eter av det, skal du visselig *dø*» (1 Mos 2,17).

Livet fra Gud er borte; mennesket er åndelig talt et lik. Slik har Herren Kristus selv talt: «La de *døde* begrave sine *døde*» (Matt 8,22).

Mange mener at dette er en hard tale, og at ordet ikke må forstås like fullt som ordet *død* ellers forstås. Men for det første burde ingen mistenke Herren Kristus for å bruke et overdrevent uttrykk. I de ordene vi nevnte, stiller han den legemlig døde og den åndelig døde sammen som to slags lik.

For det andre: Ser vi bare på *selve saken*, vil vi bli forundret over hvor mye som ligger i ordet *døde*.

Den som er legemlig død, merker, ser, hører og føler ingenting. Han har ikke engang det minste åndedrag – enda han har alle organene, øyne, ører, munn og lunger, på samme måte som de levende.

Er det ikke akkurat slik med den åndelig døde? Han kan ha alle de ytre sansene friske og levende. Han kan ha en klar forstand, et følsomt hjerte, mye kunnskap, edle prinsipper og vakre ord og gjerninger.

Men livet i Kristus – det er nettopp det han mangler. Han har ikke samfunnet med Gud og ingen sans for Gud, for hans vilje, hans ord og hans nåde. Alt som er jordisk og sanselig, ser, hører, tenker og føler han på det mest levende, men av det som hører Guds Ånd til, merker han ingenting.

Vi skal se noen bevis på dette. Han leser, hører, forstår og tror på et vis Guds ord. Men han kan også lese og høre Guds klareste dom over sin egen tilstand og likevel være helt rolig. Han leser og hører om Guds rike, om Guds nåde og vennskap, om det salige samfunnet med Gud, men han kjenner ikke den minste *lengsel* etter det. Det er med ham som med liket, som ikke engang har *åndedrag*.

Hjertet hans er fylt av avguder, av jordiske og tomme ting. Det som opptar ham, er spørsmålene: Hva skal vi *ete* og *drikke*, og hva skal vi *kle oss med*? Hva skal vi få se, høre og nyte? Men Gud – Gud – hva vil Gud? Det bryr han seg ikke om.

Ja, legg merke til det: Han har en viss tro på at Guds ord er sant, kanskje har han aldri tvilt på det; noe inne i ham vitner om det. Og i det samme Guds ord ser og hører han den klareste dom over *hver den* som ikke er *født av Gud, født på ny*. Selv vet han ikke av noen slik fødsel – men han er ikke det minste redd! Og likevel holder han dette for Guds ord!

I dette Guds ord ser, leser og hører han om *to veier*: den *brede*, som fører til fortapelsen, og som «mange» går på, og den *smale*, som fører til livet, og som bare «få» går på (Matt 7,13–14). Men han bekymrer seg aldri for hvilken av veiene han selv går på. Og likevel mener han at Bibelen inneholder Guds ord!

Hvorfor er han da ikke redd? Ja, si det! Se, dette er å være *død*. Her ser du hva ordet betyr: *døde – døde ved overtredelser og synder* (Ef 2,1).

Men når mennesket er åndelig dødt, hva er det da som leder veien hans gjennom livet? Apostelen sier i v. 2: «denne verdens vis», og «høvdingen over luftens makter, den ånd som nå er virksom i vantroens barn».

Først: *denne verdens vis*. Mennesket følger strømmen og gjør som de andre gjør; det ser på verden og retter seg etter skikken som rår. Er skikken grov, blir det selv grovt; er skikken finere, lever det også penere. Det kan altså ta mange skikkelser, men i alle hører det verden til, de mange som går på den brede veien.

Men er så verden sin egen herre? Er det den som egentlig styrer? Nei, sier apostelen: Verdens gang bestemmes av høvdingen – høvdingen over luftens makter. Kristus kaller ham også denne verdens fyrste (Joh 12,31), og Herren blir nok ikke gjort til løgner i det ordet heller.

Vi skal aldri glemme at det er to åndelige riker og to fyrster som kjemper om menneskesjelene: Kristus og Belial, Mikael og dragen, slangen og kvinnens ætt, den sterke og den som er sterkere. «Mikael og hans engler stred mot dragen. Og dragen og hans engler stred» (Åp 12,7). Det er en strid som varer så lenge verden står.

Styringsformen i mørkets rike er løgn og mord, bedrag, synd og død; Kristus sier jo at denne verdens fyrste er løgnens far og en drapsmann fra begynnelsen (Joh 8,44). Undersåttene i det riket er, foruten de falne englene, alle vantro mennesker på jorden og i helvete.

Styringsformen i Kristi rike er nåde og sannhet – rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd (Rom 14,17). Skriften sier: «Rettferd og rett er din trones grunnvoll. Nåde og sannhet går fram for ditt åsyn» (Sal 89,15). Og undersåttene i det riket er, foruten de gode englene, alle troende mennesker på jorden og i himmelen.

Å sjel, tenk deg om, ja, stans opp og si:
Hvor vil du nå hen, og hvor fører din sti?
Hva ende skal du en gang få?
Å stans! Hvorfor styrter du blindt fram din vei?
Å skjelv og vik unna for snaren Satan la for deg!
Vend om! La deg ikke bedra!

21. oktober

> «For trellkvinnens sønn skal ikke arve sammen med den frie kvinnens sønn» (Gal 4,30).

Tusenvis av mennesker som ellers er svært opplyste, vet ikke at det i kristenheten finnes to åndelige riker. Det første er et lovens rike, der en får alt etter egen fortjeneste, slik apostelen sier: «Den som har gjerninger, får ikke lønnen av nåde, men som noe han har fortjent» (Rom 4,4).

Det ville Kristus vise oss da han fortalte om dem som hadde arbeidet hele dagen i vingården og båret dagens byrde og hete: De fikk ingen nåde, men bare det de hadde fortjent, bare dagslønnen, fordi de «hadde gjerninger» (Matt 20,1–16). Slike mennesker kalles i Skriften tjenere, treller og trellkvinnens sønner; de får bare det de har fortjent.

For det andre finnes det et nådens rike, der det aldri går etter vår fortjeneste. De som hører til der, har en stadig nåde. Enten det går dem godt eller dårlig, står de alltid i den samme nådestand. Det er nemlig en som står inne for dem, og han har gjort at de ikke blir dømt etter loven, og at ingen synd blir tilregnet dem.

Slik står det i Rom 4: «Den derimot som ikke har gjerninger, men tror på ham som rettferdiggjør den ugudelige, han får sin tro tilregnet som rettferdighet.» Og slik priser også David det menneske salig «som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger» – og som Herren «ikke tilregner synd» (v. 5–8). Disse kalles i Skriften barn, sønner og den frie kvinnens sønner; de skal «bli i huset» (Joh 8,35) og få arven.

Paulus taler her om tjenere og barn i huset, særlig i Abrahams hus, som er så viktig og har så mye forbilledlig i seg. Med disse ordene har han pekt på noe svært lærerikt som mange ikke har tenkt over: Midt i våre familier har Gud stilt fram et talende bilde av sine nådeordninger.

Er det ikke sant at de kjære barna i huset lever i et slikt nådeforhold i det timelige at de aldri kommer i gjeld, hvor mye de enn bruker hver dag, og hvor lite de enn arbeider? De får alt de trenger, fritt og for ingenting: mat og drikke, klær, stell, seng og oppdragelse.

Og selv om de kanskje ikke tjener det minste, men bare bruker, kommer de likevel aldri i gjeld. Til slutt, når de i mange år har tatt imot alt dette gode, skal de også få arven.

Med tjenerne i huset er det annerledes. Kanskje skaffer de med tungt og trofast arbeid alt det huset lever av, men med dem føres det regnskap. Har de i løpet av året tatt ut mer enn den avtalte lønnen, står de til slutt i gjeld – og å arve i huset er det ikke tale om.

Men barna kommer aldri i gjeld, det sier jeg igjen, enda de bruker så mye og ikke tjener noe.

Er ikke dette en underlig styring? Og hvordan kommer det seg at barna ikke kommer i gjeld? Det kommer bare av at en aldri fører regnskap med dem. «Det er jo barna», sier en; «hvem fører vel regnskap med barna så lenge de spiser ved farens bord og lever som barn i huset?»

Se der Guds rikes hemmelighet! Med barna føres det aldri regnskap. Om vi står i gjeld eller er gjeldfrie, avhenger bare av om vi er tjenere eller barn, «trellkvinnens sønner» eller «den frie kvinnens».

Se i din egen familie det sanne bildet av nådens rike, det bildet som Skriften så ofte har brukt. Slik det er med dine barn, er det også med dem som er i Kristus og lever som barn hos Gud: Det føres ikke noe regnskap med dem. De er det folket som Gud ikke tilregner synd. De lever av nåde, for sin førstefødte brors fortjenestes skyld, og derfor står de i en stadig barnenåde.

Å, er det sant, er det mulig at det finnes et slikt nådens rike på jorden også? Ja, det er sant! Skriften kan ikke gjøres til intet, selv om våre ustadige hjerter, gjennomtrukket av lovsinn, ikke klarer å holde fast på denne salige trøsten.

Men så sant Skriften ikke lyver, er det slik med alle troende: Gud tilregner dem ingen synd til fordømmelse. De er Guds elskede barn og står i den samme nåden hos Gud i den dårligere som i den bedre stunden – både når de gleder seg over å ha fått kraft til å gjøre noe godt, og når de er engstelige for sine synder og dårskaper, så de må «skrike ut» fordi hjertet «stønner» (Sal 38,9).

De står i den samme nåden når de smaker og ser at Herren er god, og når de under lang tørke får malurt og galle å spise.

For hvis det ikke er slik, men vi bare er velbehagelige for Gud i de stundene da vi får nåde til å være mer fromme og hellige, da kommer jo rettferdigheten av våre gjerninger, og da er Kristus død uten grunn (Gal 2,21). Da er vi i et gjerningenes rike, som hersker over nåden, og ikke i et nådens rike, som hersker over gjerningene.

Det skal ikke nektes at dette er den største galskap for vår fornuft. For alt som er i oss – følelse, fornuft og samvittighet – er så fylt av lovsinnet at vi uopphørlig blir dratt ned i dets forestillinger.

Men skal vi også for alvor tro slik vi av naturen synes og føler? Det ville jo være å falle fra troen. Nei, nådens rike, der ingen synd blir tilregnet, er summen av hele Kristi fortjeneste og av alt Skriften vitner om den. Gud være evig lovet for sin usigelige gave!

Ja, deg, o Gud, skje lov og pris
at vi som barn på barnevis
får tro ditt ord for intet;
at syndere får komme fram
og se seg salige i Guds Lam,
og dette alt for intet.

For all den synd som i oss bor,
har vi en nåde alltid stor,
så den all synd vil dekke.
Og om vi lider nederlag,
så rekker likevel nådens dag
hos Gud – og det for intet.

22. oktober

> «Du dåre! Det du sår, får ikke liv uten at det dør. … Men Gud gir det et legeme slik han vil» (1 Kor 15,36.38).

Det er som om apostelen her ville si: Du dåre, som et øyeblikk kan holde for urimelig og umulig det du daglig ser for dine øyne i et langt mindre viktig tilfelle! For Gud gjør de døde, tørre frøkornene fruktbærende nettopp ved at de råtner i jorden, så de står opp i nye, levende og enda vakrere skikkelser.

Du kan ikke fatte at Gud kan gi våre legemer en oppstandelse når de er lagt i jorden og har gått i oppløsning. Likevel ser du at de ubetydelige frøkornene av hvete eller annet slikt blir verdiget med en oppstandelse.

Hver vår ser du oppstandelsen for dine øyne. Du ser hvordan såkornet blir lagt helt tørt i jorden om høsten og ligger der som bortkastet. Det råtner, og om vinteren er det stivfrosset under et stort, tykt likklede av snø og is, mens harde, kalde vinterstormer farer over den vide graven. Gjennom vinterens lange måneder og mørke netter er såkornet for deg som om det var helt borte og tapt.

Men hvordan går det? Til slutt kommer den lengtede våren, og solen vender tilbake i all sin strålende prakt. Ved solens varme løser Skaperen nå opp likkledet og byr de døde å stå opp. Nå kommer tusenvis av nye, levende og friske skikkelser opp av jorden – grønne strå som siden gir bonden igjen det kornet han sådde, mange ganger mer.

Dette har Gud stilt fram for alles øyne, og ingen undrer seg lenger, bare fordi vi ser det hvert år.

Sannelig, hadde vi ikke fra fødselen av vokst opp med å se hvordan dette døde, tørre, bortkastede kornet står opp igjen om sommeren, ville vi nok også synes at det var høyst underlig og utrolig.

Men nå er vi så vant til det at vi knapt klarer å tenke over at det er et under. Nei, vi sier bare: «Det vokser», og tenker ikke over at denne veksten likevel er et virkelig skaperverk; for hele verden med all sin kunst kan ikke lage ett eneste grasstrå. Når spiren kommer opp av jorden, er det et slikt skaperverk, og det har sin kime i det samme kornet som råtnet i jorden – altså en oppstandelse fra de døde.

Ja, hele verden kan ikke gjøre noe slikt; det er den allmektige Skaperens eget verk. Men den samme Gud åpenbarer for oss at han vil gjøre på samme måte med våre legemer: Han vil la også dem bli begravet i jorden og gå i oppløsning, men en dag stå opp igjen, når evighetens store sommer nærmer seg og «rettferdighetens sol» går opp for oss «med legedom under sine vinger» (Mal 3,20).

Når denne allmektige Gud sier oss at han da vil by våre døde legemer å stå opp, synes vi det er urimelig og umulig. Fortjener vi ikke tiltalen: «Du dåre»?

Tenk etter enda en gang: Vi kan se at de ubetydelige frøkornene av rug, hvete og lignende står opp. Likevel vil vi tenke at de store, dyrebare frøkornene – våre legemer, så underfullt skapt og kjøpt for en så høy pris, og så høyt æret at Guds egen Sønn tok på seg et menneskelegeme – ikke skal ha den æren som hvete og rug har, å stå opp!

Og hvorfor? Bare fordi vår arme fornuft ikke fatter hvordan det er mulig at den Allmektige kan gjøre det han har sagt. Fortjener vi ikke å kalles dårer?

Men den egentlige og store dårskapen består i at vi ikke stanser og tenker over at det her er tale om et nytt, stort skaperverk av den allmektige Gud.

Det sier apostelen her: «Gud gir det et legeme slik han vil.» Gud – ikke du, menneske, og ikke frøkornet selv, men Gud, Skaperen, han som en gang skapte hele jorden og alle himmellegemene av intet – du dåre, det er han det er tale om her! «Gud gir det et legeme slik han vil.» Det avhenger bare av hans frie behag. Hva er lettere for den allmektige Skaperen enn å gjøre det han vil?

Men se her hvordan vi helt umerkelig blir dårer når vi bare forakter Gud, hans makt og hans ord! Vi rekker ikke å merke det før vi er så blinde i åndelige ting at vi har mistet de første begrepene om Gud, de som selv hedningen har

bare ved å betrakte skaperverket. Da undrer vi oss over om det ene og det andre er mulig, enda det er den allmektige Gud vi taler om.

Se, vi skal vokte oss for forblindelsens straffedom. Gud er stor og hellig. Den som ikke ydmykt vil bøye seg under hans sannhet og makt, ham forblinder han. Gud gjør «verdens visdom til dårskap» (1 Kor 1,20). «Mens de ga seg ut for å være vise, ble de dårer» (Rom 1,22) – virkelige dårer, som nå kan nekte det vi ellers ser med øynene: at Gud med letthet kan gjøre alt han vil.

Det høstlige korn som i jorden blir lagt,
skal vinterens måner ei øde;
ved vårsolens blikk blir det fullendt og bragt
til sommerens gylne grøde.

Så, varmet av evighetens lys
og gjemt til en saligere tid,
skal den troendes legeme opp av sitt grus
stå fram i skjønnhet omsider.

Så hegn med den nattlige freden, du jord,
de døde som hviler i deg!
Når natten en gang er forbi, skal vår Gud
ei glemme hva han har betrodd deg.

Når jordens grunnvoller skjelver en gang
og tidenes løp er fullendt,
skal Skaperen selv kreve av deg igjen
hva her i skrøpelighet ble jordet.

23. oktober

> «Legg derfor av all ondskap, all svik og hykleri, misunnelse og all baktalelse» (1 Pet 2,1).

Det er jo et forferdelig tegn på vår dype fordervelse at vi – ofte uten å vite noen egentlig grunn – heller hører og taler om det onde hos nesten enn om hans gode egenskaper.

Selv er vi så ømfintlige for vårt eget navn at vi ikke lett tåler at noen sier det minste vondt om oss; hver og en vil helst at hele verden bare skal ha godt å si om ham. Likevel tåler vi ikke å høre andre bli omtalt på beste måte.

Fra denne sæden som den gamle slangen har sådd i mennesket, har det strømmet ut et syndevesen som er blitt så allment at knapt to eller tre kan komme sammen uten at et menneske snart blir gjenstand for en kjærlighetsløs og lite hensynsfull samtale.

Ja, finnes det ikke såkalte venner og kjente, til og med slektninger, som rett og slett besøker hverandre bare for å hente stoff til onde tanker og fortellinger om hverandre?

Finner de da noe virkelig ondt å si, blir det gransket svært utførlig og omstendelig, grundet på, forklart og malt ut; og det heter å *forråde* og *baktale* sin neste. Allerede dette er en åpenbar synd mot kjærlighetens hellige lov: «Det dere ikke vil at menneskene skal gjøre mot dere, skal heller ikke dere gjøre mot dem.»

Men vanligvis er det ikke nok med å omtale, forklare og spre det onde som virkelig er der. Gjerne kommer en med sine små tilføyelser og videre slutninger – også om de indre motivene og hensiktene – slik at det onde blir enda verre.

Og når nå hver og en som forteller det videre, har det samme onde hjertelaget som legger til og forstørrer nestens feil, går det slik at jo lenger fortellingen løper, desto større og mer utbygd blir den. Til slutt kan en knapt kjenne igjen den lille smule sannhet som var det første frøkornet og opphavet til den fortellingen som nå har vokst seg uformelig stor.

Slikt opplever vi jo nesten hver dag. Måtte hver den som ennå har noe frykt for Gud og for synden, vokte seg vel for å ta del i slike oppdiktninger! Ellers kan en svært lett komme til å gjenta noe som opprinnelig ikke var noe mindre enn en løgn diktet opp av hevn og uvilje.

Tror du Gud lar det gå upåtalt hen at du, enten av godmodig tankeløshet eller av en skjult ondskap, straks tror og gjentar alt det mennesker forteller? På den måten blir mange en avskyelig baktaler, uten egentlig å ha villet det.

Men alt som rår blant verden og hyklerne, blir en fristelse for Guds barn – og slik også denne tilbøyeligheten til å tenke og tale ondt om visse mennesker. For også der den gode, villige ånden og kjærligheten bor, har en likevel ennå det fordervede kjødet igjen, det gamle hjertets ondskap.

Derav kommer det som de gudfryktige så ofte med smerte merker og erkjenner, men som de uvaktsomme overser: at deres syn på et menneske, deres dom og deres blikk ofte bare avhenger av hvordan det mennesket forholder seg til *dem selv*.

Er et menneske bare velvillig mot *meg* og tenker og taler godt om meg, kan jeg så lett tyde alt hos det mennesket til det beste, selv om det ellers ikke er det beste menneske.

Men har et ellers langt mer fullkomment menneske bare kommet til å *krenke meg* – for eksempel kommet med en ubehagelig bemerkning til meg, vist meg ringeakt eller stilt min ære i skyggen ved et eller annet fortrinn – straks har mitt onde hjerte en viss skjult tilbøyelighet til å lete etter feil hos det, og om mulig forstørre og spre dem.

For et motbydelig uhyre er ikke det falne menneskehjertet! Bare fordi for eksempel hovmodet ditt er blitt såret av en bemerkning, skal du prøve å finne på og si alt ondt om din neste!

Kan han ikke likevel være et hederlig menneske selv om han har irettesatt deg? Eller om det har behaget Gud å velsigne ham med en eller annen gave eller utmerkelse framfor deg – kan han ikke likevel være et hederlig menneske? Hvorfor skal du søke sak med naboen din bare fordi åkeren eller handelen hans synes mer velsignet enn din?

Hvor mange har ikke av en slik privat og skjult grunn i det onde hjertet begynt å tenke og tale ondt om det samme mennesket som de før hadde elsket i mange år, og som de på den tiden bare så godt hos!

Det er svært nyttig for en kristen tidlig å legge merke til denne falskheten og listen i det onde hjertet. Vi ser jo stadig eksempler på at onde eller gode dommer avhenger av den enkeltes vilje og tolkning. Den samme saken som for et uvillig

menneske kan bli helt svart, er for en annen, som vil personen vel, en ubetydelighet, kanskje noe helt uskyldig, ja, prisverdig. Slik kan dommen avhenge av tolkningen.

La oss tenke godt over dette og vokte oss for vårt eget hjerte. La oss vokte oss for å følge de tankene og følelsene som stiger opp i oss mot dem som på en eller annen måte har krenket oss.

Ja, sannelig: Rører misunnelse og hat seg mot din neste i din sjel, kjenner du i hjertet en lyst til å kaste deg over ham, og brenner den og den historien om ham i sjelen din – å, vokt deg da! Da er en mørkets makt til stede.

Mitt hjerte er så ondt, o Jesus Krist,
så fullt av løgn og av bedrag og list.
Å, *skap det om*, forny det, du som vet
at bare du, o Herre, makter det.

Lær meg å leve helt i alt for deg
og elske nesten her slik som meg.
Ha akt på alle veier som jeg går,
og frels meg fra Satans list og makt.

24. oktober

«Gjør dette til minne om meg!» (Luk 22,19).

Spørsmålet er: Hva har den kjære Herren hatt for øye med den hellige nattverd, denne underfulle og høye innstiftelsen? Hva var egentlig hensikten hans med den?

Mange kristne får aldri noen rett forståelse av nattverden eller av hva det vil si å ta imot den verdig. Derfor får de heller ikke den trøsten og gleden som nattverden ellers gir – bare fordi de ikke vet eller ikke tenker over hva Kristus mente med den.

Å si alt det Herren har ment med den, blir nok først mulig i evigheten, der alt blir forklart. Men noe av det kan vi forstå. Denne gangen vil vi bare se på nattverden som et minne om Kristi forsoningsdød. Herren sa:

Gjør dette til minne om meg. For det første kan vi godt forstå at han ikke innstiftet dette minnemåltidet for *sin egen* skyld, men for å tjene *oss*. For alt det Kristus gjorde på jorden, gjorde han for oss, slik han selv sier: «Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til en løsepenge i manges sted» (Matt 20,28).

Legg da merke til hvor mye nåde det ligger bare i dette, at han innstiftet et måltid til minne om seg selv.

Kristus kjente nemlig sine barns svakhet og den tunge veien de skulle vandre gjennom dette livets ørken og jammerdal. Han visste hvor ofte de ville være nær ved å gi opp på veien. Med sine svake, ømme og redde hjerter, under en daglig og uopphørlig strid med kjødet, verden og Satans list og piler, ville de bli trette, syke, sårede, matte og motløse.

Han visste også at de likevel skulle ha all sin trøst, kraft og vederkvegelse i *ham*. Når de bare tenkte levende på *ham*, skulle de igjen få nytt liv, mot og styrke til å fortsette vandringen.

Videre visste han at det som mest ville ta motet fra dem og gjøre dem forsagte og engstelige, var deres egne *synder*, feil og skrøpeligheter. Men han visste også at de mot alle synder ikke hadde noen annen trøst enn hans lidelse og død, hans ofrede legeme og blod, som var gitt til syndenes forlatelse.

Derfor innstiftet han dette minnet om sin forsoningsdød og sa: Barn, kom ofte sammen her! Når det begynner å bli mørkt for øynene deres og dere holder på å gi opp, så kom sammen, ta imot mitt legeme og blod og tenk på meg.

Kort sagt: Han ville sette opp hvilehytter langs veien vår, der de trette vandrerne kunne gå inn og styrke seg med himmelbrødet, hans legeme og blod, og med minnet om ham.

Dette minnet om forsoningens under er sannelig til gagn i alt for det indre menneske. Det vekker oss når vi er blitt glemsomme og sløve. Det renser øynene våre for støvet som legger seg på dem under vandringen. Det maler både synden og nåden med de rette fargene. Det trøster og styrker, og det gir våre nedslåtte hjerter tilbake den freden og gleden barnetilliten har. Det løfter sjelene våre fra jorden og vender dem mot himmelen.

Men Kristus innstiftet ikke bare en minnefest i sin nattverd; han gir oss også sitt legeme og blod å ete og drikke. Av det, og av de ordene han talte idet han rakte fram velsignelsens beger, forstår vi at det først og fremst var en gave han ville gi oss. Hans ord var: «Dette er mitt blod, den nye pakts blod, som utgytes for dere og for mange til syndenes forlatelse.»

Disse ordene viser hva som var hovedsaken: Han ville trøste oss mot våre synder og gi tyngede samvittigheter fred. For det eneste han sa om sitt blod, var at det var den nye pakts blod – og at det ble utgytt til syndenes forlatelse.

Se her hva Herren tenkte, og hvilket hjertelag han har! Det var ikke nok for ham å utgyte sitt blod til syndenes forlatelse. Han ville også på den sterkeste og mest inntrengende måten forvisse oss om at vi har del i denne forsoningen; han ville at vi virkelig skulle bli trøstet og glade over den. Og dette ligger ham så varmt på hjertet at han legger sitt eget blod i munnen vår og sier: «Drikk av det alle» (Matt 26,27).

Det er som om han sier: Her har du en kraftig motgift mot syndene dine, så de ikke skal få makt til å fordømme deg. Her skal du selv få løsepengen i hånden, så du kan vite at nettopp du, du, du har del i den. Dette er mitt blod, den nye pakts blod, som blir utgytt (bare) til syndenes forlatelse.

I dette blodet blir det opprettet et nytt testamente, en ny pakt mellom Gud og dere – ikke slik som den gamle. Den gamle krevde og fordømte; den nye gir og forsoner. Den gamle sa: Gjør, gi! Den nye sier: Tro, ta imot! Og den gamle paktens blod var blod av bukker og kalver; den nye paktens blod er Guds Sønns blod. Og dette mitt blod blir utgytt til syndenes forlatelse.

Se, det er dette Herren vil si. Her er en uuttømmelig kilde til trøst for alle som plages av synd og samvittighetskval – om de bare ville stanse, bli stille og tenke grundig over hva Herren her gjør og sier.

Hør, mitt hjerte, hvorfor gråter,
hvorfor klager du igjen?

Hvorfor er du redd på nytt?
Du har jo en slik en venn!

Er han ikke lenger den samme?
Er han ei din Frelser mer?
Vil han ikke deg annamme
med de andre syndere?

Ga han ei sitt hjerteblod for deg?
Har du ei hans kjærlighet fornemmet?
Er det intet som kan røre deg
i alt det han har gjort for deg?

25. oktober

> «De som hører Kristus Jesus til, har korsfestet kjødet med dets lidenskaper og lyster» (Gal 5,24).

Dette er et skremmende, ja, forferdelig ord for den som ennå ikke er kommet langt i å dø fra sitt gamle *jeg* og svøpe seg helt inn i Kristus, men fortsatt tror at dette er noe vi skal klare selv. For ikke å tale om dem som ikke har fått noen førstegrøde av Ånden, men er kjødelige også i sinnet – og det er *fiendskap mot Gud og hans lov* (Rom 8,7).

Vi må derfor aldri glemme hvor det gamle mennesket begynner å dø og det nye å vokse fram: Først må vi være døde *fra loven i samvittigheten*. Vi må være frigjorte, glade og salige i Kristus og ha både vår rettferdighet og vår helliggjørelse i ham.

Se, her begynner det. Før en er kommet dit, kan en nok være vakt, men en tror ennå ikke og er ikke frigjort. Da er alt forgjeves, engstelig, tungt, tregt, vanskelig og umulig, og en er som en redd trell. Paulus viser jo at vi ikke kan *bære frukt for Gud* eller tjene i Åndens nye vesen før vi er døde fra loven og løst fra det som holdt oss fanget (Rom 7,4.6).

Men når jeg i troen kan si med Paulus: «Jeg er ved loven død for loven for å leve for Gud» (Gal 2,19), da betyr det dette: Jeg har prøvd å oppfylle loven for å bli rettferdig, men er blitt gjort til skamme. Jo mer jeg strevde, desto mer fordømt, rådløs, maktesløs og hjelpeløs ble jeg – «jeg døde».

Men alt det jeg søkte, fant jeg i en annen, i Kristus. I ham er jeg rettferdig, ren og salig. Han er min *rettferdighet*.

Og mer enn det: Siden trodde jeg at det var *min* sak å gjøre meg hellig, og jeg satte inn alle krefter. Jeg skulle be, jeg skulle kjempe, og alt dette gjorde jeg til noe jeg selv måtte bære og arbeide fram.

Men også dette slo feil. Jeg maktet ingenting. Jeg kunne ikke tro, og jeg kunne ikke be. Jeg dugde ikke engang til å «tenke ut noe som av meg selv» (2 Kor 3,5), ut over det min Herre hver stund virket i meg. Da forsto jeg at også min helliggjørelse var Herrens frie nåde og gave, og jeg ble til intet – «jeg døde».

«Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg» (Gal 2,20).

Se, når Kristus på denne måten er blitt både min rettferdighet og min helliggjørelse, og jeg hver stund holder meg til ham i alt – da, og først da, blir det sannhet at jeg blir helliggjort og at mitt gamle menneske dødes. Da blir ikke bare syndens utbrudd holdt nede. Da dødes selve hjertet og livet i det gamle mennesket: den dype, grenseløse selviskheten, selvinnbilningen og egenkjærligheten.

Med det gamle mennesket menes alt det onde vi har fått med oss fra naturen, i arv fra Adam. Først og fremst er det den selviskheten vi nettopp nevnte: egenkjærligheten og de høye tankene vi har om oss selv. Det var her slangen sådde sitt frø, da han sa til våre første foreldre: «Dere vil bli slik som Gud» (1 Mos 3,5).

Fra denne kilden flommer en forferdelig syndeflod ut gjennom hele vår natur. Den viser seg i sinnelag og lyster, i tanker, ord og gjerninger: hovmod, gudsforglemmelse, sikkerhet, vantro, kulde, ulydighet, selvrådighet, latskap, vellyst, urenhet, stolthet, vrede, utålmodighet, vranghet, hat, misunnelse, grådighet, falskhet, løgn, baktalelse og mange andre synder og laster. Slik ser det gamle mennesket ut.

Det nye mennesket, som skal komme fram og vokse i oss, er derimot det nye livet som Den Hellige Ånd føder i hjertet ved troen. Det er egentlig *å få del i guddommelig natur* (2 Pet 1,4).

Det viser seg i at vi kommer i et nytt forhold til Gud, som barn til sin far. Vi får barnets tillit, kjærlighet, mildhet og ydmykhet, gudsfrykt og redsel for synden. Vi får kjærlighet til Guds lov, til hellighet og rettferdighet, til å forsake og leve et rent liv, og vi får saktmodighet, tålmodighet, oppriktighet og mer til. Alt dette ser vi i fullkommen form hos Kristus, han som er avbildet av Guds vesen (Hebr 1,3).

Når det gjelder det nye mennesket i oss, er barnet riktignok lite når det er nyfødt, men likevel hellig og velbehagelig for Gud. Slik var også Kristus liten og uanselig da han lå i krybben, men han var likevel Guds Sønn, unnfanget ved Den Hellige Ånd, dyrebar og elsket av Gud, engler og mennesker.

Dette hellige barnet vokste opp i det syndige Nasaret og gikk fram i visdom og alder og i velvilje hos Gud og mennesker (Luk 2,52). Til slutt nådde han målet for sitt liv gjennom mange kamper, lidelser og fristelser.

På samme måte skal det nye mennesket i oss – Kristus i oss – vokse i nåden, selv om det er omgitt av restene av den gamle Adam og av fristelser fra verden og onde ånder. Slik skal Kristus mer og mer *alene* virke og råde i oss og bli mer og mer vårt alt. Imens er det gamle mennesket naglet til korset; det lider daglig og blir mer og mer avkreftet, kvalt og drept.

Trette hjerte, du som lider
korsets byrde, harde strider,
syndens tyngde, bitterhet;
du elendige og svake,
du som ofte må deg klage
over synd og usselhet:

Med all synd til Jesus ile!
Søk hos ham alene hvile
i all glede, i all sorg!

Om det går deg vel, om ille,
bli for ham mer og mer stille!
Han er deg en sikker borg.

26. oktober

«For så mange som drives av Guds Ånd, de er Guds barn» (Rom 8,14).

Dette er det store, avgjørende kjennetegnet på at vi er Guds barn. Av alle mennesker på jorden er bare de Guds barn som drives, styres og ledes av Guds Ånd gjennom livet.

Guds Ånds barn er Guds barn. Alle Guds barn drives av Guds Ånd, og de som ikke drives av Guds Ånd, er ikke Guds barn. Dette ordet gir oss altså det store, allmenne kjennetegnet som skiller Guds barn fra alle andre mennesker.

Over hele verden kan vi se denne store forskjellen. De fleste mennesker lever bare etter kjødet – enten fritt og grovt, etter sine egne lyster og slik verden lever, eller på en finere måte, ved å bygge opp sin egen rettferdighet, men uten å la seg styre av ordet og Ånden.

Men der Kristi evangelium er, finnes det ved siden av dem også et annet folk – et folk som stadig er opptatt av dette spørsmålet: Hvordan skal jeg tro rett og vandre etter Kristus? Dette folket har sine skrøpeligheter og klager over dem. Men hovedsaken for dem er likevel å tro og leve etter Kristus, å døde sitt kjød og bekjenne sin Herre både i ord og gjerning. Derfor går hele livet deres i motsatt retning av verdens.

Slikt kan kjød og blod aldri virke; det skjer bare ved Guds Ånd. Og «så mange som drives av Guds Ånd, de er Guds barn».

Guds barn – egentlig «Guds *sønner*»! Hvem kan tro og fatte noe så stort? De som har lett for å tro dette, tenker nok ikke over hva ordene betyr. Og de som tenker over hva ordene betyr, kan aldri her på jorden tro det fullt ut. Det er altfor stort; det får ikke plass i våre trange hjerter.

Tenk: barn av den store, allmektige Skaperen – ikke tjenere eller tjenestepiker, men *barn*, *sønner og døtre*!

Hvor stort dette er, kan vi ane når vi ser på de ordene apostelen bruker her. Han sier at er vi barn, er vi også medarvinger med den enbårne Sønnen – «Kristi medarvinger» (Rom 8,17). Og litt senere sier han at Kristus skal være «den førstefødte blant *mange brødre*» (v. 29).

Men hvordan skal vi forstå dette? Å være noens barn i egentlig forstand betyr jo vanligvis å være født av ham. Kan vi virkelig være Guds barn på den måten?

I én forstand er riktignok bare Faderens «enbårne» Guds Sønn, for han er født av Faderen fra evighet og er Gud av *natur*. Men i en annen forstand er også alle Guds barn på jorden *født av Gud*, for ved Ånden er de blitt «en ny skapning» (2 Kor 5,17). Vanligvis kan en bli noens sønn på to måter:

Den første er ved *fødsel*, den andre ved *adopsjon*. Det har behaget den store Gud at vi skulle være hans barn på begge disse måtene. Om adopsjonen taler apostelen i Ef 1 når han sier at Gud «har forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, etter sin frie viljes råd» (v. 5).

Om fødselen taler Johannes ofte, som når han sier om Guds barn: «De er ikke født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men *av Gud*» (Joh 1,13). Og igjen: «Hver den som er *født av Gud*, gjør ikke synd, fordi Guds sæd blir i ham. Han kan ikke synde, fordi han er *født av Gud*» (1 Joh 3,9).

For et himmelens under på vår syndige jord! Den bærer ennå levende Guds barn, født av Gud. «Å dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos Gud! Hvor uransakelige hans dommer er, og hvor usporlige hans veier» (Rom 11,33). At vi er *Guds barn*, er summen av alt den treenige Gud har gjort for mennesket som Skaper, Forsoner og Helliggjører.

Synes du det er altfor mye at du skulle være et Guds barn, så tenk på at det var nettopp til dette Gud skapte mennesket i begynnelsen. Han skapte det i sitt bilde og gjorde det til arving over alt han hadde gjort; ja, han gjorde også himmelens boliger i stand for det.

Men, sier du, vi er jo falne, vi er fulle av synd! Tenk da på at det var nettopp derfor Gud ga sin enbårne Sønn: Han skulle bli menneske som vi og ved sin lydighet til døden vinne tilbake det barnekåret vi hadde mistet. Synes du det er urimelig at du skulle være Guds barn når du kjenner så mye synd hos deg selv, så tenk på alt Kristus har gjort nettopp for dette.

Men du sier kanskje igjen: Ikke alle mennesker er jo Guds barn i ordets rette betydning bare av den grunn. Da er svaret: Derfor blir vi også født av Gud, født av Ånden.

Kanskje kjenner du mye ondskap og strid i kjødet, men kan likevel aldri synde med fritt forsett. Du kan ikke *gjøre* synd, for «Guds sæd» blir i deg, og Guds Ånd kjemper mot synden i deg, refser, trøster og leder deg. Tenk da på ordene i teksten vår: «Så mange som drives av Guds Ånd, de er Guds barn.»

Ser vi altså på grunnene for vårt barnekår – den treenige Guds egne gjerninger – må vi, tross all vår skrøpelighet og alle hjertets innvendinger, likevel bekjenne: Så sant Gud er større enn vårt hjerte (1 Joh 3,20), så sant er vi virkelig Guds barn, så *mange* som drives av Guds Ånd.

Pris være deg i evighet,
som oss din nåde viste!
Vi er nå *Guds barn* med deg,
o Herre Jesus Kriste!
Så må nå hver en være glad
og prise Gud i hver en stad:
Han er vår kjære Fader!

27. oktober

«Jeg skammer meg ikke ved evangeliet» (Rom 1,16).

En kunne spørre hvorfor apostelen sier dette. Evangeliet er jo ikke noe å skamme seg over; det er gitt av Gud fra himmelen og er altså det mest ærefulle som finnes på jorden. Hvorfor sier han da at han *ikke skammer seg ved det*?

Uten tvil fordi menneskene likevel gjerne skammer seg ved det.

Mange vil nok mene at dette bare kunne gjelde i apostelens tid, da vantro jøder og hedninger ikke kjente evangeliets herlighet og foraktet det i sin falske

visdom. Det er riktignok sant at Guds evangelium den gang var «for jøder et *anstøt* og for hedninger en *dårskap*», fordi «jøder krever tegn og grekere søker visdom».

Men akkurat slik går det også nå: Kristi evangelium er et anstøt og en dårskap for de fleste, enda de er døpt til hans navn.

Menneskenaturen er den samme til alle tider og på alle steder, hvor mye det ytre enn forandrer seg. Derfor gjelder også hele Guds ord til alle tider og for alle folk, enten det er jøder eller hedninger, muhammedanere eller navnkristne. Overalt skjer det apostelen sier: «Det naturlige menneske tar ikke imot det som hører Guds Ånd til. For det er en dårskap for ham, og han kan ikke kjenne det.»

Ikke bare det: Kristi evangelium står på alle måter i den hardeste strid med alt som ligger dypest i vår natur. Evangeliet angriper det mennesket har aller kjærest: sin *uavhengighet*. Det krever at både forstand og vilje bøyer seg ubetinget under Kristi ord.

Her blir all hovmodig innbilning og all tillit til oss selv slått ned til grunnen; *her blir bare Gud stor*, og mennesket bare en fattig tigger. Slikt kan aldri behage menneskenaturen – for den er det bare pine og død.

Her ligger grunnen til at Kristi ord og Kristi sanne vitner alltid må bli hatet av alt som ikke er født av Gud. Derfor sa også Herren så ofte til disiplene sine at de måtte være forberedt på å bli hatet av alle for hans navns skyld. Han sa at det ikke sto rett til med dem, og at de ikke var hans sanne disipler, om de ikke bar dette kjennemerket hans – om det ikke gikk dem som det gikk Mesteren.

Der verden kan elske evangeliet, der det ikke blir spottet og angrepet, der er ikke Kristi evangelium forkynt i sannhet og renhet.

Men ingen fiende av evangeliet vil ha på seg at han hater det gode og rette. Derfor må fiendskapen alltid kle seg i skinn av iver for sannheten. Så spotter den Kristi sak som *dårskap* eller som noe *falskt* og *ondt*, som fortjener å bli klandret og avskydd.

Kristi disipler og venner er alltid den minste flokken, bare noen få foraktede sjeler, mens hele verden som spotter dem, er den store mengden – den som setter tonen og har anseelse. Da er det lett å forstå at det alltid blir en tung fristelse å skamme seg over Kristus og hans ord.

Å, for mange kristne blir det en usigelig hard kamp å gi avkall på all verdens aktelse for Kristi skyld. De må bli regnet som dårer, se seg foraktet og svertet av sine nærmeste, av vennene sine og av hele samfunnet – enda vi ikke har noe så dyrebart på jorden som menneskers aktelse, vennskap og tillit. Og alt dette skal vi nå gi avkall på.

Skal en holde ut dette i lengden, må Gud selv gjøre et verk i sjelen. For vi taler ikke her om den gudsfrykten som verden kan godta og respektere, men om den sanne og ekte etterfølgelsen av Kristus. Den må nødvendigvis være et anstøt og en dårskap for hele verden, så sant Kristus har sagt: «En tjener er ikke større enn sin herre. Har de forfulgt meg, så vil de også forfølge dere.»

Det er som om han ville si: Påstår de at de hater dere for en feil, for eksempel fordi dere mangler ydmykhet eller mildhet, så husk at *jeg* var «mild og ydmyk av hjertet» – og likevel har de hatet meg.

Skammer du deg ved Herren Jesus, ved hans kors og lidelsesvei?
Se, han skammet seg jo ikke ved å dø i kjærlighet for deg.
Våger du ei la det merkes at du holder av hans navn?
Mer har han på korset våget da han åpnet deg sin favn.

Frykter du en liten vanære, enda den kan bli din død?
Se, han fryktet ikke spotten da han tok på seg din nød.
Vil din sjel seg trekke unna bare for å ha sin fred?
Å, han trakk seg ikke unna, men gikk inn i strid og ve.

Den som ei tør våge, vinner ikke; den er mot som ei er med.
Er du redd for å ofre noe, tre da straks ut av stridens ledd.
Har du hittil skammet deg ved Frelseren som er så god,
skam deg ikke ved å vende om og bli salig i hans blod.

28. oktober

> «Ved ham har vi også ved troen fått adgang til denne nåden som vi står i» (Rom 5,2).

Ordet *adgang* – adgang til nåden – er fullt av himmelsk trøst for arme syndere. Skriften lærer at vi alltid har adgang til denne nåden. Andre steder taler apostelen om «adgang til Faderen» eller «adgang med tillit», og i Hebr 10 kalles det «frimodighet til å gå inn i helligdommen» i Jesu blod – dit Jesus «har innviet for oss en ny og levende vei gjennom forhenget, det er hans kjød».

Å, for en evig trøst at denne adgangen, denne frimodigheten til å gå inn til nådestolen, denne nye og levende veien gjennom forhenget, alltid står åpen for oss! Dette hjelper i alle tilfeller, hva jeg enn måtte oppdage om min tilstand – selv om jeg skulle finne at jeg hittil ikke har trodd, men har vært falsk og levd i selvbedrag, som Judas eller trollmannen.

Selv trollmannen Simon, som lå «i bitterhets galle og i urettferdighets lenker», hadde adgang til nåden, for apostelen sa til ham: «Omvend deg derfor fra denne din ondskap, og be Herren om at kanskje ditt hjertes tanke måtte bli deg tilgitt!»

Selv den lunkne, som fikk høre de harde ordene: «Jeg vil spy deg ut av min munn», hadde likevel adgang til nåden, for Herren la til: «Jeg råder deg at du kjøper av meg gull.»

Så lenge det ennå heter i *dag*, kan derfor alt bli godt igjen, for vi har alltid adgang til nåden; i dag kan vi begynne å fly til den. Nettopp på grunn av denne adgangen formaner apostelen: «La oss derfor med frimodighet tre fram for nådens trone, for at vi kan få miskunn, og finne nåde til hjelp i rette tid.»

Alt hviler på at vi har denne adgangen bare «ved ham», ved Jesus Kristus – at vi har en yppersteprest som kan ha medlidenhet med oss i vår skrøpelighet, en «yppersteprest til evig tid», som «har et prestedømme som ikke kan forandres. Derfor kan han også fullkomment frelse dem som kommer til Gud ved ham, da han alltid lever for å gå i forbønn for dem».

At vi ved troen alltid kan bli i nåden, kommer dels av at vi alltid har adgang til den, dels av at vi har nåden bare «ved Jesus Kristus, vår Herre».

Dermed er den store, trøsterike sannheten sikker og stadfestet av Skriften: Ingen mangler og skrøpeligheter, ingen vekslinger mellom bedre og verre stunder, opphever eller rokker vår nådestand, så lenge vi blir i troen på Kristus og ikke faller helt bort fra ham. Tvert imot: Alt syndig som noen gang kan hende på vandringen, skal bli leget og oppveid av en guddommelig nådeordning, den nådepakten som er grunnlagt i Kristus.

Alt skal bli leget av den evige ypperstepresten, som gikk inn i himmelen med sitt eget blod nettopp for å være vår talsmann hos Faderen. Johannes sier: «Mine barn! Dette skriver jeg til dere for at dere ikke skal synde. Og hvis noen synder, har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige.» Denne talsmannen og denne nådepakten er mektigere enn alt som kan tenkes å hende i hele vårt liv.

Når Åndens lys avslører og refser alt som er syndig hos de troende, møter denne troen mange og tunge prøvelser.

Den ene er blitt kastet over ende av tunge fristelser; nå kjenner han fryktelige trusler i samvittigheten og klager: «Jeg har falt åpenlyst, jeg er skilt fra nåden.» En annen klager under seige fristelser: «Hjertet mitt er falskt, det elsker synden, det er ustadig og overfladisk, jeg våker ikke som jeg skal.» En tredje går gjennom en lang tørketid, innvendig følelsesløs og død som en som sover; han klager og vet ikke hvordan han skal bli virkelig våken og gudfryktig.

All den fordervelsen vi har arvet fra Adam, gjør seg gjeldende på mange slags måter når Ånden lyser på den og refser den.

Er det mulig at all denne elendigheten kan dekkes av nåden? Ja! Bare hvis nåden var det minste avhengig av oss, ville det vært umulig. Her skal det vise seg om du tror ordet om at vi står i nåden bare «ved vår Herre Jesus Kristus».

Tviler du på at nåden kan dekke all den elendigheten du bærer fram for nådestolen, da må du enten grunne troen din delvis på noe godt i deg selv, eller si at Guds Sønn ikke er en fullkommen Frelser og Talsmann hos Faderen.

Dette punktet er derfor overmåte viktig: å holde godt fast på ordene «ved Jesus Kristus» og skrive dypt inn i hjertet den sannheten at vår rettferdighet og fred hos Gud er *bare* i ham som står for Guds åsyn for oss. Ellers er alt tapt, og alt det Skriften vitner om dette, er falskt.

Om rettferdigheten bare delvis kommer av loven, «da er altså Kristus død uten grunn». «For dersom de som holder seg til loven, er arvinger, da er troen blitt unyttig og løftet satt ut av kraft.» Så har vi da sannelig en *evig nåde* hos Gud, så sant den bare kommer «ved Jesus Kristus, vår Herre».

Ja, salig hver sjel som på nåden alltid
i livet og døden har våget!
For bare i den har en synder sin fred
som har mistet all egen ros.
Så takk da for nåden i evighet!

29. oktober

«Dersom Kristus bor i dere, da er nok legemet dødt på grunn av synd, men ånden er liv på grunn av rettferdighet» (Rom 8,10).

Her kunne en spørre: Hvorfor skal de troende dø, når Gud har tilgitt dem syndene deres, og døden er syndens straff? Svar: De troendes død gjør ikke Kristi fullkomne fyllestgjørelse og vår fulle frihet fra lovens forbannelse det minste mindre. For deres død er ingen straff fra Guds straffende rettferdighet.

For dem som er i Kristus Jesus, er døden og alle lidelser bare sunne midler i Farens hånd til å rense dem: De prøver troen, lutrer ånden og knuser fiendene og lenkene deres. Alt skal tjene dem til det beste; «alt hører dere til, enten det er liv eller død».

Dette har Kristi død utrettet. Ved den har hele Guds lov fått sin fulle rett, og ved den er det opprettet en ny pakt. Etter denne pakten er alle som er i Kristus, fri fra syndens lønn, døden, og fra all lovens forbannelse.

For dem er døden «oppslukt til seier». Dødsdagen deres er forvandlet: Den er ikke lenger en straff for synden, men tvert imot den dagen de blir forløst fra døden og all elendighet. Graven er for dem en lønngang inn til Guds paradis, og når legemene deres blir lagt i jorden, er det en såing for det andre livet.

Såkornet som blir lagt i jorden om høsten, skal komme opp neste sommer i en ny, foryngret og vakker skikkelse; selv om det ligger i jorden, er det ikke tapt. På samme måte blir ikke de troendes legemer ødelagt ved døden. De blir bare lagt ned for å stå opp i nye, vakrere skikkelser.

«Det blir sådd i forgjengelighet, det reises opp i uforgjengelighet. Det blir sådd i vanære, det reises opp i herlighet. Det blir sådd i svakhet, det reises opp i kraft. Det blir sådd et naturlig legeme, det reises opp et åndelig legeme.»

Kan en slik død kalles syndens straff eller lovens forbannelse? Tvert imot er den jo en overveldende nåde og velsignelse. Den har som mål og nytte å utrydde synden som bor i de gjenfødtes legemer – de må dø for å bli helt renset. Syndens gift har gjennomtrengt og fordervet legemene deres slik at de, som de spedalske husene i Israel, må rives ned og bygges opp på ny for å bli rene.

Og slik hvetekornet ikke blir levende før det er lagt ned i jorden, skal også våre legemer dø og smuldre opp i støvet for å bli virkelig levende og hellige.

Nå kunne en innvende: De som lever når Herren kommer, skal aldri dø, men bli forvandlet i et øyeblikk.

Hvorfor kunne ikke Herren gjøre slik med hele sitt folk og forvandle dem i et øyeblikk, så de ikke trengte å dø? Til det kan vi bare svare: Gud er visere enn mennesker.

Hvor mange dype og sunne lærdommer og inntrykk ville vi ikke gå glipp av om vi ikke lenger hadde døden for øynene! De troende trenger jo all hjelp mot synden. Vissheten om at vi skal dø, demper ofte det kjødelige og verdslige sinnet.

Døden viser oss både Guds godhet og hans strenghet. Guds strenghet og hans hat til synden ser vi i at han, livets og salighetens Gud, har latt døden komme inn i verden på grunn av synden. Hans godhet og inderlige barmhjertighet ser vi i at han har gitt sin Sønn inn i vår død for å bryte brodden av den og forvandle den til en god søvn.

Så lenge synden er i verden, er døden en velgjerning for de troende. De trenger ennå å be: «Lær oss å telle våre dager, så vi kan få visdom i hjertet!»

Til sist skal de troende også dø fordi de i alt skal følge ham som er hodet deres. Da *han* døde, skulle da *vi*, hans lemmer, være unntatt fra denne ordningen? Når han har gått denne veien til herligheten, skulle da lemmene hans gå en annen vei dit? Det er en stor trøst at vi, når vi dør, følger vår Herre og Frelser, som har gått denne veien foran oss.

Likevel gruer naturen seg alltid for døden, slik mange hellige også har erfart. Derfor er det svært nødvendig og nyttig at troende sjeler tenker godt over dette og fremfor alt husker at *de er i Guds hånd*, i den trofaste Farens og Frelserens armer. Ikke ett hår skal falle av hodet deres uten hans vilje. Selv om døden ser skremmende ut, er det likevel deres kjærlige Frelser som kommer til dem i døden – han som de kjenner så godt.

Det går oss i døden som det gikk disiplene i båten da Jesus kom gående til dem på sjøen. De ble slått av skrekk og sa: «Det er et spøkelse!» Men han sa: «Det er meg. Frykt ikke!» Han som hittil har tatt seg av oss med så stor kjærlighet, skal ikke forlate sine kjære i døden eller la noe hende oss som hans kjærlighet ikke har bestemt.

Gjennom døden skal han bare gi oss det vi så lenge har sukket etter: forløsning fra alt ondt, en fullkommen hellighet og trygghet. Vi skal aldri mer synde mot ham, aldri mer plages av noe mørke i troen, aldri mer anfektes av djevelen og aldri mer savne vår Frelser. Nå skal vi se ham som han er, i Guds paradis.

Vi som alltid har vært fremmede på jorden, fattige, skremte og utrygge, skal nå føres inn i vårt himmelske arverike, i den evige gleden.

Jeg lengter, min Jesus, å stå for Guds tron
i drakten du vant meg ved lidelse og hån;
å stå opp forklaret av graven en gang
og synge din nye, din evige sang.
Å, var jeg der oppe, der Jesus, min Frelser, er!

30. oktober

> «Frykt ikke, du lille hjord! For det har behaget deres Far å gi dere riket» (Luk 12,32).

For en mektig trøst og trygghet dette er for dem som søker Guds rike, men samtidig kjenner mye frykt og svakhet og er redde for at de ikke skal nå fram dit! Ja, for en mektig trøst – bare de kunne våkne opp og se hva et slikt trøsteord fra denne Herren betyr! Når han som har all makt, sier «Frykt ikke», må det jo innebære et løfte om at han skal hjelpe oss fram, hvor ille det enn ser ut for oss.

Men her må vi legge nøye merke til at han ikke taler slik til alle mennesker uten forskjell. Han sier ikke at ingen mennesker trenger å frykte. Nei, han sier uttrykkelig hvem som skal ha denne trøsten: «Du lille hjord.»

Riktignok er Herren i seg selv nådig mot alle mennesker; det kan ingen nekte for. Men likevel er mange i en slik tilstand at de virkelig har grunn til å frykte – og til å frykte det aller verste som kan tenkes, nemlig at de rett og slett skal bli fordømt og aldri få se Guds rike. Til slike sier ikke Herren: «Frykt ikke.»

Her må vi igjen skille mellom ulike sjelstilstander – mens det ennå heter «i dag», og alt ennå kan bli godt, om vi vil høre Herrens røst.

Dette trøsteordet, «Frykt ikke», sier Herren bare til sin lille hjord, bare til de sjelene som han kaller sine får. I Joh 10 ser vi hvordan han taler helt særskilt om fårene: «Jeg kjenner mine, og mine kjenner meg»; «de hører min røst, og de følger meg»; og «ingen skal rive dem ut av min hånd».

Og når han taler om den ytterste dag, sier han hvordan han da skal skille alle mennesker fra hverandre, «likesom gjeteren skiller sauene fra geitene». Sauene skal han stille ved sin høyre side og geitene ved sin venstre.

Alt dette viser hvordan Herren i sine dommer skiller mellom ulike sjeler. Han taler bare kjærlig og trøstende til dem han kaller sine får. Men til dem som står på venstre side, sier han de aller mest forferdelige ord: «Gå bort fra meg, dere som er forbannet, til den evige ild, som er beredt for djevelen og englene hans!»

Hvor trøsterike og kjærlige disse ordene enn er, må vi derfor legge merke til at denne trøsten bare gjelder dem som Kristus kjenner som sine får – ellers blir vi selv bedratt eller bedrar andre. Og han kjennetegner dem slik: «De hører min røst», «de følger meg».

Han sier ikke at de er så gode, så trofaste og så sterke som de burde være, og aller minst at de er syndfrie helgener. Nei, syndere er de nok, og det klager de selv bittert over. Men de skiller seg fra andre mennesker i dette: Mens hele verden lever fritt etter sitt eget hjertes lyster og tanker, lar Jesu får seg likevel styre av hans røst, med alle sine skrøpeligheter.

De spør stadig etter hans ord og etter hva som behager ham. De henger ved ham. Hans ord refser og tukter dem, men det samme ordet trøster dem også og leder dem gjennom hele livet.

Du som så gjerne vil være en rett kristen og ikke kan unnvære din Frelser og hans evangelium, men som plages av så mye og så stygg synd at du frykter for aldri å få se Guds rike; du som ofte er nær ved å fortvile helt og gi opp alt, men som ved en underlig Guds nåde ennå henger ved din Frelser og ikke kan slippe ham og det evige livet: Hør da hva Herren selv sier i teksten vår!

Det er han som til sist skal dømme alle på den ytterste dag, og han er den eneste vi har å spørre etter. For hvem skal jeg tro, om ikke ham? Og her sier han: «Frykt ikke, du lille hjord! For det har behaget deres Far å gi dere riket.»

Hør hvilken mektig grunn vår trøst har: deres Fars gode vilje og velbehag! Her bygges vår trøst og vårt håp igjen bare på den guddommelige majestets egen gode vilje og frie giverglede. Tro fullt og fast at dette også er den eneste rette grunnen.

Så snart du bare er ett av fårene i hans lille hjord, gir han deg derfor riket. Dette var Farens frie behag og gode vilje, for «han har forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, etter sin frie viljes råd».

Og hva er så den evige Farens vilje og velbehag? Herren sier det selv: å gi dere riket. Hvem vil han gi riket til? Dere, som er en liten hjord, full av mangler både i tro og lydighet, i mot og forstand.

Derfor vil han gi dere riket som en fri gave: «For av nåde er dere frelst, ved tro. Og dette er ikke av dere selv, det er Guds gave. Det er ikke av gjerninger, for at ikke noen skal rose seg.»

Men nettopp derfor gir han det til dem som er en liten hjord, ikke til de sterke og modige – selv om disse har mindre å angre og gråte over når det gjelder gjerningene. «For er det av nåde, da er det ikke mer av gjerninger. Ellers blir nåden ikke lenger nåde.»

Og siden vi i virkeligheten alle er syndere, er det nå Farens velbehag å gi riket til dem som kjenner sine synder, bare søker nåde og lever av troen.

Frykt ikke for Herren – i din nød og strid
er han ikke fjern; se, han er din fred!
Skjul deg ved det hjerte som brast for deg,
der er trøst for deg.

31. oktober

> «I lemmene mine ser jeg en annen lov, som strider mot loven i mitt sinn, og som tar meg til fange under syndens lov, som er i mine lemmer» (Rom 7,23).

Dette har vi dessverre altfor mange eksempler på i vårt skrøpelige liv, både i troen og i vandringen. I mitt sinn har jeg også den loven at jeg vil *tro alt det min allmektige Herre har sagt*, selv om det skulle virke aldri så urimelig for min blinde fornuft.

Men hvordan går det? I min blinde og hovmodige fornuft er det en annen lov som tar meg til fange og sier: «Det og det er urimelig, ja, umulig.» Og når *jeg* ikke kan se at det er mulig, tviler jeg på Guds ord og «gjør ham til en løgner».

Dette er jo en fryktelig synd som jeg aldri vil begå. At jeg likevel begår den, viser tydelig at jeg blir «tatt til fange under syndens lov».

Eller hvordan går det deg for eksempel med trosartikkelen om *legemets oppstandelse*? I ditt sinn regner du Herrens ord om dette for hellige og sanne, og du tror at Gud er mektig til å gjøre alt han vil og har sagt.

Men så kommer en stund da du fester blikket på noen smuldrende knokler og tenker: «Skal våre legemer også stå opp? Nei, det er urimelig.» Da har den loven som er i dine lemmer – øynene og fornuften – tatt deg til fange.

Ja, det samme skjer jo hele tiden med selve den store hovedartikkelen om *syndenes forlatelse*. Hele din salighet ligger i troen på Jesu blod, at det renser oss fra *all* synd.

Men før du rekker å tenke det, har du begynt å se på en bestemt synd som du lider mest under – hvor stygg den er, og at den aldri tar slutt. Og du tenker: «Det burde da en gang bli slutt med synden; jeg synder jo ennå hele tiden – hvordan kan jeg da tro på Guds nåde?» Og så er du snart tatt til fange under vantroens og fornuftens lov.

Slik er det også når annen nød, mangel og bekymring kommer. Da sier loven i ditt sinn: «Håp på Gud. Han er en allmektig og trofast Far. Frykt ikke, bare tro!»

Men straks hører du en annen lov fra ditt vantro hjerte: «Her finnes ingen hjelp, det er umulig, det er forbi» – og så videre. Slik erfarer vi stadig i vår svake tro at loven i lemmene tar oss til fange.

Og dette skjer ikke bare med troen og håpet, men også med livet. Etter loven i mitt sinn er Guds bud for meg ikke bare hellige og sanne, men også hjertelig

kjære. Men på et øyeblikk blir de som ingenting for meg. Jeg klarer ikke å ta inn over meg at Gud er nær, og frykte ham; det er for meg som om Gud ikke fantes.

Det går meg slik apostelen sier: «Jeg skjønner ikke det jeg gjør. For det jeg vil, det gjør jeg ikke. Men det jeg hater, det gjør jeg.»

Jeg ville være urokkelig saktmodig og mild, men blir på et øyeblikk grepet av vrede og utålmodighet. Jeg ville alltid være ren og fri for alt syndig begjær, men blir tatt til fange under syndens lov, så jeg gjør det jeg hater. Jeg ville være ydmyk mot alle mennesker, tålmodig i trengsel, uselvisk og med sinnet vendt mot himmelen.

Men på et øyeblikk er jeg revet bort fra mitt rette sinn og inn i en tilstand som er en gåte og en forskrekkelse for meg. Hva er alt dette, om ikke nettopp det apostelen sier her: Jeg blir tatt til fange under syndens lov, som er i mine lemmer? Og hvem kan si hvor ille det da kan gå?

At Ånden likevel beholder seieren, kommer av at sjelen under alt dette blir værende i det hellige sinnet. Dette sinnet reiser seg stadig mot kjødet og strider mot synden. Med anger og tro blir sjelen reist opp igjen ved nådestolen og får ny trøst, ny lyst og ny kraft til å fortsette vandringen etter Ånden.

Det kommer også av at sjelen bare blir desto mer gudfryktig gjennom alle de ydmykende erfaringene. Den lærer stadig bedre å kjenne sin svakhet og syndens fryktelige makt, og den drives stadig mer til bønnen og ordet for å søke hjelp der.

Her er det svært viktig å legge merke til hvordan det går. For begynner sjelen tvert imot å holde seg mer og mer borte fra nådestolen, trives i synden og unnskylder den, da vitner det om at det går tilbake, ja, om søvn eller død.

Men blir synden tvert imot stadig mer forferdelig for ånden – ja, nettopp *den* synden som mitt kjød elsker mest, så jeg til sist regner alle andre synder for små mot den – og regner jeg meg selv for den mest uverdige synder, mens nåden og Kristus blir stadig mer uunnværlige for meg, da vitner det om at ånden blir stadig mer gudfryktig og helliggjort gjennom alle stridene.

Skulle det derimot ha kommet så langt at all strid har hørt opp, og sjelen nå synes den er så god og from som den vil være, da er det sikkert et tegn på at den har sovnet og i det stille overgitt seg til fienden.

Når det går som best i dette livet, er synden ikke død og maktesløs. Den er plagsom og tyngende, fordi jeg ikke gir etter for dens vilje, men våker, ber og kjemper mot den. Men da blir striden ofte hard og nøden stor. Dette vet de forheksede og sovende sjelene ingenting om. Dette er den striden de fører som kjemper for en krone, og som loven har vakt all slags begjær i.

Jeg elendige menneske, hvem fri meg skal
fra dette dødens legeme som trykker?
Det gamle sinnet rører seg igjen
nettopp når jeg tror det er beseiret.

Men Gud være takk, som seier gir!
I *hans kraft* skal jeg alltid fremover stride;
så tjener jeg ei lenger syndens lov,
men skal i alt få seier langt og vide.

November

1. november

> «Far, om du vil, så la dette begeret gå meg forbi! Men la ikke min vilje skje, bare din» (Luk 22,42).

Å, når øynene mine en gang blir åpnet, så jeg får se det Gud har aller mest på hjertet: at sjeler skal bli frelst! For den saks skyld blir han menneske og offerlam, han svetter blod og lar seg piske, korsfeste og drepe. Hvilken usigelig stor trøst er det da å kunne be: «La ikke min vilje skje, bare din.»

Framfor alt er det nødvendig at vi vet og tror fullt og fast – ja, er visse på det i vårt innerste – at Gud vil at vi skal bli frelst, og at han i evighet aldri vil noe annet. I dag og i morgen og alle dager skal han ikke ville noe annet. Og for å nå det han av hele sitt hjerte vil – at din sjel skal bli frelst – kan han la mye bitter lidelse ramme deg.

Bare for din sjels evige vel lar han ditt ytre menneske gå til grunne og lar mye timelig sorg ramme deg, ja, iblant de aller bitreste erfaringer. Du kan miste det kjæreste du har på jorden, det som er vokst sammen med hjertet ditt og er deg kjærere enn livet.

Her river døden bort en kjær hjertevenn, kanskje din dyre ektefelle eller ditt kjæreste barn. Her mister en annen brått alt han eier. Her raner onde mennesker fra deg noe som er enda dyrere, ditt gode navn. Der får en annen en uhelbredelig sykdom, og så videre.

Hvor mange bitre erfaringer møter ikke vandringsmennene i denne jammerdalen! Da kan et hjerte gå helt til grunne om det bare ser på det som er for øynene.

Men kan du sammen med Asaf «gå inn i Guds helligdommer» og få øye på hva dette livet virkelig betyr, på evighetens alvor og på den trofaste Guds kjærlige mening med det han har sendt deg – nemlig at han tenker på din sjel – da skal du i tilbedelse «stille ditt hjerte for Gud» og regne din bitreste erfaring for den aller høyeste nåde.

Eller vet du hvor mye lidelse som skal til for at din sjel skal bli frelst? Vi spør igjen: Vet du hvor mye lidelse som kan være nødvendig for din sjels frelse?

Stans her! Om din trofaste Gud nå har så kjærlige tanker med deg at han vil gjøre deg evig salig i himmelen, skulle du da være misfornøyd med at han bruker så bitre midler?

Og kanskje har du selv ofte ropt fra dypet når du kjente hvor ynkelig treg og svak du var i helliggjørelsen og i å døde kjødet: «Gud, jeg klarer ikke å våke og stride og døde mitt kjød slik jeg burde. Gjør du det! Å Herre, død du mitt kjød, hjelp du selv min helliggjørelse fram!»

Og nå har Herren vist deg den nåden og hørt bønnen din. Nå har han begynt å døde kjødet ditt, og han har ikke funnet noe bedre middel til det enn nettopp denne lidelsen. Vil du da være misfornøyd?

Å nei! Be Gud om en ydmyk og stille ånd, så du midt i den gamle Adams hardeste dødskamp kan be: «Far, ikke som jeg vil, men som du vil!» Alt kommer an på at en kan overgi seg – overgi seg til døden, ta farvel med dette livet og med enhver tanke på jordisk lykke, og vende sjelen mot evigheten.

Denne bønnen skal vi lære i Getsemane. Da gruen for pinslene og døden presset denne bønnen fram fra Jesu fromme hjerte: «Er det mulig, så la dette begeret gå meg forbi!», la han likevel til: «Men ikke som jeg vil, bare som du vil.» Dette var seieren.

Siden sa han med lettet ånd: «Skulle jeg ikke drikke det begeret Faderen har gitt meg?» Så snart en har overgitt seg til døden, blir lidelsen lettere.

«Men,» sier du, «om det bare var min Far som hadde sendt meg lidelsen! Men jeg ser at det er det og det onde mennesket som står bak den.» Svar: Det kommer av at du ikke tror på bare én Gud. Det er hedningen i hjertet ditt som har flere guder: først Skaperen, så djevelen, så et ondt menneske og så videre.

Om du i stedet trodde det Skriften lærer – at det bare er én Gud, som råder over alle andre makter i himmelen, på jorden og i helvete; at djevelen ikke kan røre Job uten å ha fått lov; at verden ikke kan krumme «et hår på vårt hode uten vår himmelske Far» – så ville du se at også det onde mennesker gjør mot deg, er bestemt av din vise Far, både hva slags det er og hvor mye.

Da ville du ikke se på mennesker, men bare se Gud i alle ting.

Skriften lærer at det er Herren som sender oss lidelsen, også når den blir påført oss av onde mennesker. Slik så David det da den onde Sjime'i forbannet ham: «Når han forbanner, og når Herren har sagt til ham: Bann David! – hvem tør da si: Hvorfor gjorde du det?» Det var også onde mennesker som pinte Kristus, og likevel sa han at det var Faderen som hadde gitt ham begeret.

Og tenk på hva Herren Kristus sier: «Ikke et hår av hodet deres faller til jorden uten deres Far.» Hva kan da hende oss uten Guds vilje? Hva kan være mindre viktig enn et hår? Det er en forferdelig vantro når vi ikke tenker over slike ord fra Kristi egen munn!

Med dem har han jo sagt at vår himmelske Far har omsorg for selv det aller minste i livet vårt, og at ikke det minste kan hende oss uten ham. Skulle vi da ikke med glede legge alt i hans hånd og bare si: «Ikke som jeg vil, men som du vil»?

Frykt ikke! Herren leder
dine skritt, og Jesus beder
hos sin Far for sjelen din.
Om du også stundom synes

korset trykker deg for hardt,
tenk: en gang skal alt bli godt.

Derfor bli i Herrens frykt,
og forakt ei Herrens tukt!
Bi ennå en liten tid,
til det ham en dag kan behage
fra kampplassen hjem å drage
sjelen din til evig fred.

2. november

«Salig er den mann som holder ut i fristelse» (Jak 1,12).

Dette er viktig å merke seg, og derfor vil vi se litt nærmere på det. Mange fromme nådebarn mister motet helt bare på grunn av selve *fristelsen*, og særlig fordi de tenker slik:

«Selv om jeg hadde *falt* i synd, ville jeg ikke fortvile om nåden. Men jeg kjenner noe hos meg som er mye verre: Jeg kjenner *kjærlighet til synden* – og det er jo helt forferdelig!»

Til det svarer vi: Elsker du denne kjærligheten til synden? Er du fornøyd med den? «Fornøyd med den! Hvordan skulle jeg kunne være det? Tvert imot, den er det mest avskyelige jeg kjenner hos meg selv.»

Vel, dette *jeg* som avskyr og hater denne kjærligheten til synden, er ditt rette *jeg* det er det nye mennesket.

Og det kaller ikke Skriften å elske synden. Det du kaller kjærlighet til synden, kaller Skriften «kjødet med dets lidenskaper og lyster». Det er altså *kjødets kjærlighet* til synden du kjenner. Og hvordan skulle vi kunne merke en fristelse om vi ikke kjente kjødets lyster og begjær? Det er altså en *fristelse* du kjenner.

Se da bare til at du ikke *gir etter* for fristelsen, så du begynner å godta den, slutte deg til den og følge den. Stå heller kjødet og djevelen imot med troens bønn, og hold deg imens til nådestolen og den ufortjente nåden i Kristus, hvordan det enn går deg. Da har du likevel alltid det evige livet i ham, hvor ille og underlig det enn ellers ser ut.

Ja, til tider kan du kjenne deg helt overmannet av det onde. Det er som Luther sier: «Djevelen springer over deg med føttene og tråkker deg på halsen.» Andre ganger ser det ut som om han hersker helt fritt over deg, og som om all kraft og all Den Hellige Ånds nåde er borte.

Å kunne være stille likevel og vente på Herren midt i det svarte mørket – det er visdom «blant de fullkomne», en stor visdom og en underfull nåde. For det Herren gjør med sitt barn når han sikter det i slike mørke tider, er en altfor dyp hemmelighet. Den som da vil rette seg etter det han føler og ser, må fortvile.

For nettopp dette er en av hensiktene med disse dype og ødeleggende fristelsene: Vi *skal* miste all støtte i egen fromhet og styrke. Derfor må det gå helt til det ytterste og bli så kullsvart for sjelen at den ikke ser eller kjenner det minste hos seg selv å trøste seg med, men bare har Herrens guddommelige vesen. Hans egen guddommelige trofasthet og makt skal være alt som er igjen å håpe på.

Også om slike fristelser gjelder Jakobs ord: «Akt det for bare glede når dere kommer i mange slags fristelser» – merk: *mange slags!* – «for dere vet at når troen blir prøvd, virker det tålmodighet.» Og videre: «Salig er den mann som holder ut i fristelse. For når han har stått sin prøve, skal han få livets krone.»

At apostelen her taler om fristelser til synd, ser vi tydelig av det han straks legger til: «Ingen som blir fristet, må si: Det er Gud som frister meg! For Gud blir ikke fristet av det onde, og selv frister han ingen. Men enhver som blir fristet, dras og lokkes av sin egen lyst.»

Men merk ordene: «holder ut i fristelse». Det vil si: ikke bli trett og gi etter, så en følger fristelsen, og heller ikke fortvile og forlate nådestolen, men stadig fortsette å be med sterk tro og tålmodighet: «Led oss ikke inn i fristelse.»

Slik lærer også Peter oss å gjøre når djevelen frister: «Stå ham imot, faste i troen!» Merk: «faste i troen!» Når en ikke lenger tror på Guds nåde og på hans *vilje og makt* til å hjelpe, holder en opp med å be og vente på Herren, og da overgir en seg til fienden.

Men skal jeg vente på Herren, må jeg være forberedt på å vente lenge og tålmodig. I alle fall synes det for oss som om det aldri tar slutt og alt er håpløst, så vi er nær ved å si: «Det er forbi med meg, det er ikke verdt å vente på hjelp lenger; jeg kjenner og ser jo tydelig at jeg er overlatt til Satan.» Og blir en stående ved det, hører bønnen opp, som vi nettopp sa.

Til dette kommer også vår naturlige latskap: Vi blir trette av å be når vi ikke straks blir bønnhørt, eller vi «tar anstøt av» Kristus når han ikke fører oss slik vi hadde tenkt.

Men Gud selv ville jo bli en løgner om han lot oss bli til skamme når vi tror og ber på hans løfter. Gud har jo gjennom hele sitt ord sagt til oss: «Kall på meg på nødens dag, så vil jeg fri deg ut, og du skal prise meg.» Da måtte hans ære og sannhet bli til intet om han ikke gjorde som han har sagt.

Våkn derfor opp og prent dypt inn i hjertet ditt: Den sjelen som har prøvd sine egne krefter så grundig at den har oppgitt alt håp om dem, og som bare roper til Herren, kan umulig bli til skamme. Det er helt umulig, hvor fortvilet ille det enn kan se ut. For her står Herrens eget guddommelige vesen – hele hans trofasthet, sannhet og makt – som borgen for min redning.

Du behøver ei fortvile,
ei skal du gi opp og svikte,
for du er i sikker hånd!
Jesus skal deg vel bevare
og deg frelse fra all fare
hjem til livets salige land.

Ingen har han noensinne sviktet
som ble stille hos ham, enda
ussel, fattig, arm og svak;
barnet som i fanget gråter,
tar han seg av på alle måter,
trofast både natt og dag.

3. november

«Vær faste og urokkelige, alltid rike i Herrens gjerning» (1 Kor 15,58).

Du som leser dette, er kanskje så lykkelig at du er blitt «utvalgt av verden» til å følge Jesus og nå står i et inderlig fellesskap med din Frelser. Å, «hold fast på det du har, for at ingen skal ta din krone»!

Djevelen har sverget oss døden og går omkring, snart som en brølende løve, snart som en lysets engel.

Mange som «begynte i Ånd», ender i kjødet. Noen blir fanget av verden og lystene igjen: De ble trette av striden og av å døde kjødet og gav seg på nytt i syndens tjeneste. Andre drukner i mismot under en sterk og seig fristelse.

Atter andre blir dratt bort fra enfoldet i Kristus av den fortryllende makten i nye lærer, og selve livet i dem tørker inn. «Da jeg ikke satt stille og lot min sjel finne ro,» sier David, «ble min sjel avvent, som et barn blir avvent fra sin mor.» Og noen faller på hovmodige innbilninger, og slike innbilninger er døden for all nåde som bor i oss.

Noen frafalne er lette å kjenne igjen fordi de rett og slett vender tilbake til verden og synden og ikke lenger bryr seg om Guds ord. Andre beholder derimot et skinn av gudsfrykt, men det er ingen ånd i dem, intet liv, ingen trang til nåden og evangeliet – bare «den rette form for kunnskap og sannhet i loven».

«Det hadde vært bedre for dem om de ikke hadde kjent rettferdighetens vei … da er det siste blitt verre for dem enn det første.»

Å, be om at Gud i nåde må spare deg for en så ulykkelig slutt! Og kjenn hvor viktig apostelens formaning er: *Vær faste og urokkelige*. Vær fast i *troen*, hold daglig vennskap med din Frelser. La ingenting være så viktig for deg som å være viss på din Guds vennskap hver dag, så du alltid blir funnet i Kristus.

Vær fast i kjærligheten og i å øve deg i gudsfrykt. La deg ikke gjøre trett, verken av menneskers ondskap og utakknemlighet eller av det onde i deg selv, så du blir slapp og ettergivende når kampen blir hard og langvarig. Hold ut en liten tid ennå med å døde kjødet; nå gjelder det, nå står striden om kronen. «Vær tro,» sier Herren, «vær tro inntil døden, så vil jeg gi deg livets krone.»

Vær fast i håpet og i tålmodigheten under bittert kors og lidelse. Hold ut, nå gjelder det! Det er bare en liten ond stund igjen. Å falle fra er lett, men å holde ut og innta himmelens borg krever kamp.

Faste og urokkelige, sier apostelen. Vær «urokkelig» – vik ikke fra det gamle ordet! La deg ikke kaste og drive omkring av hver lærdoms vind, som de svake sivrørene som blir drevet hit og dit av vinden.

Vi lever i en tid da alle mulige nyheter i åndelige ting blir budt fram; den ene kommer med én ting, den andre med noe annet. Og menneskenaturen er slik at det gamle snart smaker flaut og ikke er noe verdt, mens det nye liver opp. Vokt deg for å følge denne tilbøyeligheten i din natur.

Vær ikke så innbilsk at du tror ingen kan føre deg vill, eller at du selv alltid skal merke hva som er rett eller galt. Vær heller ikke så utakknemlig mot Guds Ånd og sannheten, som har født deg på ny, at du mener en annen lære kan være bedre – eller at den som allerede «er i Kristus», trenger noe nytt.

Apostelen sier: «I ham er dere blitt fylt.» Og nå vil du gjøre denne nådestanden mer fullkommen med en ny gjerning du selv gjør! Hva vil du da svare din Frelser når han spør: Var du ikke allerede salig i meg?

Vi skal ikke være småbarn og la oss kaste og drive omkring av hver lærdoms vind. Nei: «Likesom dere altså tok imot Kristus Jesus som Herren, så vandre i ham, rotfestet og oppbygget i ham, grunnfestet i troen slik dere har lært, rike på takk.»

Vær alltid rike i Herrens gjerning. Vær stadig mer flittig i Herrens tjeneste den lille tiden som er igjen å leve i kjødet, så du ikke i åndelig latskap lever for deg selv, men «for ham som døde og ble reist opp» for oss. Overalt hvor du kan fremme Herrens ære eller vel for dem han har kjøpt så dyrt, skal du tjene flittig og rikelig. Bli ikke trett og la ikke iveren for det gode avta, men bli tvert imot stadig mer flittig i det.

Noen begynner så lovende og tjener Gud og brødrene med glad og villig sinn, men etter noen år er de slappe og likegyldige; det finnes ingen drivende lyst og kraft lenger. Det er en sørgelig slutt på en så vakker begynnelse. La oss våke! La oss vokte oss godt så naturen ikke bedrar oss!

«La oss gjøre det gode og ikke bli trette. For vi skal høste i sin tid, så sant vi ikke går trett.» «Den som sår i sitt kjød, skal høste fordervelse av kjødet. Men den som sår i Ånden, skal høste evig liv av Ånden.»

Å, ditt arbeid i Herren er ikke forgjeves. Våkn opp, kom til deg selv! Alt det som skal komme, kommer ennå. Det var ikke «kløktig uttenkte eventyr» vi fulgte. Det kommer ennå: evig liv for «dem som med utholdenhet i god gjerning søker herlighet og ære og uforgjengelighet».

Å du som har din hånd på plogen,
gå glad framover, full av flid!
Bli *fast, urokkelig, rik og trofast*
i Herrens verk den lille tid

han ennå unner deg å vandre!
Snart synker kveldens skygger ned –
å, det er *nåde* å få tjene
ham som har elsket, tjent deg først.

4. november

«Den som *gjør* synd, er av djevelen» (1 Joh 3,8).

Merk deg her forskjellen mellom å *ha* synd og å *gjøre* synd. I 1 Joh 1 leser vi: «Dersom vi sier at vi ikke har synd, da bedrar vi oss selv.» Og i samme brev: «Den som gjør synd, er av djevelen. … Hver den som er født av Gud, gjør ikke synd.»

Å ha synd betyr at synden bor og rører seg i en kristens kjød, og at han også kan bli overrumplet av den i striden og falle – men da med smerte og strid. Synden er altså en lidelse for ham, ja, den tyngste av alle, en lidelse han gjerne ville vært kvitt.

Å gjøre synd betyr derimot å ha synden som sitt virke og sin vane – ikke tenke på å legge den av, men heller forsvare den og holde fast på den. Hykleren kan

riktignok ta avstand fra den med ord, men i gjerning fortsetter han i den og holder den fast.

Mange kan klage mesterlig over synden og tale mot den, men de tar aldri for alvor fatt på å legge den av; i hemmelighet har de lyst til å beholde den. Eller de bestemmer seg for å legge den av – men ikke ennå. Eller de legger av mange synder for å få beholde bare en eller to som er dem kjærest, og som de derfor ofte prøver å bortforklare eller skjule.

Den oppriktige sjelen leter i ordet etter råd og hjelp til å bli kvitt synden sin; den andre leter i ordet etter noe som kan unnskylde synden hans. Se, det er forskjellen mellom å *ha* synd og å *gjøre* synd, mellom en oppriktig og en falsk ånd.

Vi må også legge merke til at syndene selv er forskjellige. De er av to slag. Det ene slaget er synder som helt kan drives ut og legges av, som banning, misbruk av Guds navn, vanhelligelse av sabbaten, drukkenskap, verdslige fornøyelser som ikke sømmer seg for kristne, og ellers alle åpenbare synder som får herske, som hor, tyveri, løgn, uforsonlighet og annet.

Slike synder kan aldri gå sammen med sann tro og god samvittighet. *Faller* en kristen i en slik synd – og de helliges eksempler viser jo at det er mulig – faller troen og freden hans med det samme, og bare omvendelse og syndenes forlatelse kan reise dem opp igjen.

Hykleren kan derimot fortsette i en eller annen av disse syndene, skjule eller unnskylde den og la den bli sin vane. Dette er å «gjøre synd», og den som gjør synd på denne måten, er av djevelen. Dette er å «leve etter kjødet» – og «dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø». Det er om slike synder apostelen sier: «De som gjør slikt, skal ikke arve Guds rike.»

Det andre slaget er syndene som ligger i selve kjødet som frø og røtter til alt ondt, og som aldri helt kan rykkes opp så lenge vi vandrer i prøvetiden. For når de er helt utslettet, trenger vi ikke lenger å våke og stride – og det skjer ikke før i graven.

Synder av dette slaget er for eksempel mangel på kjærlighet til Gud, feighet i bekjennelsen, treghet til bønnen og ordet, misnøye og ulyst i kallet, utålmodighet, vrede, urene tanker og begjær, griskhet, vantro, sorg og så videre.

Når det gjelder disse syndene, viser forskjellen mellom å ha synd og å gjøre synd – mellom en oppriktig sjel og en hykler – seg slik: Hykleren har lært at ingen er ren, og at vi alle er svake syndere. Det slår han seg til ro med, og så vil han ikke streve med å våke og stride mot disse syndene – han blir jo likevel aldri fri for dem. Derfor gir han synden fritt løp.

Ja, det hender også at han ikke engang vil at de skal kalles *synder*, men ser helt bort fra dem, som om de var ingenting – som om for eksempel likegyldighet mot Gud og ulyst til ordet og bønnen ikke var tunge synder!

Den oppriktige sjelen er derimot i stadig strid – den *lider* under disse syndene, sukker og er misfornøyd med seg selv, ber og våker mot det onde. «De som hører Kristus Jesus til, har korsfestet kjødet med dets lidenskaper og lyster.»

Det «korsfestede» kjødet kan nok ennå leve og vri seg på korset, misfornøyd og rasende i sitt strev etter å komme løs. Men det henger der likevel og får ikke

den friheten det ønsker. De som ikke korsfester kjødet sitt, hører etter dette ordet ikke Kristus til.

Men slik den oppriktige ånden er villig til å fly det onde, er den også villig og oppriktig når det gjelder å jage etter det gode. Også her skiller den seg fra den falske ånden.

Det finnes en slags fromme mennesker som har satt seg liksom et visst mål for sin gudsfrykt, sin bønn, tro og kjærlighet og sine gode gjerninger. Når de har nådd det, strever de ikke lenger og bryr seg ikke om noen *vekst* i nåden. De synes alt er godt nok, bare de kan holde seg på det punktet de har nådd. Dette er en innvortes død og ubotferdig ånd.

Den oppriktige ånden strever derimot alltid etter å vokse i det gode, for eksempel i mer ydmykhet, mer tro og kjærlighet, større iver og mer kraft til å vandre slik at det behager Gud.

Visse gode gjerninger og troens frukter er for tunge for en falsk kristen å sette ut i livet. Da røper han sin falske ånd: Av og til kan han nok godkjenne og rose dem og *tale* vakkert om dem, men selv kommer han aldri i gang med å gjøre dem.

Å Jesus, ransak, prøv meg, å, vern meg nå og her,
jeg står i stadig fare, så hold meg tett deg nær!
Se, fienden er listig og mektig, Herre kjær,
og mitt eget onde hjerte så svikefullt det er.
Led du meg selv i sannheten og lyset.

5. november

> «Dersom hans barn forlater min lov … da vil jeg hjemsøke deres synd med riset … Men min miskunn vil jeg ikke ta fra ham» (Sal 89,31–34).

Hva betyr dette? Her er noe underlig! Her tales det om at barna synder og derfor blir hjemsøkt med ris og slag, og likevel skal nåden ikke tas fra *ham*! Hvem er «ham»? Det ser vi av sammenhengen.

Ordene like foran lyder: «Til evig tid vil jeg holde fast ved min miskunn mot ham, og min pakt skal stå fast for ham. Jeg vil la hans ætt bli fast til evig tid og hans trone som himmelens dager.» Det er «den førstefødte» det er tale om. Så følger: «Dersom hans barn forlater min lov.»

Men hva har den nåden som var lovet Sønnen, å gjøre med at barna hans synder? Svar: Jo, nåden gjaldt barna, men det var Sønnen som hadde forhandlet den fram. Den gjaldt barna, men pakten – avtalen om denne nåden – var sluttet med Sønnen, med «den førstefødte».

Han er vår Herre og vår Borgen, vår mellommann og talsmann hos Faderen. Han har lagt ut for oss, betalt gjelden og gjort fyllest for rettferdigheten. Derfor skal nåden for hans skyld stå urokkelig, også når barna synder.

Men merk at det står: *hans barn*. Det er de som er blitt hans, de som tror på ham. De henger ved ham i tro slik barnet henger ved sin mor, for i hans rettferdighet har de sitt vern, sin trøst og sin rettferdighet. De har også barnehjerter mot ham: De vil ikke gå bort fra ham, de angrer syndene sine for ham og skulle ønske at de var ugjort. Dette er *hans barn*.

Men også disse kan til tider falle og synde så grovt, som det står her, at de for en tid forlater hans lov «og ikke holder hans befalinger». Hva gjør han da? Jo, sier han, da vil jeg hjemsøke deres synd med riset og deres misgjerning med slag, men ikke ta nåden fra dem.

For det ville være å ta nåden fra ham som har kjøpt den og forhandlet den fram.

Luther sier: «Når Gud synes vred på meg, som om han ville forkaste meg, vil jeg svare: Hellige Far, før du kan forkaste meg, må du først forkaste din elskede Sønn, Jesus Kristus. For han er min Borgen, han som går god for meg, ja, min løsepenge. Godtar du ham, må også jeg være fri og berget.»

La oss anvende dette. Du har nok kommet til Jesus, begynt å tro på ham og ville gjerne være hans oppriktige barn. Men nå er du til tider så syndig, eller du faller og forgår deg så tungt, at du synes Gud nødvendigvis må overgi deg til et forvendt sinn.

Husk da dette: Det han vil gjøre med deg for syndene dine, er å hjemsøke dem med ris og slag – først innvortes i samvittigheten, så lenge det trengs til din tukt, og siden også utvortes med sorg i mange slags prøvelser, der det trengs.

Han vil hjemsøke syndene dine med ris og slag, men nåden sin vil han ikke ta tilbake. For når det gjelder nåden, har han med Sønnen å gjøre. Om *nåden* taler han ikke med deg, men med ham som har vunnet den, og som er din mellommann, talsmann og Borgen.

Nåden står på en annen grunn enn din fromhet og kan derfor ikke rokkes av syndene dine – ellers ville den jo ikke være nåde. Og når du *erfarer* at trusselen hans er sann – ris og slag, frykt og angst – skal du like sikkert *tro* at løftet hans er sant, nemlig en evig nåde.

Når du har syndet og han så hjemsøker deg med ris og slag, skal du ikke misforstå ham og tro at han er vred på deg! Han har jo sagt deg på forhånd at han skal hjemsøke din synd med riset og din misgjerning med slag, uten å være vred på deg. Dette skal du vite som en avtalt sak mellom ham og deg: Både synder og slag skal komme, men *nåden* skal stå evig fast under alt dette.

Derfor, når du er syndig og plaget, så bryt gjennom den svarte skyen og si likevel med tillit: «Gode Gud, se enda vredere ut, ris meg enda hardere og lenger; jeg vil aldri misforstå deg. Du har sagt på forhånd at du skulle hjemsøke synden med ris og slag, men ikke ta nåden tilbake. Og da vil jeg gjerne lide.»

Se, det ville være en vakker kristen tro og erfaring.

Men den som ikke kjenner noe til denne faderlige tukten over synden – dette indre riset og disse slagene, denne redselen og frykten – men lever hele dager og uker uten å bli plaget av noen synd eller lide under den, eller som kan leve trygg og fri i en eller annen kjødelighet han vet om, han er sikkert et *uekte* barn og ikke noen *sønn*. Han er en død hykler, en dåraktig jomfru med en tørr lampe uten olje.

Her tales det altså om *barna*, som ofte har vondt for å tro og har svake, skrøpelige og redde hjerter, men som søker sitt vern og sin rettferdighet i Kristus. Slike skal vite at de under all sin skrøpelighet har nåde så lenge deres mellommann har nåde, så lenge løsepengen deres er godtatt – en stadig, en evig nåde.

Hvorfor sukke, hvorfor klage
om ei alt går som du vil?
Nåde, tilgivelse og tukt
trenger barna dag for dag.
Vær bare stille
under Herrens kjærlighetsslag.

Tukten er jo også beviset
på at du er en ekte sønn.
Å, så fly da ei fra riset,
løp ei unna derifra;
se, din Far er
så omsorgsfull for ditt vel.

Ja, så må vår Far få råde,
han som hittil har oss ledet!
Nåde og tukt er begge
samme sak, som vi har sett.
Nåde og tukt
er for Guds barn bare ett.

6. november

> «Hva er et menneske, at han skulle være ren, og en som er født av en kvinne, at han skulle være rettferdig?» (Job 15,14).

Hvor dypt et menneske kjenner sin synd, kommer an på hvor mye Gud betyr for det. Kommer en virkelig, sannferdig og hellig Gud det inn på livet, kan det bli fortært. Det ser vi hos alle de hellige.

Finnes det en eneste kristen, aldri så hellig og alvorlig, som bare i én time gjør det som det største og ypperste budet krever? Vi spør dem som er mest alvorlige og har mest av Guds Ånd og kraft. Men hva er all fromhet verdt om du ikke holder det største og ypperste budet?

Dette budet krever at du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte, av hele din sjel, av all din kraft og av all din forstand. Det krever dessuten at du skal *stole* på ham alene og *frykte* ham alene, så helt og fullt som hans guddommelige trofasthet og makt fortjener.

Er det ikke sant? Om du elsker Gud slik av hele ditt hjerte og stoler på ham alene, så han alene er målet for din *kjærlighet*, din *tillit* og din *frykt*, da må sjelen din hvile i evig ro og uforstyrret få nyte det ene gode du lengter etter: den uforgjengelige Gud.

Da må du tro at ikke et hår faller av hodet ditt uten din himmelske Fars vilje, og at ikke det minste kan hende deg – at ikke et ord, ikke et blikk kan såre deg – uten din Fars vilje.

Når du da ikke elsker noe annet enn ham og det som behager ham, må du jo alltid være like rolig og lykkelig, hva som enn hender deg – bare fordi du vet at alt kommer fra din Gud, og fordi du ikke elsker noe annet enn *det som behager ham*. Hvor er det hellige mennesket som holder dette budet?

La oss nå tale med et slikt menneske. Er du like rolig og lykkelig om noen tar fra deg det kjæreste du har på jorden? Like rolig og lykkelig om noen tar fra deg alt du eier, og du havner i fattigdom og nød? Like rolig og lykkelig om noen tar fra deg ditt gode navn og rykte, så du blir æreløs, foraktet og avskydd av alle mennesker resten av livet? Like rolig og lykkelig om en tung sykdom, ja, en morder, forkorter livet ditt?

Om det er sant at du elsker Gud av hele ditt hjerte, av all din forstand og med alle de krefter som er i deg, og dessuten tror på ham alene og vet at ingenting hender deg uten hans vilje, da må du nødvendigvis være like rolig og lykkelig i alt dette.

Men kanskje er det langt fra slik? Kanskje blir du tvert imot urolig over et svært lite tap? Kanskje er det nok at du får høre at noen har snakket stygt om deg eller avslørt en av dine svakheter, så er roen din borte i timer og dager? Ja, kanskje bare et foraktelig blikk gjør deg urolig? Hvordan elsker du da Gud alene og det som behager ham?

Ja, kjenner du at du elsker din Gud riktig varmt, så tankene dine stadig er hos ham? Kanskje elsker du tvert imot et menneske langt varmere og tenker mer på det enn på Gud?

Videre: Vi er gjenløst med Guds Sønns blod fra alle våre synder, fra døden og djevelens makt. Skulle vi da ha noe høyere mål for livet vårt enn å herliggjøre ham som døde og sto opp for oss? Er det virkelig dette du streber etter til alle stunder?

Og er det ikke sant at om du elsket Gud av hele ditt hjerte, ville du aldri trives så godt med noe som med din Gud, i bønn og fortrolig samtale med ham? Er det virkelig slik med deg at du stadig vil ha samfunn med ham i bønnen? Eller er det kanskje tvert imot slik at du heller tar deg av alle slags gjøremål i huset enn er sammen med Gud i bønn? Å, hvordan står det da til med ditt forhold til det første og ypperste budet?

Dernest skulle du også elske din neste som deg selv. Tenk alltid alvorlig over de største budene fra Herren din Gud. Hva er all fromhet verdt om vi ikke først holder de viktigste budene? Er det virkelig slik at du har like stor omsorg for din nestes beste som for ditt eget?

Tenk på at din *neste* ikke bare betyr en og annen *venn*, men *alle mennesker*, venner og uvenner. Er du like opptatt av hvert menneskes fremgang som av din egen? Like sår når noen sier et nedsettende ord om din neste, som når du hører at noen snakker stygt om *deg*?

Videre: Du tror at hver den som dør uomvendt, blir evig fordømt. Elsker du din neste som deg selv, må du arbeide for hvert menneskes omvendelse med samme flid og iver som om det gjaldt din egen frelse eller fortapelse. Du gjør deg umak for noen få, men kanskje ser du daglig mange uomvendte som du ikke gjør det minste for å vekke. Hvordan er det da med din kjærlighet til nesten?

Og hvordan står det til med å leve etter alle de andre budene? Er det ikke sant at det skal svært lite til før mye uhellig rører seg i hjertet ditt, noe Herren Gud hater og fordømmer – enten vrede, misunnelse og hat, eller hovmod og egen-

kjærlighet, eller urene lyster, eller begjær etter andres eiendom og annet? Og da taler vi likevel bare om de troende kristne, de som våker og kjenner sin synd.

Det finnes ingen som jamrer seg så mye over synden som de hellige. Må ikke de hellige be: «Gå ikke i rette med oss! For ingen som lever, er rettferdig for ditt åsyn»?

Slik vitner Skriften: «Hva er et menneske, at han skulle være ren, og en som er født av en kvinne, at *han* skulle være rettferdig? Se, han stoler ikke engang på sine hellige, og himlene er ikke rene i hans øyne. Langt mindre da en ussel og fordervet mann som drikker urett som vann.»

Jeg trenger deg, å Jesus, for jeg har bare synd i meg;
hjertet er så mørkt og øde, er så kaldt og dødt i seg.
Bare i ditt dyre blod kan det bli rent og godt;
i den kilden vil jeg bade, i den ene kilden blott.

7. november

> «For Kristus er lovens endemål, til rettferdighet for hver den som tror» (Rom 10,4).

For en usigelig trøst dette er for alle fattige syndere! Du vil omvende deg til Herren og forbedre hjertet og livet ditt slik at du blir rettferdig etter loven og så vinner Guds nåde. Dette er villfarelse.

For det første skal du aldri i tiden bli rettferdig for loven i deg selv. For det andre har Kristus fullført for oss nettopp «det som var umulig for loven». Du vet ikke at lovens vei til frelse nå er slutt.

Hør og tenk over at Kristus er lovens endemål, til rettferdighet for hver den som tror. Ordet betyr også *ende*: Med Kristus er lovens vei til frelse slutt.

Kristus, Guds evige Sønn, vår Frelser, har vært under loven for oss og oppfylt alle dens bud for oss: Han har elsket Gud over alle ting og sin neste som seg selv, og til sist har han lidd lovens forbannelse for oss. Alt dette gjorde han sannelig ikke for sin egen del, for *han* trengte det ikke, men for oss – «til rettferdighet for hver den som tror». Dette skal vi aldri glemme.

Ja, kanskje har du en gang begynt å tro på ham, men så igjen funnet deg så skyldig og dømt av loven at du mister motet. For loven er også Guds ord, og den krever mye som du ikke kan oppfylle.

Nå skulle du for eksempel i det minste elske Gud av hele ditt hjerte. Du skulle være virkelig gudfryktig og til alle stunder ha Herren for øye, være varm og utholdende i bønnen, virkelig takknemlig for all Guds nåde og ta det virkelig alvorlig med å døde kjødet.

Men du finner mye av det motsatte hos deg – likegyldighet, ugudelighet, lettsinn – og da kan du ikke tro at Gud er deg nådig og ser med velbehag på deg.

Men da søker du igjen din egen rettferdighet; du vil kunne stå for loven i egen person. Dette er villfarelse. Du skal aldri i tiden kunne bli rettferdig for loven i deg selv.

Men *Kristus* er lovens endemål, *til rettferdighet* for hver den som tror. I ham eier du nå den samme rettferdigheten og det samme velbehaget for Guds øyne som om du selv var helt fullkommen etter loven.

Tenk over og glem aldri at Kristus er de troendes rettferdighet, og at lovens vei til frelse er slutt. For de troende er loven nå bare en kjær rettesnor for livet og en nødvendig tukt for kjødet. Men når det gjelder frelsen – at vi skal være rettferdige og til velbehag for Gud – er det helt slutt med loven. For det er allerede avgjort at vi i oss selv alltid er fordømt for loven, og at vi allerede har vår fullkomne rettferdighet i Kristus.

Men å, er dette sant, da burde vi jo våkne opp, løfte hodet med stor glede og evig prise en slik nåde og frihet! Ja, det er slett ikke nok bare å forstå dette; vi må også stadig øve oss i å bruke det i samvittigheten. Om dette skriver Luther:

«Med disse ordene kan et menneske verge seg og stå imot djevelens innskytelser og anfektelser, enten de gjelder tidligere eller nåværende synder. Det skjer ved at en holder disse to langt fra hverandre: *samvittighet* og *ytre liv*, *tro* og *gjerning*. Når loven vil trenge seg inn på meg og skremme hjertet mitt, er det derfor på høy tid at jeg gir den kjære loven avskjed. Og vil den ikke gå, slår jeg frimodig fra meg truslene dens og sier: Jeg vil gjerne gjøre og fremme gode gjerninger der jeg kan, i sin tid, når vi kommer blant mennesker. Men her, der samvittigheten min skal stå for Gud, vil jeg ikke vite av det. La meg være i fred her, og si meg ingenting om hva jeg gjør eller lar være. Her hører jeg verken på Moses eller fariseerne; her skal Kristus alene herske og være mitt alt.

«Men hvordan? Jeg har jo fremdeles synd i meg – da er det vel ikke rett? Svar: Ja, det er sant, jeg er jo en synder og gjør urett. Men derfor skal jeg ikke fortvile eller fare til helvete eller flykte fra loven. For jeg har en rett og en gjerning som når lenger enn til Moses: Ved den griper jeg ham som har grepet meg, og holder meg til ham som tok imot meg i dåpen og la meg i sitt fang, som ved evangeliet har gitt meg del i alle sine skatter og byr meg å tro på seg.

«Dette er bare *de kristnes kunst* og lærdom, og den hører bare hjemme der Kristus alene skal herske og samvittigheten har med Gud å gjøre. Den blir ikke forkynt for grove, frekke og løsaktige mennesker.»

Legg til sist merke til at det her igjen står: «*hver den* som tror». Bare for den som tror, er Kristus til rettferdighet. Du tenker: «Saken er overmåte trøsterik, men hvordan skal jeg vite at alt dette også gjelder *meg*?» Svar: Her står det uttrykkelig: *hver den som tror*.

Lever du i sorgløs forfengelighet eller under lovisk trelldom, og kan du ennå klare deg uten Kristus, da hører denne nåden sikkert ikke deg til.

Men er det kommet så langt med deg at du ikke lenger kan finne ro i noe av det du selv gjør, men med all din store usselhet henger ved Kristus, hungrer og tørster etter Kristus og har din eneste trøst i Kristus og ordet om ham, da er du sannelig en troende.

Og da gjelder alt dette også deg: Det er nå slutt med lovens rett til å dømme deg. Gud skal aldri mer dømme deg etter loven, så sant *Kristus er lovens endemål, til rettferdighet for hver den som tror*. Hans navn være lovet i evighet!

Å, for en skatt jeg fikk:
Jesus er min!
Så trygt, så godt det er:
Jesus er min!

Vel har jeg daglig brist,
men *byrden* har jeg mist,
for den tok Jesus Krist,
og han er min.

8. november

«Hver den som tror på ham, skal ikke bli til skamme» (Rom 10,11).

Hør! Du som har søkt saligheten hos Kristus, skal ikke bli skuffet i ditt håp. Hvor mørkt og tvilsomt det enn ofte ser ut underveis, skal slutten alltid krone håpet ditt, så sant du bare har levd i troen på ham.

Dette er raskt nok fattet med forstanden – men måtte Gud vekke oss til å tenke over det! Spørsmålet om å ikke «bli til skamme» gjelder evigheten; for noen bør det tjene til vekkelse, for andre til stor trøst.

Håpet om den endelige saligheten kan være enten sant eller falskt. Vi må huske at nesten alle mennesker har *et eller annet* håp for evigheten. Og de bygger dette siste håpet sitt på mange forskjellige grunner. Ved siden av den allmenne grunnen – en blanding av Guds barmhjertighet og egen fortjeneste – har hver vantro gjerne også noe særskilt han håper på, noe som skal mildne skylden hans eller til og med være en fortjeneste.

Men hva det enn er som kan nevnes eller tenkes, skal deres håp alltid bli til skamme på den ytterste dag. Bare de som «tror på Sønnen» slik Bibelen mener det, skal krones med salighet når han kommer.

Men nettopp disse blir så ofte anfektet av denne frykten i prøvetiden: «Tenk om jeg likevel, etter all min tro på Herren Jesus, til slutt blir til skamme!»

Så mange og tunge er de troendes prøvelser, så mektig er fordervelsen som bor i dem, og så bekymringsfulle er deres mangler og svakheter. Så underlig og skjult er deres Herres nåde, så skiftende og forvirrende er hans styre, og så grusomme er djevelens glødende piler, at mang en troende sjel med uro har tenkt: «Hvem vet om jeg ikke tror og tror helt til jeg ender i fordømmelsen?»

Én har sin verste kilde til anfektelse i en svært seig fristelse som han aldri blir helt fri for, tross all bønn og alle andre nådemidler, men som han stadig må dras med. En annen ser hele sitt liv så fullt av synd, forsømmelse og troløshet at han ikke kan tenke seg at Guds Ånd bor hos ham. En tredje lider av en så bekymringsfull tørrhet og likegyldighet, en så stor mangel på alvor, iver, syndesorg, bønn og mer til, at han frykter at han er en hykler som har sovnet inn og er åndelig død.

Da blir spørsmålet: Skal virkelig dette ene – at jeg ennå tror på Jesus, henger ved ham og ikke kan unnvære ham – trygge meg mot all fare?

Svar: Når du ved troen er blitt et nytt menneske som fremdeles henger ved Kristus, kan det nok ennå være mye hos deg å refse, klage over og bedre. Men *ved dette ene*, at du likevel lever i troen på Kristus, er du jo et nådebarn og tar himmelen i eie.

Selv om du ennå alltid må kjenne en så mektig strid mellom kjødet og Ånden som apostelen taler om i Rom 7,15–25, og må rope med ham: «Jeg elendige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?» – kan likevel ikke all

denne elendigheten bevise at troen er falsk. Den kan heller ikke gjøre til intet den evige nådepakten som du står i bare ved troen på Kristus, og som gjør at all elendighet skal være under forlatelse.

Det er jo «ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus», og ved *dette ene*, at en «har Sønnen», har en «livet».

Ja, apostelen sier om den som med hjertets tro bygger på den ene grunnvollen, Kristus: Selv om han bygger så dårlig på den at verket hans brenner opp og han «skal miste lønnen» for byggingen sin, skal han *selv* bli frelst, «men da som gjennom ild».

Legg merke til det! Bare fordi han med hjertets tro bygde på den rette grunnvollen, måtte han likevel bli frelst, enda han hadde bygd så dårlig – ja, enda han til og med i *læren* hadde bygd så dårlig.

Hvor mye mer skal da alle våre mangler stadig være under forlatelse for Herren Kristi fortjeneste og forsvar, han som vi tror på – alle de mangler som vi selv misbilliger, fordømmer, gråter over og refser hos oss selv, ikke bare etter den rette læren, men også ut fra et hellig sinn! Dette vitner Skriften om overalt, og det samme sier dette ordet: «Hver den som *tror på ham*, skal ikke bli til skamme.»

Bare ved ham har vi en evig nåde, ja, et nåderike som skal ha makt over alle de mangler som ennå henger ved oss og bekymrer oss. Kristus er gitt for at han skal være en virkelig Frelser og forsvarer – og det ikke for bare tenkte og innbilte synder, men for virkelige. Priset være hans *navn*! «Hver den som tror på *ham*, *skal ikke bli til skamme*.»

I Jesu navn har jeg fått fred
mot jordelivets strid og ve,
mot mine synder mange.
Jeg søkte først en annen trøst,
men fant bare nød i eget bryst,
hvor jeg meg enn vendte.

I Jesu navn jeg ennå ser
hvordan hans nåde rekker mer
enn alle mine synder,
hvordan Gud Herren forbarmer seg,
hvor inderlig han elsker meg,
skjønt døden jeg har fortjent.

9. november

«Se, jeg gjør alle ting nye!» (Åp 21,5).

Alt det nye som Herren virker i oss ved evangeliet, er det håndfaste beviset på at en *fødsel* av Ånden virkelig har skjedd, at det er blitt en «ny skapning». Derfor er det svært viktig å se godt på det.

La oss da se litt nærmere på disse *nye tingene* som viser seg hos hvert menneske som er født på ny. De består ikke bare i et nytt åndelig syn og en ny åndelig hørsel, men også i et nytt hjerte, nye tanker og ny tale, et nytt liv og et nytt forhold til hele verden.

Før så og hørte vi for eksempel Guds dommer og løfter akkurat som om vi verken hadde sett eller hørt dem – og det selv når vi holdt ordet for Guds eget ord. Vi så med øynene hva det sa oss, og vi hørte det med ørene, men vi kunne ikke fatte det. Vi kunne se og høre det som betydde vår dom til evig død, og likevel straks glemme det og spise, drikke og sove på det. Og enda holdt vi det for *Guds* ord!

Men nå ser og hører vi slik at det griper oss, så vi blir både skremt og trøstet, både bedrøvet og glade – ja, så det gir retning til hele vårt liv.

Før kunne vi tenke fritt og etter eget forgodtbefinnende, også i åndelige ting. Nå har vi derimot en rettesnor som alltid avgjør hva vi skal mene om dem, nemlig Guds ord.

Før kunne vi ha svært gode tanker om oss selv og ha trøst og mot, også uten å nære oss ved evangeliets ord. Nå blir vi derimot alltid slått ned når vi tenker på oss selv, og vi har trøst bare ved evangeliet.

Ikke bare syn, hørsel og tanker er forandret, men også selve *hjertet*. Nå har vi vår største lyst og glede i det som før var ubehagelig og motbydelig for oss, mens det som før var vår høyeste lyst og kjæreste tidsfordriv, nå plager og tynger oss.

Men «det hjertet flyter over av, det taler munnen». Før kunne vi tale millioner av ord om bare tomme ting, og det med all lyst og letthet, men i årevis kunne vi ikke tale en halv time om Frelseren og alt hans himmelske gode – vi var åndelig stumme. Nå er det derimot ikke noe emne vi heller taler om enn Gud, hans ord og hans nåde.

Slik er også vårt *liv* forandret. Før levde vi fritt etter eget forgodtbefinnende og egne lyster, så langt vår egen fordel og ære tillot det. Nå har vi fått både en hellig lyst og en hellig tukt over hele vårt liv.

Kort sagt: Vi er som i en ny verden, med nye sorger og nye gleder, nye strev og nye engstelser.

Vi er kommet i et nytt forhold til Gud, til oss selv og til alle mennesker. *Til Gud*: Før var han for oss en ukjent Gud eller en fryktet dommer, nå er han vår kjære Far. *Til oss selv*: Før var vi enige med vårt eget kjødelige hjerte, nå har vi en stadig strid med det. *Til verden*: Før stod vi på fortrolig fot med den, nå frykter vi den som en fiende – slik ordet også lærer, at den er en av de tre hovedfiendene: «djevelen, verden og vårt eget kjød».

Slik er «det gamle forbi, se, alt er blitt nytt».

Dette er jo overmåte verdt å tenke på og fullt av trøst. Tenk at vi med egne øyne kan se slike nye skapninger, ja, selve hjertets nyskapelse, som ingen menneskemakt i verden kan få i stand! Skulle vi ikke våkne og prise den store, nådefulle Gud som gjør slike under blant oss?

Og du som ennå ikke har erfart denne åndelige nyskapelsen, men ser den hos andre – skulle ikke du begynne å ane at hvert menneske må fornyes slik for å bli salig?

Og alt dette nye ble født i oss bare ved nåden, ved evangeliets løfte. Loven kunne ikke få det i stand, slik apostelen sier: «Når Gud altså gir dere Ånden og gjør kraftige gjerninger blant dere, gjør han det ved lovgjerninger eller ved at dere hører troen forkynt?»

Nei, bare ved løftet ble dette nye født i oss – og det nettopp da vi fortvilte over oss selv og alt vårt eget strev. Derfor kalles vi med rette «løftets barn».

Og bare disse er *Guds barn*, sier apostelen. Dette prenter han inn overalt som bevis på at Gud er trofast mot sitt ord, selv om de vantro blir forkastet. For Guds løfter gjelder bare de sanne israelittene, og ikke dem som bare er Abrahams ætt «etter kjødet».

«Om noen er i Kristus, da er han *en ny skapning*.» Slik sier også Johannes om Guds barn i første kapittel av evangeliet sitt: De «er født, *ikke av blod*, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men *av Gud*».

Velsignet, min trofaste Herre og Gud,
som tok meg, den arme, av nåde til brud,
som fødte meg på ny til et håp uten like
og skjenket meg evig et blivende rike.

10. november

> «Adam sa: Kvinnen som du ga meg til å være hos meg, hun ga meg av treet, og jeg åt» (1 Mos 3,12).

Her kommer Adams fordervelse og ondskap for alvor for dagen. Han har fått et bestemt spørsmål – om han ikke har syndet – og kan derfor ikke unngå å tale om selve saken.

Men hva gjør han? Han har ikke ett ord av sann erkjennelse, men søker bare å unnskylde seg: «Kvinnen som du ga meg, var grunnen til at jeg åt.»

Dette er det første som kjennetegner de falne menneskene: De vil ikke vedkjenne seg sin synd, men vil gjøre seg uskyldige.

Da Herren straks vendte seg til kvinnen og spurte: «Hva er det du har gjort?», viste hun samme art som Adam og førte samme tale, nemlig at hun var blitt forledet av en annen: «Slangen dåret meg, og jeg åt.»

Denne arten er så kjennetegnende for menneskenaturen at vi finner den også hos små barn, så snart de har begynt å snakke. Har de gjort et lite feiltrinn, prøver de straks å skyve det fra seg over på en annen. Denne uskikken finnes hos dem før de noen gang har lært den utenfra; den er medfødt.

Denne naturen vår viser seg stadig i store og små ting. For det første overfor mennesker: Ingen vil ta skylden på seg, ingen vil bekjenne sine dårlige sider, men en dekker over dem eller forsvarer dem, selv om en innerst inne kjenner seg skyldig.

For det andre overfor Gud: En vil aldri stanse for hans dommer og gi ham rett over seg, men søker alltid å unnskylde og bortforklare seg. Det er grunnen til all sikkerhet, ubotferdighet og ufrelst tilstand.

Men blir mennesket da hardere angrepet og presset av Guds lov, stiger ondskapen enda høyere – da blir det også bittert mot Gud selv, som har skapt oss og gitt oss sin lov.

Dette er det andre vi finner i Adams svar. Han unnskylder ikke bare seg selv, men vil også skyve skylden over på Herren Gud selv når han sier: «Kvinnen som du ga meg, hun ga meg» osv. Her merker vi tydelig at han vil bebreide Gud for å ha gitt ham kvinnen.

Ellers kunne han bare ha sagt: *kvinnen* eller *min hustru* – særlig siden det ikke fantes noen annen kvinne – men han legger med vilje til: *som du ga meg*.

«Derfor», sier Luther, «er disse ordene fulle av uvilje og vrede mot Gud, som om han ville si: Denne skitten har du selv kastet på meg. Hadde du ikke gitt meg kvinnen, men gitt henne en egen lysthage, så hun ikke bodde hos meg, da ville jeg nok ha vært uten synd. Men at jeg nå har syndet, er din egen skyld, fordi du har gitt meg kvinnen.»

Se nå hvilken grufull ondskap som har tatt bolig i det mennesket som nettopp var så rent og godt!

Adam burde ha løpt den barmhjertige Faderen i møte, kastet seg ned for hans føtter, bekjent sin grufulle synd med bitre tårer og bedt om forlatelse. I stedet begynner han med falske, unnvikende svar og skylder på Guds røst og på den nakne kroppen Gud hadde skapt, som om det var grunnen til at han flyktet.

Og når Herren siden spør ham rett ut om han ikke har syndet, begynner han med klare ord å unnskylde seg. Ja, han bebreider til og med Gud for at *han* var skyld i fallet, siden Gud hadde gitt ham kvinnen. I stedet for å si: Jeg har syndet, sier han med dette: Du, Gud, har syndet, du som ga meg kvinnen.

Her ser vi i Adam hvordan alle mennesker er og gjør når de har syndet og hører lovens røst i samvittigheten, men før evangeliet og troen har tatt bolig i hjertene deres og forandret dem.

Hadde Gud straks ropt: Adam, du har forlatelse; jeg vet hvordan du har syndet, men jeg har tilgitt det – da ville Adam i inderlig ydmykelse ha angret og bekjent og forbannet sin synd av hele sitt hjerte og sagt: Jeg har syndet, jeg har syndet! Barmhjertige Far, tilgi meg! Men fordi håpet om forlatelse ennå ikke fantes hos ham, bare Guds dom, frykt og beven, var hjertet hans lukket, hardt og bittert mot Gud.

Og her hjelper det ikke at en ser at alt dette er galt – en *kan likevel ikke annet* så lenge nåden, Guds forlatelse, ikke har varmet og ydmyket hjertet.

Eva så uten tvil hvor dårlig Adams unnskyldning gikk, og burde ha lært av det. Da ville *hun* ha gitt Gud æren, bekjent synden og i ydmykhet bedt om nåde og forlatelse.

Men nei! Like etterpå gjør hun på samme måte som Adam; hun er slett ikke bedre. Slik *han* hadde skjøvet skylden over på kvinnen, skyver hun skylden over på slangen, som også var Guds skapning. Det er som om hun ville si: Slangen, som du, Gud, har skapt og latt gå omkring i paradiset, dåret meg. Slik anklager de Skaperen og unnskylder seg selv.

Slik går det ennå alltid: *Etter vantroen* følger ulydighet i alle våre krefter og lemmer, og etter ulydigheten følger bortforklaringen. Synden vil ikke være synd eller straffes som synd, men vil kalles uskyld. Og når den ikke får det, gjør den Gud til en løgner.

Dermed går den over fra å være en *menneskelig* synd til å bli helt og holdent en *djevelsk*: Vantroen går over til spott mot Gud, og ulydigheten til anklage mot Skaperen. Og dette er da syndens siste trinn: å spotte Gud og legge synden på ham, som om den kom fra ham. Dette finner vi her hos Adam og Eva.

Hvor flykter jeg fra Gud og hans hellige lov?
Den når meg i nær og i fjerne.
Hvordan skal jeg på dommens forferdelige dag
bestå for Herrens åsyn?
Gud, vær meg synder nådig!

O Jesus, ditt blod, som taler så mildt,
ditt blod som fra korset rant neder,
la det ikke for meg bli forgjeves spilt!
På deg jeg forlater meg og beder:
Gud, vær meg synder nådig!

11. november

> «Men siden vi har den samme troens Ånd, slik det står skrevet: Jeg trodde, derfor talte jeg! – så tror også vi, og derfor taler vi» (2 Kor 4,13).

Her sier kanskje noen: «Men det finnes jo likevel så mange fromme kristne som aldri har denne arten at de vil *tale om det de tror*, men som viser troen sin med gjerningene sine.» Til det er det bare å svare: Hvor står det skrevet? Hvor står det i Guds ord at de som aldri har lyst til å tale om Kristus, er *kristne*? – «Men de er jo så *fromme*?» – Ja, men likevel: Hvor står det skrevet at de er *kristne*?

Fromhet – en stille, redelig og menneskevennlig livsførsel – kan komme fra mange kilder uten å være troens frukt. Hvor står det skrevet at de som har fått en så stor skatt i hjertet som Kristus, kan tie om ham?

Med Skriftens ord og eksempler for øye kan en bare innrømme så mye: Visse spede og ellers svake barn i nåden kan for en tid, eller til visse tider, være åndelig stumme. Men det var aldri Guds mening at de alltid skulle forbli slik.

For en tid kunne Josef fra Arimatea være Jesu disippel «i hemmelighet, av frykt for jødene», og det var også en tid da Nikodemus bare gikk til Jesus i ly av natten. Men en annen gang stod de begge fram med en åpen bekjennelse.

Det er én sak om vi av svakhet, av menneskefrykt eller kjødets treghet iblant tier om Herren. Det kan fremdeles skje med de troende, og det står også alltid under forlatelse, fordi de søker både forlatelse og ny kraft ved nådestolen for all synd og mangel.

Men det er noe helt annet om vår tro og åndelighet er av en slik art at den aldri har ført med seg denne indre lysten og trangen til å bekjenne Jesus.

Her må Guds ord gjelde mer enn alle menneskers tanker og meninger. Og Guds ord lærer uttrykkelig, slik vi allerede har sett, for det første at det ligger i selve naturen at vi gjerne taler om det som fyller hjertet. For det andre lærer det at den sanne troen fyller hjertet med store, himmelske skatter og med iver for Herrens ære og sjelers vel, og at alt dette da nødvendigvis vil komme fram også i det vi sier.

Videre lærer Guds ord at de troende til alle tider har bekjent Jesus, ikke bare med gjerninger, men også *med munnen* – «det taler *munnen*», sa Herren Kristus. Og Skriften lærer at de har talt, ikke bare når de ble bedt om det, men av *hjertets overflod*: «Det *hjertet flyter over av*, det taler munnen.» Slik sier Herren.

Av alt dette følger nå særlig tre viktige lærdommer.

Den første: Har du ennå aldri fått den arten at det er blitt din lyst å tale om det åndelige? Har du heller ikke den kjærlighetsiveren for Herrens ære og andres frelse at du ønsker å kunne si noe som tjener disse viktige målene? Da kan du ta det for gitt at du ennå ikke har erfart hva den levende troen er. Selv om alle regner deg for en kristen, lever du i en falsk, selvlaget fromhet.

Vil du så bøte på saken ved å anstrenge deg for å tale om Jesus og på den måten få dette tegnet på den levende troen, bedrar du bare deg selv. Skriften taler om en bekjennelse som kommer av den *indre lyst og trang* troen selv virker, ikke om en som kommer av tvungen anstrengelse.

Nei, la deg overbevise om at du mangler selve *kilden* til bekjennelsen, den levende troen. Klag da din nød for Herren, og slå deg ikke til ro før du er kommet til en tro som av seg selv fører med seg de virkningene hele Skriften viser at den sanne troen alltid har hatt.

Den andre lærdommen er denne: Ved Guds store nåde er du kanskje kommet til en slik tro på Jesus at det er blitt din lyst å tale om ham med vennene dine og å vitne om ham til andres vel og til hans ære – selv om du daglig blir ydmyket av stor svakhet og forsømmelse på dette punktet.

Men legg merke til om det likevel er din *lyst*, og om du har den arten at du også får økt lyst og kraft til å bekjenne når troen din blir levende. Da skal du vite at dette, tross alle dine mangler, vitner om at Herren har gjort nåde med deg og virket i deg den troen som teksten vår og hele Skriften taler om.

I kjøtt og blod ligger aldri denne lysten til å tale om Jesus, denne kjærlighetsiveren for sjelers frelse og Herrens ære. Slik skal Guds verk kjennes på frukten, også på «frukt av lepper som priser hans navn».

Den tredje lærdommen er: Kanskje har du erfart alt dette og har ennå etter Ånden lyst til å vitne om Herren, men kjødets treghet, verdens fiendskap eller vennskap og andre forhold hindrer deg. *Våk* da og *be*, så du ikke følger kjødet her og blir *Ånden* ulydig. For da kan Guds verk i deg bli kvalt igjen.

Har du mot å følge Jesus,
hva det enn må koste deg?
Har du mot når verden håner
og i motstand reiser seg?

Å, er *Kristus* bare blitt
for ditt hjerte *virkelig stor*,
da må du for verden vitne
og bekjenne hva du tror.

Prøv deg selv – det gjelder livet.
Den som ikke er *med*, er *mot*!
Har du hittil stått mot Herren,
fall i dag ved korsets fot.

Be om nåde, be om renselse
i Jesu Kristi dyre blod!
Be om nåde til å følge,
be om hellig heltemot.

12. november

«Mitt rike er ikke av denne verden» (Joh 18,36).

Hva et rike av denne verden er, ser vi med øynene. Det kommer synlig, med ytre prakt og anseelse, med makt, hærer, våpen, ære, titler og alle slags ordninger som tjener dette ytre, legemlige livet.

Kristi rike er derimot et åndelig og usynlig rike, foraktelig og ynkelig i menneskers øyne. Det tjener ikke dette livet, men vårt evige vel og en annen tid.

Mot vårt aller største onde, det åndelige og evige, kan ingen av verdens riker hjelpe. *Synden* bøyer de mektigste konger under sitt herredømme. *Djevelen*, «denne verdens fyrste», tvinger alle konger og fyrster til å tjene seg, så sant de ikke har flyktet til Kristus og er blitt forløst av ham. For *døden* legger hver konge ned sitt septer og lar seg stille føre bort. Ja, den evige *fordømmelsen* rammer en ubotferdig konge like visst som et hvilket som helst annet menneske.

Mot dette evige onde kan altså ikke verdens riker hjelpe, men det er her Kristi rike skal tjene oss. Riktignok har Kristi rike ingen anseelse i verden. I menneskers øyne er det ynkelig og jammerlig, slik Kristus, kongen selv, var det da han stod for Pilatus, slått på kinnet, spottet og hånet.

Hans rike ser altså svært ynkelig ut. Det verner ikke mot verdens forakt eller menneskers undertrykkelse, ikke mot kors og lidelse, ikke engang mot fristelser og anfektelser fra synden og Satan – nei, det drar heller alt slikt over oss.

Men mot Guds vrede og den evige død verner det; fra syndens straff og herredømme setter det fri; fra djevelens hele styre og overmakt frelser det; og mot helvete og den evige ild bevarer det.

De som tror på Kristus og hører til hans rike, skal ikke dø evig. Når den legemlige døden gjør ende på det elendige jordelivet, skal de først da virkelig begynne å leve – slik Kristus gikk inn i sin herlighet nettopp da han ble drept. Slik er Kristi rike, og slik mente han det da han sa: «Mitt rike er ikke av denne verden.»

Men dette skal vi særlig prege inn i oss ved bildet av selve k*ongen*. For også derfor skulle Kristi dype fornedrelse og lidelse stilles fram for øynene våre i så gripende trekk: De troende til alle tider skulle i ham se et forbilde på sin egen vei gjennom lidelse til herlighet.

Denne veien – Kristi rike på jorden – blir ofte så nedslående og underlig for oss at selv rikets mest opplyste medlemmer stadig blir forvirret av den. Derfor må du betrakte kongen godt og flittig, som et eksempel på hvordan riket er.

Øv deg da særlig i å *holde sammen de store motsetningene* hos Kristus, motsetningene mellom *det han er, og det han ser ut som*. Se for en stor og herlig person! Og se for en dyp fornedrelse, for et ynkelig ytre!

Som person og i virkeligheten er han den store «ærens konge», Faderens enbårne Sønn. Også som menneske har Faderen gitt ham «all makt i himmel og på jord» og «det navnet som er over alle navn, for at i Jesu navn skal hvert kne bøye seg, deres som er i himmelen og på jorden og under jorden, og hver tunge skal bekjenne at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære». Slik er kongen i virkeligheten.

Men se hvor lite av dette som synes på ham! Han blir født i en stall og lagt i en krybbe. Gjennom hele sitt liv er han den mest «foraktede, forlatt av mennesker, en smertenes mann, vel kjent med sykdom». Han er så fattig at mens «revene har huler, og himmelens fugler har reder», har Menneskesønnen «ikke det han kan helle sitt hode til».

Og når han holder sitt betydningsfulle inntog i Jerusalem, som profetene hadde varslet om, rir han på et lånt arbeidsesel med de fattige disiplenes klær som sal.

Er dette den store ærens konge som profetene har sunget om fra verdens begynnelse? Ja, han er den samme, «ærens konge, Herren, veldig i strid». Men nå synes det så lite på ham at det ikke ville vært rart om alle mennesker ble fristet til å smile hånlig av kongenavnet hans og si: Det er nok en tiggerkonge.

La oss nå føye til den lærdommen vi sikter til: *Som kongen er, slik er hans rike*. Det er et rike av de skarpeste motsetninger: den største ære og herlighet for Gud, men skjult under den største usselhet for oss selv og alle mennesker.

Hans rike er et *rettferdighetens og fredens rike*, og likevel er det samtidig stadig synd, strid og uro der.

Hans troende står i den aller høyeste nåde og ære for Gud. De er intet mindre enn Guds barn, «sønner og døtre, sier Herren, Den Allmektige». Ja, vi er Kristi brødre og medarvinger, som skal «skinne som solen i sin Fars rike».

Og likevel går vi her på jorden ofte som om vi var helt forlatt av Gud, som om vi var under hans vrede for våre synders skyld. Da skal vi komme i hu hvordan vår konge så ut, og at det nettopp hører til hans rike at den store nåden og herligheten her i tiden skal være skjult under all jammer og usselhet – for at *troen* skal ha en stadig øvelse.

Ditt hellige rike er jo ei
av denne verden, Herre.
Og verden akter det ikke – nei,
hun ser det ei, dessverre!
Hun ser de kristnes skrøpelighet,
men aldri deres herlighet
og deres konges ære.

Pris deg, pris deg, o Jesus kjær,
du konge uten like,
at jeg, så arm og svak jeg er,
fikk øye på ditt rike,
at jeg skal evig, glad og fri,
få bo i riket og deri
få synge om dine under.

13. november

«Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti» (Sal 119,105).

Tenk da på hvor grusomt de behandler sjelene sine, de som nekter dem dette guddommelige lyset, Guds ord. I sin nåde har Gud gitt oss fra himmelen et

synlig middel som han selv bor og virker i, og hele den evige saligheten hviler på at vi bruker det rett og flittig.

Likevel ser en ikke bare den blinde, grove verden forakte og tråkke på disse perlene. Enda mer forferdelig er det at de som en gang har vært opplyst og har smakt Guds gode ord, ofte lar verden og kjødet hindre seg fra ordet. Kanskje går hele dagen – for ikke å si hele uken – uten at de bruker en eneste stund til å gi sjelen mat.

Eller setter de seg en stund i all hast ned ved ordet, er tankene og hjertet så fylt av de verdslige tingene at alt de får ut av et slikt samvær med ordet, er økt lede ved det. Et stormfullt og opprørt hav kan umulig varmes opp av solstrålene. Guds ord må tas imot med et stille, ettertenksomt sinn om det skal varme hjertet.

Men hindringen er alt det jordiske, eller det Jesus mente med «tornene» som «kvelte» den gode sæden, nemlig «bekymringer og rikdom og livets lyst». Det er kjødelighet, treghet og de mange slags bekymringer og gjøremål, og for den forheksede sjelens øye er alt dette nå viktigere enn det himmelske.

Nå heter det: «Jeg har ikke tid til å holde meg så flittig til ordet, for det og det må gjøres.» Og legg merke til det: Det som må gjøres, er noe jordisk, og det som kan forsømmes, er det himmelske, som nå betyr mindre! Så forhekset og forblindet er sjelen!

Du sier: «Pliktene i kallet er hellige plikter som ikke må forsømmes, og den som ikke har omsorg for sitt eget hus, er verre enn en vantro.» Men Jesus sier: «Dette burde gjøres, og det andre ikke forsømmes.» Om du så hadde stelt både embetet og huset ditt fullkomment, men latt nådelivet dø bort, kan likevel ikke det trofast stelte embetet frelse deg i døden og dommen.

Og den som påstår at huset eller embetet ditt skal lide under de stundene du vier til Guds ord og bønnen, er bare forhekseren, den gamle slangen, og hedningen i ditt bryst, ditt hjertes vantro. Den vet ikke av noen velsignelse fra Gud og akter ikke det himmelske; den vil heller leke og prate bort ti stunder enn bruke *én* til å tenke over Guds ord. Å, for en hedensk forakt for Gud og din udødelige sjel!

Du har anledning til det salige, høye og ærefulle samværet med himmelens og jordens Herre, din Frelser og Forløser – til å høre ham tale, og det skjer i ordet, og til å tale til ham, og det skjer i bønnen. Og så sier du at du ikke har tid til det – men til å høre og tale tomme ting blant mennesker, til det har du tid! Dette må vel kalles å være forhekset av djevelen.

For gjøremålenes skyld har du nå ikke tid til å bruke *én* time av døgnets tjuefire til næring for sjelen.

Men tenk om Gud slår deg og lar deg ligge syk et år – verden står nok likevel! Da får du lite takk av det verdslige som du har stelt så trofast; nå kan det ikke hjelpe deg. Og Gud og hans ord har du foraktet – du vil vel ikke nå søke hjelp hos det du har foraktet?

Når du forsømmer Guds ord og følgen blir at du daglig blir matt i det indre menneske, at troen formørkes og gudsfrykten og alle nådekreftene svekkes, klager du kanskje over svakhet og fristelser som du ikke overvinner.

Men hva annet var å vente? Verken Gud eller mennesker venter at du skal overvinne det onde i deg uten nådemidlene. Nei, slike krefter ligger ikke i mennesket, og det er derfor Gud ga oss middelet ovenfra. Men om du derimot brukte dette middelet rett, skulle ingenting som tjener til liv og gudsfrykt, være umulig.

Sier du at du har prøvd og lest Guds ord, men likevel ikke er blitt bedre, må det være ett av to. Enten forstår du ikke hva bedring er. Du mente at du i en fart skulle nå en viss høyde av kraft, fromhet og hellighet, og visste ikke at veien dit gikk gjennom fornedrelsens og fattigdommens dal, og at det hører med at du ikke skal se deg selv bli bedre og bedre, men tvert imot.

Eller også er du virkelig ennå slave under synden og har ennå ikke fått nytt liv, ny lyst og nye åndelige krefter. Da har du sikkert ikke brukt ordet *rett*. Kanskje har du snudd Guds ordning på hodet og søkt å overvinne det onde i deg først, før du ville tilegne deg Kristi fortjeneste – bære frukt først, før du ble podet inn i Kristus.

Begynn nå å lyde ordet, som sier: «Fly først til Jesus, be om nåd, så blir mot syndens makt det råd.» La den dype egenrettferdigheten fare, og kast deg slik du er, med *alle* mangler og motsigelser, i nådens favn. Da skal du erfare at «der synden ble stor, ble nåden enda større».

Og *se*, nå skal denne overstrømmende nåden så glede, smelte og forvandle ditt arme hjerte at det ikke lenger skal ha smak for det onde som nettopp holdt deg fanget. Det gode som du ikke maktet, skal nå bli din lyst. Slik lærer ordet. Bruk det i lydighet, så er ingenting som er nødvendig til salighet, umulig for deg.

Ditt ord, o Jesus, skal bestå,
dets verd kan ikke falle.
Hvor vilt enn vantroen rase må
og syndens bølger svalle,
så har du likevel for evig tid
i rettferdighet og fred
ditt rike grunnet på det.

Visst ser det ut, o Jesus kjær,
som skulle det gå under;
visst stormer det, snart her, snart der,
som om det skalv i grunnen.
Men å, det *synes* bare så –
ditt *ord* det står og skal bestå
når jord og himmel faller.

14. november

> «Dere er Guds utvalgte, hellige og elskede! Ikle dere da inderlig barmhjertighet, godhet, ydmykhet, beskjedenhet og tålmodighet» (Kol 3,12).

Se nå hvilke kostelige ting som skal pryde Guds utvalgte, hellige og elskede! Først minner apostelen om de høye titlene de troende har, og han vil at vi skal

være kledd etter vår stand, slik det sømmer seg og passer for Guds utvalgte, hellige og elskede.

Slik formaner den samme apostelen også i Ef 4, når han sier: «Så formaner jeg dere at dere vandrer verdig for det kall dere er kalt med, med all ydmykhet og mildhet, med langmodighet.» Legg merke til: «verdig for det kall dere er kalt med».

Det som er helt rett og passende for verdens barn, kan være aldeles upassende for et Guds barn. Å holde det gode en har, for seg selv, å være stolt og forfengelig, å gå til retten mot en trettekjær bror eller å snakke mange tomme ord – alt dette er vanlig skikk i verden, og ingen undrer seg over det. Men for lysets barn ville det være upassende; de skal gå motsatt vei av verdens barn.

Det sømmer seg ikke for kongebarn å gå kledd som tiggerbarn. Dere er nå Guds utvalgte, hellige og elskede, sier apostelen; kle dere da slik det sømmer seg og passer for slike.

La oss nå se på selve drakten.

Først nevnes inderlig barmhjertighet, barmhjertighetens innerste. Det betyr en inderlig og brennende barmhjertighet som rører seg i hjertet, og som så fører til medlidenhet – dels ved at en tilgir den som har feilet, dels ved at en hjelper den som trenger det eller er i nød. Dette er altså det motsatte av det kalde, selviske sinnet som bare ser på sin egen rett.

I de troendes hjerter er dette egentlig en andel i Guds natur, ja, i selve det innerste og mest kjennetegnende ved Gud. Denne inderlige barmhjertigheten uttrykker Gud selv mange steder, for eksempel når han sier: «Er da Efraim min dyrebare sønn og mitt kjæreste barn, siden jeg fortsatt kommer ham i hu? Derfor røres mitt hjerte av medynk med ham, jeg må forbarme meg over ham, sier Herren.»

Dette er vår Guds inderlige barmhjertighet, og den skal speile seg i alle hans barn, slik Kristus sier: «Vær barmhjertige, likesom også deres Far er barmhjertig.» Og videre: «For at dere kan være barn av deres Far i himmelen» – eller bilder av ham – «for han lar sin sol gå opp over onde og gode, og lar det regne over rettferdige og urettferdige.»

Det andre stykket av drakten vår var godhet, eller vennlighet og velvilje. Det er en villighet til å være mennesker til tjeneste og nytte, og den er en så vakker pryd på Guds utvalgte at mange er blitt dratt til Gud og hans folk bare for denne egenskapens skyld.

Guds barn bør være de vennligste og mest velvillige mennesker på jorden. Det som ingen preken har maktet, har denne egenskapen ofte utrettet.

Derfor var også hele Kristi liv på jorden bare vennlighet og velgjerning; han «gikk omkring og gjorde vel» og hjalp alle. Der et kaldt og uvennlig vesen støter fra seg, gjør den høyeste opplysning og de flotteste ord ingen nytte, men vekker bare bitterhet. Å, hvor trist det er!

Nei, de som har den dyreste kunnskap å gi videre, bør ha den innhyllet i det mest elskelige og vennlige vesen.

Det tredje stykket, ydmykheten, som hver og en lett forstår, henger nær sammen med dette.

Drevet av hjertets barmhjertighet må en kristen ofte si et ord til advarsel og vekkelse til sin neste. Men det blir uunngåelig tolket som åndelig hovmod; derfor er verdens vanligste beskyldning mot de troende at de er hovmodige – enda det ikke finnes mennesker som kjenner og klager så mye over sin egen usselhet som nettopp de kristne.

Når nå selve innholdet i en troendes bekjennelse – skal vi tale sant – må være slik at det for verdens barn ser ut som hovmod, er det desto mer nødvendig at vi på alle måter viser og beviser at det ikke er hovmod som driver oss. Vi må ikke bare ha ydmykheten i hjertet, men også kle oss i den.

Skulle hovmod og selvbehag stige opp i hjertet, og skulle vi hegne om det og holde fast på det, da er større fare på ferde. Da står et dypt fall eller en annen dårskap snart for døren; for «Gud står de stolte imot», og da hjelper ingen forstand eller årvåkenhet til å unngå fallgruven som blir satt på veien vår.

Derfor sier apostelen: «Hold dere fast til ydmykheten – det skal likevel knapt være mulig for dere å bli i den. Tenk ikke høyt om dere selv, men hold dere til det lave. Vær ikke selvkloke!»

Det fjerde stykket vi skulle ikle oss, var beskjedenhet eller saktmodighet, at vi ikke så lett lar oss bringe i vrede. Og det femte var tålmodighet, at vi ikke blir så trette av å tilgi saktmodig at vi helt gir opp tanken på vennskap med det medmennesket som prøver tålmodigheten vår.

Du vil skape hjertet om,
derfor kom, o Jesus, kom!
Dra oss ut av syndens vei
helt til deg.

Kle oss selv i den skrud
som det sømmer seg din brud;
gjør oss like med ditt bilde,
Jesus milde.

15. november

«Salige er de tjenere som Herren finner våkne når han kommer!» (Luk 12,37).

Salige er de tjenere, sier Herren. Og i hvor høy grad de er salige, antyder han med denne overveldende forklaringen: «Sannelig sier jeg dere: Han skal binde opp om seg og la dem gå til bords og selv komme og tjene dem.»

Hvor mye dette i virkeligheten rommer, kan bare himmelens evige herlighet forklare for oss. Men noe overmåte stort er det. Og det er like sant og virkelig, siden det er denne Herre som sier det – og attpåtil bedyrer det med ordene: «Sannelig sier jeg dere.»

Mange steder i Skriften blir himmelens salighet framstilt i bildet av et gjestebud, et måltid ved vår Herres bord. Det er dette bildet Herren bruker her. Saken som bildet betegner, er at Herren i den evige herligheten skal fylle alle sine troende med en uendelig salighet, med de rike godene i sitt hus – det er sikkert nok.

Men uten tvil bør vi også tenke over hvordan Herren *uttrykker saken*. For med det gir han oss alltid et dypere blikk inn både i sitt eget hjertelag og i den saken han maler med bildet.

La oss da først minne oss selv om en innvending som er reist mot dette bildet. Kristus sier at brudgommen nå skal binde opp om seg og gjøre tjeneste som oppvarter ved bordet: Han skal la tjenerne sitte til bords, og selv gå og tjene dem.

Det er blitt innvendt at bildet går ut over virkeligheten i menneskelivet. Der er det heller slik som Kristus sier i Luk 17,7–9: Selv når tjeneren har arbeidet hele dagen på åkeren eller ute på marken, lar en ham likevel til slutt også varte opp ved bordet.

Det har virket som et altfor sterkt bilde å si at brudgommen skal la tjenerne sine sitte som herrer ved bordet – særlig når vi ser at Kristus med brudgommen mener seg selv, og at det er han som skal binde opp om seg og tjene sine tjenere.

Men på denne innvendingen er det også gitt et godt og riktig svar: Bildet går her ut over virkeligheten i menneskelivet fordi Kristus har malt etter selve den *saken* han sikter til, det som skal svare til bildet: *det himmelske gjestebudet*. Han har malt etter sitt hjerte og sitt evige råd, etter hvordan han virkelig skal hedre og glede dem som blir ham tro.

Siden hans hjertelag og høye hensikter med oss langt overgår alt som noen gang er sett på jorden, er det naturlig at bildet virker overdrevet i våre øyne.

Vi skal ikke vente noe beskjedent og tenkelig av Kristus i den himmelske herligheten, men noe som overgår alle menneskelige tanker. For «det som intet øye har sett og intet øre hørt, og det som ikke kom opp i noe menneskes hjerte, det har Gud beredt for dem som elsker ham».

Allerede i skapelsen har Gud gjort så overveldende store ting at ingen menneskelig tanke makter å følge ham. Slik skal han også vise seg like overveldende stor i den nåde og salighet han skal gi sine venner, når han for alvor vil forfriske og glede dem etter alt slitet.

Herren har allerede gitt eksempler på nettopp dette løftet, at han skal la tjenerne sine sitte ved bordet og selv binde opp om seg og tjene dem. Det skjedde mens han synlig var her på jorden, særlig ved to anledninger.

Den første var da han for siste gang hadde samlet disiplene sine for å spise påskelammet med dem. Der talte han om hvordan han en annen gang i sin Fars rike igjen skulle dele de himmelske rettene med dem, og så innstiftet han nattverden.

Da var det *han* som *tjente*: *Han* delte ut både brødet og vinen til disiplene, og de tok imot det av hans hånd – slik han da også bandt linkledet om seg og gikk omkring med vannfatet til føttene deres. Alt dette var også et ytre forbilde på det han en gang skal gjøre med alle sine troende i den evige bryllupssalen.

Den andre anledningen var den morgenen ved Tiberias-sjøen, da Herren hadde stekt fisk på stranden til sine sultne disipler, og da også gikk omkring og ga dem både av fisken og brødet. Slik har han villet vise allerede på jorden hvordan han en gang, når vår fornedrelsestid i verden er over, skal glede, ære og fryde sine venner fullt ut i sitt herlighetsrike.

Har *de* en liten tid på jorden søkt hans ære, skal *han* i himmelen gi dem en evig ære. Har *de* her for en tid bundet opp om seg for å tjene ham, skal *han* der binde opp om seg og tjene dem. Har *de* her bekjent ham for mennesker, skal *han* bekjenne dem for sin Far og hans engler.

Å, for et underfullt bytte! Å, for en høy og overveldende ære!

Og hvem er det som har sagt oss dette? Skal vi tro ham? Kan så herlige løfter være sanne? Han selv, som heter *Trofast og Sannferdig*, har sagt det! Lovet være hans navn i all evighet!

Å, hvilken salighet Gud vil skjenke
sine barn i himmelen!
Ikke noe hjerte kan den tenke,
ingen tunge si den fram.
Der er herlighet hvor vårt øye
undrende seg vende må,
der skal vi evig Herrens høye,
milde kjærlighet få smake på.

Himmelens manna og søteste honning
får vi i evighet smake der,
se selve livets og ærens Konge
med egne øyne, slik som han er.
Nød og fattigdom har en ende,
trykker ikke sinnet ner;
sjelens avmakt og alt dens elende
skal ikke gnage samvittigheten mer.

16. november

> «Han som ble gitt for våre overtredelser og reist opp til vår rettferdiggjørelse» (Rom 4,25).

Dette er det bibelordet som Luther kaller et «knippe der hele den kristne tro er samlet». Derfor satte han det også som overskrift i De schmalkaldiske artikler, som grunnlag for «den første og fremste artikkel, som ingen kristen kan vike fra eller gi etter noe av, om så himmel og jord og alt annet styrtet sammen».

Apostelen har skrevet dette ordet med dyp ettertanke, og derfor krever det også at vi tenker grundig over det. Som allerede nevnt rommer det et kort sammendrag av hovedstykkene i Kristi forsoningsverk, og det er særlig verdt å merke seg hvordan de blir delt her.

Apostelen sier at Kristus ble gitt for våre overtredelser og reist opp til vår rettferdiggjørelse. Når han setter «gitt» og «reist opp» opp mot hverandre, forstår vi at «gitt» betyr: gitt i døden.

Men ellers framstiller Skriften overalt Kristi død som grunnen til vår rettferdiggjørelse, og hans forsoningsverk var virkelig fullført med den, slik Kristus lot oss forstå på korset med ropet: «Det er fullbrakt!» Derfor er det påfallende og verdt å tenke over hva apostelen kan mene når han her sier at Kristus ble gitt for våre overtredelser og reist opp til vår rettferdiggjørelse.

Meningen er uten tvil denne: I sin død var Kristus en syndebærer, lastet med alle verdens synder, og dem betalte han med sitt liv. I sin oppstandelse ble han som vår Borgen erklært rettferdig og brakte verden den evige rettferdigheten, livet og et uforgjengelig vesen.

I sin død var han «gjort til synd for oss». Da forløste han oss fra syndens skyld og lovens forbannelse, idet han gjorde fyllest for den guddommelige rettferdigheten og led den døden som var syndens lønn. Men hans oppstandelse var rettferdighetens og livets seier over synden og døden, som for alle mennesker og ånder kronet og beseglet hans fullbrakte forsoningsverk.

Som vår mellommann og Borgen, den andre Adam, hadde han påtatt seg å svare for alle våre synder, lide den straffen vi hadde fortjent, og oppfylle det Guds straffende rettferdighet krevde. Alt dette oppfylte han da han ga seg selv som offer og kjøpte oss fri med sitt blod.

Men med sin oppstandelse har han ikke bare gitt alle mennesker et bevis på at han led og døde som hellig og som Guds Sønn, for andres synder og ikke for noen egen skyld. Han har også vist at den godtgjørelsen for våre synder som han hadde påtatt seg, var fullt ut godkjent og godtatt av Faderen.

Slik sier Skriften at han ble «levendegjort i Ånden» og dermed også «rettferdiggjort i ånd» – det vil si frikjent fra all den skyld, straff og dom han som menneskenes Borgen hadde tatt på seg.

Men vår Borgen stod så helt i vårt sted for Guds dom som om hele menneskeheten hadde gjort og lidd det han gjorde og led – «Én er død for alle, og derved har de alle dødd.» Da gjelder dette også hans oppstandelse: Vi var alle innbefattet i ham for Guds øyne, så han stod opp rettferdig for alle, som om vi alle hadde stått opp rettferdige.

Derfor kalles han også «Herren, vår rettferdighet». Og derfor er Kristi oppstandelse i aller egentligste forstand grunnen til vår rettferdiggjørelse. Dette har apostelen sikkert villet si med ordene om at Kristus ble gitt for våre overtredelser og reist opp til vår rettferdiggjørelse.

Men ved sin oppstandelse er Kristus også gått inn i det evige presteembetet. Ved det står han stadig «for Guds åsyn for vår skyld» i vårt sted, «en rettferdig for urettferdige».

«Vi har en slik yppersteprest som satte seg ved høyre side av Majestetens trone i himlene, en som gjør prestetjeneste ved helligdommen, det sanne tabernakel.» For «Kristus gikk ikke inn i en helligdom som var gjort med hender og bare er et bilde av den sanne helligdommen. Han gikk inn i selve himmelen for nå å åpenbares for Guds åsyn for vår skyld».

Legg merke til det! «For nå å åpenbares for Guds åsyn for vår skyld.» Dette er sannelig vår fullkomne rettferdighet for Gud.

Men hva er det vi hører her? Står Kristus for Guds åsyn for vår skyld? Er det sant? Da gjelder vi sannelig noe mer for Gud enn vi har tenkt; da har vi sannelig en høy og fullkommen rettferdighet for hans øyne.

At Kristus stadig står i vårt sted for Faderen og utfører gudstjenesten for oss som vår yppersteprest – det er sannelig, sier vi igjen, vår fullkomne rettferdig-

het. Slik ser vi at vår rettferdiggjørelse i alle henseender er grunnet på Kristi oppstandelse.

Nå lov og pris! Jeg vet ei mer
som står igjen, så alt er ferdig.
Hva enn hos meg jeg kjenner, ser,
er Lammet likevel den æren verdig
at det for meg har sonet alt
og gjelder evig tusenfold
mer enn alt.

Når jeg er skrøpelig, kald og svak,
spredt av alt som øyet møter,
da har jeg Én som natt og dag
i himmelen min gudstjeneste røkter;
som står for Guds åsyn for meg
og i alt fram for ham stiller seg
også for meg.

17. november

> «Men nå er vi løst fra loven, ettersom vi er døde fra det vi var fanget under» (Rom 7,6).

Apostelen framstiller her loven som et fengsel som vi har vært holdt fanget i. Budene og dommene dens var jerngitrene, dørene og låsene som holdt oss i forvaring til døden.

For det første må vi merke oss at loven allerede dømmer oss til døden for den synden som bare ligger i vår natur. Ja, vi har synden og døden i arv fra Adam, og loven sier: «Forbannet er hver den som ikke holder fast ved *alt* det som står skrevet i lovens bok, slik at han gjør det.»

For det andre: Når vi ikke tror dette – at vi allerede er dømt, selv om vi aldri syndet mer – men prøver å minske skylden vår ved å bedre oss for å vinne Guds nåde, viser det seg at hele vår natur er så full av ondskap og fordervelse at vi uavlatelig synder på ny og øker skylden vår.

Slik støter samvittigheten stadig mot lovens dommer og blir holdt fanget av dem som av jerngitre og låser. Hvor vi enn vender oss, blir vi alltid «holdt fast». Et slikt fengsel er loven. Slik sier apostelen også i Gal 3,23: «Men før troen kom, ble vi holdt i varetekt under loven, innestengt inntil den tro som skulle komme, ble åpenbart.»

Men bildet av loven som et fengsel sier ikke bare at vi er dødsfanger under lovens dommer; det minner oss også om hva slags fromhet loven virker.

Luther sier om dette: «Lovens embete er å holde oss i forvaring som i et fengsel. Dette er et svært treffende bilde, som viser hva loven utretter og hvor fromme den gjør menneskene. Ingen tyv, morder eller røver som er tatt til fange, elsker lenkene sine og det dystre fengselet der han holdes bundet. Tvert imot ville han gjerne, om han kunne, rive ned fengselet med jernlenkene, ja, legge det i aske.

«I fengselet holder han seg nok fra ugjerninger, ikke av god vilje eller kjærlighet til rettferdigheten, men fordi fengselet hindrer ham. Og mens han sitter innesperret slik, avskyr og hater han ennå ikke synden og tyveriet sitt – tvert imot sørger han av hjertet over at han ikke er fri og får stjele. Men fengselet hater han, og om han fikk lov til å gå ut, ville han stjele som før.

«Loven sperrer menneskene inne innenfor visse skranker, både i borgerlig og åndelig henseende. Dette er hva loven makter, og hva rettferdigheten av loven er: Den tvinger oss til en ytre fromhet ved at den truer overtrederne med straff og plager. Da lyder vi nok loven av frykt for straff, men motvillig og med stor misnøye. Men hva er vel en slik fromhet verd, når den lar det onde være av frykt for straff? Derfor er denne gjerningsrettferdigheten i virkeligheten ikke annet enn å elske synden, hate rettferdigheten, avsky Gud og hans lov og tilbe og ære den høyeste ondskap. For like hjertelig som tyven elsker fengselet og hater tyveriet, like hjertelig lyder vi loven, gjør det den befaler, og lar være det den forbyr, når vi sitter fanget i den.»

Slik er vår fromhet under loven.

Men hvor helt annerledes blir det ikke i hjertet når en sjel som er pint ut, fordømt og rådvill i dette lovens fengsel, på én gang får alt som gave! Alt det den har arbeidet for og søkt etter hos seg selv under loven, blir gitt den av en annen. Nå får den se Gud i et helt nytt lys, som en kjærlig Far som bare venter på å få gjøre oss godt, og som derfor også har latt oss bli utmattet under loven på denne måten.

Sjelen forstår nå at alle lovens krav og dommer først og fremst tok sikte på å utmatte og slå oss ned, så vi skulle oppgi det fruktløse strevet etter å bestå for Gud med egen rettferdighet, og at Gud vil gi alt som en fri gave, både rettferdighet og helliggjørelse.

Når en utmattet sjel forstår dette og nå i Åndens lys ser seg helt løst fra loven, tror og ser Guds store kjærlighet i Kristus – da får den et helt nytt hjerte for Gud og loven. Da forvandles hatet til kjærlighet; da kan den tjene Gud med inderlig lyst og glede.

Nå sier den av hjertet: «Hans bud er ikke tunge.» «For etter mitt indre menneske slutter jeg meg med glede til Guds lov.» Nå er fengselet forvandlet til et palass.

Dette er det friheten fra loven gjør: Nå elsker vi Herrens bud og lover slik at hvert feiltrinn smerter oss, og det ville gjøre oss inderlig vondt om noen skulle rokke ved de hellige budene eller bortforklare dem. Dette gjør Ånden når sjelen blir løst fra lovens trusler og dommer og blir viss på en evig nåde.

O synder, skynd deg derfor nå,
så hvile du kan også få;
for den du trenger, vet du vel,
så sant du vil berge din sjel.

Hvorfor vil du lenger borte gå
og slik en salighet forsmå:
å være frelst fra lovens trussel og dom
og være helt Jesu eiendom!

Så våg da ikke lenger å
som fremmed bort fra Jesus gå.
Hva du har syndet, brutt – ja, alt
har han sonet og betalt.

18. november

«... så sant vi lider med ham, for at vi også skal herliggjøres med ham» (Rom 8,17).

Så sant vi lider med ham. Dette er løpebanen til herligheten. Arveretten har vi riktignok bare ved barnekåret, og den er bare vunnet ved *Kristi* lidelse. Men «veddeløpsbanen» fram til det å ta imot arven er denne: å *lide med ham*.

Dette er svært viktig som et kjennetegn på de sanne arvingene, de ekte barna. Det tjener dels til å *vekke* og *skille ut* fra Guds barns tall dem som falskelig innbiller seg at de har del i arven, enda de ikke er Kristi etterfølgere. Dels tjener det til *trøst* for dem som lider med ham, men lider slik at de ofte er nær ved å miste motet.

La oss da tenke godt over disse ordene: «så sant vi lider med ham». Her sier apostelen oss at vi også i lidelsen skal ha samfunn med Kristus, han som gikk gjennom lidelse til herlighet. Det er en så avgjort og fast ordning fra Gud at lidelse skal komme før herligheten, at også Kristus, vår forløper og vårt forbilde i alle ting, har gått denne veien og uttrykkelig har sagt at vi skal følge ham i det.

Det Kristus led på jorden, må ses fra to forskjellige sider. For det første led han som *den som sonet* våre synder. For det andre var lidelsen hans *vei til herlighet*.

Når det gjelder den sonende lidelsen, var han helt alene: «Vinpressen har jeg tråkket alene, og av folkene var det ingen med meg.» *Han* alene gjorde fyllest for den guddommelige rettferdighetens krav; *han* alene fortjente rettferdighetens lønn for oss, den evige arven.

Men fra den andre siden var han *vårt forbilde* og veiviser; i den henseende må vi «følge i hans fotspor» og bli lik ham. Skriften lærer uttrykkelig også om ham at han har måttet kjempe og seire for å bli opphøyd, og at han i dette skal være vårt forbilde og mønster. Slik sier han selv: «Den som seirer, ham vil jeg gi å sitte med meg på min trone, likesom jeg òg har seiret og har satt meg med min Far på hans trone.»

Lidelsen er altså den lodd som alle Kristi medarvinger her på jorden har felles med den «førstefødte». Alle arvingene må komme til arven sin gjennom trengsler – noen «gjennom *mange* trengsler».

Men her må vi merke oss nøye at apostelen ikke bare sier: *Så sant vi lider*. Nei, han sier: «så sant vi *lider med ham*». For ikke all lidelse er et tegn på Kristi medarvinger – «den ugudelige har mange plager», og alt som lever på jorden, lider.

Her er det bare tale om den lidelsen vi har ved samfunnet med Kristus og i etterfølgelsen av ham. Det gjelder ikke bare verdens fiendskap og hån, men også all den anfektelse fra synden, kjødet og Satan som er en følge nettopp av vårt samfunn med Kristus. Og endelig gjelder det den lidelsen som er Faderens tukt og alltid kjennetegner hans ekte barn.

For det første er det en avgjort sak i ordet at «alle som vil leve gudfryktig i Kristus Jesus, skal bli forfulgt». Slik sier Kristus uttrykkelig: «En disippel er ikke over sin mester. Har de forfulgt meg, skal de også forfølge dere.»

Derfor: Om noen vil være en kristen og roser seg av troen og håpet om den evige salighet, men har en slik kristendom og gudsfrykt at han samtidig kan stå seg godt med verden og være aktet og elsket av den store mengden, er nettopp dette et uhyggelig og avgjørende tegn på hva slags gudsfrykt han har: Han er ikke en sann og tro etterfølger av Kristus. Herren har sagt det.

Til lidelsen med Kristus hører videre all den lidelse fra synden og Satan som vi har bare fordi vi er kommet i samfunn med Kristus. Kristus bar verdens synder med angst og nød, så han kjempet, ba og svettet i hagen. Slik må også alle som har Kristi Ånd, ha angst, kjempe og be på grunn av synden som bor i dem.

Kristus ble fristet og anfektet av djevelen; slik må også alle troende her bli forfulgt av den samme fienden med pinefulle fristelser og glødende piler.

Om noen vil være en kristen, men har en slik tro og gudsfrykt at synden ikke plager ham og djevelen ikke frister og anfekter ham, men han alltid er sterk, modig og rolig – da har han i dette et alvorlig tegn på at troen og gudsfrykten hans er falsk. Alle de helliges historie bekrefter dette.

Lidelsen *med Kristus* kan likevel aldri kjennes rett igjen hvis vi ikke først legger merke til at personen må være et Guds barn: en sjel som ikke lever og vandrer etter kjødet, men etter Ånden, ja, som drives av Guds Ånd og i denne Ånd roper: Abba, kjære Far!

En slik sjel erfarer at den har fått en hel mengde nye lidelser, både fra sin egen ondskap som bor i den, og fra djevelen og verden – lidelser som den ikke visste om før. Alle slike lidelser har den altså bare fordi Kristus er i den. Og da er de sannelig sikre tegn på en Kristi medarving, som nå blir oppdratt til den arven han skal ta imot.

Fullkommen gjennom lidelser,
igjennom store trengsler
går veien til Guds rike nå,
den har alle Guds barn måttet gå.

Fullkommen gjennom lidelser –
den veien gikk min Frelser,
den sømmer seg for Jesu brud,
og leder til sist hjem til Gud.

19. november

«Gjør alle dine ting etter Guds ord» (Sir 9,22).

Alt det Gud har forkynt mennesket i sitt ord, går i hovedsak ut på å lære det to ting. For det første hvordan det skal få hans nåde, få forlatelse for sine synder og bli hans barn. For det andre hvordan det som et Guds barn skal leve her på jorden for å tjene sin himmelske Far og gjøre hans vilje.

Men siden dette er hovedstykkene som Guds rike blant oss står eller faller med, er det også de punktene djevelen til alle tider angriper mest og vil rane fra

oss. Og det er på disse punktene både hele kirkesamfunn og enkelte vakte sjeler oftest har gått seg vill.

Da Kristus stod fram, var det på to hovedpunkter han refset sitt folk og lærte dem den rette veien. Først refset han deres falske rettferdiggjørelse, deres selvrettferdighet. For det andre refset han deres falske gudstjeneste, de gode gjerningene de selv hadde valgt. Han sa for eksempel til dem at de ga «tiende av mynte og rute og alle slags hagevekster», men lot ugjort «det som veier tyngre i loven: rettferd, barmhjertighet og troskap».

Da kirken ble reformert ved Luther, skjedde det i hovedsak ved at to lærepunkter ble gjenreist og holdt fram – de to som Luther stadig forkynte. Det første var den rette rettferdigheten, den som gjelder for Gud: Kristi rettferdighet, troens rettferdighet. Det andre var hva som er sanne gode gjerninger, sann gudstjeneste og et hellig liv som behager Gud – nemlig bare det som Gud selv i sitt ord har befalt oss å gjøre.

Med dette angrep og refset han for det første den pavelige læren om rettferdiggjørelsen: at mennesket blir rettferdig i den grad det blir hellig. For det andre angrep han den falske forestillingen om et hellig liv som behager Gud: at en burde gå i kloster, leve ugift, faste, våke, plage legemet, dra på pilegrimsferder osv.

Derfor har en med rette påpekt at det var to lærepunkter som førte til reformasjonen. Og omvendt: Det er reformasjonen vi har å takke for at to hovedlærdommer ble gjenreist, nemlig de vi nettopp har nevnt – læren om den rette rettferdigheten for Gud og den rette helligheten i livet.

Som allerede sagt: Dette er også de punktene djevelen til alle tider har angrepet og forvrengt – og det så fint og stille, litt etter litt, at en ikke har merket noe før en allerede var ført bort fra veien. Også fornuften, følelsen og smaken er fiendtlige mot disse to lærestykkene.

Ingenting strider mer mot fornuften og smaken enn at jeg skal være rettferdig og velbehagelig for Gud samtidig som jeg selv ser og kjenner meg full av synd – at jeg skal være rettferdig og velbehagelig bare ved en tilregnet rettferdighet.

Like umulig kan jeg synes at jeg gjør de mest velbehagelige gjerninger for Gud og holder en sann og hellig gudstjeneste, når jeg i hjemmet og samfunnet bare gjør det som enten mitt legemlige, huslige og borgerlige kall krever, eller det som et arm, elendig menneskes nød krever. Det er jo de samme gjerningene som også en from hedning og et skikkelig verdensmenneske kan gjøre.

Heller ikke kan jeg synes at det skulle være noen særlig fare ved å følge de fromme innskytelsene som ser ut til å være Guds Ånds egen røst i hjertet mitt, og som bare går ut på å mane meg til helligere gjerninger. Følelsen og fornuften kan ikke finne at det skulle være noen stor fare ved straks å følge slike innskytelser, eller at det skulle være så nødvendig først å spørre Guds ord, slik det er åpenbart i Skriften.

Men erfaringen lærer oss særlig at både djevelen og fornuften med all makt vil føre oss bort fra ordet også når det gjelder livet. Hvor mange grove dårskaper og store skader har ikke djevelen voldt i Kristi kirke ved å føre mennesker bort

fra ordet på dette punktet! Skaden som er kommet av det, og som ennå daglig kommer, er særlig av to slag.

Den første er at noen vakte og søkende sjeler er blitt ført til alle slags egne påfunn, gjerninger og levemåter. Ofte har de stort alvor med gudsfrykten sin, så de ikke sparer noen møye bare de kan tjene Herren.

Men til dette er de drevet dels av fornuften, dels av en antatt Guds røst i hjertet. Guds åpenbarte ord har ikke befalt det, og nesten som trenger hjelp, har ikke hatt gagn av det.

Den andre skaden er den vi alle daglig får erfare: Selv om vi gjør de rette gode gjerningene, skjer det likevel med ulyst, treghet og forsømmelse så snart vi glemmer ordet og hvilke gjerninger det krever av oss.

Derimot ville vi gjøre dem med største lyst og flid om vi flittig så på ordet og tenkte over at vi med disse enkleste gjerningene i kallet tjener Gud selv, står for Guds øyne og utfører hans befalinger.

Hjelp meg, o Jesus, å bli ved det ene:
å tro på deg og *villig nesten tjene*
i lydighet mot ordet, ditt dyre ord.

20. november

> «Men nå når troen er kommet, er vi ikke lenger under tuktemesteren» (Gal 3,25).

Luther sier: «En kristen er ikke et menneske som ikke har synd, men et menneske som ingen synd blir tilregnet.» Han har det særlige privilegiet – ikke at han får lov til å synde, men at han aldri skal dømmes etter loven hvis det går så ille at han forser seg.

For skulle vi fremdeles svare for loven og dømmes etter den, ville intet kjød bli frelst, og da var det best å ta farvel med enhver tanke på saligheten med en gang. Men da var hele Guds evangelium falskt, da var Kristus død forgjeves, og alle troende var fortapt i sine synder.

Men Skriften sier: «Det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet, det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse.» Skriften sier: «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss.» Skriften sier: «Men nå når troen er kommet, er vi ikke lenger under tuktemesteren» – det vil si loven. Dette er grunnen til at ingen synd blir tilregnet de troende.

Slik vitner også David og Paulus uttrykkelig at saligheten tilhører det mennesket som Gud ikke tilregner synd. Legg merke til at de ikke sier: den som det ikke finnes synd hos – men: den som ingen synd blir tilregnet.

Men det er ikke nok at vi er fri fra loven og at ingen synd blir tilregnet oss. Tvert imot blir det i tillegg tilregnet oss en rettferdighet som ikke finnes i oss – en høy, fullkommen og evig rettferdighet, nemlig den rettferdigheten Kristus har vunnet for oss. Slik vitner Skriften igjen: «Kristus er lovens endemål, til rettferdighet for hver den som tror», og videre: «Salig er det menneske som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger.»

Av dette følger at vi for Guds øyne ikke bare er fri fra all synd, men tvert imot fullkomment rettferdige. Ja, vi er selve rettferdigheten og til enhver tid velbehagelige i ham, Den Elskede, så Gud nå helt uhindret kan elske oss med hele sitt hjertes kjærlighet. Alt dette kommer av at vi er iført Kristus med alt det han var og gjorde for oss, så Gud ser oss bare i sin elskede Sønn.

«Se nå», sier Luther, «for en overveldende rikdom den kristne tro har! Alle Kristi gjerninger og lidelser blir gitt den til eiendom, så den kan stole like fullt på dem som om den hadde gjort dem selv. For Kristus har sannelig ikke gjort dem for sin egen skyld, men for oss. Han trengte ingen av dem selv; men han har samlet denne skatten for oss, for at vi skal tro og eie ham.»

Og videre: «Fordi Kristus er min ved troen, og jeg i min tur er hans, kan ingen lov anklage meg mer enn den kan anklage *Kristus*. Og selv om loven kommer og angriper meg, kaster jeg likevel dette mot den og sier: Jeg har jo gjort alt, og mer enn du engang krever (ved min Borgen, Kristus). Selv om jeg fremdeles har synd i mitt kjød, har jeg likevel min rettferdighet i Kristus. Han er min og gir meg alt han har; altså er også hans renhet min – og slik kan ikke loven utrette noe mot meg.

«Men ser jeg ned på meg selv, finner jeg fremdeles mye urent hos meg, og der har loven rett. Loven sier: Du har synder (for Gud). Svarer jeg *ja*, er jeg fortapt. Sier jeg *nei*, må jeg ha en sterk grunn å stå på. Hvor skal jeg vel hente dette *nei*? I mitt eget bryst finner jeg det sannelig ikke, men i Kristus. Der må jeg hente det og kaste det mot loven. Han kan si *nei* til loven og har grunn til det, for han er hellig og uten synd. Og dette sitt *nei* gir han meg, fordi han gir meg sin rettferdighet.»

Se, dette er det Skriften mener når den sier: «Dere døde fra loven ved Kristi legeme», eller at Kristus er lovens endemål, til rettferdighet for hver den som tror; at det ingen fordømmelse er for dem som er i Kristus Jesus; og at ingen synd blir tilregnet dem.

Å, her burde vi stanse og tenke etter – tenke over våre kongelige friheter og rettigheter, og tenke over om alt dette er sant eller ikke! For enten må alt dette være sant, eller så er det løgn.

Er det sant at det ikke er noe fordømmelig ved dem som er i Kristus Jesus? At synden, selv om den fremdeles bor i dem, ja, overrumpler dem og kaster dem over ende, likevel *aldri blir tilregnet dem*, fordi de *ikke er under loven, men under nåden*? At de altså aldri skal stå til ansvar for loven så lenge de holder seg til Kristus i troen?

Er dette sant, da er det en forunderlig herlig sannhet. Å, en forunderlig sannhet! Og likevel er det sant, så visst som Guds ord ikke kan lyve. Det er sant, trass i alt det djevelen, de gjerningshellige og vår egen fornuft måtte si om det. Det er sant, selv om jeg nå ikke merker det aller minste til det.

Å, her vil vi stanse! Her vil vi fryde og glede oss midt i jammerdalen over at Herren, vår *Immanuel*, har grunnlagt et så salig rike på jorden at syndere for Gud ikke skal være syndere, men hellige, velbehagelige og elskelige.

I Jesu navn jeg redning så
da under lovens dom jeg lå

og nær var ved å fortvile.
Jeg skyndte meg til dette navn
og fant i det en sikker havn
mot alle lovens dommer.

I Jesu navn jeg leste nåd
da jeg lå uten hjelp og råd
og trodde meg fortapt.
Min store skyld jeg så betalt;
den synd som plaget meg i alt,
jeg så der tatt helt bort.

21. november

«For slik som han er, slik er også vi i denne verden» (1 Joh 4,17).

La oss tenke godt over disse ordene av Johannes: «Slik som han (Kristus) var, slik er også vi i denne verden.» Hvor skjult var ikke han i denne verden! Faderens enbårne, utstrålingen av Guds herlighet og avtrykket av hans vesen, Gud av Gud – hvor i det skjulte krøp han ikke inn under vår skikkelse! Hvor dypt var ikke hans herlighet skjult i «syndig kjøds lignelse»!

Riktignok hadde troen grunn nok til å være trygg. Englene sang i skyene den morgenen han ble født. Han gjorde gjerninger som ingen annen enn Gud kunne gjøre. Han fikk ære og pris av Gud Fader ved en røst som kom til ham fra den høye herlighet: *Dette er min Sønn, den elskede!* Han hadde alle profetienes kjennetegn.

«Men», sa han, «til dom er jeg kommet til denne verden, for at de som ikke ser, skal se, og de som ser, skal bli blinde.»

Vantroens stolte sinn, som alltid vil se tegn, skulle straffes med blindhet, og etter Faderens vilje skulle han bli lik sine brødre og bære deres byrder. Derfor var han på jorden den aller mest foraktede og vanærede, full av smerte og sykdom, så folk skjulte ansiktet for ham.

Tenk hvor skjult, hvor urimelig for all fornuft dette er: Guds Sønn født i en stall og lagt i en krybbe blant dyrene, oppvokst i en by med et slikt rykte i landet at en enfoldig Natanael spør: «Kan det komme noe godt fra Nasaret?»

Guds Sønn på jorden var fattigere enn himmelens fugler og hadde ikke noe sted å helle sitt hode til. Han ble foraktet, spottet og forfulgt, lik «hinden som ble jaget tidlig om morgenen».

Til slutt ble han bundet med rep, hudstrøket, såret, spyttet i ansiktet og slått på kinnet av usle tjenere. Mellom røvere ble han hengt på et tre utenfor byen, mens bødlene hånte ham: «Er du Guds Sønn, så frels deg selv!» Og til sist roper han at han er forlatt av Gud – og så dør han og blir begravet!

Hvor var det her å se noe av guddommelig majestet, noe av Skaperens makt og herlighet? Finnes det vel noe på hele jorden som er mer urimelig enn at denne mannen var Guds Sønn?

Men han stod likevel opp til den tiden han hadde sagt på forhånd. Han viste seg i førti dager og for fem hundre på én gang, og han for opp til himmelen for

øynene på mange. Slik skjulte det seg likevel en guddommelig majestet under den skrøpelige ytre skikkelsen.

Og nå: «Slik som han var, slik er også vi i denne verden.» Som hodet er, slik er også lemmene; som brudgommen er, slik er også bruden. Elendig og jammerlig så brudgommen ut, elendig og jammerlig ser bruden ut.

Men under hennes elendighet skal det skjule seg guddommelig herlighet, under fattigdommen himmelsk rikdom, under synd og skrøpelighet en høy og evig rettferdighet. Her gjelder det bare å ikke la seg forvirre av det som ses og kjennes.

Det kan knapt noen gang se mer urimelig ut at vi er Guds barn, «Guds utvalgte, hellige og elskede», enn det så ut at Jesus var Guds Sønn. Skulle vi da ikke nøye oss med å være skjult sammen med ham, vårt hode, i denne tiden – å gå med ham i fornedrelsen i jammerdalen?

Vi har jo Guds klare ord for at vi bare ved troen på Kristus likevel er Guds barn, rettferdige og velbehagelige for Gud. Da skal vi tro det like visst og fast som om vi allerede var i himmelen, ja, så visst som Gud selv ikke kan lyve. Så visst er det likevel, selv om vi nå ikke kjenner det aller minste av det i hjertet.

Hovedgrunnen til alt dette skjulte i vårt liv er at Kristi rike skal være et *troens rike*, en ydmykende, trang og lav port for Adams stivnakkede barn. Kristus skal til alle tider være *til dom i denne verden*, så de som vil se, skal bli blinde, og de som nøyer seg med ikke å se, skal se. Slik skal bare de som nøyer seg med det han finner for godt å ordne, komme inn i dette riket og følge vår *Gideon*.

Gideons hær ble ikke valgt ut fritt, men ved en ydmykende prøve, nemlig denne: «Den som bøyer seg ned og lepjer vannet slik som hunden, skal gå med Gideon; alle andre skal vende hjem.» Slik er det også her. Den som kan være en hund, den som kan finne seg i hva det enn er han får erfare, se eller merke – bare han kan følge Jesus.

Men noen vil absolutt se, kjenne og smake Guds godhet. De må ha sitt liv i Gud klart og åpenbart, så alt går godt og riktig for seg: deres eget indre alltid varmt og gudelig, vandelen alltid sterk og hellig, lykken i verden velsignet. Og alle kristne skal være helt rene og uten lyte – ingen skrøpelighet, ingen uenighet, ingen feil i forstand eller levnet får finnes hos dem om de skal regnes for kristne.

Se, den som må ha livet i Gud slik, og som ikke nøyer seg med at det er skjult, ja, til tider helt dekket over av synd og elendighet, kan like gjerne vende hjem fra denne hæren når som helst. Han duger ikke til dette felttoget.

Den korsfestedes folk må nøye seg med å vandre i troens tykke, svarte tåke. Ofte må de i lange tider leve uten å se eller kjenne noe som helst av Guds nåde, som om de var helt forlatt.

Selv om du ikke kan kjenne og se det,
syndig og skrøpelig er du – likevel:
Kristus har kjøpt deg, vasket og døpt deg,
bærer og verner han ennå din sjel.

Midt under syndens daglige plage
har du en evig rettferdighet her.

Selv når den tykkeste tåke kan dekke
solen for øyet, er solen jo der.

22. november

> «Men fordi du er lunken, og verken kald eller varm, vil jeg spy deg ut av min munn» (Åp 3,16).

Dette er et forferdelig ord fra den milde Frelseren! Herren Gud hjelpe oss alle, så hver og en må være oppriktig mot seg selv og ikke i det skjulte, uten å vite det, stå under en slik dom til den rammer ham! Det vi her må undersøke, er altså *lunkenheten* – hva Kristus mener med den.

I det Herren sier om de lunkne, er det noe som alle ser og forstår, men også noe som bare få legger merke til. Alle skjønner at når Herren sier: «Du er verken kald eller varm», mener han: Du er ikke bare et vanlig verdslig menneske, helt likegyldig og fremmed for det åndelige. Du er visst noe annet enn den store hopen. Du kjenner mine veier, du forkynner mitt ord og lærer andre. «Jeg vet om dine *gjerninger*» – slike har du.

Men du er heller ikke *varm*. Ditt hjerte er ikke rett for Gud; du mangler den rette *kjærligheten*, livet og samfunnet med meg. Du taler heller *om* meg enn *med* meg; du er mer opptatt av *andres* sjelesaker enn av dine egne, og så videre.

Dette er jo å være verken kald eller varm. Hva «kald» betyr, ser vi på *verden*, som i hele sitt jordiske vesen er likegyldig for alt åndelig.

Men hva «varm» er, ser vi på de troende sjelene som i hele sitt vesen alltid har det samme for øye: *Frelseren og hans nåde*. Når de er mest glade, er det over Frelseren og hans vennskap. Når de er mest bedrøvet, er det over sin synd og over at de savner Frelseren. Når de taler, synger eller skriver om det de har kjærest, er det om Frelseren. Dette er klart og lett for alle å forstå.

Men når dette skal brukes på oss selv, melder det seg et dunkelt og vanskelig spørsmål. Alle kristne lærer jo stadig bedre å kjenne sin elendighet når Herren skjuler seg og de søte følelsene blir tatt fra dem.

Da sukker og klager de over sin store kaldsinnethet: De kan ikke elske Frelseren slik de ville, og ikke be så varmt som før. De blir angrepet av fristelser og plaget av fremmede, ja, syndige tanker; de blir spredte i sinnet, forsømmelige og mangelfulle i kjærligheten.

Hva kan de da annet tro enn at de nettopp her, i Kristi tale om de «lunkne», finner seg selv beskrevet til punkt og prikke? For de er ikke riktig *kalde*, mener de, og heller ikke riktig *varme* – hva er det da igjen enn at de er *lunkne*?

Ja, hva skal vi si om dette? Taler Herren her virkelig om den sjelstilstanden som disse bekymrede sjelene klager over? Lovet være Herren at han selv forklarte hva som kjennetegner de lunkne! Ellers hadde vi alle måttet fortvile over denne teksten.

Les da det neste verset. Der forklarer Herren hva som var lunkenhetens tegn og bevis. Det lyder slik: «Fordi du sier: Jeg er rik, jeg har overflod og har ingen nød – og du vet ikke at du er ussel og ynkelig og fattig og blind og naken.»

Se, her er tegnet på de lunkne som Herren vil spy ut av sin munn! Herren sier jo her uttrykkelig hva den lunkne kjennes igjen på: «Du er lunken, fordi du sier: Jeg er rik, jeg har overflod» og så videre.

Ordet «fordi» brukes alltid når det følger et bevis. Herren vil altså si: Du viser at du er lunken når du sier: «Jeg er rik» – det vil si at du er så fornøyd med deg selv. Var du varm, kunne du ikke være fornøyd med deg selv.

Ordene «du sier» skal ikke bare forstås om det munnen sier. Mang en lunken er nok så fin og klok at han ikke sier det så grovt rett ut for mennesker. Nei, det må forstås om det hjertet sier, om den indre meningen, slik Skriften også bruker uttrykket: du «sier i ditt hjerte». Det betyr altså å være fornøyd med seg selv i sitt stille indre, eller ikke å kjenne seg ussel og ynkelig og så videre.

Dette er et høyst merkverdig og dyrebart tegn når det gjelder den rette omvendelsen i hjertet. Det går mye dypere og finere enn alle andre tegn og avslører ofte det som ikke kan bringes fram i lyset på noen annen måte.

Hvordan det enn står til med alt annet, er dette sikkert: Den kristne som er fornøyd med seg selv, som ikke av og til blir bekymret, ja, forferdet og engstelig over seg selv, men alltid har ro på det punktet – den sjelen er helt sikkert kommet inn i den samme lunkenheten som læreren i Laodikea.

Vi taler ikke om at en kristen for en tid kan være mer fornøyd med seg selv, enten under mye åndelig glede eller under en forbigående sløvhet. Han får snart like stor sorg over seg selv igjen, og selv midt i den største trøst og glede i Kristus er han som regel misfornøyd med seg selv. Denne misnøyen med seg selv er altså likevel det *vanlige* i en kristens liv.

På samme måte kan den lunkne etter en grovere forseelse – særlig om den har falt mennesker i øynene – for en stund bli lei seg over seg selv eller over den ene *gjerningen*. Men i det store og hele er han fornøyd med seg selv, stolt og ubrutt.

Her må vi altså l*egge merke til* hva et menneske i det store og hele og til vanlig *mener om seg selv*. Dette er det tegnet Herren Kristus stiller fram her.

Hvordan står det til? Kanskje går du nå
med hjertet vendt fra Herren, så du må
gå fanget i den falske verdens håp
og har ennå aldri riktig våknet opp.

Kom da til *Jesus*, for han vet så vel
hva synd og falskhet bor i menneskets sjel;
derfor kan bare *han* deg hjelpe, han
som vil det mer enn du forstå det kan.

23. november

«For i håpet er vi frelst» (Rom 8,24).

Vi *er frelst*, sier apostelen her. Dette er både altfor trøsterikt og altfor skjult til at vi riktig kan tro det. Dette kan bare den store Guds ord, ja, hans ed og hans Ånd si oss, og likevel når det ikke helt inn i hjertet vårt.

Men det er en guddommelig sannhet apostelen sier her: at vi som har Åndens førstegrøde, allerede her er frelst og salige. Vi *er* salige, selv om det i denne tiden ikke kan ses eller kjennes.

Det greske ordet bak «frelst» betyr da også egentlig «reddet», unnsluppet fordømmelsen, berget for himmelen. I dette ordet ligger ingenting om *vår følelse* eller om at vi nyter saligheten. Det er noe som bare skal tros. Derfor sier apostelen at vi er frelst «i håpet».

«Frelst», «reddet», «gjort salig» – det er nettopp det ordet selve Frelseren har sitt navn etter. Det rommer at vi har del i alt det gode han har vunnet for oss: Vi har nå syndenes forlatelse og Guds evige vennskap.

Vi er Guds barn, skrevet inn i livets bok, kjent, elsket og ventet i himmelen. Vi står i et inderlig samfunn med Gud og har Den Hellige Ånd i hjertet, han som opplyser, helliger og leder oss i all sannhet til vi får dra hjem. Alt dette er jo sannelig å være salig. Og dette er vi allerede, sier apostelen.

Verden mener at vi skal bli salige når vi dør. Det er nok sant i en annen betydning, nemlig om en tenker på at de troende først da skal nyte sin salighet. Men det teksten taler om, er at de allerede her er «frelst» – i den betydningen at de allerede nå for Gud er *barn*, arvinger og rette eiere av salighetens skatter.

Abraham ble ikke Guds venn ved at han døde; han var det allerede før, mens han bodde i telt på jorden. Men det samme vennskapet med Gud som han hadde da, fulgte ham også inn i døden og evigheten.

Ingen blir Guds venn i det øyeblikket han dør og sjelen skilles fra legemet. Nei, en må være det allerede her for å være det i evigheten. Den som ikke her har Sønnen ved troen, «skal ikke se livet», som det allerede er sagt.

Men de som her har Åndens *førstegrøde*, skal en gang også få *fylden*. De som her lever i samfunn med Kristus, skal også være hos ham i evigheten; derfor er de salige allerede her.

Eller er ikke det mennesket salig som er Guds elskede barn og kan tale med Gud som med sin Far? Er ikke det mennesket salig som Kristus sier dette om: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den som hører mitt ord og tror ham som har sendt meg, han har evig liv. Han kommer ikke til dom, men er gått over fra døden til livet»?

Er ikke de salige som apostelen skriver dette til: «Dere er kommet til Sions berg, til den levende Guds by, det himmelske Jerusalem, til englenes myriader, til høytidsskaren og menigheten av de førstefødte som er oppskrevet i himlene, til en dommer som er alles Gud, og til de fullendte rettferdiges ånder, til Jesus, mellommannen for en ny pakt, og til bestenkningens blod som taler bedre enn Abels blod» – er ikke de salige?

Og de som apostelen kunne skrive slik til, vandret ennå på jorden. De bar fremdeles på dette syndens og dødens legeme og var fremdeles omgitt av alle åndelige fiender. De måtte ennå kjempe med sin fordervelse og sukke etter forløsning. Likevel sier apostelen at de var kommet «til Sions berg, til den levende Guds by, det himmelske Jerusalem, til menigheten av de førstefødte og til de fullendte rettferdiges ånder».

Apostelen ser her bare én eneste stor og salig menighet. Noen av dem var kommet inn i himmelen – «de fullendte rettferdiges ånder» – og noen var ennå på jorden og trengte fremdeles «bestenkningens blod». Slik er det også virkelig

med de troende. Som Guds barn og venner utgjør de én menighet sammen med dem som allerede er gått inn i himmelen.

Det er som når vi på hviledagen ser en stor folkemengde gå inn i et tempel. Noen er allerede kommet inn, noen står i døren og andre er ennå utenfor – likevel utgjør de egentlig alle sammen bare én stor menighet.

Slik er det også med de troende. Vi som ennå er ute og vandrer, hører like visst til de saliges menighet som de som allerede er i himmelen, selv om vi ennå ikke er kommet inn. Også dette ligger i vår tekst, når det her sies at vi allerede «*er* frelst», men i håpet.

Å, hvilken mangfoldig velsignelse om vi hadde denne sannheten dypt preget inn i hjertet: at vi allerede her *er salige*, allerede her Guds barn og arvinger, som nå bare går og venter på den salige hjemreisen! Denne trøsten i troen og håpet er den egentlige styrken i hele vår kristendom.

Jeg *er* frelst – så Ordet sier –
jeg *er frelst*, og så skal det bli;
og min synd nå intet veier.
Jeg er *fri*, ja, jeg *er fri*!

Alt *er fullbrakt!* lyder ordet;
sannhet er det, sannhet blott.
Jesus selv er offer vorden
for min synd – nå er alt godt.

24. november

> «Den som ble sådd blant torner, er den som hører ordet, men tidens bekymring og rikdommens bedrag kveler ordet, så det blir uten frukt» (Matt 13,22).

Når Kristus sier hva som kveler Ordets gode sæd i hjerter der den allerede har spirt, nevner han bare *livets bekymringer, rikdommens bedrag og livets lyst*. Han nevner ingen grove synder eller forbrytelser, ingen uærlighet, tyveri, bedrageri og lignende som årsak til at sjelen går fortapt – bare at *Ordets verk i hjertet blir kvalt*.

Her kan vi altså lære på hvilket *punkt* en ellers lovlig omsorg for det jordiske ikke bare går over til gjerrighet, men også fører til død.

Dette er et svært merkverdig stykke. En oppriktig kristen merker med bekymring at han ikke er fri fra jordiske bekymringer. Da spør han: «Kan jeg likevel ha liv i Gud? Eller når blir dette jordiske meg til døden?» Legg da merke til Kristi svar: *Når det kveler den gode sæden i ditt hjerte*, da blir det deg til døden. Men hvordan og når skjer det?

Svar: Den gode sæden er Guds ord, og den hadde allerede begynt å spire. Derfor må du først tenke over hva det er som spirer fram av Guds ord i hjertet.

Ordet er todelt, lov og evangelium, og derfor er også dets verk i hjertet todelt. Lovens verk er jo et våkent og knust hjerte som kjenner synden – og kjenner den slik at den gjør hele verden for trang for oss og jager og driver oss til å søke redning og fred i Kristus.

Også etter at troen har spirt fram, er dette den daglige omvendelsen: at vi ikke kan leve som verden, lystig og fri i synden, ikke kan leve sorgløst, men blir

tøylet, tuktet og korsfestet av Ånden. Ja, vi kjenner fremdeles vår synd slik at vi ofte har den største møye med å kunne tro, og Kristus og evangeliet blir alltid uunnværlige og dyrebare for oss. Dette er både lovens og evangeliets verk.

Evangeliets eget og særlige verk er at den knuste sjelen får fred i Kristus og får liv, trøst og glede av evangeliet. Av det får den også en ny kjærlighet, som bryter fram i en glad og enfoldig bekjennelse og i kjærlighetens gjerninger. Kort sagt: omvendelse, tro og helliggjørelse er jo Ordets verk i hjertet.

Når vi nå vet dette, er det lett å forstå hva det vil si at den gode sæden blir kvalt av livets bekymringer eller av rikdom og livets lyst. Det skjer når du får så mye å tenke på – enten det er bekymringer i fattigdom eller fryd og fornøyelse over vinning og rikdom.

Du får så mye å tenke på, og hjertet ditt blir så oppslukt, fylt og opptatt av det jordiske at omsorgen for Guds nåde og vennskap blir trengt til side. Da har Ordet snart ingen virksom kraft på hjertet ditt.

Snart har synden ingen kraft til å bekymre og knuse deg. Du merker den knapt; den er lett som en fjær for deg. For du har andre saker å tenke på, andre sorger eller gleder. Du har ikke tid til å fordype deg i noen åndelig bekymring.

Du har et dypt underlag av jordisk glede, en tykk og myk dundyne under din fred – nemlig din jordiske lykke! Derfor er du alltid sterk og modig i din kristendom, eller i det minste blir du ikke lenger nedbrutt og elendig over synden.

De samme tingene som før bekymret deg, og som virkelig er synd, får nå fritt passere, og du mister ikke motet. Nei, du begynner etter hvert å unnskylde og forsvare dem. Slik er nå lovens verk kvalt, og hjertet og samvittigheten din er sløvet og forherdet.

Men når loven slik har mistet sin kraft over deg, når synden ikke lenger kan knuse og bekymre deg – hva er da troen? Hva er da evangeliet og Kristus for deg? Ikke noe annet enn en gammel lekse i hodet og munnen, som du nå kan riktig godt, men som ikke virker noe hos deg.

For der loven ikke knuser og dreper, der kan evangeliet verken gi liv eller kraft. Derfor blir du nå verken riktig nedbrutt og liten over deg selv eller riktig glad og sterk i Herren. Og vil du i tillegg ikke innrømme at det er slik, men fortsetter å rose deg av evangeliet, da kommer det fryktelige hykleriet inn. Det fullfører forherdelsen og slukker den siste gnisten av nådens verk.

Slike hjerter ligner de glatte, harde flintsteinene ved sjøkanten som er slipt av havets bølger og sand. Når hjertet på den ene siden er skurt og slipt av brusende verdslige bekymringer og på den andre siden av en hyklersk omgang med Ordet, blir det til sist så hardt og glatt at ingenting lenger biter på det.

Og likevel var dette et hjerte som en gang var åpent for nådens Ånd, som kjente synden bittert, men nåden i Kristus enda mye mer overstrømmende. Og nå er denne himmelske sæden kvalt av jordens torner. Å, hvor er du falt ned fra himmelen, du strålende morgenstjerne!

All jordens lyst og smerte er jo så kort – å nei,
la ingenting, o Jesus, få dra meg bort fra deg!
Du vet jeg viker av så lett –
å, led meg, led meg rett!

25. november

> «Det er ennå ikke åpenbart hva vi skal bli! Vi vet at når han åpenbares, da skal vi bli ham like, for vi skal se ham som han er» (1 Joh 3,2).

Johannes sier at vi skal *bli ham like* ved å se Gud. Han antyder at det å se Gud i salighet skal virke slik på oss at vi blir ham like – som om vi selv skal ta imot et gjenskinn av den herligheten som stråler ut fra ham.

Moses' ansikt ble strålende bare ved at han stod for Guds ansikt på Sinai. Og allerede her kan vi, bare ved å se Gud i troen og i Ånden, bli «forvandlet til *det samme bildet*, fra herlighet til herlighet». Da må sannelig hans bilde prege seg inn i oss i en helt annen fullkommenhet når vi får se ham ansikt til ansikt.

Men hvordan vi skal gjøres ham like, får vi overlate til Gud. Så mye er likevel sikkert: Han skal da fullkomment gjenopprette *sitt bilde*, som han i begynnelsen skapte mennesket i, og som gikk tapt i syndefallet. Skriften sier uttrykkelig: «Likesom vi har båret bildet av den jordiske (Adam), så skal vi også bære bildet av den himmelske.»

Vårt *hjerte* skal da ikke lenger, slik som nå, være en uuttømmelig kilde til synd og kval; Kristi hellighet og kjærlighet skal bo i oss. Vår *forstand* skal da ikke lenger være innhyllet i den falne naturens mørke, men fylt av lys fra Guds eget lys. Vår *samvittighet* skal da ikke lenger ha den uroen, anklagen og frykten i seg som plaget oss her; den skal være helt rolig og fredfull i Guds kjærlighet og i bevisstheten om den helligheten som da bor i oss.

Vi skal da aldri mer synde mot vår Gud og aldri mer klage: «Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke. Men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg.» Nei, da skal vi fullkomment kunne være så gode, fromme og hellige som vi har ønsket her – og enda mye mer enn vi her i tiden kan ønske.

Vårt *legeme* skal da ikke lenger være heftet med skadelige begjær eller med sykdom og svakhet, men alltid være rent og vakkert, friskt, sterkt og lett. For da skal det være likt Kristi forklarede legeme. Herren sier uttrykkelig: «Da skal de rettferdige *skinne som solen* i sin Fars rike.»

Vi skal bli ham like når Guds egne fullkommenheter speiler seg i våre sjeler og legemer og fullkomment hersker over dem. Da har vi igjen de egenskapene som hørte til Guds bilde, og som i sitt vesen hører til enhver god ånd – slik Gud selv må ha skapt oss.

I stedet for den uroen, møyen og smerten som uhellige sinnsbevegelser og begjær fører med seg, skal det da i hjertet vårt være en uuttømmelig kilde av hellige, rene og aldri grumsede vederkvegelser. Dette og mye mer må høre med til at vi skal være lik den hellige og salige Gud.

Men særlig sier Skriften oss at vi skal bli Gud lik i *kjærligheten*. Kjærligheten er jo en så grunnleggende egenskap hos Gud at Johannes sier: *Gud er kjærlighet*. Blir vi nå Gud lik i kjærligheten, da må sannelig en stor del av vår salighet bestå i at den sanne *kjærligheten får sitt ønske oppfylt*: å se hele den utallige skaren av frelste sjeler nyte den samme ære, salighet og trygghet som vi.

Allerede her kan de troende få en forestilling om denne kjærlighetens glede over å se så mange salige: De har begynt å erfare den når de ser Guds nåde vinne makt over sjeler.

Tenk da når vi i Guds paradis skal skue ut over de utallige skarene av mennesker! Alle har de før kjempet med synd, farer og frykt, men nå står de salige og trygge i Guds fred. Og ved kjærligheten blir denne saligheten delt og spredt til alle, ved den glade samtalen seg imellom og ved at sjel virker på sjel.

Ja, enda en gang: Tenk når alle Guds barn, som har vært spredt for alle vinder, er samlet i sin Fars rike! Alle har de i det vesentlige de samme erfaringene – av sin egen store synd og av Guds store barmhjertighet, tålmodighet og trofasthet.

Med forklarede og fullkomne sjelsevner skal vi da levende huske alle de prøvene på Guds hjelp og langmodighet som vi opplevde i tiden, og vi skal forstå hele sammenhengen i alle disse erfaringene. Sannelig, alt dette skal fylle våre hjerter med en usigelig salighet.

Skriften sier oss at vi da ikke skal kunne prise Guds nåde stille, men skal *rope med høy røst*: «Frelsen tilhører vår Gud, han som sitter på tronen, og Lammet!»

Når vi da minnes vandringen som ligger bak oss og nyter Guds salighet, skal vi bryte ut: «Er dette den arven som kostet Jesu Kristi blod? Å, velsignede løsepenge og velsignede kjærlighet! Er dette troens mål? Er dette den herligheten som Skriften talte om? Er dette slutten på mine trengsler, mine ydmykelser, mine bønner og stridigheter? Da var sannelig strevet lite mot en slik vinning. Og døden skal ikke være mer, og ikke sorg, og ikke skrik, og ikke pine skal være mer. For de første ting er veket bort.»

La meg gå,
så jeg Jesus se kan få!
Sjelen lengter inderlig,
Herre Jesus, opp til deg.
La meg snart for tronen stå.

Lengter så
gjør mitt sinn å se deg nå.
Å, når skal jeg en gang komme
dit hvor jeg med alle fromme
får ditt åsyn skue på?

Å, hvor stort
å gå inn ved Salems port
og på gylne gater gå!
Jeg kan ikke det forstå –
hvilken bolig! Å, hvor stort!

26. november

> «Han gikk inn i selve himmelen for nå å åpenbares for Guds åsyn for vår skyld» (Hebr 9,24).

Kristus var gitt og innsatt av Faderen til å stå i vårt sted for loven som *den annen Adam*. Fra krybben til graven var han i vårt sted og handlet i vårt sted. Dette lærer Skriften tydeligere enn noe annet: «Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss.»

Han overtok våre plikter og vår skyld – han ble «født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven». Det han gjorde, det gjorde *vi* det han led, det led *vi* – «idet dette er avgjort: *Én* er død for *alle*, og derved har de alle *dødd*».

Da han nå hadde oppfylt all rettferdighet for oss, og *vi* hadde oppfylt den i ham, for han opp igjen dit han var kommet fra, mens hele himmelen jublet.

Og hva gjør han nå for oss i himmelen? Apostelen sier: «For nå å åpenbares – vise seg, tre fram – for Guds åsyn for vår skyld.» Han trer fram for Faderen, ikke bare med de forklarede sårene som tegn på sin uendelige lydighet, men i hele det vakre skrudet av lovens oppfyllelse for oss. Slik er han Faderens hele velbehag, glede og fryd.

«Men det har han da vært fra evighet av?» vil du kanskje si. Nei, legg merke til dette: Han er det ikke bare som det evige Ord, som i begynnelsen var hos Gud. Nå er han alt dette som Menneskesønn, som den annen Adam, som hodet og Borgen for sin menneskelige slekt.

Han trer ikke bare fram for Faderen selv; i sin person representerer han alle sine lemmer for Faderen. Legg merke til hvordan apostelen taler: Han er for Guds åsyn for vår skyld – for oss – merk deg: for oss!

Slik den evige Far en gang så hele menneskeslekten i den ene Adam, slik ser han nå alle Kristi lemmer i Kristus alene. I Kristi skikkelse ser han vår skikkelse; i Kristi renhet, skjønnhet og elskelighet ser han vår. Slik sier Kristus selv uttrykkelig: «Jeg helliger meg for dem, for at også de skal være helliget i sannhet», og Paulus: «Han har gjort oss velbehagelige i Den Elskede.»

Men når Faderen ser oss i Kristus, følger det også at han elsker oss i Kristus «med den kjærlighet som du elsket meg med». Derfor kalles den i Skriften hans «kjærlighet i Kristus Jesus».

Å, dette himmelske rådet, dette herlige forholdet, kan ikke sammenlignes med noe jordisk bilde! La oss likevel tenke oss et svakt eksempel. Josef var alt i alle for kong Farao, hans høyre hånd og folkets redningsmann. Tenk om Farao kunne ha fått det samme bildet for øye av alle de andre sønnene til Jakob som han hadde av Josef.

Om han så tenkte seg dem alle like elskverdige som Josef, elsket dem like inderlig og bestemte for dem alle de samme velgjerningene, den samme ære og de samme fordelene som han hadde gitt Josef – da hadde jo Farao sett Ruben, Simeon, Benjamin og de andre i Josef. I Josef hadde han elsket dem, i Josef hadde han omfavnet dem, og Josef hadde representert sine brødre for kongen og i sin egen person ført dem fram for hans øyne.

Slik representerer Kristus oss for Faderen – men med den store forskjellen at den himmelske Far ikke bare forestiller seg i tankene at vi ligner Kristus. Vi eier virkelig denne likheten, nemlig etter den store guddommelige tilregnelsesloven og ved at Kristus virkelig har trådt i vårt sted og virkelig har oppfylt all rettferdighet for vår regning.

Ingen må gjøre seg den tåpelige forestillingen at Gud ikke skulle vite at vi er urene syndere. Det vet han nok; det er nettopp derfor han fører oss gjennom alle de rensende ildene der vi så ofte holder på å vansmekte helt.

Men han ser ikke lenger på oss og bedømmer oss ikke lenger etter det vi er i oss selv, men etter det vi er i hans Elskede, hans kjære Sønn. Derfor elsker han oss også over all forstand, selv midt i de mange svakhetene og syndige skrøpelighetene som plager oss. Mens vi går og sukker og tror at vi er høyst motbydelige for ham, ser han på oss med glede – alt fordi Kristus står for Guds åsyn for vår skyld.

Nå kommer det bare an på at vi nøyer oss med dette og ikke vil bli funnet i noe annet enn i Kristus.

Vil du ikke la deg trøste før du selv er hellig, da vil du bli funnet i din egen hellighet. Vil du tvile på Guds vennskap fordi du ikke finner troen din slik den bør være, da vil du bli funnet i din tro. Tror du at Gud ikke kan elske deg fordi du kjenner deg så tørr og kald i hjertet, vil du bli funnet i dine *varme* følelser. Mener du at Gud ville elske deg mer om den eller den dyden en gang kom til mer fullkommen skjønnhet, er det i dine dyder du vil bli funnet.

Du vil selv være din yppersteprest, du vil bli salig i ditt eget navn! Vokt deg for vantroens opprør mot Herrens salvede! «Det finnes ikke noe annet navn under himmelen, gitt blant mennesker, som vi kan bli frelst ved», enn Jesu Kristi navn.

Se ei på meg, o Gud, min Gud, se på ditt fredsforbund,
og lær meg selv å se meg skjønn i Jesus hver en stund!
Han er min fred, min salighet, i ham har alt jeg fått;
se på din Sønn, se på din Sønn – og meg i *ham* kun blott.

27. november

> «Nåde være med dere og fred fra Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus» (Rom 1,7).

Disse to korte ordene, nåde og fred, rommer hele det kristne livet: *nåden* er syndenes forlatelse, *freden* en glad og rolig samvittighet. Men i videre forstand rommer freden også alt det gode og all den hjertelige trygghet og lykke som følger med dette gode forholdet til Gud.

Apostelen forklarer at vi da ikke bare roser oss av den nåden vi står i nå, men også av håpet om den herligheten Gud skal gi. Og ikke bare det: Vi roser oss også av trengslene, fordi vi vet at selve trengselen må tjene oss til alt godt.

Ja, til slutt sier han: Vi roser oss av Gud – vi roser oss av Gud selv, at han nå er vår Far. Da må vi nødvendigvis ha alt godt, for er Gud for oss, hvem er da imot oss? Tenk: Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle, hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham? Så mye ligger det i ordet *fred*.

Tenk når Gud har gjort det nådeverket i et menneske at han har åpnet de åndelige sansene, så mennesket ser hva det vil si at himmelens og jordens Herre er vennen hans – og det på en slik grunn at all den synd som fremdeles bor i ham, ikke rokker det minste ved dette forholdet. Sannelig må det være en høy og salig fred.

Når jeg i tillegg har fått øye på den sannheten at ikke et hår kan falle av mitt hode uten den milde og mektige Faderens vilje, at det ikke finnes noe ondt han

ikke kan lege så snart han vil, og at han umulig kan la noe ondt ramme meg som jeg ikke virkelig trenger – sannelig, da er dette en høy og salig fred.

Men denne freden kalles med rette fred fra Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus, som apostelen sier her. Det skal vi forstå slik at denne freden ikke bare er en gave som Gud alene gir, men at freden også må bestå i Gud selv, i hans vennskap og hans makt. Legg godt merke til dette!

Han sier ikke: fred fra verden – for «i verden har dere trengsel», sier Kristus, og «verden hater dere». Han sier ikke: fred fra kjødet – for kjødet skal «begjære imot Ånden», sier han. Han sier ikke: fred fra djevelen – for djevelen er kommet ned til dere «i stor vrede», sier Johannes.

Ja, han sier heller ikke: fred fra gode omstendigheter, fred fra gode venner, fred fra et godt rykte, fra god helse og lignende, for alt dette er en ustadig fred. Nei, han sier: fred fra Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus. Det vil si at han ønsker oss en guddommelig og himmelsk fred, slik Kristus også sier: «Min fred gir jeg dere. Ikke som verden gir, gir jeg dere.»

Verdens fred består i at det ytre onde som uroer oss, blir tatt bort. Når en fiende ligger utenfor en by, er det ufred der, men det blir fred igjen når fienden er borte. På samme måte er det ufred når fattigdom eller sykdom tynger deg; men når dette onde er borte, har du fred igjen. Og når onde tunger angriper deg med løgn og spott, har du ufred; men når spotten hører opp, har du fred igjen. Slik er verdens fred.

Men Guds fred består i at du har hjertefred selv om alt dette ytre onde fortsetter og plager deg. Den freden hviler bare på at Gud er din venn og er allmektig, at han hører dine bønner, teller dine tårer og i et øyeblikk kan stille stormen og gi deg hvile igjen når han *vil*.

Guds fred består i at selv om kjødet ditt ennå er fullt av synd, og djevelen plager deg med fristelser eller med samvittighetens anklager, så vet du likevel at Kristus med sin rettferdighet og nåde er mye større enn alt dette og er din mektige forsvarer hos Faderen.

Guds fred består i at selv om alt det onde i verden ennå kan plage deg – sykdom, fattigdom, onde tunger og så videre – så vet du likevel at Gud og hans vennskap er tusen ganger større enn alt dette. Du vet at han snart skal komme og ta deg fra denne jammerdalen hjem til seg i himmelen. Der skal du for evig være fri fra alt ondt, trygg og salig hos Gud og hans hellige. Dette er Guds fred.

Men siden denne freden avhenger av nåden i hjertet, kan den både øke og minke. Og når hele vår kristendom avhenger av nåden og freden i hjertet, hvor viktige er de ikke da – ikke bare til å ønske hverandre, men også til å pleie flittig!

Men det middelet som øker nåden og freden, er bare det Peter nevner: kunnskapen om Gud og Jesus, vår Herre. Jo mer vi kjenner Gud og vår Herre Jesus Kristus, desto mer nåde og fred i hjertet. Måtte derfor hver kristen flittig ta vare på disse dyre skattene i sitt hjerte! Ja, måtte Gud selv gi oss sin nåde til det!

La ingenting meg fra deg forville,
Jesus, eller røve bort min fred;
la meg ikke overmodig spille
nådens korte, dyre tid her nede!

Hold meg alltid i din sanne frykt,
du som evig, evig har meg kjær.
Led med Åndens tukt meg trofast, trygt,
til jeg evig, Jesus, er deg nær.

28. november

«For er vi blitt forenet med ham ved en død som er lik hans død, så skal vi også bli det ved en oppstandelse som er lik hans oppstandelse» (Rom 6,5).

Måtte hver og en her legge merke til hva som er hemmeligheten ved den sanne helliggjørelsen! Apostelen sier ikke at vi bare skal strebe etter å bli lik Kristus i hans død og oppstandelse. Han sier at vi er «blitt forenet med ham» for å bli lik ham i hans død og oppstandelse. Grunnordet betyr egentlig *sammenplantet* eller *sammenvokst*, og det betegner det inderligste samfunn med Kristus.

Hva kan være et inderligere samfunn enn det mellom en voksende grein og stammen den sitter på? De er jo helt og holdent én kropp; det samme livet og den samme saften som er i stammen, er også i greinen. I selve sitt vesen er de ett. For et under av Guds nåde!

Herren Kristus har selv beskrevet samfunnet mellom seg og de troende på denne måten, med bildet av greinene på vintreet (Joh 15). Der taler han om å være vokst sammen med ham og sier: «Jeg er vintreet, dere er greinene. Den som blir i meg, og jeg i ham.»

Samme kveld sa han også uttrykkelig til sin himmelske Far: «Jeg i dem og du i meg, for at de fullkomment skal være gjort til ett.» Dette er sannelig et nådens under som overgår alle våre tanker.

Apostelen stiller her fram dette inderlige samfunnet med Kristus, dette å være «sammenvokst» med ham, som grunnlaget for den rette helliggjørelsen, for at kjødet blir dødet og for vandringen i det nye livet.

Og Herren Kristus sier det samme: «Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt. For uten meg kan dere intet gjøre. Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg.» Vi burde da høre og tro Herren selv og hans apostel.

Hvor mange taler ikke om helliggjørelsen, men har en helt annen lære om den! De vil gjøre mennesker hellige bare med bud, regler og pådriv, uten å spørre om de står i samfunn med Kristus, er døde fra loven og lever i troen.

Hver og en må vokte seg for denne mektige forførelsen. Den skaper bare «kalkede graver», hyklere og gjerningshellige, og den har dessuten sin grunn i alles natur, fordi vi alltid er tilbøyelige til å mene at vi selv har krefter til å gjøre Guds vilje, bare vi anstrenger oss.

Husk da alle dine levedager: Da apostelen ville ta for seg læren om helliggjørelsen, begynte han ikke bare med å gi bud og regler, og heller ikke bare med å straffe, formane og drive på.

Først skriver han om grunnlaget og vilkåret for all sann helliggjørelse, nemlig et inderlig samfunn med Kristus. Vi er «forenet» med ham, vi er «døde

med Kristus», og med ham er vi «begravet» og «oppstått» – dette må gå foran, sier han.

Slik begynner han også den formanende delen av brevet til kolosserne med ordene: «Er dere da reist opp med Kristus», «dere er jo døde». Og når Herren selv forklarer hvordan vi skal kunne bære frukt, sier han: «Bli i meg. Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv.»

Når skal vi da bli fri fra den ulykkelige dårskapen å vente frukt før treet engang er plantet – den dype innbilningen at vi i oss selv har krefter til å bære gode frukter?

Er du ikke sammenplantet med Kristus, er det umulig for deg å bære god frukt. Men omvendt er det like umulig at du blir uten frukt om du virkelig er i samfunn med Kristus. Han sier jo selv: «Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt.»

Når han taler om en «grein på meg som ikke bærer frukt», taler han om dem som «har navn av at de lever, men er døde». Men om alt som virkelig lever i ham, sier han at det bærer frukt, noe hundre fold, noe seksti fold og noe tretti fold. Det er umulig at Kristus og hans Ånd skulle bo i oss uten å utrette noe.

Derfor: Lever du bare «for deg selv», etter denne verdens vis, og gjør det kjødet og sinnet ditt har lyst til, fremmed for det sinnet som elsker Guds lov og angriper og kuer det gamle mennesket – da kan du vite av det at du ikke lever i samfunn med Kristus.

Da hjelper det deg ikke at du en gang ble innplantet i ham i dåpen, eller at du nå bekjenner at du tror og hører ham til, så lenge du fortsatt lever uten samfunn med Kristus. Du har fornektet din dåpspakt og er en grein som er brukket av fra Kristus, og som på denne måten tørker inn mer og mer.

Men Gud, «han som gjør de døde levende og kaller på det som ikke er til, som om det var til», gjør fremdeles store undere. Nettopp «da vi var døde ved våre overtredelser», har han «gjort oss levende med Kristus». Han er «rik på miskunn, på grunn av sin store kjærlighet». Han vil fremdeles, også med deg, gjøre det underet Kristus talte om: «De døde skal høre Guds Sønns røst, og de som hører, skal leve.»

Hellige Ånd, du Guds dyre gave,
kom, ja, kom til hver og en av oss!
Vekk oss opp, nå er ei tid å sove,
vekk oss, så vi ikke går fortapt!

La det bli en hel og full forvandling
i forstand og vilje, sinn og alt!
Vekk oss opp til liv og kraft og handling,
gi oss nåde til å være jordens salt.

Led oss så i all sannhet, og lær oss,
straff og tukt og trøst oss – alt er godt!
Alt er nåde og troskap; vær bare nær oss
til vi vel det gode land har nådd.

29. november

«Nåde og fred bli dere til del i rikt mål gjennom kunnskapen om Gud og Jesus, vår Herre» (2 Pet 1,2).

Vokt dere, dere levende kristne, så dere ikke sovner inn, blir døsige, stanser opp og dør bort! Voks, søk alltid mer – mer tro og kunnskap om Kristus, mer kjærlighet, mer himmelsk sinn, mer ydmykhet og gudsfrykt!

Om noen sa: «Jeg har nok tro, nok kjærlighet både til Gud og mennesker, nok fred og glede i Den Hellige Ånd, nok ydmykhet og gudsfrykt» og så videre – da ville vi grøsse over en slik sjelstilstand, over et slikt mørkets herredømme over sinnet, en slik trygghet og forblindelse.

Men når en kristen som nok ikke sier dette med munnen, likevel slett ikke søker noen vekst på disse områdene, er det fare for at han sier nettopp det samme med hele sin sjel: Jeg har nok av tro, kjærlighet og gudsfrykt! Ja, det står sannelig ikke riktig til når en kristen ikke bekymrer seg det minste om denne saken.

Spørsmålet om veksten i nåden hører derfor til de emnene som prøver og avslører vår tilstand før vi aner det.

Noen kjenner en pil i hjertet når dette kommer på tale. «Å, hvor er min vekst i nåden!» sukker de. «Tvert imot går jeg tilbake.» Andre leser ordet om veksten med et helt rolig blikk, bare forskende og studerende, og overlater til andre å ta det til hjertet. Her slår Luthers ord til: «De som burde frykte, frykter ikke; men de som ikke burde frykte, de frykter.»

Det finnes en forblindelse, et mørkets herredømme, som gjør sjelen rolig, sterk, modig, rådsnar, hard og forstokket. Da merker den ingenting, frykter ingenting og tar ingenting til seg – den bare tenker, forstår og taler.

Du er en kristen og hører Herren Kristus selv rope: «La den rettferdige fortsatt gjøre rettferdighet, og la den hellige fortsatt bli helliggjort!» – men også: «La den som gjør urett, fortsatt gjøre urett.» Og likevel bekymrer du deg ikke for det. Du vet med deg selv at du dag etter dag ikke bryr deg om noen vekst, og at heller ikke Kristi egne alvorlige formaninger går deg til hjertet.

Skulle ikke da denne forblindelsen ha begynt hos deg?

Hvorfor ikke? Hvorfor skulle nettopp du være fritatt for all forblindelse fra mørkets ånd? Har ikke djevelen lenger noen ond hensikt med deg? Er han blitt god, eller er han død? Tenk at Kristi egne ord med et så alvorlig innhold ikke lenger rører deg!

Ekte kristne som ikke er helt sovnet inn, har ofte den aller største bekymring nettopp over at de ikke finner noen vekst hos seg selv. Derfor har disse ennå i hjertet den Ånd som gir frykt for Herren, og står ennå under hans styre – og ved det blir alt hjulpet.

Luther sier at troen i hjertet aldri står stille, men enten tiltar eller avtar. Der dette ikke skjer, er det ingen levende tro, bare en død innbilning om Gud i hjertet. Dette gjelder hele nådelivet i hjertet – troen, kjærligheten, gudsfrykten – og er en sann bemerkning som er verd å tenke over.

Det er et kjennetegn på den plantningen som den himmelske Far har plantet, at den er avhengig av åndelig pleie og næring. Derfor får den noen ganger nytt

liv og tiltar, andre ganger avtar den. Men den tro som ikke er avhengig av næringen, men alltid står like fast, er bare en selvlaget og død tro.

Her må vi likevel merke oss en forskjell. Den alminnelige falske trygghetens tro har det grove kjennetegnet at den ikke bare lever like godt uten all åndelig næring, men er aller sterkest når Guds ord ikke kommer den for nær. Den blir rokket og ødelagt nettopp ved Guds ord.

De finere gjerningshellige ligner derimot de kristne i at deres tro og fred er avhengig og skiftende – men den avhenger av deres religiøse øvelser. Har de forsømt den faste stunden de har satt av om dagen til å lese, be og lignende, eller er det ellers revet en flenge i fromhetsdrakten deres, er tilliten deres rokket. Freden kommer først tilbake når de på ny har holdt den forsømte andakten.

Men den ekte troen er ikke avhengig av selve øvelsen med å lese, be og så videre, men av innholdet i det som blir lest – av at kunnskapen om Kristus vokser eller avtar. Derfor sier apostelen at nåde og fred blir oss til del i rikt mål gjennom kunnskapen om Gud og Jesus, vår Herre.

Den trøst og styrke som ikke er avhengig av kunnskapen om Kristus, men lever av seg selv, er ikke Guds rette nåde. Den er en blomst som vokser ut av hjertet selv, og som har den egenskapen at den visner «når Herrens ånde blåser på det».

Men er nådelivet alltid enten i vekst eller i tilbakegang, da er det jo en forferdelig ting ikke å gi akt på det, men leve helt ubekymret om veksten. For om det virkelig er i tilbakegang, skal det også dø ut, hvis ikke en forandring snart skjer. Er det blitt forsømt og har avtatt en tid, må det nødvendigvis snart bli vekket, få nytt liv og bli styrket igjen, så sant det ikke skal ende i selve døden.

Hjelp meg din dyre nåde å akte, Jesus kjær,
å lyde Åndens råd og hva ditt ord meg lær'.
Hjelp meg å ikke stå trett og lat, men vandre fram og vokse glad
i nåde og sannhet hver en dag, deg, Jesus, til behag.

30. november

«Derfor overga også Gud dem i deres hjerters lyster til urenhet» (Rom 1,24).

Her hører vi hva Herren Gud gjør med dem som ikke følger det lyset han har gitt dem. Han overgir dem i deres hjerters lyster, og straks fører disse lystene dem ned i et dyp av urenhet, som nå blir deres fortjente lønn. «Gud blir ikke fristet av det onde, og selv frister han ingen.» Men ondskapens makt i mennesket er så stor at hvis Gud bare slipper det, styrter det straks ut i all synd og skam.

Ved syndefallet ble menneskets natur fylt av den gamle slangens gift, av synd og all ondskap. Den arbeider stadig og presser på i hjertets tanker, lyster og begjær som en svulmende elv eller en kildeåre.

Slik klaget Herren Gud tidlig over at «menneskenes ondskap var stor på jorden, og at alle tanker og hensikter i hjertene deres var onde hele dagen lang». Og om dette sier også Herren Kristus: «For fra hjertet kommer onde tanker, mord, hor, utukt, tyveri, falskt vitnesbyrd, spott.»

Om ikke Gud med sin allmakt og med forskjellige naturlige hindringer holdt denne syndeflommen tilbake, kunne ikke noe samfunn bestå. Ja, hele men-

neskeslekten ville gå under for den påtrengende ondskapen, og alle mennesker ville i hast ødelegge seg selv og hverandre.

Også der nådens krefter ikke blir tatt imot og ikke virker, har Gud i sin alminnelige farsomsorg for menneskeslekten lagt noen naturlige hindringer og bånd på den ødeleggende ondskapen. Slike er naturlig klokskap, frykt for skam og skade, omsorg for egen vinning, selvrespekt og lignende. I tillegg styrer han alltid med sin allmakt og holder den påtrengende ondskapen tilbake.

Men som en rettferdig straff for at menneskene forakter og forvrenger hans kjærlighetsråd, tar han noen ganger bort disse hindringene for syndens utbrudd og overlater mennesket til seg selv og den onde fiendens innskytelser. Da sprenger ondskapens makt alle grenser og skranker. Da får en se de forferdelige utbruddene som apostelen her (Rom 1) nevner fra hedningenes liv, og som en ofte nok ser også i kristenheten.

Det er de fryktelige skrekkeksemplene der mennesker som alle har regnet for vise og forstandige, plutselig viser seg å ha sunket ned i en forferdelig synd eller dårskap. Den ene blir tyv eller forfalsker, den andre morder, en tredje ligger i motbydelige og ødeleggende laster, en fjerde tar sitt eget liv, og så videre.

Kanskje ble de kort tid før regnet for kloke og hederlige mennesker, og nå ender de på denne ynkelige måten. Da står verden der og undrer seg og kan ikke begripe hvordan noe slikt kunne skje. For et klokt og godt menneske ville da aldri kunne gjøre noe slikt – og likevel har det nå gjort det.

Hvordan har det da gått til? På ingen annen måte enn den apostelen forteller oss i vers 21: «Enda de kjente Gud, æret eller takket de ham ikke som Gud.» De merket Guds røst, men ville ikke bøye seg; de «holdt sannheten nede i urettferdighet». De «ga seg ut for å være vise» og ville ikke tro det Gud sa dem. For alt dette har Gud nå overgitt dem til deres hjerters lyster, og slik er de blitt dårer.

Å, at hvert menneske som ennå kan tenke seg om, ville betenke i tide hva Herrens apostel her lærer oss!

Mang en ung mann eller kvinne hører tidlig av kjærlige og opplyste foreldre eller lærere om Guds råd til både vårt timelige og evige vel. De hører og forstår at Gud er allmektig, og at det ikke er klokt å trosse denne Herren. De hører og forstår at denne allmektige Gud alvorlig vil og byr at alle mennesker skal vende om til ham, frykte og elske ham, tro, lyde og følge ham gjennom livet.

Men de vil ikke lyde dette Guds råd. De vil ennå følge sine egne lyster og verden, og de mener at de nok alltid skal passe seg så de ikke gjør det for grovt og ikke synker for dypt ned i syndens søle. De mener at de har det i sin makt å holde et visst mål.

Legg merke til dette: De vil ikke helt «være hans egne og leve under ham i hans rike», men har likevel tenkt å passe seg så de ikke faller for dypt.

Men det skal ikke lykkes for dem. Det er slike Herren pleier å overgi til lystenes makt – til urenhet, eller grusom urettferdighet, eller andre underlige dårskaper. «Gud lar seg ikke spotte!»

Vil du ikke høre hans ord og vende helt om, da hjelper det siden ikke med klokskap og årvåkenhet; du må ned i dypet. Før eller senere, i tiden eller i evig-

heten, skal du bittert få erfare at det var ditt verste feilgrep at du ikke lød denne Herren, men trosset hans vilje og råd.

I lystenes virvel du drukner din sjel,
i synden du finner deg alltid så vel
og tror deg dog utenfor fare!
Du følger med verden i svimlende løp
og bygger på henne alene ditt håp
og mener deg lykkelig være.

For Gud og hans vennskap du hjerte ei har,
du spør ikke etter din himmelske Far,
som stadig deg sørgende søker.
Forvillet du er, og forviller deg mer,
av varslende røster du hånlig bare ler,
og skylden du stadig forøker.

O menneske, hvorfor forderve deg så?
Hvorfor vil du blindt til fortapelsen gå?
Hvorfor vil din sjel du ødelegge?
Den tid da din Herre besøker deg, kjenn,
for ennå kan frelse bli skjenket deg, venn –
la Satan deg ikke forlede!

Desember

1. desember

> «Hver og en skal underordne seg de myndigheter han har over seg. For det er ikke øvrighet uten av Gud» (Rom 13,1).

Hver den som vil akte på Guds ord, skal vite at han skylder sin øvrighet alt som hører med til underdanighet, ærbødighet, lydighet og troskap. Og dette skrev apostelen til de kristne i *Roma*, som altså stod under en *hedensk* øvrighet.

Hadde de ikke fått eller ikke aktet på denne apostoliske lærdommen, men fulgt sitt eget hode, kunne de vanskelig ha tenkt at de for Herrens skyld skulle vise selv tyrannen Nero ærbødighet og lydighet som undersåtter. De ville heller ha regnet det for svært kristelig å hjelpe til med å styrte ham fra tronen når anledningen bød seg.

Vi vet hvor ofte jødene gjorde opprør etter at de var kommet under Romas herredømme. Derfor har apostelen funnet det nødvendig å bruke så mange og tydelige ord om dette emnet.

Men når de kristne i Roma skulle være underordnet sin hedenske øvrighet, hvor sterkt fordømmes da ikke her den frihetsånden som også i kristenheten i våre dager hever sin frekke røst mot øvrigheten og mot all underordning! Dette skal de kristne tenke over og ikke la seg forvirre av de ugudeliges råd.

Apostlene har mer enn én gang formant om dette også: «*For Herrens skyld* skal dere underordne dere under enhver menneskelig ordning, enten det nå er en konge, som den høyeste, eller landshøvdinger som er utsendt fra ham for at de skal straffe dem som gjør ondt og hedre dem som gjør godt. For slik er det Guds vilje, at dere ved å gjøre det gode skal stoppe munnen på uforstandige mennesker.» Og: «Minn dem om å underordne seg under styremakter og myndigheter, være lydige» og så videre.

Vår plikt mot øvrigheten er altså tydelig uttalt og lett nok å forstå. Men det apostelen så legger til, synes vi er merkeligere:

For det er ikke øvrighet uten av Gud. Dette er hovedgrunnen til at vi skal være underordnet øvrigheten. Men hvordan skal vi forstå at all øvrighet er av Gud, når den jo ofte er ond og ukristelig?

Det er ikke riktig forstått om vi sier at Gud må *tillate* alt som skjer, og at altså også en gudløs øvrighet har sin høye plass bare fordi Gud tillater det. Nei, det

Gud bare tillater, kan aldri sies å *være av Gud*. Dessuten legger apostelen straks til at «de som finnes, er innsatt av Gud».

Det er heller ikke riktig forklart om vi sier at selve *embetet* er innstiftet av Gud, selv om de personene som har embetet, sitter der mot Guds vilje. Nei, apostelen sier uttrykkelig at «*de som finnes*, er innsatt av Gud» – altså også de personene som styrer, og ikke bare selve embetet.

At selve embetet er innstiftet av Gud, er også en sannhet som er verd å tenke over. Det ble grunnlagt allerede i farsmyndigheten og i det fjerde bud i Guds lov, og siden er det stadfestet med mange ord fra Herren. Selve embetet er altså sannelig av Gud og er en dyrebar gave. Men her sies det likevel noe enda mer, nemlig at også «de som finnes, er innsatt av Gud».

Hvordan skal vi da forstå dette, når øvrigheten ofte er ond og gudløs, og Herren alltid hater det onde? Det må forstås på samme måte som alle Guds dommer i verden: Enten han sender oss noe som i seg selv er godt, eller noe som i seg selv er ondt, så er hans styrelse likevel god, vis og rettferdig. Her må vi igjen lære å tro på én eneste allmektig Gud, som styrer og råder over verden.

Herren Kristus sa uttrykkelig til den romerske keiserens stedfortreder i jødenes land: «Du hadde ingen makt over meg om det ikke var gitt deg *ovenfra*.» Og om den lidelsen Pilatus da dømte ham til, sa han: «Skulle jeg ikke drikke det begeret *Faderen* har gitt meg?» Det var «ovenfra», det var fra Kristi Far, at Pilatus hadde makt til å dømme den uskyldige til døden.

Har vi nå en god og kristen øvrighet, er det en særlig nåde fra Gud over landet. Men har vi en ond og gudløs øvrighet, er det en straff og en tukt fra den samme hellige Gud. Da skal vi bare se på *Gud* i det han har lagt på oss, og ære hans dommer over oss.

Og siden hans straffedommer er like hellige som hans nådebevisninger, skal vi for hans skyld også ære og lyde den øvrigheten han da har sendt oss. På samme måte skal vi en annen gang, når vi har en god øvrighet, bare se *Gud* i den og for hans skyld være lydige mot denne gode øvrigheten.

Enten de som har øvrighetens makt, er gode eller onde, sier apostelen her (Rom 13) likevel tre ganger at de er «*Guds* tjener». Den verste øvrighet et land kan ha, er altså av Gud og er sendt for å fullføre hans hellige hensikter.

Når Gud gir et folk onde, gudløse og tyranniske herskere, eller bare, som Jesaja sier, setter «gutter til styrere over dem, og viltre barn skal herske over dem», skjer det som straff og plageris over et ondt og hardnakket folk og til prøve for de troende.

Selv om herskeren ikke har kommet til makten på rett vei eller med rette midler, kunne han likevel ikke få den makten han nå har, uten av Gud. Og Gud skal bruke ham, som allerede sagt, enten til straff eller til velsignelse for folket.

Noen vil først granske egenskapene og tiltakene til dem som har øvrighetens makt, før de vil vedkjenne seg sin plikt til å være underordnet. De river ned hele grunnvollen som undersåttenes plikt hviler på: den allmektige Guds styrelse og ordning.

Kristen, vær for *Herrens skyld*
underordnet menneskers orden;

oppfyll glad, av kjærlighet fylt,
denne lov som står i Ordet:
Frykt Gud, og din konge ær!
Slik er Ordets lære her.

2. desember

«Men fri oss fra det onde» (Luk 11,4).

En gudfryktig sjel har lært å mistro sitt eget svikefulle hjerte og har erfart hvor listig fienden er, og hvor godt han kan blende. Derfor gruer hun seg også for slikt ondt som hun ennå ikke ser og kjenner klart; hun frykter djevelens listige angrep og hjertets mangfoldige falskhet.

Da har hun en trøstefull utvei: Hun kan flykte til den allseende og trofaste Gud og be ham om at *han* må våke og avverge alt ondt.

En slik bønn uttrykker vi godt med det ubestemte ordet *det onde*: «Fri oss, du trofaste, mektige Gud, fra *alt* ondt, også det vi ikke forstår! Du som ser alle de skjulte garn og snarer som djevelen, verden og vårt eget hjerte setter ut, og som har befalt oss å påkalle deg i all nød – fri du oss!»

Ja, det er en av de vanligste bekymringene blant Guds barn. De sier: «Jeg vet ikke om at jeg med vilje vil være falsk eller holde fast på noe ondt, men jeg frykter at hjertet mitt bedrar meg. Jeg vet med meg selv at jeg mangler den og den kraften, men jeg vet ikke hvor feilen ligger.»

Se, i et slikt mørke, i en slik frykt for et ukjent ondt – for en usigelig trøst det da er å få kaste hele bekymringen på den trofaste Herren, han som selv har lært oss å be: *Fri oss fra det onde!*

Da får vi si til ham: «Fri meg fra nettopp det onde som du ser og vet om hos meg, men som er skjult for meg! Ta du bort det som mishager deg, du trofaste, allmektige Gud, og gi meg selv det som mangler!»

Her blir det nødvendig å tenke dypt over at *Gud er den eneste* som *kan* ransake og virkelig kjenne det svikefulle hjertets lønnganger og Satans dybder. Gud har aldri sagt at *vi* skal kunne ransake hjertet – tvert imot.

Herrens egne ord lyder: «Svikefullt er hjertet, mer enn noe annet, ubotelig sykt er det. *Hvem kjenner det? Jeg, Herren*, ransaker hjerter og prøver nyrer» (Jer 17,9–10). Her sier Herren uttrykkelig at intet menneske kan ransake hjertet – bare han selv kan det.

Slik ser vi også at David, som hadde en så rik ånd og i profetiske stunder fikk skue tusen år inn i framtiden, likevel ikke kunne gjennomskue sitt eget hjerte. Derfor vendte han seg til Gud og ba: «Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte! Prøv meg og kjenn mine mangfoldige tanker» (Sal 139,23).

For det andre bør vi vite og tenke over at Herren Gud også er den eneste som kan *lege* det som er galt hos oss. Han har aldri sagt: «Dere skal skape nye hjerter i dere selv.» Tvert imot sier han: «Jeg – jeg vil ta bort steinhjertet av deres kjød og gi dere et kjødhjerte» (Esek 36,26), et mykt og bøyelig hjerte. Også om dette vendte David seg til Herren og ba:

«Skap – skap i meg, Gud, et rent hjerte, og forny – forny en stadig ånd inne i meg!» (Sal 51,12).

Gud har altså selv sagt at det ikke er vi, men han som både kan kjenne hjertet vårt og lege det som er galt der, og her lærer han oss å be ham om dette. Da bør vi sannelig vende oss til ham med full trøst i et slikt mørke.

Han er en trofast Gud og vil ikke spotte den sjelen som selv frykter og dømmer seg selv, og som vil gi akt på *hele* hans ord – også det som virker mest dødende på den gamle Adam.

Så sikkert som han er slik, skal vi tro og vite at han også vil gjøre det vi har bedt om. Han vil selv ta på seg hele omsorgen for vår frelse og rette på alt som er ondt og farlig, også det vi selv ikke forstår. Han har jo selv lært oss å be: *Fri oss fra det onde!*

Enda vanligere er det at vi i fristelsens tider kjenner godt hva det onde består i, men likevel ikke kan rive oss løs fra det. Jeg ser at det og det er synd, ja, at det er djevelen som arbeider for å føre meg inn i det, og likevel kan jeg ikke fri meg fra det. Det har tatt meg «til fange under syndens lov, som er i mine lemmer» (Rom 7,23).

Det holder meg så fast at jeg ikke kan slutte å gå og bære på det i hjertet og tankene – enda jeg vet at det er synd, for eksempel vrede, hat, urene lyster eller begjær etter nestens eiendom, og enda jeg ser faren i det og lider under det.

Ja, til slutt kan det pine meg så mye at jeg er nær ved å fortvile helt. Jeg kjenner meg fullstendig fortapt hvis ikke Gud selv viser meg barmhjertighet og frelser meg. Her lærer jeg hva det betyr: *Fri, fri oss fra det onde!*

Fall da straks ned og be! Og tenk på at vi i slike stunder er i makten til en fiende som ingen makt i himmelen eller på jorden rår med, unntatt én eneste: den Allmektige. Derfor har han høytidelig erklært: «Jeg, jeg er Herren, og uten meg er det ingen frelser» (Jes 43,11).

«Gå ikke løs på synden,» sier Luther, «i den tro at du selv kan overvinne den. For da vil den gå slik løs på deg at du er fortapt for evig.»

Nei, her gjelder det å flykte i fullt alvor bare til den trofaste, allmektige Herren og be: *Fri oss fra det onde!*

Da blir det en veldig trøst for oss om vi rett kan tenke over hva som ligger i at Herren selv har lært oss å be slik til ham. Vi må da kunne tro at Herren ikke spøkte med sine barn i nøden da han lærte dem denne bønnen, men at han virkelig vil frelse oss. Han sier også uttrykkelig: «*Kall på meg på nødens dag, så vil jeg fri deg ut, og du skal prise meg*» (Sal 50,15).

I de mørke, tunge tider,
under prøvelser og strider,
når vår bønn til deg går ut:
å, forlat oss ei i nøden,
støtt og led oss, og i døden
fri oss fra alt ondt, o Gud!

3. desember

«Og det finnes himmelske legemer og jordiske legemer. De himmelske legemene har én glans, de jordiske en annen» (1 Kor 15,40).

Det er som om apostelen vil si: Se den uendelige rikdommen av forskjellighet i Guds skaperverk! Det er allerede stor forskjell på de jordiske legemene innbyrdes. Hvor mye større må da forskjellen være mellom de jordiske og de himmelske – mellom trær, stein og metaller på jorden og stoffene i solen, månen og stjernene.

Ja, også mellom de himmelske legemene innbyrdes er det stor forskjell: «Én glans har solen, en annen månen, og en annen stjernene – stjerne skiller seg fra stjerne i glans» (1 Kor 15,41). Tenk, for et uendelig mangfold det er i Guds skaperverk!

Frykt da ikke, «du dåre» (1 Kor 15,36), for at vår Herre Gud skal bli rådløs når det gjelder hva slags legemer han skal gi oss i oppstandelsen! Hvilke egenskaper våre nye legemer enn skal ha, skal de sikkert passe fullkomment for den nye verden vi blir satt inn i, og for de evnene sjelen vår skal ha der.

Slik er jo våre nåværende legemer formet for de sjelsevnene vi har nå, og for den verden vi nå lever i. Og slik er alle dyrs legemer formet etter de instinktene Gud har gitt dem, og for det elementet de skal leve i – fiskene i vannet, fuglene i luften, dyrene på jorden og markene i moldjorden.

Av dette følger også det vi kan se med egne øyne: Når en levende skapning skal flyttes over i et nytt element og der på en måte begynne i en ny verden, får den også et nytt legeme som er tilpasset de nye kårene.

Ta for eksempel silkeormen. Når den ikke lenger skal arbeide i morbærtreet, men skal få frihet og glede av å sveve omkring i det vide rommet, blir den utrustet med et nytt legeme med vinger, som passer for dens nye bestemmelse og element. De fleste av oss vet vel at alle sommerfugler en tid har vært larver som krøp og krabbet i støvet, men nå svever de omkring i luften.

Dette er jo et merkelig bilde Skaperen har gitt oss av mennesket, denne «makken» (Job 25,6), og av den forvandlingen som venter det. La oss se nærmere på dette bildet. Bladlarvene er en svært skrøpelig slekt blant de levende skapningene. Silkeormen, som spinner den vakre og sterke silken til menneskene, kan nok virke noe edlere enn kållarven og de andre bladlarvene, men alle er de likevel elendige kryp på jorden.

Men nettopp for disse elendige krypene har Gud gjort i stand en lysere framtid, en merkelig forvandling. Når silkeormens arbeidstid er fullført, og kållarven ikke lenger skal krype i støvet, blir de lagt i en slags likkiste – et lite, svart skall dannes over dem, og der ligger de i dvale gjennom vinteren.

Men når våren kommer i det nye året, og solen begynner å vekke den stivnede naturen til liv, kommer larven fram i en ny skikkelse for å ta en ny verden i eie.

Den skal ikke lenger krype i støvet eller på det grove kålbladet. Nå skal den fryde seg i det fri, i den fine luften og det glade sollyset, og bare hente det fineste fra blomstene til næring. Derfor har den nå vakre, lette, gylne vinger som den hever seg over jorden med og svever omkring i den frie luften.

Hvem kjenner ikke igjen vår Fars språk også her? Hvem ser ikke at han også her har gitt oss et bilde der vi skal se vår Fars tanker og hensikt med oss?

Her på jorden er vi nok elendige makker og kryp, men vi er likevel skapt for et helt annet liv; vi går en stor forvandling i møte. Når prøvetiden vår er fullført,

og vi ikke lenger skal krype i støvet, skal alle vi som er blitt én ånd med ham som kom fra himmelen, også bli flyttet av ham over i en ny verden.

Der skal vi, herlige og salige, fryde oss i det evige sollyset når vi får skue hans nådefulle ansikt. Og med nye, forklarte evner skal vi drikke oss beruset av glede i hans visdom, kjærlighet og nåde, som da ligger åpent for oss.

Og er ikke dette en av de viktigste grunnene til at vi skal få nye legemer og ikke for alltid være ånder uten legeme, slik vi er i mellomtilstanden mellom døden og den ytterste dom? Vi er nemlig bestemt til å flytte over i en ny verden, langt mer fullkommen og herlig enn denne falne og vansirede verden vi nå bor i.

Det er en verden der «døden ikke skal være mer, og ikke sorg, og ikke skrik, og ikke pine skal være mer. *For de første ting er veket bort*» (Åp 21,4). Der skal «Guds og Lammets trone være, og hans tjenere skal tjene ham. De skal se hans åsyn» (Åp 22,3–4).

Gud går aldri nedover med sine verk, men fører dem alltid høyere og høyere i fullkommenhet. I denne nye verden skal han derfor sikkert gi et langt herligere skue av sin visdom, godhet og makt enn i denne nåværende onde verden.

Derfor er det nødvendig at vi da får legemer med sanser som passer for den verden og setter oss i stand til å stå i forbindelse med den. Slik kan vi fatte, nyte og ta imot den fullkomnere kunnskapen om vår herlige Skaper som blir gitt der.

For da skal «hans usynlige vesen, både hans evige kraft og hans guddommelighet» (Rom 1,20) virkelig bli skuet i hans gjerninger. Der er gjerningene uendelig mer fullkomne og større enn alle dem vi har sett i denne nåværende verden, vårt barndomshjem, som synden har formørket og vansiret.

Nå er du, o grav, bare skygge, ikke mer,
en tid kan du hytten min dekke;
men når jeg min Jesus i herlighet ser,
til liv skal han støvet oppvekke.
Frimodig jeg legger meg ned i min grift,
for Jesus selv setter på graven den skrift:
Jeg lever, og dere skal leve.

4. desember

> «Men til Israel sier han: Hele dagen rakte jeg mine hender ut til et ulydig og gjenstridig folk» (Rom 10,21).

Vil du se klart hvordan Herren Gud er sinnet, og hva han til sist vil gjøre med oss, så se bare på Israels historie – på hvordan han handlet både med fattige, botferdige syndere og med det ulydige og gjenstridige folket.

Se her hva Gud skal gjøre med dem som aldri vil lyde hans kall til omvendelse, men blir værende i synd og tomhet. Se her også hva han vil gjøre med dem som har stor iver for Gud, for fromhet og bønn, men som også har sin egentlige trøst og sin rettferdighet i alt dette, og som derfor ikke er «lydige mot evangeliet» (Rom 10,16).

Og hva gjorde så Gud med det selvrettferdige, vantro og ubotferdige Israel? Det samme skal han også gjøre med vantro og ubotferdige kristne.

Profeten sier: «De var gjenstridige og gjorde hans Hellige Ånd sorg. Da skiftet han sinn og ble deres fiende, han selv stred mot dem» (Jes 63,10).

Herren Gud gjorde da det han på et annet sted hadde sagt på forhånd: «Fordi jeg ropte, og dere ikke ville høre, fordi jeg rakte ut min hånd, og ingen ga akt, … så vil også jeg le når ulykken rammer dere, jeg vil spotte når det kommer som dere gruer for, når det dere gruer for, kommer som et uvær, og deres ulykke farer fram som en stormvind … Da skal de kalle på meg, men jeg svarer ikke. De skal søke meg, men ikke finne meg» (Ordsp 1,24–28).

Slik gjorde Herren ved mange straffedommer over Israel, men særlig ved den siste, da Jerusalem ble ødelagt. Da ble det bedt slik inne i byen at steinene kunne ha blitt rørt; men himmelen var som av kobber, stengt for all bønn. Nå var det *Herrens* tid til ikke å høre *dem*, slik *de* før ikke hadde villet høre *ham*.

Slik handler Herren. *En tid* rekker han ut hendene i nåde og ber synderen komme; *en annen tid*, når nådens dag er slutt, følger en dom uten barmhjertighet.

Å, om hver og en ville våkne og tenke over at Herren ennå er den samme, og at hans trusler mot vantro kristne er like sanne som truslene mot det vantro Israel!

Men så sant Gud er en forferdelig dommer over dem som forakter ham, så er han også overmåte nådig mot alle som hører hans røst og kommer til hans føtter. Se hvordan han her beskriver hvor utholdende han venter på det «ulydige og gjenstridige folket». Og tenk igjen på at Gud er den samme til alle tider. Han er også i dag akkurat slik han noen gang var eller beskrev seg.

Og hva sier han om seg selv? *Hele dagen rakte jeg mine hender ut*. Altså står han også i denne stund med utrakte hender mot hver og en som ønsker å kunne tro og komme til ham.

Slik sier også Herren Kristus: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28). «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37). Dette er sannelig det samme som: Jeg står med utrakte hender.

Men da sier du: «Denne nåden kan da bare gjelde de virkelig botferdige og lydige sjelene. Jeg derimot er stadig ulydig og har ikke engang en virkelig alvorlig vilje og kjærlighet til det gode. Hvordan kan da jeg ha noen trøst av dette?»

Svar: Se nå etter hvordan ordene lyder! Han sier ikke: «Jeg rekker ut hendene til et lydig og botferdig folk», men tvert imot: «til et *ulydig* og *gjenstridig* folk.»

Men hvordan skal dette forstås? Et slikt folk er jo forkastet? Ja, blir du værende gjenstridig og sier imot, så er du sannelig ulykkelig for din del. Men Herren Gud er likevel slik han sier han er. Spørsmålet var jo *om Gud kan være nådig* når du er så ulydig.

Hør da, og glem det aldri: Nåden i Guds hjerte er helt fri og uavhengig av din fromhet.

Se hvordan han kom til Adam på syndefallets dag med det første evangeliet, enda Adam var så full av ondskap at han i bitterhet ville skyve skylden for fallet over på Gud selv. Likevel bar Gud fram sitt nådefulle budskap.

Se hvordan den bortkomne sønnens far, da den stakkars sønnen «ennå var langt borte», «løp ham i møte, falt ham om halsen og kysset ham» (Luk 15,20). Slik har Herren Kristus selv beskrevet sitt hjertelag.

Blir du for alltid borte i det fremmede landet, så blir du også evig borte fra Guds nåde og salighet. Men farshjertet er likevel uforandret, og farsarmene er likevel rakt ut mot deg så lenge din nådedag varer, så lenge du ennå blir kalt. «Hele dagen rakte jeg mine hender ut til et ulydig og gjenstridig folk.»

Men er det også kommet så langt at du selv refser din ondskap og ulydighet? Vil du gjerne kunne tro og lyde, men kjenner fremdeles hver dag naturens ulydighet, som også bryter fram i tanker, ord og gjerninger – og søker du for alt dette all nåde ved Jesu føtter, både forlatelse og hjelp?

Da er du sannelig både oppsøkt og funnet av din himmelske Far. For da er ulydigheten mot evangeliet brutt, og du er allerede i Farens favn.

Måtte vi aldri glemme det denne teksten sier: at Gud står med utrakte hender også mot et ulydig folk. Da må han sannelig med all sin kjærlighet og glede ta imot det mennesket som selv refser sin ulydighet og inderlig ønsker å kunne både tro på ham og lyde ham.

Akkurat som jeg er – i mangel på alt,
med hjertet ennå dødt og kaldt,
med synd som stadig rører seg,
jeg kommer, Jesus, nå til deg,
til deg som døde for meg.

Nedtynget, svak og engstelig – å,
på jorden ingen ro jeg får.
Bare du forstår den kunsten vel
å omgås med en såret sjel.
Jeg kommer da til deg.

5. desember

«… men søkte å grunnlegge sin egen rettferdighet» (Rom 10,3).

Dette skjer på svært ulike måter, alt etter hvor mye lys eller mørke det er i et menneske. Jødene mente at de var rettferdige bare ved noen ytre gjerninger etter loven: ved offer, bønner og almisser og ved et utvortes hederlig liv, siden de ikke var åpenlyse mordere, ekteskapsbrytere eller tyver.

For den store mengden blant oss er også dette nok til at en regner seg som rettferdig, eller i det minste som god nok for Gud.

De som har forstått noe av Guds hellighet, legger enda noe mer til: at en også bør elske Gud, ære og grunne på hans ord og holde hviledagen hellig – men de kan ennå ha samkvem med den mer hederlige delen av verden.

Med enda litt mer lys finner en ut at en også skal vende seg bort fra verdens vesen og bli et åndelig menneske. En skal angre og legge av sine synder, våke, be og fornekte kjødets lyster og tro på Jesus – men også dette siste som en lovgjerning. Noen av disse er også med i et eller annet åndelig arbeid for misjonen eller andre gode formål.

Alt dette er likevel bare å søke å grunnlegge sin egen rettferdighet, *så lenge sjelen har sin vei til frelse i det*, sitt egentlige håp, og ennå ikke er blitt slått i hjel av loven.

Er det da slik at disse gjerningene viser at en søker å grunnlegge sin egen rettferdighet? Slik vil kanskje noen spørre. Svar: Slett ikke. Nei, disse og enda flere gjerninger kan også gjøres i ekte tro og gudsfrykt. Gjerningene er ikke tegn på selvrettferdighet.

Men legg merke til hva som er tegnet på den: at slike eller lignende øvelser eller gjerninger er menneskets *vei til frelse* og *innerste hjertetrøst* – selv om det aldri så hjertelig bekjenner troen på Kristus og hans forsoning.

Dette dype håpet om vår egen rettferdighet ligger i naturen hos oss alle.

Har Guds hellige krav ennå ikke slått det i hjel? Har mennesket ennå ikke lært å regne sin alvorligste fromhet og sine beste gjerninger for «tap» og «skrap» (Fil 3,8) når det gjelder å bestå for Gud og være rettferdig, og har det ikke lært å søke nåde og forlatelse også for sine beste gjerninger fordi de er smittet av synd? Flykter det tvert imot til disse fromme øvelsene og gjerningene for å finne ro og trøst mot synden i dem?

Da viser all denne fromheten at det er et selvrettferdig menneske.

Det er noe helt annet når sjelen fortviler over seg selv i alle ting, over sin egen fromhet og sin egen kraft, og står anklaget og skyldig i alt, men har sin eneste trøst i *Kristi* gjerninger, *Kristi* lydighet, *Kristi* lidelse og *Kristi* bønner, og bare blir levendegjort av den store, frie nåden til å gjøre det gode. Da er gjerningene Åndens frukter og gjerninger som behager Gud.

Med dette er det likevel ikke sagt at disse troende nå er fri for all selvrettferdighet – slett ikke. Men selvrettferdigheten deres er ikke lenger deres *vei til frelse* den er deres *fristelse og plage*. Den møter de slik de møter all annen fristelse og synd: De refser den selv og flykter fra den.

Men det er ikke en slik fristende og plagsom selvrettferdighet det er tale om her. Apostelen taler om mennesker som bevisst – i fullt alvor med tanke på å bestå for Gud ved egen hjelp – søker å grunnlegge sin egen rettferdighet og ikke underordner seg Guds rettferdighet.

Og *grunnen* til at en så bevisst strever etter å grunnlegge sin egen rettferdighet, er at en ikke virkelig kjenner *dybden av sitt fordervede vesen*, og heller ikke dybden av *Guds hellige krav*. En later som en ikke merker at Herren krever et rent *hjerte* i sin fromhet ser en bare på ytre gjerninger. På den måten kan en bli god og from i egne øyne.

Vil du vite hvordan du skal få den trøsten at du selv er from og god? Da skal du vite at det bare kreves at du er så hyklersk at du ikke bryr deg om *hjertet* – om *det* til alle stunder er godt, rent, ydmykt, mildt og kjærlig – men bare ser på gjerningene. Da kan du bli så from som du trenger for å ha trøst i deg selv. Og da er du med all din fromhet blitt en fariseer.

Men har Herren Gud trådt slik fram for sjelen din at det er blitt viktig for deg å være hellig i *alt*, også i *hjertet*, og til *alle stunder*, slik det sømmer seg for hans øyne? Da blir du aldri fornøyd med deg selv her på jorden.

Nei, da kan du nok ofte kjenne synden så forferdelig mektig, mangfoldig og motbydelig at du ikke lenger vet hvor du skal vende deg; mang en gang er du nær ved å fortvile helt, tross all den nåden evangeliet forkynner. Da kan du ikke lenger se deg from og rettferdig i deg selv. I stedet blir du en elendig synder som stadig trenger nåde, stadig trenger Frelseren, hans forsoning og hans forsvar.

Et slikt menneske er en *kristen*.

Se til meg i nåde, led meg i ditt råd, kjære Far i det høye!
La ei synd og tomhet, kjød og verden vende bort fra deg mitt øye!
*Må jeg bare bli funnet i Kristus – han alene –
og i ham ha min virkelige del og lodd!*

6. desember

> «Jeg skjønner ikke det jeg gjør. For det jeg vil, det gjør jeg ikke. Men det jeg hater, det gjør jeg» (Rom 7,15).

Det aller mest fordervelige onde som slangen plantet i vår natur, var innbildningen *at vi selv skulle bli våre egne frelsere og hjelpere*. Ordet «dere vil bli slik som Gud» (1 Mos 3,5) gikk dypt og satte sine merker i vår natur: alle slags hovmod, og særlig denne aller mest skadelige innbildningen *at vi selv har krefter til å stå imot det onde og gjøre det gode*.

Den «frie viljen» i *denne* betydningen er den drømmen som både all falsk trygghet og all fortvilelse kommer fra.

Kunne den vakte sjelen bare bli overbevist om at den ikke makter noe, at den frie viljen er tapt, og at den er *solgt til trell under synden*, da ville den snart komme til trøst i Kristus. Den ville gi opp sitt arbeid med å frelse seg selv og «kaste seg som død ned for Jesu føtter» på bare nåde.

Men stadig heter det: «Du har ennå ikke forsøkt ordentlig, ennå ikke anstrengt deg og våket og bedt og kjempet. I morgen skal du gjøre det bedre.» Og slik går den ene dagen etter den andre like ulykkelig.

Likevel heter det like uopphørlig igjen: «Du har ennå ikke forsøkt ordentlig, du har ikke vært alvorlig nok og ikke redd nok for synden. I morgen skal du gjøre det bedre» – og så videre.

Den stakkars sjelen kan ikke begripe at det er nettopp *dette* den ikke har i sin makt: å være virkelig alvorlig, oppriktig og redd for synden, å våke, be og stride. Den har ikke engang makt til å styre tankene sine. Vi duger ikke engang av oss selv «til å tenke ut noe» (2 Kor 3,5); vi er helt fortapte syndere, og Kristus må gjøre alt – han må frelse «det som var fortapt» (Luk 19,10).

Paulus sier: «Loven er åndelig, jeg derimot er kjødelig, solgt til trell under synden» (Rom 7,14). Legg merke til det: solgt under synden, slik en trell er solgt til en herre. Og igjen sier han: «Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke. Men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg» (Rom 7,19) – «for det jeg vil, det gjør jeg ikke. Men det jeg hater, det gjør jeg.»

Hvor er den frie viljen her?

Mange har undret seg over at Luther strider så heftig mot læren om den *frie viljen*. Men det har han gode grunner til.

Om Kristus så dør hundre ganger for oss og blir aldri så herlig forkynt for oss, kan alt gjøres fruktløst med denne ene villfarelsen: at vi selv har krefter til å gjøre det gode vi vil.

Så lenge den vakte sjelen mener at den har slike krefter, og så bare finner det motsatte hos seg selv – at den ikke er oppriktig nok, ikke alvorlig nok, ikke prøver hardt nok –, er all forkynnelse om Kristus forgjeves; den kan ikke tro. For når den mener at den har krefter til å gjøre det den bør, og likevel ikke gjør det, tenker den at den ennå ikke kan ta nåden til seg.

Derfor bør vi prente denne sannheten godt inn i hjertet: «Det jeg vil, det gjør jeg ikke. Men det jeg hater, det gjør jeg.» Selv når Kristus ved troen har gjort oss «virkelig fri» (Joh 8,36) fra syndens og djevelens herredømme, har vi likevel ikke evne til å gjøre alt det gode vi vil. For Kristus beholder denne makten hos seg selv og overlater den ikke til oss for at vi skal forvalte den.

Nettopp de som er ført fra Satans makt til Gud og er virkelig fri ved Sønnen, er derfor de som aller mest klager og jamrer over sin ynkelige avmakt når Herren overlater dem til seg selv i en fristelsens stund. De gråter, de kjemper, de ber og roper til Gud om hjelp, og alt ser ut til å være forgjeves – de er nær ved å fortvile helt.

Hvor er nå den frie viljen? Hvorfor er de ikke fromme og rene? Har de selv kraft til det, hvorfor skal de da klage, jamre og be? De skulle jo bare vise det onde fra seg og være sterke og glade. Kan de overvinne alt ved bønnen, hvorfor skal de da fortvile?

Men Davids salmer og alle de helliges klager vitner altså om at mennesket ikke lenger har en fri vilje, det vil si evnen til å gjøre det gode det vil.

Peter ville gjerne alltid ha vært så sterk som han forsikret, og som han en stund viste seg i hagen. Men da han like etter falt så forferdelig ved et spørsmål fra en kvinne – første, andre og tredje gang – gråt han bitterlig. Da lærte han at han ikke hadde styrken i sin makt.

Paulus ba tre ganger om å bli fri fra sin «torn i kjødet» (2 Kor 12,7–8), men forgjeves. Og nå lærte han hemmeligheten: «Når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk!» (2 Kor 12,10).

Nei, den frie viljen er en drøm fra paradisets dager. Den har aldri vært i mennesket siden Adam misbrukte den. Siden da har mennesket vært en fattig tigger som lever av nåde og må tigge hver smule kraft av Gud. Og den som må tigge, kan ikke ta noe før det blir gitt. Om Herren slipper oss, styrter vi alltid mot avgrunnen. Slik er mennesket etter Adams fall.

Gi meg en ny, en viss, frimodig ånd,
og kom meg stadig til hjelp med din hånd.
Jeg snubler ofte og forsynder meg – men
med *din kraft* reiser du meg opp igjen.

Gjør *du* meg sterk og modig i min strid,
snart er jo over all min prøvetid.
Om ikke kraft og hjelp fra deg jeg får,
da, Jesus, *intet* – intet jeg formår.

7. desember

> «La oss ransake våre veier og granske dem, og la oss vende om til Herren!» (Klag 3,40).

I Klagesangene 3 har Jeremia talt om trengsler – om at en blir forlatt, eller at en blir dømt med urette – og om alt dette har han sagt: «Hvem talte så det skjedde, uten at Herren bød det? Er det ikke fra Den Høyestes munn både de onde og de gode ting utgår?» Så legger han til: «Hvorfor klager et menneske som lever? La hver klage over sin egen synd! La oss ransake våre veier og granske dem, og la oss vende om til Herren!» (Klag 3,37–40).

Dette er en overmåte viktig formaning dersom vi virkelig vil bli frelst fra det onde. Herren er en stor og trofast venn, en venn for evigheten. Han vil frelse sjelen – han vil frelse oss fra det evige fordervet, fra helvete. Og hvor usigelig bittert må ikke det ytre mennesket ofte rammes for at det indre skal holdes i live og ved helse!

Vær derfor ikke så kjødelig sinnet at du bare ser på mennesker og ytre omstendigheter *når noe ondt rammer deg*. Tro heller at det lever en Gud iblant oss, han som også har talt alle hårene på hodet vårt, og at ikke det minste onde hender oss uten hans vilje.

Gå i deg selv og ransak dine veier: Er det ikke noe der som Herren vil peke på med dette plagsomme onde?

Sannelig, er vi ikke forblindet, skal vi snart merke hva Herren sikter til. Vi blir nødt til å innrømme at det er en synd eller en utroskap som er grunnen til det onde vi lider. Vi skal finne og erkjenne at det ikke rammer oss noe ondt der vi kan unnskylde oss, som om det ikke hadde noe med våre synder å gjøre.

Så lenge du ikke vil oppsøke grunnårsaken – din synd eller utroskap – og søke utfrielse fra den, får du ingen ro i sjelen, så sant du er et ekte barn som skal oppdras for himmelen.

David taler om å tie med synden for Herren, det vil si ikke å vedgå sin synd for Guds åsyn og søke nåde. Om det sier han: «Da jeg tidde, ble mine ben tæret bort, idet jeg stønnet hele dagen. For dag og natt lå din hånd tungt på meg … Jeg sa: Jeg vil bekjenne mine misgjerninger for Herren! – Og du tok bort min syndeskyld. Derfor, la hver from be til deg den tid du er å finne. Visselig, når store vannflommer kommer, til ham skal de ikke nå» (Sal 32,3–6).

Se, her er veien til å bli frelst fra det onde. Men får du ro i synden, får du ro mens du beholder en utroskap du vet om, eller en synd du holder fast på, da er befrielsen fra det ytre onde din største ulykke. Da venter en ny sorg på deg i evigheten.

Uansett hva slags ondt som rammer oss, og uansett hvilken nød vi har kommet i, kan vi derfor ikke be: «Fri oss fra det onde», uten å tenke på våre synder.

Men dette gjelder ekte Guds barn, som har gudsfryktens ånd i hjertet. Og se, selv om den ytre trengselen først tar alle tankene våre, skal det da heller ikke vare lenge før øyet vårt vender seg innover, tenker etter og oppdager hva Herren har til hensikt med den.

Da går det som allerede er sagt: Du får ingen ro, du kan ikke ha noen riktig tillit til Herren før du har bekjent dine synder for ham, før du har anklaget og

dømt deg selv og gitt deg skyldig i alt og sagt: «Jeg har fortjent tusen ganger mer enn dette onde, i tid og evighet, for jeg har syndet. Fri meg, fri meg fra min synd!»

Og i samme øyeblikk som vi ydmyker oss for Herren, bekjenner vår synd og gir ham rett i hans dommer, vender trøst og husvalelse tilbake, og en barnlig tillit til hans nåde. Med den kommer vissheten: Herren skal høre min bønn, han skal frelse meg fra alt ondt.

Men se, alt det Herren gjør, tar nettopp sikte på å lege vårt største onde, synden, og gjøre oss *åndelig* friske og evig salige.

Derfor – ja, hva tror dere han gjør derfor? – derfor gjør han så ofte stikk imot det vi mener og vil. Han tar ikke bort den ytre nøden, ja, ofte heller ikke den indre. Han lar også mye åndelig ondt plage sjelen vår og trette ut vårt gamle menneske ved stadige ydmykelser, når vi mye heller ville være sterke og friske. «Herren fører sine underlig.»

Derfor lar han det plagsomme onde ditt vare en tid til, ja, kanskje hele livet, og lar enda noe nytt ondt komme i tillegg. Dette blir altfor hardt for deg, ja, uutholdelig, og du vil ta anstøt av Herrens styre – hvis du ikke tenker dypt over og fester i hjertet *hans trofaste mening og hensikt* med det: å rense deg og fri deg fra det største onde, synden, å hellige din sjel og ditt legeme og å oppdra deg for himmelen.

Å, når en sjel blir seg dette klart bevisst, hvordan kan den da ikke til og med «rose seg av trengslene» (Rom 5,3), glede seg og takke Gud for sine bitreste erfaringer! Til sist blir den et slikt menneske som holder sorgen høyere enn gleden, lidelsen høyere enn nytelsen, fattigdommen høyere enn overfloden, foraktet høyere enn æren og døden høyere enn livet.

O Gud, hvor tungt, hvor mørkt jeg alting ser,
men jeg er tilfreds når bare din vilje skjer.
Jeg vet en *årsak* og et *mål* som står,
og vet at Far ser hva hans barn formår.

Å, synden, synden, den er *årsak* nok,
min syndelyst som hjertet fra deg tok;
men *målet*, det er stort og det er godt:
min frelse og min Herres ære blott.

Så gjør da som du vil, og fullfør bare
det verk som du i meg har tatt fatt på!
Gi meg den lidelse som tekkes deg;
det er min vinning at du refser meg.

Det er min vinning, selv om det tar på:
bare *for å lege* er det du vil slå;
du slår i hjel, men gir meg liv igjen;
det er meg kjært at du ennå tukter meg.

8. desember

«Men er det av nåde, da er det ikke mer av gjerninger. Ellers blir nåden ikke lenger nåde» (Rom 11,6).

Her har vi et av de kraftigste kjerneordene i Skriften. Det er nettopp egnet til å ordne tankene i det viktige spørsmålet *hva nåde betyr*. Og det trengs sårt.

Tusenvis av mennesker bekjenner og synger hele livet at det er bare av nåde ved Kristus vi blir salige, og likevel ligger de med hele sjelen i sitt eget arbeid for å fortjene Guds nåde eller bli verdige til den.

Er de ennå i det mørket at de synes de har noe godt i seg selv, håper de også alt godt fra Gud – og sier likevel: «Av hans nåde.» Slik blander de sammen nåde og fortjeneste.

Er de derimot våkne nok til å se sin stadige synd og ondskap, har de heller aldri virkelig fred i sjelen. De går alltid i et pinefullt mørke, halvt fordømt og uvisse på Guds nåde, fordi de ikke kan finne at de er og gjør alt det Gud krever. Og likevel bekjenner de at vi skal frelses bare av nåde, ikke av gjerninger. Slik blander de sammen nåde og fortjeneste, og tenker ikke over hvordan disse to strider rett mot hverandre.

Denne sammenblandingen er svært skadelig; den kveler all åndelig kraft. For når vi på den måten aldri kan få full fred og visshet om Guds nåde og vennskap, kan vi heller ikke få den kjærligheten, lysten og kraften til det gode som bare følger av full trøst og fred med Gud. Derfor bør vi se nøye på dette ordet og søke å få et rett syn på nåden.

Hør da hva apostelen sier: «Er det av nåde, da er det ikke mer av gjerninger.» Er det bare av nåde ved Kristus at vi er rettferdige og velbehagelige for Gud, da er det ikke til noen del ved vår egen verdighet, fromhet, lydighet, kjærlighet, anger eller bønn.

Det er helt og holdent av nåde – ja, så helt av nåde at alle dine mangler ikke det minste forminsker Guds kjærlighet, så sant det er av nåde, av ren nåde. For da er det ikke av våre gjerninger, verken indre eller ytre. *Ellers blir nåden ikke lenger nåde* – ellers ville nåden ikke være det den er, en helt ufortjent gave. Nei, da ville selve begrepet nåde være opphevet.

Når Guds ord taler om nåde, menes det en virkelig og ren nåde, ikke en blanding av nåde og lønn, men en nåde som utelukker all vår fortjeneste. Er det derimot av gjerninger, av en eller annen fortjeneste eller verdighet, at Gud tar imot oss og rettferdiggjør oss, da er det ikke lenger nåde. Da skal vi ikke lenger si at Gud gjør oss salige av nåde.

«Ellers ville gjerning ikke være gjerning», det vil si: Nåde og fortjeneste står så steilt mot hverandre at hvis det er av gjerning eller fortjeneste at Gud tar imot oss, så bør vi også innrømme fortjenestens verdi og ikke fornekte den ved å tale om nåde. For det er en dårlig fortjeneste om det trengs nåde for at den skal bli lønnet.

Så skarpt har apostelen talt her. Han vil si:

Ett av to må det være: enten *nåde* – og da er det ikke fortjeneste, *nei*, slett ingen fortjeneste – eller *fortjeneste* – og da er det ikke nåde, *nei*, slett ingen nåde. Å være mild mot den som fortjener det, som er verdt kjærlighet, *det* er ingen nåde. Det er ingen virkelig nåde om den ikke er virkelig ufortjent. Dette er det apostelen vil si.

Nå står bare spørsmålet igjen om det da virkelig er *av nåde* Gud vil gjøre mennesket salig. Hva har Herren Gud i himmelen besluttet om dette og åpenbart i sitt ord? Er det bare av nåde Gud vil gjøre mennesket salig, *eller* er det på grunn av en eller annen fortjeneste hos mennesket selv?

På dette spørsmålet hviler all *min* fred i tiden og min trøst i dødsstunden. Og i dette svært viktige spørsmålet må jeg ubetinget vite hva Herren Gud selv sier. Ja, hva sier Herren Gud om dette med alle sine åpenbaringer om at *Sønnen ble gitt*? La oss se på det.

Det aller sterkeste beviset for at Gud vil gjøre mennesket salig bare av nåde, så all vår fortjeneste er utelukket, ligger sannelig i den store gjerningen at han ga sin eneste Sønn til å stå under loven for oss og bli et offer for våre synder. Selve *denne gjerningen*, og alt det Gud har *forkynt* om den, legger den dypeste grunnen i hjertet for troen på en helt ufortjent nåde.

Tenk på det: Fra verdens begynnelse har Gud forkynt at han ville gi sin egen Sønn til vår Frelser. Allerede på syndefallets dag talte han om kvinnens ætt, som skulle knuse slangens hode.

Gjennom en lang, forberedende verdensalder holdt han siden sitt folks forventning om den lovede Frelseren stadig ved like, med utallige offer som var forbilder, og med løfter som ble gitt på ny og på ny.

Til sist kom han, varslet av engler og bevitnet med tegn og under og med utgytelsen av Den Hellige Ånd. Da «ble Ordet kjød og tok bolig iblant oss. Og vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet» (Joh 1,14).

Vi så ham som en lydig tjener, satt «under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven» (Gal 4,4–5). Vi hørte ham erklære at han var kommet for å «gi sitt liv til en løsepenge» (Matt 20,28). Og vi så ham, selv hellig og uskyldig, lide pine og død for våre synder.

Dette sier oss sannelig at han ville frelse mennesket av bare nåde.

Når Herren Gud har gitt oss sin enbårne Sønn til en løsepenge, til et blodig offer for våre synder, da kan hver og en regne ut om han likevel vil se etter noen verdighet og fortjeneste hos oss selv. «Er rettferdighet å få ved loven (ved en eller annen fortjeneste hos *oss*), da er altså Kristus død uten grunn» (Gal 2,21), sier apostelen.

Guds nåde gir min trette sjel sin trøst:
Nåden, nåden er fri!
Og hver en stund taler hans Ånds røst:
Nåden, nåden er fri!
Fra jeg på Jesus trodde blott,
har jeg hans Hellige Ånd fått
og mer av nåde enn jeg har forstått.
Nåden, nåden er fri!

Så synger jeg i fryd og nød:
Nåden, nåden er fri!
Så roper jeg i selve død:
Nåden, nåden er fri!

Og når jeg gjennom døden har gått
og hjemmet hos min Gud har fått,
jeg synger om hans kjærlighet blott:
Nåden, nåden er fri!

9. desember

> «Vær varmhjertet mot hverandre i broderkjærlighet! Kappes om å hedre hverandre!» (Rom 12,10).

Her er det særlig tale om «broderkjærligheten» – kjærligheten mellom brødre i Kristus. Og om den taler apostelen her på en slik måte at sikkert mange av oss blir refset. Det greske ordet for «varmhjertet» rommer nemlig mye mer enn det ordet sier hos oss. Det brukes om en fars eller mors ømme kjærlighet til barna sine, og om den særlige kjærligheten kjødelige brødre har til hverandre.

Nå sier apostelen her at en slik inderlig kjærlighet og en slik hjertelig medfølelse skal være mellom alle kristne, som ved det himmelske barnekåret er brødre og søstre.

Her blir sannelig den kalde og stive holdningen refset som noen møter sine brødre i nåden med – enda de vil være kristne. De tenker eller taler nok ikke ondt om dem, men de omfavner dem heller ikke med denne nære og inderlige kjærligheten; de lar dem være i fred og klare seg så godt de kan. Et slikt forhold er langt fra den rette broderkjærligheten.

Er vi virkelig brødre for evigheten, bør vi også som brødre kjenne og elske hverandre. Ja, vi bør omfavne hverandre med inderlig medfølelse både i sorg og glede, og med den omtanken for hverandre, den tålmodigheten og mildheten som en kjærlig far eller mor viser barna sine. Det er dette apostelens ord her rommer.

Slik sier også Luther om det: «Hva en slik vennlig, broderlig kjærlighet gjør mot sin neste, lider og tåler av ham, det kan du lære av hvordan en mor i kjødet er mot barnet sitt. Slik har også Kristus gjort med oss og gjør det ennå. Han tåler oss stadig og har oss kjær – oss som er så urene, ufullkomne, skrøpelige og syndige at det ser ut som om vi ikke var kristne. Men hans kjærlighet gjør oss til kristne, uten å se på våre skrøpeligheter.»

Denne ømme, broderlige kjærligheten mellom de kristne har også dype grunner som er verdt å tenke over.

Den første er at Herren har befalt det i sitt ord. Den andre er at Kristus ved sin kjærlighet til oss har gitt oss et så stort og oppmuntrende forbilde i en slik kjærlighet. Men den siste og viktigste er at vi også virkelig *er brødre*, født av samme Far og bestemt for den samme arven. Derfor lærte Kristus oss også å si: «Fader vår, du som er i himmelen.»

Her ligger sterke og kraftige grunner til å elske brødrene: at de er *vår Fars barn* og *våre brødre*. Først må vi elske dem for Farens skyld. Og så: Vi elsker jo alltid våre kjødelige brødre med en særlig kjærlighet. Hvor mye mer bør vi da ikke elske dem som er våre brødre ved det høye barnekåret hos Gud!

Måtte alle kristne legge merke til dette: Når vi med full rett kaller hverandre brødre og søstre, må vi også ha den kjærligheten og medfølelsen i hjertet som de

ordene rommer. «Fremfor alt,» sier Peter, «ha inderlig kjærlighet til hverandre» (1 Pet 4,8).

Kappes om å hedre hverandre! Her lærer vi at de kristne ikke bare skal elske hverandre i hjertet og tjene hverandre i det som er mer vesentlig, men også vise hverandre aktelse og ære i samvær og omgang.

Ja, de skal, som apostelen sier, «kappes om å hedre hverandre», det vil si at hver og en vil være den første til å vise den andre ære og oppmerksomhet. Og det skal ikke bare skje med ytre fakter, men også med hjertets virkelige aktelse. Slik formaner apostelen: «Akt hverandre i ydmykhet høyere enn dere selv» (Fil 2,3).

En bare ytre høflighet uten en tilsvarende indre aktelse er et skuespill som ikke sømmer seg for Guds barn. Men har vi først ydmykhet, kjærlighet og aktelse i hjertet, bør vi også vise det i måten vi omgås på, slik denne teksten lærer.

De kristne skal ikke være et grovt og uhøflig folk. Også i omgangen skal de, slik det læres her, oppføre seg ydmykt, vennlig og tjenestevillig. Vi husker hvordan Herren Kristus innprentet disiplene sine også dette da han vasket føttene deres: at hver og en skulle være den minste og den andres tjener. Der stilte han også seg selv fram som et forbilde.

«Kristi kjærlighet og vennlighet mot oss fører også med seg,» sier Luther om dette, «at vi holder hverandre i høy og stor verdi for Kristi skyld, han som er i oss. Det sømmer seg ikke at jeg forakter noen på grunn av hans skrøpelighet. Jeg må tenke: ‹Min Herre bor i dette svake karet og ærer det med sitt nærvær. Når Kristus regner min bror for verdig og er så god og nådig mot ham at han får like stor del i alt hans gode som jeg, må jeg bøye meg for ham og ære ham som min Herres levende tempel og bolig. Hva kommer det meg ved hvor ringe boligen ser ut, når Herren likevel bor i den? Er den ikke for ringe til at han vil bo i den, hvorfor skulle da jeg, som er en ringe tjener, ikke også ære ham?›»

Også dette er jo en sunn lærdom. Måtte Gud bare gi oss sin nåde til å følge den!

Å, når du gir meg nåde rik og fri,
gi at jeg priser deg for alt du gir.
Ja, hjelp meg se på deg i alt, i alt,
så blir mitt hjerte ei for andre kaldt.

Gi stadig mer av *kjærlighet* og *håp*,
og hjelp meg se framover i mitt løp.
La Åndens frukter vokse mer og mer,
så bare det du vil, av meg og i meg skjer.

10. desember

«… så sant Guds Ånd bor i dere» (Rom 8,9).

Her står et svært viktig *så sant* – et vilkår: «*så sant* Guds Ånd bor i dere». Dette spørsmålet må vekke til ettertanke og selvransakelse.

Men her er også en usigelig stor nåde åpenbart: *Guds Ånd bor i mennesker som ennå er på jorden*. Tror du det?

Hvilket menneske kan fatte eller si hvor stor nåde, ære og herlighet det er å ha del i Guds Ånd! Ja, hvem kan fullt ut tro at det er virkelighet! Trodde vi dette

rett, kunne vi vel knapt leve for bare glede, forbauselse og undring. Og likevel er det jo en guddommelig sannhet om alle dem som blir åndelig nye mennesker.

Med Guds Ånd mener nå mange ikke annet enn en *kraft* og *virkning* fra Gud i sjelen, eller et *sinn* som stemmer overens med Gud, ja, det *nye mennesket* som Gud har skapt i oss. Det er også det ordet «ånd» betyr mange steder i Skriften.

Men når apostelen her sier: «så sant Guds Ånd bor i dere», sikter han til det høye, hemmelighetsfulle forholdet at den sanne, levende Gud selv bor og virker i de troende. Med Guds Ånd mener han her den personlige Ånd, den tredje personen i guddommen, som er lik Faderen og Sønnen i alle de guddommelige fullkommenhetene.

Like etter, i vers 10, sier apostelen: «Dersom Kristus bor i dere», og i vers 26 sier han at Ånden går i forbønn for oss og kommer oss til hjelp. Alt dette handler tydelig om at Gud selv bor i de troende.

Og for å se at «Guds Ånd» ikke bare er en kraft eller virkning fra Gud i mennesket, men en person i Guds treenige vesen, behøver vi bare å minne oss selv om Kristi egne ord da han befalte at vi skulle døpes «til Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn» (Matt 28,19).

Vi kan også minnes Peters ord, der han kort fatter sammen den treenige Guds verk til vår frelse og nevner «Gud Faders forutviten», «Åndens helliggjørelse» og «bestenkning med Jesu Kristi blod» (1 Pet 1,2).

Og endelig Paulus' ord i den avslutningshilsenen som kan kalles Det nye testamentes velsignelsesbønn: «Herren Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfunn» (2 Kor 13,13). Slik stiller Skriften Den Hellige Ånd sammen med Faderen og Sønnen som en person i det evige guddomsvesenet.

Og hvor uttrykkelig taler ikke Kristus om Den Hellige Ånd som en person og ikke bare en kraft, når han sier: «Jeg vil be Faderen, og han skal gi dere en annen Talsmann, for at han skal være hos dere for evig, sannhetens Ånd, som verden ikke kan få, for den ser ham ikke og kjenner ham ikke. Dere kjenner ham, for han blir hos dere og skal være i dere» (Joh 14,16–17).

«Talsmannen, Den Hellige Ånd, som Faderen skal sende i mitt navn, han skal lære dere alle ting, og minne dere om alt det som jeg har sagt dere» (Joh 14,26). «Han skal vitne om meg» (Joh 15,26). «Han skal veilede dere til hele sannheten … Han skal herliggjøre meg, for han skal ta av mitt og forkynne det for dere» (Joh 16,13–14).

Av disse ordene lærer vi også hva som er Talsmannens egentlige embete på jorden: å bringe Kristi verk og ord inn i sjelene, å vitne om ham og bygge hans rike, å opplyse, kalle, samle, lede, hellige og bevare menneskene i Kristi rike.

Faderen har gitt dem til Sønnen, Sønnen har gjenløst dem, og Den Hellige Ånd skal samle, hellige og lede dem til hele sannheten. Alle mennesker er døde i overtredelser og synder inntil «livets Ånd» åpner hjertene deres så de tar imot ham som er gitt oss til evig liv. Ånden forener dem med ham og virker en ny skapning i deres indre.

Nå sier apostelen her at denne Ånden bor i de troende. Det samme sier han også et annet sted: «Vi er jo den levende Guds tempel, som Gud har sagt: Jeg vil bo hos dem og ferdes iblant dem» (2 Kor 6,16). Stor og ubegripelig herlighet!

En kunne spørre: Hvordan kan den uendelige bo i sine barns hjerter? Gud er jo dessuten allestedsnærværende. Hva betyr det da at Gud skal bo og ferdes i sine troende?

En kan nok svare: Disse ordene betegner den inderlige foreningen mellom Gud og den troende sjelen – at Gud stadig blir i den med sitt nådeverk og sitt fortrolige samvær. Om det sier også Kristus: «Jeg vil gå inn til ham og holde nattverd med ham, og han med meg» (Åp 3,20).

Men et annet svar lyder slik: Denne hemmeligheten er stor, den går over all vår forstand, og bare evighetens lys skal forklare den fullt ut. Likevel er den en sannhet, en høy og herlig sannhet: Guds Ånd bor, lever og virker i de troendes hjerter.

Dette er hemmeligheten bak det merkelige forholdet som vi også erfarer: I sjelens dyp blir det likevel værende et sinn som alltid er hellig og alltid det samme, midt i alle fristelsens stormer og alle de bedre og verre stundene som gjør så mange skiftninger i vårt ytre menneske. Det sørger over det onde og syndige, men gleder seg over det gode og hellige.

Dette sinnet er alltid seg selv likt så lenge sjelen ikke helt er «falt ut av nåden» (Gal 5,4) og har mistet Kristus. Det er ikke noe annet enn virksomheten til den høye Gjesten som bor i sjelen. For uten Guds Ånd kan ikke noe virkelig hellig røre seg i oss.

Kom, Hellig Ånd, du Herre god,
bo i vårt hjerte, gi oss mot,
skjenk oss din hellige nåd
og vær med oss i råd og dåd.

Du lærer oss Gud Far å kjenne,
du bærer vitnesbyrd om Sønnen.
Bevar oss til vår siste stund
i nådens salige forbund.

11. desember

«Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle …» (Rom 8,32).

Her skulle sannelig hvert hjerte bli brennende av glede og kjærlighet, om vi bare kunne få åndelige øyne og sanser til å se og tenke over det som blir sagt her. For her blir det lagt fram et slikt bevis på Guds uforlignelige kjærlighet og barmhjertighet at det går over alle naturlige tanker. Og dette aller høyeste kjærlighetsbeviset består, sier apostelen, i at Gud for vår skyld ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle.

Dette er Skriftens store hovedemne og det vi trenger aller mest til liv og gudsfrykt. Men samtidig er det det vi aller minst klarer å holde fast i hjertet, det som vantroen, fornuften, følelsene, synden og djevelen formørker mest. Derfor vil vi tenke litt nærmere over hva som ligger i dette ordet.

Når det gjelder selve gaven, sier apostelen først at Gud har gitt oss sin egen Sønn. Med ordene «sin egen» uttrykker apostelen at Kristus er Guds Sønn i egentlig forstand, Guds Sønn av natur. Slik skiller han ham fra dem som er Guds sønner ved nåde og barnekår.

Og det er bare når Gud har gitt oss sin *egen* Sønn i ordets egentlige betydning, at gaven kan tjene som bevis på Guds umålelige kjærlighet. Hadde Gud gitt oss en engel eller et høyt benådet menneske, ville det ikke dermed vært bevist at han også vil gi oss «alle ting».

Her må det være en gave som er større enn alt annet, siden apostelen kommer fram til den slutningen og vissheten som han uttrykker med dette spørsmålet: «hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham?»

Lovet være Herren! Hans ord er sikkert og klart: Kristus er Guds sanne og evige Sønn, lovet fra tidenes begynnelse.

Men hvilket menneske på jorden kan vel fullt ut tro noe så stort? Kunne vi virkelig tro at Gud har gitt sin egen evige Sønn for oss, ville vi vel bli som drømmende av bare salig undring, glede og kjærlighet.

Eller kan du tro dette og likevel et øyeblikk tvile på at Guds hjerte er fullt av forbarmende kjærlighet og omsorg for alt som heter *menneske*? Kan du tro at Gud ga sin eneste Sønn til å bli vår bror og vår Frelser, ja, vårt offerlam, og samtidig tvile på at Guds nåde og kjærlighet er nok? Kan du tvile på at han vil gi oss alle ting med Sønnen?

Dette kjærlighetsbeviset fra Gud blir enda større for oss om vi fatter og tenker over hva som ligger i ordene: *ikke sparte*, men ga. Disse ordene sier oss noe om *måten* Sønnen ble gitt på, og *hensikten* med det.

Når apostelen sier at Gud «*ikke sparte*» sin Sønn, betyr det for det første at det var et offer: Det kostet Guds farskjærlighet til Sønnen å gi ham til å lide og dø. Faderen har liksom gjort vold på sitt eget hjerte, på sin kjærlighet til den enbårne, og nettopp med det gitt det høyeste bevis på sin dype forbarmelse over mennesket.

Slik sa også Herren Gud til Abraham da han stod ferdig til å ofre sønnen sin: «Nå vet jeg at du frykter Gud, siden du ikke har spart din sønn, din eneste, for meg» (1 Mos 22,12). Når Gud ikke har holdt sin egen elskede Sønn for dyrebar til å bli gitt som offer for oss, var det altså – etter det Gud selv vitnet om Abraham – den høyeste prøve på kjærlighet han kunne vise.

Men framfor alt er det et kjærlighetsbevis fordi han ga sin Sønn som et offer, til den bitreste lidelse og den mest angstfylte død. Slik vitner alle profetene om ham. Slik sa han også selv den natten han gikk til sin lidelse: «Mitt blod blir utøst for dere til syndenes forlatelse.»

Slik vitner en stor skare av evangeliets forkynnere: «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss» (2 Kor 5,21); «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss» (Gal 3,13); «han skulle ved Guds nåde smake døden for alle» (Hebr 2,9). Slik roper også de salige skarene med høy røst for Lammets trone: «Du ble slaktet og med ditt blod kjøpte oss til Gud» (Åp 5,9).

Å, når slikt blir levende og sant for hjertene våre, da blir vi med ett salige. Da har vi ikke lenger ord til å prise denne Guds kjærlighet verdig: at han for vår skyld ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle.

For oss alle. Dette er det tredje punktet i teksten vår som forklarer Guds kjærlighet i at han ga sin Sønn for oss. Han ga ham *for oss alle*. Dette fører med seg to svært viktige lærdommer om Guds kjærlighet.

Den første ligger i selve uttrykket: at *hver og en*, ikke én eneste unntatt, er forsonet i Kristi død og gjenløst med hans blod fra alle sine synder, fra døden og djevelens makt. Hver og en kan, får og bør ta imot denne nåden og bli salig.

Den andre lærdommen er denne: Når Kristus er gitt for *alle*, altså også for de grusomste syndere, følger det at Guds nåde og kjærlighet må være helt uavhengig av noen verdighet hos oss. Den er altså også uavhengig av våre bedre eller verre stunder – den må være en *uforanderlig* kjærlighet. La oss ofte og dypt tenke over dette.

Ja, dette er vår sjels trøst,
en kilde til all nåde:
at Jesus har oss gjenløst
og frelst fra hver en våde.

O Gud, hvor er din kjærlighet stor!
Hvor ville du oss lindre, vår nød forhindre;
den som på jorden bor,
kan aldri nok den prise.

12. desember

> «… hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham?» (Rom 8,32).

Dette er den mest naturlige slutning av det som går foran. Når Gud har gitt oss den aller største gaven, vil han ikke nekte oss de mindre. Hans egen Sønn er sannelig den aller største gave som noen gang kunne bli gitt. Da skal ingenting som er godt og nyttig, bli holdt tilbake fra dem Gud har villet gi en slik gave.

Han skal gi oss alle ting *med ham*. Ordene *med ham* viser at vi får alle ting for Kristi skyld og som følge av at han blir gitt oss – slik en brud får del i alt brudgommen eier.

Allerede her har Faderen med Sønnen gitt oss de aller største gaver: en evig nåde og forlatelse for alle synder, frihet fra lovens pakt og all forbannelse, en evig rettferdighet for Gud, Den Hellige Ånd i hjertet, de hellige englers tjeneste og vern, bønnhørelse og hjelp i alle bekymringer, og til sist seier over døden og arvelodd i den himmelske herligheten.

Var dette kanskje for mye å vente? Tvert imot, sier apostelen: «Han som *ikke sparte sin egen Sønn*, men ga ham for oss alle, *hvordan* skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham?» Ordet *hvordan* uttrykker hvor helt *sikker*, ja, *nødvendig* denne slutningen er: at Gud da må være sinnet til å gi oss alle ting med ham.

Denne herlige og urokkelige trøstegrunnen bør vi nå tenke over og bruke hver gang vi trenger Guds nåde og hjelp. Du er for eksempel svært nedtrykt av synder, du faller og forser deg ofte og tenker at Gud må bli trett av deg og overgi deg til et forvendt sinn. Men du søker og ber fremdeles ved nådestolen om forlatelse og hjelp.

Hvordan skulle han da ikke gi deg det – han som ikke sparte sin egen Sønn, bare for å skaffe oss en evig nåde? Hvordan skulle han ikke også gi deg en så stadig forlatelse at han aldri tilregner deg noen synd, men lar det være avgjort at han hele tiden skal bære deg, slik du er, på sin evige nådes armer og bare forsvare deg?

Hvordan skulle han ikke gi deg en slik nåde, han som *ikke sparte sin egen Sønn*, men ga ham for oss den gang vi lå helt nedsunket i alle synder og var hans fiender og foraktere? Hvordan skulle han nå begynne å se på dine synder?

Eller kanskje du blir forskrekket og engstelig over din vantro og ditt harde hjerte, fordi du ikke kan tro og glede deg over alt dette, over Guds kjærlighet og over at Sønnen ble gitt. Og du sukker: «Å, om jeg bare hadde mer tro og liv i sjelen!»

Men hvordan skulle Gud ikke også ville gi deg det, når han har gitt deg sin Sønn? «Hvor mye mer skal da den himmelske Far gi Den Hellige Ånd til dem som ber ham» (Luk 11,13).

Men klager du da over at du ikke engang kan be så flittig og alvorlig som du burde, men er kald og forsømmelig også i bønnen, og du ønsker at Gud også her ville hjelpe deg? Hvordan skulle han ikke også gi deg denne nåden, han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for deg?

Ber du så i tillegg om å bli enda fattigere i ånden og få kjenne enda mer av din avmakt og elendighet – skulle han da gi deg en rikdom på åndelige gaver som du kan kjenne? Nei, da hører han også denne siste bønnen og lar deg mer og mer kjenne din fattigdom og store elendighet.

Men likevel gir han deg så mye nåde til tro og til bønn og til alt annet du trenger, at du ikke skal bli til skamme og ikke trenger å gå fortapt, men virkelig skal få evig liv.

Eller kanskje du til sist mistenker hele din tilstand og frykter at du – etter alt du har erfart, hørt og vet om åndelige ting – likevel er bedratt uten å vite det og blir stående i det evige fordervet. Derfor roper du med David: «Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte!» (Sal 139,23).

Hvordan skulle han ikke også høre en slik bønn og sørge for at du ikke blir værende i en falsk tilstand – han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for deg den gang du var hans forakter? Hvordan skulle han ikke nå høre din bønn, når du i nød roper til ham og bare ber om nåde til å bli oppriktig og tro mot ham?

Eller du ser svært fryktelige fristelser foran deg og vet ikke hvordan du skal komme vel gjennom dem, men du ønsker og ber om at Gud må hjelpe deg. Eller du lider under legemlige bekymringer, fattigdom eller sykdom, eller under onde tunger og mistanker fra mennesker. Du vet ingen hjelp på jorden og vender deg til din Far i himmelen.

Hvordan skulle han da ikke høre deg og gi deg all den nåde og hjelp du trenger, han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle?

Kort sagt: Når hjertet mitt av ytre og indre anfektelse kjenner seg som kastet omkring i en virvelvind av usikre tanker, og jeg ikke vet hvor jeg selv står, eller hva Gud tenker om meg; når jeg blir fordømt i samvittigheten for synd og utroskap – for en usigelig trøst og hvile det da er om jeg kan se opp til ham

som for vår skyld ikke sparte sin egen Sønn! For hans skyld har han fra verdens begynnelse bønnhørt og hjulpet alle som har påkalt ham.

Ja, når min stund til sist er kommet og også jeg skal dø, og kanskje evighetens mørke omgir meg og sjelen min blir urolig av skremmende tanker på det som har vært, og det som skal komme – for en trøst om noen da kan rope i øret mitt: «Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle, hvordan skulle han ikke nå hjelpe deg?»

Hvordan skulle han ikke også i døden være en like trofast venn og hjelper for oss som han har vært i livet? Skal han ikke da, når vår prøvetid er slutt, åpenbare hele rikdommen av sin nåde og i høyeste forstand gi oss alle ting med Sønnen?

Pris Gud, all godhets kilde vid,
i himmel og på jord!
Å, stem nå i til evig tid:
Pris Gud for nådens ord!

13. desember

«Se bare til at dere lever et liv som er Kristi evangelium verdig» (Fil 1,27).

Samle i ett bilde alle de herlige ting som er gitt oss i evangeliet, og se da hvor høyt og hellig vårt kall er! Vi er Guds barn og arvinger til den evige herligheten, Kristi brødre og medarvinger, de helliges medborgere og Guds husfolk, et kongelig presteskap, Den Hellige Ånds levende tempel, ja, hellige på jorden.

Alt dette er hvert eneste skrøpelige menneske som lever i troens forening med sin Frelser. Og hvor urimelig det enn virker for oss, er det likevel så sant som at Gud selv har sagt det og gjort det.

Det hviler på en så fast grunn at alle stormene av synd og anfektelse som går over oss, ikke kan gjøre det til intet, så lenge vi blir hos Kristus og under hans vern ved troen. For Herren selv har sagt det og gjort det.

Når vi nå har kastet et blikk på vårt høye kall i Kristus, se da hvilken kraft det ligger i apostelens formaning om at vi skal *leve et liv som er evangeliet verdig*. Å, når vi tenker rett over dette, kan vi gå til grunne av sønderknusthet over vårt liv, selv om det var langt bedre enn de flestes!

Det er ikke likegyldig om det samme livet føres av en kristen eller av et verdensmenneske. På samme måte som det ikke ville sømme seg for kongesønner å oppføre seg som gatebarn, sømmer det seg ikke for kristne, for Guds barn, å leve som verdens barn. Gud hjelpe oss til å tenke litt bedre over dette og huske det!

Tenk deg at du har fått den lykke å bli utvalgt ut av verden til å være en Jesu venn og etterfølger. Du ser hvordan hele verden ligger i det onde, i åndelig død og blindhet, under den ånden som er virksom i vantroens barn – de som vi alle en gang vandret blant i vårt kjøds lyster.

Men du er tatt ut fra mørkets makt og satt over i Guds elskede Sønns rike. Nå har du del i de helliges arv i lyset, du nyter Guds vennskap og samfunn og har en stadig nåde, ja, en evig rettferdighet mot alle dine mangler. Du har Den Hellige Ånd i hjertet og en fast forsikring om den himmelske herligheten.

Hvordan skulle da ikke hele livet ditt være helliget Herren, så du aldri mer regner deg som din egen, men som kalt til alltid å leve for din Herre, helt annerledes enn andre mennesker? Ja, hele livet ditt skulle være en stadig vandring i Ånden, så du med det kan være en pryd for Guds og din Frelsers lære i alle ting!

Det er sant at Adams fall også er en stor makt i hele vår natur, en makt som gjør at du nok alltid vil få mye sorg over mangler og skrøpeligheter og bli nødt til å klage bittert med Paulus: «Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke. Men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg» (Rom 7,19). Men du må likevel alltid stå i denne hellige øvelsen og ha som ditt stadige mål å gi akt på ditt kall som en Jesu venn og etterfølger, så du kan leve slik evangeliet er verdig.

Slik skriver også vår lærefar Luther: «Apostelen vil med dette si: Nå har dere fått Guds ord og nåde og er blitt så salige mennesker at dere i Kristus har alt dere trenger. Husk dette og tenk på at dere er kalt til noe helt annet og høyere enn andre mennesker. Lev også slik at en kan se at dere strekker dere etter et høyere gode – ja, at dere allerede har fått det – og at dere med livet deres kan være til ære og pris for den Herre som har gitt dere en slik skatt. Se til at dere ikke gir noen grunn til å spotte denne skatten og forakte hans ord. Lokk og oppmuntre heller alle med det, så de ved deres vandel og gode gjerninger kan bli beveget til også å tro på Kristus og prise ham.

«Dessuten bør en merke seg dette: Ved hver synd som blir gjort av dem som kaller seg kristne eller Guds folk, blir ikke bare Gud vred over ulydigheten. Det som gjør synden mye tyngre, er at også Guds ord og navn blir spottet på grunn av den, og at andre tar anstøt. Slik sier også Paulus: ‹På grunn av dere blir Guds navn spottet blant hedningene› (Rom 2,24). Derfor bør en kristen leve slik at han for all del skåner Guds og Kristi ære, så Guds navn ikke blir spottet og får skylden for at han gjør ondt. Ja, derfor burde kristne flittig ta seg i vare så de ikke gir anstøt med livet sitt. De bør la sin Guds og Herres ære og navn være seg kjærere enn at de skulle ville påføre det noen vanære; heller bør de gi slipp på sin egen ære og sitt gods, ja, liv og levnet.»

Her må nå hver og en ransake sitt liv og tenke over hvor omhyggelig han er med å forebygge at evangeliet blir til anstøt, og med å rette sine gjerninger og sitt liv etter Guds bud, til ære for hans herlige navn og for evangeliet. Ja, her må hver og en som leser dette, stanse og prøve seg selv.

Kristne og prester må aldri glemme at alle menneskers øyne vokter på hver bevegelse de gjør.

Hva verdens barn gjør, betyr lite og rører ikke ved Herrens ære, for de står ikke i noen forening med ham, men handler for seg selv. Men det kristne gjør, blir alltid skrevet på evangeliets regning. Måtte vi da se til at vi for all del skåner Herrens ære og derfor lever slik det sømmer seg for en *kristens* høye kall.

Kom, Hellig Ånd, kom inn til meg,
opplys min sjel og tenn mitt sinn,
så jeg i deg må bli!
La livets lys få skinne for meg
og led meg på den rette vei.
Deg vil jeg helt meg gi!

14. desember

«Hør! Så skal deres sjel leve» (Jes 55,3).

Se hvordan profeten her stadfester hele Skriftens store hovedlære: at vi *blir rettferdige for Gud ved troen*. Paulus sier: «Så kommer da troen av forkynnelsen som en hører» (Rom 10,17), og Kristus sier: «Dere er alt rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere» (Joh 15,3). Dere har ikke gjort annet enn å høre hans ord; slik har troen vokst fram i hjertene deres, og slik er dere rene. Og dette sier Kristus selv, han som skal dømme på den ytterste dag.

Når hele Skriften binder all salighet bare til det korte ordet *tro*, vil vi samle all vår oppmerksomhet om dette ene punktet: *Hvordan kommer en til tro? Og hva er troen*? Hver vakt sjel som søker frelse, har til sist all sin bekymring samlet her, og hele dens salighet avhenger av dette spørsmålet.

Hør da hva Herrens Ånd sier om det: «Hør! Så skal deres sjel leve.» Bare: *hør!* Troen kommer av det en hører; den kommer ikke av seg selv.

Det er villfarelsen og ulykken for alle vakte at de bare tenker og tenker og tenker stadig vekk, men ikke *hører* hva Gud sier. Slik blir troen ikke til – heller ikke ved at en bare ønsker og venter på Den Hellige Ånd, eller ved at en arbeider med sitt hjerte for å bringe det til tro.

Nei, Kristus sier: «det ordet som jeg har talt». Stans og hør hvordan Gud taler! Ta Gud på ordet og stol på at han ikke lyver, hvor ille det enn ser ut med din fortjeneste eller din elendige bedring, og hvor lite du enn kjenner i ditt hjerte.

Kan du bare ta Gud på ordet og med hjertets tro gripe hans vitnesbyrd om Kristus, så har du dermed også hele Frelseren og alt det han har vunnet.

Legg merke til hvor herlig apostelen Paulus taler om dette i Romerbrevet 10: «Men rettferdigheten av tro sier: Si ikke i ditt hjerte: Hvem skal fare opp til himmelen? – det vil si, for å hente Kristus ned. Eller: Hvem skal fare ned i avgrunnen? – det vil si, for å hente Kristus opp fra de døde. Men hva sier den? Ordet er deg nær, i din munn og i ditt hjerte. Det er troens ord, det som vi forkynner» (Rom 10,6–8).

Hør for en lære! Se ikke hit eller dit etter Kristus, vil apostelen si; speid ikke omkring i uvisse rom, i det dunkle og endeløse fjerne! Hva sier Skriften? Ordet er deg nær. Hør! Du har ordet – troens ord! «Ja, men Kristus?» Hører du ikke? *Du har ordet!* Ta ordet, så har du Kristus.

Du synes Kristus er så langt borte, som om han var i himmelen eller i avgrunnen; du vet ikke hvor han er, eller hvordan og når han skal bli din. Du strekker deg etter ham ut i det ubestemte fjerne.

Det trenger du ikke, sier apostelen. Ordet er deg nær, nemlig troens ord. Griper du det ordet, så griper du Kristus. For i samme stund som ordet om Kristus får rom i ditt hjerte, i samme stund har du også Kristus med all hans fortjeneste – ja, alt det som ordet inneholder. Slik frelser troen: Gud gir deg et ord, du griper det, og straks har du det som ordet inneholdt og lovet.

Det var dette Kristus ville lære oss uten opphør da han gikk omkring og hjalp alle bare med ord. Han sa et ord, de trodde det ordet, og straks skjedde det.

Særlig lærerikt er eksempelet med kongens mann i Joh 4. Sønnen hans lå for døden. Da gikk han til Jesus og ba ham komme og helbrede sønnen. Men Jesus

begynte med å refse vantroen og sa: «Dersom dere ikke ser tegn og under, vil dere ikke tro» (Joh 4,48).

Likevel gjentok kongens mann bønnen sin. Men nei, Kristus gikk ikke med ham. Hva gjorde han da i stedet? Han ga ham et ord og sa: «*Gå hjem, din sønn lever!*» «Mannen trodde det ordet Jesus sa til ham, og gikk» (Joh 4,50).

Men han var så langt hjemmefra at han først dagen etter møtte tjenerne som var sendt ut for å melde ham: «Din sønn lever.» Og da han spurte etter timen da det var blitt bedre med ham, fant han at det var nettopp den timen da Jesus sa: «*Din sønn lever!*» – altså nettopp den stunden da han grep ordet i tro.

Men se her hva det er å «vandre i tro». Mannen fikk ingenting å se. Kristus gikk ikke med ham, og han fikk heller ingen medisin å bære med seg og se på. Han fikk slett ingenting som kunne ses eller kjennes, bare et ord. Med ordet alene gikk han til neste dag, og gjennom den lange natten måtte han nøye seg med bare ordet; først etterpå fikk han vitnesbyrd gjennom tjenerne.

Se, slik skal også vi nøye oss med et eneste ord fra denne Herren, vandre i tro og slett ikke se noe av at det blir oppfylt.

Det er overmåte viktig å prege dette dypt inn i hjertet. For det er helt ubegripelig hvilke langvarige og utmattende kval det koster mange sjeler å komme bort fra følelsene sine og fatte denne hemmeligheten: at vi må begynne med bare å høre og gripe et ord av Kristus og stole på det.

Vi vil stadig kjenne noe i hjertet og merke Åndens liv før vi vil tro. Men noe slikt kan ikke skje oss før vi først har grepet ordet.

Hvor salig å hvile på *Guds ord* i ro
og vandre for ham fra tro og til tro!
Å kjenne og smake så lite og se,
men likevel ha nok i vel og i ve.

15. desember

> «Derfor bør vi ikke lenger dømme hverandre. Fell heller den dom at ingen må legge noen anstøtsstein eller felle for sin bror» (Rom 14,13).

Her taler apostelen i en mild og inntrengende tone, og han tar også seg selv med i ønsket han uttrykker: «Derfor bør vi ikke lenger dømme hverandre.» Av det bør vi merke oss to ting: at vår *tilbøyelighet* til å dømme eller forakte brødre må være svært sterk, og at denne synden må være mer *alvorlig* og *skadelig* enn vi vanligvis tenker.

At vår *tilbøyelighet* til dette er svært *stor*, ser vi snart når vi gir akt på hvor raske vi er til å dømme våre brødre av alle mulige grunner. Denne tilbøyeligheten henger ved oss alle. Men særlig råder den hos ubrutte, selvgode mennesker som ennå ikke har stanset for Guds krav til det indre menneske, og som derfor ikke er blitt virkelig tuktet av sin egen elendighet og heller ikke gjennomtrengt av Guds nåde.

Men kjenner vi ikke alle denne tilbøyeligheten hos oss selv?

Uttrykker broren seg bare ikke slik vi selv gjør eller er vant til, er vi straks ferdige til å mistenke selve livet hos ham, enda han ikke har sagt noe som *viser ubotferdighet* eller falskhet i ånden. Har han bare en annen mening enn vi i et

spørsmål som ikke rører ved livets kjerne, eller en annen måte å være på, å kle seg, å spise og drikke – ja, straks tviler vi igjen på om han er oppriktig og alvorlig.

Enda mer når vi støter på noen virkelig synd og svakhet hos ham! Da tror vi at vi har full grunn til å dømme ham uten først å høre etter om han holder fast ved en synd han ser klart, eller om han tvert imot ligger i anger og kamp mot synden.

«Vi er slike dåraktige helgener,» sier Luther, «at enda vi selv strever med synden hver dag og hele livet trenger forlatelse, vil vi likevel at broren skal være helt feilfri.»

Har han så i tillegg begått en feil *mot oss*, sagt et sårende ord om *oss* eller noe lignende, da får vi straks øyne som ørnens til å se og lete fram alle feil hos ham. Slik er menneskehjertet.

Og her er den egentlige kilden til all denne dømmingen, forakten og kjærlighetsløsheten. Det er *hjertet* – vår natur med sin ondskap, selviskhet og egenkjærlighet. Ved den blir også de troende ofte så forblindet at de ikke vet annet enn at de bare drives av hellig iver når de dømmer og forakter sin bror.

Men dermed handler de stikk mot denne formaningen og mot det store kjærlighetsbudet, for med sin dømming kan de jo aldri gjøre sin neste godt, bare ondt. Vår store tilbøyelighet til å dømme var altså den ene grunnen til at apostelen skrev så mye om dette.

Den andre grunnen kan vi tenke oss: at denne dømmingen også er et langt *større onde* enn vi vanligvis mener. Vi holder det gjerne for en liten sak, om ikke rent ut for noe godt og rett, at vi dømmer vår bror.

Men tvert imot er det en svært ond og skadelig last. Ikke nok med at den som dømmer, for sin egen del forakter Guds majestetsrett over sine tjenere og griper inn i det som bare tilhører Herren; han volder også sine medmennesker mye ondt.

Hvor mye bitterhet og kjærlighetsløshet, hvor mange onde mistanker, splittelser og partier har ikke kommet bare av ett menneskes ubetimelige dømming!

En ydmyk og fortrolig formaning er alltid egnet til å virke bedring. All dømming over hjertets indre stilling og skjulte hensikter er derimot egnet til å virke bitterhet og ondskap, til å skille brødre fra hverandre og skape partier og strid.

Kort sagt er dømmingen på alle måter et avskyelig onde. Og det var nok en grunn til at apostelen så utholdende advarer og til sist sier: «Derfor bør vi *ikke lenger* dømme hverandre.»

Fell heller den dom at ingen må legge noen anstøtsstein eller felle for sin bror. Her bruker apostelen ordet *dømme* i en særskilt betydning. Ovenfor betegnet det den dømmingen som aldri er tillatt for mennesker: dømmingen over brødrenes samvittighet, indre tilstand og andre skjulte forhold. Her betegner det derimot at jeg feller en fast dom over meg selv: at jeg aldri vil gi en bror anstøt eller grunn til fall.

Denne måten å tale på, der samme ord brukes i ulike betydninger, tjener til raskt å vise tilbake til noe som er sagt før, kort å antyde motsetninger og skille det ene fra det andre. Apostelen vil altså si: I stedet for å bruke tankene deres på

en kjærlighetsløs dømming, bruk dem nå i kjærlighetens tjeneste, slik at dere dømmer eller bestemmer dere for aldri å gi brødrene noen grunn til anstøt.

Ordene «anstøtsstein» og «felle» har i grunnteksten samme betydning: å gi anstøt og grunn til fall, å tynge samvittigheten, å føre broren inn i uro og forvirring. Det kunne nemlig de sterke gjøre når de brukte friheten sin i utide.

Da ble de svake enten urolige og rådville om hvordan evangeliet skulle forstås rett, eller de ble ført til å følge en levemåte uten ennå å være helt visse i samvittigheten på at den var uskyldig. Noe slikt skulle de kristne ikke volde; de skulle heller fast bestemme seg for aldri å gi broren grunn til forvirring.

Gid jeg ble lik min Jesus,
saktmodig, mild og blid,
gid jeg ble lik min Jesus,
hans bilde all min tid!

Gid jeg til sist kom til Jesus
der skaren samles stor,
for evig å prise Jesus
blant tusen englers kor!

16. desember

«I ham [Ordet] var liv» (Joh 1,4).

Om disse ordene er det nok også sant, som skarpsindige fortolkere har påpekt, at «liv» her må tas i den aller videste betydning, om alt det liv som er gått ut fra det skapende Ordet. I grunnteksten står det jo ikke «livet», men bare «liv». Og vi vet at da Gud ved Ordet skapte alt som heter liv på jorden, var det fra Ordet alt dette livet gikk ut.

Men når vi tenker på evangelistens åndelige hensikt med det han skrev, og på hvordan han taler andre steder – som i 1 Joh 5: «Dette liv er i hans Sønn», og: «Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet» (1 Joh 5,11–12) – da har han uten tvil først og fremst tenkt på menneskenes åndelige og evige liv, på menneskeslektens frelse, som var hovedærendet da Guds Sønn ble menneske.

Det er særpreget for Johannes – han som gjerne avbildes med ørnen, som ser mot solen – at blikket hans er dypt og skarpt, og at han legger svært høye og dype tanker inn i enkle og små ord.

I dette ordet er blikket hans uten tvil rettet mot hvordan hele menneskeslekten ved syndefallet mistet alt det liv som var av Gud, etter Guds første dom: «Den dagen du eter av det, skal du *visselig dø*» (1 Mos 2,17). Nå finnes dette livet bare i Sønnen, han som etter sine egne ord alene er gitt å ha liv i seg selv og gjøre levende hvem han vil (Joh 5,21.26).

Johannes antyder her at alt et menneske kan gjøre og utrette for sin frelse, er og blir dødt. Selv med den største anstrengelse for å gjøre Guds vilje og kjempe seg til livet makter ikke noe menneske dette, like lite som et dødt og stinkende lik kan gjøre seg selv levende.

I hele skapelsen finnes det ikke et grasstrå eller en makk som ikke har fått sitt liv ved det skapende Ordet alene. Slik har heller ikke noe menneske evne til å

leve i Gud av seg selv og vinne evig liv. Alt vi gjør, lar oss fremdeles bli liggende i døden, inntil vi fortviler over all vår egen gjerning og bare hører Guds Sønns røst og blir levende ved den.

Slik vitner Herren selv: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den time kommer, og den er nå, da de døde skal høre Guds Sønns røst, og de som hører, skal leve» (Joh 5,25).

Og vi vet at Kristus et annet sted talte så sterkt om denne åndelige døden at han rett og slett lignet noen åndelig døde mennesker med et lik som skulle begraves. Han sa til mannen som ville begrave sin far: «La de døde begrave sine døde» (Matt 8,22).

Dermed har Herren sagt sterkt nok at livet bare er i Guds Sønn, og at bare den som har Sønnen, har livet.

Men å ha Sønnen er ikke bare å be til ham eller å streve med å tjene ham. Det forutsetter at en er født av Gud og er blitt et nytt og levende menneske, som med Paulus kan bekjenne: «Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg» (Gal 2,20).

Paulus sier også et annet sted: «For bare hvis det var gitt en lov som hadde kraft til å gjøre levende, kom rettferdigheten virkelig av loven» (Gal 3,21). Men han har grundig og kraftig bevist i brevene sine at det ikke er gitt noen lov som kan gjøre rettferdig og levende.

Det er en viktig lære at alt vi gjør etter Guds hellige lov, og alt loven virker i mennesket, ikke gir liv. For loven kan bare kreve det som finnes i mennesket, og det er ikke liv. Bare han som i begynnelsen skapte liv, kan gi livet, når han selv blir sjelens liv og fred. Dette er altså meningen med teksten: at han alene er livet.

Slik har også Luther forstått vår tekst når han sier: «Med dette ene ordet er nå all menneskelig evne og alle menneskelige gjerninger slått ned. Hvordan vil du nå opphøye den frie vilje og egen fortjeneste? Gjør alt du makter, gjør alle helgeners og engles gjerninger – likevel er alt sammen dødt. For her står det klart og utvetydig at det som ikke er i Ordet, er bare død.»

Å, om alle som strever og har tungt å bære, ville tenke på og tro dette: Med alt de noen gang kan gjøre med den største anstrengelse for sin sjels omvendelse og helliggjørelse, blir de likevel alltid åndelig døde og fortapte så lenge de ikke gir opp all tillit til sitt eget strev og kommer til Sønnen, som alene har liv og gir liv. Alt vårt arbeid er altså forgjeves.

Skal noe åndelig og evig liv vinnes, må det igjen skje bare ved det samme allmektige skaperordet som i begynnelsen sa: «Bli til!» – og det ble liv. All menneskelig kunst på jorden kan aldri skape noe levende, hvor mesterlig den enn etterligner en skapt ting i den ytre formen. Alt som heter liv, kan bare Gud gjøre.

Like forgjeves er all anstrengelse for å få et åndelig liv. Bare i ham som heter Ordet og i begynnelsen skapte alt liv – bare i ham er fremdeles det åndelige og evige livet. Dette var det den dypsindige Johannes ville si her om Ordet: *I ham var liv.*

Er livets fyrste død for meg
og har sitt liv utgitt
for meg, da er det ingen nød,
da er jo *livet mitt*.

Hva skal jeg da vel frykte for?
Jeg er jo salig nå,
og *livets* krone, stor og god,
i himlen skal jeg få.

17. desember

> «Jeg vil vise miskunn mot den jeg miskunner meg over, og være barmhjertig mot den jeg forbarmer meg over» (Rom 9,15).

Gud er stor og uavhengig, vil apostelen si. Ikke noe menneske har noe å kreve av ham; ikke noe menneske kan stille ham til ansvar eller kreve grunner for det han gjør. Han gir sin nåde til hvem han vil.

Slik taler også Kristus i lignelsen om arbeiderne i vingården. Der knurret en av arbeiderne over at de som var kommet i den ellevte time, hadde fått like mye som han, enda han hadde arbeidet hele dagen og båret dagens byrde og hete. Ham lar Kristus husbonden svare: «Venn, *jeg gjør deg ingen urett! … Jeg vil gi denne siste det samme som deg. Har jeg ikke lov til å gjøre med mitt hva jeg vil*?» (Matt 20,13–15).

På samme måte blir jødene og alle selvrettferdige mennesker her avvist med dette korte svaret: Gud selv sier: «Jeg vil vise miskunn mot den jeg miskunner meg over, og være barmhjertig mot den jeg forbarmer meg over.»

Tenk hvilken usigelig høy og veldig trøst som her blir gitt alle fattige syndere! Den trengs også, for vi har alle en natur som ligger helt nedsunket i selvrettferdighet.

Hele vår natur er slik at om vi så hundre ganger har fått den dypeste erfaring av at alt er fortapt i oss og alt fullkomment i Kristus, begynner vi likevel hver dag på nytt å søke rettferdighet i oss selv.

Får vi selv nåde til å være litt fromme, da håper vi at Gud er oss nådig. Men har vi vært mer ulykkelige og fått en tung erfaring av vår fordervelse, da synes vi at Gud må være vred på oss. Da er vi nedslåtte og redde for Gud, akkurat som om hans nåde avhang av vår egen rettferdighet.

Mot denne vår galskap hjelper verken opplysning eller erfaring; det er en sykdom i selve naturen, og den kan vi ikke slippe unna. Men det som skal holde oss oppe, slik at vi ikke helt følger vantroens tilbøyelighet, men blir i troen, er bare *ordet*.

Måtte vi da også gjemme og tenke over det ordet vi her betrakter, der Herren Gud så høytidelig erklærer: «Jeg vil vise *miskunn* mot den jeg miskunner meg over, og være barmhjertig mot den jeg forbarmer meg over.»

Det er helt slutt og forbi med all menneskelig verdighet, sier Herren oss her. Jeg viser *miskunn* mot den jeg miskunner meg over. Det er bare min egen frie nåde når jeg forbarmer meg over en synder. Det finnes ikke noe menneske som er verdt min nåde. Dere er alle sammen fortapt om jeg ser på hva dere er verdt.

Alt er tapt hos dere, alt er syndig og forbannet; det jeg gjør, gjør jeg for min egen skyld.

Slik sier Herren Gud også i Jes 43: «Men du har ikke påkalt meg, Jakob … Du har bare trellbundet meg med dine synder, og plaget meg med dine misgjerninger. Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu» (Jes 43,22.24–25).

La oss så se litt på *grunnene* til at nåden er så fri. Den første grunnen er at *alt som heter menneske, er fortapt under synden*: at «intet kjød blir rettferdiggjort for ham ved lovgjerninger» (Rom 3,20), at «det er ikke én rettferdig, ikke en eneste» (Rom 3,10), at «det er ingen forskjell, alle har syndet» (Rom 3,22–23).

Den frommeste kristne bærer ennå de største synder i sitt hjerte, nemlig dem som strider mot de største og ypperste budene, og dessuten en hel mengde syndige tanker, lyster og begjær mot alle Guds bud.

Når det nå står slik til med alle mennesker, da var det jo helt nødvendig at nåden måtte være fri og uavhengig av oss, om et eneste menneske skulle bli frelst. For Herren Gud fant ikke et eneste menneske som han kunne være nådig for dets egen skyld. Da måtte det sannelig være slik som han her erklærer: «Jeg vil vise miskunn mot den jeg miskunner meg over, og være barmhjertig mot den jeg forbarmer meg over.»

Den andre grunnen til at Guds nåde er så helt fri, er forløsningen som er skjedd i Kristus Jesus. Av sin store kjærlighet, den han elsket oss med, ga Gud sin evige Sønn for å lege syndefallet. Sønnen skulle ta alle menneskers synder på seg og betale for dem med sitt liv, og med sin lydighet oppfylle alle lovens krav og vinne oss en fullkommen rettferdighet.

Derfor er Guds nåde så fri at Gud slett ikke ser etter noe menneskes fortjeneste eller synder når det gjelder den nåden som frelser.

Han er alltid fullkomment fornøyd med alle som er kledd i Sønnens rettferdighet, og det i alle stunder, de bedre og de verre. For er det bare i *Kristi* rettferdighet vi er rettferdige for Gud og fri fra loven, da er vi sannelig rettferdige og fri fra all fordømmelse i *alle stunder*, så lenge vi er i Kristus. Skulle Gud ennå se etter vår verdighet, da var rettferdigheten ikke *bare* i Kristus.

Dette sier Herren Gud oss nå i sin høytidelige erklæring: «Jeg vil vise miskunn mot den jeg miskunner meg over, og være barmhjertig mot den jeg forbarmer meg over.»

Nåden, nåden, den er fri,
alle vil den by og kalle,
alle kan nå frelste bli,
nåden rekker nok for alle.
Merk deg: ved Guds nådetrone
spør han ikke om personen.

Salig den som da går fram,
dristig våger alt på *nåde*
og lar bare Guds eget Lam
i denne saken råde;

for det står for alle skrevet:
Den som har Sønnen, har livet.

18. desember

> «Guds rike består jo ikke i mat og drikke, men i rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd» (Rom 14,17).

Vil vi vite hva som gjør oss til kristne, gjør oss rettferdige for Gud og til lemmer i hans rike, da sier apostelen her at det ikke er mat og drikke eller noe vi kan gjøre. Det er bare det store som Gud har gjort for oss, bare «Guds rettferdighet», mottatt ved troen. «Den som har Sønnen, har livet» (1 Joh 5,12). Dette er den rettferdigheten som Guds rike egentlig består i.

Derfor har også Luther forklart teksten kraftfullt og vakkert slik: «Guds rike – der Kristus hersker over alle troende og som en trofast konge verner, refser, lønner, leder og styrer dem, mens de på sin side stoler på ham, villig tar imot hans farslige tukt og straff og følger ham i lydighet – er ikke verdslig eller timelig, men *åndelig*. Det består ikke i mat og drikke eller i noen ytre ting, men bare i *rettferdighet*, i det at menneskenes hjerter og samvittigheter blir trøstet og stilt til freds.

«Derfor er det ikke noe annet enn at *synden blir forlatt og tatt bort*, den synden som gjør samvittigheten flekket, bedrøvet og uren. For likesom et verdslig rike består i at folket kan leve i ro og ernære seg i fred med hverandre, slik gir Guds rike det samme på åndelig vis. Det ødelegger syndens rike og er ikke annet enn en *stadig utsletting og forlatelse av synder*. Det er i dette Gud viser sin herlighet og nåde i dette livet: at han tar bort og forlater menneskenes synder. Dette er et *nådens rike* her på jorden. Men når synden med sitt hoff – djevelen, døden og helvete – ikke lenger kan anfekte menneskene, da blir det et herlighetens rike og fullkommen salighet.»

Men når vi slik er blitt fri fra synden og kledd i Kristi rettferdighet, følger det også en annen rettferdighet, som vi kaller «livets rettferdighet». Den består i at vi ved troen og Ånden har fått nye hjerter, så vi nå i kjærlighet og villig lydighet innretter hele vårt liv etter Guds ord, hvor ufullkomment det enn lykkes for oss. Men vi begynner, og vi strever etter å elske og tjene vår neste slik Kristus har elsket og tjent oss.

Vi vil nå ikke bare gjøre vår neste alt det som er rett, men også alt godt, og slik bli alle menneskers tjenere, også de svakes og uforstandiges, bare for å være til tjeneste og gagn for alle.

Og når vi slik blir styrt av k*jærligheten* og bare ser på vår nestes gagn, da skjer det som Luther også sier: «En kristens gjerninger har ikke noe navn.» Det vil si: han gjør ikke visse bestemte gjerninger som en kunne sette navn på, men alt som kan være til nytte for mennesker. Han er ikke lenger bundet av bestemte regler, bare av denne ene: å elske og gjøre det kjærligheten byr i hvert enkelt tilfelle.

Det andre apostelen nevner, heter *fred*. Denne freden består egentlig i det gode forholdet til Gud: at vi ikke lenger er under hans vrede, men i hans fulle vennskap og nåde, at vi er hans barn og venner.

Men med denne forsonte stillingen følger det ved den samme troen også en salig *bevissthet* om den. Da har vi også fred i hjertet og samvittigheten; den kalles barnekårets Ånd, «som gjør at vi roper: Abba, Far!» (Rom 8,15).

Barna som gikk tapt ved syndefallet, er igjen i Guds vennskap og kan igjen tale fortrolig med ham, som barn med sin far. Dette kan jo med rette kalles «Guds rike», ja, «himmelriket på jorden».

Det tredje han nevner, er glede i Den Hellige Ånd. En kristen har ikke bare fred, men også glede i Den Hellige Ånd – ja, til tider en «usigelig» glede «i all vår trengsel». Denne gleden «i Den Hellige Ånd» er sannelig også en naturlig følge av den levende troen på evangeliet, som jo forkynner oss «en stor glede», slik engelen sa da Jesus ble født (Luk 2,10).

Men samtidig er den, likesom troen selv, en direkte gave fra Gud og et slikt Guds verk som ingen kjenner uten den som erfarer det.

På denne gleden over evangeliets nåde har vi mange eksempler i Skriften: de tre tusen på pinsedagen, hoffmannen fra Etiopia, fangevokteren i Filippi og flere. En sjel som er kommet fra vredens tilstand til forsoning med Gud, og som nå i Åndens lys ser hvilket himmelrike av nåde og salighet den da er gått inn i, må jo inderlig glede og fryde seg, om den er ved sine fulle sanser.

Denne gleden blir ofte gitt i rikeste mål straks ved den første trosvissheten og i de søte bryllupsdagene, når Brudgommen er nær og merkbar, før han begynner å skjule seg og andre prøvelser blir for tunge.

Likevel blir gleden gitt svært ulikt, etter hvordan Herren oppdrar hver enkelt sjel. Som regel er det slik at den som har mindre trengsler, også har mindre av den overnaturlige gleden, mens det etter en større trengsel blir gitt en større glede – slik de helliges historie og erfaringen lærer oss.

I *Jesu navn* har jeg nå ro
så ofte jeg får nåde til å tro
hva det for Gud vil si.
Da frykter jeg for intet her,
for nå jeg ser at Herren er
min kjære Gud og Far.

I *Jesu navn* jeg fryder meg,
om smal og tornet er den vei
som jeg må vandre på.
Visst kjennes den nok tung iblant,
men når den går til livets land,
hvorfor skulle jeg vel klage?

19. desember

> «… skal han som reiste Kristus opp fra de døde, også levendegjøre deres dødelige legemer ved sin Ånd, som bor i dere» (Rom 8,11).

Han skal *levendegjøre deres dødelige legemer*. Disse ordene viser at nettopp våre egne kropper, nettopp de kroppene som legges ned i jorden, skal kalles tilbake til livet ved Guds allmakt – riktignok så forandret og herliggjort at de i den forstand ikke skal være de samme som før.

Dette var allerede åpenbart for Job, da han sa: «Etter at denne min hud er blitt ødelagt, skal jeg ut fra mitt kjød skue Gud» (Job 19,26). Og profeten Jesaja sier: «Dine døde skal bli levende. Mine lik skal stå opp. Våkn opp og juble, dere som bor i støvet! For dugg over grønne urter er din dugg, og jorden gir døde tilbake til livet» (Jes 26,19).

Hver sjel skal på den ytterste dag forenes igjen med sin egen kropp, den kroppen den her i tiden gjorde godt eller ondt med, tjente Gud eller djevelen med. For likesom kroppen her i tiden har vært sjelens redskap, må den også få del i den salighet eller de plager som følger i den andre verden – alt etter som mennesket levde i mørkets rike og tjente synden, eller i Kristi rike og gjorde det gode for hans skyld.

Men som allerede antydet, skal de oppstandne kroppene være så forvandlet at de passer for det evige livet de skal gå inn i. «Dette forgjengelige må bli ikledd uforgjengelighet» (1 Kor 15,53), og de som har vært forent med Kristus og hans Ånd, skal nå bli lik Kristi herliggjorte legeme. Likesom de her i tiden har båret bildet av den første Adam, som var av jord og jordisk, slik skal de i oppstandelsen bære bildet av den andre Adam, som var himmelsk (1 Kor 15,49).

I Fil 3 leser vi om Kristus: «Han skal forvandle vårt fornedringslegeme og gjøre det likt med sitt herlighetslegeme ved den kraft han har til også å legge alle ting under seg» (Fil 3,21). Da Kristus ble forvandlet på fjellet, «skinte hans ansikt som solen, og klærne hans ble hvite som lyset» (Matt 17,2). Slik skal også de rettferdige, etter Kristi egne ord, «skinne som solen i sin Fars rike» (Matt 13,43).

Måtte Herren Gud øke vår tro! Oppstandelsens hemmelighet og herlighet er så uendelig mye høyere enn noen menneskelig forstand kan fatte, at den som vil spørre sin forstand og sitt eget skjønn om dette, må bli stående i vantroens og tvilens mørke natt.

Her trengs det bare å vite hvem en tror på, og om han er både allmektig og sannferdig; da vet en også hvordan det skal gå til i oppstandelsen. Men her trengs det også at en ber Gud om troens gave, og det mer enn én gang.

Ved sin Ånd, som bor i dere. For å gi det enda mer ettertrykk gjentar apostelen her grunnen til at de kan være visse på en herlig oppstandelse: Guds Ånd bodde allerede i dem.

Han vil si: Tenk når Gud allerede har gitt dere sin Ånd, når kroppene deres allerede her på jorden har vært Guds tempel, der han har bodd og virket, og som han har helliget og renset – da vitner dette sannelig om at han har tenkt å gjøre noe herlig av dem. Det ville krenke Den Hellige Ånds majestet og ære om disse templene hans, kroppene deres, skulle bli liggende som ruiner og bli til intet.

Måtte hver og en tenke over dette! Det er vel og bra at du i alle fall tror på *sjelens* udødelighet.

Men det er slett ikke likegyldig om du tror *hele* Guds ord, eller om du bare tar imot og tror det du finner rimelig og tviler på resten. Da har du allerede forlatt *troens* vei og kan ikke lenger sies å *tro* – å *tro* bare på Herrens ord. Du tenker fritt det din stakkars fornuft og ditt eget skjønn forteller deg.

Men det Herren så ofte forsikret om, er jo ikke sjelene, men nettopp kroppene: «Og jeg skal reise ham opp på den siste dag» (Joh 6,40).

Forstår du ikke hvordan kropper som er smuldret bort eller brent, skal kunne vekkes opp, eller hvordan havet skal gi tilbake sine døde, så tenk etter om du forstår hvordan Gud en gang skapte alle ting av intet, eller hvem som ga ham stoffet til alt. Svar ham på spørsmålene han stilte Job: «Hvor var du da jeg grunnfestet jorden?» (Job 38,4).

Bøy deg for den Høye og Opphøyde, og bekjenn at du ikke forstår noe, og at han er en allmektig undergjører.

Be om en stråle av hans lys, og se så på alt han har gjort for oss da han sendte oss sin Sønn, sitt ord, sine sakramenter og sin Ånd. Tenk etter om ikke alt dette vitner om at han har tenkt å gjøre oss herlige både til kropp og sjel.

Da skal du bekjenne at han som «i kraft av en evig pakts blod førte fårenes store hyrde, vår Herre Jesus, opp fra de døde» (Hebr 13,20), også skal føre tilbake kroppene til sitt folk ved sin Ånd, som bor i dem. Høylovet være hans herlige navn i all evighet!

Når min siste stund skal være,
hold meg oppe med din hånd,
la min ånd få salig fare
hjem til ditt gledesland.
Lukk du opp for meg livets dør,
og til Farens hus meg før,
milde Herre Jesus Kriste!
La meg aldri din kjærlighet miste!

Gud skje pris at jeg er renset
i min Jesu dyre blod,
og med Åndens pant forent
med din Sønn, min Frelser god.
Nå du ser meg nådig an,
så for deg jeg tre fram kan,
glad min lov og takk deg bære
og ditt navn der evig ære.

20. desember

«Uten meg kan dere intet gjøre» (Joh 15,5).

Det er verdt å merke seg at grunnteksten her har en dobbel nekting, som betyr: «slett ingenting». Jeg vil ikke glemme at Herren selv her har sagt: «Dere kan *slett ingenting*, *slett ingenting gjøre*.»

Og til dette har han føyd et bilde som uttrykker dette «slett ingenting» så sterkt som mulig: greinen som er brukket av stammen og ligger på marken og visner. Det er jo umulig at en slik grein i den tilstanden skulle bære frukt.

Se, om en slik grein sier Kristus: «Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg» (Joh 15,4).

All bønn, alt alvor, all kamp og strid er uten frukt inntil dere først er podet inn i meg. Uten at dere blir i meg, kan dere ikke bære frukt. Slik taler Kristus her.

Og apostelen sier: «Ikke så at vi av oss selv duger til å tenke ut noe som av oss selv» (2 Kor 3,5). Tenk etter: Når en ikke engang kan styre tankene sine, hva kan en da gjøre?

Den samme apostelen sier også at Gud må gi deg selve den gode og oppriktige viljen: «For Gud er den som virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag» (Fil 2,13).

Og dette virker han i de ydmykede sjelene som av sitt eget fruktløse strev bare har lært at de selv ikke makter noe som helst. Når de hører hans røst og lar seg vende til Jesus, gjør han dem levende i ham. Men vil de selv stride og virke, da må fremdeles alt ondt få råde over dem.

Dette hadde en gammel kristen lært. En yngre bror klaget til ham over sin ynkelige maktesløshet i stridene, og han ga ham det underlige svaret: «Det er jo ikke mulig at du kan seire så lenge du strider.»

Da dette ble regnet for altfor kjettersk, la den gamle til: «Så lenge *du* strider, mener jeg – så lenge ditt eget jeg ennå har noen kraft som ikke er prøvd, og tenker å seire ved den.»

Nei, du skal bli til intet. Da kommer Herren og spør deg: Har du ennå noen evne å prøve? Kan du ennå gjøre noe selv? Svarer du da av hjertet: Nei, jeg er fortapt, det er slutt med meg – da sier Herren: Da kan jeg nok dra deg opp av gjørmen og sette dine føtter på en klippe, så du kan gå trygt (Sal 40,3).

Slik avhenger da alt liv, all lyst og kraft til å bære frukt av at en blir i Kristus.

Når jeg har den salige hemmeligheten i mitt hjerte at jeg er i Guds vennskap, at Gud har forlatt meg alle mine synder, og at Kristus gjør meg så usigelig stor tjeneste og gagn at ingen synd blir tilregnet meg – at jeg lever i et forhold av stadig skyldfrihet, som om ingenting var synd, som om det aldri var gitt oss noen lov, verken ett eller ti bud – å, da blir denne Herren meg virkelig dyrebar!

Da bryr jeg meg lite om hele verden, da vil jeg leve for min Herre, da bekjenner jeg ham med ord og eksempel og gjør nå med glede det som før var tungt.

Riktignok er jeg ikke fri fra det urene og gjenstridige kjødet; men i denne troens forening med Frelseren ligger likevel den egentlige kraften til å bære frukt.

Dessuten kan jeg først nå be rett mot alt ondt. For nå ber jeg i troen og i Jesu navn, og ikke med den selvrettferdige hensikten som før gjorde at Herren ikke kunne høre meg – da ville bare min selviske innbilning ha fått næring.

Nå har jeg alt i Herrens nåde og ser bare på hans velbehag. Og da gjelder det Herren sier: «Dersom dere blir i meg, og mine ord blir i dere, da be om hva dere vil, og dere skal få det» (Joh 15,7).

Og det du ikke får på denne veien, ved å bli i ham, skal du overlate til hans visdom og velbehag. Han kunne nok, om han ville, gjøre deg helt hellig og ren som en engel; men han vet best hva som er nyttigst for oss.

Du svarer: «Den Hellige kan da ikke ville det onde! Feilen må visst være hos meg, siden jeg ikke får den eller den kraften!» Sannelig, feilen er visst hos deg – men nettopp en slik feil som Kristus har talt om.

Du vil for eksempel leve i din egen styrke og ikke i hans nåde; da er det der feilen ligger. For en slik tilbøyelighets skyld lot han Peter bli siktet av Satan

(Luk 22,31) og Paulus bli slått av en Satans engel, for å lære ham ikke å opphøye seg. Og han sa: «Min nåde er nok for deg, for min kraft fullendes i skrøpelighet» (2 Kor 12,9). Den gangen var det sunnere for Paulus å lære svakheten å kjenne enn styrken.

Eller du vil leve i forfengelighet, i en adspredt og verdslig ånd, og ikke holde deg tett inntil din Frelser, men likevel føre et varsomt og kristelig liv på egen hånd. Da er det der feilen ligger, for da avtar fruktene straks, og Herren sier: «Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv …» og så videre. På samme måte kan du ikke bære frukt om du lever i vantro og trellesinn, som allerede er vist.

Derfor finnes det ingen annen råd, hvor urimelig det enn ser ut at du skal fortsette å bli i ham når kraften din synes deg så skrøpelig. Hvor skulle du ellers flykte? Han er den eneste som har all makt i himmelen og på jorden! Han er den eneste som knuser slangens hode, han som er kommet for å gjøre ende på djevelens gjerninger (1 Joh 3,8).

Søk da bare å bli enda nærmere forent med ham og å komme til en enda vissere tro.

Jeg vil nå ikke ha annen trøst,
ei annen råd enn denne:
At Jesus har meg gjenløst
og ført min sak til ende.

For har jeg det, da har jeg nok,
min samvittighet får fred;
da skal han, som for meg led og dog,
meg i sin sannhet lede.

21. desember

> «Og dette skal være min pakt med dem, når jeg tar bort deres synder» (Rom 11,27).

Her taler den store Herren Gud. Hør for et ord! «Dette skal være min pakt med dem» – mitt testamente til dem – «når jeg tar bort deres synder.» Dette er Guds testamente.

Et testamente er den mest urokkelige pakt når det er «godtgjort» og stadfestet ved at «den som har opprettet det, er død» (Hebr 9,16). Da er det hans siste vilje, og siden tar en ikke noe bort fra det og «legger heller ikke noe til», som apostelen påpeker (Gal 3,15). En slik urokkelig pakt sier Herren at han også vil opprette med det frafalne Israel.

Og hva består så denne pakten i? Herren sier det selv: «når jeg tar bort deres synder». Slik beskriver han denne pakten i Jer 31: Den nye pakten skulle ikke være som den første, den han opprettet med fedrene da han førte dem ut av Egypt og de kom til Sinai. Nei, den skulle være en ny og annerledes pakt.

Og forskjellen skulle særlig være denne: I den første pakten var loven skrevet på steintavler for motvillige hjerter, slik at han «måtte tvinge dem»; i den nye pakten skulle loven skrives i deres *hjerte* og *sinn*.

Og i den første pakten skulle synden ikke forlates, men straffes; i den nye pakten skulle misgjerningene forlates og syndene aldri mer bli husket: «Jeg vil forlate deres misgjerning og ikke lenger minnes deres synd» (Jer 31,34).

Det var altså *syndenes forlatelse* og *hjertets forandring* som skulle kjennetegne den nye pakten. Den skulle være en *nådepakt*, en *fredspakt* og en *evig* pakt, slik Herren så ofte erklærte.

Og en slik pakt ville Herren opprette også med sitt frafalne Israel. Se da igjen hvor umåtelig stor Guds nåde er! De hadde syndet så forferdelig, som hele Israels historie viser; likevel oppretter han ennå en slik pakt med dem at *han selv tar bort deres synder*.

Riktignok lot han først sin rettferdige vrede gå over dem – dels ved at hjertene deres ble forherdet, dels ved alle de ytre straffene og plagene, ved Jerusalems ødeleggelse og folkets spredning.

Men etter dette vil han igjen vise dem en slik nåde som den nye pakten lover: Han vil igjen forlate dem, han vil selv ta bort deres synder og aldri holde opp med å gjøre vel mot dem.

Slik er Herren Gud. Husk at slik er Herren Gud.

Alt dette er skrevet til lærdom for oss. Når Herren Gud benåder et slikt folk og forlater slike synder som Israels var, hvem skal han da ikke benåde? Hvilke synder skal han da ikke forlate?

De mest forferdelige og uverdige syndene er sannelig dem vi har gjort etter at vi har tatt imot mye nåde. Ingenting skremmer oss så mye som når vi må si til oss selv: *Jeg kjente* Guds vilje, og *jeg har tatt imot så stor nåde*, og likevel har jeg syndet slik.

Men se nå her! Akkurat slik var det med Israel, og dessuten var deres synder så forferdelig store. Og likevel vil Herren Gud forlate alt sammen, bare de ikke «holder fast ved sin vantro» (Rom 11,23). Han vil selv «ta bort deres synder», vaske dem rene i forsoningsblodet og gjøre alt godt mot dem.

Bevises og stadfestes ikke her det han sier i Jes 1: «Kom og la oss gå i rette med hverandre, sier Herren. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18)?

Og la oss igjen merke oss ordene: «når jeg tar bort deres synder». Han som er den krenkede, vil selv ta bort syndene. Vanligvis mener vi at vi selv først må gjøre oss fri fra syndene før Gud kan være oss nådig. Men her sier Herren igjen, som overalt i ordet, at han selv vil ta bort våre synder.

Og syndene blir tatt bort på to måter. Først tar han bort *syndenes skyld* ved forsoning og forlatelse, slik at de ikke lenger skal fordømme oss. Da skal vi for alltid være i et *nåderike*.

Det vil si at alle de syndene som ennå er i vårt kjød, og som dessverre ofte bryter ut, aldri skal tilregnes oss. For Guds øyne skal de være som om de ikke var synder, men bare sykdommer og lidelser som han vil trøste oss i – ja, han vil «ha medlidenhet med oss» (Hebr 4,15).

Deretter skal han også ta bort syndenes *herredømme*, slik at de ikke lenger skal *herske* over oss, men vi skal kunne gå en helt annen vei gjennom livet enn

den hele verden går. Herren selv skal ved sin Ånd og sin tukt døde synden i oss og hellige hele vårt vesen.

La oss tenke på at også dette skal Herren selv gjøre. Vanligvis mener vi at om Gud for Kristi skyld forlater oss våre synder, skal det likevel være vår sak å rense dem ut og døde dem.

Men Herren sier: «Jeg vil gi min lov i deres sinn og skrive den i deres hjerte» (Jer 31,33). «Frykt for meg vil jeg legge i deres hjerte, så de ikke skal gå bort fra meg» (Jer 32,40). «For Gud er den som virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag» (Fil 2,13). «Ikke så at vi av oss selv duger til å tenke ut noe som av oss selv, men vår dugelighet er av Gud» (2 Kor 3,5).

Alle refselser og formaninger til oss skal altså lære oss å søke alt hos Gud – og slik lære oss å be om og ta imot all nåde fra ham og å prise ham for alt.

Du kjøpte meg fri med blod og død,
jeg tror at det er sant.
Du frelste meg fra evig nød
og ga meg Åndens pant.
Å dyre sannhet, himmelskatt,
min trøst og lys i sorgens natt!
Nå er mitt hjerte tilfreds.

22. desember

> «Se, jeg legger i Sion en snublestein og en anstøtsklippe. Den som tror på ham, skal ikke bli til skamme» (Rom 9,33).

Hvordan går dette til? Hvordan kan Kristus bli oss til skade og fordervelse? Hvordan det gikk til med jødene, ser vi tydelig i evangelistenes beretninger. Først tok de anstøt av hans personlige *ringhet* og hans *vanærende død*, og dernest av hans *lære og dommer*, som stred rett mot deres egne. Slik skjer det fremdeles i dag.

For det første vet vi hvordan hele den blinde verden tar anstøt av Kristus og hans evangelium som en «dårskap» (1 Kor 1,18.23), en galskap. At Guds Sønn tok menneskenatur på seg og fornedret seg så dypt, læren om forsoningen ved hans død, om sakramentene og mer – alt dette er galskap for det naturlige mennesket.

Men den egentlige «anstøten», som teksten vår må sikte mer direkte til når den leses i sin sammenheng, er selve hovedlæren: at Kristus benåder og frelser de mest uverdige syndere, mens han fordømmer de frommeste gjerningshelgener. Dette er den virkelige «snublesteinen» til alle tider.

Fremdeles heter det: «Denne mannen tar imot syndere» (Luk 15,2) – «Var denne mannen en profet, da visste han *hvem og hva slags kvinne* det er som rører ved ham, *at hun er en syndig kvinne*» (Luk 7,39) og så videre. Kristus skulle ikke ta imot syndere, men bare hellige.

Denne «anstøten» oppstår fremdeles overalt der evangeliet blir forkynt i ånd og sannhet – og ikke bare hos lettsindige folk, men også hos mange som «har nidkjærhet for Gud» (Rom 10,2) og «jager etter rettferdighet».

Mange av dem ble før regnet for de mest opplyste og fromme kristne, men nå blir de helt forvirret og begynner å spotte evangeliet, som jo er Kristi eget

nådefulle ord. De kaller det en ny lære som er farlig for helliggjørelsen, og blir rent ut dens fiender.

Det går dem nøyaktig som det heter hos profeten: «De skal falle i *snaren* og bli *fanget*» (Jes 8,15).

Hadde ikke Kristus kommet til stedet deres med sitt evangelium, ville de alltid ha fått være uforstyrret i sin fromhet. Men nå blir de «fanget» og avslørt som evangeliets fiender – bare fordi det kom til dem i et klarere lys og i kraft og bevis.

Den som tror på ham, skal ikke bli til skamme. Lovet være Herrens navn! Mengden i Israel og mengden i kristenheten støter seg mot denne steinen og faller.

Likevel er det andre som han er en «dyrebar hjørnestein» for (1 Pet 2,6), en frelsens klippe, som de bygger all sin trøst på i liv og i død. Og til slike gis her til sist denne forsikringen: «Den som tror på ham, skal ikke bli til skamme.»

«Ikke bli til skamme» vil si: ikke bli skuffet i sitt håp til ham. Det skal ikke slå feil – vi skal virkelig få alt det vi i troen på Kristus har håpet.

Men når det blir gitt en særskilt forsikring om dette, viser det at de troende også pleier å bli anfektet av frykten og uvissheten: Mon tro jeg virkelig eier og når fram til det ordene inneholder og lover?

Overalt i de helliges historie ser vi at slik uvisshet har plaget dem, likesom vi alle kjenner det hos oss selv. Så skjult er livet i Gud, så mange er våre mangler og skrøpeligheter, så svak og uklar er vår tro, at vi ofte ikke vet om vi virkelig er et salig folk, enda vi tror på Jesus.

Da kommer den evige Far her og forsikrer: Bygg med all trygghet på den steinen jeg har lagt i Sion. Han svikter aldri. Den som tror på ham, skal ikke bli til skamme.

Like etter gjentar apostelen løftet slik: «Hver den som tror på ham, skal ikke bli til skamme» (Rom 10,11). Måtte vi da særlig legge merke til og gjemme disse ordene: *hver den*. Her er ingen forskjell; her er ikke et eneste menneske unntatt. *Hver den* som tror på ham – *hver den* som i sin syndenød flykter til ham – *hver den* som fortviler over all sin egen rettferdighet og alle egne forsøk på å frelse seg selv, men i en slik rådløshet hører og griper evangeliet om Kristus.

Det vil si: den som slik blir dratt til ham og knyttet til ham, likesom de syndere og synderinner som i Kristi dager i kjødet ble hans folk og nye mennesker.

Hver den som slik tror på ham, *skal ikke bli til skamme – kan* ikke, får ikke bli til skamme, men *skal få evig liv*, så sant Gud er trofast og sannferdig og ikke kan bedra sine egne.

Kom til Jesus, kom til Jesus,
hvor elendig du enn er!
«Uten penger», «uten betaling»
alt, ja alt, du får nå her!
I sitt blod vil han deg rense,
pryde deg så skjønn og ren,
stille deg fram for sin Fader
uten rynke, uten mén.

Ingen her er utelukket,
«Kom til meg, *alle*», sier han;
han vil gi dem alle hvile,
og han både vil og kan.
For det arme, trette hjertet
har ei verden mye ro:
i hans gjennomstungne side
er det trygt alene å bo.

Lytt da til hans innbydelse:
«Mesteren kaller på deg nå!»
Måtte ingen, når han kaller,
stille snu seg bort og gå!
«Alt er ferdig», sier Herren,
alt i hjertet hans er godt;
«den som vil», å, la ham komme,
«den som tørster», drikke blott!

23. desember

> «Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, i mennesker Guds velbehag» (Luk 2,14).

Slik sang englehæren som var sendt ut fra himmelen, den morgenen Jesus ble født, da budskapet var ropt ut: «I dag er det født dere en frelser» (Luk 2,11). «Og med ett var det sammen med engelen en himmelsk hærskare, som lovpriste Gud og sa: Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, i mennesker Guds velbehag» (Luk 2,13–14).

Hvor mye mer skulle ikke vi glede oss og synge denne lovsangen til Herren – vi som hører til den så høyt velsignede menneskeslekten, vi som det glade budskapet egentlig gjelder?

Derfor er dette emnet så gledelig og kjært for troende hjerter. Ja, det ligger et guddommelig under av nåde og kjærlighet i det – «at den evige Gud blir et menneskebarn, at Skaperen ligger på høy og strå og gir seg helt og fullt til oss». Det er i seg selv så stort, herlig og gledelig at den som virkelig kunne tro og se dette, nok knapt kunne leve av bare glede. Av usigelig fryd ville han stadig rope et evig og uopphørlig: «Ære være Gud i det høyeste!»

Ingen på jorden kan vel tro dette rett og tenke det helt igjennom. Men over dette emnet, som over alt det Kristus har gjort til vår frelse, har de troende likevel en glede som ingenting annet i hele den vide verden kan gi – en glede som ingen annen, ingen som ikke har den rette troen, noen gang har hatt.

Derfor tjener dette emnet deg også utmerket om du en gang alvorlig vil prøve hva din gudsfrykt er verd og hvordan den egentlig er. En sann juleglede, som all virkelig glede over Kristus og i Kristus, kjennetegner virkelig en sann kristen.

Det er stor forskjell på glede og glede. Mange kan nok i julen være oppstemt av noen søte høytidsfølelser, som mange ting kan bidra til. Men virkelig å være så glad i Frelseren selv og hans fødsel at en begynner å elske, prise og tale om ham – slik en jo gjør når en er glad for noe – det makter de ikke en halv time.

Mange går enda lenger. En kan være svært religiøs, andektig, nidkjær og virksom for Guds rike, tenke og tale klokt om åndelige emner, ja, be, kjempe og gjøre mange gode gjerninger for å bli salig.

Men *virkelig å glede seg i hjertet over Frelseren*, å tale om ham med lyst, bekjenne og prise hans fortjeneste – det makter en ikke en eneste time.

Og hva beviser det? Ja, hva k*an* det bevise annet enn at Kristus ennå ikke er blitt slike menneskers hjertetrøst og skatt, at de ennå ikke virkelig har trodd på ham, at de ikke har fått Ånden, som gir liv?

De er enten i en kjødelig sikkerhet innvendig midt i all sin religiøsitet, som fariseerne – for da har Kristus ikke en slik verdi at hjertet kan bli glad. Eller de ligger ennå i vantro, fordi de holder fast på skjulte yndlingssynder eller strever med jødisk egenrettferdighet.

Skriften kan ikke gjøres til intet, og den sier: «Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred» (Gal 5,22). «Guds rike består … i rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd» (Rom 14,17). Der det aldri er blitt fred og glede i Den Hellige Ånd, der er Åndens liv eller Guds rike ennå aldri kommet.

Og videre sier Skriften: «Jeg trodde, derfor talte jeg!» (2 Kor 4,13). «For hvor din skatt er, der vil også hjertet ditt være» (Matt 6,21), og: «Det hjertet flyter over av, det taler munnen» (Matt 12,34).

Av dette følger igjen at den som ikke vil tale om Kristus og ikke har sin lyst i det, men heller taler om andre emner – som nok også kan være viktige –, har større skatt, større glede og trøst i disse andre emnene enn i Kristus. Kristus er da ikke hjertets trosgrunn, selv om han er det for forstanden og bekjennelsen.

Ja, av dette følger at så lenge du aldri er blitt så trøstet og glad i Kristus at du har begynt å ville tale om ham, prise og bekjenne ham, har du ennå ikke trodd rett. Du er enten under *syndens trelldom*, trygg og sovende, eller under l*ovens trelldom* i finere eller grovere strev med egenrettferdighet.

Slik blir det fremdeles sant i åndelig forstand, det israelittene bekjente om seg selv da de ble satt fri fra fangenskapet i Babylon: «Ved Babylons elver, der satt vi og gråt … På vidjene der hengte vi våre harper, for der krevde våre fangevoktere sanger av oss. De som plaget oss, krevde at vi skulle være glade … Hvordan skulle vi kunne synge Herrens sang på fremmed jord?» (Sal 137,1–4).

Og slik er det. Å ville få en vantro sjel, som ennå er fremmed for Gud og bundet i sin ånd, til åndelig glede, er like nytteløst som å ville få snø og is til å brenne.

Synge og tale kan en kanskje; men virkelig å glede seg er hjertets egen frie sak, og den kan en ikke tvinge seg til. Og å fryde seg i Frelseren og av seg selv prise hans fortjeneste er en Åndens frukt, Guds frie gave.

På Sions berg synges en sang om Lammet som er slaktet, «og ingen kunne lære sangen» uten de som var merket med segl (Åp 14,3). Og ingen kan smake en rett juleglede uten de troende.

Dette er egnet til å tjene oss til selvprøvelse. Det viser oss også hva som egentlig trengs for å få en sann juleglede: å ha lært å kjenne hva *synden* vil si, og å finne s*in forløsning* fra den i Kristus. Med andre ord: Her trengs o*mvendelse* og t*ro*.

Så la nå hver og en bli glad
og gå med hyrdene i lag
å se hva Gud har gitt oss her
og med sin ene Sønn beskjært.

Mitt hjerte, se, hvem ble der lagt
i krybben ned? Gi nøye akt!
Det er Jesus, sann Gud og mann:
Et større under ingen fant.

Den høyeste trøst skal han bli,
fra synd og fall han gjør oss fri,
han er den rette frelsermann.
Salig den som stole på ham kan.

Han bringer oss den salighet
Gud gjorde i stand fra evighet
for dem som i himlens høyd
får Guds rike med evig fryd.

24. desember

«Og Ordet ble kjød» (Joh 1,14).

Ordet, det evige Ordet, ble kjød! Guds evige Sønn blir menneske, et virkelig menneske – bare ikke et syndig, men et *rent menneske*. *Født av en kvinne* (Gal 4,4). Den som er født av en sann, naturlig kvinne, må være et sant, virkelig menneske. En virkelig kvinne føder ikke annet enn et virkelig menneske.

Så er da Guds evige Sønn virkelig et lem av *vår slekt*: Hans stamme og slektninger regnes blant Adams etterkommere, slik også det første bladet i Det nye testamente viser. Guds Sønn er vår slektning, vårt kjøtt og blod, «sine brødre lik» (Hebr 2,17), bortsett fra synden.

Å, ubegripelige Guds kjærlighet, som fattet en så underlig og nådefull plan for vår frelse!

Men her blir det likevel svart for fornuftens øye. Guds evige Sønn vårt kjøtt og blod, vår bror! Er det sant? Er det mulig? Jeg begynner og slutter, og jeg begynner igjen med dette punktet. Er det sant? Er det mulig? Jeg kan ikke begripe det, men jeg kan heller ikke komme bort fra det.

Tankene mine blir fanget som i et nett av evige ubegripeligheter, men også av vitnesbyrd som ikke er til å komme utenom. Og spørsmålet har den vekt at hele kristendommen står eller faller med det, og med den vår frelse og salighet.

På den ene siden er det altfor stort og herlig at vi stakkars falne menneskebarn skal være så høyt verdsatt og æret at Guds evige Sønn skal være vår bror og vårt kjøtt og blod. Det er altfor stort og herlig til at jeg kan tro det – nettopp fordi det er så stort.

På den andre siden er denne snublesteinen for tung for meg til å kaste bort. Der står en hel verden av vitnesbyrd om ham: først en hel lang verdensalder med underlige forutsigelser, og så en etterfølgende verdensalder med underlige oppfyllelser – de mest forunderlige og nøyaktige oppfyllelser av alt som var forutsagt.

Kan jeg helt kaste bort den personen som alle disse forutsigelsene og oppfyllelsene handler om? «Den stein som bygningsmennene forkastet», men som Gud likevel gjorde til hjørnestein (Sal 118,22) – skal også jeg prøve å kaste den bort? Eller kan jeg uten videre kaste bort det jeg i dag ser for øynene av hans rike på jorden? Ja, kan jeg kaste bort alt jeg selv har erfart av den trofaste Herren?

Å nei, han er en levende og nærværende Gud. Vi kjenner ham jo, og det bare slik han er åpenbart i kjødet; for ingen kjenner Faderen uten Sønnen (Matt 11,27).

Men da – kan jeg på den andre siden tro alt dette store og herlige som ligger i at Gud er blitt «åpenbart i kjød» (1 Tim 3,16)? Det er jo altfor stort og herlig! Og likevel er det en evig og guddommelig sannhet – en sannhet som er like viss og guddommelig, om så alle menneskers fornuft går i stykker på den.

Ja, Gud være lovet at vi ikke kan begripe den, det vil si at vi ikke har en så liten Gud at vår stakkars blinde fornuft kan følge ham. Gud bevare oss fra å ha en Gud som ikke skulle overgå vår forstand!

Men når det stakkars, falne og trange hjertet ikke kan holde fast på denne usigelige skatten og gleden, er det likevel en plage som en kan ønske seg snart å bli fri fra.

Kunne jeg bare holde levende i mitt hjerte denne store herligheten at Guds evige Sønn er vårt kjøtt og blod, vår bror – da ville jeg ikke ha noe mer, da hadde jeg nok. Ja, nok for tid og evighet.

For da ville jeg trekke slike slutninger av dette salige forholdet at ikke en eneste sørgelig tanke lenger kunne få rom i mitt hjerte. Nei, mitt stakkars hjerte ville heller briste av altfor stor fryd og glede.

For er vår falne og fornedrede slekt blitt så æret at Guds evige Sønn har gått inn i vår slekt, er blitt en av oss, vårt kjøtt og blod – å, da vil jeg ikke vite av noe mer! Da er vår slekt sannelig blitt så æret og opphøyd over alle englenes troner, ja, helt opp til selve himmelen, at en trygt kan si: Den skade, skam og fornedrelse vi led ved syndefallet, er mer enn rikelig gjenopprettet og erstattet.

Nå er det endelig blitt den aller største ære å være menneske – ja, så stor at de hellige englene sannelig hadde grunn til å ønske: «Å, om vi var mennesker!»

Det er sant, som Luther påpeker: Siden Guds Sønn er blitt et menneske, burde det ha den frukt og virkning hos oss at vi inderlig elsket og gledet oss over alt som heter *menneske*, og aldri mer kunne nære uvennlighet mot noe lem av den slekten.

Alle kristne burde også, til trøst og oppmuntring mot all livets motgang, fordype seg mer i denne betraktningen og be Gud om nåde til å få den inn i hjertet. Da kunne de med stor undring og glede si: Nå vil jeg ikke ha noe mer! Guds Sønn er et menneske. Da skal det gå vel med alt.

Er Guds Sønn blitt vårt kjøtt og blod, da aner jeg en større kjærlighet i Guds hjerte til oss mennesker enn vi vanligvis tror. Da kan det ikke være slik som det ofte synes for oss, at Gud er langt borte og likegyldig overfor oss. Nei, da må det bare ligge noe dypt skjult under det, en underlig lek med oss, når han oppfører seg som om han ikke brydde seg om oss.

Et barn er oss født, og en Sønn er oss gitt,
den evige Gud er et menneske blitt;
av menneskers slekt tok Gud til seg en mor,
i fattigdom født ble han menneskers bror.

Hvor salig å være et menneske nå,
når Gud i vårt kjød ville åpenbares så!
La stige en jublende lovsang fra jord:
at Sønnen, den enbårne, ble vår bror!

25. desember

«For se, jeg forkynner dere en stor glede – en glede for alt folket» (Luk 2,10).

Hva er den store og gledefylte saken som engelen her forkynner? Svar (Gud være oss nådig, Gud åpne vårt sinn!): Det er jo intet mindre enn at Gud er blitt som en av oss, at Gud er blitt menneske, at Gud er blitt vår bror i kjødet.

Hva sier Skriften? «For både han som helliggjør, og de som helliggjøres, er alle av én. Derfor skammer han seg ikke ved å kalle dem brødre» (Hebr 2,11).

Hvem er «han som helliggjør»? Gud, den hellige, høye og opphøyde. Hvem er «de som helliggjøres»? Menneskene, de falne og syndige menneskene. Og de *er alle av én*. Hva betyr det? De er begge av *én natur, én slekt*.

Gud og vi er begge lemmer av menneskeslekten; Gud er menneske, vi er mennesker. «Derfor skammer han seg ikke ved å kalle dem *brødre*», for de *er* virkelig brødre, som etter kjødet stammer fra den samme stamfar.

Da tenker Kristus: «Hvorfor skulle jeg skamme meg ved å kalle dem brødre? De er mennesker som jeg, og jeg er menneske som de.»

Slik viste han også i gjerning at han ikke skammet seg – verken overfor sin himmelske Far eller overfor noe menneske – ved å kalle dem brødre.

Den ene gangen sa han til sin Far: «Jeg vil kunngjøre ditt navn for mine brødre, midt i menigheten vil jeg lovprise deg» (Sal 22,23). Den andre gangen sa han til en kvinne, Maria Magdalena: «Gå til brødrene mine og si til dem: Jeg farer opp til min Far og deres Far, min Gud og deres Gud» (Joh 20,17). Den tredje gangen sa han det for hele verden: «Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg» (Matt 25,40).

La oss besinne oss på at dette er en virkelig og guddommelig sannhet: at *Guds Sønn er blitt vår bror*, at det ikke bare er en vennlig og kjærlig tittel, men en sann og stor virkelighet, grunnet på at *vi alle er av én*. Da må vi innrømme at om vi kunne tro og tenke dette rett igjennom, ville vi nok bli fra oss av glede og undring og knapt kunne leve.

Ja, da må vi innrømme at hjertene våre ved Adams fall er blitt forferdelig fordervet – steindøde, iskalde, forherdet, tillukket og omsluttet av et tykt vantroens mørke – når vi gleder oss, elsker og priser så lite.

Vi skulle lengte etter å fare herfra og rope i angst: Når skal det tunge, uutholdelige dekket som så skjuler Guds herlighet, bli tatt bort? «Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?» (Rom 7,24).

Men enda mer: Spør noen om den egentlige grunnen og hensikten med at Guds Sønn skulle bli menneske, så taler Skriften om det på den aller mest

trøsterike måte: «Da nå barna har del i kjøtt og blod, fikk også han på samme vis del i det, for at han ved døden skulle gjøre til intet den som hadde dødens velde, det er djevelen, og fri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sin livstid» (Hebr 2,14–15).

Og videre: «Derfor måtte han i alle ting bli sine brødre lik, for at han kunne bli en miskunnelig og trofast yppersteprest for Gud til å sone folkets synder» (Hebr 2,17).

Se her: Han skulle ha kjøtt og blod som de fortapte barna, for at han ved sin død skulle gjøre til intet djevelen, som hadde dødens velde, for at han skulle sette dødens treller fri, for at han skulle sone folkets synder, og for at han skulle være miskunnelig, mild, medlidende og ta del i vår nød.

Legg merke til dette: Menneskers skyld skulle betales med menneskers blod, slik det var mest i samsvar med lov og rett; et menneske skulle sone det mennesket hadde brutt.

«Derfor tok han blod av kvinnens blod, og med det gjorde han saken god som kvinnen hadde skadet.»

Derfor lød også Guds første løfte at «kvinnens ætt» skulle knuse slangens hode (1 Mos 3,15). Guds Sønn skulle derfor fødes som menneske og være under den loven som var gitt menneskene, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, og slik gjøre oss til Guds barn (Gal 4,4–5).

Guds Sønn skulle bli et menneskebarn, for at menneskebarna skulle bli Guds barn.

Denne forløsningen fra loven ved dette barnet hadde Guds Ånd allerede forutsagt klart og herlig ved profeten Jesaja: «For åket som tynget det, og stokken på dets skulder, driverens stav, har du brutt i stykker, som på Midians dag. … For et barn er oss født, en sønn er oss gitt» (Jes 9,4.6).

Hva er dette «åket som tynget», om ikke synden og loven, som trykker oss som en tung byrde og i Gal 5 kalles «trelldommens åk» (Gal 5,1)? Hva er «stokken på vår skulder» og «driverens stav», *om* ikke loven?

Som en tuktemesters eller slavedrivers svepe slår den, driver og plager oss i samvittigheten for våre *synder*, dømmer oss til *døden*, overgir oss til *djevelen* og styrter oss i *helvete*.

Slik er Guds vrede, slik er den forferdelige elendigheten som er «stokken på skulderen» og «driverens stav» – det som vår Gideon skulle bryte i stykker, som på Midians dag.

Et barn er oss i dag gitt,
en Sønn er skjenket i dag;
i ham finner du livet ditt,
i ham har Gud sitt behag;
i ham går opp over jorden
den nye himmelens sol!
Å, la det runge, det ordet,
med makt fra pol og til pol!

I verden krigene buldrer,
og makt seg spenner mot makt,

men på de spedeste skuldrer
er herredømmet dog lagt;
og overenglenes skare
står rundt ham og lovsynger nå
han som er, var og skal være
når jord og himmel forgår.

26. desember

> «Det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse» (Rom 8,3).

Disse ordene åpner en hel verden av herlige gledeskilder for oss. Med ett viser de det åndelige øyet hvordan alle de utallige guddommelige åpenbaringene, løftene og forbildene på Kristus, som fylte hele Det gamle testamentes lange ventetid, ble rikt oppfylt. «Den tiden som Faderen før hadde fastsatt», var nå kommet. Nå skulle Det gamle testamentes barnealder og formynderstyre ta slutt, og alle profetordene og forbildene skulle gå i oppfyllelse.

Da englebudskapet lød over markene ved Betlehem: «Frykt ikke! For se, jeg forkynner dere en stor glede – en glede for alt folket. I dag er det født dere en frelser», da var Ordet blitt kjød; Gud hadde sendt sin Sønn i syndig kjøds lignelse.

Da så en med egne øyne i den dyrebare krybben hva alle løftene rommet. Her lå «kvinnens ætt» synlig for øynene, han som skulle «knuse slangens hode». Her lå «Abrahams ætt» synlig for øynene, han som «alle jordens folk» skulle velsignes i. Her lå helten fra Juda – «folkene blir ham lydige» – og «Davids sønn», som samtidig var «Davids Herre».

Her lå *semah* (צמח, «spire»), skuddet av Isais gamle rot, og tegnet på at en jomfru føder en sønn som heter Immanuel, Gud med oss. Her lå det barnet som har «herredømmet på sin skulder» og får navnet «Under, Rådgiver, Veldig Gud, Evig Far, Fredsfyrste». Her lå Israels Herre, som skulle fødes i Betlehem, men – «hans utgang er fra gammel tid, fra evighets dager».

Ja, her lå det lammet som skulle tas ut av flokken, og hvis blod, strøket på dørstolpene, ga vern mot ødeleggeren.

Av slike forutsigelser og bilder var Det gamle testamentes tid fylt.

Å, hva betyr nå dette? Hva betyr det at det gjennom en lang verdensalder på fire tusen år går en kjede av forutsigelser om en bestemt stor mann som skulle komme – en som skulle knuse slangens hode og bære verdens synder, og i hvem alle jordens slekter skulle velsignes?

Mot disse årtusenenes utallige vitnesbyrd blir all tvil og alle innvendinger fra mitt mørke hjerte lik støv og strå som vinden kaster mot det gamle, faste fjellet. Herren Gud være evig lov og pris og takk for sin uutsigelige gave!

Gud sendte sin Sønn. Her er selve hjertepunktet i vårt skriftord og i hele vår kristne tro. Men her er også det punktet vi aldri riktig kan få inn i hjertet vårt.

Her burde vi bare be og rope inderlig til Gud om at han vil forbarme seg over oss og åpne sinnet vårt, så vi kan se og skue noe av de umålelige dypene i Guds nådesunder, da han ga sin evige Sønn til vår arme, falne slekt.

La oss se hvordan ordene lyder. Det står: *da han sendte sin egen Sønn*. Legg merke til at det ikke står: Da ble Guds Sønn *født*, men: Gud *sendte* sin Sønn.

Det barnet du i ånden ser i krybben, er ikke et barn som har fått et så stort mål av Guds Ånd og Guds velbehag at Gud derfor kaller det sin Sønn. Nei, Skriften taler annerledes. Den sier at dette barnet var Guds evige Sønn, som «var hos Faderen før denne verden ble skapt». Den sier at han som skulle fødes i Betlehem, er den «hvis utgang er fra gammel tid, fra evighets dager».

Den sier at i begynnelsen var Ordet, og Ordet var Gud; alt er blitt til ved ham, og uten ham er ikke noe blitt til av alt som er blitt til. Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss, og vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet.

Alt dette ligger i ordet «sendte» – Gud sendte sin Sønn. Det var altså en Sønn som allerede var til, og som nå, da tiden var fullendt, bare ble sendt til jorden.

Slik sier også Kristus selv: «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne.» «Herliggjør du meg, Far, hos deg selv med den herlighet jeg hadde hos deg før verden ble til!» «Jeg er utgått fra Faderen og er kommet til verden. Jeg forlater verden igjen og går til Faderen.»

Slik sier også apostelen Johannes: «Ved dette ble Guds kjærlighet åpenbart iblant oss, at Gud har sendt sin enbårne Sønn til verden, for at vi skal leve ved ham – han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder.» Og igjen Paulus: «Det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse.»

Se, slik skal du forstå det når du i ånden sitter ved krybben i Betlehem og ser det underfulle barnet – han hvis fødsel hele den himmelske hærskare forkynte for fattige gjetere der i nærheten, og den underfulle stjernen for vismenn i Østen.

Takk og lov og ære og pris og styrke være vår Gud fra evighet til evighet for hans uutsigelige gave! Gud sendte sin Sønn.

Så la oss da fryde oss alle i lag
og hylle det nyfødte barnet i dag.
Pris være deg, Herre, som fødtes på jord
og nå er blitt vår mellommann og vår bror!

Ja, la oss nå fryde oss, takke og love
vår Far for hans *gave, så uutsigelig stor*.
Om hjertet ham ikke kan verdig prise,
så være dog *Jesus* vår sang og vår vise.

27. desember

> «Herren har utøst over dere en dyp søvnens ånd. Han har tillukket deres øyne» (Jes 29,10).

Det som er overmåte tankevekkende og forferdelig her, er at det er *Gud selv*, den store og kjærlighetsrike Gud, som til sist straffer dem som forakter ham, ved å forblinde dem til deres evige ulykke.

Det er den samme nådige Gud som brenner av slik kjærlighet til menneskene at han har gitt sin evige Sønn for oss, og som tilgir de mest uverdige syndere alle deres overtredelser mot ham, så snart de bare hyller Sønnen og blir hans

disipler. Det er den Gud som stadig tilgir de arme barna alle deres synder og til sist vil gi dem en evig herlighet, enda de i seg selv ikke har fortjent annet enn vrede.

Denne kjærlighetsrike Gud utøser over andre mennesker «en dyp søvnens ånd», til håpløs forblindelse og forherdelse – nemlig over dem som står imot hans nådige kall og hykler for ham med bare ytre gjerninger.

Denne forferdelige straffedommen lot han til og med komme over eiendomsfolket, barna til sin venn Abraham, da de begynte å hykle slik for ham.

Her skal vi se Guds forferdelige rettferdighet og se at «Gud lar seg ikke spotte». Vi skal se at samtidig som han er overmåte nådig mot de arme syndere som hører hans røst og lar seg føre til omvendelse og tro, er han en helt forferdelig hevner over dem som forakter ham og står imot hans nådige kall.

Og ingen må tro at Gud bare styrte på denne forferdelige måten i Det gamle testamentes tid. Nei, også den milde Frelseren, midt i sin kjærlige iver for sjelene, uttalte den samme dommen over dem som hørte ham den gang, men ikke lød hans røst og ikke *ville* ta imot den til omvendelse og tro.

Tenk for noen forferdelige ord fra den nådefulle Frelseren! Han sier uttrykkelig (Matt 13) at han «derfor» taler i lignelser, for at noen av folket *ikke* skulle fatte det. Han sa: «Dem er det ikke gitt.» «Den som ikke har, skal bli fratatt endog det han har.»

Og det en slik person «ikke har», er mottakeligheten for Guds røst når den taler til ham. Det som da skal bli tatt fra ham, er selve lyset.

Slik sier også apostelen i 2 Tess 2: «Fordi de ikke tok imot kjærlighet til sannheten, så de kunne bli frelst … derfor sender Gud dem kraftig villfarelse, så de tror løgnen.»

Se, så langt går Guds rettferdige vrede i forblindelsesdommen over dem som forakter ham: Han holder ikke bare lyset tilbake fra dem, men *sender dem også kraftig villfarelse, så de tror løgnen og blir dømt*.

Dette siste skriftstedet forklarer også noe som ofte bekymrer velmenende sjeler. Til visse tider, særlig når evangeliet er blitt forkynt med kraft og velsignelse i et land, dukker også de groveste villfarelser opp og blir spredt i tale og skrift; ja, det blir rettet åpne angrep på troen på Gud og Kristus. Da blir Guds barn forferdet ved tanken på alle dem som skal bli revet bort fra selve hovedsannhetene og rett og slett bli fornektere.

Men da bør vi vite at slike ting er Guds straffedommer over de ubotferdige – over dem som aldri lar seg si noe, men alltid står Guds Ånd imot, hvor mye nåde Gud enn byr dem.

Vi har ikke lov til å klandre Guds dommer, heller ikke når de viser seg i en så forferdelig vrede at han sender kraftig villfarelse til dem som ikke ville tro sannheten. Det er riktignok sårt, ja, grufullt å se hvordan udødelige sjeler nå skal føres vill og forherdes, så de «*skal* tro løgnen, for at de *skal* bli dømt».

Men vi må også tenke på at det ikke er noe lite de har gjort mot den store Herren når de har stått imot og foraktet all hans nåde. Kanskje har de ikke bare hørt hans ord forkynt med den største kraft, men også sett hans Ånd virke i landet når mange mennesker ble omvendt, og likevel stått imot den kraftige

vekkelsen som ligger i det. Kanskje har de også kjent hans milde banking på sitt eget hjerte og likevel foraktet alt og gått bort til verden og forfengeligheten.

En så forferdelig forakt for Gud må jo også følges av en forferdelig dom. Gud er større enn mennesket. Det er sannelig grufullt at mennesker skal gå fortapt, men det er ikke mindre grufullt at den store Gud skal bli foraktet og spottet.

Det skal nok også bli et forferdelig syn når Dommeren på den ytterste dag viser de fortapte bort til den evige pine. Men da skal Gud være så stor og herlig for de rettferdige at de ikke skal regne de ubotferdiges ondskap for mindre enn deres straff.

Da skal de fylles av uutsigelig undring over Guds store nåde og langmodighet, som har frelst dem selv tross all deres synd og uverdighet. De skal bekjenne at Gud er rettferdig mot de fortapte, og bare si: «Gud, dine dommer er rette og rettferdige alle sammen.»

Dette bør vi tenke på når kraftige villfarelser fører vill mennesker som har hørt sannheten, men foraktet den. Straffedommen er forferdelig, men ikke større enn deres overtredelse. Synes vi at Guds straffedom er for hard, kommer det bare av at vi ikke regner Gud for så stor som han er.

Dyre sjel, tenk på hva Gud har gitt deg,
hva din Jesus har vunnet for deg
da han, tynget av din syndebyrde,
gikk for deg korsets tunge vei.

Å, må han ikke en gang savne deg
blant de frelste i sin bryllupssal!
Vik ikke av, vær tro inntil døden,
om du i hans navn har tatt ditt valg.

28. desember

«For Gud angrer ikke sine nådegaver og sitt kall» (Rom 11,29).

Hvilken mektig trøst ligger ikke i disse ordene! Hovedtanken i teksten er at når Gud en gang har gitt nåde og utvalgt, kan han ikke angre det eller kalle det tilbake.

Også vi har et svært tidlig kall og en svært tidlig utvelgelse å bygge vårt håp om salighet på; vi har fått dyrebare og aller største løfter. La oss bruke ordet på dette: «Gud angrer ikke sine nådegaver og sitt kall.» Han har «utvalgt oss i *Kristus* før verdens grunnvoll ble lagt».

Dette Guds frelsesråd må være helt urokkelig – og uavhengig av oss, for Gud fattet det så tidlig at intet menneske kunne være med på det. Det skjedde «før verdens grunnvoll ble lagt».

Det var før noen dag var kommet, før det fantes sol og måne. Herren Gud tenkte da i sitt eget evige vesens frie råd på å skape verdener, og på jorden en slekt i sitt bilde som skulle være hans barn og arve alle hans gaver – en slekt som skulle kunne skue og glede seg over hans verk og hans fullkommenheter.

For at vi også skulle lære å kjenne hans guddommelige *rettferdighet* og *barmhjertighet*, besluttet han å sette oss på prøve. Han så forut hvordan vi ved den

falne engelens misunnelse og list skulle bli forført, falle og bli fordervet; ja, han så forut all den fordervelse og elendighet som skulle følge av fallet.

Se, da fattet han dette frelsesrådet: å gi oss sin egen evige Sønn til mellommann. Sønnen skulle stige ned til jorden, ikle seg vårt kjød og ta vår sak på seg – oppfylle loven og lide straffen i vårt sted – for at hver den som i sin syndenød bare flykter til ham og holder seg til ham i troen, ikke skal fortapes, men ha evig liv.

Dette var Guds eget frie frelsesråd, Guds evige nådevalg. Om det sier apostelen: «I ham har han utvalgt oss før verdens grunnvoll ble lagt.» «Han har forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, etter sin frie viljes råd, til pris for sin nådes herlighet.»

Dette rådet kunngjorde han selv allerede på syndefallets dag. Siden lot han løftet stadig bli gjentatt gjennom så mange vitner og millioner av forbilledlige offer, til det i *fylden* av tiden ble oppfylt i Jesu fødsel, lidelse, død og oppstandelse.

Da vitnet døperen Johannes: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» Da vitnet Herren selv: «Dette er mitt blod … som utgytes for mange til syndenes forlatelse.» Da vitnet en stor skare av evangelister at det bare er frelse i ham, og at hans blod renser oss fra all synd. Dette frelsesrådet er altså fattet svært tidlig og rikelig kunngjort.

Skulle Herren Gud nå angre og ta tilbake sitt evige kall og sin gave, begynne å søke rettferdigheten hos oss og handle med oss etter våre synder? Er ikke den store Herren Gud trofast og uforanderlig i sitt eget evige råd og i sine mange og dyre løfter? Skulle han noen gang forandre det han selv har besluttet og kunngjort – legg merke til: «etter sin frie viljes råd»?

Slikt tenker vi ikke om den store Gud, unntatt når synden vår skremmer oss; da synes vi at Gud må handle med oss etter våre synder. Men la oss da tenke nøye over at det var nettopp for vår synds skyld at Herren Gud ga oss sin Sønn til Frelser.

Skulle han da nå kunne se på våre synder og for deres skyld bli unådig mot oss – vi som med all vår elendighet likevel tror på Sønnen og bare søker vår frelse i ham? Skulle han likevel bli lei av oss for syndens skyld og forkaste oss?

Da ville jo hans eget evige råd bli gjort til intet. Det kan i all evighet aldri skje. «Gud angrer ikke sine nådegaver og sitt kall.»

Lovet og evig priset være Gud, som utvalgte oss i Kristus før verdens grunnvoll ble lagt, det vil si besluttet å være oss nådig bare i ham. Dette evige rådet skal han aldri angre. Dette er det første vi bør tenke på her.

Dernest har han også tidlig sluttet en egen pakt med hver enkelt av oss. Det skjedde i dåpen, som er «en god samvittighets pakt med Gud», da han tok oss til sine barn og vi «ikledde oss Kristus», for at vi *bare* i *ham* skulle være rettferdige og «helt rene».

Skulle Herren Gud noen gang bryte denne pakten og nå begynne å dømme en troende sjel etter det hun er i seg selv? Har jeg falt fra i vantro, er jeg riktignok – akkurat som en vantro jøde – en grein som er «brukket av» vintreet. Som en slik grein kan jeg ikke få del i stammens saft og fedme, i Kristi nåde.

Men Herren Gud «minnes til evig tid sin pakt» og vil bruke en særlig nåde på meg for å føre meg tilbake. Kort sagt: Vår utroskap kan ikke gjøre Guds troskap til intet. Herren Gud kan umulig forandre og bryte sin pakt. «Gud angrer ikke sine nådegaver og sitt kall.»

Visst er det ille at Herren du krenket,
men hør og merk deg hva evig er vel:
at Gud har sin nådepakt sluttet med Kristus
og ikke med deg, du bekymrede sjel.

29. desember

> «Må så håpets Gud fylle dere med all glede og fred i troen, så dere kan være rike på håp ved Den Hellige Ånds kraft» (Rom 15,13).

Her ønsker apostelen oss ikke et lite mål av håp og trøst, men en full trosvisshet som når helt til «glede». «Håpets Gud», sier han, «*fylle* dere med *all glede og fred* i troen». «*Fylle* dere», sier han, og med «all glede og fred». Uttrykket «all glede og fred» minner om de mange gledeskildene vi har ved foreningen med Gud.

«Glede og fred i *troen*», sier apostelen. Med dette sier han igjen at det ikke er tale om en glede som avhenger av gode omstendigheter, eller av at vi ser oss selv så fromme og gode at vi kan glede oss over det. Nei, her tales det om en glede som bare hviler på *troen*, på at vi stoler på Guds ord og løfter, mens vi hos oss selv ikke ser annet enn grunner til sorg.

Å *tro* er å ha trøst i noe som ikke ses, bare på grunn av Guds løfter.

Her menes den saliggjørende troen på Kristus, siden den skal virke «glede og fred», og det «ved Den Hellige Ånds kraft». Denne troen er riktignok bare en Guds gave, som vi gjerne må be om, og et verk som Gud bare virker ved forkynnelsen av evangeliet, når den treffer fattige og maktesløse syndere. Men da ser og kjenner vi hos oss selv bare det som slår oss ned. Slik skal troen også i alle slags bekymringer bestå i å stole på Guds ord alene, mens vi bare ser og kjenner det som truer og gjør oss bedrøvet.

Men hvordan kan vi da ha glede og fred? Ja, nettopp da skal det bli en overnaturlig glede og fred – da skal gleden virkelig være *Guds verk* alene. Og et slikt Guds verk er det apostelen her ønsker oss, slik han legger til:

Så dere kan være rike på håp ved Den Hellige Ånds kraft. Dette er den siste og kjæreste frukten av alt det gode Gud har gjort og gjør: at vi har et fullt og visst håp om den evige salighet. Et slikt håp er den største kraften i hele vår kristendom.

Dette håpet gir lyst og kraft til å løpe trofast i den kampen vi har foran oss; det gir mot og styrke til å gjøre, lide og holde ut i alt som hører kampen til. «Glede i Herren er deres styrke» – og håpet om frelse er vår *hjelm* i striden.

Hele livet er dessuten så fullt av trengsel, prøvelser og jammer at det virkelig trengs et fullt håp om den herligheten Gud skal gi, om vi ikke skal gi opp underveis og bli trette og forsømmelige, men holde ut med tålmodighet og troskap.

For håpet om salighet har vi de sterkeste grunner. For det evige liv er vi skapt; for det evige liv er vi dyrt kjøpt fri; for det livet, og ikke for det korte jordiske, har

Kristus gitt seg selv som et sonoffer; for det evige liv har Gud gitt oss sabbaten, Ordet, sakramentene og Den Hellige Ånds verk i sjelen.

Er vi Guds barn og venner, blir vi sikkert også hans arvinger; han skal sikkert en gang gjøre sine venner riktig glade og lykkelige.

Men se, selv om grunnene er så faste og ufeilbarlige, er hjertene våre på grunn av naturens fordervelse så tvilsyke og ustø at vi ikke kan holde fast på dette salige håpet hvis ikke Gud selv gir oss den dyre gaven. Det håpet som hviler på vår egen anstrengelse, tenkning og slutning, er alltid svakt og usikkert. Men når Gud selv ved Den Hellige Ånd gir oss vissheten og fyller oss med glede og fred i troen, da får vi det fulle håpet som apostelen her taler om.

Derfor legger han til ordene: *ved Den Hellige Ånds kraft*. Her nevner apostelen den tredje personen i guddommen, som virker til vår fulle trøst. Den evige Far, som her blir kalt «håpets Gud», virker et fullt håp i oss *ved* Den Hellige Ånd, når han fyller oss med glede og fred i troen.

Og med dette tillegget, «ved Den Hellige Ånds kraft», ville apostelen igjen minne oss om at vi ikke selv makter å gjøre eller ta noe, men at det blir gitt oss ovenfra.

Å, hvor viktig det er å kjenne dypt at all nåde og kraft avhenger av at Gud gir! All vår fred og vekst i det gode blir stadig hindret av den innbilningen at vi selv makter noe. Vi kan nok bruke nådemidlene i det ytre og ivrig ønske oss det gode når vi hører formaningen; men vi skal snart erfare at vi ikke makter å ta det selv.

Likevel sitter innbilningen om vår egen evne så dypt i naturen vår at den er det største hinderet for Guds verk i oss. Dels må Gud da stadig slå den ned ved å la oss bli maktesløse; dels er det også den som fører til alt det vantro strevet som hindrer verket hans så sterkt.

Men hvor varm og villig blir ikke sjelen når vi dypt kjenner og tror at alt godt kommer av at Gud gir! Om dette handler også skriftord som disse: «Uten meg kan dere intet gjøre»; «Ikke så at vi av oss selv duger til å tenke ut noe som av oss selv»; «For Gud er den som virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag.» Dette ville apostelen minne om med ordene «ved Den Hellige Ånds kraft».

Mitt håp står til Jesus, til Jesus alene!
Da vet jeg at alt skal til gode meg tjene;
og skjønner jeg ikke hans hellige råd,
så står det dog fast at selv nøden er nåd.

Mitt håp står til Jesus, til Jesus alene!
Bevar meg, å Herre, alltid ved det ene:
at aldri jeg venter det minste av meg,
men venter, ja, venter meg *alt* fra deg.

30. desember

«Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet?» (Rom 8,35).

Her møter apostelen den store hovedbekymringen hos Guds barn, nemlig om de skal *bli* i Kristi kjærlighet. Tidligere i kapittelet har apostelen trøstet oss

i bekymringen for den *nåværende* nåden – mot samvittighetens anklager og frykten for Guds vrede.

Nå vender han seg mot bekymringen for de mange *farene for det åndelige livet*. Han vil gjøre oss visse på at ingenting som noen gang kan møte oss på vandringen, skal makte å skille oss fra Kristi kjærlighet. Og som før legger han også her fram trøsten sin i form av et triumferende *spørsmål*. Han sier:

Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet? Selve spørsmålet uttrykker riktignok en sterk tro og frimodighet hos apostelen. Men bare det at han reiser spørsmålet om vi kan bli skilt fra Kristi kjærlighet, og gir oss et utførlig og trøsterikt svar, viser at en slik bekymring pleier å uroe de troende, og at de trenger denne trøsten. Vi skal jo ikke tro at apostelen har skrevet noe bare for å kunngjøre sin egen frimodighet, uten å ville trøste dem som trengte slik trøst.

Nei, det er rett og slett en felles bekymring hos alle sant troende, ja, et kjennetegn på den sanne nåden i hjertet, at de bekymrer seg for å bli i Kristi kjærlighet. De nøyer seg ikke med å ha trøst og være i Guds nåde for øyeblikket, men tenker også på å bli i den til enden.

Det er et godt tegn at du kjenner din svakhet og ustadighet og makten til hindringene og fiendene så levende at du frykter for å bli frarøvet din dyre skatt – selv om det er en svakhet i troen din at du ikke har en tilsvarende trøst i Guds trofasthet og makt.

Men selve frykten er et godt tegn. For den viser ikke bare at du kjenner din svakhet og fiendenes makt, men også at selve gaven er blitt dyrebar og uunnværlig for deg.

Slik er jo alltid hjertets natur: Jo dyrere og mer uunnværlig noe er for oss, desto mer engster vi oss og frykter for å miste det.

Har jeg en svært liten skatt å ta vare på, er jeg ikke særlig redd for tyver. Men er skatten svært stor, for eksempel en halv million, da synes jeg at alle tyver må vite om den, og jeg finner ikke noe rom som er trygt nok å gjemme den i.

Den som aldri frykter for å miste sin salighetsskatt i denne farlige verden, setter nok ennå ikke særlig høy pris på den. Det er et bedre tegn om du har en særlig fryktsomhet, en tilbøyelighet til nesten alltid å være redd for et eller annet bedrag og en eller annen åndelig fare – og om du, som en gammel lærer skriver, «blir grepet som av dødsangst når du tenker deg at du en dag skulle miste gudsfrykten og troen fra hjertet».

Slikt vitner om at Ånden har virket i sjelen og gjort din nådestand riktig dyrebar og uunnværlig for deg.

Men de som er urolige for om de har Guds nåde, skal trøstes med Guds nåde. Dette er en hovedregel i hele Guds ord. Etter den handler også apostelen her: Nettopp dem som frykter, vil han trøste. Dem forsikrer han her om at de har en så mektig og trofast Herre og beskytter at ingenting skal kunne skille dem fra ham.

Mange mektige fiender og hindringer skal nok legge seg i veien for oss, «men i alt dette vinner vi mer enn seier ved ham som elsket oss». Dette er trøsten apostelen forkynner her.

Kristi kjærlighet. Den nåden som ingenting skal kunne skille oss fra, blir her betegnet med det korte, men rike uttrykket *Kristi kjærlighet*. Det er ikke *vår* kjærlighet til Kristus, men *Kristi kjærlighet til oss*, slik hele sammenhengen viser; for i verset like foran har apostelen bare beskrevet hva Kristus gjør og har gjort for oss.

Men hva vil det da si å bli skilt fra Kristi kjærlighet? Uten tvil å bli skilt fra den personlige *delaktigheten* i Kristi kjærlighet, altså fra nådestanden.

I nådestanden er Kristi kjærlighet hele vår salighet. Ikke bare har vi ved Kristi kjærlighet fått alt som hører til liv og salighet: Faderens evige nåde, frihet fra all fordømmelse, Den Hellige Ånd i hjertet, barnekåret og arveretten i himmelen. Nei, det er også nettopp Kristi kjærlighet som allerede her er de troendes dyreste skatt og lykke.

For den sanne bruden er brudgommens kjærlighet mer enn alle hans gaver og eiendeler. En troende sjel sier med Asaf: «Hvem har jeg ellers i himmelen? Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden.»

En troende sjel kjennes også igjen på at når hun har forsyndet seg, består bekymringen hennes mest i frykten for at hun har krenket sin Herre og satt hans kjærlighet over styr. Derfor er uttrykket «Kristi kjærlighet» hentet rett ut av et troende hjerte.

Og nå sier apostelen: «Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet?» Som nevnt ligger det allerede i tonen i spørsmålet en trøsterik visshet om at ingen og ingenting skal kunne skille oss fra denne kjærligheten.

Og vi må jo kalle det en stor og guddommelig trøst at vi har en så trofast og mektig Herre, som i alle fristelser og farer skal stå oss bi og hjelpe oss vel gjennom når vi påkaller ham. Riktignok får vi ikke den trøsten som vårt gamle hjerte så gjerne ville ha: at vi ikke lenger er i en slik fare at vi hver dag må påkalle Herren og være avhengige av ham.

Lovet være Herren! I hans makt og trofasthet har vi likevel alltid trøst når vi kjenner at vi trenger den. Og bare en slik trøst vil Herren gi oss.

Hvor salig er den lille flokk,
den gode Hyrdes hjord,
som midt i verdens trusler dog
hører og tror hans ord!

Selv om fienden virker enn,
de har en mektig venn
og vandrer, ledet ved hans hånd,
hjem til hans eget land.

31. desember

«Hver dag vil jeg love deg, jeg vil prise ditt navn evig og alltid» (Sal 145,2).

For at vi skal bli vakt til å love og takke Herren rett, må vi tenke godt over hva godt han har gjort mot oss. Tenk da på at vi har all den *farskjærlighet fra Gud* som hele skaperverket vitner om; all *Sønnens fortjeneste* og forsvar, så ingen synd blir tilregnet oss og ingen lov eller trussel rammer oss; og at vi har *Den Hellige Ånd* med all hans nåde, tukt og trøst i hjertene våre!

Eller er det kanskje en liten ting å ha bare Gud – bare Gud, hans vennskap og hans rike? Akter vi slikt for lite, så bevare Herren oss fra å havne i noe enda verre for en slik utakknemlighet!

Hold derfor ikke opp med å be til Gud før du har fått et hjerte som har sin høyeste lykke og fred bare i ham og hans vennskap. Da har du en dyp grunn for en evig fred, salighet og takknemlighet.

Dernest kan hjertet ditt også bli vakt til å love Gud ved utallige andre beviser på hans nåde. Se bare tilbake på det gamle året: Hvor mange store velgjerninger har ikke Herren vist deg – deg og hele Guds menighet! Hvor mange beviser på hans nærvær og milde omsorg har du ikke fått!

Kanskje husker du mang en dag eller natt da du bar på bitre bekymringer i hjertet. Du så ikke hvordan det og det skulle gå bra; men du ropte til Herren i din nød, og han hørte bønnen din og hjalp deg.

Og så: Hvor mange synder har han ikke tilgitt! Og hvilken mild hyrdeomsorg har han ikke hatt for sjelen din! Snart har han sendt deg noe bittert og tungt, til vekkelse og tukt, når det trengtes; snart igjen litt trøst, styrke og glede, når slikt gjorde godt.

Men hans velgjerninger kan ikke telles. Og nå vil Gud for alt dette ikke ha noe mer av deg enn bare et takknemlig hjerte. Samtidig er dette din egen lykke; dessuten øser Gud alltid gjerne ny nåde ut over de takknemlige sjelene og gjør stadig mer godt mot dem.

Kjenner du nå takknemlighet i hjertet, spør du sikkert også hvordan du kan *vise* den mot din så gode Gud. Til slutt noen korte ord om dette også. Det første som vår Gud har stor glede i, er nettopp det du allerede kjenner: et *takknemlig og fornøyd hjerte*.

Han vil bare at du skal huske hans godhet og din store lykke i hans vennskap, så du derfor også kan tåle noe ubehagelig på vandringen og ikke straks knurrer og klager, slik Israels barn gjorde i ørkenen.

For all den *kjærlighet* han av sitt eget hjerte har vist deg, bør du ikke minst tro og tenke på at ingenting bittert hender deg uten at han har sendt det til ditt eget beste. Dette er det første som hører med til takknemligheten: et hjerte som er fornøyd med alt Gud sender.

For det andre bør du også ofte i *bønnen si din gode Gud en hjertelig takk og lov* for alle hans velgjerninger. Begynn alltid bønnen med en hjertelig lovprisning – snart for Guds farskjærlighet, at han ga oss sin Sønn; snart for all Sønnens fortjeneste, som gjør at ingen synd fordømmer deg; snart for Den Hellige Ånds omsorg, tukt og trøst.

Tal som et barn og si: Hellige, aller kjæreste Far, deg være evig lov og takk for at du ved din Sønn har tatt meg ut av syndens og den evige dødens rike og allerede gitt meg det evige liv! Deg være evig lov og takk for at jeg ikke lenger trenger å bære mine synders tunge byrde eller smake helvetes ild, men skal være hos deg i det salige paradis for evig, og så videre.

Dette er en svært sunn, kjær og styrkende øvelse for det indre mennesket, og Guds barn bør aldri forsømme den. Som sagt før blir alle bønnene dine helt annerledes når du begynner med å takke Gud for det gode han allerede har vist

deg. Den ellers så tørre og livløse bønnen din får da ny frimodighet og glede og nytt håp om at han også nå kan gjøre deg godt.

For det tredje bør takknemligheten mot Gud også vises *med gjerninger*. Det vil si at du gjerne tjener dine medmennesker bare på grunn av Guds store nåde mot deg, selv om *de* ikke fortjener det – du gjør det for den gode Guds skyld. Du er villig til å gi den sultne brød og den nakne klær, villig til å bidra til forkynnelsen og utbredelsen av Guds ord, og villig til å tåle og tilgi det onde, siden Gud så stadig tåler og tilgir deg.

Dette er sann takknemlighet, og dette er de virkelig gode gjerningene, som flyter fra den rette kilden. Og av dette skal vi forstå at takknemligheten mot Gud er den rette livssaften og styrken i hele kristendommen.

Vil vi ikke bare forstå dette, men også virkelig øve oss i det, skal vi sikkert erfare at vi trenger Guds Ånds nåde og hjelp til det.

Å, hvor elendig naturen er! Den vil bare glede seg og takke når noe behagelig hender oss. Å kunne prise Gud *til alle tider*, også når han tukter og prøver oss, er et Guds under alene, og skikket til det blir vi bare gjennom mye øvelse, kamp og bønn.

La oss flittig be Gud om å gi oss alt dette for sin elskede Sønns skyld! Amen.

Herre, du velsigne, råde
og bevare oss så vel!
Herre, la ditt ansikt i nåde
alltid lyse for vår sjel.

Herre Gud, deg til oss vend
og din fred til alle send!
Å, Gud Fader, Sønn og Ånd,
pris deg være i alle land!

Om Carl Olof Rosenius

1816–1868

Carl Olof Rosenius (1816–1868) var en svensk lekpredikant og forfatter, og en av de viktigste skikkelsene i den nyevangeliske vekkelsen i Norden. Han var prestesønn fra Västerbotten og begynte å studere teologi i Uppsala, men ble i stedet predikant i Stockholm.

Fra 1842 og resten av livet redigerte han bladet *Pietisten*. Der skrev han artikler og betraktninger om lov og evangelium, om rettferdiggjørelsen ved tro og om livet i Guds nåde. Han var også med på å grunnlegge Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen i 1856.

Skriftene hans ble lest i hjem og bedehus over hele Skandinavia, og de fikk stor betydning for lekmannsbevegelsen i Norge. Artiklene her er oversatt fra den danske utgaven av hans samlede skrifter.

Ordforklaringer

Jehova – Jehova er en gjengivelse av Guds eget navn i Det gamle testamente, som på hebraisk skrives med de fire konsonantene JHVH (יהוה). Navnet betyr «Han som er», slik Gud selv forklarte det for Moses: «Jeg er den jeg er» (2 Mos 3,14). Navnet sier ikke bare at Gud er til, men også hvem han er for sitt folk: den uforanderlige, som er trofast mot sine løfter. Det vanlige ordet for Gud, Elohim (אֱלֹהִים), peker på ham som Skaperen og den Allmektige, og patriarkene kjente ham som El Sjaddai, den Allmektige. Men under paktsnavnet Jehova ble han kjent da han oppfylte løftene og førte Israel ut av Egypt (2 Mos 6,2–3). Dette navnet klinger også med i ordene om «han som er og som var og som kommer» (Åp 1,4; 1,8). Av ærefrykt sluttet jødene å uttale gudsnavnet og leste i stedet Adonai, «Herre». Derfor gjengir norske bibler JHVH med «Herren». Formen «Jehova» er en blanding av konsonantene i JHVH og vokaltegnene fra Adonai. Vokalene i Adonai er a–o–a (i-en til slutt er konsonanten j, ikke en vokal). Vokaltegnene ble satt under bokstavene JHVH for å minne leseren om å si Adonai. Den første vokalen i Adonai er en svært kort a, fordi den står under en strupelyd (alef). Under J, som ikke er en strupelyd, blir den samme halvvokalen til en enda kortere e: J-e-H-o-V-a-H. Senere ble dette lest rett fram som ett ord, og siden den siste H-en er stum, ble det «Jehovah», på norsk «Jehova».